This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

STANFORD
UNIVERSITY
LIBRARIES
LELAND STANFORD JUNIOR UNIVERSITY
ORGANIZED 1891

MONUMENTA HUNGARIÆ HISTORICA

MAGYAR

TÖRTÉNELMI EMLÉKEK

IRATOK

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGÁBÓL

ELSŐ OSZTÁLY: OKMÁNYTÁRAK

HUSZADIK KÖTET.

Ára 4 frt.

BUDAPEST, 1875.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVNYOMDÁJA.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

TÉNELMI BIZOTTSÁGÁNAK KIADÁS

UM RÁKÓCZIANUM. II. Rákóczy Ferencz Levéltára, bel- és külföldi írat... elve. I. Oszt. Had- és belügy, szerkeszti Thaly Kálmán. I. köt. Rákóczi F... jedelem Levéleskönyvei, levéltározás egykorú lajstromaival 1703—6. és I... 07—1709. Pest 1873. XXVIII és 688 és 656 l. Ára egy kötetnek 4 frt.

— II. Oszt. Diplomatia. I. II. köt. Angol diplomatiai iratok, angol... rakból közli Simonyi Ernő. Pest 1871.—73. 630 és 642 l. Ára egy kötetn...

MAGYAR-KORI TÖRTÉNELMI EMLÉKEK. Első osztály. I. II. köt... anytár a Hódoltság történetéhez Magyarországon Szilády Áron és Szil... ándortól. I. II. köt. 1863. XXX és 458 és 400 l. 6 frt.

— — III.—IX. köt. 1868—73. Török-magyar-kori Állam-Okmán... rk. és jegyzetekkel ellátták Szilády Áron és Szilágyi Sán...

—VII. k. 1868—73. Külön mindenik kötet 3 frt.

ÉNELMI TÁR. I. köt. X. és 256 l. egy pecsétmással 2 frt 10 kr.

— — II. köt. 216 l. száz pecsétmással 2 frt 10 kr.

— — III. köt. 204 l. egy czímerrajzzal 1 frt 10 kr.

— — IV. köt. 200 l. 2 frt 40 kr.

— — V. köt. 231 l. 1 frt 40 kr.

— — VI. köt. 264 l. egy pecsétrajzzal 1 frt 60 kr.

— — VII. köt. 265 l. 1 frt. 60 kr.

— — VIII. köt. 252 l. 4 kőirati táblával 1 frt 60 kr.

— — IX. köt. 244 l. 1 frt 40 kr.

— — X. köt. 210 l. aranybullák s okm. hasonmásaival 1 frt. 60...

— — XI. köt. 240 l. 1 frt 40 kr.

— — XII. köt. 200 l. 1 frt 70 kr.

Az egész tizenkét kötetes folyam ára tizenöt forint.

TÖRTÉNELMI TÁR. XIII. k. Új folyam I. kötete 1868. 252 l. 1 frt 40 k...

— — XIV. k. „ II. kötete 1869. 282 l. 1 frt 60 kr.

— — XV. k. „ III. kötete 1871. 265 l. 1 frt 60 kr.

— — XVI. k. „ IV. kötete 1871. 288 l. 1 frt. 60 kr.

— — XVII. k. „ V. kötete 1871. XII és 270 l. 1 frt. 60 k...

— — XVIII. k. „ VI. kötete 1872. X. és 273 l. 1 frt. 60 k...

LEVELES TÁR. I. köt.: Négyszáz magyar levél 1504—1560. Szalay Á... ntól. XX és 452 l. kilencz kőirati hasonmásu táblával 4 frt.

GYÖRGY MAGYARORSZÁGI OKMÁNYTÁRÁNAK betűrendű tárgymuta... elnár Mórtól. XVI és 509 l. 3 frt.

ATÓ Fejér György Okmánytárához, Knauz Nándor által. 41 l. 40 kr.

HAK KORA MAGYARORSZÁGON Gr. Teleki Józseftől. I.—V., VI... X.—XII. köt. Mindenik kötet ára 3 frt 65 kr. — (VI. köt. 2. részeaalló almit...

MONUMENTA

HUNGARIAE HISTORICA.

DIPLOMATARIA.

XX.

MONUMENTA HUNGARIAE HISTOR

MAGYAR

TÖRTÉNELMI EMLÉKI

KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA

TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA.

ELSŐ OSZTÁLY.

HUSZADIK KÖTET.

BUDAPEST, 1873.

EGGENBERGER FERDINÁND M. AKADEMIAI KÖNYVÁRUSNÁL.

CODEX DIPLOM. ARPADIANUS CONTINUATUS.

ÁRPÁDKORI
ÚJ OKMÁNYTÁR.

A M. TUD. AKADEMIA TÖRT. BIZOTTSÁGA

MEGBÍZÁSÁBÓL KÖZZÉ TESZI

WENZEL GUSZTÁV,

M. AKAD. RENDES TAG.

TIZENEGYEDIK KÖTET.

BUDAPEST, 1873.

EGGENBERGER FERDINÁND M. AKADEMIAI KÖNYVÁRUSNÁL.

DB932
M63
v.20

1873. Nyomatott az Athenaeum könyvnyomdájában.

ELŐSZÓ.

Az »Árpádkori Új Okmánytár« harmadik folyamának első, vagyis az egész gyűjtemény XI. kötetét tevén közzé, általában azt kell megjegyeznem, hogy tartalmára és rendezésére nézve — egészben véve — ez ugyanazon irányt és modort követi, mint az előbbi kötetek. Némi sajátsága csak abban áll, hogy azon gyűjteményes munkákra is fordít részletesebb figyelmet, melyek vele tüzetesen hasonló czélból készültek. Ehhez képest az újabb hazai okmányi kutatás nevezetes műveire, névszerint a »Hazai Okmánytár,« ifj. Kubinyi Ferencz »Magyar Történelmi Emlékei« s a »Gróf Zichy család Okmánytára« tartalmára is vonatkozunk, s egyes ott találtató, a jelen munka álláspontjából fontosabb okmányt szintén röviden felemlítünk.

Ez alkalommal szabadjon egyszersmind Tkalcsics János »Monumenta Historica Episcopatus Zagrabiensis Saec. XII. et XIII.« czímű munkáját különösen kiemelnem, melynek első kötete csak ezen évben jelent meg Zágrábban.

A zágrábi érsekség és káptalan levéltárai a tüzetes tudományos kutatás előtt legújabb ideig csaknem egészen el voltak zárva, és csak igen ritka esetekben történt meg, hogy egyes tudósok onnan némi tudósításokat nyerhettek. Így Kercselich sok ott őrzött okmányt használt ugyan, de közleményei az ottani kincseknek jelentőségét inkább csak éreztették, mintsem hogy azoknak használását kielégítőleg közvetítették volna. Kovachich Márton György buvárlatai

edig ezen levéltárak mélyébe n m is hatottak. M
észről azonban régen volt már tudva, hogy az ott
kmánykincseknek annál nagyobb fontosságot ke
ulajdonítani, a mennyiben Horvátország történet
nelyről eddig csak igen hiányos és töredékes tudo
násunk van, s mely Magyarország történetével egye
képez, általok nagy felvilágosítást nyer.

Tkalcsics úr az első, ki ezen nevezetes történelmi
kincsbányából tűzetesen merített.

Nem lehet ugyan itt feladatom ezen munka
részletesebb kritikai fejtegetésébe bocsátkozni; de
akár az abban foglalt okmányok tartalmának fontos-
ságát, akár azon lelkiismeretességet, pontosságot és
szorgalmat tekintjük, melylyel Tkalcsics úr azokat
nem csak közölte, hanem hasznosításukat is helyes
tárgymutató által elősegítette; a munka palaeogra-
phicus és okmánytani hiányai daczára is, arra az
Árpádkori Új Okmánytár szempontjából nagy súlyt
kell fektetnünk. S ha szerző azon ösvényen, melyre
lépett, tovább is hasonló szellemben haladni fog, a
Kitonichok, a Kerchelichek és a Skerleczek sorában
az ő neve is tisztelettel fog említtetni.

A dolog természetében feküdt, hogy jelen gyűj-
teményes munkánk Tkalcsics közleményeiből sokat
kölcsönzött, részint azoknak rövid tartalmát említvén
fel, részint egyes okmányokat terjedelmesen repro-
ducálván.

Különben az Árpádkori Új Okmánytár ezen
harmadik folyamának feladata az lévén, hogy az
előbbi kettőnek pótlékául és kiegészítéseül szolgál-
jon; ennek folytán azoknak alapterve szerint van
rendezve. Két kötetből fog állni, melyeknek elseje IV.
Béla király haláláig (1270.), másodika ezen időpont-
tól az árpádi ház férfiágának III. Endre halálával
1301. történt kimúltáig terjed.

Budapesten, 1873. septemberhó 28-kán.

Wenzel Gusztáv.

TARTALOM.

Lap

1000—1038.

1. Szent István első magyar király és az ország alkotójának legendája, mint főfontosságú törvénykezési okmány. . . 3
2. Szent István király Magyarországban a városok szabadságának alapítója. 9

1044.

3. Slaba Péter raguzai Prior és Raguza város községe, Szent Kozma és Damian helységet oda határozzák a Lacromai monostornak. 13

1044—1058.

4. Granchi zachulmiai bán, és Radoszlav szerb király birtokadományai a lacromai monostor számára. 16

1059.

5. Acuzo az apostoli szék követe alapitványúl adományozott bizonyos helységet tárgyazó itélete, a Szent Chrysogon jadrai monostor számára. 17

1072.

6. Spalato, Trau, Jadra és Tenger-Fehérvár dalmatiai városok fogadást tesznek a velenczei dogenek, hogy normanokat és más idegeneket nem fognak Dalmatiába vezetni. . . . 18

1075.

7. I. Géza király alapitja a Garam melletti szent-benedeki apátságot. 19

1076.

8. Belgrád vagy is Tenger-Fehérvár dalmatiai város községének adományozása Evangelista szent János ottani monostora számára. 22

1078.

9. Zvojnimir Dalmatia és Horvátország királyának adománya a spalatoi egyház számára. . . . . .
10. Dobrion apátnak végrendelete Spalatoban. 1078. körül. .

1080.

11. Zerni Péter spalatoi lakosnak adománya szent Péter monostora számára ugyanott. 27

1082.

12. Szent László király a veszprémi egyház birtokát összeiratja és megerősiti. 28

1091.

13. Álmos korában, kire szent László magyar király Horvátországnak kormányát bízta, Jadra város biróságának itélete. 28

1093.

14. Szent László magyar király a báthai monostornak több pusztát és birtokot adományozván, ezek közt Narad birtok határait körül írja. 31

1094.

15. Sz. László magyar király alapítja a zágrábi püspökséget. . 31

1095.

16. Dávid herczeg a tihanyi apátságnak földet és halászhelyeket adományoz. 1095. körül. 31

1096—1102.

17. Kálmán magyar király I. Michieli Vital velenczei dogehozi viszonyának tárgyában. 32

1097.

18. Kálmán király menyegzője Buzilla Rogero, a siciliai normanok grófjának leányával. 34
19. Trau város községe hódol a velenczei doge mint byzanczi császári protosevastornak. 36

1153.

20. IV. Anasztáz pápa helybenhagyja Henrik római aldiakón és pápai követnek Raguzában tett intézkedéseit. 36

1161—1173.

21. III. István király hű szolgáját Dekét nemesi rangra emeli és Szöllös helység felső részével adományozza meg. . . . 37

Lap.

1163.

22. IV. István király megerősiti Belus bánnak ítéletét, mely által a zágrábi egyháznak a Dubrovai birtok és erdő visszaadatott. 38
23. A Frangepán család Vegla sziget birtokában. 39

1165.

24. III. István király atyja és saját lelke üdveért a mechesi Szent-Margit monostor részére sóvám-alapitványt tesz. . . 42

1169.

25. III. Sándor pápa Minaeus segnai püspököt inti, hogy á spalatoi érsek mint metropolitánusának legyen alávetve. . . 42
26. Ragusa dalmatiai és Pisa olaszhoni tengeri városok közti békekötés. 43

1175.

27. III. Béla királynak Zelina és Novi helységeket tárgyazó adománya a zágrábi egyház számára. 44

1181.

28. III. Béla király visszaadja a zágrábi egyháznak Toplissa helységet, mely tőle jogtalanúl elvétetett. 45
29. Egyezkedés Raguza és Cattaro városok közt. 46

1183.

30. III. Béla királynak adománya a nyitrai egyház számára. . 47

1188.

31. Békekötés Raguza dalmatiai és Rovigno istriai városok közt. 49

1190.

32. Egyezkedés Raguza város és Miroszlav comes közt. . . . 49

1191.

33. A pécsi káptalannak bizonyságlevele a Kan nemzetségbeli Siklósi Simon fiai közti birtokosztályról. 51

1193.

34. III. Béla királynak Modrus horvátországi vármegyét tárgyazó adománya Frangepán Bertalan számára. . . . 52
35. Kalán pécsi püspök s Dalmatia és Horvátország kormányzójának Krapina, Okich és Podgoria tizedeit tárgyazó adománya a zágrábi egyház számára. 54
36. Kalán pécsi püspök s dalmatiai és horvátországi kormányzónak Kamenic helységet tárgyazó ítéletlevele a zágrábi egyház számára. 1193. körül. 54

1194.

37. III. Béla királynak a Borcha és Pel nevű javaknak birtok cseréjét tárgyazó privilegiuma Domokos bán számára. .
38. Domokos bán alapítja a kedhelyi vagyis borsmonostrai apátságot. . . . . .

1195.

39. III. Béla királynak ezen alapitványt megerősitő privilegiuma. . . . . .

1173—1196.

40. III. Béla királynak Zund helység határszabályozását tárgyazó intézkedése. . . . . .

1198.

41. Endre Dalmatia, Horvátország és Zachulmia herczege a zágrábi püspöknek es egyháznak ad törvénykezési szabadságot.
42. A Frangepán család és Vegla sziget lakosai közti egyenetlenségeknek elintézése. . . . . .

1199.

43. Imre király a zágrábi egyház népeit több jogositványban részesiti. . . . . .
44. III. Incze pápának sz. Péter monostora birtokát tárgyazó intézkedése Arbe szigetén. . . . . .
45. Békekötés Raguza Dalmatia és Fani Olaszhon városai közt.
46. Raguza város békekötése a Kacsics nemzetséggel. 1199. körül.

1200.

47. Imre király megerösiti Chazma birtokát a zágrábi egyház számára. . . . . .
48. Endre herczeg oda itéli a zágrabi egyháznak Graboniza nevü töldet. . . . . .
49. Endre herczegnek Jerosa birtokot tárgyazó adománya Baran, a zágrábi egyház dékánja számára. . . . . .
50. L. soproni főispán meghagyja ispánjának Egyednek, hogy Tamás kereskedőnek elszedett holmiját állítsa vissza. XIII. század kezdete. . . . . .

1201

51. Endre herczeg Kagnis szávai szigetet tárgyazó adománya Domokos zágrábi püspök számára. . . . . .
52. Békekötés Ragvza dalmatiai és Bari olaszhoni városok közt.

1202.

53. Endre herczeg Kaian helységnek határait szabályozza Baran zágrábi dékán számára. . . . . .

Lap.

1203.

54. Szövetség Raguza dalmatiai és Termula olaszhoni városok közt. . . . . 79.

1190—1203.

55. I. Richard angol király mint Raguza város és Lacroma sziget egyházainak jótévője. . . . . 80.

1204.

56. Imre király Johannes Latinust vagyis wallón eredetű flandriait a Rivetelben lakó erdélyi németek tartozásai alól felmenti. . . . . 82.

1205.

57. II. Endre királynak Gorra földet tárgyazó adománya a tapuskai monostor számára. . . . . 82.

1206.

58. II. Endre Czwezfey helységet tárgyazó adománya a fentebb, 56. sz. a említett Johannes Latinus számára. . . . . 83.
59. Treguán trau-i püspök engedelmességet fogad Bernát spalatói érseknek. . . . . 85.

1208.

60. A Morosini család Ossero (Ausaro, Anseria) sziget és grófság birtokában. 86
61. Kereskedelmi szerződés Raguza dalmatiai és Melfi olaszhoni városok közt. . . . . 89.

1209.

62. II. Endre király privilegiuma, melylyel Wratiszló comest és testvéreit birtokukban megerősíti. 90
63. II. Endre királynak privilegiuma, melylyel III. Béla király 1193-ki privilegiumát megerősiti, Frangepán Guidó számára. 95
64. II. Endre királynak ünnepélyes privilegiuma, melylyel a templomrendnek dalmatiai és horvátországi birtokát megerősiti. 96
65. III. Incze pápának bullája, melylyel sz. Benedek Garam melletti monostorának birtokát megerősíti és az apostoli szék pártfogása alá veszi. 102

1210.

66. II. Endre király megerősiti Chepán nádornak Lesnissa helységet adományozó végintézkedését a templomrend számára. 105.

1211.

67. II. Endre király ünnepélyes privilegiummal megerősíti a topuskai apátság javait és szabadságait. 1
68. Vigilia olaszhoni városban, Vitta raguzai polgárnak panasza néhány vigiliai polgár ellen tárgyaltatik. 1

1212.

69. II. Endre királynak Hidegkut (Frigidus Fons) nevű helységet tárgyazó adománya a szent sir szerzetesei számára. . . 11

1213.

70. II. Endre királynak Gorra vármegyét tárgyazó adománya a topuskai apát számára. 116
71. II. Endre királynak Szent-Miklós Erchy melletti szigetét tárgyazó adománya a topuskai apátság számára. . . . 119
72. II. Endre király felruházza a topuskai apátot népei feletti törvényhatósággal. 119
73. II. Endre királynak rendelete, hogy a topuskai monostornak vagyona épségben fentartassék. 121
74. II. Endre király megerősíti a topuskai monostort birtokában 122
75. Ziani Péter velenczei dogenek beismerése, hogy Frangepán János veglai gróf Velencze irányában tartozásainak eleget tett. 123
76. II. Endre királynak a Gorre megye feletti törvényhatoságot tárgyazó adománya a topuskai apát és monostor számára. 1213. körül. 125
77. II. Endre királynak védlevele a topuskai monostor számára. 1213. körül. 126
78. II. Endre királynak rendelete a topuskai monostor jobbágyaihoz, hogy az uradalmi tartozásokat teljesítsék. 1213. körül. 126
79. II. Endre király vásártartási jogot engedélyez a topuskai apátnak Bachusa helységre nézve. 1213. köről. 127
80. II. Endre király a topuskai monostor népeinek jogi állását biztositja. 1213. körül. 127

1214.

81. II. Endre királynak több zágrábi várnép földjét tárgyazó adománya Baran zágrábi dékán számára. 128

1215.

82. István zágrábi püspök több jószágot adományoz az ottani káptalannak, mit Bertold kalocsai érsek helyben hagy. . . 130
83. A római szék kiküldött bíráinak bizonyságlevele, hogy a szent Egyed somogyvári monostor magát a pannonhalmi apátságnak fizetendő tizedre kötelezte. 131
84. A Szent Egyed somogyvári apát és monostor elismervénye, hogy a pannohalmi apátságnak tizedet fizetni tartoznak. . 132

Lap.

1216.

85. II. Endre királynak Sz. György helységet tárgyazó adománya főpohárnoka Sebes számára. 133

86. II. Endre királynak Nyitra megyei Kostolán nevű föld adományát tárgyazó privilegiuma főpohárnoka Sebes számára. . 135

87. II. Endre királynak Bazin helység adományát tárgyazó privilegiuma Tamás nyitrai főispán számára. 137

88. II. Endre királynak Lengend földet tárgyazó adománya Tamás, Botch fia számára. 139

89. Békekötés Sebenico város és Arbe sziget közt. 140

1217.

90. II. Endre király Orosz nevű hivét, a szent király jobbágyai sorsából, birtokával együtt nemesi rangra emeli. . . . 141

91. II. Endre király Sebes comest feljogositja, hogy Csötörtök nevű helységében vásárvámot szedhessen. 143

92. II. Endre király Egyed nevü hivének régi szabadságát biztositja. 144

93. II. Endre királynak a zágrábi egyház és népei jogositványait és szabadságait megerősitő privilegiuma. 147

94. II. Endre királynak a zágrábi egyház jószágait megerősitő és biztositó privilegiuma. 148

95. II. Endre királynak rendelete a Maros folyón működő sótiszteihez, hogy a zágrábi egyházat bizonyos sójövedelemben részesitsék. 148

96. II. Endre király Tibor comesnek az ó-budai szigeten levő monostorától a pesti vámjövedelmet elvevén, annak fejében az emlitett monostornak bizonyos sójövedelmet adományoz. 150

97. II. Endre király Paulinus és Jakab comeseknek Turdos helységük fejében, melyet az esztergami egyháznak adományozott. Burin nevű föld adományával kártalanitja. . . . 151

98. A pécsi káptalannak bizonyságlevele, hogy Endus Athának fia Basal nevű birtokát Péter Endus fiának eladta. . . . 153

1219.

99. II. Endre királynak Guzke horvátországi helységet tárgyazó adománya Gucei Pontius templomrendi főmester, s a magyarországi és szlavoniai templariusok számára. 154

100. A keresztesek csurgói konventjének bizonyságlevele, hogy Julad comes és fia Arnold 40 girányi adósságuk fejében Harazna birtokukat Ochuz comesnek elzálogositották. 1219. körül. 156

1220.

101. II. Endre királynak Mugurchs és Boborchs helységeket tárgyazó adománya Oszlu comes fiai Belud és Oszlu számára. . 157

Lap.

102. Márton corbaviai püspöknek bizonyságlevele, hogy a topuskai apát emberei annak Vernicében lévő szent István templomára vonatkozó kegyuri jogát elismerték. 159
103. II. Endre királynak bizonyságlevele, hogy János esztergami érsek Nyárhid fejében Surány helységet Erney bánnak cserében átengedte. 160
104. II. Endre király Ochus bánnak visszaadja Kesmenice helységet, melyet III. Béla király annak atyjától elvevén, a zágrábi egyháznak adományozott. 163

1205—1222.

105. István szerb nagyzsupán barátságot fogad a raguzaiaknak. 165

1222.

106. Béla ifjabb királynak Pzer helységet tárgyazó adománya István zágrábi püspök számára. 166
107. III. Honorius pápa felszólítja a raguzai káptalant, hogy érseket választani siessenek, s hogy az apostoli követet az almissaiak és a boszniai patarenok ellen támogassák. 166
108. Guncel spalatoi érsek bizonyságlevele, hogy Tympor, Guepa özvegyasszonynak fia a topuskai monostornak bizonyos földet adományozott. 167
109. Gardiaza János jadrai érsek szent Demeter templomát szent Dámián és Kozma monostorának adományozza. 168
110. A veszprémi káptalannak bizonyságlevele, hogy Hoholt comesnek utódjai közt bizonyos birtokcsere történt. . . 170
111. Zellovellus raguzai comes a spalatoiaknak azt igéri, hogy Raguzában számukra igazság fog szolgáltatni. 171

1123.

112. II. Endre királynak Tewel helység egy részét tárgyazó adománya hive Szazló számára. 172
113. Az albigensisek pápája Bulgáriában. 173

1224.

114. II. Endre királynak Zoac birtok visszaadását tárgyazó okmánya a Boldogságos Asszony egyháza számára. 174
115. Béla ifjabb királynak bizonyságlevele Domald comesnek vallomásáról, hogy Gorra vármegyében soha földeket nem bírt, s ilyeket a topuskai apátságnak sem adományozott. . 176
116. Gyula nádornak rendelete, hogy a kedhelyi apátság népeitől a szőllőmívelés utáni adó ne követeltessék. 176
117. Tengerészeti per Semiteculo Lénárd velenczei kereskedő, s több spalatoi és Cacsics nemzetségbeli hajós közt. . . . 177
[illegible]ero János raguzai kereskedő a velenczei dogenek fogadja, [illegible] hajóival Alexandriába és Egyptomba nem menend. . 178

Lap.

1225.

119. II. Endre királynak a szolgagyöri népeknek két házhelyét tárgyazó adománya szent Mihály egyháza számára a budai szigeten. 179

120. Béla ifjabb király megerösíti Mothmer comes anyjának azon intézkedését, melylyel Topuskában lévő két birtokrészét az ottani apátságnak adományozta. 180

121. Béla ifjabb királynak privilegiuma a perinai (petriniai) vendégek számára. 182

122. Béla ifjabb király anyja, Gertrud királyné, lelke üdveért a topuskai apátságnak a Gorra megyében lakó hat nemzetség utáni nyestjövedelmet adományozza. 184

123. III. Honorius pápa a boszniai patarénok ellen a keresztet hirdetteti. 186

124. A Velencze és Raguza közti kereskedelmi összeköttetésre vonatkozó nevezetes okmány. 187

125. Guncel spalatoi érsek és Márton corbaviai püspök bizonyságlevele Domald comes azon vallomásáról, hogy ő Mogos nevü földet soha nem birta, s azt a templomrendieknek sem adományozta. 188

126. Walter karleoli püspök, és III. Henrik angol király követének ehhez intézett jelentése, melyben többi közt felemlíti, hogy II. Endre magyar király II. Frigyes császárhoz követséget küldött gyermekeik közt házasságot eszközleni megkisérlendőt. 189

127. Az esztergami káptalannak bizonyságlevele, hogy Sagisidoud községe Deodat kanonoknak 25 holdnyi földet eladott. 190

128. Bizonyos ipolysági birtokra vonatkozó per a Garam melletti szent benedeki apátság s Péter, Györgynek fia közt. . . 191

1226.

129. Béla ifjabb király bizonyos per folytán, mely alatt Bisztricz és Sziget, a Dráva és Mura közt fekvő helységek István zágrábi püspök birtokába jutottak, ennek ugyanazon helységeket odaitéli. 192

130. Béla ifjabb királynak Vertus somogymegyei helységet tárgyazó adománya István zágrábi püspök számára. . . . 193

131. A velenczei kormánynak rendelete, melylyel a kereskedést Raguza várossal tiltja. 194

132. A velenczei köztársaság levele Raguza városhoz, melylyel az egyenetlenségek elintézésére vonatkozó követeléseit megírja. 195

133. A velenczei kormány biztosító levele a magyarországi kereskedők számára. 196

134. A velenczei kormány a raguzaiaknak Velenczében tartózkodhatását szabályozza. 197

135. Az esztergami káptalan átírja III. Béla királynak több jószágot tárgyazó adományát a nyitrai egyház számára. . . 198

70. IX. Gergely pápa megerősíti a zágrábi püspök és a pannonhalmi apát közti, a Dráva-melléki tizedeket tárgyazó egyességet. 24
71. Frangepán Iván, Guido és Henrik veglai grófok ezen szigetnek kormányzását szabályozzák. 24
72. István zágrábi püspöknek a csazmai káptalant alapító okmánya. 249
73. A Zalavármegyében lakó nemeseknek közönsége bizonyságot tesz arról, hogy Bertalan veszprémi püspök és Ogus bán közt a király engedélyezéséből hozott itéletet, Oguz bán ellentállásának folytán végre nem hajthatta. 249
74. A győri káptalannnak bizonyságlevele, hogy Tamás Oszl comesnek fia bizonyos peres ügyre nézve a Churt nemzetségbeliekkel barátságosan egyezkedett. 251
75. Raguza város egyezkedése Velenczével. 252

1233.

76. II. Endre királynak Sóskut nevű helységet tárgyazó adománya Nána királyi főlovász számára.. 256
77. II. Endre királynak sószállítási szabadalma a pannonhalmi apátság számára. 258
78. II. Endre király helybenhagyja azon feltételeket, melyek alatt az esztergami káptalan a fellázadt, és e miatt királyi parancs folytán kiűzött szebelébi lakosokat ismét visszafogadta. 261
79. Az egri káptalannak bizonyságlevele, hogy Miskolcz nemzetségbeli Mikó Maly nevű birokát, mely előbb már el volt zálogositva, véglegesen eladta Phile mesternek és Farkas comesnek. 263

1234.

80. II. Endre királynak Saagh helységet tárgyazó adománya a pannonhalmi apátság számára. 264
81. II. Endre király megengedi a szelepcséni királyi szolgáknak, hogy a Garam melletti sz. Benedeki egyház jobbágyai közé soroztathassanak. 265
82. II. Endre király megerősíti László országbirónak egy ekényi, Jenőben levő földet tárgyazó itéletlevelét az esztergami egyház számára. 267
83. Kálmán galicziai király és szlavoniai herczegnek bizonyságlevele, hogy a topuskai apátság, s Rata és három fia, egyenetlenségeikre nézve barátságosan egyezkedtek. 268
44. IX. Gergely pápa a pannonhalmi apátság és Demeter lovag közt a német-ujvári monostor tárgyábani egyenetlenségek iránt intézkedik. 269
85. IX. Gergely pápának bizonyos tizedek jogára vonatkozó

birókiküldése a krakkói püspök és az esztergami szent-mártoni egyház prépostja közt. 270
186. László országbirónak egy ekényi, Jenöben levő földet tárgyazó itéletlevele a szolnoki várjobbágyok és polgárok, s az esztergami egyház közt. 271
187. A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy Illés és Simon testvérek János viadornak szolgálatait bizonyos birtokadománynyal jutalmazták. 272

1205—1235.

188. II. Endre király tudósitja Domokos mestert és bírótársait, hogy Miklós comes Ivánkának fia betegségének folytán előttök meg nem jelenhet. 274
189. István zágrábi püspök Podgoria helységet tárgyazó adománya az ottani káptalan számára. 274
190. István zágrábi püspök eladja Pongrácz, az ottani káptalan éneklő kanonokjának Crogh helységet. 275
191. Domokos mester és bírótársai a Miklós comes és ellenfelei közt fennforgó ügynek elintézését királyi meghagyás következtében későbbre halasztják. 275
192. Kach soproni főispánnak tizonyságlevele, hogy Buda soproni várjobbágy bizonyos fekvő birtokot tárgyazó peréről a borsmonostrai apátság érdekében barátságos úton lemondott. 275
193. Brebiri Gergely spalatoi és sebenicoi gróf békességet fogad Raguza városnak. 1276. körül. 276
194. Raguzai statutum a fényűzés ellen. 277
195. Raguza város községe barátságos fogadtatást igér Rimini olaszhoni város lakosainak. 280
196. Kálmán Almissa város főnöke és ugyanazon város községe békességet fogad Raguza városnak. 281
197. Ravenna város előljársága barátságos fogadtatást igér Raguza város lakosainak. 282
198. Iván lovag hagyománya a borsmonostori apátság számára. 283
199. Mochunának végrendelete. 284

1236.

200. IV. Béla király a dézsvári vendégek (hospites) részére atyja II. András által adott kiváltságokat megerősítve újra kiadja. 285
201. IV. Béla király megerősíti a pannonhalmi apátságot Almás helység birtokában. 287
202. IV. Béla király megerősíti a nyúlszigeti apáczazárdát Sóskút helység birtokában. 1236. körül. 289
203. Az egyházi kegyúri jog gyakorlása szent Leo templomára

nézve a traui püspöki megyében egy 1111-ki alapitványnak alapján. . . . . .

1237.

204. IX. Gergely pápa megerősíti a casinohegyi apátságot a Raxatai egyház birtokában, a raguzai érseki megyében. . 28
205. Dénes nádornak itéletlevele a pannonhalmi apátság és több szolgáló népei közt. 291
206. Chák nemzetségbeli Chák soproni főispánnak adománya a borsmonstrai apátság számára. 294
207. Dénes nádornak Oxzeu Sz. György helységet tárgyazó itélete Csapó comes és Tibor mester közt. 1237. körül. . . 295
208. István zágrábi püspök csere fejében átengedi az ottani káptalannak Toplicza Varasd melletti helységet. . . . 297
209. Miskolcz nemzetségbeli Bors comes intézkedik javairól a borsmonstrai apátság érdekében. 299

1238.

210. IV. Béla királynak Szaul birtokát megerősitő okmánya. . 301
211. Dénes nádornak több somogymegyei helység tizedét tárgyazó itéletlevele a pannonhalmi és a somogyvári szentegyedi apátságok közt. 302
212. Az egri káptalan Prebart comes nejének végrendeletét hiteles alakban kiállítja. 304
213. Endre pozsonyi főispánnak IV. Béla királyhoz intézett jelentése Szaul birtoka tárgyában. 304
214. Az almissaiak esküsznek békességet Raguza városnak. . . 305

1239.

215. IV. Béla király birtokcserét hágy helyben Kálmán galicziai király és Drugan Baylethának fia közt. 306
216. IV. Béla királynak parancsa a budai káptalanhoz, hogy Nánának Sóskút helységet tárgyazó adománylevelét átírja a a nyúlszigeti apáczazárda szmára. 1239. körül. 308
217. Dénes nádor bizonyságlevele a Káta nemzetségből való Poneth és a szathmári vár csengeri várjobbágyai Mátyás és Miklós között azon két ekényi föld iránt kelt egyességről, mely földet Poneth az említett várjobbágoktól négy márkáért megvett, de a várföldek visszafoglásakor Szathmár várához visszaadott. 309
218. A budai káptalan átírja II. Endre királynak Sóskút helységet tárgyazó adományát a nyúlszigeti apáczazárda számára. 1239. körül. 311

Lap.

1240.

219. IV. Béla király megerősíti Endre pozsonyi főispánnak több pozsonyi várjobbágy és Karachai Remeg közti törvénykezési elintézését. 312
220. Kálmán galiczíai király és szlavoniai herczegnek privilegiuma a petrinai vendégek számára. 313
221. IX. Gergely pápa a nagyszombati apáczazárdát az apostoli szék pártfogásában részesíti. 315
222. Endre pozsonyi főispán mint a király kiküldött bírája elintézi több pozsonyi várjobbágynak Karachai Remeg elleni perét. 316
223. A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy frater Rembold a templomrend magyarországi főmestere Szegna mellett bizonyos telket a topuskai apátnak engedett át. . . 317
224. Raguza város Ulászló István szerb királylyal szövetkezik. . 319
225. Endre kapornoki apát egyházának alattvalóit Mihály comes pártfogásába ajánlja. 1240. körül. 321
226. Benedek fehérvári prépost és királyi kanczellárnak bizonyságlevele, hogy János Tádénak fia Érdyben fekvő részbirtokát és egy sziget felét hat szabados szolgával Mihály comesnek eladta. 1240. körül. 322
227. A budai káptalannak ezen tárgybani jelentése IV. Béla királyhoz. 1240. körül. 222
228. Benedek olchai prépost Mihály veszprémi comest Erduban fekvő birtokára nézve biztositja. 1240. körül. 322

1242.

229. IV. Béla királynak privilegiuma a samobori vendégek számára. 323
230. IV. Béla király megerősíti a Frangepánok számára III. Béla és II. Endre királyoknak Modrus és Vinodol vármegyéket tárgyazó adományait. 325
231. IV. Béla királynak parancsa Dénes bánhoz, hogy a topuskai apátság javai és Glina helység közt a határokat szabályozza. 326

1243.

232. Uros István szerb király békességet és barátságot fogad a raguzaiaknak. 328
233. Raguza város barátságos egyezkedése Uros István szerb királylyal. 329
234. Trau város megbizottakat rendel a Spalato várossal kötendő békességre. 330

1244.

235. IV. Béla király Vojszló helységet tárgyazó privilegiuma Obuszk Ambros comes számára. 331

Lap.

236. IV. Béla király Junk, Izsák fia számára megerősíti Zlonyn és Worbouch birtokát, melyet az Kálmán galicziai király és szlavoniai herczegtől adományúl nyert. 333

237. IV. Béla király Bolondoczi Mihály comesnek a rákosi csatában kitűntetett vitézségeért a Gönyő helységben lévő királyi udvarnokok földét adományozza. 333

238. II. Frigyes császár és szicziliai király felszóllítja Almissa dalmatiai város községét, hogy az Apuliában véghez vitt károsításokért tegyenek eleget. 333

239. István zágrábi püspöknek Drenchyna helységet tárgyazó adománya Brochinai Márk comes, Brochun fia számára. . 334

240. A bácsi káptalannak bizonyságlevele, hogy Petkunak fiai Fizeg nevű birtokuknak részét Gergely, Tamás bán fiának eladták. 336

241. A pécsi káptalannak bizonyságlevele, hogy Vya nemzetségbeli Elek Holmos nevű birtokának harmadrészét File zágrábi prépost tesvéreinek eladta. 337

1245.

242. IV. Béla királynak Vizköz helységet tárgyazó adománya Hudina comes számára. 337

243. IV. Incze pápa a jadrai érseknek és papságnak meghagyja, hogy monostornak illö helyiségről gondoskodjanak a sz. domokosiak számára. 340

244. IV. Incze pápának engedélye a zágrábi püspök számára, hogy ellene és egyháza ellen az apostoli széknek birái a kiközösítés vagy interdictum ítéletét ne hozhassák. . . . 341

245. IV. Incze pápa felmenti a zágrábi püspököt és káptalant az apostoli szék követeinek ellátási kötelessége alól. . . . 342

246. IV. Incze pápa Uriás pannonhalmi apátot az egyetemes egyházi zsinatra hivja meg. 342

1246.

247. IV. Béla király Hudusa comes és rokonai számára szabályozza a Vizköz birtoka után járó katonáskodási kötelességet. . 343

248. István zágrábi püspök Ivanch helységben apáczazárdát alapít. 344

1247.

249. IV. Béla király a gradeczi hegyet adományozza a zágrábi káptalannak. 346

550. IV. Béla király megerősíti 1225. kiadott, két topliczai birtokrészt tárgyazó alapitványra vonatkozó privilegiumát, a zágrábi káptalan számára. 348

251. Jadra város hódol a velenczei köztársaságnak 349

Lap.

1248.

252. IV. Béla királynak Pokoy et Pruzlom földeket tárgyazó adománya Kadarkaluz nemzetségbeli Andronik mester, Endre fia számára. 359
253. IV. Béla király Vizköz helységet tárgyazó azon itélete, hogy az Kordua megyéhez nem tartozik.. 361
254. A velenczei köztársaság és a templomrend közti egyezkedés azon kárositások tárgyában, melyeket velenczei kalmárok s velenczei felsőség alatt álló néhány személy Szegnában szenvedtek 361
255. A velenczei dogenek különös kiadványa ugyanazon ügyben. 364
256. A pécsi káptalannak bizonyságlevele a Nána comes és Job Petusnak fia közti birtokcseréről. 365

1249.

257. A pozsonyi káptalannak bizonyságlevele, hogy Kanisai Remeg unokatestvéreivel bizonyos birtokosztályra nézve egyezkedett. 366

1250.

258. Radoszló István szerb király, megerősíti Cattaro város régi privilegiumait és birtokait. 367

1251.

259. IV. Béla király megerősiti a Frangepán családot Vinodol és Modrus vármegyék birtokában. 370
260. IV. Béla király elintézi a szinai vendégek s az ezekkel határos birtokosok közti egyenetlenségeket. 373
261. IV. Béla király engedélyt ád Baas comes trencséni főispánnak, hogy az adományúl nyert Zobodycha nevű földet eladhassa. 375
262. IV. Incze pápa megerősíti a zágrábi püspököt bizonyos Zágráb melletti helység birtokában, melyet IV. Béla király neki adományozott. 376
263. A pécsi káptalan előtt Opsa comesnek neje végrendeletet alkot. 376
264. A pécsváradi konvent előtt Buken nemzetségből való Vidfi Miklós leányai Janus földtéren lévő birtokrészükön megosztoznak. 377

1252.

265. IV. Béla királynak Hidvég helységet tárgyazó adománya Mikó zólyomi főispán számára. 377
266. IV. Incze pápa szabadalmazza a zágrábi káptalant, hogy idegen praebendariusok elfogadására ne szorittathassék. . 379
267. Dénes nádornak bizonyságlevele, hogy Sándor comes Deme-

nusnak fia Grech nevű földét Lőrincz mosonyi főispán és a királyi udvar birájának eladta. 1252. körül. . . . . .
268. István szlavoniai bán Miklós Hudiszló fiának oda ítéli Szepnicha helységet. 3
269. Sándor mester al-bán és zágrábi főispán Lacoychy nevű földet tárgyazó ítéletlevele a topuskai apát, s Vulk Szibiszlónak fia és nemzetsége közt. 38
270. Az egri káptalannak bizonyságlevele, hogy a Bogadradvan nemzetségbeliek Filke, István testvérének megöletése tárgyában barátságosan egyezkedtek. 383
271. A veszprémi káptalannak bizonyságlevele, hogy a zágrábi káptalan, s Márton Nánának fia és rokonai, Mothmer comes anyjának hagyománya tárgyában egyezkedtek. 384
272. A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy a topuskai apát, s Vulk Szibiszlónak fia és nemzetsége, Brochinában lévő bizonyos peres földekre nézve barátságosan egyezkedtek. 385
273. Kibékülés Velencze és Raguza közt. 285

1253.

274. IV. Béla királynak bizonyos Körös vármegyei birtokot tárgyazó adománya Zlaynai Merge és Mothko számára. . . 390
275. IV. Béla király megerősiti a zágrábi káptalan s Nanafi Márton és fiai közti Muthmer anyjának hagyományára vonatkozó barátságos egyezkedést. 392
276. IV. Béla király megerősíti Stefko, Robert comes fiának Culpatőt és Chernatőt tárgyazó adományát a zágrábi káptalan számára. 392
277. Teupulo Lőrincz veglai gróf. 393

1254.

278. IV. Béla királynak privilegiuma, melylyel Körtvélyesi Demeter és Novalyadi Gergely közt bizonyos birtokcserét megerősít. 393
279. IV. Béla királynak bizonyságlevele, hogy Rembold frater Vaska melletti Szent-Márton birtokát eladta Fülöp zágrábi püspöknek. 395
280. Lőrincz jádrai érsek mint pápai kiküldött bíró ítéletet hoz a trau-i püspök és a sebenico-i papság közt a püspöki jogok gyakorlására nézve. 396
281. Treugan trau-i püspök meghatalmazottakat küld az apostoli székhez, annak megakadályozására, hogy a spalatoi érsek Sebenicoban püspököt ne választathasson. 401
282. Az esztergami káptalannak bizonyságlevele, hogy Feldrik Baasnak fia és Raszló Raszlónak fia bizonyos földeket Gergely comes és Szemere, Mátyás fiainak eladták. . . . 402

Lap.

283. István glagonichai prépost és jeruzalemi kanonoknak bizonyságlevele, hogy a zágrábi káptalan és Mártonnak fiai topliczai birtokuk határaira nézve egyezkedtek. 403

1255.

284. IV. Béla király Dobrina és fiainak oda ítéli az általuk Bud és társaitól az éhség idején megvett Szelepcsény földnek felerészét. 405

285. IV. Béla király megerősíti a szent sír szerzeteseit Novák föld birtokában, mely nekik Gyula mestertől Kálmán királynak megerősitése mellett volt adományozva. 406

286. IV. Béla királynak Chon földét tárgyazó adománya a scynnai vendégek számára. 410

287. IV. Béla királynak törvénykezési szabadalma a zágrábi püspök Vaska melletti Szent-Mártonban lakó népei számára. 411

288. IV. Béla királynak azon határjárást megerősitő okmánya, melylyel Henrik somogyi főispán és a somogymegyei várjobbágyok közti határok szabályoztattak. 412

289. IV. Béla királynak más okmánya ugyanazon tárgyban. . 418

290. Trisztán a királyi hirnökök comesének egy Roy-ban fekvő birtokrészt tárgyazó adománya Egyed, Salamonnak fia számára. 422

291. Kolumbán trau-i püspök Fülöp zágrábi püspök beleegyezése mellett felmenti a petrinai vendégeket az egyhazi kiközösítés alól. 423

292. A vasvári káptalannak jelentése IV. Béla királyhoz, hogy Pál comes Sechnek fia Barnabás comest Geregének fiát néhány birtokából kiszoritotta. 423

293. A bácsi káptalan előtt Karun, Mátyás fia, azon perről, melyet Morhart földtér iránt Keled comes ellen folytatott, lemond. 424

294. A cattaroi püspökmegyének a papság állását rendező szabályozása. 424

1256.

295. IV. Béla király a Remeg comes és több pozsonymegyei várjobbágy közti, a Karacha földre vonatkozó per tárgyában intézkedik. 425

296. IV. Béla királynak privilegiuma, melylyel bizonyos, Mihály comes Buzad bánnak testvére, és Lanchret comes Buzad bánnak fia közt Endre varasdi főispán előtt történt birtokcserét megerősít. 427

297. Roland a királyi udvar birájának Farkas várjobbágy felszabadulására vonatkozó itéletlevele. 429

298. Sándor al-bán és zágrábi főispánnak öt évi tizedet tárgyazó

itéletlevele a zágrábi káptalan, s Hahold comes és né közt. . . . . .
299. A király által a várföldek visszavételére kiküldött birák C nevű egy ekényi földet az Ostffyak ősei jogos birtokában hagyják. . . . . .
300. A budai káptalan előtt Nana Sosad falubeli szabados Berki Chom fiainak eladja. . . . . .
301. A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy Márton Bogdánnak fia három Sernovban lévő szőlőt Ivánka, János fiának eladott. . . . . .
302. A pécsváradi konvent előtt Vidfi Miklós leányai leánynegyedi illetőségükre nézve Jánus földtérből kielégittetnek. .

1257.

303. IV. Béla király megerősíti Nána comesnek Samud helységét és tartozékait tárgyazó intézkedését neje számára. . . .
304. IV. Béla király rendelete, melylyel Csák mestert Gerzencze megyébe küldi, hogy a királyi vártól jogtalanúl elidegenített javakat ahhoz ismét visszakapcsolja. . . . . .
305. IV. Béla király több zágrábmegyei várjobbágyot, kik a Szent Sír Glogovnichában lévő házának alá vetették magukat, ismét a zágrábi várhoz csatolja. . . . . .
306. István ifjabb király Guanin és János erdélyi szászok számára megerősíti őseinek, Imre, II. Endre és Bélai fj. királyoktól nyert privilegiumait. . . . . .
307. IV. Béla királynak engedélye, melyhez képest Péter zágrábi főesperest Zágrábba cistercita szerzeteseket telepített. .
308. A. budai prépost átirja IV. Béla királynak Nána comes intézkedésére vonatkozó 303. sz. a. megerősítő okmányát. . .
309. Békekötés Raguza és Cattaro közt. . . . . .

1258.

310. IV. Béla király itéletlevele Konrád comesnek nővérei elleni birtokperében. . . . . .
311. Mária királyné megerősíti Oziawicha helység határszabályozását több Poségamegyei várjobbágy számára. . . .
312. István szlavoniai bánnak itéletlevele, melylyel különös megbizatásának folytán több a tatárjárás óta Zagoria megyében történt birtokháboritás tárgyában intézkedik. . . . .
313. István szlavoniái bánnak bizonyos földbirtokot tárgyazó itélete a templom-rend és több Kupa melletti birtokos közt.
314. A székesfehérvári káptalannak bizonyságlevele Borich bán nemzetségebéli Detmar comes özvegye végintézkedéséről. .
315. A zágrábi káptalam átírja István slavoniai bánnak Ebrys nevű földet tárgyazó törvénykezési határozatát Selk comes fiai és a varasdi várjobbágyok közt. . . . . .

Lap.

316. Nagyszombat város hatóságának levele, hogy Ortolf ottani polgár bizonyos földet eladott az esztergami káptalannak. 455

1259.

317. IV. Béla királynak Szent-Márton helységet tárgyazó itéletlevele Fülöp zágrábi püspök és Pál Borich bánnak fia közt. 456
318. IV. Béla király azon törvénykezési ügyben, mely a zágrábi káptalan és Zágráb város közt folyt, két ottani malmot a cisterciták zágrábi monostorának határoz oda. 457
319. IV. Béla királynak Ozlar, Sul, Czinkota, Nemus, Nogus, és Akosnyire melletti Ukurd helységeket tárgyazó adománya, a nyúlszigeti apáczazárda számára. 458
320. IV. Béla király fiának István herczegnek okmányát, melynek erejével Söjtér és Csesztnóy helységet Rejnold és Ponitnak adományozta, átirja és megerősíti. 460
321. IV. Béla király Rexit földét Vágai Demjénnek adományozza. 460
322. István ifjabb királynak Paah helységet tárgyazó adománya, Endre, Chopou fia számára. 460
323. István ifjabb királynak Söjtér és Csesztnóy helységet tárgyazó adománya Rejnold és Ponit számára. 461
324. István ifjabb királynak Horygh várat, s Myltumberg, Saxumfeld, Polona, Nedelk és Zunk helységeket tárgyazó adományai. 462
325. IV. Sándor pápa megerősiti IV. Béla királynak azon intézkedését, melylyel a zágrábi cistercita monostornak két malmot oda határozott. 464
326. Sándor tenger meletti bánnak itéletlevele, melylyel bizonyos földeket a topuskai apátságnak oda határoz. 464
327. Az egri káptalannak bizonyságlevele Olympias, Batonai Gergely nejének végintézkedéséről. 465
328. A győri káptalannak bizonyságlevele, hogy János Belydnak fia elzálogositotta Széplaki birtokrészét rokonának Herbord comesnek. 466
329. A keresztesek esztergami konventjének bizonyságlevele, hogy az esztergami káptalan és a Muzslaiak bizonyos peres birtokra nézve egyezkedtek. 467
330. Magyarországi kereskedők üzlete az Alrajna vidékein. . . 468
331. Közjegyzői okmány, hogy Soldan Berisnek fiai Trau-ban bizonyos városi telket az ottani kanonokoknak eladtak. . 469

1260.

332. IV. Béla királynak a pannonhalmi apátság jogait tárgyazó nagy privilegiuma. 470
333. IV. Béla királynak privilegiuma, melylyel a vegliai grófok (Frangepánok) családját a magyarországi főurak állására emeli. 476

334. IV. Béla királynak Krala helységet tárgyazó adománya a topuskai apátság számára, mely ennek fejében Sz.-László szigetének védelmére kötelezteteti. 4
335. IV. Béla király Komori Orosz fiainak a tőlök elvett földek fejében Kiskolusd birtokot csereképen engedi által. . . . 47
336. IV. Béla király Marczel és testvéreinek csere fejében Kelena földet adományozza. 481
337. István ifjabb király István és Mark Ine fiai, Zala vár jobbágyainak nemesítését tárgyazó privilegiuma. 483
338. IV. Sándor pápa Kolumbanust trau-i püspököt felhatalmazza, mikép a sibenicoi papsággal intézkedjék. 485
339. IV. Sándor pápa a spalatoi főesperestnek meghagyja, hogy a jadrai érseknek a sibenicoi papságra kimondott ítéletét foganatositsa. 486
340. A velenczei kormánynak Vegla szigetét tárgyazó adományozási okmánya az ottani grófok (Frangepánok) számára. 487
341. A veglai és osseroi grófok közti kibékülés. 490
342. Henrik nádornak Velk helység határait szabályozó ítéletlevele. 495
343. A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy Gardun Gordunnak fia Bezenche birtokot Fülöp zágrábi püspöknek eladta. 497
344. A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy Gordunnak fiai Gay birtokot Fülöp zágrábi püspöknek eladták. . . 407
345. A chaszmai káptalannak bizonyságlevele, hogy Berenek fiai Obrys birtokot Fülöp zágrábi püspöknek eladták. . . . 497
346. István ifjabb királynak Dumuszló földet tárgyazó adománya Kompolt comes számára. 1260. körül. 498

1248—1261.

348. A győri káptalannak bizonyságlevele, hogy Béla király rendelete szerint Péter comesnek megengedtetett, mikép Csák mester irányábani tartozása Bolgárországból való visszatérteig elhalasztassék. 499

1249—1261.

347. Loránt nádor ítéletlevele, mely szerint Péter Urkundnak fia Ozl bán özvegyének tizenkét girával tartozik. 498
349. A győri káptalannak bizonyságlevele, hogy a király rendelete foganatosíttatott. 499

1261.

350. IV. Béla királynak privilegiuma a lipcsei vendégek számára. 408
351. IV. Béla királynak Thena helység birtokrészét tárgyazó adománya a Szent Mária szigetén fekvő apáczazárda számára. 508

Lap.

352. IV. Béla király Tamás mestert nevezi ki líptói főispánnak. 504
353. István ifjabb királynak bizonyságlevele, hogy Gábor mester és Rafael a közöttük fennforgott peres ügyben kiegyezkedtek. 505
354. István ifjabb király megerősíti IV. Béla királynak Chon földet tárgyazó adományát a scynnai vendégek számára. . 505
355. A velenczei kormánynak Vegla szigetet tárgyazó ismételt adománya a Frangepán család számára. 506
356. Roland szlavoniai bánnak itéletlevele, melylyel Blagusa földet Márton zágrábmegyei várjobbágynak oda határozza. 510
357. Spalato város községe követeket küld IV. Béla magyar királyhoz. 512
358. A győri káptalannak bizonyságlevele az Ekli Endre comes fiai közt történt birtokosztályról. 513
359. A győri káptalannak bizonyságlevele, hogy Vadasi Jacab Vichában lévő birtokrészét eladta rokonának Banko, Kovch fiának. 515

1262.

360. IV. Béla királynak Megeriza helységet tárgyazó adománya Gergely, Grobesza fia számára. 516
361. István ifjabb király megerősíti IV. Bélának több helységet tárgyazó itéletét a Zaah nemzetségbeli Job pécsi püspök és testvére Péter, s Lukács és testvérei közt. 516
362. István ifjabb királynak Makramal földet tárgyazó adománya Hugka és fiai számára. 518
363. A király kiküldött bíráinak itélete Karachai Remeg fiai és Karcha Jóván fiai közt bizonyos földbirtok tárgyában. . . 519
364. Benedek mester a királyné udvara bírájának több Pozséga megyei helységet tárgyazó itéletlevele. 521
365. A raguzaiak és almissaiak közt bizonyos emberölés tárgyábani kibékülése. 522
366. A poszonyi káptalannak bizonyságlevele, hogy Karchai Remeg és fiai Botnak fiaival bizonyos peres földekre nézve barátságosan egyezkedtek. 523
367. A sághi konventnek bizonyságlevele, hogy László honti főesperest és testvére Mihály Gyürkin birtokot vettek. . . . 524

1263.

368. IV. Béla királynak Garigfeu helységet tárgyazó adománya Mihály mester Simonnak fia számára. 525
369. IV. Béla királynak Bilye és Varó helységeket tárgyazó adománya Zemere, Gubus, Bench és Mika komáromi birtokosok számára. 525
370. István ifjabb király Szinna, Rat, Nagy-Csepel és Radics

nevű Ungvármegyei földeket tárgyazó adománya Panki Jakab comes számára. . . . . .
871. István ifjabb király megerősiti IV. Béla király engedélyét, mely szerint Nána comes Pousa comesnes fia javairól intézkedhetett. 8
372. A győri káptalannak bizonyságlevele, hogy János Beludnak fia Csorna nevű földéből százhúsz hold szántóföldet és harmincz kaszás rétet Herbord comesnek elzálogosított. . . 528
373. A pozségai káptalannak bizonyságlevele, hogy Mark comes bizonyos földet eladott Chehnek. 528
374. A vasvári káptalannak bizonyságlevele, hogy az obadi várjobbágyok bizonyos ügyben a Haraszti nemesekkel barátságosan egyezkedtek. 530
375. A győri káptalannak bizonyságlevele, hogy az Edviek rábaközi malomtelkének egy negyedrésze Rubint, Tádé fiát illeti. 1263. körül. 513
376. Zozimas váradi püspök bizonyitványa Prebart comes nejének végrendeletéről. 531
377. A váradi káptalan Zosimas váradi püspök bizonyítványát Prebart comes nejének végrendeletéről átirja. 532

1264.

378. IV. Béla király privilegiuma a berényi vendégek számára. 532
379. IV. Béla királynak kiküldött birái Lankred comes zalamegyei birtokára nézve intézkednek. 533
380. Ratiszló halicsi fejedelem és neje Anna, IV. Béla király adományának folytán Izsép fiának Miklósnak Bereg megyei Paznan földet adományozzák. 535
381. Mihály Sanai comes IV. Béla király meghagyásának folytán Krala föld felerészét átengedi a topuskai apátnak. . . 536
382. Miklós keminiki comes IV. Béla király meghagyásából Leustáchot, Vid fiát, Presnicha helység birtokában statuálja. 537
383. A győri káptalannak bizonyságlevele, hogy Edvi Farkas fiai Jánoha nevü földüket és a rábavizi malomtelküknek három negyedrészét Herbord comesnek elzálogosították. . . . 537
384. A győri káptalannak bizonyságlevele, hogy a csornai és jánohai zálogbirtokok a magok idejében ki nem váltatván, Herbord comes tulajdonává váltak; valamint hogy Edvi Rubin a Rába folyón lévő malomtelek negyedrészét ugyancsak Herbord comesnek örökösen eladta. 537
385. Jegyzői okmány, mely szerint Trau-ban az ottani ferenczrendi monostor számára hagyományozott telkek és egyéb dolgok eladattak. 538

Lap.

1265.

386. IV. Béla király, Miklós mestertől, a guethi monostor védjogát elvevén, helyette Szederjes és Momad helységeket oda adományozza. 543
387. IV. Béla királynak a Roland szlavoniai bán s Farkas és Gergely comes-ek közti birtokcseréről. 543
388. István ifjabb királynak Ágas várát és a Páztói monostor kegyuri jogát tárgyazó adománya István, Domokos fia számára. 544
389. IV. Kelemen pápa Kolumbán trau-i püspököt inti, hogy a spalatoi dominikanusokat a nekik Trau-ban hagyományozott kápolnának kegyuri jogában ne háborgassa. . . . 548
390. A kői káptalannak bizonyságlevele, hogy Chepan özvegye és gyermekei Kalad comes özvegyével ennek hitbére iránt kiegyeztek. 550
391. A vasvári káptalannak bizonyságlevele, hogy Sándor és Csepán jáki nemesek bizonyos részbirtokaikat elzálogosították. 550
392. Rubin városnagy és több esztergami polgár előtt Syrlyz polgártárs házát és földje felét Anna leányának eladja. . 550
393. Spalato és Raguza városok közti egyyezkedés. 551

1262—1266.

394. IV. Béla király a Sokoródiak és Ebed fiai által Ponith comes ellen megindított kereset tárgyalását későbbre halasztja. 555

1266.

395. IV. Béla királynak bizonyságlevele, hogy Mihály mester Simonnak fia Garigi birtokát eladta Paska fiainak. . . . 556
396. IV. Bélának ezen birtokeladásra vonatkozó királyi helybenhagyása. 556
397. IV. Kelemen pápa meghagyja az esztergami érseknek, hogy mindazon javakat vonja vissza, melyeket Timotheus előbbi zágrábi püspök püspökségének birtokából elidegenített. . 556
398. IV. Kelemen pápa megerősiti a trau-i püspökség jogait és birtokát. 557
399. Roland szlavoniai bánnak Vinodol földét tárgyazó ítélete a topuskai apátság és a blinaiak közt. 560
400. A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy Gyan Modrosi comesnek neje hitbére és jegyajándékai iránt első férje részéről kielégittetett. 562
401. A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy Mark zágrábi várjobbágy Kosztnicza folyó melletti földjét eladta Endre fiainak. 563
402. Dénes polhanai és pesetei ispánnak bizonyos vizeknek hasz-

nálását tárgyazó itélete a topuskai apát és Polhana helység lakosai közt. . . . . .
403. Arnald comes Hene völgyében egy szőllőt Endre vasvári kanonoknak adományoz. 5
404. Törvénykezési okmány Pál, Pete fiának privilegiuma iránt. 1266. körül. 5

1267.

405. IV. Béla király megerősíti Moys mester, somogyi és varasdi főispánnak végrendeletét. 566
406. IV. Béla király megerősíti II. Endre király privilegiumát, melylyel a borsmonostrai apátságnak javai szőllőjövedelmét adományozta. 567
407. IV. Béla királynak megerősítő okmánya, mely szerint Péter és Pál a kavaszti vár jobbágyai magukat a nyúlszigeti apáczazárdának felajánlották. 568
408. IV. Kelemen pápa megengedi a raguzai domokosrendieknek, hogy valamely nekik adományozott házat elidegeníthessék. 570
409. Roland szlavoniai bánnak a zseleni vendégek tizedeit tárgyazó itéletlevele a zágrábi egyház számára. 571

1268.

410. IV. Béla királynak a szolgagyőri várhoz tartozó Buda nevű földet tárgyazó adománya Cuntának fiai számára. . . . 572
411. IV. Béla királynak okmánya, mely szerint Nema helységnek negyedrésze Komárom várához tartozott. 573
412. IV. Béla király János comesnek Somogy vármegyei Megyer földét oda adományozza. 574
413. István ifjabb királynak Voyszló földét tárgyazó adománya Nempti nemzetségbeli Miklós comes számára. 575
414. Béla szlavoniai herczegnek Blaguza helységet tárgyazó itélete Márton zágrábi várjobbágy számára. 576
415. A győri káptalannak bizonyságlevele, hogy több gencsi birtokos eddig közös gencsi birtokukat megosztotta. . . . 576
416. A pozségai káptalannak bizonyságlevele, hogy Posának özvegye és fiai bizonyos földet Gergely kenéznek eladtak. . 577
417. A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy Timoté zágrábi püspök Gergely a keresztesek szent-mártoni jobbágyától négy szolgát vett. 579
418. A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy Juniszlav Diminuknak fia és érdektársai bizonyos földbirtokot Knezapolyai Péternek eladtak. 579
419. Mária királyné Dezka földtért a budai káptalan által megvizsgáltatja. 1268. körül. 580
420. Mária királyné kiküldött birái által a tárnokvölgyi földtérhez tartozó Dezka birtok iránt a budavárbéli polgárokat esküre kötelezteti. 1268. körül. 581

Lap

421. Olivér mester IV. Béla királynak jelenti, hogy a berki és dezkai határokból a budavárbéli polgárok által Tárnok földéhez elfoglalt birtok iránt folyamatban lévő perben a feleket a király elé megidézte. 1268. körül. 581

422. A budai káptalan bizonyítványa arról, hogy a budavárbéli polgárok Dezka föld iránt a nekik oda ítélt esküt nem tették le. 1268. körül. 581

423. A budai káptalan IV. Béla királynak Walter comes és több budai polgár megidéztetését jelenti. 1268. körül. . . . 582

424. Törvénykezési tanúsítvány a tárnokvölgyi Dezka nevű birtok iránti peres ügy tárgyalásának elhalasztásáról. 1268. körül. 582

1269.

425. IV. Béla királynak szabadságlevele a zágrábi püspöknek Vrbaszmegyei népei számára. 583

426. IV. Béla királynak szabadalma a zágrábi püspöknek somogymegyei népei számára. 584

427. IV. Béla király megerősíti II. Endre királynak a zágrábi egyház jogait tárgyazó 1217-ki privilegiumát. 584

428. IV. Béla királynak ítéletlevele, melylyel a Vatán lakó Salamon nemzetségbeliek s a Lég és Potonyban lakó királyi udvarnokok közt bizonyos peres ügyet elintéz. 584

429. Béla szlavoniai herczeg három helységet oda ítél a zágrábi egyháznak Bratonának fiai és unokái ellenében. 586

430. Béla szlavoniai herczegnek négy helységet tárgyazó ítélete Pribiszló comes özvegye és a zágrábi káptalan közt. . . 588

431. Béla szlavoniai herczegnek bizonyságlevele, hogy Farkas Damiánnak fia több szolgát részint eladott, részint átengedett a topuskai apátnak. 590

432. IV. Kelemen pápa a magyarországi rendeknek a tizedeket tárgyazó, s az egyházra nézve hátrányos intézkedését semmisnek nyilatkoztatja. 590

433. Fülöp ravennai érsek és apostoli követ Gausono Endrének paduai kanonoknak, ki ragusai érseknek választatott, ezen érsekségre nézve egyházi meghatalmazást ad. 592

434. Ernei országbiró azon duruzmodi részbirtokot, melyet az idevalók Tódor comestől elvettek, annak visszaitéli. . . 593

435. Detrik zágrábi főispánnak bizonyságlevele, hogy Zochnak fiai Sepnicha örökbirtokukat Endre comesnek eladták. . 593

436. Az orodi káptalannak bizonyságlevele, hogy Achilles Chudnak fia Varsánd-i részbirtokát rokonainak Ompud és Fábiánnak eladta. 594

437. A pécsi káptalannak bizonyságlevele, hogy Timoté zágrábi püspök bizonyos Vaska melletti földet Orbán Pobradnak fiától vett. 595

Lap

438. A raguzai káptalan újonnan választott érsekét Gausano Endrét üdvözli. 595
439. A veszprémi káptalannak bizonyságlevele, hogy Záh nemzetségbeli Pósa Bere nevű birtokát, veszprémi malomrészét, s néhány szolgáit és szolgálóit Záh nemzetségbeli Konrád mesternek elörökítette. 596
440. A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy Vratiszlav Jákónak fia zagoriai birtokát Ivanka comesnek eladta. . . 596
441. A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy Timoté zágrábi püspök több Kamarchiai lakost a kiközösítés büntetése alól felmentette. 596

1270.

442. IV. Béla király a pannonhalmi monostor Dienes birtokát Pozsonymegye törvénykezési hatósága alól kiveszi. . . . 597
443. IV. Béla király megerösíti Timotét zágrábi püspököt Vaska melletti birtokában. 597
444. István ifjabb királynak Csápántelek birtokot tárgyazó adománya Mátyás, Senete fia számára. 598
445. Henrik szlavoniai bánnak itéletlevele, mely szerint a zágrábi püspök és a petrinai vendégek a tizedek tárgyában törvénykezésileg egyezkedtek. 598
446. A budai káptalannak bizonyságlevele, hogy Martonvásárai Gergely fekvő birtokát a Sz. Mária szigetén lévő apáczazárdának hagyományozta. 600
447. A budai káptalannak bizonyságlevele, hogy Nanabezter nemzetségbeli Demeter Sóskút nevű peres földre nézve a Sz. Mária szigetén lévő apáczazárdával barátságosan egyezkedett. 601
448. A pécsváradi konventnek bizonyságlevele, hogy Mortunus és érdektársai Naragi Tamás és érdektársaival bizonyos odusfalvi peres földek iránt egyességre léptek. 602
449. A keresztesek új-udvari konventjének bizonyságlevele, hogy Bakolnuki Moys mester Bakolnukban lévő két szőllőt Izsépnek és Geletiének zalamegyei várjobbágyoknak átengedett. 602
450. A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy a topuskai apát megbizottjai, és Marianus Hirink comes fia, Jarowel és Powonia helységek határai iránt barátságosan egyezkedtek. 603

Év nélküllek.

451. IV. Béla királynak parancsa H. királyi főlovászmester és mosonyi főispánhoz, hogy Gunoldi Lorándnak Mosonynak birája ellen jogszolgáltatást eszközöljön. 605
452. IV. Béla királynak parancsa G. zalamegyei főispánhoz, hogy Sido comest javaiban oltalmazza. 606
453. IV. Béla királynak parancsa a pécsváradi konventhez, hogy

Lap.

négy várjobbágyot, kik magukat a nyúlszigeti apáczakolostornak felajánlották, ennek statuálja. 606

454. IV. Béla királynak Biki Agabitnak szólló idézési parancsa. 607

455. Somkút és Rozuzna helységeknek határai IV. Béla király privilegiumának alapján. 608

456. Kun, gömörmegyei helység határai, IV. Béla király privilegiumának alapján. 611

457. Törvénykezési bizonyságlevél, hogy Pud comes bizonyos adósságra nézve Simon comesnek halasztást engedett. . . 620

ÁRPÁDKORI
UJ
OKMÁNYTÁR.
XI.

(HARMADIK FOLYAM I. KÖTET.)

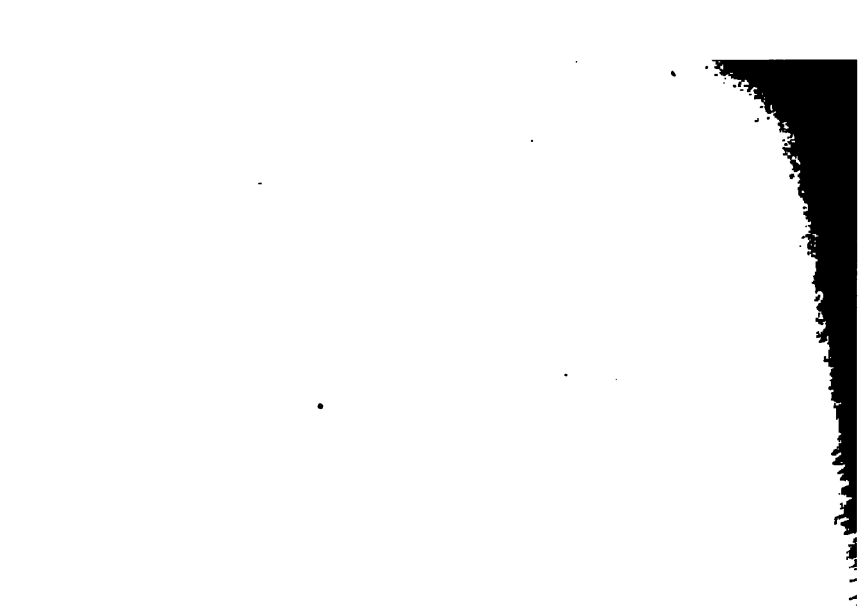

continetur constitucio et ordinacio de decimis Monasterij Sancti Martini predicti in dicta Prouincia et Comitatu Symigiensi existentibus, ad cerciorem et firmiorem tuicionem decimarum eiusdem Monasterij humili cum instancia suplicauit, vt rescribi faceremus, nostroque sigillo authentico communiri. Cuius quidem particule legende authentice et approbate tenor talis est:

»Post obitum vero patris Stephanus adhuc adolescens, fauore principum et plebis in patris solium laudabiliter prouectus, ardenciori animo cepit veritatis propagator existere; quia quamuis adolescencie annis floreret, non tamen cor in ore, sed os in corde habebat; scripturarum Diuinarum, quibus adprime flagrabat, non immemor, judicium et justiciam in oculis proponebat, iuxta illud Salomonis: »Audiens sapiens disciplinam sapiencior erit, et intelligens gubernacula possidebit«. In omnibus itaque mandatis Deo fidelis dispensator existens, apud se cepit meditari, qualiter subiectum sibi populum vnius Dei cultui manciparet. Quod quia perpendebat absque vicinarum gencium confederatione fieri minime posse; pacem cum exterarum Prouinciarum populis fideliter institutam raborauit, vt eo securius, quod in mente tractabat, in nouella plantacione Christianitatis expleret. Sed aduersarius tocius bonitatis, inuidie plenus et malicie diabolus, vt sanctum Christi tyronis propositum disturbaret, intestina bella commouit; quoniam eius instinctu plebs gentilis Christiane fidei iugo colla submittere renuens, cum principibus suis a dominio ipsius se subtrahere moliebatur. Ceperunt enim vrbes desolare, predia vastare, possessiones depredari, seruos cedere, et — ut cetera sileam — ipsi insultare. Cumque declinare ipsi de via sua peruersa nollent, nec furor eorum saciaretur; Dux ipse confidens de eterna virtute, ad superandam hostium rabiem multitudine exercitus sui sub vexillo Deo dilecti Pontificis Martini, sanctique martiris Georgij processit. Illis forte diebus vrbem, que wlgo Wesprem nuncupatur, obsederant, hec ad conuicia eius commouentes; scilicet vt vbi Ducalis accessus conuersatorium habebatur, ibi consederent, quo facilior ingressus ad alia predia occupanda inueniretur. Ipse vero Diuina preeunte clemencia aduersus eos consurrexerat, et hic in fide, illi vero tantum in armis confidentes, vtrinque

decertauerunt. Tandem hostibus victis, et ex parte cesis, et ex parte captis et alligatis, Dux victor cum suis victorie dona reportauit. Quopropter possessionibus eorum tam in agris quam in villis, sapienter diiudicauit; non sicut quondam Saul, qui deuicto Agag Rege Amalech de spolijs eiusdem Domino prohibente meliora elegerat. Sed quoniam Pannonia Beati Pontificis Martini natiuitate gloriatur, cuius eciam patrocinantibus meritis vir Christo fidelis, vt iam dictum est, de hostibus victoriam reportauit; nichil ex rebus eorum ad opus sui reseruans, inito cum theophilis consilio, iuxta fundum sancti presulis, in loco qui Sacer Mons dicitur, vbi Sanctus Martinus, dum adhuc in Pannonia degeret, oracionis sibi locum assignauerat, sub titulo ipsius monasterium construere cepit, possessionibus et reddibitus, cunctisque sufficiencijs dotauit, et ipsius suffragio domitorum decimacionibus simile fecit Episcopijs, constituens ex eorum omnibus facultatibus tam stricte decimas dari, vt si cui decem liberos habere contingeret, decimam prolem Sancti Martini Cenobio daret.«

Nos igitur expeticionem procuratoris dictorum domini Abbatis et Conuentus de constitucione et ordinacione Sanctissimi Regis Stephani iustam fore et vtilem recognoscentes, more premisso sub nostro sigillo rescribi fecimus, et ad maiorem cautelam munimine sigilli nostri authentici publicauimus. In cuius rei testimonium perpetuamque stabilitatem presentes litteras nostras priuilegiales emanari fecimus, appensione maioris sigilli nostri roborando. Datum per manus discreti viri Magistri Demetrij Lectoris Ecclesie nostre feria quarta proxima post dominicam Judica, anno Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo.

Ide számítandó még:

1) *A székesfehérvári káptalannak két kiadványa*:

a) Capitulum Ecclesie Albensis omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis salutem in eo, qui est vera salus, dans quietem hominibus. Ad vniuersorum noticiam harum serie volumus peuenire, quod licet in antea honorabiles viri, religiosi et Deo deuoti, frater Vilhelmus, Dei et Apostolice Sedis gracia Abbas Sacri

Montis Pannonie, cum suo Conuentu mediantibus litteris ip rum amicabili postulacione amicabiliter a nobis postula runt, vt de decreto Santissimi Regis Stephani, et de legend eiusdem, ac eciam de registris Ecclesie nostre in conseruato rio existentibus, que ad libertatem Monasterij Ecclesie Beat Martini Confessoris dicti Sacri Montis Pannonie pertinerent, in subsidium et tuicionem eiusdem Monasterij reinueniri et dari, sub sigillo nostro authentico easdem concedi petebant, vt est pretactum : sed quia huiusmodi reinuencio et concessio per simplicem peticionem fieri non debebat secundum antiquam consuetudinem Ecclesie nostre, sed ad preceptum dominorum nostrorum Regis et Regine, vel superiorum; ideo ad mandatum litterarium domini Guidonis miseracione Diuina tituli Sancte Cecilie Presbyteri Cardinalis, Apostolice Sedis Legati, in legenda Sanctissimi Regis Stephani per Sanctissimos Papas approbata et authenticata, que ad dictum Monasterium Beati Martini confessoris, et ad libertatem eiusdem luculenter et euidenter pertinent, excipienda. Cuius constitucionis legende tenor talis est:

»Post obitum vero stb. (mint fentebb.)

Nos igitur tam ad preceptum dicti domini Cardinalis, quam causa communis justicie ea, que pertinent ad libertatem dicti Monastarit, de verbo ad verbam vberiorem rei ad cautelam absque scrupulo alicuius falsitatis inseri et transcribi fecimus. In cuius transscripcionis, prerogatiue, reinuencionis, libertatis et constitucionis memoriam perpetuamque stabilitatem eidem Monasterio Beati Martini confessoris presentes litteras nostras priuilegiales cum pendentis et authenici sigilli nostri munimine duximus roborandas. Datum anno Dominice Incarnacionis millesimo trecentesimo quadragesimo nono. Reuerendo viro Magistro Thatamerio dicte Ecclesie nostre Preposito auleque Regie Vice Cancellario; discretis viris Johanne Cantore, Demetrio Custode, Stephano Decano Ecclesie nostre existentibus, XI. kalendas Augusti.

b) Excellentissimo Domino ipsorum domino Lodouico stb. Albensis Ecclesie Capitulum stb. (lásd Fejér Codex Diplomaticus-át VII. köt. 1. r. 108. l.)

2) *A győri káptalan kiadványa*:

Nos Briccius Prepositus, Nicolaus Lector, Georgius Cantor, et Emericus Custos, totumque Capitulum Ecclesie Jauriensis stb. (lásd Fejér Codex Diplomaticus-át IX. kötet 1. r. 787. l.)

3) *A nyitrai káptalan kiadványa:*

Capitulum Ecclesie Nitriensis omnibus Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in Domino sempiternam. Ad vniuersorum noticiam stb. (mint fentebb az esztergami káptalan kiadványa.)

»Post obitum stb. (mint fentebb u. o.)

Nos igitur attendentes et considerantes hanc peticionem fore iustam et juri consonam, de legenda Sanctissimi Regis Stephani pertinencia ad libertatem decimarum prefatarum sepe dicti Monasterij Sancti Martini confessoris de verbo ad verbum transscribi fecimus, ad cautelam vberiorem nostrum sigillum authenticum appendentes. In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes litteras in forma priuilegij confectas fecimus emanari munimine sigilli nostri authentici roboratas. Datum feria secunda proxima post dominicam Ramispalmarum anno Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo. Magistro Johanne Lectore Ecclesie nostre.

4) *A váczi káptalan kiadványa:*

Omnibus Christi fidelibus presentibus pariter et futuris presencium noticiam habituris Capitulum Ecclesie Waciensis salutem in Domino sempiternam. Ad vniuersorum noticiam serie presencium volumus peruenire, quod discretus iuuenis Magister Stephanus stb. (mint fentebb az esztergami káptalan kiadványa.)

»Post obitum stb. (mint fentebb u. o.)

Nos igitur expeticionem stb. (mint fentebb u. o.) Datum per manus discreti viri Magistri Nicolai Lectoris Ecclesie nostre feria sexta proxima ante dominicam Ramispalmarum anno Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo. Presentibus honorabilibus viris dominis Dominico Preposito dicte Ecclesie nostre, Nicolao Waciensi, et alio Nicolao Pestiensi,

Ladislao de Zolnuk, et altero Ladislao Chongradiensi, ac Michaele de Zigetfw Archidiaconis, et alijs quam pluribus Canonicis in eadem Ecclesia Beate Agnetis Deo iugiter famulantibus et deuote.

(A Fejér által kiadott két okmányon kivül a többi mind bőrhártyán, a pannonhalmi főapátság leváltárában.)

Jegyzet. Nem érdeknélküli azon kérdés, hogy szent István királynak itt szóban lévő, s egykor törvénykezési tekintetben is fontos legendája elveszett-e, avvagy birjuk-e azt jelenleg is? S a menynyiben a fentebbi öt káptalani átiratban az említett legendának egy szaka szó szerint foglaltatik, nem lesz nehéz ezen kérdésre kielégítő feleletet adni. Ha t. i. szent István legendáit, melyek Temesvári Pelbárt óta közzé tétettek (l. Podhraczky József., Vita S. Stephani, Buda 1836. XXXII. l., úgy hogy Endlicher Ist., Érdy János és Wattenbach Vilmos kiadványai is még oda számítandók), végig tekintjük, azt találjuk, hogy azoknak közös alapja van ugyan; hogy azonban, valamint a kézirati példányokban, melyek után ezen kiadványok készültek, úgy magukban a kiadványokban is a szövegre nézve nevezetesek az eltérések. Ujabb időben Endlicher István (Rerum Hungaricarum Monumenta Arpadiana. Sangalli 1849. 139. s következő ll) és Wattenbach Vilmos (Monumenta Germaniae Historica, Scriptores XI. köt. Hanoverae 1854. 222. s k. ll.) szent István legendáját többoldali kritikai vizsgálódások alapján adván ki, az u. n. legenda maior és legenda minor közt tettek különbséget; de az okmányokban foglalt fenti bekezdés ezekben — noha mindkettőnek főbecset tulajdonítanak — nincs meg, a miből tehát látjuk, hogy ezeknek egyike sem használtatott bíróságaink által. Másrészről az említett hely Hartvik legendájának VI. fejezetében csakugyan szóról-szóra találtatik (Podhraczky kiad. 50. l.; Endlicher id. m. 168. l.; és Érdy kiad. 8. l.). Ehhez képest tehát a Hartvik-féle legenda az, melynek hazánkban egykor hivatalos tekintély tulajdoíttatott. Szent István ezen legendájának öt példánya jutott korunkra; kettő a XIII. századból (az u. n. Codex Francofurtensis mely a nemzeti muzeumnak most tulajdona, és a Codex Runensis), s három a XV. századból (a Codex Lunaelacensis, Codex Vindobonensis és Codex Bruxellensis).

2.

Szent István király Magyarországban a városok szabadságának alapítója. 1000—1038.

Nos Stephanus de Zapolya Comes Perpetuus Terre Scepusiensis, Regni Hungarie Palatinus et Judex Cumanorum stb., quod cum in festo Beatorum Fabiani et Sebastiani martirum anno Domini millesimo quadrigentesimo nonagesimo quinto preterito Serenissimus Princeps dominus Wladislaus Rex Hungarie, Bohemie etc. dominus noster graciosissimus, accepta supplicacione Reuerendi in Christo patris domini Anthonij Episcopi Nitriensis, per eundem Sue Maiestati porrecta in eo, vt quamuis dicta Ecclesia sua Nitriensis quibusdam vado et telonio in possessione sua Sythwatheo appellata in Comitatu Comaromiensi exigi solito per diuos Reges dotata, collata et dedicata fuerit, omnesque institores, mercatores ceterique viatores per loca huiusmodi vadi et telonij proficiscentes sine omni renitencia per multa secula naulum et tributum eidem Ecclesie persoluerint: tamen nunc circumspecti Judices, Jurati, ceterique Ciues Ciuitatum Budensis, Pesthiensis, Albensis, Strigoniensis, Vissegradiensis, Posonienses, Comaromiensis, item vniuersi populi de Superioribus Calidis Aquis Budensibus, allegando quasdam exempciones et priuilegia contra et aduersus premissa antiqua jura et priuilegia eiusdem Ecclesie Nitriensis habere, prescripta tributa ab antiquo exigi solita exoluere recusarent et non vellent, quod cederet in damnum et iniuriam ipsius Ecclesie manifestam. Quod item dominus noster Rex predictis ciuibus et incolis Ciuitatum predictarum litteratorie mandasset et seriose, vt ipsi in loco memorati telonij ipsi Ecclesie Nitriensi hominibusque suis ad eorundem exaccionem deputatis iustum et verum tributum de rebus et mercancijs suis sine omni recurso et renitencia soluere et reddere deberent et tenerentur; alioquin voluisset idem dominus noster Rex, et fidelilati dictorum ciuium

iterato firmis dedisset in mandatis; quatenus ad vigesimum quintum diem diei exhibicionis litterarum suarum cum omnibus juribus et priuilegijs eorum, si que in contrarium priuilegiorum et jurium dicte Ecclesie Nitriensis haberent, coram Sue Miestatis Personali Presencia comparere tenebitur, Sueque Maiestatis Personalis Presencia visis et examinatis juribus et priuilegijs vtrarumque parcium id inter easdem partes judicialiter decerneret, quod juri videretur expedire stb. (következett ezen határnapnak elhalasztása »ad dietam festum Natiuitatis Beati Johannis Baptisti in anno proxime transacto preteritam«; ekkor pedig a »dominus noster Rex huiusmodi causam nostram in presenciam transmisit discuciendam et terminandam«, úgy hogy »presentibus octauis festi Beati Georgij martiris« az tárgyaltatott. Ez alkalommal »littere nouem pro parte eiusdem domini Episcopi actoris, pro parte vero Judicis ac Juratorum Ciuium Ciuitatis Albensis quotuor, pro parte autem Ciuitatum Budensis et Pesthiensis stb. littere et instrumenta litteralia septem, pro parte Judicis et ciuium Ciuitatis Strigoniensis due, pro parte Judicis et Ciuium Juratorum Posoniensis Ciuitatis similiter due littere per omnes ipsas partes exhibite et coram nobis presentate extiterunt« stb. Névszerint a nyitrai püspök, többi közt, II. Géza király 1158-ki privilegiumára hivatkozott (l. Fejér, Codex Dipl. II. köt. 152. l.); Székes-Fehérvár, Buda, Pest és Esztergam városok pedig IV. Béla királynak 1237., 1244. és 1243-diki privilegiumait mutatták fel, melyek az említett városok régibb jogositványait megerősitették, s melyek II. Endre királynak Garam melletti Sz.-Benedek mezőváros szabadságait tárgyazó 1217-ki privilegiuma azon tétele által nevezetes felvilágositást nyertek »quatenus cuiuscunque nacionis homines, Saxones videlicet, Hungari, Sclaui, seu alij, qui ad teram Monasterij Sancti Benedicti de Gran commorandi causa iam conuenerunt, vel conuenire voluerint, prerogatiua eiusdem libertatis iure perpetuo gaudeant, qua hospites nostri in Pest, Albe et Bude commorantes auctoritatis Regie priuilegio tranquillitate perpetua perfruuntur« stb. (l. Fejér u. o. II. köt. 196. l.). Különösen fontos volt ehhez képest »litterarum per procuratorem Judicis et Juratorum ac ceterorum ciuium Ciuitatis Albensis exhibitarum prima littera olim Incliti Regis

Bele quarti anno Dominice Incarnacionis millesimo ducentesimo tricesimo septimo, secundo nonas Maii, Regni autem sui anno secundo priuilegialiter exorta, sigillo eiusdem dupplici impendenti vallata, continens in se omnes prerogatiuas et libertates ipsis ciuibus Albensibus concessas; inter cetera in principio eedem littere exprimebant, quod cum priuilegium Sancti Stephani Regis, pariter et Legati tum Sedis Apostolice, hospitibus Albensibus concessum infausto casu incendij fuisset conuersum in cinerem, ijdem ciues Albensis libertatis sue statum timentes tractu temporum in dubium reuocari seu aliquatenus aggrauari, eidem domino Bele Regi humiliter supplicassent, vt concessam ipsis a memorato Sanctissimo Rege libertatem ipse dominus Bela Rex suo dignaretur priuilegio communire. Idem igitur olim dominus Rex Bela ipsorum ciuium preces fauorabiliter admittendo; cum esset notorium, et nullatenus veniret in dubium, ipsos priuilegiatos extitisse, et absque vlla interrupcione libertate in dictis litteris suis annotata vsos continuo fuisse, benigne concessisset quod petebant. Porro ipsorum ciuium Albensium libertas erat talis: quod in toto Regno suo, nec in aliqua porta confinij tributum alicui soluere compellantur; preterea quicunque hospites ad eos transire, et cum eis conuersari voluerint, ea libertate qua ipsi fruuntur, similiter in perpetuum pociantur; quod si quis tributum ab ipsis violenter extorserit, iram Regie Maiestatis, et rerum suarum dispendium merito sustinebit stb. stb. stb. Quarum quidem litterarum exhicionibus factis stb. (Az itélet, hogy) prout ex tenore predictarum litterarum olim domini Bele Regis pro parte ciuium, hospitum et incolarum Ciuitatum Albensis, Budensis, Pesthiensis et Strigoniensis exhibitarum libertates ipsarum Ciuitatum declarancium dabatur intelligi, longe ante tempora prescripti domini Geyche Regis, temporibus scilicet antelati Sanctissimi Regis Stephani, prout idem Rex Bela litteris suis predictis mediantibus profitebatur, Ciuitates ipse consequenterque populi et hospites, ac ciues et incole earundem ab omni exaccione seu solucione tributaria exemptos fuisse et esse assertiue recitando, huiusmodi libertates et exempciones ipsis Ciuitatibus et earum incolis stb. per predictum Sanctissimum primum Regem Hungarie datas et comessas, per ipsum dominum Belam Regem stb.

diuersis annis tantummodo renouatas extitisse, sicque prenominatus olim dominus Geysa Rex non tributum, cum ab ipsa solucione tributi a tempore Sancti Regis Stephani Ciuitates ipse sint exempte, sed tantummodo censum Danubialem, hoc est naulum in Sythwatew stb. ipsi Ecclesie Nitriensi conferre valuisse stb. (bebizonyíttatván) Rationibus igitur ex predictis ijdem ciues et hospites ac incole Ciuitatum Albensis, Budensis, Pesthiensis et Strigoniensis predictarum, ac eorundem heredes et posteritates vniuersi, sicut prefuerunt ab antiquo, sic nunc et in posterum successiuis semper temporibus, cum cunctis et vniuersis rebus eorum et personis, ab omni et qualicunqe solucione tributorum quorumcumque in quibusuis locis intra ambitum huius Regni vbilibet habitorum, exempti et liberi esse, ad nullamque tributariam solucionem per quoscunque aretari et compelli debere, Nobis, ac Reuerendissimis et Reuerendis in Christo patribus, dominis Petro Archiepiscopo Collocensi, Thome Electo et postulato Agriensis, Summo ac Secretario Cancellario Regie Maiestatis, Oswaldo Zagrabiensis, Dominico Waradiensis, Ladislao Gereb Albensis Transiluane, Sigismundo Quinqueecclesiensis, Nicolao Waciensis, et Luce Chanadiensis Ecclesiarum Episcopis; item Magnificis dominis Comiti Petro Gereb de Wingart Judici Curie Regie, Bartholomeo Dragffy de Belthewk Wayuode Transiluano et Comiti Siculorum. Ladislao de Losonch Thauarnicorum Regalium, Nicolao Banffy de Lyndwa Janitorum Regalium Magistris, Andree de Bathor — — — —, et Jose de Som Comiti Themesiensi ac Summo Capitaneo Parcium Inferiorum, Magistrisque Prothonotarijs, ac ceteris Regni Nobililibus Sedis Nostre Assessoribus perspicue cernebatur stb. sepedictos ciues, hospites et incolas Ciuitatum Budensis, Pesthiensis, Albensis et Strigoniensis, ac eorundem heredes et posteros vniuersos, cum cunctis singulisque ac vniuersis bonis et rebus cuiuscunque maneriei, sed et personis, ab omni tributaria solucione, in locis quorumcunque tributorum intra ambitum huius Regni vbiuis habitorum et exigi solitorum, tam in eundo quam in redeundo, exemptos et saluos, atque liberos et supportatos, nec non in huiusmodi eorum libertatibus et prerogatiuis in sempiternum permansuros foro decernendo pronunciauimus reliquimus et commisimus, immo pro-

nunciamus relinquimus et committimus, authoritate nostra judicaria et justicia mediante stb. Datum Bude predicta quadragesima sexta die octauarum festi Beati Georgij martiris predictarum anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto.

(Ezen jogtörténetileg főfontoságú okmány eredetije bőrhártyán, vörös-zöld-sárga selyemzsinóron függő pecsét alatt, őriztetik Pozsony sz. k. város levéltárában. Fejérnél annak csak rövid megemlítésére találunk Cod. Dipl. VII. k. 1. r. 107. l.)

3.

Slaba Péter raguzai Prior és Raguza város községe, Szent Kozma és Damián helységet oda határozzák a Lacromai monostornak. 1044.

In nomine Sancte et Unice Trinitatis. Undecimo calendas Martii luna II. indictione XII. Con(sulatu) IIII.; temporibus piissimi Augusti, Constantino scilicet Monomacho una cum domina Theodora piissima Augusta; apud nos vero degente Vitalis Episcopus; Prior quoque Petrus cognominatus Slaba. Ego denique Petrus prefatus Prior cum omnes pariter nobiles et iguobiles mei, tam senes juvenes adolescentuli, quam etiam pueri, securitatem quidem firmam atque inclitam facimus huic Monachus Presbiter Dominicus, tam ei quam et omnes parentes eius, quod huc sit et erit usque in finem seculi. Ex eo igitur, qualiter antecessores nostri tulerunt ei per vim hereditatem Sancti Cosme et Damiani cum domibus, que sunt circa eam, que quondam emerant parentes eius ex quodam vir nomine Balsamus in centum et decem solidis; et miserunt eum per pecuniam Grecorum in puplico, ut fieret pretorium; plus miseri observantes eorum mandata, quam Domini precepta, qui dicit: »Domus mea domus orationis vo-

cabitur, vos autem fecistis illam speluncam latronum«. Et iterum: »Vacate et videte, quoniam ego sum Deus«. Et illud: »In ecclesia Dei aut orate aut psallite, verba otiosa nolite dicere«. Unde notandum est nobis, fratres carissimi, ut si verba otiosa Dominus in ecclesia sua probibet dicere, quod leve est; quanto magis nos prohibet in domo sua lupanar facere, quod nimis gravum est. Et si ego tantillus homo nihil volo in domo mea cernere sordidum, sed omnia pulchra ac nitida: quanto magis Deus, qui est Rex Regum et dominus dominantium, vult habere omnia pulchrissima in domo sua? Quapropter timore perterriti, optantesque nos ex antiqui hostis laqueo eripere, rogavimus predictus monachus unanimiter, ut in loco fabrice constituto alterum pretorium — et prefatam hereditatem fiat secundum Domini preceptum amodo et usque in sempiternum liberam, ut decet domum Dei. Et hoc factum est, sicuti prefati sumus, ex consensu omni populo, et domini Petri venerabilis Abbatis, quantis morabatur temporibus in insula, que vocatur Lacrumno, sub cuius regula degebat etiam et ipse monachus. Unde non audeat ei an nullus cuiuslibet homo contradicere, nec successor scilicet noster, nec nobilis noster. Quodsi quis noster sive successor sive nobilis temerare presumpserit, solvereque attemptaverit firmissimo pactui nostro, habeat ille mancip — — — — — io videatur, iram Dei Omnipotentis, Patris Filii et Spiritus Sancti, incurrat, et sanctorum omnium, et a meledictionis vinculo tercentorum et octo (így, helyesebben 318) Patrum insolubiliter denodetur, et in novissimo maranatha cum diabolo et eius tetros ministros, ac Juda Scariothea in Genehe baratrum muneretur, et statuta privilegii redintegrare dupliciter pretio judiciali sententia perdonetur atque convincatur.

Actum est hoc palam testibus corroboratum tempore suprascripto mense Februarii. Et nosmet ipsi scilicet privilegia qui disposuimus facere, elegimus tantos ac tales testes:

Primitus omnium Ego prenominatus Prior testis sum, et hoc est † signum meum.

Signum † manu Stephani Presbiteri filii — — —.

Signum † manu domini Lampridii Presbiteri frater Joannis.

Signum † manu Lampridii Presbiteri filius Joannis Presbiteri.

Signum † manu Ursacii Diaconi.

Signum † manu Triphonii Diaconi.

Signum † manu Petraca Diaconi.

Signum † manu Nicerphoni Diaconi.

Signum † manu Dabri Diaconi.

Signum † manu Cani-albi.

Signum † manu Petri frater Ursani Presbiteri cum filio suo Dobro.

Signum † manu Andree filius Norati Presbiteri.

Signum † manu Mitro-capud.

Signum † manu Joannis filius Sersi.

Signum † manu Aibale.

Signum † manu Peruani — — — Pusei.

Signum † manu Benslemini.

Signum † manu Arebarbi.

Signum † manu Proculi fratris Ursici Diaconi.

Signum † manu Petri filius — — —

Signum † manu Andree filii Marnaci.

Signum † manu Lampridii filius Michatii Monachi.

Signum † manu Zamati.

Signum † manu Ursaci filii Jacobi.

Signum † manu Andree filius Sclepi.

Signum † manu Ingatii cum fratre suo Ursaci filiu Sisinii.

Signum † manu Lampridii filius Bubanni.

Signum † manu Vitalis indigni meritis, peccatorque atque infimi Subdiaconi, qui hanc scripsit paginulam.

(Farlati Dániel, Illyricum Sacrum VI. köt. Velencze 1800. 53. l.)

4.

Granchi zachulmiai bán és Radoszlav szerb király birtokadományai a lacromai monostor számára. 1044—1058.

1) Ego Granchi cum omnibus meis Juppanis et Nobilibus Zachulmie do et stabiliter affirmo Ecclesiam Sancti Panchratii de Babina Palla, que est in Meleta, cum omnibus terris, Monasterio Sancti Benedicti sub his litteris precepto meo inscriptis et signaculo meo sigillatis, quas venerabili Abbati Grobis — — — — ut prefatam Ecclesiam Sancti Pancratii absque omni indetatione obtineant, et ad voluntatem suam in perpetuum possideant. Si quis autem diabolica audacia impedimentum eisdem facere presumpserit, ultionem Dei et iram super se excitet, etiamque Virginis Marie, sanctorumque omnium maledictionem incurrat.

2) Temporibus Vitalis Archiepiscopi, Petri Abbatis, et Dominici Prioris etc. Ego Radoslavus Rex etc. cum uxore mea Julia et filio Branislavo, volo quod construatur Monasterium in Baleni, et detur Monachis Sancti Benedicti de Lacroma etc.

(Farlati Illyricum Sacrum VI. köt. 45. és 46. ll.)

5.

Acuzo az apostoli szék követe alapítványúl adományozott bizonyos helységet tárgyazó itélete, a Szent Chrysogon jadrai monostor számára. 1059.

In Nomine Dei Eterni. Future recordationis memorie litteris notificare satagimus, ut posteris pateat, quod si quis a veritatis tramite exorbitare voluerit, ipsa littera eundem arguat. Notum sit omnibus, quod Petrus venerabilis Abbas Monasterii Sancti Chrysogoni, astans ante conspectum domini Acuzonis Apostolice Sedis Apocrisarii, missi a domino Nicolao Romano Pontifice, conquestus est de quadam cella in honorem Sancti Joannis fundatam, ac posita in insula, que dicitur Silagus, quam Eprobina obtulit Ecclesie Sancti Chrysogoni. Nunc autem infligente diabolo vult eam subtrahere Cenobio Sancti Chrysogoni, ad quod prius devota mente sua sponte contulerat. Tunc Apocrisarius Romane Sedis interrogavit clericos et bonos laicos, si res ita se haberet, quemadmodum Abbas retulerat. Cuncti autem, qui aderant, vera assertione perhibent, Abbatem verum dexisse, et secundum donationem Gorbine Sanctus Chrysognonus omni cum iustitia debet habere et in perpetuum habere. Unde quia dominus Apocrisarius per ministros Dei, scilicet sacerdotes, et clericos, et veridicos laicos, cognovit hoc fore verum; protinus per virgam, quam in manu sua tenebat, investivit prefatum Abbatem de ipsa Ecclesia, ac de omnibus ad eam pertinentibus; tali vero modo, quod absit et advertat Deus, quod si quis ex prefato Monasterio Ecclesiam illam abstrahere voluerit, maledictionem Dei et Sancti Petri Apostolorum Principis et nostram habeat, et cum Juda traditore Domini nostri Jesu Christi damnetur, et cum diabolo et sociis suis concremetur.

Hoc actum est in presentia Laurentii Absarensis Episcopi, a Spalatinis et a cuncto Concilio Archiepiscopi Electi, et Andree quondam Episcopi, ac multorum bonorum homi-

num; et tempore Nicole Prioris et Stratego Civitatis Jadrensis, indictione III.

(Farlati Dániel. Illyricum Sacrum V. köt. Velencze 1775. 45. l.)

6.

Spalato, Trau, Jadra és Tenger-Fehérvár dalmatiai városok fogadást tesznek a velenczei dogenek, hogy normanokat és más idegeneket nem fognak Dalmatiába vezetni. 1072.

In nomine Domini Dei eterni et Salvatoris nostri Jesu Christi. Anno ab Incarnatione eiusdem millesimo septuagesimo secundo, mensis Februarii die octava, indictione XV. Dalmatie et Croatie. Promittentes promittimus nos Prior Spalatine Civitatis, Judex Stephanus Vualiza nomine, atque Gaudinus Tribunus, Dominicus Marra, Joannes Peripanno, Petrus filius Dominici, Desa filius Cocini, aliusque Desa, Michael, Stephanus, Nichiforus, Dominicus Drasi, Forminus Salatus, cum universis nostris concivibus majoribus et minoribus; nec non et Prior Tragurine civitatis Vitalis nomine, et Petrus Bela, Georgius Bogoboici, Joannes Chudi, Sabaudicius Archidiaconus, Desa, Andrea, Dominicus cum cunctis nostris concivibus maioribus atque minoribus nostre civitatis; atque Candidus Prior Jaderensis civitatis, et Madius Sega Index, Nichiforus Sellices, Tella, Madius Gallus, Dabro Strincia, Joannes Spatarius, Candidatus, Lampridius, Madinus Martini, Valentinus Speri, Andreas Comerrarii, ac universi nostri concives majores atque minores; atque Prior de Belgrado, Justus Veneticus, Gregorius frater Episcopi, Drago de Crastina, Michael de Utica, Prestantius Petrigna Anastasii, Michael de Diachi Vero, atque omnes concives nostre Civitatis; vobis domino Dominico Silvio Duci Venetie et Dalmatie, ac Imperiali Prothofedro et Seniori nostro, ut ab hac die in antea,

quas nullus nostrum civium audeat adducere Nortmannos aut extraneos in Dalmatiam, aut per se ipsum, vel quovis ingenio. Si quis autem huius sceleris prevaricator inventus fuerit, et se legibus excusare non poterit, amittat vitam suam, et quicquid possidet in hoc seculo, medietatem in Camera Ducis, et medietatem civibus, qua in civitate prevaricator inventus fuerit per Judicem, erga Romanam legem, que in presenti pagina scripta esse videatur in quarto capitulo eiusdem legis: »Quia si quis inimicos infra provinciam invitaverit aut introduxerit, anime sue incurrat periculum, et res eius (inferantur in erarium.)«.

Signum manus Prioris Spalatine Civitatis Stephani Valize, qui hoc rogavit fieri; et successive omnium qui supra nominati.

Ego Laurentius Sancte Salonitane Ecclesie Archiepiscopus ratifico et confirmo.

Ego Forminus Nonensis Episcopus.

Ego Jo(annes) Abbas Sancti Bartholomei.

Ego Prestantius Episcopus Belgradiensis.

Petrus Hencius Sancti Marci Diaconus, et Ducis Venetie Dominici Silvii Capellanus, rogatus a dictis hominibus scripsi et complevi feliciter.

(Ljubics Símon. Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium I. köt. Zágráb 1868. 2. l.)

7.

I. Géza király alapitja a Garam melletti szent-benedeki apátságot. 1075.

Amicis suis Reuerendis Conuentui Ecclesie Zoborien-sis Nicolaus de Gara Regni Hungarie Palatinus et Judex Comanorum amiciciam paratam cum honore. Noueretis, quod fra-

ter Nicolaus pro religioso viro domino fratre Cenardo Abbate Ecclesie Beati Benedicti de iuxta Gron stb. in octauis festi Beati Jacobi Apostoli in anno Domini M° quadringentesimo quarto in figura nostri Judicij comparendo contra Sigismundum filium Georgij de Chythnek stb. asserens stb., quod cum prefatus dominus Abbas acceptis Stephano dicto Beerk de Nempty nostro et fratre Petro sacerdote vestro hominibus tercio die festi Beate Margarethe virginis et martiris in dicto anno preteritis ad facies possessionum, in Sosold existencium, videlicet Mend Zenth, Apaty et Lehota vocatarum, ad ipsam Ecclesiam ex donacione domini Geyse Primi, Regis Bele filij pertinencium: item medie partis tributi nunc in villa Ladimera ad Castrum Saaskw pertinentis, quod alias et antea in villa Geledwegh exactum fuisset et reciperetus, vicinis et commetaneis suis vniuersis inibi legitime conuocatis et presentibus accessisset, et metas earundem possessionum a tenutis dicti Castri per metas et cursus earundem in tenore instrumenti annotati domini Geyse Regis contentis hoemodo reambulare [illegible] incipiendo in fluuio Gron inibi, vbi [illegible] qui dictas possessiones Radmera et Mend Zenth [illegible] in dictum [illegible] Gron caderet: et per ip[illegible] cursum suum ad caput eundem diuidere; [illegible] abhinc ad ca[illegible] [illegible] et exinde per cursum eius[illegible] [illegible] ibidem ter[illegible] legitime re[illegible] possidendas [illegible] possessiones [illegible] extunc [illegible] de [illegible] statuci[illegible] [illegible] Zsig[illegible] [illegible] Mycha[illegible] [illegible] Cas[illegible]

ac tria milia et centum florenos auri per centum denari-
uos presentis monete computando Sue Celsitudini numa-
urasset; ideo ipse dominus Rex stb. Catrum suum Saas-
ocatum in Comitatu Borsiensi stb. eisdem Magistris Ge-
et Mychaeli de Chytnik, ac eorum heredibus jure perpe-
onandum duxisset stb. (a miben 1397. a Garam-melletti
benedeki konvent által statuáltatott. Az után Zsigmond
y egy 1406-ki »in Zalahta feria tercia proxima ante fes-
Exaltacionis Sancte Crucis« kelt, s »fidelibus suis viro
ifico domino Nicolao de Gara Regni Hungarie Palatino
dici Comanorum, vicesque suas in judicatu gerentibus«
) parancsának folytán »in octauis festi Beati Georgij
ris« törvénynap tartatván) prefatus procurator dicti do-
Abbatis in huius documentum, quod predicte possessiones
zenth, Apathy et Lehotha in dicto Districto (igy) ipsius
Susohy existentes, nec non medietas tributi nunc in dicta
Ladmeria exigi consueti eidem domino Abbati de jure
ieant, et a tenutis dicti Castri Saaskw metis sequestrate
quasdam litteras domini Karoli olym incliti Regis Hun-
priuilegiales suo duplici sigillo communitas anno Do-
millesimo trecentesimo octauo, Regni autem sui anno si-
r trigesimo octauo tredecimo kalendas mensis Febru-
onfectas, habentes in se confirmatiue de verbo ad verbum
em litterarum condam domini Andree similiter illustris
Hungarie laudande recordacionis anno Dominice Incar-
nis millesimo CC° decimo septimo Regni autem sui anno
editarum, habencium et continencium in se confirmatiue
lem seriem litterarum domini Stephani filij Kolomani
un similiter Regis Hungarie beate memorie anno ab Iu-
cione Domini millesimo centesime vigesimo quarto Regni
i sui anno nono editarum, habencium et continencium in
roboratiua verborum ordinem litterarum Excellentissimi
ipis domini Magni, qui et Geysa dictus fuit, similtier
Hungarie beate recordacionis, fundatoris dicti Monas-
Sanct Benedicti, super juribus et libertatibus dicto Mo-
rio Sancti Benedicti anno Domini millesimo septuagesi-
uinto confectarum nobis curauit demonstrari, in quarum
m litterarum tenore ipsius domini Magni seu Geyse
inter alia hy articuli habeantur: »Dedi autem in terra

Susaldy in siluis, venacionibus, aquis, piscacionibus
cnius terre primus termiunus est riuulus Tapla cu
Grana, qui Grana terminus est ascendendo vsque ad
Radmora, insule vero fluuij Gran in partem Sancti B
deueniunt, riuulusautem Radmeri terram Sancti Bene
uidit ab alijs; deinde illius riuuli caput, quod in monte
ky est signum; preterea — — — — — alterius ter
supradicti amnis caput Tapla; item tributum in tribus
scilicet Sozmicha, Gelednuk et Kerezthwr in qualibet
medietate Regie partis« stb. (Uj határjárás rendelteti
Datum Bude tricesimosexto die octauarum festi Beati G
gij martiris anno Domini M° quadringentesimo septimo.

(Ezen okmány eredeti párja papiron, a budai kir. kamarai levél
ban. Az alapító okmány szövege igen számos hibával Fejérnél
Dipl. I. köt. 428. l. A hibák némi kijavítására a fentebbi közlem
nyújt adalékot.)

8.

Belgrád vagyis Tenger-Fehérvár dalmatiai város község adományozása Evangelista szent János ottani monos számára. 1076.

Notum sit omnibus fidelibus tam posteris quam pre
tibus, quia nos Belgradenses divites et inopes, nullo coge
nullo monente, imo spontanea voluntate, gratia devote inte
nis promisimus dare singulis annis decimas nostrarum oliva
Monasterio Sancti Joannis Apostoli et Evangeliste, die videl
dedicationis eiusdem Ecclesie, quam viri religiosissimi, don
scilicet Laurentius Spalatensis Archiepiscopus, una cum
pocrisariis Romane Sedis Episcopo Fulcoino, et Gebizone
bate Sanctorum Bonifacii et Alexii, nec non et Presta
eiusdem Urbis Episcopo dedicaverant; eisdem etiam do

supradictum collaudantibus ac firmiter corroborantibus, auctoritate Apostolica intercedentibus, ne umquam ab aliquo presumatur violari. Quod si forte aliquis temerario conatu abnegaverit, iram Superne Maiestatis incurrat, omniumque sanctorum maledictionem possideat. Et hec donatis acta sancitaque fuit anno ab Incarnatione Domini Nostri Jesu Christi millesimo septuagesimo sexto, indictione vero decima quinta. Et hoc apostolante Gregorio Septimo Papa; apud Grecos Michaele imperante; apud Sclavos Svinimiro regnante; Petro in Monasterio abbatiante; Dominico Justo Belgradi priorante.

(Farlati Illyricum Sacrum IV. köt. 5. l.)

9.

Zvojnimir Dalmatia és Horvátország királyának adománya a spalatoi egyház számára. 1078.

In Dei nomine Amen. Hoc est exemplum cuiusdam priuilegij Regalis muniti appensione cuiusdam sigilli magni rotundi cum cordula sirica crocei et rubei coloris, in quo quidem sigillo sculpta est quedam Regalis imago sedens in trono, habens in manu dextra quemdam lilium baculo superpositum, et in manu sinistra quandam sculturam rotundam, et circumcirca sculpte erant littere cruce premissa sic dicentes REX SVINIMIRVS DALMAT. CROATORVM; cuius quidem priuilegij tenor per omnia talis est:

In nomine Sancte et Indiuidue Trinitatis. Anno scilicet ab Incarnacione Domini M°LXX°VIII° die XVI. mensis Aprilis indic(tione pri)ma. Ego siquidem Suinimir Chroatorum atque Dalmatinorum Rex, cupiens ardentissime iura et bona Ecclesie glorisissimi martiris domini Anastasij recuperare et ampliare pro posse ob ipsorum martirum reuerenciam, quorum precibus meritis spero ante eterni judicis examen munere

adiuuari, et instantissimam peticionem venerabilis
mei spiritualis Laurencij Archiepiscopi, et multorum nob
suorum ciuium de Spalato, meorum dilectorum fidelium,
vnacum eodem eorum presule mihi grauem querellam
suerunt, quod propter copiam diffusam animalium ips
ciuium et hominum, ac villarum ciusdem Archiepisco
Ecclesie sue pasculos sufficientes habere nequibant liber
meo Regali Districtu, eo quod homines et villani vicini
rum Ecclesie memorate molestabant et perturbabant
predictos, et homines et villanos ipsius Archiepiscopi pa
per predictos contra priuilegia donacionum, ac confirm
nem progenitorum meorum, presertim villarum atque t
rum Serennine, Gothe, Cugare, Osic, Debriz, Dlanoze, V
et Cremene, que posite sunt infra montes Massari, nec
villarum et terrarum Sancti Georgii de Putale, Cosize,
nij, Ostrogh, Biach, cum toto — — — — cione castri Al
Radosich et Smine, que site sunt circha montes, in mon
et sub montibus Dubraue, ac eciam villarum, et terrarun
lez in Cetina, Suduschize in Cleuna, Ecclesiarum S — -
— — Sancti Stephani — — — — Sancti Petri de Clob
et aliarum villarum et terrarum memorate Ecclesie Spal
sis, quas quidem villas atque terras et Ecclesias cum om
suis pertinencijs et — — - - — — suorum donauerunt
clesie Spalatensi, et Ego confirmaui et confirmo tibi Arel
scopo, tuisque successoribus, et Ecclesie prenotate, ac ex
donacione concedo in perpetuum. Et adeo volo ac dona
perpetua, quod tu, et successores hominesque tui, et v
villarum et dictarum terrarum, ac eciam ciues tui Spalat
habeant potestatem et libertatem pascendi et adaquand
stra cuncta animalia in Districtu meo in pasculis, locis
guis ac vicinis villarum et terrarum predicte Ecclesie S
tensis sine contradiccione vel dacione alicuius person
presertim in Bossigline meo Regali territorio absque de
cione seu collecta aliqua, preter decimas, quas per c
loca prenotata ex mea concessione et meorum antecess
colligere debeant integre et exigere idem Archiepiscop
sui successores sine contradiccione temporibus perpetuis
tamen, quod predicta omnia tu et tui successores, et Ec
Spalatensis possideant pacifice et quiete. Siquis vero hui

nacioni et confirmationi mee oontrarius extiterit, contrarium habeat Trinum et Vnum Deum, et malediccionem trecentorum octodecim Patrum, et aliorum Sanctorum incurrat; et cum Juda proditore dampnetur eterno suplicio; atque sexaginta libras auri persoluat et componat, quarum medietas Regali inferatur Fisco, altera autem pro thesauro prefate Ecclesie Spalatensis. Acta sunt hec ante noticiam horum testium; videlicet Gregorij venerabilis Episcopi Chroatorum, Johannis Abbatis Čenobij Sancti Bartholomei, Addani Zuppani, Stresegne Brebestici, Desimiri Corbaustici, Dominici Jandrensis Sacerdotis, et Stephani — — — — Sancti Nicolai, et aliorum multorum; in quorum omnium testimonium et memoriam perpetuam presentis priuilegij paginam mei sigilli caracteris appensione feci muniri.

Gerardus Notarius Archiepiscopalis subscripsi.

Lucanus Primicerius Spalatensis subscripsi.

Johannes de Ancona Notarius Communis Spalati subscripsi.

(Farlati, Illyricum Sacrum III. 148. l. Lucius, Memorie Storiche di Trau, Velencze 1674. 217. l. Ezen okmánynak hitelessége sokaktól kétségbe vouatik; a mennyiben mindazáltal a Spalatoi káptalan levéltárában őrzött kézirat a XIV. század első feléből való, feltétlenül, főkép geographiai tekintetben, teljes méltatásunkat megérdemli.)

10.

Dobrion apátnak végrendelete Spalatoban. 1078. körül.

In nomine Eterni Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi. Ego Dobrion indignus Abbas egro corpore, mente tamen adhuc sana vegetaque, post multa pericula et calamitates, quas meis delictis acceptas fero, cum mihi tandem Divina misericordia id concesserit, quod summopere precatus sum, et de consilio

amicorum onus ad perniciem anime mee susceptum deposuerim, eaque demum omnia perfecerim, que multo antea effici prestarique oportebat; nunc mihi ac rebus meis consulere statui pro eo, ac lex Divina ac regula Sancti Benedicti prescribit in hoc cenobis Sancti Stephani, inter cuius alumnos ego quamvis indignus annumeror. Itaque res omnes abdico, que vel nostre sunt, vel nostre videri possunt, vel nobis commisse fuerunt, quasque a majoribus nostris accepi, tum a Paullo Archiepiscopo, tum a Dabra matre mea adoptiva. Item renuncio Ecclesie Sancte Marie de Palude, et omnibus eius appendicibus, ceterisque omnibus rebus, que vel nostre videntur esse, vel ad nos quoquo modo pertinent, mobilibus pariter et immobilibus. Que omnia in jus potestatemque transfero eiusdem Monasterii, ut arbitratu suo illis in perpetuum utatur, habendo, possidendo, permutando. Si quis vero nostrorum consanguineorum diabolico instinctu impulsus huic nostre donationi adversari audeat, subsit indignationi Unius ac Trini Dei, ac anathemati trecentorum et duodeviginti Sanctorum Patrum.

Huic donationi testes adfuerunt: venerabilis Laurentius Archiepiscopus, Gregorius Episcopus, dominus Benedictus Abbas, Petrus Archidiaconus, dominus Urso Abbas, Joannes Sacellarius, Petrus Presbyter et Cardinalis, Prior Tragurien-sis, dominus Petrus Bela, Joannes Presbyter, et dominus Petrus Decanus.

Ego vero Theodorus Presbyter scripsi et testis adfui.

(Farlati Illyricum Sacrum III. köt. 153. l.)

11.

Zerni Péter spalatoi lakosnak adománya szent Péter monostora számára ugyanott. 1080.

In Christi nomine Amen. Anno Incarnationis eiusdem millesimo octauo decimo (helyesebben 1080.), indictione nona; temporibus quoque domini Laurentii venerabilis Archiepiscopi Sedis Spalatine, domini Suinimir; Regis Croatorum, nec non Volize Prioris – — — — — — Petrus Cerni, qui et Gumay filius, una cum con(jug)e mea domina Anna dedimus Monasterio Sancti Petri omnes nostras terras, quas habemus in loco vocato Campo, incipiendo a muro in inferiori versus mnre recta linea, et sicut currit littus usque ad Perolde, et usque ad ripam superiorem, et recta sicut currit ripa versus torrentem usque ad pedem montis po — — — — — longe et versus mare, sicut currit ripa, et inde ad — — — rum pristinum. Et hij fierunt testes Bogdan Rac, Dragonego Ric, Vikay setnico et alii.

Et ego Dobrona hoc breve breve (igy) scripsi iussu Prebimirii Vicarii Regis.

(Carrara Ferencz. Archivio Capitolare di Spalato. Spalato 1844. 68. l.)

12.

Szent László király a veszprémi egyház birtokát összeírja és megerősíti. 1082.

A Fejér Codex Diplomaticusa I. kötetének 448. s köv. és VI. kötetének 2. r. 350. s köv. lapjain közölt okmány szövege Véghelyi Dezső által régi átiratok szerint javítva; a Hazai Okmánytár vagyis Codex Diplomaticus Patrius IV. köt. Győrött 1867. 1. s. k. ll.)

13.

Álmos korában, kire szent László magyar király Horvátországnak kormányát bízta, Jadra város bíróságának ítélete. 1091.

Anno Incarnacionis Jesu Christi Domini nostri MXCI. Kyri Alexio Constantinopoleos imperante, tempore quo Uladislaus Pannoniorum Rex, Cratie invadens Regnum, domnum Almum suum nepotem in illo statuit Regem; Jaderensi vero Cathedre domno Andrea venerabiliter presulante; meque Drago domini Prestantii Episcopi nepote iam tertio priorante. Accidit, ut in primo anno mee tertie recuperationis, coram nobis ac prefato Episcopo, aliisque quampluribus oriretur querimonia domne Vekenege filie Ciche; que viri sui videlicet Dobroslavi thorum custodiens, viginti annis Deo devota monastico utebatur habitu; quam Petrus socer suus domni Dabri, verbis suorum deceptus propinquorum, suo exhereditarat verbo, filiumque suum, quem quadam Sclavuncula natum habebat, moriens totius sue hereditatis fecerat heredem. Hanc

autem monachali irretitam vinculo, que illum alimentis indumentisque foverat continue, quod veris probatur assertionibus, expertem suorum fieri jusserat; dicens, filio mortuo, huic nurui quasi mortue nil deberi dari. Quem etiam jam dictus Dobroslavus filius ejus, paterna motus pietate, sue consensu conjugis Veke, quam futuram noverat monacham, eadem notificante, moriendo sue illum proprietatis fecerat participem, par boum sibi tribuens cum suis culturis, aureosque nastales, quin etiam suam vineam. Nempe neminem estimans illi compotizari hereditati, sua pretermissa conjuge; quippe nondum ipse pater alia utebatur uxore. Unde factum est, utrisque coram nobis litigantibus, ipsamet domina Veka cum sua matre aliisque propinquis, et ex alia parte Madio electo, ejusque fratre Petrina, nec non Zanizo Mezichirne filio, quampluribus aliis conjicientibus; demum jussu Presulis episcopali, quo sedebamus, egressi palatio, ibidem cisternam ingredientes cum jam dicto Episcopo et Joanne judicatore, aliis nobilibus, ducto in medium utrorumque certamine, quid hinc rei exitus doceret, perscutari cepimus. Quod more antiquorum dijudicare volentes, ut ipsa sua frueretur parte, velut si vivus adesset, cujus karitate se monastice dederat perfectioni; sed huic rei contrariantibus hoc displicuit, seque archiepiscopali velle obedire judicio conclamabant. Quibus et illa una nobiscum assentiens, sepissime invitavit, ut ad suum cum ea irent propositum; qui sub unius anni judiciis nobis cernentibus centies exlamati ire renuerunt. Quos nos hoc modo definivimus in primis anni illius, attributo sibi Tribuno Trunzano Malopere filio, partis domus et vinee heredem eam fecimus; ut vel sic Spalatum, prout expetierant, cum ea proficiscerentur. Quibus et ex hoc inducie a mense Julio usque in Natalem Domini largite sunt; sed procaciter resistentes, et se hinc subtraxere. Quapropter Ego Dragus Prior, commune servans sacramentum, neminem volens ab aliquo vim sustinere, cum jam nominato Episcopo aliisque nobilibus ad domum illius pergentes, que sita est in quadrivio Sancti Petri, legali hoc definientes judicio, sub episcopali vinculato precepto, illam plenam habere partem jussimus, ipsique nos illis domum partientes monach — — — — — occidentalem partem domus dedimus; duasque ulnas, et eo amplius medi-

etatis domus propter maritum, illam consentire voluimus, infantulo.

Hec ego Majus Archidiaconus, quia his omnibus interfui, et ut a memoratis Presulibus mihi injunctum est, fideliter veraciterque scripsi, et post tradita coram his testibus lecta est, et sigillo dicti Prioris signata. Joannes judicator, Vitaza testis, Micha testis, Desinna testis, Madio Zelle testis, Budinellus testis, Madius gener Zelle Prestantii testis, Pruona testis, Grubue filius G — — — testis, Neup — — — — — testis, Dolmaldus testis, et alii quamplures collaudantes et confirmantes.

Quoniam quod a minoribus legaliter diffinitum est judicibus, a majoribus, si oportet, debeat confirmari: Corroboro Ego L(aurentius) Salonitane Sedis Archiepiscopus, et laudo hoc judicium a tanto honestissimo viro domino Jaderano Priore cum suis nobilibus jam datum; in ecclesiasticis enim et mundialibus sancitum habetur legibus, ne quelibet persona in sua arrogantia erecta, contra judicia semsl data, conqueratur iterum in sua male visa querimonia. In libello quidem, quem Vekenega filia Cich, a prelibato Priore datum, et ab Archidiacono M. scriptum, ad meam contulit laudationem, juste et canonice cognovi finitum. Quis namque arrogans exhereditare auderet hanc viduam ab hereditate mariti sui, dum non solum ejus lectum sic nobiliter, utpote cognoscimus, observavit, ac inter viduas, quas laudat Apostolus Paulus, se ad certamen et ad premium utique, assumpto earundem habitu, projectoque cum suis sarcinis mundo, contulit. Unde hec ordinata, sicut superius, confirmo, et immo laudo, et sub ligamine anathematis, et Niceni Concilii vinculo quemque pono, qui hoc nitetur infringere et delere. Hanc vero sigillo Sancti Domnii cartulum jussi signari, ut contra omnes permaneat conquestores in sua stabilitate firma. In hac laudatione Andreas Episcopus Jadere, et D. ejusdem Civitates Prior testes.

(Farlati Illyricum Sacrum V. köt. 51. l.)

14.

Szent László magyar király a báthai monostornak több pusztát és birtokot adományozván, ezek közt Narad birtok határait körül írja. 1093.

(A gr. Zichy-család Okmánytára I. köt. Pest 1871. 1. l. Nagy Imre.)

15.

Sz. László magyar király alapítja a zágrábi püspökséget. 1094.

(Tkalcsics Iván Ker. Monumenta historica Episcopatus Zagrabiensis 1. köt. Zágráb 1873. 1. l. V. ö. Fejér Cod. Dipl. I. köt. 484. l.)

16.

Dávid herczeg a tihanyi apátságnak földet és halászhelyeket adományoz. 1095. körül.

(A Fejér Codex Diplomaticusának I. kötetében 487. l. közölt okmány szövege ifj. Kubinyi Ferencz által a »Monumenta Graphica Medii Aevi« fasc. III. tab. 4. szerint javítva, a Monumenta Hungariae Hist. vagyis Magyar Történelmi Emlékek I. kötetében, Pest 1867. 1. l.)

17.

Kálmán magyar király I. Michieli Vital velenczei dogehozi viszonyának tárgyában. 1096—1102.

Colomanus Divina favente ac gubernante clementia Ungarorum Rex Vitali Michaeli strenuissimo Venetorum Duci, suisque Optimatibus salutem, amicitiasque perpetuas. Cum scriptura quotidie clamet dicens, viam non esse deserendam: mirum est super his, qui aliam existimant fore capiendam. Quapropter vobis litteras has studemus referentes, nos vestras, sicuti antecessores nostri inter se habuerunt, amicitias cupere sempiternas. Verum quando nec litteris nec legato vestris, uti petiveratis, respondimus petitionibus, ideo vero minime arbitrari oportet, hoc fastu dolove fecisse; sed ob commodum atque utilitatem, nec non indeficientem unamquamque stabilitatem distulisse; fati nanque scemus, hoc firmum minus stare, si sine totius Regni consilio factum esset. Quare nunc vobis, quod quesiveratis, firmius totius Regni voluntate non solum litteris, verum etiam proprio legato effectum curamus reddere. Vestra igitur, vestrorumque Procerum noscat prudentia: Nos nostrumque Regnum, vestro, vestrorumque amore indissolubili vinculo recte desiderare. Unde quia cuncta que dicere cupimus, scribere oblegenas fastidium nequimus: idcirco talem studemus mandare nuncium, verbo cujus non detratctetis adhibere auditum atque studium; sed ut nostris perpetuis non dubitetis obtemperare vocibus. Attamen pauca etiam litteris insinuare laboramus. Volumus equidem ob stabilitatis firmamentum inter nos atque vos, nostros vestrosque majores, merum fieri sacramentum, qui commune habere ac facere, cum necessarium fuerit, vicissim valeamus augumentum. Firmius enim constat magisque perpetuum, quod undique unitur firmissimo ligamento, quam quod debiliore subnictetur fundamento. Et que recte mandamus ad perfectam exequutionem communi voto incere omni nixu animi aminiculante pontentia dicere valea-

mus et laboraremus; preterea indefectibiles grates, nostrosque nuncios semper non honorifice tractavistis tamquam sagaciter, omne consilium exhibuistis. Quod idem vero honorificentius atque sagacius huic nostro legato, uti nobismet ipsi(s) exhibere petimus. Quippe vera dilectio non voce solum, sed etiam opere ostenditur. Amicus namque in necessitate probatur.

Convenientia amicitie, que facta est inter Regem Ungarorum ac Ducem Venetorum:

Ego Colomanus Ungarorum Rex per memet ipsum et per meos omnes, tecum Vitalis Michael Venetie, Dalmatie, Chroatie Dux, et cunctis omnibus (Optimatibus) veram et firmam amicitiam atque concordiam ab hoc die in antea obtinebo, et te ac tuos, et cunctas Civitates subiectas Ducatui tuo, et omnia castella ac loca subdita et obedientia potestati tue, per me et per meos conservabo, et nullo modo inquietabo. Et si aliquis ex meis aliquem vestrum foris fecerit aut offenderit, ac incognitum fuerit, infra dies triginta emendabo. Hec omnia per sacramentum sunt confirmata ac confederata equali conditione ab utraque parte.

Sed tamen quia in Principibus meis et sensibus dubium videtur, utrum Ducem te Chroatie atque Dalmatie nominaverim; volo, immo desidero, pro servanda, sicut statutum est, amicitia, ut a te et tuis, et a me et meis, ita omne prius de medio ambiguum auferatur, ut in quocunque casu tibi per antecessores tuos, et per meos certa comprobatione justa fuerit, alter alteri nullatenus adversemur.

(Ljubics Simon, Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium I. köt. Zágráb 1868. 5. l. Gyűjteményünk I. kötetének 43. és 44. ll. Czech János hátrahagyott kéziratairól ezen okmánynak csak töredékeit közöltük.)

18.

Kálmán király menyegzője Buzilla Rogero, a siciliai normanok grófjának leányával. 1097.

Ad laudem Omnipotentis Dei et vtilitatem legencium Ego frater Simon de Leontino, Regis Friderici confessor, Magister, Cappellanus Regie Cappelle, stando in Chifalu in anno Domini M°CCC°L°VIII° in la quadragesima mi misi in cori di incomenzari la conquesta di Sicilia facta per li Normandi, la quale era scritta in grammatica oscura et grossa, et mali si potia intendiri secondo lo mio poco sapiri la volsi translatari in nostra lingua volgare stb.

Lu Re di Vngaria (t. i. Kálmán) audendu la fama di questu gloriosu principi di lu Conti Ruggeri, li mandau soi missaggi, et mandauli a dire, che illo voliae prindere per muglieri a sua figlia volinteri, et apparentari con isso. Lu Conti fu multo contentu, et richippi li missaggi con grandi honuri, et acciochè non fossi ingannatu per livari ogni falzia, li mandau a dire con missaggi insembli con li soi, che mandasse persuni de authoritati, et di grandi lignazzio, et a cui si diggia dari fidi per confirmari lu matrimonio. Lo Re di Vngaria, chi era avido di prindiri quista donna, et di apparentari con si, li mandau lu episcopo di Genua (?, talán Geurio) Arduyno, et lo conti Tumasi, li quali happero plena authoritati di confirmari lu matrimonio, como che fussi la sua propria persuna. Quisti missaggi venendu alu conti, mandau altri soi messaggi per fina a Scavonia (Szlavonia) a li principi di quelli paesi, soi amici. Et illi con questi soi missaggi prindissiro tal sacramento, et iuramento de quistu matrimonio da parte di lo Re di Vngaria, lo ficheri volinteri, et mandauchi uno suo duca, lu quali havia nome Alum (Almus) con multi altri principi et di non minori dignitati, et fu facto lo giuramento sollemni, et torniando li missaggi di lo conti bene primiati lo conti informato beni dali soi, et illo amplamenti primiauali missaggi di lo Re di

Vngaria, et remandauli arreri, et mandauli a dire, che quando li placissi, mandassi per la do nna sua cita (zita). Et nello anno del Signore M°LXXXXIII°*) lo conti happi apparuchiato ogni cosa nelo misi di Mayo, et per lo Episopo di Liocastro con tricento huomini di cavallu et altri soi fideli amici fichia accumpagnari a questa Busilla in Palermo, et in Palermo foru mettiri la donna supra la navi con tutti li soi doti, et con tutta questa genti, et ficiro vila in mari. Et con bono et prospero ventu navigandu vinniro alu portu di Alba (Tenger-Fehérvár), lu quali era dila juridictione dilo Re di Vngaria. Et illoco gia era venuto lo Conti Mercurio da parte dilo Re di Vngaria con milli huomini di cavallu per ascontrari la donna. Et rechipendu la donna honoratamenti con tutta quilla genti chi era in sua cumpagnia si la minau per fina a lo Re. Per tutto lo Regno foru bandiati questi noczi; lo Re et ogni huomo curria et venia con grandi doni et presenti da ogni parti in grandi multitudini di genti ali noczi di lo Re per vidiri la cita. Et lo giorno ordinato et determinato, in presentia multi Episcopi, Archiepiscopi et altri Prelati di diversi nationi et ordini, li doti dilla citella in publico foru assignati. Lu Re con la Regina foru spusati secondo la fidi catolica in campo in li pavigluini. Perchi tanta era la multitudini dila genti, che li casi non bastavano intro dila terra; ma foru facti di fora dila terra con tutto lo mangiari grandi. Compliti chi foru li noczi secunda la dignitati reali, lu Re tiuni alcuni giorni li missaggi con si, con lo Episcopo di Liocastro. Et poichi a tutti happi meritamenti regalato et dati grandi doni et presenti, li licentiau che s' indi andassiro.

(Óváry Lipót közleménye Nápolyból a Biblioteca Nazionale kéziratából, Sala dei manoscritti Istorie e Croniche di Sicilia V. G. 29. a 161. sk. ll. V. ö. Muratori, Scriptores Rerum Italicarum V. köt 599. l.)

*) A historiai kritika az évszámot 1097-re állapította meg.

19.

Trau város községe hódol a velenczei doge mint byzanczi császári protosevastornak. 1097.

In nomine Domini Dei eterni. In anno ab Incarnatione eiusdem millesimo nonagesimo septimo, mense Madii, indictione quinta Tragurii. Quoniam sub tantorum dominorum regimine nos degere, atque sub eorundem evigilata cura atque assidua tutela nos persistere congruum atque tutissimum satis esse cognovimus: iccirco nos Joannes Dei gracia Traguriensis Episcopus cum nostris successoribus, una cum Drago Priore, et Petro Bela, cum cunctis nostris concivibus majoribus et minoribus, cum nostris heredibus, promittimus vobis domino nostro Vitali Michaeli Duci Venetie et Dalmatie atque Croacie et Imperiali Prothosevastori, ut ammodo sine vestro voluntario concensu — — — — — — — —

(Ljubics Simon. Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium. I. köt. 4. l.)

20.

IV. Anasztáz pápa helybenhagyja Henrik római aldiakón és pápai követnek Ragusában tett intézkedéseit. 1153.

Anastasius Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri A. Archiepiscopo, et dilectis filiis P. Comiti, et universo Clero et populo Raguseorum salutem et Apostolicam benedictionem etc. (Eos hic commendat propter exhibitam Hen-

R. E. Subdiacono et Legato Pontificio honorem, atque ...am eius mandatis praeceptisque Pontificis nomine de-...dientiam.) Et quoniam longum est omnia, que vobis ... sunt, presenti abbreviationi committere, depositionis ...dicti sententiam in quosdam fratrum nostrorum Epi-...um, pro eo quod vocati ad Concilium eius accedere ...pserunt, auctoritate nostra prolatam a nobis noveritis ... haberi; depositionis in Tristinensem (Drivastensem) et ...hinensem, interdicti vero in Catharinensem. Excommu-...onis quoque sententiam, quam in Catharinensem Comi-... promulgavit, ratam habemus, et donec Episcopum suum ...ie vestre, sicut debet, obedire permittat, ab universitate ... precipimus observari. Ad hec devotionis etc. Datum ...rani VIII. Kalendas Januarii.

(Farlati Illyricum Sacrum VI. köt. 65. l.)

21.

I. István király hű szolgáját Dekét nemesi rangra emeli és ...llös helység felsö részével adományozza meg. 1161—1173.

Stephanus piissimus Rex Hungarie, filius pie recorda-...nis Regis Geyse. Notum sit vniuersis Christi fidelibus tam ...sentibus quam futuris presens scriptum intuentibus salu-...n in omnium saluatore. Ad vniuersorum noticiam harum ...ie intendimus peruenire, quod Dekem famulum nobilitate ...taui, et in aula nostre Maiestatis assiduitate famulari con-...tui. Cui eciam Regali et dono possessionem condonaui, ...rticulam terre vduornicorum meorum in superiorem partem ...le Sce... ...ocate, quam ab vduornicis meis excepi, eidem ...tue possidendam, filijs suis et filijs filio-...iter habendam, in hys metis assignatam; ... eiusdem particule terre ab orientali

parte est fluuius, quod dicitur Halagus; a parte meridionali foramen, et quod wlgo dicitur Vidamaia; a parte occidentali magna via, et quod wlgo dicitur Chebegepue; a septentrione vsque ad Zatalusmartel definiui. Vt igitur hec mee collacionis et donacionis robur perpetue firmitatis obtineat, in presencia meorum nobilium et Baronum, scilicet Stephani Mo(r)ysene Sedis Episcopi, Macharij QuinqueEcclesiensis Episcopi, Ompudini Bani, Laurencij Curialis Comitis, Rubea Comitis, Fulcumar Curialis Comitis domine Regine; Albei Comitis Dapiferorum; per Becen Notarium scribi et per Capelle Magistrum Vidonem sigillari precepi. Si quis autem huic mee ordinacioni et donacioni contradicere voluerit, vel ab eodem in suorum heredibus manu violenta attemptare curauerit, anatema sit. Volumus eciam, vt idem Dekem ac eius heredem nullus Baro aut Comes judicare presumat, nisi judicio proprio Regali subiaceat, vel cui a Rege concessum fuerit judicare. Anno ab Incarnacione Domini millesimo XXIX.

(A keresztesek székesfehérvári konventjének 1364. »in festo Beati Thome Apostoli« »Bekus filius Lorandi et Demetrius filius Michaelis nobilis de Nove« kérésére kelt átiratából. Az évszám hibás. A budai kir. kamarai levéltárban.)

22.

IV. István király megerösíti Belus bánnak itéletét, mely által a zágrábi egyháznak a Dubrovai birtok és erdő visszaadatott. 1163.

(Tkalcsics, Monumenta hist. Episcopatus Zagrabiensis I. köt. 2. lap. V. ö. Fejér Codex Dipl. II. köt. 165. l.)

23.

A Frangepán család Vegla sziget birtokában. 1163.

In nomine domini Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi. Anno Domini millesimo centesimo (sexagesimo tertio), tertio mensis Augusti, indictione XIma. Quanto queque maioris negotii esse probantur: tanto propensiori studio debent per scripturam memorie annotari, ne decursus temporum tollat, quod innocentia et bone opinionis intentio efficere studuit. Quapropter nos quidem Vitalis Michael (II.), Dei gratia Venetiarum, Dalmatie atque Croatie Dux, cum Judicibus et Electis Sapientibus atque totius populi collaudatione seu confirmatione utilitati Venetiarum et saluti diligenter consulentes, Comitatum Veglensem, post discessum Comitis Doimi vacantem, ordinare decrevimus ad honorem et profectum Comunis Venetiarum. Et quoniam te Bartholomeum, atque Guidonem fratrem tuum filium predicti Comitis Doimi, tales fore novimus, qui Comitatum Veglensem prudenter regere atque tueri potestis: idcirco ipsum Comitatum, et totam insulam vobis ambobus fratribus tempore vite vestre damus, concedimus atque transactamus, et illi de vobis qui supervixerit tali modo et pacto, quali predictus pater vester habuit tempore predecessorum nostrorum bone memorie Ducum, videlicet Dominici Michaelis, Petri Polani, Dominici Mauroceni, et tempore nostro per nostrum privilegium confirmatum, cum omnibus redditibus, sicut pater vester habuit, ut omnia integra et illibata habeatis, et potestative cuncta vendicatis vobis, preter barchas Veglensium, quas nolumus ut oneretis, neque asinos vel iumenta illorum volumus ut per vim auferatis, canistrum quoque uvarum per vineas illorum non tollatis. Ista quatuor omnino prohibemus ne faciatis. Ce:era sicut diximus licenter habeatis sine contradictione et sine omni diminutione. Angarias nostras quotiens opus fuerit, sicut tempore predictorum Ducum et nostro, Veglenses communiter faciant. Legatos nostros excipietis et hono-

rabiliter cum propriis vestris expensis illos procurabitis, sine civium vestrorum requisitione. Singulis vero annis in festo Sancti Michaelis pro ipso Comitatu et insula atque redditibus illorum trecentos quinquaginta Romanatos nostro Comuni persolvere debetis. Insuper etiam ipsam insulam ab omnibus inimicis Venetie sine nostro adiutorio sine fraude defendere debeatis, exceptis coronatis personis et illorum exercitu, si verum constiterit, quod super ipsam insulam veniant. Hec omnia nobis observare debeatis aut ambo simul, aut alter de vobis qui supervixerit. Nos vero cuncta vobis integra et illibata cum nostris successoribus conservare sine diminitione debemus, conservantibus nobis ea, que superius dicta sunt, et que continebuntur in promissione charte quam proinde nobis facturi estis. Quod si non observaverimus vobis cuncta eo modo ut superius legitur, tunc cum nostris successoribus vobis et vestris heredibus emendare debeamus auri obrizi libras decem; et hec concessionis charta in sua permaneat firmitate. Ut nostra tamen regalia per omnia sint salva ad veniendum in nostram potestatem.

Ego Vitalis Michael Dei gratia Dux manu mea subscripsi.
Ego Sebastianus Ziani Judex m. m. s.
Ego Aurio Mastropetro Judex m. m. s.
Ego Vitalis Dandulo Judex m. m. s.
Ego Joannes Navigaioso m. m. s
Ego Ananias Quirinus m. m. s.
Ego Leonardus Fradelo m. m. s.
Ego Philippus Julianus m. m. s.
Ego Petrus Vilioni m. m. s.
Ego Raynerio Batiauro m. m. s.
Ego Marinus Michael m. m. s.
Ego Engelpetro Maurocenus m. m. s.
Ego Craton Dandulo m. m. s.
Ego Dominicus Celso m. m. s.
Ego Ocho Jantani m. m. s.
Ego Amadeo Pollani m. m. s.
Ego Marcus Da Canale m. m. s.
Ego Stefanus Mazamanus m. m. s.
Ego Jacobus Contarenus m. m. s.
Ego Marcus Aurio m. m. s.

Ego Dominicus Barozi m. m. s.
Ego Dominicus Sanudo m. m. s.
Ego Andreas Geno m. m. s.
Ego Petrus Faletrus m. m. s.
Ego Joannes Pantalco m. m. s.
Ego Dominicus Concoreoni m. m. s.
Ego Petrus Barozi m. m. s.
Ego Petrus Carosus m. m. s.
Ego Joannes Regini m. m. s.
Ego Vitalis Michael m. m. s.
Ego Bonoflio Enlongo m. m. s.
Ego Andreas Dontodero m. m. s.
Ego Tribunus Bonrozi m. m. s.
Ego Vitalis Basilio m. m. s.
Ego Henricus Navigaioso m. m. s.
Ego Joannes Cornario m. m. s.
Ego Joannes Dandulo m. m. s.
Ego Henricus Dauro m. m. s.
Ego Petrus Antolinus m. m. s.
Ego Mareus Ledi m. m. s.
Ego Matheus Cabriel m. m. s.
Ego Pangratius Vitaliano m. m. s.
Ego Jacobus Basilio m. m. s.
Ego Petrus Boldu m. m. s.
Ego Michael Barzegeso m. m. s.
Ego Vitalis Gradenigo m. m. s.
Ego Andreas Boldu m. m. s.

Ego Dominicus Venerius Diaconus et Notarius complevi et roboravi.

Ego Jacobus Lambadus Sancte Sophie Plebanus presbiter et Notarius, sicut vidi in matre, ita testor in filia.

Ego Petrus Michael Judex vidi in matre, testis sum in filia.

(Ljubics, Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium. I. köt. 6. l.)

24.

III. István király atyja és saját lelke üdveért a mechesi Szt Margit monostor részére sóvám-alapítványt tesz. 1165.

(A gróf Zichy-család Okmánytára I. köt. 2. l. Nagy Iván. V. ö. Fej Cod. Dipl.)

25.

III. Sándor pápa Minaeus segnai püspököt inti, hogy a spalatoi érsek mint metropolitánusának legyen alávetve. 1169.

Alexander servus servorum Dei venerabili fratri Mireo Episcopo (Segniensi) salutem et Apostolicam benedictionem Significavit nobis venerabilis frater noster G. Spalatensis Archiepiscopus, Apostolice Sedis Legatus, quod cum sibi sis metropolitico jure subiectus, ipsum debita obedientia et subiectione fraudare presumas. Quia igitur non decet te, nec nos possumus aliqualiter tolerare, quod prefatus Archiepiscopus, qui tam ferventer et precipua nobis est affectione mentis adstrictus, honoris vel dignitatis sue quamlibet diminutionem sustineat: fraternitati tue per Apostolica scripta mandamus, quatenus eidem Archiepiscopo Metropolitano tuo, quemadmodum predecessores tui suis consueverunt antecessoribus obedire, contradictione et appellatione sublata, debitam obedientiam et reverentiam promittas, et humiliter ac devote persolvas; ita quod adversum te propter hoc iterata querela merito ad auditum Sedis Apostolice perferri non possit. Sane si te predicto Archiepiscopo rebellem amodo, vel minus obedientem

esse conceperimus, contumaciam et presumptionem tuam graviter auctore Domino puniemus; quod pena tua subditis erit exemplum, Prelatis suis obedientiam prestandi. Datum Beneventi tertio kalendas Februarii.

(Farlati Illyricum Sacrum IV. köt. 118. l.)

26.

Ragusa dalmatiai és Pisa olaszhoni tengeri városok közti békekötés. 1169.

In nomine Jesu Christi veri Dei Eterni Amen. Ego Albertus Pisanorum Consul et Marcus et Burgundius Judex, similiter Legati, constituimus et ordinamus tam pro nobis quam toto populo Civitatis nostre Pisane firmam et illibatam pacem vobis Consulibus Ragusii Vitali et Lucaro et Lampridio et Felicio et Michatio et Dabraslavo et universo populo supradicte Civitatis Ragusii tali modo; ut quicumque Raguseus nostris in partibus vel in nostro Districto devenerit, tam ipse quam et omnes res eius salve sint et sicure, et a nullo nostratum violentiam aut damnum patiatur. Si vero aliis in partibus qualibuscumque aliquis Raguseus ab aliquo Pisano invenietur, nullum ab eo damnum in persona sua vel in rebus suis Raguseus patiatur, nec erit in consilio vel facto aliquis Pisanorum qualicumque in parte utut a quoquam damnietatem in persona aut rebus suis habeat. Si vero contigerit aliquem Pisanorum aliquam iniustitiam alicui Raguseo facere, infra triginta dies rationem ac iustitiam plenam coram Vicecomitibus vel Consulibus vel Prelatis nostris in regimine, in qua iniustitiam passus est, consequatur. Sin autem in regione illa nullum prepositum habuerimus, a nauclerio navis, que ibi inventa fuerit, iustitiam similiter habeat. Sed si nauclerius nullus ibi aderit, aliquis vel aliqui Pisanorum bonorum hominum

qui illic intus erunt, ad hoc eligantur, ut Raguseo
Pisanus rationem faciat. Hec autem pax in perpetu
custodietur et observabitur, salva tamen fidelitat
nostri Imperatoris Federici. Hanc autem pacem, utut
ptum est, se firmam et illibatam custodire
Vicecomes noster Constantinopolitanus nobis p
legatis consentienibus iuravit. Statuimus etiam :
lus Raguseus nostris in partibus vel in nostro
cto aliquem comercium vel aliquam directuram pro
cumque sua merce alicui persone private vel publice t
Hanc autem pacem in unoquoque anno a novis Vicecom
nostris Constantinopolitanis iurare faciemus. Hoc actu
Ragusio in palatio Archiepiscopi prescripte Civitatis.
Dominice Incarnationis millesimo centesimo LXVIIII., i
tione secunda, III. decimo die mensis Madii. Coram testi
Stephano, Vito, Cerno, Valentino, Nicolao, civibus Ragu
coram Panchatio Camerario nostro, et Enrigo Pandulfi,
fredo Rabie, Giraldo Buchie, Vgolino Petridentis, civibu
sanis. Hanc vero pacem quam vobiscum constituimus,
suprascriptum est, confirmavimus, eandem et cum Jol
Comite Spalati et omnibus Spalatinis similiter constituin
confirmamus.

(Ljubics, Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridio
I. köt. 10. l.)

27.

*III. Béla királynak Zelina és Novi helységeket tárgyaz
mánya a zágrábi egyház számára. 1175.*

(Tkalcsics, Monumenta historica Episcopatus Zagrabiensis I. k
V. ö. Fejér Cod. Dipl. II. 188. l.)

28.

III. Béla király visszaadja a zágrábi egyháznak Toplissa helységet, mely tőle jogtalanúl elvétetett. 1181.

Quoniam diuturnitate temporum sepius obliteratur memoria; et quod pie devotionis geritur officio, post paucos admodum dies ingrata celat oblivio. Idcirco que tam a nostra Regia Maiestate et munificencia, quam ab illustribus viris, sive quibuscumquue Dei fidelibus sub nostra potestate degentibus, Dei Ecclesiis sunt collata, Regia auctoritate firmare et privilegiis perpetuare proposui. Notum igitur sit omnibus tam modernis quam future vite successoribus, quod ego Bela tercius Dei gratia Rex, secundi Geysse Regis filius, cum Albe sollempnes Sancti Stephani Regis agerem dies, Zagrabienses Canonici de sua inopia et iniuriis sibi illatis conquesti sunt. Ego vero Ecclesiam Dei sublevare desiderans non adterere, lacrimosam eorum querimoniam in presencia quam plurium Regni mei Principum ascultavi et causam discussi. Propositum est enim a supradictis Canonicis, quod Alexius quondam Banus pro anima filii sui, eo tempore ex hoc seculo decedentis, predium quoddam, Toplissa nomine, Ecclesie Zagrabiensi cum omnibus sibi pertinentiis tradidisset. Quod postea quidam Beléé nomine, Comes de Garestin, tempore avi mei Regis Bele secundi violenter subripuisset, et idem postmodum Mothmer eius heres et successor fecisset; et quia Regnum Vngarie, sicut peccatis exigentibus sepius fieri solet, erat in disturbatione, prenominati Canonici supersederunt questioni, tempus expectantes oportunum. Ad ultimum vero nostri Regni tempore ante nostram Excellentiam Albe contra Mothmerum de prefato predio querimoniam deposuerunt. Ego vero, veritate undique circumspecta, per adtestationem virorum nobilium veritatem rei et iusticiam iam dictorum Canonicorum cognoscens prenominatum predium per consilium et assensum Principum Ecclesie Zagrabiensi reddidi, dato advocato Dionisio

Bano. Meta vero predicti predii tendit usque ad rivulum G
bossa, et dividitur cum meta Sumsey, deinde tendit superi
ad montem Wolcmerij, ibi protenditur in longum in dor
montis et descendit in vallem per nasum eiusdem montis,
inde recto tramite ascendit ad montem alium ubi est via,
de via descenditur et ascendit ad tercium montem, et per mo
tem itur et certis metis descendit et ascendit ad magnu
montem ad viam, ubi iungitur cum Garastiensibus, et p
viam illam itur in magnam viam, per quam descendit
aquam Bigne et iungitur Zagrabiensibus. Et ne hoc nostru
institutum annosa aboleat vetustas, vel iniquorum perverte
valeat sagacitas, privilegium per Notarium meum Wasca i
scribi feci, et Regali sigillo et annulli mei inpressione rob
ravi. Quod si quis violare temptaverit, ut Regie institutio
reus et Ecclesie violator penam luat et rebus suis mul(c)tat
excommunicationis subbeat sententiam. Factum est aute
hoc privilegium anno Dominice Incarnationis MCLXXX
Regnante gloriosissimo Rege Bela III. Luca Strigoniensi A
chiepiscopo existente, Johanne Besprimiensi Episcopo, Pr
dano Zagrabiensi Episcopo, Farcasio Palatino Comite, Cu
purdino Curiali Comite, Dionisio Bano, Bot Albensi Comi
et aliis pluribus Regni eiusdem Principibus existentibus.

(Tkalcsics, Monumenta historica Episcopatus Zagrabiensis I. köt. 4.

29.

Egyezkedés Raguza és Cattaro városok közt. 1181.

In anno Dominice Incarnationis millesimo centesimo oct
gessimo primo, indictione quinta decima, vigesimo die mens
Septembris, in Ragusio. Comes Triphon Dominator Cata
veniens Ragusium cum Dabro et Jotze de Dabro, Dolla
Sazeuezo, Blasio de Fancello, Euticio de Poto ad pace

firmam in eternum tenendam, hec statuerunt ex parte tocius Catari cum Wascono et tota Communitate Ragusina : ut quicumque Raguseus vel Catarinus crediderit sua, primum videat cui credat; et dum crediderit super alium, non valeat tenere se nisi super debitore suo. Ut pignora non sint intra Ragusium et Catarum; et quicumque Raguseus vel Catarinus iusticiam quesierit cum carta de Communi Civitatis, vadat ad querendam iustitiam, et rediens ad Civitatem suam, cartam adducat de Communitate Civitatis, de injusto, ut justicia, quod fuerit perpessus, cum carta vadat et cum carta redeat. Nulli credatur nisi cartam habuerit de Communitate Civitatis.

(Ljubics, Monum. sp. hist. Slav. Merid. I. köt. 11. l.)

30.

III. Béla királynak adománya a nyitrai egyház számára. 1183.

In nomine Sancte Trinitatis et Indiuidue Unitatis. Que racionabili pietatis studio Sacrosanctis Ecclesijs conferuntur, ut memorie posterorum tenaciter inhereant, et inuiolata permaneant, prouida statuit antiquitas ea priuilegiorum firmitate perpetuari. Quapropter Ego Bela tercius Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Crowacie Rameque Rex notum facio cunctis Christi fidelibus tam modernis quam posteris, quod pie memorie pater meus Rex Geysa de tributo fori Nitriensis ducentas pensas, sicut in priuilegio ipsius continetur, hospitali domui eiusdem loci, annuatim persoluendas contulerat. Postmodum ego paterne deuocionis ac pietatis imitator, paupertati Ecclesie Nitriensis pie compaciens, terciam partem eiusdem tributi pontis Narbyd, et pontis qui est uersus Zubur, et telonei de Turz annexa est, cum bilotis forensibus, quorum maior est

Nitriensis, qui et pro se et pro alijs respondere tenetur, eidem Ecclesie ex integro concessi; vt ubicunque Comiti, uel Comitisse, uel Curiali Comiti, uel cuicunque qualecunque tributum quandocunque in memoratis locis colligitur, predicta pars tercia ab homine Episcopi integre accipiatur, et hec Ecclesia perpetuo possideat. Preterea tres naues saliferas ea libertate, quam habent naues Monasterij de Bisra in emendo et deferendo sale, siue Orodini, siue in Ciggedin seruari placuerit, Nitriensi Ecclesie concessi, et ad preces Episcopi, si potuerit naues habere sufficientes, quod tribus vijs deduci debet, ut una via deducatur, ex Regia liberalitate adieci. Quicunque uero huic dono nostro, siue de tributis, siue de sale, contrarius extiterit, et quod ad salutem anime mee dedi in aliquo diminuere temptauerit, iram Dei Omnipotentis, et Sanctorum eius, quorum ius mutilare conatur, incurrat, et auctoritate Regali in viginti marcis argenti purissimi puniatur. Vt autem huius mee donacionis pagina in perpetuum uigeat, eam meo sigillo raborari precepi. Anno Incarnacionis Dominice millesimo C°LXXX°III°. Nicolao Strigoniensi Archiepiscopo, Petro Agriensi, Johanne Wczprimiensi, Mycudino Gewriensi, Job Waciensi, Euerardo Nytriensi Episcopis; Farcasio Palatino Comite, Dyonisio maritimas partes et Bachiensem Comitatum gubernante; Thoma Albensi, Esau Bychariensi, Johanne Posoniensi, Samodyno Nytriensi Comitibus. Calanus uero Regis Cancellarius hanc cartam annotauit.

(Az esztergami káptalannak 1226-ki átiratából, mint alább.)

31.

Békekötés Raguza dalmatiai és Rovigno istriai városok közt. 1188.

Nos hominibus de Rubinio facimus rescriptum de renovatione pacis, quod fuit inter nos et hominibus Ragusii. Ego Bertaldus Gastaldio filius Siponi, et Johannes filius Somini, Scandole et Johannes de Antonio, et Peusu filius Dominicus Cavalero, Dominicus Galiodo Talliavento, filius Johannis Sigilfredo, Cesarius filius Vitalo. Isti homines iuraverunt firmam pacem in perpetuum cum hominibus Ragusii. Anno Domini millesimo centesimo octogesimo octavo, indictione sexta, octava die intrante mense Octubris, firmatum est hoc capitulare. Ego Diaconus Marinus, et Comunis Notarius Ragusii exemplavi precurrente anno Domini M. C. nonagessi- exemplavi precurrente anno Domini M. C. nonagessimo mensis Februarii, die Sancti Blasi.

(Ljubics. Monum. sp. hist. Slav. Merid. I. köt. 14. l.)

32.

Egyezkedés Raguza város és Miroszlav comes közt. 1190.

† In Christi nomine, anno Dominice Incarnationis millesimo centesimo nonagesimo, mensis Junii die XVII intrante. Salutationibus et locutionibus domini Comitis Miroslaui per nuncios suos Maurum Jupanum directis, hec est Ragusеorum responsio : In primis uidelicet, si fortuna ei accidente

Ragusium intrare noluerit, promittimus sine fraude salue illum recipere ad nostrum posse, et res illius, et homines eius, ut nostras personas dum in Ciuitate nostra steterit, nullo eidem iustitia faciendo. Et si contrarium ex proditione Ciuitatis aduenerit, consiliando insimul Comes Gernasius cum Nobilibus suis, similiter et Comes Miroslauus cum Nobilibus suis permittimus portare ipsum sine fraude cum rebus et hominibus suis quo noluerit cum suo dexpendio, sicut et inter nos consuetudinem habemus. Et si redire ad ciuitatem nostram noluerit: ad posse nostrum promittimus illum cum rebus et hominibus suis sine fraude recipere. Tamen ut nunc ipse iustitiam faciat Ragusei sine fraude, electis ex utraque parte judicibus, ante quorum presentiam iustitia secundum antiquorum mores finiatur. Et si facere illam nunc non potuerit, cum redierit, in terra sua facturus sit illam. Et hoc promittimus fideliter implere, saluo sacramento domini nostri Regis Tancred, et juramento pacis, defendere illum ab omnibus sine fraude et malo ingenio. Sic nos Deus adiuuet et hec sancta IIII evangelia. Ego Ger(uasius) Comes Ragusii in hoc ordine juro et omnes sequentes idem jurant. Vitalis Bodatie, Slabba Lucari Judex, Dersimirus Judex, Lucarus Pudisii, Lucarus Comitis Njcolay, Petrus Deperdi, Michatius Uicarius, Petrus Bubanne, Michael Goyslaui, Vitalis Uulpis, Michael eius nepos, Grosius Goyslaui, Teodorus Destilu, Archidiconus Marinus, Johannes Manaue, Dimitrius Rosini, Simon Stephani, Teodorus Domane, Vitus Lampri; Pzinagus Berisne, Ursus Bani, Sauinus Bonde, Marinus Derasti, Laurentius Pisini, Teodorus Caputassi, Dubrisius Mathei, Johannes Gondole, Felix Traualle, Pauersenus Pesane, Michael Chunni, Stepi Demacca, Tesscius Derigina, Priasni Berisne, Petrus Derasti, Michatius Bersecii, Michael Manguini, Georgius Clementis, Johannes Ursacii, Michael Bontii, Johannes Petracce, Lampredius Uitalis, Vrsus Balli, Andreas Pauli, Michael Ursane, Petrus Domane, Marinus Grobe, Vitana Bitii, Laurentius Auelini, Margatia Boc ini, Binzola Ualentini, Sergius Bladimiri, Sauinus Mazole, Germanus Michatii, Johannes Calepi, Teodorus Luce, Georgius Bacinoli, Duesius Uetris, Michatius Furaterre, Domane Platti.

Omnes homines, qui sacramentum hoc supradictum sine fraude et malo ingenio firme non tenuerint, Dei et Sanctorum

omnium incurrant maledictionem, et cum diobolo in perpetuo inferno mancipentur et damnentur. Omnibus hec jura servantibus sit pax domini nostri Jesu Christi in perpetuum amen.

† Quod scriptum ego Diaconus Marinus et Ragusii Communis Notarius plena in Curia Raguseorum residente Bernardo Archiepiscopo et Geruasio Comite cum Nobilibus et populo cuncto jussione cunctorum scripsi, compleui et roboraui.

Ego Comes Miroslauus, sicut Comes Geruasius cum suis Nobilibus mihi jurauit, idem et ego illis juro, secundum supradictum capitulare recta fide et sine fraude perpetuo manutenere.

КРЬСТЬ	КНС
ЗѦМИ	РОСЬ
ЛѦ	ВѦ· ⋮ ·

(Eredetie börhártyán a bécsi császári titkos levéltárban.)

33.

A pécsi káptalannak bizonyságlevele a Kan nemzetségbeli Siklósi Simon fiai közti birtokosztályról. 1191.

A B C

Farchasius Quinquecclesiensis Prepositus totumque eiusdem loci Capitulum presens scriptum cernentibus salutem in Domino. Vniuersitati vestre presenti cedula innotescat, quod ad peticionem Comitis Buchk et Jule, filiorum Symonis de Suklos de genere Kan unum ex nobis, Magistrum Petrum Concanonicum nostrum (ad) ordinacionem seu diuisionem, quam inter se habere intendebant, transmisimus. Qui postmodum idem homo noster vna cum Comite Buchk et Jula fra-

tre suo in nostri presencia personaliter constituti, proposi[tum] exstitit et relatum, quod omnes possessiones eorum heredi[ta]rias presente homine nostro taliter diuisissent, quod medietas ville Suklos a parte septemtrionali cessisset in ius et proprietatem cum suis vtilitatibus et pertinencijs vniuersis Comiti Buchk, maiori filio Symonis supradicto; a parte vero meridionali remansisset Jule fratri suo antedicto. In Belkuz due ville Scuranfolua et Ztro uocate cum suis pertinencijs et vtilitatibus; item medietas duarum villarum Lok et Azarias a parte septemtrionali similiter cessisset in ius et proprietatem Comiti Buchk sepedicto; e conuerso ibidem in Belkuz due wille Kemus et villa Zapcha cum suis vtilitatibus et pertinencijs vniuersis; item medietas duarum villarum predictarum Lok et Azarias a parte meridionali cessisset et remansisset Comiti Jule prelibato. Nos autem ad peticionem predictorum litteras presentes conscribi fecimus et sigilli nostri munimine roborari. Datum per manus Magistri Petri Lectoris Quinque-ecclesiensis, anno gracie M° C° nonagesimo primo mense Marcio. Jurcone Cantore, Teodore Custode, Wencezlao Decano ceterisque quam pluribus ibidem existentibus.

(Eredetie bőrhártyán, az egykor sárga selyemzsinóron függő pecsét elveszett; a budai kir. kamarai levéltárban.)

34.

II. Béla királynak Modrus horvátországi vármegyét tárgyazó adománya Frangepán Bertalan számára. 1193.

In nomine Sanctissime Trinitatis et Indiuidue Vnitatis. Bela Dei gracie Hungarie, Dalmacie, Croacie Rameque Rex. Quoniam fidelitas suscipit incrementum, quum merces fideliatis digna retribucione compensatur, dignum ducimus illis tegie munificencie manum copiosius aperire, quos longeue

fidelitatis experiencia et exhibicio deuocionis continua gracie nostre reddit commendatos. Attendentes itaque oculo benigniore sinceritatem ac deuocionem dilecti et fidelis nostri Comitis Bartholomei, totam terram pertinentem ad Comitatum Modrus, cum pertinencijs et totis reditibus, ei et heredibus suis iure hereditario contulimus perpetuis temporibus possidendam. Tali paccionis interuentu: quod prenominatus Comes in exercitu Serenitatis Nostre infra limites Regni nostri cum decem loricis in compensacionem suscepti beneficij nobis assistat; extra Regnum vero cum quatuor loricis nobis seruiat; tamen tali tempore citatus veniat, in quo exercitus Croacie ex precepto Regio vniuersaliter ad exercitum fuerit conuocatus. Sub hac quoque condicionis forma includere decreuimus, quod si iam dictus Comes absque prole ingrederetur viam carnis vniuerse, vnus ex filijs fratrum ipsius eodem pacto conuencionis nostre obseruato sub Nostre Serenitatis dominio terram tranquille possideat et quiete. De cetero volumus, et Regia auctoritate decreuimus, quod omnes homines in terra illa nullo Judicio astare teneantur, nisi tempore, dum scilicet Banus in ea terra fuerit, quamdiu presens fuerit, iudicandi habeat potestatem; sed alias eos determinare non aciat. Verum tamen, si Dominus eorum, de hominibus suis aduersarijs eorum iusticiam facere noluerit, et querela ante Banum peruenerit, pro hominibus suis in solo tali casu ante Banum teneantur respondere. Si autem sepe dictus Comes cum tot loricis, quot in conuencione suscepit se exhibiturum, ad exercitum nostrum non venerit, et constiterit Serenitati Nostre, per pigriciam, aut incuriam et negligenciam suam factum esse, ad proximum sequentem exercitum duplicatis loricis accedat; vel quot loricis defecit, in alio exercitu totidem recompenset. Vt ergo huius nostre donacionis pagina perpetue firmitatis robur obtineat, et quod nulli liceat, eidem donacioni quicquam subtrahere aut minuere, ymaginis nostre in aurea bulla impressione fecimus communiri. Datum per manus Catapani Albensis Prepositi Hungarie Cancellarij anno Incarnacionis Domini millesimo centesimo nonagesimo tercio. Venerabili Job Strigoniensi Archiepiscopo existente, Saulo Colocensi Archiepiscopo, Kalano Quinquecclesiensi Episcopo et eodem Dalmacie et Croacie Gubernatore, Crispino Chana-

diensi Episcopo, Dominico Zagrabiensi Episcopo. Mog P[illegible] tino eodem et Comite Wachiensi, Dominico Curiali Comite eodem Budrugensi, Andrea Comite de Suprun, Wog Co[illegible] de Wychor, Fulcone Comite de Wasuar, Mathana Comite Zounuk.

(Zsigmond királynak 1393-ki megerősítő privilegiumából, a bud[illegible] kir. kamarai levéltárban. Számos hibával kiadva Fejérnél C od. Dip. II. köt. 292. lap.)

35.

Kalán pécsi püspök s Dalmatia és Horvátország kormányzójának Krapina, Okich és Podgoria tizedeit tárgyazó adománya a zágrábi egyház számára. 1193.

(Tkalcsics, Monum. histor. Episcopatus Zagrabiensis I. köt. 5. lap. V. ö. Fejér Cod. Dipl. II. köt. 294. l.)

36.

Kalán pécsi püspök s dalmatiai és horvátországi kormányzónak Kamenic helységet tárgyazó itéletlevele a zágrábi egyház számára. 1193. körül.

Calanus Dei gracia Quinqueecclesiensis Episcopus Palle atus et totius Dalmatie atque Chroatie Gubernator. Omnibus Christi fidelibus ad quos presentes littere pervenerint salutem in eo, qui est vera salus. Quamvis bonorum posteritas prio-

rum suorum bona exempla imitari, doctrinam quoque opere propensius studeat adimplere, tamen quia quorumdam modernorum ad bonum pigra ad malum vero prona subtilitas predecessorum suorum iusta iudicia subvertere et bonos actus sinistra interpretatione molitur extingvere, dilectioni vestre duximus intimandum, quod procuracionis nostre tempore inter duos civiles,scilicet Descislou et Drassa, et Dominicum venerabilem Zagrabiensis Ecclesie Episcopum pro terra cuiusdam predii, nomine Kemenic, orta est dissensio. Requirentibus enim predictis civilibus terram illam in pesencia nostra, Episcopo quoque non eorum sed suam esse asserente, nos causam ordine canonico decidentes duobus Canonicis atque Archidiaconis Zagrabiensis Ecclesie, scilicet Barano et Timporio, tribusque Curialibus Comitibus scilicet: Tiwa de Wasca, Michaeli de Domburou, Martino de Kemenic super hoc, quod non civilium sed Episcopi terra esset, sacramentum indiximus. Accepto vero ab eis sacramento, predium illud scilicet Kemenic, a duadus viis coniunctis usque ad rivulum ubi habet metam terre, deinde ultra montem usque ad fluvium, nomine Rogozice, deinde usque ad alium fluvium, cui nomen Bogoce, a Bogocea autem per montem, qui Trabs appellatur usque ad caput unius vallis, que dicitur Jasconovina, Zagrabiensi Episcopo per manus duorum pristaldorum nostrorum, scilicet Ysani Curialis Comitis de Kris et Bonci, assignavimus. Ut igitur huius iuste examinacionis sentencia perpetue stabilitatis robore fulciatur, litteras super hoc testimoniales sigilli nostri munimine insignivimus. Volentes et precipientes, ne quis huic canonice observationi ausu temerario presumat contraire; si quis autem facere attemptaverit, anime sue periculum et dignam Dei ulcionum vindictam se noverit incursurum.

(Tkalcsis, Monum. histor. Zagrab. I. köt. 6. l.)

37.

III. Béla királynak a Borcha és Pel nevü javaknak birtokcseréjét tárgyazó privilegiuma Domokos bán számára. 1194.

In nomine Sancte Trinitatis et Indiuidue Unitatis. Bela secundi Geysce Regis filius, Hungarorum Rex Dei gracia, omnibus in Christo pie uiuentibus salutem in Domino. Cum inter cetera genera uirtutum sinceritatis meritum primum sit et precipuum; in uita rationi consonum extitit, ut hii, qui in sue deuotionis exibitione fidelitatis constantiam inuiolabiliter tenere studuerunt, largius in sui remuneratione recipiant stipendium. Sane igitur uniuersorum noticie duximus intimandum, quod cum quandam terram nomine Borcha de nostro dilecto cognato, scilicet de Dominico Bano, que fuit hereditaria, benigne receperimus, quam nostris exploratoribus assignauimus; pro eadem terra quandam aliam terram in concambium nomine Pel a iurisdiccione Castri Borsod exemptam, tam sibi quam suis heredibus iure perpetuo contulimus, et per nostrum fidelem Barrabam de Tawarnuc nostro supradicto dilecto cognato Dominico Bano libere ac pacifice perpetuantes confirmauimus possidendam. Cuius terre prima meta incipit ab aqua Woyos suren, et procedit ad rubeum, qui est in medio prato; exinde tendit ad Weguhomoc, quod est Scecu; deinde progreditur ad uiam Durugma; unde tendit ad sepulchrum Beque; exinde procedit ad stagnum Foloard; inde uero uadit ad metam — — — — — — — ad minus predium, quod dicitur Chous; inde autem tendit ad arueteu ad priorem homoc; exinde procedit ad arueteu, et ibi est meta; inde tendit ad montem Dongou; deinde procedit ad salicem fin — — — — — degu; inde uero ad Tyciam, et inde iungitur priori loco. Vt igitur hec Regie donacionis facti concambii series irrefragabili stabilitate perduret in posterum, nec uicissitudinibus temporum occasione possit a sui fortitudine destitui, presentem paginam Regie Maycstatis sigillo fecimus insigniri.

Datum per manus Magistri Kathapani Albensis Prepositi aule Regie Cancellarii anno Dominici Incarnationis millesimo centesimo nonagesimo quarto. Venerabili Job Strigoniensi Archiepiscopo existente; Saulo Colocensi Archiepiscopo, Petro Agriensi, Calano Quinqueecclesiensi, Bolezlao Waciensi, Ebrardo Nytriensi Episcopis existentibus; Moth Palatino Comite, Dominico Bano, Ysou Curiali Comite, Andrea Comite de Suprun, Mychaele Comite de Turunsun, Lamperto Comite Nytriensi, Petro Comite de Poson, et aliis quam plurimis Comitatus tenentibus.

(Eredetie bőrhártyán, a pecsét elveszett, a budai kir. kamarai levéltárban.)

38.

Domokos bán alapítja a kedhelyi vagyis borsmonostrai apátságot. 1194.

Notum sit omnibus tam futuris quam presentibus, quod Ego Dominicus Banus ex permissione ac licencia domini Pape, et per consilium ac consensum Regis Bele, consencientibus ac simul dantibus uxore mea et filio meo, Abbati H. et fratribus Sancte Crucis sub iureiurando dedi VIII predia mea, cum omnibus reditibus et pertinencijs suis in perpetuum possidenda; quatenus crucem, quam susceperam, et viam quam ad sepulcrum Domini pergere debueram, reciperent a me, et cenobium Ordinis ipsorum construerent in honore Gloriose semper Virginis Marie. Promisi me eciam daturum in opus monasterij CCC marcas argenti, boues C, uaccas L, oues mille, X mansiones seruorum. Sunt autem hec nomina prediorum que contuli, Meynhart, Babaduri, in quo construi cenobium decreui, et in eo sepeliri, Prezne, Mychsa, Zaka, Vkas, Baran, Dag. Que omnia integre cum vineis, molendinis, pratis, siluis, aquis,

terris cultis et incultis, Abbati et fratribus, ibidem Deo seruientibus perpetualiter libere possidendum contuli. Igitur ne aliquis unquam hominum post obitum meum, siue uxor mea, siue filius meus, uel aliquis de cognatis nostris hanc donacionem meam minuere vel infringera audeat, sigilli mei confirmacione stabilituj roborare.

(Eredetie bőrhártyán, a pecsét elveszett, a budai kir. kamarai levéltárban. Sok hibával kiadva Fejérnél Cod. Dipl. II. köt. 299. l.; v. ö. V. k. 1. r. 289. l.)

39.

III. Béla királynak ezen alapitványt megerösitö privilegiuma. 1195.

In nomine Sancte Trinitatis et Indiuidue Unitatis. Bela secundi Geyse Regis filius, Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Chrouacie, Rameque Rex in perpetuum. Regie dignitatis nostre Celsitudini expedibile dinoscitur, quamuis circa multiplices rerum uarietates animum exercere teneatur; diligenciorem tamen intencionem et promtiorem diligenciam in hys studeat adhibere, in quibus principaliter anime remedio consulitur, et pie peticionum uotis salubriter prouidetur. Nouerit igitur tam presens etas quam futura posteritas, quod cum dilectus ac fidelis Baro noster Dominicus Banus de remedio anime sue cogitans cenobium quoddam in confinio nostri Regni iuxta Theothoniam ponere uoluisset, primum fratres de Abbacia Sancte Crucis et tocius Conuentus sibi poposcit, qui die noctuque Domino famulantes in oracione alacriter persisterent. Abbas uero cum suis, ut viri discreti, fratres sibi denegauerunt, donec cognouissent, unde totus Conuentus stare potuisset, ad nostram presenciam accedentes; nobis presentibus Dominicus Banus ordinauit, ut septem uillas eis statueret, quas e

statuit, scilicet uillam Meynhart, Myhse, Parasne, Hukec, Boron, Soaka atque Dag. Ita tamen, quod defuncto ipso heres suus de illis uillis unam sibi eligeret, ut cum illuc venerit, ceteri populi Ecclesie non molestarentur, sed in propria sua uilla ospitaretur. Insuper XX mancipes seruorum cum centum bobus, et centum uaccis, atque mille ouibus, nec non trecentas libras ad edificacionem monasterij. Ipsi uero benigne receperunt, totum laborem super se assumentes, ut anno tercio transacto perfectum monasterium sibi ostenderent; et si quid super adderet, propria uoluntate, non aliquo cogente daret uel faceret. Vna nos pariter rogauerunt, ut seriem ordinacionis litteris nostris corroboraremus. Nos uero pijs peticionibus ipsorum condescendentes, litteras nostras presentes sigilli nostri munimine roboratas, tam propter Ecclesiam, quam superhabundantem maliciam secularem eis perreximus modum huius ordinis perpetuantes. Datum per manus Magistri Cathapani Albensis Prepositi, Aule Regie Cancellarij anno ab Incarnacione Domini millesimo centesimo nonagesimo quinto. Venerabili Job Strigoniensi Archiepiscopo existente, Saulo Colocensi Archiepiscopo presidente, Petro Agriensi Episcopo, Calano Quinqueecclesiensi Episcopo, Bolezlao Vaciensi Episcopo, Eurardo Nitriensi Episcopo, Dominico Bano, Esau Curiali Comite, Andrea Comite de Suprun, Mychaele Comite de Trenchyn, Lamperto Comite Nitriensi, Petro Comite de Poson.

(Eredetie bőrhártyán, a pecsét elveszett, a budai királyi kamarai levéltárban. Sok hibával kiadva Fejérnél Cod. Dipl. II. köt. 300. l.)

Ugyanaz XV. századi német fordításban.

In dem Namen der heiligen Dreiualtikait vnd vngetaylten aynikait. Bela des anderen Kunig Geysa sun von gotz gnaden zw Hvngern, Dalmacien, Croacien vnd Rame kunig ewikleich. Kunigleicher wirdikait Vnserer Hochwirt bechannt casich tig zesein, wie wol er doch pey menniger ding wandel bertikait sein gemuet schuldig ist ze vben, doch fleissigerensrin vnd berayteren fleiz schol er in den dingen darczu tuen,

in welchen da fürnams geraten wirt haylbertikait der sel vnd guetigem gelub der gepet haylsamikleich furgesechen wirt. Darvmb wizs geleich gegenburtigs alter, als künfftigs geslecht, so wenn der lieb vnd trew vnser Graf Dominicus Ban von dem Hayl seiner sel wegen gedacht hat ze pawen ain klaster, vnd in vnsers Reichs ent pey den Dewtschen legen hat wellen; hat er von ersten gefordert von dem Abbt von dem heyligem krewz vnd dem Conuent daselbs brueder die da tag vnd nacht got dienten vnd trostleich in yeren gepeten beliben. Aber der Abt mit den seyn als beschayden mannen versagten Im die brueder als lang hincz sew kanten, von wen oder wavon der ganez Conuent mochten besten; sint komen zw vnsrer gegenbirtikait vnd vnszegegenbart Dominicus der Ban hat geordiniret, daz er in wolt geben siben dorffer, vnd Ins auch geben hat. Daz ist daz dorff Menestorff, Strobelstorff, Prossing, Munichhof, Barastorf, Purczelstorff vnd Dag. In solcher mozs daz so er styrb, sein erben Im ain dorf aws den erwellet, daz so er da hin kam, die anderen volk der kirchen icht vmbtrib oder betruebet, sünder daz er in seinem aygem dorff herberg behielt. Vber daz hat er in geben czwainczig dienstknecht, mit hundert Ochsen, vnd hundert kuen, tausent schof vnd drewhundert phunt pfenning zu des klasters paw. Si habent awch gelymphikleich genomen vber sich alle arbeit also daz sy an dem dritten — — — — — — — — — — — daz er das tet aws aygem willen an kaynes — —. Da von habent sy vns mit einander gepeten, das wir dy brieff der ordinierung mit vnseren brifen besterkten. Des yeren gueten gepeten verhengen vnser gegenburtig brieff mit vnsers Sigill beczaychnucz besterkt geleich durch der kirchen willen als auch vberflussiger der welt poshait wegen ingeraicht haben die da den model der ordnung ewigen. Geben durch die hendt Mays'er Cathapan Probst ze Weyssenburkch des kuniglichen sal Kanczler seyt Christ gepurd im ayndliffhurdystem vnd funf vnd newnczigistem iar. So der ersam her Job in Strigonia Ertzpuschof ist gewesen, vnd her Sawl des Gloczer Ertzpystumb stul in gehabt hat. So auch her Peter Pyschoff zw Agria, Calanus zw fünffkirchen, Woleslaus Vaciner, Ewrardus Nitriner Pischofen sind gewesen. Vnd so awch Dominicus Ban, Esaw Hofgraf, Andre Graf ze Odenburg,

Michel graf ze trintschin, Lamprecht graf ze Nitria, Peter Graf ze Prespurk Grafen sind gewesen.

(A papirra írt példány a budai kir. kamarai levéltárban. V. ö. Fejér Cod. Dipl. V. k. 1. r. 291. l.)

40.

III. Béla királynak Zund helység határszabályozását tárgyazó intézkedése. 1173—1196.

Capitulum Chasmensis Ecclesie stb. quod Magister Petrus filius Nicolai filij Myke de Rauen — — exhibuit nobis quasdam litteras priuilegiales olym domini Bele Dei gracia tercij Regis Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. secundi Geyse Regis filij domini nostri factum eiusdem possessionis Zund nuncupate tangentes stb.; quarum metarum tenor sic incipitur: Secunda terra est in Parrochia Baach Zund nomine, cuius mete sic ordinantur. Prima meta est iuxta Danubium in loco qui dicitur Vireui sub ecclesia Sancti Regis de Erdeud; vnde uadit superius per Danubium usque illum locum, ubi Draua intrat Danubium; et inde adhuc superius inter Drauam et Danubium protenditur usque ad Tulreu; et inde reuertitur per Danubium ad locum, vbi Losiuduna deriuatur a Danubio; deinde iuxta Losyuduna descendit usque ad Kelifuka; vnde vadens per arundineta transit per mediam piscinam Keley, et inde protenditur ad locum, ubi Bozyafuka cadit in Wios, qui fluit subter villam Hysmaelitarum de Opus; de Bozyasfoka vero vadit ad locum qui dicitur Farkasagazto, vbi est meta; deinde ad viam, que vadit iuxta Bozyastou ad villam Sancti Gregorij, vbi omnia arundineta et piscine pertinent ad Machariam Comitem, terre uero arabiles ad Ecclesiam Sancti Gregorij; deinde per idem arundinetum uadit versus meridiem usque ad Schamul, ubi est meta, que separat terras San-

cti Gregorij a Maccharie Comitis; deinde per insu[illegible] Schamul vadit versus orientem per metas usque ad [illegible] tam Fyzeg, et tenet metas cum Fyzeg, donec per ueniatur ad terram Monasterij Sancti Philippi, iuxta quam per metas vadit ad metas terre Cheyzy, cum qua eundo per metas peruenit usque ad terras vduornicorum; et cum illis vadit per metas fere usque ad locum fori Mychaelis; et cum terra Mychaelis per metas eleuatas usque ad Wososkerequi; vnde flectitur ad occidentem ad magnam viam, que ducit ad Baach; et inde vergens versus septemtrionem vadit per aliquot metas; vnde reflectitur ad occidentem per metas eleuatas usque ad nogaruc; unde protenditur ad terram ville Tauarnicorum que vocatur Pila; et tenens metas cum terra tauarnicorum iuxta quandam siluam vadit ad vnam fossatam, et per fossatam usque pratum; et ultra pratum cum terra Petcu et Porbosclou protenditur usque ad Kenderez, ubi est meta sub arbore; et ab illo loco in terra piscatorum Bachyensis Castri uadit per metas usque ad rippam Wyos, et ibi est meta iuxta villam piscatorum; inde transiens ultra Wyos tendit usque ad Holazfenyes directe versus ecclesiam Herdeud, et ibi peruenit ad priorem locum qui dicitur Vireui. De tota vero terra illa metata Monasterium de Pauli habet terram ad duo aratra cum arundinetis, et silua, et terra arabili stb. Datum secundo die festi Beati Nicolai confessoris anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimo quarto.

(Eredetie bőrhártyán, a függő pecsét elveszett, a budai kir. kamarai levéltárban.)

41.

Endre Dalmatia, Horvátország és Zachulmia herczege a zágrábi püspöknek es egyháznak ad törvénykezési szabadságot. 1198.

Andreas Dei gracia Dalmacie, Croacie, Hulmeque Dux, secundi Bele Regis filius, venerabili in Christo patri Dominico, eadem gracia Episcopo Zagrabiensi, (salutem) in perpetuum. Justis petencium desideriis nos facile prebere decet assensum, et ea, que a racionis tramite non exorbitant, effectu prosequente complere. Justis igitur postulacionibus tuis grato concurrentes assensu, hanc populo tuo et Ecclesie Zagrabiensi conferimus libertatem, et sigilli nostri munimine confirmamus et roboramus tam Hungaris, quam Latinis seu Sclavis: ut si quis aliquem de populo tuo et Ecclesie predicte in causam trahere voluerit, sub te vel sub iudicibus a te constitutis eum debeat convenire; nec aliquis de iam dicto populo tuo et Ecclesie sub alio iudice teneatur alicui respondere. Quod si tu vel indices iusticiam nolueritis exhibere, et aliquis iudices tuos propter hoc voluerit convenire, tunc pro homine vel hominibus tuis sub Bano nostro, vel sub nostra clemencia iudex ille, qui iusticiam noluit facere, respondebit. Actum est hoc anno Dominice Incarnacionis MCLXXXXVIII. die lune V. Idus Maji indiccione prima, epacta XI. concurrente III. Andrea Bano existente, Fulcone Comite Brudrugiensi, Crazone Comite Guarastiensi. Datum per manus Belesini filii Cornelii Comitis.

(Tkalcsis, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 7. l.)

42.

A Frangepán család és Vegla sziget lakosai közti egyenetlenségeknek el ntézése. 1198.

In nomine Domini Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi Anno Domini millessimo centesimo nonagesimo octavo, mensi Madii, indictione prima, die quinto. Testificamus nos quidem Rogerius Mauroceno Arbensis Comes et Thoma Longo habitator in confinio Sancte Marie Formose : quod quedam retro tempore scilicet percurrente anno Domini millesimo centesimo nonagesimo septimo, mense Julio, indictione quintadecima, nos eramus in insula Vegle ante presentiam Boni filii Dondi de confinio Sancte Marine legatus domini nostri Henrici Danduli et Comunis Veneciarum, quando ipse legatus vocavit ante se Bartolomeus, Veglensis Comes nuper defunctus, et Veglisanos, et ostendit eis litteras scriptas Veglisanis per dominum Ducem et Consiliariis eius, in quibus inter omnia continebatur, quod idem Bonus filius Dondi deberet facere eis rationem, et quicquid inde faceret, predictus dominus Dux et Consiliarii eius ratum haberent. Ad hec predictus Bonus filius Dondi dixit eis, quod paratus erat complere et facere totum, quod ei ab illustrissimo domino Duce et eius Consiliariis iniunctum erat. Et dixit: Si quis ex vobis aliquid habet ad dicendum, dicat. Et illustris Comes Bartholomeus surrexit, et reclamavit se de suprascriptis Veglisanis dicens, quod ipsi non persolverant ei collectam de illo presenti anno, quam Rogerius Permarinus et Johannes Maurocenus Capetanei Exercitus Venetie illi dare consueverant. Et etiam proclamavit se de suprascriptis Veglisanis, de bannis et aliis foris factis, et de hoc, quod ipsi fecerant contra statutum suprascriptorum capitaneorum, et contra consuetudinem illius terre. Et volebat suprascriptus Comes Bartholomeus super dictis omnibus habere rationem. Et illustris Bonus filius Dondi dixit eisdem Veglisanis : Quid dicitis? respondete Comiti. Et ipsi petierunt indutiam. Et sepedictus comes Bar-

tholomeus dixit, quod iamdictus legatus non debebat eis dare indutiam. Et illustris Bonus filius Dondi dixit, quod sibi videbatur dare eis induciam ; et dedit eis indutiam ad eorum voluntates. Et tunc precepit eisdem Veglisanis, ut ad constitutam diem, scilicet de indutia, quam ipsi petierant, fuissent ante eum, faciendum racionem iam dicto Comiti Bartholomeo. Qui ad predictum diem non venerunt. Et ex quo ipsi non venerunt, ut dictum est, predictus Comes Bartholomeus dixit predicto Legato, ut adiudicaret eos sibi secundum morem illius terre. Et illustris Bonus filius Dondi dixit, quod non videbatur illi tunc iudicare eos; imo volebat iterum eos vocare. Iterum illustris legatus per suum nuncium fecit vocare iam dictos Veglisanos, ut venirent ante se faciendum rationem illustrissimo Comiti; qui ad constitutam diem venire contempserunt. Et ex quo ad constitutam diem non venerunt, vocati semel, vocati iterum, vocati tercio, predictus Bartholomeus Comes lamentare se cepit de illustrissimo legato. Et sepe dictus legatus dixit illustrissimo Comiti Bartholomeo: Si habes aliquid ad dicendum, dic. Et ipse Comes Bartholomeus omnia per ordinem, que supra dixerat. Et illustrissimus Bonus filius Dondi fecit venire ante se ordinatos illius terre, et constrinxit eos per sacramentum, ut veritatem supra has prenominatas questiones tractarent bona fide sine fraude, quod eis rectum videretur dicerent, et veritatem inde dicerent et manifestarent. Qui per districtum sacramenti manifestaverunt, quod supra scripti Voglisani non persolverunt illam collectam de illo anno, quam illis Comes Bartholomeus petierat; et de bannis et aliis foris factis, de quibus illis Comes Bartholomeus calumpniabat, predicti Veglisani eidem Comiti rationem non fecerant. His et aliis visis et auditis, illustrissimus Comes Bartholomeus dixit illustrissimo legato: Non cognoscitis veritatem ex toto; dicite quicquid vultis. Et illustrissimus Bonus filius Dondi, habito consilio prudentum, per virtutem et potestatem, quam habebat a illustrissimo domino nostro Duce et Consiliariis eius, sicut ostenderat, ut supra continetur, condempnavit seu adiudicavit Veglisani sepedicto Comiti Bartholomeo tam de illa collecta, quam de bannis et aliis foris factis secundum consuetudinem illius terre. Condempnati seu adiudicati fuerunt Domnicellus, Drasellus filius Menco de Drasi, Johannes

— — — — — — de Leo, Constantinus de Casera, Leo de Drasi et filia eius Sclava, Strasia de Spador, mulier de Strecha Johannes de Zupana, Leo de Onemo, Christoforus cum filii eius — — — — — et Menco, Qairinus gener de Paulo Sudi Symon de Marina, Ruba Sacco, Mulier Ninco de Drasi, Petrus de Sudi et eius fratribus, filius de Paulo — — — — — Petrus de Duimo, filius Piscadri et eius soror Maria, Constantinus de Slauga et frater eius Sdavi, Binna de Stoi, Andrea de Mamma, Johannes de Alberto, Johannes de Andrea de Manno, Arifino, Savarisius, Vulcinna et mater eius, Andrea Permanno et frater eius Johannes, Mena de Stasia, Madius filius Boricii, Vulcinna filius Marco de Sparaveri, Barba de Matelda, Scororius de Anselmo, Nichola de Madio, Cerne, Radosti, Mencagna de Barba et filia eius Dobri, Risso, Johannes de Chreni, Petrus Acius de Marino, Madius gener Lampredii, Radiz Dragimo, Bunna de Dabro, Denna soror de Bravo, Dobri de Simon, Bellus gener Risini, Benedocco et mater eius Domza, Dabrosa de Dabro et filia eius Matrona, Drosia, filia de Grossa, Natta de Auso, mulier de Sclava, Berco, Stracogna, Girardus, Grubo de Kerzo et filio eius, Boncius de Morta, filius de Matafarro, mater de Muri Suno, Pletto, Johannes de Jordano, Sergia de Schera, Vtala et filia eius Vera, matrona de Troticio, filiaster de Zappo, Andrea Dogircina, Sirus, mulier de Andrea de Guo, filius de Nata, Bia Delza, filius de Zerno Velio, Pilzaerni, Johannes de Trellata, Piza de Dresle, Cossula, Grampiza, mulier Tecuni, Necotana, filius Bonicii de Greca, Crassio, Bona de Belauso, filius de Grigoro de Manduca Vacca, filius de Ninco Deleo, filius de Visvugna, Maria Deleo de Miragamba, Dessi Niga, Strasia de Sieclo, filius de Uga, Gruba de Trecto, Johannes de Zanochi, mulier de Rastella, Mari, Visa, Pinataro, filia de Richelda, Murca, Sarracenus, Habraham, Raddi de Drasi et filius eius, filia de Burdasclo, Miraza, Bonfazo, Martinus de Criva, Corad, Andreas de Salaza, Belgi, Maria Assalaza, Johannes de Viusa, Guffulinus, Vera de Vescla filius de Pizina, Manacca, Grigurino, Marinus de Kerzo, Andreas de Kerzo, Stasia de Umcento, Petrus de Ardis diacono, Franzucco, Fusca de Auso, Stosi de Glitana Spento, Servus de Foriporta, Viusa, Menco de Stosi, Maiolo filius presbiteri Johannis, Vera de Sergi, Mazza de

Dossa, Cindrino, Crasna de Petrova, Lisis Leo filia de Marino de Prevocca, Mazo de Visa, mulier de Johanne de Sechira, Viatro, Grassi de Bosazo, Piza de Zampa, Demuiada, Georgius de Siclo, Bonamirus de Srallo, Johannes de Sera, Massicca, Nichola de Pulzo, filius de Dabraza, mulier de Batoca, filia de Lasana, Georgius de Saraceno, Malvasius, Petranna, de Scuavino Stossi de Arvi, Galdins de Depez, Maza, filia de Brataco, Madius de Cabernazo Dulci, mulier Demica de Suari, Nichola de Snega, Menco de Zanni, Skelfo, mulier de Za — — — —, Johannes de Segna, mulier de Marnechi, Priba mulier de Rodovano, Maricca de presbitero Russo, filia de Rinaldi et mater mater eius, Gener de Masicca, Leo de Miracamba, filia de Nemagna de Gambostorto, filius de Mazucco, filia de Johanne de Gerudo, mulier de Tecca Delanno, Menco de Longo — — — — — Azula, filius Johannis de Stoi, Johannes de Kesna, Marinolo, Drago de Cressa, Andreas de Zavino, Dux et filius eius, filia de Kenna, Barba de Cucuvaia, Licca, Maria filia Ciazulini, Sia de Nincagna, Bonito de Bala, Fusclo de Zevna, Petrazo de Comor, Calcina de Cacallo, Cipriauus, Sorcinus, Bratizolo et Soceracius, Menco de Habraham, Johannes de Scaranato, Gunbertinus, Cosmas de Kylliessa, Maria des Decca, Bia de Kilessa, filia de Zucca, filius de Paulo de Marino, Sarocca, Petravula de Cavallino, Verella de Tacnos, Sistina et soror eius, mulier de Barba Gingi, filia de Penzo, Guanara, Grossa, filia de Negula, Andrea de Orva et pater eius, filius de Marzuro, mulier de Gibulo, filia de Genua, de Plangipano, Creve, filius de Vicha, Tunella de Zampa, Leo Vardellus, Radda, Sergia de Vitrano Tolli de Budino, Bia de Marguro, Urania, Zanello de — — — os, Damigna fornarius, Vera de Opor, Johannes de Berta, mulier de Clicli, mulier de Andrea de Pitrigna, mulier de Mini, Menca de Dari, Fusela de Corbo, Habraham filius — — — — de Scar — — — — — Biazola filia de Pidruto, Buna de Nerad, Bolca de Stisanel, Stephanus de Manduca Vacca, filius de Ponea, Daga Budala, Jacobus Pelizaro, Petrus de Zarara, filia de Pizula, Gretta de Vinca, filius Rodulfi, Bona de Guidon, Nabrus, Simon de Gereiva, Radda, Mia de Constrato, Georgius de Burgulina, mulier de Filusani, Bia de Sergia, Petrus de Pauno, Quirina, Moricca de Johanne

le Barba, Bauchyna, mulier de Johanne de Barba, Nan mulier de filio Auclini, filia de Perfold, filius de Signe, Sia Durata, Dumnanna de Crivello, Bonicius de Zopi, Menco lius Johannis Trotici, Leogna de Drasi, Dumicellus, Christofo rus, Petrus de Pauno, Grubo de Kerzo. Hoc per testimonium dicimus domini illustrissimi Rogerii Mauroceni Arbensis Comitis, qui festinatione itineris scribere non potuit, pro se scribere, et hoc rogatus. Sigillum suprascripti Thome Longo, qui hoc rogatus. Sigillum illustrissimi Boni filii Dondi legati illustrissimi domini Ducis, qui pro se scribere rogavit. † Ego Jacobus Basilio testis subscripsi. † Ego Frebeza da Molino testis subscripsi. Andreas presbiter Plebanus Sancti Johannis Evangeliste et Notarius complevi et roboravi.

(Ljubics Monumenta spectantia historiam Slavorum Merid. I. kötet. 16. lap.)

43.

Imre király a zágrábi egyház népeit több jogosítványban részesíti. 1199.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I. köt. 7. l. V. ö. Fejér Cod. Dipl. II. köt. 363. l., és Theiner Vetera Monumenta historiam Hungariam Sacram illustrantia I. köt. Róma 1859. 79. l.)

44.

III. Incze pápának sz. Péter monostora birtokát tárgyazó intézkedése Arbe szigetén. 1199.

Innocentius servus servorum Dei etc. Ugoni Abbati Monasterij Sancti Petri de insula Arbensi, eiusque fratribus tam presentibus quam futuris monasticam vitam professis in perpetuum. Pie postulatio voluntatis etc. Ordo monasticus, qui secundum Deum et Beati Benedicti regulam etc. Locum ipsum in quo prefata ecclesia sita est, cum omnibus pertinentijs et appendicibus suis et terminis, qui sic distinguuntur: Primitus a capite macerie a monte usque ad riuum descendendo per riuum usque ad mare, et per mare et molendina; et ascendendo per montis verticem, et eundo per illum usque in priora confinia. Ecclesiam Sancti Cypriani cum pertinentiis et appenditiis suis, et terminis qui sic distinguuntur: A valle obscura usque in vallem de Frasinu; alie tres partes mare circumdant, una cum manumena, omnibusque scopulis; ad istum promontorium subjacentia, et valles que sunt apud Sanctum Cyprianum; et alie que sunt apud Sanctum Petrum; inter quas saline vestre et piscarie consistunt. Sane noualium etc. liceat quoque etc Prohibemus insuper etc. Cum autem generale etc. Sepulturam quoque etc. Salua tamen etc. Obeunte vero etc. Libertates etc. Decernimus etc. salua Apostolice Sedis auctoritate, et Diocesani Episcopi justitia. Si qua igitur etc. Datum Late rani per manum Rainaldi domini Pape Notarii Cancellarii vicem agentis VIII. cal. Junii, indictione secunda, Incarnationis Dominice anno MCXCIX. Pontificatus vero domini Innocentii Pape te rtii anno secundo.

(Farlati, Illyricum Sacrum V. köt. 238. l.)

45.

Békekötés Raguza Dalmatia és Fani Olaszhon városai közt. 1199.

In Christi nomine. A nativitate eius sunt anni millesimi centessimi nonagesimi noni, indictione secunda, Fani, undecimo die introeunte mense Julii, tempore Innocentii Pape, Pontificatus eius anno secundo. Petrus Peri Dei gratia Fanensis Potestas. Noverit tam presens etas quam futurorum posteritas; cum habito prudentum Fanensium consilio firmam ac perpetuam pacem — — — — per nobilem Fanensem civem Guiducium Leazari concedere, in anima totius populi Fanensis civibus Ragusie seu Siracusane Civitas, et eiusdem Civitatis iurisdictioni subpositis facere iurasse istius et dicte Civitatis longevam amicitiam, sicut a nostris civibus accepimus recolentes; statuentes, quod nos dicte Civitatis homines ad nostram Civitatem venientes, stantes, reddeuntes in Generali Consilio sub nostra protectione ac defensione iurato pro posse suscepimus ac res corum manutenere. Si quis vero hausu temerario prefate Civitatis homines, ac maxime negotiatores ad nostram civitatem venientes, vel res eorum offenderit, vel molestaverit, sciat, se in bannum facultatum suarum omnium ac Fanensis populi indignationem ad tantum excessum ulciscendum incursum.

Interfuerunt Uguicia Jordani, Ramerius de Ripa, Johannes Rustici, Jurius Periti, Carletius masarius Communitatis, Georgius, Guitto Rambetini, Federicus eius frater, Vivianus Marcii, Dominicus Nicole, Jordanus eius frater, Rainaldus Ugolini Ugonis, Robertus Guiducii, et alii quamplures. Ego Joannes Runus Imperiale auctoritate Notarius, et nunc Fanensis Civitatis Notarius, scripsi et absolvi.

Ljubics, Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium I. köt. 19. l.)

46.

Raguza város békekötése a Kacsics nemzetséggel. 1199. körül.

Anno Domini millesimo centesimo nonagesimo — — — — nos Cazichi cum Raguseis facimus pacem sub sacramento et sub tali conditione: Ut ipsi Ragusei — — — — a Cazichis sani e salvi sint cum omnibus, neque, si in quocumque loco invenirentur, debeant ab ipsis molestari. Et si aliquis de Cazichis per fortiam aliquod Raguseis tulerit, personam ipsius tribuatur Raguseis. Si vero aliquis servus fugeret de Ragusio ad nos, et dominus eius querendo supervenerit, a nobis optimam et plenam habeat iustitiam. Et si naves de Apulia Ragusium venerint a Malonto usque ad Vratenic, salve fiant. Hec sunt nomina Cazichorum, qui iuratis: Jupanus Brena, filii Nicolay, Borislaus Simon et Bocdanus, Petrus Velcinnic, Tverdennus, Velcocna, Sebenna, Velcoe Dechianca, et frater eius Dragan, filii Grobinne, Dessislavus Raddos, et Sintca et Gurrech.

Et ex parte Ragusii pacem hanc firmandam, primo Comes iuravit Gervasius, salvo iuramento domini sui, Slabba Lucari Judex, Dersimirus Judex, Lucarus Nicolay, Dobre Stepatie, Vitus Lampredi — — — — Sergius Bladimiri, Petrus Bubanne, Savinus — — — — Simon Stephani, Dnesius Lampridius Dabranize.

Anno Domini centesimo nonagesimo — — mensis Februarii, die Sancti Blasii. Gervasius Comes facta Curia cum campana — — — — Nobilium et Sapientum, etc. statuitur, quod quilibet extraneus possit venire Ragusium per tres dies ante festum et ibi morari per alios tres dies immediate post festum, securus ab omni molestia et lesione, etiamsi foret cuicumque debitor. Quod per manus diaconi Marini Decamas, Comunis Notarii, scriptum est hoc capitulare.

(Ljubics, Monum. spect. hist. Slav. Merid. I. köt. 14. l.)

47.

Imre király megerősíti Chazma birtokát a zágrábi egyh számára. 1200.

In nomine Sancte Trinitatis et Individue Unitatis. He mericus dei gracia Ungarie, Dalmacie, Croacie Rameque Re in perpetuum. Inter cetera virtutum exercitia hoc nobis a proventum superne remuneracionis conferre dinoscitur, qu Ecclesiarum Dei iura diligenter protegimus, et a calumpni ancium inportunitatibus provida dispensacione salubriter ex pedimus. Huius itaque rei speculacione terram quandam nomine Chasmam, quam gloriosissimus progenitor noster Rex Ladizlaus Ecclesie Zagrabiensi contulit, per clericum nostrum Thomam, Canonicum Albensem, fideliter peragrari facientes presentis scripti auctoritate eidem Ecclesie inrefragabiliter confirmamus, et populum in ea constitutum ad instar Dumbrogensium et aliorum Ecclesie, de qua loquimur, subditorum in marturinarum et annone pensione sive hospicii debito non Bano, sed soli Episcopo respondere decernimus. Supramemorate vero terre meta prima est pons Regis Colomani, secus quem nomen Episcopi Prodani in corticibus arborum insculptum est. Hinc via dicti Regis dirigitur super magnum montem usque ad puteum eiusdem, a puteo autem ad Rosuk, de quo ad montem Sythua, inde ad fluvium Dobouk, deinde ad Belablata, hinc ad fluvium Prestika, qui currens iungitur prenominato fluvio Chasman. In villa vero Zelina prima meta est versus septemtrionem iuxta puteum, a quo protenditur in medio vallis usque magnam viam dividentem terram Bereslai et tendit ad ecclesiam sancti Johannis, de qua ad arborem cruce signatam dividentem terram Vgrini, hinc reflectitur versus occasum ad pontem Wratuslai de Lomni, sub quo ponte currit fluvius Zelina, hinc protenditur ad magnum montem usque metam Razumeni, inde ad supra memoratum puteum terminatur. Ut igitur istarum rerum

veritas indissolubili stabilitate duret in posterum, presentem paginam sigilli nostri titulo roboravimus. Datum per manus Desiderii, Aule Regie Cancellarii et Prepositi de Scibin, anno Dominice Incarnacionis MCC. Venerabili Job Strigoniensi Archiepiscopo existente, Reverendo Saul Colocensi Archiepiscopo, Calano Quinqueecclesiensi Episcopo, Ugrino Geurensi Episcopo, Dominico Zagrabiensi Episcopo. Mika Pallatino et Bachiensi Comite, Benedicto Bano et Comite de Zala, Legforo Voyvoda, Weyteh Curiali et Nitriensi Comite, Theodoro Comite de Budrig, Cepano Comite de Suprun.

(Thalcsics. Monumenta hist. Episcopatus Zagrabiensis I. köt. 9. lap.)

48.

Endre herczeg oda itéli a zágrábi egyháznak Graboniza nevü földet. 1200.

In nomine Sancte Trinitatis et Individue Unitatis. A(ndreas) Dei gracia Dalmacie, Croacie, Chulmeque Dux in perpetuum. In primaria legum sanctione cauta veterum prudencia suis in posterum sollerter providens in Regibus ac magnis Ducibus iusticiam amplius commendavit; justicia enim est, que reddit unicuique quod suum est. Eorum igitur vestigiis arcius innitentes, cum universis infra terminos dominii nostri iusticiam facere teneamur, primam ac precipuam circa Dei Ecclesias gerendam esse sollicitudinem cum favore Principum, nulli venit in dubium. Causam itaque, que versata est inter Dominicum Zagrabiensem Episcopum et Petrum fratrem Zadur de quadam terra, que vocatur Graboniza, cum Magnatibus nostris ordine iudiciario cognoscentes, comperimus esse terram supradicti Episcopi, predicto Petro plurium testimonio in iure convicto. Contulimus ergo terram *predictam prememorato* Episcopo iure

perpetuo possidendam, eiusque successoribus eodem modo i inquendam. Sed quoniam memorie inimicatur oblivio, obliv onis enim ortus est memorie defectus, huius nostri facti ser em, ne nubilo oblivionis deliteat, scripto comendari iussimu Ut autem firmius robur obtineat sigilli nostri inpressione cor munivimus. Jobagionum vero nomina, qui tunc aderant, et te timonium gestis nostris perhibent, hec sunt: Mog Comes, Ni colaus Banus, Ata Comes, Martinus Comes, Isep Comes, Cre sen Comes et ceteri complures. Prestaldi vero duo, Velcet de Gorra et Wrodizlaus de Zagrabia. Hoc autem factum est anno Dominice Incarnacionis. MCC. Datum per manus Jacobi Prepositi, Magistri eiusdem Ducis et Cancellarii.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 9. l.)

49.

Endre herczegnek Jerosa birtokot tárgyazó adománya Baran, a zágrábi egyház dékánja számára. 1200.

In nomine Sancte Trinitatis et Individue Unitatis. Andreas Dei gracia Dalmacie, Chroacie, Chulmeque Dux in perpetuum. Prudens veterum auctoritas versucias precavens et suis in posterum caute providens, in Regibus ac magnificis Ducibus dignas beneficiorum largiciones, quas suis impertiti sunt fidelibus, laudibus extollens lacius commendavit. Comperit enim fidelitatem rem esse preciosam, sed fidelitatis perseveranciam preciosiorem comprobavit, ceterisque virtutibus eam preeminere prospectans dignam eminenciori censuit remuneracione. Nos igitur a veterum vestigiis non exhorbitantes, sed pocius eos in omnibus imitantes servicii fidelitatem, quam nobis Baranus Zagrabiensis Decanus exhibuit, benignius attendimus, et in recompensacionem eiusdem servicii terram ei dedimus certis conterminiis et metis circumdatam, iure perpetuo possidendam,

et quibuscunque vellet dare vel vendere posset. Predicta vero terra fuit cuiusdam hominis heredibus omnino carentis, qui vocabatur Yerosa; et quum talium hereditates, omni spe sobolis privatorum, ad ius Ducatus devolvi debent, ius idem in proprietatem predicti Barani totaliter refudimus cum tranquilitate pacis perpetuandum. Sed quoniam oblivionis ortus est memorie deffectus, ne huius nostri facti series dilabentis evi fluxu per varias et successivas hominum posteritates annosa vetustatis fuligine deliteat, litteris commendari iussimus. Quod autem maius robur optineat, ad tenoris sui statum sigilli nostri impressione communivimus. Nomina vero jobagionum qui huic nostre institucioni interfuerint, et de eadem testimonium perhibent hec sunt : Mog Comes, Nicolaus Banus, Dominicus Zagrabiensis Episcopus, Nicolaus Zadertinus Archielectus, Ata Comes, Cristol Comes, Crasun Comes, Isep Comes, Cersen Comes et ceteri complures. Hoc autem factum est anno Incarnacionis Dominice MCC. mense Octobri, indiccione quarta, quinto decimo die eiusdem mensis. Mete autem supradicte terre he sunt : ex una parte tangit fluvius, qui vocatur Dulus, ex alia parte conterminatur ville Pete et Vete, tercia vero ex parte conterminatur ad antiquam regiam stratam et protenditur usque ad pontem et ibidem terminatur. Datum per manus Jacobi Prepositi, Magistri eiusdem Ducis et Cancellarii.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 9. l.)

50.

L. soproni főispán meghaggja ispánjának Egyednek, h Tamás kereskedőnek elszedett holmiját állítsa vissza. XIII. z zad kezdete.

(Ifj. Kubinyi Ferencz, Pótfüzet a Magyar Történelmi Emlékek I. tetéhez, Pesten 1868. 8. l.)

51.

Endre herczeg Kagnis szávai szigetet tárgyazó adomány Domokos zágrábi püspök számára. 1201.

In nomine Sancte Trinitatis et Individue Unitatis. Andreas Dei gracia Dalmacie, Chrowacie, Chulmeque Dux i perpetuum. Juris racio videtur consulere omnium pie petent um vota animo sedulo, attentisque auribus debere admitt Verum earum precum cercior specialiorque debet esse recep cio, quas persone venerabiles et cause pro quibus fiunt, faciu esse commendabiles. Dignum est enim et racioni consentan um, ut in remedium et salutem transeat animarum indubita ter, quicquid Deo datur vel dicatur Ecclesiis. Nos igitur dict devocionis consideracione commoti ad fratris nostri domi Henrici illustrissimi Hungarorum Regis, ammonicionem iustam petitionem atque pias preces venerabilis sacerdot Dei Dominici videlicet Zagrabiensis Episcopi, dedimus ins lam, que Cagnis dicitur, Zagrabiensi Ecclesie omni concuss one et contradiccione remota perpetuo possidendam; contenta vero hiis terminis et metis : ab oriente ubi Sawa fluvius i

duas distincciones se dividit, prime mete signum occurrit videntibus in arbore populea, altera (vero meta) protenditur ad meridionalem plagam iuxta Sawam, ubi arbor nucifera signum gestat evidens factum cespitibus, ibi dividitur meta Carachuna, inde protenditur contra occidentem iuxta predictum fluvium ad rivum, qui vocatur Seregna, ibi vero predictus rivus intrat Sawam, ubi quercus est index mete. Rivus iste dividit metam a filiis Zesa, idem vero rivulus versus occidentem exhit de Sawa, ibique signum mete est positum in ulmo, inde vero protenditur ad septemtrionalem plagam usque ad maiorem distinccionem predicti fluvii, ubi eciam in arbore populea signum mete apparet. Verum Sawa fluvius dividit omnes metas a filiis Zesa. Sed quoniam memorie novercatur oblivio, oblivionis enim ortus est memorie defectus, huius nostri facti seriem scripto commendare iussimus. Ut autem firmius robur obtineat, sigilli nostri inpressione communivimus. Anno Dominice Incarnacionis millesimo ducentesimo primo, regnante gloriosissimo fratre nostro Rege Hemrico. Testes autem huius rei sunt iobagiones nostri, quorum nomina hec sunt: Mog Comes, Nycholaus Comes, Martinus Comes, Ata Comes, Cresen Comes; Crasun vero Comes est pristaldus eiusdem rei. Datum per manus Jacobi Prepositi Magistri nostri et Cancellarii.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I. köt. 10. l.)

52.

Békekötés Raguza dalmatiai és Bari olaszhoni városok közt. 1201.

Nos Garganus de Cortisio Justiciarius Barensis, Leo Mancinus Barensium Judex, Rogerius Madii Ammiratus filius, et Leo Utcius cives Bari, voluntate et mandato omnium Barensium, iuramus in anima ipsorum et nostra ad Sacra Dei

Evangelia, firmam pacem et concordiam tenere deinc duodecim annis universis hominibus Civitatis Ragusii, offendamus eos nec in rebus, nec offendi faciemus ab a nec patiamur offendi bona fide sine fraude et malo ing Ita quidem, quod nos Barenses studebimus et diligenter tabimus cum omnibus vascellis Apulorum cursalium, qui partes nostras transitum habuerint, ut iurent ad Sacra E Evangelia, non offendere homines Civitatis Ragusii nec rebus nec in personis; et si hoc facere noluerint, non per piemus eos, sed expellemus eos a portu et tenimento nost nec ullum auxilium aud consilium eis dabimus. Et si conti gerit, quod absit, aliquem de tenimento Bari offendere a quem Ragusinum, cum requisiti fuerimus de iustitia faciend plenam eis iustitiam faciemus. Hec omnia observabimus bon fide sine fraude et malo ingenio, salva fidelitate et ordinatio domini nostri Regis Frederici. Sic nos Deus adjuvet, et h Sacra Dei Evangelia. Incarnationis nostri Jesu Christi ann millesimo ducentesimo primo. Regnante domino nostro Fr derico invictissimi Regis Sicilie, Ducatus Apulie, et Princip tus Capue, anno quarto, mense Februario die octavo, indi ctione quarta. Quod Robbertus Notarius rogatu nostro scri psit imo interfuit.

(Ljubics, Monum. sp. hist. Slav. Merid. I. köt. 20. l.)

53.

Endre h rezeg Kaian helységnek határait szabályozza Bara zágrábi dékán számára. 1202.

In nomine Sancte Trinitatis et Individue Unitatis. An dreas Dei gracia Dalmacie, Chrowacie, Chulmeque Dux in per petuum. Quoniam in rerum temporalium mutabili varietat nichil adeo perpetuitati creditur conforme, quam quod viro

rum memoria dignorum inviolabili permanere statu permittantur ordinaciones, et ne pravorum pateant incursibus pia proteccionis manu per successores conserventur. Quod nos quoque considerantes terram Kaianj castrensis, quam pie recordacionis pater noster illustrissimus Rex Hungarorum Bela Barano Zagrabiensi Decano perpetuo possidendam contulerat, assignans eam per hominem suum nomine Woychna, eidem confirmavimus resignantes per hominem nostrum nomine Stephanum. Dicta autem terra his metis circumcingitur: ab oriente confinis est terre Abraam, cognati Gurconis Comitis; deinde protenditur contra meridiem ad magnam pirum, confinisque est terre servorum Regis; hincque vergit contra occidentem super fontem lapideum iungens se terre castrensium, ac deinde versus septemtrionem et iuxta castrum Nicola annectitur publice strate Zagoriensis, disiungens se a dictis castrensium terris revertensque ad inicium mete. Verum ne processu temporis huius nostri a labili hominum oblitteritur memoria facti series scripto commendari iussimus, et ut firmius robur optineat sigilli nostri impressione comunivimus. Sunt autem huius rei testes: Mogy Comes, Nicolaus Comes, Martinus Banus, Crasun Comes, Cresen Comes, Ata Comes. Datum per manus Jacobi prepositi Magistri nostri et Cancellarii. Anno Dominice Incarnacionis MCCII.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I. köt. 16. l.)

54.

Szövetség Raguza dalmatiai és Termula olaszhoni városok közt. 1203.

In nomine domini nostri Jesu Christi. Anno Incarnationis sue millesimo ducentesimo tertio. Regnante domino nostro Frederico Serenissimo Rege Sicilie, Ducatus Apulie, et Prin-

cipatus Capue, anno sexto Regni eius, tertio die stante mense Madii, indictionis sexte. Nos Mainardus Rogerius et Guillelmus Lombardus, Imperiales Judices Civitatis Termule, et ego Trasmundus, Miles Camerarius, una cum universo eiusdem Civitatis populo, volentes fraternitatem veram et amicitiam inviolatam cum Raguseis semper communicare et manutenere, pari consensu et comuni voluntate Raguseos omnes de cetero in cives nostros recipimus, et ipsos conservare et securos facere in civitate nostra volumus et obtamus. Preterea remittamus et quietamus universis civibus Ragusi plataticum universum et arboraticum in civitate nostra, ut de cetero sint apud dictis tributis liberi et absoluti, et nemo ab eis exigere valeat aut presumat, et sic non teneantur de his alicui respondere. Habeant etiam in Civitate nostra illud ius et privilegium, quod nos habere soliti sumus. Quod privilegium scripsi ego W. Julianides miles et notarius, qui interfui mandato predictorum Judicum, et iamdicti Camerarii, et totius populi. Actum in Termulis feliciter. † Ego Mainardus, Imperialis Iudex.

(Ljubics, Monum. sp. hist. Slav. Merid. I. köt. 20. l.)

55.

I. Richard angol király mint Raguza város es Lacroma sziget egyházainak jótévője. 1190—1203.

Rector et Consiliarii Reipublicae Ragusinae etc. Quoniam justum et rationi consonum est, veritatis testimonium perhibere; universis et singulis, ad quos spectat, et quomodolibet spectare poterit in futurum, fide testamur indubia et notum facimus: Qualiter, postquam Henricus secundus Anglorum Rex, sub Alexandro tertio felicis recordationis Pontifice Maximo, coram Illustrissimis dominis Cardinalibus Legatis ad

Id deputatis suspicionem in se de nece Beati Thomae Cantuariensis Archiepiscopi male conceptam juramento purgasset, et contra Saracenos Hierosolymam ire, cum communi Christianorum hoste bellum facere proposuisset, nec illud morte praeventus fecisset; Richardus primus Henrici memorati filius, et successor in Regno, postea poenitentiam pro patre facturus, bellum gessit huiusmodi, et subsequenter in navigatione sui itineris Angliam versus arrepti, adversa maris tempestate jactatus, tandem non sine magno vitae discrimine in Dalmaticum sinum delatus est. Quare ad Deum confugiens, in loco quem prius adiret, si evaderet, impensa ducatorum centum mille novam condere sub voto solemni ecclesiam destinavit. Et cum denique ad scopulum Lacromensem, Districtus jurisdictionis nostrae, prope Ragusium existentem, ubi Monasterium Patrum Monachorum Ordinis Sancti Benedicti reperitur, applicuisset incolumis, ibique votum pro gratia consecuta persolvere praeparasset; ad preces Reipublicae nostrae, indulto Apostolico praecedente, Ragusii illam, quae nunc Cathedralis sub titulo Beatae Mariae Virginis nuncupatur, fundavit ecclesiam; sub hac expressa conditione per Regem fundatorem apposita, ut Patres Lacromenses quotannis ibidem, tamquam in propria ecclesia, singulis festivitatibus Purificationis Beatae Mariae primas vesperas et missam pontificaliter celebrare deberent; prout cum Innocentii tertii favore Abbates eorum baculum mitramque gestantes, et sine contradictione, immo in praesentia Ordinariorum huic ministerio beniguiter acquiescentium, celebrare consueverunt ab illis usque ad haec tempora recentia, in quibus per Archiepiscopos modernos, non sine scandalo Cleri et populi Ragusini, turbari et inquietari videntur. Et quia de his omnibus praemissis et singulis tum ex majorum traditionibus, tum ex veridicis historiarum monumentis, tum ex certo nostrarum chronicarum manuscriptarum testimonio nobis sufficienter constitit : ideo ne cui super hoc dubitari contingat, has nostras testimoniales patentes litteras, in Judiciis et extra fidem facturas, fieri ad instanciam Patrum Lacromensium, et per Cancellarium Reipublicae nostrae infrascriptum subscribi, ab sigilli nostri Protectoris Sancti Blasii, quo in similibus utimur, impressione roborari et communiri jussimus. Datum Ragusii a salutifera

Nativitate Domini nostri Jesu Christi millesimo quingen-
simo et nonagesimo octavo, indictione undecima, die ve-
vigesima Februarii.

(Farlati, Illyricum Sacrum VI. köt. 90. l.)

56.

Imre király Johannes Latinust vagyis wallón eredetü flandriait a Rivetelben lakó erdélyi németek tartozásai alól felmenti. 1204.

In nomine Sancte Trinitatis et Individue Unitatis. Hemericus stb. Quanto pluribus stb.

(Néhai Czech János hátrahagyott kézirataiból közölve az Árpádkori Uj Okmánytár I. kötetében 91. l. Imre királynak ezen okmányát átirta és megerösitette V. István, akkor ifjabb király 1257., mint alább.)

57.

II. Endre királynak Gorra földet tárgyazó adománya a tapuskai monostor számára. 1205.

Andreas Dei gracia Hungarie Rex, etc. omnibus ad quos litere presentes pervenerint salutem et graciam. Notum esse volumus tam presentibus quam futuris, quod in remedium anime nostre et Dei intuitu terram de Gorra cum omnibus suis appendiciis eo iure et ea libertate, qua nobis tempore

Ducatus nostri servire tenebatur, cum omnibus hominibus, servis et liberis Deo et Beate Marie contulimus ad Abbaciam construendam, de Domo Clareuallensi, Ordinis Cysterciensis. Quapropter mandamus et hominibus prefate terre districte precipimus, quatenus dilectis fratribus nostris, presencium latoribus, et Ecclesie Dei devote obediant, et negocia ipsorum fideliter promoveant, et eo iure eisdem serviant, quo nobis consveverant. Quod si non fecerint iram et indignacionem nostram gravissime incurrent. Datum anno Regni nostri primo.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis 17. l.)

58.

II. Endre Czwczfey helységet tárgyazó adománya a fentebb, 56. sz. a. említett Johannes Latinus számára. 1206.

In nomine Sancte Trinitatis et Indiuidue Unitatis. Andreas Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerieque Rex in perpetuum. Regie Serenitatis deuocioni plurimum expedit, quod ex fonte nascitur pietatis, ut hospites omnes ad sinum sue benignitatis confugientes suscipiat et foueat; sed racio persuadet, ut eos propensius protegat et promoueat, quos ad honorem Corone et Regni utilitatem inspexerit efficacius inuigilare. Huius igitur rey speculacione salubriter ammoniti et Johan Latini hospitis fidelis nostri militis seruiciorum merita fideliter et efficaciter nobis impensa considerantes, terram quandam nomine Cwczfey pristaldo infideli (így) nostro Andrea filio Teutonici Martini de villa Vratotus, hereditario iure in perpetuum ei contulimus possidendam. Qve terra his metis et terminis circumgingitur et concluditur. Incipit itaque prima meta de Barancth, et progrediens terminatur *ville Lewenech*; vnde exiens

per quasdam metas tenet terminum cum villa Cowrnh; et inde terminus vadit per tres metas, donec perueniatur ad villam Wellmer; inde progrediens per quasdam metas conterminam habet villam Sars; deinde similiter uadit per quasdam metas et coniungitur ville militum; unde procedens de meta in metam reuertitur ad predictam villam villam Baranouth; infra quas villas est terra Johan, quam ei dedimus. Que eciam est lustrata et metis assignata per iam dictum pristaldum, iobagionibus Albensis Castri testimonium inde perhibentibus. Quorum nomina hec sunt: Gyuna, Cyna, Gyurgy, Iseph, Willam, et aliis quam pluribus, quos tedet nominare. De cetero paci et quieti illius prouidere uolentes, eandem libertatem, quam frater noster Rex Hemericus recolende memorie ei contulerat, sibi suisque heredibus presencium auctoritate concedimus; uidelicet quod in placito ad nullius iudicis adstet presensiam preter Regie Maiestatis et Comitis Palatini; cuius ius saluum esse uolumus, et vbicunque locorum domos, terras, uineas, molendina et alia quecunque bona, quascunque possessiones habuerit, uel in posterum prestante Domino poterit adipisci, sine aliqua dilaceracione uel infestacione precipimus permanere. Ad hec stabilimus, quod ad quemcunque locum ipse uel eius famuli causa mercacionis venerint, ab omni exaccione uel pensione tributi liberi sint et exempti. Decernimus ergo, et nulli omnino hominum fas sit, prenotatum Johan eiusque heredes in aliquo perturbare, et suam familiam inquietare, uel eius possessiones auferre uel aliquatenus minuere; sed integre et illibate permaneant illi illiusque in perpetuum heredibus usibus idoneis pro futuris. Ne igitur huius nostre donacionis uel institucionis series ab aliquo posterorum calumpniose possit infringi, presentis scripti patrocinio et Regie Serenitatis sigillo fecimus confirmari. Si quis autem pertinax et indenotus presenti pagine temerario ausu contraire temptauerit, iram Omnipotentis Dey incurrat, et Regie indignacionis seueritatem uehemencius experiatur. Datum per manus Gotfredi Orodiensis Prepositi et aule Regie Cancellarij anno ab Incarnacione Domini M°CC°VI°. Venerabili Johanne Strigoniensi Archiepiscopo existente, Ca'ano Quinque Ecclesiensi Episcopo, Bolezlao Waciensi, Kalanda Vesprimiensi, Kathapano Agriensi, Desiderio Chenadiensi, Guthardo Zagrabiensi,

Symone Waradiensi, Petro Genriensi. Mogh Comite Palatino et Bychoriensi, Chepano Bano existente, Chepano Comite Bachyensi, Gyula Budrugiensi, Marcello Supruniensi, Benedicto Woyowoda, Smaragdo Curiali Comite nostro et Zonuchiensi, Mercurio Posoniensi, Tiburcio Curiali Comite Regni et Albensi, Martyno Woswariensi, Ogyuz Zaladiensi, Nicolao Nitriensi, Poth Musuniensi, Nicolao Chenadiensi.

(V. István, akkor ifjabb királynak 1257-ki megerősítő privilegiumából, mint alább.)

59.

Treguán trau i püspök engedelmességet es hüséget fogad Bernát spalatói érseknek. 1206.

In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti Amen. Ego Treguanus Traguriensis Episcopus spondeo, polliceor ei promitto atque juro per signum Vivefice Crucis et Sancta quatuor Evangelia, et has Sanctorum reliquias, quod ab hac die in antea obediens ero et fidelis Beato Domnio, et Vobis domine Bernarde Archiepiscope, et omnibus successoribus vestris catholice intrantibus, secundum omnia que continentur in canone de forma fidelitatis; et quod vocatus ad Synodum, vel ad consecrandos Episcopos, veniam, nisi fuero impeditus canonico impedimento; et quod in propria persona, vel per proprium et honestum nuncium Ecclesiam Beati Domni in festo ipsius annuatim visitabo, et privilegia eiusdem Ecclesie, et omnia jura, secundum posse meum defendam et manutenebo; res vero, que partinent ad mensam Ecclesie Traguriensis, nonnisi in casibus concessis alienabo. Hec omnia observabo bona fide et sine fraude. Sic me Deus adiuvet et hec sancta patrocinia.

(Farlati, Illyricum Sacrum IV. köt. 335. l.)

60.

A Morosini család Ossero (Ausero, Anseria) sziget és grófság birtokában. 1208.

Privilegium Roberti et Petri pro Comitatu Auseri de Ausero. Privilegium Roberti et Petri, sive Joannis atque Andree filiorum quondam Comitis Rugerii Mauroceno. In nomine Domini Dei et salvatoris nostri Jesu Christi, anno Domini millesimo ducentesimo octavo, mense Martii, indictione undecima Rivoalto. Post concessionis cartam, quam isto anno et mense, indictione eadem, factam habetis Roberto et mihi Petro, sive Joanni, atque Andree, filiis omnibus quondam Rugerii Mauroceno bone memorie Comitis Absarensis, de Comitatu Absari cum insula Leporaria et Auriola ac Seracana, et certis eiusdem insule Comitatus tenendum, quod ad Commune Venetie et ad ipsum Comitatum pertinent, cum omnibus redditibus et honorificentiis ad dictum Comitatum pertinentibus, salva regalia vestra per omnia et his, que ad Ducatum vestrum spectant et rationibus Ecclesiarum, in vita unius de nobis: Roberto videlicet, et Petro qui plus viverit; propter quem Comitatum supra scriptum, et insulas memoratas regere, conservare, manutenere, et deffensare debemus ad vestrum, vestrique Communis honorem et ipsius Comitatus utilitatem, secundum consuetudinem bonam, ab omnibus videlicet hominibus et omni gente, sine vestro vestrorumque successorum et Communis vestri auxilio, exceptis coronatis personis et eorum exercitu manifesto, sine fraude et ingenio malo. Debemus quoque nuntios vestros omnes honorifice recipere, tractare, et deducere, galeasque vestras similiter, et omnes inimicos Venetie, ut proprios inimicos habere. Nec debemus compagniam vel societatem aliquam cum ullo habere cursalium, vel aliorum, qui sunt manifesti predones aut raubatores, qui homines Venetie offendat, vel alios ad Venetiam venientes aut redeuntes ab ea; nec eos debemus recipere, nec fiduciam vel severitatem aliquam eis prestare, nec auxilium neque

consilium eis impendere, nec in aliquo necessaria ministrare, nec aliquid horum per ullum ingenium fieri facere. Omnia autem statuta servare debemus, que pro parte vestra mandaveritis nobis servanda per maiorem partem Consilii vos vel successores vestri; cum statuta tamen eadem per maiorem partem Consilii certis Comitatibus vestris facienda, pro sua vos parte dederitis, vel successores vestri. Debemus namque pro Comitatu supra scripto et insulis vobis et supra scripto Communi vestro solvere annuatim libras denariorum Venetie quadragintas in terra salvas, omni conditione et occasione remota; ducentas in Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, et alias ducentas in octavis Nativitatis Dominice. Que omnia suprascripta ego suprascriptus Petrus sum districtus per sacramentum servare usque ad menses quatuor, postquam suprascriptus Robertus frater meus in Sclavonia venerit vel in Venetia infra tres menses de custodia, qua tenetur; infra quod spatium per quatuor mensium in Sclavonia, vel tantum in Venetia sui adventus. Si in eum modum ipse, quo ego sum vobis vestroque Communi per iuramentum et promissionis capitulare obligatus, se obligaverit, et iuramento astrinxerit, ipse mecum, et cum aliis supra scriptis suis et meis fratribus Comes esse debet, et equaliter mecum supra scripta omnia tenebitur observare usque ad menses tres, ex quo supra scriptus Joannes frater noster prius venerit ad etatem. Quod si infra dictum terminum trium mensium eo modo, quo sum ego vobis vestroque Communi per iuramentum et promissionis cartam obligatus, se obligaverit et iuramento astrinxerit, ipse modo simili nobiscum in omnibus communiter et equaliter comes esse debet, et nobiscum omnia, que scripta sunt superius, pariter observare usque ad menses tres, postquam supra scriptus Andreas frater noster primo venerit ad etatem. Infra quod spatium trium mensium, si ipse, sicut ego vobis vestroque communi per sacramentum et promissionis cartam sum obligatus, se obligaverit et astrinxerit sacramento, in omnibus communiter et equaliter toti quatuor Comites esse debemus, et cuncta, que supra scripta sunt, equaliter observare. Sciendum tamen est, quia supra scripti Joannes et Andreas Comites non esse debent, ni in vita unius de nobis, Roberto videlicet et me Petro, qui plus vixerit, sicut etiam

superius dictum est. Si vero aliquis vel aliqui supra scripturum meorum fratrum ea omnia secundum facienda ni sim et unicuique pro sua sibi parte superius designata n observarent, cum eo ego, vel cum eis Comes ero, qui mecu pariter pro se, et eo vel eis, vobis vestroque Communi cunct que supra scripta sunt, voluerit observare, et deinde tenebo ego et ille, vel ille observare in toto omnia, que sunt supr dicta. Si autem de suprascriptis fratribus meis nullus fueri qui eo modo supra scripta omnia, que dicta sunt, voluerit ob servare : solus Comes ero, et tunc solus debeo universa, qu dicta sunt superius, observare. Quod si nec ego, nec aliqui suprascriptorum fratrum meorum suprascripta hec omnia voluerit observare : Comitatus ipse in vos et in Commune vestrum cum omnibus supra concessis redire debet cum omni plenitudine rationis, ad faciendum de omnibus, quidquid vestre fuerit voluntatis. Et insuper vobis vestroque Communi debemus marcas argenti emendare quingentas, ut in ipsa concessionis carta legitur. Promittens promitto ego supra scriptus Petrus cum meis heredibus vobis domino Petro Ziani Dei gratia Venetie, Dalmatie atque Croatie Duci, quarte partis et dimidie totius Romani Imperii dominationi et iudicibus ac sapientibus Consilii et Communi Venetie, ac vestris successoribus et heredibus, me hec omnia, ut continetur superius, servaturum, nisi remanserit per vos, domine Dux, vel successores vestros et maiorem partem Consilii. Signum suprascripti Petri Mauroceno, qui cum scribere nesciret, pro se scribi et hoc fieri rogabit.

† Ego Joannes Julioni testis.

† Ego Stephanus Enzo testis.

Signum Cancellarii : Ego Nicolaus Girardus presbiter, plebanus Sancti Fantini et Notarius, Ducalis aule Cancellarius complevi et roboravi.

Ego Vivianus scriptor, Notarius et Judex domini Henrici Dei gratia invictistimi Romanorum Imperatoris, autenticum huius vidi et legi, nec addidi, nec minui, nisi si quod in eo inveni : ideo in libro isto fideliter exemplavi, et propria manu me affirmavi atque subscripsi.

Ljubics, Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium I. köt. 24. l.)

61.

Kereskedelmi szerződés Raguza dalmatiai és Melfi olaszhoni városok közt. 1208.

Nos homines Molficte, quia ex iuridico relatu seniorum nostrorum diligenti cura invenimus, inter homines Ragusii et Molficte cives matua dilectione et consanguinitatis proximitate sic esse conventum et stabilitum : ut nec Ragusii cives in Molficta plazam tribuerent vel scalaticum, nec Molfiocenses Ragusium plazam vel scalaticum et familiam vel ancoraticum, quod etiam mutuis privilegiis firmaverunt, in unum quorum, factum a domino Comite Robberto Cupersani, apud Ragusiam resedit, et aliud in Melficta. Et quia Ragusii privilegium a predicto domino Comite factum inveniri non potuit, sicut nobis per litteras significaverunt querentes, ut exemplar privilegii distincte mitteremus : sicut nobis per seniores nostros fuit significatum saniori consilio, dominum Rogerium de Pisana, filium domini Comitis Berardi, vicarium adivimus; et hec omnia, qualiter inter nos decursa fuerint spatio sexaginta annorum, significando mandavit nobis, ut bonos mores Civitatis et hos maxime modis omnibus servaremus iubendo, ut predictos homines Ragusii a plaza reliqua datione in Melficto liberi essent et quieti. Insuper mandavit nobis, ut predictos homines Ragusii assecuraremus omni tunc in predicta causa. Proinde nos Accarnus, Dei gratia Melfictensis Episcopus, et nos homines Melfictenses volentes, ut, quod per spatium sexaginta annorum inter nos servatum fuit, in antea servarentur, et in presenti renovaremus, mandavimus Josaffo Navolero, ut in anima omnium iurari ad Sacra Dei Evengelia hec omnia observare et adtendere, sicut per longum tempus observatum est et usitatum. Si quis autem contra huius scripti tenorem venire contravenerit, anathematis vinculo innodetur, et duodecim librarum auri pondere feriatur. Hoc autem renovationis scriptum actum est anno millesimo ducentesimo octavo, mense

Madio, indictione undecima, Regnique domini n
simi Regis Frederici anno undecimo. Et ut hec p
darentur memorie, iussimus scribi per manum Ja
Accarnus Melfictensis Episcopus, Gelis Melficte J

(Ljubics, Monumenta spectantia hist. Slavorum Merid. I.

62.

II. Endre király privilegiuma, mely által Wratiszló c testvéreit birtokukban megerösíti. 1209.

In nomine Sancte Trinitatis et Individue
Andreas Dei gracia Vngarie, Dalmatie, Croatie, Ram
Galitie, Wladomirieque Rex in perpetuum. Quoniam
rum et temporum transvolutione humane dispositionis
que invida derogat oblivio, ideoque indagatrix ver
provida futurorum sibimet consuluit ratio, ut quod m
in cordis armariolo nequit observari, scriptis et at
comendetur. Ideo est, quod cum dilectus et fidelis n
mes Wratizlaus tempore, quo Ducatus fruebamur
quando etiam inter nos et bone memorie fratrem
H(emericum) Regem discordia vertebatur, ob piissim
ceptionem et fidele servitium, quod nobis exhibuit,
non modicam, tam domus sue combuste quam rerum
rum, precepto dicti fratris nostri tunc Regis passus fui
nique susceptis a Deo Regni gubernaculis ad presen
stram accessit, Regiam instanter rogitans Magest
patrimonium suum et fratrum suorum cum universis
et possessionibus eorum sub unius privilegii tenor
boraremus. Nos enim peticionibus suis benignum p
auditum et merito, fideli nostro Banc Bano dedimus in
tis, ut terram suam et possessiones cum metis dilig
spiceret, quibus de meta ad metam per pristaldum

ipsius Bani capellanum Cyprianum nomine, iuste circumdatis, sub sigillo suo coram quam pluribus castrensibus et Zagrabiensibus Canonicis nullo prohibente, nec in aliquo metis prefate terre contradicente, nomina prediorum et metarum supradicti Comitis et fratrum ipsius nobis fecit deportari. Que omnia, tam predia quam terras cum ceteris pertinentiis suis integraliter, sicut in presenti privilegio continetur, sibi cum fratribus suis, et per eum filiis et successoribus eorum, auctoritate Regia confirmamus, talem eidem terre concedentes libertatem : quod nullus Banus, nullus Comes sive quilibet alius de cetero super illam terram, nisi ex bona voluntate eorum, quoquo casu presumat descendere. Prima igitur meta predii Dobra nomine, quod est supradicti V(ratizlai) Comitis et consanguineorum eius, incipit a Zawa et tendit ad lapideum portum, deinde ad arborem pomi, ubi est meta de terra, deinde ad arborem piri, inde ad arborem cerasi, inde vadit ad arborem fagi, deinde progreditur ad arborem dumi, inde ad arborem fagi, que stat superius in monte, inde per directum ad cacumen montis ubi est meta terre, ibique dividitur a terra Sagrabiensis Ecclesie, inde revertitur ad locum qui dicitur Calz, inde descendens vadit ad rivum, deinde superius tendit ad arborem dumi, inde ad Ecclesiam, que est in honore Omnium Sanctorum, ab hinc descendit ad arborem populi, inde tendens progreditur ad aliam arborem populi, que stat iuxta rivum nomine Studensz, deinde tendit ad Zawam ; a supradicta ecclesia Omnium Sanctorum dividitur terra sua quam absque consanguineis possidet. Ibi etiam habet predium pro se, ubi est ecclesia Sancti Martini, cuius predii meta incipit ex una parte Zawa et tendit usque ad Crapina, deinde ad Gypka, inde ascendendo tendit usque ad verticem montis, qui volgo dicitur Zelemen. Prima meta predii Poloniza nomine, ubi supradictus V(ratizlaus) Comes edificavit Ecclesiam nomine Sancti Nicholai, est versus occidentem ubi est aqua nomine Crapina, inde tendit ad rivum Ded potoka nomine, qui descendit de monte Vrsi, ubique dividitur a terra fratrum suorum. Petus qui dicitur frater V(ratizlai) Comitis habet predium nomine Lubenic infra metas supradicti Sancti Nicholai. Dobucha vero et Berizlo fratres V(ratizlai) Comitis habent predium nomine Bistra, cuius meta incipit iuxta Crapina, et tendit usque ad rivum Jerana,

inde asceudit usque ad montem Vrsi. Supradictu
Comes habet predium iuxta Crapina nomine Cl
meta est iuxta aquam, et tendit usque ad riv
Kammna, inde ad arborem dumi, inde progreditur
viam, que venit de calida aqua, ibi est meta de ter
inde vadit ad Pritizcam. Aliud predium etiam V
Comes predictus habet nomine Zlubiza, ubi edifice
siam Sancti Georgii, cuius meta, quam hostendit
nomine Nesdist pristaldo nostro, incipit ad arborem
inde tendit ad rivum nomine Cladnik, inde inferius a
terre, deinde vadit ad Tupliza, inde ad arborem pirl
ascendit ad montem ubi est arbor dumi, ibique est
terra, inde tendit meta ad arborem sorbi, quam m
Nisk metarius predicto pristaldo nostro, inde tendit
rem quercii, ibique est meta de terra quam monstra vit
inde tendit ad metam Martini, ibique est meta de ter
progreditur ad locum qui dicitur Holm, inde ad
viam, que dicitur Torda via, inde tendit ad caput
vocatur Cassina, inde ad locum qui dicitur Planin
monstravit Marcus, inde tendit ad arborem castanee,
locum qui dicitur Dubiza; abhinc vadit ad caput Vid
revertitur ad primam metam. Aliud predium habet
laus) Comes nomine Bystriza, cuius meta quam mc
Petku, incipit ubi Sitomeria cadit in Crapinam, ind
iuxta aquam ad rivum qui dicitur Zdeed, inde ad loc
mine Claz, abhinc transiens vadit ad Globoucez, ibi
meta de terra sub arbore querci, inde ascendit ad mc
terra, que est in monte iuxta vineam, inde tendens n
directum vadit ad arborem querci, quam monstravi
inde descendit ad arborem, que vulgo dicitur grab
ascendit ad magnam viam, ubi est arbor ilicis, et n
terra, abhinc vadit ad magnam metam, que stat sub
dumi, inde tendit ad arborem castanee, que in me
stat, deinde vadit Bystrizam, ubi est magna meta d
inde transiens per mediam aquam, vadit ad arborem
est meta de terra, inde vadit sub vinea usque ad cap
deinde ad cacumen montis, ibique est meta de terra, i
scendens revertitur ad metam iuxta domum Martini,
vadit ad caput rivi nomine Lubenik, inde ad metam

ubi Lubenik cadit ad alium rivum, deinde vadit ad magnum fagum ubi est meta de terra, inde vadit ad locum qui dicitur Calze, ubi est meta de terra, inde transiens iuxta viam, que cadit in rivum, vadit ad locum ubi rivus cadit in Crapinam. Cosina igitur frater sepedicti V(ratizlai) Comitis habet terram, que dividitur a terra fratris sui V(ratizlai) Comitis, in loco ubi predictus rivus cadit in Crapinam, in qua habet predium nomine Pihina, cuius meta incipit iuxta predictum rivum, qui cadit in Crapinam, quam monstravit Nemog, et vadit ad arborem pomi, deinde ad locum nomine Zavey, inde vadit ad duas arbores piri et tilie sub quibus est meta de terra, inde per montem ad arborem dumi, ibique est meta de terra, abinde tendit ad duas metas, que sunt sub fago iuxta aquam nomine Pichina, inde transiens aquam ascendit ad montem, ibi adiungitur cum metis fratris sui V(ratizlai) Comitis, quarum metarum fuit Cuplen metarius. Preterea prefatus V(ratizlaus) Comes habet predium nomine Horsouz, cuius meta incipit iuxta rivum Zelnik, quam monstravit Boyla metarius, et vadit ad caput supradicti Zelnik, ubi fuit alius metarius nomine Gerizlau, inde tendit ad arborem querci, ibique est meta de terra, cuius mete fuit Bolarin metarius, inde tendit ad rivum nomine Lucilniza, ibique est meta terrea, inde pertransiens tendit ad metam, que est iuxta domum Crisan, inde descendendo cadit in Crapinam, et inde revertitur ad primam metam. Prenominatus V(ratizlaus) Comes aliud habet predium nomine Plesiwza, cuius meta incipit ad caput Jaworoz et tendit ad Lipouz, ubi est meta de terra, deinde vadit ad Drenec, ibique est meta de terra, inde ad caput Brigana, ubi est meta de terra, et inde revertitur ad primam metam. Habet V(ratizlaus) Comes predium nomine Horonguza inter Zawam et Cherniz, quod est commune fratribus suis, cuius meta incipit ad caput Drenec, ubi est meta de terra, quam monstravit metarius Baran, inde tendit ad Zawam. Vransa etiam, cognatus supradicti V(ratizlai) Comitis, est particeps eiusdem predii. Toma vero et Petus fratres sepedicti V(ratizlai) Comitis habent predium nomine Otok, cuius meta incipit in portu Lilie, de qua metarius fuit Zobula, inde vadit ad rivum nomine Biztua, inde ad rivum Pioisa, deinde ad arenosum stagnum, inde vadit ad Mlacam, et inde cadit in Zawam, de qua fuit

metarius Crisan. Troceil frater prefati V(ratizlai) Co
bet per se predium nomine Orechoug iuxta Zawam.
nus etiam habet predium nomine Poiatna, cuius predi
metarii Vresc ex una parte, ex altera Berizlou, ex tercia
Posdis. Strizmer siquidem habet predium nomine Lipo
ius metarius est Martinus ex una parte, ex altera parte
lou, ex tercia parte Drasey. Ut autem hec a nobis om
supradictorum tam prediorum quam aliarum possessi
sepedicti V(ratizlai) Comitis et fratrum eius facta confirm
nullis unquam temporibus valeat retractari, et ne quis vi
norum eius, sive cuiuslibet condicionis alius, ipsum vel fr
cius de prediis et possessionibus sepedictis presumat de c
molestare, presenti eam pagina in noticiam deduci post
rum et Regie auctoritatis sigillo iussimus insigniri. Si
vero huic nostre confirmacioni obviator temerarius extit
Regiam graviter indignationem se noverit incursurum, et
nam Regni consvetam, videlicet X marcas auri pro re
iudicio soluturum. Datum per manus Magistri Thome A
Regie Vicecancellarii, anno ab Incarnatione Domini MCC
Venerabili Johanne Strigoniensi Archiepiscopo, Revere
Bercholdo Colocensi Electo existentibus, Calano Quinqueec
siensi, Bolczlao Waciensi, Catapano Agriensi, Symone W
diensi, Kalenda Vesprimiensi, Gothardo Zagrabiensi, Desi
rio Chenadiensi; W(ilhelmo) Transiluano, Petro Guerie
Ecclesias feliciter gubernantibus. Poth Palatino et Musunie
Bank Bano M(ichaele) Woiawoda existentibus, Marcello
chiensi, Jula Budriguiensi, Moche Posoniensi, Nicholao Bic
riensi, Martino Keweiensi, Alexandro Simigiensi, Ochuz
proniensi, Moys Ferrei Castri Comitatus tenentibus. Re
nostri anno V.

[1] Tkalcsics, Monum. historica Episc. Zagrabiensis I. köt. 17. l.

63.

II. Endre királynak privilegiuma, melylyel III. Béla király 1193-ki privilegiumát megerősíti, Frangepán Guido számára. 1209.

In nomine Sancte Trinitatis et Indiuidue Vnitatis. Andreas Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame Seruieque Rex in perpetuum. Regie Sublimitati interest, et equitas suadet naturalis, ut qui sua statuta a suis successoribus omnibus desiderat obseruari, ipse quoque suorum predecessorum sancciones pari stabilitate studeat obseruare, ut nulla vetustate dissoluantur, que succedencium sibi Regum auctoritas pari stabilitate decreuit roborare. Quum igitur Diuine recordacionis pater noster Bela Rex fideli nostro, Bartholomeo Comiti terram in Banatu tali libertate contulit possidendam, ut eam, si filio caruerit, cuicumque de consanguineis suis voluerit, post se possit relinquere possidendam; nos eadem libertate sibi confirmantes, et petitum ipsius benignius admittentes, nepoti suo Comiti Gvidoni de Wegla, quem sibi heredem instituit, concessa, ut si ipsum predicto Bartholomeo Comite patruo suo superuiuere contingerit, illo sine herede decedente, terram quam ex Regali beneficio idem Bartholomeus meruerat obtinere, ipse Guido eodem iure perpetuo possideat. Vt autem nostre confirmacionis series prelibata perpetue firmitatis robur obtineat, presenti pagina ad noticiam deduci posteritatis, et Regie auctoritatis sigillo iussimus roborari. Datum per manus Roberti Aule nostre Cancellarij anno Dominice Incarnacionis M°CC° nono. Venerabili Johanne Archiepiscopo, Reuerendo Bertoldo Colocensi Electo existentibus, Calano Quinqueecclesiensi, Boleslao Waciensi, Katpano Agriensi, Simone Waradiensi, Desiderio Chanadiensi, Willermo Transiluano, Guthardo Zagrabiensi, Petro Jauriensi Ecclesias Dei feliciter gubernantibus; Poth Musuniensi et Palatino Comite, Bancone Bano, Benedicto Woyuoda existentibus;

Marcello Baciensi, Jula Budrugiensi, Michaele Wichori — — Baraniensi, Nicolao Curiali Comiti Kewenensi, Oc Supruniensi, Moch Posoniensi Comitatus tenentibus, Re nostri anno quinto.

(IV. Béla királynak 1242-ki megerősítő privilegiumából, mint alól Sok hibával kiadva Fejérnél Cod. Dipl. III. k. 1. r. 82. l.)

64.

II. Endre királynak ünnepélyes privilegiuma, melylyel a templomrendnek dalmatiai és horvátországi birtokát megerősíti 1209.

In nomine Sancte Trinitatis et Individue Unitatis. Andreas Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Gallicie, Lodomerieque Rex in perpetuum. Licet omnibus fidei Christiane cultoribus Regia Celsitudo subvenire teneatur, hiis potissimum opera misericordie propensiori cura debet impendere, qui et Crucem Salutiferam et Sepulcrum Dominicum contra cottidianum impetum paganorum proprii sanguinis effusione laudabiliter et devote confovere noscuntur. Fratrum igitur Milicie Templi religiosam devocionem et assiduos labores, quos ab hostibus Crucis Christi incensanter perferunt, considerantes et veraci iudicio commendantes, dignum et necessarium duximus omnes Templarios, qui infra Regni nostri sunt terminos, et tam in Dalmacia quam in Chroacia, et omnia eorumdem bona mobilia et immobilia ubique contra quemlibet hominem protegere, ut proposito suc devocionis Regali gracia et virtute securi tranquilla pace regi Christo deserviant. Regia auctoritate constituimus: ut nullus Banus vel Banilus, vel aliquis alius in Regno nostro descensum vel aliquod tributum vel collectam vel liberos denarios sive marturinas vel denarios ponderis, vel exaccionem aliquam sive aliquod

onus cuiuscunque publice funccionis a predictis fratribus Templi et eorum iobagionibus et hominibus pro quibuslibet rebus presummat exigere. Et quia nichilominus nostri est negocii salubria predecessorum nostrorum instituta approbare atque defendere, omnia illa, que a predecessorum nostrorum Regum munificencia collata sunt predicte Milicie Templi, secundum institucionis eorum modum in iure Templariorum Regali auctoritate confirmamus, sicuti Rex Hemericus frater noster dulcis recordacionis confirmavit et in eius privilegiis continetur, scilicet: villam Fratrum Milicie Templi, que sita est in terra, que vocatur Pisana in Comitatu Gorre secundum terminos et metas illius ville. Prima meta usque Belox; deinde ad Cuthinam usque ad pontem Chaoval, postea ad Jamitha, sicuti via Regis est ad Banc; et de Banc usque ad Noac, et sicuti est via, que ducit ad fontem, qui est iuxta Gustuni, deinde tendit ad primam metam que dicitur Belox. Terram vero de Cuthina per rivulum de Wolchenis ad montem superius usque ad magnam viam iure perpetuo confirmamus. Jobagiones siquidem et omnes homines, quos habebant tempore Magistri Ganfridi Marcel et Kalani Bani tam in Dalmacia quam in Croacia, sicuti pater noster bone memorie B(ela) Rex predictis fratribus concesserat, ita et nos in perpetuum in pace concessimus possidendos. Villam quoque, que vocatur Cupa, quam illis ex concessione patris nostri B(ele) Regis Comes nomine Wolchis erogavit, de qua villa ex parte Regis fuit pristaldus Petrus frater Gregorii clerici eo tempore vice Regis iudicis, et Jurk de Brichina, pristaldus predicti Comitis. Et hii sunt testes super hoc donum: Michen pater Wolchete de Belina et Bramtho de Boniche et Brisano centenarius, qui habet divisionem suc terre cum eiusdem terre terminacione. Insuper quoddam predium Haco nomine, quod illis dedit Comes Gutitemerus, qui eodem tempore erat Comes Gorre, et ex concessione Regis Stephani, qui eo tempore regnavit in Vngaria; super hoc predium fuit pristaldus Johannes de Drawa et Comes Burili de Gorice. Quemdam civilem cum fratribus suis Iwk nomine, quem frater noster illustris H(emericus) Rex Hungarie predictis fratribus contulit in elemosinam, nos eis concedimus et perpetuo confirmamus. Forum eciam quod eis pater noster B(ela) Rex beate memorie pro luminari

ecclesie Beate Marie, que sita est in curia ipsorum fratrum
dit, sit in memoria ipsius et nostri stabile in eodem loco
sempiternum. Ipsis siquidem fratribus terram quandam civili
de Comitatu de Gorra cum suis hominibus, filiis quoque ho
num, perpetuo possidendam contulimus. Que terra hiis me
circuncingitur : prima meta a publica strata, que vulgo
exercitus dicitur, et tendit ad Treztenic, dehinc quoque d
gitur ad viam antiquam cementario opere supereffusam,
dehinc protelatur usque ad Cepeni, et de Cepeni usque ad
vium Glina, cuius fluminis utramque ripam quousque in ead
terra decurrit pretaxate domui dedimus. De eodem autem
vio adiungitur terre Bris, tenditque ad Lipechena, ac rev
titur ad dictam muratam viam. Hominum vero nomina su
hec : Ochc, Budil, frater eius Slanem, Drasila, Wasetc, W
che. Dictos igitur homines et supervenientes in eam terra
sub tali forma libertatis nominate domui dedimus : ut nu
respondere sew servire teneantur, nisi magistro et fratribu
immunes eciam sint omnium exaccionionum et collecciona
que per Sclavoniam habentur, sive pro necessitate Ducat
imponentur. Villa vero, que vocatur Cresseno, quam pat
noster predictis fratribus dedit, secundum tenorem privileg
nostra auctoritate inconcussa permaneat. Villa quoque
Tresina cum omnibus suis pertinenciis certis metis circu
scriptis, quarum siquidem metarum nomina sunt hec
flumen quod vocatur Cremekysa, quod vadit usque a
Cupam, ex alia parte per magnam viam regis, qu
vadit Zagrabiam ex parte Boniche usque ad Cupam, sup
rius est quidam mons qui dividit metas illius terre usqu
ad locum qui dicitur Selath, ut superius dictum est de Cress
no, perpetuo predictis fratribus permaneat inconcussa. Civita
vero Scev, quam eis illustris B(ela) Rex pie recordacionis i
puram contulit elemosinam, cum omnibus appendiciis suis, si
vis scilicet et pascuis, ceterisque ad ius regale spectantibus
ipsis fratribus semper firma permaneat et iure perpetuo incon
cussa, cum ecclesia Beati Georgii in eiusdem civitatis territo
rio sita, quam eis Petrus Archiepiscopus Salonie dedit, con
sistat. Villam quoque, que vocatur Glogonice, quam Pruda
nus Zagrabiensis Episcopus sua pecunia emit, et ex patris nos
tri regis B(ele) concessione cum omnibus eiusdem pertinenciis

tis metis et terminis divisam fratribus Milicie Templi in ram contulit elemosinam, nos eisdem fratribus conce- nus et confirmamus, jure perpetuo possidendam. Cuius uidem prima meta incipit de rivulo, qui dicitur Zelna, in o ubi stat cerasus duobus ramis,et ipse rivulus fluit in nam Glogonicam, tenens ipsorum metas, et ipsa ducit ad tam Cuthe, ibique est alveus, in quo currit aqua, dividens tas, et vadit superius in rotundum monticulum, et ducit r silvam ad metam cuiusdam proceris nomine Viniuslau, o terras, nemora impositis super arbores crucis signaculis r ad viam, que ducit ad Crisiensem locum, iuxta quem in- ns quercus stat, cruce denotata; inde vadit ad Zopoz per lvas sicut cruces super arbores sunt incise, de quo fluit aqua vadit in aliam aquam, que dicitur Vertilena, de qua vadit su- erius in nemus, et transiens montes per signa crucis itur ad viam Costinaz, inde ad aquam que dicitur Minor Vertilena, ibique est neta in terram et aquam de terra facta et crux in quercu, et illa Vertilena dividit terram usque ad viam que ducit ad Kemy- beth; de illa via vadit per montes et valles et silvas, sicut sunt super arbores crucis, itur ad terram Veysa, qui est vicinus eidem terre, abhinc descendit in fraxinum in qua est crux, et inde per mediam aquam, que est ibi, et vadit in montem ubi est lapis et lacus, et iuxta eandem sunt cruces in arboribus, et sic repetit inferius ad aquam, que dicitur Zelna, ubi est cera- sus duobus ramis. Terras eciam, que Batha et Bocko et Cramca nominantur, cum omnibus suis pertinenciis, quas frater noster H(emericus) Rex dono predecessorum nostrorum addidit predictis fratribus, concessimus et confirmavimus jure perpetuo possidendas. Quarum prima meta est pirus prope Dumbouech, et inde vadit descendendo in Glonice, et sicut eadem aqua decurrit usque ad terram Logdon sic est terra Templi, inde vero ubi terre Logdon adiungitur exit foras ver sus orientem et ibi est terrea meta ad radicem arboris, que ulmus dicitur, et tendit superius ad montem ubi est meta terrea sub quercu, et inde descendit in Grayena, et sicut eadem aqua tenet exinde usque ad locum ubi oritur, ubi est meta sub arbore que e(len) linqua Sclavonica nominatur, ad sinistram partem est terra Domus Templi, de eadem vero ar- bore ascendit superius ad tres cerasos, ubi est meta terrea

inde descendit a latere montis inferius ad pothoc, qui
wiche dicitur; et ibi est meta terrea; et sicut ille r(
descendit in Cuprouice, sic est terra Templi; de Cop
exit foras ad fontem, inde vadit superius ad montem p
mitam, deinde vadit ad vallem super ripam de Coproui
fagum que est gibbosa, de fago vadit superius ad monte
sus occidentem de s(upra) vineas, et exinde vadit ubi e
que terras Templi et Sepulchri dividit, et per viam va
foveam que kalicha in Slavonico nuncupatur. Villam q
que Esdel vocatur, quam Banus Boricius de Bozna pro
dio anime sue prefate Domui Milicie Templi ex concei
Regis Stephani, quam eciam pater noster Bela Rex sigil
munimine roboravit et in perpetuum contulit, et eciam t
quam eiusdem Boricii nepotes iam dicte Domui dederunt
suis metis et terminis perpetuo confirmamus. Terram
(Sanc)ti Martini, a Castro Zagrabiensi exemptam, ante
salute anime nostre et pro remedio antecessorum nostr
Domui Milicie Templi in puram dedimus elemosinam cun
nibus suis appendiciis libere, quiete, iure perpetuo p
dendam; licet eandem terram Crakoni Volpot, cum adhuc
satis fidelis existerit, donassemus, et prout meminit supe
ad partes nostras regale privilegium impetrasset, versa
ipsius, veluti universos non latuit, sicut et caput et omnia
pria (in)fami fraude perdidit, sic et predictam Sancti Ma
terram, dampnato prefato privilegio, eius heredibus Re
auctoritas et principum quem consilium exemit, et ut fi
ores munere congaudeant digniori, ipsam terram preta
Domui his metis circumdatam. Prima meta est Prelistia
rivum Oriconox descendendo ad Licoos, deinde tendit ad
chia, hinc vadit ad magnam Schernet, de magna Schernet v
usque quo cadit in Polica, de Polica cadit in magnam Scher
et de Schernet cadit in (Zel)ina, ubi est terra episcopalis,
de vero tendit sursum Zelinam, et inde exit foras et veni
parvam Chernet, deinde vero vadit ad Terbensapole, exi
graditur ad Choren, deinde protenditur ad Lupoglaue, dei
vero protelatur ad siccum Loignam, iuxta (terr)am Petcho
de sicco Loigna progreditur sursum et cadit in magnam
ignam, de hinc vero protelatur iuxta terram Philippi usque
magnam viam que ducit Zagrabiam, abhinc vero vadit

terream, exinde progreditur iuxta terram Hertconis ad
a) gora, ubi meta facta est de terra, inde tendit ubi
cadit in Zelinam, inde transit per medium Zeline et
ad duas piros, ubi meta facta est de terra, inde vadit
dium Clenoyze et vadit ad Dumbro, et inde progredi-
parvum limitem, deinde vadit ad Chernichina, ubi sunt
ete, deinde protenditur et cadit in Glouice, de Glouice
t cadit in Chernez, ubi est arbor que clin vocatur, et
meta terrea, inde protenditur per silvam et vadit in
na, et ibi est sita arbor que dicitur brist, et inde transit
na et protenditur ad quercum ubi est meta terrea,
vero recluditur in prenominata meta Prelistia. Quibus
dem metis veraciter circumscriptis, in pretaxatam pos-
onem iam dictos Fratres Milicie Templi libere et quiete
rpetuum possidendam per pristaldum nostrum tunc Za-
iensem Comitem nomine Vanleginum, contubernarium
conis Bani, fecimus introduci. In quam terram et silvam
lictis fratribus talem contulimus libertatem, quod nec por-
is nostris, nec alicui hominum, nisi assensu et benivolencia
mdem fratrum aliquid liceat iudicando usurpare, vel
rpando iudicare. Preterea ad preces dilecti nostri fratris
onis predicte Domui Templi servicium duorum liberorum
inum de Gorra, quos cum hereditate, heredibus et perti-
ciis eorumdem a servicio communi sex generacionum ex-
imus, videlicet: Velizlaum et Chudizlaum, ut servicium
nobis vel Bano tenebantur, in posterum perpetuo Templa-
impendere teneantur. Ceterum sicut Rex Bela pater noster
Dei amore Fratribus Templi dedit, ut Domus eorum et
lia, per amplitudinem tocius Regni constituta, quadam sin-
ari libertate premineant, ut a nullis videlicet prorsus inva-
tur hospitibus, nec Banus nec aliquis alius in illis presumat
pitari, nisi qui ab eorumdem fratrum benivolencia recep-
fuerit: ita nos eis perpetuo confirmamus. Item omnes pos-
iones eorum munificencia Regum, largitate Principum,
is devocione concessas, nullus Comes, nullus Princeps,
o Baronum perturbare presumat, quas in quacumque par-
abuerint Regni nostri. Ut igitur huius nostre constitucionis,
cessionis, collacionis, confirmacionisque series nullis un
m temporibus infirmetur, sed inviolabili stabilitate subsis-

tat, presentem cartam super hiis confectam bulle nostr
ree fecimus patrocinio communiri, quam nulli hominum i
gere vel ei ausu temerario liceat contraire. Data per m
Magistri Thome, Aule Regie Cancellarii, Albensis Pre
anno Gracie millesimo CCIX. Venerabili Johanne Strig
si Archiepiscopo, Reverendo Bertholdo Archielecto Col
existentibus, Calano Quinqueecclesiensi, Bolezlao Va
Catapano Agriensi, Symone Waradiensi, Calenda Wes
ensi, Desiderio Chenadiensi, Gothardo Zagrabiensi,
Geuriensi Episcopis Ecclesias suas feliciter gubernan
Poth Palatino et Musuniensi Comite, Bank Bano, Ben
Vayvoda, Marcello Bachiensi, Jula Budrugiensi, Ochiu
pruniensi, Monzh Posoniensi, Mich Bihoriensi, Martino
Castri, Alexandro Simigiensi, Moys Ferrei Castri, Fa
Albensi, Comitatus tenentibus, Regni nostri anno sexto.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 20. l.)

65.

III. Incze pápának bullája, melylyel sz. Benedek Garam letti monostorának birtokát megerösíti és az apostoli szék fogása alá veszi. 1209.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei dil
filijs . . . Abbati Monasterij Sancti Benedicti de G
einsque fratribus tam presentibus quam futuris religi
vitam professis in predicto Monasterio religiosam uitam
gentibus. Apostolicum conuenit adesse presidium, ne
cuiuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito reuocet
robur, quod absit, sacre religionis infringat. Eopropter,
cti in Domino filij, uestris iustis postulationibus cleme
annuentes, — — et prefatum Monasterium Sancti Bene
de Grana, in quo Diuino mancipati estis obsequio, sub B
Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis sc

priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum et Beati Benedicti regulam in eodem Monasterio institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiter obseruetur. Preterea quascumque possessiones et quecunque bona idem Monasterium inpresentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis prestante Domino poterit adipisci; firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hec proprijs duximus inscribenda vocabulis :

Locum ipsum, in quo prefatum monasterium situm, et cum omnibus pertinentijs suis; Ecclesias Sancte Marie de Sytoua, et Sancti Egidij prope monasterium; terram Susolgi cum silua et uenatoribus; terram in Celiza, de Varanza, uillam piscatorum, et uillam Pechen, uillam Pezer, uillam Chelecen, uillam Coach, uillam Tholomach, uillam Ceuleus, uillam Brethka, uillam de Samto, uillam de Semellah, uillam Tholomach, uillam Kalon, uillam Chefar, uillam Tayna, uillam Celepsen, predium Tessar, uillam Golluch, uillam Sichoua, uillam Charad, predium Pagran, uillam Bescene, porcionem uille de Oudouort, uillam de Gurich, uillam de Samto in medio Girach, predium Firzieg, uillam Pelli, uillam Sach, uillam Chon cum piscinis et stagnis, predium Alpar, partem uille de Somolum, predium Vrs cum uinitoribus et uineis, uinitores e uineas de Samug, porcionem uille de Ludan, piscatores vzonum ad finem Sitoua, in Camaran piscinam vzonum, in Chokot nautas, in Waz aurifabros, uillam Richrz, porcionem uille de Suillan, uillam Beillo, terram in Fus, terram in Seliche, tertiam partem de Bors, tributum fori de Sobozlou, tributum aque in Beld, tributum lignorum que feruntur super Goron, decimas aratorum Monasterij et hominum suorum ubique existentium, capellam Sancti Martini de Odort, uillam Chenesis, uillam Sichor, predium Gesteuge, et quartam partem decimarum trium Capellarum.

Sane noualium uestrorum, que proprijs manibus et sumptibus colitis, siue de uestrorum animalium nutrimentis, nullus a uobis decimas exigere uel extorquere presumat. Liceat quoque vobis clericos uel laicos liberos et absolutos, a seculo fugientes, ad conuersionem recipere, et eos absque contradi-

tione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum nestrorum, post factam in Monasterio uestro professionem as sit, absque Abbatis sui licentia de eodem loco discedere; liscedentem uero absque communium litterarum uestrarum cautione nullus audeat retinere. Obeunte uero te, nunc eiusdem loci Abbate, uel tuorum quolibet successorum, nullus sibi qualibet subreptionis astutia seu beneuolentia preponatur, nisi quem fratres communi consensu, uel fratrum maior pars, consilij sanioris, secundum Deum et adprobata uestri ordinis nstituta prouiderent eligendum. Decernimus ergo, ut nullus omnino hominum audeat prefatum Monasterium temere perurbare, aut eius possessiones auffere, uel ablatas retinere, minuere seu quibuslibet uexactionibus fatigare; sed omnia ntegre conseruentur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnibus profutura; salua Sedis Apostolice authoritate et Diocesani Episcopi canonica ustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisque persona hanc nostre constitutionis paginam sciens, contra eam temere uenire temptauerit, secundum nostra commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se Diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a Sanctissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districte ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bone actionis percipiant, et apud districtum iudicem premia pacis inueniant. Amen.

(P. H.) (Pápai jegy.)

† Ego Innocentius Apostolice Ecclesie Episcopus ss.

† Ego Guithus tit. Sancti Laurentij in Lucina Presbiter Cardinalis ss.

† Ego Centius Sanctorum Johannis et Pauli Presbiter Cardinalis tit. Pamachii ss.

† Ego Petrus tit. Sancti Marcelli Presbiter Cardinalis ss.

† Ego Benedictus tit. Sancte Susanne Presbiter Cardinalis ss.

† Ego Rogerius Presbiter Cardinalis tit. Sancte Anastasie ss.

† Ego Petrus Sancte Pudentiane tit. Pistoris Presbiter Card. ss.

† Ego Petrus Portuensis et Sancte Rufine Episcopus ss.
† Ego Johannes Albaniensis Episcopus ss.
† Ego Johannes Sabinensis Episcopus ss.
† Ego Nicholaus Tusculanus Episcopus ss.
† Ego Guido Prenestinus Episcopus ss.
† Ego Gregorius Sancti Georgij ad Uelum Aureum Diaconus Cardinalis ss.
† Ego Guido Sancti Nycholai in Carcere Tulliano Dioconus Cardinalis ss.
† Ego Octauianus Sanctorum Sergij et Bachi Diaconus Cardinalis ss.
† Ego Johannes Sanctorum Cosme et Damiani Diaconus Cardinalis ss.
† Ego Pelagius Sancte Lucie ad Septa Solis Diaconus Cardinalis ss.

Datum Laterani per manum Johannis Sancte Marie in Cosmidin Diaconi Cardinalis, Sancte Romane Ecclesie Cancellarij, idibus Maij indictione V., anno Domini M°CC°VIIII°, Pontificatus uero domini Innocentij Pape III. anno duodecimo.

Eredetie börhártyán, a budai királyi kamarai levéltárban. Sok hibával kiadva Fejérnél Cod. Dipl. III. köt. 1. r. 93. l.)

66.

II. Endre király megerösíti Chepán nádornak Lesnissa helységet adományozó végintézkedését a templomrend számára. 1210.

In nomine Sancte Trinitatis et Indiuidue Vnitatis. (A)ndreas Dei gracia Vngarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomeriqeiue Rex in perpetuum. Quum dies hominis breues sunt et ipsius breuitatis terminus ignoratur, expedit uniuersis suppremum diem iudicij operibus misericordie preuenire, ut in futuro metere ualeant, quod in presenti seculo

seminarunt. Ad quam messem cottidie anelantes, et diuturnis gemitibus suspirantes, dignum et necessarium duximus, vniuersas Dei Ecclesias et personas sacris officijs mancipatas in Regno nostro protegere, vniuersaque beneficia munificencia Regum siue Principum largitate eis erogata confirmare. Sacre igitur Milicie Templi religiosam deuocionem et assiduos labores, quos ab hostibus Crucis Christi incessanter perferunt, considerantes et ueraci iudicio commendantes, terram quandam nomine Lesnissa de Comitatu de Posega exceptam, quam Chepano Bachiensi et Palatino Comiti ob insignem sue fidelitis constanciam, et multiplicia insignia meritorum primitns contuleramus; ipse quoque in extremis laborans nostro benigno assensu eandem terram predicte Milicie Templi in testamento erogauit, certis distinctisque metis undique diuisam pro remedio anime nostre Domui Milicie Templi concedimus et confirmamus. Prima meta incipit a loco, qui dicitur Starsa, et tendit ad fluuium Dobroreka; deinde Dobroreka est ei pro meta usque dum cadit in flumen Lesnissa, postea Lesnissa est sibi pro meta, usque quo cadit in Zouam; Zoua uero inferius descendens usque ad Tortina metam facit dicte terre, pars tamen Zoue ad dictam Domum Milicie Templi noscitur pertinere; postea autem per Tortina ascendens superius uersus aquilonem uadit usque ad torrentem Wieperyek; Wieperyek autem protenditur ad viam Ban; deinde per viam Ban transiens tenet metam cum filio Marci, et inde tenens metam cum filio Marci protenditur ad collem magnum Pizun; vnde protenditur ad Scelemen, et per collem Scellemen reuertitur ad predictum locum Starsa. Sicut enim predicto C. Palatino Comiti pie memorie concesseramus, quod quicquid homines super eandem terram habitantes Regi siue Bano in marturinis uel alijs fiscalibus exaccionibus soluere tenentur, sibi soli, et post eum suis heredibus soluerent annuatim, ita pro remissione peccatorum ipsius, quem tenere dileximus, et nostrorum, supra dicte Domui Milicie Templi in perpetuum concessimus. Sciendum est autem, quod super hanc donacionem sepedicto C. Palatino duo priuilegia cera et auro bullata dederamus; sed quia eo defuncto, cum fratres Milicie Templi mitteremus in possessionem eiusdem terre, et priuilegium auro bullatum non conperuissent constitulmus, quod si quis iniquo ductus consilio tempore de-

currente contra ipsos fratres cum aureo priuilegio agere conaretur, eius vana et superflua accio inimicum (igy, irritum) teneatur. Terram etenim Racessan Petri filij Thatar, quem meritis suis exigentibus suspendio iudicauimus, predicte terre adiacentem, sicut sepe memorato Chepano dederamus, et ipse die qua obijt iuste ac pacifice possidebat, ita iam dictis fratribus Milicie Templi perpetuo concessimus possidendam. Prima meta eiusdem terre est secus aquam, que dicitur Lesnica, ubi (pergens) via nomine Ducanta transit ipsam aquam Lesnica; illa uero via descendens de Potus ducit Rudmam, et est pro meta pre cacumen montis per Zoym ad tres fontes, et per locum qui uulgo dicitur Eruk usque ad albam fagum; deinde descendens uersus meridiem per quandam semitam signatis crucibus ex utraque parte vie tendit ad tres dumos; vnde transiens vadit ad locum vbi, dum Ducatum regeremus, aprum interfecimus, ac proprijs manibus crucem in quadam arbore incidimus, iuxta quem locum sunt mete tres filij Marci, et ducunt ad fontem, cuius riuulus Raconicha nuncupatur, et est pro meta descendens inferius usque ad metam terream, a qua descendit redieus uersus occidentem, et ducit ad predictam aquam Lesnissam, que aqua est pro meta usque ad primo dictam metam Ducanta. Concedimus eciam et confirmamus sepe dicte Domui Milicie Templi terram, quam Odolla nepos Borichij Bani cum Ecclesia Sancte Marie in medio fundata, fratribus eiusdem Domus nostro benigno assensu erogauit, cum terris cultis et incultis, cum siluis, pratis et vineis, cum piscinis et ceteris omnibus, sicut cum certis et distinctis metis predictus Odolla iure hereditario possedit, et nobis presentibus nullo contradicente pro remedio anime sue condonauit; terram quoque quandam in Wodicha, quam Domui Templi Stephanus bone memorie Comes de Goriza erogauit cum suis metis et certis pertinencijs, sicut iuste et uicinorum noticia ipsi fratres pacifice possident, ita eis concedimus et confirmamus. Terram insuper, quam sepe dicte Domui Damaldus Comes in Comitatu de Goriza sitam, pro remedio anime sue donauit, cum suis certis metis et pertinencijs, vt stare dinoscuntur, fratribus ipsius Domus concedimus et confirmamus. Concedimus autem et confirmamus ipsis fratribus Milicie Templi ad preces fratris Cononis Magistri eorum, seruicium

orum hominum, videlicet Velicelay, et Chudicelai vteri
s, qui nobis et soli Bano a progenitoribus suis seruire ten
ntur, ut, in quo nobis vel Bano seruiebant, tam ipsi, quas
ipsis descendentes soli Domui Templi cum suis terris et
rtinencijs in perpetuum seruire teneantur. Vt igitur he a
ois facte donaciones, concessiones et confirmaciones nullis
quam temporibus valeant renocari, presentem paginam si-
li nostri robore fecimus communiri. Datum per manus Ma-
tri Thome Vesprimiensis Prepositi et aule Regie Cancella-
anno ab Incarnacione Domini M°CC°X°. Venerabili Jo-
ane Strigoniensi Archiepiscopo, Reuerendo Bertoldo Colo-
si Electo et Bano existentibus, Calano Quinqueecclesiensi,
lezlao Vaciensi, Catapano Agriensi, Simone Waradiensi,
siderio Chenadiensi, Willermo Transiluano, Gothardo Za-
biensi, Petro Jauriensi, Roberto Vesprimiensi, Ecclesias
i feliciter gubernantibus; Poth Palatino et Musuniensi
mite, Michaele Woyonoda existentibus; Petro Bachiensi et
riali Comite Regine, Nicolao Keweyensi et Curiali Comite,
g Posoniensi Comitatus tenentibus, Regni nostri anno
:to.

. László királynak 1272. megerősítő privilegiumából a budai kir. kamarai levéltárban.)

67.

Endre király ünnepélyes privilegiummal megerösíti a topuskai apátság javait és szabadságait. 1211.

In nomine Sancte Trinitatis et Indiuidue Unitatis. dreas Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Crovacie, Rame, rvie, Galicie, Lodomerie Rex in perpetuum. Licet Christia- simi Reges, antecessores nostri, qui sancte religionis cultu toriosos dies suos feliciter instruxerunt, nobis sufficiant ad

exemplum, quod ad promovendam Sanctam Ecclesiam nostre Christianitatis devocio suscitetur : manifesta tamen evidens et probata in nobis creatoris nostri benignitas, beneficiorum collacione multiplici, devocionem nostram efficacius animavit ad colendum, diligendum et exaltandum in omnibus nomen eius, cuius misericordia a tot et tantis sumus periculis liberati, de exilio ad regnum, de carcere ad solium mirabiliter sublimati, filiorum optata procreacione et dierum tranquilitate potiti. Cum ergo videamus antecessores nostros pro remedio animarum suarum in diversis locis Regni sui diversa monasteria fundasse et ea possessionibus libertatibusque dotasse : nos tum eorum exemplis imbuti, tum eciam proprie devocionis voto quod dudum animo conceperamus inducti, monasterium ad honorem Beate Dei Genitricis et Virginis Marie in loco, qui dicitur Toplica, duximus construendum, fratribusque Clarevallensis Domus, Ordinis Cysterciensis, in eodem loco Deo iugiter servituris, Monasterium ipsum cum omnibus possessionibus et libertatibus, quibus ipsum dotavimus, hereditario iure contulimus possidendum. Dedimus autem eidem Monasterio in dotem, totum videlicet Comitatum de Gorra cum omnibus pertinenciis suis preter pertinencias Templariorum in eodem Comitatu contentas, et preter sex generaciones cum tenumentis earum, quas ad iuridicionem volumus pertinere. Statuimus ergo, quod memorata Ecclesia Beate Marie de Toplica omnia iura predicta Comitatus de Gorra, alia ab his, que paulo ante excepimus, libere et integre perpetuoque possideat sub eius libertatis integritatisque tenore, quo Duces Sclavonie seu Comites de Gorra eadem antea possederunt, sive ea sint in terris, sive in pratis, sive in villis, sive in silvis, sive in foris et venacionibus, sive in aquis et portubus, molendinis et piscacionibus, sive in servis iobagionibus, sive castrensibus cum integris eorum serviciis et redditibus, quibus Duci vel Comiti servire consueverant, sive in aliis possessionibus quocumque nomine censeantur. Si quis vero post tempus huius nostre donacionis, que facta fuit Regni nostri anno secundo, aliquid de rebus eiusdem monasterii, videlicet de terris, vineis, redditibus, serviciis et maxime de piscacionibus, fraudulenter vel violenter subtraxerit, districte precipimus et sub pena Regie indignacionis edicimus, quod illud cessante con-

tradiccione eidem Ecclesie restauretur. Sunt autem nomina piscaturarum hec : Illouenie, Brathchouycha, Lubyn, Vustiloygne, Cherneth, Terdeche, Bukouia. Et quia propter quarundam aliarum terrarum intermixtionem non sine magno dispendio possent omnes mete terrarum predicti monasterii distinctis limitibus comprehendi, nos pro metis nomina principalium eiusdem Comitatus parcium ad idem monasterium de Toplica pertinencium presenti scripto fecimus annotari. Que sunt hec : Toplica cum metis suis, Golina cum metis suis, Bouicha similiter et Podegas terra ultra fluvium Cuppam, ab eo loco (ubi fluvius) qui dicitur Crauazca cadit in Cuppam usque ad terminos et metas Pescenyce, que est villa fratrum Hospitalis, Hoythna cum metis suis, Strysov, Dossice et terra Maladece et terra Brestet, Crasteuyze super Sauam cum pertinenciis et piscaturis suis, Moschenyce et terra Strepyz cum idemptitate metarum suarum, Bachus quoque eodem modo, Peche et terra Stanko, et terra Berkis, et terra Bodilo, que est super Glinam, Obeth cum metis suis, terra quoque Mogos, Chvltych, Melinoga, Stresyche, Wyzocha, terra scilicet Rados et Graduner nec non Yalseunyza, terra Murta cum metis suis. Similique modo : Brebroujza et Ozelsco cum terminis suis, Gradissa similiter et terra Prouygna et Chauche cum metis suis. In Vernycia et Chernyha et terra Sclavoygna et Copachia cum metis earum. Insula Bogdan et terra Holdice et Zelobeth et Delym cum integritate metarum suarum, Gozna et Chavwa cum omnibus pertinenciis suis. Terra quoque Ruiske et Cudina et terra Crete cum omnibus earum pertinenciis. Terra Slauen, terra Raten super fluvium Glinyza, terra Godimeri et Stebencha cum metis suis, terra quoque Gostowe et fratrum suorum et Ryvkowa et Lescowa et Werkouyla cum earum metis. Terra Veychenych et terra Gaygna cum metis suis, terra Myzeloygna et terra Vulcan super Wustimaye et Gracheniza terra scilicet Boylenic, terra quoque de Brochina cum appendiciis suis ubi sita est prima grangia de Toplica. Insuper et Slatygnich et terra Tersa, Stresigna cum metis suis, terra Cranko filii Hlapoygna et Lohovicha, terra scilicet Muschonis cum omnibus metis suis, terra quoque Waletha et Bucha cum earum metis et pertinenciis, insuper et terra que vocatur Chernech, que fuit terra Lesconis cum portu super

Sawam. Principaliores quoque redditus et servicia, que nos tempore Ducatus nostri de eodem Comitatu recepimus annuatim, presenti pagine duximus inserenda. Pro marturinis unaqueque mansio viginti quatuor frisaticos solvere tenetur annuatim. Ab hac autem marturinarum sollucione nullus exemptus est preter quinque, quorum hec sunt nomina : Bremiuer in Bouicha, Wulkan, Werkis, Bogdan et Gostowe. Istorum quinque iovbavgionum quilibet cum fratribus suis uterinis et nepotibus debet Ecclesie de Toplica tres pensas annuatim et descensum tenere. Porcos vero regios debet Ecclesia de tota terra sua colligere, ita quod nullus ab eorum sollucione sit exemptus. Homines de foro Toplice, preter marturinas, reddere debent tonellam vini, bovem unum, et de singulis domibus panem unum, et hoc ter in anno, scilicet : in Natali Domini, in Pasca, in Assumpcione Beate Virginis. Centuriones cum suis subiectis servicium suum fideliter adimpleant, videlicet in metendo, congregando et inserendo omnes segetes Ecclesie. De casualibus proventibus in reparandis domibus, quocienscunque necesse fuerit, et in aliis debitis serviciis, in secando fenum et congregando proprio victu et vehiculis ; et annuatim persolvant Ecclesie quod olim Duci vel Comiti persolvebant, scilicet : quatuor boves et triginta gallinas, quatuor anseres, trecentos panes, triginta ydrias de vino, quadraginta cubulos avene. Et de servicio Comitis Curialis cubulum similaginis, cubulum millii, cubulum mellis, bovem unum, quindecim gallinas, ovem unam, quindecim ydrias vini, triginta cubulos avene et anserem unum. In Bachus sunt homines, qui debent ibidem reparare domos et dolia, molendinum et furnum pro necessitatibus fratrum tenere, et quocumque Comes Curialis preceperit pro necessitatibus Ecclesie ire. In Abbatis tum et fratrum arbitrio relinquatur, prout utilitati Ecclesie sue viderit expedire, reddituum vel serviciorum sibi debitorum consuetudines commutare seu conveniencius ordinare ; dummodo id diligenter attendant, quod antiquorum reddituum vel serviciorum equipollencia in ipsius commutacionis seu ordinacionis tenore integra conservetur. Constituimus insuper, quod cuilibet libero homini aliunde venienti terram supradicte Ecclesie liceat habitare, et eidem monasterio ea, qua ceteri hospites serviunt lege, serviat et nullus eum impedire aut

res eius detinere presumat, dummodo de recessione eius nullum domino, de cuius terra recessit, preiudicium inferatur. Sicut autem liber intravit, ita quando voluerit liber discedat. Sicut itaque Regni nostri consuetudo legittima exigebat, nos memoratos fratres Domus Chlarenallensis in prefate elemosine nostre possessionem per pristaldum nostrum, videlicet Martinum filium Woya Comitem legitime fecimus introduci. Qui pertinencias eiusdem Monasterii cum diligenti examine in scriptis redactas, prout in presenti pagina superius sunt descripte, sub sigilli sui testimonio roboravit. Statuimus eciam et Regali auctoritate sanctimus, quod hoc Monasterium nostrum de Toplica Regale sit, inmune et liberum et a iurisdicione cuiuslibet iudicis preter Regis exemptum. Nullus Banus seu Comes, seu alius index infra terminos nostre potencie constitutus super populum ipsius Monasterii iudicare, vel in pertinencias eius iurisdicionem audeat exercere, preter personam Regis, vel eum iudicem, qui ad peticionem Abbatis fuerit Judex constitutus eidem Monasterio delegatus a Rege. Abbas vero plenariam et irrefragabilem habeat potestatem universum populum suum vel per se vel per suum Comitem Curialem iudicare, sub eius libertatis et potestatis plenitudine, qua Comites de Gorra eundem populum antea iudicabant. Et ut breviter concludemus : dictum Monasterium de Toplica tanta libertatis, immunitatis et auctoritatis gaudeat prerogativa, quanta cetera Monastaria Regalia ex concessione antecessorum nostrorum preeminere noscuntur. Predictis fratribus nostris de Toplica de solucione tributi tam in exitu et introitu portarum, quam in ceteris locis Hungarie, in quibus mercaturas ad proprios usus exercebunt, eam concedimus libertatem, qua Agriensis et Pelisiensis Ecclesie ex Regali dono utuntur. Huius itaque elemosine nostre tenorem perpetuo ratum inviolabilemque fore statuimus, eumque auctoritate Regia perhenniter confirmamus per presentem paginam sigillo nostro munitam. Datum per manus Magistri Thome, Aule Regie Cancellarii et Bezprimiensis Prepositi, anno ab Incarnacione Domini MCCXI. Venerabili Johanne Strigoniensi Archiepiscopo, Reverendo Bertoldo Colocenci Electo et Bano existentibus, Kalano Quinquecclesiensi, Bolezlao Waciensi, Catapano Agriensi, Symone Waradiensi, Desiderio Chanadiensi,

Willelmo Transilvanensi, Gothardo Zagrabiensi, Petro Geuriensi, Roberto Bezprimiensi Ecclesias feliciter gubernantibus. Poth Palatino et Mussuniensi Comite, et Mychaele Waivoda existentibus, Petro Bachiensi, Jula Budrigiensi, Banchone Bichoriensi, qui et Curialis est Comes Regine, Marcello Keueyensi qui et Curialis Comes est, Ochus Suppruniensi, Nycholao Posoniensi Comitatus tenentibus. Regni nostri anno sexto.

(Tkalcsics, Monumenta historica Episcopatus Zagrabiensis I. köt. 25. lap.)

68.

Vigilia olaszhoni városban, Vitta raguzai polgárnak panasza néhány vigiliai polgár ellen tárgyaltatik. 1211.

In Episcopio Vigiliensis Civitatis, coram Episcopo et Imperiali Secretario comparuit quidam Vitta nauclerus civis Ragusinus, querelas deponens contra aliquos cives Vigilienses, qui astrinxerunt eum solvere de anchoratico, arboraticho ac plateaticho, dicens, iam ex antiquo cives Ragusii Vigiliensis urbis applicantes litora, nihil solvisse pro anchoratico aut arboratico aut mercibus Vigiliis emptis aut venditis; neque sub tali titulo unquam aliquid solvisse Vigilienses Ragusii iam ex antiquo. Pro conservatione bonorum morum introductorum tempore Regis Friderici et suorum predecessorum, quum revera de hoc extet pactum cum Ragusio, declaratur: liberum esse predictum Vitam nauclerum, et quoscumque cives Ragusii venientes Vigilias, ab exactione anchoratici, arboratici et plateatici. Propterea ordinatur Bartolomeo Notario Communis, ut istam resolutionem ponat in scriptis. Anno millesimo ducentesimo undecimo, Regni domini nostri Friderici invictissimi Regis Sicilie, Ducatus Apulie etc. anno quar-

odecimo, mense Junio, sexto die eiusdem, indictione qua[illegible] lecima.

Ljubics Simon, Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium I. köt. Zágráb 1868. 27. l.)

69.

II. Endre királynak Hidegkut (Frigidus Fons) nevü helységet tárgyazó adománya a szent sír szerzetesei számára. 1212.

In nomine Sancte Trinitatis et Indiuidue Unitatis. Andreas Dei gratia Hungarie, Dalmatie, Croatie, Rame, Galicie, Lodomerieque Rex in perpetuum. Sancta et salubris est deuotio, Deo seruientibus manus karitatis elargiri, de quibus pie confiditur, quod eorum orationibus assiduis ira Summi Iudicis misericorditer flectitur, et celestis aule janua clemencer aperitur. Inde est, quod nos pro remedio anime nostre fratribus Sancti Sepulcri terram non habitatam, que Frigidus Fons uocatur, et Mediasmaiele, et siluam que circumdatur riuulis, in perpetuum contulimus possidendas. Primus riuulus Cumluspotoc dicitur, et uadit ad riuulum, qui dicitur Chuespotoc; inde ad fluuium Recdenic nomine, qui descendit in fluuium Tople; item a capite Cumluspotok, qui transit per medium campum, et descendit in riuulum Cepesen, circumdat montem Mediasmaiele; et inde procedit in Tople. In possessionem uero huius terre per fidelem nostrum Nicolaum Banum tunc Comitem Noui Castri fratres predicte Domus Sancti Sepulcri legittime fecimus introduci. Preterea fratribus eiusdem Domus talem concessimus libertatem, ut nullus in Regno nostro Comes uel Judex constitutus a populo iam dicte Domus denarios liberos, pondera, decimas porcorum, et maxime illos denarios, qui colliguntur in tribus festis, videlicet in Natiuitate Domini, in Pasca, et festo Sancti Regis, a iam dicto po-

pulo Domus exigat; nam fratribus eiusdem totaliter remisimus. Insuper firmiter precipimus, vt nullus Comitum uel Judicum supradictum populum iudicare presumpmat; omne enim iudicium Magistro predicte Domus dimisimus; in siluam et terram et aquam piscatoriam et non piscatoriam, ut Comes Nicolaus de Nouo Castro per fidelem hominem suum Laurencium nomine supradictis fratribus assignauit, nullus intrare uel piscari uel uenacionem exercere presumat; ab jobagionibus eorum nullum tributum aliquis tributariorum in foris uel in portibus exposcat; volumusque Deo pacefice seruiant. Si quis uero contra preceptum nostrum populum uel fratres sepedicte Domus fatigare uel indebite molestare presumpserit, Regiam graniter indignacionem se nouerit incursurum. Vt autem hec a nobis facta donatio perpetue firmitatis robur obtineat, presentem paginam supradictis fratribus concessimus sigilli nostri testimonio roboratam. Datum per manus Magistri Thome aule Regie Cancellarij et Cybiniensis et Vesprimiensis Prepositi anno ab Incarnacione Domini M°CC°XII°. Venerabili Johanne Strigoniensi Archiepiscopo, Reuerendo Bertoldo Colocensi Archiepiscopo et Woiuoda existentibus, Calano Quinqueecclesiensi, Cathapano Agriensi, Symone Waradiensi, Desiderio Chenadiensi, Willermo Transsiluano, Roberto Vesprimiensi Ecclesias feliciter gubernantibus. Banc Palatino et Kewciensi Comite, Michaele Bano existentibus; Jvla Bachiensi et Curiali Comite, Andrea Budrigiensi, Micha Bichoriensi, Nicolao Posoniensi Comitibus; Regni nostri anno octavo.

(Eredetie bőrhártyán, melynek pecsétje elveszett, a budai kir. kamarai levéltárban. Ugyanott találtatik ezen okmánynak az egri káptalan által 1337. »Georgius, Petrus et Paulus filij Magistri Johannis filij Georgii de Somos pro se, et pro eodem Magistro Johanne patre ipsorum, item pro Ladizlao, Nicolao, Johanne et Iwanka fratribus ipsorum« történt előterjesztésére készített átirata.)

70.

II. Endre királynak Gorra vármegyét tárgyazó adománya a topuskai apát számára. 1213.

In nomine Sancte Trinitatis et Individue Unitatis. Andreas Dei gracia Hungarie Rex etc. Licet omnia Cysterciensis Ordinis Monasteria, que olim bone memorie patres nostri Reges Hungarie construxerunt, specialiter diligamus, maxime quia ceteris Deo firmius inherere et tam assiduis quam devotis oracionum gemitibus celos pulsare et ipsum celorum dominum frequenter pro nostris excessibus exorare creduntur : Monasterio tamen de Toplica, quod de proprio nostro fundavimus Regni nostri anno primo, ampliori dileccionis prerogativa tenemur, eo quod Fratres Clarevallensis Cenobii inibi convocavimus ad sacrosancte religionis augmentum, qui et Deo indefesse serviant, et ipsius misericordiam in districto examine nobis assiduis oracionibus valeant impetrare. Ut igitur temporalibus subsidiis sufficienter adiuti liberius Deo vacent, illis pro anime nostre remedio et antecessorum nostrorum, dedimus totum Comitatum de Gorra, sicut illum possedimus dum Dux fuimus ultra Drawam, cum prediis et metis eorum, cum aquis et piscacionibus, cum terris et pratis, cum nemoribus et silvis et venacionibus, cum omnibus redditibus, consvetudinibus et cunctis utilitatibus, que omnia ita libere teneant, sicut ea tenuimus, cum Dux fuimus ultra Drawam, exceptis sex generacionibus. Addimus eciam huic donacioni nostre tantam libertatis prerogativam, quod nullus Banus, nullus iudex nec aliquis alius, preter bonam voluntatem Abbatis, super dictum monasterium descendat, vel super populum eius, vel eundem populum audeat iudicare vel in iudicium trahere ante quamlibet personam preter personam Regis. Hospites autem et castrenses tocius prenominati Comitatus solvant in monasterio Toplice singuli de singulis mansionibus annuatim marturinas sicut nobis solvere solebant, et

cubulum unum frumenti, et alium avene, cuius mensura erit quatuor pugnorum, a festo Sancti Mychaelis usque ad festum Omnium Sanctorum, sicut et marturinas. Preterea solvant iidem hospites et castrenses collectoribus marturinarum, qui ex parte Ecclesie missi fuerint, de qualibet mansione duas pagachias et cubulum unum avene, et galinam unam. Et hec omnia ad Ecclesiam de Toplica propriis vehiculis portabunt. Soli castrenses teneantur singulis annis, quociens necesse fuerit, stabula quorumlibet animalium facere vel emendare, et hec propriis sumptibus et expensis. Constituimus insuper, ut de castrensibus predictis nullus aliquem audeat retinere. Sciendum est autem, quod in terra Monasterii Toplice sunt quidam iobagiones, qui singuli cum parentela sua solvent tres pensas frisaticorum annuatim Ecclesie Toplicensi eo tempore quo marturine solvuntur. Quorum nomina sunt hec: Gostue cum parentela sua solvet tres pensas, Bremieur cum parentela sua solvet tres pensas, Berkis cum parentela sua solvet tres pensas, Wratizla cum parentela sua solvet tres pensas, Petrus filius Murta cum parentela sua solvet tres pensas, Bogdan cum parentela sua de Insula solvet tres pensas, Holdice cum parentela sua solvet tres pensas, Wlchota cum parentela sua solvet tres pensas, Zrepiz cum parentela sua solvet tres pensas, Berglez cum fratribus suis ultra Culpam solvet tres pensas, Zlobez cum parentela sua solvet tres penses, Dilin cum parentela sua solvet tres pensas, Nestursa albus cum parentela sua solvet tres pensas, Wicho cum parentela sua solvet tres pensas, Hemelcho cum septem fratribus suis solvet tres pensas. Gostue, et Petro filio Murta, quoniam Abbati T(heobaldo) et predecessoribus suis et Ecclesie Toplice legittime servierunt, et quia in ipsius T(heobaldi) Abbatis comitatu erant, tum privilegium hoc a nobis optinuit ad multas preces eiusdem Abbatis; illis scilicet Gostue et Petro et heredibus suis in perpetuum concessimus, ut de omnibus quos ad predia que nunc tenent attraxerint, terciam partem marturinarum habebunt, et Ecclesia Toplice duas partes. Predia Gostue sunt: Maya et Stebenche; predia Petri: Yelseunenice, Serno et Celna. Omnes vero isti supradicti, qui solvunt tres pensas, per totum Regnum Hungarie ad iussionem Abbatis vel illius qui vices eius mandato ipsius suppleverit, quociens iussi fuerint,

in propriis equis et sumptibus ipsi et heredes eorum ire tenentur; et si ire noluerint, Abbatis iudicio subiacebunt. Insuper tam castrenses quam alii omnes homines terre illius cuiuscunque condicionis fuerint, in eadem terra manentes, porcos, qui ad ius Regis spectare solebant, Monasterio Toplice in perpetuum absque contradiccione aliqua ipsi et heredes solvant. In foro Templariorum de Gorra habent fratres nostri de Toplica medietatem tributi, preter pisces et peccora et primum denarium. Super hac donacione nostra tandem pristaldus noster fuit Herch, frater Rolandi et filius Bertholdi, qui eandem terram perambulavit, et supradicte Ecclesie fratribus assignavit. In hac tandem donacionis nostre pagina duximus inserendum : quod si quis Banus vel Judex vel quilibet alius, ex quo primam fundacionem fecimus Monasterio Toplicensi, videlicet Regni nostri anno primo, aliquid subtraxerit Monasterio de elemosina mea, quam supradictis fratribus contuli et eis in presenti privilegio confirmavi, liceat eius loci Abbati repetere non obstantibus quibuslibet instrumentis a nobis vel a quolibet per falsam suggestionem impetratis. Igitur stabili firmitate sancimus, ut nullus unquam hanc nostre constitucionis paginam audeat infringere, vel ei ausu temerario contraire; quod qui presumpserit, iram Regiam, vel rerum suarum omnium ammissione, tamquam reus lese Maiestatis, absque retractatione aliqua se noverit incursurum. Et ut hec a nobis facta donacio nullis unquam temporibus valeat aboleri, ad preces venerabilis Theobaldi tunc temporis eiusdem loci Abbatis presentem paginam sigilli nostri testimonio fecimus insigniri. Datum per manus Thome Albensis Prepositi et Hungarie Cancellarii, anno ab Incarnacione Domini MCCXIII. Venerabili Johanne Strigoniensi Archiepiscopo, Reverendo Bertholdo Colocensi Archiepiscopo, et Weiwoda existentibus, Kalano Quinquecclesiensi, Cathapano Agriensi, Symone Waradiensi, Desiderio Canadiensi, Wilhellmo Transilvaniensi, Gotthardo Zagrabiensi, Petro Geuriensi, Roberto Vezprimiensi, Jacobo Waciensi Ecclesias feliciter gubernantibus. Bano Palatino et Posoniensi Comite, et Martino Bano existentibus, Jula Bachiensi et Curiali Comite, Andrea Budriensi, Hvgone Keuueniensi, Micha Bichoriensi, Nicholao Suppruniensi, Alexandro Sumuni-

ensi, Baien Albensi Comitatus tenentibus. Regni nostro anno VIII.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 28. l.)

71.

II. Endre királynak Szent Miklós Erchy melletti szigetét tárgyazó adománya a topuskai apátság számára. 1213.

Andreas Dei gracia Hungarie Rex etc. omnibus ad quos literre presentes perveniunt, salutem in Domino. Universitati vestre notum esse cupimus, quod insulam Beati Nycholai de Erchy Deo et Beate Marie et Domui Clarevallensi devote contulimus, et terram Toplice et Gorre secundo scripto confirmavimus testimonio. Unum volumus et auctoritate Regia precipimus, ut omnes in prefatis terris viventes Ecclesie Dei et Abbati inibi commoranti devote obediant et servicia debita impendant.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I. köt. 30. l.)

72.

II. Endre király felruházza a topuskai apátot népei feletti törvényhatósággal. 1213.

In nomine Sancte Trinitatis et Individue Unitatis. Andreas Dei gracia Hungarie Rex etc. Licet omnia Cysterciен-

sis Ordinis Monasteria, que olim bone momorie sancti patres nostri Reges Hungarie construxerunt, specialiter diligamus, eo quod et Deo firmius inherere, et tam assiduis quam devotis oracionum gemitibus celos pulsare, et ipsum celorum dominum frequenter pro nostris excessibus exorare creduntur: Monasterio tamen de Toplica, quod de proprio fundavimus, Regni nostri anno primo, ampliori dilectionis prerogativa tenemur, eo quod Fratres Clarevallensis Cenobii ad sacrosancte religionis augmentum inibi convocavimus, qui et Deo indefesse serviant, et in districto examine nobis ipsius misericordiam valeant impetrare. Ut igitur temporalibus subsidiis sufficienter adiuti liberius Deo vacent, illis pro anime nostre et antecessorum nostrorum remedio dedimus Comitatum de Gorra, sicut illum possedimus cum Dux fuimus ultra Drawam, cum prediis et metis eorum, cum aquis et piscacionibus, cum terris et pratis, cum nemoribus et silvis et venacionibus, cum redditibus, serviciis, consvetudinibus et cunctis utilitatibus, que omnia ita libere teneant et in perpetum possideant, sicut ea possedimus, cum Dux fuimus ultra Dravam, preter sex generaciones. Addimus eciam huic donacioni nostre tantam libertatis prerogativam, quod nullus Banus, nullus Judex vel aliquis alius supra dictum Monasterium descendat, vel super populum eius preter bonam voluntatem Abbatis, vel eundem populum audeat iudicare vel in iudicium trahere ante cuiuslibet personam preter personam Regis. Statuimus eciam, quod Comes Curialis, quem Abbas constituerit, eandem potestatem habeat in exercendis iudiciis, quam habuit Comes noster, dum eumdem tenuimus Comitatum. Hospites autem et castrenses eiusdem Comitatus solvant Monasterio Toplice singuli de singulis mansionibus annuatim marturinas sicut nobis solvebant, et cubulum unum frumenti, et alium avene, cuius mensura erit quatuor pugnorum, a festo Mychaelis usque ad festum Omnium Sanctorum; et eodem tempore marturine solvantur. Cetere omnes ceteras consvetudines prosequuntur. Gostue, et Petro filio Murthe, quoniam Abbati Theobaldo et predecessoribus suis et Ecclesie fideliter servierunt, ad preces Abbatis ipsis et heredibus eorum concessimus de hominibus, quos ad predia que nunc tenent attraxerint, terciam partem marturinarum habere. Super hac autem donacione nostra fuit Herch,

frater Rolandi et filius Bertholdi, qui eandem terram perambulavit et sepedicte Ecclesie fratribus assignavit. In hac tandem donacionis nostre paginam stb. (mint fentebb 70. sz. a.)

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 30. l.)

73.

II. Endre királynak rendelete, hogy a topuskai monostornak vagyona épségben fenntartassék. 1213.

Andreas Dei gracia Hungarie Rex, etc. omnibus Banis, Judicibus, ad quos litere presentes pervenerint, salutem et graciam. Ex conquestione dilecti Abbatis nostri Toplice nobis innotuit, quod elemosina nostra, quam ei per privilegium nostrum contulimus, de die in diem minuitur, quod nobis et in obprobrium cedit et in Ecclesie nostre Toplice maximum detrimentum; maxime de castrensibus suis, quos aliqui de vicinis eius contra privilegium nostrum detinere presumunt. Unde vobis auctoritate Regia firmiter precipiendo mandamus, quatenus dictos castrenses, quos Abbas vel fratres eius nobis nominaverint, sicut graciam nostram diligitis, Ecclesie nostre Toplice, remota occasione, absque contradiccione aliqua restitui faciatis, ita quod eiusdem loci Abbas vel fratres pro defectu iusticie ad nos recurrere minime compellantur, immo eos vice nostra, quia nostri sunt et a nobis remoti, fideliter defendatis.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 31. l.)

74.

II. Endre király a topuskai monostort megerősíti birtokában és jogosítványaiban. 1213.

Andreas Dei gracia Hungarie Rex etc. Theobaldo Abbati et fratribus Toplice Cysterciensis Ordinis in perpetuum. Cum omnia Cysterciensis Ordinis monasteria, que olim bone memorie patres nostri Reges Vngarie construxerunt, specialiter diligamus, eo quod et Deo firmius inherere, et tam assiduis quam devotis oracionum gemitibus celos propulsare et ipsum celorum dominum frequenter pro nostris excessibus exorare creduntur: Monasterio tamen de Toplica, quod de proprio fundavimus Regni nostri anno primo, ampliori dileccionis prerogativa tenemur, eo quod fratres Clareuallenses ad sacrosancte religionis augmentum inibi convocavimus, qui et Deo serviant indefesse et in districto examine nobis ipsius misericordiam valeant impetrare. Ut igitur temporalibus subsidiis sufficienter adiuti liberius Deo vacent, illis pro anime nostre es antecessorum nostrorum remedio dedimus in perpetuum totum Comitatum de Gorra, sicut illum possedimus cum Dux fuimus ultra Dravam, cum prediis et metis eorum, cum aquis et piscacionibus, cum terris et pratis, cum nemoribus et silvis et venacionibus, cum redditibus et consvetudinibus et serviciis et cunctis utilitatibus, que omnia ita libere teneant, sicut ea tenuimus cum Dux fuimus ultra Dravam, exceptis sex generacionibus. Addimus eciam huic donacioni nostre tantam libertatis prerogativam, quod nullus iudex neque aliquis alius preter bonam voluntatem Abbatis super dictum monasterium vel super populum eiusdem Monasterii audeat descendere vel eundem populum iudicare vel in iudicium trahere ante quamlibet personam preter personam Regis. In hac tandem donacionis nostre pagina duximus inserendum : quod si quis Banus vel Judex vel quilibet alius, ex quo primam donacionem fecimus, videlicet Regni nostri

anno primo, aliquid predicto Monasterio subtraxerit de terris vel pratis vel piscacionibus vel quibuslibet rebus aliis que supra nominavimus; liceat Abbati eiusdem loci ea repetere non obstantibus quibuslibet instrumentis a nobis vel a quolibet per falsam sugestionem impetratis. Igitur stabili firmitate sanctimus, ut nullus unquam hanc institucionis paginam audeat infringere vel ausu temerario contraire; quod qui presumpserit, iram Regiam cum omnium rerum suarum amissione tamquam reus lese Maiestatis absque retractatione aliqua se noverit incursurum. Et ut hec a nobis facta donacio nullis unquam temporibus valeat aboleri, ad preces verabilis Theobaldi tunc temporis eiusdem loci Abbatis presentem paginam sigilli nostri testimonio fecimus insigniri. Datum per manus Thome Albensis Prepositi, Hungarie Cancellarii, anno ab Incarnacione Domini MCCXIII. Regni autem nostri anno VIII.

(Tkalcsics. Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 32. l.)

75.

Ziani Péter velenczei dogenek beismerése, hogy Frangepán János veglai gróf Velencze irányában tartozásainak eleget tett. 1213.

In nomine domini Dei et salvatoris nostri Jesu Christi. Anno Domini millesimo ducentesimo tercio decimo, mensis Madii, indictione prima, Rivoalti. Plenam et irrevocabilem securitatem facimus nos quidem Petrus Ziani Dei gratia Venetiarum, Dalmatie atque Croatie Dux cum nostris heredibus tibi namque Johanni Veglensi Comiti et tuis heredibus de quantocumque nobis dari tenebaris in anno nuper transacto, finis cuius anni fuit festum Sancti Michaelis nuper sub indictione eadem transgressi millesimi, tam pro regalia nostra,

quam etiam pro Comitatu Vegle et insule totius atque insula de Perviki secundum tenorem unius promissionis quam Henrico Dandulo bone memorie predecessori nos fecisti hic in Rivoalto anno Dominice Incarnationis millesimo centesimo nonagesimo nono, mensis Aprilis, indictione secunda, velut in ea legitur, et legitur de promissis; quam promissionis cartam pro vigore et robore suo Judices, Consiliarii, Advocatores et Camerarii Communis Venetiarum, eiusdem Venetiarum populi callaudatione nobis transactarunt per securitatis cartam exinde factam anno Domini millesimo ducentesimo septimo, die nono intrante mensis Septembris, indictione undecima, Rivoalti, ut in ea plenius continetur. Nunc autem, quia tu de suprascripto anno nuper transacto nos cum integritate paccasti et deliberasti, a modo igitur in antea inde securus et qietus permanebis in perpetuum; quia nihil de ipso anno nuper transacto, sicut dictum est, remansit, unde te amplius requiri aut compelli nollumus pro ullo ingenio. Quod si unquam contra hanc securitatis cartam irrevocabilem temptaverimus, componere promittimus cum nostris heredibus tibi et tuis heredibus auri libras quinque, et hec securitatis carta in sua firmitate permaneat.

† Ego Petrus Ziani, Dei gracia Dux, manum misi.

† Ego Johannes Vituri testis subscripsi.

† Ego Henricus Polani testis subscripsi.

L. S. Ego Michael Bonifacius Presbiter et Plebanus Sancte Marie Jubianici et Notarius, complevi et roboravi.

(Ljubics, Monum. spect. hist. Slav. Merid. I. köt. 28. l.)

76.

II. Endre királynak a Gorre megye feletti törvényhatóságot tárgyasó adománya a topuskai apát és monostor számára. 1213. körül.

Andreas Dei gracia Hungarie Rex etc. omnibus presens scriptum inspecturis salutem in eo, qui est salus omnium. Licet inter cetera virtutum opera largiendi beneficium a plerisque semper commendetur; ibi tamen memoria precipue commendatur, ubi pro salute ipsius largientis, beneficii receptores Divinam misericordiam die noctuque inemoriter deprecantur. Hac itaque racione salubriter premoniti, Domui Toplice de Gorra, nostre videlicet prime devocionis plantacioni, concedimus et volumus, ut Comitatus Gorre cum universis suis pertinenciis et populis in eo commorantibus, preter sex generaciones, ita serviant et ea consvetudine, qua nos iam dudum Regie Maiestatis libertate cum privilegio nostro confirmantes in perpetuum concessimus serviendum. Quapropter hanc nostre donaciones stabilitatem presencium posterorumque noticie significantes, firmiter damus in mandato nostro fideli Bano, videlicet nunc existenti et omnibus quicumque loco vel tempore aliquo post ipsum fuerint constituendi, quatenus Abbatem et Monachos Sancte Marie in Toplica de Gorra et populum sibi subiectum, nec pro descensu contra voluntatem Abbatis in populo Ecclesie exigendo, nec pro gravamine alicuius exactionis inquirendo deinceps inquietare presumatis sive molestare, sed eo iure et libertate, qua nos per privilegium nostrum eis concessimus, pacifice ipsos possidere permittatis. Preterea universis populis et iobagionibus castrensibus ad prefatam Ecclesiam spectantibus mandamus et firmiter precipimus, quatenus omni remota erroris caligine fideliter et debito more sepedicte Ecclesie Abbati et fratribus suis servire studeatis in omnibus, sicut decet dominis vestris.

(Tkalcsics. Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. kot. 33. l.)

77.

II. Endre királynak védlevele a topuskai monostor számára. 1213. körül.

Andreas Dei gracia Hungarie Rex etc. Universis Comitibus in Sclavonia constitutis salutem et graciam. Mandamus vobis et precipimus, quatenus Domum meam de Toplica custodiatis, a malefactoribus et raptoribus defendatis; alioquin indignacionem Regiam incurretis; quia qui male fecerit predicte domui, quasi qui tetigerit pupillam oculi mei. Precipimus eciam, ut si quis de elemosina nostra aliquid subtraxerit predicte domui, id eis restituat in instanti.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 33. l.)

78.

II. Endre királynak rendelete a topuskai monostor jobbágyaihoz, hogy az uradalmi tartozásokat teljesítsék. 1213. körül.

Andreas Dei gracia Hungarie Rex etc., jobagionibus Ecclesie de Toplica salutem. Mandamus vobis et firmiter precipimus, quatenus tribus vicibus per annum cum curribus vestris ad preceptum Abbatis vel Prioris serviatis, et item tribus diebus per annum in propria persona laboretis. Quod si non feceritis, iram Regiam graviter incurretis.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 34. l.)

79.

II. Endre király vásártartási jogot engedélyez a topuskai apátnak Bachusa helységre nézve. 1213. körül.

Andreas Dei gracia Hungarie Rex etc., omnibus ad quos presens scriptum pervenerit salutem. Presentibus notum esse, volumus, et non latere posteros, nos elemosinam nostram de Toplica in omnibus augmentari cupientes, Abbati eiusdem loci concessisse et licenciam dedisse, forum faciendi in Bachusa, quod eadem firmitate libertateque volumus roborari, qua cetera Regni nostri fora gaudere dinoscuntur. Hinc est quod districte precipimus et sub pena Regie indignacionis indicimus, ne quis homines undecunque ad dictum forum venientes seu inde recedentes impedire vel molestare presummat, sed pocius gracie nostre recuperacionis obtentu eos protegat et defendat.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 34. l.)

80.

II. Endre király a topuskai monostor népeinek jogi állását biztosítja. 1213. körül.

Andreas Dei gracia Hungarie Rex etc. Precipio omnibus presens scriptum inspecturis, quod quicumque populos Abbatis Toplice vel terras detinuerit, vel super populos illius fertonem collegire nobis fecerit, et ipsos cum terra eorundem restituat Abbacie prenotate. Quod si non fecerit, iram nostram

graviter incurret et totam possessionem suam dare Abb in perpetuo possidendam non dubitet.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 34. l.)

81.

II. Endre királynak több zágrábi várnép földjét tárgyazó adománya Baran zágrábi dékán számára. 1214.

In nomine Sancte Trinitatis et Individue Unitatis Andreas Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Galicie, Lodomerieque Rex in perpetuum. Regia benignitas circa sibi benemeritos consvevit congrue manum largitatis ampliare, pro quibus intercedit longanimis servicii fidelitas, et pro quibus morum probitas dignoscitur efficaciter allegare. Attendentes itaque dilecti ac fidelis nostri Barani Decani Zagrabiensis, fidelitatis constanciam, quam nobis in omnibus favorabiliter exhibuit, et digna remuneracione dignam esse perpendentes, in recompensationem sui servicii terram quorumdam duorum fratrum, videlicet Cehna et Weretk, castrensium Zagrabiensis Castri, sibi et suis successoribus contulimus libere et pacifice perpetuo iure possidendam, scilicet: ut sive vendendi sive donandi seu in testamento ecclesiis vel aliis personis relinquendi, cessante omni contradictione, liberam de cetero ex nostra auctoritate habeat potestatem. In cuius terre possessionem ipsum per pristaldum nostrum Martinum Banum, qui tunc temporis in illis partibus Banatus fungebatur dignitate, secundum Regni nostri consvetudinem fecimus indroduci. Prima igitur meta terre supradicte incipit a villa Scepnicha, predii eiusdem Baran Decani; deinde tendit versus aquilonem et venit ad quandam publicam stratam, que in illis partibus via regis vocatur, et per eandem viam vadit usque dum predicta via

intrat in quandam aquam nomine Tornua; et per eandem aquam derivatur donec predicta Tornua defluit in Zowam, et versus australem partem eadem Zowa circuit omnes alias terras eiusdem Barani Decani huic terre contiguas, de qua in presenti agitur, ac per eandem aquam Zowa revertitur ad supradictam villam Sepnicha unde primo meta processerat. Indulsimus eciam eidem Barano Decano, et per eum suis heredibus perpetuo marturinas C mansionum, de parte que nos contingit, ita ut nullus homo Bani ad colligendas marturinas transmissus super predictas C mansiones de populo iam dicti decani descendere, aut collectam marturinarum de cetero exigere presumat, sed totaliter sepedicto Barano Decano relinquat in pace colligenda. Ut autem hec a nobis suprafate terre ac marturinarum facta donatio nullis unquam valeat temporibus retractari, et ne quis sepedictum Baranum Decanum aut eius successores super hiis audeat de cetero molestare, presentem paginam sigilli nostri caractere fecimus insigniri. Datum per manus Thome Aule Regie Cancellarii et Albensis Prepositi, anno ab Incarnacione Domini MCCXIIII. Venerabili Johanne Strigoniensi, Reverendo Bertholdo Colocensi Archiepiscopis existentibus, Kalano Quinqueecclesiensi, Cathapano Agriensi, Desiderio Cenediensi, Symone Waradiensi, Willelmo Ultrasylvanensi, Gothardo Zagrabiensi, Petro Geuriensi, Roberto Wesprimiensi, Jacobo Watiensi Episcopis Ecclesias feliciter gubernantibus. Nycholao Palatino et Comite Budrugniensi, Ocuz Bano et Comite Symigiensi, Jvla Woyawoda et Comite Zounukiensi existentibus, Salamone Bachiensi, — — Magistro Tawarnicorum, Micha Biboriensi, Soyargdo Posoniensi, Johanne Supruniensi, Pothone Mussuniensi, Misca Ferrei Castri, Martino Cenadiensi et Curiali Comite, Nycholao Albensi, Comitatus tenentibus. Regni nostri anno nono.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 35. l.)

[illegible] 1217.

[illegible] Ecclesie [illegible] in [illegible] cum sacris [illegible] honestum. — — — — — — — — — — — — [illegible] — — quod [illegible] — — — — — — — — — — — — [illegible] — — — — — — — — — [illegible] dilecti — — — — — — — — — — [illegible] eiusdem Eccle- [illegible] — — — — — — — — — — — — nu- [illegible] — — — — — — — — — — — — [illegible] — — — — — — — — — — [illegible] privilegium hic tenor [illegible]

[illegible] Zagrabiensis Episcopus [illegible] paginam inspecturis: quod [illegible] peticionibus, et [illegible] hec predia, videlicet [illegible] sicut in magno privi- [illegible] hoc tamen non obstante, [illegible] privilegio Haimerici Regis inter [illegible] contuli, donavi proprietatem [illegible] civilem possessionem, simul cum [illegible] tradidi fratribus meis possidenda perpetuo, [illegible] fideliter renunciando omnibus privilegiis [illegible] vel constituendis, omnique consvetudini, actionibus [illegible] et allegationibus, irrepetendo supra dicta [illegible] tempore ausu temerario contra paginam [illegible] veniendo, possessionem fratrum meorum

perturbare, sed pocius in pacifica possessione eos ab omni infestante defensare. De metis vero quibus predia concluduntur, et de testibus in privilegio proxime recitato sepe dicti Electi plenarius continetur.

Nos itaque votis diligencium Deum debito concurrentes assensu hanc donationem confirmamus, ratum et gratum habemus, statuentes, quod nulli unquam hominum contra paginam nostre confirmationis liceat dicta predia perturbare indebite; quod si quispiam ausu temerario attemptare presumpserit, indiguacionem Omnipotentis Dei se noverit incursurum. Anno ab Incarnatione Domini MCCXV. Regnante in Vngaria glorioso Rege Andrea, B(ertholdo) Arciepiscopo Colcensi existente, et J(oanne) Bano Sclavonie existente.

(Tkalcsics. Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 36. l.)

83.

A római szék kiküldött bíráinak bizonyságlevele, hogy a szent Egyed somogyvári monostor magát a pannonhalmi apátságnak fizetendö tizedre kötelezte. 1215.

Notum sit omnibus has litteras inspecturis, quod nos Jauriensis Episcopus, et Waradiensis et de Beel Abbates iudices fuimus a domino Papa delegati, in causa que uertebatur inter Abbatem Sancti Martini ex vna parte, et Abbatem et monachos Symigienses ex altera, super decimis prediorum, orreorum, cellariorum et populorum suorum, et parrochianorum Capelle Sancti Petri, et aliarum rerum que ad Symigiense Monasterium pertinebant. Haas decimas Abbas Sancti Martini predictus tamquam debitas suo Monasterio uendicabat. Cumque super hys coram nobis aliquamdiu fuisset processum; tamen recognoscentes Monachi, quod predicte decime ad ius et proprietatem Monasterii Sancti Martini pertine-

rent, iurauerunt in presencia nostra, se de cetero predictas decimas integre saluturos. Idipsum Abbas, qui postmodum successit, Herveus nomine, recognouit et promisit coram nobis, vnacum monachis suis, et testimoniales suas litteras et Conuentus concessunt Abbati predicto. Quarum tenor talis est:

Notum facimus stb. quod Ego Herveus Abbas Sancti Egidii stb. (következik a somogyi konventnek 1215-ki elismervénye, mint azonnal 84. sz. a.)

Nos autem predictam recognicionem ratam et firmam habentes, has litteras testimoniales nostris sigillis munitas ad perpetuam rei memoriam et firmitatem fieri fecimus, ut censeantur publica munimenta. Actum est hoc anno Domini M°CC°XV°.

(Dénes nádornak 1238. ítéletleveléből, mint alább.)

84.

A Szent Egyed somoggvári apát és monostor elismervénye, hogy a pannonhalmi apátságnak tizedet fizetni tartoznak. 1215.

Notum facimus omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam futuris, quod Ego Herveus Abbas Sancti Egidii de Symigio, et nos Monachi eiusdem Monasterii, constituti videlicet in presencia Jauriensis Episcopi, et Abbatis Waradiensis, et Abbatis de Beel, a domino Papa delegatorum Judicum, pro causa scilicet que uertebatur inter Abbatem et Monachos Sancti Martini de Pannonia, et Nos Symigienses, communi consilio et consensu tocius nostri Capituli, nolentes sequi maliciam et iniquitatem Hilliberti Abbatis et suorum fautorum, qui perturbabant possessiones Monasterii Sancti Martini de Pannonia in decimacionibus aratrorum, orreorum, cellariorum propriorum, et populorum nostrorum, ac parrochianorum Ca-

pelle Sancti Petri; nolentes eciam contraire priuilegiis Sancti Regis et Romanorum Pontificum, sed malentes iuri parere, quam improbe litigare; promittimus et firmiter nos nostrosque successores obligamus ad solucionem predictarum decimarum, quia eas de iure debet habere, plenam et integram prefato Monasterio faciendam; videlicet de omnibus aratris, orreis, cellariis propriis, et populis nostris, et parrochianis Capelle Sancti Petri, non impediemus, nec faciemus impediri, nec per nos nec per successores nostros; sed omnium pedictorum decimas dictum Monasterium pacifice et quiete possideat, sine nostre successorumque nostrorum contradiccione. Et ut perpetuitatis robur optineant, has litteras fecimus nostro et Conuentus nostri sigillo roborari. Actum est hoc auno Dominice Incarnacionis M°CC°XV°.

(Dénes nádornak 1238-ki itéletleveléből, mint alább.)

85.

II. Endre királynak Sz. György helységet tárgyazó adománya főpohárnoka Sebes számára. 1216.

In nomine Sancte Trinitatis et Indiuidue Unitatis. Andreas Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Chroacie, Rame, Seruie, Galicie, Lodomerique Rex in perpetuum. Cvm Regie Celsitudinis munificencia nullis terminis coarcetur, sed optima in Principe donandi mensura inmensitas iudicetur: precipua tamen est erga benemeritos circumspeccio adhibenda, ne quis apud illum sui laboris premio defraudetur, qui suc liberalitatis beneficia eciam ad externos usque protendit. Inde est, quod fideli nostro Sebes Magistro Pincernariorum ob eximia sue probitatis et merita, et intemerate fidelitatis eius constanciam, predium quoddam Sengurg nomine ex nostra Regia largitudine a Chepano Bano Miche filio comparatum, cvm qua-

tuor uillis eidem predio pertinentibus, quarum nomina sunt hec : Cheka, Joan, Cazteilan et Ybrehart, sibi et per eos heredibus suis perpetuo contulimus possidendam (igy). Talem siquidem dicto predio cum uillis sibi pertinentibus donantes libertatem, quod super populum in illis commorantem nullus collectorum ponderum siue liberorum denariorum pondera seu liberos denarios de cetero presumat exigere, nec eciam ad parandas indagines uel fossata, seu eciam ad aliquod negocium castri ire constringantur. Concessimus autem prefato S. fideli nostro, ut in supradicto predio Sengurg forum ab omni exaccione tributi liberum possideat; ita quod nullus tributarius conuenientes ad iam dictum forum super exaccione tributi presumat indebite molestare. Uerum quia presentis priuilegij series prioris sigilli nostri munimine, quod in occisione Regine Gertrudis nostre dilectissime coniugis fuit deperditum, consignata fuerat, presentem paginam renouandam fore dignum duximus, et alio sigillo, quod contra false cauillacionis dolositates, que possent accidere, parari fecimus, ut facta per nos predicti predij Sengurg donacio tam nostris, quam nostrorum successorum temporibus firma semper et inretractabilis permaneret, in perpetuum roboranimus. Renouatum per manus Thome Albensis Prepositi et aule Regie Cancellarij anno ab Incarnacione Domini M°CC°XVI°. Venerabili Johanne Strigoniensi, Reuerendo Bertoldo Colocensi Archiepiscopis existentibus; Calano Quinqueecclesiensi, Cathapano Agriensi, Desiderio Cenadiensi, Symone Waradiensi, Willermo Vltrasiluano, Petro Geuriensi, Roberto Wesprimiensi, et aliis Episcopis Ecclesias feliciter gubernantibus. Jvla Palatino, Pousa Bano, Dyonisio Magistro Tawarnicorum et Comite Noui Castri, Ochuz Curiali Comite existentibus, Regni nostri anno XII°.

(Eredetie bőrhártyán, melyről a pecsét töredéke vörös-sárga selyemzsinóron függ, a budai kir. kamarai levéltárban.)

86.

II. Endre királynak Nyitra megyei Kosztolán nevü föld adományát tárgyazó privilegiuma főpohárnoka Sebes számára. 1216.

In nomine Sancte Trinitatis et Indiuidue Unitatis. Andreas Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Crouacie, Rame, Seruie, Galicie, Lodomerieque Rex in perpetuum. Cum Regie Celsitudinis munificencia nullis terminis coartetur, sed optima in Principe donandi mensura inmensitas iudicetur : precipua tamen est erga bene meritos circumspectio adhibenda, ne quis apud illum sui laboris premio defraudetur, qui sua liberalitatis baneficia eciam ad extraneos usque protendit. Eapropter fideli nostro Sebes ob continuum sue fidelitatis seruicium et prerogatiuam meritorum, quandam terram Costulan nomine in Comitatu Nitriensi sitam, et ad ipsum Castrum pertinentem, certis metis ex omni parte a circumiacentibus terris distinctam sibi et per eum suis heredibus jure perpetuo contulimus possidendam, et eum per pristaldum nostrum Hene consanguineum Hyrce quondam Comitis in possessionem eiusdem terre fecimus introduci ; metas eciam a prefato pristaldo erectas ad maiorem rei certitudinem presenti scripto duximus inserendas. Dicta terra incipit ab aqua Dwdwag, ibi tenet metam cum terra ville Byssenorum ; et inde ascendit superius, et inueniuntur arbores, et ibi sunt mete sub arboribus, videlicet terra congregata super stipites ipsarum arborum ; ibidem eciam tenet metam cum filijs jobagionum de Nitria, videlicet Fonchol et fratrum suorum ; et inde procedendo tenet metam cum villa Boguna ; et ibi reperitur vallis, et per vallem eundo superius tenet metam cum terris ville Radichov ; et ibi reperitur quedam via que separat dictam terram a terris ville Wyteluche, positis tamen terreis metis aliquibus iuxta eandem viam ; eciam eadem via vlterius procedens separat terram sepedictam a terris filiorum Johannis,

Mathei videlicet, Petri et Emerici; inde inuenitur vallis quam transit eadem via, in cuius medio est quedam super cuius stipitem terra congregata est pro meta; vbi tenet metam cum filijs Herche, Stepano videlicet et Zobo et inde aquam Dwdwag, et aquam Bysturus; postea et transiens per medium prati venit ad vnum locum, qui voc Feketesar, vbi tenet metam cum villa Bey, terris eiusdem Bey pertingentibus vsque ad dictum Feketesar; et inde cu inferius vadit ad pratum vbi est pirus, super cuius stipi terra congregata est similiter pro meta; et ibi tenet me cum villa Byssenorum et villa Bey; et inde transiens pr ctum fluuium Dwdwag reuertitur ad primam metam. Ver quia presentis priuilegij series prioris sigilli nostri munimi quod in occisione Regine Gertrudis nostre dilectissime con gis fuit deperditum, consignata fuerat: presentem pagina renouandam fore dignum duximus, et alio sigillo, quod cont false cauillacionis dolositates que possent accidere, para fecimus, ut facta per nos iam dicte terre Costulan nomi prefato Sebus Magistro, et per eum suis legitimis successor bus donacio tam nostris quam nostrorum successorum tempo ribus firma semper et inretractabilis permaneat, in perpetuum roborauimus. Renouatum per manus Thome Albensis Prepositi et aule Regie Cancellarij anno Dominice Incarnacionis M°CC°XVI°. Venerabili Johanne Strigoniensi, Reuerendo Bertoldo Cholocensi Archiepiscopis existentibus; Kalano Quinqueecclesiensi, Kathapano Agriensi, Willelmo Vltrasiluaniensi, Desiderio Cenadiensi, Petro Geuriensi, Roberto Vesprimiensi, Stefano Zagrabiensi, Jacobo Vaciensi Episcopis Ecclesias feliciter gubernantibus. Jula Palatino, Pousay Bano, Dionisio Magistro Tauarnicorum et Comite Noui Castri, Ipoc Wayuoda, Ocuz Curiali Comite existentibus, Regni nostri anno duodecimo.

(A győri káptalannak 1397. »quartodecimo kalendas Nouembris,« »Comites Temel et Petrus filij Petri; ac Thomas filius Johannis de Zenthgyurg; item Georgius et Nicolaus filij Nicolai de Bozyn« kérésére kiadatott átiratából; a budai kir. kamarai levéltárban.)

87.

II. Endre királynak Bazin helység adományát tárgyazó privilegiuma Tamás nyitrai főispán számára. 1216.

In nomine Sancte Trinitatis et Indiuidue Unitatis. Andreas Dei gracia Hungarie, Dalmatie, Chroatie, Rame, Serule, Galitie, Lodomerieque Rex in perpetuum. Cvm Regie Celsitudinis munificencia nullis terminis coartetur, sed optima in Principe donandi mensura inmensitas iudicetur: precipua tamen est erga bene meritos circumspectio adhibenda, ne quis apud illum sui laboris premio defraudetur, qui sue liberalitatis beneficia etiam ad extraneos usque protendit. Inde est, quod fideli nostro Thome Comiti Nytriensi ob continuum sue fidelitatis seruitium et insignia meritorum, terram quandam Bozen nomine, que ad Castrum Posoniense pertinebat, certis metis undique a circumiacentibus terris distinctam, sibi et per eum suis heredibus iure perpetuo contulimus possidendam, et per Pothonem tunc Comitem Posoniensem ipsum in possessionem eiusdem terre fecimus introduci; qui ad metas eleuandas circumquaque quendam suum contubernarium Gregorium nomine destinauit. Mete autem hoc ordine disponuntur: Prima meta est caput Zolose; inde uadit ad fluuium Hylyunit; transito autem Hylyunit tendit superius ad quandam uiam diuidentem terram uille Mhyr a terra, quam dicto Comiti Thome concessimus; et per eandem uiam tendit ad fluuium Bistric; et per Bystric tendit superius usque ad locum, ubi dictus Bystric scinditur in duas partes, et per sinistram partem tendit superius usque ad caput; a quo loco transiens per mediam uiam Jablan uenit ad uiam Misle; et tendendo parum superius per eandem uiam declinat ad sinistram dimissa illa uia, et ibi est meta lignea; a qua descendendo peruenit ad caput fluuij Luthynt, qui separat predictam terram a terra ville Turdune; et per dictum Luthynt descendendo venitur ad quandam viam, que uia transiens per pratum, quod dicitur

liget, ducit ad quandam fossatam; transit illam, et per eandem uiam procedit aliquantulum, et via derelicta tendendo ad sinistram peruenit ad fluuium Succa; et per eundem fluuium tendit inferius ad unum nemus, quod dicitur Lipounuc; et de Lipounuc incipit tenere metam cum uilla Svslan, et uadit usque ad nemus; quo nemore transito per medium tendit superius, et per metas de terra procedendo, sinistra parte pertinente ad villam de Suslan, quod est ad dextram est dicti Thome Comitis usque ad primam metam. Inter dictas tamen metas sunt multe alie mete de terra et super arbores, quas necesse non est nominare. Verum quia presentis priuilegij series prioris sigilli nostri munimine, quod in occisione Regine Gertrudis nostre dilectissime coniugis fuit deperditum, consignata fuerat; presentem paginam renouandam fore dignum duximus, et alio sigillo, quod contra false cauillacionis dolositates, que possent accidere, parari fecimus, ut facta per nos predicte terre Bozen donacio tam nostris quam nostrorum successorum temporibus firma semper et inretractabilis permaneret, in perpetuum roborauimus. Renouatum per manus Thome Albensis Prepositi et aule Regie Cancellarij, anno ab Incarnacione Domini M°CC°XVI°. Venerabili Johanne Strigoniensi, Reuerendo Bertholdo Colocensi Archiepiscopis existentibus. Calano Quinqueecclesiensi, Cathapano Agriensi, Desiderio Chenadiensi, Symone Waradiensi, Willelmo Transsiluanensi, Petro Gevriensi, Roberto Wesprimiensi, et alijs Episcopis Ecclesias feliciter gubernantibus. Jvla Palatino, Pousa Bano, Dyonisio Magistro Tawarnicorum et Noui Castri Comite, Ochuz Curiali Comite existentibus, Regni nostri anno XII°.

(Eredetie börhártyán, a kék-sárga-vörös selyemzsinóron függött pecsét elveszett; a budai kir. kamarai levéltárban. Az okmánynak része kiadva Fejérnél Cod. Dipl. VII. köt. 2. r. 475. l. V. ö. u. o. 464. l.)

88.

II. Endre királynak Lengend földet tárgyazó adománya Tamás, Botch fia számára. 1216.

Andreas Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Semie, Galicie, Lodomerieque Rex in perpetuum. Reuerenda Regum sublimitas, etsi innate sibi nobilitatis quodam priuilegio largitatum suarum donis extraneis eciam debeat occurrere; precipuam tamen erga suorum subditorum differencias debet habere diligenciam; ut quanto quis sibi fidelius famulatur, tanto propensius munificencie sue donis remunerandus fore censeatur. Animaduersione siquidem Regie circumspectionis nostrorum fidelium seruicia pre oculis mentis habentes, propter eximie fidelitatis constanciam, quam in nostro fideli Thoma filio Botch multarum probitatum exhibicione veraciter sumus experti, in suorum recompensacionem meritorum pro concambio terre sue, quam pridem sibi contuleramus in Scipus, terram deserti loci, vbi magnis laboribus propriis sumptibus duas magnas villas constituerat, terram quandam quinque mansionum populorum castri de Nevgrad exemptam nomine Lengend, tam sibi quam suis heredibus contulimus in perpetuum possidendam. Quem in possessionem dicte terre per fidelem iobagionem nostrum tunc temporis Palatinum, scilicet Banchonem fecimus introduci, licet interpolato aliquanto temporis spacio, presens priuilegium fieri iussissemus; quia cum dictus Thomas in iam dictam terram introductus fuisset, quidam de iobagionibus dicti castri nomine Wylmos cum sociis suis super medietate dicte terre ipsum prohibuit, quod propria (sua) terra esset, nec Rex eam sciendo contulisset. Super qua dum diu disceptatum inter eos fuisset, tandem ordine judiciario presencia nostri probatum est, quod dictus Wylmos nichil ibi iuris habuisset. Vnde nos factam liberaliter a nobis donacionem, sicut iuste; quia quod poteramus tradidimus, sigilli nostri munimine roborauimus. Cuius terre

prima meta incipit ab oriente sub ulmo cum villa Drug, et uadit superius super fluuium usque montem Fagha; vnde tendens sursum per viam uenit ad radices alti montis super salices; inde tendit ad stagnum Racta, ubi tenet metam cum Blasio; inde transiens berch uenit ad Susuc super caput uallis; inde ad metam Dionisij, vnde reuertitur ad priorem metam, ubi orta fuerat. Cuius eciam ad augmentum, quia modica fuerat, de terra propria in deserto in sinu Matra date terre contigua dedimus; cuius prima meta incipit ad radicem montis Fagha iuxta metam castrensium; vnde uadit sursum super fluuium versus Cucopu; quam relinquens ad sinistram vadit ascendendo in eodem fluuio; de quo egrediendo secundum cursum solis uenit ad superiorem partem Nezdezubaia; inde ad montem Sumus transiens viam, qua itur ad Chomoc, uenit ad Racpotoc, et ibi desinit cum Matra, et incipit cum villa Bewrs, et uenit descendendo per fluuium ad radices alti montis sepius nominati. Datum per manus Hugrini aule Regie Cancellarij anno Dominice Incarnacionis M°CC°XVI°.

(Béla ifjabb királynak 1230-ki megerősítő okmányából, a budai kir. kamarai levéltárban.)

89.

Békekötés Sebenico város és Arbe sziget közt. 1216.

Anno M°CC°XVI° indictione V. die XII. intrante Octobris Sibenici. Temporibus equidem domini Petri Ziani inclitiDucis Venetiarum, Dalmatie atque Croatie, et Venantii Arbensis Episcopi, et Marci Mastropetri Egregii Comitis. Ego namque Damaldus Spalatensis et Sibenicensis Comes pro me meisque hominibus de Sibenico, et Ego Marcus Mastropetro Arbensis Comes pro me et Communitate Arbensi universa, hoc instrumentum pacis et concordie perpetualiter habendum fieri

jubemus, tali videlicet modo : Quod quidquid offensionis ex utraque hactenus extitit, ex toto penitus remittatur; preterquod homines de Sibenico vobis domino Marco Mastropetro et vestre Communitati Arbensi hinc ad festum Beatorum Apostolorum Petri et Pauli primitus venturum — — — — centum perperos aureos bonos justi ponderis pro damno ab ipsis vobis facto dare teneantur. Quos si in termino prescripto vobis soluere non curauerint etc.

(Farlati, Illyricum Sacrum V. köt. 239. l.)

90.

II. Endre király Orosz nevü hivét, a szent király jobbágyai sorsából, birtokával együtt nemesi rangra emeli. 1217.

In nomine Sancte Trinitatis et Indiuidue Unitatis. A. Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Gallicie, Lodomerieque Rex in perpetuum. Licet ad salutis et temporalis uite prouentum Regie plurimum expeditat Serenitati, uniuscuiusque seruiciorum merita recompensacionum gratitudine frequentare benigno, quo decet, fauore Magnatum, quorum uirtutibus pariter et consilijs Corone Regnique status fulcitur inconcusse, peticiones effectu digno manticipandas admittere. Hinc est utique, quod nos nostri fidelis Wruz jobagionis Sancti Regis de Zala seruicium nobis in aduentu nostre karissime coniugis Yoles fideliter inpensum cognoscentes, et opera probitatis, que in multis Regni negocijs excellenter tam in Regno quam extra Regnum, specialiter que iuxta castrum Boroneh cum nobili apparatu militari exercuit, recolentes, peticione ipsius propria et digna, consensu Magnatum Regni nostri, ipsum cum tribus fratribus uterinis, Mogus, Cozma, Gnepsa, et cum uniuersis heredibus ipsius et fratrum suorum habitis et habendis, a jobagionibus Sancti Regis de Castro

Zaladiensi penitus exemptum, liberum et inmunem manere precipimus; Regia statuentes auctoritate, ut liceat amplius ipsi IIII cum fratribus nominatis, Tompsun, Edelin, Bacheu, Girgis iam natis, et inposterum nascituris, et cum predijs, Camar scilicet, Wirmile et Mura, terris pariter eorundem ad eos hereditario iure pertinentibus, aurea et perpetua perfrui libertate, et inter seruientes Regis annumerari perpetuo. Vt igitur huius rei series per omnia successorum nostrorum tempora salua semper et inconcussa permaneat, presentem concessimus paginam sigilli nostri munimine in perpetuum roboratam. Datum per manus Magistri Hugrini aule Regie Cancellarij anno ab Incarnacione Domini M°CC°XVII°. Venerabili Johanne Strigoniensi, Reuerendo Bertoldo Colocensi Archiepiscopis existentibus, Calano Quinqueecclesiensi, Desiderio Chenadiensi, Willelmo Ultrasiluano, Symone Varadiensi, Jacobo Vaciensi, Roberto Vesprimiensi, Petro Geuriensi, Stephano Zagrabiensi, Thoma Agriensi Episcopis Ecclesias feliciter gubernantibus; Jula Palatino, Bancone Bano, Dyonisio Magistro Tawarnicorum et Comite Noui Castri, Rophoyn Voyuoda, Ochuz Curiali Comite, et ceteris Comitibus Comitatus tenentibus, Regni nostri anno XIII°.

(IV. Béla királynak 1260-ki megerősítő privilegiumából, melyet IV. László király 1282. megerősített, s melyet 1348. »tercio die octauarum Beati Martini confessoris« a veszprémi káptalan átírt. Sok hibával kiadva Fejérnél Cod. Dipl. III. köt. 1. r. 197. l.)

91.

II. Endre király Sebes comest feljogosítja, hogy Csötörtök nevü helységben vásárvámot szedhessen. 1217.

In nomine Sancte Trinitatis et Indiuidue Unitatis. Andreas Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Galicie Lodomerieque Rex in perpetuum. Excellentissima Regum dapsilitas (így) licet eciam ad extraneos bone commendacionis fragrancia dilatari debeat; ad illos tamen copiosius largicionis sue dona debet extendere, qui sua Regie Maiestati non tantum fideliter, uerum eciam indesinenter inpederunt seruicia, nec condigna suis laboribus receperunt beneficia. Cum itaque noster fidelis et dilectus Sebus Comes per eximia probitatum opera, per indecidue fidelitatis obsequia coram oculis nostris indesinenter claruisset, in suorum recompensacionem meritorum, licet quod facimus pro minimo reputemus, tributum fori Cheturthuc in uilla sua constituti, et similiter pedagium cum tribu (kijavítva; elöbb volt pon) tis de Diduag super suam terram existentis racione nostre porcionis, saluo iure aliorum, tam ei quam suis heredibus contulimus in perpetuum possidenda, per presencium scripta tam Comiti de Poson, quam omnibus aliis, ad quos presens pagina peruenerit, auctoritate Regia districtissime precipientes, quatenus memoratum nostrum fidelem et eius heredes super hac nostra donacione nullatenus impedire, nec aliquatenus presumpmant molestare. Verum quia mordax et insopita malorum pernicies, bonorum actibus inuidens et quieti, quod ordinatum est legitime, molitur retractare; vt hec a nobis pro multiplici continue fidelitatis exigencia nostro fideli facta donacio per omnia successorum nostrorum tempora salua semper et inconcussa permaneat, presentem concessimus paginam sigilli nostri munimine in perpetuum roboratam. Datum per manus Hungrini Magistri aule nostre Cancellarij anno ab Incarnacione Domini millesimo ducentesimo

septimo decimo. Venerabili Johanne Strigoniensi, Reuerendo Bertoldo Colocensi Archiepiscopis existentibus; Calano Quinque-Ecclesiensi, Desiderio Chenadiensi, Willermo Transiluano, Roberto Wesprimiensi, Simone Waradiensi, Petro Geuriensi, Jacobo Waciensi, Stephano Zagrabiensi, Thoma Agriensi Electo Episcopis Ecclesias Dei feliciter gubernantibus; Jula Palatino, Dionisio Magistro Thauarnicorum et Comite Noui Castri, Bancone Bano, Rophoyn Woynada, Ochuz Curiali Comite, ceterisque Comitatibus Comitatus tenentibus, Regni nostri anno terciodecimo.

(Eredetie bőrhártyán, melynek hátához a királynak nagy alaku pecséte vörös selyemzsinórral van függesztve, a budai kir. kamarai levéltárban.)

92.

II. Endre király Egyed nevü hívének regi szabadságát biztosítja. 1217.

In nomine Sancte Trinitatis et Individue Unitatis. Andreas Dei gracie Hungarie, Dalmatie, Crohatie, Rame, Servie, Gallitie, Lodomerique Rex in perpetuum. Sicut mortale genus hominum sue libertatis dignitati, quam a primis generantibus cunctis equalem habuerat, abutendo tradita sibi potestate, meruit spoliari: sic eiusdem posteritatis successio, si bonis resurgat operibus, in quolibet hominum pristine conditionis remedio meretur reformari. Hinc est, quod nos salubriter ammoniti, presentium atque posterorum noticie clarescere volumus: quod ad honestas preces fidelium nostrorum: Venerabilis videlicet D(esiderii) Chonadiensis Episcopi, et Ciriaci Zagrabiensis Prepositi quendam hominem nomine Egidium, qui a primogentoribus suis ad Banatus dignitatem servicio pertinebat, cum omnibus suis heredibus,

per eum habitis et habendis, et cum terris et prediis ad eum sive iure hereditario sive alio quocumque modo pertinentibus, perpetue libertati donavimus, ita videlicet: ut tam ipse quam eius successores, nec Bano nec cuiquam hominum ratione pristine conditionis respondere teneatur; sed cum omnibus suis heredibus, inter nostros servientes computabilis habeatur. Predia autem dicti Egidii, que nostre audientie, cum omnibus terminis ipse Egidius pro confirmatione recipienda declaravit, sunt hec: Insula, Craztenica, Preulaca, Selin, Cherenlec, Rucha, Quiquinik. Prima meta terre predicte Insule, incipit a rivo qui vocatur Ztrugua, et desinit in viam proximam que ducit per campum, qui vocatur Surina; et transit magnam silvam et veniet ad rivum, qui vocatur Mlaca; et iuxta illum descendit usque ad arborem mali; postea tendit in hornum, deinde venit in ulmum; deinde desinit in proximum fontem, qui est in Zawnca; et per illam descendit in rivum, qui est in meta domini Episcopi; et per ipsum transit et desinit ibidem in proximam viam; et per illam venitur in arborem populum, et transi ibidem campum; et veniet ad arborem nucum; inde revertitur ad predictum rivum, qui vocatur Ztrugua, et in ipso descendit et finitur in magna Zowa. Prima meta dicte terre Craztenice incipit a quodam rivo, qui exit de Zowa, qui eciam vocatur Martuwice; et iuxta illum descendit usque ad proximum nucum; deinde tendit in piscinam, et iuxta illam descendit usque ad rivum, qui vocatur Zowichka glowa; et ibidem transit et intrat alium rivum, qui vocatur Dulga mlaca; et in illo tendit sursum quoadusque pervenitur ad magnam arborem populi; de illa tendit ad minorem populum; et inde procedens tendit in Zowam, et ibi finitur. Prima meta terre supradicte Preulaca incipit ab orientali parte ab ipsa Zowa, in loco qui vocatur transitus leprosorum, et ducit per proximam viam in rivum qui vocatur Mertuwica; et per illum descendit usque ad proximam pirum, iuxta quam composita meta est; inde ducit in hornum, deinde tendit ad rivum, qui vocatur Obonin, iuxta quem alia composita meta est circa quatuor arbores hornos; et tendit iuxta predictum rivum usque ad aliam compositam metam circa duas ulmos; deinde ducit ad magnam ulmum, et ibi transit agrum et veniet ad arborem mali; inde itur in magnam viam ad

pirum, circa quam meta est, et tendit in ipsa via usque i rivum qui vocatur Coztnica; et per illum tendit sursum usque alium rivum qui vocatur sicca Coztnica; inde tendi sursum et veniet in fraxinum; inde tendit sursum usque a pirum, inde transit aliam pirum et vadit ad ulmum, ind itur ad cerasum siccam, que stat secus rivum qui vocatu Mlaca; inde tendit sursum ad cerasum nigram iuxta Mlaca inde tendit ad pirum iuxta ripam, que vocatur Ztrugua, iuxt illam descendit usque ad predictum fluvium Zowa, qui est inicium et finis eiusdem predii. Prima meta terre que vocatur Selin, incipit ab occidentali plaga a fonte, qui vocatur Zlatouzti iuxta ecclesiam Johannis Baptiste; et descendit in fonte ipso usque ad divisionem ipsius, una pars ipsius fontis tendit contra meridionalem partem, in qua predicta dirigitur meta, et tendit in alium rivum, qui vocatur Odra; per illum descendit versus orientalem partem, et venitur ad rivum secundum supradicti fontis Zlatousti, et tendit in caput ipsius et ibi finitur. Prima meta terre Chernelec, incipit a parte orientali in magna arbore fagi, iuxta rivum qui vocatur Jelseuz et tendit in proximum montem ad aliam fagum et ascendit sursum per vallum et veniet in hornum; deinde veniet in viam que est in cacumine eiusdem montis, per illam tendit ad magnam hornum, circa quam composita meta est; et ibi transit viam, et descendit alia parte de predicto monte ad arborem castanearum; deinde descendens transit ripam et venit in pirum circa quam composita meta est; inde tendit sursum in alium montem ad viam, que in cacumine ipsius est, in qua meta circa hornum composita est, de illa transit duas compositas metas et venit in prunus arborem; inde itur sursum usque in bivium, in quo composita meta est circa hornum; inde itur sursum ad arborem mali iuxta vineam, inde tendit versus orientalem plagam et veniet in hornum, de ipsa descendit ad pirum, et descendit donec veniat in supradictum rivum, qui vocatur Jelshewec. Prima meta terre Rucha est contermina terre Munozlou, terre scilicet filiorum Macharei Comitis; inde tendit ad Zawam; deinde in Lachinam, inde pe silvam redit et conterminatur iterum terre predicte filiorum Macharei Comitis. Prima meta terre supradicte Quiquinik, incipit ab ipsa Quiquinik, et descendit in

Lomnicam; inde ascendit in fluvium qui vocatur Ses; inde ascendit in bivium, quod dicitur Pomneu; inde in Wericam fluvium, inde ascendit per vallem et redit in Caluucz. Ut igitur hec a nobis facta libertatis donacio, per omnia nostrorum successorum tempora salva semper et inconcussa permaneat, presentem paginam concessimus, sigilli nostri munimine in perpetuum roboratam. Datum per manus Magistri Hugrini Aule Regie Cancellarii, anno ab Incarnatione Domini MCCXVII. Venerabili Johanne Strigoniensi, Reverendo Bertoldo Colocensi Archiepiscopis existentibus, Calano Quinqueeclesiensi, Desiderio Chonadiensi, Wilelmo Ultrasilvano, Symone Waradiensi, Jacobo Waciensi, Roberto Vesprimiensi, Petro Geuriensi, Stephano Zagrabiansi, Thoma Agriensi Episcopis Ecclesias feliciter gubernantibus. Jula Palatino, Bancone Bano, Dionisio Magistro Tawarnicorum et Comite Novi Castri, Rophoyn Woiwada, Ochuz Curiali Comite, et ceteris Comitibus Comitatus tenentibus. Regni nostri anno tercio decimo.

(Tkalcsis, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 36. l.)

93.

II. Endre királynak a zágrábi egyház és népei jogositványait és szabadságait megerösitö privilegiuma. 1217.

(Tkalcsics, Monum. histor. Episcopatus Zagrabiensis I. köt. 44. lap. V. ö. Fejér Cod. Dipl. III. köt. 1. r. 210. l.)

94.

II. Endre királynak a zágrábi egyház jószágait megerösitő és biztositó privilegiuma. 1217.

(Tkalcsis, Monum. histor. Episc. Zagrab. I. köt. 38. lap. V. ö. Fejér Cod. Dipl. III. köt. 1. r. 214 l.)

95.

II. Endre királynak rendelete a Maros folyón működő sótisztekhez, hogy a zágrábi egyházat bizonyos sójövedelemben részesitsék. 1217.

Andreas Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croatie, Rame, Servie, Gallicie, Lodomerieque Rex in perpetuum. Immensa Regum dapsilitas licet nullis dandi limitibus coharctari debeat, ad illos tamen diligencius munificencie sue dona debet extendere, qui et temporalium bonorum impensu sibi fideliter obsecuntur, et in offerendis oracionum sacrificiis pro pace Regis et Regni, Deo jugiter ac devote famulantur. Cum itaque curis et defectibus Ecclesiarum omnium in Regno nostro Christo militancium earum tamen maxime, que ad nos speciali patronatus iure pertinent, diligentem apponere providenciam debeamus; Zagrabiensis Dioecesis Monasterium, per nostrum antecessorem sanctum Ladislaum Regem immortalis memorie fundatum, postmodum autem multorum elapsu temporum divina sic disponente gracia nostri patronatus suffragio dedicatum, temporali commercio volentes eterna metere, huiusmodi largicionis stipendio liberalitate

Regia in perpetuum dotavimus: quatenus salinarii super Marisii fluvium constituti de salibus aquaticis, eiusdem Ecclesie Canonicis et non Episcopo, valens quinquaginta marcas de salibus in loco qui vocatur Zegedin, annuatim ante festum Sancti Regis Stephani persolvere teneantur, ac iam dictis Canonicis usque Zagrabiam absque omni tributo deportandis, et cum omnimoda libertate, si eis expedierit vendicioni exponendis. Verum quia rei geste memoria facili lapsu mortalium mentes deserit, et que pia fidelium disponit sedulitas in sopito malignancium impulso quandoque contigit vacillare, ut hoc a nobis pro nostrorum remissione peccatorum, Divine pietatis intuitu, legitime facta largicio non per salinarios, non per quempiam alium alterari vel retractari valeat, huius execucionem negocii vice nostra, Sancte Colocensis Ecclesie Archiepiscopo commisimus, ita videlicet, ut excluso quolibet salinariorum et aliorum quorumlibet gravamine, sumpmam iam dicte pecunie quolibet anno plene faciat adimpleri. Et ut hec per omnia successorum nostrorum tempora salva semper et inconcussa permaneant, presentem concessimus paginam sigilli nostri munimine in perpetuum roboratam. Datum per manus Hugrini Aule Regie Cancelarii, anno ab Incarnacione Domini MCCXVII. Venerabili Johanne Strigoniensi, Reverendo Bertholdo Colocensi Archiepiscopis existentibus, Calano Quinqueecclesiensi, Desiderio Chanadiensi, Vilhelmo Transylvano, Roberto Wesprimiensi, Simone Varadiensi, Petro Geurinensi, Jacobo Vaciensi, Stephano Zagrabiensi, Thoma Agriensi Electo, Episcopis Ecclesias feliciter gubernantibus. Jula Palatino, Dyonisio Magistro Tavarnicorum et Comite Novi castri, Bancone Bano, Ochuz Curiali Comite, Raphoyn Voywoda ceterisque Comitibus Comitatus tenentibus. Regni nostri anno tercio decimo.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 46. l.)

96.

II. Endre király Tibor comesnek az ó-budai szigeten levő monostortól a pesti vámjövedelmet elvevén, annak fejében a mlített monostornak bizonyos sójövedelmet adományoz. 1217.

In nomine Sancte Trinitatis et Indiuidue Unitatis. Andreas Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Serie, Galicie, Lodomerieque Rex in perpetuum. Venerandi Regie stirpis successores tam diligentem in suorum antecessorum donationibus et institutis debent habere diligentiam, ut si quid ex hijs uel annosa temporum canitie, uel importuno malignantium impetu labefactari uiderint, non tantum in melius immutare, sed immutata studeant auctoritatis sue testimonio roborare. Cum itaque frater noster Emericus Rex inclite memorie medietatem tributi de Pesth Monasterio Tyburcij Comitis de Insula iure perpetuo contulisset, et nos postmodum idem tributum ad magnam insulam nostris deputassemus usibus, in eiusdem restauracionem plenariam LX marcas de salibus terrestribus annuatim in Polonia persoluendas memorato Monastario in perpetuum assignauimus. Verum quia rei geste memoria facili lapsu deperit; (ut) hec a nobis facta commutatio nostris nostrorumque successorum temporibus salua semper et inconcussa permaneat; presentem concessimus paginam sigilli nostri munimine inperpetuum roboratam. Datum per manus Magistri — — — — aule Cancellarij, anno Dominice Incarnationis millesimo CC°XVII°. Venerabili Johanne Strigoniensi, Reuerendo Bertoldo Colocensi Archiepiscopis existentibus; Calano Quinqueecclesiensem, Wilhelmo Transsiluanem, Roberto Wezprimiensem, Symone Waradiensem, Petro Geurgiensem, Desiderio Cenadiensem, Jacobo Vaciensem, Stephano Zograbiensem, Thoma Electo Agr(iensem Ecclesias) feliciter gubernantibus. Jvla Palatino, Bancone Bano, Dyonisio Magistro Tauarnicorum et Comite Noui Castri, Ochuz Curiali Comite, Raphain Voiauada,

ceterisque Comitibus Comitatus tenentibus, Regni nostri anno terciodecimo.

(Eredetie bőrhártyán, a kék-fejér selyemzsinóron függő pecsét elveszett; a budai kir. kamarai levéltárban.)

97.

II. Endre király Paulinus és Jakab comeseknek Turdos helységük fejében, melyet az esztergami egyháznak adományozott, Burin nevű föld adományával kártalanítja. 1217.

In nomine Sancte Trinitatis et Individue Unitatis. Andreas Dei gracia Ungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Gallicie, Lodomerieque Rex in perpetuum. Cum ea, que bonorum deliberacione legitima disponuntur, et maxime que Regia pertractat auctoritas, salva semper et inconcussa permanere debeant. Ad universorum presencium atque posterorum noticiam clarescere volumus: nos in commutacionem ville Turdos, quam nostris fidelibus Paulino Comiti et Jacobo dederamus, et postmodum Sancte Strigoniensi Ecclesie contulimus, terram ville Burin, que ad Castrum Posoniensi prius pertinebat, exceptis castrensibus, memorato Paulino Comiti et Jacobo et eorum heredibus, per nostrum fidelem Lampertum filium Omodey, in perpetuum contulisse; ita videlicet: ut sicut Strigoniensis Ecclesia villam Turdos iurisdiccione perpetua suscepit possidendam, eodem iuris ordine sepedicti Paulinus Comes et Jacobus frater eius et eorum successores, tamquam sua patrimonia possideant in perpetuum sine condradiccione, sub eisdem metis et terminis, quibus unquam plenarie nec non pacifice iam dictum Posoniense Castrum possidebat. Cuius mete conterminales sunt hii: versus orientem populus monasterii Sancti Martini de Pannonia, de Sala, hinc procedendo conterminatur ville Zemere; hinc

endit ad villam Mynolth nomine Beren versus meri… inc transit aquam Duduag, et transit procedendo i… Beren, villam Moynolth memorati; hinc ad villam Zele, … quod in terra, pratis et silvis et piscinis Zele, villa Ber… Poseniensis suam habet legitimam porcionem; hinc particip… netas cum udvornicis Regis versus occidentem; hinc tendi… ad villam Nek castrensium; et inde circuiens venit ad … predium Berecie, domine Bogosloe, et transiens Duduag … versus Sala Abbatis, conterminatur predio Sebus Comitis … nomine Thumoy versus occidentem; hinc procedit ad tres … populos et rediens ad terminos populorum Abbatis Sancti Martini venit ad priorem metam. Ut igitur hec per nos facta … donacio pariterque disposicio per omnia successorum nos… trorum tempora salva semper et inconcussa permaneat presen… tem concessimus paginam sigilli nostri munimine in perpetuum … roboratam. Datum per manus Magistri Hugrini Aule Regie Cancellarii, anno ab Incarnacione Domini MCCXVII. Venerabili Johanne Strigoniensi, Reverendo Bertholdo Colocensi Archiepiscopis existentibus, Kalano Quinqueecclesiensi, Desidero Chanadiensi, Villelmo Ultrasilvano, Symeone Waradiensi, Roberto Wesprimiensi, Jacobo Waciensi, Petro Geuriensi, Stephano Zagrabiensi, Thoma Agriensi Electo Episcopis Ecclesias feliciter gubernantibus. Jula Palatino, Bancone Bano, Dyonisio Magistro Tavarnicorum et Comite Novi Castri, Rophoyn Voyvada, Ochuz Curiali Comite, ceterisque Comitibus Comitatus tenentibus. Regni nostri anno tercio decimo.

(Tkalcsics, Monumenta hist. Episcopatus Zagrabiensis I. köt. 47. l.)

98.

A pécsi káptalannak bizonyságlevele, hogy Endus Athának fia Basal nevü birtokát Péter Endus fiának eladta. 1217.

Petrus Quinqueecclesiensis Prepositus et totum eius Ecclesie Capitulum omnibus, ad quos presentes littere peruenerint salutem in Domino. Quum ea que geruntur in tempore labi solent cum tempore; dignum est, vt ea que posteritatis memorie commendanda sunt, litterarum testimonio confirmentur. Inde est, quod vniuersitati vestre notum esse volumus, quod Petrus filius Endus, ex consensu Illustrissimi Regis Andree, tertij Bele Regis filij, ab Endus filio Atha predium quoddam nomine Basal, cum quatuor capitibus libertinorum, octoaginta quatuor marcis comparauit, eique pecuniam per manus duorum, Nicolai scilicet filij Esav, et Nicolai filij Sebastiani, quos inter ipsos Regia Celsitudo pristaldos destinauerat, in presencia nostra plenarie persoluit. Terminus autem illius predij, sicut ex relacione duorum pristaldorum, et vtriusque partis assensu (így), incipit de Rywo Alma, et vadit per paruam vallem ad Orman ad occidentem; et inde uadit versus aquilonem in uia, et peruenit ad terram Sancti Jacobi; inde uadit ad orientem ad vnum riuum qui vocatur Kutusd et per eundem riuulum vadit ad occidentem, et ibi ascendit per uallem: et ibi meta, que est communis cum villa Symigyensi, que vocatur Bato, et per vallem uadit ad occidentem ad magnam viam, que vocatur via Imperatoris, et illa uadit ad orientem, et ibi meta que est communis cum villa Abbatis Sancti Martini, que vocatur Ruorch, et per eandem viam ad pontem Alma, qui vocatur magnus pons, et per eundem fluuium Alma versus meridiem iuxta predium Zuda, et inferius ad terram Stephani filij Martini; inde ad terram Jacobi filij Wagyus; inde ad eundem locum vnde incepimus; et ibi est terra Benedicti filij Martini. Huic vendicioni, et illius terre circuicioni assenserunt omnes vicini circumiacentes, quorum

nullus secundum assercionem pristaldorum supradictis metis contradixit; affuit eciam Pousa frater supradicti Endus, qui predium illud uendidit, et alij quam plures, quorum nomina longum est enarrare. Et ne de cetero super hoc aliqua controuersia possit oriri, placuit tam pristaldis, quam partibus, vt hoc testimonio nostro firmaretur. Vt igitur hoc perpetue stabilitatis robur optineat, nos ad peticionem ipsorum presentes litteras sigillo Capituli nostri communitas huius rei testimonium perhibentes Petro contulimus, rogantes et obsecrantes in Domino, ne quis eorundem testimonio contradicere presumat. Actum est hoc anno Dominice Incarnacionis M°CC° decimo septimo, indiccione quinta, epacta XI. concurrente sexto. Domino ac patre nostro Calano Quinqueecclesiensi kathedre feliciter presidente; Tyburcio Preposito de Posoga existente, Lodomerio Preposito Sancti Johannis et Archydiacono de Baranya, Michaele Hospitali Magistro, Laurencio Cantore, Johanne Archydiacono de Tolna, Paska Archydiacone de Ozyuagh, Garino Archydiacono de Marchia, Jacobo Archydiacono de Wathy, Petro Archydiacono de Walko, Johanne Archydiacono de Regun, Georgio Custode.

(A pécsi káptalannak 1350-ki »Johannes filius Pauli de Zenthelsebeth de genere Gewr« kiadott átiratából a budai kir. kamarai levéltárban.)

99.

II. Endre királynak Guzke horvátországi helységet tárgyazó adománya Gucei Pontius templomrendi főmester, s a magyarországi és szlavoniai templariusok számára. 1219.

In nomine Sancte Trinitatis et Indiuidue Unitatis. Andreas Dei gracia Ungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerieque Rex in perpetuum. Cum ex Regis Regum testimonio plene cognoverimus, immunda queque per

elemosinarum largicionem posse penitus emundari, et alibi scriptura mercenarium condigna mercede dignum esse manifestat : idcirco gravissimas et non modicas expensas, quas dilectus et fidelis noster frater Pontius de Guce, per Hungariam et Sclavoniam Domorum Milicie Templi Magister, ob honorem Regium nostrique corporis securitatem, tam eundo ultra mare, quam redeundo per Greciam, de bonis Domus fecit, considerentes; per cuius consilium et auxilium post Deum, sicut credimus, ad propria remeavimus, labores quoque continuos, quos nobiscum, et propter Nos, Serenissimamque coniugem nostram Y. Reginam sustinuit, pre oculis Regie Maiestatis habentes, et insuper ad peticionem ipsius Regine, nec non pro salute tam corporum quam animarum nostrarum, terram quandam in Croacia, terre Castri de Sten, et terre de Modruz et de Bozane contiguam, Guzke nomine, cum omnibus pertinencijs suis integraliter et absque ulla diminucione, in recompensacionem expensarum et laborum, quos dictus Magister frater Pontius de Guce propter nos et dominam Reginam, sicut prediximus, sustinuit, Sacre Milicie Templi ita libere, sicut ceteras helemosinas, quas in Regno nostro possident, obstante nullo priuilegio super predicta terra prius vel posterius forsitan impetrato, iure perpetuo contulimus possidendam : videlicet quod nullus Banus, nullus Comes, nullus Baiulus, siue quilibet alius, super populum in predicta terra commorantem, absque licencia et voluntate fratrum Templi presumat descendere, uel ipsum super exaccione alicuius collecte casu quolibet molestare. Et in possessionem terre prefate fratres Domus Templi per fidelem yobagionem nostrum Dodomerium Comitem fecimus introduci. Cuius terre prima meta incipit iuxta riuulum qui vocatur Gernowize ; inde vadit versus meridiem ad locum qui dicitur Cedelou ; inde usque Wrata, ubi est tercia meta : hinc vero tendit versus Busan usque Bame Camenice, que est diuisio inter Busan et Gueshe, ubi lapis est fixus, ibique est area triturandi ; inde protenditur usque in Crastino, ubi est ecclesia Sancti Georgij Sanctique Marcy ; inde ad aquam que est iuxta Watenie ; inde ad montem Malecenic in Chesche et Vinador versus occidentem ; inde uadit ad Jeccenize ; inde protenditur ad Cherniche uersus orientem ; inde siquidem uersus diuisiones de Guezke et

Modrus ad lapidem qui vocatur Pes Ursi; inde uero ad montem Plaz; inde quidem diuiditur in montem Plaz et Gueske; hinc tendit ad Gernewize; inde uero reuertitur ad priorem metam, videlicet ad riuulum Gernowize. Ut autem hec a nobis Deo et Sacre Domui Templi facta donacio nullis unquam ualeat temporibus retractari, presentem paginam aurei sigilli nostri munimine fecimus roborari. Datum per manus Ugrini aule Regie Cancellarij et Colocensis Archielecti, anno Dominice Incarnacionis millesimo ducentesimo XVIIII°. Venerabili Johanne Strigoniensi Archiepiscopo existente; Wilhelmo Ultrasiluano, Desiderio Cenadiensi, Roberto Vesprimiensi, Thoma Agriensi, Bartholomeo Quinqueecclesiensi, Stephano Zagrabiensi, Cosma Geuriensi Eyiscopis, Ecclesias feliciter gubernantibus. Nicolao Palatino et Supruniensi Comite, Neuka Woiuoda existentibus; Micha Bihoriensi, Demetrio Ferrei Castri, Smaragdo Posoniensi, Batiz Mussuniensi Comitatus Comitibus tenentibus. Regni nostri anno sextodecimo.

(III. Honorius pápának 1226-ki megerősítő bullájából Theinernél; Vetera Monumenta hist. Hung. Sacr. illustr. I. köt. Róma 1859. 68. l. Hiányosan kiadva Fejérnél Cod. Dipl. III. köt. 1. r. 272. l.)

100.

A keresztesek csurgói konventjének bizonyságlevele, hogy Julad comes és fia Arnold 40 girányi adósságuk fejében Harazna birtokukat Ochuz comesnek elzálogositották. 1219. körül.

Nos Conuentus Domus Hospitalis de Churgo damus pro memoria; quod secundum continenciam litterarum Conuentus de Zala vidimus contineri, quod Comes Julad, et Arnoldus filius suus, in solucionem quadraginta marcarum Comiti Ochuz soluere tenebantur in duobus terminis, uidelicet uiginti marcas in octaua Sancti Martini partim in denarijs banalibus et

partim in extimacione condigna, alias uero uiginti marcas in octaua Pasce soluere tenebantur. Hoc adiecto tamen, quod idem Julad Comes, ac filius suus Arnoldus, pro ipsis quadraginta marcis quandam possessionem eorum in pignore obligauerant Harazna uocatam iuxta Drauam existentem; cum omnibus utilitatibus et pertinencijs suis usque finalem solucionem Comes Ochuz possidebit; et si tamen ipsum terminum pretermitteret in soluendo; extunc incurreret penam duppli. Ceterum ipsis terminis aduenientibus, uidelicet in primo termino pro Comite O. St. Comes coram nobis comparuit; ipso alio termino aduenient pro eodem domino suo Comite O. Crisius plebanus coram nobis comparuit; et quia in duobus terminis modo aliquo pro dicto J. et Arnoldo filio suo nullus comparuit; ideirco (in)current penam duppli, uidelicet octoginta marcarum. Datum in uigilia Sancti Georgij martiris.

Kívül: Contra Julad Comitem ac filium suum Arnoldum quadraginta marcis insolutis.

(Eredetie börhártyán, a zárpecsét elveszett; a budai kir. kamarai levéltárban.)

101.

II. Endre királynak Mugurchs és Boborchs helységeket tárgyazó adománya Oszlu comes fiai Belud és Oszlu számára. 1220.

In nomine Sancte Trinitatis et Indiuidue Unitatis. Andreas Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerieque Rex in perpetuum. Munificencie Regalis inmensitas licet ad quoslibet manu largiflua equaliter habere se debeat; ad illos tamen vberiori gracia tenetur diffluere, qui ad Regis honorem et Regni commodum sua diligenter impederunt seruicia, nec condigna laboribus recepe-

runt beneficia. Hac itaque consideracione ammoniti tam m dernis, quam futuris notum esse volumus : quod cum vl mare proficisceremur, filijs Oslw Comitis, videlicet Belud Oslw, in recompensacionem fidelis seruicij, quod nobis ind sinenter exhibuerunt, quandam terram vduornicorum nostr rum, cum incolis eiusdem, perpetuo contuleramus possidei dam. Habitis autem consilijs Principum nostrorum dictai terram cum incolis eiusdem tam a pretaxatis hominibu quam ab alijs omnibus, quibus terras vduornicorum contuli mus, censuimus recipiendas. Sed ne prenominatos fidele nostros immunes bonis Regalibus reddamus, pro restauracio ne iam dicte terre duas villas, videlicet Mugurchs et Boborchs cum omnibus pertinencijs suis, scilicet aquis et omnibus — — — — — — ad eas villas pertinentibus, quas a Castro nostro Supruniensi recipientes eis contulimus, sicut a tempore bone memorie Regis Stephani incole earundem possederunt, eis et posteritatibus eorum cum nostra gracia per nostrum fidelem Mauricium de Puku, contulimus perpetuo possidendas. Quarum terrarum mete sic incipiunt : Prima meta terre Mugurchs incipit ab horiente iuxta predium Andree filij Pauli, et vadit ad meridiem ad quoddam predium eiusdem Andree vsque ad Belunpotoka ; inde tendit inferius ad aquam Rebucha ad Boncholtorma ; inde descendens per Rebucham, et quidquid intra eandem est, totum ad Mugurchs pertinet ; inde tendens ad septemtrionem vadit inferius ad insulam Turgrad ; inde ad stagnum Seund, quod ad Mugurchs pertinet ; inde ad pratum desertatum. Prima meta ville Boborchs incipit ab horiente iuxta terram Petri filij Endus ; inde vadit ad meridiem et conterminatur cum villa dicti P(etri) nomine Coun ; inde eundo conterminatur ville Deer, videlicet jobagionum Castri Geuriensis ; inde tendens ad occidentem conterminatur ville Putuk ; deinde eundo conterminatur terre Oslonis Comitis ; inde tendit ad septemtrionem — — — — — am Boborchs filij Phonchol ; inde eundo conterminatur ville Magluca ; inde reuertitur ad metam priorem, et ibi terminatur. Vt igitur hec a nobis facta donacio inconcussa permaneat, presentem concessimus paginam sigilli nostri munimine in perpetuum roboratam. Datum per manus Cleti Au(le nostre Cancellarij) anno Dominice Incarnacionis millesimo ducentesimo vigesimo.

Venerabili Johanne Strigoniensi, Reuerendo Wgrino Colocensi Archiepiscopis existentibus; Roberto Wesprimiensi, Guillelmo Transiluano, Desiderio Chanadiensi, Jacobo Waciensi, Stephano Zagrabiensi, Alexandro Waradiensi, Bartholomeo Quinqueecclesiensi, Thoma Agriensi, Cozma Geuriensi Episcopis existentibus et Ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Nicolao Palatino et Comite Supruniensi, Ochuz Bano, Neuka Wojawoda, Dionisio Magistro Dapiferorum et Comite Vosuariensi, Bathizio Musuniensi, Jula Budrugiensi, Ladizlao Magistro Agasonum et Comite de Posoga, Benedicto filio Samud Comite de Castro Nouo, et ceteris Comitibus Comitatus tenentibus, Regni nostri anno XII.

(Régi másolat a budai kir. kamarai levéltárban; igen hiányosan kiadva Fejérnél III. köt. 1. r. 300. l.)

102.

Márton corbaviai püspöknek bizonyságlevele, hogy a topuskai apát emberei annak Vernicében lévő szent István templomára vonatkozó kegyuri jogát elismerték. 1220.

Ego Martinus Dei gracia Corbabensis Episcopus, notum facio tam presentibus quam futuris: quod cum consecrarem Ecclesiam Sancti Stephani in Vernice, recognitum est in presencia mea de hominibus Abbatis Toplice, qui eandem Ecclesiam per concessionem eius construxerunt, quod predictus Abbas et Monachi Toplice habent eandem iurisdiccionem in predicta Ecclesia Sancti Stephani in Vernice, quam debet habere dominus vel patronus in ecclesia fundata in terra sua. Et quod occasione prefate Ecclesie Sancti Stephani nullum fiet preiudicium Ecclesie Toplice in poste(rum) de terra, vel de redditibus suis, per sacerdotem eiusdem ecclesie, neque per aliquam aliam personam, sed terra et elemosina domini Regis

Ecclesie de Toplica libera manebit in eternum. Et ne hoc qualibet temeritate vel alicuius fraudulencia de cetero valeat perturbari, presentem paginam sigillo nostro fecimus communiri. Actum anno gracie MCCXX.

(Tkalcsics, Monumenta hist. Episcopatus Zagrabiensis I. köt. 48. lap.)

103.

II. Endre királynak bizonyságlevele, hogy János esztergami érsek Nyárhid fejében Surány helységet Erney bánnak cserében átengedte. 1221.

Andreas Dei gracia Rex Hungarie etc. quod venerabilis in Christo pater dominus Johannes Archiepiscopus Strigoniensis terram suam Surany vocatam in Comitatu de Nitra prope eundem fluuium Nitra existentem, in concambium dedisset Magnifico viro Erney Bano pro terra ipsius Nyarhid vocata in eodem Comitatu Nitra existente. Mete autem terre Surany incipiunt a parte orientali prope fluuium Nitra, et tendit ad villam O Cheke Abbatis Sancti Ipoliti de Zubor; inde tendit per metas terreas vsque metam Tardoskeddi fratrum religiosorum de Apulia in Austria commorancium; ibi peruenit ad terram Kewzfeuld vocatam, que nunquam aratur, sed per pecora de O Cheke, Tardoskeddi et Nagizeg communiter vtuntur, et ibi terminus mete perficitur. Datum per manus honorabilis Magistri Koptipani (igy) Prepositi Budensis aule nostre Vice Cancellarii anno millesimo ducentesimo vigesimo primo.

(Régi másolat a budai kir. kamarai levéltárban.)

104.

II. Endre király Ochus bánnak visszaadja Kesmenice helységet, melyet III. Béla király annak atyjától elvevén, a zágrábi egyháznak adományozott. 1221.

In nomine Sancte Trinitatis et Individue Unitatis. Andreas Dei gracia Hungarie, Dalmatie, Croatie, Rame, Servie, Galitie, Lodomerieque Rex in perpetuum. Regie dignitatis incumbit officio, ut illorum peticiones, quos Regni utilitati honorique Regie Corone pervigiles experto cognoverit, benigno favore prosequatur. Hinc est: quod terram quandam sub Keymuk, nomine Kemesnice, quam pater noster felicis memorie Rex Bela, maiore Ochuz, patre videlicet Ochuz Bani abstulerat, et Zagrabiensi Ecclesie per privilegium contulerat perpetuo possidendam, ad instanciam dilecti et fidelis nostri Ochuz Bani, et maxime quia in ducentis marcis persolvendis, quas nobis de ultramarinis partibus remeantibus accomodaverat, sibi tenebamur, eodem iure et libertatis titulo quo Ecclesia eam possidebat, scilicet: nec marturinas nec alias exacciones que sunt vel que forte in Banatu emerserint, nec vitualia Banatui, nec Vicebano, incole earumdem terrarum solvere tenebantur, per fidelem nostrum Reinolt filium Pertolt sibi et per eum suis heredibus iure perpetuo possidendam restituimus, et per eundem Reinolt, Ecclesie Zagrabiensi, ne ei iniuriari et predecessorum nostrorum elemosinas velle retractare videremur, pro predicta terra nomine Kemesnice, terras eandem equivalentes de nostris terris propriis, scilicet: de terris Castri Zagrabiensis terras videlicet: Rodos, Widuse, Cupuc et Braten, a Castro Zagrabiensi exceptas, ad beneplacitum Episcopi et tocius Capituli, eisdem debitis et serviciis, quibus incole earundem terrarum Banatui servire tenebantur, Ecclesie perpetuo possidendas contulimus, concedentes earumdem terrarum inhabitatoribus, quod nec marturinas, nec descensum, nec alias exacciones, que forte

emerserint in Banatu, nec Banatui, nec Vicebano solvere teneantur, sed Ecclesie tantummodo. Ad maiorem eciam cautelam dictas terras per superius nominatum Reinolt certis limitibus undique distinqui precepimus. Prima igitur terre Rodos meta egreditur de Sowa, et venit cum metis de terra assignatis ad fossatam Mlaca usque ad viam, inde reflectitur versus aquilonem et tendit per metas in longum Mlaca, in qua diucius vadit per metas ad arborem narfa, inde in magna via ad arborem tulfa, sub qua est meta terrea, inde in eadem via vadit per metas usque ad terminos Girymla, que est terra eiusdem Ecclesie ab antiquo, semper a dextris terra populorum Regis remanente, a sinistris vero Ecclesie; inde reflectitur versus occidentem et metis assignatis, tam sub piro, quam sub aliis arboribus vel in campis tendens diucius, reclinatur versus meridiem, etper metas vadit ad pirum, sub qua est meta, transitque aquamad sambucum ubi est meta, inde vadit ad arborem cerasi iuxta quam in eadem aqua paululum tendens superius vadit ad narfa, inde per metas tam terreas quam arbores intrat Sowam, semper a dextris et a sinistris Ecclesie pertinentibus, et in Sowa meta vadit inferius unde prius processerat, et medietas aque Sowe pertinet ad Ecclesiam. Item meta terro Cupuc et terre Widuse incipit ab oriente iuxta metas Episcopi sub quercu, inde vadit ad silicem sub qua est meta iuxta aquam, inde vadit per metas versus aquilonem ad puteum Lubawod, ubi est meta sub piru, inde vadit per viam ad cacumen magni montis ubi est meta et (in)vertice eiusdem montis vadit ad Jazanouc, pars montis a sinistris pertinet ad Ecclesiam, inde descendit per metas versus meridiem ad puteum, inde intrat aquam Blizna in qua vadit inferius diucius et exiens de aqua ascendit montem Sterma pec, de quo descendit per metas ad puteum, inde transiens vallem ascendit monten ad metam in quo vadit paululum per metas et descendit ad sorbum tenens metas cum Herceg, inde descendit in Blizna-potoka, in quo procedens paululum exit ad viam Struscogoy per quam per metas vadit ad aquam Zucher, tenens metas cum populis Regis, inde conterminatur terre prememorate Ecclesie antiquori, semper a sinistris meta
ctante Ecclesie. Item meta terre Bratonis incipit ab
lente de quercu et tendit versus orientem in via ad pirum,

inde vadit ad lapidem per metas ubi conterminatur terre Banconis, hinc per metas procedens conterminatur terre Episcopi, inde ad quercum, inde ad avellanam inde ad quercum, hinc ad aquam Yelsonc, in qua parum procedens transit ad pirum ubi est meta, inde in montem ad quercum, deinde ad viam inde per metas ad Hodud, hinc in montem ad sorbum de qua per viam vadit ad tulfa, inde in Crauawelg hinc in Hodud, ibi conterminatur priori terre eiusdem Ecclesie, ab inde per montes et colles et per cetera loca transeundo cum metis ascendit ad locum unde prius proccesserat meta, semper a dextris Ecclesie metis remanentibus. Ut autem hec a nobis Ochuz Bano facta restitucio et facta in Ecclesiam in concambium restitucionis collacio nec nostris, nec nostrorum successorum temporibus vel per Banum sive per aliquem alium retractari valeat, presentem concessimus paginam sigilli nostri munimine in perpetuum roboratam. Datum per manus Cleti Aule Regie Cancellarii et Agriensis Prepositi, anno Dominice Incarnacionis MCCXXI. Venerabili Johanne Strigoniensi, Reverendo Vgrino Colocensi Archiepiscopis existentibus, Desiderio Cenadinsi, Willelmo Transilvano, Roberto Wesprimiensi, Thoma Agriensi, Stephano Zagrabiensi, Alexandro Waradiensi, Bartholomeo Quinqueecclesiensi et aliis Episcopis Ecclesias feliciter gubernantibus. Nicolao Palatino et Comite Supruniensi, Ochuz Bano, Paulo Voywoda, Jula Curiali Comite Regine et Comite Budrugiensi, Dyonisio Magistro Tawarnicorum et Comite Bachiensi, Bankone Curiali Comite Regis et Comite Albensi, Demetrio Senescalco et Comite Woswariensi, Laurencio filio Ochuz Magistro Pincernarum et Comite Keweiensi existentibus. Regni nostri anno XVIII.

(Tkalcsics, Monum. historica Episcopatus Zagrabiensis I. köt. 49. l.)

105.

István szerb nagyzsupán barátságot fogád a raguzaiaknál 1205—1222.

In nomine patris etc. Ego Magnus Jupanus Stephanu cum filiis meis iuro Comiti Ragusii Johanni Dandulo et tot Communi Ragusine Civitatis in Deo et in Beata Dei Genitrice etc., quod ero vester amicus et (vos) mei filii, donec mihi rect fueritis. Et si aliquis vester inimicus fugerit ad meam terram, ut dem eum vobis, si ceperit vobis aliquid molestare de terra mea. Et ut veniant vestri homines per meam terram cum mercimoniis sine ullo timore. Et ut non sit eis nulla fortia, set ut vendant et comparent libere. Et illud, quod est mercatorum consuetudo in terra mea, ut dent mihi. Et ut Sclavus non apprehendat Raguseum sine iudicio. Sed si factum fuerit iniustum inter Civitatem Ragusii et terram meam, ponant se iudices, ubi est consuetudo, et iudicent; et ut non (fiant) presalia. Quod si contra hoc fecero, iudicet me Deus, et Sancta Dei Genitrix.

(Ljubics, Monum. sp. hist. Slav. Merid. I. köt. 31. l.)

106.

Béla ifjabb királynak Pzer helységet tárgyazó adománya István zágrábi püspök számára. 1222.

In nomine Sancte Trinitatis et Individue Unitatis. Bela Dei gracia Rex, filius Regis Ungarie et Dux totius

Sclavonie, omnibus ad quos presentes littere pervenerint salutem in Domino. Regie Maiestatis Celsitudo tam providam debet habere circumspectionem, ut quanto quis ad supportanda Regni negotia officiosior occurrit et in gerendis rebus se offert promptiorem, tanto propensius dignis meritorum premiis remunerandus censeatur. Quapropter universis notum fieri volumus: quod dilectissimo et fideli nostro Stephano, Sancte Zagrabiensis Ecclesie venerabili Episcopo, cuius discretione procurante, pre ceteris Regni Primatibus, discordia inter patrem nostrum et nos olim exorta et ad inextimabile Regni detrimentum succrescens est ad concordiam revocata, et universa gens, variis perturbationum procellis fluctuans, in pace collocata, terram Pzer, de Castro Zagrabiensi exceptam, licet respectu servitiorum suorum minimam et meritis inequalem, sibi et sue posteritati, certis metis assignatam, contulimus iure hereditario in perpetuum possidendam. Incipit autem prima meta supradicte terre, que est meta terrea, et dividit eandem terram de terra Petri filii Gurch, que tendit versus occidentem super montem usque ad quandam pomum, sub qua meta est terrea, inde procedendo parum sub quadam ylice est meta erecta de terra, inde tendit per metas in arbore cruce signatas, et in eodem monte superius est meta terrea, que dividit terram populorum Castri, inde tendit per metas in arbore cruce signatas, inde vadit ad magnam viam iuxta quam est meta terrea, de qua declinat versus septemtrionalem partem, item eundo iuxta eandem viam a capite eiusdem vie vadit super verticem montis cuiusdam in quo est meta, item inter verticem montis eiusdem et alterius montis est vallis quedam, que licet sit pastus ferarum, tamen est meta, deinde tendit per arbores cruce signatas usque ad summitatem montis et ibi est meta de terra erecta sub quadam arbore, que vulgariter dicitur gurthafa, et inde descendit per arbores cruce signatas usque ad fluvium Biztricha ibi est meta de terra erecta, et inde graditur inferius ad fluvium Breszovica ubi uterque fluvius in unum conveniuntur, et ibi est meta erecta de terra, de aqua Breszovica vadit superius usque ad magnam viam iuxta quam viam est meta in capite eiusdem fluvii de terra erecta, inde tendit versus meridiem per magnam viam usque ad locum, qui vocatur Predolia,

)i est meta de terra erecta, inde per eandem vi[illegible] sque ad metas, que tribus locis lapidibus sunt erec[illegible] ıde descendit inferius usque ad terminum et fines terre Zo[illegible] bi sunt due mete de terra prope Sanctum Johannem, [illegible] onterminatur terre proprie Episcopi. Ut igitur hec nos[illegible] lonatio perpetue felicitatis (így) robur obtineat, sigilli nos[illegible] mpressione fecimus communiri. Presentibus jobagionib[illegible] ıostris: Jula Palatino et Budruguiensi Comite, Petro [illegible] Crapuna, Scrccmerio de Zala, Cosma de Wolcou Comitibu[illegible] Voiavoda Camerario. Pristaldus terram assignans et meti rigens fuit Bissenus de Hotwon nomine Kochobur. Datu[illegible] ıer manus Magistri Hemonis nostri Cancellarii, anno Dominic incarnationis MCCXX secundo.

(Tkalcsics, Monum. historica Episc. Zagrabiensis I. köt. 50. l.)

107.

III. Honorius pápa felszóllítja a raguzai káptalant, hogy érsecet választani siessenek, s hogy az apostoli követet az almissaiak és a boszniai patarenok ellen támogassák. 1222.

Honorius Episcopus servus servorum Dei dilectis filijs . . Capitulo Ecclesie Ragusine salutem et Apostolicam benedictionem. Super gregem Dominicum vigilantes, quia nobis sunt oves Christi ex officio pastorali commisse, lupos ab eisdem arcemus, ne, quod absit, mercenario comparemur. Cursus nter operarios vince Domini Sabaoth, licet circa horam undecimam a patrefamilias evangelico constituti ad vulpeculas capiendas demolientes eandem, summopere laboramus, ut, quod avertat Dominus, cum malis agricolis non perdamur: super eo etiam, quod inhabitatores Castri Almisiensis eam in Christianos immanitatem exercent, ut non Ecclesijs, aut personis earum, viduis, pupillis et senibus, nec cuilibet parcant

sexui et etati; sed paganorum more universa vastantes, tanquam eorum sint delicie operari perversa, in perditione rerum et hominum gloriantur: quodam compassionis igne perstringimur contra pestem utramque, sicut possumus, occurrere cupientes. Cum itaque, sicut audivimus, vicini satis castro predicto, et partibus de Bossina, ubi heretici quidam dogmatizando palam sue pravitatis errores, Christi gregem et vineam, id est Sacrosanctam Orthodoxam Ecclesiam exterminant et disperdunt, et Ecclesia vestra vacet pastore, cuius et vestrum ad hoc cognoscimus auxilium opportunum: Universitatem vestram monemus per Apostolica scripta, quatenus ad electionem Archiepiscopi canonicam et concordem, sublato cuiuslibet difficultatis obstaculo procedatis; contra hereticos et Almisienses eosdem dilecto filio Magistro A. Subdiacono et Capellano nostro, Apostolice Sedis Legato, pro vestris libenter viribus assistentes; huiusmodi etiam ex animo sic acturi, quod Pater, qui videt in abscondito, reddet vobis, et nos vestre devotionis integritatem Apostolicis benedictionibus prosequamur. Datum Anagnie IV. idus Martij, Pontificatus nostri anno VI.

(Farlati Illyricum Sacrum VI. köt. 92. l.)

108.

Gunczel spalatoi érsek bizonyságlevele, hogy Tympor Guepa özvegyasszonynak fia a topuskai monostornak bizonyos földet adományozott. 1222.

Ego Jocelinus Dei gracia Spalatensis Archiepiscopus, notum facio omnibus fidelibus Christianis tam presentibus quam futuris, quod Guepa, quondam uxor Armos, recognovit et confessa est in presencia mea et plurimorum hominum: quod filius eius Tympor qui eciam Berengerius, eiusdem Armos filius, dedit et concessit Deo et Beate Marie et Domui de Toplica

in morte sua totam terram suam, que fuit patris sui [illegible] sicut continetur in privilegio quod contulit eidem [illegible] Illustrissimus Andreas Rex Hungarie. Et hanc elemosi[illegible] fecit pro remedio anime sue et patris sui Armos. Testes sun[illegible] Gostue et Azarias, Thoycelaus et Zyth, Henricus Teu[illegible] nicus et plures alii. Actum anno Domini MCC. vigesi[illegible] secundo.

(Thalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 52. l.)

109.

Gardiaza János jadrai érsek szent Demeter templomát szent Damián és Kozma monostorának adományozza. 1222.

In Christi nomine. Anno Incarnacionis eius M°CC° XX°II°. mense Madii die septima astante, indiccione X. Jadre. Temporibus domini Petri Ziani Incliti Ducis Veneciarum et Johannis Venerii Jadrensis Archiepiscopi, ac Petri Michaelis Egregij Comitis. Quoniam lapsu temporum oblivione labuntur que fiunt in tempore; necessarium est, ut gestorum memoriam litterarum series propagata in posteros revocet fugientem. Cognoscant ergo presentes et sciant posteri, quod nos quidem prescriptus Johannes Gardiaza, Dei miseratione promoti ad sollicitudinem Ecclesie Jadertine, cum ex commissi nobis officij speculacione debita multa in eadem Ecclesia ob diutissimam pastoris absenciam invenissemus alia evellenda, plantanda plurima; comperimus inter cetera Ecclesiam Sancti Dimitrii Jadertine Civitatis a Clero et populo Jadertino Sancti Damiani Monasterio de Monte collatam, ad Ecclesie utriusque communem utilitatem. Nos quoque, quorum interest profectibus Ecclesiarum et usibus intendere, pensata dicti Monasterij et Conventus religione plena fructibus honestatis et elemosynarum, dictam Sancti Dimitrij Ecclesiam cum omnibus suis

circumstancija et possessionibus ubicumque positis, ad preces Roberti Abbatis et Conventus memorati, Monasterio supradicto tradimus, traditam confirmamus, confirmatam presentis scripti patrocinio communimus. Et ut hec nostra confirmacio indubitati sumat roboris fulcimentum, presentem paginam nostri duximus sigilli karactere muniendam. Testes autem huius nostre collacionis, confirmacionis et communicionis ad hoc rogati sunt Aconcius domini Pape Subdiaconus et Capellanus, Apostolice Sedis Legatus; Treguanus Traguriensis Episcopus; Chranus Sancti Johannis eiusdem Diocesis Abbas; Damianus Abbas Sancti Grisogoni Jadrensis Diocesis; Manfredus Archidiaconus, Camisius Archipresbyter, Sancti Petri Veteris Plebanus; Dobre Sancti Stephani, Marinus Sancti Petri Novi, Zancius Sancti Michaelis Plebani Jadertini; ac nobiles viri Laurencius de Joseph; Coscia Gregorii, et Desa Pisiza Advocatus predicti Monasterij. Nulli ergo hominum liceat hanc nostre donacionis paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Quam nos ad maiorem evidenciam per manum publicám coram prescriptis testibus in scriptis redigi precipimus.

Et ego Vitalis Sancte Marie Maioris Plebanus et Jadrensis Notarius, huic donacioni et confirmacioni interfui, et ex prescripto predicti domini Archiepiscopi scripsi, roboravi et signo consueto signavi.

(Farlati, Illyricum Sacrum V. köt. 73. l.)

110.

A veszprémi káptalannak bizonyságlevele, hogy Hoholt comesnek utódjai közt bizonyos birtokcsere történt. 1222.

Vniuersum Ecclesie Vesprimiensis Capitulum omnibus presens scriptum inspecturis salutem. Vniuersitati uestre elucescat, quod Michael filius Hoholt Comitis ex una parte, et fratres sui Acus et Nicholaus ex altera, licet etate minores, cum pristaldo suo, scilicet Bene filio Gregori de villa Ozeag ad nostram accedentes presenciam, dixerunt, se coram nobis et quam pluribus aliis talem inter se fecisse conuentionem, quod scilicet dicti pueri dimiserunt Michaeli predium, quod uulgo Zemena uocatur, cum omnibus pertinenciis suis; Michael autem e conuerso dimisit eis villam, que uulgo Forcosfolua uocatur; item villam Fulcusi; item Peleska; item Ozeag et Paka. Ne autem dicta conuencio per alicuius calumpriam inposterum posset irritari, utraque pars peciit ipsam sigilli nostri munimine roborari. Nos autem ad peticionis eorum instanciam ad eliminandum tocius questionis scrupulum dictam conuencionem litterarum presencium indicijs et sigillo nostro communiuimus. Datum per manus J. Vesprimiensis Lectoris, anno gracie M°CC°XX°II° in vigilia Omnium Sanctorum. Roberto Episcopo, Bartholomeo Preposito, Sa omone Cantore, Mathia Custode existentibus.

(Eredetie bőrhártyán, melyről a káptalan viaszba nyomott pecsét hártyazsinegen függ, a budai kir. kamarai levéltárban.)

111.

Zellovellus raguzai comes a spalatoiaknak azt igéri, hogy Raguzában számukra igazság fog szolgáltatni. 1222.

Zellovellus Dei et incliti Ducis Venetiarum gratia Ragusiensis Comes nobili et discreto viro eadem gratia Velcinno Spalatensi Potestati et Traguriensi Comiti, nobilibus ac reliqui plenitudini eiusdem Civitatis eorum ut fratribus salutem et dilectionem. Omnibus quippe patet, quod et vobis non est ocultum, quoniam Judas, olim Ragusensis Comes, nec vobis nec suis civibus iustitiam facere voluit, et ideo disensio et pignora inter vos et Raguseos de die in die crescebat. Nunc autem, quia gratia Dei Civitas Ragusensis de confinibus Venetiarum habetur, velemus, ut mula omnia, que retro tempore usque nunc acta sunt, extirpentur, ita ut omnino non nominentur, set omnia cum iustitia examinentur, et ammodo pignora inter vos et Raguseos non sit. Si quis autem vestrorum aliquid habet adversus aliquem Raguseum, veniat et accipiat iusticiam sicut in patria, et nostris Ragusueis illuc venientibus plenam iustitiam fieri facite si placet, et nemo audeat vel presumat pignorare aliquem antequam convicerit illum per rationem, quoniam parati sumus omnibus iustitiam plenam facere ut fratribus et amicis.

Kívül : Nobili et discreto viro Velcinno Spalatensi Potestati et Traguriensi Comiti et nobilibus eiusdem Civitatis.

(Lucius, Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium I. köt. 31. l.)

112.

II. Endre királynak Tewel helység egy részét tárgyazó adománya hive Sazló számára. 1223.

In nomine Sancte Trinitatis et Indiuidue Unitatis. Andreas Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Crohacie, Rame, Seruie, Galicie Lodomerieque Rex in perpetuum. Inmensa Regum dapsilitas (igy), licet nullis dandi limitibus coarctari debeat; illos tamen ampliori gracia tenetur fouere et amplecti, qui loco et tempore sua fideliter impenderunt seruicia. Hinc est, quod ad uniuersorum noticiam presencium et posterorum uolumus peruenire, quod fideli nostro Sazlov propter indecidue fidelitatis obsequia, que nobis indesinenter ac indefesse exhibuit, maxime propter illa seruiciorum merita, que nobis in confinio Posoniensis Castri manifeste ostendit, cum ex nostro precepto contra Theotonicos, et similiter contra Bohemos indesinenter pugnauit, partem terre Tewel subiacentem tribus aratris, que terra Castro Posoniensi pertinebat, per Ivan fidelem nostrum filium Kenz Comitis, contulimus sibi et per cum suis heredibus et heredum successoribus iure perpetuo possidendam assignari (igy). Prima meta terre illius incipit ab oriente de aqua, que Dudwag appellatur, et uadit uersus meridiem ad uillam Tewel; inde uadit ad uillam Apca; et inde uadit uersus occidentem ad uillam Fudemus; inde uadit ad septemtrionem ad uillam Seturtuc; et sic descendit ad metam priorem, ad aquam scilicet. Vt autem hec a nobis facta donacio nec nostris nec nostrorum successorum temporibus retractari ualeat, sed salua semper et inconcussa permaneat, presentem concessimus paginam sigilli nostri munimine in perpetuum roboratam. Datum per manus Cleti aule nostre Cancellarij et Agriensis Prepositi, anno Dominice Incarnacionis M°CC°XX°I°. (helyesebben 1223.). Vacante Ecclesia Strigoniensi, Reuerendo Vgrino Colocensi Archiepiscopo existente; Desiderio Chenadiensi, Roberto Wesprimiensi,

Thoma Agriensi, Jacobo Vaciensi, Stephano Zagrabiensi, Bartholomeo Quinque-Ecclesiensi, Cosma Geuriensi, Alexandro Waradiensi (Episcopis) Ecclesias feliciter gubernantibus, Vltrasiluana Ecclesia uacante. Nycolao filio Borz Palatino et Comite Supruniensi, Ochuz Bano, Paulo filio Petri Woiavoda, Dionisio Magistro Thauarnicornm et Comite Bachiensi, Jula Maiore Curiali Comite Regiue et Comite Bu(d)rugiensi, Bancone Curiali Comite Regis et Comite Albensi, Demetrio Magistro Dapiferorum et Comite Woswariensi existentibus; Micha Bihoriensem, Smaragdo Posoniensem, Jula fratre Ratholth Musuniensem Comitatus tenentibus. Regni nostri decimo octauo anno.

(Eredetie bőrhártyán, melyről az egykor hátához sárga selyemzsinóron függött királyi pecsét elveszett, a budai kir. kamarai levéltárban.)

113.

Az albigensisek pápája Bulgáriában. 1223.

C(onradus) Portuensis Episcopus et in partibus illis (Galliae) Apostolice Sedis Legatus venerabilibus fratribus . . . Dei gratia Rothomagensi Archiepiscopo et eius Suffrageneis Episcopis salutem in Domino Jesu Christo. Dum pro sponsa veri Crucifixi vestrum cogimur implorare auxilium, potius compellimur lacerari singultibus et plorare. Ecce quod vidimus loquimur, et quod scimus testificamur. Ille homo perditus, qui extollitur super omne, quod colitur, aut dicitur Deus, jam habet perfidie sue preambulum heresiarcham, quem heretici Albigenses Papam suum appellant, habitantem in finibus Bulgarie, Croacie et Dalmacie, iuxta Hungarorum nationem. Ad eum confluunt heretici Albigenses, ut ad eorum consulta respondeat. Etenim de Carasona oriundus, vices illius Anti-

pape gerens Bartholomeus hereticorum Episcopus, ei exhibendo reverentiam, sedem et locum concessit que Porlos appellatur, et se ipsum transtulit in parte sanas etc. Iste Bartholomeus in litterarum suarum discurrencium tenore, se in primo salutationis alloquio lat in hunc modum : »Bartholomeus servus servorum fidei tali salutem.« Ipse etiam inter alias enormitates Episcopos, et Ecclesias perfide ordinare contendit. Rog igitur attentius, et per aspersionem sanguinis Jesu Chri propensius obsecramus auctoritate domini Pape qua fungi in hac parte districte precipientes, quatenus veniatis Sen in octavis Apostolorum Petri et Pauli proxime futuris. Vb alii Prelati Francie favente Domino congregabuntur; pa consilium dare in negotio predicto, et cum aliis qui ibid aderunt, providere super negotio Albigensi. Alioquin ino dientiam vestram domino Pape curabimus significari. D Planium sexto nonas Julii (1223.).

(Matthaei Paris. Historia Angliae Maior ed. Watts Vilmos. Lond 1684. 267. l.)

114.

II. Endre királynak Zoac birtok visszaadását tárgyazó okn nya a Boldogságos Asszony egyháza számára. 1224.

In nomine Sancte Trinitatis et Indiuidue Unita Andreas Dei gracia Hunngarie, Dalmatie, Croatie, Rame, S uie, Galicie, Lodomirieque Rex in perpetuum. Licet in cetera virtutem opera largiendi beneficium a plerisque cc probetur; ibi tamen largientis memoria precipue commen tur, cum Deo datum quod est sanctum a deuote dispensac nis cultoribus propagacione bonorum operum in Dei laud hac seruicium de die in diem dilatatur. Hac itaque consi racione salubriter inducti presentibus et posteris notum e

volumus, quod terram Zoac, quam a Castro Supruniensi receptam cum populis super eam commorantibus, sitam in Rabacuz, Petro Episcopo Jawriensi bone memorie contuleramus, que postmodum a Cosma successore suo alienata fuerat, nunc eandem cum nostro beneplacito per priores et antiquas metas, quibus antea metata fuerat, ad preces et instantem peticionem dilecti et fidelis nostri Gregorij Jawriensis Episcopi per fidelem nostrum Comitem Osl filium Osl Comitis Ecclesie Sancte Marie, de qua, sicut prediximus subtracta fuerat, restituimus possidendam. Et ne fortuitu ab eadem Ecclesia ipsa terra possit uel debeat alienari, presentem concessimus paginam sigilli nostri munimine in perpetuum roboratam. Datum per manus Magistri Stephani domini Pape Subdiaconi aule nostre Cancellarij anno ab Incarnacione Domini M°CC°XX°IIII°. Venerabili Thoma Strigoniensi, Reuerendo Vgrino Colloccnsi Archiepiscopis existentibus, Desiderio Chenadiensi, Roberto Wesprimiensi, Stephano Zagrabiensi, Alexandro Waradiensi, Bartholomeo Quinqueecclesiensi, Briccio Waciensi, Renaldo Transiluano Episcopis existentibus et Ecclesias Dei feliciter gubernantibus; Jula Palatino et Comite Bruduiensi (igy), Nicolao Curiali Comite Regine et Comite Supruniensi, Salomone Bano, Ladizlao Curiali Comite nostro et Comite Bekesiensi, Demetrio Magistro Dapiferorum, Dyonisio Magistro Thawarnicorum, Dyonisio filio Dyonisij Magistro Agazonum, et ceteris quam plurimis Magistratus et Comitatus tenentibus, Regni nostri vicesimo primo.

(A pannonhalmi konventnek 1331-ki átiratából, mely a budai kir. kamarai levéltárban őriztetik.)

Béla ifjabb királynak bizonyságlevele Domald comesnek va másáról, hogy Gorra vármegyében soha földeket nem bírt, topuskai apátságnak sem adományozott. 1224.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis 17. l.)

116.

Gyula nádornak rendelete, hogy a kedhelyi apátság népeitől szőllőmívelés utáni adó ne követeltessék. 1224.

Ego J. Dei gracia Palatinus et Comes de Supprvn precipio vobis collectoribus cybrionum de Supprvn, quatenus super populos Ecclesie Montis Sancte Marie, uidelicet de Uilla Meynhart, Lahtay, Prehnye et de Uilla Michsa, collectam cybrionum, quos dominus Rex bone memorie Hemiricus ad peticionem domini Abbatis dicti Monasterij et fratrum suorum indulsit, quos eciam dominus Rex Andreas eisdem fratribus pro remedio anime fratris sui, uidelicet H. Regis, priuilegio suo in perpetuum possidendos confirmauit; exigere ne presumatis, nec pro eorum colleccione super populum iam dicte Ecclesie descendere audeatis. Quod si feceritis, sciatis, quod nostram iram grauissime incurretis, et nostram uoluntatem et graciam irrecuperabiliter offendetis; quoniam coram nobis iam dicti fratres per litteras domini Regis H. iusticiam eorum ostenderunt. Scientes eciam, quod iam sepe dictos cybriones eisdem fratribus idem Rex H. contulit, sigilli nostri muni-

mine roboranimus. Datum anno ab Incarnacione Domini M°CC°XXIIII°.

(Eredetie bőrhártyán, melyről a pecsétnek töredéke hártyazsinegen függ, a budai kir. kamarai levéltárban. Sok hibával kiadva Fejérnél Cod. Dipl. III. k. 1. r. 459. l.)

117.

Tengerészeti per Semiteculo Lénárd velenczei kereskedő, s több spalatoi és Cacsics nemzetségbeli hajós közt. 1224.

De mense Aprilis. Recordationem facit dominus Dux cum suo Consilio de eo, quod sicut dicit Leonardus Semiteculo de Sancto Vito, cum diu est transiret in quadam barca ab Ancona versus Piscairam, homines de Spalanto, et homines, qui dicuntur esse Cacicii, existentes in uno barcoso in contrata illa in mari scilicet supra montem Ancone, sicut dicitur idem Leonardus, venerunt in eum, sagitando et preliando usque in terra, et tunc dimissa barca, fugit in terram, et ipsi Spalatini et Cacicii ceperunt barcam illam et negociationem eius et Dominici Valerii de Sancto Raphaele, que fuit tanta inder drapum et ferrum et ramum et alias res minutulas, sicut asserit idem Leonardus, quod valuit usque libras MDC Venetas, et barcam illam cum tota negociatione illa abstulerunt; ipse autem Dominicus, sicut dicitur, tunc remanserat in Ancona. Super hoc vero dixit dominus Dux, quod per homines Ancone coram eo fuit testificatum, quod homo quidam de Ancona, cum ivisset in Spalanto, cognovit barcam ipsam, et quesivit eam, et non potuit eam habere, et quod illi de Ancona post hoc preceperunt pro Communi eorum, ut ubi invenirent Spalatinos, pignorarent eos. Et hac audita guarentia, dominus Dux mandavit eius litteras in Spalanto per Mafeum Feriolum, Capitaneum Galearum, pro inquirendis

de predictis ablatis, sicut dicebatur; quod autem super premissis postea fieret, ignorat dominus Dux, silicet idem Leonardus dicitur, quod Mafeus nullam inde potuit consequi vel habere racionem.

(Ljubics, Monum. sp. hist. Slav. Merid. I. köt. 33. l.)

118.

Verero János raguzai kereskedő a velenczei dogenek fogadja, hogy hajóival Alexandriába és Egyptomba nem menend. 1224.

Die XVI. intrante Julio. Promisit Johannes Verero de Ragusia domino Duci ad partem Communis Veneciarum sub pena tocius heris eius et sue persone, quod in hoc viatico, quod facturus est cum suo panzono, in terra Alesandrie vel Egipti non ibit, et ita iuravit per Sancta Dei Evangelia se observaturum. Et isti alii similiter hoc idem fecerunt sacramentum, silicet: Petrus Novelo nauclerius dicti patizoni, qui Petrus Venetus est, et Paulus de Ragusia, et Dominicus Raguseo. Presentes fuerunt: Jo. Michael Consiliarius et Dominicus Venero.

(A belgrádi tudós társaság Glasznikjából XV. köt. 190. lap. Ljubics, Monumenta spectantia hist. Slavorum Merid. I. köt. 33. l.)

119.

II. Endre királynak a szolgagyőri népeknek két házhelyét tárgyazó adománya szent Mihály egyháza számára a budai szigeten. 1225.

Andreas Dei gracia Vngarie Rex omnibus, ad quos littere presentes peruenerint salutem et omne bonum. Ad vniuersorum noticiam presencium et posterorum volumus peruenire, quod nos intuitu Dei ob remedium anime nostre duas mansiones castrensium de Zulgageur in villa Yeneu commorantes, Ecclesie Sancti Michaelis fundate in insula Budensi, sicut ad castrum pertinebant, iure perpetuo contulimus possidendas. Nomina vero ipsorum rusticorum sunt hec : Arus, Uidolt et Endure. Et ut hec nostra donacio nostris nostrorumque successorum temporibus eis in perpetuum possit perdurare, presentes concessimus litteras, duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum anno uerbi incarnati M°CC° XX°V°. Regni nostri anno XX° secundo.

(A budai káptalannak »frater Martinus Prepositus Ecclesie Beati Michaelis Archangeli de Insula Leporum 1410. in festo Sancte Trinitatis« kiadott átiratából. a budai kir. kamarai levéltárban.)

120.

Béla ifjabb király megerősíti Mothmer comes anyjának azon intézkedését, melylyel Topuskában lévő két birtokrészét az ottani apátságnak adományozta. 1225.

In nomine Sancte Trinitatis. Bela Dei gracia Rex, primogenitus Regis Hungarie, omnibus ad quos littere presentes pervenerint salutem in Domino. Cum Ecclesia, que mater est omnium, per Regum ac nobilium dotalicia soleat sublimari, dignum est ut nos tam nostris, quam aliorum iustis donacionibus pium prebeamus favorem. Ad noticiam igitur universorum volumus pervenire: quod cum Motmerus per examen iudicii in nostra et nostrorum presencia quandam terram suam, que est sita circa Toplica Canonicorum Zagrabiensium, in duello contra Christianum perdidisset; tandem mater eiusdem M(otmerii) dictum Christianum de iniuria ac verecundia sibi illata graviter impetebat, quod eciam ad duellum est adiudicatum. Super quo eciam postquam ingressi fuissent in nostra presencia taliter composuerunt: ut duas partes memorate terre matri M(otmerii) pro iniuria illata restituit Christianus. Tandem vero eadem domina scilicet mater (Motmerii), ad nos accedens, propria voluntate sepe dictam terram Capitulo Zagrabiensi pro remedio anime sue assignavit, tali forma interveniente: ut, quamdiu sibi vita comes existeret, proventus illius terre sub proteccione Eccle ie sibi plenarie cederent, post mortem autem eius Ecclesia Zagrabiensis perpetuus existeret per omnia possessor; a nobis humiliter postulans, ut nostrum super hoc assensum et confirmacionem preberemus. Nos autem habito consilio nostrorum Jobagionum, tam Ungarorum quam Sclavorum, tunc temporis circa nos existencium, iustam ac piam peticionem illius domine decernentes, benigne admisimus, ne in posterum ab aliquo possit retractari, presenti privilegio roborantes. Cuius terre prima meta incipit a Bedna versus rivulum

Cocosinec (qui) cadit in illam, inde protenditur sursum per eundem rivulum usque ad caput eiusdem et ibi est meta crucea in fagu, dividit terram Crisiensis Castri, et inde dirigitur ad latus montis Lubel usque semitam, que pastoralis dicitur, et per eandem semitam tendit per monticulos et valles versus meridiem ad gertanfa, ubi est meta terrea, et post hoc illa semita relinquitur ad dexteram, inde versus orientem ad viam magnam Coziherbet, que de Cris ducit in Worosd, inde per eandem descendit in vallem ibi sunt arbores signate, et inde ascendit in Studenc, ubi est fagus signata, et inde a via magna divertit ad sinistram et vadit ubi Camicniza et Yelsewec oriuntur, ubi est fagus signata, et coniungitur terre Petconis, et per montem dirigitur usque ad alium qui dicitur Cerouo berdo, in cuius cacumine est quercus cum meta; et ibi recedit a terra P(etconis,) et descendit ad metam Osl, et inde per latus unius montis ad alium usque ad cerasum et per eundem protenditur ad ulmum, sub qua oritur Slatynic rivulus, per quem revertitur in Bedna Ex alia parte autem Bedne, ex parte Worosd, quandam partem terre dicta domina sue postestati reservavit. Pristaldus vero super hiis Petco Comes Crisiensis. Datum per manus Mathei Prepositi, aule nostre Cancellarii. Bano Aladaro, Chac Budrugiensi, Theodoro Musuniensi, Jula Ferrei Castri Comitibus existentibus. Anno Domini MCCXXV.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I. köt. 53. l.)

Béla ifjabb királynak privilegiuma a perinai (petriniai) v
dégek számára. 1225.

In nomine Sancte Trinitatis et Indiuidue Unitat
Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Serv
(Gallicie) Lodomerieque Regis Andree primogenitus et Rex
perpetuum. Cum de beniuolencia ac predestinacione Sumpt
Regis ad hoc simus preordinati, ut singulis in jurisdiccio
nostra constitutis simus secundum Apostolum in justicia d
bitores : propensius et specialius hospites, qui nostrum sil
senserint subsidium profuturum, debita uolumus justicia pr
tueri. Hinc est, quod nos tam presencium quam futurorum
uolumus noticie declarare, quod hospitibus nostris in Perin
commorantibus taliter hoc modo concessimus libertatem : U
per septem annos in nullo nobis teneantur; nec forum, quo
ibi celebratur, per septennium tributum persoluat; transacti
uero septem annis annuatim centum pensas Regie persoluant
Maiestati, uel dextrarium tot pensas ualentem. Tributi autem
fori tercia pars Maioris eiusdem Uille spectet jurisdiccioni,
quicumque fuerit; residuas autem partes Regie Celsitudini
debet amministrare. Nec aliquis ipsos preter defensorem ipso-
rum a domino Rege statutum audeat iudicare, et si ab ipso-
rum defensore conquerentibus satisfieri non poterit, ad domini
Regis Presenciam dicta causa discutienda transferatur; et si
ipsi coram judice quemquam impeterent super aliquo, eis
judicetur juramentum. Statuimus eciam, quod si Banus eis
ad ualorem unius marce dampnum faceret, in centuplo resti-
tueret eisdem. Item Bano non aliud quam domos suas occa-
sione descensus dare teneantur; pro alijs uero necessarijs
precium recepturi. Et si aliquis ipsorum prole caruerit, tam
ipso viuente, quam ab hoc seculo transmigrante bona sua
cuicunque voluerit conferat retinenda. Et si aliquis de villa
super equo (vel) boue calumpniaretur ab aliquo; pro quanto

sacramentum facere presumpserit, sibi calumpnians testibus astantibus restituat, et res, pro qua causabatur, ad requirentem deuoluatur. Et si quis villam istam intrare uoluerit moraturus, omnia bona sua, domos suas videlicet, et alia que possederat, omnibus scientibus liberam habeat vendendi facultatem; et recedens de villa ista retineat eadem. Et ligna, que ad vsus suos, uidelicet igni superponenda, uel ad edificandas domos suas expedierint, concessimus possidenda. Et statuimus, quod sacerdotem quemcunque voluerint, in sua recipiant Ecclesia; de decimis ipsorum, prout mos est hospitibus vbicunque manentibus, disponentes. Sane super hec ad vtilitatem ipsorum montem quendam nomine Grachie, et terram, nec non vbicunque intra Zabat vineas plantare voluerint, omni reclamacione postposita assignauimus eisdem. Et ne termini terrarum dubitentur ab aliquo, fecimus annotari. Quarum prima incipit ab oriente, vbi Minor Chemernica transit per viam, gue wlgariter *hodut* vocatur; et via dirigit illa versus partem meridionalem, vbi meta ipsorum existit; abinde diuertitur dextrorsum per montem vnum, vbi Minor Petnita cadit in Magnum Petnita, ibi est meta; exinde idem Minor Petnita dirigitur versus occidentem per viam, que ad Cruciferos vadit, ibi est meta assignata; et de via illa descendit versus septemtrionem, vbi ipsa via, et Prichlisnica, et Perna simul veniunt, vbi est eciam meta; Prichlisnica uero ascendit abhinc ad caput ipsius fontis, et ibi est meta; et abinde progreditur iuxta semitam dextrorsum, et uadit ad caput aque Jelesnicha vocatum, (igy) et ibi meta sita est; aqua uero nominata confluit abinde iuxta uillam Drascu, et uadit in uiam, que venit de foro Regio, et ibi est meta; et uia illa ascendit ad orientem iuxta prenominatum Minorem Chemernicha, et ibi contignatur mete priori. Et vt hoc firmum et stabile permaneat, nec per alicuius machinacionem in irritum ualeat retractari, sigilli nostri caractere fecimus roborari. Pristaldis uero Petro Comite Pilisiensi, et Mirizlao de Goricha terrigena existentibus. Datum per manus Mathie Prepositi Zagrabiensis tunc temporis aule nostre Cancellarij, anno Gracie millesimo CC°XX° quinto. Venerabilibus Vgrino Colocensi, Gunzulino Spalatensi Archiepiscopis existentibus; Stephano Zagrabiensi, Martino Corbauiensi, Micus Pyzcciensi

Episcopis existentibus. Chak Budrugiensem, Poth Bachiensem, Buzad Ferrei Castri, Geeha Zaladiensem, Mykka Symigiensem Comitatus gubernantibus; Paulo Thauarnicorum, Andrea Dapiferorum, Bogondo Pincernarum, Johanne Agasonum Magistratus regentibus.

(Eredetie bőrhártyán, vörös-barna selyemzsinóron függő pecsét alatt; a zágrábi országos levéltárban a budai kir. kamarai levéltárnak ott letéteményezett okmányai közt.)

122.

Béla ifjabb király anyja Gertrud királyné lelke üdveért a topuskai apátságnak a Gorra megyében lakó hat nemzetség utáni nyestjövedelmet adományozza. 1225.

Bela Dei gracia Hungarie Rex etc. omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam futuris hoc scriptum inspecturis salutem et prosperos ad vota successus. Quoniam personam et res, Regnum et regimen et bona omnia que habemus, ab illo recognoscimus, qui super Reges regnat et dat omnibus affluenter et non inproperat, exaltat et humiliat, ducit ad inferos et reducit. Merito de bonis ab ipso collatis eum propicium nobis facere procuramus, inpercientes ea hiis, qui subsidio nostro indigent et famulatui eius indesinenter insudant, ut ipsi per subsidium nostrum valeant sustentari, et nos per eorum oraciones et merita ad graciam et gloriam conditoris et salvatoris omnium pertingere mereamur. Animati igitur tam devocione et fide avorum et proavorum nostrorum Sanctorum Regum, qui in diversis Regni nostri partibus Ecclesias construxerunt, quam et devocione propria provocati, inter ceteras Ecclesias Regni nostri, quas omnes prosperante Domino proponimus diligere ac fovere, Ecclesiam Gloriose Virginis Marie de Topulcha Cystercinsis Ordinis, quam pius

pater noster Rex Andreas fundavit, speciali affectu diligere proponentes, in usus fratrum Deo serviencium in eadem, et pauperum sustentacionem, pro salute anime pie matris nostre Gertrudis, Regine illustris, et omnium parentum nostrorum ac nostre, de marturinis nostris sex generacionum Comitatus de Gorra: Pridizlai videlicet de Boina fratrum, cognatorum et proximorum suorum ac successorum; Alpreth, Martini filii Brochonis, Rate, Bizlai, Trmha et fratrum, cognatorum et successorum suorum et iobagionum omnium predictorum XX marcas annuatim donavimus in perpetuum possidendas. Precipientes firmiter sex generacionibus memoratis et omnibus ab eis descendentibus, ac omnibus iobagionibus eorundem, ut sicut nobis maturinas ipsas de se vel de suis iobagionibus solvere tenebantur, sic deinceps in perpetuum Ecclesie predicte et deservientibus in eadem, quousque predicte viginti marce annuatim eisdem impleantur, absque ulla diminucione et contradiccione persolvent, alioquin iram Dei ac nostram et successorum nostrorum se noverint incursuros. Peterea nullus Banus seu Comes, de marturinis illis se aliquatenus intromittat, donec Ecclesia summam predictam de marturinis ipsis habuerit adimpletam. Volumus enim hoc donum et elemosinam nostram tanta auctoritate domino potiri in perpetuum firmitate, quod nullus Banus vel Comes aut aliquis successorum nostrorum vel quilibet alius Ecclesiam predictam super illis marturinis debeat molestare, aut huic donacioni nostre modo aliquo contraire. Insuper autem omnia iura, possessiones et libertates seu quelibet alia, que ab illustri patre nostro memorate Ecclesie et deservientibus in eadem quocunque tempore sunt concessa, et que adhuc in posterum dante Domino a quibuscunque poterit racionabiliter adipisci vel hactenus est adepta, libere et absque diminucione aliqua eidem Ecclesie concedimus perpetuo possidenda et auctoritate Regia confirmamus. Ad robur igitur huius nostre confirmacionis inducemus testes: venerabilem Archiepiscopum Spalatensem Guchulinum, Michum Tynniensem, Martinum Corbaviensem, Episcopos Ecclesias Dei feliciter gubernantibus; ac illustrem virum N. Marchionem Istrie, avunculum ac rectorem nostrum, nec non Comitem Mosuniensem, Chaak Budrugiensem. Pausam Ferrei Castri, Mychaelem Symigiensem,

Wakyam Zagrabiensem, Comitatus nostros feliciter optine
Aladanum Tavarnicorum, Andream Dapiferorum, Bagameri
Pincerne Magistros in aula nostra existentes. Datum
nanus Magistri Mathie Zagrabiensis Ecclesie Prepositi, a
nostre Cancellarii, Stephano venerabili Electo eiusdem
lesie feliciter existente. Anno Gracie MCCXXV.

Tkalcsics, Monumenta hist. Episcopatus Zagrabiensis I. köt. 54. la

---

123.

III. Honorius pápa a bosznai patarénok ellen a keresztet hirdetteti. 1225.

(Honorius Episcopus servus servorum Dei stb. Ugrin kalocsai érsekhez.) Gratum gerimus et acceptum, quod Catholice fidei ductus amore ad profligandos hereticos de Bozna, Soy et Vssora, ubi tamquam lamie nudatis mammis publice catulos suos lactant, ad exhortationem bone memorie Aconcij Subdiaconi et Capellani nostri, Apostolice Sedis Legati, et aliorum bonorum virorum te viriliter accinxisti. Super quo sinceritatis tue zelum dignis in Domino laudibus commendantes, et favore debito prosequentes, fraternitatem tuam rogamus et monemus attentius, et per Apostolica scripta mandamus : quateuus de gratia nostra confisus, et auctoritate suffultus, prosequaris ex animo causam Christi, Catholice puritatis potenter persequens subversores; ita quod Deo ad gloriam, nobis ad gaudium, et tibi ad profectum proveniat salutarem. Ut autem iniunctum tibi negotium perfectuis exequi valeas, in partibus illis predices verbum Crucis, fideles contra infideles efficaciter exhortando etc. Datum Tibure idibus Maij, anno nono Pontificatus nostri.

(Farlati Illyricum Sacrum IV. köt. 48. l.)

A Velencze és Raguza közti kereskedelmi összeköttetésre vonatkozó nevezetes okmány. 1225.

Mense Septembri, indictione XIV. Venceslaus Antolinus Lugnanus de confinio Sancti Mathei Rivialti ante presentiam domini Ducis et suorum Consiliariorum Petri de Bocassis, Nycolay Faletri et Andree de Canali, representavit ei in manu sua duo instrumenta, quorum tenor hic inferius scriptus reperitur. Et ibi presens erat Comes Johanes Dandulus de Ragusia, qui cum vidisset illa instrumenta et cognovisset, dixit, quod facta et scripta fuerunt legaliter per legales et bonos atque creditos tabeliones Civitatis Ragusie, quos bene cognoscebat pro legalibus et melioribus ipsius Civitatis. Et ideo ad memoriam retinendam dictus dominus Dux et ipsi Consiliarii preceperunt modum et tenorum ipsorum instrumentorum hoc libro Communis scribi. Tenor autem primi instrumenti talis est:

In nomine Domini MCCXX. mensis Madii XVI. die coram subscriptis testibus: Ursacius Dommate filius obligavit se super omnia sua dare talem pacatorem Antolino Luniano, qualem Antolino placuerit, ut ille pagator mittat tantum de suo cum ipso Antolino in Veneciam, quod possit pacare se Antolinus de centum libris, salvis in terra. Si autem non observaverit hoc, tenebitur dare in duplum. Sic et de aliis libris centum, quas dictus Ursacius debet eidem Antolino. Idem Ursacius domum, que est uxoris Cerni Vitane, asignavit Antolino in pignus tali pacto, ut omni anno Atolinus accipiet de ipsa domo XXV libras usque ad IV annos, donec hoc modo centum libras compleantur; et si hoc, ut dictum est, non observaverit, Ursacius tenebitur dare has libras in duplum. Hec autem carta nullo testimonio rumpi possit. Hii sunt testes: Lucarus Comitis Nycolai Judex Juratus, Kalenda Stepacie, Vit. Gradi, Johannes Bogdani. Et ego presbiter Gataldus et Comunis Notarius Juratus scriptor sum et testis.

† Anno Incarnationis MCCXIII. mensis Septembris secundo die astante, coram testibus subnotatis. Vitalis filius Michaelis Nicolay confessus est, quod ipse super breve de perchivo sue uxoris Sueri debet Antolino Lunano de Veneciis de confinio Sancti Mathei Rivialti dare XXVIII perperos usque ad primum carniprivium, et si ante venerit de Tasidio, ante pacabit dictus Vitalis dictos perperos dicto Antolino, et Sueri uxori dicti Vitalis placuit. Et ipsa Sueri dedit se fideiussorem super se et omnia sua dicto Antolino pro suprascripto debito; et si Vitalis prescriptus ultra dictum terminum tenuerit dictos perperos, debet dare illos sub fideiussione dicte sue uxoris dicto Antulino a dicto termino in antea cum uxura de quinque in sex per annum, secundum quod tenuerit eos. Hii sunt testes: Vita de Gradi Juratus Judex, Pa . . ius Mengatīe et ego Blasius Ecclesiasticus et Communis Notarius Juratīs scriptor sum et testis.

(Ljubics, Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium — I. köt. 35. l.)

125.

Guncel spalatoi érsek és Márton corbaviai püspök bizonyságlevele Domald comes azon vallomásáról, hogy ő Mogos nevü földet soha nem bírta, s a templomrendieknek sem adományozta. 1225.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I. köt. 54. l.)

126.

Walter karleoli püspök, és III. Henrik angol király követének ehhez intézett jelentése, melyben többi közt felemlíti, hogy II. Endre magyar király II. Frigyes császárhoz követséget küldött gyermekeik közt házasságot eszközleni megkisérlendöt. 1225.

Excellentissimo domino suo Henrico Dei gracia Illustri Regi Anglie stb. W(alterus) eadem gracia Karleolensis Episcopus stb. stb. (jelentés a kölni érsekkel volt tárgyalásáról.) Hys auditis nuncium vestrum ei exposuimus dicentes ei, quod vos tam de maritagio corporis vestri, quam sororis vestre, consilio illius parebitis; ad quod respondit, consilium suum esse, ut talem et tantam oblacionem faceremus, quod dominus Imperator non debeat eam repudiare. Dixit eciam periculum esse in mora; Rex enim Francorum magnam pecuniam ei optulit, ut confederacionem filij sui habeat, et negocium nostrum impediat. Ex altera parte Dux Bauarie venit cum maxima pompa ad colloquium Vlme, et optulit pro maritagio filie Regis Boemie, que est neptis ipsius, XV milia marcarum vltra oblacionem XXX milia marcarum, quam ipse Rex Boemie prius obtulerat; sed Rex Alemanie respondit ei, quod nunquam eam duceret. Preterea adiecit, quod Rex Hungarie misit ad dominum Imperatorem, et pro maritagio filij sui optulit ei pecuniam magnam. Ipse vero non sitit, nisi pecuniam, vt illam accumulet; vnde consuluit, vt nos sub festinacione talem oblacionem faceremus, quam acceptare deberet stb. stb.

(Huillard-Bréholles, Historia Diplomatica Friderici Secundi, tom. II. p. 2. Paris 1852. 834. l.)

Az esztergami káptalannak bizonyságlevele, hogy Sagi község Deodat kanonoknak 25 holdnyi földet eladott.

A B C D E F G

Nicolaus Prepositus Strigoniensis et eiusdem loci tulum omnibus, ad quos littere presentes peruenerint, o nes in Domino. Ad uniuersorum noticiam uolumus perue quod constitutis in presencia nostra Dusnico filio Vetu uilla Sagisidoud cum suis cognatis, uidelicet Acus, Acc presbitero, Andrea cum fratribus suis scilicet Deme, Chep Stephano, Opsa, Dethmaro, Detrico, Buzad filio Mich Marcello filio Petri, Micou et Gregorio filijs Mocud ab parte; Deodato Canonico Sancti Georgij ab altera; propo dictus Dusnuc, quod terram ad XXV iugera, cum omni suis pertinencijs, que nullo mediante ipsum contingebat, e dem predicto Deodato Canonico uendidisset pro marca dimidia argenti in perpetuum possidendam. Hac tamen c dicione, quod dictus Deodatus suis successoribus dictam t ram libere posset relinquere perpetuo possidendam; si ue dictum D. sine heredibus contingeret decedere, cuique uelle sine Ecclesijs liberam potestatem conferendi haberet; se alienis uendere non liceret, nisi precium terre, a quo emera perciperet ab eodem. De quibus XXV iugeribus terre tri iugera pertinent ad fundum situm iuxta fundum Dusnuc secu riuulum, qui denominatur potok; et aliud fundum prope ecclesiam ad IIII iugera iuxta fundum eiusdem Dusnuc; et XIIII iugera sita inter arbores, uidelicet que wlgo denominantur *scilcuz*; et duo iugere descendunt per nemora ad uiam, que uenit per predictas arbores scilicet *scilcuz*; et duo iugera sunt sita secus uallem Blata. Cuius uero terre precium dictus Deodatus eidem uenditori coram nobis persoluit. Postolauerunt igitur tam emptor quam uenditor, ut hoc factum testimonio litterarum nostrarum commendari, et sigilli nostri muni-

mine faceremus roborari; quod et fecimus. Anno Uerbi Incarnati M°CC°XX°V. datum per manus Magistri Benedicti Lectoris Strigoniensis.

(Eredetie börhártyán, melyről a pecsétnek töredéke hártyaszinegen függ; a budai kir. kamarai levéltárban.)

128.

Bizonyos ipolysági birtokra vonatkozó per a Garam melletti szent benedeki apátság s Péter, Györgynek fia közt. 1225.

Laurencius Abbas Sancti Benedicti Abbatis Monasterii de Goron una cum fratribus suis, presentes litteras inspecturis salutem in Domino. Quoniam in mundi rebus quandoque solet oriri controuersia, negocia preuenienda prouidenda sunt cautela. Inde est, quod notum fieri volumus tam presentibus, quam postea nobis successuris, quum quidam iuuenis nomine Petrus Georgij filius terram X aratrorum in uilla Sagh, que predicto pendet Monasterio, dum acquirere et sibi attrahere se exaltaret; terminum, ut ante presenciam Palatini Julk comparerent uille iobagionibus imposuit. Sed quia ficta res quandoque per scienciam ueram solet deprehendi; Ego Abbas L. hoc mihi reuelato ad iudicem ire properans, illic Petrus aduersum populum meum et me litigii uoces commouit; sic et nos aduersus eum respondentes; tandem a iudicis discussione talis efulsit sentencia; videlicet: Ego Abbas L. et frater meus presbiter Petrus, nec non Curialis Comes meus P. in Scyget in templo Sancti Nicolay confessoris, si iuraremus, terram sic possideremus mediente pristaldo Nemel. Quod nos propter nostrum ius fecimus; quia in dicto loco coram Abbate Joan et uniuerso Capitulo iuramenti uoces emisimus. Et ut in processu temporis nullius posteritas, aut Petri, possit commouere rem hanc, quartarum testimonio confirmauimus; quarum

rimam nos retinuimus, secundam in Scyget loc[illegible] onsciencia Abbatis Joan et fratrum eius. Anno ab acione Domini M°CC°XXV° Epacta X. concurrente i ommuni consilio multorum hec carta est assignata V alendas mensis Januarij.

A B C D E F G H I K L.

Eredetie börhártyán, melyről a pecsét töredéke hártyaszíjon függ; a budai kir. kamarai levéltárban.)

129.

Béla ifjabb király bizonyos per folytán, mely alatt Bi ricz és Sziget, a Dráva és Mura közt fekvő helységek Istv ágrábi püspök birtokába jutottak, ennek ugyanazon helység ket odaitéli. 1226.

Bela Dei gracia Rex, primogenitus Regis Ungari mnibus presens scriptum inspecturis salutem et omne bonun Ad universorum noticiam volumus pervenire: quod quidar nomine Egidius super privacione oculorum sui fratris nomin cilicet Pauli, Muterium, filium Moterini coram nobis inpeciit uper quo dictum Muterinum cum eodem Egidio, habit obagionum nostrorum consilio et assensu ad examen duelli udicavimus exequendum. Et quia dictus Muterinus ad erminum predictum non venit nec misit, ipsum in CC marcis am pro privacione oculorum, tam pro dampnis que sibi ntulerat, condempnavimus. Sed quia dilecto ac fideli nostro Magistro Stephano Zagrabiensi Episcopo attinebat, ad eticionem ipsius commisimus, ut inter eos pacem reformaret eviorem. Ipse autem Stephanus Episcopus talem inter eos acem reformavit: ut predictus Muterinus adversario suo L marcas persolveret. Et quia non habuit unde posset per- olvere, prefatum Episcopum coram pristaldo nostro Chete Comite coram multis aliis diligenter rogavit, ut ipse pro

predio suo toto, quod inter Drawam et Muram habebat, prefatam pecuniam adversario suo persolveret, tali tamen condicione: ut si usque ad Nativitatem Domini proximo venturum non redderet, tunc et totum predium perderet, et contra Episcopum amplius in aliquo pro predio reclamacionem non haberet. Et quia dictam pecuniam usque predictum terminum secundum condicionem factam, ab ipso vero ulterius dilacione facta usque Pascha noluit eciam persolvere; habito consilio omnium Magnatuum nostrorum et consensu predictum predium Muterini, Bistric videlicet et Otoc Sciget, Episcopo in perpetuum adiudicavimus possidendum. Pristaldo huius cause totalis existente, sicut prediximus, Comite Chete. Ut igitur hoc firmum et stabile perseveret presentem paginam sigilli nos ri inpressione munitam in tenorem testimonii concessimus. Datum per manus Mathie Prepositi Zagrabiensis, aule nostre Cancellarii. Anno ab Incarnacione Domini MCCXXVI.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I. köt. 56. l.)

130.

Béla ifjabb királynak Vertus somogymegyei helységet tárgyazó adománya István zágrábi püspök számára. 1226.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 56. l.)

A velenczei kormánynak rendelete, melylyel a kereskedést Raguza várossal tiltja. 1226.

Die VI exeunte Aprilis ordinatum est per dominum Ducem et suum Consilium Minus et Maius et XL, et stridatum fuit per Tardivellum in Rivoalto et in Brolio, quod nullus Venetus neque forinsecus per se vel eius nuntium audeat comperare de rebus vel mercibus Ragusiensium, neque de illis, que fuerunt in navisollis Ragusie, que noviter venerunt in Zadra vel contratis illis, videlicet a Zadra intra, neque ab Ancona intra, nec etiam in Jadra vel Ancona, nec Veneciis. Et quicunque repertus fuerit habere vel comperasse de mercibus ipsorum de illis, que fuerunt de Sclavonia, solvent quadrageximum, et de illis aliarum partium solvet quantum Vicedominis (videbitur). Et si Raguseus aliquis in Veneciis fuerit repertus portasse merces, persolvet ut dictum est; et cum venerit, nisi manifestaverit Vicedominis merces, ex quibus solvere debet quadrageximum, et fraude mediante celaverit, et Vicedomini cognoverint, accipient ab eo quadrageximum duplum de rebus Sclavonie, de aliis latis aliunde quintum simplum, ut dictum est, solvere debent.

(Ljubics, Monum. spect. hist. Slav. Merid. I. köt. 37. l.)

132.

A velenczei köztársaság levele Raguza városhoz, melylyel az egyenetlenségek elintézésére vonatkozó követeléseit megírja. 1226.

In mense Aprilis, indictione XIV. Recordationem facimus de litteris illis, quas mandavimus Comiti Ragusino et populo universo, quarum tenor talis est:

P. Ziani Dei gratia Veneciarum, Dalmacie atque Chroacie Dux, Dominus Quarte Partis et Dimidie tocius Imperii Romanie viro Egregio Johanni Dandulo propinquo suo dilecto, Comiti, viris quoque Nobilibus, Judicibus et toti populo Ragusino et cunctis suis fidelibus, salutem et dilectionis affectum. Litteras, quas nobis nuper misistis, et missos recipientes, quod littere ipse continuerint, et missi iisdem exprimere voluerint, intelleximus; ad que sane, si pro meritis vobis respondere voluissemus, ea, que vestratum apud nos fuerint reperta, omnia intromississemus, cum de obsidibus et ceteris, que fieri nobis et transmitti expetivimus, nihil velitis adimplere. At cum missi vestri instanter assererent, vos paratos esse ad obsides nobis destinandos, et, ut de nostro mandato est, inimicos nostros verius et non ficte pro inimicis habere, ac contra Cacikios id totum facere, quod Jadra et cetere insule nostre proinde facerent ex nostro precepto, secundum rata seu racionem et quantitatem possibilitatis, Ragusine Civitati a gravedine vestra retraximus manum, actis ipsis fidem adhibentes. Qua de causa mandamus vobis precipiendo, quatenus, que dicta sunt, adimplere studiosius debeatis, ita quod de — — — obsides ipsos, quorum nomina interius scripta sunt, nobis adimplere, hinc ad proximum festum Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli mittatis, sic ut tunc sint in Veneciis. Nam vos scire volumus, quorum si alterius aliquis vel aliqua vestrorum ad Venecias habuerit accessum, de hiis rebus, que de terra illa secum detulerit,

uadragesimum, et de hiis, que ex aliis omnibus partib[illegible] dduxerint, quod sibi faciemus aufferri omni condictione semot[illegible] nde sic attencius, que dicta, servare debeatis, ut dampn[illegible] redicto percelli non possitis. Hec autem sunt nomina obsidum [illegible] nos nobis dirigi hic ad festum Sancti Petri postulamus= lius Jacobi de Cervo qui dicitur Nicolicza, Grobissa de ailsclava, Grai filius Comitis Zude, gener de Bubagna, qui icitur Susinus, Stefanus filius Comitis Lucaro, filius Lauencii de Pisino, filius de Damiano de Gondola, filius de)omegna de Ragno, fiius Nicole de Morexa, filius de)amiano de Bucegno, filius Toderi Grosso, filius Mathei de Bolaza, filius de Baglaza, Kalendus de Cerneca, filius de Benzola le Bodoza, unus ex illis de Gaglopa, unus ex illis de Ostigle, ilius de Dimitro de Ruffis, Blasius gener de Jacobo de erva, filius Petri de Morexa. Volumus quoque et mandamus, t omnia vestra balista, que habetis, sine omni dilatione nobis lirigatis. Item vobis precipimus et mandamus, ut in terra nimicorum nostrorum non pergatis, nec cum inimicis nostris aciatis mercatum.

A belgrádi tud. társaság glasznikja XV. köt. 191. l. Ljubics, Mon. spect. hist. Slav. Merid. I. köt. 37. l.)

133.

A velenczei kormány biztosító levele a magyarországi kereskedők számára. 1226.

Die secundo exeunte Madio, indictione XIV. Recordatioem facimus cum nostro Consilio de litteris illis, quarum tenor nferius reperitur, quas mandavimus universis mercatoribus ex egno Ungarie.

P. Ziani Dei gracia Veneciarum, Dalmacie atque roacie Dux, Dominus Quarte Partis et Dimidie tocius

Imperii Romanie, universis mercatoribus ex Regno Ungarie ad Venecias venire volentibus, salutem. Volumus enim quod in Ducatus nostri districtu seccuri veniatis ac ab inde reccedatis, videlicet in personis et rebus, ita dumtaxat, quod fisco nostro persolvatis ad racionem cuiusquam centenarii libras nostre monete silicet XXX de hiis, que vobiscum visi fueritis aportare. Datum Veneciis anno Domini MCCXXVI mense Madio, indictione XIV. Hanc autem dationem tolli volumus pro solucione rerum ablatarum Venetis nostris illo in Regno facienda, salvis aliis consuetis dationibus, que in suo statu volumus conservari.

(Ljubics, Monum. sp. hist. Slav. Merid. I. köt. 38. l.)

134.

A velenczei kormány a ragusaiaknak Velenczében tartózkodhatását szabályozza. 1226.

Die tercio exeunte Octubris, indictioni XV. Ordinatum est per dominum Ducem et suum Consilium et stridatum super scalas Rivialti publice per Johannem Grossum, quod nullus homo Veneciarum nec Venetus neque forinsecus amodo in antea per se vel suum nuntium per aliquod ingenium audeat recipere in domo sua aliquem Ragusinum neque aliqua mercimonia hominum Ragusii, nisi in prima die vel secunda fecerit notum Vicedominis Veneciarum, sub pena librarum XXX et solidorum XII et duplum quantum solverit Ragusinus de racione mercimoniorum omnium, quorum simplum quantum solvisse deberet.

(Ljubics, Monum. sp. hist. Slav. Merid I. köt. 41. l.)

135.

Az esztergami káptalan átírja III. Béla királynak több jószágot tárgyazó adományát a nyitrai káptalan számára. 1226.

Nicolaus Prepositus et Sancte Strigoniensis Ecclesie Capitulum omnibus, ad quos littere presentes peruenerint, oraciones in Domino. Significamus Vniuersitati uestre, quod accedens ad presenciam nostram Jacobus Nytriensis Episcopus, obtulit nobis priuilegium sub sigillo felicis memorie Bele Regis istam formam continens.

In nomine Sancte Trinitatis stb. (következik III. Béla királynak 1183-ki adománylevele, mint fentebb 30. sz. a.)

Verum quia urgebatur dictum priuilegium exhibere in iudicio, et in remotis partibus, timens, ne casu aufferi uel amitti posset, postulauit a nobis illud ad cautelam transscribi, et sigilli nostri impressione communiri. Ad cuius peticionem prefatum priuilegium uerbo ad uerbum in presentem cartam transscribi fecimus, et sigilli nostri munimine roborauimus. Anno ab Incarnacione Domini M°CC°XX°VI°.

(Az esztergami káptalannak 1270-ki átiratából, a budai kir. kamara levéltárban.)

136.

II. Endre király a velenczei köztársasághoz, hogy ő velenczei kereskedőknek Magyarországban történt kiraboltatására nézve vizsgálatot rendelt. 1227.

Recordationem facimus cum nostro Consilio, quia IX. die intrante Februario, indictione XV. ex parte domini A(ndree) Ungarie Regis litteras inclusas sub cereo sigillo eiusdem domini Regis, habenti figuram ipsius regalem in catedra sedentem, nobis representavit nuntius quidam, quarum tenor per omnia sic est: Dilecto et speciali amico suo . . . Dei gratia Illustri duci Veneciaram, A. eadem gratia Ungarie Rex, salutem quam sibi, cum summa dilectionis constantia. Vestre significamus dilectioni, quod ablationem rerum mercatorum vestrorum in nostra terra factam actenus nos ignoramus. Unde mandamus per fidelem nostrum venerabilem Episcopum Gouriensem nobis illos, per quos dampna dictis sunt mercatoribus illata, plenius intimetis, et ipsos eosdem spoliatos ad nos transmittatis, quibus plenam exibebimus satisfactionem; nec vos interim aliquem de nostris super spoliatione vestrorum velitis molestare.

(Ljubics Monumenta spectantia historiam Slavorum Merid. I. kötet, 41. lap.)

137.

Béla ifjabb királynak Aranyos Vinczén Erdély Tordai meyyéjében, négy telket tárgyazó adománya az esztergami egyház számára. 1227.

Bela Dei gracia Rex primogenitus Regni Hungarie omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam futuris presens inspecturis salutem et graciam. Cum Ecclesia, que mater est omnium, per Regum — — debeat sublimari; ad uniuersorum noticiam volumus peruenire, quod cum Strigoniensis Ecclesia, quia ab ipsa, tanquam a matre ceterarum et magistra, ecclesiastica recepimus sacramenta, prerogatiua gaudere debeat speciali, concessimus ad peticionem fratrum eiusdem Ecclesie in Ultrasiluanis partibus quatuor mansiones castrensium in predio eorundem, quod Oranas Winc appellatur, commorantes, et ad Comitatum Torda spectantes, scilicet Bicca et Nel, cum alijs duobus socijs eorum, ut dicte Ecclesie secundum suam libertatem seruirent. Vt autem hec nostra concessio irretractabilj gaudeat libertate, nec per alicuius suggestionem possit in irritum reuocari, litteras nostras presentes Capitulo concessimus nostri sigilli munimine roboratas. Datum per manus Mathie Prepositi Zagrabiensis, aule nostre Cancellarij, anno M°CC°XXVII°. Sous Magistro Tauarnicorum nostrorum et Comite Albensi, et Soula Voyuoda existentibus.

(Az eredeti után Knauz Nándor, Magyar Sion II. évf. 215. l., és Az Esztergami Főkáptalan birtokaira vonatkozó Okmányok Tára, Pest 1871. 16. l.)

138.

III. Honorius pápa megerősíti a kalocsai érsek számára Posega várának birtokát, melyet az a patarénok elleni sikeres működése tekintetéből megszerzett. 1227.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I. köt. 57. l. V. ö. Fejér Cod. Dipl. III. köt. 2. r. 100. l.)

139.

III. Honorius pápa megerősíti a templomi rendnek magyarországi birtokát. 1227.

Honorius Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filijs ... Magistro et fratribus Domus Militie Templi in Vngaria salutem et Apostolicam benedictionem. Justis petentium desiderijs dignum est nos facilem prebere consensum, et uota, que a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filij, uestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, Domum de Luz cum portu et piscarijs suis, Rassan et Kar, piscariam Soroud, Wesice, Licenica, Odohila et Wodicha villas, terras etiam earumdem, cum omnibus pertinentijs suis, sicut eas iuste, canonice et pacifice possidetis, uobis et per uos Domui uestre auctoritate Apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere, uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, et Beatorum Petri et Pauli

Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Laterani II. nonas Maij Pontificatus nostri anno decimo.

(Eredetie bőrhártyán, melyről a pápai ólompecsét sárga-vörös selyemzsinóron függ, a budai királyi kamarai levéltárban.)

140.

IX. Gergely pápa a ragusai érseki megye terjedelmét szabályozza. 1227.

Gregorius Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Aringerio Archiepiscopo Ragusino salutem et Apostolicam benedictionem. In eminenti Apostolice Sedis etc. ad exemplar predecessorum nostrorum felicis memorie Innocentij, Anastasij, Adriani, Alexandri et Urbani etc. quascunque possessiones, quecunque bona etc. firma tibi, tuisque successoribus, et illibate permaneant etc. scilicet Regnum Zachulmie, Regnum Servilie, quod est Bosna, Regnum Tribunie, Civitatem quoque Catharinensem seu Rose, Guduanensem, Antivarensem, Olciniatensem, Scodriensem, Drivastinensem et Polatensem, cum Abbatijs, Ecclesijs et Parochijs suis etc. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisque persona etc. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax etc. Amen.

Ego Gregorius Catholice Ecclesie Episcopus ss.

Ego Pelagius etc.

Datum Anagnie per manum Magistri Sinibaldi Sacre Romane Ecclesie ViceCancellarij VIIII. kalendas Augusti, indictione XV., Incarnationis Dominice anno M°CC°XXVII°. Pontificatus vero domini Gregorij Paqe VIIII. anno primo.

(Farlati, Illyricum Sacrum VI. köt. 96. l.)

141.

IX. Gergely pápa megerösíti a zágrábi egyház szabadalmait és jószágait. 1227.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 60. l.)

142.

IX. Gergely pápa megerösíti a zágrábi káptalan szabadalmait és jószágait. 1227.

(Tkalcsics. Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 59. l.)

143.

IX. Gergely pápa megerösíti azon ítéletet, melylyel Feliczián esztergami érsek 1134. Dumbrov erdejét a zágrábi egyháznak oda határozta. 1227.

(Tkalcsics. Monum. hist. Episc. Zagr. I. köt. 61. l. V. ö. Okmánytárunk I. köt. 242. l. és Fejér Cod. Dipl. I. köt. 484. l.)

144.

István zágrábi püspöknek adománya az ottani káptalan számára. 1227.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I. köt. 59. l. V. ö. Fejér Cod. Dipl. III. köt. 2. r. 103. l.)

145.

Jadra város községe felhatalmaztatik, hogy a Cacsics nemzetségbeliek ellenségeskedései tekintetéből II. Frigyes császárnak tuzokat adhasson. 1227.

Die quadam mense Marcio, indictione XV. Nos quidem P. Ziani Dei gracia Veneciarum, Dalmatie atque Chroacie Dux etc. cum nostro Minori Consilio et cum VIII ex Quadraginta, Angelo Venero, Marino de Canali, Petro Mengulo, Jo. Mucianico, N. Tincto, Angelo Flabanico, J. Gradonico, et An. Faletro, et septem de Maiori Consilio, id est: Jacobo de Molino, M. Storlato, F. Cornairo, D. Dalfino, J. Tonisto, Paulo Quirino et M. Contareni, cepimus consilium super peticionem legatorum Jadre, nomine Cerne de Carbono et Jo. Ragni, ex parte Comitis et Communis Jadre nobis facta, ut per graciam eis concederemus, posse dari ex Jadratinis a tribus usque sex obsides domino Romano Imperatori, si evenerit, quod ipse dominus Imperator faceret eos per eius nuntios requiri specialiter pro facto Caciciorum. Unde omnes predicti concordes fuimus, ut J. Dandolus, filius dicti Comitis nostri, mandato significaret eidem Comiti, ut, si ei videretur melius expedire

pro bono Jadre a tribus usque sex obsides dare domino Imperatori, quod daret specialiter pro facto guerre Caciciorum, hoc est si dictus dominus Imperator suos nuntios apud Jadram ideo ad ipsos petendos destinaret.

(Ljubics Simon, Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium. I. köt. 42. l.)

146.

Miklós mester Ludbregi Péternek fia Wrazilaz birtokát a zágrábi káptalannak adományozza. 1227.

Nomine Domini invocato. Currente anno Domini MCC XXVII. Ego Magister Nicolaus, filius Petri de Ludbregh, volens et consulens saluti mee et proximorum meorum modis omnibus quibus possum povidere, inter cetera quandam possessionem meam empticiam Wrazilaz vocatam, in Districtu Zagrabiensi, de Comitatu Morocha constitutam, totaliter cum omnibus suis utilitatibus et pertinenciis, in Ecclesia Beati Regis Stephani, et in festo eiusdem, maioris misse officio existens, tempore offertorii ad aram Beati Regis Stephani, honorabilibus viris Capitulo Zagrabiensi obtuli et offero, donavi et dono, perpetuis temporibus per ipsum Capitulum cum suis metis et limitibus pleno jure possidendam, tenendam et habendam ita: quod semper per ipsum Capitulum in communi possideatur et teneatur. Quod si processu temporum dictum Capitulum voluerit forsitan ipsam possessionem alicui concedere more prediali, hoc eis liceat tali modo, quod ipsam possessionem predicto modo prediali possit habere non alter, quam aliquis de nostris heredibus; ut Castra nostra et nostrorum heredum de Zelna et Byztrycha cum suis pertinenciis non possint aliquo colore per detentores eiusdem possessionis in aliquo offendi vel turbari. In cuius donacionis perpetuam

firmitatem presentibus sigillum nostrum fecimus app
tum anno, die et loco supradictis.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I. köt. 57. l.)

147.

A domokosrendiek Ragusában megtelepednek. 1225—12

Anno M°CC°XXV°, cum dilatandi Evangelij ac pr
gande religionis studio ex decreto Beati Jordani, secu
Ordinis Generalis Magistri nostri Predicatores in univer
orbis regiones perrexissent; ex iis, qui ad Terram Sanct
destinati fuerant, Ragusium quidam appulerunt, institu
inde navigationem perfecturi. At Arringerius Romanus Ar
episcopus, et Nicolaus de Sorrento nobilis civis, penes qu
summa dignitas et auctoritas erat, utpote Rector seu Com
ut vocabatur ea tempestate, Ragusii iacturam se passu
arbitrati, nisi Apostolicos viros ad se divertere studerent;
civitatem deserant, summis precibus rogarunt et obtinuer
Quare Clero, Magistratu, universoque plaudente populo
ceptis, sacellum quoddam ad menia civitatis, Divo Jaco
Apostolo nuncupatum, in editiori civitatis situ, qua in ori
tem sol vergit, pro oratorio, domosque, que circum erant, p
Conventu destinaverunt. Multiplicatis vero fratribus (br
enim viri fere quadraginta), locus primo donatus pro fratru
numero augustus visus est. Unde nobilis quidam civis
Palmata anno Domini M°CC°XXVIII° ecclesiam Virgini
celos Assumpte sacram, domum et hortum tunc extra muro
et iuxta prefatum Sancti Jacobi sacellum perpetua donacio
publicis tabulis exarata fratribus concessit.

(Eredeti régi feljegyzés Farlatinál, Illyricum Sacrum VI. köt. 95.

148.

Treugan trani püspök Guncel spalatoi érseknek egyházi ügyekben tanácsot ád. 1228.

Venerabili patri et domino G. Dei gracia Spalatensi Archiepiscopo T. permissione Diuina Traguriensis Ecclesie minister humilis cum inclinatione deuotionem tam debitam quam deuotam. Si me non affixisset lecto corporis valetudo, longe ardentius inspirarem lingua propria vestris auribus voluntatem mei animi, quam committere lingue officium voce carentibus litteris et cartis mutis. Sed quia terrores Domini aduersum me militant, oportet me flagellum eius equo animo tollerare. Sane cum per Dei gratiam sitis vir discretus et prouidus, et ad omnia vobis sufficiens, adeo ut nec indigeatis, nec inhereatis consiliis aliorum; non esset sapientis, exhibere consilium non quesitum. Sed si detur verbis audacia, reducerem coram oculis mentis vestre illud Salomonicum: »Omnia fac cum consilio tuo, et propter factum non penitebit.« Proposuistis, pater et domine, visitare Curiam, et recte; ut cognoscamini et cognoscatis, quod vestre, quod Romane Curie postulant rationes, ut secundum Apostolum omnibus reddatis debita, cui honorem honorem, cui tributum tributum; ut nemini quidpiam debeatis, nisi debitum dilectionis et debite subiectionis. Sed occurrit ex aduerso vacantium Ecclesiarum instans cura et sollicitudo. Vacant enim plures Ecclesie Spalatensis Archiepiscopatus, ad subrogationem quarum vos oportet extendere sollicitudinem, et in omnibus accuratam. Licet enim sint Ecclesie Cathedrales, non tamen sunt Conventuales; et ubi per conventualem deliberationem substituendarum personarum electio non procedit, necesse est, ut per venales laicorum manus, qui nec Dominum timent, nec homines reverentur, non persone, sed personarum simie substituantur, de quarum substitutione quanta prorumpant incommoda, experimento didicistis; de quibus non est modo per singula disputare. Verum si recte velitis ad vacantes Ecclesias debite

)llicitudinis extendere actionem, per nuncios et litteras st
satis efficere, ut ad vacantem Sedem nullus eligatur absq
estra conscientia et Capituli Spalatensis. His rite peractis et
iam aggredi, et Curiam poteritis absque ambiguitatis scr
ulo visitare. Super causam vero, quam habetis cum conci
estro Theodoro, cum sanus fuero, responsalem sufficientes
)structum mittetis; in cuius et adversarii presentia id, v
ente Domino, dictabitur, quod de jure videbitur expedire
)ene valete.

(Farlati, Illyricum Sacrum IV. köt. 337. l.)

149.

Treugan traui püspök kanonokját Prodanust a spalatoi káptalannak ajánlja. 1228.

Viro venerabili et amico karissimo, domino C. Dei gra)ia Spalatensi Archidiacono et eiusdem Ecclesie Capitulo Tre)uanus permissione Divina Traguriensis Ecclesie minister humilis, eorum subditus et amicus in vero salutari salutem. Universitatem Vestram, de qua gero et gessi semper indubiatam fiduciam, rogandam duxi propensius et orandam, quatenus meorum obsequiorum intuitu, si qua sunt, vel vobis aliqualiter necessaria esse poterunt, Prodanum servientem nostrum filium et concanonicum in jure beneficiorum a beignitate vestra sibi misericorditer collatorum, manutenere, fouere et iuvare dignemini, ut ipse vestro favore resistentibus valeat contraire, optinendo concessa; et ego in hoc, qualiter ne diligitis, valeam cognoscere, et Universitati Vestre serena semper voluntate gratiarum expendere rationes.

(Farlati, Illyricum Sacrum IV. köt. 338. l.)

150.

A székesfehérvári káptalannak bizonyságlevele, hogy Pousenek fiai Ygolban lévő birtokukat Moys nádornak eladták. 1228.

A B C D E F

Omnibus in Chris to pie uiuentibus presentibus pariter et futuris, ad quoscunque presentes littere peruenerint, Albensis Ecclesie Capitulum salutem in Domino. Ad noticiam uniuersorum uolumus peruenire, quod an no Dominice Incarnacionis M°CC°XX°VIII° Bot et frater eius nomine Jacobus filij Pouse constituti in nostra presencia, una cum Curiali Comite Moysis Palatini Comitis nomine Bensa, dixerunt terram suam arabilem de uilla Ygol continentem CCL iugera habentem siluam in duobus locis, et fenetum in totidem locis, prememorato Palatino Comiti pro XII marcis argenti uendidisse, preciumque uendicionis sue sine omni diminucione recepisse. Vnde idem memoratus Palatinus petiuit a nobis, quod dictam empcionem suam, ne obliuioni succumberet, nostris interponeremus litteris testimonialibus. Ecclesie nostre Corardo Preposito, Feliciano — —, Myca Custode, Laurencio Decano existentibus.

(Eredetie bőrhártyán, a pecsét elveszett, a budai kir. kamarai levéltárban.)

151.

A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy Valcheta és testvérei, Meztennek fiai Kulpatö nevü birtokukat sógorukna Robertnek örök időre átengedték. 1228.

(Tkalcsics, Monumenta historica Episcopatus Zagrabiensis I. köt 61. lap. V. ö. Okmánytárunkat I. köt. 258. l. és IV. köt. 464. l.)

152.

Giustiniani Máté Ossero és Cherso szigeteknek ujonan választ*tott podestá-ja a velenczei kormánytól a neki járó hajót kéri. 1228.*

Die IV exeunte Julio, in presentia et testimonio Antonii Marigloni, Ja. Teupuli, Jo. Mauroceni et D. Delfini. Matheus Justinianus, electus Potestas in Absoro et Cherso, stetit plegius domino Duci ad partem Comunis de danda ei, quandocumque dominus Dux ei preceperit vel requiri fecerit, illam sagitedam cum omnibus vellis et ancoris et toto eius corredo, quam comune Veneciarum sibi mutuavit ad eundem in Absoro et Cherso etc.

(Ljubics, Monum. spect. hist. Slav. Merid. I. köt. 45. l.)

153.

II. Endre királynak Chokol helységet tárgyazó adománya Mihály Ábrahám fiai számára. 1229.

In nomine Sancte Trinitatis et Individue Unitatis. Andreas Dei gracia Vngarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerieque Rex in perpetuum. Cum Regalis Celsitudinis munificencia sue liberalitatis brachia nullo parcitatis termino coharctare, sed quibusque suorum et maxime fidelium debeat expandere meritis, ut et fidelitas iam acta debito non fraudetur tytulo, agendaque spe educata premii promoveatur gracius ad concepta. Dignum est, ut ea que legum imperatrix, Regia pertractat Auctoritas in remunerandis fidelibus, scripture munimento commendentur, ne modernorum seu successorum incursibus subrogentur. Hac igitur racione inducti nobis Regnoque fideliter assistencium merita digno retributionis stypendio prosequentes, ad universorum noticiam volumus devenire: quod cum fidelis noster serviens Michael filius Abrahe a primis sue puericie temporibus tum in Regno, tum extra Regnum, et maxime in expedicione Rascie (igy) nobis personaliter ibidem existentibus, fideliter ac indefesse perservisset, ac tociens se suaque pro mortis exposuisset periculo. Nos in recompensacionem tantorum serviciorum ipsius Mychaelis, quandam terram nomine Chokol, vacantem incolis, a Castro Albensi exemptam sibi et per eum suis heredibus, heredumque successoribus iure perpetuo contulimus porpetuo possidendam totaliter. In quam nostre donacionis possessionem eundem Michaelem per fidelem nostrum Comitem Petrum filium Pud fecimus introduci. Mete autem eiusdem terre sunt iste: prima incipit a parte orientali in quodam prato, iuxta quod wlgo kurtuelbuqur apellatur, per quam sequestratur terra eadem a terra ville Vrdos, et inde traxit per locum rivuli qui wlgo Her dicitur, deinde procedit ad metam, que est in campo cuius vocabulum Er-

thethev est, inde vadit ad arborem populeam ad quam pr
est meta inter spinas, abhinc procedit et transit locum riv
alterius, qui eciam Her wlgo dicitur, ultra quem figitur m
sub piro contermina terre filiorum iobagionum Sancti Reg
Castri antedicti, de quo piro progreditur in parte austr
ad magnam viam et ibi est meta, de hinc protenditur sup
eandem viam et procedens intrat silvam in qua est me
angularis in loco qui Popufenerii wlgo nuncupatur. Postm
dum a parte occidentali est meta sub arbore quadam combus
inde venitur ad arborem populeam sub qua est meta divide
silvam antedicti Michaelis a silva quorumdam de gene
Senta et Maguch, hinc circuens aliquantulum exit silvam
loco qui Teluczeg dicitur a parte septemtrionali, et proced
iuxta silvam eandem ad metam que est sub salice iuxta via
disiungens terram a terra ville eiusdem nominis Chok
videlicet, que est filiorum iobagionum descensus prebencin
ulterius procedit per metas a parte septemtrionali ad piru
sub quo est meta iuxta villam prenominatam Chokol, deinc
progreditur in campum ubi tenet metam cum villa iam dict
Vrdos, et inde reducitur mete priori. Ut igitur hec a nob
deliberacione Regia facta donacio, nec longa temporu
canicie dilui, nec insopito malignancium impetu nostri
nostrorumque successorum temporibus retractari valea
presenti pagine commendavimus ac sigillo nostro privilegial
novo, quod in preiudicium prioris cassandum parari fecimu
in generacionum generaciones illibate observandum Regi
auctoritate roboravimus. Datum per manus Magistri Alberti
aule nostre Cancellarii et Prepositi Orodiensis. Anno Dominic
Incarnacionis MCCXXVIIII. Venerabili Roberto Strigoniensi
Reverendo Vgrino Colocensi Archiepiscopis existentibus
Bulchu Chenadiensi, Bartolomeo Quinqueecclesiensi, Grego-
rio Geuriensi, Alexandro Waradiensi, Reynaldo Transilvano,
Cleto Agriensi, Brictio Wachiensi, Stephano Zagrabiensi,
Bartolomeo Wesprimiensi Episcopis existentibus, Ecclesias
Dei feliciter gubernantibus. Moyse Palatino et Comite Byho-
riensi, Ladizlao Judice Curie et Comite Bachyensi, Dyonisio
filio Dyonisii Magistro Tawarnicorum ac Comite Zonuquiensi,
Demetrio Magistro Dapiferorum et Comite Posoniensi, Nicolao
Magistro et Comite Agazonum, Petro germano Marcelli Co-

mitis Curiali Comite Regine : et aliis quamplurimis Comitatus et Magistratus tenentibus. Regni nostri anno XXVI.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 64. l.)

154.

II. Endre király a zágrábi püspökség tizedeire nézve rendelkezik. 1229.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 63. l.)

155.

A velenczei köztársaság Vegla, Arbe és Raguza részéről nevezetes évi jövedelmet követel. 1229.

Nos habere debemus annuatim post nostrum introitum in Ducatum a nostris Camerariis nostri Communis summam librarum duarum millia octigentarum denariorum Venetorum quousque in Ducatu steterimus, scilicet per tres quoslibet menses librarum denariorum Venetorum septingentas, et habere debemus 350 romanatos de redditu Comitatus Veglie, et pro regalia eiusdem Comitatus alios romanatos 60 eo tempore annuatim, quo continetur in promissionibus illis, quas Johannes, Vido et Henricus Comites Veglie fecerunt predecessori nostro bone memorie Henrico Dandulo et Communi Veneciarum. De pannis vero ad aurum, qui solent dari nostro

predecessori et Beato Marco a dominatoribus Ni
debemus habere in nobis medietatem per partici
Sanctus Marcus aliam medietatem, s. s. dum poterunt h
habere debemus regalia tam Chersi et Auseri, quam Co
Arbe et Ragusii et Sansegi, et honorificencias omnes
ut habuerunt predecessores nostri.

(Ljubics, Monum. sp. hist. Slav. Merid. I. köt. 46. l.)

156.

Béla ifjabb király megerősíti II. Endrének Chokol helyst tárgyazó 1229-ki adományát. 1230.

Bela Dei gracia Rex, primogenitus Regis Vnga
universis presentem paginam inspecturis salutem et on
bonum. Cum per Divine inspiracionis graciam, volunt
patris nostri et maturo Principum terre nostre consil
inutiles et superfluas perpetuitatum donaciones revoca
mus, oblatum est nobis privilegium patris nostri sub l
forma:

In nomine stb. Andreas stb. (következik II. En
királynak 1229-ik adománylavele mint fentebb 153. sz. a.)

Nos igitur ad vehementem et instantem peticion
Reverendi Vgrini Colocensis Archiepiscepi a patre nos
factam donacionem confirmavimus, et confimacionis nos
seriem scribi facientes, sigilli nostri impressione roboravim
Datum per manus Mathie Zagrabiensis Prepositi, Aule nos
Cancellarii. Anno gracie MCCXXX. Pous Tavarnicoru
Chak Dapiferorum, Michaele filio Opud Pincernarum, Po
filio Soulum Agasonum nostrorum Magistratus tenentib
Jula fratre Ratholt Woyavoda existente.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 68. l.)

157.

Béla ifjabb király megerősíti atyja II. Endrének Legend helységet tárgyazó adományát. 1230.

Bela Dei gracia Rex primogenitus Regis Hungarie omnibus presentem paginam inspecturis salutem in vero salutari. Cvm prouide et attente inutiles et superfluas perpetuitatum donaciones voluntate patris nostri, et maturo Principum terre nostre consilio destrueremus; oblatum est nobis priuilegium patris nostri sub hac forma:

Andreas etc. Reuerenda Regum stb. (következik II. Endre királynak Lengend helységet tárgyazó 1216-ki adománya, mint fentebb 86. sz. a.)

Nos vero iuris modum exequentes, ne calumpnia resurgat, quod iusta deliberacio peragit, concesse donacionis seriem scribi fecimus, sigilli nostri munimine roborantes. Datum per manus Mathie Prepositi aule nostre Cancellarij anno Dominice Incarnacionis M°CC°XXX°. Pous Tawarnicorum, Chac Dapiferorum, Pousa filio Sovlum Agasonum nostrorum Magistris existentibus.

(Eredetie bőrhártyán, a különösen nagy, egy oldalról a viaszba nyomott pecsét barna-vörös-sárga selyem-zsinóron függ; a budai királyi kamarai levéltárban.)

158.

Ugrin kalocsai érseknek Rasecha helységet tárgyazó ítéletlevele István zágrábi püspök és a magyarországi-szlavoniai templom rendiek közt. 1230.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 65. l. V. ö. Fejé Cod. Dipl. III. köt. 2. r. »18. l. és Farlati Illyricum Sacrum V. kö 363. lap.)

159.

Nemil a-bán és zágrábi főispánnak Zlatenich helységet tárgyazó ítélete a topuskai apátság számára. 1230.

Ego Neemilus Vicebanus et Comes Zagrabiensis, notum facio universis presentes literas inspecturis: quod cum venisset ad me quidam iobagio nomine Tersa, presentans mihi literas domini Regis C(olomani), ut preceptum adimplerem, veni ad terram de Zlatenich ad perambulandum eam, et redderem eam prefato Terse ad preceptum Regis. Monachi autem prohibuerunt mihi terram illam perambulare, dicentes, quod terra illa data esset Ecclesie de Toplica per privilegium Regis Andree. Cumque ego venissem ad monachos in Toplica, ostensum est mihi privilegium eorum, quo diligenter inspecto et perlecto coram domino Martino Corbaviensi Episcopo, et coram sex generacionibus inveni prefati terram Terse in privilegio monachorum scilicet Regis Andree. Affirmavit eciam dominus Martinus Corbaviensis Episcopus, quod terra Terse esset terra castrensium. Et cum haberem consilium

cum iobagionibus terre, iudicavi predictam terram servire monachis. Et ne de cetero possit fieri reclamatio vel querela a predicto Tersa pro prefata terra contra monachos, dedi pristaldos: unum terrigenam nomine Yarescelau et alterum Hungarum nomine Kessen. Et presentem paginam sigillo domini Martini Corbaviensis Episcopi et sigillo meo corrobo ravimus. Actum est hoc anno gracie MCCXXX.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I. köt. 67. l.)

160.

A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy Zibiszló Coiannak fia és rokonai Zlatenich helységet, melyet jogtalanúl maguknak elsajátítani akartak, a topuskai apátságnak visszaszolgáltatták. 1230.

Universis Christi fidelibus, ad quos scriptum presens pervenerit, Zagrabiensis Ecclesie devotum Capitulum salutem in Domino. Noverit tam presencium quam futurorum ventura posteritas, quod Zibiscelaus, filius Coian, cum fratre suo Maren nomine et ceteris parentibus suis in presencia nostra constitutus proposuit: quod terram, que vocatur Slatennic, ad Monasterium Beate Marie Virginis de Toplica pertinentem, quadam suggestione falsa, et quasi iurisdiccionis sue opinione, eam sibi vendicans per aliquod tempus indebite occupasset. Inpetente vero ipsum Abbate et Capitulo memorati Monasterii predictam terram recognoscentes se non sui iuris titulo contra conscienciam et salutem anime sue occupasse, eidem Ecclesie certis metis undique circumductam restituens coram nobis resignavit simpliciter. Ne processu temporum ipsius coram fratribus et cognatis suis facta resignacio seu restitucio ab aliquo parentum suorum calumpniosa contencione de levi possit perturbari, ad instanciam parcium utriusque partis,

Abbatis scilicet et Zebiscelai, ad maiorem rei geste evide cartam presentem fecimus annotari et sigilli nostri mu roborari. Prima meta igitur huius terre incipit ubi Dra cadit in Glinam, inde descendit ad caput eiusdem riv deinde ad arborem dob; inde vadit ad fossas, que vo Crenichischa, deinde tendit ad rivulum qui vocatur U inde vadit ad caput eiusdem rivuli, inde ascendit ad m ubi est meta terrea supra domum Terse, hinc tendit ad qui vocatur Caliche, abhinc venit ad locum, qui appe Zlobinozancep, inde ascendit viam que est in monte vadit a Bayne ad Bachuse, inde per eandem viam usque ad locum qui vocatur Prohod, inde directe as supra magnam vineam, que est Ecclesie de Toplica et de dit in viam que vadit ad Bachuse, et per illam viam ad montem qui appellatur Wruit, ubi est meta terrea, vadit ad arborem, que (vocatur) clenik ubi terminatur. A est hoc anno Gracie MCCXXX. Andrea magno Rege exist Bela filio eius Regnum Hungarie gubernante, Colomano t Sclauonie Ducatum tenente, Stephano secundo Epi Zagrabiensi presidente, Mathia Preposito, Pugrino Can Gabriele Custode, Symeone Decano et ceteris Canonic Ecclesia Zagrabiensi feliciter residentibus.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 66. l.)

161.

II. Endre királynak nevezetes javakat tárgyazó adom Tamás comes Makár bánnak fia számára. 1231.

Andreas Dei gracia etc. Inmensa Regum dapsi licet ad quoslibet manu largiflua equaliter habere se de ad illos tamen uberiori gracia tenetur diffluere, qui loc tempore nec res, nec personas suas pro Regis vtilitate in

gni commodo mortis periculo exponere formidarunt. Inde est, quod munificencie Regalis inmensitas, licet eciam ad extraneos bone commendacionis flagrancia diffundi debeat; plenius tamen et propensius largiendi manum debet illis porrigere, quorum probitatis experienciam per diuturnam fidelitatis constanciam didicit, et morum honestate comprobauit. Hanc siquidem et nos Regie circumspeccionis erudicione obseruantes, prope indeciduum et indesinens meritorum obsequium, quod noster fidelis Thomas Comes Macharei Comitis filius, a primeuis iuuentutis sue temporibus ad Regni nostri proficuum et honorem semper exhibuit, et maxime prope strenuitatis opera eximia, quibus semper claruit, cum inter nos et Hemericum Regem inclite memorie multiplices aduersitatum fluctuaciones emergerent; qui nec carceris erumpnas sustinere pro nobis expauit, nec minas, nec uulnera, nec aliquod genus mortis, aut laborum et uiarum tedia trepidauit; quem eciam in publicis et priuatis Regni nostri negocijs virum discretum et prouidum, et omni morum honestate preditum cognouimus, et demum cum in Regis Regum negocio ultra mare in subsidium sancte terre profecturi in procinctu essemus itineris; quem eciam sepedictum Th. Comitem postmodum de ultramarinis partibus ad propria remeantes quibusdam quam plurimis uesano ductis consilio Regnum nostrum hostiliter affligentibus in solita et debita inuenimus fidelitate constanter perseuerasse. Intuitu igitur fidelitatis et seruiciorum ipsius, contulimus ei quandam terram nomine Souncha ad Baachiensem Comitatum pertinentem, que fuit terra Vros, qui sine herede defunctus est, certis metis a circumiacentibus terris ex omni parte distinctam. Prima meta incipit sub Narduncharasta cum terra Deme; postea flectitur ad meridiem cum terra wdwornicorum, et uadit ad Wososkereky cum eleuatis metis; et inde flectitur ad occidentem cum eleuatis metis usque uiam magnam que uadit ad Baach, et super magnam uiam flectitur ad septemtrionem; et inde uadit ad occidentem cum metis eleuatis iuxta castrum Souncha, et descendit ad Vscy, et transit Vscy ad magnum fossatum; ibi intrat in siluam, et uadit in silua per eleuatas metas usque ad Vrosfenery, et ibi est fossatum ubi est meta, et flectitur ad septemtrionem uersus Holmod; et inde flectitur ad orientem, et cir-

cumuadit illum Holmod, et reuertitur usque Tvl, et iuxta Tvl uadit uia ad semptemtrionem usque ad terram vdwornicorum; et inde flectitur ad orientem per eleuatas metas cum terra vdwornicorum usque ad priorem metam.

Item aliam terram nomine Chykam in Chenadiensi Comitatu sitam et ad ipsum Castrum pertinentem, super qua ecclesia in honore Sancti Martini constructa est, que fuit terra Yan Centurionis, cum defunctus esset sine herede et omni cognacione, contulimus Th. Comiti; et fere iungitur metis Monasterij Kenaz, vbi est uia tendens ad septemtrionem, iuxta quam uiam sunt mete; et inde extenditur ad partes orientis usque ad aliam uiam, que tendit ad septemtrionem, iuxta quam uiam sunt mete longitudinem predicte terre terminantes; et inde flectitur ad orientem usque ad secus fossatum quoddam, iuxta quod sunt mete seriatim posite latitudinem terminantes, usque ad uiam que ducit ad Moris, et iuxta uiam illam descendit in fenetum, et per fenetum vadit per medium silue usque ad Morisium cum metis Monasterij Kenaz. Et de eadem dicta terra Dominicus, Gerardus, Sobuslo, Johannes, Corlath, Peter et cognati eorundem acceperunt a Th. Bano in concambium terre eorum tantam, quanta eorum fuit terra; tali condicione, ut qualisumque causa successu temporis super eadem terra (contra) eos emergeret, dictus Th. nequaquam liberare eos teneretur, sed ipsi se liberarent. Preterea iam dicto Comiti ob preclara insignia meritorum sex naues saliferas super Morisium super eadem concessimus libertate; que naues Egriensis Ecclesie vel Bistriensis habere dinoscuntur, ut videlicet tres vias in anno faciant eundi et redeundi absque impedimento uel contradiccione, per Morisium habeant facultatem, ab omni exaccione tributorum penitus absolute; et de quacunque salifodina uoluerint sales necessarios ualeant comparare precio persoluto.

Attendentes eciam fidelitatis indeciduam constanciam, quam nobis et Regno Th. Comes fauorabiliter in omnibus exhibuit, intiutu eius fidelis seruicij, ac grauium uulnerum suorum, que pro nobis in Ruscia passus est, in remuneracionem laborum suorum dicto Th. Comiti et heredibus suis iure perpetuo contulimus quandam terram et piscinam nomine Sowala ad Comitatum Volcoyensem pertinentem, certis metis a cir-

cumiacentibus terris ex omni parte distinctam. Prima meta incipit iuxta Danubium; et inde progreditur ad occidentem ad ripam eiusdem piscine, ubi est meta cum Boruc; inde tendit cum eleuatis metis usque ad metam Boynoc et Thome; et inde flectitur ad septemtrionem cum eleuatis metis usque ad metam Kachena; et inde tendit cum eleuatis metis ad orientem usque ad ripam prenarrate piscine, et inde ad Danubium; terra uero arabilis sufficiens est ad quinque aratra.

Contulimus eciam ei aliam terram cum silua, que fuit piscatorum de Zagrabia. Prima meta huius terre incipit de Odra, ubi cadit Ribnycha in Odram; et uenit superius super Ribnycham ad Timeneramlaca, et de Timeneramlaca uenit in Zawam, et de Zawa descendit inferius, ubi exit de Zawa Netuslamlaka; de Netuslamlaka uadit in Chyrnich, et de Chyrnich uadit inferius ubi exit de Chyrnich Golinamlaca, et de Golinamlaca uadit ad caminam ubi cadit Golinamlaca in Zawam; et super Zawam uadit inferius ubi exit Mortyncastrug; et de Mortyncastrug uadit usque ad Ruscam, Rusca exit de Mortyncastrug et uenit in Odram, et sic redit ad priorem metam. Hec sunt nomina camporum, que sunt in terra predicta: Pola, Durnyc, Lysnyc, Ruffa, Pala, Polana, Crisna.

Et ne aliqua dissensionis materia inter prefatum Th. Comitem et fratres, uel consanguineos, uel circumquaque uicinos eius oriatur; idem Th. Comes pecijt a nobis, ut omnes eius possessiones, tam ex patrimonio quam ex Regia donacione, uel ex empcione, uel quocunque iusto tytulo acquisitas per fidelem hominem nostrum distingui a fratrum suorum, uel consanguineorum, uel circumquaque uicinorum possessionibus faceremus. Cuius iuste peticioni annuentes dilectum et fidelem nostrum Petcu de uilla Barancha duximus transmittendum, qui Comitis possessiones supradictas, nec non et alias auctoritate nostra circuiuit, et certis metarum terminis limitauit; et eciam fratres suos ac consanguineos, nec non uicinos ad nostram citauit presenciam. Et in nostra presencia dixerunt una uoce, pristaldum nostrum in hac causa iustum fuisse, et litteras ueras nobis ostendisse. Nos autem utramque partem iustam audientes precepimus annotari.

Prima terra in Syrma, cuius nomen Solt, super qua edi-

ficata est ecclesia in honore Sancti Laurencij, que terra dividebatur ad quator partes, scilicet Nicholao, Thome, Stephano et Egidio. Nicholaus uero partem suam dedit Monasterio Sancti Spiritus; Egidius autem Monasterio Sancte Crucis; partem uero Monasterij Sancte Crucis emerunt Th. Comes et Stephanus. Item Th. Comes habet uineam supra Zoan, quam ipsemet fecit plantari, et uineam illam uiginti octo sui possunt colere per annum. Vineam Cosme emit tercia dimidia marca.

Secundam terram habet in Lochia, que tenet metas ab oriente et meridie cum Ecclesia Sancte Crucis, ab occidente uero cum Meger usque ad septemtrionem, et a septemtrione cum villa Apaty.

Terciam terram habet in Baachiensi Parrochia nomine Zund; cuius prima meta incipit inter villam Halazy et villam Halatcu iuxta ripam Woios, transit ad insulam, et uadit ad occidentem super uia Halazu usque ad Danubium ad Vrrewy, qui est sub ecclesia Erdeud; et in Danubio uadit superius usque ubi intrat Drawa in Danubium; a meridie tenet metam cum Ysmaelitis de Opus, et veniet cum villis usque ad Surmyasfuca (?), et ibi est meta; et inde tendit ad orientem cum eleuatis metis ad terram Sancti Gregorij, et ibi intrat in Belsar; inde ueniet usque ad siluam Sancti Gregorij, et ibi exit ad insulam Chamul per metas eleuatas, et ueniet ad alium Sar qui uocatur Chamul, et tendit usque ad metas Fyzeg, et uadit cum Fyzeg eleuatis metis usque ad metam Abbatis Sancti Philippi, uadit usque ad metas Cheuscij; et flectitur ad meridiem et ueniet ad metam, que est super paruum fossatum; et inde uenit per eleuatas metas usque ad finem Tulgy, et circumdat siluam Tulgy et Holmod cum eleuatis metis usque ad Vrosfenery, et tendit ad meridiem cum eleuatis metis usque ad nemus, quod emit Th. Comes a filijs Peteu pro uiginti octo marcis, et circumdat nemus, et inflectitur ad occidentem, et uadit cum eleuatis metis cum villa Tawarnicorum, que uocatur Pyla usque ad curiam Th. Comitis; de curia Th. Comitis uadit per medium ville metis eleuatis usque ad fossatum, et ibi est meta; et de fossato uadit cum eleuatis metis usque ad ripam Sar, et transit Sar, et tendit ad locum qui uocatur Kendurochoy, et ibi circuit siluam Yanus eleuatis metis, et tendit ad metam que est iuxta Deresey, et inde ad

ra eos, ut supra dicti homines racione quarte partis uel-
se facere participes in terra sua hereditaria nomine Zond
nolente. Nobis igitur et nostris Baronibas, qui presentes
ant, videlicet Vgrino Archiepiscopo Colocensi, Moys Co-
Palatino, Dionisio Magistro Tauarnicorum et Comiti de
iuc, Jule Comiti Supruniensi, Buzad Bano, et alijs quam
imis racionabiliter visum est, ut Th. Banus pro porcioni-
prefatos tres homines in terra Zund contingentibus, et alijs
s suis non hereditarijs ipsis daret condignam commuta-
em uel precium iustum. Prenotatus uero Th. Comes dictis
atis suis, ut sibi iudicatum fuit, in precio satisfecit, quod
si dilexerunt. Nam Jacobo filio Mohor, et Michaeli filio
iaelis, pro terra, quam ipsi ab auuncula eorum posside-
, centum viginti quatuor marcas persoluit. Nomen uero
illius est Zund, super qua turris Gregorij Comitis fuit
tructa. Prima meta dicte terre incipit in stagno quod est
eadem villa Zund; et tendit ad meridiem in eodem sta-
; inde tendit ad aliud stagnum, quod exit de Feest; et
num illud uadit ad Feest; et finito stagno Feest uadit
eptemtrionem usque ad aliud stagnum; et inter illa duo
na sunt mete; et in stagno illo tendit ad orientem ad
ar, et in Belsar uadit usque ad metas Cheuscy; inde exit
im Chamul per metas eleuatas venit ad Puc Rewy; et

tinorum, quorum nomina sunt hec : Petrus cum duobus filijs, Numus cum duobus filijs, Chuer, Pouca, Zumbat, Orod cum duobus filijs et uno piscatore, nomine Fyod. Habet eciam in eodem Belzund forum, et portum super Danubium a predecessoribus nostris concessum, salua libertate, ut Comes Parrochialis et nullus tributarius in eodem foro uel portu exaccionem tributi exigere presumat; sed cedant in vsum dicti Th. Bani. In Kyn Zund Runus cum fratre suo et Mathey, Paulus et Kada. Prenotatis uero libertinis duodecim marcas persoluit. Nomina piscinarum hec sunt: Welchya, cuius medietatem emit ab illis dictis hominibus, que est in insula Woyos; et medietatem piscine Stephani; et medietatem Folutos; in Loseuduna quartam partem; in piscina Queurcha quartam partem, cum his que ad ipsam piscinam pertinent; et quartam partem Woyos, que est sub Belzond cum omnibus stagnis ad Woyos pertinentibus. Pro parte uero Botond totidem marcas persoluit; quia quantum predicti homines possidebant, tantum Botond post matrem suam per se possidebat. Ceterum quia in ipsius litis processu supradicti homines nullum priuilegium, nullum instrumentum potuerunt exhibere; statuimus firmiter Regia auctoritate, ut quandocunque processu temporis contra predictum Banum litteras alicuius loci, uel priuilegia, uel testimonia super requisitione dicte terre uellent · mouere, nulla eis detur audiencia, et priuilegia eorum nullam habeant efficaciam. Huius rei pristaldus Regis est Johannes filius Hozud, pristaldus Colocensis Archiepiscopi Vgrini Petcu de uilla Barancha. Huius uero rei testes sunt Daniel Archidiaconus pro toto Capitulo Baachiensi, Beke Comes, Nicholaus filius Samaritani, Gregorius filius Petcu, Pincou Maior Exercitus et alii quam plures.

Partem uero, que uxori Gab pertinebat, idem Th. Comes emit a filio suo Blasio, scilicet terram duarum villarum, videlicet Chaslov et Sanpaul cum seruis et libertinis, et partes quas in predictis piscinis possidebat, centum viginti marcis. Terra Chaslou sine pratis et arundinetis sunt ad quatuor aratra et metis circumdata; terra Senpaul ad decem et sex aratra metis circumdata.

In Belzud, que uulgo Fener dicitur, dimidietas Th. Comitis, et dimidietas Andree; tali tamen condicione, ut liber-

tini tanti et serui Th. Comitis ibi commorentur cum pecoribus pascualiis.

Terra Hoyloc pertinet Th. Comiti cuius prima meta est super magno fossato, vbi separatur a terra Sancti Philippi et Monasterij Cosme; inde tendit ad septemtrionem metis eleuatis cum terra Monasterij Cosme vsque ad metas Gerun; inde flectitur ad orientem metis eleuatis, uenit usque ad Huz; et transiens Huz uenit ad quandam uiam iuxta quam est meta, et iuxta uiam illam flectitur ad meridiem usque ad terram Sancti Saluatoris; et uadit ad occidentem usque ad vallem Huz; et in eadem ualle flectitur ad meridiem ad metam Dominici filij Luce; flectitur ad occidentem cum metis eleuatis uersus siluam Sancti Philippi ad priorem metam.

Item Th. Comes emit terram a Beta et a filio suo Ambrosio ad sex aratra circumquaque metis distinctam.

Item alius Senpaul, que est terra Th. Comitis hereditaria circumquaque metis ordinata, a septemtrione cum villa Baach; ab oriente cum predicto Sancto Paulo; postea cum villa Thoam; postea cum Cruciferis de Dal.

Predium Sciluas in Baranyensi Parrochia, quod pertinebat ad Stephanum germanum suum, et Stephanus perdidit in soluendis iudicijs Jule Palatino Comiti contra filios Nycholaj; quod predium dictus Th. Comes emit a Jula Comite octoginta marcis. Cuius mete sic ordinantur: versus meridiem, vbi duo fluuij simul conueniunt; et inde uadit super fluuium ad septemtrionem usque ad terram Regna; et inde tendit superius in valle iuxta siluam eiusdem Sciluas usque ad Kezied; et inde flectitur ad orientem cum villa Kezied iuxta eandem siluam ad uallem que vocatur Scilnasfee, et transit uallem illam ad orientem, et uadit ad terram Scolouuta; cum terra Scolouuta flectitur ad meridiem, et uadit usque ad terram Bosta; cum terra Bosta flectitur ad occidentem ad fluuium Sciluas super uiam, et super fluuium Sciluas ad predictos duos fluuios.

In Parrochia Sumugiensi habet terram nomine Hamac, que iuxta fluuium Copus et in silua Selez. Cuius prima meta incipit in villa Fyred, que villa tenetur Nicholao Comiti germano Moys Palatini; vadit ad orientem cum metis eleuatis usque ad Sarusozo, et in fluuio Sarusozo flectitur ad meri-

diem, et uadit inferius per fluuium vsque ad terram vdwo
corum que uocatur Hamac; et flectitur ad occidentem
metas eleuatas usque ad quandam uiam; et per eandem v
flectitur ad meridiem, et tendit usque ad uiam Yapu
et inde paulisper flectitur ad orientem; et iterum ad
ridiem uenit ad fluuium Copus per metas eleuatas, et tra
fluuium Copus ad locum ubi Hudus intrat in Copus;
super Hudus uadit uersus meridiem usque ad locum ubi
uius Peles intrat in Hudus; super fluuium Peles uadit su
rius fere usque finem illius fluuij et flectitur super montem
occidentem, et uenit cum metis usque ad fluuium Gersenc
transito fluuio ascendit ad montem, et descendit ad fluui
War; super fluuium War flectitur ad meridiem usque
montem ubi est meta; inde tendit ad meridiem per metas
uatas, ubi est meta Sancti Martini, et cum terra Sancti M
tini flectitur ad occidentem super uerticem montis, ubi fluu
Sciluas oritur; et flectitur ad septemtrionem ad fluuium S
uas, et fluuius Sciluas fluit ad septemtrionem in fluuium G
sencha, et Gersencha in Copus, et in Copus uenit usque
pontem Th. Comitis, et in fine pontis est meta; inde tendit
septemtrionem cum eleuatis metis iterum ad uiam Ypuh c
filijs Nicholai fratris sui; et uadit per metas eleuatas usq
ad priorem metam.

Ceterum autem de aliqua parte terre Selez ex meridia
parte ville Ketel ultra fluuium Copus vdwornici de Ketel,
tunc temporis, qui fuerunt iobagiones vdwornicorum cont
Th. Comitem litem exercuerunt ante N. Comitem Palatinu
Th. uero Comes cum suis cognatis et testibus ydoneis cont
eos se iustum esse demonstrans; N. uero Palatinus nequ
quam testibus credens, duellum eis iniunxit; dicti aute
vdwornici cum in duello se uinci uiderent, coram Palati
Comite et aliorum iobagionum (igy) cum Th. Comite sic su
compacti; ut in silua prefata pascua gregum haberent,
ligna eis nequaquam possent apportare; terra tamen eide
silua subiacens ad Th. Comitem pertineret, siue ad arandu
siue ad collocandum predium super eam, et ad alios usus q
qui placere uidebuntur. Vt autem deinceps calumpnia ne po
sit de hac re per supradictos vdwornicos oriri, N. Palatin
Th. Comiti litteras accomodauit. Secundo autem dicti vdwo

nici Th. Comitem pro predicta terra ante Dionisium Palatinum citauerunt. Quum autem Th. Comes super factum terminum multocies accessisset, vdwornici illi in semetipsis se iniustos approbantes nequaquam comparuerunt. D. uero Palatinus Th. Comiti iusticie litteras accomodauit. Postea uero Th. Comes vdwornicos illos ad nostram citauit presenciam, et cum litteris dictorum Palatinorum, scilicet N. et D. se iustum esse approbauit. Idem eciam vdwornici coram nobis astantes sepe dictum Th. Comitem iustum esse confessi sunt. Nos igitur cum tot et tantorum testimonijs ueram esse comprobassemus fecimus annotari. In eadem dicta terra habet forum ex Regia donacione concessum, salua libertate.

Item predium Rengeysar pertinebat Th. Comiti et Andree filio fratris sui. Partem uero Andree emit Th. Comes pro viginti octo marcis cum tribus mansionibus libertinorum, quorum nomina sunt hec : Albertus, Alexius et Scentus. Meta uero huius terre incipit super fluuium Rengeysar, et uadit superius ad septemtrionem usque ad piscinam Halaph; iuxta eandem piscinam uadit superius usque ad unam metam, et flectitur ad orientem cum eleuatis metis (ad) Luta; inde flectitur ad meridiem cum eleuatis metis usque ad terram germani sui Stephani, et cum terra fratris sui eleuatis metis usque ad metam priorem.

Item in uilla Poucha habet partem terre ad quindecim aratra cum siluis, pratis et fenetis, cum vineis et cum mansionibus domorum.

In Hereky habet septuaginta iugera, et quod uulgo dicitur fener ad sex mansiones domorum.

Dimidietas uero terre Bugud est Nicholaj fratris sui. et dimidietas Th. Comitis.

Terra uero Bywa pertinebat Nicholao et Th. Comiti; partem uero Nicholai emit ab Andrea filio fratris sui idem Th. Comes.

Terra uero Zoyl diuiditur ad tres partes; scilicet una pars Mouasterio Sancti Spiritus; altera pars Monasterio Sancte Crucis; tercia pars Th. Comiti.

Vltra uero Drawam in loco qui dicitur Monislou Th. Comes habet quartam partem, et partis eius mete sic ordinantur : Prima meta a confinio montis Garyg, qui uocatur Ru-

sych; et inde descendit per uiam in medio montis, et ua
inferius per eleuatas metas usque ad locum qui noca
Chasma Berke iuxta domum Dragos; et inde uadit per qu
dam uiam usque ad fluuium qui uocatur Lakauch, super qu
fluuium sedet Dydislou, inferius domus Dydislov exit de
uio super quandam uiam, que uadit in fine las ad Chas
usque ad Johannem Scelpe.

Alia uero terra sua, que vocatur terra Tholla, sic me
distinguitur : Est autem iuxta Chasmam locus qui uocat
Protisca subtus Dragus fenery; et inde tendit per siluas
gnatis metis usque ad caput Zidriach, ubi in fine las est m
gna arbor que uocatur *thul*; inde exit ad campos, et circ
terram signatis locis, peruenit ad locum Galgeia; transit ue
fluuium, et ascendit in montem; postea descendit cum ter
fratris sui Nicholai ad locum qui uocatur cheret; et in il
cheret est magna arbor que uocatur *thul* iuxta quandam ml
cam; et in illa mlaca tendens inferius exit de mlaca ill
signatis locis uadit ad secundam mlacam, et in illa mla
tendit inferius usque ad uiam que uenit de domo Cresse,
uadit per uiam illam usque ad domum Cresse, et ibi intrat
cheret, et uadit inferius quousque de illo cheret exit mla
quedam, que intrat in Golgowam, in Golgowa uadit inferi
usque ad quendam cheret, qui exit de Golgowa, et uadit p
illum cheret ad locum, ubi est meta quedam; et inde exit
campos et uadit ad locum ubi est Warkanscelpe, et intrat
eodem Chasma. In loco uero fori villa sua habet terram si
signatam, et in siluis fratrum suorum de lignis non poss
prohibere illos; locus uero fori in terra et in tributo pertin
Th. Comiti.

Terra uero que uocatur Zaua sic diuisa est, quod m
dietas pertinet Th. Comiti, et medietas Stephano, except
Nicholao.

Confirmamus eciam prouentus prouenientes ex martur
nis de toto Manyslov, que uulgo *nest* nuncupatur. Cuiusmo
prouentus auus Th. Comitis a pie recordacionis Bela Reg
cum magna effusione sanguinis obtinuerat; in hostili eni
conflictu quendam militem interfecit, cuius corpus mortuu
pro centum denarijs aureis fuit redemptum.

Predium uero, quod est in Cheresneu, quod vocatur Vn

sic diuiditur, quod medietas pertinet Nicholao, medietas uero Th. Comiti.

Item mortuo Petro fratre Endus quarta pars terre, quam habebat in Nuach, ad tres filias peruenit, quarum una fuit vxor Macharei Comitis, que in morte sua partem suam, scilicet ville Nuach, que est iuxta Drawam, et villam Micahelis, et villam Scelku dimisit filio suo Th. Comiti; alia uero soror nomine Cheua habuit filium nomine Johanca, qui matre viuente uendidit partem matris sue, scilicet villam Gongay et villam Dragun predicto Th. Comiti pro quadraginta marcis; tercia autem soror nomine Yecha habuit filium qui uocabatur nomine Johanca, sed mortuo illo, dum omnino careret filio, partem suam a quinque filiabus suis, et a filia filij sui rece; pit, et heredem sibi adoptauit non de alienis, sed qui natus est ex proprie sororis sue utero, scilicet sepedictum Th. Comitem, sub testimonio bonorum uirorum, que partem suam, quam habebat in Nuach, scilicet villam Sancti Michaelis, et villam Weretne, et partem filij sui unam villam cum terra nomine Lakaucy, quam dederat ei Benedictus filius Endus, et in alijs locis, que ad eam pertinebant, in manus eiusdem tradidit, scilicet predium quod uocatur Bosol iuxta aquam Olma; predictus uero Benedictus filius Endus villam Nigosloy et villam Blasey dedit Nicholao et Th. Comiti, quando migrauit a seculo; predicte uero ville in terris his certis distincte sunt metis: Prima meta super quendam montem; inde tendit per montem uersus occidentem, et circumdat mons ille fluuium Lukaucy, et uenit ad locum ubi est meta superius domum Dragen, et uadit per eleuatas metas, ubi mons ille cadit in Zogoucam superius domum Blasey, et ibi transit fluuium Zogouca in silua, et uadit per siluam eleuatis metis; postea ascendit ad quendam montem, et per montem illum uadit eleuatis metis; et inde descendit ad cheret inter villam Veretne, et Pelescu, transiens illum cheret signatis locis exit inter villam Sancti Micahelis et villam Waratic ad quandam mlaca m et per illam mlacam uadit ad locum, vbi finitur illa mlaca; exinde uadit per metas eleuatas usque ad locum, ubi fuit domus Marci Comitis; et est una arbor pirus; et ibi descendit in uallem, et uadit recte ad Drawam, et ibi diuidit terram Drawa, dimidietas Petro filio Endus, dimidietas sepedicto Th.

Comiti; et uadit inferius que dicitur Wyrusmort, et in[illegible] rusmort ad portum Nuach est meta de Drawa, et te[illegible] meridiem usque ad domum Pulcu; et inde tendit ad [illegible] qui uocatur cheret signatis locis; et ibi intrat in che[illegible] loco qui vocatur Gurgus feneree, et transit illum cheret [illegible] tis locis; et tendit iterum ad terram Zagrabiensis Epi[illegible] et ibi ascendit in montem, et super montem tendit aliqua[illegible] lum, et descendit in vallem Sclatinic, transit fluuium Sc[illegible] nic, et ascendit iterum ad montem, et sic per montem uenit[illegible] priorem metam.

Preterea confirmamus dicto Th. Comiti siluam quand[illegible] nomine Selez, que vdwornicorum fuerat de villa Ketel in C[illegible] mitatu Sumugyensi sitam, et terram ad duodecim aratra [illegible] villa Bruncha a Castro Sumugyensi exceptam. Cuius mete [illegible] donacionis cause in priuilegio patris nostri plenissime co[illegible] tinentur.

Confirmamus insuper dimidiam partem terre Bozan [illegible] Philippo Comite pro nonaginta marcis in presencia Jule quon[illegible] dam Palatini emptam; tali condicione, quod Philippus et ei[illegible] successio defendere tenetur Th. Comitem, si qua controuersi[illegible] super empta terra nasceretur.

(Béla ifjabb királynak megerősítő okmányából, mint alább 163. sz. a.

162.

II. Endre királynak Fenteus szathmármegyei erdőséget tár gyazó adománya Tamás comes számára. 1231.

In nomine Sancte Trinitatis et Indiuidue Vnitatis Andreas Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Ser nie, Gallicie, Lodomerieque Rex in perpetuum. Regie Sere ditatis prouida circumspeccio sicut in conferendis beneficij

pro meritorum exigencia singulis se debet larga manu libenter exhibere : ita pariter ad collatorum conseruacionem tenetur sollicitudinis studio vigilare, et ut ea que contulit a suis possideantur fidelibus inconcussam eis tribuere debet firmitatem. Proinde tam presentis etatis quam future posteritatis noticie presencium auctoritate volumus fieri manifestum : quod cum recolende memorie Hemericus frater noster, Illustris Rex Hungarie, Thome Comiti in recompensacionem suorum fidelium seruiciorum, que sibi in expedicione quam habuit contra Bulgaros super fluuium Morowa laudabiliter exhibuit, siluam quandam nomine Keykus, que olim populorum, qui wlgo Keykusuend dicuntur, fuerat, per suum conclusisset (igy) priuilegium, pristaldo suo Cristoforo rera de genere Cuplon existente ; nec non cum dicto fratre nostro decesso ; et suscepto a nobis, dante Domino, Regni gubernaculo, considerata predicti Thome Comitis fidelitate indecidua, qua idem excellenter clauit, missus a nobis pro primipulo in auxilium Regis Bohemie contra Imperatorem : quandam siluam nomine Fenteus, a Castro de Zothmar exceptam, cum terra ville custodis eiusdem silue, que est iuxta villam custodis silue nostre nomine Cherep, quo eciam nomine prefata villa nostra nuncupatur, per fidelem pristaldum nostrum Abraham filium Feliciani de Villa Mathei, et per nostrum priuilegium eidem Comiti Thome perpetuo possidendam olim contulissemus ; postmodum dilectus noster primogenitus Bela Illustris Rex in discussione et reuocacione perpetuitatis ac superflue donacionis tam supradictam siluam nomine Keykus, quam siluam Fenteus, et terram custodis eiusdem silue a fidelibus nostris Sebus et Alexandro Comitibus filijs prefati Thome Comitis abstulit, priuilegia super ipsis confecta infringendo. Nos igitur predictorum fidelium nostrorum merita nolentes relinquere irremunerata, prefatas siluas Keykus et Fentus, et terram ville custodis eiusdem silue per fidelem pristaldum nostrum Hunt Comitem filium Alberti circuiri facientes, memoratis Sebus et Alexandro Comitibus auctoritate Regia restituere dignum duximus. Prima igitur meta silue Keykus, secundum assercionem prenominati pristaldi Hunt, incipit a parte orientali a monte, qui Guthonchousa dicitur, et vadit per berch ad plagam septemtrionalem in caput Maramors, ibi tenet metam

cum Rege; hinc progreditur et circuit capita cuiusdam fluminis nomine Nogyzozor, et vadit per berch teneus metam cum Comite Myka cum silua Hygus nomine; inde procedit per berch ad plagam occidentalem, et circuit capita duorum riuulorum Mysuch nomine, procedensque per magnum spacium tenet metam cum genere Cuplon; inde eundo per magnam terram per berch in Bik peruenit ad locum qui Mogoslyget dicitur, ita vt Byk remanet dictis generibus Cuplon, Lyguet vero ad terram Keykus; inde eundo per berch in longum, et peracto berch descendit in nemus, et in loco vbi minor fluuius Mysuch deficit, cadit in aquam Zomus, et ibi terminatur. Item meta silue prefate nomine Fenteus contermina est predicte silue Keykus; ita ut per medium earum fluit quoddam flumen nomine Lapus, maiorque pars eiusdem silue iacet inter duos fluuios, scilicet Lapus et Zomus; aliqua uero pars sita est iuxta fluuium Zomus uersus siluam Erdeud. Cuius prima meta incipit a meta, vbi prefatus fluuius Mysuch cadit in aquam Zomus; descendensque per eandem aquam ad locum, qui Zokolmezee dicitur, qui pertinet memoratis generibus Cuplon, transit per semitam in nemore ad Bikopotoka, et a parte ville Romad tenet metam cum filijs Nyund de genere Drud; inde procedit sursum per dictum potok vsque viam que ducit ad Thoman; transiensque viam ad partem meridionalem procedit ad vnam viam per berch, que dicitur via Eur, et vadit ad Koaspotak; procedensque ad locum vbi due partes dicti potok coniunguntur, vadit ad Zekadat; et hinc progreditur ad locum qui Cuysmezed dicitur, et tenet metam cum Rege; deinde procedens per magnum nemus iuxta vnum locum, qui Nogmezeu dicitur, a parte superioi cadit in aquam Zomus, unde dictus Nogmezeu potest videri, ibique disiunguntur de predicta silua Regis; hinc descendens per eandem aquam Zomus ad angulum quendam, et ibi transiens aquam, tenet metam cum silua Zylag, et vadit per nemus ad aquam qne dicitur Monyoros, que eciam nuncupatur Fekete wyz; ibique exit de Monyoros, et de nemore progreditur per lyguet et per mochar ad montem Lycosholm iuxta aquam Berekzow, transytque aquam ad partem orientalem ad locum nomine Hyduspotok, quod quidam appellant Berkest, quod fluit in aquam Berekzo; procedensque per idem potok ad

locum, ubi pons est et via silue Zylag, et in eadem via versus aquam Lapus a parte orientali progreditur, et ascendit parumper per berch, et vadit ad montem nomine Kekeluga, que est in eadem via, descendensque ad caput Ereusag nomine, vadit ad nemus Lapus subtus campum Cukynmezeu, et a parte inferiori cadit in aquam Lapus, descendensque per eandem aquam vsque locum, ubi est locus domus et fossa magni Andree; et ibi transiens tendit ad predictam siluam Keykus; hinc procedendo parumper supra descendit in aquam que dicitur Keykuspotoka, a qua silua Keykus nomen est sortita; hinc procedit superius per eandem aquam Keykus, vadit ad caput eiusdem, procedensque ad montem, vnde eadem aqua oritur, vadit per berch circuitque caput minoris Zozor, ibique disiungitur de silua Zylag, incipiensque tenere metam cum Rege, a capite aque nomine Cozu, hinc procedit ad locum supradictum, qui dicitur Butunhouosa, qui in capite Maramors et Cozu existit, vnde meta predicte silue fuit inchoata; qui locus separat ad plagam orientalem siluam Regis, ad partem vero occidentalem siluam predictorum Comitum Sebus et Alexandri, et sic terminatur. Preterea quasdam terras Alexandri Comitis a nobis dudum collatas, et quasdam empcionis titulo possessas in discussione perpetuitatis per primogenitum nostrum Belam Regem ablatas intuitu fidelitatis eiusdem A. Comitis dignum duximus sibi in perpetuum et suis heredibus restituendas. Quarum sunt nomina Cozma, Hablan, Cuhna, Bozyn, Myzlen. Item iste sunt emptícia : Coturtukhel, et tota terra nomine Moluchka. Item iste sunt a nobis, sicut et relique, iam dudum collate : Colchona videlicet et Chokol, cum eiusdem metis et pertinencijs, quibus antea iuste possidebat. Vt igitur predictarum terrarum restitucio, non obstante quod tempore donacionis nostre concessa (igy) memoratus filius noster B. Rex infregit, salua semper et inconcussa permaneat, presentem concessimus paginam priuilegiantis sigilli nostri munimine in perpetuum roboratam. Datum per manus Mychaelis Magistri et Aule Regie Cancellarij anno Dominice Incarnacionis M°CC°XXXI°. Venerabili Roberto Strigoniensi Archyepiscopo existente, Vgulino Colocensi Archyepiscopo; Gregorio Gewriensi, Cleto Agriensi, Briccio Vaciensi, Bartholomeo Wesprimiensi, Ste-

fano Zagrabiensi, Bartholomeo Quinqueecclesiensi, Reynaldo Transyluano, Bulchu Cenadiensi, Benedicto Varadiensi Episcopis Ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Dionisio Comite Palatino, Benedicto Aule nostre Curiali Comite, Nicolao Magistro Tauarnicorum, Phila Magistro Dapiferorum, Mychaele Magistro Agazonum, Stefano Magistro Pincernarum, et alijs quam pluribus Comitatus et Magistratur tenentibus. Regni nostri anno vicesimo octauo.

(A győri káptalannak 1397. »octauo die festi Beati Martini confessoris« »Comes Temel et Petrus filij Petri, ac Thomas filius Johannis de Zenthgyurg; item Georgius et Nicolaus filij Nicolai de Bozyn« számára kiadatott átiratából; a budai kir. kamarai levéltárban.)

163.

Béla ifjabb király megerösíti atyja II. Endre adományát Tamás Comes Makár bánnak fia számára. 1231.

Bela Dei gracia Rex, primogenitus Regis Hungarie, omnibus presentem paginam inspecturis salutem in uero salutari. Cum per Diuine inspiracionis graciam uoluntate et auctoritate patris nostri, et maturo Principium terre nostre consilio, presente fratre nostro Colomano Rege et Duce tocius Sclauonie causam perpetuitatum discuteremus, in detrimentum Regie Corone donaciones terrarum factas reuocantes; Thomas quondam Banus Macharej Comitis filius, tanquam vir descretus et in posterum precauens, super hereditatibus paternis et donacionibus Regalibus et terris tytulo empcionis possessis aut per sentenciam iustam processu ordinis judicarij eidem adiudicatis, nobis priuilegia exhibuit, in quorum tenore merita suarum uirtutum, scilicet fidelitatis obsequia, laboris et doloris sustinencia, uulnerum in hostili conflicti recepcio in testimonium fidelitatis, saguinis effusio, et alia acta probitatum suarum plenarie continebantur. Nos ergo communicato fra-

tris nostri et Principum terre nostre consilio, desiderio peticionis sue uolentes satisfacere, omnia instrumenta sua, ut semper pacifica gaudeat possessione, confirmamus, quedam autem de priuilegijs suis uerbo ad uerbum nostro inseruimus priuilegio, quorumdam uero sub restricta breuitate intelligenciam perfecte exprimentes. Priuilegiorum autem confirmandorum tenor talis est:

Andreas stb. (következik II. Endre királynak adománylevele, mint fentebb 161. sz. a.)

Ut ergo omnes lites et controuersio sopiantur, et ueritate teste ordinata donacio nec per calumpniose peruersitatis astuciam impediatur, nec per nebulosas falsitatis tenebras caliginetur, auctoritate presencium predictarum possessionum et donacionum seriem confirmamus, confirmacionis tytulum sibi facientes sigilli nostri munimine roborari. Datum per manus Mathie Prepositi Zagrabiensis Ecclesie aule nostre Cancellarij, anno Dominice Incarnacionis M°CC°XXX°I°. Pous Tawarnicorum, Andreas filius (így) Serephel Dapiferorum, Pousa filio Soulum Agasonum, Michaele Pincernarum nostrorum existentibus; Jula fratre Ratholth Waiawada existente.

(Eredetie bőrhártyán, melyről Béla ifjabb királynak nagy alaku pecsétje viasz félgolyóba nyomva vörös-fekete selyemzsinórön függ; s így szintén ezen okmány nagyobb részének XIII. századbeli másolata bőrhártyára írva, a budai kir. kamarai levéltárban.)

164.

Béla ifjabb király Konrádot és Dánielt, Johannes Latinus fiait, az erdélyi szászok közt adókedvezményekben részesíti. 1231.

Bela Dei gracia Rex primogenitus Regis Hungarie omnibus presentes litteras inspecturis salutem in Domino. Gloria in Excelsis Deo, et in terra bone uoluntatis hominibus pax in terra nunciatur, quum illuxit dies redempcionis Hungarorum, restauracionis dignitatis Regie, reuocacionis libertatis Corone, Beatissimus Rex Stephanus ad inmarciscibilem enim vite eterne transiturus gloriam, defensioni Beate Virginis terram Hungarorum merito conmendauit; quia eius precibus et interuentu de merore ad leticiam, de seruitute ad libertatem est translata. Nos igitur sub proteccione eiusdem militantes, dum per Diuine inspiracionis graciam voluntate patris nostri, et maturo principum terre nostre consilio inutiles et superfluas donaciones, que falso nomine perpetuitates appellantur, destrueremus positi in Transiluanis partibus, fideles et dilectos milites nostros Saxones Vltrasiluanos, Corrardum et Danielem filios Johannis Latini, qui nobis fideliter sua semper in omnibus exhibuerunt seruicia tam diligenti anneximus, quod quatuor villas eorum, scilicet villam Albe Ecclesie, villam Homuspotoc, villam Sarpotoc, villam Latinam, nec non et populos eorundem de villa Oplid ab omni collecta absoluimus; ita quod nec nostris collectoribus, nec populis Scibiensibus collectam persoluant, nec collectores villas ipsorum intrare nostri presumpmant; sed constituto termino, id est circa Natiuitatem Domini teneantur nobis dicte ville militum tres fertones auri persoluere annuatym. Ita quod propter istam specialem solucionem populos ab omni absoluimus grauamine. Hoc non pretermittentes, quod quando in exercitum proficiscuntur ipse uel filii eius, in usus eorum collecta dicte pecunie redigatur. Vt igitur nostra donacio de generacio in generacionem salua

semper et inconcussa permaneat, concessionis nostre seriem scribi fecimus sigillo nostro roborantes. Datum per manus Mathye Prepositi Zagrabiensis aule nostre Cancellarij anno Domini M°CC°XXX°I°, Pous Tauarnicorum, Chac Dapiferorum, Posa filio Solum Agasonum, Michaele filio Opud Pincernarum Magistris existentibus; Jwla fratre Ratolt Woyawoda Transiluano existente.

(István ifjabb királynak 1257-ki megerősítő okmányából, mely a budai kir. kamarai levéltárban őriztetik.)

165.

Az egri káptalannak bizonyságlevele, hogy Bothk comes Lengeld nevü birtokát fiai közt felosztotta. 1231.

Nos Comes Symon de Rozgon Judex Curie domini Sigismundi Dei gracia Romanornm Regis Semper Augusti, ac Hungarie etc. Regis damus pro memoria, quod Pelbardus de Erdewthelek pro nobili domina Anna vocata cum procuratorijs litteris Capituli Ecclesie Agriensis stb. in octauis festi Beati Jacobi Apostoli in figura nostri Judicij comparendo contra Nicolaum et Stephanum filios Petri filij Kyliani de Lengeld, ac alterum Stephanum filium Pauli de eadem, et Paulum filium Petri Wayuode de Vereb proposuit eo modo: quod ipsa domina Anna consors sua esset filia prefati Nicolai de Gwtha ex nobili domina Elizabeth vocata filia nobilis domine Baga vocate, filie Johannis filij Martini de dicta Lengeld propagata, prefataque domina Elizabeth vnacum nobilibus dominabus Katha filia Stephani filij Martini de Lengeld in vniuersis juribus possessionariis condam domini Stephani Custodis Strigoniensis, et Georgij Cantoris Agriensis Ecclesiarum, nec non religiosi viri fratris Emerici de Ordine Heremitarum Sancti Pauli per condam dominum Lodouicum Regem

in veros heredes et legitimos successores eorum
Stephani Custodis Strigoniensis, et Georgij Canto
fratris Emerici prefecta extitisset, et ex eo ip
Anna de possessionibus Lengeld predicta
et Fanchal vocatis porcionem cum possessio
deberet, quam rehabere vellet ab vtrisque Steph
lao et Paulo prenotatis jure exposcente stb. (Erre a
széd) quod hoc bene verum foret, vt prefata domin
beth filia dicte domine Baga, vnacum pretitulatis
dominabus Katha, Kochyna et Elena, filiabus scilicet
rum Stephani, Thome et Johannis filiorum Martini in
latis vniuersis possessionibus ac juribus possessionarij
licet Lengeld, Fanchal et Bathon prefatorum Stephani
dis, Georgij Cantoris et fratris Emerisi heremite, f
vtputa earundem dominarum in veros heredes et leg
successores per ipsum condam dominum Lodouicum
prefecta extitisset; sed eadem domina Elizabeth mater
tati Nicolai de Gwtha non extitisset; nam eadem d
Elizabeth condam Andree de — — anthreuew tradita
in consortem, vbi eadem domina sine prolibus ex hoc
migrata extitisset; et ex eo eidem domine Anne nulla
de dictis possessionibus deberetur stb. (Bizonyítékúl a
resek hat okmányt hoznak fel) vnam predicti condam
sub sigillo Capituli Agriensis anno Domini millesimo du
simo tricesimo prima priuilegialiter confectam stb.; in
rum prima prefati condam Bothk ipsum Bothk inter alia
testamentarias disposiciones possessionem Lengeld mo
uisionario tribus filijs suis, videlicet Thome, Mersa et 2
dedisse stb. reperiebatur stb. Datum in Vissegrad qua
simo die octauarum Beati Jacobi Apostoli Domini M°
tercio decimo.

(Eredetie börhártyán, a budai kir. kamarai levéltárban.)

166.

Raguza város és Illés comes néhai Grubessa comesnek fia közti barátságos egyezkedés. 1231.

Anno Incarnationis Domini millesimo ducentesimo tricessimo primo, mensis Novembris quinto decimo die, in Civitate Ragusii, in Ordinata Curia cum sonitu campane. Coram presentia domini Johannis Danduli Militis, Ragusii Comitis, et coram vobis subscriptis testibus. Ego quidem Comes Helias, filius Grubesse quondam Comitis; conveni et concordavi me spontanea mea bona voluntate cum Commune Ragusii de omnibus causis meis, et proprium meorum hominum quas tulerunt in Corcira, ut amodo in antea Commune Ragusii tam a me quam a meis heredibus et a propriis meis hominibus permaneat quietum et sine querimonia in eternum. Et nos Communis Ragusii propter tuam bonitatem et amicitiam tibi, domine Comes Helia, et tuis heredibus et tuis propriis hominibus volumus, ut porte nostre civitatis sint aperte. De hoc autem sunt due carte similes, hec et alia; hec autem carta nullo testimonio rumpi possit. Hii sunt testes: Comes Dragannus de Almisio, et Borco Judex de Clissa, et Johannes Gundule, et Gervasius Marini, et Aadreas Dabrane, et Bubanna Petri Jurati Judices, et Petrus Ballislave, et Damianus Bocinde, et Thoma Pezane Consiliarii, et Petrus Zicla. Et ego presbiter Pascalis, et Communis Notarius Juratus, scriptor sum et testis.

(Eredetie bőrhártyán a bécsi császári titkos levéltárban.)

167.

II. Endre királynak törvénykezési immunitása az esztergami egyház népei számára. 1232.

Andreas Dei gracia Hungarie Rex vniuersis Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem et omne bonum. Vniuersorum Sancte Matris Ecclesie filiorum noticie insinuacione presencium uolumus fieri manifestum, quod nos considerato grauamine et oppressione populorum Ecclesie Strigoniensis, qui a diuersis iudicibus eis inferebantur, mira moti benignitate Regia, ad peticionem Venerabilis R. Archiepiscopi Strigoniensis ab omnium Judicum iurisdiccione eosdem populos eximentes, concessimus eisdem et instituimus; ut nullius Judicis, uidelicet nec Palatini, nec alicuius alterius judicio astare teneantur, preter nostrum solummodo proprium Judicium; et nullus ipsos ante aliquem alium judicem presumat conuenire, nisi coram Nostre Maiestatis Presencia. Vt autem hec a nobis facta exempcio nec nostris unquam, nec nostrorum successorum temporibus ualeat reuocari uel retractari, sed salua semper et inconcussa remaneat, in argumentum fidei maioris presentem concessimus paginam dupplicis sigilli nostri munimine roboratam. Datum anno Gracie millesimo CC°XXXII°. Regni autem nostri anno vicesimo nono.

(Knauz Nándor, Magyar Sion II. köt. 291. l.)

168.

II. Endre király a zólyomi udvarnokok azon kötelezettségét elismeri, hogy az esztergami káptalannak tizedet fizessenek. 1232.

Andreas Dei gracia Hungarie Rex vniuersis Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem in Jesu Christo Ad uniuersorum noticiam tenore presenciium uolumus peruenire, quod cum quasdam villas castrensium in officium vduornicorum nostrorum de nouo transtulissemus, et quasdam alias ad predium nostrum de Zoulum assignassemus; fideles ac dilecti nostri, Thomas Prepositus ceterique fratres Ecclesie Strigoniensis ad nostram accedentes presenciam nobis sua querimonia monstrarunt, quod omnes populi villarum predictarum iustas et integras decimas ab antiquo soluere tenebantur, que decime pro panibus eorum sunt deputate. (Sed) quia singuli populorum predictorum occasione ceterorum udnornicorum nostrorum singulas duas capecias soluere tenebantur, et per hoc ipsis magnum dampnum et incommodum generaretur; nobis humiliter supplicarunt, ut dictos populos ad solucionem decimarum integrarum, sicut consueuerant, compellere dignaremur). Et quia officium debitum exigit, quod nulli in sua iusticia deesse debeamus, potissime vero quia Ecclesiam Strigoniensem specialioris dileccionis - - - — auere in futurum statuimus firmiter; perpetua stabilitate perhenniter obseruandum, quod tam illi populi, quod (ad) ipsos recepimus udnornicos (nostros), tam alij, quos ad predium nostrum de Zoulum assignauimus, iustas et integras decimas omni contradiccione - - - - - —, sicut consueuerant, persoluere teneantur. Nomina autem uillarum, quas in udnornicos transtulimus, sunt hee : Huthi - — — — — yuley, Lapos, Gnesta, Ysgar, Chalad, Welchez, Guymes, Nemchez, Hydaadoskeszi, Kaluz; nomina uero uillarum, quas ad nostrum predium de Zoulum recepimus, sunt hee : Palasth, Badun, Nek, Bolug, Hurov, Zefryd, Warad, Kemencha. Vt ergo

predicte restitucionis series a nobis iuste et i
nostris nostrorumque successorum temporibus sa
et inconcussa permaneat, in argumentum amplior
sentem concessimus paginam dupplicis sigilli no
mine in perpetuum roboratam. Datum anno Domi
nacionis millesimo CC°XXX° secundo, Regni aut
anno XX° nono.

(Az eredeti után Knauz Nándor Magyar Sion II. köt. 372.
Esztergami Főkáptalan Okmánytára, Pest 1871. 17.

169.

*II. Endre király Szebeleb helységet visszaadja az e
káptalannak. 1232.*

Andreas Dei gracia Hungarie Rex vniuersis Chi
libus presentem paginam inspecturis salutem in Dom
Christo. Quoniam scriptum est, quod non remittitur p
donec restituatur ablatum : idcirco ad uniuersorum
uolumus peruenire; quod nos Deum pre oculis habe
magis saluti anime nostre prouidere cupientes, qua
temporali : villam quandam nomine Scebehleb, ubi
residebant, quam Ecclesia Strigoniensis ab antiquo
possederat et quiete, et nos ipsam minus iuste in
usum conuerteramus, omni contradiccione et cont
cessantibus, ex nostra gracia et beneplacito Ecclesie
mus memorate, bona fide promittentes; quod nunquam
diu uiuemus, Ecclesia Strigoniensis super predicta u
quam pacietur iniuriam uel molestiam; sed pace per
tranquillitate gaudebit super hoc in futurum. Vt erg
restitucionis series a nobis legitime facte, nostris nos
que successorum temporibus salua semper et inconcus

maneat, in argumentum fidei plenioris presentem concessimus paginam dupplicis sigilli nostri munimine in perpetuum roboratam. Datum anno Uerbi Incarnati millesimo ducentesimo tricesimo secundo, Regni autem nostri anno vicesimo nono.

(Az eredeti után Knauz Nándor Magyar Sion II. köt. 372. lap.; — Az Esztergami Főkáptalan Okmánytára 18. l.)

170.

IX. Gergely pápa megerösíti a zágrábi püspök és a pannonhalmi apát közti, a Dráva-melléki tizedeket tárgyazó egyességet. 1232.

Gregorius Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri ... Episcopo et dilectis filiis, Capitulo Zagrabiensi, salutem et Apostolicam benedictionem. Justis petentium desideriis dignum est nos facilem prebere consensum, et vota, que a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Sane tempore felicis recordationis I(nocentii) Pape predecessoris nostri, dilectus filius ... Abbas Sancti Martini de Pannonia pro se ac Conventu suo petiit a te, frater Episcope, ac Canonicis Zagrabiensis Ecclesie, quorum procurator ad hoc in iudicio comparebat, decimas omnium frugum et aliarun rerum partis Comitatus Simigiensis, que est ultra fluvium Dravam, nec non et capellarum Sancti Barnabe, Sancte Crucis, et Sancte Trinitatis, existencium in Vesprimiensi Diocesi, citra Dravam, cum fructibus perceptis ex ipsis, et omne ius suum in iudicium circa premissa, deducens privilegium Sancti Stephani Regis, et confirmaciones pie memorie Alexandri, Vrbani et Clementis Romanorum Pontificum ad intentionem suam fundandam super principali produxit. Ad que procurator vester utcumque respondit, et tam receptio testium, quam cause cognitio fuit certis indicibus

de partium voluntate commissa. Verum post longi
tractum, post diversa rescripta a predecessoribus n
nobis obtenta, ad Apostolice Sedis examen nego
reductum. Cui finem sententia dare non potuit eo, q
contestationem legitimam acta iudicii non habeban
vero litis protractio nonnunquam dispendia gravia
trahit, sumptibus atque laboribus litigantes atterere c
inter te ac prefatum Abbatem, concordi tractatu pr
huiusmodi compositio intervenit, videlicet: quod dictus
pro se ac Monasterio suo decimas et omnia alia, quec
comprehendere poterat eius petitio, ultra fluvium D
infra Zagrabiensem Diocesim, versus Sclauoniam,
Ecclesie Zagrabiensi ex toto pacifice ac quiete dimisit, j
tens pro se et monasterio suo, quod super premissis
successores tuos vel tuam Ecclesiam iudicio vel extra iu
nullo unquam tempore molestabit. Tu vero pro te ac E
tua decimas quatuor capellarum scilicet: Sancte Marie,
Trinitatis, Sancti Barnabe, et Sancte Crucis versus Vng
et quicquid iuris in eisdem capellis habebas, Abb
Monasterio memoratis dimisisti pacifice et quiete. Ceteru
quibusdam fructibus et expensis quingentas marcas a
ad pondus Vngarie, bonorum et electorum frisatricorur
dentium et cmentium, tam pro possessionibus, quam
aliis commercio competentium prout vendi consvevit e
apud castrum, quod Alba communi vocabulo nuncupat
soluturum Abbati aut eius certo nuntio promisisti; ita,
medietatem summe predicte usque ad festum prox
Purificationis Beate Marie, ac aliam medietatem usqu
kalendas Augusti proximo tunc futuri absque diminu
aliqua persolves. Denique compositionem huiusmodi pr
iuramento firmatam tu et idem Abbas postulastis hun
Apostolice Sedis munimine roborari. Cum igitur finem l
desideremus imponi et litigantium concordiam amplect
compositionem predictam gratam ac ratam habentes,
auctoritate Apostolica confirmamus et presentis s
patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum
hanc paginam nostre confirmationis infringere, vel ei
temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presump
indignacionem Omnipotentis Dei et Beatorum Petri et

Apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Reate XI. kalendis Augusti. Pontificatus nostri anno sexto.

(Tkalcsis, Monum. histor. Episc. Zagrab. I. köt. 73. lap. V. ö. Fejér Cod. Dipl. III. köt. 2. r. 290. l.)

171.

Frangepán Iván, Guido és Henrik veglai grófok ezen szigetnek kormányzását szabályozzák. 1232.

In nomine domini Dei et salvatoris nostri Jesu Christi. Anno Domini millesimo ducentesimo trigesimo secundo, mense Decembri, indictione sexta, Rivoalti. Natis nascentibusque sive nascendis inter nos discordiis litigiisque atque controversiis oviare, et ad ea semper sollicite ac diligenter intendere, que sunt concordie, unitatis et pacis, et credentes quam plurimum complacere, qui pars nostra fecit utraque unum duos parietes venientes ex diverso coniunges in se ipso lapide angulari. Nos Johannes, Guido et Henricus Comites Veglenses consanguinitatis vinculo connexi, citati per dominum Ducem Veneciarum et eius Consilium, ut coram eis veniremus, et nobis coram eis personaliter existentibus ac iurantibus eorum stare mandatis usque Pasce Resurrectionem proxime, de eorundem mandato ac nostra communi voluntate et pari consensu in vos viros nobiles et discretos Bartholomeum da Canal, Romeum Quirinum, Marcum Genum, Albertinum Mauricenum vel maiorem partem vestrum conveniremus ad pacem inter nos componendam super dictis discordiis, litigiis atque controversiis ex nostro Comitatu et rebus aliis. Quod quidem licet nobis esset honorificum, tamen ob graciam dilectionis et amoris, quam erga nos plene geritis maior pars vestrum, quorum nomina sunt scripta inferius tali modo et ordine in Venecis Inprimis quod regimen tocius nostri

Comitatus predicti regatur taliter per nos, quod unus nostrum regat Civitatem a kalendis mensis Januarii proxime usque ad festum Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli primo venturum; et alius castella, videlicet Castrum Muscum, Dobregna, Verbenicum et Besca; et tercius insulam Parviki. Et qui rexerit insulam Parviki, regat Civitatem. Et hoc teneamur observare usque ad sex annos, et tanto amplius quantum communiter concordes erimus, servato medii anni mutacionis de loco ad locum ordine suprascripto. Si vero aliquis nostrum abscens fuerit vel egritudine aut aliquo negocio prepeditus, quod in statuto termino regimen civitatis vel castellorum aut insule Parviki, ut dictum est, regere non possit, liceat ei vel eis vicem suam commitere uxori, sorori, filio vel filiis, filie vel filiabus, fratri, nepoti, genero sive consanguineo germano suis. Quilibet autem regimen, qui erit in dictis regiminibus, tenetur et facere debet iusticias et raciones de hominibus ipsius terre secundum consuetudinem eiusdem servato modo et ordine concessionis, exceptis de hominibus nostre familie et hiis, qui nostro aluntur pane et vino, qui omnes debeant iudicari per tres ad hoc ordinatos per nos, quorum etiam unum quilibet nostrum per se eligere debeat, et sentencia super premissis per eos ferri debeat secundum consuetudinem eiusdem terre eo Comite, qui tunc erit ibidem in regimine presens, sub cuius regimine ipsum maleficium fuerit perpetratum. Electiones quoque omnes sive electuras, quas fecerimus in dicto Comitatu, fideliter et sine fraude faciemus, non amicum ad hoc adiuvando, vel inimicum ob hoc offendendo, sed aspicientes tantum comodum atque bonum et profectum ipsius Comitatus. Omnes autem reditus sive proventus, quos ex ipso Comitatu habemus et habebimus, percipimus et percipiemus, legaliter et fideliter sine fraude inter nos comuniter dividemus et parciemur. Si vero aliquis nostrum intromissum habet vel retinet de bonis et habere atque proprietatibus terrarum et casarum aliorum nostrorum duorum vel unius, reddere et assignare eis vel ei integraliter sine fraude usque ad medium annum debeat, et de cetero nemo nostrum nec homines nostri sive successores tam masculi quam femine in perpetuum intromittant et retineant fraudulenter de bonis et habere sive possessionibus aliorum nostrorum

ista vero questio ita intelligatur a quinquaginta bizantiis
fra. Et si questio fuerit a quinquaginta bizantiis supra,
t cuilibet nostrum appellare ad Curiam domini Ducis, et
dem Curia ipsa questio debeat cognosci et terminari, et
s sentencias, que late fuerint secundum consuetudinem
s terre tam in civitate quam castellis totaque insula,
nur ducere ad complementum; et si quis rebellis contra
em sentencias fuerit, forcium et auxilium ac operam dabit
bet nostrum, ut ipse sentencie compleantur. Remittimus
; omnes offensas et iniurias vicissim et omnibus hominibus
lem terre a tempore discordiarum ortarum inter nos usque
; salvis in nobis illis rationibus, que nobis competunt
in Curia domini Ducis Veneciarum quam in Curia Veglensi,
iam salvis sentenciis quondam latis per dominum Ducem
ciarum et eius Consilium tam. Vegle quam Castri Mus-
t eciam salvis honoribus et racionibus eiusdem domini
s. Et si aliquis nostrum est in aliqua commilitate et con-
tione vel aliquo ordinamento ad adiuvandum aliquem
nocendum, ita quod reddundet ad detrimentum et ma-
atque gravedinem ipsius insule, et nostrum non atten-
et tam si est in predictis omnibus quam non, amodo in
non erit. Si vero aliqua controversia sive questio inter
orta fuerit tam in faciendo pacem et guerram, quam
iendis bannis supra terram alterius et in mutandis usibus

o in predictis capitulis comprehenso quilibe
t r observare, salvo modo et ordine expresso
concessione, sub pena mille librarum Venecialium,
medio romanato et infra ab ipsa pena, si cultum fue
emendari debeat in duplum et eas emendet et s
contra predicta fecerit; de quibus Comune nostru
libras quinquaginta, et alias libras Venecialium quin
ille vel illi, cui vel quibus offensum fuerit, et pe
nichilominus hoc scriptum robur optineat firmitat
quidem scriptum, domino Duci Venaciarum et eius
ostensum, ipsi ser dientes et intelligentes d
ipsum approba maius robur firmitatis obt
calce idem domi e voluntate sui Consilii volu
scriptum predict ri et sigillari suo propri
plumbeo. Signu criptorum Johannis, Guid
Henrici Comitum, rogaverunt. Ego Bartholo
Canal testis. Eg Quirinus testis. Ego Marcu
testis. Ego Petrus novicino presbiter et Notar
calisque aule Can omplevi et roboravi. Ego Do
Fusculo presbit Agnetis et Notarius vidi i
et testis sum in fil Dominicus Delfinus Judex e

tor vidi in matre, testis sum in filia. Ego Donatus Marie matris Domini presbiter et Notarius hoc ex exemplavi anno Domini millesimo ducentisimo t tercio mensis Marcii, indictione sexta, Rivoalti, nichil vel minuens, quod sentenciam mutet, complevi et robo

(Ljubics, Monumenta spectantia historiam Slavorum Merid I. köt. 49. l.)

172.

István zágrábi püspöknek a csazmai káptalant alapító okmánya. 1232.

(Tkalcsics, Monum. histor. Episcopatus Zagrabiensis I. köt. 68. lap. V. ö. Fejér Cod. Dipl. III. köt. 2. r. 277. l.)

173.

A Zalavármegyében lakó nemeseknek közönsége bizonyságot tesz arról, hogy Bertalan veszprémi püspök és Ogus bán közt a király engedélyezéséből hozott ítéletet, Ogus bán állhatatlanságának folytán végre nem hajthatta. 1232.

Vniuersi seruientes Regis citra et ultra Zalam constituti omnibus Judicibus et aliis, ad quos presentes littere peruenerint, salutem in Domino. Ad vniuersitatis uestre noticiam uolumus peruenire, quod cum in nostris partibus multa mala, iniurie, dampna et grauamina peccatis exigentibus per malignos homines perpetrabantur, et multi potenciores inique opprimebantur, qui ius suum nequaquam prosequi poterant propter distanciam iudicum et multa alia impedimenta; a domino nostro Rege petiuimus humiliter et deuote, ut nobis daret licenciam iudicandi et faciendi iusticiam plenam oppressis et pacientibus iniurias infinitas de omnibus hys, per quos indebite paciuntur. Dominus autem Rex nostras preces pijauribus exaudiens ex beneplacito suo concessit nobis benigne licenciam ab eo obtentam. Qua obtenta, dum inter nos discutere malefacta cepissemus, dominus Bartholomeus, venera-

bilis pater, Episcopus Vesprimiensis, uidens nos esse iudi
et posse facere plenam iusticiam de inferentibus iniuri
Oguz Banum, qui vnus erat de nobis, traxit in causam co
nobis, inpetens eum in hunc modum; quod ipse quandam
ram Ecclesie sue nomine Wezmech, a prima fundatrice Ec
sie sue Regina Gysla donatam, que est inter Drawam
Muram citra portum Worosd, iniuste occupasset, et occu
tam violenter per suam potenciam detineret, et per mul
ammoniciones eandem sibi nequaquam reddere curaret. Og
autem Banus respondit ex aduerso, quod eadem terra es
terra sua hereditaria, et iure hereditario eam possideret.
utriusque partis auditis proposicionibus dedimus eis prob
cionem, taliter videlicet, vt Oguz Banus probaret esse sua
illam terram per homines de genere suo; et dictus Episcop
probaret esse Ecclesie sue, prout melius et efficacius posse
Qui cum assumpsissent se probaturos, in termino utrique par
assignato dictus Banus non comparuit, nec testes produxit
Episcopus autem nominatus produxit testes ydoneos coram
nobis, viros satis nobiles, prouidos et discretos; quos cum
omnes diligenter inquirentes examinassemus, ipsi testimo
nium peribuerunt dicentes, quod ipsi secundum quod per s
et per suos primos scire potuerunt, illa terra semper fuit Ec
clesie Wesprimiensis; et predecessores domini Roberti, qui
fuit Episcopus Wesprimiensis, semper fuerunt in illa posses-
sione. Nomina autem testium sunt hec: Capitulum Wespri-
miense, Capitulum Zagrabiense, Buzad Banus, et Mychael
frater eiusdem, Gordon, Mortun, frater Damase, Vrban filius
Stephani, Cheker filius Balad, Helyas filius Laurencij, Vul-
chuk cecus, Marcus de genere Gordon, Georgius filius Comitis
Luce, Jacobus Maior Exercitus Castri Zaladiensis, Chepan,
Achylles, Blasius, Chetyl, Gregorius Decanus Wesprimiensis,
Sacerdos Barnabas, Magister Endre Canonici Wesprimienses,
Scynke, Adam de Pulach, et multi iobagiones nobiles eiusdem
Ecclesie. Quorum omnium testimonijs diligenter auditis et
in scriptis redactis assignauimus terminum utrique parti, octa-
uam videlicet Johannis Baptiste, in quo finaliter procedatur
in eadem causa. In quo comparante Episcopo nominato Oguz
Banus non comparuit contumaciter, sed misit nuncium sim-
plicem ad recipiendum terminum iterato. Et nos, quamuis in

eodem termino sentenciam tulisse debuissemus, tamen ad maiorem euidenciam iuris eiusdem Episcopi assignauimus iterato terminum, in quo comparente Episcopo prefato sepedictus O. Banus non conparuit, nec per se, nec per suum responsalem. Nos itaque uidentes tantam suam contumaciam, et dicta testium eiusdem Episcopi esse legitima et approbanda, ipsum Episcopum misimus in possessionem petitam per pristaldum nostrum nomine Ondornuch de Apath, et per duos socios nostros, Martinum videlicet et Stephanum; qui cum eundem Episcopum uellent ponere in possessione, ipsi manu violenta per Oguz Banum sunt prohibiti. Et sic idem Banus in nullo penitus nostram sentenciam obseruauit; cum tamen suo iuramento se obseruare perobligasset. Ad huius igitur facti memoriam pleniorem et in testimonium rei geste presentes litteras dedimus sigilli nostri munimine roboratas. Datum in ponte Ketud anno Domini M°CC°XXX° secundo.

(Eredetie bőrhártyán, a függő pecsétek elvesztek; a budai kir. kamarai levéltárban.)

174.

A győri káptalannak bizonyságlevele, hogy Tamás Oszl comesnek fia bizonyos peres ügyre nézve a Churt nemzetségbeliekkel barátságosan egyezkedett. 1232.

Capitulum Jeriensis Ecclesie vniuersis presens scriptum intuentibus salutem in salutis largitore. Vestra nouerit vniuersitas, quod Thomas filius Comitis Oslu ex una parte; Martinus, Nicholaus filii Viruntonis, Georgius, Ipolitus et Georgius filii Thome de villa Ysobur, et villani Enud de genere Churt ex altera; in nostra professi sunt presencia, quod Thomas dictus eos pro terra Enud et pro destruccione predii sui ad presenciam Dionisi Palatini mediante pristaldo nomine

Detlip de Mayad citauisset, in cuius presencia ipse
eadem causa remanere fecisset; tandem vero me
bonis viris et componentibus, videlicet Magistro Dem
omnium villanorum de Musey, talem inter eos pace
mauerunt; quod ipsi Thome terram nomine Enud ad
sui predicti communi consilio reliquissent in perpetuu
dendam. Cuius prima meta incipit ab oriente super
et tendit ad occidentem ad siluam, que pertinet ad ips
in cuius fine habet metam assignatam, et postea cadit i
ludem, que vulgo dicitur Piscarustou, que currit a uilla
quam transeundo uadit parum super uiam Etteuen, ad u
fratrum Jeuriensium, que Cusfolud vocatur, ad metam
quam, tandem iterato Rabe, vnde prima meta eius incep
continuatur. Vt autem hoc in perpetuum robur firmitatis
neat, in presentem cartam sigilli Capituli nostri munin
roboratam, pecierunt annotari. Anno Domini M°CC°XXX

A B C D

(Eredetie börhártyán, melyről az egykor hártyazsigen függött pe
elveszett; a budai kir. kamarai levéltárban.)

175.

Raguza város egyezkedése Velenczével. 1232.

In nomine domini nostri Jesu Christi, Amen. A
Domini millesimo ducentesimo trigesimo secundo, me
Madii, quinte indicionis. Cum Binzola Bobatic et Gerva
Naimerii viri nobiles, nuntii et procuratores Civitatis Rag
ad presentiam illustrissimi domini Jacobi Teupuli, Dei gr
Venetiarum, Dalmatie atque Chroacie Ducis, Quarte Pa
et Dimidie totius Imperii Romanie Dominatoris, accessis
nomine et vice eiusdem Civitatis Ragusii, petentes concordi
pactum et reconciliationem domino Duci et Communi Vene

rum ostendentes commissionem, quam habuerant super hoc in hunc modum:

Anno Incarnationis Domini millesimo ducentesimo tricesimo secundo, indictione quinta, mensis Januarii terciodecimo die intrante. Nos quidem Jurati Judices Ragusii Civitatis: Johannes Gundule, Gervasius Marini, Andreas Dabrane, Matheus Bobatic, Bubanna Petri; et nos Consiliarii: Damianus Bocinoli, Balatia Gervasii, Petrus Ballislave, Thomas Pezane, Johannes Lampri, et cunctus populus Ragusii. Committentes committimus namque vobis, Binzole Bobacie et Gervasio Naymerii, nobilibus viris, concivibus et nuntiis nostris, et plenam virtutem et commissionem et potestatem vobis damus, ut totum ordinem et pactum, que pro nobis et pro nostra Civitate Ragusii feceritis cum domino nostro Jacobo Theupulo, Magnifico Duce Veneciarum, firma habebimus imperpetuum. Hec autem carta nullo testimonio rumpi possit. Ego autem presbiter Pascalis et Communis Notarius Juratus ex consensu et laudatione prescriptorum Judicum et Consiliariorum et cuncti populi Ragusini scripsi, complevi et roboravi hoc.

Quare dictus dominus Dux ad petitionem eorum condescendit, et concordiam et pactum usque ad tres annos et tantum plus, quantum voluntas domini Ducis Veneciarum fuerit, inter utramque partem initum est et firmatum in hunc modum: Nos Ragusanorum nuntii iamdicti pro Commune Civitatis nostre transmissi, a quo fuit provida deliberacione inventum, pro eo quod terre nostre videtur plurimum fructuosum, quod Veneciarum dominio subderemus, petimus, ut nobis ad voluntatem vestram Comitem concedatis. Hec enim, que continentur inferius, vult terra nostra Ragusii observare. Ragusini semper Archiepiscopum eligent de Veneciis, et habebunt a Gradu videlicet usque Caput Aggeris. Et si dominus Dux a domino Papa poterit optinere, quod Archiepiscopatus Ragusii Gradensi Ecclesie supponatur, eius electionem presentabunt domino Patriarche Gradensi, confirmationem electionis postulantes; et confirmatione facta, veniet electus ad Sedem Patriarchalem, et consecrationem de manu sua accipiet, faciatque ei fidelitatem, reverentiam et obediencia debitam ei exhibere promittens. Preterea statuimus,

quod idem Archiepiscopus iurabit fidelitatem domi
et successoribus suis nisi pro eis remanserit, et sic
omnes Archiepiscopi, qui imperpetuum erunt in R
Sede, Ducibus, qui per tempore erunt. Clerus autem
anno, in Nativitate Domini et in Pascha Resurrection
festo Sancti Blasii, laudes cantabunt in maiori
sollempniter domino Duci, domino Patriarche, Archie
suo et Comiti omni anno, propter quod benedictionem
yperperos tres, unum a nobis, alterum ab Archie
tercium a Comite. Habebunt quoque Ragusini
Comitem et Comites de Veneciis, quem vel quales d
Dux cum maiori parte sui Consillii eis dare volue
iurabit fidelitatem domino Duci et successoribus suis
facient omnes Comites, qui erunt per tempora, Ducibus, qu
per tempora imperpetuum. Jurabunt autem et omnes h
Comitatus a tredecim annis et supra fidelitatem domi
et successoribus suis, et ipsa fidelitatis sacramenta reno
singulis annis decem. Jurabunt quoque fidelitatem
omnes, et Comitibus omnibus futuris imperpetuum, sal
litate domini Ducis ad honorem Veneciarum et salutem
sii, cum bono et honore ac salvatione Veneciarum. Et
contigerit, dominum Ducem vel succesores suos Ra
applicare, recipient eum honorifice ac illum procu
et nuncios suos similiter. Et si dominus Dux voluerit ho
in domo Archiepiscopali, habebit eam ad sui honorific
et voluntatem; sin autem, dabitur ei domus honorabilis
dum steterit ibi, et nuntiis suis decentem domum pro h
assignabunt. Et quotiens fecerit Venecia exercitum
Durachium et a Durachio et infra et usque Brundusiu
Brundusio et infra, sicut Venecia faciet, sic facient R
secundum numerum virorum suorum. Si vero exe
fecerit a triginta lignis armatis et supra, que debeant t
Durachium et Brundusium, facient inde Ragusini trice
partem, et stabunt in servicio Veneciarum usque dum
exercitus Veneciarum. Tollent Ragusini de omnibus n
extraneorum, que illuc applicuerint ad portum faci
illam rationem, quam Venecia tollit extraneorum n
dividentque illam in tres partes, de quibus unam
rchiepiscopo, aliam Comiti et tercia sit Communis R

Omnes, qui erunt amici Veneciarum, Ragusini illos pro amicis habebunt, et omnes qui erunt inimici Veneciarum, Ragusini illos pro inimicis habebunt. Et non recipient Cacichios et Dalmesanios vel alios grossarios et predatores sive rubatores in Civitate Ragusii vel eius Districtu, neque eis dabunt aliqua victualia. Et si Venecia miserit contra Cacichios et Dalmesanios galleas ad offendendum eos, Ragusini similiter tunc mittent ad offendendum eos lignum quinquaginta hominum decenter armatos. Et omnibus aliis grossariis et predatoribus sive raubatoribus maris facient werram et eos offendent bona fide sine fraude a Durachio et infra usque Venecias. Dabunt quoque Ragusini omni anno in festo Omnium Sanctorum domino Duci pro regalia yperperos duodecim, et Communi Veneciarum yperperos aureos veteros recti ponderis centum, et Comiti suo in eodem termino yperperos CCCC de suo Communi, et omnes alios introitus et honorificentias Comitatus consuetas, excepto introitu salis. Obsides autem dabunt Ragusini duodecim de duodecim parentatibus nobiliorum illius terre, moraturos semper sex obsides in Venecia ad expendium Ragusinorum in medio anno, et alios sex in medio anno in cambio. Et si eorum aliquis moreretur vel fugerit, dabunt alium in loco eius. Jurabunt autem Comes Ragusii et anteposití in aliquo officio Civitatis, et unusquisque insuper pro suo capite, se sic omnia servaturos, nisi remanserit per dominum Ducem et maiorem partem sui Consilii. Et fideles erunt domino Jacobo Teupulo inclito Veneciarum Duci usque dum vixerit in Ducatu. Et hec sacramenta renovabunt Ragusini quisque pro suo capite in omnibus suprascriptis singulis annis decem. Pretera Ragusini de mercibus Romanie quas Venecias apportaverint, dabunt in Veneciis Communi Veneciarum quinque pro centenario; et de mercibus ultramarinis et terre Egypti, Tonissi et Barbarie solvent quintum; et de mercibus Regni Sicilie solvent quadragesimum Communi Veneciarum, et de mercibus vero Sclavonie in Veneciis nichil solvere debent. Et tantummodo cum quatuor navigiolis a septuaginta miliariis infra debeant Ragusini Venecias venire per annum. Et si aliter Ragusini Venecias venerint, solvent quintum de omnibus mercibus Romanie, quas Venecias apportabunt. Et tam per werram quam per pacem licitum est

Ragusinis ire ad mercandum a culfo Coranti infra. In s vero partibus vetitis per dominum Ducem Veneciarum ire debeant Ragusini nisi secundum quod fecerint Veneti. Veneciis vero non debent facere Ragusini mercatum c foristeriis. Et hec concordia et pactum amodo usque ad t annos expletos firmatum est et ab utraque parte debet firmi observari, et tantum plus quantum placuerit domino Duci V neciarum. Insuper nos iamdicti Binzola Bobacie et Gervasi Naimerii, nuntii et procuratores Civitatis Ragusii, per n et dictum Commune Ragusii iuramus ad Sancta Dei Evangel supra animas nostras et omnium hominum Ragusii ha concordiam et pactum, ut dictum est superius, firmum ratum habere, et nullo modo contravenire. In huius autem r testimonium, et ut hec magis robur optineat firmitatis, presen pactum et concordiam iussit iamdictus dominus Dux su sigilli munimine roborari. Datum Veneciis in palatio Ducatu per manum Gabrielis Scribani Ducatus, aule Veneciarum Scribe.

(Engel János Keresztély, Geschichte des Freystaates Ragusa, Bécs 1807. 289. l. Ljubics, Monum. spect. hist. Slav. Merid. I. köt. 46. l. A belgrádi tudós társaság Glasznikjában XV. köt. 198. l. Tafel és Thomas, Urkunden zur älteren Handels- und Staatsgeschichte der Republik Venedig, Bécs 1856. II. köt. 307.)

176.

II. Endre királynak Sóskut nevü helységet tárgyazó adománya Nána királyi főlovász számára. 1233.

In nomine Sancte Trinitatis et Indiuidue Vnitatis. Andreas Dei gracia Vngarie, Dalmacie, Crobachie, Rame, Seruie, Galicie Lodomerieque Rex in perpetuum. Circumspecta Regum dapsilitas licet ad notos et incognitos oppinionis bone

fragrancia dilatari debeat, ad illos tamen abundancius sue munificencie dexteram tenetur extendere, quos preterita meritorum insignia reddunt commendabiles, et excrescens bene seruiendi studium de die in diem esse comprobat prompciores. Proinde vniuersorum tam modernorum quam futurorum Sancte Matris Ecclesie filiorum noticie presencium serie duximus declarandum, quod nos quandam terram nomine Sovskuth, quam a Fabiano Comite fratre Marcelli pro quinquaginta marcis comparauimus, cuius pecunie summam a iam dicto fratre suo Comite Camere nostre tunc temporis existente sibi assignauimus, ita quod facto cum eodem compoto dictam pecuniam ipsum Marcellum Comitem fratri suo persoluisse inuenimus, dilecto et fideli nostro Nana procuratori et prouisori equorum nostrorum pro suis fidelibus seruicijs ab ipso nobis tam in Regno quam extra Regnum, et maxime in Ruchia sub quodam castro nomine Ytoslov summa strenuitate, summo sollicitudinis opere laudabiliter exhibitis, sibi et per eum suis heredibus ac heredum successoribus iure perpetuo contulimus possidendam, et in possessionem ipsius terre per fidelem pristaldum nostrum Marcum de Gvvg auctoritate Regia ipsum fecimus introduci. Vt igitur hec a nobis liberalitate Regia facta donacio nullis umquam temporibus possit retractari; sed salua semper et inconcussa permaneat, in argumentum donacionis a nobis facte et amplioris fidei certitudinem, presentem concessimus paginam priuilegiantis sigilli nostri munimine in perpetuum roboratam. Datum per manus Reuerendi Vgulini Colocensis Archiepiscopi et aule nostre Cancellarij, anno Dominice Incarnacionis M°CC°XXX°III°. Venerabili Roberto Strigoniensi Archiepiscopo existente; Cletho Agriensi, Gregorio Geuriensi, Briccio Wachiensi, Bartholomeo Wesprimiensi, Stephano Zagrabiensi, Bartholomeo Quinqueecclesiensi, Reynaldo Transiluano, Benedicto Waradiensi Episcopis, Ecclesias Dei feliciter gubernantibus; Dyonisio Comite Palatino, Demetrio aule nostre Curie Comite et Bachiensi, Nicolao filio Borch Supruniensi, Ladizlao Musuniensi, Petro fratre Marcelli Nitriensi, Teodoro Noui Castri, Stephano Bychoriensi, Mychaele filio Opud Albensi, Abraam Ferrey Castri Comitibus; Nicolao Magistro Tarnicorum (Igy) et Comite Posoniensi, Mauricio Dapiferorum, Mychaele filio

Apa Agasonum, Bagyn Pincernarum Magistris, et alijs quam pluribus Comitatus tenentibus; Regni nostri anno triccsimo.

(Eredetie bőrhártyán, a budai kir. kamarai levéltárban.)

177.

II. Endre királynak szószállítási szabadalma a pannonhalmi apátság számára. 1233.

In nomine Sancte Trinitatis et Indiuidue Unitatis. Andreas secundus Dei gracia Hungarie, Dalmatie, Croatie, Seruie, Rame, Lodomerie Rex, uiris religiosis . . . Abbati et Conuentuj Monasterij Sancti Martinj de Sacro Monte Pannonie, et eorum successoribus in perpetuum. Per presens scriptum cunctis nunc et in posterum facimus manifestum, quod inclite recordationis dominus Bela pater noster misericordie prouocatus affectu, tres naues saliferas liberas contulit ad sustentationem fratrum ibidem Deo seruientium; ea uidelicet libertate priuilegiatas, ut ab ipso salisfodine loco usque ad iam dictum montem Pannonie, tam per aquam quam per terram nemo de salibus in illis tribus nauibus delatis tributum exigere, vel aliqua alia campnifica exactione audeat eos impedire; et nos postmodum, quorum interest non solum paterne hereditatis, sed etiam esse Christianitatis heredes, eandem helemosinam a patre nostro collatam eidem Monasterio sub eodem libertatis tenore perpetuo confirmauimus. Et quia in ipso loco salisfodine p.edictum Monasterium Beati Martinj minus libere consueuerat predictos sales accipere, et a salifodinarijs vel aliis super ipsis salibus multimodis exactionibus fatigari, eo quod libertas ipsa Monasterio uestro concessa in priuilegio patris nostrj minus plenarie erat expressa : de nostra largitione eidem Monasterio expressiorem concessimus libertatem : vt predicte naues Sancti Martinj per omnia eam

libertatem habeant, quam Bistriensis et Orodiensis Ecclesiarum naues habuerunt. Quam collationem et libertatem a patre nostro et a nobis Monasterio nestro concessam nunc et in futurum ratam habemus, et ex certa scientia confirmamus; promittentes per nos nostrosque successores ea omnia obseruare, que superius sunt expressa, et in priuilegijs uestris similiter continentur. Et iuxta compositionem, que inter dominum Jacobum Electum Prenestinum Apostolice Sedis Legatum ex una parte, et nos ex altera prouide intercessit, hanc damus uobis et uestris successoribus libertatem, vt de predictis salibus ad usus uestros teneatis tantum, quantum Prelatus uester in anima sua dixerit salinarijs nostris; ceteri vero uel pars ipsorum, cum uobis fuerint persoluti, libere et absque ulla contradictione et tributo in domo uestra sub sigillo salinariorum nostrorum et Prelati uestri, qui pro tempore fuerit, deponantur, depositique seruentur usque ad octauas Sancti Stephani Regis. Et tunc ab illa die usque ad Natiuitatem Beate Uirginis Marie faciemus uobis solui argentum pro salibus, quos tunc apud uos habetis, pro quolibet timino salium aquaticorum octo marcas. Et si in illo termino nos aut salinarii nostri sales ipsos non emeremus, et uobis et Ecclesie uestre argentum secundum extimationem predictam non solueremus: extunc omni tempore omnes illos sales libere in proprium usum Ecclesie uestre percipiatis, et uendatis iuxta uestre arbitrium uoluntatis. Et omne lucrum, quod deberemus nos uel alius Rex, qui pro tempore fuerit, uel ipsi salinarij inde percipere, totaliter cedat in usus Ecclesie uestre, nec a salinarijs ipsis ueteribus uel nouis, aut alijs personis permittemus uos modo aliquo molestari, nec nos ipsi molestabimus; quin possitis, quicquid uobis placuerit, facere semper de salibus ipsis, ex quo in dicto termino non fuerit uobis pecunia persoluta. Idem dicimus de secundo termino, uidelicet quod a festo Beatj Nicolai usque ad festum Beatj Thome Apostoli pro salibus, quos in domo uestra apud uos habebitis, sub sigillo salinariorum et Prelati uestri, faciemus uobis solui argentum secundum extimationem superius annotatam. Quod si factum non fuerit, uolumus quod idem fiat, quod in casu superiori de salibus primi terminj dictum est. Argentum uero, quod uobis faciemus persolui, erit in uonis frixaticis, uel in argento, cuius

decima pars cumburetur. Ut autem hec nostre co
et concessionis et libertatis pagina robur perpet
firmitatis, contra quam scienter non ueniemus,
alia priuilegia Monasterio uestro a nobis aut predec
nostris indulta, Regio sigillo eam uolumus commu
tuentes, ne nos, aut nostrorum aliquis successorum,
quis alius contra ea quicquam audeat attemptare, ue
temerario contraire. Datum per manus Reuerendi
Colocensis Archiepiscopi et aule Regie Cancellarij an
minice Incarnationis M°CC°XXXIII° indictione VI. k
Octobris. Venerabili Roberto Strigoniensi Archiepisco
stente; Cleto Agriensi, Gregorio Jauriensi, Bristio Wa
Bartholomeo Wesprimiensi, Stephano Zagrabriensi, Ber
meo Quinqueecclesiensi, Renaldo Ultrasiluano, Bulchi
diensi et Benedicto Waradiensi Episcopis Ecclesias Dei
citer gubernantibus. Dionisio Comite Palatino, Demetri
nostre Curiali Comite et Bachiensi, Nicolao filio Ber Su
niensi, Latisslao Mussuniensi, Petro fratre Marcelli Nit
Stephano Bichoriensi Comitibus; Nicholao Magistro Ti
nicorum et Comite Posoniensi, Mauricio Dapiferorum,
chaele Agasonum, Bagin Pincernarum Magistris; et
quam pluribus Comitatus tenentibus; Regni nostri anno
cesimo.

(Eredetie bőrhártyán, a pecsét elveszett; a budai országos lev
ban, V. ö. a Győri Történelmi és Régészeti Füzetek II. k
1862. 291. l.)

178.

II. Endre király helybenhagyja azon feltételeket, melyek alatt az esztergami káptalan a fellázadt, és e miatt királyi parancs folytán kiűzött szebelébi lakosokat ismét visszafogadta. 1233.

A B C D

Andreas Dei gracia Rex Hungarie omnibus presens scriptum inspecturis salutem et omne bonum. Vniuersitatj vestre notum fieri volumus, quod cum hospites Teothonicj in villa Zebehleb commorantes pro eo, quod multas iniurias et dampna plurima fratribus Ecclesie Strigoniensis intulerant, et eis rebelles extiterant, et per Judicium nostrum, et de mandato nostro fuissent expulsi de iure et ciectj de villa prenominata, que cum omnibus siluis et alijs pertinencijs suis ad dictos fratres noscitur pertinere; tandem dicti fratres motj misericordia dictos hospites Teothonicos receperunt in villa memorata, tali condicione et composicione inter partes ordinata et firmata: promiserunt dicti Teothonici prestito iuramento, quod nec facto nec consilio uenient contra fratres Ecclesie memorate; sed ei fideles erunt in omnibus; et si quis ullo tempore uellet super dicta villa contra dictam Ecclesiam mouere questionom, ipsi pro posse suo Ecclesiam et Canonicos adiuuabunt. Et ad hec omnia obseruanda se sub talj pena obligarunt: quod si hanc composicionem infregerint, omnia bona ipsorum tam mobilia quam immobilia, tam presencia scilicet quam futura, ad Ecclesiam sepedictam sine aliqua contradiccione et excepcione deuoluantur; et super hoc omnj excepcionj et omny iurj renunciarunt. Porro pro unoquoque aratro soluent dictj hospites annuatim dimidiam marcam argentj, et cuilibet aratro debent centum et decem iugera assignari cum eadem mensura, qua proxima villa, scilicet Lengen, solet suos agros mensurare. Fontem eciam uel riuulum causa habitandi uel agros colendi non transibunt. Item predictos Canonicos uel eorum procuratores, quocies-

cumque ad ipsos accedent, benigne excipient, et eos honeste procurabunt. Si vero siluam extirpauerint et fecerint terram arabilem, similiter sicut de reliqua terra pro quolibet aratro soluent fratribus dimidiam marcam, sicut prius est expressum. Si quis hospitum domum habuerit, terram autem arabilem non habeat, soluat fratribus tria pondera annuatim; et omnes iste pensiones in festo Sanctj Martinj debent soluj. Pret. rea dictj populi, si eis placuerit, Teothonicum habeant sacerdotem, qui a Teothonicis morantibus ultra fontem recipiat decimas et oblaciones; ab aliis vero, si qui sunt uel erunt citra fontem, siue sint Hungari, siue Sclauj seu Teothonicj, percipiat quartam quarte decimarum; et annuatim in festo Sanctj Martinj Capitulo Strigoniensj vnam marcam et dimidiam argentj, et Cantori Strigoniensi vnam marcam argentj soluere teneatur. Preterea prefatj hospites sibi eligant uillicum, qui causas ipsorum discuciat et iudicet. Et si qua causa grauior emerserit, que maiorem requirat judicem; discuciat eam vna cum aliquo de Canonicis, quem fratres miserint ad hoc faciendum; et de iudicio huius cause, quam sine procuratore Capituli non poterint iudicare, ipse habeat dimidiam partem, et Capitulum alteram dimidiam. Sed in ceteris causis minoribus totum iudicium percipiat idem Judex. Naturalem cursum riuulj nullus possit uel debeat immutare. Nos igitur dictam composicionem approbantes, ad peticionem utriusque partis, que propter hoc ad nos accessit, et omnia premissa coram nobis protestata est et confessa, in testimonium huius rei presentes concessimus litteras duplicis sigilli nostri munimine roboratas; decisas per alfabetum, quarum unum par fratres habeant Strigonienses, aliud vero par Teothonici uille pretaxate. Anno Verbi Incarnati M°CC°XXXIII°, Regni autem nostri tricesimo.

(Az eredeti után Knauz Nándor Magyar Sion II. köt. 373. l.)

179.

Az egri káptalannak bizonyságlevele, hogy Miskolcz nemzetségbeli Mikó Maly nevü birtokát, mely elöbb már el volt zálogosítva, véglegesen eladta Phile mesternek és Farkas comesnek. 1233.

Omnibus Christi fidelibus presens scriptum inspecturis uniuersum Agriensis Ecclesie deuotum Capitulum salutem et omne bonum. Cunctis quibus expedierit innotescat, quod accedens ad nostram presenciam Micou filius Nicolay de genere Miscouz nobis retulit uiua uoce : quod cum ipse quandam terram suam hereditariam nomine Maly, quam Magistro Phile de genere eodem Miscoz, et Farcasio Comiti de Potoht usque ad certum tempus pro IX marcis sub tali condicione inpignorasset : quod si illam adueniente termino redimere non posset ab eis, secundum communem extimacionem sine contradiccione cuiuslibet eidem uendere teneretur. Vnde cum non solum in termino assignato, uerum eciam post terminum uno integro anno redimere non posset, apposite condicionis racione cogente tres partes dicte terre Maly Magistro Phile et Thome, et fratri eiusdem pro LX et VII marcis, quartam uero partem Farcasio Comiti de Potoht pro decem et nouem marcis nullo contradicente tam cognatorum quam aliorum conterminalium suorum uendidit, libere et pacifice in perpetuum possidendam; summam eciam predicte pecunie idem Micou se asseruit coram nobis integraliter recepisse ab eisdem. Vt autem huius rei series nunquam processu temporum ualeat in irritum reuocari, sed robur obtineat perpetuum, peticionibus utriusque partis condescentes, presentem super hoc concessimus communi fratrum nostrorum consensu; istis presentibus: Vrbano Cantore, Gregorio, Siluestro, Benedicto Archidiaconis, Germano Uicecustode, et alijs multis; anno Gracie M°CC°XXX°IIII°. Regnante glorioso Andrea Rege Hungarie; venerabili Roberto Strigoniensi, Vgrino Colocensi Archiepi-

scopis existentibus; Domino nostro Cleto Agriensi Ecclesie Episcopo feliciter presidente.

(Eredetie bőrhártyán, melyről a pecsét sárga-vörős selyemzsinóron függ; a budai kir. kamarai levéltárban.)

180.

II. Endre királynak Saagh helységet tárgyazó adománya a pannonhalmi apátság számára. 1234.

Nos Comes Nicolaus de Zeech Judex Curie Serenissimi Principis domini Lodouici Dei gracia Incliti Regis Hungarie stb. quod Gregorius dictus Woryu filius Petri de Meger personaliter iuxta continenciam priorum litterarum nostrarum prorogatoriarum in octauis festi Beati Georgij martiris ad nostram judiciariam veniendo presenciam contra religiosum virum dominum Seffridum Abbatem Sancti Martini de Sacro Monte Pannonie in figura nostri Judicij proposuit eo modo: quod ipse dominus Seffridus Abbas quandam particulam terre arabilis Saagteluk vocatam in Comitatu Jauriensi existentem inter villas Saag domine relicte quondam Magistri Deseu Rufi et Kysfolw vocatas Abbatis Sancti Martini de Sacro Monte Pannonia sitam et existentem, eidem per Regiam Maiestatem collatam occupando detineat, cuius occupacionis et detencionis racionem scire vellet ab eodem stb. Quibus auditis et perceptis Magister Stephanus Litteratus pro eodem domino Seffrido Abbate cum procuratorijs litteris eiusdem exurgendo respondit tali modo: quod ipsa particula terre, quam ipse Gregorius ab ipso domino Rege cum fratribus suis sub hoc nomine Saaghteluk nomine terre Regalis impetrasset, et suam fore diceret, non Saagteluk, sed Saagh vocaretur; et ipsa terra Saagh eidem Monasterio Sancti Martini de Sacro Monte Pannonie vigorosorum instrumentorum titulis ab antiquo

pertinuisset, et nunc neret stb. Et ibidem ac in instanti in suorum verborum corroboracionem quasdam duas litteras priuilegiales, vnam Serinissimi Principis domini Andree Dei gracia olym Illustris Regis Hungarie felicis recordacionis anno Dominice Incarnacionis M°CC° tricesimo quarto, litteras Sanctissimi Patris domini Gregorij Pape Noni transcribentes atque Regiam liberalitatem confirmantes stb., nobis presentauit. In quarum vnius, scilicet ipsius domini Andree Regis littere priuilegialis continencia inter cetera quandam possessionem Saagh vocatam inter alias possessiones eidem Monasterio Sancti Martini concessione Pontificum, largicione Regum, et Principum oblacione pertinentes per ipsum dominum Gregorium Papam authoritate Sedis Apostolice, demum que per eundem dominum Andream Regem Regie liberalitatis potestate confirmatam et perpetuo stabilitam fuisse adinuenimus manifeste stb. Datum in Wissegrad vigesimo die octauarum Beati Georgij martiris predictarum anno Domini millesimo CCC° quinquagesimo sexto.

(Eredetie börhártyán a pannonhalmi főapátság levéltárában.)

181.

II. Endre király megengedi a szelepcsényi királyi szolgáknak, hogy a Garam melletti sz. Benedeki egyház jobbágyai közé soroztathassanak. 1234.

Andreas Dei gracia Rex Hungarie omnibus presentes litteras inspecturis salutem et omne bonum. Cum ordo racionis expostulet, et Regie dignitatis incumbat officio, congruas sibi subditorum exaudire postulaciones, et exauditas iuxta postulancium affectum effectui mancipare : omnium presencium ac futurorum noticie harum insinuacione volumus expli-

care, quod cum homines de villa Zelepchen, I
Monch, Vizabor, Bod, Michael, Legk, Blasius,
Dominicus et Andreas, a primis sue parentel
libertate nostrorum seruiencium feliciter gauden
nostram accessissent presenciam, nobis suam
runt voluntatem; quod ipsorum plena esset volu
promptus afectus, voto pari cum omnibus suis heredib
dumque suorum successoribus, consorcio jobagionum
nostre de Grana jungi, digneanter eorum officium e
dum. Vnde idem Nostre Maiestati humiliter suplica
nobis vnanimiter postularunt, vt ipsorum voluntatem
et affectum iuxta peticionis sue formam ad desideratu
remus effectum. Nos igitur eorum congruis postulaci
fauore annuentes beniuole, auctoritate Regia duximus s
dum, et deliberacione prouida ordinandum: quod tan
quam ipsorum heredes, heredumque suorum successor
libertatis muniantur titulo, quo ceteri jobagiones a pi
antecessoribus nostris Ecclesiarum officio deputati sun
gne muniti. Verum tamen si contingeret eosdem suc
nibus heredum omnino carere; terra ipsorum nichilomi
ius perpetuum Ecclesie prememorate deuoluatur. M
autem terre illorum assignaciones, sicut ab ore dilecti
lis nostri Comitis Alecsandri (igy) didicimus, presenti
pti patrocinio censuimus annotandas. Prima itaque
incipit ex parte ville Nyweg nominate iuxta quamdam
tudinem arborum, que wlgariter *Moys Gaya* nuncupa
iuxta eandem *Moys Gaya* tendens contiguant terre Gu
vbi sunt monticuli metarum de terra factarum; ind
vadit iuxta vnum *erezthwen* per longum, in termino
descendit ad quandam cauernam, que wlgo *poklos uer*
minatur; deinde autem tendens in prato per nemus qu
transit vltra fluuium Zytua supra terram arabilem;
transiens per medium arborum fructiferarum, vadit vs
uium Hecha; et transiens per eundem fluuium vadit a
pum iuxta terram memorati Genden in longum; inde
vnum *ereztuen*; deinde descendit ad flumen Terenche,
fluminis medietas pertinet ad homines eorundem, alte
medietas spectat ad ius ville Hymd; inde autem iuxt
flumen tendit superius ad villam Ecclesie supradic

eciam Zelepchen vocitatur, et ibi terminatur. Vt igitur huius constitucionis ordinacionisque series, a nobis racionabiliter facta, inuiolabiliter inposterum obseruetur, et nostris seu nostrorum successorum temporibus a nullo vmquam hominum omnino queat infirmari, presenti eam paginam in argumentum veritatis et robor perpetue firmitatis conscripta fecimus annotari et duplicis sigilli nostri munimine roborari. Datum anno ab Incarnacione Domini millesimo ducentesimo tricesimo quarto.

(A zoborhegyi konventnek 1364-ki átiratából Knauz Nándor Magyar Sion II. köt. 376. l.)

182.

II. Endre király megerösíti László országbírónak egy ekényi Jenőben levő földet tárgyazó itéletlevelét az esztergami egyház számára. 1234.

Andreas Dei gracia Hungarie Rex omnibus Christi fidelibus, quibus presens scriptum patuerit, salutem in Domino. Ad vniuersorum tam modernorum quam posterorum noticiam tenore presencium uolumus peruenire; quod cum jobagiones Castri de Zonuc, et ciues Castri eiusdem terram quandam ad usum unius aratri in uilla Yneu ab Ecclesia Sancti Adalberti de Strigonio requirerent; causa hec coram Comite Ladizlao Judice Curie nostre taliter fuit decisa, et litteris eiusdem testimonialibus roborata; secundum quod eciam ab eodem oretenus audivimus. Tenor litterarum talis:

Nos Ladizlaus Judex Aule Regie stb. (következik László országbírónak 1234 ki itéletlevele, mint alább 186. szám alatt).

Vt igitur huius cause decisio semper salua et inconcussa permaneat, nec a quoquam processu temporis in irritum possit reuocari; ad maiorem cautelam presentem conces-

simus paginam duplicis sigilli munimine roboratam. anno Dominice Incarnacionis M°CC°XXX°IIII°, Reg anno XXX° primo.

(Az eredeti után Knauz Nándor, Magyar Sion II. köt. 375. l ; – tergami Főkáptalan Okmánytára, Pest 1871. 19. l.)

183.

Kálmán galicziai király és szlavoniai herczegnek bizo levele, hogy a topuskai apátság, s Rata és három fia, egye ségeikre nézve barátságosan egyezkedtek. 1234.

Nos C(olomanus) Dei gracia Rex et Dux tocius nonie. Notum facimus universis presens scriptum inspec quod querela et discordia, que vertebatur inter Abb et Conventum Toplice ex una parte, et Rata et omnes suos, ita pacificata est : quod Rata cum tribus filiis videlicet Gamaticia, Martin et Isanj promiserunt sub s mento, quod Domui Toplice et jobagionibus suis de c non nocerent, et quod Domui Toplice amodo essent fid et de omnibus retroactis querelis, tam de terris qua rebus aliis pax omnino esset inter eos, nec aliquid possen vicem reppetere vel reclamare. Et Rata cum filiis suis te) eddere literas Bani, quas dicebant habere contra tres iob nes, videlicet Custue, Wicol et Scelaue, nec aliquid ampliu clamabunt occasione huiusmodi facti contra ipsos vel contr quem ad Ecclesiam Toplice pertinentem. Et si forte Abbatem et Ratam et omnes filios suos, vel iobagiones usque partis aliquid occurreret vel reclamaretur, ipsi con ni assensu tres bonos viros, videlicet Preceptorem G Comitem Rabonis et Judicem de Perna in arbitros elege quod inter ipsos iudicarent et corrigerent corrigenda. Et est forma pacis, que in Zagrabia facta est. De iniuriis

furtis seu spoliacionibus, nec non et homicidiis vel aliis malis post suprascriptam pacem factam, omnia que aperta et cognita sunt ab utraque parte penitus reddantur, vel precium, et si qua sunt que non possint inter dictas duas partes sedari, per iudicium trium supradictorum virorum, penitus cessante contradiccione aliqua, secundum racionem iusticie finiantur. Qui autem a supradicta convencione resiliret, mihi solveret centum pensas. Actum anno Gracie MCCXXXIV. mense Septembri.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 74. l.)

184.

IX. Gergely pápa a pannonhalmi apátság és Demeter lovag közt a német-ujvári monostor tárgyábani egyenetlenségek iránt intézkedik. 1234.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus . . . Vesprimiensi et . . . Nitriensi Episcopis, et dilecto filio . . . Abbati de Pilis Cisterciensis Ordinis Vesprimiensis Diocesis salutem et Apostolicam benedictionem. Ex parte dilectorum filiorum . . . Abbatis et Conuentus Monasterij Sancti Martini fuit propositum coram nobis, quod cum ipsi Demetrium militem Vesprimiensis Diocesis super Monasterio Sancte Marie de monte Quizin cum pertinencijs suis ad ipsos spectante, quod idem D. detinet occupatum, post uarias commissiones ad diuersos Judices impetratas coram dilecto filio E. Subdiacono et Capellano nostro tunc in Vngaria existente auctoritate Apostolica traxissent in causam; idem Capellanus propter illius contumaciam excommunicauit eundem, et fecit excommunicatum publice nunciari, eamque per . . . Abbatem Sancti Gothardi et suos collegas mandauit usque ad condignam satisfactionem inuiolabiliter obseruari. Set dictus D. ea

contempta in ipsa iam perstitit contumaciter per sex
prefatum monastērium per uiolentiam detinendo. Vn
Abbas et Conuentus nobis humiliter supplicarunt, ut c
super hoc adhibere remedium dignaremur; cum c
contumacia pena debeat augmentari. Quocirca Dis
vestre per Apostolica scripta mandamus, quatinus si
eandem sententiam diebus dominicis et festiuis sole
publicantes, seruari eam usque ad satisfactionem co
sicut rationabiliter est prolata, sublato appellationis
culo faciatis; aduocato, si necesse fuerit, contra eum
brachij — — — — secularis in hoc negotio processu
predicti Abbas et Conuentus pro uersutia — — — —
recitare non cogantur, et nos — — — — — commen
diligentia quam de negligencia redarguere debeatis —
— fuerant vocati, si se gratia odiq uel timore subtra
per censuram ecclesiasticam appellatione cessante cog
— — — — — perhibere. Quod si non omnes hijs exe
dis poteritis interesse, duo vestrum — — — exequantu
tum Perusij XIIII. kalendas Aprilis Pontificatus nostri
octauo.

(Eredetie bőrhártyán a pápának lenzsinóron függő ólompecsétje a budai országos levéltárban.)

185.

IX. Gergely pápának bizonyos tizedek jogára vonatkozó kiküldése a krakkói püspök és az esztergami szent-m egyház prépostja közt. 1234.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei dilectis ... Priori de Sulio et ... Archidiacono de Opel Wra uiensis, et ... — — Gueznensis Diocesis et Godfrid nonico Wratislauiensi salutem et Apostolicam benedicti

Venerabilis frater noster Cracouiensis Episcopus nobis exposuit conquerendo, quod Prepositus Ecclesie Sancti Martini Strigoniensis, et quidam alij Strigoniensis Diocesis super Ecclesia Sancte Marie, et quidusdam alijs Ecclesijs ad Ecclesiam suam pleno iure spectantibus decimis et rebus alijs iniuriantur eidem. Ideoque discretioni uestre per Apostolica scripta mandamus, quatenus partibus conuocatis audiatis causam, et appellatione remota fine debito terminetis; facientes, quod decreueritis per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari. Testes autem, qui fuerint uocati, si se gratia, odio uel timore subtraxerint, per censuram eandem appellatione cessante cogetis ueritati testimonium perhibere. Quodsi non omnes hys exequendis potueritis interesse, duo uestrum ea nihilominus exequantur. Datum Perusij VII. Idus Januarij, Pontificatus nostri anno octauo.

(Eredetie bőrhártyán pápai ólombulla alatt, a krakkói káptalan levéltárában.)

186.

László országbirónak egy ekényi, Jenöben levő földet tárgyazó itéletlevele a szolnoki várjobbágyok és polgárok, s az esztergami egyház közt. 1234.

Nos Ladislaus Judex Aule Regie et Comes Bachiensis significamus omnibus tam presentibus quam futuris quibus presentes littere ostense fuerint: quod cum jobagiones Castri de Zonuc unacum ciuibus eiusdem Castri terram unius aratri in uilla Yneu ab Ecclesia Strigoniensi de Sancto Adalberto coram nobis requirerent; quidam Canonicus Ambrosius nomine, et Feud ministerialis eiusdem Ecclesie e contrario responderunt dicentes: eam terram ex tempore antiquo dicte Ecclesie semper fuisse, sub pace et quiete, absque contradiccione

qualibet eandem potestatem. Nos uero partibus hinc et hinc auditis, et de uerbo ad uerbum inter se altercantibus, cum nostris collateralibus ordine intelleximus iudiciario: quod si supranominatus A. Canonicus cum memorato F. sacramentum prestare presumpserat, dictam terram Ecclesia Strigoniensis obtineret. Quod et fecerunt in nostra capella, ut mos est et consuetudo. Et sic terra sepe nominata cessit in ius Ecclesie premenorate perpetuo possidenda, aduersa parte confusa et conuicta remanente; Imardo filio Simun de uilla Seureg pristaldo Regis existente. Vt igitur huius cause decisio rata et stabilis semper perseueret, nec unquam malicia hominum crescente in irritum calumpniose ualeat reuocari, presentem cartam sigilli nostri impressione in noticiam deduci posterorum concessimus roboratam anno Gracie M°CC°XXX°IIII°. Datum per manus Stephani Magistri nostri Cancellarij.

(II. Endre királynak 1234-ki megerősítő okmányából, mint fentebb 182. sz. alatt.)

187.

A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy Illés és Simon testvérek János viadornak szolgálatait bizonyos birtokadománynyal jutalmazták. 1234.

Capitulum Zagrabiensis Ecclesie vniuersis tam posteris quam presentibus, ad quos presens pagina peruenerit, salutem in Domino. Ad omnium deferimus agnicionem, quod Elias, et Symon frater eius, filij scilicet Petri, Johanni duellatori filio Rados, quia pro ipsis personam suam periculo duelli exposuerat, in premium huiusmodi laboris quandam terram nomine Budindol, quam olim pater iam dicti duellatoris patri ipsorum vendiderat, libere et iure perpetuo reddiderunt possidendam; nihil sibi de adherencijs eiusdem terre retinentes.

Preterea quandam partem terre illi terminatam sepe dictus duellator ab ipsis precio comparauit. Et super vtroque facto nostrum innocans testimonium, prefatos uiros nostra statuit in persona. Quorum pari confessione nos predicte rei seriem agnoscentes, hominem nostrum, qui in uicinorum conscientia predictas terras certis metarum differencijs circumscriberet, destinauimus. Prima igitur meta est apud quendam riuulum qui dicitur Melnicha; quem riuulum transit uia, a cuius ripa una est malus, ab altera arbor que Hungarice dicitur *egurfa*; cum eadem uia procedens uersus orientem uenit ad quendam montem, ibique predicta uia iungitur cum alia, et ibidem sunt due mete terree; inde declinans uersus aquilonem uenit ad montem Jazouine, ibique sunt due mete terree, et prima meta usque huc uicina est terra Guerdine filij Ladise et fratrum eius; post latus ipsius montis tendens uersus orientem uenit ad riuulum Ribnic, apud quem riuulum est fons et due mete terree; inde uersus orientem uenit ad montem, ibique sunt due mete terree, in quibus est quercus; inde descendens uenit ad uallem, in qua ualle proceditur ad Crapinam, et usque huc a monte qui Jazouina dicitur, uicina est terra Turde Comitis; inde secus Crapinam uenit ad locum, ubi riuulus, qui riuulus Riutna dicitur, iungitur cum Crapina, et usque huc ultra Crapinam uicinatur terra Elie et Cosme; et cum ipsa Crapina uenit ad molendinum Domozlay, ibique ultra Crapinam accedit terra Hraschine; inde cum quodam riuulo uersus occidentem uenit ad montem, et ibi pirus est pro meta; inde uenit ad caput riuulj qui Ribine dicitur, et cum eodem riuulo uenit ad Melnicham, a Crapina autem usque ad Melnicham uicina est terra Johannis supradicti et fratrum suorum; inde iuxta Melnicham uersus aquilonem protenditur ad primam metam. Hoc eciam sciendum, quod super utraque terra fideiussoriam cautionem prestiterit Jacou filius Martini, Hrane filius de Ragos. Et nos ad peticionem utriusque partis testimonium de predictis perhibemus duobus litterarum paribus per ordinem alfabeti signatis et per medium diuisis, factum dedimus annotari, ut ex litterarum conferencia rei probacio possit reperiri. Datum anno M°CC°XXX°IIII° existente Secundo Stephano Zagrabiensi Episcopo, domino Matthya Preposito, Magistro Pongracio Archidiacono et Cantore,

Magistro Johanne Lectore, Cornelio Decano, Custode.

(Eredetie bőrhártyán, melyről a pecsét sárga-vörös selye függ; a főmélt. herczeg Batthyány család levéltárá

188.

II. Endre király tudósítja Domokos mestert és bí hogy Miklós comes Ivánkának fia betegségének folytá meg nem jelenhet. 1205—1235.

(Ifj. Kubinyi Ferencz, Magyar Történelmi Emlékek I. köt. 12. lap.)

189.

István zágrábi püspök Podgoria helységet tárgyazó a az ottani káptalan számára. 1235.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 7

190.

István zágrábi püspök eladja Pongrácz, az ottani káptalan éneklő kanonokjának Crogh helységet. 1235.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis 75. l.)

191.

Domokos mester és bírótársai a Miklós comes és ellenfelei közt fennforgó ügynek elintézését királyi meghagyás következtében későbbre halasztják. 1205—1235.

(Ifj. Kubinyi Ferencz, Magyar Történelmi Emlékek I. köt. Pest 1867 12. lap.)

192.

Kach soproni főispánnak bizonyságlevele, hogy Buda soproni várjobbágy bizonyos fekvő birtokot tárgyazó peréről a borsmonostrai apátság érdekében barátságos úton lemondott. 1235.

Nos Dei gracia Kach Comes Suprvniensis notificamus tam presentibus quam futuris : quomodo Buda jobadio Castri ⁱensis de uilla eiusdem, cum suis cognatis citauit mo-

nachos de Monte Sancte Marie in nostram presenciam, et cum eis litigauit pro terra Bayke, et molendino, et domibus eiusdem Baike, et omni cultura supradicte terre; taliter, quod dicta terra per Baike Ecclesie donari non posset. Nos autem intelleximus, ut eam ipsam cum pugilibus terminarent. Inde uero item de illa pacem fecerunt, et terram cum suis pertinencijs, pro qua litigabant, Buda cum suis ceteris cognatis Ecclesie dicte dimisit tali modo, ut si deinceps lis de terra illa per Budam uel suos cognatos oriretur, litigare non posset, nisi B — — — pecuniam soluerent, quam terra dicte Ecclesie ualeret. Similiter si Abbas de ea causa litem moueret, simili iudicio remaneret. Et ne — — inposterum posset uiolari, sigilli nostri munimine roborauimus, anno gracie M°CC°XXX°V°.

(Eredetie bőrhártyán, melynek pecsétje elveszett, a budai kir. kamarai levéltárban.)

193.

Brebiri Gergely spalatoi és sebenicoi gróf békességet fogad Raguza városnak. 1235. körül.

Illustri et magnifico viro militi et domino Johanni Dandulo, strenuo Comiti, Judicibus et universo consilio Ragusine Civitatis G(regorius) Spalatensis ac Sibinicensis Comes, Judices et Consiliarii cum universo populo eiusdem Civitatis tanquam amicis et karissimis cognatis salutem et amoris vinculum insolubile permanere. Cum altisime societatis et amicitie fedus inter nos sit antiquitus dante Domino stabilitum, omnino videtur congruum et consonum rationi, ut idem sit in iustis negotiis exercendis voluntatis affectus. Quia, ut ait sapiens, idem velle atque idem nolle ea demum firma amicitia est. Nec decet aurem cordis avertere, si aliqua hutilia vel

gratuita quandoque gessimus erga vos, sicut vestra discretio melius poterit agnoscere. Quum memores estis credimus de guerra, que inter nos erat quidem et Comitem Petrum, quem nichil de rebus vestris pene nos habere voluimus, immo diximus et notum vobis fecimus, ut omnia quecunque vestra, que erant in insulis et in eius districtu, salva essent apud nos. Quia inimico nostro prenominato Comite Petro in omnibus, quodcumque potuimus offendere, nulli parcamus absque rebus vestris. Et si aliquis de nostratibus ignoranter fecerunt, et de rebus vestris acceperunt, statim omnia integre ad vos rediderunt. Sed vos in eodem modo ea, que nobis a vestratibus sunt ablata, reddi fecistis. De hoc quod queritis res vestri inimici Regis, quod cotidie vos insidiat, multum gaudemus, si resistere sibi poteritis. Propterea ad benignitatem vestram dominum Johannem Judicem cum eodem domino Cazetta, cui sunt res ablate, mittam rogans, quod eas benigne recipientes his, que dixerint, fidem adhibeatis. Noscat igitur vestra prudentia, quod si preces nostras exaudiveritis in hac parte, vestras admittemus tempore oportuno.

Kivül: Domino Johanni Dandulo, Comiti, Judicibus et Consiliariis.

(Eredetie bőrhártyán a bécsi császári titkos levéltárban.)

194.

Raguzai statutum a fényüzés ellen. 1235.

Anno Incarnacionis Domini millesimo ducentesimo trigesimo quinto, mensis Aprilis tertio decimo die intrante. In Consilio Parvo et Magno more solito per campanam coadunato, et ordinata Curia cum sonitu compane in publico foro a Petro de Bellislava Vicecomite Ragusij, et a Judicibus et Consiliariis de Parvo et Magno Consilio, et a Populo Ragusii sta-

tutum et laudatum est multis viribus : Ut a modo in antea nullus dare debeat alicui mulieri plus quam ducentos perperos nomine parchivij, et non debet dare nisi tantum decem pensas auri pro ornamento capitis, aurium et manuum; et hoc in auro, vel argento, vel perlis, secundum voluntatem suam, non computatis fanculis et zepeis. Alia autem ornamenta de auro, argento et perlis tam a desponsatis deponatur. Sponsa vero possit indui more nobilis domine secundum consuetudinem Civitatis Ragusij, que talis est consuetudo : Clamis de sciarlato, pellis de fuinis cooperta de viridi, vel de bruno, dipleis vel zuppa de zendato, vel de oramito, clamis de saja, pellicia de leporinis et ancilla. Que consuetudo nullatenus debeat multiplicari, sed minorari possit, qui voluerit. Zepeque, que facte sunt, maneant, et possint eis uti qui habeant; sed a modo antea aliquis vel aliqua non faciat vel fieri faciat, vel apportari aliunde faciat zepequa, que sit deaurata, vel que habeat telam de zeta. Eo die quo nupta vadit ad domum viri, celebrantur nuptiae tantum, et non pluribus diebus; sive vadat die dominico sive alio die.

Item panis melatus, qui fiebat, amplius fieri non debeat. Et bocha non debeat portari post sponsam, et oxerium gallinarum, vel ovariorum, vel annatrorum. Donaria que loco mandilorum faciebant, qui non habebant mandelia, cessari hactenus debeant. Et donaria que faciebant sponsus et sponsa discalciantibus, non debeant amplius fieri. Et torta que fiebat, fieri non debeat. Et sponsus eo die quo nupcie fiunt, de eo, quod mittebatur, sicuti de castratto, nihil debeat mittere sponse; vel sponsa sponso. Et eo die, quo sponsa vadit ad domum viri, coronetur et ornetur, secundum voluntatem suam; et sic possit manere per octo dies et non plus.

Item consueverat sponsus tenere duos socios per totam hebdomadam, et sponsa eodem modo duas socias; quod non faciant, nisi per tres dies, vel ad plus quatuor.

Item consuevit ire sponsa ad sanctam ecclesiam, et facere ibi expensas; quod amplius non fiat.

Item in annulo sponse non ponatur pasta levata, nec ruta; nec cum vadit ad domum viri detur ei ouez ad manducandum, et in pectore viri non ponatur pasta vel ruta amplius.

Item gelleta plena aqua, et cathedra ferrea, et pellis montanea hactenus fieri non debeant.

Et orphane, vel orphana que non habet fratres, cum omni possessione sua nubat, sicuti voluerit. Et mulier vidua cum omni dote sua, et cum omni eo, quod dedit ei vir defunctus, nubat. Et si habeat patrem, vel matrem, vel fratres, nihil amplius detur ei, quam prius habeat. Et quicumque vult accipere vel dare uxorem extra civitatem, vel alio modo matrimonium contrahere, non teneatur ad predicta; sed faciat ad melius quod posset.

Omnis autem persona teneatur observare et nihil frangere de his, que inventa sunt de facto matrimonij per sacramentum quod fecit. Et quicunque contra predicta fecerit, sit periurus et incidat in excommunicacionem, que facta est per dominum Arengerium Archiepiscopum; et Abbates Dessam de Lacromono, et Johannem de Meleta, et Georgium de Sancto Jacobo de Visogniza; et per quosdam monachos eorundem Abbatum; et per Canonicos Sancte Marie, videlicet per presbyterum Patronam filium Teodori, et Diaconum Mattheum filium Theophile; et per clericos Marinum filium Sabatini, et Stantium filium Simeonis; et per presbyterum Paschalem filium Petri; et presentibus Fratribus Minoribus, fratre Xisto tunc temporis in Dalmacia Fratrum Minorum Ministro, et fratre Andrea Diacono, qui sunt de Venecijs, et fratre Johanne qui fuit de Episcopatu Brixie, scilicet de Minizno; et in conspectu virorum et mulierum in maiori ecclesia Sancte Marie. Et insuper nulla veritas in eo credatur temporaliter; et nullam sentenciam dare possit in aliquo loco, nec de suis negocijs aliquam racionem habere possit in curia Civitatis Ragusij, vel alterius Civitatis. Nec alicui carte, quam habet pro aliquo facto, credatur; sed sit inanis et cassa, et si aliquod ab eo petatur, credatur petenti, et non ei, qui contra hoc faceret.

Et quicumque daret alicui mulieri plus quam superius dictum est nomine parchivij, post obitum viri nec ipsa, nec parentes, nec propinqui, nec amici eius petere possint, plus quam dictum est, scilicet ducentum perperos et decem pensas auri.

Similiter incidat in excommunicacionem et prefatam

penam tam qui accipit, quam qui dat; et missite, qui contra hoc ierint, teneatur hac sentencia tam vir quam mulier. Hec autem excommunicacio, et temporalis sentencia, et cetera supra dicta durent et valeant usque ad viginti novem annos, et non possint mutari Consilio Parvo vel Magno, nec per Judices, nec per sonitum compane, nec per publicam Curiam, vel alio quocunque modo usque ad predictum tempus sive terminum, scilicet viginti novem annorum.

(Farlati Illyricum Sacrum VI. köt. 96. l.)

195.

Raguza város községe barátságos fogadtatást igér Rimini olaszhoni város lakosainak. 1235.

Anno Incarnationis Domini millesimo ducentesimo tricesimo quinto, mensis Augusti die primo, indictione octava. Temporibus domini Gregorii Pape et domini Frederici Imperatoris. In Civitate Ragusii, in publico foro eiusdem Civitatis, more solito ordinata Curia cum sonitu campane. Nos quidem Theodorus Cresii et Petrus Ballislave, Vicecomites Ragusii, cum Consiliariis de Parvo et Magno Consilio et cum consensu et voluntate et laudatione populi Ragusini nostris dilectis amicis, omnibus personis Civitatis Rimanensis et Comitatus Civitatis eiusdem damus parabolam et plenam fidantiam veniendi cum habere et personis in nostram Civitatem et Districtum, et redeundi ad eorum voluntatem, vestris civibus vestrique Districtus, amorem et honorem vestri vestrovumque civium, servitium conferentes pariter et honorem, salvis stutis et bannis nostre Civitatis. Hec autem carta nullo testimonio rumpi possit.

Ad hec omnia testes hii sunt. Ego Johannes Bogdani, atus Judex Ragusii, testis. Ego Velcius Johannis Bladi

miri, Juratus Judex Ragusii, testis. Ego Binzola Robatie, Juratus Judex Ragusii, testis. Ego Andreas Ballislave, Juratus Judex Ragusii, testis et missus Civitatis Ragusii, qui inter utrasque civitates in omnibus his interfui.

Ego Petrus Pascalis Zonvs, Notarius Juratus Civitatis Ragusii, presens ad hec omnia interfui, et de voluntate et mandato et laudatione predictorum Vicecomitum et Consiliariorum et Judicum et congregatorum ad Consilium et ad Curiam testis sum, propriaque manu complevi et roboravi, solitoque proprio signo signavi, et sigillo Communis Civitatis Ragusii communivi.

(Eredetie bőrhártyán, a bécsi császári titkos levéltárban.)

196.

Kálmán Almissa város főnöke és ugyanazon város községe békességet fogad Raguza városnak. 1235.

In Christi nomine. Anno Domini millesimo CCXXXV. mensis Martii XVII. die. Ego Colomanus Comes Dalmisii una cum meis consanguineis et parentibus et cum toto Communi Dalmisii iuro ad Sacra Dei Evangelia in presentia domini Petri Balislave Vicecomitis et domini Bubanne et aliorum plurimorum nobilium Raguseorum, qui tunc temporis in Dalmisio fuerunt cum lignis suis, tenere et observare firmam pacem et perpetuam cum Civitate Ragusii, in antiqua consuetudine salvare et custodire omnes Raguseos in habere et personis sine fraude et malo ingenio.

Hii sunt iurati: Ego Comes Colomanus, Pribislavus, Calimmanus, Osor, Negoslaus, Strieslaus, Nicolaus Chodimiri, Nicolaus Belcit, Bela de Volcoe, Radoslaus de Stepco, Jesda cum fratre, Rados de Bocdanit, Prodanus de Dracano, Dragoslaus Spue, Bratoslaus cum fratre, Radovan de Obrat, Vel-

coslav de Miroslav, Tupsa de Mauro, Negoslav, Bratoslav de Belize, Rados Lizerta, Dragotin, Bosdarius de Poclat, Gerdavez, Russota, Merzota, Velcan, Charnerut Charnisa, Cernota, Milos Zaptit, Dragan Desimir, Levez, Predimir, Vitco, Chranisa, Marco Dragochna, Mlados, Rados, Gostissa, Crasan, Predimir, Ludemir, Alexi, Zarabatan, Radoslav, Marmus, Oblegan, Desco, Strance, Bellos, Obrat, Millos Arcer, Dobrona, Velichna, Radinez, Brarona, Bella, Bernecha, Budislav, Velce, Damian, Dragan, Serben, Lubomir, Martin Seraver, Preven, Desimir, Volcmir, Bastart, Ambrosi, Stregona, Vellis, Recinna, Nicola de Bel, Gnevota, Bellen, Desirat.

(Eredetie börhártyán, a bécsi császári titkos levéltárban.)

197.

Ravenna város elöljársága barátságos fogadtatást igér Raguza város lakosainak. 1235. körül.

Thadeus, Urbini et Montisfeltri Comes et nunc Ravenne et Cervie Potestas, cum eiusdem Civitatis Consilio et Communi, dilecto et speciali amico Johanni Dandulo, Comiti de Ragusia, et hominibus eiusdem terre salutem cum amoris perpetui firmitate. Quoniam per honorabilem et dilectum civem vestrum dominum de Balisclava auctoritate sua et etiam per litteras amicicie vestre intelleximus, quod securitatem eundi et redeundi per nostram forciam et Districtum per vos et vestros cives habere volebatis, et illud de nobis et nostris civibus facere volebatis per vestram forciam et Districtum, quod nobis videtur iustum et consentaneum racioni : unde super his habito nostre Civitatis Consilio Sapientum, sic vobis ad presens duximus amicabiliter respondendum, quod vobis et hominibus tre Jurisdictionis ad presens hinc ad diem Sancti Andree num eundi et redeundi et standi per nostram forciam

et Districtum ab hominibus vestre Civitatis et Districtus plenam securitatem instamus; nec miremini, quod vobis etiam prefiximus super his, qua dilectus civis vester honorabilis . . . erat ad hoc nuncius constitutus, ut vobis et hominibus vestre Civitatis posset eandem securitatem prebere seu facere secundum quod nobis et nostris sapientibus et consuetudines et iura nostre Civitatis exspedire videbatur. Unde si predicta vultis, quod ab illo termino in antea debeant obtinere propriam firmitatem, constituatis super his unum nuncium, sindicum et actorem nomine vestri Communis, secundum formam, quam vobis in scriptis per eundem . . . vestrum dirigimus portitorem, quem valde habere debetis commendatum, quia per eundem non stetit, quando omnia predicta non essent effectui demandata ad honorem vestre persone et omnium vestre terre, nisi quod non poterat fieri sicut ordo iuris postulat et requirit.

(Eredetie börhártyán, a bécsi császári titkos levéltárban.)

198.

Iván lovay hagyománya a borsmonostori apátság számára. 1205—1235.

Vniuersis Christi fidelibus innotescat, quod ego Iwan miles dominj Regis et domini Archiepiscopi Colocensis totum predium meum in manus dominj mej Archiepiscopi Colocensis ad defendendum uxorj mee et puerjs meis post obitum meum ordinaui; in predio quod uocatur Jorynburg dimidios redditus; in Gerolt dimidios redditus; in Luceman dimidios redditus; preterea duo molendina, in uno molendino IIII rote, quarum una rota criseum pannum pilat, in altero due rote, et due que criseum pannum pilant; et VIIII vineas in Luzeman, que soluunt cybriones; preterea III vineas in Luzeman, quas ego ipse excolui; in Jorjnburc II vineas et duo prata; preterea I seruum in Jorunbruc cum duobus pueris

filium et filiam; filius vero Wid cum patre — — — pueris meis seruiant; filia autem libera permaneat; et III equos, cum quibus uxor mea et puerj mej terre me commendent, et e(lemosyn)as pro anima mea largiantur. Preterea disposui de predio meo fratribus Dominici Bani in Monte Sancte Marie tria allodia integra — — — — unum quod possidet Weygman, secundum quod tenent Eberweyn et Wergart, tercium quod tenent Hyrsman et Hipesner; et I vineam u — — — sepulturam mihi apud ipsos ordinauj. Horum omnium testes sunt fratres supradicti loci de Monte Sancte Marie; et filiastres mei duo, scilicet Rinolt et Laurencius; et consobrinj mej duo Willerm et Walbrun; et jobaiones domini Regis Scomor, Buce, Foroas et Carolus, Jacobus et Hartuicus, Zoyc; et Prepositus Ercules de Ferreo Castro; Nycolaus et Thomas; preterea sacerdotes isti Paulus, Jacobus, Cosda, Dans, Hainricus, Marcwardus, Andreas et Haynricus. Si quis autem supra dicta uiolauerit, et elemosinam, quod in Monte Sancte Marie contulj pro remedio anime mee, defraudauerit, cum in nouissimis coram Deo et omnibus Sanctis eius ad examinandum steterimus, ipsum uelud inimicum manifeste acusabo.

A B C D E F G H I K L M N

(Eredetie bőrhártyán, melyről két ép pecsét hártyazsinegen függ; a budai országos levéltárban.)

199.

Mochunának végrendelete. 1205—1235.

Ego Mochuna, longe infirmitatis oppressus dispendio, et sciens diem mortis imminere, disposui res meas secundum modulum facultatis mee in hac forma : Monasteriis Sancti Benedicti in uilla Busic iuxta Situa octo boues, et duos seruos et Marcum cum filio suo, et terram ad impresionem duo-

rum aratrorum, insuper uero unum porcum cum octo porcellis, bouem et capram. Preterea terra, que est in Geurud, duas partes matri mee et sorori mee, terciam uero partem fratribus nostris. In predicto Geurud matri mee duos seruos Heunc et Sumbot; sorori mee duos Chvrc, Hucc. Predium uero Curteg commune dimitto fratribus nostris prenominatis. Insuper istos — — — Cleche, Morouch a, Huhque cum tribus filiis, Deda cum fratre, Pet cum fratre suo, Fot cum fratre et cum omnibus suis possessionibus. Ne unus — — — impetre ut ex ipsis.

A B C D

(Az eredeti után Knauz Nándor, Magyar Sion II. köt. 289. l.)

200.

IV. Béla király a dézsvári vendégek (hospites) részére atyja II. András által adott kiváltságokat megerősítve újra kiadja.

1236.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Lodomerie, Bulgarie, Cumanieque Rex omnibus Christi fidelibus presens scriptum inspecturis, salutem in omnium saluatore. Ad vniuersorum noticiam harum serie volumus peruenire, quod accedentes ad nostram presenciam villicus et hospites nostri de Deeswar, humili prece a nobis postularunt, vt libertatem eorum ab Andrea karissimo patre nostro, felicis recordacionis, eisdem concessam nostro dignaremur priuilegio confirmare. Quamobrem proprium est Regie Maiestati condescendere precibus subditorum, vt numerus augeatur populorum, et per hoc Regia potencia lacius extendatur; ob hoc precibus condescendentes eorum, hanc libertatem inuiolabilem decreuimus eisdem condonare: vt a iudicio et iurisdiccione Comitum de Zounuk pro tempore constitutorum, et

iobagionum Castri, penitus sint exempti, nec in eadem villa descensum habere ualeant, uel possint; sed in Castro, videlicet in loco Castrensi (conde)scendant, et commorentur. Omnia siquidem iudicia in eadem villa exorta, et causas usque metas terre eorum actas (et) habitas, vt latrocinia, furta, homicidia, truncaciones corporum, et alia iudicia, in quibus bella, amputa(ciones c)apitum et truncaciones manuum accidentaliter orirentur, ac omnia iudicia minuta, villicus ipsorum et iudic(es possint) et debeant determinabiliter iudicare, in ipsa libertate qua hospites nostri de Zoloch, et de Zathmar. Preterea in officijs nostris Comitibus Camere nostre concessis, ad usum seruicij nobis exhibendi, ijdem hospites nostri tot et (ta)ntos sales deferre, quot et quantos hospites de Deesakana deferunt, liberam habeant facultatem, ex potencia Comitum C(amere) nostre antedictorum, habita nostra auctoritate. Hoc adiecto, quod terciam partem salium nostrorum, in portu Regio iux(ta) fluuium Zomus descendencium, per eundem fluuium deferre teneantur. Nec hoc pretermittentes, quod in prima via vernali primo et principaliter in vno kurb uulgariter uocato, sales nostros deferant nauibus suis cumulatis in aqua prenotata. Adicimus eciam, quod de tributo Wyouadatus Comitatus de Zounuk, ac Comitum Camere nostre prenotate, tam in terra, quam in aqua, medium tributum dare teneantur, et administrare. Ita scilicet, prout hec omnia in litteris Andree patris nostri karissimi, bone memorie, uidimus plene et plenius contineri. Vt igitur ipsa libertas eisdem hospitibus nostris data et condonata, temporis precessu non maneat in concussa, nec per quempiam possit uiolari, presentes duplici sigilli nostri munimine uoluimus confirmare. Datum per manus Smaragdi Prepositi Albensis Ecclesie dilecti et fidelis nostre Aule Vicecancellarij, anno ab Incarnacionis (igy) domini nostri Jehsu Christi millesimo ducentesimo tricesimo sexto, in Insula Erch.

(Eredetie Dézs város levéltárában; közli Szabó Károly.)

201.

IV. Béla király megerősíti a pannonhalmi apátságot Almás helység birtokában. 1236.

Nos Comes Stephanus Bubek Judex Curie Serenissimi Principis domini Lodouici Dei gracia Incliti Regis Hungarie stb. quod frater Paulus Ordinis Sancti Benedicti pro religioso viro domino fratre Seffrido Abbate Ecclesie Sancti Martini de Sacro Monte Pannonia stb. in octauis festi Beati Regis Stephani in anno proxime transacto preteritis in figura nostri Judicij comparendo contra Magistrum Hanchonem de Nezmil litteras Capituli Ecclesie Strigoniensis stb. asserens accionem predicti domini Abbatis litteris explicari in eisdem, nobis presentasset, inter cetera declarantes: quod cum ipsum Capitulum Strigoniense Regijs mandatis eis litteratorie iniunctis obedire cupiens, vna cum Magistro Stephano Prothonotario nostro, homine Regio ad infrascripta facienda specialiter transmisso, discretum virum Magistrum Gregorium socium et concanonicum eorum hominem ipsorum ad reambulandas metas possessionis Almas vocate in Comitatu Comaromiensi existentis transmisisset; tandem ijdem ad ipsum Capitulum reuersi stb. reculissent, quod cum ipsi feria sexta proxima post festum Beati Dominici confessoris proxime tunc preterito, presente Magistro Francisco physico et procuratore Regali in faciem possessionis Almas stb. accessissent, frater Paulus procurator domini Abbatis predicti eis quoddam registrum presentasset, quo quidem registro viso ipsi iuxta seriem eiusdem registri, et ostensionem fratris Pauli taliter processissent: quod primo iuxta Danubium, non longe a fine insule quatuor metas reperissent stb. premissa omnia metis memoratis inclusa, preter quandam terre particulam per Marcum officialem Hanchonis inhibitam cum dimidietate Danubij vsque Zichwatw nullo contradictore apparente annectendo statuissent et reliquissent possessioni Almas prenotate; qui

quidem Magister Hancho contra predictum Abbatem ad octauas Beati Regis Stephani tunc venturi racionem contradicionis sue redditurus indilate in Regiam Presenciam euocatus extitisset stb. Exhibiciones litterarum inter partes prenotatas iuxta continenciam aliarum litterarum nostrarum prorogatoriarum ad octauas festi Epiphanie Domine extiterant prorogate. Ipsis itaque octauis festi Epiphanie Domini adherentibus prefatus frater Paulus pro prescripto domino Seffrido Abbate Sancti Martini de Sacro Monte Pannonie stb. ab vna, item Petrus de Torna pro prescripto Magistro Hanchone de Nezmil stb. coram nobis constitutis; predictus frater Paulus quasdam litteras priuilegiales domini Bele Quarti, Secundi Andree Regis filij, olim Regis Hungarie sub anno Domini millesimo ducentesimo tricesimo sexto, sexto nonas Marcij confectas, tenorem litterarum priuilegialium Serenissimi Principis Sanctissimi Regis Ladislai sine anno emanatarum de verbo ad verbum transumtiue in se continentes et confirmantes nobis demonstrarat. In cuius quidem priuilegij Primi Regis Ladislai multa predia et alia iura dicti Monasterij declarantis tenore inter cetera hanc clausulam videramus contineri: »Vndecimum predium est quod vocatur Alma:.« Mete autem dicti predij Almas in eodem priuilegio non continebantur stb. stb. Datum in Wissegrad vigesimo secundo die octauarum festi Beati Jacobi Apostoli anno Domini millesimo CCC°LX° quarto.

(Eredetie bőrhártyán, a pannonhalmi főapátság levéltárában. V. ö. Okmánytárunk I. köt. 361. l. és VII. köt. 9. l.)

202.

IV. Béla király megerösíti a nyúlszigeti apáczazárdát Sóskút helység birtokában. 1236. körül.

Nos B. Dei gracia Rex Vngarie damus pro memoria, quod terra Sovskuth nominata, quam relicta Magistri Nana de uoluntate filij sui Nana Ecclesie Sancte Marie de Insula contulit cum omnibus municionibus et priuilegijs, quibus dictus Magister Nana ex inclite recordacionis patris nostri collacione possedit, nec Demetrio, nec cuiquam alij dedimus, sed nec damus; ymo eandem auctoritate presencium Ecclesie Beate Virginis, cui collata est, confirmamus, et iure perpetuo conferimus possidendam. Vnde in signum maioris certitudinis presentes anuli nostri sigillo fecimus communiri. Datum in Insula Beate Virginis feria quarta ante Dominicam Ramas Palmarum.

(A budai káptalannak egykorú átiratából, a budai kir. kamarai levéltárban, mint alább 218. sz. a.)

203.

Az egyházi kegyúri jog gyakorlása szent Leo tanítóra és a traui püspöki megyében egy 1111-ki alapítványnak alapján. 1236.

[illegible]

diutina controuersia inoleuerat, succendente concordia omnis — — — — — — tali fine sopita est. Episcopus igitur Tr. cum Clero conquestus est nobis, filios Ad — — — — Sancti Leonis Beato Laurencio, cui eam donauerat Biula uxor Vitalis, qui illam ec — — — — tenore, ut Beatus Laurencius eam possideret post obitum eius. Unde vtrosque vocauimus — — — lati statuto die se vobis pariter presentarent. Ubi presente Archipresule Crescencio stud — — — — — partis obieccionibus huiusmodi conueniencium inter eos debere fieri definiuimus cum asse — — — usque partis; scilicet vt Episcopus et Clerus Beati Laurencij possideant perpetuo iure tres p — — — — — Balanzana, et aliam in Scalavaria cum olivis, et terciam ad Sanctum Stephanum contra partem austri — — — — tem, quas predicte Ecclesie Sancti Leonis contulerat; filii autem Adaleni haberent solute — — — — illam, quam scilicet suus avus Vitalis fabricaverat; ita tamen, ut nullatenus ph — — — — — per manum Episcopi promiserunt eciam nobis firmiter filii Adaleni, quod de propria possessione rece — — — — — clesie aliam terram, que equivaleret terris illis, quas concesserunt Beato Laurencio Ha — — — — — daverunt concordiam Johannes Episcopus, et Abbas Damianus; clerici vero Mar — — — — — nis Diaconus, et Fuscus Judex Spalati, Gauzulo Scanacani filius, Dra — — — — — mesa Galine filius, Fuscus Pace filius, Duymus electus, Dabro Diaconus, Johannes Presbiter, Duymus Tule filius. Acta sunt hec in palacio Sancti Domnii coram Archiepiscopo Cr — — — — — anno ab Incarnacione Domini millesimo centesimo vndecimo, indiccione tercia, presidente in Romana Sede Papa Pascali secundo. Si quis hanc concordiam violauerit, iram Domini incurrat, ac anathematis vinculo subiaceat.

Verum postquam prefata Ecclesia per longa annorum spacia per manum Adaleni seu nepotum, pluribus clericis ad regendum collata fuisset; post obitum tandem Pauli Archipresbyteri Traguriensis, qui dictam Ecclesiam per manum nepotum Adaleni habuerat, Marinus clericus, Bodini nepotis Adaleni filius, ab eodem patre suo et ipsius propinquis domino Treguano Episcopo et Capitulo Traguriensi fuit ad eiusdem Ecclesie beneficium presentatus, et demum ab Episcopo et

Capitulo confirmatus. Suscepta igitur confirmacione, confestim verbo ad verbum rescribi fecit tenorem prefate concordie, que in vetusta pagina fere deleta scripta erat; terras eiusdem Ecclesie in presenti forma hoc ordine faciens annotari. Est autem in Balanzana terra trium uretenorum prope terram Dobre Maii; ad pontem eundo ad laculum est terra trium uretenorum prope; apud terram rufam est terra quatuor uretenorum; apud Loquize est terra octo uretenorum. Et ego Gausinna Primicerius rogatus a prefato Marino clerico presens instrumentum scripsi anno Dominice Incarnacionis millesimo ducentesimo triccsimo sexto, mense Februarii.

(Farlati Illyricum Sacrum IV. köt. 324. l.)

204.

IX. Gergely pápa megerösíti a casinohegyi apátságot a Raxatai egyház birtokában, a raguzai érseki megyében. 1237.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filijs . . . Abbati et Conuentui Monasterij Casinensis salutem et Apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur quod iustum est, honestum, tam uigor equitatis quam ordo exigit rationis et ut id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Quapropter, dilecti in Domino filij, vestris postulationibus grato occurrentes affectu, Ecclesiam Sancte Marie de Roxata Ragusinensis Diocesis, cum pertinentijs suis, quam ex concessione bone memorie R. Archiepiscopi Ragusini, Capituli sui, et quidem Sabini Patroni Ecclesie eiusdem accedente consensu proponitur vos adeptos, sicut eam iuste et pacifice possidetis, vobis, et per vos Monasterio vestro auctoritate Apostolica confirmamus. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptauerit,

indignationem Omnipotentis Dei, et Beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Laterani sexto idus Aprilis, Pontificatus nostri anno tertio decimo.

(Farlati, Illyricum Sacrum VI. köt. 101. l.)

205.

Dénes nádornak itél. tlevele a pannonhalmi apátság és több szolgáló népei közt. 1237.

Nos Comes Nicolaus de Zeech Judex Curie Serenissimi Principis domini Lodouici Dei gracia Incliti Regis Hungarie stb. quod Gregorius dictus Woryu filius Petri de Meger personaliter iuxta continenciam priorum litterarum nostrarum prorogatoriarum in octauis festi Beati Georgij martiris ad nostram judiciariam veniendo presenciam contra religiosum virum dominum Seffridum Abbatem Sancti Martini de Sacro Monte Pannonie in figura nostri Judicij proposuit eo modo: quod ipse dominus Seffridus Abbas quandam particulam terre arabilis Saagteluk vocatam in Comitatu Jauriensi existentem inter villas Saag domine relicte quondam Magistri Deseu Rufi et Kysfolw vocatas Abbatis Sancti Martini de Sacro Monte Pannonia sitam et existentem, eidem per Regiam Maiestatem collatam occupando detineat, cuius occupacionis et detencionis racionem scire vellet ab eodem stb. Quibus auditis et perceptis Magister Stephanus Litteratus pro eodem domino Seffrido Abbate cum procuratorijs litteris eiusdem exurgendo respondit tali modo: quod ipsa particula terre, quam ipse Gregorius ab ipso domino Rege cum fratribus suis sub hoc nomine Saaghteluk nomine terre Regalis impetrasset, et suam fore diceret, non Saagteluk, sed Saagh vocaretur; et ipsa terra Saagh eidem Monasterio Sancti Martini de Sacro Monte Pannonie vigorosorum instrumentorum titulis ab antiquo

pertinuisset, et nunc pertineret stb. Et ibidem ac in instanti in suorum verborum corroboracionem quasdam duas litteras priuilegiales, vnam Serinissimi Principis domini Andree stb. (l. 180. sz. a.) et aliam Magnifici viri domini Dyonisij olym Palatini et Comitis de Zonuk anno Gracie M°CC° trice simo septimo confectas nobis presentauit stb. In alterius, scilicet ipsius domini Dyonisij Palatini littere tenore seriose habebatur; quod cum quidam de populis Ecclesie Sancti Martini de Sacro Monte Pannonie, sedecim videlicet mansiones cum filijs et cognatis eorum, quorum nomina essent hec: Votha cum filio Woch nomine, Pousa cum filijs, Nuhu cum filijs, Chepan, Martonus cum fratre suo nomine Grew et filijs, Chede cum fratre suo nomine Paulo, Zomboth, Chaba cum tribus fratribus, Benche cum filijs Ponta, Andrea, Vrsaw, et alij cognati eorum de villa Saagh se ab ipsa Ecclesia alienassent; dominus Wrias Abbas pater venerabilis prefate Ecclesie, accepto ab eodem Dyonisio Palatino pristaldo, ad eiusdem Dyonisij Palatini presenciam citasset proponendo contra eos, quod tam ipsimet quam terra eorum in jus cedere deberent prefate Ecclesie, et malicia concepta a jurisdiccione ipsius Ecclesie subtraxissent se, colla sua vltra jus et licitum erigentes. Ad hec predicti homines respondissent: quod cum quondam essent liberi et terra eorum libera a potestata eiusdem Ecclesie, se spontanea voluntate cum sua terra Ecclesie iam dicte subiugassent. Auditis ergo partis vtriusque allegacionibus idem Dyonisius Palatinus tale fecisset judicium: quod si officialis Ecclesie supradicte nomine Ibrahymus prestaret sacramentum, predicti homines in pristinum redigerentur officium. Cum ergo ad locum statutum predictus Ibrahymus in die assignato prestiturus iuramentum accessisset, prefati homines adstantes ipsum adiurari non permisissent, sicut eidem Dyonisio Palatino per relacionem sui pristaldi, et eorundum hominum assercionem constitisset euidenter. Nam coram ipso domino Palatino constituti vnanimiter proclamassent, tam suas personas, quam et terram, quam liberam esse asseruissent, jurisdiccioni prefate Ecclesie pertinere, et in hoc se penitus esse culpabiles, quod se a suo officio subtraxissent debito. Hys itaque taliter gestis, prefatos homines abrasis capitibus quorundam ex eis cum sua terra Ecclesie supradicte

sicut sui juris fuissent, in pristinum suum officium, quo annexi extitissent, idem dominus Palatinus per suum p dum Dyonisium de Toh de genere Rusd restitui fecisse cionis simul et judicij regula deposcente stb. Datum i segrad vigesimo die octauarum festi Beati Georgij m anno Domini millesimo CCC° quinquagesimo sexto.

(Eredetie börhártyán, a pannonhalmi főapátság levéltárá

206.

Chák nemzetségbeli Chák soproni főispánnak adomán borsmonstrai apátság számára. 1237.

Vniuersis Christi fidelibus presens scriptum inspe notum fieri volo, quod ego Chak filius Gvg de genere Comes Supruniensis Diuina miseracione compunctus, remedio anime mee per graciam Dei Omnipotentis Mon rium Ordinis Cysterciensium, quod quondam fuit Dom Bani, nunc sub Principatu domini Bela Regis Vngarie et tronatu existens, suscepi ad edificandum tali condicione: si domino meo Rege annuente, et Domino Deo largi fratribus loci eiusdem consencientibus, post Regem, sub jus Patronatus habere potuero, et dictum monasterium cabo, unaque cum uxore et filijs eundem locum sepulture dedicabo in perpetuum; et quamdiv Comes Supruniensis medietatem tributi in Fertow cum pertinencijs suis dicto confero. Quodsi de Suprunio recessero, ubicunque in Re Comitatum habuero, annuatim centum marcas dare tene et eciam inter filios meos sex septimum filium Ecclesiam dictam auctoritate paternali tanquam primogenitum co tuam hereditate legitima, in hiis scilicet, que a progenitori meis possedi uel possideo, ea autem que cum labore me domino Rege uel ab aliis aquisita habeo, aut in futurum

bere potuero, siue que comparauero, absque ulla contradiccione sepe dicte Ecclesie me plenarie daturum denoueo. Dabo eciam unum seruum nomine Cratshen; ita ut nec filij post mortem meam, nec uxor, nec aliquis de cognatis meis ab Ecclesia ullomodo eumdem possit requirere, sed perpetua libertate seruiat loco sepulture mee pro salute anime sue et mee filiorumque meorum ac successorum, obediens per omnia domino Abbati ac fratribus, et sibi suus succedat filius. Quod si jure Patronatus potitus non fuero, nichilominus tamen peccuniam, quantamcunque, excepto Cratsen uel terris, in simplici argento, in equis, in ouibus, in bubus, et in omnibus mobilibus Ecclesia sepe dicta ex parte habuerit, nullo contradicente possidebit Omnipotenti Deo et genitrici eius in elemosinam oblatam; nec unquam aliquis nostrum ex predictis aliquid requirere ex ea poterit. Datum anno Domini millesimo CC°XXX°VII° Suprunii testibus quam pluribus rei veritatem scientibus.

(Eredetie bőrhártyán, melyről a pecsét hártyazsinegen függ, a budai kir. kamarai levéltárban.)

207.

Dénes nádornak Oxzeu Sz. György helységet tárgyazó itélete Csapó comes és Tibor mester közt. 1237. körül.

Nos Dyonisius Comes de Sounuc uniuersis quibus expedierit significamus, quod Comes Chopou ex una parte, Magister Tiburcius ex altera coram nobis constituti a nobis humiliter postularunt, quod partem terre, que dicitur Oxzeu Sengurg, quam eis contulimus, eis diuidi faceremus. Nos uero ad illorum peticionem misimus quosdam nobiles uiros probos hac fide dignos uice nostri ad diuidendam predictam terram, scilicet Dominicum de Ayca, Emricum filium Vgod, Michaelem

de Nemil, Petconem de Comarcha, Porag, Farcasium filium Tholimer. Qui ad nos redeuntes taliter diuisam metis terreis eleuatis et signis interpositis coram utraque parte nobis asseruerunt: Prima meta huius terre incipit a cadam ualle, que dicitur Zuhodol iuxta magnam uiam, ibi est arbor flexa, que dicitur *gertanfa*; inde uertitur uersus oriens in cerasum; inde procedit uersus meridiem per metas et signa ad magnam uiam; inde per uiam tendit aliquantulum, et relicta uia uertitur in dextrum; inde tendit uersus meridiem per campum per metas et signa in siluam; inde tendit per siluam per signa in arboribus, et uenit ad uiam; inde tendit per uiam aliquantulum, et relicta uia uertitur in sinistrum; inde tendit per signa in arboribus, et exit de silua, et tendit per campum per metas et signa, et descendit in riuulum Zuchodol; quem transiens ascendit montem, et ibi sunt mete; inde tendit per uerticem montis huius per metas, et descendit in magna ualle, ubi sunt piscine; inde tendit superius per uallem ad caput eiusdem uallis; inde tendit per siluam per signa in arboribus uersus meridiem, et uenit ad magnam viam, que uenit de Gorboyngeh in Casmicha; et ibi terminantur mete dicte terre, et terminantur terre Castri. Et sic dicta terra diuisa uersus occidens pertinet ad Magistrum Tiburcium, uersus uero oriens pertinet ad Comitem Chopou. Vt igitur hec particio sit stabilis perpetuo inter eos, et ne ulterius possit fieri super hac diuisione huius terre inter eos aliqua contencio, litteras sigillo nostro munitas eis contulimus reseruandas.

(Eredetie börhártyán, melyről az ibolyaszínű-sárga selyemzsinóron függött pecsét elveszett, a budai kir. kamarai levéltárban.)

208.

István zágrábi püspök csere fejében átengedi az ottani káptalannak Toplicza Varasd melletti helységet. 1237.

Stephanus Dei gracia Episcopus Zagrabiensis universis litteras presentes inspecturis salutem in Domino. Quum restituere usurpata ac nolle concupiscere aliena juris persvadet equitas et ordo approbat rationis: nos conquestionibus, peticionibus et precibus nostrorum fratrum Zagrabiensium sepius commoniti, et ad ultimum inclinati, considerantes diligencius et intelligentes plenius quedam iura ipsorum per predecessores et officiales nostros iniuste detenta esse, sicut nobis huius rei constitit certitudo ipsorum variis et validis probacionibus, tum ex privilegiis Regum tum ex confirmacionibus Pontificum Romanorum ab eis nobis exhibitis et ostensis, restituimus eis sua iura, cum iam illa sine periculo anime nostre possidere ulterius non possemus, nichil deperire utilitatibus arbitrantes ecclesiasticis iuxta canonicas sanctiones, si que sunt aliena redderentur, maxime cum omnia illa sine aliqua lesione iuris vel dignitatis episcopalis restitui potuerunt, immo quia de iure debuerunt. Inprimis itaque restituimus eis terram sive predium Toplicha integraliter, quod eis collatum fuerat ab antiquo, ad nos autem noviter pro quodam parvo concambio devolutum, in quo ultra dimidiam iusti precii se deceptos asserentes et pariter ostendentes, idem concambium nobis in continenti restituere curaverunt. Pro Vgra autem et Zelina, quia et ista duo predia eis restituenda erant, sicut ex privilegiis Regum et confirmacionibus Romanorum Pontificum Vrbani et Gregorii demonstrarunt, nobis autem valde necessaria erant, dedimus eis concambium, videlicet: predium quod vocatur Podgoria cum omnibus suis decimis; et duas eciam insulas iuxta Sawam sitas, quas Buza et Albertus ex parte nostra possidebant; item quum antecessor noster bone memorie, Stephanus

eisdem donaverat ducentos porcos et totidem cubulos vini, ad communem mensam fratrum annis singulis proventuros, donacionem illam volumus observare, et insuper eorumdem compacientes paupertati adiecimus tercentos cubulos vini, ut deinceps quingentos cubulos vini habeant omni anno. Quum vero alieni iuris fructus percepisse et detinuisse iniuste per officiales nostros peccatum quodammodo videbatur, racione fructuum perceptorum et iniuste taliter, ut diximus, detentorum, donavimus nostris fratribus terram Zagrabie ad quatuor aratra, que ad ius episcopale specialiter pertinebat, cum quatuor aratris et quatuor mansionibus servorum perpetuo possidendam, ad communem mensam fratrum, cum prius — — — — — — — in communione non haberent, et nos ad hoc modis omnibus hanelamus et intendimus, quod et domum et curiam et mensam communem habeant et honestam. Quamobrem (et curiam) vicinam ecclesie ex parte septemtrionis cum piscina iuxta eandem existente, dedimus communitati eorum, cum eciam prius eorum fuerit a fundacione Ecclesie — — — — — — ibidem paranda hedificia ad communes usus fratrum promissione spontanea obligantes. Item decimas Zagrabienses sicut antecessores nostri possederant, dedimus plenarie(cum omnibus) minutis, agnis videlicet, melle et cera, linis, nucibus, fabis et omnibus quecunque solent decimari, retentis tantummodo ex illis nobis tribus milibus et quingentis cubulis vini et quingentis quinquaginta capeciis, et secentis gallinis. A decimacione autem ipsorum Vgram et Casnam excepimus, ad nostrum cellarium reservantes. Pecuniam eciam, quam decimatores Zagrabienses nostris ministerialibus persolvere consueverant, videlicet duas marcas et fertonem inter totum, quum ex nostra ordinacione hec consuetudo originem habuerat, remisimus penitus, amodo ne persolvant. Item, quum ad immunitatem Ecclesie et ad decorem Domus Domini et ad fratrum libertatem conservandam Deo teste intendimus omni modo, sicut et tenemur, concedimus et statuimus : ut dignitates Ecclesie Zagrabiensis Canonicis Chasmensibus per nos vel per nostros successores nullatenus conferantur. Item fratres nostri decedentes plenam habeant facultatem de rebus suis disponendi, si vero intestati decesserint, ad manus fratrum

plenarie, et totaliter devolvantur, nec nos vel successores nostri de ipsorum pecunia vel rebus quibuscumque aliquid possimus extorquere vel habere. Preterea super populos fratrum nostrorum descendendi potestatem non habemus, quum nec predecessores nostri super eos descenderunt, neque nos ulterius descendemus. Hec autem omnia idcirco studuimus ordinare, et dante Domino adordinanda studebimus ampliora, quum nichil de hiis provisum hactenus fuerat, hec neglecta erant penitus usque presens. Ut autem supradicta omnia iuste et pie per nos ordinata irrefragibilem et perpetuam habeant firmitatem, ad peticionem dicti Capituli presentem indulsimus paginam sigilli nostri munimine roboratam. Anno Incarnacionis Dominice MCCXXXVII. Pontificatus nostri anno decimo.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I. köt. 76. l.)

209.

Miskolcz nemzetségbeli Bors comes intézkedik javairól a borsmonostrai apátság érdekében. 1237.

Vniuersis Christi fidelibus presens scriptum inspecturis Bors Comes de genere Myskouch salutem in eo qui est salus omnium. Quomodo fragilitas humane condicionis a racionis tramite compellit quoslibet deuiare, deuiantes contagijs peccatorum sordescere: justicia est, ut dum circa finem uite egrotantes laboramus, criminis nostri maculas elcemosinarum largicione detergere debeamus. Relinquimus ergo Monasterio nostro quod uocatur Mons Sancte Marie, et eiusdem fratribus, predia scilicet Scobothkath, in quo collocauimus liberos jobagiones; alterum quod dicitur Lockath cum seruis, cum aratris, et cum libertinis, et cum equacia numero C et XX, et cum silua que nos contingit; item uillam Tousloth, et uillam

Hirrich cum omnibus suis pertinencijs; item uillam Pel cum aratris, cum seruis, et cum omnibus piscinis, et cum centum porcis, et cum omnibus suis pertinencijs. Et hec omnia, prius per licenciam illustris ac pij Regis Andree, et sigilli sui munimine roborata, condonaueramus post obitum nostrum prefate Ecclesie iure perpetuo possidenda. Item in confinio Tevtonie uillam magnam, que uocatur Heteser, cuius partem mediam a tempore parentum meorum Ecclesia possidebat, alteram uero partem secundum racionem commutacionis, sicut priuilegia Regum testantur, predicto loco et eisdem fratribus uoluntarie donauimus. Item nunc in extremis agentes superaddimus eisdem fratribus V predia iuxta aquam Soyov ad partem meridianam, cum molendino, cum seruis, cum liberti nis, cum aratris, et cum alijs suis pertinencijs : prediorum autem nomina sunt hec : duo Wodna, Ywan, Hyrnovch et Karachenfolou; et partem tributi de ponte, qui est super aquam Soyov; et hec aqua currit intra Katam et predicta predia. Item terram quamdam in Strigonio, iuxta Sanctum Pavlum, cum seruo scilicet Cosma cum uxore et filijs. Item uillam Dobus et Pulany tali condicione, ut uendantur, et quod superat trecentas marcas, quas in diuersos usus distribuimus, fuerit residuum, in opus prefati Monasterij nostri expendatur. Et ut hec nostre donacionis (littere) inuiolabiliter iuxta consuetudinem antiquorum permaneant, sigilli nostri munimine roborauimus. Et quia nullus nobis superstes remansit filius, ius Patronatus eiusdem Ecclesie Excellentissimo B(ele) Regi debito iure relinquimus. Testes autem qui fuerunt his sunt: Abbas de Topulka; Balasey de Kaza, et alij quam plures de eodem genere; Thomas Comes, et alij quam plures extranei. Anno Domini millesimo CC°XXX°VII°.

(Eredetie börhártyán, a budai kir. kamarai levéltárban.)

210.

IV. Béla királynak Szaul birtokát megerősítő okmánya. 1238.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Comaniaque Rex omnibus Christi fidelibus presens criptum inspecturis, salutem in eo, qui est salus omnium. Ad vniuersorum presencium ac posterorum noticiam harum serie volumus peruenire; quod Saulus filius Johannis de Insula ad nostram accedens presenciam humiliter nobis et instanter supplicando flagitauit; vt cum idem super terre sue negocijs per judices terrarum in Comitatu Posoniensi per nos constitutos sepe et sepius fuisset molestatus, quam, vt dicebat, terram ab ipso ijdem judices in magna quantitate abstulerant, et Castro restituerant; terram quam sibi relinquendam duxerant, ne vlterius molestaretur pro eadem, nostris sibi litteris dignaremur confirmare. Nos vero solito benignitatis nostre fauore ipsius peticionem, que justiciam continebat, intendentes admittere, dilectis et fidelibus nostris, I. Preposito, et A. Comiti Posoniensi dedimus in mandatis diligenter; in sua fide, qua Deo et nobis tenentur, studerent intimare, quantum terre predicto S. esset relicta (igy) de sua et suorum conjudicum consciencia. Qui nobis, licet singulariter in diuersis litteris, et sub suo quilibet sigillo nobis non incognito, sub eodem omnino tenore et serie verborum rescripserunt sub hac forma:

Reuerendo domino suo B. stb. (következik Endre pozsonyi főispánnak jelentése IV. Béla királyhoz, mint alább 213. sz. alatt.)

Littere quoque Prepositi memorati litteris Comitis memorati omnino concordabant.

Nos autem tenorem ipsarum litterarum diligenter acceptantes, terram S. prefati et fratrum eius litteris presentibus dupplici sigillo nostro roboratis tam sibi quam suorum (igy) heredibus et heredum successoribus duximus perpetuo confir-

mandam, silencium quibuslibet impeditoribus super hoc perpetuo imponendo. Datum in Zotmar anno gracie M°CC° tricesimo octauo, tercio kalendas Octobris, anno vero Regni nostri tercio.

(A győri káptalannak 1400. »in festo Beatorum Philippi et Jacobi Apostolorum« »nobilis domina Barbara vocata relicta, et Sigismundus filius Alexandri de Gwrgetegh, Mathius filius Mathius, Jacobus filius Jacobi, Ladislaus filius Stephani de eadem Gwrgetegh, et Ladislaus filius Johannis de Kolethy« kérésére kiadatott átiratából; a budai kir. kamarai levéltárban.)

211.

Dénes nádornak több somogymegyei helység tizedét tárgyazó itéletlevele a pannonhalmi és a somogyvári szent-egyedi apátságok közt. 1238.

Dionisius Dei gracia Palatinus et Comes de Zounuk vniuersis presentes literas inspecturis salutem in Domino. Obliuionis subrepente caligine rerum memoria gestarum in tempore a mentibus euellitur humanis, nisi super his caute prouideatur viuaci litterarum commendando testimonio. Hinc est, quod ad uniuersorum noticiam presencium simul ac posterorum harum testimonio duximus perueniendum; quod cum venerabilis Abbas Vrias Sancti Martini de Sacro Monte Pannonie, Abbatem et monachos Sancti Egidij de Symigio ad nostram citasset presenciam super decimis prediorum, orreorum, cellariorum, et populorum suorum, et parrochianorum Capelle Sancti Petri, et aliarum rerum, que ad Symigiense pertinent Monasterium, dicebat, quod cum decime predictorum omnium in ius et proprietatem sue Ecclesie deberent pertinere, ipsi Abbas et eius Conuentus contra iusticiam detinerent. Cuius Abbatis audita opposicione, Abbas et Conuentus de Symigio omnia predicta iura Ecclesie Sancti Martini per-

tinere non negabant. Cuius responsionem cum aud
subdidimus interrogantes, si formidine Abbatis ant
territus, aut propter ignoranciam et ignauiam, ve
ipso loco recessurus hoc faceret, nolens deffendere ius
sie sue; quod nulla causarum predictarum hoc sic respon
asserebat, sed quia iuri Ecclesie supradicte Sancti Martin
omnia recognoscebat prenominata pervenire. Ipse eciam Ab-
bas Sancti Martini adiungebat, super omnibus premissis se
instrumenta habere tam iudicum a Sede Apostolica delegato-
rum, Jauriensis videlicet Episcopi, et Abbatum Waradiensis et
de Beel; et insuper litteras ipsius Abbatis et Conuentus San-
cti Egidii de Symigio; quas cum nobis presentari fecissemus,
et perlegi presentatas, inuenimus sicut ipse Abbas Sancti
Martini affirmabat, Abbate Sancti Egidii et Conuentu non
contradicentibus contineri. Quarum tenor talis est:

Notum sit stb. (következik a római szék kiküldött bíráinak 1215-ki bizonyságlevele, mint fentebb 83. sz. a.)

Nos autem Dionisius Palatinus audita confessione Abbatis et Monachorum Sancti Egidii, inspectis instrumentis Ecclesie Sancti Martini supradictis, adiudicauimus, statuimus omnium decimaciones supradictorum iuri Ecclesie Sancti Martini in perpetuum possidendas. In cuius rei testimonium et perpetuam memoriam presentes litteras concessimus sigilli nostri patrocinio roboratas. Datum anno Domini M°CC°XXX°VIII°.

(A pannonhalmi főapátság levéltárában őrzött »Liber Ruber«-ből 60. lap.)

212.

Az egri káptalan Prébart comes nejének végrendeletét alakban kiállítja. 1238.

(A gróf Zichy család Okmánytára I. kötet. Pest, 1871. Nagy Imre közleménye.)

13.

Endre pozsonyi főispánnak IV. Béla királyhoz intézett tése Szaul birtoka tárgyában. 1238.

Reuerendo domino suo B. Dei gracia Regi Hur illustri A. Comes Posoniensis — -- — et debitam reu ciam. Mandastis mihi, quod significarem vobis, que et q esset terra Sauli, que sibi et suis fratribus secundum ciam remaneret. Significo igitur Dominacioni Vestre, terra dicti S. et fratrum eius incipit a superiori parte a D bio, qui wlgo vocatur Korousduna; et ibidem prope d tur Danubius in duas partes, quarum pars vna desc iuxta insulam quandam, secunda uero pars illius Da fluit per terram Sauli et fratrum suorum, qui scilicet D bius vocatur Chilztw. Mete uero incipiunt iuxta predi Danubium Korousduna; sed ex parte castrensium est antiqua meta, ex parte uero S. sunt due mete noue, qu vna est Sauli, altera uero castrensium de uilla Mager; alia meta tam castrensium quam Sauli diriguntur u ecclesiam Sancte Marie, ita quod ex inferiori parte ecclesiam et metas est terra ad longitudinem vnius iu

et ibidem sunt mete castrensium de villa Samud; et mete predicti S. diriguntur versus ecclesiam Sancti Georgij de Doborgoz, ita tamen quod populi Archyepiscopi Strigoniensis, et villa Thimothei existunt infra terram S. et castrensium de Samud; meta vero S. et castrensium de Dobrogoz ex parte superiori sunt uersus ecclesiam Sancti Georgij tam prope, quod infra metas et ecclesiam est terra in longitudine trium iugerum; et inde diriguntur mete ad aquam que vocatur Chilz; postea autem eadem aqua separat terram S. a terra castrensium de Dobrogoz, tamen mete S. et mete castrensium de Dobrogoz diriguntur iuxta eandem aquam usque ad illum locum, vbi prius fuit villa S. et fratrum suorum; et de loco illo mete S. diriguntur vsque Danubium qui vocatur Pranduna. De insula autem ambe partes confesse sunt justiciam se habere secundum quod continetur in litteris Capituli Jauriensis.

(IV. Béla királynak ugyanazon évi megerősítő okmányából, mint fentebb 210. sz. a.)

214.

Az almissaiak esküsznek békességet Raguza városnak. 1238.

Anno Incarnacionis Domini millesimo ducentesimo tricessimo octavo, mensis Novembris vicessimo secundo die intrante. Ragusii in magno Consilio Ragusine Civitatis more solito per campanam congregato. In presentia domini Nycolay Tonisci, Comitis Ragusii. Isti nuncii Comitis Nycolay Dalmisii et aliorum Comitum et Communis Dalmisii, videlicet Judex Perinna, Beletinnus Velcannus Chranenic, qui pro se et pro predictis Comitibus Dalmisii, et nobilium et Communis Dalmisii, iuraverunt domino Comiti Ragusii et Communi Ragusine manutenere pacem et concordiam antiquam, quam olim habuimus, inviolabiliter reservari. Et qui Comites

et Commune Dalmisii venient personaliter vel mitten
tentes nuntios ad Stammum ad stranecum facturi rati
a nobis recepturi quintodecimo die post primum festu
cti Gregorii. Preterea Camitus sagittee Chudlennus,
clerii et alii meliores et plures de ipsa sagittea per g
qua nos Comes Ragusii et Commune Ragusii dimisim
iuraverunt firmam pacem et concordiam manutenere o
hominibus Ragusii usque ad dictum stanecum. Et si
stanecum non fuerit, predicta pax in perpetuum sit firı
pars, que ad dictum stanecum non venerit, perdat quo
ad querendum, et alia pars non perdat suam rationem
autem carta nullo testimonio rumpi possit. Hii sunt
Binzola Bobatie, Grubessa Gundule, Gervasius Na
Jurati Judices. Et ego Pascalis, et Communis Notarius
tus, scriptor sum et testis.

(Eredetie börhártyán, a bécsi császári titkos levéltárban.

215.

IV. Béla király birtokcserét hágy helyben Kálmán ga király és Drugan Baylethának fia közt. 1239.

Bela Dei gracia — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — —
salutem in — — — — — — peruenire, quod carissimı
ter noster Rex Colomanus et Dux tocius Sclauonie nobis
ficauit, quod cum terra Drugani filij Bayletha esset
cuidam predio suo nomine Werewche, considerata ut
ipsius terre et uicinitate eandem sibi ad predium suprad
recipiens dicto Drugano pro concambio terre illius qua
terram castri Symigiensis nomine Toplicham in Garis
metis distinctam fecisset assignari. Cuius terre mete, si
litteris eiusdem fratris nostri percepimus, in huno ter

sunt notate : Quod prima meta terre Toplicha incipit in quodam monticulo, ubi est meta terrea; et inde descendit ad riuulum exeuntem de ipso monte nomine Crachemer ad partem meridionalem; et inde cadit ad fluuium nomine Mechanicha, qui eundo inferius cadit ad aquam nomine Toplicha, et per illam aquam eundo peruenit ad quandam semitam, et per illam semitam eundo aliquantulum reflectitur et uadit ad aquam nomine Soploncham, et ibi sunt due arbores assignate pro metis, quarum una Hungarie dicitur *hasfa*, et altera *gertianfa;* et per dictam aquam Soploncha vadit superius ad pontem Michael Bani; et de ponte eundo per pontem veterem exit ad planiciem; et de planicie eundo iuxta nemus, quod wlgo Cerich dicitur peruenit ad fluuium qui Cerusech pataca uocatur uersus aquilonem; et eundo iuxta dictum fluuium superius peruenit ad magnam uiam, et transyt aquam Toplicha; et transeundo aquam uadit iuxta eandem inferius, et peruenit ad quemdam fluuium, et per eundum peruenit ad caput ipsius fluuii, et supra caput fluuii est uia; et inde transeundo uiam vadit per nemus, et exit ad planiciem, ubi est meta de arbore que *tulfa* dicitur; et inde eundo per ipsam planiciem peruenit iterum ad fluuium Mechenicha de orientali parte; et iuxta aquam Mechenicha eundo peruenit ad locum, vbi unus fluuius cadit in aquam supradictam, et per dictum fluuium eundo ad caput ipsius fluuij peruenit ad montem prenominatum, ubi prima meta dicte terre fuit incepta, ibique terminatur. Nos igitur ipsam commutacionem ad peticionem sepedicti fratris nostri, ut perpetuam obtineat stabilitatem, et nullis vnquam temporibus valeat retractari, duximus confirmandam, et dupplicis sigilli nostri munimine roborandam. Datum anno ab Incarnatione Domini M°CC°XXX° nono VII° Idus Nouembris Regni nostri anno quinto.

(Nagy Lajos királynak 1363-ki helybenhagyó adománylevelébol: a budai kir. kamarai levéltárban. V. ö. Okmánytárunk VII. köt. 74. l.)

216.

IV. Béla királynak parancsa a budai káptalanhoz, hogy Nánának Sóskút helységet tárgyazó adománylevelét átírja a nyúlszigeti apáczazárda számára. 1239. körül.

B. Dei gracia Rex Vngarie fideli suo Magistro A. Preposito Budensi salutem et graciam. Cum super terra Nana filij Nane, qui relicta (így) habitu seculari habitum Fratrum Predicatorum dicitur recepisse, Sovskuth uocata, inter officialem sororum Sancte Marie de Insula, et Demetrium filium Beztur, questio sit coram nobis, fidelitati tue mandamus precipiendo; quatenus inspectis priuilegijs parcium vicesimo-secundo die festiuitatis Sancti Michaelis tenorem dictorum priuilegiorum de uerbo ad uerbum una cum Capitulo tuo rescribi facias seriatim, et transscriptum eorundem priuilegiorum sub sigillo tuo et Capituli tui ad octauas Epiphanie Domini, in quibus partes iterato comparere debent coram nobis, nobis transmittas. Datum prope monasterium Modocha in festo Mathey Apostoli.

A budai káptalannak ugyanazon idei átiratából, mint alább a 218. sz. a.)

217.

Dénes nádor bizonyságlevele a Káta nemzetségből való Poneth és a szathmári vár csengeri várjobbágyai Mátyás és Miklós között azon két ekényi föld iránt kelt egyességről, mely földet Poneth az említett várjobbágyoktól négy márkáért megvett, de a várföldek visszafoglalásakor Szathmár várához visszaadott. 1239.

Dionisius Dei gracia Palatinus et Comes de Zonuk vniuersis presens scriptum inspecturis salutem in Domino. Notum facimus presentibus ac posteris, quod cum Poneth de genere Katha accepto homine nostro Gabriele de Tohh, Mathiam et Nicholaum de uilla Chenger iobagiones Castri de Zathmar, ad nostram citasset presenciam, super precio terre duorum aratrorum, quam emisse dicebat ab eis quatuor marcis, que fuerat in reuocacione terrarum Castro restituta, non comparuerunt semel et secundo, tandem in tercia citacione, nostra permissione, composuerunt in hunc modum, quibusdam uiris probis mediantibus, Bille videlicet, et Michaele fratre eiusdem, et Joanca Comite filio Turap: quod dicti Mathias et Nicholaus terram quandam duorum aratrorum, quam uendiderant pro dotalibus quibusdam extraneis, Pouse et Laurencio, quibus nulla affinitate spectabat emenda, requirerent ab eisdem emptoribus, ipso Poneth adiuuante; quam si recipere possent, Ponetho iam dicto tanquam affinitate coniuncto, secundum rectam estimacionem uenderent mediam partem ipsius terre, et Poneth supradictus precium supradicte terre pro qua citauerat et partem in duobus iudiciis, que ipsum contingebat, quibus remanserant in neglecione duorum terminorum, eisdem remitteret, pro bono pacis, et illi Nicholaus et Mathias superadderent Ponetho absque precio locum molendini et locum curie cum orto, secundum quod Pousa et Laurencius possidebant. Et si ipsam terram a Pousa et Laurencio recipere non possent, nichilominus darent Ponetho locum molendini cum

loco curie apto ad statum molendini, de suo iure proprio. Eo tamen confirmacionis et statuti vinculo, quod super loco molendini et loco curie per quemcumque ipsi Poneto aliqua incumberet controuersia, dicti N. et M. tenerentur eum ab omnibus impetitoribus expedire; et si qua parcium ab hac resiliret composicione, iudicio quatuor marcarum subiaceret. Rursus igitur Mathias prenominatus statutus coram nobis tam pro se quam pro fratre suo Nicholao asseruit dictam terram duorum aratrorum, super qua prius mencio fuerat, a Pousa et Laurencio requirere non potuisse, sed Ponetho reliquisse requirendam ordine judiciario et juris; pro precio uero terre, que a Poneto recepta Castro fuerat restituta, pro summa scilicet quatuor marcarum idem Mathias et N. statuisse dixerunt et dedisse Poneto locum molendini cum loco curie apto ad molendinum in superiori parte insule Mathie et Nicholai in angulacione fluuii Zomus, perpetuo possidendum, omni cessante contradiccione. Quem idem Poneth se retulit habere et ei fuisse statutum per nostrum Pristaldum Gabrielem, ipso Gabriele hoc idem affirmante. Et Ne per predictos Mathiam aut Nicholaum, seu alios aliquos, Ponetho aut eiusdem successoribus impeticio queat oriri, vel calumpnie scrupulum emergi, ad instanciam partis vtriusque presentes concessimus litteras sigillo nostro roboratas. Datum anno Domini millesimo ducentesimo tricesimo nono.

(Eredetie bőrhártyán gróf Gyulai Lajos levéltárában. Keskeny bőrszalagon függő pecsétje körül töredezett; köriratából csak a DIONISII szó olvasható. — Számos lényeges hibával kiadva Fejérnél Cod. Dipl. IV. köt. 1. r. 167—169. l. Közli Szabó Károly.)

218.

A budai káptalan átírja II. Endre királynak Sóskút helységet tárgyazó adományát a nyúlszigeti apáczazárda számára. 1239. körül.

Excellentissimo domino suo et benefactori B. Dei gracia inclito Regi Vngarie Magister A. Prepositus Budensis et Capitulum eiusdem, sui fideles et deuoti capellani, inclinacionem et oracionum continuarum suffragia ad Deum pro ipso. Litteras uestre Excellencie recepimus sub hac forma:

B. Dei gracia Rex Vngarie stb. (következik IV. Béla királynak átiratási parancsa, mint fentebb 216. sz. a.)

Nos igitur mandatum uestrum, sicut tenemur, fideliter exsequi cupientes, priuilegium felicis recordacionis patris uestri Regis Andree per officialem sororum Sancte Marie de Insula nobis exibitum diligenter inspeximus, cuius tenor et continencia talis est:

In nomine stb. Andreas Dei gracia Vngarie stb. Rex stb. (következik II. Endre király 1233-ki adománylevele, mint fentebb 176. sz. a.)

Item officialis sororum Sancte Marie de Insula litteras uestras sub sigillo anuli uestri exhibuit nobis sub hac forma:

Nos B. Dei gracia Rex Vngarie stb. (következik IV. Béla királynak okmánya, mint fentebb 202. sz. a.)

Datum vicesimo secundo die festiuitatis Sancti Michaelis.

Kívül: Excellentissimo domino suo Illustri Regi Vngarie.

Eredetie bőrhártyán, a hátul oda nyomott pecsét elveszett, a budai kir. kamarai levéltárban.)

219.

IV. Béla király megerösíti Endre pozsonyi főispánnak több pozsonyi várjobbágy és Karachai Remeg közti törvénykezési elintézését. 1240.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Seruie, Gallicie, Lodomerie Cumanieque Rex vniuersis Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem in eo qui est salus omnium. Ad wniuersorum tam modernorum quam futurorum harum serie noticiam volumus peruenire; quod Remeg de villa que uocatur Caracha nobis litteras dilecti ac fidelis nostri Andree Judicis Curie nostre et Comitis Posoniensis obtulit sub hac forma:

Andreas Comes de Poson stb. (következik Endre pozsonyi főispánnak itéletlevele, mint alább 222. sz. a.)

Nos igitur, ne id quod semel iudicio uel concordia est diffinitum in irritum ualeat reuocari, iudicium predicti Comitis Andree legitimum reputantes, presentem eciam paginam dupplicis sigilli nostri munimine fecimus roborari. Datum per manus Magistri Nicolay Diuina miseracione Prepositi Scybiniensis et aule nostre Vice Cancellarij. Actum anno Dominice Incarnacionis M°CC°XL°, decimo kalendas Maij Regui autem nostri anno qvinto.

(Eredetie bőrhártyán, a függő kettős pecsét elveszett; közli Dergi Somogyi Antal úr.)

220.

Kálmán galicziai király és szlavoniai herczegnek privilegiuma a petrinai vendégek számára. 1240.

Colomanus Dei gracia Rex Ruthenorum et Dux tocius Sclauonie omnibus Christi fidelibus, ad quos presens scriptum peruenerit, salutem in eo qui dat salutem Regibus. Cum de beneuolencia ac de predestinacione Summi Regis ad hoc sumus preordinati, ut singulis in iurisdiccione nostra constitutis simus secundum Apostolum in iusticia debitores; propensius et specialius hospitibus, qui nostrum sibi senserint subsidium profuturum, debite uolumus iusticie exercere complementum. Hinc est, quod nos tam presencium quam futurorum uolumus noticie declarare, quod hospitibus nostris in Petrina commorantibus talem hoc modo concessimus libertatem: Ut ipsos nullus Judicum nostrorum preter Maiorem Ville eorum, quem voluntarie elegerint, audeat iudicare; et si ab ipsorum Judice conquerentibus satisfieri non poterit, Judex eorum in nostrum presenciam et non alias super ipsa causa citatus debeat et teneatur comparere. Et si ipsi alias coram judice quemquam impeterent super aliquo, eis iudicetur iuramentum. Statuimus eciam, quod si Banus eis ad valorem unius marce dampnum faceret, in centuplo restitueret eisdem. Tamen Bano non aliud nisi domos suas occasione descensus dare teneantur; pro alijs uero necessarijs precium recipiant. Et si aliquis ipsorum prole caruerit, tam ipso uiuente, quam ab hoc seculo transmigrante, bona sua cuicunque uoluerit libere conferat retinenda. Et si aliquis de villa super equo uel boue calumpniaretur ab aliquo; pro quanto sacramentum facere presumpserit, sibi calumpnias testibus astantibus restituat; et res pro qua causabatur ad requirentem deuoluatur. Et si quis ipsam villam intrare uoluerit moraturus, omnia bona sua, domus suas, et alia quę possidet, omnibus scientibus liberam habeat vendendi facultatem; et recedens de villa

retineat eadem. Et statuimus, ut sacerdotem,
voluerint, in suam recipiant Ecclesiam; de deci
prout mos est hospitibus ubicunque manentibus,
Terram autem Gurgus, et terram Waratuk sine h
dencium, et eciam terram Cruciferorum, quam in
habuimus, que vulgo Haaco et Potok uocatur, met
undique eisdem conferentes. Quarum mete, quei
ab Andrea homine nostro ad hoc dato, referente p
sunt hec : Prima meta incipit a meridionali parte
quercis; inde descendit ad puteum, et inde desc
aquam putei in fluuium Dragun; et inde superius
viam magnam, et per eandem vadit usque ad arb
Sclauonice dicitur ozkurus; inde per vallem su
uineas de Dobuk; inde per magnam uiam ducit ad
castane, et per semita ducit in longitudine montis,
descendit subtus piscinam; inde ascendit usque ad
tas; et inde inferius in Petrinam, et sic per fluuium
ascendit usque ad fluuium Belypotok; et per eande
dit per magnam uiam antiquam in Damasingran
inde inferius ueniendo ascendit ad arborem piri, et
montem, et per eundem uenit in uiam que exit de Bl
et per illam inferius in precopam; et inde uenit a
terream; et inde subtus Strizichy transeundo quanda
peruenit in quandam arborem piri; et inde uadit i
nam, et inde ad caput eiusdem; et inde supra mont
in uiam, que ducit in Rauna, ibique supradictarum
mete terminantur. Preterea cum ipsam villam h
omnimode cupiamus pluribus ampliari, terram ecian
pola nomine integraliter, saluis videlicet populis ibi
stentibus, cum porcione Vooy et generacionis ipsius,
et filiorum Alpetri, qui de propria voluntate eorum
seruicium, quod et hospites susceperunt, terris iam
hospitum nostrorum adiunximus usui eorum et illoru
entes possidendam, preter Zolnam. Nec hoc tamen
cio voluimus preterire, quod predicti hospites nos
annuatim pro collecta centum pensas, et pro tribut
ginta pensas soluere tenentur; et similiter predi
Kenesepola centum pensas. Et ut hec talis a nobis
libertas in dubium ulterius non possit reuocari, co

consilio omnium Jobagionum nostrorum, videlicet Nicolay Bani ac Magistri Touarnicerum, Demetrij Magistri Dapiferorum et Comitis de Budrug, Arnoldi Comitis de Symigio; Martini Comitis de Zala, et aliorum litteras nostras sigilli nostri munimine roboratas dare concessimus. Datum per Magistrum Fyle dilectum et fidelem nostrum, Prepositum Zagrabiensem, et aule Regie nostre Cancellarium; anno ab Incarnacione Domini millesimo ducentesimo quadragesimo.

(Az eredeti után Kukuljevics János, Jura Regni Croatie, Dalmatia et Slavoniae I. rész. Zágráb, 1862. 60. lap. Mégerősítve IV. Béla királytól 1242., V. István királytól 1271, és IV. László királytól 1274. Rövid kivonatát lásd Fejérnél Cod. Dipl. IV. k. 1. r. 201. l.)

221.

IX. Gergely pápa a nagyszombati apáczazárdát az apostoli szék pártfogásában részesíti. 1240.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei dilectis in Christo filiabus ... Abbatisse et Conuentui Monasterij de Tyrna Ordinis Sancti Dominici Strigoniensis Diocesis salutem et Apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur, quod iustum est et honestum, tam uigor equitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecte in Christo filie uestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, personas uestras et locum, in quo Diuino estis obsequio mancipate, cum omnibus bonis, que impresentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum iustis modis prestante Domino poterit adipisci, sub Beati Petri et nostra protectione suscepimus. Specialiter autem possessiones et alia bona uestra, sicut ea omnia iuste ac pacifice possidetis, uobis et per uos Monasterio uestro auctoritate Apostolica confirmamus et presentis

scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omni liceat hanc paginam nostre protectionis et confir fringere, uel ei ausu temerario contraire. Si qui attemptare presumpserit, indignationem Omnipot Beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius se noue rum. Datum Laterani XIII° kalendas Junij Pontifi anno tertio decimo.

(Eredetie bőrhártyán, melyről a pápa ólompecsétje vőr lyemzsinóron függ, a budai kir. kamarai levéltár

---

222.

Endre pozsonyi főispán int a király kiküldött biráj több pozsonyi várjobbág ak Karachai Remeg elle 1240.

Andreas Comes de Poson omnibus presentem inspecturis salutem in uero salutari. Vestra nouerit tas, quod cum ego a domino Bela Rege constitutu iudex ad reformacionem terrarum reuocandarum de (Posoniensi, castrenses trium villarum, que uocantur (vna parte, et castrensas trivm villarum, que uocantur ex altera, impetebant coram me quendam nomine Re villa eciam que nominatur Caracha, requirentes ab i ram Castri terre suc hereditarie adiacentem. Cumc castrenses iam dicti, quam ipse Remeg, astitissent c litis processum inuicem perferentes, vtrique parti ad testimonium producendum. Adductis itaque die a testibus satis idoneis, tam ad peticionem partis v quam ad instanciam iobagionum Castri et aliorum uincialium quam plurimorum, pacem inter ipsos r concessi, sicut decet. Cumque igitur dicti iobagione et alij comprouinciales pacem inter ipsos reformassen

pacis tamen retulerunt taliter ordinatam; videlicet terram, quam iobagiones Castri Castro de iure pertinere sciebant, ab ipso Remeg receperunt, et castrensibus de dictis sex villis restituerunt; sed terram hereditariam dicti Remeg, quam castrenses trium villarum nomine Oboni ab ipso requirebant, dicendo eam terram Castri, eidem Remeg, sicut sua erat, in pace possidendam reliquerunt; que terra est ad centum iugera tantum; similiter castrenses de tribus villis Caracha sua iura recipientes, solam terram hereditariam ipsi Remeg in pace possidendam reliquerunt. Et facta sunt hec mediante pristaldo nostro nomine Gogan. Igitur ut hoc ratum et firmum permaneat, concessimus litteras presentes sigilli nostri munimine roboratas.

IV. Béla királynak 1240-ki megerősítő okmányából, mint fentebb 219. sz. a.)

223.

A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy frater Rembold a templomrend magyarországi főmestere Szegna mellett bizonyos telket a toposkai apátnak engedett át. 1240.

A B C

In nomine Sancte Trinitatis et Individue Unitatis. Universum Zagrabiense Capitulum omnibus Christi fidelibus presens scriptum cernentibus salutem in actore salutis. Quoniam ea, que aguntur, a memoria hominum sepissime delet oblivio, necessario provisum est, ut ea, que inter viros religiosos ordinantur vel statuuntur, posterorum memorie scripti patrocinio transmittantur. Hinc est quod ad universorum tam modernorum quam futurorum noticiam harum serie volumus pervenire: quod cum Abbas et Conventus Monasterii de Toplica iam dudum postulassent a fratre Rembaldo de

Karump, Magistro Domus Templi per Regn
et ab aliis Fratribus Domus Templi, locum unu
gniam sibi dari, ad domum unam ibidem edifican
propriis et necessariis dicti Monasterii emendi
Demum dicti Magister et fratres congregati
Capitulum apud Glogonicam IV. idus Marc
dictorum Abbatis et Conventus unanimes duxer
dam, donantes et concedentes in perpetuum
terio Toplicensi medietatem cuiusdam pecie ter
bat Domus Templi de terra quam tenuit q
Oprahk, ad domum quam petebant edificandan
quod dictus Abbas et Conventus in pertinenciis
possint in posterum emere, nec in elemosinar
fortassis eis ab aliquo conferretur, domum al
vineas neque possessiones aliquas seu terras,
Magistri et fratrum Domus Templi. Quod si alic
auctoritate vel modo alio aliquo facere attemptar
locum quam domum ibidem edificatam amitterer
vel teneura (?) seu aliis iure minime valituris. A
nichil ematur vel vendatur in dicta domo, v
aliquo extrahatur, de quo Domui Templi ius suu
reddatur, sicut de aliis mercimoniis, que apu
vendentur vel ementur, preter res proprias dic
Toplicensis ad usum proprium Abbatis et Con
nentes ; quod si fieret et probari posset, tam lo
ficio, ut dictum est, privarentur. Verum res prop
Abbatis et Conventus usui ipsorum necessarias
dem emere et vendere, reponere et inde extra
pacifice pro sue libito voluntatis. Porro si conti
ratos fratres Domus Templi edificare fondicum
quo omnia mercimonia venderentur et emere

firmitatem prefati Abbas et Conventus, ac Magister Domus Templi antedictus, sigilla sua duxerunt presentibus apponenda. Actum anno Gracie MCCXL. mense Aprili.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I. köt. 78. l.)

224.

Raguza város Uldszló István szerb királylyal szövetkezik. 1234—1240.

In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Ego quidem Johanes Dandulus, Comes Ragusii, cum omnibus nobilibus et cum toto Communi Ragusino iuramus vobis domino Regi totius Rasse et Maritime Vladislavo, quod ab hodierna die simus vobis veraces amici — — — - - — et vestris amicis erimus amici. Et quicumque vester inimicus fugerit ad nostram Civitatem ad nos, stando apud nos, nichil vobis noceat. Et si aliquid offenderet, nos illud componemus, quod si non componeremus, ipsum vobis dabimus. Et quando ei placuerit exire de nostra civitate, non dimittemus eum in terram vestram, sed ut conducamus eum ad alienam terram. Et si ipse de aliena terra venerit, et depredaverit terram vestram, et fugerit ad nos, ipsum recipiemus, et quod habuerit depredatum, totum reddemus. Et si vos, domine Rex, dederitis ei gratiam et in terram suam eum retornaveritis, et iterum videndo culpam ipsius, eum minaveritis, et si habente baliam aliquod tulerit in terra Regni vestri, cum illo recipiemus eum. Et si ipse fugendo ante vos vel ante gentem vestram, aliquid tulerit et adduxerit in civitatem, reddemus illud, et si hoc non fecerimus, hoc sacramentum sit super nos. Et si vobis evenerit aliqua fortia, et fugeris ad nostram civitatem ad nos, recipiemus vos sicut dominum cum omni amore, cum omnibus vestris magnatibus et cum omnibus aliis

vestris, qui vobiscum fuerint; et quantum vol
stare apud nos, stetis cum omni honore ; et nul
faciemus neque vobis domino, neque uxori ve
filiis vestris, neque alio vestro habere, neque
vestris, neque alio vestro, neque habere eorum, s
atis honorem et salvationem secundum nostrum
dominus. Et quandocumque volueritis ire de nobi
partem, ibitis scapuli cum omni honore cum omni
et cum toto habere vestro et cum toto habere eorum
conducemus. Et terre vestre et civitatibus vestris
demus nec manifeste nec occulte, sed ut amemus
nosmet ipsos. Et ut stemus in antiquis maceriis, e
illis non conprehendamus nullo modo Et Comercari
stet apud nos, et a nobis nullum scandalum habeat
est de vestra iustitia, totum ad plenum tibi demus.
do vos per mare adiutorium a nobis quesieritis e
tibi in adiutorium, in illo anno dimittas nobis tot
quod habemus in usum dandi, et nostris mercator
ambulant per terram vestram, dimittatis datium, sic
avus vester et pater vester, quando adiuvabam
dimiserunt nobis. Si autem non poterimus vobis ire
torium, tollas totum illud, quod est de consuetudine.
sic iuramus vobis sicut nostri nobiles nuntii iur
Matheus Bobatie, Gervasius Naymerius et Petrus de
et per nullam occasionem rumpemus hoc sacramentu
cum, et ut firmum teneamus. Et si aliquod iniustum
fuerit inter nos, cum iudicio reparetur, et sacrament
per tibi tenebimus firmum — — — — — Et secund
est consuetudo avi vestri, et patris vestri, civitas c
ut habeant legem inter se de Sancto Michaele usque
ctum Georgium.

Signum Petri Ballislave, Johanis Bogdani, Ve
dimiri, Martinusii Gervasii, Andree Ballislave, Jacol
mire, Jabrane Proculi, Cerne Vitane, Michahelis
Petri Srette, Grubesse Gundule, Calenda Cerneche,
Srette, Marini Calende, Grubesse Ballislave,
Theodori.

† Stephanus Vladislavus cum divino adiut
totius terre de Rassa, Dioclitie, Tribunie, Zachul

Comiti, Nobilibus et Comuni Ragusii, ipsos habere pro a eorumque privilegia, que ab avo et patre meo obtinuerunt tenere inviolabiliter, dummodo et ipsi hoc facient, et nullum malum vobis faciam nullo modo, donec tres sententias vobiscum fecero.

Kivül: Caputularium translatum de Slavonico in Latinum de pacto, quod habemus cum Rege Servie Vladislavo.

(XIII. századi fordítás bőrhártyán, a bécsi császári titkos levéltárban. Az eredeti szerb szöveget lásd Okmánytárunk II. kötetében 330. l.)

225.

Endre kapornoki apát egyházának alattvalóit Mihály comes pártfogásába ajánlja. 1240. körül.

(A gróf Zichy család Okmánytára I. köt. 2. lap. Nagy Imre közleménye.)

226.

Benedek fehérvári prépost és királyi kanczellárnak bizonyság-levele, hogy János Tádénak fia Érdyben fekvő részbirtokát és egy sziget felét hat szabados szolgával Mihály comesnek eladta. 1240. körül.

(A gróf Zichy család Okmánytára I. köt. 4. l. Supala Ferencz közleménye.)

227.

A budai káptalannak ezen tárggbani jelentése IV. Béla királyhoz. 1240. körül.

(A gróf Zicby család Okmánytára I. köt. 5. l. Supala Ferencz közleménye.)

228.

Benedek olchai prépost Mihály veszprémi comest Erdubanfekvő birtokára nézve biztosítja. 1240. körül.

(A gróf Zichy család Okmánytára I. köt. 4. l. Supala Ferencz közleménye.)

229.

IV. Béla királynak privilegiuma a samobori vendégek számára. 1242.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Choruacie, Rame, Seruie, Galicie Cumanieque Rex omnibus Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem et omne bonum. Vbicunque nostri nominis interuentu posse credimus aliquibus subueniri, pium nos decet adhibere fauorem; presertim ne uel ueritas occultetur, aut iniquitas preualeat equitati. Eapropter ad noticiam vniuersorum uolumus peruenire, quod accedentes ad presenciam nostram hospites nostri de Zumobur prope castrum Oclych existentes, humiliter a nobis flagitarunt et instanter, vt modum et statum libertatis eorundem, de gracia et prouidencia pie memorie Regis Colomani karissimi quondam fratris nostri, iuxta tenorem libertatis hospitum de Petryna liberaliter concesse, nostrarum auctoritate literarum dignaremur confirmare. Nos itaque considerata eorum vtilitate, precibus ipsorum fauorabiliter annuentes, sub libertate iam prefata ipsos duximus perpetuo statuendos. Cuius seriem in priuilegio memorati fratris nostri taliter uidimus contineri: Vt videlicet ipsos nullus judicum nostrorum, preter Maiorem Ville eorum, quem voluntarie elegerint, audeat iudicare; et si ab ipsorum Judice conquerentibus satisfieri non poterit, Judex eorum in nostra presencia et non alias, super ipsa causa citatus debeat et teneatur respondere. Et si ipsi alias coram judice quemcunque impeterent super aliquo, eis iudicetur iuramentum. Statuimus eciam, quod si Banus eis ad ualorem vnius marce dampnum faceret, in centulpo restitueret eisdem. Tamen Bano non aliud nisi domos suas occasione descensus dare teneantur; pro aliis uero necessariis precium recipiant. Et si aliquis ipsorum prole caruerit, tam ipso uiuente, quam a seculo transmigrante, bona sua, cuicumque

equo vel boue calumpniatur ab aliquo; pro quant
tum facere presumpserit, sibi calumpnians testibu
restituat, et res pro qua causabatur ad requirent
tur. Et si quis ipsam uillam intrare uoluerit
omnia bona sua, domus videlicet et alia, que poss
bus scientibus liberam habeat uendendi facultate
dens de villa retineat eadem. Statuimus eciam,
tem, quemcunque uoluerit, in suam recipiant Ecc
decimis eorum, prout mos est hospitibus vbicumq
tibus, disponentes. Mete autem terrarum dictorum
nostrorum de Zumbur, sicut per litteras nostri fidel
Stephani fratris Bobonegh, qui ad id cognoscendu
ter per nos fuerat destinatus, inteleximus, hoc m
guntur: Prima meta incipit de Thopol, et tendit
vnum; deinde tendit ad Brenilaz; deinde per silu
ad Rochoyca, vbi due aque simul ueniunt; deinc
tendit usque quod uulgo dicitur Pyzni; deinde pe
iterum tendit ad Rocoycha (igy); deinde ad Breztl
postea vltra montem ter lit in riuum Chernych;
Lipoicham; deinde per montem tendit ad Grabon
deinde per eundem montem, qui uulgo dicitur Pozo
ad Gradna; et deinde descendit ad uiam, per q
iuxta Presekam ascendit ad montem, et per eanden
scendit ad fontem Byzterch; et per Byzterch uadi
Boboycha exit; et iterum tendit ad priorem metan
Nec hoc tamen sub silencio uolumus preterire, quc
hospites nostri nobis annuatim pro collecta centu
soluere tencantur. Vt igitur enarrate libertatis se
dictis hospitibus salua semper et irreuocabilis p
presencium ipsam auctoritate, ac dupplicis sigilli
pressione propensius confirmamus. Datum in villa
anno Dominice Incarnacionis millesimo ducentesim
gesimo secundo; Regni uero nostri anno octauo.

(Az eredeti után Kukuljevics János, Jura Regni Croatiae et Slavoniae I. rész. 62. l. — V. ö. Fejér Cod. Dipl. IV. 264. lap.)

230.

IV. Béla király megerősíti a Frangepánok számára III. Béla és II. Endre királyoknak Modrus és Vinodol vármegyéket tárgyazó adományait. 1242.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie Comanieque Rex omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem et omne bonum. Ad vniuersorum noticiam harum serie volumus peruenire, quod accedentes ad nos fideles nostri filij Seruidonis (Ser Uidonis) de Wegla, scilicet Johannes, Fridericus, Bartholomeus et Seruido, presentauerunt quedam scripta nobis, asserentes ipsa esse exemplaria priuilegiorum nostrorum antecessorum, videlicet aui nostri Bele bone recordacionis, et patris nostri Andree quondam Regum Hungarie, quorum originalia propter discrimina itineris, que tunc imminebant, non poterant apportasse; postularunt hec eadem nostro priuilegio confirmari, maxime cum ipsa fuissent sub sigillis quarundam authenticarum personarum collata, quibus fides bene poterat adhiberi. Nos itaque tempore necessitatis considerato, cum nos persecucio impelleret Tartarorum, et ipsorum non modico indigeremus seruicio, tenore rescriptorum, quod inferius obseruabitur annotato, nostris litteris et duplicis sigilli nostri munimine decreuimus roborari. Adicientes, quod idem ipsis se obligantibus, quod cum nos successoresue nostri in Regno Croacie personaliter fuerimus constituti, ex ipsis, videlicet Comitibus, vel heredibus et posteritatibus eorum vniuersis, vnus personaliter, pro posse decenter expeditus, suis duntaxat proprijs in expensis, tamdiu quamdiu ibidem fuerimus, in recompensacionem suscepti beneficij in seruicijs perseuerare debeat et teneatur; ad alia vero seruicia in priuilegijs antecessorum nostrorum contenta et obligata ipsos (Johannem), Fridericum, Bartholomeum et Seruidonem, ac heredes et posteritates eorundem vniuersos ex plenitudine gracie Regalis et pre-

rogatiua nostra amplius perpetue nullatenus volumus esse obligatos. Tenor autem priuilegij Bele aui nostri quondam incliti Regis Hungarie talis est:

In nomine stb. Bela stb. (következik III. Béla királynak 1193-ki privilegiuma, mint fentebb 34. sz. a.)

Tenor vero privilegij Regis Andree patris nostri talis est:

In nomine stb. Andreas stb. (következik II. Endre király 1223-ki privilegiuma, mint Fejérnél Cod. Dipl. III. köt. 1. rész 403. l.)

Datum apud Tragurium VI°. idus Marcij anno Domini M°CC°XLI°. Regni autem nostri anno septimo.

(IV. Béla királynak 1251-ki megerősítő okmányából, mint alább 259. sz. alatt.)

231.

IV. Béla királynak parancsa Dénes bánhoz, hogy a topuskai apátság javai és Glina helység közt a határokat szabályozza.

1242.

Bela Dei gracia Hungarie Rex omnibus presentem paginam inspecturis salutem in domino Jesu Christo. Ut posterorum noticie liquido posset clarescere quod provide et attente ordinatur ab aliquo, presertim quociens negocium parcium de Regali consciencia sine debito terminatur, sollerter est provisum literarum patrocinio stabilire. Eapropter ad noticiam universorum volumus pervenire : quod accedens ad presenciam nostram dilectus nobis in Christo Johannes Abbas de Toplica humiliter nobis supplicavit et instanter : quod nos divisionem terre Castri de Guora inter ipsum ab una parte, et Glinenses ab altera factam per Comitem Marcum, filium Borochuni, destinatum ad hoc a dilecto et fideli nostro Dyonisio Bano, cui hoc idem specialiter

comiseramus exequendum, presentibus eciam fideli clerico nostro Magistro Nikolino ad hoc pro pristaldo per nos deputato, nec non homine Capituli Zagrabiensis et homine Preceptoris Templariorum de Goura, ac hominibus hospitum nostrorum de Perna et Petrina, et pluribus aliis fide dignis, ne ulterius per iam dictos Glinenses ipsius Ecclesia posset indebite molestari, favorabiliter acceptare et nostris literis dignaremur confirmare. Nos igitur precibus ipsius, que iusticiam et pietatem continere videbantur, clementer annuentes, seriem divisionis premisse, sicut in literis supradicti Comitis Marci sub proprio suo sigillo nobis porrectis vidimus contineri, ratam et acceptam habuimus ut decebat. Nomina autem possessionum, que ad Abbatis partem pertinent, in premissis expressa litteris sunt hec, videlicet: Crathka ultra Sawam, villa Schuchia citra Zawa, Lubugn, villa Terredych et locus ubi Lagna cadit in Zawa, tam citra quam ultra; terra ville Brathkovychy citra Zawam et ultra, villa Rakolechiche, villa Trebochel, villa Pyschan, villa Heberkov, villa Peschena, villa Reth, que fuit terra Weden; villa Scerda super rivulum Scelna, villa Gregen, terra Sancte Crucis terra ubi Steuenicha cadit in Scelna, villa Welezna, villa Steuenicha, que est Borth; villa Dedech, villa Moznav, villa Bebrevnicha, villa Yelseunicha. Dividit autem ipsam partem Abbatis rivulus Gradiza eundo in Zawam, et Zawa usque dum derivatur in aquam (que) Chygovge dicitur, que transiens silvam Zava vadit per campum aquosum, qui est campus Logna, et cadit in fluvium Logna. Nec tamen pretereundum est, quod rivulus Gradiza non a capite incipit esse meta, sed a loco, ubi rivulus Scopnik cadit in prenominatum rivulum Gradizam. Ut autem ordinacio predicte divisionis salva et inconcussa permaneat, presentibus eam litteris sub duplici nostro sigillo perpetuo confirmamus. Datum in Segust, anno Dominice Incarnationis MCC. quadragesimo secundo, Regni vero nostri anno octavo.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 79. l.)

232.

Uros István szerb király békességet és barátság raguzaiaknak. 1243.

In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Eg
Vros Dei gratia Rex totius terre Rassie et Ma
Comiti Ragusii Johanni Michaeli et omnibus n
Communi eiusdem, quod ab hodie in antea donec
ritis mihi in fide, iusti ia et amore, ut vivam v
pace et amore, sicut vi it dominus pater meus
antecessoribus et vobiscum. Et vestri mercatore
homines sani, non di fortiati, ut veniant libere
eundo, comperando et vendendo per meam terr
illud quod est consuetu lo damdi stb. Et meus C
stet in vestra Civitate, sicut stetit domino patri m
nec sit inter nos a Sa o Michaele usque ad San
gium, sicut fuit diebus domini patris mei cum ve
cessoribus et vobiscum in loco constituto. Et cum
rint judices, iurabunt rectum iudicium iudicare,
consuetutinem. Et ad hoc iuramentum iuravi
Rex stb.

Anno Incarnationis Domini nostri Jesu Ch
simo CCXLIII. mensis Augusti quartodecimo
tione prima.

(A bécsi császári titkos levéltárban őrzött eredeti pél

233.

Raguza város baráti igos egyezkedése Uros István szerb királylyal. 1243.

Ego Johannes Michael Comes Ragusii cum Consiliariis et Nobilibus et Communi Ragusii iuramus tibi domino Stephano Urosso Regi, nostra voluntate, mundo corde, recta fide, sine fraude, quod ab hodie in antea diebus nostris et tuis nondivise simus fideles et recti amici tui, et quod vivamus vobiscum in amore et pace, sicut vixerant antecessores nostri et nos cum avo et patre vestro. Et quando placuerit tibi domino Regi vel tuis hominibus venire vel causas mittere in nostram Civitatem, Civitas nostra sit vobis aperta, et stetis sani sine ulla molestia, sicut est antiqua consuetudo. Et si aliquis inimicus tuus ante te fugerit in nostram Civitatem, recipiamus eum, sicut receperunt eum antecessores nostri, in consuetudine avi et patris tui, et nobiscum stando non noceat terre tue nullo modo. Et si nobiscum stando, aliquando tibi nocuerit, et manifeste illud ostensum fuerit, componat illud tibi, quod nocuerit; quod si non reddiderit, nos ligatum ipsum tibi dabimus; quod si ipsum tibi non dederimus, cum nostro habere illud dampnum componemus. Et tuus Comerzarius stet in nostra civitate cum omni directura donec tibi placuerit, sicut stetit diebus avi et patri tui, et si in alium locum illum posueris, nos non tenebimus tenere comercum. Et si aliquid iniustum factum fuerit inter nos vel inter homines nostros, cum iustitia iustificetur. Et hec pax diebus nostris et tuis nullo modo per nullum factum solvatur. Et stanec sit inter nos a Sancto Michaele usque ad Sanctum Georgium, sicut fuit diebus avi tui et patris tui cum nostr is antecessoribus et nobiscum in aliquo loco. Et judices, cum insimul fuerint, iurabunt rectum iudicium iudicare, sicut est consuetudo iudicandi.

† Isti iuraverunt : Prenominatus dominus Comes

Johannes Michael, et Petrus Ballislave, Bubanna, Grubessa Gundule, Velcius Vladimiri, Clemens Sersii, Theodorus Bobatie, Johannes Catharinus, Petrus Srette, Jacobus Negamiri Cerne, Symon Benesse, Calenda Jampino, Marinus Zuynice, Johannes Sersii, Bocinus Babalii, Nyciforus Srette, Peregrinus, Bogadanus Pigini, Jacobus Vulpicelle, Petrus Scaritii, Dobraslavus Rastii etc.

(Eredetie a bécsi császári titkos levéltárban.)

234.

Trau város megbizottakat rendel a Spalato várossal kötendő békességre. 1243.

In Christi nomine. Anno Incarnationis eius millesimo ducentesimo tertio, indictione prima, mense Septembris die XI. intrante. Temporibus domini Treguani venerabilis Episcopi, Stepconis Comitis, Petri de Luca, Pauli et Marini Blasii Judicum Traguriensium, in insula que vocatur Buua, iuxta ecclesiam Sancti Petri hoc actum est. Nos quidem memorati Judices et universa Communitas Traguriensis compromittimus et obligamus nos firmiter, compromittentes in manibus religiosorum virorum fratris Girardi Mutinensis, et ipsius fratrum Pauli et Andree de Ordine Fratrum Minorum, quod bona fide et sine fraude stabimus ad omnia, que ipsi inter nos et Spalatenses duxerint statuendum, ordinandum vel precipiendum. Interposita etiam iuramenti religione firmamus observare omnia suprascripta, et nunquam contravenire. Si vero, quod absit, eorum precepto vel compositioni rebelles vel inobedientes fuerimus, volumus illa pena teneri, quam ipsi in litteris reformande pacis duxerint statuendam. Testes sunt: dominus T. Episcopus supradictus, Thomas Archidiaconus Spalatensis, Philippus civis Jadrensis, Rantulfus et Naesarius Justinopolitani, et alii multi.

Ego Johannes Casioti examinator manum meam mitto. Et Ego Gausinna, Primicerius et Traguriensis Juratus Notarius, precepto predictorum Judicum et Communitatis Traguriensis hanc cartam scripsi et signo consueto signavi.

(Eredetie a bécsi császári titkos levéltárban. A békekötést lásd Okmánytárunk VII. vagyis a II. folyam 2. kötetében 149. l.)

235.

IV. Béla király Vojszló helységet tárgyazó privilegiuma Obuszk Ambros comes számára. 1244.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Cumanie Bulgarieque Rex omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem in uero salutari. Ad vniuersorum noticiam tenore presencium volumus peruenire, quod cum dilectus et fidelis noster Comes Jacobus Obusk, vnacum fratre suo Comite Ombrosio a tempore juuentutis ipsorum nobis adherentes multa seruiciorum inpenderunt insignia, et in diuersis fortune casibus iuxta nostre beneplacitum voluntatis personas et res fideliter exposuerint et deuote; maxime tamen eo tempore, quo Tartari nostrum Regnum hostiliter subintrarunt in expedicione habita contra gentem prememoratam nobis pro uiribus laudabiliter dimicantes; postmodum autem in maioris facultatis argumentum proprijs commodis et expensis usque maritima sunt secuti, nostris vtique obsequijs iugiter inherentes. Porro cum adhuc idem bonorum actuum exercicia nullis formidantibus ingressum, quem contra eosdem Tartaros sepius habuimus, in quo Jacobus frater eiusdem Ambrosi pro militicia (így) Regni nostri est interemptus, Ambrosius uero fere letaliter est wlneratus. Nos igitur ex officio quibus Regio dignitatis incumbit metiri merita singulorum, et singulis pro meritis respondere, quamquam pro modico reputemus quod ad presens sibi faci-

mus respectu eorum que facere intendimus, qu
Castri Quazdi Woyzlou vocatam, sitam in Com
na, dedimus et donauimus Magistro Ambrosio
perpetue possidendam et habendam, nemine c
per fidelem nostrum Comitem Stephanum de
introduci facientes. Cuius termini, quemadmod
litteris Capituli Albensis, cui commiseramus, can
ordine distinguntur : Prima meta egreditur a qu
Sebesnilaka vocato, et tendit ad partes o
magno spacio, et egreditur ad quoddam fluuiun
vocatum transeuntem a qua sunt due mete ter
meta est arbor piri; inde egreditur ad finem vill
domine dicte, ubi sunt erecte due mete terree, in
tres arbores wlgariter *haraztfa* dicte; deinde e
partes meridionales ad metas terreas duas *heci* (
ciones et progressus, tenent metam cum terra C
filij Pousa; abhinc autem protendens directe ad
dionales ad duas metas terreas, vbi tenet metam
Capituli Quinqueecclesiensis; abhinc autem des
partes occidentales veniens ad duas metas teri
paululum procedens peruenit ad quoddam fluuiu
laka vocatum; peruenitur non in magno spacio i
uio, vbi separat et distingit a terra Capituli Q
siensis; transeuntes autem ipsum riuulum ad du
reas in commetancitate Petri filij Zadur; deinde
ad partes septemtrionales non in modico spacio a
terreas, vbi tenet metam cum Petro filio Zadur a
hinc ad duas metas in magno spacio; deinde pe
fluuium Soporca sepedictum, tendens et circumd
ad metam capitalem vel priorem, ibique terminat
hec a nobis facta donacio seu collacio robor optii
firmitatis, nec possit ab aliquo processu temporu
reuocari, presentes concessimus litteras dupplicis
munimine roboratas. Datum anno ab Incarnacior
ducentesimo quadragesimo quarto, tercio kalen
Regni autem nostri anno octauo.

(Garai Miklós nádornak 1384-ki itélő leveléből, a buda levéltárban.)

236.

IV. Béla király Junk Izsák fia számára megerösíti Zlonyn és Worbouch birtokát, melyet az Kálmán galiczíai király és szlavoniai herczegtöl adományúl nyert. 1244.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 80. l.)

237.

IV. Béla király Bolondoczi Mihály comesnek a rákosi csatában kitüntetett vitézségéért a Gönyö helységben lévö királyi udvarnokok földét adományozza. 1244.

(Hazai Okmánytár I. köt. 22. l. Ráth Károly közleménye.)

238.

II. Frigyes császár és sziciliai király felszóllítja Almissa dalmatiai város községét, hogy az Apuliában véghez vitt károsításokért tegyenek eleget. 1244.

Fr(idericus) Dei gratia Romanorum Imperator Semper Augustus, Jerusalem et Sicilie Rex, universis hominibus Dalmacii fidelibus suis gratiam suam et bonam voluntatem

Ex his, que ad audientiam nostram de Apulie p
relatio protulit, de vobis ad nos turbationis occ
miratione pervenit, dum pro fructibus devoti
quam Maiestati Nostre debetis, aborsum opinioni
dudum de vobis conceperamus, offertis. Cum en
tis duobus humanitatis exemplis, et vestrorum o
one, fideles nostri de Regno fidem a vobis plen
securitatis expectent; nonnulli ex vobis sub vel
lium per Apulie maritimam discurrentes, piratica
colas fideles nostros exercent, et quo magis n
dignius, vascella specu iter navigantia cum re
offendunt, mutatis in hiis victricibus aquilarum
insigniis, ut navigantes intrepide dolosas ipsoru
non evitent. Cum igitur, sicut pro certo tenemu
predicta non valeant, qu n ipsis cogniventia vestr
sensus accedat, devotioni vestre mandamus, qua
II menses a receptione presentium numerand
quoque, que Vgo de l a Magister Procurator Cu
lia fidelis noster per l eras suas vobis ascribe
regnicolis fidelibus nostris illata, faciatis cum omni
restitui. Scitur, quod si in presenti mandato nost
erit a vobis debita satisfactione provisum, fidelibu
nobis digne mandabimus fore cautum. Date ap
Pendentem, XIII. Marcii II. indictitionis.

(Eredetie bőrhártyán, a bécsi császári titkos levélt

239.

István zágrábi püspöknek Drenchyna helységet tár
mánya Brochinai Mark comes, Brochun fia szám

Stephanus Dei gracia Episcopus Zagrabiensi
presentes litteris inspecturis sal[n] uero sa

vniuersorum noticiam tenore presencium uolumus peruenire, quod cum Gregorius filius Vechezlov, de genere Marc. filij Brochvn de Brochina, quendam hominem, cuius terram uiolenter occupauerat, sub proteccione Andree condam Comitis de Gora Regia auctoritate constitutum, ausu temerario in propria domo sua combussisset, ac insuper hominem Regis dehonestans uerberasset; pro tante infidelitatis excessu pena eiusdem esset ad mortem condempnatus, et culpis promerentibus laqueo suspensus; nec non et quedam ipsius terra nomine Drenchyna fuisset predicto A. Comiti a domino Rege collata, quam ydem Comes fratribus et filio predicti infidelis redimendam exponebat, nec ijdem redimere ualuissent: tandem quia uicinitate nobis adiacebat, prout ab illarum Parcium nobilibus fuit pro centum et triginta marcis extimata, nos ipsam terram pro eadem sumpma pecunie filio eiusdem et omnibus fratribus et cognatis suis presentibus et non contradicentibus libere comparauimus, et comparatam plurimis annis pacifice iustiori modo possedimus. Quam postmodum dilecto et fideli nostro predicto M. Comiti pro fidelibus seruicijs suis loco et tempore nobis impensis ac eciam impendendis, sibi suisque heredibus contulimus iure perpetuo possidendam; ita tamen, quod nulli nostrorum successorum ipse uel eius posteritas pro dicta terra quicquam deseruire teneantur. Ad hec dictus M. Comes se nobis sub sacramento obligauit, quod quamdiu sibi uita comes existeret, omnimodam fidelitatem et seruicium exhiberet. Volumus eciam, quod si alique littere huic facto contrarie coram aliquo judice fuerint demonstrate, in nullo per easdem presentibus possit derogari. Ne igitur processu temporis ab aliquo hec nostra donacio queat in irritum reuocari; presentes litteras nostro sigillo roboratas eidem Marco Comiti concessimus. Anno Domini M°CC° quadragesimo quarto.

(Eredetie börhártyán, a hártyazsinegen függött pecsét elveszett; a budai királyi kamarának a zágrábi országos levéltárban lévő okmányai közt.)

240.

A bácsi káptalannak bizonyságlevele, hogy Petku nevű birtokuknak részét Gergely, Tamás bán fiá 1244.

Bachiensis Eccle ie Capitulum vniuersis bus presentem paginam inspecturis in uero salu Notum sit omnibus tam presentibus quam futuri dentes ad nostram presenciam Peturka filius Pet suo Petkv ex una par ; Andreas procurator Thome Bani ex altera, retulit dictus Peturka, q sua hereditaria nomine Fizeg partem suam, q porcionem pertinebat, uam scilicet terram qued mine Nodalos diuidit, u ndidisset predicto Greg decim marcis argenti, t summam pecunie in pr ad plenum confessus est se habere; ita uidelicet, tas illius aque pertinet ad Petkv, et pars ad Gr mitem cedit in modum mete; ita eciam, quod e ad Semekfiv, et ibi conterminantur mete illius te idem Petkv obligauit se per se, et uerus procura fratribus sic, quod si aliquis ex suis fratribus au iam dicte uendicioni contraire presumeret, ipse c respondere teneretur. Vt igitur huius uendicior retroactis temporibus per posteros nequeat uiolari peticionem presentem concessimus paginam sigil nimine roboratam. Anno gracie M°CC°XXXX°I sito vacante, Andrea Lectore, Symone Cantore, Bachiensi vacente, Andrea Archidiacono Syrmie Custode, Antonio Segediensi, Micola Decano, cet nicis Deo feliciter ministrantibus.

(Eredetie bőrhártyán, közönséges kenderzsinóron függő a budai kir. kamarai levéltárban.)

241.

A pécsi káptalannak bizonyságlevele, hogy Vya nemzetségbeli Elek Holmos nevü birtokának harmadrészét File zágrábi prépost testvéreinek eladta. 1244.

Farkasius Prepositus Quinqueecclesiensis totumque eiusdem loci Capitulum omnibus presens scriptum cernentibus salutem in Domino. Constitutus in nostra presencia Alexius filius Petri de genere Vya confessus est, se terciam partem terre sue nomine Holmos cum tercia parte silue vsque aquam Hoscha Phileto Preposito Zagrabiensi, Petro, Thome fratribus dicti Prepositi ex parte terre ipsorum pro decem marcis argenti vendidisse, et precium totaliter recepisse. Ne uero super hoc dubitetur : nos ad peticionem dicti Alexij supradictis fratribus presens scriptum contulimus sigillo nostro munitum. Anno gracie millesimo ducentesimo quadragesimo quarto.

(A pécsi káptalannak 1356-ki »nobilis vir Magister Stephanus de Mykola, de Comitatu Wolkow« kérésére az új pecsét alatt kiadott másodpéldányából, a budai kir. kamarai levéltárban.)

242.

IV. Béla királynak Vizköz helységet tárgyazó adománya Hudina comes számára. 1245.

In nomine Sancte Trinitatis et Individue Unitatis Amen. Bela Dei gracia Vngarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Gallicie, Lodomerie, Cumanieque Rex in perpetuum. Circum-

speccio Regum provida condignis premii
quentibus sic decet occurrere, ut alii eo
invitati, ad servicia et probitatis studia f
dantur. Hac igitur consideracione inducti, ad
presencium posterorumque noticiam harum se
pervenire : quod cum fidelis noster, Comes Hud
tempore grata nobis fidelitatis obsequia impendi
sua, absque diminucione aliqua, ad nostra benep
tatis exponendo, idem ipse de virtute in virtute
eo maxime tempore, quo subita Tartarorum irru
dispendium Regno nostro ingessit, nobis pariter
ultra Drawam profectis, pro suo posse, per omn
spacium, quo moram ibidem traximus, iuxta nos
decenciam, fideliter affuit et devote, laboribus e
rerum suarum, quos et quas sub obtentu gracie n
suos subire oportuit, pensatis minime vel curatis
nobis versus maritima progessis, iam dictus Com
pro honore Corone Regie, in Regno nostro existens
suam suis viribus contra Tartaros antedictos sepe
exponere non expavit, laudabiliter preliando, ubi
conflictu cum eisdem, post multorum cognatoru
necem et post multiplicem cruoris sui effusionem,
veraciter constitit, maximam nostrorum multitudi
stili impetu defensavit. Porro cum de maritimis
duce Christo, prememoratus Comes Hudina nos
honestate debita receptans, effudit largiter quid
oportunum. Hiis itaque et quam pluribus huiusm
tis operibus, pie circa ipsum inducti, eundem Co
nam, cum quatuor consanguineis suis, Petro videli
Bogdano et Potochino in aulicos et servientes nos
mus speciales, cui eciam in recompensacionem ta
cium serviciorum suorum, et ut aptior ad obsequi
in futurum, quandam terram Wiscuz vocabulo,
wam, in Comitatu Simiguiensi existentem, de Re
tate duximus conferendam, et per eum suis here
dumque successoribus iure perpetuo possidendam
collacionis corporalem possessionem ipsum per
strum Ladizlaum Palatinum et Comitem Simiguie
ritate Regia fecimus introduci. Cuius terre mete

litteras prefati Ladizlai Palatini et Comitis Symigiensis nobis constitit, hoc ordine distinguntur : prima meta incipit ab o riente ab aqua Ribinac apud duas arbores, quarum una gurtanfa dicitur et altera avellana, inde tendit per eandem aquam Ribinac versus meridiem perveniens ad aquam Ratcha, et incipit tenere metas cum Alexio, filio Moys, ubi sunt due mete terree sub arboribus, scilicet sub orno et piro, deinde per eandem aquam Ratcha tendit per partem meridionalem et ibi est meta terrea sub arbore gurtanfa, et inde progrediens per eandem cadit in aquam Chasma, ubi est meta terrea sub arbore tulfa, et incipit tenere metas cum populi de Garig. Inde vero per Chasmam tendens inferius ad occidentem pervenit ad pontem, ubi est magna via, ubi eciam sunt due mete terree sub arboribus, quarum una tulfa dicitur et altera rekecia, incipiens ibidem tenere metas cum Episcopo Zagrabiensi, deinde vero tendens per eandem aquam Chasma pervenit ad arborem pomi, sub qua est meta terrea, inde vero protenditur ad locum, ubi est aqua Churnuc, et aqua illa progrediens superius ad locum ubi propter inundaciones aquarum meta terrea fieri non potest, sed est arbor cruce signata, que arbor tulfa dicitur, et ibi incipit tenere metas cum populis Chesmice, demum quoque iuxta eandem aquam Churnuc progreditur superius versus septemtrionem, ubi est meta terrea sub ulmo, et iuxta eandem aquam tendit ad arborem, que dicitur gurtanfa, sub qua est meta terrea, et ibi incipit metas tenere cum Dyonisio Bano. Deinde vero vertitur ad orientem per eandem aquam Churnuc, de qua tendit usque ad aquam Musina, de qua eciam transiens pervenit ad campum ubi est meta terrea sub arbore gurtanfa, inde vero tendit versus meridiem ad magnam viam, que vadit per metas terreas versus orientem ad tres tylias, sub quibus sunt mete terree, et ibi incipit tenere metas filio Woinch Bani, et de ipsa via vadit versus meridiem ad campum, ubi sunt due mete terree, et de illis duabus metis pervenit ad caput Ribinac, scilicet ad priorem metam, tenens cum predicto filio Woinch, ibique terminatur. Ut igitur hec a nobis facta donacio robur perpetuum obtineat, presentem concessimus paginam caractere bulle nostre auree communitam. Datum per manus dilecti et fidelis nostri Magistri Benedicti, Reverendi Archiepiscopi Colocensis et Aule nostre Cancellarii.

Venerabili Stephano Archiepiscopo Strigonien
Quinqueecclesiensi, Cleto Agriensi, Blasio Ch
phano Zagrabiensi, Benedicto Jauriensi, Heym
Episcopis; Sede Wesprimiensi vacante, Artholpl
Sedem Ultrasilvanam electo. Ladizlao Palati
Simigniensi, Matheo Magistro Tawarnicorum
Comite Posoniensi, Dyonisio Bano tocius Sclauo
Judice Aule nostre et Comite Musuniensi, Rola
Dapiferorum nostrorum et Comite Supruniensi,
mite Nitriensi, Mauricio Magistro Pincernaru
Jauriensi, Stephano Magistro Agazonum et Comi
Balduino Comite Castri Ferrei, Cazmerio Comit
ceteris quam pluribus Magistratus et Comitatus
tenentibus. Anno ab Incarnacione Domini MCC
kalendas Maii. Regni autem nostri anno X.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I. köt.

243.

IV. Incze pápa a jadrai érseknek és papságnak hogy monostornak illő helyiségről gondoskodjanak kosiak számára. 1245.

Innocentius Episcopus seruus seruorum D
fratri . . . Archiepiscopo et dilectis filijs Clero Ja
tem et Apostolicam benedictionem. Credentes fir
rantes, ut preces nostras specialiter, cum pro reli
nis illas vobis dirigimus, adimplere curetis; lib
que religionis fauorem respicere dinoscuntur, n
vos hortamur. Hinc est, quod cum dilecti filij fr
Predicatorum de Jadria illue ad petitionem vest
Civitatis eiusdem, sicut intimantibus ipsis accepi
destinati, et nondum ibi locum, ubi morentur, con

rint obtinere : Universitatem uestram monemus et rogamus attente, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus considerato prouide, quam sit utilis vobis in illis partibus fratrum presentia eorundem, ipsis de aliquo loco, in quo morari commode valeant, et deuote Domino famulari, ad collationem vestram spectante, in Ciuitate predicta providere libenter et liberaliter studeatis. Mandatum nostrum taliter impleturi, quod deuotionem vestram exinde dignis in Domino commendare laudibus valeamus. Datum Lugduni XII. kalendas Januarij, Pontificatus nostri anno secundo.

(Farlati, Illyricum Sacrum V. köt. 76. l.)

244.

IV. Incze pápának engedélye a zágrábi püspök számára, hogy ellene és egyháza ellen az apostoli széknek birái a kiközösítés vagy interdictum ítéletét ne hozhassák. 1245.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 84. l.)

245.

IV. Incze pápa felmenti a zágrábi püspököt és ká
apostoli szék követeinek ellátási kötelessége alól.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt.

246.

IV. Incze pápa Uriás pannonhalmi apátot az egyete
házi zsinatra hívja meg. 1245.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei d
. . . Abbati Sancti Martini de Pannonia salutem et
cam benedictionem. Dei uirtus et Dei sapientia
Jesus Christus, cuius ineffabili subiecta sunt omnia
a fundationis initio splendore uirtutum suam illustra
siam, et sic insignem reddidit singularis priuilegio
ut per eius ministerium suum iustitia consequatur
et sedato guerrarum turbine mondo possit tranquil
uenire. Huius enim preminentiam dignitatis dum
renter attendimus, qui regimini Generalis Ecclesie,
meriti, Diuina prouidentia presidemus, reddimur c
citi, quod tempestatis horror, qua ipsa turbatur Ec
religio Christiana concutitur, per nostre prouisionis
celesti pietate propitia propulsetur. Hinc est, quo
ipsa Ecclesia per fidelium salubre consilium et aux
ctuosum status debiti possit habere decorem, ac d
terre Sancte discrimini, et afflicto Romanie Imperi
ualeat subueniri, ac inueniri remedium contra Ta

alios contemptores fidei ac persecutores populi Christiani, nec non pro negotio, quod inter Ecclesiam et Principem uertitur, Reges terre, Prelatos Ecclesiarum, et alios mundi Principes duximus aduocandos. Rogamus itaque deuotionem tuam et hortamur attente, per Apostolica tibi scripta precipiendo mandantes, quatinus ad presentiam nostram omni prorsus occasione postposita, usque ad proximum festum Sancti Johannis Baptiste personaliter uenire procures, ut ipsa Ecclesia ex tue uisitationis honore spirituale gaudium, et ex tua industria consilium percipiat profuturum. Sciturus, quod nos dictum Principem in predicatione nostra citauimus, ut per se uel per suos nuncios in Concilio celebrando compareat responsurus Nobis et alijs, qui aliquid contra ipsum proponendum duxerint, et satisfactionem ydoneam prestiturus. De personarum autem et euectionum moderato numero illam, cum veneris, prouidentiam habeas, quod tue nimis onerosus Ecclesie non existas. Datum Lugduni idibus Januarij, Pontificatus nostri anno secundo.

(Eredetie bőrhártyán, melyről a pápai ólompecsét lenzsinóron függ, a budai királyi kamarai levéltárban.)

247.

IV. Béla király Hudusa comes és rokonai számára szabályozza a Vizköz birtoka után járó katonáskodási kötelességet. 1246.

Bela Dei gracia Vngarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie Cumanieque Rex universis Christi fidelibus presens scriptum inspecturis, salutem et omni bonum. Quanto Regalis providencia ceteros dignitatis auctoritate precellit, tanto ea, que per ipsius Maiestatem salubriter ac prouide ordinantur, firmiori debent robore stabiliri. Proinde ad

universorum noticiam tam presencium quam
harum serie volumus pervenire: quod accendentes
presenciam Hodina Comes cum cognatis suis, vide
ka, Peter, Bogdan et Bothochin, nobis sua peticion
runt, quod pro terra quadam Wyschust nomine, sit
tatu Simigiensi, quam eis nostro privilegio ob fidelita
et servicia multimoda nobis et Corone Regie fidelite
contuleramus, Banus unumquemque ipsorum singula
pelleret, tam suo exercitui quam nostro, officium
exhibere. Sed cum terre dicte utilitas tanti servicii
et expensis non subpetat, talem eisdem graciam e
duximus faciendam: quod de quinque iobagionibus
ctis, nostro et Bani exercitui unus eorum cum equis
decentibus servire teneatur. Ita eciam, quod post d
eorum heredes seu successores eorundem prenomina
deant libertate, nec nos, seu successores vel iobagion
hanc libertatem infringendi habeant potestatem. U
hec nostra concessio perpetue firmitatis robur obtin
possit in posterum per que piam retractari, presente
concessimus ad maiornm r firmitatem, duplicis sigil
munimine perhenniter roboratas. Datum anno
MCCXLVI., quinto ydus Aprilis, Regni autem nost
undecimo.

(Tkalcsics, Monumenta hist. Episcopatus Zagrabiensis I. k

248.

István zágrábi püspök Ivanch helységben apáczazárdá
1246.

Stephanus Dei gracia Episcopus Zagrabiensis
presentes litteras inspecturis salutem in eo, qui e
omnium. Quoniam propter labilem hominum memori

quasi cautele mater, ut ius unicuique illesum servaretur, prudenter adinvenit gesta ipsorum litterarum testimonio perhempnare. Hac itaque consideracione inducti, ad universorum noticiam presencium posterorumque harum serie volumus pervenire : quod cum Ecclesiam in honore Sancte Marie, in villa Iwanch, construxissemus, et in eandem dominas moniales convocassemus : eedem donaciones salubriter factas inutiliter dissipantes, a nobis non habita licencia, recesserunt. Tandem ducti Dei misericordia, ad instanciam et evidentem peticionem illustrissimi Bele Regis et Regine, alias Sanctimoniales Christo famulantes in eandem Ecclesiam adduximus, quibus pro salute nostra, ut commode possent se sustentare, et pro domino Rege et Regina, et filio suo karissimo Stephano Rege, et pro nobis Deum exorare, omnes decimas populorum nove ville Iwanch, tam segetum, quam vini et porcorum et agnorum et hedorum ac apum et gallinas et decimas lini, que kitta dicuntur, et alia minuta que decimari solent in specie, et omnium vinearum nostrarum decimas in villa Iwanch, et tributum fori eisdem concessimus et statuimus pleno iure, singulis annis sine diminucione et contradiccione alicuius, ex consensu Capituli Zagrabiensis, percipiendas. Preterea eandem terram, quam priores domine in Iwanch possidebant, eisdem totaliter statuimus. Cuius terre meta prima incipit a terra iobagionis Episcopi nomine Povk, et venit ad arborem ilicis ; inde per rivulum venit ab arborem, que vulgo dicitur gertanfa ; abinde venit ad arborem, que wlgo dicitur chasfa ; deinde venit ad frucectum avellane ; inde per vallem descendendo venit ad fluvium Chemernicha, ad locum ubi est molendinum Radomerii ; deinde venit ad pontem, abinde iuxta fluvium Chemernicha eundo venit ad unam magnam pirum, inde venit ad molendinum Scytk, quod est super fluvium Chemernicha ; deinde venit ad caput fluvii Chemernicha, et iuxta caput predicti fluvii oritur quidam rivulus, et de rivulo itur ad unam cerasum cruce signatam ; abinde venit ad rivulum et de rivulo ad frucectum avellane ; deinde venit ad primam metam et sic terminatur. Item duo mancipia cum filiis et filiabus, et curiam cum domibus et edificiis ibidem prope ecclesiam Sancte Marie existentem, perpetuo pacifice et quiete contulimus possidendam. Et si quis de Comitibus nostris pro tempore consti-

tutis aliquam eisdem inferret molestiam, in
Omnipotentis, et Beate Virginis Marie et u
Et si aliqne nostre littere prius confecte, per
dictas contra hoc nostrum statutum fuerint pr
robur firmitatis volumus obtinere. Ut autem
ciones robur perpetue firmitatis optineant, p
nostro sigillo et nostri Capituli fecimus robor
manus Magistri Petri Archidiaconi de Kemlu
MCC. quadragesimo sexto.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis

249.

IV. Béla a gradeczi hegyet adományozza a zá
nak. 1247.

Bela Dei gratia Hungarie, Dalmatie,
Seruie, Gallitie, Lodomerie, Cumanieque Re
sti fidelibus, presencium noticiam habituris,
qui Regibus dat salutem. Oculi sedentis in th
considerare debent, quid sit utile, quid neces
speccio in ea pocius provisionis specie delect
id quod reipublice utilitatem respicit, opus e
scitur importare. Proinde ad univorsorum,
quam posterorum noticiam harum serie volu
quod accedentes ad presenciam nostram
Zagrabiensis, Magister Job Prepositus Bach
pelle nostre et Canonicus Zagrabiensis, Z
Chasmensis, Petrus Cantor Archidiaconus Z
chael Lector et Ladislaus Decanus Zagrabie
maricensis et Petrus de Kemluk Archidiacon
tulo Zagrabiensi nomine ac Vice Capituli, no

plicarunt, quod cum formido, que specialiter ex terribili sevitia Tartarorum seu aliorum hostili incursu ipsis in futurum imminere timetur, munitionem aliquam pro recipiendis, tuendis et defensandis suis et suorum personis ipsos querere seu condere impellat, montem quendam, nomine Gradyz, in Comitatu Zagrabiensi, iuxta Zagrabiam existentem, cuius montis partem quandam ad villam hospitum de Grez, quandam vero ad Wanlegen novimus pertinere, eis conferre et tradere dignaremur, cum non habeant in tanto vento turbinis, ymmo tam generali metu mortis, ubi sua et suorum capita valeant reclinare, vel bona Ecclesie Zagrabiensis ac sua tuto munimine defensare. Nos igitur, quibus ex suscepti regiminis officio incumbit universis nostre Corone fidelibus, maxime in tanto necessitatis articulo, manum auxilii porrigere, considerantes, quod talis provisio in corpore et anima nos hedificat ad salutem, dictum montem cum terra circumadiacente, sufficiente usui et commoditati unius magne ville, eidem Capitulo in perpetuum dedimus et contulimus pleno iure; hoc expresso, quod in eodem monte dictum Capitulum assumat pro se, hoc est pro communitate, decentem porcionem, que muniatur optime per expensas tocius Capituli; cuius municionis septa tempore discriminis venture, quod absit, illis pateant illosque suscipiant, qui sibi per se specialiter hedificare noluerint, vel fuerint impotentes. Persone vero supradicte vel alie de eodem Capitulo, que potentes fuerint hedificare sibi turres speciales, assumant ex voluntaria et speciali collacione Capituli loca arearum, in quibus hedificent turres et muros pro suis specialibus familiis atque rebus, secundum quod uniuscuiusque porcionem contingit; que quidem hedificia suis heredibus, heredumque successoribus, vel quibuscumque voluerint, valeant dare, donare, concedere et perpetuo legare, iuxta sue beneplacita voluntatis, dominio tamen ipsius castri dicto Capitulo per omnia reservato. In cuius montis, et terre circumadiacentis corporalem possessionem per fidelem nostrum Abram, Comitem de Moroucha, ipsum fecimus introduci. Ne igitur sepedictum Capitulum super dictis, monte et terra, temporum curriculo per quempiam inquietari valeat seu aliquatenus molestari, sed eis pocius perpetuo et irrevocabiliter perseverent, presentes in perhennem nostre collacionis stabilitatem concessimus et tradidimus lit-

teras, dupplicis sigilli nostri munimine in ius perp
ratas. Datum in Zolum anno Dominice Incarnac
simo ducentesimo quadragesimo septimo, tercio id
bris, Regni autem nostri anno duodecimo.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I. köt. 88. l.
Cod. Dipl. IV. köt. 1. r. 472. l.)

520.

*IV. Béla megerösíti 1225. kiadott, két topliczai birto
gyazó alapítványra vonatkozó privilegiumát, a zág
lan számára. 1247.*

Bela Dei gratia Hungarie, Dalmatie, Chroat
Seruie, Gallitie, Lodomerie, Cumanieque Rex unive
fidelibus presentium noticiam habituris, salutem i
est vera salus. Accedentes ad presentiam nostram
stri, Fyle Prepositus Zagrabiensis; Magister Job
Bachiensis, Comes Capelle nostre et Canonicus Za
Zoym Prepositus Chazmensis, Petrus Cantor Arc
Zagrabiensis, Michael Lector, et Ladislaus Decan
biensis, Petrus Camaricensis et Petrus de Kemluk
coni, et alii de Capitulo Zagrabiensi, nomine ac vic
privilegium, tempore nostri Ducatus concessum et no
sigillo impressum, nobis exhibuerunt, quod vidimu
nostra tenuimus, ac invenimus nec in cera, nec in
in aliqua sui parte aliquatenus viciatum, quod verb
bum presentibus inseri fecimus in hac forma:

In nomine stb. Bela Dei gracia Rex stb. (
Béla akkor ifjabb királynak 1225-ki privilegiuma,
tebb 120. sz. a.)

Petentes humiliter et attente, quatenus digna
Regie auctoritatis insigniis confirmare. Nos igitur
tentium desideriis assensum facilem adhibentes, d

legium auctoritate Regia confirmamus, statuentes, ut possessiones in eodem privilegio expresse, eadem gaudeant per omnia libertate, qua cetere possessiones eiusdem Ecclesie seu Capituli gaudere noscuntur. Ne igitur huius nostre confirmaciones series valeat processu temporum a quolibet infirmari, sed perseveret iure perpetuo illibata, presentes litteras dupplicis sigilli nostri munimine iussimus roborari. Datum in Zolum, anno Dominice Incarnacionis millesimo ducentesimo XLVII.; tercio idus Septembris, Regni autem nostri anno duodecimo.

(Tkalcsics, Monum. historica Episc. Zagrabiensis I. köt. 90. l.)

251.

Jadra város hódol a velenczei köztársaságnak. 1247.

Pactum Jadre.

In nomine Dei Eterni Amen. Anno ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi millesimo ducentesimo quadragesimo septimo, die primo mensis Augusti, indictione quinta. In presentia fratris Alberti Magistri Fratrum Minorum de Venetiis, fratris Venture eiusdem Ordinis, Alexandri de Resio Judicis Tarvisii, domini Alberti Papi de Tarvisio, Johannis Bergonci, Mathei de Padua, Gordiani, Angeli Franco, et aliorum plurium testium ad hoc rogatorum. Nos quidem Papo de Petrona et Grisogonus de Mauro Nuntii, Syndici, Procuratores et Actores domini Stephani de Piciga Judicis et Rectoris Jadretinorum None commorantium, et hic presentium et existentium, et ipsorum Jadretinorum, nomine ipsorum et Universitatis Jadretinorum et nostro asserimus: quod cum instigante humani generis inimico et exigentibus peccatis nostris, nos predicti Jadretini Civitatem Jadretinam rebellaverimus sine causa contra piissimum dominum nostrum Jacobum Teupolum Dei gratia Venetiarum, Dalm

Chroatie inclitum Ducem, Dominum quoque Quarte Partis et Dimidie totius Imperii Romanie, et contra famosissimam et magnificam Provinciam Venetiarum, et eorum incurrerimus indignationem hac de causa in tantum, quod a victoriosissimo exercitu eorumdem capta Civitate Jadretina iubente domino eiecti et expulsi fuerimus de eadem, et confusionem et desolationem maximam passi fuerimus in terris alienis; tamen licet immeriti confisi de clementia benignitatis predicti domini nostri Ducis suique Consilii et Communis Venetiarum missi fuimus a Jadratinis predictis ad pedes iam dicti domini nostri Ducis ad petendum eius misericordiam cum gratia, et Civitatem Jadre cum omnibus pertinentiis suis, et pacta et promissiones et obligationes faciendum dictis domino nostro Duci et Communi Venetiarum, atque recipiendum eorum nomine et auctoritate et nomine dicte Civitatis Jadre et Communis eiusdem et universorum Jadretinorum ubique commorantium, et super omnibus et in omnibus, que duxerimus faciendum tam in rebus quam in personis huius facti occasione ad voluntatem et beneplacitum iam dicti domini nostri Ducis eiusque Consilii atque nostrum, sicut in publico instrumento dicte procurationis et syndicarie manu Gabrielis Paulini Notarii et Ducalis aule Venetiarum Cancellarii confecto plenius continetur, tenor cuius inferius denotatur. Verum ad pedes predicti domini Ducis pro his humiliter accedentes, et gratiam et misericordiam postulantes, idem clementissimus dominus noster Dux cum suo Consilio ad Dominum et misericordiam respectum habens, et non ad merita nostra respiciens, nos omnes Jadretinos ad suam gratiam revocavit atque recepit, ac nobis et aliis Jadretinis universis iam dictis dictam dedit Civitatem cum pertinentiis suis, cum pactis et conditionibus inter nos tractatis, ordinatis et concordatis, et a nobis promissis nomine et vice atque mandato et auctoritate predictorum omnium Jadretinorum perpetuo observandis, que talia sunt: Volunt Jadretini semper Archiepiscopum eligere de Venetiis et habere a Gradu videlicet usque Caput Aggeris, eiusque electionem presentabunt domino Patriarche Gradensi confirmationem ipsius electionis postulantes; et confirmatione facta veniet electus ad Sedem Patriarchalem, et consecrationem de manu sua recipiet, facietque ei fidelitatem, reveren-

tiam et obedientiam ei exhibere promittens, et omnes honorificentias alias, quas dominus Lampredius Archiepiscopus exhibuit domino Patriarche Henrico Dandulo et obsequia debita ; iurabit quoque fidelitatem domino Duci et successoribus suis, et sic facient omnes Archiepiscopi, qui in perpetuum erunt, Ducibus et Patriarchis, qui per tempora erunt. Archiepiscopus autem a domino Patriarcha honorem accipiet consuetum, et ius de Dalmatinis Episcopis ei non minuatur. Habebit Archiepiscopus omnes introitus et omnes honorificentias, quas habere consueverant Archiepiscopi, qui fuerunt ante; et a Communi Jadre insuper omni anno in kalendis mensis Martii unum milliarium et dimidium cunicularum bonarum. Qui autem electus fuerit, si forte electionem in se factam recusaret, eligere de Venetiis non cessabunt, usque dum inventus fuerit, qui electionem in se factam recipiat. Clerus autem bis in anno, videlicet in Nativitate Domini et in Pascha Resurrectionis, laudes cantabunt in Maiori Ecclesia solempniter domino Duci et domino Patriarche, atque Archiepiscopo suo et Comiti omni anno, propter quod benedictionem recipiet consuetam. Habebunt itaque Jadretini semper Comitem de Venetiis, quem dominus Dux Venetiarum cum suo Consilio eligendum duxerit et constituendum in eadem Civitate perpetuo, vel ad terminum ad voluntatem et beneplacitum domini Ducis Venetiarum suique Consilii ; qui Comes, qui erit pro tempore, habebit in regimine suo et pro regimine suo liberum arbitrium in omnibus factis et negotiis illius terre, et ad iustitiam faciendam in rebus et personis, et ad omnia, que spectabunt ad salvationem illius terre pro honore Venetiarum, salvis pactis in presenti pagina comprehensis, et salvo quod terra Officiales habeat, sicut consuevit ad communes rationes faciendas, sine tamen preiudicio liberi arbitrii regiminis dicti domini Comitis et pactorum istorum. Etiam habebit dictus Comes duos Consiliarios de Venetiis, si domino Duci et suo Consilio placuerit. Pro salario dicti Regiminis dabunt Jadretini omni anno libras denariorum Venetorum duo millia. Et habere debeant Jadretini in communi suo redditus sui Comitatus, salvo quod dictus Comes habere debeat omnes honorificentias, quas alii Comites solebant habere. Habebit etiam dictus Comes pro sua habitatione et utilitate domum

cum omnibus pertinentiis suis, que fuit quond
Varicassi de Jadra, in qua nunc habitat nobilis
Maurocenus Comes Jadre de mandato dicti d
Ducis ; de valimento cuius domus Jadratini
Damiano predicto ad voluntatem domini Ducis.
dictus Comes fidelitatem domino Duci Venetiarm
soribus suis in perpetuum. Jurabunt autem et om
Comitatus Jadre a quatuordecim annis et supra
domino Duci et succesoribus suis, et ipsa fidelitati
renovabunt singulis decem annis. Jurabunt et
fidelitatem domino Comiti et Comitibus in perpetu
salva fidelitate domini Ducis ad honorem Ven
salutem Jadre. Et si forte contigerit, dominum
successores Jadre applicare, recipient eum Jadret
fice et tractabunt, et nuncios suos similiter. Et
Dux voluerit hospitari in domo Archiepiscopali, h
ad suam honorificentiam et voluntatem ; sin aute
ei domus honorabilis usque dum steterit ibi. Et q
netiis fecerit exercitum usque Ragusium, et a
infra, sicut Venetia faciet, sic facient Jadratini
numerum virorum suorum. Si vero fecerit exerci
ginta galeis et supra, que debeant transire Ragusi
ent inde Jadretini tricesimam partem, et stabunt i
Venetiarum usque dum steterit exercitus Venetiar
lentes Jadretini pro communi de omnibus navibu
orum, que illuc applicuerint ad portum faciend
dationem, quam Venetia tollit extraneorum navibu
tertiam partem dabunt Archiepiscopo suo, et due p
veniant in Commune Jadre. Omnes autem, qui er
Venetiarum, Jadretini ipsos pre amicis habebunt
beant Jadretini compagniam vel societatem aliquam
habere cursalium vel aliorum, qui sunt manifesti
aut raubatores, qui homines Venetiarum offendant,
Venetiam venientes aut redeuntes ab ea ; nec eos
recipere vel fidentiam aut securitatem aliquam eis
nec auxilium neque consilium eis impendere, nec
necessaria ministrare, nec aliquid horum ullo ing
facere. Item Jadretini parentelas de cetero non c
cum Sclavis, nec eos inter se recipient ad habitand

secundum voluntatem domini Ducis Venetiarum. Item abiurabunt Jadretini omni fidelitate et iuramento, quod vel que fecissent contra honorem domini Ducis et Communis Venetiarum. Obsides autem dabunt Jadretini quadraginta domino Duci et Communi Venetiarum, quos dominus Dux cum suo Consilio eligere voluerit et nominare de Jadretinis, moraturos semper in Venetiis obsides quadraginta omnibus expensis Jadretinorum ; et si eorum aliquis moreretur, dabunt alium in loco eius in electione domini Ducis et sui Consilii cambiendo dictos obsedes ad annum vel infra secundum voluntatem et beneplacitum domini Ducis eiusque Consilii. Dabunt insuper Jadretini omni anno in Venetiis Communi Venetiarum iperperos centum quinquaginta in kalendis Martii in perpetuum, aut tria milliaria bonarum cunicularum in Jadretinorum arbitrio. Preterea Jadretini, antequam intrent in Civitatem Jadre, muros et domos Civitatis destruent, et lapides portabunt suis expensis omnibus et labore ad voluntatem domini Ducis suique Consilii, nec ipsos muros vel ipsas domos rehedificabunt sine licentia speciali domini Ducis suique Consilii. Item si voluerit dominus Dux et Commune Venetiarum, facient, habebunt et tenebunt castellum vel castella, munitionem vel munitiones in Jadra ad voluntatem suam et eius Consilii. De soldis vero custodiarum dicti castri vel castrorum seu aliarum munitionum, pro quibus vos domine noster Dux petistis libras duo millia denariorum Venetorum solvendis et dandis a Jadretinis omni anno, sic nos prefati nuntii Jadretinorum asserimus, quod cum hoc Jadretini facere non possint tempore in presenti propter eorum nimiam paupertatem et desolationem, procedente tempore, si videbitur domino Comiti, qui pro tempore erit in Jadra, quod possibilitatem habeant Jadretini solvendi soldos dictarum custodiarum, hoc facient ad voluntatem Comitis memorati usque ad summam librarum mille omni anno. Laborabunt staream Jadretini ita tamen, si aliquo tempore videretur domino Comiti iam dicto, quod sine periculo terre Jadre laborari non posset, cessabunt Jadretini laborare staream seu in staream ad voluntatem domini Ducis Venetiarum eiusque Consilii. Erit autem portus salis in Jadra ad voluntatem domini Ducis et eius Consilii, et quotiescumque

eidem domino Duci et suo Consilio placuerit, ita quod factis et deductis expensis pro ipso negotio salis medietatem proventus, introitus et lucri ipsius salis habeat Commune Venetiarum et aliam medietatem Commune Jadre. Habebunt namque Jadretini iam dicti, qui exierunt Civitatem Jadre ubique commorantes, et qui remanserunt in Civitate, ipsam Civitatem Jadre cum pertinentiis suis, et libertate pristina, quam habebant in mercationibus et datiis tam in Venetiis quam in omnibus aliis partibus, salvo quod homines Venetiarum et alii suas possessiones habere integre debeant in Jadra et eius Districtu, et omnes rationes suas ad hec. Ad satisfactionem dampnorum et iniuriarum primo iuxta electionem domini Ducis suique Consilii quindecim Jadretini de illis, qui fuerunt capita et auctores rebellationis predicte Civitatis Jadre, quos dominus Dux cum suo Consilio elegit et nominavit, personaliter Venetias venerunt ad standum usque ad quinque annos Venetiis, securi tamen in personis, et habentes omnes possessiones suas, et ipsorum familie stabunt in Jadra. Item pro honore domini Ducis et reverentia exhibenda eidem Jadretini cum tribus sagiteis circa ducentis hominibus armatis, de quibus centum fuerunt electi ad voluntatem domini Ducis Venetiarum, usque ad pedes eius venerunt, et inclinati bis usque ad terram ante pedes eius misericordiam imploraruut. Item domino Johanni Michaeli quondam Comiti Jadre pro satisfactione iniurie reddent et dabunt Jadretini quingentas libras denariorum Venetorum, et pro dampnis suis de Pago satisfacient, et dabunt eidem domino Johanni Michaeli libras septingentas octuaginta et quatuor denariorum. Item omni anno dabunt et solvent Jadretini predicto domino Johanni Michaeli quousque vixerit libras ducentas denariorum Venetorum. Item habeat idem dominus Johannes Michael omnes possessiones suas de Jadra, sicut concessum et datum fuit ei per dominum Ducem et Consilium Venetiarum. Decem et novem millibus libris solvendis hominibus Venetiarum pro restitutione bonorum, ablatorum eisdem in rebellatione Civitatis predicte, habebunt Jadretini induciam unius anni primi venturi, et abinde omni anno usque ad quatuor annos dabunt et solvent eis Jadretini libras denariorum Venetorum quatuor millia et septingentas denariorum Venetorum, sci-

licet libras centum et viginti quinque in uno quoque termino supradictorum quatuor annorum. Item Jadretini omnia sua ligna currentia educent de Nona secum in Jadram, que retinebunt aut vendent ad voluntatem domini Ducis vel Comitis Jadre. Insuper autem postquam Jadretini predicti primo intrabunt civitatem Jadretinam, quandocumque a domini Ducis et Comunis Venetiarum nuntiis, syndicis seu procuratoribus requisitum fuerit, universi Jadretini ad maiorem etiam firmitatem et evidentiam pleniorem deliberato consilio in publica contione predicta pacta, promissiones, obligationes et conditiones approbabunt et confirmabunt, et promittent per se suosque heredes et successores, et iuramento firmabunt universi et singuli pro suo capite omnia predicta et singula attendere facere et observare in perpetuum, et nullo tempore contravenire aliquo modo vel occasione. Hec autem omnia predicta et singula nos Papo de Petrona et Grisogonus de Mauro nuntii, syndici, procuratores et actores predictorum Jadretinorum promittimus vobis domino nostro Duci et successoribus vestris pro Communi Venetiarum, et iuramus ad Sancta Dei Evangelia in animabus ipsorum Jadretinorum et in animabus nostris attendere, adimplere et firmiter observare in perpetuum, et nullo tempore contravenire aliquo modo vel occasione. Tenor autem dicti instrumenti procurationis et syndicarie, cuius est habita superius mentio, talis est:

In nomine Dei Eterni Amen. Anno ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi millesimo ducentesimo quadragesimo septimo, die ultimo mensis Julii, indictione quinta. Cum instigante humani generis inimico et exigentibus peccatis nostris nos Jadretini Civitatem Jadretinam rebellaverimus sine causa contra piissimum dominum nostrum Jacobum Teupulum Dei gratia Venetiarum, Dalmatie atque Chroatie Ducem, Dominum quoque Quarte Partis et Dimidie totius Imperii Romanie, et contra famosissimam et magnificam Provintiam Venetiarum, et eorum incurrerimus indignationem hac de causa in tantum, quod a victoriosissimo exercitu eorumdem capta civitate Jadretina, volente Domino ciecti et expulsi fuerimus de eadem, et confusionem et desolationem maximam passi fuerimus in terris alienis, tamen, licet immeriti, confisi

de clementia benignitatis predicti domini
Consilii et Communis Venetiarum, nos Steph
Judex et Rector Jadretinorum None commor
nium hic presentium et existentium, et nos Jadr
arii dicti nostri Judicis et Rectoris, asserentes
partes et ultra, per quod Consilium Universitas
regitur et eorum negotia terminantur, et maxi
virorum Jadretinorum presentium et existentium,
endum communicato consilio et unanimi volun
et constituimus nomine nostro et nomine totius
Jadretinorum ubique commorantium viros nobiles
Petrona et Grisogonum [illegible] Mauro nostros et Unive
dicte nuntios, syndicos, [illegible]rocuratores et actores a
nomine nostro et omniu[illegible]redictorum misericordia
tia domini nostri Ducis [illegible]enetiarum, et Civitaten
omnibus pertinentiis su[illegible]dantes, et tradentes eisd
generalem et plenissima [illegible] virtutem et potestatem
missiones et obligationes [illegible]aciendi domino nostro D
rum et Communi, ac r[illegible]biendi nomine nostro et
et nomine et auctorita[illegible]licte Civitatis Jadre et
eiusdem et universorum Jadretinorum ubique con
et super omnibus et in omnibus, que duxerint fac
in rebus quam in personis huius facti occasione
tem et beneplacitum iam dicti domini nostri D
Consilii, et predictorum nuntiorum, syndicorum s
torum nostrorum, et iurandi in animabus nostri
Universitatis de complemendis et servandis omn
predictis vel aliis circa predicta per eosdem fac
ortinata cum dicto domino nostro Duce Venetiar
Consilio, ratum et firmum habere promittentes i
per nos nostrosque heredes et successores, quid
dictis vel aliis circa predicta cum Magnificentia d
nostri Ducis duxerint faciendum ; confitentes e
nos esse apud Venetias in nostra libera potestate
forcia vel districtu dicti domini nostri Ducis e
Venetiarum vel alterius persone, dictam syndica
curationem voluntate spontanea facientes. Etia
et confitemur predictum Stephanum de Picica t
senti nostrum et Universitatis predicte esse Jud

torem. Actum Venetiis apud Ecclesiam Sancte Marie de Templo, in presentia fratris Alberti Magistri Fratrum Minorum de Venetiis, fratris Galzegne eiusdem Ordinis, fratris Alberti presbiteri Capellani Milicie Templi, fratris Leazarii eiusdem Ordinis Militie Templi, Bonacursi Clerici dicte Sancte Marie de Templo, domini Alexandri de Resio Judicis Tarvisini, Alberti de Sancto Bonifacio, Pauleti de Braida et aliorum plurium ad hoc testium rogatorum. Ego Gabriel Paulinus Notarius et Ducalis aule Venetiarum Cancellarius predictis interfui, et rogatus scripsi, complevi et roboravi. Acta sunt hec Venetiis in felici urbi Rivoalti in Palatio Ducatus, presentibus, volentibus, consentientibus et approbantibus hec omnia predictis Stephano de Picica Judice et Rectore predictorum Jadretinorum et Consiliariis suis et centis aliis, quorum nomina inferius denotantur, qui etiam promiserunt et iuraverunt omnia suprascripta attendere et observare, et fidelitatem domino Duci suisque successoribus in Ducatu; et abiuraverunt omni iuramento et fidelitati, que vel quod fecissent contra honorem domini Ducis et Venetiarum. Nomina autem predictorum Jadretinorum sunt: Stephanus de Picica Judex et Rector Jadretinorum, Creste de Scolatura, Preste de Matafara, Perregrinus de Genanno, Petrus de Nicola, Petrizo de Ponte, Limessi, Micha de Limisso, Nicola Rubeus, Volcina de Matafarra, Paulus de Lamprezo, Andreas de Cotopagno, Gube de Lisiza, Vita de Leonardo, Petrus de Arbor Consiliator et Camerarius. Bogxelanus de Segla, Dominicus de Regali Consiliator et Tribunus. Omnes supradicti sexdecim erant Consiliarii dicti Stephani Judicis et Rectoris. Andreas de Petriza, Micha de Cevalelli, Vita Zadulin, Petrus de Raola, Madius de Vitazo, Zorzi de Zeregla, Sizonus de Scandarella, Blasius de Pesenigo, Prode de Seregla, Nicola gener de Sconila, Micha de Posil, Mireselao, Cosa de Petrogna, Micha de Carlafar, Vita Figasolo, Damianus Mengaza, Blasius de Sope, Dimigna Melicro, Desigua de Birfo, Vitazo de Scolatura, Candi de Johanne Ragno, Preste de Bocasio, Cacilla de Scolatura, Matthens de Grintoso, Marinus de Dobreraia, Marinus de Grobegna, Johannes de Batovano, Petrus de Grisovano, Vilanus de Prodanelo, Madius de Muto, Vita Spenzolo, Marinus Menevetre, Drese de Vale, Paulus de Salbe,

Volcinna de Martinusso, Mazo filius Scherbeze, Damianus Varicasso, Georgius Pedriti, Stephanus de Laurentio, Zeputa, Petrigna, Egidius, Dessa, Damianus Figasollo, Mattheus Scherbizo, Drasi de Matafaro, Vita de Morbiza, Stephanus de Sodia, Leonardus Docia, Sope de Gancio, Theodorus Stephani, Jovellus de Bellessi, Marcus de Stricala, Marinus de Simirgoto, Sergius de Gevernich, Dobro de Clebelle, Maurus de Mergen, Jacobus de Limisso, Ginanus de Peregrino, Vivaldus de Stephano, Andreas de Cotopagno, Micha de Dosiza, Mattheus de Gastaldo, Nassi de Buialdo, Platon de Lovre, Micha de Formiri, Martinus de Theodoro, Jacobus de Petramorta, Jacobus de Damiano, Petrus de Otra, Dobroffo Carlac, Micha de Baiamonte, Madius de Morviza, Micha de Petro, Damianus Surdus, Ciprianus Anastasii, Stephanus Falicancius, Johannes de Peregrino, Dobre de Nicola, Georgius de Birfo, Prodanus de Domigna, Marinus de Zorzi de Petraza, Stephanus de Formin, Petre de Johanne de Lipa, Cernue de Zambara, Johannes filius Andree de Petriza.

P. H. Ego Gabriel Paulinus Notarius, et Ducalis aule Venetiarum Cancellarius predictis interfui, et rogatus scribi complevi et roboravi.

P. H. Et ego Engilerus de Cantono de Tervisio hoc exemplum exemplavi. Anno Domini millesimo ducentesimo quadragesimo septimo, die sexto intrante Octobris, indictione sexta, viris nobilibus Mauro Mauroceno et Raynerio Geno, et Johanne de Canale, Legatis domini Duci in Jadra accipientes a Jadratinis sacramentum et fidelitatem dederunt eis Civitatem Jadre cum suis pertinentiis secundum dacionem et pactum, quod fecit dominus Dux a Jadratinis.

(A »Libri Pactorum« velenczei államkönyvből I. köt. 334. l.).

252.

IV. Béla királynak Pokoy et Pruzlom földeket tárgyazó adománya Kadarkaluz nemzetségbeli Andronik mester Endre fia számára. 1248.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie Cumanieque Rex omnibus Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in omnium saluatore. Circumspeccio Regum prouida condignis premijs sibi obsequentes sic debet occurrere, vt ex digna remuneracione premiorum alios eciam exemplo consimili ad maiora fidelitatis opera reddat promciores. Proinde ad vniuersorum tam presencium quam posterorum noticiam peruenire uolumus presencium per tenorem : quod cum nos consideratis probitatis operibus fidelis nostri Magistri Andronici filij Andree de genere Kadarkaluz quasdam terras de Castro Zeghuuria, Pocoy videlicet et Pruzlom, prope confinium Regni nostri existentes, pro terra descensuali, vt ijdem in custodia confinij Regni nostri vigilem et prouidam adhibeant diligenciam, de plenitudine gracie nostre sibi duxissemus conferendas ; et eas per dilectum et fidelem nostrum Okch Comitem filium Okch sibi iussissemus assignari : quia tamen idem confisus de operibus sue probitatis super detencione illarum terrarum nostrum priuilegium tunc recipere pretermisit, credens per sui valorem ipsas terras per suam industriam posse commode detineri ; dilecti et fideles nostri Stephanus Banus tocius Sclauonie, et Philippus Episcopus Zagrabiensis, quibus terras ipsius Castri indebite occupatas restituere precepimus, predictas terras restituerunt Castro antedicto, cum idem Andronicus nullum exhibere munimen potuerit, quo titulo ipsas possideret. Sed quia nos ex suscepti regiminis officio tenemur nostram donacionem nequaquam minuere, sed eciam pocius augmentare, aut saltem eam irretractabiliter conseruare; considerantes maxima continue fidelitatis obsequia, que idem nobis tam

circa maritima, quam alibi studuit iugiter exhibere; accedente insuper, sicut eciam nobis ex insinuacione predicti Bani et multorum aliorum innotuit, quod idem propter tuicionem confinij illius plurimum fructuosus, imo necessarius pocius habeatur, cum propter suam probitatem et confinij illius commoditates maioribus esset merito remunerandus donatiuis; predictam donacionem nostram super ipsis duabus terris quinque aratrorum, cum omnibus vtilitatibus et pertinencijs a memorato Castro penitus exemptis, ratam habentes atque firmam, et ipsas terras eidem denuo et de plenitudine gracie nostre conferentes, imo magis donatas iam pridem et collatas presentibus duximus confirmandas. Quarum mete, prout nobis per litteras Okch Comitis constitit, hoc ordine distinguntur: Prima igitur meta incipit ab oriente apud arborem tilie, sub qua est meta terrea, habens vicinam terram Castri de Cubul; inde procedit post montem versus meridiem diu, et venit ad cacumen montis ad metam terream, ibique metatur cum filio Jordani; inde post eundem montem venit ad duas metas terreas subtus nirfa, et ibi vicinatur terre Krisanich castrensium, et descendit in vallem, et venit per metas vbique in vicinitate cum alia terra filij Jordani; extunc procedit versus occidentem per nemus, et venit ad metam antiquam, ibique cadit in riuum Vrbua, in quo procedit aliquantulum, et venit in fluuium Sennicze, et ibi est meta terrea, et metatur cum terra Marechay; inde vadit in locum qui Induodini dicitur, et secus Senniczam uadit in longum et cadit in Senniczam iterum, et ibi metatur cum terra Chare filij domini Bani; inde contra septemtrionem in eodem fluuio, et reflectitur per nemus versus orientem, et venit ad metam terream subtus montem, ibique adheret terre Segura, et cadit in riuum Vrbua, et ascendit montem ad metam terream; inde contra septemtrionem vadit diu post montem, et per metas venit ad bikfa, et ibi limitatur cum Salomone; et inde descendit in vallem versus orientem, et ascendit montem, et venit ad arborem duter (?), in qua est signum in modum crucis, et subtus meta terrea; inde versus meridiem post eundem montem, et venit ad primam metam. Vt autem hec a nobis facta donacio robur obtineat perpetuitatis, nec possit ab aliquo processu temporum in irritum reuocari, presentes eidem concessimus litteras duplicis sigilli nostri

munimine roboratas. Datum anno Domini millesimo CC°XL° octauo septimo kalendas Nouembris, Regni autem nostri anno quartodecimo.

(1616, »feria sexta proxima ante festum Beatorum Fabiani et Sebastiani martirum« kelt oktávás átiratából; a budai kir. kamarai levéltárnak Zágrábban lévő részében.)

253.

IV. Béla király Visköz helységet tárgyazó azon itélete, hogy az Kordua megyéhez nem tartozik. 1248.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 90. l.)

254.

A velenczei köztársaság és a templomrend közti egyezkedés azon károsítások tárgyában, melyeket velenczei kalmárok s velenczei felsőség alatt álló néhány személy Szegnában szenvedtek. 1248.

Transactio inter Dominium Venetiarum et Magistrum Domus Militie Templi pro damnis illatis Venetis quibusdam a Templariis in captione et combustione civitatis Senie.

In nomine Dei Eterni Amen. Anno ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi millesimo ducentesimo quadragesimo octavo, die sexto exeunte mense Aprili, indictione sexta, Rivoalti, in palatio Ducatus Veneciarum. Presentibus

testibus rogatis nobilibus viris dominis N
Marco Cornario Procuratoribus Sancti Mar
tareno, Johanne Gradenico, Andrea Delfino, J
et aliis multis. Hec est concordia inita inter
bum Teupolum, Dei gratia inclitum Ducem
una parte, suo nomine et Comunis Venecia
Jacobum de Turrisellis ex altera, nuncium ve
domini Guilielmi de Sonai, Magistri Domus
ad hanc concordiam faciendam transmissum
tum, ut apparebat per litteras sigillatas dict
sentibus et consencientibus fratre Harmanno d
ptore in Campania et Marchia Tarvisana, et
Preceptore Orane et Sennie : videlicet, quod
per se vel nuncios suos pro satisfactione
dampnorum, que data et illata fuerunt mercat
Veglensibusque et Arbensibus in civitate Sennie
captionis et combustionis ipsius civitatis, dar
hic in Veneciis dicto domino Duci vel eius succ
cio recipienti pro mercatoribus memoratis usq
librarum quinque milium et ducentorum quin
riorum Venetorum parvorum, dando et so
viginti denariorum Venetorum grossorum
uno pro libra computando libra ipsorum gross
viginti sex denariorum Venetorum parvorum p
ita quod tercia pars supra scripte summe pe
vatur omni anno in isto festo Beati Petri
terminus huius solutionis non in isto festo
Petri, sed in alio festo Sancti Petri proxime
tur, et in ipso termino tertia pars persolvatur,
dupli huius sume peccuniarie debeat observa
pecunie memorate cum dampnis et expensis r
fierent inde a domino Duce vel mercatorib
Unde dictus dominus Dux nomine suo
Veneciarum, et nomine Comitatus et homin
Comitatus et hominum Arbe, predicto
recipienti nomine et vice predicti Magis
Milicie Templi fecit finem et remissionem de
pnis et iniuriis, que peti possent occasione da
mercatoribus in civitate Sennie, quando cap

empore fratris Rambaldi de Carono, Magistri Hungarie,
nte anno Domini millesimo ducentesimo trigesimo
, mense Decembri, indictione tercia decima, et ab illo
ore usque ad hodiernum diem, dum tamen observetur a
Magistro et Domo Milicie Templi hoc quod in presenti
concordie continetur. Et e converso prenominatus fra-
acobus nomine et vice prefati Magistri et Domus Milicie
pli fecit finem et remissionem prefato domino Duci et
muni Veneciarum, et universis hominibus Vegle et
, de omnibus dampnis et iniuriis datis seu factis ipsi
ui Milicie Templi, et fratribus eiusdem, a Communi et
nibus Veneciarum, seu a Comitatibus et hominibus Vegle
rbe usque ad presentem diem, exceptis de dampnis
per homines Beske fratribus, qui fugiebant a Tartaris ex
sterio Sancti Gregorii (Georgii), de quibus dictus dominus
precipiet per iuramentum Comiti Vegle et Consiliariis, ut
oscant et ut ius faciant, ita quod si ostendere poterint
ines Beske, quod de hiis fuerit satisfactum vel remissum
facta securitas, id quod factum est, teneatur ; et in raci-
quam fecerint, dicti Comes Veglensis et Consiliarii eis-
fratribus et Monasterio Sancti Georgii, de hiis maneant
enti. Ad maiorem autem certitudinem et evidentiam
iorem predicti fratres Jacobus de Turiselis, Harmanus
burgo, Preceptor Campanie et Marchie Tarvisane, et Jor-
us, Preceptor Orane et Sennie, fecerunt presens publicum
umentum suis sigillis propriis sigillari. Insuper enim
atus dominus Dux in huius rei testimonium et ad maio-
firmitatem hoc instrumentum fecit suo sigillo plumbeo
muniri.

Ego Gabriel Paulinus Notarius et Ducalis aule Venecia-
Cancellarius, predictis interfui et rogatus scripsi, complevi
oboravi.

bics, Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium.
I. köt. 76. l.)

255.

A velenczei dogenek különös kiadványa ugyanazo
1248.

Nos Dux cum nostro Consilio nomine Commu
ciarium ex una parte, et frater Jacobus de Turris
cius domini fratris Guielmi de Sonar, Magistri Dom
Templi, nomine ipsius et dicte Domus ex altera, vo
ratoribus Sancti Marci recordationem facimus, quia
vobis in commendacionem duas cartas roboratas et
concordie inite inter nos Ducem nomine Commun
arum ex una parte, et me fratrem Jacobum ex alter
et vice dicti Magistri et Domus Milicie Templi su
pnis datis mercatoribus Venetis, Veglensibus et A
in civitate Semne (Sennie) olim tempore captionis e
tionis ipsius civitatis, tempore videlicet fratris
de Corone, Magistri Hungarici, et ceteris, ut in di
concordie continetur, et quandam literam nostro si
nitam, quam nos Dux dirigimus Comiti et Consiliat
precipiendo per sacramentum, ut fratribus Milicie
qui fugiebant a Tartaris, et Monasterio Sancti Geor
dampnis datis eisdem per homines Beglie cognosca
faciant tali quidem condictione, quod si ab isto fes
Petri proximo mensis Junii usque ad aliud festun
Petri sequentis eiusdem mensis dictus Magister
successor miserit ac dari et consignari fecerit vobis
toribus recipientibus nomine nostri Ducis et Commu
ciarum cartam seu litteras sigillo Domus Milicie T
gillatas, continentes formam dicte concordie, et con
concordiam suprascriptam, et promittentes ipsan
dere et observare et sic solvere, ut in dicti
concordie continetur, tunc vos procuratores unam
cartis et dictam literam dicto Magistro vel eius succe
eius nuncio, qui dictam cartam seu litteras sigill

Milicie Templi sigillatas apportaverit, dare et consignare debeatis omni occasione remota. Quod si dictam cartam seu litteras non miserit, dederit et consignaverit, ut dictum est, tunc vos procuratores dictas duas cartas et litteram predictam ad voluntatem nostri Ducis nobis dare et consignare debeatis omni remota occasione. Sciendum est, quod ad illum Comitem Vegle ex nomine, qui erit tunc in regimine Comitatus, debent scribi et mitti littere suprascripte nostri Ducis pro cognoscendo et ius faciendo suprascriptis fratribus Templi et Monasterio Sancti Georgii de dampnis datis per homines Beglie.

Datum anno Domini millesimo ducentesimo quadragesimo octavo, die tercia intrante mense madioi indictione VI.

(Ljubics, Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium. I. köt. 78. l.)

256.

Az pécsi káptalannak bizonyságlevele a Nána comes és Job Petusnak fia közti birtokcserérül. 1248.

A B C

Farcasius Quinque-Ecclesiensis Prepositus totumque eiusdem loci Capitulum omnibus presens scriptum cernentibus salutem in Domino. Constituti in nostra presencia Nana Comes filius Pousa ex una parte, et Job filius Petus ex alia, confessi sunt, quod ipsi uoluntate propria et suorum de consensu cognatorum, super quibusdam predijs, que ipsi iure hereditario possidebant, concambium fecerunt in hunc modum: Quintam partem prediorum Chelcy et Schekchu nomine, que sita sunt iuxta Danubium in Comitatu de Barana, que contingebant filium Petus nomine Job ut propria et hereditaria, recepit Nana Comes; eidem Job uicenersa conferens quintam partem

de predio Sap nomine, que sua erat, et totum predium, quod uocatur Berchee, quod ipse possidebat, que sua sunt in Strigoniensi Comitatu. Et quoniam ultima quinta et totum predium primis duabus quintis non equiualebant, ipse Nana Comes octo marcas de argento superaddidit, quas ipse Job se coram nobis confessus est recepisse. Si uero Kuarterius frater ipsius Nana Comitis predictum Job uel eius heredes predicto super concambio presumeret aliquando molestare, ipse Nana Comes teneatur eosdem liberare. Quod ut ratum et firmum permaneat, ad partis utriusque precum instanciam litteras presentes nostri apposicione sigilli roboratas ipsi Nana Comiti contulimus modum supradicte commutacionis continentes, anno Domini M°CC°XL°VIII° mense Marcio. Yurkone Cantore, Theodoro Custode, Arnoldino Decano, ceterisque quampluribus ibidem existentibus. Datum per manus Petri Magistri Lectoris Quinqueecclesiensis.

(Eredetie bőrhártyán, közönséges kenderzsinóron függő pecsét alatt: a budai kir. kamarai levéltárban.)

257.

A pozsonyi káptalannak bizonyságlevele, hogy Kanisai Remeg unokatestvéreivel bizonyos birtokosztályra nézve egyezkedett. 1249.

A B C D E

Capitulum Ecclesie Posoniensis omnibus ad quos littere presentes peruenerint salutem in Domino. Significamus uobis, quod constitutus coram nobis Remeg de Kanisa familie Regis ab una parte, ab altera vero Saulus, Michael, Mark, filij fratris eiusdem R., et idem tres pro Bene fratre ipsorum respondentes, quod in nullo dictus B. ipsorum uoluntati in hoc obsisteret; nec non Barnabas de Vstenud, qui se pristaldum

eorum esse dicebat, asseruit : Quod cum inter Remeg, Saulum, Michaelem, Marcum et Bene pro diuisione terre et nemoris dissensio orta fuisset, tandem mediantibus uiris ydoneis, videlicet Comite Achilleo et alijs prouincialibus, ad talem deuenissent composicionem ; quod Remeg de terra sua hereditaria decem et octo iugera terre dedisset Simoni (igy), Michaeli, Marco et Bene supradictis, et tria iugera pro nemore ; tali caucione, quod Remeg uel ipsius successores temporis processu nullatenus per S. M. B. et M. antedictos pro diuisione terre et nemoris debeat inpeti uel molestari ; verum si lis super illa terra inciderit, quam tradidit, Remeg debet prosequi causam cum supradictis ; et si eosdem per aliquam calumpniam, absque homicidio uel latrocinio dictam terram amittere contigerit, Remeg ipsis tantundem terre restituere tenebitur. In cuius rei testimonium ad instanciam et peticionem vtriusque partis presentem cartam utrique parti contulimus sigilli nostri munimine roboratam ; anno ab Incarnacione Domini M°CC°XL° nono.

(Eredetie bőrhártyán, melynek pecsétje elveszett ; közli Horváth Mihály.)

258.

Radoszló István szerb király, megerősíti Cattaro város régi privilegiumait és birtokait. 1250.

Gloria ei, qui continet omnia, Deo nostro, Coeli terraeque conditori, et Filio eius Divinitatis, itemque Spiritui Sancto. Gloria iterum tibi, semper Deus meus, Imperator Imperatorum et Dominus Dominorum, cuius verae et gloriosae Divinitatis omnia accepta referimus. Tu, Domine, es Imperator et Dominus, qui res omnes tueris et conservas, valde misericors in homines a te procreatos, qui pro tua immensa miseratione

captivum hominem redemisti, et filium tuum nobis tradidisti, ut nos servitute eximeret, vitaque immortali donaret. Tu es Dominus Deus, cui omnia recta et sancta placent, iniqua et perversa non item; et cum diabolus Lucifer ob suam pravam cogitationem et nefarios conatus a sublimi gloria ac felicitate in aeternam ignominiam cruciatumque cum angelis perduellibus deciderit, angelis tibi obsequentibus ac fidelibus sociam aeternaeque beatitatis consortem dedisti intemeratam illibatamque Virginem Mariam, ex qua nasci voluisti; tuoque in hunc mundum adventu mors nostra interiit, eiusque imperium corruit; qui cruci affixus vitam nobis comparasti. Ego Radoslavus Summi ac Praepotentis Dei beneficio Rex Serviae et Orae Maritimae, et fratres Regni mei Vladislavus et Uroscius nobiscum ipsi reputavimus, et nostram in memoriam revocavimus sinceram fidem et obsequium, quod honorabiles nobisque fideles cives et patritii Catharenses praestiterunt parenti nostro domino Stephano primo coronato Regi, et avo nostro Sancto Simeoni Nemagnae primo in gloria, qui fuit columen rei Christianae; et mente revolvimus pravas diaboli cogitationes, qui sublimi scientia sua elatus conabatur sedem suam ad occidentem collocare, et similem Altissimo fieri volebat, quemque Deus omnium mentes et cognitationes introspiciens coelo detrusit, aeternisque apud inferos ignibus addixit. Postea consideravimus verba illa Domini Dei Servatoris nostri, quae Sanctus Joannes in suo evangelio descripsit, et praecepta quae Jesus Christus Judaeis tradidit, cum eos viam salutis doceret dicens: »Si praecepta mea servaveritis, certe quidem discipuli mei eritis«; itemque illa ab eodem Sancto Joanne relata: »Oves meae vocem meam audiunt, et sciunt, et ambulant iuxta praecepta mea, et ego dabo illis vitam aeternam.« Ad hunc plane modum fideles nostri cives et patricii Catharenses semper nobis auscultant, voluntati nostrae obtemperant, et nobis prorsus omnibus in rebus dicto audientes sunt, et omnibus nostris mandatis nunquam non obedientes se praestiterunt. Qui sua privilegia et diplomata humili submissoque animo nobis exhibuerunt: Privilegium admodum gloriosi Regis Georgii, qui cum tradidisset iisdem Catharensibus Preglacam in eo solo et patrimonio, in quo nunc reficiunt et restaurant aedem Sancti Archangeli olim ab ipsis

conditam et fundatam, urbi Catharensi eiusque territorio bene precatus, confirmavit illis possessionem omnium hortorum et vinearum, quas obtinebant in pagis Lustiza et Pariglava, et in universa planicie usque ad fines de Garbagl porrecta; itemque omnium agrorum usque ad oram maritimam. Et maledixit cuicumque sive Regi sive dynastae in aeternum, qui suae voluntati suoque scripto adversaretur. Nos itaque post lectum diligenterque perpensum diploma et mandatum eiusdem Regis Georgii fausta precati sumus, precamurque Urbi Catharensi, eiusque vineis atque hortis, quos possidet in pagis Lustizae et Periglavae, et in planicie supra dicta in aeternum et in saeculum saeculi. Amen.

Haec Catharensium propria esse volumus et iubemus; et si quis ea occupare et ab eorum possessione distrahere audeat, huic maledicimus et anathema inprecamur; quem tamquam proditorem Corporis Christi omnes oderint ac detestentur.

Ego Silvester scriba hoc sacrum diploma ipso Rege dictante ac iubente, itemque eius fratribus, mea manu scripsi, et iussu eiusdem Regis in manus tradidi Mauro et Medoso honorabilibus patriciis et legatis Communis Catharensis; quo quidem diplomate confirmatur privilegium Regis Georgii, quod iidem Catharenses patricii attulerunt ad dominum Regem Radoslavum, eiusque fratres Vladislavum et Uroscium. Qui cum illud privilegium scriptum anno post Christum natum MCXV. idibus Augusti verum et legitimum esse cognoverunt, et ratum habuerunt et firmarunt hisce litteris, quas ego ex mandato et auctoritate domini mei Regis et fratrum eius mea manu scripsi, dedique Arasiae die decima Julii anno ab ortu Domini MCCL., et meo consueto signo obsignavi.

Stephanus Radoslavus Dei gratia Rex Serviae et Orae Maritimae.

Domini Vladislavus et Uroscius.

(Farlati, Illyricum Sacrum VI. köt. 440. l.)

259.

IV. Béla király megerösíti a Frangepán családot Vinodol és Modrus vármegyék birtokában. 1251.

Bela Dei gracia Rex Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie Comanieque Rex omnibus Christi fidelibus, ad quos presens scriptum peruenerit, salutem in eo qui Regibus dat salutem. Virtuosa Regum bonitas subiectos suos quoslibet tanto largiori munere prosequitur, quanto seruicia eorum maiori fidelitatis constancia decorantur, temporumque successio presens gaudere debet beneficijs, que paterne fidei imitatrix est exempli. Proinde ad vniuersorum presencium et futurorum noticiam harum serie volumus peruenire : quod cum dilecti et fideles nostri Fridericus, Bartholomeus, et Seruido (ser Guido) filij Seruidonis Comitis, Comites de Wegla, fidelia patris ipsorum vestigia iugiter imitantes a primeius nostre et eorum puericie annis nobis indesinenter adherentes, tanta fidelitatis seruicia impendere studuissent, vt tempore persecucionis Tartarorum in Partibus nobis Maritimis constitutis, non solum in mari cum nauibus munitis, verum eciam in terra cum armatis, prout temporis necessitas et negocij qualitas exigebat, ad custodiam persone nostre, nec non ad persequendum inimicos et infideles nostros tam fideliter seruierunt et constanter, quod inter alios Regni nostri fideles ex debito fidei meruerunt computari; ad habilitandum fidelitatem eorum, et vt memoria eorum ceteris vigeat in exemplum, heredibus quoque suis proficeat temporibus successiuis, donacionem Comitatus de Modrus, progenitoribus suis per illustrem auum nostrum Belam quondam Hungarie Regem factam, nec non et donacionem Wynodol patris nostri bone memorie, factam patri eorum, prenominatis fidelibus nostris innouantes, conferimus, et tam mera liberalitate donamus, quod si quam donacionem de ipsis Comitatibus, scilicet Wynodoll, et Moddrus, antea fecimus cuiquam, quia

promissiones pro eis facte nobis per stipulacionem legitimam, non extiterant seruate, irritam iudicamus et inanem; istamque ratam decernimus atque firmam. Insuper prefati dilecti et fideles nostri Fridericus, Bartholomeus et Seruido filij Seruidonis Comitis Maiestati nostre querulose curarunt proponere, quod in nemore quodam wlgo Gwozd appellato in predicto Comitatu Modrus sito complurima latrocinia et spolia fierent, et in dies invalescerent adeo, quod mercatores stratam communem versus mare Adriaticum transeuntes rarissime memoratum nemus idempnes possent pertransire; supplicarunt Maiestati nostre, quatenus tricezimam, que in Comitatu Modrus Camere nostre exigi solita fuit, eisdem donare eo dignaremur intuitu, quatenus ipsi stratam memoratam tutari, securare, latrunculos euellere et funditus concutere deberent et teneantur; quibus quidem latrocinijs paruis cum expensis paucisque cum stipendiatis minime prouideri quibat. Ceterum priuilegium nostrum, quod Johanni Comiti, et fratribus suis super donacione Comitatuum Wynodoll et Modrus, per dictum auum nostrum Belam, et patrem nostrum Andream, Reges factam, et super confirmacionem priuilegiorum eorumdem recolimus nos dedisse; nec non et priuilegia dictorum progenitorum nostrorum, felicium recordacionum, ad tollendas prolixitates eisdem insertas, super quibus possent imposterum dubietates suboriri; et determinate ponentes in subscriptis, quibus seruiciis ipsi et heredes eorum nobis et heredibus nostris obligati de cetero tenebuntur, presentibus inseri ad cautelam de verbo ad verbum in hunc modum fecimus:

Bela D. gr. Hungarie stb. Rex etc. (következik IV. Béla királynak 1242-ki okmánya, mint fentebb 230. sz. a.)

Item aliud priuilegium Andree Regis patris nostri:

In nomine stb. Andreas stb. Rex stb. (következik II. Endre királynak 1209-ki privilegiuma, mint fentebb 63. szám alatt.)

Nos itaque premissas concessiones dicto Johanni Comiti et fratribus suis, heredibusque et posteritatibus eorum vniuersis, Comitatus videlicet Modrus et Wynodol in vnum comprehendentes cum omnibus et singulis ipsorum Comitatuum pertinencijs et redditibus, cum prerogatiua nostra, videlicet quod ex ipsis Comitibus et heredibus eorum racione

dictorum Comitatuum, dum et quando nos vel successores nostri in Regno Croacie personaliter fuerimus constituti, tamdiu quamdiu moram ibidem fecerimus, vnus ex ipsis personaliter pro posse decenter expeditus, suis duntaxat proprijs in expensis seruiendo nobis assistere debeat et teneatur; demptis eciam et omnino cassatis omnibus et singulis alijs seruicijs et obligacionibus, que in priuilegijs antecessorum nostrorum, et aui nostri Bele, quondam Regum Hungarie continentur, videlicet seruicia cum loricis in Regno et extra Regnum. Banus similiter volumus, vt in judicacione hominum et subditorum Comitatuum predictorum minime se impediat; sed in ipsorum libertate hec omnia et singula deinceps perpetuo transeant, ex plenitudine Regalis gracie nostre confirmamus, ratificamus et roboramus. Insuper precibus Friderici, Bartholomei et Seruidonis Comitum fauorabiliter annuentes, tricezimam supradictam ipsis, et heredibus ac posteritatibus eorum vniuersis iure hereditario donauimus et contulimus perpetuis temporibus possidendam; tali vero paccionis interventu, quod predicti Comites heredesque eorumdem, prefatis latrocinijs ita occurrere debeant et obligentur, quatenus singulis non modo mercatoribus, verum eciam cuiusuis alterius condicionis hominibus per dictum nemus Gwozd tutus et securus pateat transitus; ita quod si — — — — mercatorem vel alterius condicionis hominem spoliari ac bonis suis priuari contigerit; extunc memorati Comites eorumque heredes ad plenam satisfaccionem ipsis spoliatis (obligentur). In dicto monte infra ciuitatem Modrus, et locum eius montis, in quo quedam capella sita est, presentes in stabilitatem perhempnem concessimus litteras, sigilli nostri dupplicis karactere communitas. Adicientes, quod si quis ex eis sine heredibus decesserit, prelibatorum Comitatuum Wynodol et Modrus donacio, ac aliarum graciarum et libertatum concessio ad alium ex consanguineis integraliter et perpetuo pertinebit. Datum anno Incarnacionis Dominice M°CC°LI°. nonis Aprilis, Regni autem nostri anno sexto (decimo).

(V. István királynak 1270-ki megerősítő okmányából, a budai kir. kamarai levéltárban.)

260.

IV. Béla király elintézi a szinai vendégek s az ezekkel határos birtokosok közti egyenetlenségeket. 1251.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Cumanieque Rex omnibus Christi fidelibus, ad quos presens littera peruenerit, salutem in omnium saluatore. Regalis sublimitas, a qua et authoritas et negociorum stabilitas sumitur, subiectos sibi quoslibet fouet taliter et gubernat, quod vnus in preiudicium alterius equitatis et iusticie tramitem excedere non poterit, eciamsi calumniarum et iniuriarum accio materiam ministrarat. Cum igitur hospites nostri de Scyna quoad terras, vt dicebant, sufficientes non habebant: pecierunt a nobis, vt terras Keretus et Boltchard conferre eis sub nostro priuilegio pro vtilitate Regia dignaremur. Itaque quia peticio eorum idonea et vtilis videbatur, benigne admisimus quod petebant. Sed quoniam a Bolyzlao et Alexandro seruientibus nostris terram eorum hereditariam nomine Ratha, vicinam castro nouo Abe, quam karissimo genero nostro R. Duci Gallicie dederamus, recepimus, et sibi eciam dedimus ad conseruacionem dicti castri aliam terram commetaneam dicte terre Boltchard, et eodem nomine nuncupatam dantes eisdem in concambium terre sue: grauis inter ipsos hospites et ipsos seruientes lis et dissensio propter commetaneitatem et equinocacionem nominum orta fuit, et altercacio eorum ad examen nostrum perueniens; volentes liti finem imponere, fideli nostro V. Preposito de Jazow dedimus in mandatis, vt ad ipsam terram accederet personaliter, et inquisicione habita diligenter sciret causam, propter quam lis predicta extitisset suscitata, remediumque suum medicaminis apponeret, quo predicta contencio sopiretur. Qui illuc de nostro accedens mandato inuenit, quod due erant terre, vna scilicet terra hospitum ZaBoltchard, et altera seruiencium dicta PekBoltchard; et illa hospitum erat castren-

sium Castri Noui, alia vero jobagionum Castri predicti sine herede decedencium; et vnam terram ab alia fluuius Egraspotoka separabat, terram scilicet hospitum vltra fluuium predictum versus orientem diuidendo, et terram dictorum B. et A. a parte occidentis relinquendo ex ista parte fluuij prenotati; sicque terras circumdans vndique certis metis, partibus prefixit terminum coram nobis comparendi. Que constitute coram nobis, quemadmodum dictus Prepositus terras memoratas inuenit separatas vnam ab altera per dictum fluuium Egraspotoka, sic vt de cetero inter se non habeant materiam litigandi, ordinacionem talem fecimus: quod dicti hospites vltra fluuium versus orientem terram suam possideant, et dicti seruientes nostri ex ista parte fluminis terra sua similiter sint contenti. Mete vero predictarum terrarum, sicut nobis per litteras dicti Prepositi de Jazow innotuit, hoc ordine distinguntur: Prima meta de villa Zokol procedit iuxta Egraspataka, et vadit directe ad fluuium Harnad; et ex parte orientali exit ad partem hospitum de Zyna, et ab occidentali parte pertinet ad partem Bolyzlai et Alexandri, et inter ambas partes Egraspotoka precedunt tres mete de salicibus; et de salicibus diriguntur ad magnam viam; et ex eadem magna via incipiunt octo mete terree, et protendunt se usque moluarum (?) aquam Ida, et ex parte meridionali iuxta metas premissas pertinet ad partem populorum de Zyna, et ex parte ville nomine Zokol pertinet ad partem Bolizlai et Alexandri; et mete terre ipsorum B. et A. continguntur terre metis Menhardi Comitis; et de metis Menhardi Comitis reuertitur per arbores, que wlgo dicuntur *tulfa*, ad Egraspotoka ad platanum, sub qua arbore est meta terrea; et taliter terminatur. Vt igitur premissa nostra ordinacio robur obtineat perpetue firmitatis; nec aliquis disceptacionis scrupulus inter eos valeat de cetero suscitari, presentem litteram concessimus duplicis sigilli nostri munimine roboratam. Datum Bude anno Incarnacionis Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo primo.

(A jászói konventnek 1469. »feria quinta proxima post festum Pentecostes« kelt átiratából; melyet a szepesi káptalan 1545. »feria secunda proxima post festum Conuersionis Beati Pauli Apostoli« ujból átírt; a budai kir. kamarai levéltárban.)

261.

IV. Béla király engedélyt ád Baas comes trencséni főispánnak, hogy az adományúl nyert Zobodycha nevü földet eladhassa. 1251.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Cumanieque Rex omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem in Domino Jesu Christo. Quod Regia auctoritate sancitur, fundamento innititur perpetue firmitatis. Hinc est, quod ad uniuersorum noticiam tenore presencium volumus peruenire : quod Baas filius Comitis Baas Comes Trinchyniensis dilectus et fidelis noster, ad nostram accedens presenciam a nobis cum instancia postulauit, quod cum ipse, pro quibusdam suis oportunitatibus et necéssitatibus eum compellentibus euidenter, terram suam Zobodycha uocatam, que quondam terra Castri nostri de Bana fuerat, quam pro suis fidelibus obsequijs et fidelitatibus meritorijs de nostra gracia est adeptus, quemadmodum priuilegium confectum exinde id declarat per singula seriatim, exponere uendicioni disponat, et ad uendendum predictam possessionem dare ei licenciam de benignitate Regia dignaremur. Nos autem attendentes, quod iustis petencium desiderijs nos deceat facilem prebere consensum, et uota, que a racionis tramite non discordant, effectu prosequente complere ; eidem Baas Comiti Trinchiniensi dilecto et fideli nostro ad uendendum predictam terram dedimus licenciam specialem : qui demum se recognouit et confessus est in nostro conspectu, prenotatam possessionem suam Magistro Abe filio Abe dilecto et fideli nostro uendidisse, assignasse et exposuisse pro quadraginta marcis fini argenti plene ab eodem receptis iure perpetuo, tam sibi, quam suis filijs et posteritatibus successiuis inreuocabiliter cum omnibus vtilitatibus et pertinencijs suis, cum siluis uidelicet, nemoribus, fenetis et locis desertis possidendam. Vt igitur huius uendicionis siue

distraccionis series robur obtineat perpetue
possit nostris nostrorumque successorum tempori
piam in irritum reuocari, presentes in perpetu
riam concessimus litteras dupplicis sigilli nos
roboratas. Datum anno Domini M°CC° quadra
quarto nonas Septembris, Regni autem nostri
decimo.

(A nyitrai káptalannak 1297-ki átiratából, mely 1300
bris« alatt III, Endre király alatt megerősíttetett; n
a budai kir. kamarai levéltárban. Az 1300-kiban az
írva »M°CC°XL° pri . ö. Fejér Cod. Dipl. VII.
hol az évszám szintén hibásan 1241. irat

262.

IV. Incze pápa megerősíti a zágrábi püspököt bi
melletti helység birtokában, melyet IV. Béla kirá
mányozott. 1251.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I.

263.

A pécsi káptalan előtt Opsa comes neje végre
1251.

(A gróf Zichy család Okmánytára I. kötet. Pest
Nagy Imre közleménye.)

264.

A pécsváradi konvent előtt Buken nemzetségből való Vidfi Miklós leányai Janus földtéren lévő birtokrészükön megosztoznak. 1251.

(A gróf Zichy család Okmánytára I. köt. 7. l. Nagy Imre közleménye.)

265.

IV. Béla királynak Hidvég helységet tárgyazó adománya Mikó zólyomi főispán számára. 1252.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruye, Gallicie, Lodomerie, Cumanieque Rex omnibus Christi fidelibus presentes litteras inspecturis salutem in omnium saluatore. Regia Celsitudo requirit, et sublimium conuenit dignitati, vt suorum oculorum intuitus tanto iocundius in suos fideles iniciat, quanto ipsa fidelitas ceteris virtutibus est preferenda et amplioribus premijs attollenda. Hinc est, quod ad uniuersorum tam presencium quam posterorum noticiam volumus pernenire, quod cum fidelis noster Myko Comes de Zolum multis fidelitatis obsequijs indesinenter et indefesse nobis et Corone Regie exhibitis coram Nostre Maiestatis oculis laudabiliter efulsisset; volentes probitatis ipsius meritis remuneracione condigna respondere, terram Hydweg cum terris arabilibus, fenetis, et siluis, ac omnibus vtilitatibus et circumstancijs ad ipsam terram pertinentibus, sibi suisque heredibus heredumque successoribus pleno iure contulimus, dedimus atque tradidimus in perpetuum possidendam. Cyius terre

mete seu termini hoc ordine distinguntur: Incipi
meta a parte orientali iuxta fluuium Ypul sub q
viminis, vbi tenet metam cum terra Gregorij Co
nomine, et vadit uersus partem australem, et pr
longitudine vnius iugeris, in cuius fine sunt due
eadem parte protenditur ad longitudinem alte
in fine cuius sunt due mete noue eleuate iuxta
antiquas; abhinc vadit per quendam campum, in
sunt due mete in plano; exinde vadit in quoddam
cuius fine similiter in plano; deinde iuxta monte
dam quercu sunt due e, et ibi ascendit monte
mitate cuius sub quercu imiliter sunt due mete;
de monte ad quendam fl uium, iuxta quem in tr
due mete; deinde asce it in alium montem, in
cuius sunt due mete, e bi terminat(ur vici)nitas
gorij Comitis supradicti; et ibidem incipit tenere
terra wille Alvar, a qu summitas montis in
iacentis terram Hydwe eparat supradictam; et
dem montis descendit incipit tenere metam
ville Tesmog, et in ead a linea per plagam occid
fluuium Ypul reuertitur iterato. Ut igitur hec nos
robur obtineat perpetue firmitatis, eidem Myko Co
tes concessimus litteras duplicis sigilli nostri mun
ratas. Datum anno Dominice Incarnacionis mille
tesimo quinquagesimo secundo, octauo kalendas
autem nostri anno decimo octauo.

(V. István királynak 1270-ki megerősítő okmányából. A
tárból közölte néhai Érdy János.)

266.

IV. Incze pápa szabadalmazza a zágrábi káptalant, hogy idegen praebendariusok elfogadására ne szoríttathassék. 1252.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 93. l.)

267.

Dénes nádornak bizonyságlevele, hogy Sándor comes Demenusnak fia Grech nevü földét Lőrincz mosonyi főispán és a királyi udvar bírájának eladta. 1252. körül.

Nos D. Palatinus, Comes Bachiensis memorie commendantes significamus, quod Comes Alexander filius Demenus personaliter constitutus coram nobis confessus est vina uoce, quandam terram suam Grech vocatam vendidisset Laurencio Comiti Musuniensi, Judici Curie domini Regis Senioris, super centum et quadraginta maris finiti argenti, quas dixit se per omnia accepisse. Quam quidem terram eciam idem Alexander concampbio acceperat a Laurencio Comite supradicto, sicut eciam uidimus in litteris Capituli de Kw contineri. Datum in Petrowarad feria tercia ante festum Luce Ewangeliste.

(Eredetie börhártyán, a hátára nyomott pecsétnek nyoma még meg van; a budai kir. kamarai levéltárban.)

268.

István szlavoniai bán Miklós Hudiszló fiának
nicha helységet. 1252.

Nos Stephanus Banus tocius Sclavonie
universis presens scriptum inspecturis : quod
precepto domini Bele, illustris Regis Vngarie, te
tota Sclauonia, a tempore Colomani Regis, feli
alienatas, iudicantes Castro restitueremus ; tan
iobagiones Castri Zagrabiensis, quandam terr
filii Hudizlai Scepnicha nominatam, racione Ca
laverant, dicentes : illam Castri fuisse men
per eundem occupatam. Nicolaus autem anted
nobis consistens, illam terram suam hereditarian
rebat, huiusmodi ostendens evidentem racionem
tate, quod olim Opud Banus terram illam ig
attavo eiusdem tum occupasset, postmodum, scita
restituere procuravit nomine sue hereditarie ; p
idem Nicolaus, quando fuit orphanus factus,
nominata ab eo erat alienata, et in manus
iobagionum Castri Zagrabiensis devoluta; quam
ad etatem discrecionis perveniente, a memoratis i
Castri, quorum nomina in litteris Capituli Z
et Joance, tunc Comitis Zagrabiensis et Vicebani
tur, iusto vendicionis titulo perpetualiter sibi p
comparavit. Litteras eiusdem Capituli Zagr
Joance Comitis antedicti nobis presentando, in
nimus, sepe dictam terram a dictis iobagionibus
cionis titulo racionabiliter sibi comparatam. Nos
propter hoc quod in litteris Capituli et Joance Co
rei invenimus veritatem, tum eciam propter hoc, q
inquisicione a nobilibus Regni certitudinem inde r
ipsam terram sepedicto Nicolao ac eiusdem su
reliquimus iure hereditario possidendam. M

eiusdem terre, secundum quod in litteris Capituli et Joance Comitis invenimus contineri, de verbo ad verbum describi facientes, presentibus duximus inserendas. Prima igitur meta incipit a quodam fonte, circa quem sunt salices ; et inde versus occidentem per montem unum venit ad arborem nucum ; inde per eundem montem ad arborem berekyna, ibique est meta terrea ; inde secus quandam vineam transiens venit ad duas metas terreas ; inde per metas versus aquilonem venit in magnum montem, in cuius sinistro latere est meta terrea ; inde versus occidentem venit ad tres metas, et in tercia sunt sex arbores, que dicuntur harazt ; inde per montem protenditur per metas versus aquilonem ; inde venit ad viam, que ascendit de domo Meriad ; inde trasiens viam illam ascendit super uno monte, in medio enim montis illius idem Nicolaus tres habet metas iuxta eandem viam, circa quas sunt tres quercus, et mete sunt circa ipsas quercus ; inde tendit et vadit per rectam lineam in medio eiusdem montis ad partem septemtrionalem ad unam pirum, et illa pirus stat in medio mete eiusdem terre, incipiendo enim a prima meta usque ad metas Cruciferorum Sancti Sepulcri, ex parte sinistra convicinantur filii Merge ; deinde ascendit eiusdem meta terre in medio eiusdem montis et vadit ad unam metam veterem iuxta quam est arbor, que horozt dicitur ; deinde ascendit ad metas Cruciferorum, habet enim idem Nicolaus iuxta metas eorumdem Cruciferorum metam terream, et ibi dicti Cruciferi sunt convicini terre Nicolai, et iuxta eandem metam predictus Nicolaus habet unam arborem, que quercus dicitur ; deinde descendit per unam vallem et vadit meta eiusdem terre iuxta vineam Sotk, ad unam aquam, que Scepnicha vocatur, iuxta quam est quidam puteus, est enim meta eiusdem terre in una arbore ibidem, que egur dicitur, transit enim eandem aquam meta eiusdem terre ad partem orientalem, et ascendit iuxta nucleum super uno monte, et est meta terrea Nicolai iuxta metam Cruciferorum, ibi deficit meta eorumdem Cruciferorum et incipit deinde Bolosod convicinari terre Nicolai Comitis ; inde tendit et vadit super eodem monte versus partem meridionalem et ascendit super uno monticulo, qui est in eodem monte, et in eodem monticulo sunt due mete terree ; deinde per rectam lineam eiusdem

montis descendit super alto fine vinee Nicolai
sunt due mete terree; deinde descendit me
partem orientalem et vadit super uno monticul
dicitur; inde transiens viam de domo Nicc
Bolosod venientem, descendit de monticulo I
lum, qui decurrit de domo Bolosod versus orie
ipsum rivulum descendens venit ad aquam Scep
sequendo protenditur ad primam metam. Ut a
series salva semper consistat, nec ab ullo pro
possit irritari, ad stabilitatem dicte terre lit
concessimus sigillo [illegible]ro communitas anno G

(Tkalcsics, Monum. ist. Episc. Zagrabiensis I.

269.

Sándor mester al-bán és zágrábi főispán Lacoy det tárgyazó itéletlevele a topuskai apát, s Vul fia és nemzetsége közt. 1252.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I.

270.

Az egri káptalannak bizonyságlevele, hogy a Bogadradvan nemzetségbeliek Filke, István testvérének megöletése tárgyában barátságosan eggezkedtek. 1252.

Nos Detricus Bubek de Pelseuch Regni Hungarie Palatinus stb. quod in Congregacione Generali Magnifici domini Nicolai de Gara, alias similiter Palatini et Judicis Comanorum per ipsum Vniuersitati Nobilium Zempliniensis et de Vngh Comitatuum feria secunda proxima ante festum Beati Regis Stephani in anno Domini M°CCC°LXXX°. primo prope ciuitatem Patak celebrata, Magistri Michael de Monak, Johannes filius Ladizlai, Georgius filius eiusdem, Ladizlaus filius Ladizlai, Johannes filius Symonis de eadem Monak personaliter de aliorum medio exurgendo, proposuit eo modo: quod Petrus filius Mathius, et Johannes filius Lukasij de Isyph, ac Jacobus filius Johannis de Banoch, nec non Petrus filius Ladizlai de Chele in nulla linea generacionis ipsis attinuissent, nec attinerent, et ex eo de possessione eorum Zerench vocata, ac jure patronatus Monasterij in eadem Zerench habiti nulla porcio eisdem deberet prouenire stb. (Ezen ügy a királyi curiához tétetvén által, »ad presentes octauas festi Epiphaniarum Domini« napoltatott el.) Tandem ipsis octauis festi Epiphaniarum Domini instantibus prefati Petrus filius Mathius et Nicholaus de Chele in nostram personaliter venientes presenciam, in declaracionem prescripte accionis eorum quasdam decem litteras nostro judicario examini curarunt demonstrare. Quarum prima videlicet Capituli Agriensis littera priuilegialis sub anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo secundo exorta decantabat, quod Stephanus de Berethe, Dominicus de Chele, Stanch de Isyph, Mogh de Lazon, Symon de Lwch, Radwan de Meggesze, et Symon filius Marcelli de Zada de genere Bogadradwan ex vna parte; ex altera vero Chyz de Morowa de eodem genere personaliter coram dicto Capitulo Agriensi constituti, dictum extitisset

Consilio, Veleius Bladimiri, Petrus Balislave
Petrus Srette, Mangatia Lampri, Calenda Tri
Calenda Cernete, Dommana Guerrerii, M
Mathias Balatie, Paschalis Theodori, Petrus
Pecurarius, Velcassus Joannis, Lucarus C
Zreve, Petrus Joannis Bogdani, Petrana de
Binzole, Dimitrius de Menze, Sersus Clen
Veresti, Andreas Benesse, Proculus Mic
Consiliarii, et nos universum Commune R
committentes committimus vobis namque
Dobrane de Lampredio, Cerne de Vitana,
batia et Goislavo Theodori Crossii, dilecti
nuntiis nostris, et plenam commissionem
plenamque virtutem et potestatem vobis dan
vos dixeritis vel feceritis vel statueritis seu
domino nostro Duce Venetiarum et suo Consi
bimus firmum et ratum. Et ad hoc, quo
prenominati nuntii nostri dixeritis vel statue
ritis cum domino nostro Duce Venetiarum
Venetiarum, nos prenominati Judices, Con
sum Commune Ragusine Civitatis firmum et

Marcholus de Ursatio, Juratus Vicari
animas nostras et omnium hominum Ragus
animam per nostram voluntatem ad S
Evangelia iuravit et affirmavit hoc.

Hec autem carta commissionis et p
firmitate permaneat, et nullo testimonio r
Presbyter Paschalis et Communis Ragusii
scriptor sum et testis, scripsi, complevi et ro
signo signavi.

Item dominus Dux ad petitionem coru
et concordia et pactum usque ad tres anno
quantum voluntas domini Ducis Venetiar
utramque partem initum est et firmatum i
Nos Ragusinorum nuntii iam dicti, per
Civitatis transmissi, a quo fuit provida delibe
pro eo, quod terre nostre videtur plurimum
Venetiarum Dominio subderemus, petimus, u
tatem vestram Comitem concedatis. Hec eni

tur inferius, vult terra nostra Ragusii observare. Ragusini semper Archiepiscopum eligent de Venetiis, et habebunt a Gradu videlicet usque Caput Aggeris. Et si dominus Dux a domino Papa poterit obtinere, quod Archiepiscopatus Ragusii Gradensi Ecclesie subponatur, eius electionem presentabunt domino Patriarche Gradensi, confirmationem electionis postulantes ; et confirmatione facta veniet electus ad Sedem Patriarchalem, et consecrationem de manu sua accipiet, facietque ei fidelitatem, reverentiam et obedientiam debitam ei exhibere promittens. Preterea statuimus, quod idem Archiepiscopus iurabit fidelitatem domino Duci et successoribus suis, nisi pro eis remanserit ; et sic facient omnes Archiepiscopi, qui in perpetuum erunt in Ragusina Sede, Ducibus, qui per tempora erunt. Clerus autem ter in anno, in Nativitate Domini, in Pascha Resurrectionis et in festo Sancti Blasii laudes cantabunt in Maiori Ecclesia solempniter domino Duci, domino Patriarche, Archiepiscopo suo et Comiti omni anno ; propter quod benedictionem recipient hyperperos tres, unum a nobis Duce, alterum ab Archiepiscopo et tertium a Comite. Habebunt quoque Ragusini semper Comitem et Comites de Venetiis, quem vel quales dominus Dux cum maiori parte sui Consilii eis dare voluerit, qui iurabit fidelitatem domino Duci et successoribus suis ; et sic facient omnes Comites, qui erunt per tempora in perpetuum. Jurabunt quoque fidelitatem Comiti omnes et Comitibus omnibus futuris in perpetuum, salva fidelitate domini Ducis, ad honorem Venetiarum et salutem Ragusii, cum bono et honore ac salvatione Venetiarum. Et si forte contigerit dominum Ducem vel successores suos Ragusium applicare, recipient eum honorifice, ac illum procurabunt, et nuntios suos similiter. Et si dominus Dux voluerit hospitari in domo Archiepiscopali, habebit eam ad suam honorificentiam et voluntatem ; sin autem, dabitur ei domus honorabilis usque dum steterit ibi, et nuntiis suis decentem domum pro hospitio assignabunt. Et quociens fecerit Venetia exercitum usque Dyrachium, et a Dyrachio et infra usque Brundusium, et a Brundusio et infra, sicut Venecia faciet sic facient Ragusini secundum numerum virorum suorum. Si vero exercitum fecerit a tricinta [illegible] et supra, que debeant trans-

sire Dyrachium et Brundusium, facient inde
simam partem, et stabunt in servitio Ve
dum steterit exercitus Venetiarum. Tollent n
de omnibus navibus extraneorum, que illuc
portum faciendum, illam rationem, quam Ven
traneorum navibus, dividentque illam in tres p
unam dabunt Archiepiscopo, aliam Comiti et
munis Ragusii. Omnes, qui erunt amici Venet
illos pro amicis habebunt ; et omnes qu
Venetiarum, Ragusini illos pro inimicis h
recipient Cacichios, neque Dalmesanos, vel
et predatores, sive raubatores in Civitate
Districtu, neque eis dabunt aliqua victuali
miserit contra Cacichios et Dalmesanos galea
dum eos, Ragusini similiter tunc mittent ad
lignum quinquaginta hominum decenter arma
aliis grossariis et predatoribus sive raubat
cient guerram, et eos offendet, bona fide,
Dyrachio et infra usque Venetias. Dabunt q
omni anno in festo Omnium Sanctorum
regalia hyperperos duodecim, et Communi
Venetiis hyperperos auri veteres recti pond
Comiti suo in eodem termino hyperperos q
suo Communi, et omnes alios introitus et
Comitatus consuetas, excepto introitu salis
dabunt Ragusini duodecim de duodecim par
orum illius terre, moraturos semper sex obsi
ad expendium Ragusinorum in medio anno, et
medio anno in concambio. Et si aliquis eoru
fugerit, dabunt alium in loco eius. Jurabu
Ragusii et antepositi in aliquo officio Civitati
insuper pro suo capite, se sic omnia servatur
rit per dominum Ducem et maiorem partem
fideles erunt domino Marino Mauroceno, inc
Duci, usque dum vixerit in Ducatu. Et hec s
vabunt Ragusini, quisque pro suo capite, in
scriptis singulis annis decem. Preterea Ragu
Romanie, quas Venetias apportaverint, da
Communi Venetiarum quinque pro centenari

ultramarinis et terre Aegypti, Tunixi et Barbarie, solvent quintum; et de mercibus Regni Sicilie et Apulie solvent quadragesimum Communi Venetiarum; salvo quod homines Ragusii non debeant ire in Regnum Sicilie et Apulie, si prohibitum fuerit hominibus Veneciarum, ne vadant in Regnum Sicilie et Apulie; et quod homines Ragusii de mercibus, quas detulerint Venetias de Regno Sicilie et Apulie, illud datium Communi Venetiarum in Venetiis dare et solvere debeant et teneantur, quod constitutum est vel de cetero fuerit constitutum per dominum Ducem et Commune Venetiarum solvendi et dandi ab hominibus Venetiarum in Venetiis Communi Venetiarum pro datio dictarum mercimoniarum, quas Veneti Venetias apportarent de Regno Sicilie et Apulie; et hoc sane intelligatur, si datium constitutum plus fuerit quam quadragesimum; cum superius contineatur, quod homines Ragusii de mercibus Regni Sicilie et Apulie debeant solvere quadragesimum Communi Venetiarum. De mercibus vero Sclavonie in Venetiis nihil solvere debeant. Et tantummodo cum quatuor navigiolis a septuaginta milliariis et infra debeant Ragusini Venetias venire per annum; et si aliter Ragusini Venetias venerint, solvent quintum de omnibus mercibus Romanie, quas Venetias apportabunt. Et tam per guerram, quam per pacem licitum est Ragusinis ire ad mercandum a culfo Coranti infra, in aliis vero partibus vetitis per dominum Ducem Venetiarum ire non debeant Ragusini, nisi secundum quod fecerint Veneti. Item ab Ancona istac per totam riveriam, et a Palmentaria istac per totam riveriam ipsi Ragusini non facient portum, nisi occasione accipiendi victualia causa ducendi Venetias. In Venetiis vero non debent fecere Ragusini mercatum cum foristeriis. Et hec concordia et pactum a modo usque ad tres annos completos firmatum est, et ab utraque parte debet firmiter observari, et tantum plus, quantum placuerit domino duci Veneciarum. Insuper nos iam dicti Dobrane de Lampredio, Cerne de Vitana, Theodorus Bobatie, et Goislavus Theodori Grosii, nuntii et procuratores Civitatis Ragusii, per nos et dictum Commune Ragusii iuramus ad Sancta Dei Evangelia super animas nostras et animas omnium hominum Ragusii hanc concordiam et pactum, ut dictum est superius, firmum et ratum ha-

sire Dyrachium et Brundusium, facient inde Ragusini tricesimam partem, et stabunt in servitio Venetiarum usquedum steterit exercitus Venetiarum. Tollent namque Ragusini de omnibus navibus extraneorum, que illuc applicuerint ad portum faciendum, illam rationem, quam Venetia tollit de extraneorum navibus, dividentque illam in tres partes; de quibus unam dabunt Archiepiscopo, aliam Comiti et tertia sit Communis Ragusii. Omnes, qui erunt amici Venetiarum, Ragusini illos pro amicis habebunt; et omnes qui erunt inimici Venetiarum, Ragusini illos pro inimicis habebunt. Et non recipient Cacichios, neque Dalmesanos, vel alios grossarios et predatores, sive raubatores in Civitate Ragusii vel eius Districtu, neque eis dabunt aliqua victualia. Et si Venetia miserit contra Cacichios et Dalmesanos galeas ad offendendum eos, Ragusini similiter tunc mittent ad offendendum eos lignum quinquaginta hominum decenter armatum. Et omnibus aliis grossariis et predatoribus sive raubatoribus maris facient guerram, et eos offendet, bona fide, sine fraude, a Dyrachio et infra usque Venetias. Dabunt quoque Ragusini omni anno in festo Omnium Sanctorum domino Duci pro regalia hyperperos duodecim, et Communi Venetiarum in Venetiis hyperperos auri veteres recti ponderis centum; et Comiti suo in eodem termino hyperperos quadringentos de suo Communi, et omnes alios introitus et honorificentias Comitatus consuetas, excepto introitu salis. Obsides autem dabunt Ragusini duodecim de duodecim parentatibus nobilium illius terre, moraturos semper sex obsides in Venetiis ad expendium Ragusinorum in medio anno, et alios semper in medio anno in concambio. Et si aliquis eorum moreretur vel fugerit, dabunt alium in loco eius. Jurabunt autem Comes Ragusii et antepositi in aliquo officio Civitatis et unusquisque insuper pro suo capite, se sic omnia servaturos, nisi remanserit per dominum Ducem et maiorem [illegible] fideles erunt domino Marino [illegible] Duci, usque dum vixerit in [illegible] vabunt Ragusini, quisq[illegible] scriptis singulis annis [illegible] Romanie, quas Ven[illegible] Communi Venetiar[illegible]

ultramarinis et terre Aegypti, Tunixi et Barbarie, solvent quintum ; et de mercibus Regni Sicilie et Apulie solvent quadragesimum Communi Venetiarum ; salvo quod homines Ragusii non debeant ire in Regnum Sicilie et Apulie, si prohibitum fuerit hominibus Veneciarum, ne vadant in Regnum Sicilie et Apulie ; et quod homines Ragusii de mercibus, quas detulerint Venetias de Regno Sicilie et Apulie, illud datium Communi Venetiarum in Venetiis dare et solvere debeant et teneantur, quod constitutum est vel de cetero fuerit constitutum per dominum Ducem et Commune Venetiarum solvendi et dandi ab hominibus Venetiarum in Venetiis Communi Venetiarum pro datio dictarum mercimoniarum, quas Veneti Venetias apportarent de Regno Sicilie et Apulie ; et hoc sane intelligatur, si datium constitutum plus fuerit quam quadragesimum ; cum superius contineatur, quod homines Ragusii de mercibus Regni Sicilie et Apulie debeant solvere quadragesimum Communi Venetiarum. De mercibus vero Sclavonie in Venetiis nihil solvere debeant. Et tantummodo cum quatuor navigiolis a septuaginta milliariis et infra debeant Ragusini Venetias venire per annum ; et si aliter Ragusini Venetias venerint, solvent quintum de omnibus mercibus Romanie, quas Venetias apportabunt. Et tam per guerram, quam per pacem licitum est Ragusinis ire ad mercandum a culfo Coranti infra, in aliis vero partibus vetitis per dominum Ducem Venetiarum ire non debeant Ragusini, nisi secundum quod fecerint Veneti. Item ab Ancona istac per totam riveriam, et a Palmentaria istac per totam riveriam ipsi Ragusini non facient portum, nisi occasione accipiendi victualia causa ducendi Ve[illegible]tias. In Venetiis vero non debent fecere Ragusini mer[illegible] foristeriis. Et hec concordia et pact[illegible]do r[illegible] annos completos firmatum est, [illegible] firmiter observari, et tantum [illegible]mino duci Veneciarum. In[illegible]de Lampredio, Cerne de [illegible]islavus Theodori Grosii, [illegible]sii, per nos et dictum [illegible] Dei Evangelia super ani[illegible]um Ragusii hanc concor[illegible]us, firmum et ratum ha-

bere et nullo modo contravenire, et quod dabunt operam, quod hec omnia observentur. In huius autem testimonium, et ut hec magis robur obtineat firmitatis, presens pactum et concordiam iussit dictus dominus Dux sui sigilli munimine roborari. Data Venetiis in palatio Ducatus in Rivoalto urbe felici per manum Gabrielis Paulini Notarii nostreque Curie Cancellarii feliciter. Amen.

(A velenczei köztársaság »Liber Pactorum« című államkönyvéből I. köt. 256. l.)

274.

IV. Béla királynak bizonyos Körös vármegyei birtokot tárgyazó adománya Zlaynai Merge és Mothko számára. 1253.

Bela Dei gracia Vngarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomorie, Comanieque Rex omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem in vero salutari. Ad noticiam universorum harum serie volumus pervenire, quod fideles nostri, providi viri, Merge filius Stephani, et Mothko filius Wlkosa de Zlayna, ad nostrum conspectum corporalitar venientes, nobis humillime suplicarunt, quod nos quandam particulam terre vacue seu habitatoribus destitute in Comitatu nostro Crisiensi habitam eisdem Merge et Mothkoni dare et concedere dignaremur. Nos igitur attendentes et considerantes multimoda fidellissima servicia ipsorum Merge et Mothkonis, quibus ipsi Culmini notro diversimode studerunt complacere, dictam particulam terre nostre vacue seu deserte ipsis Merge et Mothkoni heredibusque et posteritatibus ipsorum universis damus et concedimus irrevocabiliter perpetuo tenendam, habendam et possidendam, quam nos personaliter inspeximus, et per Georgium Comitem Crisiensem, atque Prelsam Terrestrem metari facientes, de quorum

verbis ipsam particulam terre taliter distingui reperimus videlicet: Prima meta incipit ab oriente, ubi foret terra seu meta Johannis filii Stephani, Herbortya vocata, ubi stat quidam mons Petththa vocata; ab hac per quandam vallem eundo pervenit ad quendam parvum fluvium; inde in parvo spacio eundo venit circa quendam fontem seu rivulum in quadam valle, qui foret penes terram Nicolai fili Petri; inde per eandem vallem in modico spacio eundo pervenit ad montem Traunwerh dictum a plaga meridiei, et per eandem plagam eundo in modico spacio venit circa terram Pouse penes quandam magnam viam, iuxta quam viam foret quidam lacus wlgo kalysche nuncupatus, que videlicet via tendit inter quendam fluvium Glogoncha vocatum et sub quodam monte Ceroberda vocatum a dicta plaga meridiei; inde in bono spacio per eandem viam pergendo pervenit circa quendam rivulum seu fontem, ubi forent mete Pouse, Stephani et dictorum Merge ac Mothkonis; abinde versus partem australem pergendo venit ad quandam vallem; deinde ad montem; abinde iterum in modico spacio girando venit circa quandam arborem javor dictam, ubi foret meta dominorum Capituli Ecclesie Zagrabiensis; deinde penes easdem metas ipsius Capituli tendit per quosdam monticulos Glawycze Drenouethke dictos, ab inde iterum tendit ad unum parvum montem, et de monte ad vallem circa quendam fontem Dubranzky dictum, per eandemque vallem pergendo pervenit circa quendam magnum fluvium; inde in bono et longo spacio per montem girando, videlicet a plaga orientali, pervenit ad quendam magnum montem wlgo Garmyth vocatum; iterum ab inde eundo per quendam montem pervenit ad prefatum montem Petthche vocatum, et venit ad priorem metam ubi fuit incepta, ibique terminatur. Volumus insuper, quod prefati Merga et Mothko posteritatesque ipsorum universi nullo unquam tempore ad exercitum ire non teneantur, sed singulis annis in futurum semper in octavis Beati Georgii martiris tunc affuturis quadraginta denarios pro tempore currentes, quilibet ipsorum nobis et nostris successoribus dare, administrare et persolvere teneantur. Decrevimusque eciam, quod quolibet anno in perpetuum circa festum Beati Michaelis Archangeli prenominati Merge et Mothko posteritatesque ipsorum universi me-

dium cubulum frumenti et medium avene n
successoribus solvere et administrare tenebun
rinas dare non tenebuntur. In cuius rei memor
que ac stabilitatem perpetuam presentes conc
duplicis sigilli nostri munimine roboratas.
castrum Baboth, anno Dominï millesimo duce
quagesimo tercio; septimo decimo kalenda
Regni autem nostri anno decimo octavo.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I. köt

275.

IV. Béla király me ti a zágrábi káptalan
ton és fiai közti Muth anyjának hagyomány
barátságos egyezkedést. 1253.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I. köt

276.

IV. Béla király megerösíti Stefko Robert comes
töt és Chernatöt tárgyazó adományát a zág
számára. 1253.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I.

277.

Teupulo Lőrincz veglai gróf. 1253.

Millesimo ducentesimo quinquagesimo tercio, indictione XI. die decimo intrantis mensis Aprilis. Capta fuit pars in Consilio maiori, et elongatus fuit terminus nobili viro Laurentio Teupolo Comiti Vegle, quod usque ad octo dies, postquam venerit a Mediolano, debeat excutere pignus suum stb.

(Ljubics, Monum. spect. hist. Slav. Merid. I. köt. 85. l.)

278.

IV. Béla királynak privilegiuma, melylyel Körtvélyesi Demeter és Novalyadi Gergely közt bizonyos birtokcserét megerösít. 1254.

Nos Comes Stephanus Bubek Judex Curie Serenissimi Principis domini Lodouici stb. quod Demetrius filius Johannis de Kurthuelcs stb. in figura nostri Judicij personaliter comparendo contra Gregorium filium Nata de Nowalyad quasdam litteras Conuentus Ecclesie de Jazo formam possessionarie reambulacionis, contradictorie inhibicionis et citacionis denotantes domino nostro Regi ad suum litteratorium preceptum rescriptas stb. nobis presentauit stb., exprimentes inter cetera, quod cum prescriptus Demetrius filius Johannis, acceptis Ladizlao filio Bat de Jussa Regio, et fratre Lucasio ipsius Conuentus hominibus feria quarta proxima ante festum Sancti Barnabe Apostoli anno Domini M°CCC° sexagesimo

preteritis ad faciem predicte possessionis Kurthuelyes vocate, apud manus suas, vt dixisset, habite vicinis et commetaneis suis vniuersis legitime conuocatis et presentibus accessisset, eandemque a parte possessionis Lezna vocate in vno berk wlgariter Cuzbentz per septem metas tunc per ipsos erectas nullo penitus contradictore inibi apparente reambulando per eosdem Regium et Conuentus homines sibi statui fecisset, ac in eodem berk versus partem septemtrionalem procedendo in quinque locis similiter metas terreas erigi et modo quo supra sibi statui facere voluisset: tandem Gregorius filius Nata ab ereccione ipsarum metarum prohibuisset stb. (idéztetett) ad octauas festi Beati Jacobi Apostoli tunc venturas stb. et cum instrumentorum ipsorum exhibicio ad octauas festi Beati Georgij martiris proxime preteritas protelata extitisset, denique ipsis octauis aduenientibus stb. prescriptus Demetrius quasdam litteras stb. nobis presentauit stb. Quibus exhibitis stb. Nicolaus filius Johannis procurator ipsius Gregorij quoddam priuilegium domini Bele Quarti olim Regis Hungarie, secundi Andree Regis filij anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo quarto, sexto kalendas Januarij, Regni autem sui anno vigesimo confectum nostro judicario examini curauit exhiberi; cuius series inter alia per ipsum dominum Belam Regem in concambium terrarum Gregorij filij Nata Gyekeny, Poya, Hollowzeg et Egerpataka vocatarum ad vigintiquatuor aratra sufficientem existencium, infra castrum Tubul mansinatarum, pridem quidem depopulatarum, ab eodem Gregorio per eundem receptarum, et ad vtilitatem dicti Castri Tubul perpetualiter datarum dicto Gregorio filio Nata, et per eum suis heredibus ac successoribus terras quasdam, Lezna scilicet et Chemerna ad triginta aratra sufficientes, sitas in Comitatu Zempliniensi, in quibus Mikich et Navalyad antea resedissent, vacuas omnino et habitatoribus carentes, perpetuo possidendas traditas, ipsumque Gregorium per fidelem suum Michaelem Comitem de Sarus in corporalem possessionem earundem terrarum introductum fuisse denotarat; mete autem terrarum earundem, prout idem Michael Comes ipsi domino Bele Regi in suis litteris intimasset, priuilegio in eodem seriatim continentur stb. Datum in Vissegrad sextodecimo die octauarum festi Beati

Michaelis Archangeli anno Domini M°CCC° sexagesimo sexto.

(Hiteles másolat a budai kir. kamarai levéltárban.)

279.

IV. Béla királynak bizonyságlevele, hogy Rembold frater Vaska melletti Szent-Márton birtokot eladta Fülöp zágrábi püspöknek. 1254.

Nos Bela Dei gracia Rex Hungarie significamus omnibus presencium inspecturis: quod terram Sancti Martini iuxta Waskam, quam Bartholomeus, quondam Quinqueecclesiensis Episcopus, nobis requisitis et ex nostra donacione obtinuerat et habebat, frater Rembaldus nostro consensu habito et de nostra licencia, cum nec aliter facere potuisset, venerabili patri Philippo, Zagrabiensi Episcopo, vendidit nomine Ecclesie sue perpetuo possidendam, et de nostra gracia permissione dictum Episcopum in corporalem possessionem empcionis titulo introduxit. Quare precipimus judicibus universis, quatenus dictum Episcopum pro eo, quod dictam terram emerit, cum nullo commetaneorum suorum iudicare presumant, cum hoc fuerit ex nostra licencia et gracia speciali. Presertim cum longe ante propositum conferendi dictam terram habuissemus Episcopo memorato. Datum Jeurii feria VI. post festum Sancti Michaelis.

(Tkalcsis, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 101. l.)

280.

Lőrincz jádrai érsek mint pápai kiküldött bíró ítéletet hoz a trau-i püspök és a sebenico-i papság közt a püspöki jogok gyakorlására nézve. 1254.

In nomine Domini Dei Eterni. Anno eiusdem Nativitatis millesimo ducentesimo quinquagesimo quarto indictione XII. die XI. exeunte Novembris, Jadre in ecclesia cathedrali Sancte Anastasie, presentibus his testibus, scilicet domino Johanne Delphino Comite Jadrensi, et Domino Filipo Donao, et domino Johanne Aurio Consiliariis ipsius domini Comitis, et domino Simeone Gerardo qui fuit de Venetiis, et domino Nicolao Fuscarino de Venetiis, et domino Comite Stinelta de Veglia, et domino Cosa Saladini, et domino Preste de Matofarro, et domino Andrea de Catopania, et domino Rainerio filio Varicasi, et domino Cosa filio Petrogne, et domino Paulo de Lampredio, et domino Cando filio Ranei, et domino Georgio de Veglia, et domino Gregorio filio Comitis Elie, et domino Losipre Nicole, et domino Grisogono de Mauro, et domino Micha filio domini Formini, et domino Damiano filio Cerne de Carbone, et Vulcenna filio Pelegrini Engenani civibus Jadrensibus; et domino Dessa Sacrista Sancte Anastasie, et domino Stepo Canonico eiusdem Ecclesie, et aliis.

Nos Laurentius miseracione Divina Jadrensis Archiepiscopus, domini Pape receptis litteris in hanc formam:

Innocentius Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri . . . Archiepiscopo Jadrensi salutem et Apostolicam benedictionem. Significavit nobis venerabilis frater noster . . . Episcopus Traguriensis, quod ipse in S. Archipresbyterum et quosdam clericos Ecclesie Sancti Jacobi de Sybinico sue Diocesis pro eo, quod decimas et alia iura episcopalia sibi debita ei contra justitiam subtrahebant, et diligenter moniti de his satisfacere non curabant, excommunicationis sententiam auctoritate ordinaria exigente justitia promulgavit. Sed idem Archipresbyter et clerici, huiusmodi sententia damnabiliter vilipensa Divina celebrare, immo quantum in eis est

potius profanare presumunt in animarum suarum periculum, plurimorum scandalum, ipsius Episcopi preiudicium, et ecclesiastice discipline contemptum. Quare pro parte dicti Episcopi humiliter petebatur a nobis, et eamdem sententiam robur firmitatis debitum obtinere, ipsosque de presumptione huiusmodi puniri pena canonica faceremus. Quocirca fraternitati tue per Apostolica scripta mandamus, quatenus sententiam ipsam, sicut rationabiliter est prolata, facias auctoritate nostra usque ad satisfactionem condignam, appellatione remota, inviolabiliter observari; super eo vero, quod excommunicati dicuntur celebrare Divina, quod rationi consentaneum fuerit, appellatione remota decernas, faciens quod decreveris per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari. Datum Laterani XI. kalendas Maii Pontificatus nostri anno XI.

Prefatum Archipresbyterum et quosdam alios Ecclesie Sancti Jacobi de Sybinico, scilicet Tolcum, et Rodinem, e Johannem de Viaco presbyteros, et Stricum diaconum, suo et Ecclesie sue nomine iuxta traditam nobis formam legitime et peremptorie citavimus coram nobis: quod comparentes in Judicio personaliter in termino constituto, et petitioni seu libello adverse partis iam dudum eis transmisse per litteras nostras citatorias perrecto postmodum et accepto, in Judicio coram nobis advocatum suum de assensu eorundem expresso, directe et legittime respondentes, quibusdam frivolis exceptionibus interiectis, quas de consilio Sapientum non admisimus, et excommunicationis exceptione contra Episcopum Traguriensem tantum verbotenus opposita, sed non probata, ad cuiusdam appellationis frustratorie diffugium contumaciter convolarunt. Tenor autem ipsius petitionis talis est:

Ego Magister Gregorius Traguriensis, sindicus, actor et procurator domini Treguani Dei gratia Episcopi Traguriensis, sindicario, actorio, procuratorio nomine ipsius peto a vobis domino L. miseratione Divina Jadrensi Archiepiscopo, domini Pape Judice Delegato, quod compellatis Stanimirum Archipresbyterum, Tolcum, Rodinem, Johannem de Viaco presbyteros, et Stricum diaconum, et ceteros clericos de Sybinico, inviolabiliter observare sententiam excommunicationis, quam dictus Episcopus Tragurii in eos auctoritate ordinaria exigente justicia promulgavit, pro eo quod decimas et jura epi-

scopalia, videlicet obedientiam, subiectionem et reverentiam, institutionem et destitutionem, correptionem et reformationem, ac censuram ecclesiasticam, sacramentorum omnium que ab Episcopo recipienda sunt, collationem, venire ad Synodum, visitationem quoque annuam, et quedam alia sibi debita contra justitiam subtrahebant, et diligenter moniti de his satisfacere non curabant; et quod faciatis eandem sententiam robur firmitatis debitum obtinere. Item quod auctoritate qua fungimur compellatis supradictos Archipresbyterum et clericos solvere integraliter decimas subtractas et non solutas de duobus annis preteritis et anni presentis, reditus quarum decimarum et jurium de supradictis annis facio ducentas et quinquaginta libras, in quibus reditibus et juribus predictum Episcopum Traguriensem spoliarunt; quare peto restitutionem de ipsis, et predictos Archipresbyterum, et ceteros presbiteros et clericos Sybinicenses in predictis ducentis libris condempnare. Item peto in omnibus supradictis et petitis predictum Archipresbiterum, et ceteros presbiteros et clericos de Sybinico Traguriensis Diocesis, et in expensis quas fecit seu facturus est supradictus Episcopus Tragurii occasione decimarum et aliorum jurium sibi subtractorum, et quas fecit et facturus est pro supradictis decimis et juribus exigendis, et in expensis quas fecit et faciet in causa ista, seu propter causam istam, condempnari. Item eodem modo procuratorio nomine supradicti Episcopi, et ipse Episcopus Tragurii peto iuxta traditam vobis formam, quod puniatis pena canonica Stanimirum Archipresbyterum de Sybinico, Rodinem et Tolcum, et Johannem de Viaco presbyteros, et Stricum diaconum, qui celebraverunt Divina post sententiam excommunicationis in eos latam a dicto Episcopo Tragurii in animarum suarum periculum, scandalum plurimorum, ipsius Episcopi preiudicium, et ecclesiastice discipline contemptum, et adhuc celebrare non desistunt; hoc est, ut ipsos ab omni officio et beneficio ecclesiastico propter irregularitatem sic contractam sententialiter deponatis, salvo jure addendi vel minuendi.

Super qua petitione, lite legitime contestata, et exacto iuramento de veritate dicenda, volentes in spiritu humilitatis eorum contumaciam superare, mandavimus Archipresbytero et aliis omnibus clericis antedictis, ut quia eorum appellatio

non tenebat, deberent accedere coram nobis in persona, vel dicta testium, sicut eis placeret, quos pars altera ad probandum petita in libello introducere intendebat, secundum Juris ordinem obiecturi. Quod cum non per se, vel per responsalem aliquem in termino, et post terminum diutius expectati in Judicio comparuerint, testes super petitis recipi mandavimus et recepimus et examinavimus, aperuimus et publicavimus, solemniter justitia exigente. Testibus igitur diligenter examinatis cum ea diligentia et cautela, que solet et debet in talibus adhiberi, et attestationibus solemniter publicatis, rationibus et allegationibus diligenter auditis; visis etiam litteris Papalibus, privilegiis ac instrumentis pluribus super hoc iamdudum confectis, super premissis deliberatione diu habita diligenter, termino etiam hodie peremtorio constituto ad sententiam proferendam. Quia nobis manifeste constat tam per premissa, quam etiam forma publica et notoria deferente, Castrum et Ecclesiam Sybinici a tempore, cuius non extat memoria, fuisse ac fore de Diocese Traguriensi, subfuisse ac debere subesse Traguriensi Episcopo tamquam suo Diocesano; communicato consilio sapientum, dicimus et sentialiter in scriptis pronunciamus auctorite nobis tradita et concessa, partis adverse contumacia non obstante, cuius absentia Dei repleatur presentia : Castrum et Ecclesiam Sybinicensem fuisse ac esse debere de Diocesi seu territorio Traguriensis Ecclesie, sue tanquam matrici et capiti in omnibus iuribus episcopalibus, tam ad legem diocesanam, quam ad legem jurisdictionis spectantibus, scilicet obedientia, subiectione ac reverentia, institutione ac destitutione Archipresbyteri et aliorum clericorum de Sybinico, correctione, reformatione ac censura ecclesiastica et sacramentorum omnium, que ab Episcopo sunt recipienda, collatione, venire ad Synodum, visitatione quoque annua, et quorumdam exactionum prestatione, que in Nativitate Domini et in Resurrectione Dominica ab antiquo solita sunt prestari, sicut in instrumento transactionis facte inter dictum Episcopum Tragurii ex una parte, et S. Archipresbyterum et ceteros clericos Sybinici ex altera plenius dicitur contineri, et roborato auctoritate Capituli Spalatensis Ecclesie Metropolitane, et insuper auctoritate domini Pape dicta transactione etiam confirmata, legitime subiacere et rationabiliter

respondere ad restitutionem tam prefatarum decimarum, que fuerunt et sunt ducente et quinquaginta libre, quam iurium omnium aliorum temporalium et incorporalium Traguriensi Episcopo et Ecclesie sue per dictos Archipresbyterum et Sybinicenses presbyteros et clericos ceteros subtractorum, seu etiam expensarum hac occasione in presente lite factarum, videlicet octingentarum librarum, de quibus judiciali texatione prehabita pars altera fecit fidem in Judicio coram nobis, sepe dictos Archipresbyterum et presbyteros ac ceteros clericos de Sybinico suo sueque Ecclesie nomine Magistro Georgio sindico et procuratori Traguriensis Episcopi procuratorio nomine, et ipsi Episcopo sueque Ecclesie nomine sententialiter et in perpetuum condemnantes. Et ut de cetero in futurum prestent omnia supradicta et singula dicto Episcopo Traguriensi et sue Ecclesie, supradictos S. Archipresbyterum, et presbyteros et ceteros clericos de Sybinico suo sueque Ecclesie nomine nihilominus condemnamus de dictis ducentis et quinquaginta libris nomine decimarum, et octingentis libris nomine expensarum, ad solvendum unius mensis spatium terminum assignantes. Et quia nobis manifeste constat, quod Traguriensis Episcopus propter iura decimarum et alia iura episcopalia per dictos Archipresbyterum, sacerdotes et clericos de Sybinico indebite sibi subtracta premissis legitimis admonitionibus iuxta formam Concilii Generalis ipsos excommunicationis vinculo innodavit: prefatam sententiam auctoritate Apostolica confirmantes, ne de sua contumacia valeant gloriari, quia humilitas nil prodesse humilibus videretur, si contemptus contumacibus non obesset; Stanimirum Archipresbyterum, Tolcum et Rodinem, et Johannem de Viaco presbyteros, et Stricum diaconum, qui postmodum sententia huiusmodi dampnabiliter vilipensa Divina celebrare, imo, quantum in eis est, potius prophanare presumunt, et iam diutius presumpserunt in animarum suarum periculum, plurimorum scandalum, et ecclesiastice discipline contemptum, ab omni officio et beneficio ecclesiastico iuxta canonicas sentencias duximus sententialiter deponendos.

Ego Candi de Ragno Examinator manum meam misi.

Ego Priamus Sancte Anastasie Primicerius et Jadrensis Notarius huic sententie audiende rogatus interfui, signoque

meo mandato domini Jadrensis Archiepiscopi roboravi etiam et subscripsi.

† Ego Arnaldus filius quondam Alberti Sartoris de Padua Sacri Palatii Notarius his omnibus interfui, et de mandato sepedicti domini Archiepiscopi hec omnia scripsi, et signo proprio et consueto roborans, hanc paginam ad maiorem cautelam eam Archiepiscopi sigilli charactere communivi.

(Farlati, Illyricum Sacrum IV. köt. 344. l.)

281.

Treugan trau-i püspök meghatalmazottakat küld az apostoli székhez, annak megakadályvzására, hogy a spalatoi érsek Sebenicoban püspököt ne választathasson. 1254.

In nomine Domini Dei Eterni. Anno eiusdem Nativitatis MCCLIIII. indictione XII. die IIII. exeunte Aprilis, in civitate Tragurii in camera domini T. Episcopi de Tragurio, presentibus iis testibus, videlicet Desa clerico filio Dragogne de Tragurio, et Bogode clerico filio quondam Mice de Marcho eiusdem loci, et Johanne Bello qui fuit de Tarvisio, et aliis ibidem. Dominus T. Dei gracia Traguriensis Episcopus de voluntate et consensu sui Capituli, D. Archidiaconi, et G. Primicerii, et domini Dragi Canonici, et aliorum de suo Capitulo, suo et nomine Episcopatus et Archidiaconatus, de voluntate et consensu totius sui Capituli nomine can — — — — T — — — — — — et Cap — — — fecerunt, creaverunt et constituerunt dominum Petrum Calzam Doctorem Legum de Tarvisio, et dominum Gausinam Primicerium Sancti Laurentii de Tragurio suos nuncios, sindicos, actores et procuratores ad protestandum, dicendum et appellandum, et appellationes faciendas ad dominum Papam, ne dominus R. Archiepiscopus Spalatensis de facto procedat ad electionem Epi-

scopi vel confirmationem, si esset facta, in Sibi
protestandum, dicendum et opponendum, et excipi
tra litteras impetratas ad dictum R. Archiepiscop
tensem, si que littere essent super dicto facto im
ad faciendas protestationes et appellationes omne
mine dicti Episcopi — — — — — — canonice,
suo nomine et canonice facere posset; et ad omni
enda, dicenda, protestanda, que ipsi principales fa
protestari possent; promittentes dictus Episcopus
lum, quidquid dicti sindici, actores et procurato
se firmum et ratum habituros, et non contravenire

Ego Arnaldinus filius quondam Alberti Sar
Palatii Notarius interfui et scripsi.

(Farlati Illyricum Sacrum IV. köt. 345. l.)

282.

*Az esztergami káptalannak bizonyságlevele, h
Baasnak fia és Raszló Raszlónak fia bizonyos föld
comes és Szemere, Mátyás fiainak eladták.*

Nos Capitulum Ecclesie Strigoniensis vniue
fidelibus presentes litteras inspecturis oraciones in
nis Gloriose. Nouercari solet quandoque racio, ni
et proborum uirorum fulta testimonijs succedenciu
detur memorie hesitanti. Proinde ad vniuersorum
sencium noticiam uolumus peruenire, quod Feld
Baas, Raslo filius Raslai coram nobis personalite
dixerunt, quod terras suas hereditarias trium nill
falud uidelicet, Kusfalud et Bolug, reoccupatas, s
quidem contencio inter ipsos Feldricum, Raslo ab
et Gregorium Comitem filium Matie ac fratrum su
nomine ex altera fuisset suscitata, propter bonum

diderunt pretactis Gregorio, Scemere super sedecim marcis perpetuo possidendas; quas quidem sedecim marcas predicti Feldricus et Raslo ab eisdem Gregorio et Scemere ad plenum se confessi sunt recepisse. In cuius facti memoriam et perpetuam firmitatem ad instanciam et peticionem predictarum parcium nostras concessimus litteras sigillo nostro roboratas. Datum anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo quarto.

A B C

(Eredetie bőrhártyán, a pecsét elveszett, a budai kir. kamarai levéltárban.)

283.

István glagonichai prépost és jeruzalemi kanonoknak bizonyságlevele, hogy a zágrábi káptalan és Mártonnak fiai topliczai birtokuk határaira nézve egyeztek. 1254.

Nos Stephanus Divina miseracione Prepositus Sancti Sepulchri de Glagonicha et Canonicus Ecclesie Iherosolimitane. Notum facimus universis, presentes litteras inspecturis: quod accedens ad nostram presenciam ab una parte procurator Ecclesie Zagrabiensis, Moyg scilicet Curialis Comes eiusdem Ecclesie de Toplica pro dominis suis, et ab altera filii Martini, Gregorius scilicet et Martinus et consanguineus eorumden, Bhot nomine, pro se et omni eorum generacione, confessi sunt: quod cum inter Capitulum Zagrabiense et Gregorium ac fratrem suum et consanguineos altercacio super quadam parte terre Toplicensis diu perdurasset, tandem composicione intercedente perducti fuissent ad pacis unionem, et consensissent in metas subantiquas, perempta qualibet revocaminis facultate. Prima meta incipit ab oriente in arbore bik, de qua protendit in semita et venit ad magnam viam, que venit de predio

Gregorii, nomine Jelscich, habens ibi metam in arbore bik; in eadem via vertitur ad meridiem habens a septemtrione terram Gregorii, a meridie terram Capituli, et venit ad caput montis Cobulaznus, habens ibi unam metam terream et alteram in arboribus cerasi et gertan; de capite Cobulaznus procedit in via antiqua et venit ad magnam viam, que ducit ad domum Gregorii, habens ibi duas metas in arboribus harazt; in ipsa magna via procedit versus septemtrionem et ascendit collem unum, habens ibi duas metas in arboribus harazt; inde flectitur ad occidentem ad iactum baculi, habens unam metam in arbore berekyna, alteram in bik; inde flectens quasi ad septemtrionem, descendit sub vinea et venit ad metam, que est in arbore cerasi; deinde venit iterum ad cerasum, postea ad duas metas, unam in arbore harazt, alteram in bik; postea descendit ad pirum; deinde in rivum unum, quem transiens, habet in margine metam terream sub arbore gertan; inde transit viam unam versus occidentem et ascendit in parva valle una ad metam que est sub arbore berekyna; deinde venit in semitam unam et in eadem semita vadit versus occidentem et venit ad magnam viam Ittewen, que ducit ad Worosd, ibique in metarum binario terminatur. Et ne dictus Gregorius, vel frater suus, aut consanguinei vel ipsorum successores Capitulum Zagrabiense super distinctione terre predicte viam habeant infestandi, omnes literas, quas dictus Gregorius et sui super eodem facto contra Capitulum proferent in lucem, cassatas esse auctoritate presencium voluerunt, vel exhibite vires non habeant et in nichilum redigantur. Renunciaverunt dictus Gregorius et frater suus et Bhot pro se et omnibus suis consanguineis omni juri et accioni, quam habebant, vel habere poterant super metis terre superius nominate. In cuius rei testimonium presentes litteras ad instanciam parcium contulimus sigilli nostri munimine roboratas. Datum anno ab Incarnacione Domini MCC. quinquagesimo quarto.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I. köt. 102. l.)

284.

IV. Béla király Dobrina és fiainak oda ítéli az általuk Bud és társaitól az éhség idején megvett Szelepcsény földnek felerészét. 1255.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Chroacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie Cumanieque Rex, vniuersis presentes litteras inspecturis salutem omnium saluatore. Vigerent lites et regnaret materia iurgiorum, nisi ea, que iuris ordine terminantur, per eterni scripti memoriam reciperent firmitatem. Proinde ad uniuersitatis uestre noticiam tenore presencium uolumus peruenire, quod cum Pousa filius Bala, Buc filius Balasey, Georgius filius Bud, Juane filius Setayzlai (így), a Dobrina, Miko et Woyn filijs eiusdem, et Woyzlao, ac Thoma iobagionibus Monasterij Sancti Benedicti de Grana, qui prius de seruientibus nostris fuerant oriundi, medietatem terre ipsorum iobagionum nomine Scylipche, uidelicet ad duo aratra, repeterent in iudicio coram nobis, utpote indebite occupatam : ijdem Dobrina, Miko, Woyn, Woyzlaus et Thomas ex aduerso responderunt, quod ipsi predictam terram a Bud patre dicti Georgij, et fratre eiusdem Georgij nomine Gurganus, Egydio fratre dicti Juane, Legk filio Mykuna, et Doncus fratre dicti Pouse coram Nitriensi Capitulo famis tempore comparassent, super quo per litteras eiusdem Capituli nobis fecerunt fidem plenariam adhiberi. Cum ergo per totum Regnum nostrum edicto generali duxerimus statuendum, ut possessiones alienate famis tempore nequeant reuocari ; decreuimus, vt medietatem dicte terre Scylipche, usui duorum aratrorum sufficientem, prefati Dobrina, Miko, Woyn, Woyzlaus et Thomas debeant perpetuo pacifice possidere, sicut in litteris Nitriensis Capituli continetur, cum easdem dictus Pouse et socij sui nullatenus dixerint esse falsas. Ceterum cum unicuique ex debito regiminis simus in sua iusticia debitores, decreuimus, ut medietas dicte terre Scylipche, exi-

stens extra litem, ipsis Pouse, Buc, Georgio et Juane cedere debeat, cum uendicioni partis relique facte coram Nitriensi Capitulo eos in nullo penitus constiterit consensisse. Vt igitur sepedicti Dobrina, Miko, Woyn, Woyzlaus et Thomas medietatem dicte terre Scylipche, emptam coram Nitriensi Capitulo, ualeant pacifice possidere, in testimonium huius rei presentes litteras dari fecimus, duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus Magistri Smaragdi Albensis Ecclesie Prepositi, aule nostre Vice Cancellarij dilecti et fidelis nostri, anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo quinto, quarto idus Augusti ; Regni autem anno vicesimo.

(Az eredeti után Knauz Nándor, Magyar Sion II. köt. 680. l.)

285.

IV. Béla király megerősíti a szent sír szerzeteseit Novák föld birtokában, mely nekik Gyula mestertől Kálmán királynak megerősítése mellett volt adományozva. 1255.

Bela Dei gracia Vngarie, Dalmacie, Chroacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie Cumanieque rex universis Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem in omnium salvatore. Ad universorum tam presencium quam posterorum noticiam, harum tenore volumus pervenire, quod cum tempore coronacionis nostre superfluas et inutiles quorumdam antecessorum nostrorum donaciones, que in Corone Regie preiudicium facte fuerant, de Baronum nostrorum consilio revocare fecissemus; et idem karissimus frater noster, felicis memorie Rex Colomanus, Dux tocius Sclauonie, fecisset in Ducatu Sclauonie, quem obtinebat, relinquendo donaciones modo legitimo factas penes possessores : terram quandam Noak nuncupatam, Domui fratribus Sancti Sepulcri per Magistrum ·lam collatam, non tam racione conferentis, quam intuitu

Divine remuneracionis, memoratus frater noster, ipsi Domui in perpetuam elemosinam duxit relinquendam, ab ipsa pacifice possidendam; quod et nos, ipso viam universe carnis ingresso, ratum habuimus atque firmum. Et ut in posterum tocius disceptacionis materia auferetur, predictam terram ad requisicionem antedictorum fratrum, per fidelem clericum nostrum Magistrum Benedictum Quinqueecclesiensem, circumspici fecimus et metis novis iuxta statum antiquum innovari, nullo contradictore apparente. Et licet totum Supanatum de Nouak fideli nostro Prezde Bano contulerimus, predictam tamen terram exceptam esse volumus ab eodem, cum ipsam Domus prefata possederit longe ante. Mete autem ipsius terre, sicut per eundem clericum nostrum didicimus, hoc ordine distinguntur: Prima meta incipit supra rippam Drawe ab oriente ex parte Waska, iuxta terram Vrbani et Ponse iobagionum Castri Symigiensis in quadam arbore de kercu cruce signata, sub qua est meta terrea nova; et ibidem ad duas metas terreas progreditur versus meridiem ad unam arborem de kercu cruce sigatam, nova cruce et antiqua, ubi prope illas sunt due mete terree, una antiqua et alia nova; abinde ad unam arborem similiter de kercu, in qua sunt tres cruces, due antique et tercia nova; deinde iuxta terram predictorum progrediens similiter versus meridiem pervenitur ad unam viam venientem de Waska in locum, ubi est arbor de kercu, in qua sunt due cruces, una antiqua et alia nova, et iuxta eandem due mete terree; inde ad duas metas terreas, quarum una est antiqua et alia nova; deinde per arbores cruce signatas iuxta terram eorumdem vadit ad duas metas terreas, quarum una est antiqua et alia nova; abhinc per unam metam veterem ad duas metas terreas, quarum una est antiqua et alia nova; inde similititer per unam metam veterem terream vadit ad arborem kercus, cruce signatam, ubi est meta terrea nova; deinde per arbores cruce signatas vadit similiter ad unam metam terream novam; inde per arbores cruce signatas venit ad viam magnam antiquam, iuxta quam est meta nova terrea, in qua est arbor kercus cruce signata; et per eandem viam parum eundo exit de via ad metam terream novam, iuxta quam sunt arbores cruce signate; abhinc reflectit se parum ad meridiem (et) vadit per

arbores cruce signatas, et pervenitur ad metam terream novam ; deinde ad duas metas terreas, quarum una est antiqua et alia nova ; inde eundo iuxta quandam mulakam a sinistris per arbores cruce signatas pervenitur ad metam terream antiquam, in qua est arbor kercus cruce signata et alia meta nova ; inde eundo directe ad meridiem venitur ad metas terreas, quarum una est antiqua et alia nova ; deinde similiter ad duas metas terreas antiquam et novam ; deinde similiter ad tres metas terreas, quarum due sunt antique et una nova ; abhinc eundo eodem modo vadit ad tres metas terreas, due sunt antique et una nova, ibique intrat viam venientem de Waska ; inde per eandem viam per arbores cruce signatas pervenitur ad metam antiquam, in qua est arbor de pomo silvestri, et ibi est nova meta terrea ; inde per eandem viam tendens venitur ad duas metas, una est antiqua sub arbore kercus cruce signata, et alia nova ; inde eciam eundo directe venitur ad quadrivium, ubi sunt quatuor mete, tres antique et una nova, et ibi terminatur terra Vrbani et Pouse predictorum, et incipit tenere metam cum Emrico sacerdote ; inde per eandem eundo venitur ad plures metas terreas ; ac hinc parum eundo per antiquam metam exit de via ubi est meta terrea antiqua ; inde vadit ad pirum ubi sunt due mete terree, una antiqua et alia nova iuxta villam Emrici sacerdotis ; et iuxta eandem villam eundo per unam metam terream antiquam pervenitur ad arborem de pomo silvestri, cruce signatam ab antiquo, iuxta quam est meta de novo facta angularis ; inde intrat ad Cherich usque ad aquam nomine Prothoh, et per aquam illam inflectitur superius versus villam Sancti Mychaelis, que est villa Domus Sancti Sepulcri, et vadit per eandem circumeundo ad partem occidentalem per magnum spacium, et pervenitur ad terram albi Boryn, ibique exit de aqua Cherich ad quandam pirum cruce signatam ab antiquo, sub qua est nova meta terrea ; inde tendit versus aquilonem iuxta terram dicti Boryn pervenitur ad duas metas terreas iuxta viam venientem de Sancto Mychaele, transeundo illam viam per planiciem protenditur et venit directe ad duas metas terreas, quarum una est antiqua et alia nova ; inde similiter eundo directe ad monticulum per metam terream pervenitur ad tres metas terreas, quarum due sunt antique et

tercia nova; ibique terminatur terra Boryn (et) incipit tenere metam cum terra ville Nouak; inde venit ad duas metas terreas, antiquam et novam, in una est arbor kercus cruce signata; inde ad antiquam metam, iuxta quam est nova meta; abhinc ad tres metas terreas, duas antiquas et unam novam; inde (ad) arborem kercus, in qua sunt due cruces, una antiqua et alia nova, iuxta quam est una meta; inde per frutices pervenitur directe ad sepulcrum Paxa vocabulo, ubi sunt tres mete terree, due antique et una nova iuxta viam, et ibi intrat viam maguam euntem in villam Nouak; inde per eandem viam venitur ad duas metas terreas, unam antiquam et aliam novam; deinde per eandem viam venit similiter ad tres metas terreas, duas valde antiquas et unam novam; inde de illis tribus metis directe protenditur ad angulum muri curie Domus Sancti Sepulcri, et iuxta murum ex parte ville de Nouak pervenitur ad alium angulum eiusdem muri; inde per rectam lineam eundo cadit in Drawam, descendit inferius iuxta solitum cursum aque circuiens insulam, que pratum Thome Bani appellatur; deinde pervenitur ad metam priorem ubi fuit incepta, ibique terminatur. Ut igitur tam collacionis fratris nostri, quam confirmacionis nostre, series robur perpetuum obtineat, presentes dedimus litteras duplicis sigilli nostri munimine inretractabiliter roboratas. Anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo quinto; tercio kalendas Aprilis, Regni autem nostri anno vicesimo.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 103. l.)

286.

IV. Béla királynak Chon földét tárgyazó adománya a Scynnai vendégek számára. 1255.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Crouacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie Cumanieque Rex uniuersis presentes litteras inspecturis salutem in eo qui Regibus dat salutem. Ad uniuersitatis uestre noticiam tenore presencium uolumus peruenire, quod cum hospites nostri de Scynna siluis, nemoribus et pratis plurimum indigerent, et super huiusmodi necessitate sua nobis sepissime supplicassent; volentes eis in hac parte graciam facere specialem, per Menhardum Comitem de genere Aba, et Fyl Comitem de Syrmia, militem dilecti et fidelis nostri Smaragdi Prepositi Albensis aule nostre Vice Cancellarij, fideles nostros, et per ipsos hospites aliquam terram inspici iussimus eis aptam; qui postmodum retulerunt, terram Marcelli filij Moch, jobagionis Castri nostri de Abauyuara nomine Chon propter loci uicinitatem eis esse plurimum oportunam. Super quo ipsi hospites instantissime supplicarunt, ut ipsam eis conferre liberaliter dignaremur. Nos igitur, qui de subiectorum multitudine gratulamur, volentes dictorum hospitum nostrorum numerum augmentari, dictam terram Chon, sicut nominatus Marcellus tenuit, prefatis hospitibus nostris de Scynna contulimus perpetuo possidendam, eosdem per Menhardum et Fyl Comites predictos in possessionem ipsius introduci pacifice facientes. Mete autem illius terre, sicut dicti Menhardus et Fyl Comites retulerunt, taliter distinguntur: Prima meta incipit apud unam pirum in magna uia que uenit de Sceplok; inde uadit ad fluuium Scortas; exinde protenditur ad Gunupotoka ad arborem egur, ubi est dumus qui uulgo kuken dicitur; inde per ripam Hernad tendit ad arborem populeam; postea tendit descendendo per Hornad ad stagnum Mortua; abinde tendit ad partem meridionalem ad quoddam pratum ad arborem populeam; inde uadit ad arbo-

rem gumulchen; exinde itur ad duas pomos; postea tendit ad portum fluuij Scortas; inde uadit ad magnam populum uersus meridiem; inde protenditur et inferiorem partem illius loci qui Ouwar nominatur, ibique mete terminantur. Ut igitur hospites nostri de Scynna prefatam terram Chon possint perpetuo pacifice possidere, presentes eisdem dedimus in testimonium litteras duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo quinto, nono kalendas Marcij, Regni nostri anno vicesimo.

(Eredetie börhártyán, melyről a kettős pecsétnek töredéke hártyazsinegen függ; a budai kamarai levéltárban. Találtatik ott István ifjabb királynak ezen adományt megerősítő 1261-ki okmánya is; s ugyanannak 1505-ki országgyűlési átirata. Sok hihával kiadva Fejérnél Cod. Dipl. IV. köt. 2. r. 317. l.)

287.

IV. Béla királynak törvénykezési szabadalma a zágrábi püspök Vaska melletti Szent-Mártonban lakó népei számára. 1255.

Nos Bela Dei gracia Rex Hungarie significamus vniuersis presencium per tenorem, quod ad supplicacionem venerabilis patris Philippi Episcopi Zagrabiensis dilecti et fidelis nostri concessimus et statuimus, vt jobagiones et populi sui iuxta Drauam in terra Sancti Martini prope Vaska constituti eodem jure et libertate censeantur et vtantur, tam in Judicijs quam in ceteris, quo jure alij jobagiones et populi ipsius Episcopatus, et specialiter ad Vaska pertinentes censentur iuxta consuetudinem approbatam; cum et isti sint vniti eisdem, et ad curtem supradictam Vaska pertineant, sicut illi qui sunt vltra hos. Adiuncto, quod si prefatus Episcopus remissus fuerit cuiquam de eisdem in iusticia facienda, non is

contra quem ageret, sed Episcopus memoratus vel eius officialis ad nostram Presenciam debeat euocari. In cuius rei firmitatem presentes concessimus litteras dupplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum apud Vaskam anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo quinto, decimo sexto kalendas Aprilis, Regni autem nostri anno vicesimo.

(Eredetie bőrhártyán, melynek pecsétje elveszett, a budai kir. kamarai levéltárnak Zágrábban lévő részében.)

288.

IV. Béla királynak azon határjárást megerősítő okmánya, melylyel Henrik somogyi főispán és a somogymegyei várnépek, s a somogymegyei várjobbágyok közti határok szabályoztattak. 1255.

Bela Dei gracia Vngarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Cumanieque Rex, universis presentes literas inspecturis salutem in eo, qui est salus omnium. Officii nostri debitum nos ammonet invigilare remediis subiectorum, quia dum eorum excutimus honera, dum scandala removemus, nos in ipsorum quiete quiescimus et pacis eorum commodo gratulamur. Proinde ad universorum noticiam tenore presencium volumus pervenire; quod cum inter Herricum Comitem Symigiensem dilectum et fidelem nostrum et castrenses Castri Symigiensis in Garig ex una pare, et iobagiones Castri Symigiensis in Garig existentes ex altera, qui a tempore Regis Colomani fratris nostri felicis recordacionis et ante in Garig terras possederant, super terminis terrarum suarum in nostram presenciam questio verteretur, volentes scandalum seu discordiam tollere de medio eorumdem, ne in antea graventur laboribus et expensis, dictum Henricum Comitem, qui vice sua Pangracium officialem suum de Garig

ad hoc deputavit, et Magistrum Benetictum Quinqueecclesiensem, fidelem hominem nostrum, pro metis eorumdem distinguendis duximus transmittendos, ne processu temporum prefati iobagiones Castri de terra castrensium valeant occupare, vel castrenses contra eosdem occasionem seu materiam habeant querelandi. Ex quibus, videlicet iobagionibus predictis, mete terrarum Petri, Gregorii, Martini, Bartholomei, Johannis et Dominici, filiorum Berizlay, prout dictus Magister Benedictus nobis retulit, sicut et prefatus Pangracius per suas literas intimavit, taliter distinguntur : Prima meta de Palichna incipit ex parte terre Magistri Moys ab oriente iuxta fluvium Chernalika in loco, ubi exit de fluvio ad unam vallem, et ascendit ad metam terream separantes limites Garig et Yzdench; ibique intrat silvam, et per siluam in arboribus cruce signatis pervenitur ad arborem tulgfa, sub qua est meta terrea, et ibi relicto Yzdench incipit tenere metam cum Otrochk, per vallem Subnak veniendo per magnum spacium cadit in predictum fluvium Chernalika; deinde descendit usque ad locum ubi rivulus Palichna cadit in eundem Chernalikam, per rivulum autem Palichna veniendo superius exit ad unam siccam vallem, et per eam vadit superius ad arborem tulgfa cruce signatam; deinde ad viam ubi sunt due mete, una filiorum Berizlaii in gertanfa, altera Otrochk in narfa, ibique intrat magnam silvam, et per medium silve eundo in arboribus cruce signatis exit ad viam in planicie, et transeundo viam est meta sub arbore hasfa ex parte terre Castri; inde tenendo metam cum castrensibus vadit ad vallem ad metam sub arbore bikfa; inde ad caput dicte vallis, ubi est meta in arbore tulgfa; deinde parum eundo intrat silvam in arbore klenfa cruce signata; inde eundo per silvam vadit ad viam; et deinde exit ad semitam et in ea eundo intrat aliam silvam; de illa exit ad tulgfa, sub qua est meta terrea; inde directe eundo versus occidentem cadit in vallem, et de valle ad metam, ibique intrat aliam vallem, in cuius capite est meta terrea, ibique intrat silvam, et eundo venitur ad arborem bikfa cruce singatam; per medium silve eundo in arboribus cruce signatis exit ad metam terream iuxta viam, et per viam venitur ad metam sub arbore almafa; inde vadit ad metam sub piro, ibique relicto Castro incipit tenere metam cum Teklisa in-

valle Lypovyccha, et in ea descendens exit ad unam siccam vallem; inde directe ad metam terream; inde parum se reflectendo per arborem gertanfa, sub qua est meta, et descendit in vallem ubi est meta terrea, et per eandem descendens cadit in rivulum Palichna; inde eundo inferius exit ad aliam vallem Zuweruscha, et in capite eiusdem vallis iuxta viam est meta terrea; inde eundo versus septemtrionem intrat silvam, et per eam vadit usque ad arborem tulgfa, sub qua est meta terrea, et in eadem silva venitur ad arborem klinfa, sub qua est meta terrea; inde ad caput unius vallis ubi sunt tres mete, quarum una est filiorum Berizlay in arbore bikfa, altera Teclisa, tercia Castri; inde tenendo metam cum Castro, vadit ad magnam arborem tulgfa cruce signatam, ubi est meta terrea sub arbore gertanfa; inde reflectitur et vadit ad caput unius vallis, nomine scuhadol, ubi est meta terrea; inde descendendo cadit in rivulum Jaurowa, et per illam vadit superius, exit ad viam in meta terrea, ibique separatur a Castro, incipit tenere metam cum Coletk, et per ipsam viam eundo versus orientem per metas terreas cadit in rivulum Zuoytin, ubi est meta terrea; et inde vadit superius iuxta domum Coletk usque ad locum ubi exit ad metam terream; inde vadit ad arborem hasfa, sub qua est meta terrea; inde directe ad aliam arborem gartanfa sub qua est meta terrea; abhinc per frutices et arbores cruce signatas vadit ad caput predicti rivuli Zuouyn, ubi est meta in arbore scilfa; inde per silvam vadit ad tres metas angulares, quarum una est filiorum Berizlay, altera Coletk, tercia Stephani et Lopatk; inde per medium silve eundo in arboribus cruce signatis et metis pervenitur ad caput Blanice, ibique sunt due mete, quarum una una est filiorum Berizlay, altera Stephani, et per illam tenendo metam cum Ciglana descendens usque ad arborem bikfa, sub qua est meta terrea, ibique transit Blanicham ad unam vallem, et per eam vadit ad duas metas in via, quarum una est filiorum Berizlay altera Stephani; et relicto Stephano vadit iuxta terram Coletk ad duas metas terreas, quarum una est filiorum Berizlay, altera Coletk; inde eundo c — — — — — et rivulum Chernalika, et per eam descendens pervenitur ad priorem metam ubi fuit incepta, ibique terminatur. Item prima meta alterius terre eorumdem, que

Ebrisk et Lesebuch vocatur, incipit ab occidente in fluvio Garig, et exit ad unam vallem, ubi est meta terrea, et per eam eundo pervenitur ad metam sub arbore gertanfa; inde progreditur versus orientem eundo per silvam in arboribus cruce signatis iuxta terram Drask, exit ad planiciem — — — — — pa ubi est meta terrea, ibique intra silvam et — — — — vadit ad caput unius vallis, ubi est meta sub arbore tylgfa, et per eandem vallem descendens per magnum spacium iuxta terram dicti Drask, exit ad metam sub arbore tulgfa, ibique incipit tenere metam cum castrensibus de Chernalika; inde vadit directe ad magnam viam, et pervenitur ad locum ubi transit viam ad metam sub arbore gertanfa; abhinc (direct)e vadit per metas et venitur ad locum, ubi in(trat aqua) Suplonicha in meta sub arbore tulgfa; deinde ad aquam Suplonicha, et per ipsam descendens inferius vadit per magnum spacium usque ad locum, ubi exit de dicta aqua ad unam vallem in meta terrea, per illamque progrediens vadit ad caput eiusdem, ubi sunt due mete, una antiqua et altera nova, et ibi intrat silvam, et per eam vadit in antiquis metis usque ad duas metas, quarum una est antiqua et altera nova; inde cadit in vallem siccam in planicie, et pervenitur ad rivulum Lizcouch, per quem descendens inferius exit ad metam sub arbore gertanfa, per arboresque de narfa cruce signatas itur ad antiquam metam, et per antiquas et novas metas descendens, cadit in predictum rivulum Garig, et per illum eundo superius revertitur ad priorem metam, ubi fuit incepta, ibique terminatur. Item prima meta tercie terre predictorum filiorum Berizlay, que Disnicha vocatur, incipit iuxta magnam viam sub arbore gertanfa, et progeditur directe ad rivulum Jelsowa in meta sub arbore gertanfa, et per eundem vadit inferius ubi exit ad viam, que ducit in predictam magnam viam, ubi sunt due mete, una filiorum Berizlay, altera Mortunus et cognatorum suorum; inde parum eundo in eadem via exit ad metam terream; deinde descendit ad pirum sub qua est meta, ibique cadit in rivulum Lisnicha, et per eundem vadit superius versus domum ipsorum, et venitur ad locum ubi de rivulo exit ad siccam vallem ad metam terream, ibique tenendo metas cum castrensibus ascendit in berch usque ad metam terream; inde descendit in vallem ad

partem occidentalem, que vallis ducit inferius in Minorem Disnicham, per quam vadit superius tenendo metas cum filiis Peztowan, pervenitur ad locum, ubi exit ad unam vallem nomine Scothachka in meta terrea; et in ea eundo ex parte Nazler, per metas terreas ascendit ad tres metas angulares, quarum una est filiorum Berizlay, altera Nazler, tercia Castri; deinde progrediens in montem per viam versus septemtrionem, et vadit ad metam sub arbore quercus; inde per berch tenendo metas cum castrensibus vadit per viam usque ad metam sub arbore tulgfa desiccata; deinde descendit in vallem, que ducit per metas usque in rivulum Disnicha in meta terrea, et in Disnicha eundo parum superius exit ad vallem que ducit superius usque ad viam magnam, ubi est meta terrea; per viam autem supradictam vadit ad metam sub arbore horoztfa; et ab inde eundo parum reflectitur iuxta silvam, et vadit ad metam terream iterato sub horoztfa; et inde directe vadit ad viam usque ad metam sub vinea Vde, et in via vadit ad foveam luporum, ubi est meta sub arbore horoztfa; inde descendit in vallem silvosam iuxta terram dicti Vdez, in ea eundo exit per vallem iterum ad magnam viam, ubi est meta sub arbore horaztfa; inde per viam descendit ad metam sub arbore horoztfa; abhinc veniens cadit in rivulum Zabordna in meta jaurfa; et in Zabordna, eundo parum exit ad vallem iuxta terram Wlchete, et per vallem vadit superius ad metam sub arbore horoztfa; deinde ad metam sub arbore horoztfa predicti; et inde reflectitur ad viam et per eandem in berch vadit usque ad locum,ubi exit de via ad metam terream; et inde descendens per unam vallem cadit in rivulum Dethcha, et in ea eundo parum inferius exit ad vallem, per quam itur superius ad metam sub arbore horoztfa; abhinc in latere montis venitur ad metam sub arbore bikfa, ibique cadit in vallem, et per aliam vallem exit ad dumum viminis, ubi est meta; deinde ad magnam viam ad metam sub arbore horoztfa; abhinc per viam magnam vadit versus meridiem usque ad duas metas, quarum una est filiorum Berizlay, altera Gordos curvi; deinde per unam vallem descendens cadit in rivulum Yelsowa, et transit rivulum in metam sub dumo ex parte terre Castri; inde vadit directe superius per montem vosum usque ad locum ubi est meta sub arbore gertanfa;

inde iuxta cultam terram eiusdem Petri vadit superius directe ad pirum, ubi est meta terrea; et inde intrat ad magnam viam supradictam, et per ipsam revertitur per magnum spacium ad priorem metam, ubi fuit incepta ibique terminatur. Item prima meta terre filiorum Berizlay, empticie a filiis Brezhal, Martino et Georgio et Johanne, filio Wolkan, que est iuxta rivulum Garig, incipit tenere metam cum Cheh iuxta aquam Garig in meta terrea; inde per siccam vallem veniet superius ad viam ubi est meta terrea; deinde per fossatum descendit in siccam vallem, et in ea eundo superius exit in una parva valle ad metam terream; deinde in planicie descendit in vallem, et in ea eundo ascendit superius ad metam sub dumo munorosa; inde per viam vadit in silva ad tres metas angulares, quarum una est filiorum Berizlay, altera Cheh, et tercia Johannis, filii Wolkan, ibique relicto Cheh incipit tenere metam cum dicto Johanne, et vadit per viam in silva ad metam terream; deinde ad alias duas metas, quarum una est filiorum Berizlay et altera Johannis iuxta viam; inde per viam eundo pervenitur ad metam angularem; inde reflectitur ad vallem Zolotnik; et per Zolotnik descendens cadit in rivulum Garyg, et per eum descendit inferius ad priorem metam ubi fuit incepta, ibique terminatur. Ut igitur dictus Petrus ac fratres sui prenominati cum suis heredibus heredumque suorum successoribus, ac castrenses qui agebant contra ipsos pace perpetua gratulentur, presentes litteras in testimonium dari fecimus perpetue firmitatis sigilli nostri dupplicis munimine roboratas. Datum per manus Magistri Smaragdi, Prepositi Albensis, aule nostre Vicecancellarii dilecti et fidelis nostri, anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo sexto; III. idus Novembris, Regni autem nostri anno vicesimo secundo.

(Tkalcsics, Monum. histor. Episcopatus Zagrabiensis I. köt. 106. lap.)

289.

IV. Béla királynak más okmánya ugyanazon tárgyban. 1255.

Bela Dei gratia Vngarie, Dalmatie, Croatie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie Cumanieque Rex omnibus, quibus presentes ostenduntur tam presentibus quam futuris salutem in omnium salvatore. Officii nostri debitum remediis invigilat subiectorum, quia dum eorum onera relevamus, dum scandala removemus, nos in eorundem quiete quiescimus, et pacis ipsorum comodo gratulamur. Proinde ad universorum noticiam volumus pervenire : quod cum inter dilectum et fidelem nostrum Hernicum Comitem Symigiensem et castrenses de Garig ex una parte, et jobagiones Castri in ipsa Garig existentes ex altera, qui a tempore Regis Colomani, carissimi fratris nostri clare memorie, et ante in Garig terras possederant, super terminis terrarum suarum, coram nobis questio verteretur, volentes scandalum seu discordiam tollere de medio eorundem, ne in antea graventur laboribus et expensis, dictum Herricum Comitem, qui vice sua Pangracium officialem suum de Garig ad hoc deputavit, et Magistrum Benedictum Quinqueecclesiensem, fidelem hominem nostrum, pro metis eorundem distingendis duximus transmittendos, ne processsu temporum, prefati jobagiones de terra castrensium valeant occupare, vel castrenses contra ipsos occasionem seu materiam habeant querelandi. Ex quibus quidem iobagionibus Castri mete terre Johannis, filii Wolkan, que Lokouch nuncupatur, apud ecclesiam Sancti Johannis existentis, hoc ordine distinguntur, prout Magister Benedictus et Pangracius memorati, nobis in scriptis presentarunt. Incipit enim in capite Labatinnich apud Sanctum Johannem; inde vergit inferius usque ad locum ubi exit per vallem ad duas metas terreas; inde per planiciem vadit ad duas metas ex parte terre Castri; inde ad caput Salatinnik ubi est meta sub arbore girtianfa; inde per Salatinnik eundo exit (ad) duas metas

terreas iuxta terram filiorum Berizlay; inde vadit ad duas metas; abhinc per viam eundo prevenitur ad duas metas, quarum una est Johannis, altera filiorum Berizlay; deinde parum eundo venitur ad metam terream; et inde reflectitur per unam semitam ad silvam, et vadit ad tres metas, quarum una est Johannis, altera filiorum Berizlay, tercia Cheh; iuxta ipsum Cheh in meta una eundo pervenitur ad tres metas, quarum una est Johannis, altera Cheh, tercia Georgii Berinoy; iuxta terram itaque Georgii eundo pervenitur ad duas metas iuxta Lokouch, et ibi transit Lokouch in vallem versus septemtrionem, et per illam vallem eundo exit ad metam terream sub dumo munurovfa; inde reflectitur versus domum Georgii in planicie, et cadit in siccam vallem que ducit ad duas metas, ibique in metis dicti Georgii pervenitur iterum ad priorem metam et sic terminatur. Item prima meta terre ipsius Johannis, que Desnicha nuncupatur, incipitur in valle Hemelinna in loco, ubi exit versus meridiem iuxta terram Stephani Ungari ad metam sub arbore gertanfa; inde ascendit ad viam ad metam terream, deinde per viam eandem pervenitur ad tres metas angulares; inde iuxta terram Benedicti filii Bodinoy descendit directe versus orientem ad rivulum Desnicha, per quem vergit versus meridiem usque ad locum, ubi exit de eo in quandam vallem ad metam terream; per dictam autem vallem vadit superius iterum ad orientem ad duas arbores narfa, sub quibus sunt mete terree; deinde exit ad magnam viam, et in ea eundo parum exit ad metam sub arbore clenfa; inde directe descendit ad maiorem Desnicham in meta, per quam eundo superius exit ad quandam vallem in meta sub arbore pomi, et per dictam vallem tenendo metas cum Castro vadit ad duas metas terreas; inde per viam vadit iterum ad duas metas terreas; inde ad veterem metam et novam; et ab inde per semitam quandam tenendo metam cum Othmich descendens cadit in aquam Desnichem, et per eam descendens inferius exit iterum ad vallem Hmelina, et per ipsam reducitur ad metam priorem et ibi terminatur. Item incipit prima meta terre Gordus curvi, que Ilsva vocatur, ab oriente in valle una iuxta domum Welchete, per vallem autem eundo versus occidentem vadit ad caput eiusdem,

ad viam ad duas metas, quarum una est Gordus et altera Welchete; inde ad sessionem Odolen, ibique cadit in Deschem et vadit ad caput eiusdem ad duas metas, quarum una est Gordus, altera Welchete in bikfa, ibique transit viam ad caput magne vallis, et in ea eundo inferius parum exit ad siccam vallem ad viam iuxta vineas, et in via eundo exit ad duas metas, quarum una est Gordus altera Welchete in arboribus tulfa; inde eundo ad caput vallis, Suynna nomine, pervenitur; abhinc relicto Welchete incipit tenere metam cum filiis Brezval, et itur ad antiquam metam Wolcani iuxta viam in arbore tulfa; deinde vadit per quandam siccam vallem, et cadit in magnam vallem, per quam itur superius usque ad locum, ubi exit in una parva valle ad dumum viminis, ubi est meta ipsius Gordus et Koiani; inde ad viam, et transit viam ad metam terream, ibique per vallem siccam descendit per quandam malacam in Desnicem, et per eam eundo parum exit in Ilsam, et per illam vadit superius per magnum spacium exit per Sukodol iuxta terram filiorum Berizlay ad viam ubi sunt due mete, per viam autem euntem in Garig pervenitur ad metam sub arbore tulfa, ubi due vie coniunguntur; ibique reflectitur in vallem, et per illam vallem exit ad duas metas, quarum una est Gordus, altera filiorum Berizlay; deinde in latere montis pervenitur ad metam sub arbore tulfa, ibique cadit in Deschen, et per eam reducitur ad metam priorem, et sic terminatur. Item incipit prima meta terre eiusdem Gordus que Chasma vocatur, iuxta fluvium Chasme sub arbore tulfa in loco, ubi rivulus Pleterna nomine cadit in Chasmam, et per Pleternam eundo superius pervenitur ad metam sub arbore salicis; deinde pereundo ad aliam metam sub arbore gertanfa; abhinc tenent metam cum Stephk, filio Zouk, et sic terminatur. Item prima meta terre Welchete, que Zaburna vocatur, incipit in transitu rivuli eiusdem Zaburna in duabus metis, quarum una est ipsius Welchete, altera Vde, iuxta viam euntem in Garig, ibique intrat Zaburnam, et venit usque ad viam veterem, et per eam vadit ad montem ad viam in modum crucis et est ibi meta; inde per viam iuxta vineam sacerdotis vadit ad metam veterem; deinde descendit in vallem Zahatuk, et per eam venit inferius usque ad locum ubi exit ad aliam

Item in meta sub arbore gertanfa, et per vallem nomine

Blasey vadit superius ad caput eiusdem ubi est meta sub piro; inde ad metam Petri, filii Berizlay; deinde per metas eiusdem Petri descendens cadit in predictum rivulum Zaburna ibique terminatur. Item prima meta alterius terre eiusdem Welcheta, nomine Dedech, quam habet iuxta terram Gordus, incipit ad oriente — — — — una que est inter domum suam et domum Voynk, et per ipsam vadit superius versus occidentem ad caput eiusdem ad metam sub arbore de piro; inde parum reflectitur, et vadit ad viam ad metam sub arbore tulfa; inde descendit in vallem usque ad sessionem — — — en; deinde ad caput Deschen ad metam sub arbore bikfa, ibique transit viam ad caput magne vallis ubi est meta sub arbore hasfa; per eandem tendens inferius parum, exit in unam siccam vallem, et per eam vadit ad viam iuxta vineam ad metam terream; deinde in via eundo exit ad duas arbores tulfa sub quibus est meta; abhinc per vallem siccam cadit in caput Sywinna nomine, et per eam descendit usque ad locum ubi exit in aliam vallem siccam iuxta terram filiorum Brezual, et per metas dupplicatas, quarum una est Welchete, altera filiorum Brezual revertitur in rivulum Desche, et per illum rediit in metam priorem, et sic terminatur. Ut igitur predicti Johannes, Gordus et Welchete, et castrenses qui agebant contra ipsos, de cetero super terminis terrarum suarum pace perpetua gratulentur, presentes litteras in testimonium perpetue firmitatis dari fecimus, sigilli nostri dupplicis munimine roboratas. Datum per manus dilecti et fidelis nostri Magistri Smaragdi, Albensis Prepositi, aule nostre Vicecancellarii, anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo sexto; III. idus Novembris, Regni autem nostri anno viccsimo secundo.

(Tkalcsics, Monumenta hist. Episcopatus Zagrabiensis I. köt. 110. lap.)

290.

Trisztán a királyi hirnökök comesének egy Royc-ban fekvő birtokrészt tárgyazó adománya Egyed, Salamonnak fia számára. 1255.

Nos Tristanus Comes Preconum domini Regis filius Buzad Bani, significamus omnibus tam presentibus quam futuris, quod Egidius filius Salamonis a puericia nobis fideliter seruiuit in omnibus nostris arduis negocijs, maxime autem in persecucione Tartarorum, kum omnes cognati et seruientes nos dereliquerunt; quando pater filium et filius patrem derelinquebant, ipse nobiscum cum magna fidelitate permanens. Et quoniam pluries pro nobis caput suum ponens in periculum mortis, maxime tunc quando Rex ante Tartaros ad mare fugit; ibi eciam nobiscum in magna fidelitate permanens, nos et filios nostros a periculo mortis liberauit. Quapropter intuitu eorum meritorum et fidelium seruiciorum, de terra nostra hereditaria in Royc, tamen ab omnibus fratribus nostris exemtam, ex uoluntate nostra et omnium filiorum nostrorum terram unius aratri eidem contulimus iuxta metas, que separant terram Royc de Gelse, perpetuo possidendam. Cuius terre meta incipit a Chenesa, et currit ad orientem in longitudine iuxta metas dicte Gelse, donec ueniat ad metas Kerechen, tamen fune mensuratam. Ne donacio nostra in posterum nec per nos, nec per fratres nostros, aut heredes nostros, heredum(que) successores, a dicto Egidio, aut ab heredibus suis, heredumque successoribus possit reuocari; super hoc nostras litteras concessimus sigilli nostri munimine robora(ta)s. Datum anno Gracie M° ducentesimo LV°.

(Ezen érdekes okmánynak eredetie, melyről a »Comes Tristanus me misit«-féle nevezetes pecsét hártyazsinegen függ, a budai kir. kamarai levéltárban. Sok hibával kiadva Fejérnél Cod. Dipl. IV. köt. 2. r. 57. l.; a pecsétet lásd Praynál: Synt. hist. de Sigillis I. tábla 2. sz.)

291.

Kolumbán trau-i püspök Fülöp zágrábi püspök beleegyezése mellett felmenti a petrinai vend-geket az egyházi kikötöltés alól. 1255.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I. köt. 105. l.)

292.

A vasvári káptalannak jelentése IV. Béla királyhoz, hogy Pál comes Sechnek fia Barnabás comest Geregének fiát néhány birtokából kiszorította. 1255.

Excellentissimo domino suo B. Dei gracia Illustri Regi Hungarie Capitulum Ecclesie Sancti Michaelis Archangeli de Castro Ferreo inclinacionem cum (oracionum) suffragijs ad Dominum Jesum Christum. Recepimus litteras Uestre Serenitatis continentes, vt vnum ex nobis virum ydoneum ad sciendam et inquirendam veritatem, utrum Comes Paulus filius Sech possessiones Fanchka, Kuzepfolu, Gykynus, Pinche, Puzba uocatas, quas in concambium Comiti Barnabe filio Gerege cognato suo uigore nostrarum litterarum contulerat, ipsas possessiones pro se reseruans dictum Comitem Barnabam a dominio earundem expulisset, nec ne; una cum Martino filio Michaelis de Tyley homine mitteremus uestro, et sicut per eosdem ueritas nobis constaret, Uestre Excellencie rescriberemus. Verum cum uestris preceptis et mandatis obedire debeamus, vtpote domini nostri naturalis, de promissis respondemus, quod dictus homo uester unacum homine nostro

ad nos transmisso redeuntes, predictas posse
omnimodo ueritatem de vicinis et incolis e
num sciuerunt et uiderunt, apud prefatum
et sub potestate eiusdem esse ipsius official
stitutos, ac memoratum Comitem Barnaban
tum et expulsum; sicut per eosdem Comit
minem uestrum, ita et nostrum testimoniu
tatum. Datum in octauis Pentecostes.

(A győri káptalannak 1281-ki átiratából, a buda
tárban)

293.

*A bácsi káptalan előtt Karun, Mátyás fia,
Morhart földtér iránt Keled comes ellen j
1255.*

(A gróf Zichy család Okmánytára. I. köt. 8. lap.
ménye.)

294.

*A cattaroi püspökmegyenek a papság állás
lyozása. 1255.*

Anno Incarnationis Domini millesimc
Junio XII. die astante Indictione XIII. Nos
—Ecclesiae Sancti Tryphonis Capitulum

congregatum de voluntate omnium nostrum sic de jure procuravimus ordinare, ut bigami, aut conjugati, vel de saeculi conditione ad sacrum ordinem non promoveantur, volentes in Ecclesia odia et scandala resecare, et secundum ecclesiastica jura vivere; et quicumque ipsorum ex parte supradictorum caussa rogationis advenerit, ipse a nostra congregatione segregetur, ac vinculo excommunicationis sit irretitus. Nullus autem saecularium Magistratus audeat suos in Ecclesia saeculares ducere sine audientia Episcopi et Capituli supradicti. Quod presens fieri fecimus per manus Diaconi Michae Communis Notarii.

(Farlati, Illyricum Sacrum VI. köt. 441. l.)

295.

IV. Béla király a Remeg comes és több pozsonymegyei várjobbágy közti, a Karacha földre vonatkozó per tárgyában intézkedik. 1256.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie Cumanieque Rex vniuersis presentes litteras inspecturis salutem in eo qui est salus omnium. Quia summum bonum est in uita iusticiam colere, Regie conuenit Excellencie in subiectos non sinere fieri, quod est potestatis, sed quod equum fuerit custodiri, ut unicuique sua iura principali beneficio conseruentur. Proinde ad vniuersorum noticiam harum serie uolumus peruenire, quod cum inter Comitem Remigium ex una parte, et jobagiones Castri Posoniensis, scilicet Jacobum filium Waynus, Nicolaum filium Perz, Badam filium Dionisij, Bolch filium Mathie, cum ceteris jobagionibus Castri prenotati, et castrenses trium uillarum Oboni et duarum de Karacha ex altera, super terra Karacha, de qua terra dicti jobagiones et castrenses terram sufficientem usui

trium aratrorum predicti jobagiones Castri Posouiensis et castrenses antedicti nomine ipsius Castri repetebant, questio uerteretur; tandem nos commisimus fidelibus nostris, videlicet Vincencio venerabili patri Episcopo Nitriensi, et Paulo Preposito Posoniensi, ut super facto dicte terre Karacha diligencius inquirerent ueritatem, utrum dicta terra trium aratrorum esset terra Castri Posoniensis uel terra Comitis Remyg, qui suam esse hereditariam asserebat. Predicti uero fideles nostri nobis in suis litteris intimarunt, quod dicta terra Karacha Remyg Comitis prenotati, prout uisu potuerunt considerare, cum paludibus et terra frugifera erat sufficiens usui sex aratrorum, certis undique metis et antiquis circumdata et distincta; dicti uero jobagiones et castrenses Castri Posoniensis nulla signa seu metas ostendere potuerunt, per que infra girum antiquarum metarum constare posset iacere terram uerissimiliter alienam. Nos igitur, qui debemus singulos in sua iusticia confouere, predictam terram Karacha sub eisdem terminis et metis Remyg Comiti prenotato, quibus hactenus tenuit, reliquimus pacifice possidendam, in ipsius R. Comitis successorumque suorum potestate perpetuo duraturam; jobagionibus et castrensibus Castri Posoniensis super ipsa terra perpetuum silencium inponentes. Mete autem predicte terre, sicut predicti V. Episcopus Nitriensis et P. Prepositus Posoniensis in suis litteris intimarunt, taliter distinguntur. Prima meta incipir a Mogorteluk; et inde protendens uadit ad quoddam uadum predicte paludis, quod dicitur fuenzoim, et ibi est meta communis cum villa Oboni; et inde protendens iuxta Kanaer uersus orientem iusto itinere uenit ad locum qui dicitur Lopuser, et ibi terra Remyg Comitis separatur a terra Oboni septem metis; et iuxta eandem Lopuser descendit uersus meridiem ad quandam metam, que est communis eiusdem Remyg Comitis cum cognatis suis; et inde uenit ad occidentem usque ad aliam metam in spacio sex iugerum, ubi conterminatur terre de uilla Karacha, que est Egeruh jobagionis Castri; et inde tendendo per quatuor metas redit ad metam, ubi incipit conterminalem habere generacionis sue; et infra hec omnia per totum girum sunt sedecim mete, quia una meta ab alia ualde medico distat spacio. Preterea prope terram supradictam predictus Remygius Comes habet quoddam pra-

tum seu fenetum, super quo inter ipsum questio fuit orta cum duabus uillis Karacha, et sopita fuit per sentenciam uiri Magnifici R. Palatini Comitis Posoniensis; et sic mete terre predicte terminantur. Vt igitur dictus Comes R. et heredes ipsius, heredumque suorum successores predictam terram Karacha possint pacifice et perpetuo possidere, presentes litteras in testimonium dari fecimus sigilli nostri duplicis munimine roboratas. Datum per manus dilecti et fidelis nostri Magistri Smaragdi Albensis Ecclesie Prepositi, aule nostre Vice Cancellarij, anno Domini millesimo ducentesimo quinquegesimo sexto, VIII°. idus Nouembris, Regni autem nostri anno vicesimo secundo.

(Eredetie bőrhártyán, a függő pecsét elveszett; közli tek. Dergi Somogyi Antal úr.)

296.

IV. Béla királynak privilegiuma, melylyel bizonyos Mihály comes Buzad bánnak testvére és Lanchret comes Buzad bánnak fia közt Endre varasdi főispán közt történt birtokcserét meyerősít. 1256.

Nos Lodouicus Dei gracia Hungarie, Polonie, Dalmacie stb. Rex stb. quod viri Magnifici Emericus Palatinus et Stephanus Woyuoda Transiluanus fideles nostri et dilecti personaliter iuxta continenciam litterarum Comitis Capelle nostre euocatoriarum simplicium ipsam euocacionem in Wisegrad facie ad faciem factam fore denotancium tercio die feric secunde proxime post festum Beati Luce Ewangeliste anno Domini millesimo CCC°LXX° tercio preteritum in Nostre Serenitatis conspectu comparentes, contra Nicolaum filium Hahold quasdam litteras Capituli Ecclesie Albensis stb. in nostrum eduxerant conspectum habentes, quod in personis

ipsorum Palatini et Woyuode fratrumque eorum Nostre dictum fuisset Maiestati, quod Nicolaus filius Nicolai de Haholt, asserens jura sua possessionaria erga eosdem Palatinum, Woyuodam, et fratres ipsorum existere, obmissa prorsus consuetudinaria lege Regni nostri ab antiquo consueta, nec non suorum jurium, si que haberet circa easdem, execucione postergata, tacita veritate et suggesta falsitate, multipharias litteras protestacionales, inquisitorias, prohibitorias et affirmatorias, ac alias juri ipsorum possessionario derogatorias, silenter et occulte contra ipsos emanari facere procurasset, et protunc procuraret. Vnde quia nos de talibus dolosis et cautelosis gestis et iniquis processibus, ne per hoc iura regnicolarum nostrorum possessionaria in futurum periclitari contingerent, voluissemus sane inuigilare; ideo nobis committentibus idem Nicolaus filius Nicolai feria quarta proxima post dominicam Reminiscere proxime tunc preteritam per nostrum et dicti Capituli homines in possessione sua Bodon vocata cum vniuersis litteralibus suis instrumentis seu munimentis, si que in facto jurium suorum possessionariorum, que erga ipsos Palatinum, Woyuodam, fratresque eorum esse allegarat, haberet confecta, contra eosdem ad octauas diei medij quadragesime tunc de nouo preteritas, sine crastinacione in Specialem Nostre Maiestatis Presenciam euocatus extitisset stb.; quia stb. eadem causa inter partes diuersimode ventilata presentes octauas festi Purificacionis Beate Virginis modo dilatorio attigisset; denique ipsis octauis instantibus, interimque prefato Emerico Palatino, et Stephano filio Petri de medio sublatis stb. primo prelibatus Stephanus Woyuoda tria priuilegia stb. nostro offerri curauit examini judiciario stb. Tandem prenotatus Nicolaus filius Nicolai octo priuilegia stb. simul cum alijs viginti duabus litteris stb. nostrum produxit in conspectum. Quorum quidem priuilegiorum primum stb. Ipsum vero priuilegium domini Bele Regis anno Domini M°CC°L° sexto, octauo idus Decembris, Regni autem sui anno vicesino secundo subortum, inter cetera per Comitem Mychaelem fratrem magni Buzad Bani quatuor terras Comor sub vna meta constitutas; et duas terras Welyke eciam sub vna meta existentes, a Jurkone filio Otyoz Bani pro concambio optentas; terram eciam Pyanchuch, ac terram Bykunch, Comiti Lanchreto filio eius-

dem Buzad Bani, et per ipsum Lanchretum terram Zumbathel, Bela et Tornoua ipsi Mychaeli in forma concambij et pacis coram Andrea Comite Worosdiensi, cui dominus Bela Rex huic paci interesse iussisset, modo et sub obligamine in eodem priuilegio contento, datas fore denotabat. Tercium vero priuilegium stb. Datum stb. Bude vigesimo die octauarum festi Purificacionis Beate Virginis predictarum anno Domini M°CCC° septuagesimo sexto, Regni autem nostri anno tricesimo quinto.

(Eredetie a budai kir. kamarai levéltárban. Endre varasdi főispánnak 1256-ki bizonyságlevelét l. Fejérnél Cod. Dipl. IV. köt. 2. rész 397. lap.)

297.

Roland a királyi udvar birájának Farkas várjobbágy felszabadulására vonatkozó itéletlevele. 1256.

Nos Comes Rorandus Judex Curie domini Regis significamus omnibus presens scriptum intuentibus, quod cum Farcasius filius Botha a jobagionibus Castri comparuisset coram nobis, jobagiones Castri asseruerunt viua voce, quod omnino Farcasius se retraxisset; Farcacius vero dicebat se liberatum per graciam Regis, super quibus litteras domini Regis dixit optinere. Quare diem assignantes intelleximus, Farcasium litteras Regis habere et presentare, et hoc modo die presentauit litteras memoratas; quibus jobagiones Castri non contradixerunt, sed dixerunt, quod tantum ipsius personam cum suis facultatibus liberasset. Vnde intelleximus, terram ipsius, quam persona dicti Farcasij optinuisset, Farcasio remanere; terram autem, quam ipsius generacio optinebat, per Maiorem Exercitus Salomonem filium Och, et per alios jobagiones Castri. Castro obdurani. Sed priuilegium domini Regis, quod

Farcasius habuit, per quod terram iam dictam optinuerat, eodem priuilegio reliquimus Farcasio terram illam optinere; ita tamen, quod nec ipse terram occupet, nec suam amittat, quia dominus Rex suum priuilegium noluit destruere. Et he sunt mete Farcasij: Incipit terra Farcasij iuxta unum fluuium, qui est commetaneus cum generacione Leurentha a parte orientali, et uadit ad occidentem, et ibi sunt due mete terree, et tendit directe ad occidentem ascendens in montem, ubi sunt due mete terree; et abhinc descendit in vallem, ubi est meta in silice et meta terrea; et deinde iuxta quandam siluam uadit ad occidentem per partem septemtrionalem; et ibi in dumo silicis sunt due mete terree, et sic uadit ad occidentem, et ibi sunt due mete terree; et deinde flectitur ad meridiem, et ibi est meta in ligno populea, et secunda in loco silicis; et tendens ad meridiem in altiori parte cuiusdam siluc sunt due mete terree, et abhinc uertitur ad occidentem, ubi sunt super duas silices mete; et deinde descendens in monte iuxta vallem inter dumos sunt uue mete terree; et abhinc in valle sunt due mete terree, ubi sunt commetane generaciones Zagur. Generaciones autem dicti Farcasij remanent de parte septemtrionali, de quibus Farcasius est segregatus; et ibi in ualle uadit ad meridiem, cuius pars vallis tenetur generacionibus Zagur, pars uero Farcasio; et ibi perueniet ad viam, ubi sunt due mete; et deinde flectitur ad orientem in illa uia, et ibi sunt due mete, et in eadem via ascendit in montem, ubi est vtraque parte vie sunt mete; et in eadem via uadit ad orientem, et exit de via, ubi sunt due mete; et parumper ibi flectitur ad meridiem, ubi sunt mete alie in piro; et uadit ad orientem, et ibi sunt due mete, et ibi descendit ad piscinam Vrdug, ubi sunt due mete, et commentaneus Arnolth existit, et Comes Arnolth remanet de parte septemtrionali; terra vero Farkasij remanet de parte meridionali. Et ut posset in parte obtinere, concessimus nostras litteras sigilli nostri munimine roboratas, anno ab Incarnacione Domini M°CC°L° sexto. Datum in villa Torch post festum Sancti Galli tercia feria.

(IV. Béla királynak 1257-ki megerősítő okmányából, a budai kir. kamarai levéltárban. Sok hibával kiadva Fejérnél Cod. Dipl. IV. köt. 2. r. 421. l.)

298.

Sándor al-bán és zágrábi főispánnak öt évi tizedet tárgyazó ítéletlevele a zágrábi káptalan, s Hahold comes és népei közt. 1256.

Nos Magister A(lexander) Vicebanus et Comes Zagrabiensis, memorie commendantes tenore presencium notum facimus quibus expedit universis : quod cum questio mota fuisset inter Capitulum Zagrabiense super decimis quinque annorum ex parte Hoholdi Comitis et populorum suorum, et de terra generacionis Guri provenientibus, et secundum sentenciam Judicis aule Regis, memorato Hoholdo Comiti iuramentum fuisset adiudicatum super eo, quod idem Hoholdus Comes decimatores ipsius Capituli a dicandis decimis et exigendis propriis populorum suorum, et de terra generacionis Guri non impedivisset; et pro parte Capituli, Petrus Zagrabiensis et Petrus Camarcensis Archidiaconi iurare debuissent super decimis quinque annorum per ipsum Hoholdum Comitem denegatis, quas iidem Archidiaconi taxabant ad summam quingentarum pensarum, et hoc in decimis propriis Comitis Hoholdi, populorum suorum, et de terra generacionis Guri in frugibus, vino, apibus, gallinis, kytis, suellis et agnis denegatis, et predicta iuramenta debuissent prestari Zagrabie apud ecclesiam maiorem coram nobis. Loco autem et termino constitutis, nobis mediantibus talis inter partes convencio intervenit : ut Comes Hoholdus solvet omnes decimas suas proprias frugum, vinearum, populorum suorum et specialiter de terra generacionis Guri, tali modo; quod de singulis vineis maioribus et minoribus duos cubulos vini, pro decima capecia frugum unum denarium persolvere tenetur. Si autem, domino auxiliante, solucionem decimarum in frugibus et vineis in illa provincia contingat augmentari, solvere tenebitur secundum quod alii comprovinciales persolvent, non

in specie, in agnis et apibus solvet in specie, et si decem vel novem compleri non possent, rediment secundum consvetudinem provincie. De singulis custodiis porcorum, que oucol vocantur, solvet policham; de liberis villis ipsius solvet decimas in frugibus, vineis, agnis, apibus sicut, de aliis populis suis, et duos denarios de singulis portis; kytas et gallinas non solvet. Solucionem policharum de liberatis villis ipsius solvendis ad instanciam et peticionen ipsius Comitis Hoholdi perpetualiter remiserunt. In cuius rei testimonium presentes litteras concessimus sigilli nostri munimine roboratas. Datum Zagrabie anno Domini MCCL. sexto.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. k. 113. l.)

299.

A király által a várföldek visszavételére kiküldött birák Ol, egy ekényi földét az Ostffyak ősei jogos birtokában hagyják. 1256.

Omodeus Dei gracia Episcopus Jeuriensis, Fauus Diuina miseracione Abbas Monasterij Sancti Martini de Sacro Monte Pannonie, Comes Abraam filius Benke, vniuersis Christi fidelibus presentes litteras inspecturis salutem in uero salutari. Vestra nouerit vniuersitas, quod cum in diuersis Comitatibus super reuocandis et restituendis terris a Castris indebite alienatis a domino nostro Bela Illustri Rege Hungarie Judices siue inquisitores essemus constituti, et inter ceteros Paulus de Chov, Bana, Symeon filius Belcus, Benedictus filius Regne, ac ceteri iobagiones Castri Ferrei, Benedictum, Jacobum (et) Osl, filios Osl Bani ad nostram citauissent presenciam, requirentes ab eis quandam terram nomine Ol sufficientem ad unum aratrum, quam de iure Castri esse asserebant; predicti nobiles responderunt, quod ipsa terra, et que vocabatur Ol,

dc iure Castri, scd ipsorum est, et semper fuit terra
ia, ab ipsis et eorum progenitoribus ab antiquis pos-
cifice et quiete. Nos igitur attendentes, quod Comes
is, coniudex noster, fratribus suis, eisdem filius (igy)
tebat, qui plenius ueritatem sciebat uel scire poterat,
sa terra sit de iure Castri, an ad predictos nobiles
; dicto Comiti Herbordo, Georgio filio Mauricij, ac
o Jacobo adiudicauimus iuramentum. Qui termino
;nato, uidelicet in octauo Beati Marci Evangeliste,
emus apud monasterium de Jak in consecracione
onasterij prestiterunt sacramentum; asserentes, quod
a sit et semper fuerit predictorum nobilium filiorum
litaria. Vnde nos supradictis iobagionibus Castri
imponentes in hac parte, sepe dictam terram iam
bilibus, sicut ab antiquo possederant, reliquimus
possidendam pacifice ac quiete. In cuius rei testi-
presentes litteras concessimus sigillorum nostro-
imine roboratas; anno Domini M°CC° quinquagesimo

i után néhai Ráth Károly közleménye a Győri Történelmi és Régészeti Füzetek III. köt. 299. lap.)

300.

káptalan előtt Nana Sosad falubeli szabadosát Berki Chom fiainak eladja. 1256.

ichy család Okmánytára I. köt. 11. lap. Nagy Imre közleménye.)

301.

A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy I
nak fia három Sernovban lévő szölöt Ivánka
eladott. 1256.

(Tkalcsics, Mon st. Episc. Zagrabiensis I.

302.

A pécsváradi konvent előtt Vidfi Miklós leányai
illetőségükre nézve Jánus földtérből kielégítte

(A gróf Zichy család Okmánytára I. köt. 9. lap. Na
leménye.)

303.

IV. Béla király megerősíti Nána comesnek Sam
és tartozékait tárgyazó intézkedését neje számá

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Cro
Seruie, Gallicie, Lodomerie, Cumanieque Rex omn
tes litteras inspecturis salutem in uero saluta
speccio R[illegible] solet sibi subditis pros

si eisdem solacia desint liberorum, tamen de propinquis suis ex beneficio principali heredes sibi instituere possint et pariter successores. Proinde ad vniuersorum noticiam harum serie uolumus peruenire, quod fidelis noster Comes Nana de generacione Kalan ad nostram accedens presenciam nobis humiliter supplicauit, ut cum liberorum existat solacio destitutus, eidem ex pietate Regia hanc graciam facere dignaremur, quod de omnibus possessionibus suis tam hereditarijs quam empticijs liberam disponendi haberet facultatem. Nos igitur, qui subditis nostris solita occurrimus pietate, ipsius Comitis Nane calamitati compacientes in hac parte, concessimus, ut de possessionibus suis tam hereditarijs, quam empticijs Monasterio suo, cognatis, filijs sororum suarum, et vxori sue liberum per omnia habeat arbitrium legandi, disponendi, seu eciam relinquendi; de quibus quamdam possessionem Samud nominatam, existentem inter Drawam et Vrman iu Comitatu de Borona cum tredecim villis, que sub una meta includuntur, domine vxori sue, filie videlicet Moys quondam Palatini, tum propter sinceritatem amoris mutui, tum eciam pro dote et rebus secum delatis, dedit et contulit pacifice perpetuo possidendam. Hoc adiecto, quod si dictus Comes Nana heredem uel heredes habere contingeret, predicta possessio ad manus ipsius et heredum suorum deuoluetur; si uero sine herede decesserit, domine vxori sue remanebit perpetuo possidenda. Quam quidem possessionem per fidelem nostrum Stephanum Comitem de Chenadino reambulari fecimus sub testimonio Capituli Quinque-Ecclesiensis, et sicut in litteris ipsius Capituli vidimus contineri, super eadem nullus extitit contradictor. Et eiusdem possessionis mete hoc ordine distinguntur: Prima meta incipit ab oriente de flumine quod dicitur Zopurca iuxta terram filij Gule, et ubi egreditur de flumine, ibi sunt antique mete; inde uadit ad meridiem, et iuxta paruum pratum sunt mete antique; inde uadit usque ad magnam viam que ducit ad Lok, et iuxta magnam viam sunt antique mete prope stagnum, et ibi iuxta metam intrat ad vallem que dicitur malaka, et uadit in illa aqua versus orientem, et circuit ad meridiem de terra filij Gule, et ad terram Swp Comitis; et inde iuxta magnam siluam per eandem aquam venit ad maiorem aquam, que dicitur Draucha, in loco

qui dicitur Chergeud; et inde per medium aque uertitur superius ad occidentem; inde circuit insulam que dicitur Wermus, et medietas insule continetur Nane Comiti, et in dicta insula in duobus locis sunt mete antique; abhinc intrat in pratum, et per medium prati uadit iuxta terram Ecclesie de Okur; et inde intrat in vallem aliam, que dicitur malaka, et vadit iuxta magnam siluam, que dicitur ereztewen, usque locum vbi aque diuiduntur, et ibi est antiqua meta terrea; sed infra terram Nane Comitis est insula Ecclesie de Okur; ibi exit de aqua, et uadit per siluam que dicitur horost, et in dicta parua silua sunt mete altera ad alteram prope; et inde intrat pratum paruum, et transit pratum iuxta terram Capituli Quinque-Ecclesiensis; et iuxta terram ipsius Capituli uadit cum multis metis in parua silua que dicitur horost; tandem prope finem iuxta arbores magnas sunt mete antique, et in fine intrat in aquam que dicitur malaka; et per eandem aquam uadit usque terram ville Woyzlo; inde exit de aqua, iuxta terram dicte ville uertitur ad aquilonem, et uadit cum multis metis; tandem prope villam Woyzlo intrat in predictum flumen, quod dicitur Zopurka; inde ascendit per medium dicti fluminis usque ad aquam que dicitur Cozia, et super aquam Cozia uadit ad Magnum Okur iuxta terram Chan; inde uertitur ad orientem, et descendit in medio fluminis Okur iuxta terram filiorum Olbrihty, et uadit per medium Okur usque terram ville Salman; inde exit de Okur in magno stagno in loco qui dicitur Fuk, et uenit super aquam que dicitur Gumulchenus iuxta terram Batha; inde uadit ad locum, ubi est arbor que dicitur bykfa iuxta terram Castri de Gara; inde uadit per siluam et stagnum quod dicitur Kygous; inde uadit per aquam que dicitur Fuk, uenit ad maiorem aquam que dicitur Myler, et transito Myler uenit per paruam aquam que dicitur Fuk, et reuertitur ad dictum flumen Zopurka; inde descendit super dictum flumen usque ad metam priorem, et ibi terminatur. Supplicauit igitur nobis idem Comes Nana, ut predictam ordinacionem seu collacionem ratam habentes, nostro dignaremur priuilegio confirmare. Cuius nos precibus inclinati admisimus liberaliter quod petebat; collacionem prefatam nostris perpetuo litteris confirmantes. Datum per manus dilecti et fidelis nostri Magistri Smaragdi Electi Ecclesie Colocensis, aule no-

stre Vice-Cancellarij anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo septimo XV. kalendas Nouembris, Regni autem nostri anno vigesimo tercio.

(Eredetie börhártyán, melyről a király kettős pecsétjének töredéke vörös-sárga-zöld selyemzsinóron függ, a budai kir. kamarai levéltárban. Számos hibával kiadva Fejérnél Cod. Dipl. IV. köt. 2. rész 418. lap.)

304.

IV. Béla király rendelete, melylyel Csák mestert Gerzencze megyébe küldi, hogy a királyi vártól jogtalanúl elidegenített javakat ahhoz ismét visszakapcsolja. 1257.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmatie, Croatie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomorie, Cumanieque Rex omnibus presens scriptum inspecturis salutem in Domino sempiternam. Officii nostri debitum nos ammonet invigilare remediis, subditorum, qui dum eorum exeutimus honera, dum scandala removemus, nos in ipsorum quiete quiescimus et pacis eorum commodo gratulamur. Proinde ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire : quod cum post recessum Tartarorum ad quoslibet Comitatus pro revocandis iuribus Castri indebite occupatis, diversos iudices misissemus, inter cetera ad Comitatum de Gerzenche fidelem nostrum Magistrum Chac Ensiferum duximus transmittendum, dantes sibi in mandatis, ut et terras ac alia iura Castri memorati indebite occupata revocari, et iobagionum Castri terras super, quibus non est contentio, et quas a Castro hactenus pacifice tenuerunt, a terris castrensium reambulari, et eisdem iobagionibus Castri novas metas, metas iuxta veteres elevando, ne cetero questio moveri posset aliquatenus de eisdem. Igitur sicut idem Magis-

et Tehno vocatas, invenit per Thomam, Desiderium et Ysumpnit, filios Draso, iobagiones dicti Castri ab antiquo pacifice possideri, super quas, prout a nobis mandatum habuerat, novas metas fecit elevari iuxta veteres. Quarum eciam mete, prout idem Magister Chac sub sigillo Chasmensis Capituli nobis in scriptis presentavit, hoc ordine distinguntur: Prima meta incipit sub arbore zilfa, et vadit versus aquilonem ad metam terream, dividens terram cum Comite Wechelino; inde per vallem vadit ad campum ad metam terream; inde itur per valles et colles ad montem ad magnam viam ad metam sub arbore bikfa, et per eandem viam vadit versus orientem; inde descendit ad caput rivuli qui vocatur Golgouch, ubi est meta sub arbore tulfa, item rivulus descendit versus meridiem dividens terram cum Vlup et itur ad magnam silvam et commune, ibique terminatur. Item prima meta terre Thome predicti, Tehno nomine, que pertinet ad Thomam tantummodo, incipit sub arbore tulfa, dividens terram cum castrensibus; inde per magnam vallem itur superius versus orientem ad metam terream; et inde descendit in aliam vallem; inde ad montem ad metam sub arbore bikfa, et inde descendit versus aquilonem, intrat in rivulum Pribyu; item rivulus ducit superius versus orientem ad alium rivulum versus meridiem ad metam sub arbore narfa; et inde itur ad magnam viam dividens terram cum Comite Gardas, et venitur ad metam sub arbore tulfa; ex hac descendit in vallem magnam versus meridiem, et exit per campum ad metam terream; inde descendit per arbores cruce signatas ad metam sub arbore gyrtanfa, et ex hac in silvam magnam et communem, ibique terminatur. Nos igitur id, quod iam per dictum Magistrum Chac provide factum est, ipsis Thome, Desiderio et Ysumpnit perpetuo duximus confirmandum. Ut igitur premissa robur optineant perpetue firmitatis, litteras nostras concessimus duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus Magistri Smaragdi Albensis Prepositi, Aule nostre Vicecancellarii, dilecti et fidelis nostri anno Domini MCCLVII; quinto kalendas Aprilis, Regni autem nostri anno vicesimo secundo.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 115. l.)

305.

IV. Béla király több zágrábmegyei várjobbágyot, kik a Szent Sír Glogovnichában lévő házának alá vetették magukat, ismét a zágrábi várhoz csatolja. 1257.

Bela Dei gacia Hungarie, Dalmacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Cumanieque Rex omnibus presentes litteras inspecturis salutem in eo, qui est salus omnium. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire : quod cum Hala filius Cosme, Maladechwet, Wolcoyn filii Bodich, qui de iobagionibus Castri nostri Zagrabiensis fuerant oriundi, mole paupertatis oppressi, se cum terris suis Domui Sancti Sepulchri de Golgonicha reddidissent servituros, sicut eorumdem nobis assercio demonstrabat; tandem nos ipsam causam cognicioni et inquisicioni dilecti et fidelis nostri Stephani Bani tocius Sclauonie et Capetanei Styrie duximus committendam. Qui, sicut nobis in suis litteris postmodum intimavit, scivit ipsos esse et fuisse iobagiones Castri memorati, et oppressos paupertatis mole dicte Domui Sancti Sepulchri cum suis terris adhesisse. Nos igitur volentes ipsos in priori statu et libertate conservare, ne ex hoc iura Castri nostri memorati alienentur, eos cum terris suis, super quibus Magister Macha stabularius novas metas erexit iuxta veteres, restituendos duximus ad debita et servicia dicto Castro exercenda, non obstante privilegio, litteris seu instrumentis, si qua dicta Domus super hoc facto contra ipsos impetrarat. In cuius rei memoriam et perpetuam firmitatem presentes eisdem dedimus litteras, dupplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus Magistri Smaragdi Albensis Ecclesie Prepositi, aule nostre Vicecancellarii, Electi in Archiepiscopum Colocensem, dilecti et fidelis nostri, anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo septimo ; tercio kalendas Junii, Regni autem nostri anno vicesimo secundo.

(Thalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 117. l.)

306.

István ifjabb király Guanin és János erdélyi szászok számára megerösiti öseiknek Imre, II. Endre és Béla ifj. királyoktól nyert privilegiumait. 1257.

Stephanus Dei gracia Rex primogenitus Illustris Regis Hungarie et Dux Transiluanus omnibus presencium noticiam habituris salutem in eo qui ex vera salus. Plurimum expedit deuocioni Regie Serenitatis, quia ex fonte nascitur pietatis, ut vniuersos ad suum sinum confugientes suscipiat, foueat et protegat opere pietatis, maxime tamen eos, quos considerat inuigilare ad Corone Regie gloriam et honorem. Hinc est igitur, quod ad vniuersorum noticiam tenore presencium uolumus peruenire, quod accedentes ad nostram presenciam Gyaninus filius Corrardi, et Daniel filius Johannis frater eiusdem, exhibuerunt nobis priuilegia auorum nostrorum inclitorum Regum, Hemirici videlicet et Andree, et domini patris nostri Illustris Regis Bele, quorum priuilegiorum, unum videlicet inclite memorie Regis Hemirici incipit in hec verba:

In nomine stb. Hemericus stb. (következik Imre királynak 1204-ki privilegiuma; l. fent az 56. számot.)

Aliud uero priuilegium uidelicet recolende memorie Regis Andree continetur in hac forma:

In nomine stb. Andreas stb. (következik II. Endre királynak 1206-ki privilegiuma, mint fentebb 58. sz. a.)

Tercium uero priuilegium videlicet domini et patris nostri karissimi tenor talis est.

Bela D. gr. Rex primogenitus stb. (következik Béla ifjabb királynak 1231-ki privilegiuma; mint fentebb 164. sz. a.)

Quibus inspectis, auditis et intellectis suplicabant nobis viri supradicti, ut iuxta formam priuilegiorum supradictorum ipsos ac eorum heredes heredumque successores fouere et conseruare dignaremur. Nos igitur ipsorum peticionem iustam

fore, et condignam considerantes, eorum suplicacionibus misericorditer inclinati, ipsos Gyaninum et Danielem ac eorum successores concessa perfrui volentes libertate, seriem priuilegiorum gloriosorum Regum ratam habentes de uerbo ad uerbum nostro priuilegio inserendo confirmauimus et actoritate presencium confirmamus. Vt autem huius nostre donacionis series et facti robur optineat perpetue firmitatis, presentes concessimus litteras sigilli nostri duplicis munimine roboratas. Datum per manus Magistri Ph. Prepositi Dymisiensis aule nostre Cancellarij, anno Domini M°CC°L° septimo.

(Eredetie bőrhártyán, melyről a király privilegiumának töredéke sárga-ibolyaszínű selyemzsinóron függ; a budai királyi kamarai levéltárban.)

307.

IV. Béla királynak engedélye, melyhez képest Péter zágrábi főesperest Zágrábba cistercita szerzeteseket telepített. 1257.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 116. l.)

308.

A. budai prépost átírja IV. Béla királynak Nána comes intézkedésére vonatkozó 303. sz. a. megerősítő okmányát. 1257.

Uniuersis Christi fidelibus, ad quos presens scriptum peruenerit, Magister A. Diuina miseracione Prepositus Budensis salutem in Domino sempiternam. Vniuersitati vestre notum facimus per presentes, quod nos de voluntate et de mandato domini Bele illustris Regis Vngarie procurator et patronus Ecclesie Sancte Marie de Insula constitutus, recepimus, legimus priuilegium Nane Comitis diligenter et fideliter, super possessionibus, quas predicte Ecclesie de uoluntate et de licencia domini Regis contulit sub hac forma:

Bela Dei gracia Hungarie stb. Rex stb. (következik IV. Béla királynak 1257-ki okmánya, mint Fejérnél Cod. Dipl. IV. köt. 1. r. 418. l.)

Ne igitur dubietas et ambiguitas super continencia et tenore dicti priuilegij possit oriri, seriem priuilegij per ordinem de uerbo ad uerbum fecimus annotari et sigillo nostro autentico roborari.

(Eredetie bőrhártyán hártyazsinegen függő pecsét alatt, a budai kir. kamarai levéltárban. V. ö. Fejér Cod. Dipl. IV. köt. 1. r. 448. l.)

309.

Békekötés Raguza és Cattaro közt. 1257.

Anno Incarnationis Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo septimo, mensis Decembris sexto die exeunte, indictione quinta decima. Nos Desen, de mandato domini Vroscii invictissimi Regis Comes Catari, Judices et Consiliarii cum voluntate totius populi Civitatis predicte, ac sonitu campane in concione sedentes, istud statuimus, ut pactum pacis habende cum hominibus Ragusii stabiliremus, ad quos Basilium Dabrace et Johannem Gige destinavimus missos, pro stabilitatis pacto cum eisdem firmiter faciendo ad hoc, inter Civitatem Ragusii et homines Ragusinos, et Civitatem Catari et homines Catarinos pura amicitia perseveret non ficta, que Dei clementia suscipiat incrementum. Cum vero inter Civitates utrasque iam predictas et homines earumdem quedam fuerat exorta discordia, ad tale concordium Dei auxilio devenimus semper habendum, sub tali videlicet condicione: ut Catarenses Ragusium ire volentes libere emere et vendere valeant, nullam exhibentes duanam excepto illi Catarenses, qui in Ragusio apotegam tenerent, duanam persolvant ut ceteri Ragusenses. Similiter et homines Ragusii Catarum venire volentes, libere emere et vendere valeant, nullam persolvendo duanam, nisi tamen illi Ragusenses, qui in Cataro apotegam tenerent, sicut ceteri Catarenses duanam persolvant. Quam ob rem plurimum cupientes, ut presens scriptum et concordium robur deinceps teneat firmitatis ac inviolabiliter observetur, quod presens scriptum fieri fecimus per manum Diaconi Miche Gige, Communis Juratus Notarius, cum signo eiusdem assueto, quam presentem paginam nostre Communitatis sigillo fecimus communiri.

(Eredetie börhártyán, a bécsi császári titkos levéltárban.)

dicti Bilote; inde uero per quosdam rubos dirigit se ad quoddam fossatum ad riuulum Oziawicha; et inde transiens riuum Oziawicha uadit ad sorbum, ubi est meta terrea; deinde uadit ad nemus, per quod nemus transiens descendit in riuum desiccatum versus occidentem, et ibi est commetaneus eius Draas; et inde ascendit in quandam uiam, iuxta quam est meta terrea, et ibidem commetaneus eius est dictus Draas; inde uero descendens per quoddam nemus versus occidentem uadit ad arborem wlgo nyrfa vocatam, et ibi est meta terrea, et ibi est commetaneus eius predictus Dras; inde uadit ad metam terre relicte Demetrii; deinde uadit ad arborem que uocatur narfa, et ibi est commetaneus terre relicte Demetrii; inde uero cadit in fossatum uersus orientem; et inde ascendens per quandam particulam montis redit ad primam metam; et sic mete predicte terre terminantur. Quam terram sub metis supranotatis eisdem fidelibus nostris Boluch, Sewa et Otrochk, et ipsorum heredibus hereddmque successoribus auctoritate presentis priuilegii in ius perpetuum confirmauimus sub eadem obseruancia, debitis et seruiciis ac ritu in omnibus et per omnia, sub quibus terram in Posoga tenentes hactenus deguerunt. Ne igitur huius nostre confirmacionis series a quoquam ualeat infirmari, in qua calumpniatoribus via malignandi prouide est elisa, presens priuilegium dupplicis sigilli nostri munimine fecimus roborari. Datum Bude per manus fidelis nostri Magistri A. Prepositi Budensis, aule nostre Cancellarij, anno Domini M°CC° quinquagesimo octauo, tercio decimo kalendas Februarij.

(Eredetie bőrhártyán, a vörös-fejér selyemzsinóron függött pecsét elveszett; a budai királyi kamarai levéltárnak Zágrábban levő osztályában.)

311.

ria királyné megerösíti Oziawicha helység határszabályozá-sát több Poségamegyei várjobbágy számára. 1258.

Maria Dei grâcia Regina Hungarie vniuersis Christi libus presencium noticiam habituris salutem in salutis lare. Quia per temporum varietatem et Comitum de Posoga ndam mutacionem fideles iobagiones nostri in eodem Coatu terras tenentes super terris suis molestabantur, nec erant a longo tempore legitime possessas per calumpniaam machinamenta quiete et pacifice possidere; frequens orum nos suplicacio inuitauit, vt terram vniuscuiusque orum nostro dignaremur priuilegio confirmare. Verum quia plene constabat nobis de quantitate terre ipsorum et metis, bus vnaqueque ipsorum cingebatur, fidei et diligencie fidenostri Gyleth Taw — — — — incliti dominis nostri Regis ngarie et Comitis Buchariorum nostrorum commisimus, vt e super vnamquamque ipsarum terrarum personaliter accesis quantitatem earum, quas a tempore clare memorie Vgi Colochensis Archiepiscopi et deinceps possessas inueniab eis, simul et metas inspiceret, et iuxta metas antiquas is erectis statum uniuscuiusque terre nobis suis litteris maret. Qui mandata et commissionem nostram fideliter quutus omnium predictorum iobagionum in dicto Comitatu empore pretacti Archiepiscopi tenencium terras, statumque arum terrarum sub suo noto et autentico sigillo in quadam ta clausum nobis transmisit. Inter quas terram Beluch, va et Otrochk nomine Ozyawicha fidelium iobagionum trorum tenencium nostram sub hoc statu et sub hijs metis enimus comprehendi: Prima siquidem meta terre Beluch, va et Otrochk incipit ab oriente super monte, ubi est meta rea, et commetaneus eius est Bilotha; inde descendens per dem montem in semita uersus meridiem usque viam; inde it ad pirum ubi est meta terre, et commetatur terre pre-

quatuor iobagiones Castri ad iurandum elec
iurare, sed ipse Andreas Comes, ac illi quatuo
et universi iobagiones Castri prememorati
menti fuerant, illam particulam terre per eos
querunt et permiserunt in nostra presencia
filiis Jaco, nomine terre hereditarie eorum in
dam. Quia (vero) dominus noster illustris
dederat in mandatis, ut super terris Castri fine
faceremus, ne ulterius nobiles terre, racio
litem et actionem traherentur, nec Castrum
retur per nobiles terre; ideo super ipsa parti
Jaco reambulata, et super aliis terris filioru
riis, perpetuum silencium litis et actionis ip
Castri imponentes, misimus hominem nostr
homine Capituli, et misimus eciam omnes io
super illam particulam terre reambulate, et
ras hereditarias ipsorum filiorum Jaco; s
terra Sancti Georgii, quam super terra Sceln
eas coram commetaneis et vicinis, et meta
scriptis reportarent, ut nos cum privilegii
confirmaremus, quod — — — inter ioba
castrenses ac ipsos filios Jaco, super fac
cessaret. Postmodum autem idem Andreas
iobagiones Castri ac commetanei ipsarum t
redeuntes, dixerunt: quod circuissent terram
et terram Scelniza per totum, et super m
contradixisset, et eciam nos cum fecissem
omnium iobagionum Castri, et in presencia
legi ipsas metas, nullus eciam coram n
immo omnes assensum prebuerunt. Et pri
contradictum, nos metas terre Sancti
terre Scelniza in presens privilegium se
ipsas terras in pace ipsis filiis Jaco
ditarias reliquimus. Prima igitur meta ter
gii incipit de Cremena-goriza, ab orient
taneus est Comes Michael, et a septemtrione
Sancto Joanne commetanei, — — — — pos
descendit ad meridiem super Zotischa in m
oriente commetaneus suus est Comes Micha

tizka est arbor piri et ibi est meta terrea, et ibi iungitur ad terram iobagionis Castri, nomine Wlchina; inde autem erigitur ad occidentem super montem, ubi est arbor quercus, et ibi est meta terrea; inde autem de quercu per metas vadit ad occidentem et cadit in birch, et in birch est via una, iuxta quam est arbor piri, sub qua est meta, et illa via vadit ad meridiem, et aliquantulum eundo declinat ad sinistram, et cadit in vallem, in qua sunt mete terree, et illa vallis vergit ad meridiem, et ibi ab oriente commetaneus suus est Wlchina; et inde pervenit supra vineas filiorum Jaco, et ibi in monte supra vineas est meta terrea; deinde versus meridiem pergendo pervenit ad iobagionem Castri, nomine Mortun, filium Curda, et ille Martinus est commetaneus ab oriente; deinde tenendo ipsum Martinum commetaneum paululum, vadit de meta ad metas super birch, sicut idem birch dividit; deinde pervenit ad arborem berekuna, sub qua est meta terrea; deinde sub vineas ad occidentem pervenit ad rivulum Blatna, ubi est arbor gertean, sub qua est meta terrea, ubi sumit sibi commetaneum Nicolaum, filium Gregorii pugilis; deinde autem per metas ascendit ad occidentem in monticulum, ubi est arbor nirfa sub qua est meta terrea; deinde autem descendit per metas ad siccam Botinam, iuxta quam est arbor kereus sub qua est meta terrea; deinde autem egreditur ad occidentem et elevatur ad birch, ubi est via iuxta quam est meta terrea; deinde per metas cadit in Cochinam, ubi Cochina cadit ad magnam Botinam, et de Cochina egreditur versus aquilonem, (et) pervenit ad caput Cochina, ubi est arbor gertean, sub qua est meta terrea, ab occidente autem commetaneus est Benedictus, filius Buculo, iobagio Castri; deinde iuxta vineam vadit per metas versus aquilonem et pervenit ad locum, qui vocatur Pogana Gostun, et pervenit ad arborem tul in birch, sub qua est meta terrea, ab occidente autem commetanei sunt filii Martini, et in eodem birch per metas versus aquilonem vadit ad arborem nirfa, sub qua est meta terrea; deinde de meta ad metas eundo, pervenit ad lapideum — — — — est iuxta Botinam, et nomen monticuli est Pechta; deinde per Botinam superius ad aquilonem pervenit ad fagum, et de fago vadit ad occidentem, et pervenit sub montem Bilch, et mons Bilch remanet ad

ad m(eridiem) — — — — — — qui
quem ascendendo egreditur in alto bir
deinde cadit in Honos in campum Vila,
— cadit in locum, qui vocatur Caleh, e
gitur meta Comitis Farcasii ab occid
terra filiorum Jaco, et ab a(quilone terra)
Johannis; deinde autem vadit super ma
supra Cruciferos versus orientem per bir
birch a meridie est terra filiorum Jaco,
Cruciferorum, et ita eundo per birch c
rorum in Cremena goricha, ubi fuit incho
terra Sancti Georgii. Item prima meta
a Crapina in siccam Botinam, ultra Cra
taneus eius est Comes Atha ex parte m
siccam Botinam vadit versus aquilonem,
Pecurna, filius Cupan ab occidente, et s
magnam Botinam, et per Botinam vadit pe
de Botina autem vadit et exit versus occ
populeam; deinde per metas cadit in
commetaneus est Georgius filius Chor
rivulum versus occidentem, et cadit in
metas, et ibi sunt mete terree; deinde
versus aquilonem per metas aliquantu
ilex sub qua est meta terrea, et ibi sunt
et eius generatio commetanei, de ilice au

cadit in Botinam, ibi per Climin egreditur superius versus aquilonem per metas ubi commetaneus est Bratila; deinde per Climin eundo cadit ad vimina, que vocantur Zelencha; deinde egreditur ad orientem in birch et ibi est meta terrea, deinde descendit ad orientem per metas in Scelnucam ubi ex adverso veniens rivulus, nomine Milniza, et — — — — — a Milniza vadit versus orientem; deinde per metas vadit versus orientem ubi commetaneus est Stephnus Volpoth; de-(inde) exit ad montem ad viam exercitus, et vadit versus orientem de meta ad metas, de via autem illa exit ad dextram manum, et ibi est arbor piri, sub qua est meta — — — deinde descendit in vallem et de valle elevatur ad birch versus orientem, et ibi est meta terrea, et super eundem birch de meta ad metam vadit versus meridiem, et ibi ex parte orientali commetaneus est Dursan filius Rack, et ibi ambulando in birch pervenit ad locum ubi oritur unus rivulus nomine Jaronz, per quem rivulum vadit inferius per metas versus orientem et cadit in ipsum fluvium, in fluvium Crapina iuxta Comitatum Hrosna; deinde per Crapina vadit inferius versus meridiem, ubi ultra Crapina ab oriente commetaneus est Comitatus de Hrosna; deinde per Crapinam inferius eundo iungitur ad Comitatum de Morocha et per — — — — ad locum ubi sicca Botina cadit in Crapinam ubiprima meta erat inchoata, et ibi terminatur. Ut autem huius rei series salva semper consistat, nec amplius iidem filii Jaco per quem piam pro ipsis terris molestentur, literas nostras concessimus sigilli nostri munimine roboratas. Anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo octavo. Pristaldus est Elex.

(Tkalcsics, Monumenta hist. Episcopatus Zagrabiensis I. köt. 117. l.)

313.

István szlavoniai bánnak bizonyos földbirtokot tárgyazó ítélete a templom-rend és több Kupa melletti birtokos közt. 1258.

Nos Stephanus Banus tocius Sclauonie et Capitaneus Stirie significamus tenore presencium vniuersis, quod quum inter fratrem Yordanem Domorum Milicie Templi per Vngariam et Sclauoniam Magistrum ex vna parte; et Wolk, Koyan filios Zibislai, Gregorium, Abrank, Mortum filios Welezlai, et Wolk filium Budurum, Saulum, Velimerum et Volkatam filios Chuduzlai ex altera; super terra que iacet vltra Cuppam, et eciam extra ipsam aquam Cupe a parte Zagrabie, sub illis metis et diuisis, que in litteris Capituli Zagrabiensis, sigillo ipsius Capituli et sigillo Guidonis Abbatis quondam de Toplica, nec non et sigillo Nemeri Comitis quondam Zagrabiensis sigillatis, secundum quod partes concordi voce retulerunt, plenius continentur, et eciam super terra que vocatur Noak, questio fuisset diucius ventillata : tandem Wolk et ceteri omnes prenotati, recognoscentes se contra Magistrum et Domum Templi iniustam mouisse suspicionem, dictas terras sub metis et diuisis pretactis Domui Templi reliquerunt iure perpetuo pacifice possidendas. Ita quod nec ipsi, nec eorum heredes heredumque successores repetendi terras predictas vel aliquam partem de eisdem haberent de cetero facultatem; omnibus eciam alijs questionibus seu litibus hactenus motis aut suscitatis contra Magistrum Templi per eosdem quacunque de causa finem perpetuum et silencium eternum posuerunt. Vt igitur rei huius series robur obtineat perpetue firmitatis, et nullo vnquam tempore possit vel debeat per quempiam in irritum reuocari; ad instanciam Wolk, Gregorij, et omnium pretactorum Domui Templi predicti contulimus litteras priuilegiales sigilli nostri munimine roboratas. Datum Zagrabie anno ab Incarnacione Domini M°CC°L° octauo.

(Eredetie bőrhártyán, a függő pecsét elveszett; a budai kir. kamarai levéltárban. Sok hibával kiadva Fejérnél Cod. Dipl. IV. köt. 2. rész. 476. lap.)

314.

A székesfehérvári káptalannak bizonyságlevele Borich bán nemzetségebéli Detmar comes özvegye végintézkedéséről. 1258.

Capitulum Albensis Ecclesie vniuersis Christi fidelibus presentibus pariter et futuris presencium noticiam habituris salutem in eo qui salus est omnium. Ad uniuersitatis uestre noticiam tenore presencium uolumus peruenire : quod constituta coram nobis personaliter domina Rosa relicta Comitis Detmari de genere Borich Bani proposuit uiua uoce, quod demidiam partem predij sui Zopola, quod a Odola, Chalk et Borich filijs Borich, cognatis mariti sui Comitis Dethmari antedicti in concambium cuiusdam predij sui Golgoha sibi dicebat peruenisse, maiori filie sue nomine Mariane uxori Thome filij Chepani contulisset perpetuo possidendam ; aliam dimidiam partem minori filie sue nomine Martine uxori Alexandri filij Petrus donasset tali modo, quod si dicta filia sua heredes habuerit, similiter perpetuo debeat possidere ; si uero sine heredibus decesserit, extunc pro anima ipsius domine Rose et filie sue Martine antedicte Ecclesie, in cuius cymiterio sepulte fuerint, conferatur. Maior nichilominus filia sua supradicta liberam, si uoluerit, ab ipsa Ecciesia habebit redimendi facultatem. Item omnia mancipia sua, videlicet Bodus cum vxore, filijs et filiabus ; Tolihna cum vxore, filijs et filiabus ; Gurk cum vxore, filijs et filiabus ; Bratizlou cum vxore, filijs et filiahus ; Milbraht similiter cum vxore, filijs et filiabus ; Liubizlou, cum vxore similiter, filijs et filiabus ; item ancillas suas, scilicet Migla cum filijs et filiabus ; item Jagoda, Milihna, Tupa et Pricha similiter cum filiabus suis, donasset antedictis. Tali tamen condicione interserta, quod si sepedicta minor filia sua sine liberis Deo vocante migrauerit, pars que ipsam de dictis mancipijs et ancillis contingit, in ius et proprietatem maioris filie sue Mariane nominate deuolui debeat pleno iure. Nec hoc pretermittimus, fructus predicti

predij et seruicium antedictorum mancipiorum et ancillarum eadem domina Rosa percipiet temporibus sue vite; ipsa uero e medio feliciter sublata in ius et proprietatem filiarum suarum supradictarum deuoluentur modo et ordine suprascriptis. In cuius rei memoriam et perpetuam firmitatem ad peticionem ipsius domine Rose presentes litteras concessimus sigilli nostri muniminc roboratas, anno domini millesimo ducentesimo quinquagesimo octauo, quarto nonas Junij. Magistro Philippo Ecclesie nostre Electo aule Regie ViceCancellario, Gregorio Cantore, Feliciano Custode, Ambros Decano existentibus.

(Eredetie börhártyán, melyről a pecsét kék-sárga selyemzsinóron függ; a budai kir. kamarai levéltárnak Zágrábban lévő részében.)

315.

A zágrábi káptalan átírja István szlavoniai bánnak Ebrys nevü földet tárgyazó törvénykezési határozatát Selk comes fiai és a varasdi várjobbágyok közt. 1258.

Capitulum Zagrabiensis Ecclesie omnibus Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in Domino. Ad uniuersorum noticiam harum serie uolumus peruenire, quod Stephanus Banus tocius Sclauonie et Capitaneus Stiria missis ad nos litteris suis pecijt, ut iuxta tenorem litterarum suarum stabilium Branychyo filio Selk et fratribus suis concessarum super terris eorum nostras litteras stabiles conferremus. Super quibus priuilegium ipsius Bani recepimus in hec uerba:

Nos Stephanus Banus stb. (következik István bán 1258-ki okmánya, mint gyüjteményünk VII. vagyis a második folyam II. kötetében 491. l.)

Nos itaque predicti Bani iustis peticionibus annuentes, presentes pro cautela maiori contulimus, munientes in eisdem

sigillo nostro tam Bani, quam nostrarum seriem litterarum. Quas nostras litteras dictus Banus, sicut scripsit, attrectans incaute casu laniauerat accidente. Datum per manus Magistri Mychaelis Lectoris Ecclesie nostre anno ab Incarnacione Domini M°CC°L° octauo.

(Eredetie bőrhártyán, melyről a pecsét vőrös-sárga selyemzsinóron függ; a főmélt. herczeg Eszterházy család levéltárában.)

316.

Nagyszombat város hatóságának levele, hogy Ortolf ottani polgár bizonyos földet eladott az esztergami káptalannak. 1258.

Nos C. Villicus de Tirna ac ciues eiusdem uniuersis Christi fidelibus, ad quos littere presentes peruenerint, salutem in Domino. Nouerint vniuersi, quod constituti in nostra presencia Ortolfus filius Emberhalti conciuis noster ex vna parte, Vitka sacerdote et Magistro Haimone Canonicis Strigoniensibus nomine Capituli eiusdem Ecclesie ex altera, idem Ortolfus proposuit coram nobis, quod quandam tarram orrei sui emptam a Haincz Vngaro conciue nostro extra fossatum existentem, inter terras Chone quondam Villici de villa Megere, et Helye Vngari ex parte noue plantacionis, vendidisset predictis V. et H. nomine Capituli ad vsum orrei pro decimis prouenientibus ex eadem villa pro dimidia marca et vncia fini argenti perpetuo possidendam; et de precio confessus est sibi plenarie satisfactum. Terra autem ipsius orrei in latitudine triginta vlnas duabus minus, in longitudine triginta quinque vlnarum continet quantitatem. Assumpsit eciam idem Ortolfus coram nobis ipsos V. sacerdotem et Magistrum H., sev ipsum Capitulum defendere sev indempnes conseruare contra quemlibet, si quid racione sepe dicte terre imposterum emerserit questionis. Nos igitur ad peticionem vtrarumque

parcium nostras concessimus litteras sigilli nostri munimine roboratas. Datum anno Domini M°CC°LVIII°.

(Az eredeti után Knauz Nándor Magyar Sion II. köt. 777. lap.)

317.

IV. Béla királynak Szent-Márton helységet tárgyazó itéletlevele Fülöp zágrábi püspök és Pál Borich bánnak fia közt. 1259.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie Cumanieque Rex omnibus presentes inspecturis salutem in Domino. Ne rerum veritas gestarum erroribus occultetur, et ne noticiam presencium transcursu temporum absorbeat obliuio; Nostre Regie interest sollicitudinis, vt ea, que nobis in figura Judicij acti — — — untur, ad perpetuam rei memoriam scriptis authenticis commendemus. Proinde ad vniuersorum noticiam tenore presencium volumus peruenire, quod cum venerabilis pater Philippus Episcopus Zagrabiensis dilectus et fidelis noster super terra Sancti Martini condam Borych Bani a Paulo filio condam Borych Bani coram nobis tractus fuisset in causam, idem Paulus predictus terram utpote hereditariam sibi cum instancia restitui postulauit. — — — — et Episcopus predictam terram titulo empcionis dixit se habere et eciam possidere; et venditorem — — — — — — — suum religiosum virum fratrem Remboldum Domorum Hospitalis Jerosolimitani per Hungariam et Sclauoniam tunc Maiorem Preceptorem nominauit, et litteris authenticis eiusdem fratris Remboldi super hoc confectis legitime comprobauit. Cumque super hoc in Nostre Maiestatis Presencia fuisset diucius litigatum; tandem dicto Zagrabiensi Episcopo et fratri Arnoldo Dom — — — — — Maiori Preceptori per Hungariam et Sclauoniam,

qui eidem fratri Remboldo immediate successit ex vna parte, et Paulo prefato filio Borych Bani coram nobis constitutis ex altera, cum de meritis cause ipsius presentibus nostris Baronibus cognosceremus, in ipsa instancia Judicij predictus Paulus deprehensus est nostras Regias litteras falsa — — — isse. Cum igitur, et si aliquid iuris in predicta terra Sancti Martini prefatus Paulus haberet, propter vicium comperte falsitatis ipsa terra Sancti Martini, sicut et alia bona sua ad nostras manus essent merito deuolute, nos deliberato omnium Baronum nostrorum, qui tunc aderant, consilio, predictum Zagrabiensem Episcopum super ipsa terra Sancti Martini ab impeticione ipsius Pauli, et omnium qui nomine, iure seu occasione ipsius Pauli ipsum impeterent vel impetere possent, sentencialiter duximus absoluendum; adiudicantes eidem Episcopo per eandem sentenciam preditam terram Sancti Martini perpetuo et pacifice possidendam. In cuius rei firmitatem et robur presentes litteras nostras concessimus sigilli nostri munimine roboratas. Datum et actum Albe quinta feria post festum Sancti Michaelis anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo nono.

(IV. László királynak 1275-ki megerősítő privilegiumából, a budai kir. kamarai levéltárnak Zágrábban lévő részében.)

318.

IV. Béla király azon törvénykezési ügyben, mely a zágrábi káptalan és Zágráb város közt folyt, két ottani malmot a cisterciták zágrábi monostorának határoz oda. 1259.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 121. l.)

IV. Béla királynak Ozlar, Sul, Czinkot
Akosnyire melletti Ukurd helységeket tá
nyúlszigeti apáczazárda szám

Bela Dei gracia Rex Hungarie,
Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Bul
sis quibus presentes patuerint, salutem
Pie mentis desiderium ac laudande del
nem, religiosique propositi puritatem C
gruis fauoribus intelligit attollendas, qu
gentes et Regna constitutos a Domino c
et dissipent noxia, et virtutum seminari
bus oportuna edificent atque plantent.
gibus esse atque cure, vt ea que pro qu
sacionis sunt disposita et salubriter or
Regum dissimulacio negligat, nec alior
presumpcio perturbare. Nam cum nichi
refulgeat, quam fidei puritas ortodoxe,
circa religiosas personas in fundament
pandencia ad vitam aditum solidare, c
bus pocius, quam labore corporis vel s
sibi commissa Diuinitus gubernari. Pro
torem Dei et hominum Christum Jesum
Genitricem, que nostri Regni specialis
trona, intendentes pro possibilitatis no

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

habere, quid pro meritis respondere ualeat creatori; vt tamen aliqualiter reuerencie, quam erga ipsam nostram dominam Virginem gerimus Gloriosam, exhibeamus expressius argumentum; filiam nostram karissimam dominam Margaretam inter sorores in ipso Monasterio sub religiosi habitus honestate Domini nostri et Genitricis eiusdem, Regine Celestis, studuimus obsequijs deputare, vt uirginie vocis organo laudet uirginem, et a matre misericordie misericordiam satagat implorare. Verum quia religiosam uitam ducentibus congrua debemus consideracione prospicere, ne cuiuslibet necessitatis occasio pro defectu temporalium, sine quibus spiritualia in hoc mortali corpore non subsistunt, robur sancte in eis contemplacionis dissoluat; contulimus, dedimus et donauimus eidem Monasterio Matris Regine Celestis in perpetuam elemosinam villas, quarum nomina ilico subiicientur. Dedimus siquidem terras Vzlar et Sul vocatas ultra Danubium prope uillam Ueteris Pest existentes; item terras Scyngata, Nemus et Nogus vocatas iuxta Racus; terram insuper Vkurd nocatam iuxta Akusnere existentem dedimus Monasterio antedicto. Et quia beneficia Regum, presertim que Ecclesijs et alijs pijs locis inpenduntur, debent fauore beniuolo extendi lacius et firmari; omnes premissas terras contulimus cum omnibus utilitatibus et pertinencijs, sub eisdem metis et limitacionibus ipsi Monasterio perpetuo ualiture donacionis titulo apud idem inuiolabiliter duraturas. Ne igitur premissorum series successiuorum mutacione temporum obfuscari valeat vel in dubium reuocari, neue per quempiam in Regine Celestis iniuriam, pro cuius honore premissa sunt donata, tam pia de ipsis facta possit ordinacio retractari; presentes ad perpetuam memoriam concessimus litteras dupplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus Magistri Pauli Electi Albensis, aule nostre ViceCancellarij, dilecti et fidelis nostri; anno Domini M°CC°L° nono, Regni autem nostri anno vicesimo quarto.

(Eredetie bőrhártyán, melyről a pecsét elveszett, a budai kir. kamarai levéltárban.)

320.

IV. Béla király fiának István herczegne
erejével Söjtér és Csesztnóy helységeket Re
mányozta, átírja és megerős

(Hazai Okm tár II. köt. 5. l. Véghely

321.

IV. Béla király Rexit földét Vágai De
1259.

(Hazai Okmánytár II. köt. 7. l. Néhai Rá

322.

István ifjabb királynak Paah helységet
Endre, Chopou fia számá

Stephanus Dei gracia Rex, primc
Hungarie et Dux Stirie omnibus ad q
peruenerit salutem in omnium saluator
manum munificam porrigere debeat

quorum exercitata probitas laudata est in aduersis, maiori lebet prosequi munere et fauore; ut exemplo talium ad fidelitatis opera alij incitentur et sollercius famulentur. Hinc est igitur, quod uniuersorum noticie tenore presencium uolumus fieri manifestum, quod cum Andreas filius Chopou ab incuntis etatis sue temporibus suorum seruiciorum meritis non ultimam laudem optinuerit vbique, qui in introitu nostro in terram Stirie subtus castrum Marumberg laudabile nobis exhibuit seruicium; nos in recompensacionem illius seruicij sui et aliorum, quorum memoriam longum esset recitare; quamuis tamen hec respectu horum que facere intendimus eidem, minima uideantur, terram Castri Zaladiensis Paah nomine, in qua castrenses pelliparij residebant, auferendo ab ipsis pelliparijs ipsi Andree data fide eam utilitatibus et pertinencijs eiusdem terre conferimus et donamus in filios filiorum perpetuo et in euum inreuocabiliter possidendam de plenitudine Regie potestatis. Vt autem huius nostre collacionis et donacionis series robur obtineat perpetue firmitatis, presentes nostras litteras eidem contulimus dupplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum anno Domini M°CC° quinquagesimo nono.

(IV. László királynak 1273-ki megerősítő privilegiumából, a budai kir. kamarai levéltárban.)

323.

István ifjabb királynak Söjtér és Cseszt nóy helységeket tárgyazó adománya Rejnold és Ponit számára. 1259.

(Hazai Okmánytár II. köt. 5. l. Véghelyi Dezső közleménye.)

324.

István ifjabb királynak Horygh várat, s Myltumberg, Szaszfeld, Polona, Nedelk és Zunk helységeket tárgyazó adományai. 1259.

Nos Lodouicus Dei gracia Hungarie, Polonie, Dalmacie stb. Rex stb. quod viri Magnifici Emericus Palatinus et Stephanus Woyuoda Transiluanus fideles nostri et dilecti personaliter iuxta continenciam litterarum Comitis Capelle nostre euocatoriarum simplicium ipsam euocacionem in Wisegrad facie ad faciem factam fore denotancium tercio die ferie secunde proxime post festum Beati Luce Ewangeliste anno Domini millesimo CCC°LXX° tercio preteritum in Nostre Serenitatis conspectu comparentes, contra Nicolaum filium Hahold quasdam litteras Capituli Ecclesie Albensis stb. in nostrum eduxerant conspectum habentes, quod in personis ipsorum Palatini et Woyuode fratrumque eorum Nostre dictum fuisset Maiestati, quod Nicolaus filius Nicolai de Haholt, asserens jura sua possessionaria erga eosdem Palatinum, Woyuodam, et fratres ipsorum existere, obmissa prorsus consuetudinaria lege Regni nostri ab antiquo consueta, nec non suorum jurium, si que haberet circa easdem, execucione postergata, tacita veritate et suggesta falsitate, multipharias litteras protestacionales, inquisitorias, prohibitorias et affirmatorias, ac alias juri ipsorum possessionario derogatorias, silenter et occulte contra ipsos emanari facere procurasset, et protunc procuraret. Vnde quia nos de talibus dolosis et cautelosis gestis et iniquis processibus, ne per hoc iura regnicolarum nostrorum possessionaria in futurum periclitari contingerent, voluissemus sane inuigilare; ideo nobis committentibus idem Nicolaus filius Nicolai feria quarta proxima post dominicam Reminiscere proxime tunc preteritam per nostrum et dicti Capituli homines in possessione sua Bodon vocata cum vniuersis litteralibus suis instrumentis seu munimentis, si que in

dicto jurium suorum possessionariorum, que erga ipsos Palatinum, Woyuodam, fratresque eorum esse allegarat, haberet confecta, contra eosdem ad octauas diei medij quadragesime tunc de nouo preteritas, sine crastinacione in Specialem Nostre Maiestatis Presenciam euocatus extitisset stb.; quia stb. eadem causa inter partes diuersimode ventilata presentes octauas festi Purificacionis Beate Virginis modo dilatorio attigisset; denique ipsis octauis instantibus, interimque prefato Emerico Palatino, et Stephano filio Petri de medio sublatis stb. primo prelibatus Stephanus Woyuoda tria priuilegia stb. nostro offerri curauit examini judiciario stb. Tandem prenotatus Nicolaus filius Nicolai octo priuilegia stb. simul cum alijs viginti duabus litteris stb. nostrum produxit in conspectum. Quorum quidem priuilegiorum primum stb. Tercium vero priuilegium scilicet dicti domini Stephani Ducis anno Domini M°CC°L° nono confectum, Chak Magistro Pincernarum suorum pro suis seruicijs Castrum Horyg, et cum spectantibus ad Mylumberg, et cum villa Saxumfeld, prout Morsolphus de Treun ipsam possedisset, cum vtilitatibus et pertinencijs in filios filiorum perpetuo ipsum Ducem contulisse declarabat. Aliud quoque priuilegium eiusdem Ducis anno in eodem emanatum per eundem Ducem duas terras, Polonam videlicet, et terram Nedelk et Zunk, sitas inter Drauam et Mura, a jurisdiccione Castri Zaladiensis liberas et exemptas, cum suis pertinencijs Lanchreto filio Buzad pro suis seruicijs, sub metis in eodem priuilegio contentis perpetuo datas fore exprimebat. Tenorem stb. Datum Bude vigesimo die octauarum festi Purificacionis Beati Virginis predictarum anno Domini M°CCC° septuagesimo sexto, Regni autem nostri tricesimo quinto.

(Eredetie börhártyán, a budai kir. kamarai levéltárban.)

325.

IV. Sándor pápa megerösíti IV. Béla királynak azon intézkedését, melylyel a zágrábi cistercita monostornak két malmot oda határozott. 1259.

(Tkalcsics. Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 123. l.)

326.

Sándor tengeri bánnak itéletlevele, melylyel bizonyos földeket a topuskai apátságnak oda határoz. 1259.

Nos Magister Alexander Banus Maritimus et Comes Zagrabiensis significamus tenore presencium uniuersis, quod super facto terre que incipit a ponte Glyna, et vadit per viam magnam usque ad Motoy in dextra parte, inter Abbatem Toplicensem ex una parte, et filios Rata ex altera coram nobis questio verteretur, et eadem fuisset deducta ad judicium domini nostri Stephani Bani; tandem idem Banus cognito processu negocij decreuit, sicut in eiusdem Bani litteris inuenimus contineri: quod vt predicta terra esset Ecclesie Toplicensis, Ivan filius Jerozlai, qui pro Abbate litem eiusdem terre portabat, cum Ivan filio Ortun de Blyna, et Huet officiali Abbatis memorati, secundo die Marie Magdalene coram Capitulo Zagrabiensi deberet prestare sacramentum. Instante itaque die sacramenti Ivan filio Jerozlai cum adiudicatis sibi prenotatis iuxta formam prescriptam prestitit sacramentum. Unde quia in ipsius Bani litteris habebatur, quod prestito sacramento ipsa terra ad Monasterium Toplicense deuolui deberet;

nos eandem terram ab iniusta impeticione filiorum Rata absoluentes, predicto Monasterio restituimus iure perpetuo possidendam pacifice et quiete. Ut igitur huius rei series robur obtineat perpetue firmitatis, nec ullo unquam processu temporum per filios Rata vel eorum successores possit in irritum reuocari, presentes contulimus litteras sigilli nostri munimine roboratas. Datum Zagrabie anno ab Incarnacione Domini M.CC. quinquagesimo nono.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 244. l.)

327.

Az egri káptalannak bizonyságlevele Olympias, Batonai Gergely nejének végintézkedéséről. 1259.

Amicis suis Reuerendis Capitulo Ecclesie Agriensis Nicolaus de Gara Regni Hungarie Palatinus et Judex Comanorum stb. Noueritis, quod cum Magister Ladislaus de Rozgon dominum Briccium Prepositum Ecclesie vestre, et Blasium de Monte, ac nobilem dominam Elenam filiam Egidij de eadem pretextu possessionis Babona vocate in Comitatu Borsodiensi existentis; preterea ipsa domina Elena racione medietatis eiusdem possessionis Babona Laurencium de Kemey, et Ladislaum filium suum per Regium et vestros homines contra sese ad octauas festi Beati Mychaelis Archangeli proxime preteriti seruata forma legitime recaptiuacionis in causam convenissent stb. (többszöri porogatio után az ügy végre »ad octauas Pentecostes« elhalasztatván; s ekkor a felperes okmányait felhozván, ezeknek irányában az alperesek hét okmányt mutatnak fel); quarum prima vestra littera priuilegialis alphabeto intercisa anno Domini M° ducentesimo quinquagesimo nono edita exprimebat, quod cum domina Olympias filia Matheus de Pok, vxor Gregorij de Babona gra-

ui egritudine laborasset, misso ad vos nuncio suo vobis supplicasset, quod hominem vestrum fidelem ad ipsam mitteretis, coram quo conderet testamentum; et vos iustis precibus ipsius annuentes misissetis homines vestros fidedignos; qui reuersi vobis retulissent, quod coram ipsis et alijs viris prouidis et honestis quam pluribus ob dileccionem mariti sui, dotem suam et res secum in matrimonio traductas marito suo omnino permisisset, itaque racione dotis sue et rerum suarum predictarum nullus cognatorum suorum seu extraneorum aliquis posset impetere seu molestare stb. Datum Bude quadragesimo die octauarum festi Pentecostes anno Domini millesimo quadrigentesimo duodecimo.

(Eredetie a budai kir. kamarai levéltárban.)

328.

A győri káptalannak bizonyságlevele, hogy János Belydnak fia elzálogosította Széplaki birtokrészét rokonának Herbord comesnek. 1259.

(Ifj. Kubinyi Ferencz, Árpádkori Oklevelek I. köt. 39. l.)

---

nos eandem terram ab iniusta impeticione filiorum Rata absolnentes, predicto Monasterio restituimus iure perpetuo possidendam pacifice et quiete. Ut igitur huius rei series robur obtineat perpetue firmitatis, nec ullo unquam processu temporum per filios Rata vel eorum successores possit in irritum reuocari, presentes contulimus litteras sigilli nostri munimine roboratas. Datum Zagrabie anno ab Incarnacione Domini M.CC. quinquagesimo nono.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 244. l.)

327.

Az egri káptalannak bizonyságlevele Olympias, Batonai Gergely nejének végintézkedéséről. 1259.

Amicis suis Reuerendis Capitulo Ecclesie Agriensis Nicolaus de Gara Regni Hungarie Palatinus et Judex Comanorum stb. Noueritis, quod cum Magister Ladislaus de Rozgon dominum Briccium Prepositum Ecclesie vestre, et Blasium de Monte, ac nobilem dominam Elenam filiam Egidij de eadem pretextu possessionis Babona vocate in Comitatu Borsodiensi existentis; preterea ipsa domina Elena racione medietatis eiusdem possessionis Babona Laurencium de Kemey, et Ladislaum filium suum per Regium et vestros homines contra sese ad octauas festi Beati Mychaelis Archangeli proxime preteriti seruata forma legitime recaptiuacionis in causam convenissent stb. (többször porogatio után az ügy végre »ad octauas Pentecostes« elhalasztatván; s ekkor a felperes okmányait felhozván, ezeknek irányában az alperesek hét okmányt mutatnak fel); quarum prima vestra littera priuilegialis alphabeto intercisa anno Domini M° ducentesimo quinquagesimo nono edita exprimebat, quod cum domina Olympias filia Matheus de Pok, vxor Gregorij de Babona gra-

330.

Magyarországi kereskedők üzlete az Alra

Conradus Dei gracia Sancte Colonie
chiepiscopus, Sacri Imperij per Ytaliam
stb. Cum in littera arbitrii inter nos et Ecc
una parte, nec non fideles nostros Judices,
versos ciues Colonienses ex altera super nos
bus per venerabiles viros stb. prolati sigillis
signata contineatur expresse, quod foranei
niam venientes, aut ipsam mercandi animo f
sunt permittendi transire terminos antiquitus
hoc secundum consuetudinem antiquam tam e
quam civium Coloniensem inviolabiliter obser
Nos ad requisitionem et instantiam predictoru
strorum civium Coloniensium diligenti inve
missa, prout a senioribus et prudentibus ac
sumus per inquisitionem edocti, memoratos an
una cum quibusdam aliis articulis ad publi
spectantibus, in subscriptum modum duximus
Quod videlicet nullus mercatorum d
Boemia, Polonia, Bawaria, Sueuia, Saxonia, T
sia, et quibuscunque aliis orientalibus partibus
quibuslibet ad Renum veniens, extra atque
Coloniensem, excepta sola causa peregrinati
Neque etiam ullus Flamingus vel Brabantinus,
cunque de uttra Mosam vel aliarum partium in
dum consuetudinem, antiquam et de iure ser
mercandi ulterius quam in Coloniam, et non
neque versus partes superiores ultra villam no
chen procedet. Et similiter nullus mercatorum
bus partibus extra Diocesin Coloniensem
inferiorem turrim ciuitatis Coloniensis, vel
villam nomine Ryle causa mercandi descend

stb. Actum et datum Colonie nonas Maii anno Domini millesimo CC°L° nono.

(Lacomblet T. J., Urkundenbuch für die Geschichte des Nieder-Rheins II. köt. Düsseldorf 1846. 261. l.)

331.

Közjegyzői okmány, hogy Soldan Berisnek fiai Trau-ban bizonyos városi telket az ottani kanonokoknak eladtak. 1259.

In Christi nomine Amen. Anno Incarnationis eius millesimo ducentesimo quinquagesimo nono, indictione III. mense Decembris die X. intrante. Temporibus domini Columbani venerabilis Episcopi, Romani Stoche et Duymi de Cega Judicum Tragurij hoc actum est. Pasculus et Helias ambo fratres, filij quondam Berisij Soldani per hoc presens instrumentum sunt confessi et manifesti, se recepisse a Canonicis Tragurien-sibus quadraginta libras denariorum parvorum Venetorum, pro quibus nomine precise et irreuocabilis venditionis eisdem Canonicis vendiderunt quandam terram sibi iure hereditario pertinentem, sitam ad vicum super terra Stanne velicte Rosco et iuxta viam perpetuo possidendam; dantes eis plenam potestatem dictam terram tenendi, vendendi, donandi et de ipsa omnem voluntatem faciendi. Quam terram promiserunt ipsis Canonicis et suis successoribus ab omni persona discalumpniari cum suorum bonorum omnium obligatione tam presentium quam futurorum; renunciantes omni exceptioni et omni juri Capitularis, pro eo quod non facta est mentio de uret, quia ipsa terra nec augeri nec minui potest; et pro cambio receperunt a Canonicis unum passum de terra per longum et amplum apud Blatta de Pantano. Testes sunt Cerne Chualotte, Sabaciolus, et alii plures.

Ego Silvester de Urso examinator manum meam mitto

Et ego Gervasius Communis T
a Pasculo cum Helia hanc cartam s
signavi.

(Farlati Illyricum Sacrum I

332.

IV. Béla királynak a pannonhalmi
nagy privilegiuma.

Bela Dei gracia Hungarie, Da
Seruie, Gallicie, Lodomerie, Cumanie
presentibus quam futuris presentes l
tem in omnium saluatore. Ut Celsitu
clesiarum suarum, que casualiter ma
renouet et confirmet, pietas suadet, r
quirit; maxime cum id inconcussum
fuerit patrocinio renouatum. Proinde
ciam tenore presencium uolumus per
fidelis noster Fauus venerabilis Abba
tini de Sacro Monte Pannonie, ad no
senciam, priuilegium iam dudum a n
tum in sigillo et in litteris in quibusd
maculatum nobis curauit exhibere, su
dignaremur iterato priuilegio confirm
talis est:

In nomine Sancte Trinitatis et
Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croa
licie, Lodomerieque Rex inperpetuum
Martini de Sacro Monte Pannonie a
instanter, ut priuilegia que ab antece
Hungarie a tempore Sancti Regis Ste
faceremus, et eorum exemplaria nostr

remus. Quia cum frequenter ad diuersa trahantur iudicia, periculosum existeret propter uiarum discrimina in quibuscunque iudicijs principale priuilegium exhibere. Nos igitur ipsorum iustis precibus grato concurrentes assensu, priuilegium beate memorie Sancti Ladislaij Regis per fidelem Cancellarium nostrum Mathyam Prepositum inspici fecimus, et sigilli nostri munimine insigniri. Cuius tenor talis est.

Quamuis homo omnia que possidet a Deo habeat, tamen id quod habet Deo prebere non dubitet. Etenim si Christo, a quo multa habet, pauca porrigere dubitat; et illud quod possidet perdit, et eius remuneracione ut absconsor unius talenti carebit. Quia qui in hijs delectantur que huius mundi sunt, semper mendicant et in egestate permanent. Qua uero remuneracione ne priuaremur; Beatissimus Rex Stephanus, successores Reges, Duces, Pontifices, Comites, ceterique religiosi homines, et Ego Rex Ladizlaus Monasterium Sancti Martini supra Montem Pannonie situm, prout Regia uis concessit, multis condonauimus opibus. Vnde uero ne per uiolenciam aliquorum, uel fraudem seu per negligenciam aliquid depereat, Ego Rex Ladizlaus consilio omnium Regni mei Primatum curaui dinumerare et commendare huic carte scriptum. Et ut propter antiquitatem negligencie locus ne daretur; iussimus, ut ad memoriam posteris per succedencia tempora obseruaretur. Que autem tradita sunt, queque acquisita eidem Sancte Dei Ecclesie ab his prefatis hominibus cum ceteris reditibus in terra, in aqua, in tributo, et in omni substancia et facultate, continentur sub hac denotacione. Hec sunt autem predia et mansiones ceteraque mobilia eiusdem Sancte Dei Ecclesie: Primum predium est Pannonia, ubi situm est Monasterium. Secundum predium est Rovozty, quod dedit Rex Ladizlaus pro redemptione anime sue, et siluam unam que appellatur Hasag. Tercium predium est Hymdy nomine uille appellatum. Quartum predium est quod uocatur Lazy. Quintum predium est quod uocatur Wosyan eodem modo nomine ville appellatum. Sextum predium est Wenha. Septimum est quod dedit Kery eodem modo, nomine eius appellatus locus. Octauum predium est quod a colono accepit nomen Weynuk, et quandoque ibi piscatorum copia est, ad auxilium eorum dedit Rex Ladizlaus lacum unum qui uocatur Crechu, et terram

paruulam ad pasturam locum; Regalis Pristaldus
iudex Peder Caluus. Nonum predium est quod dedi
licentia Regis; et partem prati, quod est intra terminu
rius uille Regalis; Pristaldus quorum uocatur Graba.
mum predium est, quod uocatur Fuzegh super ripam
in condescensu ipsius fluminis, a quo sibi locus sumps
uocabulum; iuxta quod predium insula una et usion
quo usionali tertia pars contingit Ecclesiam Beatissim
tini, due uero partes conferuntur ad Monasterium Bea
Petri. Undecimum predium est quod uocatur Almas.
cimum predium est, quod a colono nomen sibi accepit T
Tredecimum predium est quod uocatur Dynna. Quart
cimum predium est supra Tyciam in introitu Kenesa ir
dictum flumen, ad quod est lacus, qui nominatur
quem dedit Rex Salomon; Regalis Pristaldus fuit
Quintum decimum est infra siluam Selez, quod dedit R
dislaus ad pasturam porcorum cum triginta mansionib
bulcorum et trecentis porcis. In hys uero supradictis
nullus hominum habet potestatem preter Abbatam ipsiu
ete Ecclesie. Cetera autem loca que habent commixtin
populis ista sunt: Est unus locus, ubi dedit Rex Lad
ductores nauium decem mansiones; Regalis Pristaldu
rum Kuca. Alius locus quem dedit Ruozty. Tercius Bud
quo Rex Ladizlaus dedit lacum cum septem mansionibus
torum, et thelonium ipsius mercati. Quartus Batha. Q
Funoldi, Thepey, Thordy, Kerushyg, Cleti, Hygmogos,
chy. In hijs duobus locis Rex Ladizlaus dedit uiginti m
nes seruorum. Thuries, Baluanis seu Bagag et Wag;
loco habetur pomerium ualde bonum, duo lacus et silu
terminata. Capelle uero eiusdem loci sanctissimi septem
molendina ipsius loci sunt septem. Item centum trigint
mansiones ministrorum ad omnia genera operum debite,
uineas et aratra, centum quadraginta familie seruorum
ginta mansiones piscatorum. Octoginta octo mansiones
torum, Centum triginta octo cocorum, pistorum, tornat
artificum, aurificum, fabrorum, pastorum, lotorum, pelli
rum, et ad omnia alia genera officiorum. Item eciam
mamus Regia auctoritate, secundum quod inspecxim
tenore priuilegij predecessorum nostrorum Sancti Steph

adizlay felicissime memorie, terram in Sala, quam ex donacio-
e ipsorum predicta Ecclesia possederat, super cuius partem, que
st ibidem uersus Nitram, controuersia magna tempore proaui
nostri Secundi Bele Regis inter Abbatam predicti Monasterij
et jobagiones, nec non populares Nitriensis Castri orta fuit.
Super partem uero, que est extra insulam uersus Posonium,
similiter inter jobagiones et castrenses Posonienses in eius-
dem Regis presencia contencio fuit. Sed cum ueritas nubilo fal-
sitatis palliata per iudicialem censuram diligenter pertractari
et emergi requirat; secundum ordinem judicij uentilando pie
memoratus Rex iuris Ecclesie Sancti Martini ipsam possessio-
nem fuisse approbauit, et sic approbando Ecclesie restituit
per fidelem capellanum suum nomine Laurencium Canonicum
de Tyteld. Post longum eciam temporis processum nobis in
Hungaria feliciter regnantibus quoniam secularis uite status
semper promptior est ad iniqua, et cupiditas nunquam suo
iure nouit contineri, super predicta possessione similis priori
contencio in nostra presencia mota fuit inter prememoratos
homines iam dictorum Castrorum et Abbatem eiusdem loci;
super quo nos utriusque partis allegacionibus hinc et inde
diligenter auditis, et probacionibus Wros nostri temporis Ab-
batis, in medium deductis, inspectisque priuilegijs Ecclesie
Beati Martini ueris et autenticis, scilicet Sancti Stephani et
Ladizlai, nec non Secundi Bele predecessorum nostrorum;
et in omnibus reperiendo ipsam terram integraliter pertinere
Ecclesie nostre, secundum diffinitiuam sentenciam ordine
iuris reseruato omni consilio et discrecione Principum nostro-
rum adiudicauimus possessionem sepius memoratam resti-
tuendam Ecclesie, conuictis aduersis partibus salua iusticia
et ordine iudicario; et misimus fidelem nostrum Martinum
Archidiaconum Budrugiensem ad peragrandam terram et me-
tarum distinccionibus assignandam, qui nostra auctoritate
introduxit Ecclesiam in suam possessionem. Cuius terre ordo
metarum talis est: Incipit a septemtrionali parte iuxta ripam
fluuij nomine Holutwag, et progreditur ad australem partem,
cui commetanea est terra ciuilium de uilla Yneu ultra fluuium
prenominatum; secunda meta iuxta arbores que uocantur
ulmi, et hac parte eidem est uicina terra ciuilum de Nitra in
insula; inde uero protenditur per metas in agris usque ad

ad metam magnam, que est in arundi
inde iterum ad predictam uiam, iuxta
quam pluribus metis protenditur usqu
sunt mete; inde extra illud Beruksceg
metis usque ad metas, que sunt intra
Holutwag, in quarum una est auellana
betur fossura uersus occidentalem pla
aqua ad paludes predicte Ecclesie, qu
meridie, ibi incipit esse commetanea c
uilla uocatur Berzen in alia insula, qu
fluuium Holutwag et Pynna, in qua ua
cuius habet metam; inde extra lacum
prenominatum fluuium Pynna, ultra q
metam; inde uersus Posonium cum
tenditur per arundinetum, et iuxta qua
est meta; inde procedit aliquantulum
iuxta canalem est meta; hinc exit ad
sunt mete; hinc in finibus eorundem
aquilonem usque ad uiam, que ducit a
est meta; inde uadit per metas usque
sunt iuxta Barbahere; inde ad lacum G
inde transit lacum, ultra quem habet
ad Ikurtou, ultra quam habet metam;
sunt quatuor mete; ibi dimissis metis

et incipit esse commetanea cum villa Vduorij iobagionum Posoniensium, scilicet Chukar et cognatorum sociorumque eius usque ad arbores ulminas, sub quibus sunt mete; inde in campo per metas uadit usque ad lacum qui uocatur Eleutou, cuius mencio est in priuilegio Sancti Ladizlai Regis; inde ad sepulchrum paganorum, et ibi habet metas; inde per metas in arundineto uadit usque ad lacum, qui uocatur Scelec, cuius media pars est Ecclesie; inde ad Fucnes, et ibi extra nemus habet metas; inde ad Pynnam fluuium, iuxta quem habet metas; inde transsiens fluuium uadit ad Porolouc, et ibi habet metas; inde iuxta nemus usque ad Holutwag, iuxta quam in nemore habet ultimas metas. Ex eo autem, quod presenti pagine sigillum nostrum iuponi fecimus, nolumus ut eidem Monasterio aliquid noui iuris acquiratur, sed ut antiquum ius si quod habuit confirmetur. Actum anno uerbi incarnati M.CC.XXXVI. sexto nonas Martij.

Nos igitur qui ex officio suscepti regiminis Ecclesiarum utilitatibus prouidere debemus, ac earum iura illibata conseruare, predictum priuilegium ad instanciam ipsius Abbatis presentibus de uerbo ad uerbum insertum auctoritate presencium renouandum duximus et perpetuo confirmandum. In cuius rei memoriam et perpetuam firmitatem presentes dedimus litteras dupplicis sigilli nostri munimine communitas. Datum per manus dilecti et fidelis nostri Magistri Pauli Prepositi Posoniensis aule nostre Vice-Cancellarij, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo. octodecimo kalendas Septembris, Regni nostri anno vicesimo quinto.

(Eredetie borhártyán. a pannonhalmi főapátság levéltárában.)

333.

IV. Béla királynak privilegiuma, melylye
(Frangepánok) családját a magyarország
emeli. 1260.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie
Seruie, Gallicie, Lodomorie, Cumanieque Re
sti fidelibus presens scriptum inspecturis sa
quem Reges regnant et Principes dominantur
tati conuenit, omnium nacionum pariter et li
sibi deuote adherentes taliter prouidere, ut a
tes eorum exempla imitando ad fidelitatis o
ferencius euocentur. Proinde ad vniuersorum
cium quam futurorum noticiam harum serie v
nire : quod cum humani generis sordidis scele
scentibus multitudo inestimabilis rabide gentis
affluenti indignacione terrestrium machinarum
climata Regni nostri perfusa seuere vlciscendo
vna cum fidis primatibus et egregijs nobilibus
chiam nostram vsque ad littora pontus atroci
quendo in quandam insulam maritimam impulen
set, de qua eciam viuos extrahere sathagentes per
in nos irruere chonassent, vbi in conflictu certa
nostros et ipsos Tartaros seruato nostrorum currue
more Rachelis iugule plangebamus; pater tanden
lium misericordiarum et dominus pie consolacionis
ctos in se sperantes tempore tribulacionis non dese
lando subleuare, nobis iam helisis et quasi precepiti
tem sue dextere porrigere dignatus est; quoniam
cendum nos et corroborandum Feldricum et Bartho
illustres et strenuos viros, Nobiles de Vegla, alta ex
vrbis Romane Senatorum ortos, tamquam angelos prec
arce polorum misit, qui nobis cum eorum parentela e
liarium caterua armigera in opem et nostre persone s

rimam tutelam adherendo, per eorum strenua certamina quosdam ductores ipsorum Tartarorum sequacesque eorum dire necis exterminio necare, et quosdam captos nobis offerre, vbi eciam crebra stigmata et grauia sustulerunt, multos ex eorum caris proximos et familiares amittere, supraque omnibus prenarratis copiosam pecuniarum ipsorum, in auro eciam, argento, et rebus preciosis quantitatem ad uiginti milia marcarum se extendentem nobis pro assumendis stipendiarijs et expedicionibus varijs oferre maluerunt diligenter. Quorum ob meritum, donec laciori eos prouideamus retribucione, ipsos Feldricum et Bartholomeum, eorumque heredes et successores vniuersos, de consilio domine Marie carissime consortis nostre, vniuersis iuribus, gracijs, honoribus, et solempnium libertatum illustrium Primatum Regni nostri Hungarie prerogatiuis participes et communes instituimus et facimus, atque in consorcium, caternam et numerum locamus, locumque eis in medio nostri Ministerij et Consilio conferimus. Eisdemque insuper hanc libertatis prerogatiuam et graciam specialem benigne largimur in sempiternum, vt nullus Curie et Regni nostri Judicum et Justiciariorum, neque ceteri quipiam laciori saltem honore fulgentes aut dignitate, ipsos in personis, rebus et possessionibus eorum nunc habitis, et in futurum vbicunque in Regno nostro per ipsos quomodocunque acquirendis vel habendis, judicare, aut in conspectu sui Judicij aduersus quoscunque astari at compareri facere possit neque debeat; dempta solummodo propria Regalis Celsitudinis persona, que ipsos ante conspectum tribunalis sui Judicij comparere et judicare debeat. Prescripta autem singula per nos ipsis pro tantis ceterisque quam pluribus fidelibus famulatibus eorum, que presentibus inprimi per omnia ob eorum copiam obstat, clementer indulta vniuersos successores nostros felices Hungarie Reges in Christo Rege sempiterno deuotissime obsecramus, ne comminuent, nec transgrediantur, quin ymo rata tenere et accepta obseruare digneutur vigore presentis nostre pagine. Vt igitur prescriptarum libertatum et graciarum prerogatiue perpetua firmitate solidentur, presentes concessimus eisdem duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus discreti viri Magistri Farcasij Albensis Ecclesie Electi, aule nostre Vice Cancellarij, dilecti et fidelis nostri, anno Gracie

millesimo ducentesimo sexagesimo, t
Regni autem nostri anno vigesimo quai

(1280-ki átiratából, a budai kir. kamarai
lévő részében.)

334.

IV. Béla ki *k Krala helységet tárg*
topuskai apátsa *mára, mely ennek fejébe*
geté *védelmére kötelezteteti. 1*

Bela Dei g Hungarie Rex omnibus p
inspecturis sa in vero salutari. Et si
Regia ad omnes itos extendi debeat, pre
ris Deo famulantibus eius non debet esse graci
non solum arma, sed et preces pie iuvenciun
num et regium dyadema. Proinde ad universo
tenore presencium volumus prevenire: quoc
et fratres Ordinis Cysterciensis de Toplica,
Dyocesis, in insula Sancti Ladizlai, que prius
cupabatur, turrim et domos pro defensione su
Regio, de nostro consensu, construere cepissent,
se adversitatis tempore valeant receptare, et
Abbatis et fratrum de quibus predicte turris et
muniri victualibus, admodum sint remote. V
castrum predictum in aliqua terra utili, in qua s
faciant providere, terram Bridislai et Ludugari, i
cum omnibus pertinenciis suis, silvis videlicet
scacionibus contulimus predictis Abbati et fratr
servacione dicte turris et domorum suarum pe
dendam, sub eisdem metis et terminis, quibus
laus et Ludiganus eandem dinoscuntur possediss
hec nostra donacio robur perpetue obtineat firm

tes litteras in testimonium dari fecimus sigilli nostri munimine duplicis roboratas, anno ab Incarnacione Domini MCC (sexagesimo); quarto kalendas marcii, Regni autem nostri XX quinto.

(Thalcsics, Monum. historica Episc. Zagrabiensis I. köt. 124. l.)

335.

IV. Béla király Komori Orosz fiainak a tölök elvett földek fejében Kiskolusd birtokot csereképen engedi által. 1260.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Cumanieque Rex omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem in omnium saluatore. Ad uniuersorum noticiam tenore presencium uolumus peruenire, quod Budey, Jacobus et Koroch filij Wruz de Komar ad nostram accedentes presenciam exhibuerunt nobis priuilegium domini A. patris nostri karissimi felicis memorie quondam illustris Regis Hungarie, petentes cum instancia, ut idem priuilegium ratum habere, et nostro dignaremur priuilegio de benignitate Regie confirmare. Cuius tenor talis est:

In nomine stb. A. Dei gracia Hungarie stb. Rex stb. következik II. Endre királynak 1217-ki kiváltságlevele, mint fentebb (90. sz. a.)

Tamen quia terra predictorum filiorum Wruz Komar vocata, simul cum terra ipsorum empticia in eadem Komar existenti nobis utilis admodum uidebatur, ipsam terram omnino ab eisdem duximus aufferendam, quam pro propria nostre Maiestatis uolumus reseruare, et in concambium predicte terre eorundem quandam terram nostram Regalem Castri nostri uidelicet Zaladiensis Kyuskolusd uocatam eisdem, et per ipsos suis heredibus heredumque suorum successoribus iure perpetuo et inreuocabiliter duximus conferendam; ita ut

contineri uidimus, isto ordine disti
meta eiusdem incipit a parte orienta
terram Comitis Salomonis, ubi sunt d
uersus occidentem directe ad magna
Copan, ubi sunt iterato due mete terr
magnam uiam similiter uersus occid
unum puteum, ubi sunt due mete ter
ascendit monticulum, et flectitur ad q
que ducit ad Copurnuch, ubi sunt d
transit ipsam magnam uiam adhuc ad
montem cum diuersis metis, et peruen
que separat a terra Almas uocata;
quadam uia uersus septemtrionalem,
in inmediate quam plures; vnde eun
uenit iterato ad magnam uiam, que
nuch, ubi sunt due mete terree; et in
cum diuersis metis; de qua progredie
nalem, ubi commetanei sunt populi d
ibi sunt due mete angulares, et inme
qua tendit uersus orientem, ubi sunt
nyrfa uocata, et altera terrea, ubi uic
Koroch; abhinc descendit iterato ad
bat ad Copan, ubi sunt due mete terr
ad unum nemus, et ibi est meta; vnd

STANFORD LIBRARIES

que firmitatem presentes concessimus litteras duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus Magistri Farcasij aule nostre Vice-Cancellarij, Prepositi Albensis, dilecti et fidelis nostri, anno Domini M°CC°LX°.

(Eredetie bőrhártyán, melynek sárga-vörös selyemzsinóron függött pecsétje elveszett, a budai kir. kamarai levéltárban.

336.

IV. Béla király Marczel és testvéreinek csere fejében Kelena földet adományozza. 1260.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Crouacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie Cumanieque Rex omnibus tam presentibus quam futuris presentes litteras inspecturis salutem in omnium saluatore. Consueuit Excellencia Regia, ut si aliquid a suis fidelibus recipit, eisdem postmodum respondeat in consimili uel maiori. Proinde ad uniuersorum noticiam uolumus peruenire, quod cum hereditariam terram Marcelli, Bater, Supk et Hrabur filiorum Wacik, cognatorum Comitis Dubuch, Hernoch nuncupatam, ab ipsis auferendo, dilecto et fideli nostro Matheo quondam Magistro Tawarnicorum nostrorum Comiti Posuniensi contulissemus, et eisdem terram nomine Strogar, que wduornicorum nostrorum fuerat, dedissemus; eandem postmodum, cum wduornici nostri multiplicati seu reducti fuissent, ab eisdem Marcello, Supk, Bater et Hrabur recipiendo, restituendam duximus wduornicis antedictis. Ne tamen ijdem Marcellus, Supk, Bater et Hrabur uim seu molestiam ab Excellencia Regia paterentur, de qua omnibus gracia consueuit prestolari; quandam terram Kelena nuncupatam, cuius quidem medietas a parte terre Jacou de Fedemus ad Castrum Huntense pertinebat, ubi circa eandem terram Castri nostri iobagiones Castri nostri, scilicet Magister Micael

dietatem de nostra Camara persoluimus
tem per eosdem Marcellum et Supk ac
integro persolui fecimus; et aliam medi
eorumdem iobagionum Castri nostri a B
rus, et a tota generacione eorumdem h
cambio; et insuper quandam particu
nominate, similiter Castro Huntensi duo
iectam, certis metis a terris aliorum disti
cionem terre ipsorum ipsis Marcello, Su
et per ipsos ipsorum heredibus hered
perpetuo duximus conferendas. Quas q
fidelem nostrum Jacou de Fedemus nor
presente testimonio Capituli Strigonie
vniuersis commetaneis et vicinis earund
Quarum eciam mete, prout ipsum Ca
nobis in litteris suis seriatim intimauit,
tur : Prima meta terre Kelena incipit a
pite riuuli Holumna, et ibi sunt sub arb
est (igy) meta terrea; inde per eundem
locum, ubi finitur riuulus nominatus, et
ribus, que tulfa nominatur (igy), sunt du
tenet metam cum Erney et Gregorio; in
chan inter duos stagnos descendit ad ri
Zelchen; hinc ascendit ad partem occid

montem, ubi sunt due mete terree, et ibi tenet metam cum Chol et Nicolao filios (igy) Mog; inde uadit ad priorem metam, et sic terminatur. Item meta terre Trebogost incipit a parte orientali de Zeppotok, et uadit ad arborem que dicitur tulfa, sub qua est meta terrea, et ibi tenet metam cum Cholomia; hinc ascendit ad berch ad metam terream; inde descendit ad plagam meridionalem, transit per uallem, et uadit ad metam terream; inde uadit ad occidentem ad berch, et ibi sub quercu est mete terrea, et ibi separantur mete de Cholomia et Inam, inde a parte Inam super berch uadit usque metam terream; hinc descendit ad uallem ubi est meta terrea; inde progreditur usque portam Farcasij, ubi est meta terrea; inde descendit in Zeppotok, et tenendo metam cum Comite Cosma uadit ad priorem metam, et sic terminatur. In cuius rei memoriam et perpetuam firmitatem presentes dedimus litteras duplicis sigilli nostri munimine communitas. Datum per manus dilecti et fidelis nostri Magistri Pauli Prepositi Posoniensis aule nostre Vice Cancellarij, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo, Regni autem nostri anno vicesimo quinto.

(Az eredeti után Knauz Nándor Magyar Sion II. köt. 779. l.)

337.

István ifjabb király István és Mark Ine fiai, a Zala vár jobbágyainak nemesítését tárgyazó privilegiuma. 1260.

Nos Nicolaus Konth Regni Hungarie Palatinus et Judex Comanorum stb. quod cum nos pro compescendis furibus, latronibus et quibusuis malefactoribus eradicandis, ac cunctis querulantibus iusticia impendenda, Vniuersitati Nobilium, aliorumque cuiusuis status et condicionis hominum Comitatus Zaladiensis secunda feria proxima ante festum Beati Jacobi Apostoli prope villam Mandhyda congregacionem celebrasse-

mus generalem, in eadem congregacio
filius Petri de Boxa, et Johannes filiu
frater eiusdem patruelis — — (Pacha
— — quam nunc Stephanus de Pacha
conseruaret — — —; quasdam litteras
Stephani olym Bele Regis primogeniti,
Styrie, ac domini Comanorum in anno
emanatas presentauit, inter cetera expr
dominus Stephanus Dux Stephanum et
giones Castri Zaladiensis propter multip
rita eorundem in aspectu oculorum Su
impensorum, ona ac Vydus, cog
eorundem a jol natu Castri Zaladien
suis, quas sine idicio iuris alieni po
in numerum et ce n nobilium seruienci
set transferendos ommittens, ut tam i
redes, et heredun iorum successores e
qua et ceteri I sui nobiles seruiente
tur gratulari; t n eorum per Gothar
nem suum sub te nonio Comitatus Zal
terris metarum (igy) in eodem priuilegi
cionibus separando stb. stb. Datum sep
nis predicte anno Domini millesimo tere
simo quarto.

(Eredetie bőrhártyán a budai kir. kam

338.

IV. Sándor pápa Columbanust trau-i püspököt felhatalmazza, mikép a sibenicoi papsággal intézkedjék. 1260.

Alexander Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri . . . Episcopo Traguriensi salutem et Apostolicam benedictionem. Exposuit nobis tua fraternitas, quod clerici de Castro Sibenico tue Diocesis lata in eos a bone memorie Episcopo Traguriensi predecessore tuo pro denegata sibi ab ipsis obedientia, excommunicationis sententia sint ligati; idemque predecessor observari eandem sententiam usque ad satisfactionem condignam obtinuit a Sede Apostolica demandari; quorum clericorum quidam susceperunt ordines, et Divina celebrant officia sic ligati, quare super iis eorum provideri saluti humiliter postulasti. De tua itaque circumspectione plenam in Domino fiduciam obtinentes, presentium tibi auctoritate concedimus, ut eosdem excommunicatos absolvas hac vice abhuiusmodi excommunicationis sententia, iuxta formam Ecclesie vice nostra; iniungens eis quod de iure erit iniungendum. Cum illis autem ex eis, qui juris ignari aut immemores facti, absolutionis beneficio non obtento susceperunt ordines, Divina officia celebrarunt, iniuncta eis pro modo culpe penitentia competenti, eaque peracta, liceat tibi de misericordia, que superexaltat judicio, prout eorum saluti videris expedire, dispensare. Si vero prefati excommunicati scienter, non tamen in contemptum clavium talia presumpserint, eis per biennium ab ordinum executione suspensis, et imposita ipsis penitentia salutari, eos postmodum, si fuerint bone conversationis et vite, ad gratiam dispensationis admittas. Datum Anagnie VII. kalendas Aprilis, Pontificatus nostri anno sexto.

(Farlati, Illyricum Sacrum IV. köt. 346. l.)

339.

IV. Sándor pápa a spalatoi főesperestnek meghagyja, hogy a jadrai érseknek a sibenicoi papságra kimondott ítéletét fogatosítsa. 1260.

Alexander Episcopus servus servorum Dei dilecto filio . . . Archidiacono Ecclesie Spalatensis salutem et Apostolicam benedictionem. Exposuit nobis venerabilis frater noster . . . Episcopus Traguriensis, quod cum inter bone memorie . . . Traguriensem Episcopum predecessorum suum ex parte una, et . . . Archipresbyterum et clericos Castri de Sybinico Diocesis Traguriensis ex altera, super eo, quod sibi subjectionem, obedientiam et reverentiam ei debitas exhibere contra justitiam denegabant, et de decimis ac aliis juribus episcopalibus coram venerabili fratre nostro . . . Archiepiscopo Jadrensi auctoritate Apostolica questio verteretur, idem Archiepiscopus cognitis causis, meritis et juribus ordine observato diffinitivam pro eodem Episcopo sententiam promulgavit, quam ipse Apostolico petiit munimine roborari. Ideoque discretioni tue per Apostolica scripta mandamus, quatenus sententiam ipsam, sicut est justa, auctoritate nostra facias appellatione remota firmiter observari. Datum Angnie XII. kalendas Maii, Pontificatus nostri anno sexto.

(Farlati, Illyricum Sacrum IV. köt. 347. l.)

340.

A velenczei kormánynak Vegla szigetét tárgyazó adományozási okmánya az ottani grófok (Frangepánok) számára. 1260.

MCCLX, indictione III, die nono intrante Aprili, in Maiori Consilio, stb. Capta fuit pars in Maiori Consilio, et ordinatum, quod Comitatus Vegle dari debeat et concedi nobilibus viris Comiti Schinelle et suis heredibus, et filiis Comitis Guidonis et eorum heredibus per medietatem in perpetuum, masculis, succedendo unus alteri; et decedentibus omnibus ita, quod nullus masculus supervivat, idem Comitatus in Comune Venetiarum debeat devenire. Quem quidem Comitatum tenere et regere debeant secundum bonas et antiquas consuetudines tali conditione et ordine: quod iurare debeant fidelitatem domino Duci et Communi Venetiarum cum illa revenentia, qua fieri videbitur. Item quod ad presens tres galee debeant armare bene, et soldizare per sex menses ad mittendum eas in servitio Communis eorum expensis, sicut domino Duci et Consilio placuerit. Et si galee, que ordinate sunt mitti, non irent, solvant pecuniam, que constarent galee predicte. Item quod teneantur per futura tempora dare et armare de triginta galeis unam, quando Commune Venetiarum armabit triginta vel a XXX supra. Et si Magnitudo Venetiarum ibit per partitionem, quod unus de Domo Vegle ibit personaliter et stabit, donec alii de Venetiis stabunt, suis expensis. Item quod infra X annos proximos venturos teneantur ipsi Comites ponere in possessionibus in Venetiis libras decem millia, videlicet libras quinque mille pro parte, ponendo a quatuor annis proximis in antea omni anno in deposto per ratam tantum quatum advenerit ad rationem predictam X millium librarum. Item debeant promittere et iurare ipsi Comites, quod quandocumque furmentum valebit in Venetiis a solidis XXX superius, quod dabunt operam bona fide, quod de partibus et terris eorum et aliis circumstantibus in maiori

STANFORD LIBRARIES

nes pro tali solido, quales dabitur in ven
erunt amici Communis Venetiarum, dic
Vegle eos pro amicis habebunt, solvend
libras DCCCC omni anno, sicut antea s
et censu; de quibus libris CC haber
pro suo salario, et libras CC nobilis vir
donec vixerit; et eo decedente devenia
tiarum. Et de tempore preterito solver
Communi Venetiarum censum et regali
rationem libras noningentas, omni occas
ant concordium factum cum nobilibus vir
et Jacobo Teupolo ac Jacobo de Canali h
vare, sicut factum est, et sicut per arbitro
tum. Item quod illi, qui exiverint de Veg
dictus nobilis Laurentius, debeant redd
ones eorum, que reperta fuerint, infra
devastata fuerint, debeant facere refic
que fuerint inter eos de damnis, per pr
ant diffiniri. Nec de predictis, que ordin
sicut dictum est, debeant aliquod solv
gravari. Et si iniurie eis vel alicui eoru
fuerit, quod portare non debeant, possin
appellare de ipsis. Et ipsis filiis Com
hominibus insule Vegle remittantur
et Commune Venetiarum omnes iniuria

laum Venerium et socios, quod per illos de Vegla ablate fuerunt monete argenti valentes libras DCCCC per Johannem de Milla et socios de Vegla de una barcha, in qua erat etiam Campanario, cui abstulerunt arma et vestimenta valentia libras XXIV, item per Gombertinum nepotem Obizi specialis, quod Paulus de Merica de Vegla cepit eum, et abstulit ei inter denarios et res libras XXX et postea marturizavit eum, et fecerunt sibi dari illi de ligno libras centum pro redemtione ipsius; item per heredes Henrizi Bambasii, quod homines Comitum Vegle ceperunt eum apud Novegradum, et abstulerunt tantum et inter ea que solvit pro redemtione sua quod fuit libras CCCC, item una charta, in qua continebatur, quod Paulus Marca cum sociis suis forbanitis Vegle, acceperunt Jacobo Paulo de Ventiis Sancte Trinite libras CXL, capta fuit pars et ordinatum, quod per arbitros antedictos debeant examinari petitiones predictarum chartarum sicut expedire viderint, et in eo, quod viderint posse dicere, cum ratione dicere debeant; et sicut per eos terminatum fuerit, sic debeat per partes observari.

Nota quod postmodum Comes Federicus. qui erat in Venetiis, dixit domino Duci et Consilio, quod volebat quod Nicolaus Tar., cui acceptum fuit, ut dicebat, circa libras CCC et XII esse debeat in ea condictione, qua sunt supradicti, qui queruntur.

(Ljubics Simon, Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium I. köt. Zágráb 1868. 91. l.)

341.

A veglai és osseroi grófok közti kil

In Christi nomine Amen. Ann
Domini nostri Jesu Christi millesimo
gesimo, indictione quarta, mensis Ap
fore dignoscitur, ut, que ad mem
tempora construuntur, ne oblivioni t
vinculo debeant adnotari, ideoque n
Dei gratia Veneciarum, Dalmacie at
Dominus Quarte Partis et Dimidie toci
cum nostro Consilio notum facimus univ
futuris : quod cum inter nobilem virum
filium bone memorie domini Jacobi Teup
rum incliti, Comitem Abserensem, pro
Comitatus Abserensis et Chersi ex una
viros Fredericum, Bartholomeum et Guid
pro se et eorum heredibus et hominibus
Vinadoli, ac aliis aliarum terrarum ip
iectis, fideles nostros dilectos, de quib
contentio, tandem ad pactum et concordi
invicem modo et forma inferius compr
quidem libere et absolute predicti Com
hominibus dictarum terrarum sibi subiec
iniurias, violencias et offensiones, quas fe
ac homines Comitatus Abserensis ac tociu
personis et locis Comitatus Vegle et Vina
nibus seu personis et locis dictarum te
filiorum Comitis Guidonis, et quibuslibet
rum terrarum subiectis eisdem tam in per
usque ad presentem diem, finem et
dampnis et iniuriis ac offensionibus total
converso dictus nobilis Johannes Te
rensis pro se et hominibus tocius In

tocius sui Comitatus predictis nobilibus filiis Comitis Guidonis pro se et hominibus Comitatus Vegle et Vinodoli, et aliis omnibus eis subiectis recipientibus, remisit libere et absolute omnia, dampna, iniurias, violencias et offensiones, quas Comites vel ipsorum Comitatuum ac alios eis subiectos fecissent olim dicto Comiti Johannni Teupolo seu hominibus vel personis sui Comitatus in personis vel rebus usque ad presentem diem, finem et remissionem de ipsis dampnis et iniuriis et offensionibus totaliter facientes. Preterea promiserunt ad invicem Comites antedicti pro se et hominibus ac personis suorum Comitatuum pacem et concordiam mutuo observare, habendo sese homines predictorum Comitatuum et ipsis Comitibus subiectos salvos et securos in personis et rebus; et si aliqua persona predictarum Insularum vel dictorum Comitatuum Abseri et Chersi et Vegle aliquando contrafacerent, puniri debeat secundum qualitatem offense; ita tamen quod ille Comes, in cuius Comitatu factum fuerit dampnum, si capere vel capi facere poterit malefactorem in eodem Comitatu, ubi captus fuerit, puniat eum in persona vel rebus iuxta qualitatem delicti seu maleficii perpetrati, auferendo insuper banna secundum ordinamentum Comitum predictorum; et si capi non poterit, Comes vel Comites sive Dominium, de cuius Districtu fuerit malefactor, puniat eundem malefactorem in persona vel rebus iuxta qualitatem delicti temporis dilatione remota, quod maleficium puniatur per Comitem, qui in terra fuerit. Item antedicti filii Comitis Guidonis filios Cagi Berti de Absero, quos captos detinent ad presens, libere relaxabunt. Item dampna data per homines Comitatus Vegle Ranasi et eius sociis ac aliis quibuscumque personis Comitatus Abserensis a tempore, quo emanavit preceptum a domino Duce et Consilio de dampnis restituendis, debeant satisfieri eisdem Ranasi et hominibus Comitatus Abserensis per homines Vegle usque ad festum Sancti Petri proximi, ita tamen quod si ipsa dampna reperta fuerint assendere ultra summam librarum ducentarum Venecialium parvorum, ipsi homines Comitatus Vegle non teneantur emendare nisi libras ducentas, et super predictis dampnis datis debet credi et stari debet iuramentis illorum de Comitatu Abserensi, quibus data sunt dampna ipsa

et est secundum quod in ista summa li
est inclusum dampnum, quod debet s
Nicolao Tanolico de equo et iumenta su
captivi ex utraque parte libere debea
offensio mortis Drasimiri hominibus Cher
tatus Abserensis per predictos filios Comi
quoscumque alios Comites Veglenses, ac
alios subiectos Dominio eorumdem libere
sustinebunt aliquo modo, quod aliqua i
fiat occasione mortis dicti Drasimiri
Chersi et hominibus Comitatus Abseren
aliquos eis su- ; et si fieret, quod
Comites Vegle h t inde iusticiam et p
dampnum datum ersonis vel rebus se
sierit maleficium v dampnum datum. H
mines Comitatus gle non debeant v
Chersi vel Abseri usa madendi nec au
moribus suis sine intate sua causa po
alias partes, et si erti fuerint, quod C
eis, qui sic repe erint, bannum scili
pro qualibet barcha; et e converso homi
in Insulam Vegle ire non debeant, nec in
Comitatum spectantes pro lignis incide
ferendis causa alibi asportandis sine v
pena et banno predicto. Item quandocumq
Comitum per offensionem, quam fecerit
et iverit ad terras alterius Comitis, quoc
Comitatum iverit forbanitus, ad requisi
ipsum fecerit forbaniri, dictum forbanitu
faciant exhiberi, questione et dilatione
forbanitum sive forbanitos in sua terra
retinere, ita quod hoc intelligatur in
quibus ipsi filii Comitis Guidonis hab
Comitatu. Preterea si aliquis homo v
Comitatuum causa debiti, vel alia offe
de uno Comitatu in alium, ille Comes,
fugerit vel fugerint, dare teneatur illum
cuius Comitatu fuerit, vel faciat eos qui s
debitum sive bannum, de quo tenebitur, s

ad requisitionem Comitis, de cuius Comitatu fuerint. Item quod in quacumque dictarum insularum et terrarum Chersi, Abseri et Vegle debeant eligi duo advocatores, videlicet illos quos voluerint eligere de terris Comitum Vegle dictus Comes Abseri; et illi de suo Comitatu, et illos, quos voluerint eligere Comes vel Comites Vegle de Comitatu Abseri et terris eiusdem Comitatus, qui debeant habere de quolibet placito denarios VI parvos, et de quolibet placito, quod vincetur, habere debeant denarios duodecim parvorum pro bizancio. Item quod testes, qui per utramque partem fuerint requisiti ad perhibendum testimonium usque decem pro parte et quolibet placito, Comes vel Comites seu Vicarii, de quorum Comitatu fuerint, ipsos constringere debeant ad perhibendum testimonium veritati sine aliqua fraude. Item si per nuncium sive nuncios ipsorum aliquorum predictorum Comitum ipsorum Comitatuum requisitus fuerit a Comite vel Judice terre nuncius, vel requisiti fuerint nuncii pro temptandis furtis, Comes et Judices, a quibus requisiti fuerint, ipsos nuncios dare teneantur sine dilatione. Insuper dabunt operam bona fide dicti Comites, quod omnes de terris eorum, de quibus habent vel habebunt dominium, observabunt pacem istam et se non offendent ad invicem, et non recipient forbanitos de una terra in aliam in offensionem alicuius partis. Item quicumque de Comitatu Vegle et eius pertinentiis fecerit aliquod dampnum in Comitatu Abserensi, et non facta racione de ipso Comitatu fugerit et iverit ad Comitatum Vegle, debeat restituere duplum dampni illi, cui fecerit dampnum, si convictus fuerit per rationem; et e converso per Comitem Abseri fieri debeat et observari illud idem. Item quicumque iudicatus fuerit et solvere non poterit, infra quindecim dies dari debeat per personam illi, cui fuerit adiudicatus, ad retinendum eum usque dum solverit. Que quidem omnia supradicta vir nobilis Comes Schinella pro se et filiis suis ac eorum heredibus, quibus concessa est medietas Vegle, ac nobilis vir Fredericus filius Comitis Guidonis pro se et fratribus suis et eorum heredibus, qui erunt Comites Vegle, ac hominibus tocius Insule Vegle, ac dictus nobilis vir Johannes Teupolo Comes Abserensis pro se et hominibus tocius Comitatus Abseri et Chersi, promiserunt cum expensis et obligationibus omnium suorum bonorum,

et bonorum hominum ipsorum Comitat
labiliter observare sub pena librarum
vorum, que pena devenire debeat in pa
predicta, ita quod dominus Dux et C
parti observanti dare debeant auxilium
penam excuciendam contra partem, q
predicta. Et hoc instrumentum nichilo
permaneat firmitate, salvis eciam ban
hensis. Que quidem omnia predicta
ipsi iuraverunt, sicut dicta sunt, inv
attendere, donec dictus nobilis Johar
et steterit et omitatu predicto, et
tum successores us, qui post eum fueri
rensi, iurare volu rint observare predict
eius successor, qui fuerit in Comitatu Al
debeat infra medium annum postquam
iverit vel vicxerit, predicta omnia at
quod si non fece t, et infra spacium
factum erit contra predicta, non teneant
quod solvere de pena predicta mille
predicta omnia omnes homines dicta
debeant omnia observare et non contrav
non facient, nec tractabunt nec consiliab
rius Geno Dei gratia Dux manu mea sul

(Ljubics, Monumenta spectantia historiam S
I. köt. 93. l.)

342.

Henrik nádornak Velk helység határait szabályozó itéletlevele.
1260.

Nos Comes Paulus Judex Curie Excellentissimi et Magnifici Principis domini Lodouici Dei gracia Illustris Regis Hungarie stb. quod Dominicus filius Michaelis de Welk iuxta continenciam litterarum Capituli Ecclesie Posonyensis euocatoriarum in octauis festi Assumpcionis Virginis Gloriose nunc proxime preteritis ad nostram personaliter accendendo presenciam contra Thomam filium Cheztwe in figura nostri Judicij egerat proponendo sub hac forma : quod cum ipse accepto homine Regio ipsiusque Capituli Ecclesie Posonyensis ad faciem prefate possessionis Welk uocate accedendo stb. eandem reambulari, metasque eiusdem erigi et renouari, ac sibi perpetuo statui facere uoluisset, predictus Thomas filius Cheztwe ipsos Regium et ipsius Capituli Posonyensis homines ab ereccione metarum ipsius possessionis Welk contradicendo prohibuisset; cuius contradiccionis et prohibicionis racionem scire a Thoma intenderet antedicto. Quo percepto idem Thomos filius Cheztwe personaliter exsurgendo quasdam litteras priuilegiales Herrici quondam Palatini et Comitis Posonyensis in festo Beati Andree Apostoli sub anno Domini M°CC° sexagesimo confectas, formam judicij Rolandi quondam Palatini explicantes nobis presentarat, in quibus uideramus contineri, quod cum Synch, Zala, Poch, Rendue, Mortunus et Moch a parte una, et Petrus ac tres filij sui, scilicet Peturke et Iwanka (a harmadiknak neve hiányzik), Johannes et duo fratres eiusdem, scilicet Maguyna et Michael citati per eosdem ab altera coram eodem Herrico Palatino fuissent constituti, idem Synch et cognati sui prefati taliter proposuissent contra illos, quod coram Rolando Palatino mouissent questionem super duabus partibus terre Welk contra ipsos, super quibus prefatus Palatinus duellum judicasset inter eos, et quod in area duelli pu-

gile ipsius Petri et cognatorum suor
duas partes terre legitime optinuisse
tunc habuissent eas in plenaria potest
parte cum redditibus trium molendino
Homorow, sed nundum (igy) litteras co
Palatino super eisdem accepissent et i
Rolandus Palatinus medio tompore ad a
tem transmutatus; et super omnibus hys
latini memoriales quamplurimas eidem
sentassent, in quibus inuenisset totum
esse, sicut Synch ognati sui prefati a
Petrus ac filij et s eius respondent
et litteris Rola atini in nullo co
autem verbis ill assensum prebuisse
hoc sic esse actu irmantes; ipse siq
tinus auditis parc assercionibus, pro
set, quod a Rola alatino remansisse
efficere cum re s illorum trium m
ctis Syncio, Zale honi, Rendue, M
assignasset et set in perpetuum p
utraque pars pari uoto retulisset, eedem
tercia parte terre, que eisdem Petro et c
sisset, sic distingerentur: Prima enim n
Assuan retro uillam Synci, ubi essent tre
iret superius versus siluam, vbi essent d
dehinc autem transiret fluuium, vbi eciam
deinde autem iret ad nasum insule, vbi
mete; deinde enim iret, ad vltra in alia
due mete; deinde autem transiret vnum
due mete; dehinc autem iret ad metas te
terminaretur. Preterea esset quedam par
eadem terra Welk, circa quindecim juge
et cognati sui prefati eisdem Syncio et co
duas partes terre Welk reliquissent stb.
cimo die octauarum festi Sancti Martii
Domini M°CCC°XL° sexto.

(Eredetie börhártyán, a budai kir. kam

343.

A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy Gardun Gordunnak fia Bezenche birtokot Fülöp zágrábi püspöknek eladta. 1260.

(Tkalcsics, Monum. historica Episcopatus Zagrabiensis I. köt. 125. l.)

344.

A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy Gordunnak fiai Gay birtokot Fülöp zágrábi püspöknek eladták. 1260.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 125. l.)

345.

A chazmai káptalannak bizonyságlevele, hogy Berenek fiai Obrys birtokot Fülöp zágrábi püspöknek eladták. 1260.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 126. l.)

346.

István ifjabb királynak Dumuzló földet tárgyazó adománya Kompolt comes számára. 1260. körül.

Nos St. Dei gracia iunior Rex Hungarie, Dux Transsiluanus et Dominus Cumanorum memorie commendantes significamus : quod terram Dumuzlo uocatam in Comitatu Noui Castri existentem, in qua quinque mansiones de populis nostris, qui drawe uulgo dicuntur, resident, sicut dicitur, fideli nostro Comiti Compolt pro meritis seruiciorum suorum contulimus perpetuo possidendam. Datum in Warkun in festo Sancti Bartolomei Apostoli.

(Eredetie bőrhártyán, a hátul oda nyomott pecsétnek töredéke megvan ; a budai kir. kamarai levéltárban.)

347.

Loránt nádor itéletlevele, mely szerint Péter Urkundnak fia Ozl bán özvegyének 12 girával tartozik. 1249—1261.

(Ifj. Kubinyi Ferencz, Árpádkori Oklevelek I. köt. 38. l.)

348.

A győri káptalannak bizonyságlevele, hogy Béla király rendelete szerint Péter comesnek megengedtetett, miképp Cedk mester irányábani tartozását Bolgárországból való visszatérteig elhalasztassék. 1248—1261.

(Ifj. Kubinyi Ferencz, Árpádkori Oklevelek I. köt. 38. l.)

349.

A győri káptalannak bizonyságlevele, hogy a király rendelete foganatosíttatott. 1249—1261.

(Ifj. Kubinyi Ferencz, Árpádkori Oklevelek I. köt. 39. l.)

350.

IV. Béla királynak privilegiuma a lipcsei vendégek számára. 1261.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Galicie, Lodomerie, Cumanieque Rex omnibus tam presentibus, quam futuris, presentes litteras nostras inspec-

turis salutem in omnium saluatore. Regie conuenit Celsitudini suorum moderari seruicia subiectorum, ut distinctis eorum officijs expedicius valeant deseruire. Proinde ad universorum noticiam tenore presencium volumus pervenire; quod nos congressione populorum nostrorum de Liptoua, recepta grauamina eorundem ex pietate Regia relaxare volentes, talem eis libertatem dare duximus, et demandamus: Quod cum nos Zolum veniemus singule triginta mansiones debent ad culinam nostram dare unum porcum senem, et quelibet mansio duas galinas, et quatuor oua. Item quelibet mansio pro censu annuali soluet duodecim denarios nouos, quorum solucionem facere et complere debent usque festum Sancti Georgij omni anno; que si usque diem festum hunc non soluerit, extunc soluet duo pondera denariorum cum statera. Item singule quadraginta mansiones debent dare Comiti pro ipsis constituto, quolibet anno in festo Sancti Martini unum porcum senem non macerum, sed bonum, captum inter porcos; et quelibet mansio unum panem, et de quolibet aratro unum cubulum de auena, cum cubulo in provincia percurrente. Item singule quadraginta mansiones debent tenere equum exercitualem; et circa festum Sancti Martini Episcopi quartum equum, omnium ipsorum equorum exercitualium non evectum, sed mediocrem, debent dare Comiti suo pro tempore constituto; et tribus equis, cum nos in Zolum veniemus, nobis servire tenebuntur; nec eciam Comes ipsorum eos longius, quam ad Zolum ad nos, vel alias in legacione mittere potest, et nec ad mittendum equum recipere poterit ab eisdem cum ea racione, quod quartus equus exercitualium equorum ei datur, ut super ipso nostra et sua negocia exequatur. Item super facto mardurinarum ac aprologinarum recurretur ad priuilegium populorum de Thwroch, ut si ipsi populi de Thwroch pelles mardurinas et aprologinares, seu censum pro eisdem soluere consueverunt, eadem consuetudo observabitur inter ipsos. Item omnes populi et singuli super domo, castro, vel opere Regio omni anno uno die, quando Comes jusserit, debent operari. Item dicti populi nostri debent nobis in Zolum deseruire, prout nostre placuerit voluntati, uel prout eis per litteras nostras dabimus in mandatis. Item ceruos, apros, damas venari non possint in syluis et locis a nobis

inferius deputatis, perdices autem capere in nullo loco presumpment. Item prohibemus eos piscari in fluuiis Waagh, Lypeche, Renucze, Tepla, et Beztrencze, qui pro nobis debent custodiri; in alijs autem aquis liberam eis dedimus piscandi potestatem, in Waagh eciam piscari possunt cum tali instrumento, quod wlgariter vaall dicitur, quod uno pede videlicet duci potest. Item capreollos, et lepores libere possunt venari. Item si quis ipsorum sine heredibus decesserit, omnia bona sua, si fratrem habuerit, fratri suo devolventur, hoc observato, quod Comes recipiet ex linis (?) suis unam rem, quam velit; si vero fratrem non habuerit, et filiam habuerit, Comes similiter unam rem recipiet, quam de rebus suis duxerit eligendam, alie vero res ipsius remanebunt filie et uxori; si vero nec filiam, et nec fratrem habuerit, ex tunc due partes rerum suarum cedent Comiti, tercia parte uxori ipsius defuncti remanente. Item Officialis Comitis in loco fori, et non in villa iudicabit inter ipsos. Item agnos decimales, et mel, ac alias minutas decimas dare non tenentur. Villicus autem, et preco, qui bachen dicitur, ac ille miles, qui in suo ere equum exercitualem tenet, nullum censum soluere tenebuntur. Item pastor boum seu aliorum animalium, de quibus villa predictos duodecim denarios, quos racione census alii populi dant, soluere non tenetur. Item in minoribus causis racione judicii Comes debet recipere duo pondera, et non ultra; actor vero consequetur id, quod de consuetudine eorum hactenus consueuit. Item de judicio ville in minoribus causis, pro quo prius decem pense denariorum soluebantur, misericordiam fecimus cum eisdem, ut de cetero racione judicii Comiti fraterne soluere teneantur. Item in majoribus causis homicidii, furti, latrocinij, falsarij, incendii, mutillacionis membrorum, et sagittarios (?) eorum consueto in Regno judicio subjacebunt. Item racione purgacionis in juramento duos denarios sacerdoti, et duodecim denarios pro tempore constituto Comiti uel Officiali suo dare debent de communi quandocunque juraverint homines super una causa. Item Comes seu Officialis ipsorum, ad litigandum, seu agendum inuicem eos compellere non poterit, nec pro crimine minus evidenti. Item Curialis Comes ipsorum Vicarium substituere non poterit ad judicandum, nec condemnandum, donec vide-

licet causaliter, vel alias ad nos fu
Turdosina de panno integro, de sale, et
aliis rebus, quod debuissent soluere t
misericorditer indulgendum, ut de sarcin
debeant tres nouos denarios et sex st
rebus, sed de rebus supra dictis. Item pe
omne genus ferarum, cum omnibus l
siluis a fluuio Prosek, usque Scepus, et si
usque Polonian modo supradicto. Item in
chun posita sunt signa per Comites,
venari permitt r. Item provinciales
hominem, quem nt, et Comes alium,
eorum exiget, et miti statuet, in termi
cum currum feni qualibet mansione
dare debuerint, axauimus eisdem, u
mansione, sed de libet aratro cum auer
ta, usque festum S icti Martini dare deb
comitalem. Item eram eis dedimus f
equos suos quibus unque voluerint, pret
niam et Bohemi . Ceterum concessin
ex eisdem populis nostris jobagionem, seu
nia, vel de alijs terris ad se duxerint,
sedlerij, nec jobagio, nobis vel Comi
debitum soluere teneatur. In cuius rei per
presentes litteras dare fecimus duplicis sig
roboratas. Datum anno Domini millesimo
gesimo primo, idibus Augusti, Regni aute
simo sexto.

(Néhai Rajcsányi Ádám kézirati gyűjtemé

351.

IV. Béla királynak Thena helység birtokrészét tárgyazó adománya a Szent Mária szigetén fekvő apáczazárda számára. 1261.

Bela Dei gracia Vngarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Cumanieque Rex omnibus tam presentibus quam futuris presentes inspecturis salutem in omnium saluatore. Ut Ecclesiarum utilitatibus Regia prouideat Celsitudo, pietas suadet, racio postulat, jus requirit; cum in hoc saluti anime diligencius consulatur. Proinde ad uniuersorum noticiam volumus peruenire; quod nos, qui ex officio suscepti regiminis utilitatibus Ecclesiarum inuigilare tenemur, Monasterio Sancte Marie de Insula per nos ex nouo fundato, in quo quidem carissime filie nostre et sorores uite commendabilis Deo deuote ingiter famulantur; ut idem Monasterium in aliqua parte pro sustentacione earundem sororum reditibus valeat ampliari, prouidere cupientes, tres partes cuiusdam terre nostre ad Castrum Zulgageuriense partinentis nomine Thena, existentis in Chyllokuz, quarum vnam relicta cuiusdam castrensis nomine Ilemer, secundam Dyonisius et Itemerius, soluentes Comiti seu Castro quinque pondera, et terciam Jonas filius Egud cum suis fratribus, ac Welprith, Mortun, Demeter et Ipolt inhabitabant, non obstante eo, quod idem Jonas cum fratribus suis supradictis iobagionem Castri se diceret, cum non esset; exceptis duabus particulis eiusdem terre, quarum vnam Wyluinus Comes Camere nostre, et aliam tawarnici nostri, preter tres partes memoratas optinere dinoscuntur, de plenitudine nostre gracie, cum piscatura et feneto, ac omnibus alijs utilitatibus et pertinencijs suis, predicto Monasterio Sancte Marie de Insula perpetuo duximus conferendas. Ut igitur hec nostra donacio robur perpetue firmitatis optineat, nec possit processu temporum in irritum aliquatenus reuocari, presentes dedimus litteras dupplicis sigilli nostri

munimine roboratas. Datum per man
Magistri Pauli Electi Albensis aule
anno Domini millesimo ducentesimo s
autem nostri anno vicesimo sexto.

(Eredetie bőrhártyán, a zöld-sárga selyem
töredéke megvan; a budai kir. kan

352.

IV. Béla király ... nás mestert nevezi ki ...
1261.

Bela Dei gra ... Rex Hungarie omnibu
tam presentibus ... futuris salutem in Do
sorum noticiam tenore presencium volumus
Magister Thomas janitor noster ab etate opei
juuentutis cum feruore suc fidelitatis et animi s
nobis in magnis, et arduis Regni nostri neg
seruicia, que nostre voluntati perplurimum
nostro Regno admodum fuerunt fructuosa. Quil
volentes eundem ad majorem dignitatem ev
honorem Comitis Provincie nostre de Lipton
mus, cum illa potestatis facultate, ut in castro
war, mansionem suam tamdiu habere possi
terra sua Likova propriam arcem exstruxerit.
lum anno millesimo ducentesimo sexagesim
autem nostri anno vicesimo sexto.

(Néhai Rajcsányi Ádám kézirati gyűjteméi

353.

István ifjabb királynak bizonyságlevele, hogy Gábor mester és Rafael a közöttük fennforgott peres ügyben kiegyezkedtek. 1261.

(A gróf Zichy család Okmánytára I. kötet. Pest, 1871. 11. lap. Véghelyi Dezső közleménye.)

354.

István ifjabb király megerősíti IV. Béla királynak Chon földet tárgyazó adományát a Scynnai vendégek számára. 1261.

Stephanus Dei gracia Rex primogenitus illustris Regis Vngarie Dux Transiluanus omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem in omnium saluatore. Ad vniuersorum noticiam harum serie volumus peruenire, quod fideles hospites nostri de Scynna ad nostram accedentes presenciam a nobis humiliter pecierunt, ut priuilegium a domino Rege, karissimo patre nostro eis super collacione terre ipsorum concessum nostro dignaremur priuilegio confirmare. Nos siquidem iustis precibus eorundem fauorabiliter annuentes tenorem dicti priuilegij de uerbo ad uerbum rescribi facientes, hiis duximus annotandum. Qui talis est:

Bela D. gr. Hungarie stb Rex stb. (következik IV. Béla királynak 1255-ki adománya, mint fentebb 286. sz. a.)

Nos siquidem, vt iidem hospites nostri facilius et securius congregentur, et congregati commodius commorentur, tenorem prefati priuilegij per singula approbantes presentis

nostri priuilegii patrocinio communimu
mus. Ut autem hec a domino Rege ka
a nobis concessa donacio perpetuo pe
per quempiam in irritum valeat reuoca
cacionem litteras nostras dedimus dup
pressione communitas. Datum per ma
Prepositi Scybiniensis aule nostre Vic
fidelis nostri, anno Domini millesimo c
primo.

(Eredetie bőrhártyán, melyről István ifjabb
déke függ; a budai kir. kamara

355.

A velenczei kormánynak Vegla szigetet
mánya a Frangepán család sz

In Dei nomine amen. Anno a
nostri Jesu Christi millesimo ducentesi
indictione tercia, mensis Aprilis. Dece
arbitrium amplecti liberaliter petitione
rum, ipsas precipue ad exauditionis gr
non minus regnantium laudes quam
honores respicere dignoscuntur. Hinc e
Geno Dei gratia Venetiarum, Dalma
Dominus Quarte Partis et Dimidie toc
cum nostris Judicibus et Sapientibus nc
ac collaudacione populi in publica
fidem puram et rectam devocionem,
hannes, Guido et Henricus olim Comite
predecessores ad nos et predecessore
Veneciarum actenus habuerunt, ipso
respiciendo et benevole[r] quam er

predecessores habuerunt, in eorum heredes disponentes ostendere operis per effectum, concedimus et confirmamus viris nobilibus Schinelle, nato condam nobilis viri Bartholomei Comitis Vegle, ac eius filiis Petro, Schinelle ac Bartholomeo, et Frederico, Bartholomeo et Guidoni filiis condam Comitis Guidonis de Vegla, et eorum heredibus masculis im perpetuum ita, quod unus alteri succedat universum Comitatum Vegle et Insulam de Previcti cum omnibus redditibus, iuribus, rationibus, honorificenciis, collectis et regaliis suis ad eundem Comitatum et Insulas spectantibus, ut ea omnia de cetero habeant, teneant et possideant sine aliqua contrarietate, sicut ipsi Comites et eorum predecessores per tempus preteritum actenus habuerunt et tenuerunt; habendo, sicut dictum est, dictus Comes Schinella et filii, et eorum heredes, medietatem tocius dicti Comitatus; et predicti Fredericus, Bartholomeus et Guido ac eorum heredes aliam medietatem. Propter que omnia dictum Comitatum regere et gubernare debent secundum bonas et antiquas consuetudines in ipso Comitatu obtentas, homines et personas ipsius Comitatus in iure eodem modo et iusticia conservantes secundum bonas et antiquas consuetudines ipsius Comitatus, ac Comitatum ipsum conservare, manutenere ac deffensare bona fide ad nostrum nostrique Communis Veneciarum honorem ac statum ipsius Comitatus ab omnibus videlicet hominibus ac omni gente sine nostro et nostrorum successorum auxilio ac Communis Veneciarum, excepta persona coronata et ipsius exercitu manifesto. Nuncios autem nostros et Communis Veneciarum, ac galeas et ligna currenticia, que illuc per tempora adire contingerit, debent recipere honorifice et tractare benigne. Inimicos vero Communis Veneciarum ut inimicos reputabunt, amicos autem pro amicis habebunt et dilectione mutua habebunt. Et non facient cum ullo cursario compagniam, vel societatem cum aliquibus ex eis contrahent, qui disrobationem piraticam exercentes homines offenderent vel offendere niterentur, sive aliquos undecumque sint venientes Venecias et de Veneciis redeuntes. Et est sciendum, quod pro dicta concessione ipsius Comitatus solvi et dari debent Communi Veneciarum omni anno in festo Beati Michaelis libras nongentas Venecialium parvorum, de quibus libris nongentis medietatem

solvere et dare debent Comes Schi
et eorum heredes, quibus conces
Comitatus, et aliam medietatem die
meus et Guido, et eorum heredes s
de quibus habere debemus nos Dux p
libras septingentas, et libras ducentas
Laurencius Teupolo donec vicxerit, et
ne Veneciarum dicte libre ducente dev
quandocumque pro Communi Veneciarun
ginta vel a triginta superius, armari de
ipsius Comitatus eorum expensis, et si M
ibit per partitionem in ipso exercitu, qu
de Domo Vegle ire debet in ipso exer
stare in ipso exercitu eorum Comitum su
nobiles de Veneciis permanebunt. Iten
venturos debent et tenentur dicti Comites,
nella et sui heredes, quam dicti Frederic
et Guido, ponere in Veneciis in possessio
cem milia Venecialium parvorum, ponen
tuor annis proxime venturis in antea quoli
quantum devenerit cuilibet parti per ratam i
neciis annuatim pro ipsis possessionibus com
bus medietatem ponere debent dictus Comes
heredes ad faciendum ex eis libere pro an
quicquid voluerint ordinare. Item quandoc
nostris successoribus et Communi Veneciarum
habere gentem pro Communi Veneciarum, ten
mites dum vicxerint equaliter per sacramentum
quod in Insula Vegle et Comitatu ac aliis terr
tibus inveniantur ad soldum Communis Vene
centum vel ducenti homines pro tali soldo,
in Veneciis. Et quandocumque frumentum valebi
a triginta soldis superius pro stario, dabunt oper
dicti Comites dum vicxerint equaliter, quod
predicto et aliis terris circum adiacentibus in ma
tate qua poterunt ad vendendum Venecias con
est sciendum, quod decedentibus omnibus Comitibu
ptis et eorum heredibus masculis, ita quod nullus
supervivat, idem Comitatus in nos et Commune V

debeat libere devenire, quem regi et teneri facere debemus secundum bonas et antiquas consuetudines in ipso Comitatu optentas. Nobis quoque Duci et nostris successoribus et Communi Veneciarum tam ipsi Comites, qui nunc sunt, quam eorum heredes, qui pro tempore fuerint, intra unum annum, postquam fuerint ad etatem, fideles erunt sacramento astricti in perpetuum. Et omnia, que continentur superius, cum eorum heredibus ipsi Comites nobis suprascripto Duci et successoribus nostris et Communi Veneciarum sacramento astricti se observaturos promiserunt nisi remanserit per nos vel maiorem partem nostri Consilii, ita tamen quod non possint nec debeant esse ex dictis Comitibus nisi duo Rectores, quibus de honorificenciis Comitatus debeat responderi; et si aliquis ex dictis Comitibus terram exierit vel alia causa absens fuerit, unus ex aliis esse debeat Rector de colonello illo, de quo fuerit qui absens; et si omnes erunt extra terram, constituant unum vel duos Rectores. Et si omnia sicut continentur superius non observabunt, pars Comitatus illius, qui contra fecerit, cum omnibus supra concessis amitatur et in alios deveniat de cui colonello fuerit observantibus ipsis, que superius dicta sunt, donec ille qui contra faciet ad nostram et Communis Veneciarum gratiam fuerit restitutus. Si vero omnes predicti Comites vel eorum heredes contra predicta fecerint, predictus Comitatus in Nos et Commune Veneciarum cum omnibus supra concessis devenire debet cum omni plenitudine rationis ad faciendum de omnibus quicquid Nostre nostrique Consilii fuerit voluntatis; quem Comitatum regi et teneri facere debemus secundum bonas et antiquas consuetudines in ipso Comitatu optentas. Et est sciendum, quod predicti Comites sunt et esse debent de Maiori Consilio Veneciarum, quum Veneciis erunt sacramento astricti. Data in nostro Ducali Palacio per manum Conradi Curie nostre Cancellarii.

Ego Rainerius Geno Dei gradia Dux m. m. s. Ego Johannes Quirinus Judex m. m. s. Ego Johannes Gradonico Judex m. m. s. Ego Gibertus Dandulo Judex m. m. s. Ego Marcus Totulo Consiliarius m. m. s. Ego Marsilius Georgius Consiliarius m. m. s. Ego Marcus Aurio Consiliarius m. m. s. Ego Thoma Maurus Consiliarius m. m. s. Ego Nicolaus

Quirinus Consiliarius m. m. s. Ego
Consilio testis. Ego Johannes Bell
testis. Ego Leonardus Venerio de Mai
Ego Conradus Ducalis Aule V
hiis omnibus interfui et de mandato ip
plevi et roboravi.

(Ljubics, Monum. sp. hist. Slav. Mer

356.

Roland szlavoniai bánnak itéletlevele, me
Márton zágrábmegyei várjobbágynak o

Rolandus Banus tocius Sclauoni
scriptum inspecturis salutem in omnium s
sorum tam presencium quam posteror
serie volumus pervenire: quod quida
Vulchk, Stepan, Vytku, Vulchyk filius
Drask, et Draguzlau, pro se et omnib
reambulantes cum homine nostro quan
Blagusa, de Martino ventroso iobagione
et eundem ad nostram citantes presencia
bant: quod ipsa esset hereditaria terra
Martinus eandem occupans, deposuisset i
tra quos idem Martinus respondebat:
esset hereditaria et fuisset ab antiquo p
cessores suos pacifice possessa et sib
Berizlau, Vulchk et socii sui primitus non
ab ipso, et iustificasset ab ipsis iudiciali
exhibens ad hoc protinus litteras Alexa
bani et Comitis Zagrabiensis, et privile
Stephani Bani inscriptas de verbo ad verb
autenticasque eiusdem Stephani Bani pri

continentes : quod idem Berizlau, Vulchk, Stepan, Vytk, Vulchey, et Draguzlau cum omnibus suis proximis prenominatam terram requisivissent; tandem in assignato eis termino ad produccionem testium faciendam nullam produccionem facere potuissent, nec eciam aliquam ostendere caucionem, et ideo eidem Martino cum undecim sibi consimilibus hominibus adiudicatum fuisset sacramentum, et iurasset cum eisdem, quorum iuratorum nomina in utroque privilegio continentur. Nos igitur unacum Magistro Moys Simigiensi et Worosdiensi Comite, Magistro Nicolao Judice Curie domine Regine quondam gracioso et plurimis Regni nobilibus publico iudicio assidentibus, Iwanka filio Inzlay, Hrencone, Farcasio de Zagoria, Pouorseno filio Rata, et aliis, considerantes eosdem Beryzlaum et suos cognatos prenominatos litem primitus litigatam et ex novo terminatam resumpsisse et recidivasse (?), decrevimus, eosdem manifeste calumpniatores remansisse. Et quamquam ipsos secundum constitutam vindictam calumpnie exigentibus ipsorum meritis, assatis per medium nasis iudicare debuissemus, tamen ipsis pepercimus ad instanciam petencium misericordia mediante, relinquentes ipsam terram Martino et ipsius successoribus perpetuo possidendam, ipsis Berizlauo et suis sociis prenotatis ac ipsorum proximis auctoritate presencium in futuros successores silencium perpetuum imponentes. In cuius rei robur et stabilitatem perpetuam presentes contulimus sigilli nostri munimine roboratas; anno Domini MCCLX. primo. Pristaldo Curie nostre Thoma filio Sanctus, et terrestri pristaldo Boseno filio Inuse existentibus.

(Thalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 126. l.)

357.

Spalato város községe követeket küld I
hoz. 1261.

In nomine Domini Jesu Christi, a
sdem 1261. indictione 4. die tertia
tro Bela Serenissimo
erii venerabilis Spa
gorii Grube et Petri
ia et Gregorius cum
nobi.....m sive Communitatis
tate plenam lerunt potestatem do
cono et Mar naiunte, quos in amb
dominum destinabant, inveni
mutuo Communitate —
eundo , do seu stando pro
promitte. eadem Communitate
cos mutuo acceptum fuerit, ipsa Commu
et solvet cum bonorum eiusdem Com
Actum Spalati infra ambas portas, pres
de, Creza Cazette, Duijmo Catarii, I
etc. et aliis. Ego Thomas Dussizze exa
misi. Ego Magister Franciscus Imperial
et nunc Communis Spalati Juratus hiis
mandato ac voluntate Judicum predictor
aliorum nobilium Civitatis scripsi et rob

(Ljubics, Monum. sp. hist. Slav. Mer

358.

A győri káptalannak bizonyságlevele az Ekli Endre comes fiai közt történt birtokosztályról. 1261.

Capitulum Ecclesie Jauriensis vniuersis Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in Domino. Vniuersitati vestre tenore presencium declaramus, quod nobiles viri filij Comitis Andree de Ekl, videlicet Sthene et Stephanus pro se et pro alijs fratribus suis, in nostra personaliter constituti presencia de omnibus possessionibus suis tam hereditarijs, quam empticijs, quas in Ekl et in Sakalus in terris cultis et incultis, pratis, piscinis, in seruis, ancillis et libertinis possident, Comite Nicolao de Wygman homine domini Regis, et testimonio Capituli Strigoniensis mediantibus inter se diuisionem dixerunt ordinasse tali modo : quod in villa Ekl omnes terras cultas diuisissent in quinque partes, quarum due partes cessissent in partem Stene et Magistri Gregorij fratris sui, residue vero tres partes Stephano, Benedicto et Oltumano remansissent possidende. Item quedam particula terre metis distincta ex parte terre Stene cessisset eisdem Stene et Gregorio. Item quandam terram inter Sek taliter dixerunt diuisisse, quod pars illa que contignatur ponti lapideo cessisset Sthene et Gregorio, residua vero pars, que jacet a parte meridionali, cessit Stephano cum fratribus suis suprascriptis. Item in terra Sakalus duas partes ecclesie propinquas seu contignas dixerunt cessisse Stene cum fratre suo nominato, tres vero partes eiusdem terre a parte septemtrionali in sortes Stephani et fratrum suorum fuissent deuolute. Adiecerunt eciam, quod terra culta vltra Sakalus existens, due partes eidem Sakalus contigne cessissent in partem Sthene et Gregorij, residue vero tres partes a parte silue remansissent Stephano, Benedicto et Oltumano. Item proposuerunt, quod in stagno de Sakalus vna piscatura, que wlgariter *weyzhel* nuncupatur in loco molendini pariter cum eodem loco, et alia

piscatura subsequens in eodem stagn
nem Stene et Gregorij, residue vero p
remansissent Stephano cum fratribus
Achaga nuncupata remansisset Stene
gno vero quod Selmekus vocatur, ta
quod communi piscacioni subiacebit
partes prouentus eiusdem stagni Ste
residue vero tres partes Stephano et
bunt. Item in stagno Labuan vocato
weyzhel iacens a parte occidentali, c
tribus suis, alia vero piscatura a part
partem Stene et fratris sui. Item pisc
cum lapa et cum piscatura Sublug n
iacet sub durusta Magistri Athyan,
vezy, Borsatw et Ernemlyz cesserunt
tris sui; residue vero piscature, videl
Allozeg, Sebesnezy, Zygnedd, Toutw
vag, Felliz, Alexandri, Megeliz, Feld
Magistri, omnes iste piscature cesse
et fratrum suorum. Item Fellelez ce
fratribus suis; Inferior vero Lelez ce
Gregorij. Item idem Stene Stephano
fratribus suis statuit hos seruos : Bu
ancillas videlicet Chup et Mognya i
seruorum Boch et Benedic nuncupato
sibi et fratri suo reseruauit. Item stat
phano et fratribus suis Mogh et filium
Gregorium fratrem eiusdem, filios Pen
filios Kerc, item Bugus cum tribus fil
Paulo et Stephano; item Marcus et P
idem Stephanus Stene et Gregorio fra
seruos, Buch videlicet et Benedictum
libertinos statuit eisdem : Thekws c
Thukem cum filio suo Jouanka, Scer
doro nuncupato. Vt igitur huius diui
supradictis robur perpetue firmitatis
ras tripartitas ad peticionem vtriusqu
simus Stene et Stephano ac eorunden
nominatis. Anno Domini millesimo d

Stephane Preposito, Ickone Cantore, Hectore Custode existentibus.

(A pannonhalmi konvent átirata 1394. »in festo B. Galli confessoris« Chene filius Georgii et Jonathan filius Blasij de Ekl« kérésére; foglaltatik Báthory István országbírónak 1481. átiratában »Lecta cum tenoribus per Gerezy«; a budai kir. kamarai levéltárban.)

359.

A győri káptalannak bizonyságlevele, hogy Vadasi Jakab Vichában lévő birtokrészét eladta rokonának Banko, Kovch fiának. 1261.

Capitulum Ecclesie Geuriensis omnibus Christi fidelibus presencium inspectoribus salutem in Domino. Nouerit Vniuersitas Uestra, quod Petrus, Stephanus et Jacobus filij Ilerus de villa Vodos, que Viccha nuncupatur, coram nobis constituti confessi sunt, se uendidisse de terra ipsorum hereditaria sita in eadem villa uiginti iugera, et eciam in empticia ibidem existente decem et septem iugera terre Bankoni filio Kovch fratri ipsorum pro tribus marcis argenti plene sibi coram nobis persolutis pleno iure perpetuo possidenda; assumentes, ut quicunque eumdem Bankonem vel filios suos pro ipsa terra inpeterent, ipsi Petrus, Stephanus et Jacobus eos deffendere et expedire tenebuntur proprijs laboribus et expensis. In cuius rei memoriam perpetuam ad peticionem parcium presentes dedimus litteras sigilli nostri munimine roboratas, anno Domini M°CC°LX° primo in octauis Natiuitatis Beati Johannis — — — Chepano Preposito, Jurkone Cantore, Hectore Custode existentibus.

A B C D

Hátul: Littera Bankonis de Wiccha.

(Eredetije bőrhártyán, melynek pecsétje elveszett, a budai kir. kamarai levéltárban.)

360.

IV. Béla királynak Megeriza helységet tárgyazó adománya Gergely, Grobesza fia számára. 1262.

(Tkalcsis, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 127. l.)

361.

István ifjabb király megerösíti IV. Bélának több helységet tárgyazó itéletét Zaah nemzetségbeli Job pécsi püspök és testvére Péter, s Lukács és testvérei közt. 1262.

Stephanus Dei gracia junior Rex Hungarie, Dux Transiluanus, Dominus Cumanorum, omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem in omnium saluatore. Quoniam cordi nobis est, finem litibus inponere, ne inmortales existant, et a laboribus et expensis nostros subditos releuare; ideo ad vniuersorum noticiam tam presencium quam futurorum tenore presencium uolumus peruenire, quod totum processum cause seu litis coram carissimo patre nostro et domino B. illustri Rege Hungarie habite et diucius ventillate super terra Sueta, Prelaz et Lyponuk inter venerabilem patrem Job Episcopum Quinqueecclesiensem, et Petrum Comitem filium Elye Comitis, dilectos et fideles nostros ex vna parte, et Lucach filium Phylipi et fratres suos, nec non et filios Detrici Comitis, et ipsum Detricum Comitem ex altera, rectum, iustum et rite habitum per omnia reputantes, sentenciam eiusdem karissimi patris nostri super terra Sueta, Prelaz et Lyponuk latam pro domino Episcopo et Petro Comite iam prefa-

tis, et publice promulgatam, ratam, firmam, equam et dignam, tamquam ab ore nostro proprio prolatam habuimus et habemus, et priuilegium eiusdem patris nostri processum dicte cause et seriem tocius negocij et sentenciam latam continens, ex certa sciencia et mandato dicti patris nostri confectum, dupplicisque sigilli sui munimine roboratum, validum, firmum et inuiolabile fore judicauimus, habuimus et habemus, atque statuimus perempniter in suo robore duraturum, Lucach et fratribus eiusdem, et filijs Detricy, et ipsi Detrico Comiti supradictis super terra Sueta, Perlaz et Lyponuk iam prefata perpetuum silencium inponendo. Item processum negocij siue litis super terra Rososna et Sumkuth coram eodem karissimo patre nostro diucius ventillate et habite inter venerabilem patrem Episcopum Quinqueeclesiensem et Zaah Comitem fratrem eiusdem de genere Zaah ex vna parte, et Detricum Comitem filium Mathei ex altera, rectum, iustum et rite habitum per omnia reputantes, sentenciam eiusdem karissimi patris nostri super prefatis latam pro domino Episcopo et Zaah Comite fratre eiusdem iam prefatis et publice promulgatam, ratam, firmam, equam et dignam, tanquam ab ore nostro prio prolatam habuimus et habemus, et priuilegium eiusdem karissimi patris nostri, processum dicte cause, et seriem tocius negocij, et sentenciam latam continens, ex certa sciencia et mandato dicti patris nostri confectum, dupplicisque sui munimine roboratum, validum, firmum et inuiolabile fore judicauimus, habuimus et habemus, atque statuimus in euum robore duraturum; Detrico iam dicto super ipsa terra Rososna et Sumkuth perpetuum silencium inponendo. In cuius rei testimonium et eternam memoriam ad iustam et dignam peticionem dicti venerabilis patris et Petri Comitis presens priuilegium dedimus inpressione nostri sigilli dupplicis consignatum. Datum per manus Magistri Benedicti Prepositi Orodiensis aule nostre Vice Cancellarij dilecti et fidelis nostri, anno Domini M° ducentesimo sexagesimo secundo.

(Robert Károly királynak 1334-ki átiratából, a budai kir. kamarai levéltárban.)

István ifjabb királynak Ma
nya Hugka és fiai

Stephanus Dei gracia Rex p
Hungarorum Dux Transsiluanus o
presens scriptum inspecturis salu
Circumspeccio Regum prouida sibi
sic debet donatiuis occurrere uel r
exemplo inuitati ad fidelitatis opera
reddantur merito pronciores. Hinc est
sorum tam presencium quam posterorum
uolumus peruenire : Quod cum Hugk
Gregorio uidelicet, Mycula, Mykou, Ny
grata seruicia pariter et accepta qu
liberaliter et libenter, propter que a o
fuerant remunerandi; nos in recompe
dicti Hugka ac filiorum eiusdem quand
uocatam, sitam in Comitatu de Potok,
gracie ipsi Hugka et filiis suis supradic
heredibus heredumue successoribus
conferendam. In cuius terre possessio
per Symonem Comitem de Potok fidele
troduci. Ipsius eciam terre mete, prou
nobis in suis litteris intimauit, hoc ordi

meta terrea; dehinc uersus partem meridionalem, ubi transit montem Macra, et ibi sunt due mete terree sub arbore ilicis; deinde descendit in fluuium Kutel, iuxta quem est meta terrea; deinde transeundo dictum fluuium uenit ad uineas populorum uille Gueztin, in quarum fine est meta terrea; abinde uersus partem occidentem ubi est meta sub monte Popol; posthinc tendit ad siluam fagi, et in eadem silua super uno monticulo sunt mete posite super duabus arboribus ilicum; dehinc uadit in pretaxatum fluuium Kutel, et per eundem fluuium eundo directe uadit uersus septemtrionem ante siluam que wlgariter Nogsum uocatur, ubi mete ipsius terre terminantur. Ut autem hec nostra donacio salua semper permaneat et illesa, nec inicorum machinacione inposterum perturbetur, presentes concessimus litteras duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus Magistri Benedicti Prepositi Scybiniensis aule nostre Vicecancellarii, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo secundo.

(Eredetie börhártyán, melyről a kettős pecsét függ. Néhai tek. Tót-Pápai Zsigmond úr közleménye.)

363.

A király kiküldött bíráinak ítélete Karachai Remeg fiai és Karcha Jóván fiai közt, bizonyos földbirtok tárgyában. 1262.

Nos Magister Paulus Electus Ecclesie Albensis, aule domini Regis ViceCancellarius, iudex a domino Rege deputatus; Comes Symon Vice Judex Curie domini Regis; tenore presencium significamus vniuersis, quod cum Mark et Boudou filij Jouan de villa Karacha de Comitatu Posoniensi, Langrab et Bartholomeum filios Comitis Remigij de eadem villa conuenissent coram nobis, proponendo contra ipsos, quod silua illa Arky vocata, circa quindecim iugeribus sita semper suc-

presentibus confirmamus. Anno Gracie M°CC° sexagesimo secundo.

(Eredetie bőrhártyán, a vörös-sárga selyemzsinóron függött pecsét elveszett; a budai kir. kamarai levéltárnak Zágrábban lévő részében.)

365.

A raguzaiak és almissaiak közt bizonyos emberölés tárgyában kibékülés. 1262.

Anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo secundo, mensis Septembris die secundo exeunte, indictione sexta, tempore Comiti Radosio in Almisio hoc actum est coram his testibus, quorum nomina inferius leguntur. Qui nos Comes Rados et Comes Jurra cum nostris propinquis et cum totam Comunitatem nostre Civitatis testificantes testificamus, venisse ad nostram presentiam nuntios Ragusienses cum literis nobili viro domino Phylipo Contarini Comiti Ragusiensis et Judicibus et toto Comunitati eiusdem Terre, qui composuerunt firmam pacem nobiscum et cum hominibus terre nostre pro homicidio in Ragusio perpetrato, videlicet duorum hominum, et tercio semivivo, in hunc modum fecerunt etc. (Statuitur, ut Ragusium solvat pro primo libras 160 denariorum parvorum Venetorum, pro secundo 150, et pro tercio 45 in die festo Sancti Michaelis, aliter duplum. Rados et parentes occisorum iuramento se obstringunt, ullam aliam satisfactionem unquam petituros pro ista re, et testificant, quod supra nominatam summam a Ragusiensibus de facto et ex toto acceperint. Ego Iupanus Petrus, Civis Almisiensis, carente Notario rogatus ab utraque parte scriptor sum et testis.

(Ljubics, Monum. spect. hist. Slav. Merid. I. köt. 99. l.)

---

iuxta quod fossatum erecte sunt due mete; deinde protenditur ad metas, que erecte in capite silue sunt, et ibi terminatur. In cuius rei testimonium et memoriam ad peticionem parcium personaliter coram nobis comparencium presentes litteras concessimus sigillo nostro roboratas. Datum in Oronos in octauis Cynerum anno Domini M°CC° sexagesimo secundo.

(Eredetie bőrhártyán, a hártyazsinegen függött pecsét elveszett; közölte tek. Dergi Somogyi Antal úr.)

364.

Benedek mester a királyné udvara bírájának több Pozséga megyei helységet tárgyazó itéletlevele. 1262.

Nos Magister Benedictus Judex Curie domine Regine Comes Castri Ferrei vniuersis quibus expedierit significamus presencium per tenorem, quod cum de uoluntate Regia, et mandato speciali Illustris Regine Vngarie venissemus in Posaga ad judicandum et restituendum terras tam a Castro quam a quolibet hereditarias et empticias, seu illas quas terras tenentes detinent occupatas indebite; et ad inspiciendum, si ijdem terras tenentes terras easdem a tempore donacionis uel institucionis clare memorie Wgrini Colocensis Archiepiscopi et deinceps possessas certis detinent metis et titulis, et inter alia terras Bylote, Belch et Petrozlo Oryanicha et Scelta nocatas certis metis et titulis congruentibus; inuenissemus fore detentas iuxta continenciam priuilegij illustris Regine, commetaneis eciam earundem terrarum non obstantibus, ipsas terras sub eodem iure, metis et titulis, prout in dicto priuilegio comprehenditur; ipsis Bilote, Belch et Petrozlo jure perpetuo reliquimus possidendas, et ad ulteriorem cautelam

367.

A sághi konventnek bizonyságlevele, hogy László honti főesperest és testvére Mihály Gyürkin birtokot vettek. 1262.

A B C D

Nos Joachym Prior et Conuentus de Sag Fratrum Ordinis Predicatorum significamus quibus expedit presencium per tenorem, quod constitutis in nostra presencia Magistro Ladizlao Archidiacono Huntensi et Mychaele fratre suo ex una parte, et nobilibus uiris Pousa, Achilleo et Marco ex altera; ijdem Pousa, Achilles et Marcus, presentibus et assistentibus commetaneis et uicinis consensum et assensum prebentibus, confessi sunt, se totam terram suam quam habuerunt in Gurky, cum omnibus utilitatibus suis et pertinencijs, videlicet terris arabilibus, pratis, nemoribus et fenetis, nec non areis curiarum, vendidisse predictis Magistro L. et M., ac eorum heredibus heredumque successoribus, ac eciam coram nobis uendiderunt, ac tocius terre precium Magistro L. et dicto M. fratre eius ponderantibus et numerantibus est coram nobis plenarie persolutum. Vendiderunt eciam insulam quandam, que est iuxta areas supradictorum nobilium Pouse, Achillis et Marci. Promittentes, quod si processu temporis dictam terram contingeret euinci uel per litem auferri, ijdem ipsis Magistris L. et Mych. ac eorum heredibus tenerentur defendere et tueri, ac refundere dampna et expensas, quas sepedicti Magister L. et frater eius, uel eorum heredes facerent pro defensione terre sepius memorate. Fecerunt eciam superius memorati filios suos, videlicet Pousam, Demetrium, Miconem et Dudam, consentire vendicioni supradicte; promittentes, ut nec ipsi, nec eorum heredes uel heredum successores contra uendicionem uenirent pretaxatam. In cuius rei memoriam et perpetuam firmitatem presentes concessimus litteras sigilli nostri munimine roboratas; anno Domini millesimo CC°LX° secundo.

(Knauz Nándor, Magyar Sion II. köt. 838. l.)

368.

IV. Béla királynak Garigfeu helységet tárgyazó adománya Mihály mester Simonnak fia számára. 1263.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I. köt. 128. l.)

369.

IV. Béla királynak Bilye és Varó helységeket tárgyazó adománya Zemere, Gubas, Bench és Mika komáromi birtokosok számára. 1263.

Amicis suis Reuerendis Conuentui Ecclesie Zaladiensis Comes Jacobus de Scepus Judex Curie domini Lodouici D. gr. Regis Hungarie stb. Noueritis, quod Nicolaus filius Petri pro Nicolao filio Johannis filij Laurencij de Kanisa stb. contra Gyurke filium Demetrij de Ond, et Nicolaum filium Michaelis, ac Jacobum filium Bekus de Reche quasdam litteras Capituli Ecclesie Jauriensis formam possessionarie reambulacionis, contradictorieque inhibitionis et citationis exprimentes stb. nobis presentarat declarantes inter cetera, quod cum predictus Nicolaus filius Johannis acceptis Ladislao filio Mathie Regio, et Magistro Georgio Canonico ipsius Capituli Jauriensis hominibus feria quarta proxima post quindenas festi Pasche Domini proxime preteriti ad facies possessionum Belye et Varo vocatarum in Comitatu Zaladiensi apud manus suas habitarum stb. accedendo, easdem per veras suas metas et antiquas reambulando, nouas iuxta veteres erigere voluisset ; ibi Briccius sacerdos in persona dicti Gyurke filij Demetrij a

parte possessionis Oud; item Johan
Jacobi filij Bekus, et Nicolaus filius
sonis eorundem a parte possessionis
rum predicte possessionis Varo prohi
keletkezett per, többszöri elhalasztás
Cinerum« tárgyaltatván) annotatus Ni
prefato Nicolao filio Johannis stb. qu
Bele olim Regis Hungarie priuilegiales
simo ducentesimo sexagesimo tercio Re
octauo emanatas nobis presentauit, dec
quod idem dominus Bela Rex terram Z
et Myka de Kamar ab eisdem recipiend
Kamar fecisset assignari; ijdem autem
Bele Regis accedentes presenciam in co
ipsorum quandam terram Castri Zaladi
ab eodem domino Bela Rege sibi dari p
quanitate dicte terre Bilye domino Bele
stitisset; ideo dilecto sibi Magistro Feli
sis Ecclesie litteris suis mediantibus dec
eandem terram Bilye et terram Varou i
tem ac quantitatem earundem postmod
Idem itaque Magister Felicianus ad eas
ipsas circacircum duodecim aratrorum
cione inspexisset; ipse vero dominus Be
inclinatus dictam terram Bilye cum terr
quantitate prenominatis Zemere, Gubas
eorum heredibus in concambium dicte t
perpetuo possidendam. Mete autem e
eodem priuilegio seriatim continentur st
grad decimo die termini prenotati an
trecentesimo septuagesimo quinto.

(Eredetie a budai kir. kamarai levéltárban.
VII. köt. 1. r. 322. l.

370.

István ifjabb király Szinna, Rat, Nagy-Csepel és Radics nevü Ungvármegyei földeket tárgyazó adománya Panki Jakab comes számára. 1263.

(Ifj. Kubinyi Ferencz, Magyar Történelmi Emlékek I. köt. 41. l.)

371.

Ifj. István király megerösíti IV. Béla király engedélyét, mely szerint Nána comes Pousa comesnek fia javairól intézkedhetett. 1263.

Stephanus Dei gracia junior Rex Hungarie, Dux Transsiluanus et dominus Cumanorum vniuersis Christi fidelibus presentes litteras inspecturis salutem in omnium saluatore. Ad uniuersorum noticiam uolumus peruenire presencium per tenorem, quod accedens per nostram presenciam fidelis noster Comes Nana filius Comitis Pousa nobis humiliter suplicauit, quod priuilegium karissimi patris nostri domini Bele illustris Regis super disposicione possessionum suarum concessum, nostrarum dignaremur litterarum patrocinio confirmare. Cuius quidem priuilegij tenor talis est:

Bela Dei gracia Hungarie stb. Rex stb. (következik IV. Béla királynak 1257-ki okmánya, mint Fejérnél Cod. Dipl. IV. köt. 1. r. 418. l.)

Nos igitur peticiones eiusdem Comitis Nana iustas attendentes in hac parte, dictum priuilegium, sicut per eundem karissimum patrem nostrum prouide datum extitit et concessum,

auctoritate presencium duximus confi
nostri munimine roborantes. Datum
ducentesimo sexagesimo tercio.

(Eredetie bőrhártyán, melyről a kettős p
nóron függ, a budai kir. kamarai levélt
Dipl. IV. köt. 3. rész 1

372.

*A győri káptalannak bizonyságlevele, h
fia Csorna nevü földéből százhúsz hold sz
kaszás rétet Herbord comesnek elz*

(Ifj. Kubinyi Ferencz, Magyar Történelmi

373.

A pozségai káptalannak bizonyságlevele,
nyos földet eladott Chehne

Capitulum Ecclesie Beati Petri de
sentem paginam inspecturis salutem i
Noticie singulorum volumus declarare,
nobis Mark Comite ex una parte, ex alt
tenente domine Regine, confessus est se
coram nobis, terram suam, quam de Di
cio comparauerat, pro eo quod ipsa teri
dicti Cheh, et magis ipsi Cheh precio

quam alteri alicui, supra dicto Cheh dicto Dras presente pro quinque marcis argenti integraliter ad se receptis vendidisse sub eisdem metis et terminis distinctam et circumcinctam, quibus a supra dicto Dras precio comparauerat, in perpetuum pacifice et quiete possidendam. Sed quia Cheh prememoratus sub tali estimacione, qua Mark Comes de Dras emerat, noluit precio comparare; pro maioris (igy) rei cautela by nobiles, videlicet Thomas filius Chepani, Halen terram tenens, Georgius et Helias Vice Comites de Posaga, ad ipsam terram estimandam sunt destinati: qui postmodum inde reuertentes dictam terram pro quinque marcis argenti esse estimatam presente ibidem dicto Dras nobis retulerunt. C[illegible]s terre prima meta a parte occidentali incipiendo est iuxta quendam potok, qui wigariter Scorinpotok nominatur, et ibi habetur narfa pro meta; inde uero uersus orientem exit eundem potok, et transit quandam viam, ubi prope eandem viam terminatur ad metam terream; abhinc uero recte procedendo descendit ad biefa, que arbor in siccam vallem habetur pro meta, et per eandem vallem inferius descendendo cadit in riuum Cohinnich; et transiens eundem riuum ascendit ad arborem que wlgo harastfa uocatur, sub qua est meta terrea; inde uero superius ascendendo transiens quoddam berch descendit ad gurtanfa, sub qua est meta terrea; inde uero descendens cadit ad Scinnnecpotok: abhinc per eandem potok superius parum ascendendo exit eundem potok, et dirigitur ad magnam biefa sub qua est meta terrea; dein ascendit ad reketiafa, sub qua est meta terrea; inde uero versus meridiem transit quandam viam, et prope eandem viam sub harastfa habetur meta terrea: inde uero vadit ad aliam harastfa, sub qua est meta terrea: abhinc vero descendens cadit in siccam vallem, et per eandem vallem descendit ad siluam Zana, et eandem siluam versus occidentem recte transiens cadit in riuum Cohinnich, et per eundem riuum versus septemtrionem superius ascendendo cadens in quandam siccam vallem reflectitur versus occidentem, et per eandem vallem dirigitur ad narfa, sub qua est meta terrea: inde uero descendens in Scorinpotok antedictum reflectitur versus septemtrionem, et tenet eundem potok donec perueniat ad primam metam, que sub narfa antedicta habetur. In cuius rei memoriam et certitudi-

Assumpcionis Beate Marie Virginis anno gracie M°CC°LX° tercio.

(Győri Füzetek I. köt. 209. l. Römer Flóris közleménye.)

375.

A győri káptalannak bizonyságlevele, hogy az Edvick rábaközt malomtelkének egy negyedrésze Rubint, Tádé fiát illeti. 1263. körül.

(Ifj. Kubinyi Ferencz, Magyar Történelmi Emlékek I. köt. 46. l.)

376.

Zozimas váradi püspök bizonyítványa Prebart comes nejének végrendeletéről. 1263.

(A gróf Zicby család Okmánytára I. köt. 12. lap. Nagy Imre közleménye.)

377.

A váradi kiptalan Zosimas váradi püspök bizonyítványát Prebart comes nejének végrendelrtéről átirja. 1263.

(A gróf Zichy család Okmánytára I. köt. 13. l. Nagy Imre közleménye.)

378.

IV. Béla király privilegiuma a berényi vendégek számára. 1264.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Crouacie, Rame, Seruie, Galicie, Lodomerie Cumanieque Rex vniuersis Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in vero salutari. Regum pertinet ad excellenciam, et dominancium conuenit dignitati, tanto amplius de maioris plebis numero gloriari, quanto ipsorum gloriam ex populi multitudine constat vberius augmentari. Hinc est, quod vniuersorum noticie tenore presencium volumus fieri manifestum, quod nos hospitibus nostris de villa Beryn, et omnibus ad eam pertinentibus, talem libertatem concessimus et statuimus : quod de singulis mansionibus tria pondera soluere teneantur annuatim. Comes vero ipsorum bona sine herede decedencium recipere non presumat. Item judici pro judicio soluere debent sexaginta denarios tantum ; nisi in causa furti vel sanguinis effusione. Item ad plaustrum Regis boues dare non tenentur ; nec in legacione aliqua debent ire, nisi pro negocijs ville eorundem, aut in legacione domini Regis ad spacium diete vnius. Item pro decimis suis capecias soluant, prout prouenit in capecijs in

Assumpcionis Beate Marie Virginis anno gracie M°CC°LX° tercio.

(Győri Füzetek I. köt. 209. l. Römer Flóris közleménye.)

375.

A győri káptalannak bizonyságlevele, hogy az Edvisk rábaközt malomtelkének egy negyedrésze Rubint, Tádé fiát illeti. 1263. körül.

(Ifj. Kubinyi Ferencz, Magyar Történelmi Emlékek I. köt. 46. l.)

376.

Zozimas váradi püspök bizonyítványa Prebart comes nejének végrendeletéről. 1263.

(A gróf Zichy család Okmánytára I. köt. 12. lap. Nagy Imre közleménye.)

---

cunde proxime post festum Beati Luce Ewangeliste anno Domini millesimo CCC°LXX° tercio preteritum in Nostre Serenitatis conspectu comparentes, contra Nicolaum filium Habold quasdam litteras Capituli Ecclesie Albensis stb. in nostrum eduxerant conspectum habentes, quod in personis ipsorum Palatini et Woyuode fratrumque eorum Nostre dictum fuisset Maiestati, quod Nicolaus filius Nicolai de Haholt, asserens jura sua possessionaria erga eosdem Palatinum, Woyuodam, et fratres ipsorum existere, obmissa prorsus consuetudinaria lege Regni nostri ab antiquo consueta, nec non suorum jurium, si que haberet circa easdem, execucione postergata, tacita veritate et suggesta falsitate, multipharias litteras protestacionales, inquisitorias, prohibitorias et affirmatorias, ac alias juri ipsorum possessionario derogatorias, silenter et occulte contra ipsos emanari facere procurasset, et protunc procuraret. Vnde quia nos de talibus dolosis et cautelosis gestis et iniquis processibus, ne per hoc iura regnicolarum nostrorum possessionaria in futurum periclitari contingerent, voluissemus sane inuigilare; ideo nobis committentibus idem Nicolaus filius Nicolai feria quarta proxima post dominicam Reminiscere proxime tunc preteritam per nostrum et dicti Capituli homines in possessione sua Bodon vocata cum vniuersis litteralibus suis instrumentis seu munimentis, si que in dicto jurium suorum possessionariorum, que erga ipsos Palatinum, Woyuodam, fratresque eorum esse allegarat, haberet confecta, contra eosdem ad octauas diei medij quadragesime tunc de nouo preteritas, sine crastinacione in Specialem Nostre Maiestatis Presenciam euocatus extitisset stb.; quia stb. eadem causa inter partes diuersimode ventilata presentes octauas festi Purificacionis Beate Virginis modo dilatorio attigisset; denique ipsis octauis instantibus, interimque prefato Emerico Palatino, et Stephano filio Petri de medio sublatis stb. primo prelibatus Stephanus Woyuoda tria priuilegia stb. nostro offerri curauit examini judiciario stb. Tandem prenotatus Nicolaus filius Nicolai octo priuilegia stb. simul cum alijs viginti duabus litteris stb. nostrum produxit in conspectum. Quorum quidem priuilegiorum primum stb. Tenor enim vnius dictorum priuilegiorum ipsorum P. Episcopi et R. Bani anno Domini M°CC°LX° quarto confecti per eosdem Episco-

tritura. Item ultra voluntatem eorum per Comitem ad exercitum ire non cogantur : nisi in exercitu Regis sub vexillo suo, vel ex mandato eiusdem speciali. Item Villicus eorum in minutis causis ipsos judicabit, et terciam partem judiciorum sibi seruabit, et alie due partes Comiti eorum remanebunt. Item Comiti de Segusd semel in anno prandium et cenam tenentur amministrare, prout alij eiusdem condicionis amministrant. Item pro nouitate Comitis tenentur dare duos denarios de singulis mansionibus annuatim. Item semel in anno Regi munera dare tenentur; et pabulum quod uulgo dicitur vamzob ad clicium portare suo modo compellantur. Item pro purificacione sacramenti duos denarios soluere tenebuntur. Vt igitur hec nostra ordinacio perpetue firmitatis robur obtineat, nec possit in posterum per aliquos irritari, presentes litteras eisdem hospitibus concessimus duplicis sigilli nostri munimine pereniter roboratas. Datum anno Domini millesimo ducentesimo LX. quarto, quinto idus Septembris, Regni autem nostri anno XX. octauo.

(V. István királynak 1270-ki megerősítő privilegiumából, a budai kir. kamarai levéltárban. Több nevezetes hibával kiadva Fejérnél Cod. Dipl. IV. köt. 5. r. 201. l.)

379.

IV. Béla királynak kiküldött birái Lankred comes zalamegyei birtokára nézve intézkednek. 1264.

Nos Lodouicus Dei gracia Hungarie, Polonie, Dalmacie stb. Rex stb. quod viri Magnifici Emericus Palatinus et Stephanus Woyuoda Transiluanus fideles nostri et dilecti personaliter iuxta continenciam litterarum Comitis Capcile nostre euocatoriarum simplicium ipsam euocacionem in Wisegrad facie ad faciem factam fore denotancium tercio die ferie se-

381.

Mihály Sanai comes IV. Béla király meg
Krala föld felerészét átengedi a topuska

Universis has literas inspecturis,
Sana subscripte veritati fidem adhibere
quod nos de ma et precepto excellen
tri Regis Vngari dietatem terre de Kr
tinenciis omnil ut eam Pribislaus C
sua et possedit, no Abbati de Toplic
derium monachum uum, qui cum litteri
ad nos ex parte mi Regis, assignav
domini Episopi slai eo iure et ea li
Pribislaus eam t t, perpetuo possiden
voluntate sua gr m edificandam. In c
presentem paginam sigilli nostri munimi
Abbati contulimus. Datum anno Domini
quarto, idus Marcii in Insula. Pristaldus n
mes noster Curialis de Bichich.

(Tkalcsics, **Monum. hist. Episc. Zagrabien**

382.

Miklós kemniki comes IV. Béla király meghagyásából Leustachot, Vid fiát, Presnicha helység birtokában statuálja. 1264.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 129. l.)

383.

A győri káptalannak bizonyságlevele, hogy Edvi Farkas fiai Jánoha nevü földüket és a rábavizi malomtelkükuek három negyedrészét Herbord comesnek elzálogosították. 1264.

(Ifj. Kubinyi Ferencz, Magyar Történelmi Emlékek I. Köt. 46. l.)

384.

A győri káptalannak bizonyságlevele, hogy a csornai és jánohai zálogbirtokok a magok idejében ki nem váltatván, Herbord comes tulajdonává váltak; valamint hogy Edvi Rubin a Rába folyón lévő malomtelek negyedrészét ugyancsak Herbord comesnek örökösen eladta. 1264.

(Ifj. Kubinyi Ferencz, Magyar Történelmi Emlékek I. köt. 47. l.)

385.

Jegyzői okmány, mely szerint Trau-ban az ott monostor számára hagyományozott telkek eladattak. 1264.

In Dei nomine Amen. Anno eiusdem a lesimo ducentesimo sexagesimo quarto, indi Mercurii tertia exeunte mense Octobris. Tem lumbani venerabilis Traguriensis Episcopi; i Rolandi Comitis et totius Sclauonie Bani; et tini de Kasariz et Luce Petri Judicum Tra primitus et apposito tenore litterarum Sancti mini Urbani Summi Pontificus super hac ven secundum tenorem ipsarum litterarum a Nob bano Episcopo Traguriensi de rebus et vinei nibus infrascriptis bonorum quondam Des litterarum tenor is est:

Urbanus Episcopus seruus seruorum D tri . . . Episcopo Traguriensi salutem et Apo ctionem. Sua nobis dilecti filij Guardianus e dine Minorum Tragurienses petitione mon quondam Desa Luce ciuis Traguriensis, ter bus cupiens feliciter commutare, dictis Guar quos in necessarijs magnum consideranit su terras, possessiones et omnia bona sua in legauit; et quia fratres ipsius Ordinis de p nullatenus intromittunt, nec eis licet possessi tuor procuratores constituit, qui terras et p modi procurarent, et redditus et prouentus e tates Guardiani et fratrum conuerterent eo redditnum et prouentuum predictorum resid iuxta consilium Prouincialis Ministri et alio Ordinis de partibus illis studerent alijs Ordinis alibi commorantibus impertiri. Qua

rum Guardiani et fratrum humiliter pretebatur a Nobis, ut cum eis premissa terrarum et possessionum, seu redditu m et prouentuum predictorum dispositio pro ipsius Ordinis honestate non competat, et locus in quo hactenus morati sunt, pro eo precipue habitationi non congruat eorundem, quia a ciuitate Tragurij nimium est remotus, prouidere super hoc paterna sollicitudine curaremus. Nos itaque huiusmodi necessitati dictorum Guardiani et fratrum consulere cupientes, fraternitati tue per Apostolica scripta mandamus, quatenus si ita, terras et possessiones predictas de consilio et assensu predictorum procuratorum per te vel per alium auctoritate vestra vendere studeas, et de precio, quod ex eis prouenerit, aliquem locum dictis Guardiano et fratribus aptum emes sine juris preiudicio alieni, ac in ipso ecclesiam, domos et officinas construi ad opus facias eorundem. Talem super his diligentiam habiturus, quod exinde digna laudibus apud Nos tua sinceritas habeatur. Datum apud Urbem Veterem VI. idus Januarij Pontificatus nostri anno tertio.

Et viso et considerato a nobis tenore dictarum litterarum, et viso etiam tenore testamenti dicti Dese, de consensu et assensu procuratorum seu commissariorum bonorum dicti Dese ad hec presencium, et eciam de consensu fratris Rainerii Guardiani dicti loci Traguriensis dicti Ordinis Minorum ad hoc presentis; Nos frater Columbanus Episcopus dictus, auctoritate dicta a Sede Apostolica nobis data; vobis Valentino et Cebbri filijs quondam Petri Luce pro duabus partibus, et Luce Mathei Luce pro tertia parte, ementibus pro vobis vestrisque heredibus infrascriptas res, terras, vineas et possessiones mobiles et immobiles bonorum quondam dicti Dese, cum omnibus earum omnium et singularum immobilium pertinentijs, et juribus, et actionibus, et introitibus, et exitibus ipsarum rerum immobilium, et cum omni jure et actione, usu seu requisicione ex eis, vel pro eis Guardiano et fratribus dicti loci Traguriensis, vel nobis pro eis competenti et competituro, nomine dictorum Guardiani et fratrum dictorum dicti loci vendimus, largimur, damus atque tradimus ad habendum, tenendum, utendum, possidendum, vendendum, vel alteri permutandum, dandum et concedendum, aut quidquid

faciendum. Sunt autem res et
vinee iste:

Inprimis terra et vinea Vulcotta
ureten. posita supra Sanctam Martam
domine Marie de Cegha; item terra a
ureten. et tertium prope terram domi
dente; et terra de Crisize, que est vi
tium prope terram Marini ab austro;
ten. et tertium ad Crisize prope te
terra ad terminos, que est sedecim ur
mine Helene Deveritticis, que est vigi
Comitis Marini; item terra ad Sancta
que est decem et octo ureten. prope t
et terra posita ad murum, que est no
publicam; et terra ad Reciza, que e
terram quondam domini Bersaccie;
Stanize, in tribus locis, que est decem
est trium ureten. posita prope Sancta
Sabize; et terra ad Sanctum Georgiu
inter ambas; et terra posita prope S
Campo, que est sex ureten.; et queda
Sanctum Laurentium de Campo, que
medij; item terra ad Carban, qae est
terram Monasterij Sancti Johannis;
phanum super Sanctum Stephanum
que est duo ureten.; et terra de vall
est undecim ureten. prope terram Sa
ad Sanctam Mariam de Esverize proj
que est duo ureten.; et terra super B
Sabbazoli, que est quatuor ureten.;
prope terram quondam Nusmari, que
est quinque ureten. et tercii; et alia
terram Dabromiri Sechene, que est q
ad Belanzana, que est quatuor ureter
Comitis Marini; et alia terra ad B
Tuiluce, que est trium ureten. et tert
una prope ecclesiam Sancti Daniclis
uxoris Roschi, que sunt inter ambas
indiuiso de terra posita ad caput Der

tem habet dominus Romanus; item medietas pro indiuiso de terra, que est cum Comite Marino posita ad Divulie, que medietas est sex ureten.; et terra posita ad Turci, que est duo ureten. prope terram domini Marislave Thome; et medietas terra pro indiuiso posite ad Sekernipoli, que terra est cum Elia Cebbri de Kasarize, que medietas est trium ureten.; item pastinus ad Reciza, quem tenet filius Stanosii prope vineam Nicole Kalende, que est viginti ureten.; et alius pastinus, quem tenet Marintius, positus ad Lecchovin prope vineam Cerne Colocte, qui est viginti ureten.; et alius pastinus quem tenet Dragossius, positus subtus Sanctam Mariam de Spiliano prope viam publicam, et est selecia ureten.; item vinea ad Loquize prope vineam Elie Cebbri de Kasarize, et est nouem ureten.; item vinea de monticulo prope vineam Comitis Marini, et est viginti ureten.; item domus in Tragurio prope domum uxoris Georgij de Cegha; item locus siue paratinea in Tragurio prope domum Crome; item ducento et octoginta pecudes.

Que quidem omnia precio mille et sexcentarum librarum Venetarum parunlarum; quod precium totum confitentur et protestantur esse a vobis emptoribus bene et integre solutum et numeratum, et receptum atque conuersum in utilitatem Guardiani et fratrum et dicti loci, secundum tenorem dictarum litterarum domini Pape. Et in his omnibus renunciamus omni exceptioni non numerati et non soluti et non habiti precii dicti, ac non li — — versi in utilitatem predictam, omnibusque aliis auxiliis et juribus legum et decretorum, et conditioni ex lege et sine causa et in facto, et omnibus aliis quibuscunque nobis pro ipsis Guardiano et fratribus dicti loci, et ipsis Guardiano et fratribus et loco dicto competentibus et competituris. Quas res omnes et singulas nomine virorum emptorum constituimus nos precario possidere, donec possessionem earum intraueritis corporalem, in quam intrandi licentiam et potestatem vobis omnimodam nostra auctoritate tribuimus atque damus, et eam damus, concedimus atque cedimus vobis omne jus omnemque actionem realem et personalem, utilem vel directam dictis Guardiano et fratribus, et loco dicto, et nobis pro eis in dictis omnibus et singulis competentem vel competituram, vos omnes procuratores in rem

vestram constituendo, ut possitis adversus quemquam possidentem ex dictis rebus et possessionibus experiri, agere, petere, exigere; et omnia et singula queque facere, que necessaria et expedire videbuntur, Quam quidem venditionem, et omnia et singula suprascripta promittimus per nos nostrosque successores nomine dictorum Guardiani et fratrum et loci dicti perpetuo rata habere et obseruare, nec venire contra aliqua ratione vel occasione, nec ipsorum occasione litem aliquam vel molesiiam vobis mouere, nec alteri pro vobis, vel facere, de dictis omnibus rebus, neque de aliqua earum, vobis dictis emptoribus pro vobis vestrisque liberis et heredibus recipientibus promittendo. Et si quid plus dicto precio res dicte valent vel valere possent, vobis inter viuos et inreuocabiliter concedimus et donamus, facta subastione per Civitatem per preconem Communis de dictis bonis et possessionibus dicti Dese vendendis. Verumtamen actum est inter dictum dominum Episcopum et dictos emptores, et adiectum est huic venditioni de communi omnium emptorum voluntate coram me Notario et testibus, qui quidem dominus Episcopus, aut aliquis pro dictis Guardiano et fratribus, siue etiam ipsi Guardianus et fratres, minime teneantur, nec debeant in aliquo ipsis emptoribus dictas res et possessiones ab aliquo defendere vel discalumpniari; immo dicto emptores remiserunt ipsi domino Episcopo omne jus competens eis in dicta et pro dicta evictione seu defensione. Actum Tragurii in domo dicti Episcopi; presentibus his testibus ad hec; videlicet domino Jacobo Archidiacono, domino Gervasio Primicerio Tragurij, domino Jannicha Casiocti, domino Dujmo de Cegha, Donato Saladini, Nicola Jacobi, et Bertanno Marini.

Ego Siluester de Urso examinator manum meam mitto.

Et ego Bonaventura Petri ciuis Anconitanus, auctoritate domini Pape Notarius, et nunc Notarius Communis Tragurii, his omnibus interfui, et rogatus a dicto domino Episcopo, et a dictis Guardiano et procuratoribus scripsi et publicaui etc.

(Farlati Illyricum Sacrum IV. köt. 347. l.)

386.

IV. Béla király, Miklós mestertől, a guethi monostor védjogát elvevén, helyette Szederjes és Momad helységeket oda adományozza. 1265.

(Hazai Okmánytár IV. köt. 47. l. Néhai Ráth Károly közleménye.)

387.

IV. Béla királynak a Roland szlavoniai bán s Farkas és Gergely comes-ek közti birtokcseréről. 1265.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie Cumanieque Rex omnibus presens scriptum inspecturis salutem in eo qui est salus omnium. Ad uniuersorum noticiam harum serie uolumus peruenire : quod Rorandus Banus tocius Sclauonie dilectus et fidelis noster ab una parte, Farcasius Comes et Gregorius filius eiusdem de Zagaria ex altera, coram nobis personaliter comparendo, concambium seu commutacionem huiusmodi inter se fecisse retulerunt : quod idem Rorandus Banus totam terram suam existentem in Zagaria Vyvduor uocatam, ex nostra collacione et consensu karissimi filij nostri Bele Ducis possessam, que quidem primo fuerat Gregorii filii Abramus, cum pertinencijs et vtilitatibus suis omnibus, dedit et assignauit predictis Comiti Farcasio et Gregorio, ac eorum heredibus perpetuo et irreuocabiliter possidendam; prefati vero Comites Farcasius et Gregorius in concambium seu commutacionem dicte terre omnes porciones eorum hereditarias in terris scilicet Sirmoni-

cha et Stopnicha existententes, cum omnibus vtilitatibus et pertinenciis suis, nullo iure sibi in eisdem reseruato, dicto Rolando Bano et suis heredibus heredumque successoribus dederunt et assignauerunt coram nobis in perpetuum possidendum, sub eisdem metis et terminis, quibus ijdem Comites Farcasius et Gregorius ipsas porciones dignoscuntur tenuisse. Et quia porciones predictorum Farcasij Comitis et Gregorij maioris vtilitatis seu ualoris fuerant, quam terra eisdem a Rolando Bano data in concambium; idem Rolandus Banus iamdictis Farcasio Comiti et Gregorio superaddidit et soluit ducentas uiginta marcas, quamlibet quinque pensas denariorum Zagrabiensium persoluendo. Vt igitur predicti concambij, commutacionis seu contractus series inter eosdem fideles nostros habita robur obtineat perpetue firmitatis, ad instanciam et suplicacionem parcium presentes concessimus litteras dupplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus Magistri Farcasij Albensis Ecclesie Electi aule nostre Vice-Cancellarij dilecti et fidelis nostri anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, Regni autem nostri tricesimo.

(Eredetie börhártyán, a vörös-sárga selyemzsinóron függött pecsét elveszett; a budai királyi kamarai levéltárnak Zágrábban levő részében.)

388.

István ifjabb királynak Ágas várát és a Páztói monostor kegyuri jogát tárgyazó adománya István, Domokos fia számára. 1265.

Stephanus Dei gracia iunior Rex Vngarie, Dux Transiluanus et Dominus Cumanorum omnibus Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in omnium saluatore. Regie libertatis inmensitas recto pensans libramine merita subditorum, dum bene meritos dextre sue munifice consolato-

rijs confouet donatiuis, fidem et deuocionem insignibus quibusdam cumulis adauget, et ad pociora seruiciorum studia mentes incitat eorundem. Ad uniuersorum igitur noticiam tenore presencium uolumus peruenire : quod attendentes eximie fidelitatis obsequia, que nobis Stephanus filius quondam Magistri Dominici Magister Agasonum domine Regine iunioris karissime consortis nostre in pluribus articulis nobis et Regno nostro necessariis exhibuit indefesse, uarijs et arduis pro persona nostra et Regno nostro fortune casibus se exponens ; qui propter fidelitatem nobis obseruandam Magistratum Agasonum et Comitatum Tauarnicorum domine Regine maioris, karissime matris nostre, quingentas marcas, quas ab eadem domina karissima matre nostra annuatim racione stipendij sui percipere debebat, et omnes possessiones suas quam plures, quas in terminis karissimi patris nostri habebat, relinquendo, nos fideliter est secutus, dampna eciam, vbi Chak Banus, dilectus et fidelis noster fuit captus, quam plurima pertulit et est passus ; et omnia illa bene ascendunt ad summam tria millia marcarum, que idem pro nobis reliquit et amisit. Qui eciam declinantibus a nobis quam pluribus Baronibus nostris perfida preuaricacione et preuaricatrice perfidia, non sine manifesto prodicionis vicio, in expedicione paulo ante habita contra karissimum patrem nostrum deserentibus castra nostra ; cum feruore summe deuocionis et fidei inseparabiliter nostris adhesit obsequijs, paratus pro nobis bellicos, si oportuisset, perferre sudores, et dubia Martis subire certamina ; et postea inimicicias perpetuas tocius generacionis Aba optinuit et incurrit, pro eo videlicet, quod propter fidelitatem nobis obseruandam Ladizlaum filium Wata de genere Aba, nostrum et Regni nostri infidelem captiuauit, et captum nobis duxit, qui propter suam infidelitatem, sicut diximus, fuit decollatus. Nos in aliqualem recompensacionem seruiciorum suorum, licet longe suis inferiorem meritis, castrum Agas, quod propter infidelitatem et infidelem negligenciam venerabilis patris Job Episcopi Quinqueecclesiensis captum in enorme et grauissimum nostrum et Regni nostri dispendium et amissum, et per nostram diligenciam non sine sumptuosis laboribus recuparatum, ad nostram collacionem extitit deuolutum, cum tribus villis Kuthassov, Barkan et Tor

metam lapideam Ieannatar vocatam
Natosd, et incipit conterminari ex
Told, que est Benedicti Purwys; et
occidentalem partem, ubi sunt due
est antiqua, et alia noua sub silice;
cumen montis, ubi sunt due mete,
ce; deinde descendit et duas meta
silicibus; hinc descendens per latu
metas, que sunt sub silicibus; dein
quarum una noua; post hec uertitu
ad quandam nouam metam; deind
tiquas metas, et uenit ad Toldpotok
iuxta potok existentes, et ibi des
ipsum potok, habet autem unam n
thasov, et aliam ex opposito in terr
dit ad metam que est iuxte viam;
ascendit ad Scentiwan Berecha, et
deinde uertitur uersus australem ie
per spacium non modicum, et ueni
hinc uenit per quasdam metas in si
quandam viam, et ibi sunt due me
silice; deinde uenit per siluam ad
due mete, et in fine montis subtus
gitur a terra Told, et conterminatu

phani, et incipit conterminari cum terra Johannis filij Chak; distingitur autem ibi per montem, qui vocatur warerdev, et sic directe redit ad Toldpotoka ad primam metam. Incipit prima meta terre Barkan ex parte meridionali iuxta uiam super byrch Saturhygy, et ibi distingitur a terra Jobag filij Jurge, per Saturhygy uenit usque ad Borsodpotoka, et ibi habet metas antiquas; abhinc distingitur per eundem Borsodpotoka de terra Boda filij Pentyk, et ascendit per pratum vsque ad finem cuiusdam berch qui vocatur Buckulese; hinc per ipsum berch uenit uersus occidentem per antiquas metas usque ad metas, per quas distingitur a terra Itemery filij Jacov; deinde venit directe super Tochozo usque ad Telkusfev, ibi conterminatur cum terra Cristophori; per modicum hinc uenit ad metas terreas in eodem berch existentes conterminando cum terra Petri filij Elye, et ibi uertitur uersus meridiem, eundo secundum cursum ipsius berch uenit ad metas antiquas, per quas distingitur de terra Petri jobagionis Castri; deinde ascendit ad montem Saturus, et ibi conterminatur cum terra Monasterij Grab per modicum; hinc uenit descendendo in ipso Saturus ad latus eiusdem Saturus ex parte terre Barkan, et per (metas) antiquas conterminatur terre Zeleus, redit ad metas priores. Incipit prima meta terre Tor ex parte meridionali, conterminatur cum terra Monasterij de Pastuh, et distingitur ab eadem super fonte Hoznus, et descendit in bona quantitate uersus occidentem; hinc transit super unum pratum ipsum Hoznus versus australem partem, et ibi est meta; dehinc uenit ad duas metas, in quibus sunt una radix de piro et alia de pomo; hinc uenit ad Buzoukfev, et ibi sunt due mete; hinc descendit terminando per ipsum Buzoukfev ad magnam stratam, que uadit Budam, et ibi est meta; post hec ascenditur ad Zagywa, et ibi iuxta ripam est meta subtus pomum Lusaad; ibi transit Zagywa, parum inferius sunt due mete; deinde uenit ad Baluankewe, et ibi sunt quatuor mete; hinc ascendit per latus cuiusdam uallis per metas usque byrch Zeuleus, et ibi conterminatur cum terra Zeuleus; hinc uenit ad Huzzyozov conterminando cum Jobag; post hec uenit ad Ereztewenwys, et ibi sunt quatuor mete; deinde transit Borsodpotoka, uenit ad viam vbi sunt quatuor mete; hinc ascendit Zarozozou, transit berch, et uenit ad fundum Coryluspo-

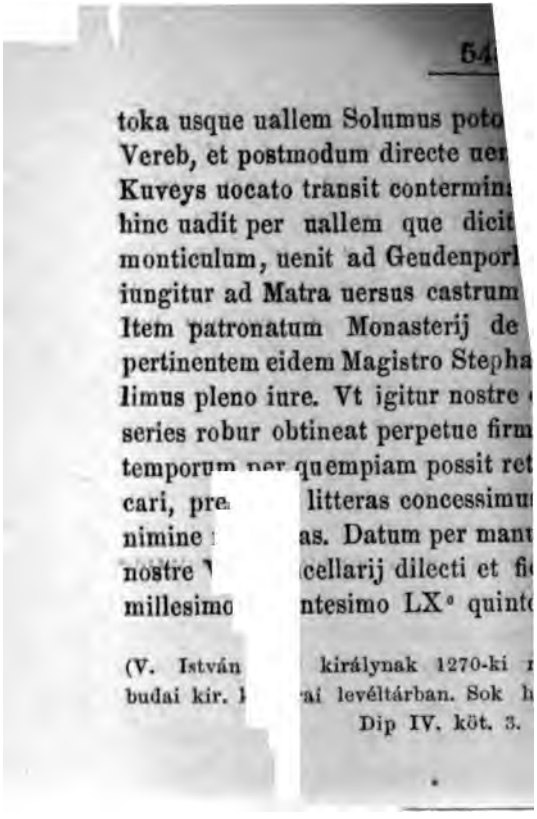

toka usque uallem Solumus poto
Vereb, et postmodum directe uer
Kuveys uocato transit contermin
hinc uadit per uallem que dicit
monticulum, uenit ad Geudenporl
iungitur ad Matra uersus castrum
Item patronatum Monasterij de
pertinentem eidem Magistro Stepha
limus pleno iure. Vt igitur nostre
series robur obtineat perpetue firm
temporum per quempiam possit ret
cari, pre litteras concessimu
nimine as. Datum per manu
nostre cellarij dilecti et fi
millesimo ntesimo LX° quinto

(V. István királynak 1270-ki
budai kir. l ai levéltárban. Sok h
Dip IV. köt. 3.

389.

IV. Kelemen pápa Kolumbán tra
spalatoi dominikanusokat a neki
zott kápolnának kegyuri jogába

Clemens Episcopus seruus se
tri . . . Episcopo Tragurienſi salut
ctionem. Ex parte dilectorum filio
Ordinis Predictorum Spalatensium
bis, quod Nicolaus Albertini ciuis
suum situm in ciuitate Tragurii, e
bebat in capella constituta in code
in beneficium assignata, queque n

[illegible]tulit intuitu pietatis; et felicis quoque recordationis Urba[illegible]s Papa predecessor noster eidem Priori et fratribus capel[illegible]m ipsam pro habitatione ipsorum, et quod iuxta eam in [illegible]odem fundo possint construere domos et officinas suis usibus [illegible]pportunas, de gratia speciali concessit. Verum cum dicti Prior et fratres vellent iuxta concessionem huiusmodi predecessoris nostri domos et officinas construere in eis, super hoc te opponens non permittis ipsos dictam capellam pacifice possidere proponens, quod postquam dictus ciuis huiusmodi jus patronatus ipsius Capelle Priori et fratribus donavit, isdem quibusdam aliis capellam donauerat supradictam. Quare prefati Prior et fratres nobis humiliter supplicarunt, ut cum huiusmodi donatio facta per se de dicta capella memoratis Priori ac fratribus, patronis ipsius inrequisitis, nullum robur obtineat firmitatis, providere super hoc paterna sollicitudine curaremus. Quocirca fraternitati tue per Apostolica scripta districte precipiendo mandamus, quatenus, si est ita, predictum Priorem et fratres permittas dictam capellam pacifice possidere, ac prope illam iuxta dictam concessionem predecessoris eiusdem, construere domos et officinas suis usibus opportunas. Alioquin venerabili fratri nostro... Episcopo, et dilecto filio Archipresbytero Scardonensi damus nostris litteris in mandatis, ut a molestatione dictorum Prioris et fratrum super iis omnino te cessare, monitione premissa, auctoritate nostra appellatione remota previa ratione te compellant; non obstante si tibi a Sede Apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possis per litteras Apostolicas, que de indulto huiusmodi plenam et expressam non fecerint mentionem. Datum Perusii V. idus Julij, Pontificatus nostri anno primo.

(Farlati, Illyricum Sacrum IV. köt. 349. l.)

390.

A köi káptalannak bizonyságlevele, gyermekei Kalad comes özvegyével egyeztek. 1265

(A gróf Zic[illegible] Okmánytára. I. köt. ménye.)

391.

A vasvári káptalannak bizonyságl Csepán jáki nemesek bizonyos részbir 1265.

(Hazai Okmánytár IV. köt. 44. l. Néhai

392.

Rubin városnagy és több esztergan polgártárs házát és földje felét A 1265.

(A gróf Zichy család Okmánytára I. köt. 1

393.

Spalato és Raguza városok közti egyezkedés. 1265.

Hec est copia instrumenti pactorum ostensorum per Spalatenses non addendo nec minuendo, nec aliquid mutando. Anno Incarnacionis Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, mensis Aprilis die septimo intrante, indictione octava, Ragusii. Cum nobiles viri Micha Madii, Michael Leonardi ambaxiatores, nuncii speciales atque generales procuratores Communis Spaleti die quarto exeunte mensis Martii nuper transacti Ragusium accesissent, et coram domino Johanne Quirino Comite Ragusii et suis Judicibus et Consiliariis se presentassent, et facta salutacione ex parte sui Communis dicentes : Petimus ex parte nostri Communis, quod dimittatis homines Spalatenses, qui sunt capti a vobis cum suis rebus. Super quibus peticionibus idem dominus Comes Ragusiensis cum suis Judicibus et Consiliariis habito consilio elegerunt quatuor nobiles viros, scilicet Teodorum Bobacie, Petrum Bogdani, Volcassium Johannis et Serssium Clementis, cum quibus dicti ambaxiatores, nuncii et procuratores Spalatenses pacem, concordium et conventum tractare deberent, et que cum dicti tractatores invenissent cum ipsis, ad eundem Comitem et Consilium suum reducerent. Dicti vero tractatores cum ipsis nunciis sepe et sepius convenerunt et ad invicem pertractarunt, et que pertractata et inventa fuerant, suprascripti tractatores ad suprascriptum dominum Comitem et suum Consilium reduxerunt. Super quibus tractatibus idem dominus Comes cum suis Judicibus et Consiliariis habito consilio petiit commissionem vel procuracionem predictorum nunciorum, videlicet : utrum illi nuncii possent facere et adtendere pro suo Communi ea, que cum ipsis tractatoribus tentaverant aut non. Prefati vero nuncii quamdam cartam procuracionis sigillo cereo Communis Spalatensis pendente sigillatam ostenderunt, tenor cuius talis est :

Nos quidem Judices, Cosiliarii et universa Communitas Spalatensis constituimus et ordinamus honorabiles et nobiles nostros concives Micham Madii et Michahelem Leonardi nostros legitimos procuratores, actores, petitores, nuncios speciales et legitimos responsales in Civitate Ragusii in omnibus factis nostris specialibus et generalibus, que cum Comite et Civitate Ragusii facere et componere habemus, dantes eis plenam virtutem et liberam potestatem petendi, exercendi, placitandi, promittendi, promissiones faciendi, obligandi, componendi, concordandi, et si necesse fuerit iurandi, cartam securitatis et quietacionis faciendi, et omnia exercendi et operandi, que veri et legitimi procuratores facere possunt et debent; promittentes ratum et firmum habere et tenere, quicquid ipsi in specialibus et generalibus duxerint faciendum, et nunquam contravenire in aliquo cum bonorum nostre Civitatis obligacione. Datum Spaleti die duodecimo intrante Marcio, anno Dominice Incarnacionis millesimo ducentesimo sexagesimo quinto. Et quia Notarius Publicus Civitatis presens in Civitate non erat, presentes literas sigilli nostre Communitatis munimine fecimus communiri.

Et hec sunt pacta et convenciones et pax atque concordium, que per suprascriptos nuncios Spaleti per virtutem et potestatem huius suprascripte eorum procuracionis cum suprascripto Comite Ragusii et Communi eiusdem affirmarunt :

In primis currente anno Domini millesimo ducentessimo sexagessimo quinto, die quarto intrante mense suprascripto, hominibus Spaleti, qui capti fuerant, libere cum eorum barcusis dimissis, utrumque Commune tam de Spaleto quam de Ragusio ad invicem se convenire debeat in Stagnum in medio loco, qui dicitur Prevlach, a modo usque ad medium mensem Octobris proxime venturi, et pro qualibet parte tres iudices eligantur vel plures aut pauciores secundum quod utrique parti videbitur, qui iurare debent fideliter audire omnia placita, contenciones, questiones atque discordia vertenda inter homines utriusque Communis, et ea sanare et iudicare atque diffinire, et nec amicum iuvare nec inimico nocere per fraudem. Et si ipsi Judices electi de aliquo placito se concordare non possent, Archiepiscopi utriusque Communis pro Judicibus de medio interesse

debeant cum ipsis Judicibus ad diffiniendum placitum illud. Et si quis ipsorum Archiepiscoporum defectum aliquem habuerit, ita quod non posset interesse, utrumque Commune eligere debet Judices de medio Communitatis loco predictorum Archiepiscoporum. Et si utraque pars se non posset concordare in eligere ipsos iudices, de medio eligantur per sortes. Et omnes sentencie et questiones date et deffinite per iudices suprascriptos electos vel maiorem partem ipsorum ab utroque Communi observari et adimpleri debeant tali videlicet modo : quod homines Ragusii ire debeant Spaletum accepturi suam solucionem, et Comes Spaleti atque Commune eiusdem facient eos pacare secundum quod diffinitum fuerit per iudices suprascriptos electos vel per maiorem partem ipsorum ; et similiter homines Spaleti venire debeant Ragusium, et suprascriptus Comes Ragusii et Commune eiusdem facient ipsos pacare eodem modo ut dictum est. Tam lesus vel spoliatus aut creditor pacari primitus debet de mobilibus sui debitoris si habuerit ; et si acciderit, quod debitor utriusque Communis non haberet mobile, unde posset satisfacere suo leso, spoliato vel creditori, creditor vel spoliatus aut lesus debeat poni in stabili sui debitoris, videlicet in meliore parte ipsius stabilis, quam eligere voluerit in duplum de suo debito ; et si debitor non habuerit mobile neque stabile, unde solvere posset suum creditorem, spoliatum vel lesum, debitor debeat dari in persona suo creditori, spoliato vel leso. Item quolibet Commune, quandocumque pecierit et necesse fuerit stanicum, alterum Commune teneatur venire ad illud stanicum habendo convenientem terminum sine iusto impedimento, quod posset probari et probaretur et sub pena inferius denotata. Et quecumque pars venerit antea ad dictum locum constitutum in termino ordinario, debeat expectare alteram, que non venerit per sex dies completos, et pars illa, que infra dictum terminum sex dierum non venerit ad dictum locum, perdere debeat penam inferius denotatam, et omnes raciones ipsius sint cassate et vacue, et raciones partis illius, que interfuerit, sint stabiles et firme et in suo robore efficaces, excepto si iustum impedimentum fuerit, quod posset probari et probaretur. Et si acciderit, quod homines Ragusini dubitarent de Signoria Comitatus Chelmi, homines Spaletini venire debeant ad istam

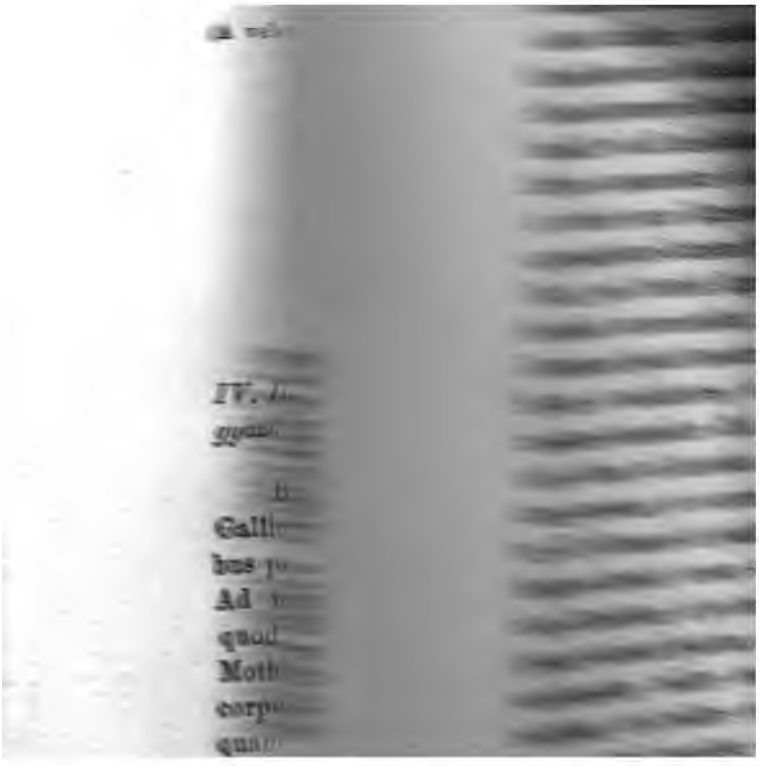

cogregato in publica concione adtendere perpetualiter et facere observari ad Sancta Dei Evangelia iuraverunt; excepto quod supracriptum terminum stanici de medio mensis Octubris pro anno presenti tantum excipitur. Et hec similiter Marinus Creve Vicarius super animam ipsius Communis Ragusii ad Sancta Dei Evangelia adtendere et observare perpetualiter iuravit. Et utraque pars supradictorum obligavit se per fidei sacramentum, nunquam contravenire sub pena iuramenti et quingentarum marcharum argenti, pars inobediens solutura parti obedienti, et pena soluta nichilominus tenor huius compromissi in sua remaneat firmitate. De hoc autem facte sunt duo carte similes, hec et alia, de quibus cartis unam acceperunt supradicti nuncii Spaleti, et alteram accepit Commune Ragusii; hec autem carta nullo testimonio rumpi possit; hii sunt testes: Mathias Balazic, Domitrius Menzii, et Andreas Benesse, atque Damianus Gondole, Jurati Judices. Et ego presbiter Petrus et Communis Ragusii Notarius scripsi et roboravi.

(Eredetie bőrhártyán, a bécsi császári titkos levéltárban.)

394.

IV. Béla király a Sokoródiak és Ebed fiai által Ponith comes ellen megindított kereset tárgyalását későbbre halasztja. 1262—1266.

(Ifj. Kubinyi Ferencz, Magyar Történelmi Emlékek I. köt. 53. lap.)

395.

IV. Béla királynak bizonyságlevele, hogy
nak fia Garigi birtokát eladta Pas

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabi

396.

IV. Bélának e tokeladásra vonatk
hagyása. 1266.

(Tkalcsics, Monumenta hist. Episcopatus Zagra

397.

IV. Kelemen pápa meghagyja az eszterg
mindazon javakat vonja vissza, melyeke
zágrábi püspök püspökségének birtokából

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabien

398.

IV. Kelemen pápa megerősíti a trau-i püspökség jogait és birtokát. 1266.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei venerabili fratri . . . Episcopo Traguriensi eiusque successoribus canonice substituendis in perpetuum. In eminenti Apostolice Sedis specula, licet immeriti, disponente Domino constituti, fratres nostros Episcopos, tam propinquos quam longe positos, fraterna debemus charitate diligere, et Ecclesijs sibi a Deo commissis pastorali sollicitudine providere. Quocirca, venerabilis in Christo frater Episcope, justis postulationibus tuis clementer annuentes, et Ecclesiam Sancti Laurentii Traguriensem, cui auctore Deo preesse dinosceris, sub Beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quecumque bona eadem Ecclesia in presentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis prestante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hec proprijs duximus exprimenda vocabulis: Locum ipsum, in quo prefata Ecclesia sita est, cum omnibus pertinentijs suis; Monasterium Sancti Nicolai, Sancti Michaelis ac Sancti Jacobi; Ecclesias in castro de Sibenico cum omnibus pertinentiis earundem, decimas et quidquid juris habet ibidem Ecclesia Traguriensis; Ecclesias cum decimis, parochiis et pertinentiis suis, sitas in locis que Drid, Gusterna et Dubrovaz vulgariter nuncupantur; ac jurisdictionem temporalem, quam Ecclesia prefata in locis prefatis noscitur obtinere; Ecclesias cum pertinentijs suis, terras, possessiones et decimas in villis de Neveste, Rodosich, Gradez, Ostroc, Spellan et Sancti Petri vulgariter appellatis; decimas, et quidquid juris Ecclesia Traguriensis obtinet in Comitatu Zagorie, cum terris, pratis,

consilii sanioris in tua Diocesi per
fuerit canonice institutum, ratum et
nere. Prohibemus insuper, ne exc
ctos tuos ad officium vel communion
conscientia et assensu tuo quisquam
tentiam tuam canonice promulgatam
nisi forte periculum mortis imminea
tuam habere nequiverit, per alium s
sie, satisfactione premissa oporteat li
quoque Canonum auctoritate sequent
Episcopus vel Archiepiscopus absque
celebrare, causas etiam et ecclesiasti
Diocesi, nisi per Romanum Episcopu
rit eidem iniunctum, tractare presum
litanus eius aliquod premissorum fec
concessis. In Ecclesijs quoque Tragu
alios pleno jure non pertinent, nullu
destituere, aut sacerdotem preficere
presumat. Decernimus ergo, ut nulli
prefatam Ecclesiam tenere, perturba
auferre, vel ablatas retinere, minue
tionibus fatigare; sed omnia integ
pro quorum gubernatione et sustenta
bus omnimodis profutura, salva Sed

autem eidem loco jura sua servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bone actionis percipiant, et apud districtum judicem premia eterne pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

(P. H.) (Pápai jegy.)

Ego Clemens Catholice Ecclesie Episcopus subscripsi.

Ego Odo Tusculanus Episcopus subscripsi.

Ego Stephanus Prenestensis Episcopus subscripsi.

Ego frater Johannes Portuensis et Sancte Rufine Episcopus subscripsi.

Ego Henricus Ostiensis et Velletrensis Episcopus subscripsi.

Ego Ancherus tituli Sancte Praxidis Presbyter Cardinalis subscripsi.

Ego Guillelmus tituli Sancti Marci Presbyter Cardinalis subscripsi.

Ego Ricardus Sancti Angeli Diaconus Cardinalis subscripsi.

Ego Jacobus Sancte Marie in Cosmedin Diaconus Cardinalis subscripsi.

Ego Gottifredus Sancti Georgij ad Velum Aureum Diaconus Cardinalis subscripsi.

Ego Ubertus Sancti Eustachii Diaconus Cardinalis subscripsi.

Datum Viterbii per manus Magistri Michaelis Sancte Romane Ecclesie ViceCancellarij idibus Junii indictione IX. Incarnationis Dominice anno MCCLXVI. Pontificatus domini Clementis IIII. anno secundo.

(Farlati Illyricum Sacrum IV. köt. 350. l.)

399.

Roland szlavoniai bánnak Vinodol földét tárgyazó i topuskai apátság és a blinaiak közt. 1266.

Rolandus Banus tocius Sclauonie omnibus tam p tibus quam futuris, presens scriptum inspecturis, salu vero salutari. Ad universorum noticiam harum serie vo pervenire : quod cum inter Gurk, Jacobum, Mathay, Geo Isip, et Iwnk, ac alios universos Blynenses ab una Cellerarium Toplicensem et Huet Comitem eiusdem Ec super facto terre Vinodol et vineis in eadem terra existe materia questionis et disceptacio diucius fuissent ven coram nobis, et parcium contencioni finem debitum et sil um imponere voluissemus perpetuum iudicando et disce do parcium voluntate in hunc modum : quod si Celler et Comes Huet prescripti, in Gora coram Preceptore eiu loci prestarent sacramentum super eo, quidquid incipie Damasingeren usque ad terminos filii Stepkonis met terminos ipsius terre Vynodol iusto modo reambulare ostenderent, nec aliquid extra rectas metas procedere p merent, et secundum quod prestito sacramento ostende seu assignarent, iidem Blynenses deberent tolerare, et r querent ipsam terram Ecclesie predicte, sicut iidem C rarius et Huet Comes prestito sacramento assignarent co pristaldo nostro et testimonio eorundum. Adveniente it ipso termino iidem Cellerarius et Comes Huet prestite sacramentum ut debebant iuxta formam prenotatam. Ii itaque Blynenses ipsam terram Vynodol predicte Ecc reliquerunt pacifice et irrevocabiliter sine alicuius contra cione perpetuo possidendam, Wlkoay, Stephco et Iwan, Wlk consensum prebentibus liberalem, prout in literis e dem commendatoriis nobis innotuit evidenter. Similiter vi super eadem terra existentes, sicut Comes Herenk quen hoc parcium voluntate direxeramus deputandum recitavi

in textu privilegii Jwnus Comitis Zagrabiensis vidimu contineri. Cuius quidem terre mete, sicut in literis ipsius commendatoriis, qui eandem terram una cum testimonio Capituli Zagrabiensis et homine nostro circuivit, vidimus contineri hoc ordine distinguntur : Prima meta est Damasingeren; inde vadit ad pirum unum; de piro vadit per viam usque ad duas metas terreas; inde descendendo ducit ad fontem, qui vocatur Prelizin; inde ascendit superius et dimittit montem ad sinistram, et venit ad duas metas, ubi est magna via que venit de foro Episcopi; inde descendit ad duas metas ad pedem montis, qui vocatur Plerumuyza; inde ascendit ad duas metas, in una continetur castanea, et in reliqua quercus; inde per montem vadit ad alias duas metas ubi sunt due castanee; inde de quibus descendit ad unam magnam viam, Vratza wlgariter nominatam; inde descendit per montem ad duas metas, in una earumdem est quercus, in altera arbor iesscen Sclauonice nominatam; inde descendit ad rivulum, qui vocatur Smerdz; inde descendendo idem rivulus transit rivulum venientem de villa convicina ad caput piscine ubi est nuclearius et mete terree; inde ascendit in montem ad duas metas, in una est arbor, que vocatur graber, in alia oscurusa siccata; inde ascendit in montem versus meridiem per antiquam viam ad duas metas terreas, et descendit inter duas vineas, et ascendit ad caput rivuli, qui vocatur Mozlauiniza; inde descendit per eundem rivulum, et vadit ad locum ubi fuit pons Wlche, et ibi sunt due mete terree; inde ascendit ad duas metas ubi sunt due castanee; inde ascendit cacumen montis ad duas metas terreas; inde vadit aliquantulum per montem, et descendit ad duas metas in una est quercus; inde descendit ad fontem Prozchak; inde descendit per cursum eiusdem fontis et ducit ad rivulum qui dicitur Sukhodol; inde ascendit ad montem ad duas metas, in una est arbor jescen, in altera quercus; inde ducit per montem descendendo ad fontem Descilo; inde per Globoky potok usque ad alium rivulum, ubi sunt due mete; inde ascendit per eundem rivulum usque ad salicem ubi sunt due mete terree; inde exit rivulum et ascendit ad duas metas; inde vadit ascendendo ad montem ubi sunt due mete, in una quercus, in alia bres; inde vadit per montem ad magnam viam, inde per montem, qui

vocatur Ispraze, ubi sunt due mete; inde per viam ad locu ubi sunt fagus et quercus coniuncti, ibi dimittendo viam inf riorem vadit per viam superiorem ad duas quercus, ubi su due mete terree; inde exit et vadit aliquantulum ad sin stram ad unum monticulum ad duas quercus, ubi sunt du mete terree; inde vadit ad arborem que vocatur Sclavoni oscoruze; inde descendit ad duas quercus ubi sunt due met inde descendit ad riuulum Leskouez, ubi sunt due me terree; inde per eundum riuulum vadit ad unam querc ubi est meta terrea; inde ad aliam quercum, ubi est met terrea: inde ducit per eundem riuulum ubi via transit med um riuuli; inde modicum descendendo est meta ubi est u quercus. Ut igitur series prehabite rei robur perpetue firmit tis obtineat, nec per quempiam possit in irritum revocari v eciam perturbari lapsu temporum, hoc scriptum contulim nostri sigilli munimine roboratum. Datum in Petrina, in ce stino Sancti Galli anno Domini MCCLXVI.

Tkalcsics, Monum. historica Episc. Zagrabiensis I. köt. 132. l.

400.

A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy Gyan Modr comesnek neje hitbére és jegyajándékai iránt első férje rés rül kielégíttetett. 1266.

Capitulum Zagrabiensis Ecclesie omnibus presens sc ptum inspecturis salutem in Domino. Ad vniuersorum n eciam harum serie uolumus peruenire, quod constitutis in stra presencia ab una parte Gyan Comite filio Comitis Vid Modros, et ab altera Perincholo Potestate de (Mon)te Gr uice et nomine Domini Rolandi Bani tocius Sclauonie, id Gyan Comes confessus est, se uice et nomine uxoris sue, scilicet Alexandri Comitis, dotem eiusdem et res parafarna

ipsi ex parte prioris mariti sui Ratoldi, videlicet filij predicti domini Bani debitam et debitas, plenarie recepisse, eodem Bano persoluente, prestandoque eiusdem dotis et rerum parafarnalium solucionem sibi factam idem Gyan Comes se obliganit ad expediendum dominum Banum ab omni, quam contingeret questione. In cuius rei testimonium presentes ad instanciam parcium contulimus sigilli nostri munimine roboratas. Datum in quindena Resurreccionis Domini, anno eiusdem M°CC°LX° sexto.

(Eredetie bőrhártyán, melyről a pecsét vörös-zöld selyemzsinóron függ; a budai kir. kamarai levéltárnak Zágrábban lévő részében.)

401.

A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy Mark zágrábi várjobbágy Kosztnicza folyó melletti földjét eladta Endre fiainak. 1266.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 134. l.)

402.

Dénes polhanai és pesetei ispánnak bizonyos vizeknek használását tárgyazó ítélete a topuskai apát és Polhana helység lakosai közt. 1266.

Nos Dyonisius Comes de Polhana et de Peset notum facimus universis presens scriptum inspecturis: quod Reverendus pater et dominus M(atheus) dictus, Abbas de Toplica, corum nobis calumpniavit quasdam aquas, quas illi de Pol-

hana sibi violenter usurpabant, qu
nostrer B(ela), Dei gracia Hungarie
mosinam contulerat Monasterio T
cum utrique parti diem in Bichig
partes coram nobis astitissent, Slau
iobagiones eiusdem terre confessi s
quitquid Abbas affiirmabat, et quod s
tenuit Ludegarius et Pribisla, videli
Chrenicha, per aliquod tempus iniuste
Abbati pacifice reddiderunt et quiete
Polprudi calumpniavit esse suam, Abl
respondit esse suam. Nos autem de c
Terre, dicto Desinec iudicium sacramen
iudicavimus, quod ipse cum duodecim ho
ret, quod calumpnia sua de supradicta
tem non transit. Qui ad hoc cum peleretu
quum omnes illi qui cum eo iurare de
viva voce, sepedictam aquam non esse s
Abbatis, sicut superius est premissum. Et
dimus pristaldum nostrum nomine Jaxa, et
de Polhana nomine Nadevm. Et ut hoc
muniatur, his sigillum nostrum apposuimus
rabilis patris domini L(adislai) Tyniensis E
Predicatorum de Bihig. Datum anno .
sexto.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I.

403.

Arnald comes Hene völgyében egy szőllőt Endre vasvári kanonoknak adományoz. 1266.

(Hazai Okmánytár IV. köt. 43. l. Nagy Imre közleménye.)

404.

Törvénykezési okmány Pál, Pete fiának privilegiuma iránt. 1266. körül.

Damus pro memoria, quod quia priuilegium Pauli filij Pete et cognatorum suorum contra Chepanum et cognatos suos extitit cassatum, pro eo quod includebat terram diuersarum condicionum hominum, sicut in litteris Regalibus plenius continetur; idem Chepanus et cognati sui inpetebant iudicium coram Chak Bano iudice a domino Rege deputato, et coram nobis; quia iidem non erant contenti in eo, quod nos decernebamus: dominum Regem presentibus utrisque partibus in octauis Beati Michaelis Archangeli duximus requirendum, utrum in quali iudicio, aut quali condempnacione dictus Paulus et cognati sui sint condempnandi. Datum Bude quinta feria proxima post festum Sancte Margarete Virginis.

Kívül: Pro Paulo et alijs contra Chepanum et alios ad requirendum dominum Regem.

(Eredetie bőrhártyán, melyről a pecsét elveszett, a budai kir. kamarai levéltárban.)

405.

IV. Béla király megerősíti Moys me
főispánnak végrendel

Bela Dei gracia Hungarie, Dalm
nie, Gallicie, Lodomerie Cumanieque I
teras inspecturis salutem in omnium sa
noticiam volumus peruenire, quod Mag
giensis et de Worosdino dilectus et fi
presencia personaliter constitutus Alex
fratre suo presente et permittente ta
disposicionem de possessionibus suis de
beneplacito asseruit se fecisse : Quod in
domine vxori sue et suis filiabus dedit et
suas Igol et duas uillas Posonij, item B
tas; item in Derekche porcionem ipsu
contingentem; item de vltra Drawam
Baccha nuncupatam cum omnibus pertine
cijs, et cum Sudyn et Musyna, et Bokoa;
suam Izdench vocatam similiter cum omnil
empticijs suis perpetuo et pacifice possiden
idem Magister Mois decederet herede mas
sicut idem Magister Alexander coram nobis
a nobis, vt huiusmodi ordinacioni et disposi
sum Regium preberemus. Nos itaque prefat
eiusdem Magistri Mois ratam habentes et ac
instanciam auctoritate presencium duxim
dupplicis sigilli nostri munimine roborando
nus Magistri Farcasij Prepositi Albensis
Cancellarij dilecti et fidelis nostri, anno Do
gesimo septimo, Regni autem nostri tricesi

(IV. László királynak 1273-ki megerősítő privil
kir. kamarai levéltárban.)

406.

IV. Béla király megerősíti II. Endre király privilegiumát, melylyel a borsmonostrai apátságnak javai szőllőjövedelmét adományozta. 1267.

Bela Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie Cumanieque Rex omnibus presentes litteras inspecturis salutem in omnium saluatore. Ad vniuersorum noticiam tenore presencium volumus peruenire, quod . . . Abbas et fratres Conuentus Montis Sancte Marie Ordinis Cystercrensis ad nostram accedentes presenciam exhibuerunt nobis priuilegium felicis recordacionis Regis Andree karissimi patris nostri, in quibus expresse vidimus contineri, quod idem Rex Andreas pater noster contulerat iam dicto Monasterio omnes cybriones de Menhart, de Laztoy, de Nyksa, de Prezyna, et aliorum populorum eorundem, petentes cum instancia, vt collacionem ipsorum cybrionum per dictum patrem nostrum factam nostro dignaremur priuilegio confirmare. Et licet in ipso priuilegio patris nostri inspeximus, eosdem cybriones dicto Abbati et fratribus suis esse collatos per eundem; tamen quia nobis super hoc, vtrum fuerint ijdem fratres in pacifica percepcione seu possessione eorundem cybrionum veritas non constabat; fideli nostro Herbordo Comiti filio Osl, vt in fide Deo et nobis debita sciret et videret, si ipsos cybriones dicti fratres p. receperunt et percipiunt pacifice, et nobis reseriberet, nostris dedimus litteris in mandatis. Qui idem nobis reseripsit in fide Deo debita et honore: quod ijdem Abbas et fratres ipsos cybriones a tempore collacionis facte per dictum patrem nostrum semper pacifice percepcrunt, et percipiunt, ac sunt in pacifica possessione eorundem. Nos igitur, quia sic fuimus certificati de eisdem, volentes Abbatem et fratres memoratos dictos cybriones prediorum suorum de cetero possidere pacifice et quiete, nec per aliquem super ipsis perturbari, collacionem eorundem cybrionum per predictum

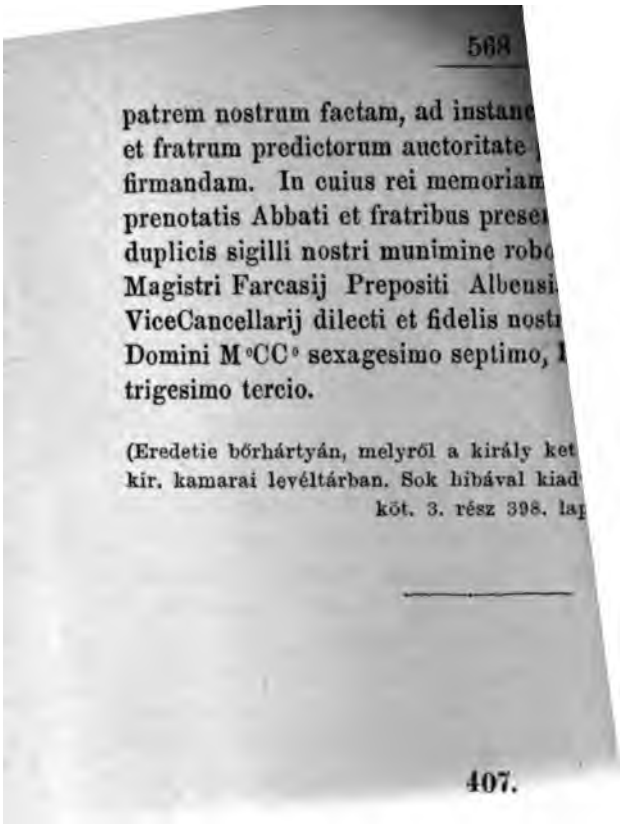

568

patrem nostrum factam, ad instanc
et fratrum predictorum auctoritate
firmandam. In cuius rei memoriam
prenotatis Abbati et fratribus prese
duplicis sigilli nostri munimine robo
Magistri Farcasij Prepositi Albensi
ViceCancellarij dilecti et fidelis nostr
Domini M°CC° sexagesimo septimo,
trigesimo tercio.

(Eredetie bőrhártyán, melyről a király ket
kir. kamarai levéltárban. Sok hibával kiad
köt. 3. rész 398. la

407.

IV. Béla királynak megerősítő okmánya, m
Pál a kavaszti vár jobbágyai magukat a n
zárdának felajánlották. 126

(N)os Nicolaus de Gara Regni Hung
Judex Comanorum stb. quod in Congregaci
gnifici domini Nicolai Konth olym similiter
garie Palatini Vniuersitati Nobilium Comit
feria secunda, videlicet in festo Beati Ma
Ewangeliste anno Domini M°CCC° septu
prope villam Nogfalu per ipsum celebrata,
colai de Nempty stb. proposuit isto mod
domine sanctimoniales Claustri Beate Virgi
porum quandam possessionem suam Vayzlo
strictu Ormaukuz in dicto Comitatu existent
contingentem occupatiue detinerent stb. Quc
nus filius Ladislai amministratur prouentuu
rum dominarum coram ipso domino Nicolao

rendo in personis earundem respondisset ex aduerso, quod prescripte domine in facto annotate possessionis Vayzlo efficacia haberent instrumenta stb. (Ennek folytán Konth Miklós nádor úgy itélvén) ut prescripte domine dicta litteralia eārum munimente in octauis festi Sancti Martini confessoris tunc affecturis in Curia Regia sui in presencia exhibere tenerentur stb. (az ügynek többszöri elnapoltatása után, végre az) ad presentes octauas festi Beati Georgij martiris deuenisset stb. prefatus Jacobus filius Nicolai presente fratre Dominico amministratore prouentuum possessionum ipsarum religiosarum dominarum stb. quasdam quinque litteras omnino priuilegiales nostrum judiciarium produxit in conspectum stb. Quo percepto prefatus frater Dominicus amministrator prouentuum et procurator ipsarum religiosarum dominarum quasdam sex litteras nostro judicario examini curauit exhibere. Quarum prima scilicet ipsius domini Bele Regis in Aranyas in octauis Omnium Sanctorum anno Natiuitatis Domini M°CC°LX° septimo suborta enodabat, quod Petre et Paulus jobagiones Castri de Kowazd terras eorum Vayzlo vocatas Ecclesie Beate Virginis de Insula contulissent, semetipsos in jobagiones dicte Ecclesie transferendo; tali condicione interiecta, quod de terra eorum dicte Ecclesie collata, quantum ad vsum eorum sufficeret, reciperent pro se ipsis de eadem; sicut jobagiones liberi Ecclesie seruituri, et residuum predictarum terrarum memorate Ecclesie dicti Virginis remaneret. stb. Datum Bude octuagesimo die octauarum Beati Georgij martiris anno Domini M°CCC° octuagesimo quarto.

(Eredetie a budai kir. kamarai levéltárban. V. ö. Fejér Cod. Dipl. IV. köt. 3. rész 396. lap.)

408.

IV. Kelemen pápa megengedi a ragu
hogy valamely nekik adományozott
1267.

Clemens Episcopus seruus seruor
Priori et Ordinis Predicatorum
tem et A benedictionem. Ex
expositu iondam Jacobiza fili
Ragusio. a, quandam domum
domo J rriazii ad se spectant
tinentijs ibus suis, vobis hab
perpetu am, ea conditione ad
tate leg casu aliquo vos conti
scedere domus ipsa debere
Marie Mar gusinensis Canonicos
nanda temporibus deuenire. Cum igitur
ratione habita firmaueritis, nunquam d
tem, et domum ipsam, quam habetis,
Ordinis obuiantibus non possitis; supp
vendendi eam, et pretium percipiendum
loci vestri totaliter conuertendi, conditi
dicta, licentiam vobis concedere curarer
precibus inclinati, devotioni vestre a
licentiam concedimus postulatam; ita t
bendo sibi pretio huiusmodi, si de Ciuit
contingat, ad cautelam sufficientem pre
cis cautionem. Datum Viterbij VIII. id
nostri anno tertio.

(Farlati, Illyricum Sacrum VI.

409.

Roland szlavoniai bánnak a zseleni vendégek tizedeit tárgyazó ítéletlevele a zágrábi egyház számára. 1267.

Rolandus Banus totius Selauonie omnibus presens scriptum inspecturis salutem in vero salutari. Universitati tam presencium quam posterorum harum serie declaramus : quod cum Magister Petrus dictus Pulcher, Decanus Ecclesie Zagrabiensis, universos populos seu hospites in Selen ad Banatum pertinentes, super facto decimarum ad nostram presenciam evocasset, proponebat contra eos, quod decimas suas cum capeciis in frugibus, et alia minuta earumdem in suis speciebus solvere tenerentur. Contra quem iidem populi seu hospites respondebant tali modo : quod nunquam decimas suas solvissent cum capeciis, nec alia minuta ipsarum in suis speciebus, sed in denariis solvere tenerentur et solvissent usque modo. Nos autem auditis parcium proposicionibus, unacum nobilibus Regni Selauonie, adiudicavimus tali modo : quod idem Magister Petrus Decanus, videlicet cum Magistro Archidiacono Zagrabiensi, Magistro Petro Preposito Chasmensi, et Magistro Benedicto Archidiacono de Gerche, in monasterio Sancti Regis Stephani prestaret sacramentum super eo, quod predicti populi seu hospites decimas suas semper in capeciis, et alia minuta in suis speciebus persolvissent. Adveniente itaque die sacramenti, cum Magistri prenotati sacramentum prestare voluissent, iidem populi seu hospites de Selen sacramentum eorumdem recipere noluerunt, assumentes in ipso loco iuramenti presentibus Inus Zagrabiensi et Michaele de —— ca tunc temporis Comitibus, sicut per ipsos nobis constitit, decimas suas de cetero in capeciis, et omnia minuta earumdem in suis speciebus soluturas Capitulo Zagrabiensi. In cuius rei testimonium perpetuamque stabilitatem, presentes concessimus sigilli nostri munimine roboratas. Datum Zagrabie, feria tercia *post* dominicam Ramis palmarum

proxima anno ab Incarnacione Dom
sexagesimo septimo.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagr

410.

*IV. Béla királynak a szolgagyöri vá
földet tárgyazó adománya Cuntán*

(B)ela Dei gracia Hungarie, D
Seruie, Gallicie, Lodomerie Cumani
presentibus quam futuris salutem in
noticiam tenore presencium volumus
Zochyd, Serefel et Ladizlaus, ac Des
Cunta ad nostram accedentes pres
supplicarunt, et instantissime a nobi
quadam terra Castri Zulgajauriensis
terra Bude castrensis dicti Castri
et habitatoribus destituta, sita in Con
iuxta terram ipsorum Comitis Zochy
fratrum Buda uocatam, et terram Cr
altera, prouidere dignaremur. Veru
bis de qualitate et quantitate dicte t
Marc Comitis Zulgajauriensis et Capi
et fidelium nostrorum commisimus.
ras rescripserunt; dictam terram ess
tem usui unius aratri et dimidij, et
jauriensis, prout de jobagionibus ci
nis scire ueracius potuerunt. Quam
seruicijs dictorum Comitis Zochyd, S
dedimus eisdem, donauimus et cont
dibus jure perpetuo et irreuocabilite
dam. Et mete ipsius terre, prout Ca

nostri per suas litteras rescripserunt, hoc ordine distinguntur, videlicet: Prima meta ipsius terre incipit in riuo Boloua uocato uersus occidentalem plagam, et iuxta terram Cruciferorum cum metis continuis tendit uersus partem orientalem, et ibi in quodam fruteto tenet metam cum terra, que pertinet ad villam Touthsuk, et iuxta eandem terram vergit cum metis continuis declinans uersus septemtrionem, et ibi circa quandam uiam, que descendit de Sancto Vito, contiguatur terre ipsorum filiorum Cunta, et in eadem uia transit iuxta terram eorundem usque riuulum Bolova; et ibi terminantur. In cuius rei testimonium, ut huius nostre donacionis et collacionis series salua et inuiolabilis in perpetuum permaneat; presentes concessimus litteras dupplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus Magistri Demetrij, Electi Ecclesie Albensis, aule nostre Vice Cancellarij dilecti et fidelis nostri, anno Domini M°CC°LX° octauo, Regni autem nostri anno tricesimo tercio.

(Eredetie bőrhártyán, melyről a király kettős pecsétjének töredéke vörös-sárga selyemzsinóron függ; a budai kir. kamarai levéltárban.)

411.

IV. Béla király okmánya, mely szerint Nema helységnek negyedrésze Komárom várához tartozott. 1268.

— — — — In altera vero littera, videlicet dicti Comitis Nicolai similiter hic in Wyssegrad, secundo die quindenarum festi Passce Domini, anno eiusdem millesimo tercentesimo septuagesimo secundo emanata tenorem quarundam litterarum priuilegialium Capituli Budensis feria quinta proxima ante dominicam Ramispalmarum, anno Domini millesimo tercentesimo quadragesimo septimo confectarum, seriem et continenciam quarundam litterarum priuilegialium domini Bele

olym Regis Hungarie, anno ab Inca
ducentesimo sexagesimo octauo em
uerbo ad uerbum transcribencium i
clausala adinueniebatur : Item vill
de Komaron in quarta parte, cum
pertinentibus ad eandem. Cuius ter
populis Ducatus, et transit per aqu
Thon, et venit ad villam Kezeu, ind
vsque Danobium ; in superiori aute
taneus est Corrardus Comes. Hys i

(Szepe- országbíró egy 1376-ik
ics László szivességéből.

412.

IV. Béla király János comesnek S
földét oda adományo

(Hazai Okmánytár I. 1

413.

István ifjabb királynak Voyszló földét tárgyazó adománya Nempti nemzetségbeli Miklós comes számára. 1268.

(N)os Nicolaus de Gara Regni Hungarie Palatinus et Judex Cumanorum stb. quod in Congregacione Generali Magnifici domini Nicolai Kont olym similiter dicti Regni Hungarie Palatini Vniuersitati Nobilium Comitatus de Baranya feria secunda, videlicet in festo Beati Mathei Apostoli et Ewangeliste anno Domini M°CCC° septuagesimo preterita prope villam Nogfalu per ipsum celebrata, Jacobus filius Nicolai de Nempty stb. proposuit isto modo; quod religiose domini sanctimoniales Claustri Beate Virginis de Insula Leporum quandam possessionem suam Vayzlo vocatam in Districtu Ormaukuz in dicto Comitatu existentem ipsum de jure contingentem occupatiue detinerent stb. Quo percepto Stephanus filius Ladislai amministratur prouentuum villarum dictarum dominarum coram ipso domino Nicolao Palatino comparendo in personis earundem respondisset ex aduerso, quod prescripte domine in facto annotate possessionis Vayzlo efficacia haberent instrumenta stb. (Ennek folytán Konth Miklós nádor úgy ítélvén) ut prescripte domine dicta litteralia earum munimente in octauis festi Sancti Martini confessoris tunc affecturis in Curia Regia sui in presencia exhibere tenerentur stb. (az ügynek többszöri elnapoltatása után, végre az) ad presentes octauas festi Beati Georgij martiris deuenisset stb. prefatus Jacobus filius Nicolai presente fratre Dominico amministratore prouentuum possessionum ipsarum religiosarum dominarum stb. quasdam quinque litteras omnino priuilegiales nostrum judiciarium produxit in conspectum stb. Quarum prima stb. (lásd IV. Béla király 1244-ki privilegiumát, mint fentebb 407. sz. a.) Secunda vero videlicet annotati domini Stephani junioris Regis Hungarie anno Domini M° CC LX° octauo confecte series explicabat inter alia, quod

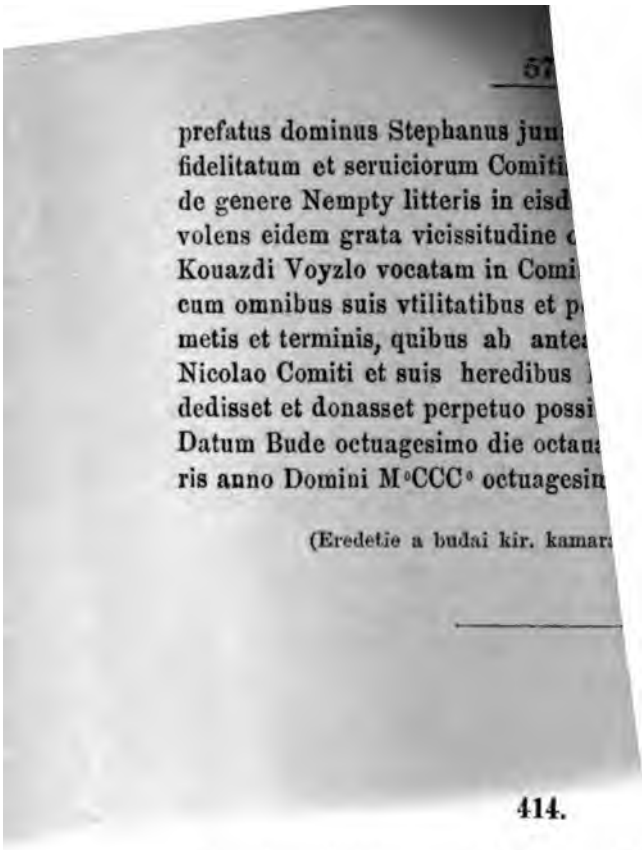

57

prefatus dominus Stephanus jun
fidelitatum et seruiciorum Comiti
de genere Nempty litteris in eisd
volens eidem grata vicissitudine
Kouazdi Voyzlo vocatam in Comi
cum omnibus suis vtilitatibus et p
metis et terminis, quibus ab ante
Nicolao Comiti et suis heredibus
dedisset et donasset perpetuo possi
Datum Bude octuagesimo die octau
ris anno Domini M°CCC° octuagesim

(Eredetie a budai kir. kamar

414.

Béla szlavoniai herczegnek Blaguza hely
Márton zágrábi várjobbágy szár

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabien

415.

A győri káptalannak bizonyságlevele, hogy
eddig közös gencsi birtokukat megos

(Hazai Okmánytár I. kötet. 38. lap. Véghelyi

416.

A pozségai káptalannak bizonyságlevele, hogy Pósának özvegye és fiai bizonyos földet Gergely kenéznek eladtak. 1268.

Capitulum Ecclesie Beati Petri de Posaga omnibus Christi fidelibus presentem paginam inspecturis salutem in Domino. Vniuersitati vestre notum facimus per presentes, quod domina relicta Posa vna cum filijs suis, videlicet Gregorio et Paulo, ac Nicolao ex altero marito suo procreato ex vna parte, Gregorius kenezyus ex altera, ad nostram accesserunt presenciam; et predicta domina cum prefatis filijs suis duobus Gregorio et Paulo confessa est, se quandam terram suam inter riuulos Kenez et Duboachpathaka sitam cum omnibus vtilitatibus suis et pertinencijs ad eandem metis et terminis infrascriptis circumdatam, de consensu prememorati filij sui Nicolai, et de voluntate commetaneorum suorum, videlicet Cheb, Tarda generi sui, et Draas, coram nobis personaliter tunc astancium, nec contradicencium, pro quinquaginta marcis argenti Gregorio kenezyo vendidisse, sibi et heredibus suis perpetuo, quiete et pacifice possidendam, et ipsam pecuniam ab eodem plenarie recepisse, exclusa tantummodo porcione predicto Torda genero suo assignata. Insuper eciam quandam vineam suam in territorio Cheh sitam eidem Gregorio kenezyo ad racionem predicte pecunie sibi persolute prefata domina vendidit coram nobis perpetuo possidendam. Cuius terre prima meta incipit iuxta Dobouchpotoka, ubi est arbor pirus inferius domum Daras; inde vadit versus orientem ad Laazkerek vocatas; inde a capite vnius riuuli, qui vadit versus meridiem, et cadit in fluuium Jazuinak eundo venit ad locum, qui dicitur Kenesenuche, vbi cadit in Kenezpataka; abhinc exit de ipso potok, et declinat versus meridiem, et venit ad siluam que dicitur Bok; inde similiter ad meridiem eundo vadit, et venit ad quoddam kabjsta, quem transit, et vadit semper versus meridiem, et peruenit ad

ac iam Chernech, ubi venit ad arb
tam; inde currit versus occidentem p
venit ad clausuram ipsius aque, vbi
per eandem aquam similiter ad occide
fluuius Luqui dictus cadit ad aquam C
ipsum Luky fluuium versus aquilonem,
fluuius Wrboycha dictus iungitur ante
per eundem Wrboycha fluuium declina
qui dicitur Treztenopole; et eundem ca
dit semper versus aquilonem, donec
thaka; inde per eundem Dubochpotok
aquilone venit ad locum vbi
in eunde fluuium; inde per i
versus a eundo vadit, donec v
arborem licet ad priorem met
In cuius r riam firmitatemque
ciam et p predicte domine re
suorum in ei testimonium pres
eidem Gr nezyo concessimus s
roboratas. in vigilia festi Pen
M°CC° sexag octauo.

(Robert Károly királynak 1323. III. nonas J
Paulus et Pousa filij Nicolai, filij Gregorij
adott megerősítő privilegiumából, mely a p
»in vigilia Beati Mathey Apostoli« »Nicola
készült átiratát, és Robert Károly királynak
rij »Nicolaus filius Gregorij nobilis de Posa
erősítő okmányát is foglalja magában; a l
tárnak Zágrábban lévő ré

417.

A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy Timoté zágrábi püspök Gergely a keresztesek szent-mártoni jobbágyától négy szolgát vett. 1268.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 137. l.)

418.

A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy Juniszlav Diminuknak fia és érdektársai bizonyos földbirtokot Knezapolyai Péternek eladtak. 1268.

Capitulum Zagrabiensis Ecclesie omnibus presens scriptum inspecturis salutem in Domino. Ad vniuersorum noticiam harum seric uolumus peruenire : quod constituti in nostra presencia ab una parte Junizlao filio Diminuk, Wratk filio Lubizlai, Jacou filio Lubech, Lubizlao filio Gordesa de Brachina, et ab altera Petro filio Rodofi de Knesapola; idem Junizlaus et ceteri de parte sua prenotati quandam particulam terre eorum site subtus Doluch, contiguam terre predicti Petri, confessi sunt se vendidisse predicto Petro, et per eum suis heredibus heredumque successoribus iure perpetuo possidendam pro quidecim pensis denariorum Zagrabiensium, quorum singule quinque pense marcam tunc temporis faciebant, quas se dixerunt ab eodem plenarie recepisse. Prima vero meta terre vendite, sicut partes nobis retulerunt, incipit ab oriente a metis terre Petri supradicti, que Kenesapola nuncupatur; inde procedit versus orientem iuxta terram Radoan, et ascen-

dit paruum montem ad arborem hraz
nucis; inde descendit per paruam va
arborem brezt; inde procedit et venit
inde transit riuulum vnum et ascendit
habet arborem pomi siluestris, sub qu
uertitur ad septemtrionem, et iuxta m
torum procedit et venit ad fontem q
nuncupatur; inde in eodem fonte pro
cium venit ad arborem pini; inde pro
tur Zlatina; inde iuxta metas Coztizl
latus montis venit ad uirgultum quod
cedit supra et arborem nucis, et veni
supradicti. Astiterunt eciam commet
cet Mark filius Marci Comitis, et Rod
se et omni generacione sua uendicion
ratificantes vnanimiter approbarunt.
presentes ad instanciam parcium con
nimine roboratas. Datum die domi
Michaelis Archangeli anno ab Incarn
ducentesimo LX° octauo.

(Eredetie bőrhártyán, a pecsét elveszett;
tárnak Zágrábban lévő

419.

*Mária királyné Dezka földtért a bud
vizsgáltatja. 1268.*

(A gróf Zichy család Okmánytára I. köt. 15

420.

Mária királyné kiküldött birái által a tárnokvölgyi földtérhez tartozó Dezka birtok iránt a budavárbéli polgárokat esküre kötelezte'i. 1268. körül.

(A gróf Zichy család Okmánytára I. köt. 16. l. Nagy Imre közleménye.)

421.

Olivér mester IV. Béla királynak jelenti, hogy a berki és dezkai határokból a budavárbéli polgárok által Tárnok földéhez elfoglalt birtok iránt folyamatban lévö perben a feleket a király elé megidézte. 1268. körül.

(A gróf Zichy család Okmánytára I. köt. 15. l. Nagy Imre közleménye.)

422.

A budai káptalan bizonyítványa arról, hogy a budavárbéli polgárok Duska föld iránt a nekik oda ítélt esküt nem tették le. 1268. körül.

(A gróf Zichy család Okmánytára I. kot. 18. l. Nagy Imre közleménye.)

426.

IV. Béla királynak szabadalma a zágrá
megyei népei számára.

(Tkalcsics, Monum. historica Episcopatus Zag

427.

IV. Béla *erősíti II. Endre*
egyhc *árgyazó 1217-ki pri*

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis
a 94. számot.)

428.

IV. Béla királynak itéletlevele, melylyel
nemzetségbeliek és a Lég s Potonyban lal
közt bizonyos peres ügyet eli

Bela Dei gracia Hungarie, Dalm
Seruie, Gallicie, Lodomerie, Cumanieq
sens scriptum i utem in om

honoris nostri fastigia querimus prudenter extollere, et cuique subiectorum nostrorum ius suum tribuimus, et ipsorum indempnitati consulimus preuia racione. Eapropter notum facimus per presentes vniuersis, quod cum inter nobiles de genere Salomon de villa Vata ex vna parte, et vduornicos nostros de Chollocuz de villis Leg et Poton super quadam terra paludosa susscitata fuisset materia questionis, et ea primo coram Laurencio Palatino Comite Symigiensi dilecto et fideli nostro, et postmodum coram nobis fuisset diucius uentilata; tandem quia ijdem nobiles se fuisse in possessione illius terre contenciose, nec per instrumentum aliquod, nec per raciones aliquas efficaces constare — — — nullatenus potuissent, sed eisdem vduornicis nostris in possessione illius terre existentibus metas eiusdem terre destruxerant nobiles antedicti; decreuimus, ut ijdem vduornici ad possessionem illius terre inducantur iterato, et eisdem restituatur pleno iure. Quam quidem terram eisdem vduornicis nostris per fidelem nostrum Michaelem Comitem de Zoulum sub testimonio Capituli Posoniensis fecimus assignari. Cuius terre mete, prout in litteris Capituli Posoniensis vidimus contineri, hoc ordine distinguntur : Prima meta incipit a parte occidentali a quadam uena, que Eper uocatur, et iuxta ueterem metam noua meta est erecta; ex inde uadit ad ueterem metam ad partem orientalem ad locum qui *aruk* uocatur, et iuxta illam ueterem metam, que destructa apparuit, noua meta est erecta; deinde uadit ad uiam, que *altaluth* uocatur, vbi eciam similiter destrucciones metarum apparuerunt, et est ibi erecta noua meta; et exinde progreditur, et uadit uersus orientem, uenit ad aquam Sard, et ibi est erecta noua meta; deinde semper procedendo uersus orientem venitur ad locum, qui Sardzeg vocatur, et ibi similiter apparuerunt destrucciones metarum, et est noua meta erecta; et exinde uadit ad locum, qui Livkeurim dicitur, et ibi apparuerunt destrucciones metarum, et est noua meta erecta; deinde tendit ad locum qui Homuhailuk dicitur, ibi apparuerunt destrucciones metarum, et est ibi erecta noua meta; deinde progreditur et vadit ad locum, qui Fenek uocatur, et similiter ibi apparuerunt destrucciones metarum, et ibi est erecta noua meta; et deinde tendit ad insulam equorum, et ibi in loco similiter destructarum metarum *noua meta* est erecta; et exinde transit

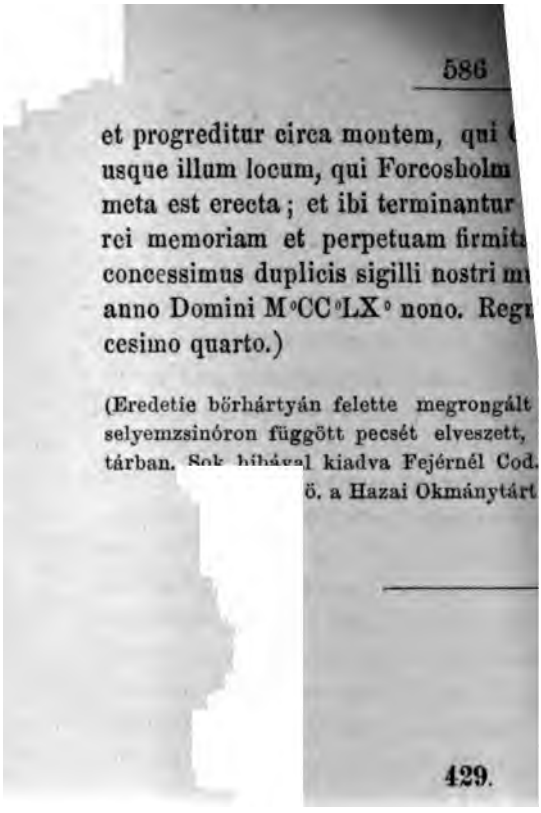

586

et progreditur circa montem, qui
usque illum locum, qui Forcosholm
meta est erecta; et ibi terminantur
rei memoriam et perpetuam firmit
concessimus duplicis sigilli nostri m
anno Domini M°CC°LX° nono. Regn
cesimo quarto.)

(Eredetie börhártyán felette megrongált
selyemzsinóron függött pecsét elveszett,
tárban. Sok hibával kiadva Fejérnél Cod.
ö. a Hazai Okmánytárt

429.

Béla szlavoniai herczeg három helysé
egyháznak Bratonának fiai és u

Bela Dei gracia Dux tocius
Croachie universis presens scripti
in Domino. Ad universorum notic
mus pervenire : quod cum Duc
Dalmachie et Croachie ex volun
nostri Bele Quarti, Regis Hunga
mus, nobis in Zagrabia existentibus
Bratona, iuxta fluvium Jalseueth exi
cum filiis suis, Torcha cum filiis
Velizlou, Gerdos cum filiis suis, M
Ozul, Wlk, et ibidem iuxta dictum fl
cum filio suo, Brathk et aliis co
Neudasa, item filii et nepotes Cl
Wlchina, Otho et filii Wlcodrug, i
goy, Wlksa, Pubisa, Gurdaueth ac
torum in tribus villis contra Capitu

bienses nobis acclamarunt : quod ipsos, cum fuissent iobagiones Castri Zagrabiensis, dictum Capitulum et Canonici de novo violenter occupatos detinerent. Quorum assercionibus auditis, dictum Capitulum et Canonicos ad nostram presenciam fecimus evocari, et terminis quibusdam interlapsis, in termino tandem perhemptorio supradictis hominibus eadem allegantibus, dicti Canonici proposuerunt, prescripcionem legitimam allegantes, quod terram trium villarum supradictarum et ipsos a quinquaginta annis minus uno, ipsi et Ecclesia Zagrabiensis pacifice possedisset; et hoc per litteras patris nostri, et per litteras Serenissime matris nostre Regine Vngarie ipsis presentibus probaverunt. Nos autem habito consilio cum Baronibus nostris, nobis tunc considentibus, quia dicti filii Bratona et alii ex parte eorum prenotati nec inter(r)upcionis litteras presentare poterant, nec aliquas raciones, que pro ipsis facerent allegare, sed tantummodo verba proferebant, licet propter litteras domini Regis et Regine dictos homines et terram dicto Capitulo relinquere debuissemus possidendos, sicut et in possessione fuerant; tamen ut clamoribus eorum satisfiat, ad maiorem cautelam et rei evidenciam sex homines maiores de Capitulo, ex quibus tres supradicti homines eligerent, et alii tres ex Capitulo assignati, prestarent sacramentum super eo, quod dicta Ecclesia terras dictarum trium villarum a quinquaginta annis minus uno pacifice possedisset. Et in loco sacramenti Magister Petrus Zagrabiensis, Magister Nicodemus de Kemnuk Archidiaconi, et Magister Drisa Lector Ecclesie Zagrabiensis, per dictos homines nominati et assumpti; Magister Buza Cantor, Magister Mychael, Custos Ecclesie Zagrabiensis, et Magister Benedictus Archidiaconus de Guerche, licet prefati homines se culpabiles proclamassent, coram Capellano nostro Saulo sacerdote ad hoc deputato et sacramentum eis remittere voluissent, nichilominus dicti Magister Petrus et alii supranominati de iuris sui beneficio confidentes, coram dicto Capellano nostro Saulo sacerdote iuraverunt in maiori Ecclesia in altari Sancti Regis super eo, quod terram dictarum trium villarum Ecclesia supradicta a quinquaginta annis minus uno quiete et pacifice possedisset. Nos autem meritis cause et allegacio*nibus parcium* plenius intellectis, habito

consilio Baronum nostrorum, supradictas villas cum pertinenciis suis adiudicavimus Capitulo memorato, parti adverse perpetuum silencium imponendo. Et si umquam aliquis ex ipsis vel heredibus ipsorum questionem aliquam movere acceptaverint super possessionibus supradictis, tamquam calumpniatores sine aliqua excusacione modis omnibus puniantur. Ne igitur huius rei series processu temporis per quospiam valeat in dubium revocari, in perpetuam huis rei memoriam presentes litteras supradicto Capitulo concessimus sigilli nostri munimine roboratas. Datum Zagrabie anno Domini MCCLX. nono.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 147. l.)

430.

Béla szlavoniai herczegnek négy helységet tárgyazó itélete Pribiszló comes özvegye és a zágrábi káptalan közt. 1269.

Bela Dei gracia Dux tocius Sclauonie, Dalmacie et Croacie omnibus presens sriptum inspecturis salutem in vero salutari. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire : quod cum relicta Pribizlai Comitis, nomine Lilium assistentibus sibi generis suis, Egidio videlicet filio Berizlai, Alexandro filio Cozme de genere Tyboldi, et Ivan filio Salamonis, traxisset coram nobis fideles nostros Capitulum videlicet Zagrabiensis Ecclesie in causam, impetendo eosdem super quatuor villis : Casna Superiori, Blagusa, Novo Predio vocatis et Insula cum portu in Zaua, quas dictum Capitulum, sicut iidem affirmabant, habuit a quinquaginta annis, tenuit pacifice et possedit. Tandem dicta relicta Pribizlai et generi sui, qui racione quarte, quam debitam suis uxoribus in dictis villis coram nobis vendicabant, propter bonum pacis huius-

modi forma composicionis inter eos et memoratum Capitulum ex nostra permissione intervenit; quod Capitulum Zagrabiensis Ecclesie pro eo, quod progenitores relicte Pribizlai Ecclesie fideliter serviverint et devote, et ab eadem Ecclesia enutriti fuerint et eciam educati, nulla iuris necessitate coacti, sed dumtaxat sola pietate ducti, et ut vexacionem redimere valeant, solverunt, numeraverunt et tradiderunt eidem relicte Pribizlai triginta quinque marcas, et suis generis prescriptis Egidio decem et octo marcas, Alexandro decem et octo marcas, et Ivan totidem marcas, quas iidem confessi sunt se recepisse et eciam plenarie habuisse. Renunciantes coram nobis pure et spontanee omni iuri, questioni seu accioni, quod vel que eisdem in dictis villis competebat vel competere videbatur contra Ecclesiam prenotatam. Obligaverunt insuper se Egidius et socii eiusdem nomine suo et nomine uxorum suarum ac heredum, pro qua quarta dictum Capitulum impetebant, quod tam ipsi quam heredes eorum heredumque successores contra omnes tam propinquos quam extraneos, si qui super quarta quam eorum uxoribus in memoratis villis seu terris deberi dicebant vel occacione earumdem moverent deinceps quocumque modo vel ingenio contra Capitulum antedictum questionem; iidem suis laboribus et expensis Ecclesiam Zagrabiensem indempnem reddere, ab omnibus impetitoribus defendere et expedire teneantur. Affuit eciam Mathei, filius Boreh, nepos Kinciani filius filie sue nomine Anna, qui similiter habitis et numeratis viginti marcis ex parte Capituli supradicti racione quarte contingentis matrem suam, filiam scilicet Kinciani, quod nomine quarte in memoratis villis requirebat, cessit et renunciavit omni juri et accioni, quod vel que occasione quarte huiusmodi contra Ecclesiam Zagrabiensem eidem competere videbatur. Obligans se et heredes suos heredumque successores nomine matris sue, quod Ecclesiam Zagrabiensem super iure premisse quarte ab omnibus impetitoribus tam propinquis quam extraneis illesam et indempnem reddere, suisque laboribus et expensis expedire teneatur. Ut autem premissa composicio seu ordinacio robur perpetue firmitatis optineat, ad peticionem et instanciam partium presentes contulimus sigilli nostri munimine roboratas. Datum et actum Zagrabie, quinta feria proxi-

ma post octavas Epiphanie Domini anno gracie mille ducentesimo sexagesimo nono.

(Tkalcsics, Monum. histor. Episcopatus Zagrabiensis I. köt. 138.

431.

Béla szlavoniai herczegnek bizonyságlevele, hogy Farkas miánnak fia több szolgát részint eladott, részint átengedett topuskai apátnak. 1269.

(Tkalcsics, Monumenta hist. Episcopatus Zagrabiensis I. köt. 148.

432.

IV. Kelemen pápa a magyarországi rendeknek, a tizedeket tigyazó, s az egyházra nézve hátrányos intézkedését semmisnyilatkoztatja. 1269.

Nos Philippus Dei gracia Strigoniensis, Stephan Colocensis Archiepiscopi, Lampertus Agriensis, Paulus V primiensis, Philippus Vaciensis, Lodomerius Waradien Episcopi, significamus quibus expedit omnibus presencii per tenorem : Nos et omnes Episcopos Regni Vngarie rec pisse litteras Apostolicas sub hac forma :

Clemens Episcopus servus servorum Dei venerabilib fratribus Archiepiscopis et Episcopis et dilectis filiis ceter Prelatis Regni Vngarie salutem et Apostolicam benedic onem. Inter ceteras dotes graciarum ubertate plenas fecundas, in quibus superna disposicio voluit Ecclesias hon ari, dotavit eas beneficio libertatis, cuius privilegium

otius affectamus in suo vigore persistere, quo in eius lesione i qua referri sibi contingeret, durius gravaremur. Ad hec gitur, sicut expedit, animum convertentes, id, quod sicut ad ostrum pervenit auditum, Barones et alii nobiles dicti Regni, Divine legis institucionem pervertere non verentes in preiudicium libertatis ecclesiastice duxerant statuendum, videlicet: nt decime non solverentur Ecclesiis iuxta morem et ipsius Regni consuetudinem pacifice diutius observatam; et carissimi in Christo filii nostri Bela et Stephanus, Vngarie Reges illustres auctoritate Regia confirmarant, corporali prestito iuramento, quod illud observarent et facerent a suis subditis observari; omnino irritum et innane decernimus, dictum iuramentum temerarium reputantes, et ipsos Reges decernentes ad observacionem ipsius aliquatenus non teneri. Quocirca, prout nostrum nos hortatur officium, vobis per Apostolica scripta firmiter precipiendo mandamus, quatenus vos universi et singuli circa tuicionem libertatis ecclesiastice ac defensionem iurium ecclesiasticorum sollicite vigilantes, latas seu ferendas propter hoc a nobis comuniter vel divisim excommunicacionis vel interdicti seu quascunque sententias inviolabiliter observetis, et faciatis alterutras sententias, quantum in vobis fuerit, observari, et Ecclesias vobis subiectas, et clericos earumdem prout ad vestrum spectat officium in suis iuribus et libertatibus defendatis. Decimas nichilominus eisdem Ecclesiis iuxta morem et consuetudinem patrie debitas ab ipsarum Ecclesiarum parochianis exigere nullatenus obmittentes, non obstante aliquo statuto contrario a laicis super hec edito, litteris Regum Regni Vngarie ac Regum eorumdem iuratorum prestatione vallato. Preces igitur et mandatum apostolicum super hiis taliter adimplere curetis, quod vos de negligencia redargui sed de sollicitudine commendari potius valeatis. Pro certo sciturі, quod si secus per vos fieri contingeret, defectus vester posset in penam et dispendium redundare. Datum Viterbii VIII. kalendas Octobris, Pontificatus nostri anno quarto.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 143. l.)

433.

Fülöp ravennai érsek és apostoli követ Gausono paduai kanonoknak, ki ragusai érseknek választ érsekségre nézve egyházi meghatalmazást ad.

Philippus Dei et Apostolice Sedis gratia Rav
Archiepiscopus, Apostolice Sedis Legatus, viro di
dree Gausono Canonico Paduano salutem in Domin
net nos cura sollicitudinis commissi nobis officii, ut
tas Ecclesias infra Legationis nostre terminos posi
derationis intuitum dirigamus; sed eo amplius ci
nobilia membra Romane Ecclesie vigilare nos con
ab ipsis plus exigitur, cum eis noscatur probabiliter
missum. Cum igitur Ecclesia Ragusina vacante ad i
men sis assumptus; nos volentes, ut ipsa Ecclesia,
tropolitana existat, tam in se, quam in subiectis sib
non patiatur defectum, curam et administrationem
clesie tam in spiritualibus, quam in temporalibus, a
qua fungimur, tenore presentium, intuitu et conte
Illustris et Magnifici viri domini Laurentii Teop
Ducis Venetiarum tibi fiducialiter duximus comm
sperantes, ut, cum ad eandem Ecclesiam sis elec
maiori affectione diligas, et circa ipsius commoda
affectu te debeas exercere. Ad predictam eius curam
nistrationem tibi committendam illa ratio nos indu
ipsius Ecclesie Capitulum te duxit in suum Archie
concorditer eligendum. Tu ergo, tanquam vir pru
nunc eandem curam et administrationem suscipias,
et singula in spiritualibus et temporalibus facias,
credideris et videris expedire, ut preter retribution
premium consequaris ab hominibus nomen bonum
dictores monitione premissa per censuram eccle
compescendo. In cuius rei testimonium presentes

fecimus sigilli nostri munimine roborari. Datum Ravenne II. kalendas Maii anno M°CC° sexagesimo nono, indictione XII.

(Farlati, Illyricum Sacrum IV. köt. 111. l.)

434.

Ernei országbiró azon duruzmoti részbirtokot, melyet az idevalók Tódor comestől elvettek, annak visszaitéli. 1269.

(Hazai Okmánytár I. köt. 41. l.; néhai Ráth Károly közleménye.)

435.

Detrik zágrábi főispánnak bizonyságlevele, hogy Zochnak fiai Sepnicha örökbirtokukat Endre comesnek eladták. 1269.

Nos Detricus Comes Zagrabiensis notum facimus quibus expedit universis: quod constitutis in nostra presencia ab una parte Endrech Terrestre Comite, et ab altera Zork, Descen, Crican, et Zoderin, filiis Zock, iidem filii Zock quandam particulam terre sub metis infrascriptis, de terra eorum hereditaria in Zepniche, confessi sunt se vendidisse Endrech Comiti supradicto, et per eum suis heredibus heredumque successoribus iure perpetuo possidendam, pro quindecim pensis denariorum Zagrabiensium, quorum singule quinque pense marcam tunc temporis faciebant, quas se dixerunt ab eodem plenarie recepisse. Astiterunt eciam commetanei terre

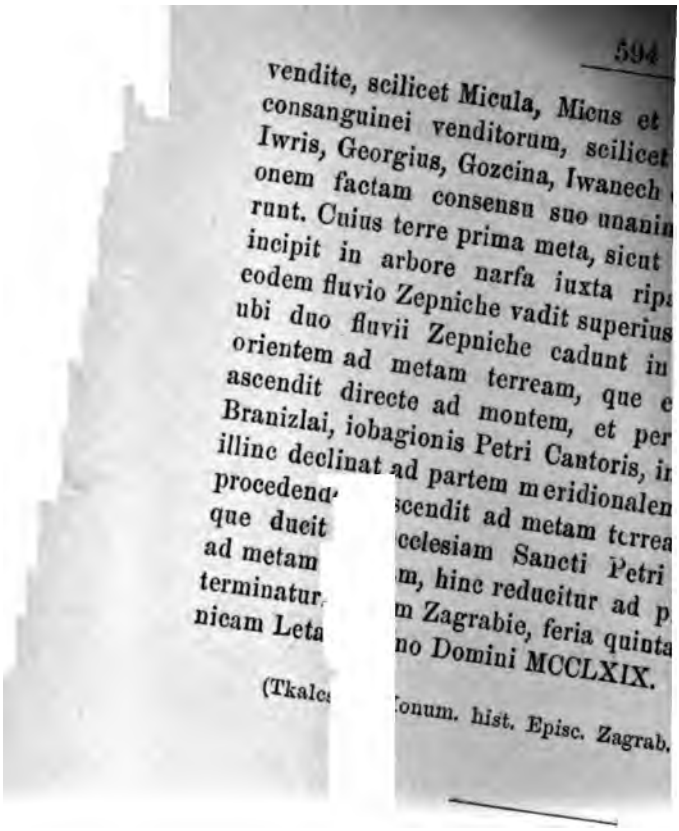

594

vendite, scilicet Micula, Micus et
consanguinei venditorum, scilicet
Iwris, Georgius, Gozcina, Iwanech
onem factam consensu suo unanim
runt. Cuius terre prima meta, sicut
incipit in arbore narfa iuxta ripa
eodem fluvio Zepniche vadit superius
ubi duo fluvii Zepniche cadunt in
orientem ad metam terream, que e
ascendit directe ad montem, et per
Branizlai, iobagionis Petri Cantoris, in
illinc declinat ad partem meridionalem
procedend scendit ad metam terrea
que ducit celesiam Sancti Petri
ad metam m, hinc reducitur ad p
terminatur m Zagrabie, feria quinta
nicam Leta no Domini MCCLXIX.

(Tkalc onum. hist. Episc. Zagrab.

436.

Az orodi káptalannak bizonyságlevele, hogy A fia Varsánd-i részbirtokát rokonainak Ompud eladta. 1269.

(A gróf Zichy család Okmánytára I. köt. 19. l. Végl leménye.)

437.

A pécsi káptalannak bizonyságlevele, hogy Timoté zágrábi püspök bizonyos Vaska melletti földet Orbán Pobradnak fiától vett. 1269.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 142. l.)

438.

A raguzai káptalan újonnan választott érsekét Gausano Endrét üdvözli. 1269.

In nomine Domiui Amen. Anno ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi M°CC°LX° nono, mensis Junii die quarta intrante, inductione XI., presentibus Andrea de Zerev, Marino filio Viti Sorgo, Prepreda Matthei dicto de Ragusio, et aliis; Presbyter Donatus Sancte Hieremie de Venetiis presentavit et dedit quasdam litteras domini Philippi Dei et Apostolice Sedis gratia Archiepiscopi Ravennatensis sigillo cereo sigillatas Capitulo Ragusino, tenor quarum talis est:

Philippus stb. viro discreto Andree Gausonio stb. Admonet nos stb. (mint fentebb 433. sz. a.)

Quibus visis et lectis et diligenter intellectis, habita diligenti deliberatione inter eos de Capitulo, unanimiter et concorditer, nullo penitus addicente, laudaverunt, acceptaverunt, ac etiam approbaverunt administrationem factam per dominum Legatum de persona domini Andree antedicti; et ad maiorem certitudinem mandaverunt hoc instrumentum

sigillo Capitulari communiri. Datum est hoc in sala Archiepiscopatus Ragusini.

Ego Nicolaus Sanctorum Apostolorum Presbyter et Notarius his predictis interfui et rogatus scripsi, complevi et roboravi.

(Farlati, Illyricum Sacrum VI. köt. 111. l.)

439.

A veszprémi káptalannak bizonyságlevele, hogy Zák nemzetségbeli Pósa Bere nevü birtokát, veszprémi malomrészét, s néhány szolgáit és szolgálóit Zák nemzetségbeli Konrád mesternek elörökítette. 1269.

(Hazai Okmánytár IV. köt. 46. l. Véghelyi Dezső közleménye.)

440.

A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy Vratiszlav Jákónak fia zagoriai birtokát Ivanka comesnek eladta. 1269.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrabiensis I. köt. 141. l.)

441.

A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy Timote zágrábi püspök több Kamarchiai lakost a kiközösítés büntetése alól felmentette. 1269.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I. köt. 139. l.)

442.

IV. Béla király a pannonhalmi monostor Dienes birtokát Pozsonyvármegye törvénykezési hatósága alól kiveszi. 1270.

(Hazai Okmánytár IV. köt. 48. l.; néhai Ráth Károly közleménye.)

443.

IV. Béla király megerösíti Timotét zágrábi püspököt Vaska melletti birtokában. 1270.

(Tkalcsis, Monum. histor. Episc. Zagrab. I. köt. 151. lap. V. ö. a pécsi káptalannak 1269-ki bizonyságlevelét, mint fentebb 437. sz. a.)

444.

István ifjabb királynak Csepántelek birtokot tárgyazó adománya Mátyás, Senete fia számára. 1270.

(A gróf Zichy család Okmánytára I. köt. 21. l. Véghelyi Dezső közleménye.)

445.

Henrik szlavoniai bánnak itéletlevele, mely szerint a zágrábi püspök és a petrinai vendégek a tizedek tárgyában törvényeskezésileg egyezkedtek. 1270.

Nos Henricus Banus tocius Sclavonie significamus universis quibus expedit memorie commendantes presencium per tenorem : quod cum Petrus, filius Rodolphi, Maior ville de Petrina et cives de eadem villa, ac alii homines ad ipsam spectantes, qui terrestres dicuntur, denegassent dare decimas suas in specie venerabili patri domino Thimotheo Episcopo Zagrabiensi, frugum scilicet, vini, millii, apum et minuta earumdem, kytas videlicet, gallinas et decimam de custodia porcorum, que wlgo polyche dicuntur, ac decimam tributi fori, nec non mediam decimam precessorie, que vicesima dicitur, prout alias dare et solvere consveverant, et decimam agnorum ; et propter hoc idem dominus Episcopus premissis legitimis ammonicionibus et induccionibus salutaribus, sicut moris est, cum proficere non potuisset cum eisdem, et senten-

ciam excommunicacionis tulisset in scriptis in certas personas de eadem villa Petrina, et interdicti contra totam villam, et homines terrestres ad ipsam villam spectantes; tandem procuratore seu nuncio venerabilis patris domini Thimothei Episcopi memorati ex parte una, et Petro Maiore ville de Petrina, ac quibusdam aliis civibus de eadem villa, dicto villico nomine ville assistentibus, scilicet Woyn, Pousa, filio Sydonin, coram nobis constitutis ex altera; idem Petrus de voluntate hospitum de Petrina, ac socii eiusdem predicti, qui secum in presenciarum aderant, prestito sacramento tactis sacris codicibus ewangeliorum, sicut iidem coram nobis sunt confessi ad cor redeuntes, assumpserunt de voluntate, ut premisimus, consensu beneplacito ac expresso mandato hospitum eorumdem: quod deinceps in antea omnium rerum suarum iustas decimas frugum, scilicet, vini, agnorum, apum, ac de custodia porcorum, que polyche dicuntur, dabunt in specie tam ipsi hospites, quam ad eosdem spectantes, qui terrestres dicuntur. Item pro minutis decimis, millii scilicet, kytarum et gallinarum, tam ipsi hospites, quam alii homines terrestres ad ipsam villam spectantes, ac eciam scllarii eorumdem hospitum de singulis fumis, singulos duos denarios dare et solvere tenebuntur. Alias vero decimas premissas dare in specie debebunt secundum modum superius annotatum. Ad hec assumpsit idem Petrus, Maior Ville, et predicti socii eiusdem, nomine predicte ville et mandato, quod racione decime tributi fori ville sepedicte, tam ipse Maior Ville, quam alii qui fuerint pro tempore constituti, dicto domino Thimotheo Episcopo vel eiusdem successori, aut certo homini eiusdem domini Episcopi singulis annis singulas tres pensas denariorum Zagrabiensium circa festum Sancti Martini dare et solvere debebunt. In quibus omnibus premissis et singulis premissorum se debitores coram nobis recognoverunt se debere premissa omnia et singula premissorum sunt confessi; obligantes se iidem nomine et mandato dictorum hospitum de Petrina, quod omnia premissa tam ipsi quam eorum heredes inviolabiliter observabunt. Et ut presens ordinacio robur obtineat firmitatis, ipsam pro maiori rei certitudine ad instanciam parcium nostri *sigilli munimine duximus* roborandam. Datum et ac-

tum in Selen, quinta feria proxima post dominicam Invocavit anno Domini MCCLXX.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I. köt. 149. l.)

446.

A budai káptalannak bizonyságlevele, hogy Martonvásári Gergely fekvő birtokát a Sz. Mária szigetén lévő apáczazárdának hagyományozta. 1270.

A B C D

Omnibus in Christo pie uiuentibus Capitulum Budensis Ecclesie salutem in Domino sempiternam. Vniuersitati uestre tenore presencium duximus declarandum, quod quidam Gregorius nomine de villa Mortunvasara in nostra personaliter constitutus presencia, confessus est; quod possessiones suas, videlicet totam terram suam Thordos uocatam metis et signis circumquaque distinctam, et vineas suas, ac omnia bona sua mobilia et immobilia, in quibus neminem cognatorum suorum aliquid iuris dicit habere, sororibus de Insula Sancte Marie pro remedio anime sue, eo quod heredum careret successione, reliquit et dimisit perhenniter possidenda. Ita tamen, quod quamdiu idem Gregorius et vxor sua vixerint, de redditibus ipsarum suarum vtentur et fruentur pro arbitrio sue uoluntatis; et si alterum eorum mori contingat, alter qui superstes fuerit, eodem modo de redditibus ipsarum possessionum usque ad tempora vite sue perfruetur; si uero ipsum superstitem mori contingat, memorate possessiones in ius et dominium dictarum sororum, sicut prediximus, deuoluentur pleno iure possidende. In cuius rei memoriam prefato Gregorio instanter petente litteras presentes concessimus sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus Magistri Ambrosij Scola-

...sici Budensis anno Domini M°CC° septuagesimo. Nicolao Cantore, Petro Custode, Beden Decano, Scela sacerdote, Damiano et Petro Magistris, ceterisque Canonicis existentibus.

(Eredetie bőrhártyán, zöld selyemzsinóron függő pecsét alatt; a budai kir. kamarai levéltárban.)

447.

A budai káptalannak bizonyságlevele, hogy Nanabezter nemzetségbeli Demeter Sóskút nevü peres földre nézve a Sz. Mária szigetén lévő apáczazárdával barátságosan egyezkedett. 1270.

A B C D

Nos Capitulum Budensis Ecclesie significamus, quod fratre Nicolao procuratore sororum de Insula Sante Marie pro eadem Ecclesia ab una parte, et Demetrio filio Bezter de genere Nanabezter de villa Berky ex altera, coram nobis personaliter constitutis proposuerunt; quod in causa, quam dictus Demetrius pro quadam terra Souskut uocata contra memoratas sorores de Insula Sancte Marie mouerat, quam terram nobilis matrona, relicta videlicet Magistri Nane, Ecclesie Beate Marie Virginis de Insula antedicta pro remedio anime sue legauerat, taliter conuenissent: quod predictam terram prenotatus Demetrius cum suis omnibus vtilitatibus, quas de proprijs laboribus et expensis in ipsa terra parari fecerat, usque ad tempora vite sue possidebit, defuncto uero Demetrio absque heredum successione eadem terra in ius Ecclesie Beate Marie de Insula deuoluetur; si autem idem Demetrius filium superstitem habuerit, si eidem filio placuerit, terram antedictam cum omnibus super eadem terra hedificatis uel plantatis, prout eadem terra fuerit tunc temporis estimata, liberam habet redimendi facultatem, tocius terre precio memoratis sororibus in solidum persoluto. Super quo facto partibus sic vo-

lentibus et petentibus litteras pre
nostri munimine roboratas. Datum
brosij Scolastici Budensis, anno Do
Nicolao Cantore, Petro Custode, B
dote, Damiano et Petro Magistris, cet
tibus.

(Eredetie bőrhártyán, melyről a pecsét
a budai kir. kamarai lev

448.

A pécsvára ... tnek bizonyságlevele,
érdektársai ... Tamás és érdektársaiva
per... k iránt egyességre lépt

(A gróf Zichy család Okmánytára I. köt. 25. l. Nag

449.

A keresztesek új-udvari konventjének biz
Bakolnuki Moys mester Bakolnukban lévő k
és Geletiének zalamegyei várjobbágyoknak

Nos frater Albertus Preceptor Dom
Noua Curia memorie commendantes signi
quod constitutis coram nobis Magistro Mo
Bakolnuk ab vna parte, Ysen ... n et

gun jobagionibus Castri Zaladiensis de eadem Bakolnuk ab altera, idem Moys uiua uoce confessus est, se reliquisse ac dimisisse illas duas vineas sitas in Bakolnuk in terra eorundem, pro quibus ipsos in causam atraxerat, Ysep et Gelechie supra dictis et ipsorum posteritatibus perpetualiter et pacifice possidendas. Que quidem vinee quondam per eosdem prefato Moys vendite fuerant, et postmodum ab eodem iusta empcione Ysep et Gelechie prefatis reuolute, prout partes oretenus affirmarunt. Quarum etenim vinearum vna, Ysep videlicet antedicti, que Cueszolen dicitur, iacet versus Woyuoda ad quandam vallem fagineam, habens vnum finem ad orientem, alterum vero ad occidentem; altera autem, scilicet vinea eiusdem Gelethie iacet infra Scekfa inter duas vias, cuius finis vnus protenditur ad meridiem, et alius ad aquilonem. Hoc adiecto, quod si fratres memorati Moys, aut ipsorum successores, Ysup et Gelechie prenotatos racione prescriptarum vinearum impetere attemptauerint, idem Moys aut ipsius heredes tenentur ipsos in causis omnibus expedire. In cuius rei memoriam et munimen perpetuum ad peticionem parcium presentes concessimus litteras sigilli nostri munimine roboratas. Datum anno gracie M°CC° septuagesimo.

(XIV. századi másolat a budai kir. kamarai levéltárban.)

450.

A zágrábi káptalannak bizonyságlevele, hogy a topuskai apát megbízottjai, és Marianus Hirink comes fia, Jarowel és Powonia helységek határai iránt barátságosan egyezkedtek. 1270.

Capitulum Zagrabiensis Ecclesie omnibus presens scriptum inspecturis salutem in Domino. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire: quod constituti

in nostra presencia ab una parte
Toplicensis, et frater Guillermus,
pro se et fratribus dicte Ecclesi
Marinus, filius Comitis Hirink pr
scilicet et Johanne, asseruerunt
et mota questione inter ipsos, e
que inciderunt in eadem super li
que est Marini et fratrum suar
Abbatis, vocatarum, et de aliis un
inter easdem partes adusque
arbit t Johanne Comite
lesie, filio Berizlaii ex
suoru Torda eciam et Po
in col bitrii assumptis, a
sunt ad quam observa
garunt et remota cuiusvis
pacis quod neutra parciu
age t facultatem med
pr ubscriptis, in quas
rum p ut partes nobis retu
nomine Pulchina, ubi habet du
sunt due mete terree ; inde proced
ad lacum, qui Lokeu nuncupatur;
super quem sunt due mete terree
iuxta fontem, et venit ad rivulu
mete terree; in eodem rivulo ascen
inde ascendit magnum montem
quam sunt due mete terree ; in ea
monte procedit per frequentes met
exit de via et descendit in vall
terreas; inde ascendit ad cacu
cacumine per frequentes metas ter
duas arbores tul, sub quibus su
procedit in eodem cacumine per fi
terrearum, in quorum ultimo una
parumper ad inferiorem viam in
eadem via ad dexteram parte
fontis, ubi est arbor graber voc
terree; inde procedit ad alias dua

recte transit montem et descendit ad caput rivi, qui Marcusden vocatur, ubi habet duas metas terreas, et per eundem rivulum Marcusden descendit in rivum, qui Jorawel nuncupatur, et ibi commetacio finem habet; remanente secundum processum antedictum terra Marini a dextera parte, et terra Ecclesie a sinistris. In cuius rei testimonium presentes ad instanciam parcium contulimus sigilli nostri munimine roboratas. Datum feria quarta ante Rogaciones anno ab Incarnacione Domini MCC septuagesimo.

(Tkalcsics, Monum. hist. Episc. Zagrab. I. köt. 150. l.)

451.

IV. Béla királynak parancsa H. királyi fölovászmester és mosoni főispánhoz, hogy Gunodi Lorándnak Mosonnak bírája ellen jogszolgáltatást eszközöljön. Év nélkül.

B. Dei gracia Rex Hungarie dilecto et fideli suo H. Magistro Agasonum suorum Comiti Musuniensi salutem et graciam plenam. Lorandus (így) de Gunod nobis significauit conquerendo, quod Guza Villicus Musuniensis in multis judicijs conuictus esset contra ipsum, et nullam justiciam ab eodem consequi potuisset. Vnde fidelitati tue mandamus precipientes, quatenus inspectis litteris judicalibus, quas idem Rolandus (így) exhibebit contra ipsum Villicum, de eodem Villico, et genero suo Herbordo, dicto Rolando facias justiciam pleniorem. Datum in Jaurino tercio octauarum Omnium Sanctorum.

Kívül: H. Magistro Agasonum suorum Comiti Musuniensi.

(Eredetie börhártyán, a zárpecsét elveszett; a budai kir. kamarai levéltárban.)

452.

IV. Béla királynak parancsa G.
hogy Sido comest javaiban olt

B. Dei gracia Rex Hungarie fi
diensi salutem et graciam. Fidelitati
pimus, q Sidov Comidem f
terra sua i Duclisa et Irev non
ordinemus illa, et eundem pociu
obtentu g nostre. Et hoc aliter
crastino S ichaelis.
Kivu Comiti Saladienhi pro

Eredetie bö a pecsét elveszett, a bu
tárban)

453.

IV. Béla királynak parancsa a pécsváradi
négy várjobbágyot, kik magukat a nyúlszige
nak felajánlották, ennek statuálja. É

B. Dei gracia Rex Vngarie fidelibu
et Conuentui Waradiensi salutem et graci
nos Pawa, Pete, Siluk et Jonas, qui se e
ones Castri de Koasth, committendo seu da
eorum Monasterio nostro de Claustro Virgin
fidelitati uestre mandamus precipiendo, qua
lao fratre Botiz homine nostro mittatis

dedignum, coram quo idem homo noster terram seu possessionem quatuor hominum predictorum statuat et assignet Monasterio nostro antedicto, dimittendo de eadem ad usum quatuor hominum predictorum, prout uidebitur; reambulet eiam ipsam terram, et metas nouas eleuet in eadem, et postmodum rescribatis nobis metas erectas seriatim. Datum Bude in quindenis Sancti Regis.

Kívül: Abbati et Conuentui Waradiensi.

(Eredetie bőrhártyán, a hátul oda nyomott pecsét elveszett; a budai kir. kamarai levéltárban.)

454.

IV. Béla királynak Biki Agabitnak szólló idézési parancsa. Év nélkül.

Nos B. Dei gracia Rex Hungarie precipimus tibi Agabito filio Pous de Bik, quatenus assumpto tecum testimonio Capituli Jauriensis vadas et cites Jan et Stephanum fratrem eiusdem, Rubinum, Achillem, Buzad et Batur de Boron, ac totam cognacionem ipsius Jan, contra Abbatem de Monte Sancte Marie de Suprunio ad nostram presenciam ad terminum competentum. Datum Posonij sexta feria proxima post mediam Quadragesimam.

(Eredetie bőrhártyán, a pecsét elveszett; a budai kir. kamarai levéltárban.)

455.

Somkút és Rozuzna helységeknek határai IV. Béla k
vilegiumának alapján. Év nélkül.

Vniuersis Christi fidelibus tam presentibus qua
presens scriptum inspecturis Colomanus Prepositus e
lum Ecclesie Strigoniensis salutem in salutis largi
vniuersorum noticiam tenore presencium volumus p
quod cum iuxta continenciam litterarum priuilegial
gnifici viri Comitis Pauli Judicis Curie domini nost
Karoli, seriem concambij quarundam possessionum S
Rnsusna, item Wamus et Olsowpanith (et pertinencia
easdem spectancium in Comitatibus Borsodiensi exis
demonstrancium et significancium stb. Nicolaus, L
Johannes et Petrus filij Benedicti filij Detrici calui;
nns, Georgius, Dominicus et (Nicolaus) filij Domin
Bubek, ac Jacobus filius eiusdem Nicolai Magistri no
Chytnuk et de Pelsewch stb. in quindenis Pasce Dor
ram nobis comparere stb. debuissent stb. (ezen alk
Somkút és Rususna fekvéséről kérdés támadván); q
predicte possessionis Somkuth et Rususna intra meta
dam priuilegij gloriosi Principis domini Bele condan
Regis Hungarie aurea bulla consignati adiacerent stb
birtokszabályozásnál zsinórmértékül vétetett.) Prefat
mete in dicto priuilegio domini Bele Regis per eosde
Alexandri in presencia dicti Comitis Pauli Judicis Cu
gie, vt dixerunt, exhibite, ac eciam in priuilegio
Judicis Curie Regie, quod nos vidimus fide oculata,
confecto, quibus prescripte possessiones Somkuth et
circumdantur, et ab alijs possessionibus separantur, c
hoc ordine protenduntur : quod prima meta est Somk
quam separatur a terra Zahy; deinde vadit ad q
locum vbi sunt tres mete veteres de terra et lapidibu
et quarta noua, per quas separatur a terra Ezeren, e

Plesench in parte meridionali; deinde vadit ad partem orientalem per berch cuiusdam montis, qui vocatur Kukenfeketh, et per eundem berch vadit ad quandam arborem paruam nomine *twlfa*, et ibi est meta; et inde vadit ad metam de terra factam, in qua est arbor nomine *twlfa*; et inde vadit ad magnam arborem, que est *twlfa*, in qua est signum crucis factum; et inde vadit ad magnam arborem eiusdem nominis, in qua est similiter signum crucis; inde vadit ad magnam arborem *twlfa* nomine, que est in meta terrea; et inde vadit ad aliam arborem *twlg*, in qua est signum crucis; inde vadit ad quendam locum, vbi sunt due mete veteres de terra facte et tercia noua similiter terrea; inde vadit ad magnam arborem, que *bykfa* dicitur, habentem signum crucis; inde vadit per eundem berch ad verticem eiusdem silue Kukenfeketh prenotate, iuxta viam Berenche, que via est ad partem terre Rususna, et ibi est meta terrea, in qua est arbor magna *twlfa* (vocata); inde descendit ad vallem Zelusberuk, inde vadit ad arborem *zylfa*, super qua est signum crucis; inde vadit ad aliam arborem eiusdem nominis, in qua est signum crucis; deinde vadit ad arborem eiusdem nominis crucem habentem; deinda vadit ad duas arbores prope ad inuicem stantes signatas signo crucis; deinde vadit ad arborem *twlfa* similiter signatam; deinde vadit ad arborem eiusdem nominis signum crucis habentem; exinde descendendo ad rippam Zelusberuk, que Kara dicitur, et ibi est terrea meta, in qua est arbor magna, que dicitur *gyrthaanfa*; deinde descendit ad quandam aquam nomine Zynica, iuxta quam est arbor *gyrthaanfa*; inde vadit super aqua — — — — potest cum sagitta — — — — — de aqua; et inde (inter)dictam aquam et alium fluuium nomine Rususna est vna meta terrea, in qua est *ikrus egurfa* (?), et ibi in — — — aliam arborem *egurfa* est signum crucis inter aquam Zynica et inter fluuium Rususna vadit ad aquilonem per quandam siluam *nyrosligeth*; deinde vadit ad arborem *twlfa* signum habentem; et inde vadit per medium eiusdem *nyrosligeth* ad montem, et in eodem *nyrosligeth* vadit ad arborem *nyrfa* nomine signatam; deinde vadit inter easdem aquas ad vnum berch iuxta viam Chytnuk, et ibi meta terrea, in qua est arbor parua *twlfa* in dextera parte illius vie; et inde vadit per eundem berch ad arborem signatam; et inde eundo prope

villam Thapolcha est meta terrea,
twlfa; et inde descendendo ad vi
arbor *twlfa* nomine signum crucis
vadit ad villam Thapolcha, et in d
meta terrea, in qua est arbor *twlfa*
per eundem berch, et vadit ad mon
Thapolcha, et ibi est meta terrea;
arborem *twlg* signatam; et inde vad
cuius montis pars sinistra est terra R
terrea; et inde vadit ad quandam a
inde vad berch eiusdem montis
signum et inde ad aliam arbor
ad tercia rem *twlg*; et inde ad
liter sig cis habentem, ad quam
de terra, noua similiter terrea, e
riori par uk, et iuxta illas sign
arbore *twl* inde potenditur ad arb
est signun ; et inde ad aliam arb
inde vadit s arbores prope ad i
dicuntur *tw* ium crucis habentes; d
metas terreas, et prope illas in quadar
signum crucis; et sinistra pars illius berc
Rususna; et inde vadit ad duas arbores,
in quibus est signum crucis; et inde ad vr
rem *twlfa* signatam; et inde vadit supra C
terrea meta, in qua est arbor parua nomin
(igy); et inde vadit ad arborem *twlg* sign
ad aliam arborem similem, inde ad tercian
nominis signatam cruce; et deinde vadit s
nuk, et ibi est vna meta terrea, in qua est
prope in duabus arboribus *twlgfa* est signu
ad aliam arborem similiter signatam; et i
rem *twlg* similiter signatam; deinde ad ter
lem et signatam; deinde vadit ad quartar
nominis signatam; deinde vadit ad quinta
similiter signatam; deinde vadit ad quand
que dicitur caput Guztetunpataka, et ibi
qua est arbor magna nomine *hasfa*, et in
crucis; inde vadit ad duas cruces, quarum

et altera in *twlfa;* et inde vadit ad vnam arborem *twlg* signum habentem; et inde vadit recte ad introitum vnius silue que dicitur *feneuerdeu,* et in tribus arboribus sunt tres cruces, et prope illas arbores est meta terrea, et de lapidibus facta, in qua est arbor magna *twlgfa* signata; inde per eandem *feneuerdeu* vadit ad vallem per metas veteres, et nouas, et arbores signum crucis habentes; et de valle per vnum berch vadit ad montem Ruda per metas veteres et nouas, et arbores signo crucis signatas, cuius montis sinistra pars pertinet ad terram Rususna predictam; et inde vadit ad vnum *lygeth,* cuius pars pertinet ad Rususna; deinde vadit ad occidentem per magnam viam ad villam Petri filij Elye Toplica nomine per metas veteres ad vnam arborem *bykfa* nomine signum crucis habentem; deinde per metas supra quendam montem Veturnuk per quasdam metas separatur terra Rususna a quadam terra, que vocatur Polgla; et deinde procedendo reuertitur ad predictum locum Somkuth ad primam metam, et ibi terminatur stb. Anno Dominice Incarnacionis M°CCC° tricesimo sexto.

(Az esztergami káptalannak 1430-ki átiratából; a budai kir. kamarai levéltárban.)

456.

Kun gömörmegyei helység határai. IV. Béla király privilegiumának alapján. Év nélkül.

Nos Comes Nicolaus de Zech Judex Curie Serenissimi et Magnifici Principis domini Lodouici Dei gracia Incliti Regis Hungarie damus pro memoria, quod Comite Stephano Bubek pridem similiter Judice Curie Regie nostro predecessore bone memorie vigesimo tercio die quindenarum festi Penthecostes in Sede sua Judicaria stb. considente, inter alios Johannes Litteratus filius Nicolai de Tornalya personaliter in ipsius

Comitis Stephani veniendo presenc
Benkus filios Johannis (filij Felicia
lai de eadem Tornalya stb. (felmut
bírónak 1367. »hic in Wissegrad vi
rum diei Cinerum« kiadott, s a j
itéletlevelét, mely szerint többi közt
lannak meghagyta volt, hogy vonatk
tus de Tornalya azon keresetére) quo
et Benkus filijs Johannis, ac Paulo
cuiusdam concordie quandam possessi
tam, excep lam particula terre,
predicta p ne Kwn ei decisa, a
possessioni apsa nominate adiac
ipsius pos Kwn vel fortassis m
dedisset et set; quam quidem te
possessioni ibi et ad ipsum perti
in toto ijden hannis ac Paulus fil
permitteret eo ipse se per eosdar
Paulum int luisset, qua racione s
tibus eandem t articulam stb. vti no
in octauis festi Beati Georgij martiris
secundum tenorem in continencia litterar
domini Bele quondam Illustris Regis Hung
rie per ipsum Johannem Litteratum vel suu
curatorem inibi in specie exhibendarum m
sessionis Kwn in se declarancium stb. ream
egri káptalannak jelentése azt tartalmazta)
királyi és káptalanbéli emberek) in dicti
Georgij accessissent ad faciem possessioni
vbi ipsi iuxta demonstracionem Corrardi fil
falud procuratoris eiusdem Johannis Litt
eciam secundum continenciam litterarı
condam domini Bele Regis Hungarie re
per dictum Corradum inibi in specie e
dicte possessionis Kun reambulassent
primo incepissent iuxta fluuium Sayou a
a parte possessionis Tamasffolua, videlic
locum paludosum; vnde ad dictam plaga
in terris arabilibus parumper transeuntes

dam fontem Cherniche vocatum; de quo cursus ad eandem plagam pergentes venissent ad quasdam vepres veresharazth nuncupatas, vbi essent due mete terree antique; de quibus ad predictam plagam in eisdem vepribus per largum spacium euntes attigissent vnum lapidem planum, iuxta quem essen similiter due mete terree; a quibus iuxta quandam vallem Kamanyavelge vocatam a parte dextra per largum spacium euntes, et in dictam vallem descendissent, peruenissent ad tres metas angulares in dicta valle iuxta quoddam aluueum positas et erectas, dictisque possessionibus Kwn, Ztamafolua et Lapsa vocatis distingentes, et abinde in eadem valle adhuc ad dictam plagam orientalem pergentes attigissent duas metas terreas in coniunccione duarum vallium Vrasvelge et Vasvelge vocatarum adiacentes, eidemque Kun et Ztamteleke vocate separantes; de quibus in dicta valle Vrasuelge modicum declinando a parte dextra aluey in dicta valle habiti currendo peruenissent ad alias duas metas in eadem valle positas; vnde eundo in dicta valle pertranseundo venissent ad duas metas terreas in latere cuiusdam berch positas; de quibus dictum berch ascendendo, et in eodem modicum spacium currendo peruenissent ad tres metas terreas in eodem berch positas, iuxta assercionem dicti Corrardi possessionibus Kwn; Ztamateleke et Zagrab nuncupatis distingentes. Vbi Petrus filius Nicolai dicti Somogy de Zuha comparendo ipsis curasset notificare, quod licet due dictarum trium metarum prescriptarum possessionum Kwn et Ztamateleke vocatarum haberentur; tamen tercia ipsarum non prescripte possessioni Zabragh, sed eiusdem possessionis Zuhafev extitisset; in quo quidem berch regiraret ad plagam occidentalem, et in eadem per continuas metas currendo venisset ad duas metas terreas, eidem Kwn a parte dextra, et possessioni Habon vocate a parte sinistra separantes. In quibus Gregorius filius Dominici de dicta Habon personaliter comparendo per modum protestacionis ipsis curasset significari, quod licet dictum priuilegium ipsius domini Bele Regis hoc, quod a parte dextra condam Bolug predecessor antedicti Johannis Litterati donatiua, a parte vero sinistra extitissent hereditaria, vt dicitur, in se declarasset: tamen dicta possesio Habon a parte sinistra dictarum metarum

adiacens nunquam dicti Bolug
suorum hereditaria extitisset et ha
berch in quadam strata, puta
talem per continuas metas current
montem Anglicha nuncupatum, in
essent due mete terree, vbi dictus C
dem metas dictis duabus possess
iuxta continenciam predicti priuileg
xisset. In quorum contrarium prescr
filij Johannis, ac Paulus filius Nico
modum, quod suprescripte due met
onem Kwn iuxta continenciam predic
rum hereditariam a possessione eius
et proximorum suorum similiter heredi
separassent. Et vsque ad eundem
demonstracione prefatarum metarum
de quibus in latere eiusdem montis
plagam occidentalem per longum spaci
uenissent ad quendam locum in fine dic
quo prefatus Corrardus procurator iuxta
priuilegij domini Bele Regis duas meta
cui dicti Ladislaus et Benkus ac Paulus
sent, eo quod nullo vnquam tempore m
vbi olim ipsi vnum paruum tumorem t
antiquam et satis supressam haberi repe
modicum spacium descendentes venissent
culam, vbi dictus Corrardus olim metas
dicti priuilegij in prato fuisse, sed nunc
partem aduersam in terras arabiles co
metas peraratas et annichilatas fore asse
ipsi nulla metarum vestigia reperissent.
vallicula rursus ad dictam plagam tra
ad quandam stratam publicam in dicta
ducentem, iuxta quam similiter secun
ipsius priuilegij olym duas metas fuisse
partem aduersam peraratas et destructas
qua quidem via pergendo venissent ad
fine dicte possessionis Tornalya habi
Corrardus procurator olym iuxta contine

legij similiter duas metas fuisse, et quendam riuulum Rednuk vocatum egredere, sed per partem aduersam meatus eiusdem repletus, et dictas metas peraratas fuisse asseruisset; ipsi tamen nec ibi aliqua metarum vestigia et fluuium egredientem haberi reperissent. Et abinde bene ad iactum vnius lapidis transeuntes venissent ad quendam riuulum, quem ambe partes Rednuk vocari, sed dictus Corrardus hunc fluuium Rednuk, qui in prescripto priuilegio signatus haberetur, pars vero aduersa non illum, sed dictum Rednuk in alio loco haberi contrariose allegassent; in quo quidem riuulo venissent ad fluuium Sayou supradictum; et ibi demonstracio dicti Corrardi procuratoris ipsius Johannis Litterati terminaretur. Vbi prefati Ladislaus et Benkus ac Paulus ipsis curassent notificare, quod a dictis duabus metis in prescripto monte Angalicha habitis vsque ad dictum fluuium Sayou non iuxta continenciam dicti priuilegij, sed omnino extra tenorem eiusdem in medio terre ipsorum hereditarie dictus Corrardus prefatam reambulacionem perfecisset, eo quod mete, via, lucus et riuulus Rednuk in predicto priuilegio conscripti non in ipsis litteris per eundem Corrardum demonstratis, sed alias haberentur, et quod ipsi veras metas ipsius possessionis Kwn demonstrare presto fuissent et parati; et ad hoc faciendum, ac ad audiendum ipsorum demonstracionem prescriptum Corrardum procuratorem inuitassent et petiuissent. Quibus perceptis dictus Corrardus procurator ex aduerso allegasset, quod si predicti Ladislaus et Benkus ac Paulus euidentes metas dicte possessionis Kwn iuxta seriem eiusdem priuilegij in alijs locis demonstrare valerent; extunc ipse in persona eiusdem Johannis Litterati cum Regio et dicti Capituli hominibus pro parte eiusdem ibidem adductis transire presto esset et paratus. Et quia prescripti Ladislaus, Benkus et Paulus hoc allegassent, quod ipsi metas eiusdem possessionis Kwn tales ostenderent, que forsitan iuxta continenciam ipsius priuilegij veriores et euidenciores haberentur, idem dictus Corrardus ad uidendum demontracionem partis aduerse sibi ambiguam accedere noluisset. Et quia talis altercacio inter partes inibi orta fuisset: ideo ipsi nec dictam mensuracionem, nec eciam possessionariam statucionem *bono* modo perficere potuissent

stb. Vnde quia ipsi Comiti Stephano Bubek, Baronibus et Regni Nobilibus cum eodem in Judicio sedentibus premissa possessio Kwn vocata iuxta demonstracionem vtrarumque parcium reambulari debere visum fuisset stb. (új határjárási rendelet a váczi káptalanhoz) in octauis festi Penthecostes tunc venturi stb. t. i. primo ipsam (possessionem Kwn) iuxta cursus metarum in dicto priuilegio domini Bele Regis, per dictum Johannem Litteratum, vel suum legitimum procuratorem inibi in specie exhibendo contentarum stb; si autem eedem partes in aliqua particula terre discordarent, et in ipsa possessionaria reambulacione et metarum demonstracione sibi inuicem contradicerent, tunc ipsam particulam terre signis pro metis positis, visa sui qualitate, fructuositate et valore, Deo pre oculis habito, amore et timore cuiuslibet partis procul motis, vna cum alijs probis viris estimarent Regni consuetudine requirente, ibidemque ijdem Regij et dicti Capituli Wachiensis homines viderent, et diligenter intuerentur, ac ab eisdem vicinis et commetaneis, nobilibusque comprouincialibus scirent et inquirerent de eo, cuius partis ostense mete veriores et apparenciores existerent, omnimodam veritatem stb. (Erre a váczi káptalan jelentése, hogy a határjárás alkalmával) primo et principaliter (mete) per ostensionem dicti Johanis Litterati de Tornalya stb. iuxta tenorem priuilegij domini Bele Regis stb. hoc ordine dinoscantur: Prima meta esset fluuius Sar, qui oriretur de Sayo, et iret ad quandam terram nomine Seryche; inde iret ad particulam cuiusdam silue, que wlgo veresharazth diceretur, et perueniret ad duas metas terreas; inde giraret in media parte nemus quoddam, et perueniret ad duas vias magnas ad magnum lapidem planum; inde vero per vallem Kama, et tenderet in via non modica; et inde per dictam vallem giraret ad vnam semitam, et ascenderet ad montem qui berch appellaretur; inde procedens tenderet ad particulam cuiusdam terre, cuius pars sinistra pertineret ad Zagrabium, pars vero dextra ad Bolugh per Regis donacionem, que esset terra litigiosa, et partes in ostensione metarum vsque ibi concordes extitissent; abhinc trauseundo ad [illegible]um montem versus occidentem, qui wlgo diceretur [illegible]galyche, vbi essent due mete terree, vbi dictus Johannes

litteratus easdem metas dictis duabus possessionibus Tornalya et Kwn vocatis iuxta continenciam prescripti priuilegij separantes fore astruxisset. In quorum contrarium predicti Ladislaus et Benkus, ac Paulus filius Nicolai allegassent in hunc modum, quod prescripte due mete non prefatam possessionem Kwn iuxta continenciam dicti priuilegij, sed ipsorum hereditariam a possessione eiusdem Johannis Litterati similiter hereditaria Tornalya vocata separarent. Et dehinc in sumpmitate montis eiusdem Angaliche procederet ad vnam metam, vbi idem Johannes Litteratus olim duas metas fuisse asseruisset, sed per eosdem filios Johannis ac Paulum filium Nicolai annichilatas et destructas allegasset; inde descendendo in latere eiusdem montis reflecteretur parumper ad partem occidentalem, et perueniret ad vnam metam, que pro meta vera apparuisset, iuxta quam prefatus Johannes Litteratus signum vnum pro alia meta ostendisset, sed ipsi discernere nequiuissent; inde procederet ad vnam vallem, vbi predictus Johannes Litteratus olym pratum fuisse asseruisset, sed nunc per partem aduersam in terras arabiles conuersum fore allegasset; inde tenderet in vna uia non modice ad occidentem inter terras arabiles, vbi prefatus Johannes Litteratus duas metas fuisse, sed per partem aduersam peraratas et annichilatas asseruisset, vbi ipsi nulla vestigia metarum reperissent; inde iret ad vnum locum, qui est in curia jobagionis predictorum in causam attractorum, vbi sepe fatus Johannes Litteratus iuxta continenciam predicti priuilegij duas metas terreas in capite Saar esse dixisset, quem locum ipse pro capite ipsius Saar nominasset, quem ipsi visu considerando tempore pluuiali locum lutosum esse agnouissent, sed tunc desiccatum fore uidissent; attamen in orto eiusdem jobagionis communi ad iactum vnius baculi locum lutosum ac fluuium, quem idem Johannes Litteratus iuxta continenciam dicti priuilegij Rednuk nominasset, in dictum fluuium Sayou egredere uidissent; et inde in dicto fluuio Sayou tenderet ad priorem metam, et ibi terminaretur. Item mete dicte terre litigiose secundum ostensionem dictorum Ladislai et Benkus filiorum Johannis, ac Pauli filij Nicolai, hoc ordine distingerentur: Prima meta esset fluuius Saar a parte occidentali, qui oriretur de Sayou

et tenderet versus orientem ad quandam terram nomine Seniche; abhinc transeundo iret ad quandam particulam cuiusdam silue que wlgo veresharazth diceretur, et perueniret ad duas metas terreas; inde giraret iterum ad duas metas terreas; abhinc versus eandem plagam perueniret ad vnum lapidem planum; inde transeundo ad vallem Kamina iret ad tres metas terreas, que separarent possessiones Lapsa, Ztamnafolua et Kwn vocatas; inde iret iterum ad tres metas angulares, possessiones Vassas, Vrasvelge et terram litigiosam; abhinc protenderet ad vnam metam terream; deinde ad eandem vallem iret ad dictas metas terreas; inde transeundo veniret ad vnam metam terream; inde ascenderet ad vnum berch ad tres metas terreas, quarum vna esset possessionis Ztamnateleky, secunda possessionis Zuhafeu, tercia terre litigiose; abhinc reflecteretur uersus meridiem ad duas metas terreas, quarum vna esset Zabrago, alia separaret a terra litigiosa possessionem dictorum filiorum Johannis et Pauli filij Nicolai hereditariam; inde reflecteretur ad vnam vallem, et ascenderet ad vnum berch, in cuius latere esset vna meta terrea; abhinc ascendendo per vnam vallem ascenderet ad vnum berch ad plagam septemtrionalem, in cuius vertice essent due mete terree; inde descendendo per quinque valles, et ascenderet ad vnum berch, in cuius vertice iterum essent due mete terree; inde descenderet ad occidentem ad vnam vallem, in latere cuius esset vna meta terrea; inde transiret per vnam vallem, et per vnum nemus, vbi essent due mete terree; inde per eandem plagam transiret inter terras arabiles, et per pratum perueniret ad locum vnum, in quo tempore pluuiali videretur aqua meare, sed tunc fuisset desiccatum, que caderet ad dictum fluuium Sayou; et iret ad priorem metam, et ibi terminaretur stb. (Ezeknek folytán, s az ügy tárgyalásának többszöri elhalasztása után, Bebek István országbíró és bírótársainak »in octauis Beati Jacobi Apostoli« a jászói konventnek szólló itélete). Vnde quia prefatus Johannes Litteratus in facto possessionis Kwn prescriptum priuilegium domini Bele Regis metas euisdem in se declarans habere, et iuxta eiusdem metalis priuilegij seriem metas et cursus metales predicte possessionis meliori et euidenciori modo, quam

prefati filij Johannis et Paulus ostendissent, demonstrasse; plures eciam et pociores nobiles pro parte prefati Johannis Litterati, quam pro parte antedictorum filiorum Johannis et Pauli attestati fuissent, modo prehabito tempore ipsius reambulacionis affirmasse ex premissis adinueniebantur; ob hocque juramentum super terra litigiosa ad quatuor aratra estimata ipsi Johanni Litterato imponi incumbebat; idem eciam Johannes Litteratus prescriptum priuilegium ipsius domini Bele Regis non in grauamen et preiudicium ipsorum filiorum Johannis et Pauli filij Nicolai, sed in huius declaracionem, vt sub quali et quanto metali giro ipsa possessio Kwn existat, exhibuisse, et ex eo pro exhibicione ipsius priuilegij premisso grauamine facti calumpnie onerari non debere agnoscebatur: ideo stb. ipsum Johannem Litteratum pro exhibicione prescripti priuilegij domini Bele Regis in nullo agrauari debere decernentes, commisimus judicantes, vt annotatus Johannes Litteratus in octauis diei medii XL-me tunc venturis, presentibus hominibus Regijs et testimonijs predicti Conuentus de Jazou, ad faciem possessionis Kwn, vicinis et commetaneis eiusdem legittime conuocatis, ac predictis filijs Johannis ac Paulo filio Nicolai, aut eorum legitimis procuratoribus presentibus, accedendo, eandem per metas et cursus metales in superioribus declaratas et expressas, per ipsum ostensas et demonstratas reambularet, factaque ipsa reambulacione in vna ipsarum metarum per ipsum demonstratarum, duodecimo se nobilibus sibi similibus, ex quibus vnus ex pretactis suis commetaneis vel vicinis, alter vero similiter ex predictis nobilibus comprouincialibus pro sua parte attestatis interesse deberent, comparendo discalciatis pedibus, resolutis singulis (így »cingulis« helyett), et terram super capita eorum leuando, ac generaliter dicendo prout moris est, jurare super terra super eo, quod predicte mete et metales cursus per ipsum demonstrate et ostensi, vere et recte mete in dicto priuilegio domini Bele Regis contente essent et existerent, predictaque particula terre litigiosa ad quatuor aratra estimata semper ad predictam possessionem Kwn pertinuerit et pertinere deberet, ac intra predictos veros cursus metales eiusdem existeret et existat, sacramentum prestare teneretur stb. Datum in Wyssegrad duodecimo

62

die termini prenotati (octauaru
tiris) anno Domini millesimo
secundo.

(Szepesi Jakab országbírónak 1375. »da
uitatis Virginis Glorioseæ átiratából;
Tornalyay család le

457.

*Törvénykezési bizonyságlevél, hogy P
ságra nézve Simon comesnek halasztá*

Damus pro memoria, quod cum it
memorialium domini nostri St(ephani)
Comes filius Stephani Pud Comiti undec
Sancti Jacobi Apostoli coram nobis solu
dem marcis soluit idem Simun coram nol
nouem marcas dicta die; ad alias vero d
uendas dedit dicto S(imoni) terminum ide
quindenam tali modo, quod si in ipsa qu
in crastino duplum soluere teneretur.

(Eredetie bőrhártyán, a pécsi püspöki könyv
nyében.)

ELSŐ OSZTÁLY: OKMÁNYTÁRAK.

MAGYAR TÖRTÉNELMI OKMÁNYTÁR, a [illegible] Összeszedte [illegible] Pest 1857. XXI [illegible] Hornyik Mihály. I. KÖT. 1441—[illegible] — II. KÖT. [illegible] VIII és [illegible] — III. KÖT. [illegible] Pest 1859. VIII [illegible] — IV. KÖT. [illegible] Pest 1859. VIII [illegible] — *Monum. Diplom.* I—IV. [illegible]

MAGYAR TÖRTÉNELMI OKMÁNYTÁR, [illegible] Simonyi Ernő. [illegible] Összeszedte és [illegible] Pest 1859. VII és [illegible] l. — *Monum. Diplom.* V. köt.

ÁRPÁDKORI ÚJ OKMÁNYTÁR [illegible] Wenzel Gusztáv. I. KÖT. 1001—[illegible] *Codex Dipl. Hungariae* [illegible] — II. KÖT. 1234—1260. [illegible] Pest 1860. XLII és [illegible] l. — III. KÖT. 1261—1272. [illegible] XV és [illegible] l. — IV. KÖT. [illegible] — V. KÖT. 1272—1290. Pest 1862. XX és [illegible] l. — VI. KÖT. [illegible] Pest 1864. XXI és [illegible] l. — [illegible] Pest 1867. XXXVI [illegible] — VII. KÖT. [illegible] — VIII. köt. [illegible] — IX. köt. [illegible] XXII és 478 l. — X. köt. [illegible] Pest 1873. XXX és [illegible] l. — XI. köt. [illegible] Budapest 1873. [illegible] — *Monum. Diplom.* VI—XIII. XVII. XVIII. [illegible] XXXIII [illegible]

ALVINCZI PÉTER OKMÁNYTÁRA. [illegible] I. kötet. VI és [illegible] l. — II. köt. [illegible] Szilágyi Sándor. [illegible] — *Monum. Diplom.* XIV. XV. kötet.

PÁZMÁNY PÉTER LEVELEZÉSE. [illegible] I. kötet. 1605—[illegible] Budapest 1873. XVI. és [illegible] l. — *Monum. Diplom.* XIX. kötet.

OKMÁNYTÁR I. RÁKÓCZY GYÖRGY [illegible] Szilágyi Sándortól. Budapest 1873. XI és [illegible] l. — *Monum. Diplom.* XXI. kötet.

[illegible] *Új Okmánytárnak* XII. kötete, [illegible]

MÁSODIK OSZTÁLY: ÍRÓK.

SZERÉMI GYÖRGY [illegible] EMLÉKIRATA MAGYARORSZÁG ROMLÁSÁRÓL 1484—[illegible] Wenzel Gusztáv. Pest 1857. XXXIV és [illegible] l. — *Monum. Script.* I. [illegible]

VERANCSICS ANTAL [illegible] MUNKÁI. [illegible] Szalay László [illegible] Wenzel Gusztáv [illegible] I. KÖT. [illegible] Pest 1857. [illegible] — II. KÖT. [illegible] — III. KÖT. [illegible] — IV. KÖT. [illegible] — V. KÖT. [illegible] — VI. KÖT. [illegible] — VII. KÖT. [illegible] Pest 1860. [illegible]

45. 87.
STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES
STACKS
OCT 29 1970

MONUMENTA HUNGARIÆ HISTORICA.

MAGYAR TÖRTÉNELMI EMLÉKEK.

KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

ELSŐ OSZTÁLY: OKMÁNYTÁRAK

HUSZONEGYEDIK KÖTET.

Ára 21 frt 15 kr.

BUDAPEST, 1870.

tárakból közli *Simonyi Ernő*. Pest. 1871—...

TÖRÖK-MAGYAR-KORI TÖRTÉNELMI EMLÉKEK ...
mánytár a Hódoltság történetéhez. *Magyarország*...
Sándortól. I. II. köt. 1863. XXX és ...

— — — III.—IX. köt. 1869—72. ...
szerk. és jegyzetekkel ellátták Szilády ...
I.—VII. k. 1868—75. Külön mindenik kötet ...

M. TÖRTÉNELMI TÁR. I. köt. X. és 880 l. egy ...
— — — II. köt. 215 l. ...
— — — III. köt. 204 l. egy ...
— — — IV. köt. 200 l. 2 frt 40 kr. ...
— — — V. köt. 231 l. 1 frt 40 kr. ...
— — — VI. köt. 264 l. egy ...
— — — VII. köt. 266 l. 1 frt 50 kr. ...
— — — VIII. köt. 259 l. 4 ...
— — — IX. köt. 244 l. 1 frt 40 kr. ...
— — — X. köt. 210 l. ...
— — — XI. köt. 240 l. 1 frt 40 kr. ...
— — — XII. köt. 292 l. 1 frt 70 kr. ...

Az egész tizenkét kötetes folyam ...

MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁR. XIII. v. (I) folyam ...
— — — XIV. v. „ II. köt...
— — — XV. v. „ III. köt...
— — — XVI. v. „ IV. köt...
— — — XVII. v. „ V. köt...
— — — XVIII. v. „ VI. köt...

MAGYAR LEVELES TÁR. I. köt.: Négyszáz magyar ...
tentől. XX és 432 l. kilenc kőirató ...

FEJÉR GYÖRGY MAGYARORSZÁGI OKMÁNYTÁ...
Csinár Mórtól. XVI és 549 l. 3 frt.

ÉVMUTATÓ Fejér György Okmánytárához. K...

HUNYADIAK KORA MAGYARORSZÁGON Gy. T...
és X.—XII. köt. Mindenik kötet ára 3 frt 60 kr. ...

MAGYARORSZÁG HELYRAJZI TÖRTÉNETE, ...

LIBRARIES

MONUMENTA
HUNGARIAE HISTORICA.

DIPLOMATARIA.

XXI.

ELSŐ OSZTÁLY : OKM

HUSZONEGYEDIK KÖTE

BUDAPEST, 1873.

EGGENBERGER F[illegible] M. AKADEMIAI

OKMÁNYTÁR

I. RÁKÓCZY GYÖRGY

SVÉD ÉS FRANCZIA SZÖVETKEZÉSEINEK

TÖRTÉNETÉHEZ.

A M. TUD. AKADÉMIA TÖRT. BIZOTTSÁGA

MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTÉ S JEGYZETEKKEL ELLÁTTA

SZILÁGYI SÁNDOR,

R. T.

BUDAPEST, 1873.

HOGENBERGER FERDINÁND AKADÉMIAI KÖNYVÁRUSNAL.

DB932
M63
v.21

Budapest, 1873. Nyomatott az »Athenaeum« könyvnyomdája.

ELŐSZÓ.

I. Rákóczy György fejedelem külföldi, jelesen a svéd és franczia koronákkal kötött szövetkezéseinek még kiválóbb mozzanatait is nemcsak hijányosan, hanem hézagosan ismeri a magyar, úgy mint az európai történetirás. Nemcsak az alkudozások keletkezése s folyama volt teljesen homályba burkolva, annyira, hogy egy pár vonatkozáson kivül, melyek a gr. Mikó Imre Történelmi Emlékeiben s a Török-Magyarkori Államokmánytárban jelentek meg, mit sem tudtunk azok körülményeiről, hanem magának a szövetkezésnek pontozatait is csak részben és töredékesen ismertük. A mit Dumont után Katona kiadott, az a munkácsi pontozatoknak csak egy részét foglalja magában: fő pedig, hogy a dobitschaui szerződés is elfogadtatott, s a munkácsi pontozatokhoz csatoltatott franczia részről.

Igaz, hogy e dobitschaui pontozatokat Katona Dumont közlései után Historia Critica-jába — a XXXII-ik kötetbe — felvette, s hogy azok Németországban, röpirat alakjában 1644 ben meg is jelentek.*) de a szerződésnek mint bevégzett ténynek köz-

*) Ennek czime: »Vergleichung zwischen Ihr königl. Mayest. zu Schweden Herrn General Feldmarschalln Leonhard Torstensohn und I. F. G. Georg Ragoczky, Fürsten in Siebenbürgen. Gedruckt im

lésébol, s pótczikkelyeinek, főként Rákóczy 1643. nov. 16-kán kelt kötelezvényének nem ismeréséből származott mindazon tévedés, mely Rákóczynak a franczia és svéd udvarokkal fenforgó viszonyai s az 1645-iki munkácsi szerződés körül felmerült, s az európai történetirásban annyi balvéleménynek lett kútforrásává.

Ugyanesak az európai történetirás részéről még sajnosabb félreértésekre adott alkalmat azon körülmény, hogy magáról az alkudozásról, Rákóczynak Torstensonnal s a franczia követekkel folytatott levelezéséből, ismét kivéve a Dumont által hijányosan és forditásban közlött két s Hormayr által kiadott egy levelet, semmisem volt napfényre hozva: mig másfelöl a münsteri békealkudozó biztosoknak bizalmas leveleiben foglalt gyanusitásai és a valót néha elferditö állitásai*) — melyek kiáltó ellenmondásban állanak a Rákóczyhoz intézett levelekkel — voltak a forrás, melyből meritették a német és franczia tudósok itéleteiket Rákóczy jelleme és müködése felett, valamint igen sokszor Rákóczy részvétének következményeiről. Ezen, nagyon is egy oldalú forrásoknak használásából következett, hogy e tekintetben az elöitéleteknek egész halmaza lett — bár jóhiszemüleg — forgalomba hozva.

Jahr 1644.« 4-edr. 8 l. A német és franczia példányok szövegei minden másban megegyeznek, csak keltök más: A német példányban az első okmány kelte: Weissenburg den 26. Aprilis 1643. — a másodiké Dobitschau den 10. July 1643. A franczia példányban az első okmány kelte: »Weissembourg le 16. Septembre 1643.« A másodiknak kelte nincs kitéve.

*) Negociations Secretes touchant la Paix de Münster et D'Osnabrug. Haga 1725. fol. 4 k. első rangú és legterjedelmesb forrás azon munkák és források közt, melyek e békéről világot láttak.

Jelen Okmánytár az alkudozások keletkezését és folyamát, a szerződések megkötésének lefolyását, valamint annak felbomlását részletesen elönkbe állitja és tiszta világitásba helyhezi. Bizonynyal nehány okirat még most is hijányzik — de a meglevő válaszok vagy jelentések, legalább 1642 óta, még is képesek tisztába hozni az alkudozásnak történetét, s jelen gyűjtemény mint ilyen, a harmincz éves háború egyik nevezetes episodjának első rangú forrása.

Ezen okmányok hitelességéhez legkisebb kétség sem férhet : alig van köztök egy pár egykorú másolat, a többi mind eredeti, vagy a fejedelmi irodában készült minuta, melyeknek tulnyomólag nagy, mondhatni legnagyobb része az egykori Rákóczy-levéltárba tartozott.

E levéltárnak egyik nevezetes fele, mint tudva van, a vörösvári archivumban őriztetik, s gr. Erdődy István úr tulajdona, honnan, mint a nemes gróf liberalitásának, s a hazai történet iránti érdeklődésének bizonyitványait, Thaly Kálmán úr hozta el, s bocsátá az Akadémia történelmi bizottságának rendelkezése alá, lemásoltatás végett. Egy másik része a m. k. kamarai levéltárba van kebelezve. Az okmányok legnagyobb contingensét az első gyűjtemény szolgáltatta; de ennek adatait sokkép kiegészitette a másik levéltár. Ezeken kivül néhány igen becses közleményt kaptam az erdélyi Muzeum-egylettől (Szabó Károly úr közléséből) s a herczeg Eszterházyak kismartoni gazdag levéltárából.

A vörösvári levéltár hijányait e három gyűjteményből ekkép kiegészitvén, sikerült egy, legalább részben teljes, s ezen nevezetes eseményt egészen új

világitásba helyező okmánytárt összeállitanom, melyet, az Akademia Történelmi Bizottságának rendelkezése folytán, van szerencsém ezennel a közönség s a történetirók használatába bocsátni.

A mi magát a kiadást illeti : a hazai oklevelek közlésénél teljesen az Akadémia által követett rendszert alkalmaztam : mely a szavaknak új ortographiával, de a hangoztatás szerénti leirása. A külföldi okleveleknél, a latinoknál ugy mint németeknél s francziáknál az azokban követett helyesirást, s a hely- és személyneveknél az eredeti ortographiát tartottam meg, — kivételt csak ez utóbbiaknál s csak azon esetben tettem, hol a magyar okiratok e részben valami különösebb sajátságot mutattak fel.

És most bátran befejezhetném az „Előszót", ha az olvasót még egy pár körülményre nem kellene figyelmeztetnem.

A kötetben megjelenő rejtelmes levelek közül egyetlen egynek sem találtam meg a kulcsát, s megfejtve is csak egy volt, a XXVI-ik számú. Ezen rejtelmes leveleket — egyetlennek a CCXIII-nak kivételével — részben a néhai dr. Ötvös Ágoston által, részben az általam készitett kulcsok segélyével megoldottam : ez egynek rejtelmes jegyeit hű másolatban közlöm. Kulcsa, nem lehetlen, hogy a franczia országi államlevéltárban feltalálható volna.

Sok nehézséggel járt a kelet nélküli levelek keltének meghatározása, főként egyes nagyobb expeditiók alkalmával, a kevésbbé nevezetes szereplőkhöz intézett leveleknél, hol a tárgy mellett a papir, tenta s irás minőségét is figyelembe kellett vennem. S egy rejtelmes keletű levélnek elhelyhezésénél támadt

hibára kell az olvasót figyelmeztetnem : a CLI-ik számú oklevél nem 1645. maj. 22-én, hanem 1644. dec. 22-én kelt. Ennek tehát a rendben CXIV-nek kellene lenni. Tévedésbe Rakóczynak a levél boritékjára irt következő jegyzete hozott: „2. Junii 1645. Onod.“ Rákóczy föként az ilyen hátjegyzeteket igen rosz, csaknem olvashatlan irással jegyezte fel — e sorban a Junii, Januarii helyett áll, mert ő Onodon januárban s juniusban a táborban volt. Kérem tehát az olvasót, mielőtt a munka olvasásához fogna, ezen hibát kiigazitni.

Néhány hadi tudósitás is fordúl elő e gyüjteményben. Ilyenek nagy számmal vannak, de miután e kor hadászati történetének ismerete tisztába van hozva, nem találtam szükségesnek mind annyit közzé tenni. Mind a mellett lenyomattam néhányat, a menynyiből t. i. az olvasó Rákóczy összeköttetéseire nézve tájékozhatja magát.

A kötet végéhez tartalom jegyzéket csatoltam. Ezekben fel van sorolva az oklevelek rövid tartalma : a kelet helye s az is meg van emlitve — a mennyiben biztosan meglehetett határozni, — hogy kihez van intézve.

E kötet létrejöttét első sorban gr. Erdödy István liberálitásának köszönheti. Épen azért a nemes gróf, továbbá Gervay úr a m. kamarai levéltár igazgatója, s Szabó Károly úr kik szives közléseikkel, és Thaly Kálmán úr, ki a vörösvári okmányok Budapestre szállitásával segitették elé e gyüjtemény létrejöttét, fogadják szíves köszönetemet.

Budapesten, 1873. nov. 10-én.

Szilágyi Sándor.

OKMANYTÁR

I. RÁKÓCZY GYÖRGY

SVÉD ÉS FRANCZIA SZÖVETKEZÉSEINEK TÖRTÉNETÉHEZ.

1632—1648.

I.

Sacra Regia Majestas Sueciae etc. Dominus meus cle- 1632.
mentissimus, praemissa gratia et Regii favoris sui delatione, febr.
Spectabilibus et Magnificis Dominis Regni Transsylvaniae 12.
Consiliariis exponendum duxit, qualiter jam pridem constituerit in Ungariae et Transylvaniae Regna Legatum mittere, qui de statu Serenissimae Principis Dominae Catharinae, Viduae Principis Transsylvaniae, Marchionissae Brandenburgensis cognosceret, et Sacram Regiam Majestatem certiorem redderet. Cum enim de Serenitatis Eius abdicatione graves et acerbissimi rumores ad nos delati sint, ut tali casu fieri consuevit, atrociore semper fama erga Principum adversa: Sacram Regiam Majestatem iis fidem adhibere nullo modo potuisse: sed missa legatione a Magnificis Dominis Consiliariis de rei veritate informationem petendam existimasse. Dein ut Dominis Dominis Ordinibus ante oculos poneretur quali procedendi modo in causa Serenissimae Principis Catharinae usi sint, dum properatis comitiis et posthabito omni Consanguineorum Eius respectu, abdicationem praecipitarint. Quamvis enim Sacra Regia Majestas, Dominus meus clementissimus ea prudentia et aequitate animi sit, ut facile dijudicare posset Transsylvaniam inter duo Imperia tam vicina et discordia sitam his temporibus a Principe foemina recte diu administratam non iri; tamen firmiter persuasum habuisse Domini Domini ordines ea humanitate et observantia futuros, ut de proposito, causis, et modo abdicationis saltem per litteras aliquid innuerent, antequam negotium tam grave et arduum executioni demandarent; cum repentinae Principum mutationes discriminis et periculi plenae sint, nec ulla Europae provincia existat, quae duriora ob ejus-

modi vicissitudines passa sit, quam ipsa Transylvania. Unde Sacram Regiam Majestatem mirari Domini Ordines absque omni praevia communicatione in causa tam dificili statuisse. Nam etsi Serenissima Princeps errores aliquot commiserit, non ideo tamen Dominis Ordinibus licuisse, ut in Serenitatem Eius grave quid decernerent. Nec obstare, quod Dominus Gubernator, caeteriqne Transylvaniae Consiliarii affirment, Serenissimam Principem Consensu Portae et authoritate publica Comitiorum ab administratione remotam, cum hoc casu nihil sit facilius, quam asperiori informatione apud Portam Ottomanicam, Vezeriorum animos praeoccupare et consensum ac mandata obtinere, donec rectius edocti fuerint. Praeterea ponderandum Serenissimae Principi perniciosa consilia non ab aliis, quam ex ipso Procerum ordine turbulentis hominibus suppeditata, quos observare et coërcere muneris illorum fuerit. Ultra, quod imbecillitati sexus venia quodammodo debeatur, et commissi erroris culpa in defunctum Principem ipsum magna ex parte recidat, ut qui contra vigorem pactorum matrimonialium, ob exiguas rationes Serenissimae Principis prudentes ac fideles ministros ex Aula dimiserit, antequam alii in ipsorum locum suffecti sint. Quo factum, ut in gratiam Serenissimae Principis factiosi homines irrepserint, Eamque turbare coeperint, liberrimo accessu semper gaudentes, donec tot secretis frequentibusque colloquiis bonos in suspiciones abducerent, optimae Principis animum exacerbarent, Eique perniciosa consilia nunquam non suggererent. De quibus omnibus per Sacrae Regiae Majestatis Residentem non tantum felicis memoriae Principem, sed ipsum quoque Dominum Gubernatorem, aliosque Proceres diligenter certiores factos esse. Unde consanguineos Reges cum dolore experiri Dilectissimae Sororis et Affinis Suae non aliter rationem habitam, quam ut prudentibus viris et monitoribus orbata eo deflexerit, ut de statu et dignitate sua periclitata sit. Quibus perpensis in Serenitatem Suam Dominos Status et Ordines discriminis Regno imminentis culpam non omnino reicere posse, cum ex praeteritorum temporum actis abunde constet, Transylvaniam sub Principibus viris semper fere motibus obnoxiam, ne dum regente foemina pacis firmae futuram. Quapropter cum in abrogando

renissimae Principis regimine parum ex dignitate actum sit, renitas Eius ex Transylvania penitus discesserit. Sacram Re- am Majestatem a Dominis Ordinibus serio contendere, ut am absentis condignum respectum et rationem habeant, me- res Electorali Domo oriundam, totque Regum et Principum nsanguineam esse; qui Dilectissimae Sororis et Affinis ae Causam negligere non possint. Etenim praecipitatam ab- cationem illam non tantum ad Serenissimae Principis prae- dicium pertineri, sed etiam consanguineos Reges offendere; od suscepto abdicationis consilio Dominos Status et Or- nes ne quidem intimationis honorem iis detulissent; cum agni momenti negotium sit de Principe foemina tot potenti- s amicitiis et propinquitatibus subnixa absolute statuere. nde Sacram Regia Majestatem arbitrari tam consanguineorum, am ipsius Transylvaniae securitatem interesse, ut cum Se- nitate Eius Domini Ordines syncere et ex animo reconcilien- r; quod ut fiat, nihil operae studiique intermittura. Caetera, ae ex vicinitate et querelis Serenissimae Principis provenire aat, Sacram Regiam Majestatem Dominorum Ordinum pru- ntiae altiorique considerationi relinquere, et Spectabilibus ac agnificis Dominis Consiliariis benevolentiam et favorem egiam prolixe iterato deferre. Albae Juliae 12. Febr. 1632.

Spectabilium et Magnificarum Dominationum Vestrarum nicus ad officia paratissimus

Paulus Strasburgh Sacrae Regiae Majestatis Sueciae a Consiliis Secretioribus.

Kivül: 12. febr. 1632. Summa Legationis Pauli Strasburgh ad atus Transsylvaniae.

(*Egykorú másolat az erdélyi muzeum-egylet irattárában.*)

possit. Praesertim cum a nobis ipsa metuere nequidquam necesse habeat, siue bellum tantis commotionibus susceptum tam facile desinere, siue pacem non comprehensis, qui pro re comuni steterunt compescere posse. Pro sua singulari prudentia ipsa dijudicauit Dilectio Vestra hanc maximi alias emendam commoditatem, tum ista quae nos concedente larga Dej Victoris manu, longe maxima praestamus, in tantum plus rebus Dilec. V. expedire, quam si parata pecunia necessitatibus nostris subtracta Dilectionem Vram quamuis non inuiti instrueremus ut potius oneri nostro aliorum promptitudine subueniri debere, quam causae aliquid apud nos accedere videatur consultum. Sed etiam absque nostro iudicio non minus perspectum esse existimamus Dilectionem Vestram, quam nobis apertioribus documentis innotuit causam hic quoque agi salutis Dilec. Vest. nec tantum nunc in aula Caesarea inuitum esse ab illa Dilec. Vest. alienum animum atque consilia, sed iam dudum eam Dilec. Vest. ex fortunis suis exterminium voto irreuocabile determinasse, per delecta iam instrumenta, huic rej solertissime incumbere, totamque peculiarium consiliorum contra Dilec. Vestr. machinam ita iam esse instructam, ut nisi quo animo Dilectio Vestra causam communem amplexa est, eodem rem viribus cunctis nobiscum capessat, neque ipsa alia ratione hoc uitatura sit incommodum. Quo magis hortari pergimus Dilectionem Vestram ut nisi quod fama apud nos asseruit, cum copiis suis iam progressa est, tempestiue cum exercitu, cum immortali sua gloria, bono et successu publico monere, ac pro affectu, quo etiam ad nos respicit aliquid oneris a nobis denoluere sibi curae esse patiatur. Dum interim rerum suarum statum huic fundamento potest superstruere, nos non solum in correspondendo, cum Dilec. Vestr. juuando qua ratione possumus destinendo, qua nocere possit, hostis molem et consilia, succurrendo etiam Dilectionis Vestrae opus esset, et fieri per belli seriem et rationem possit, libentes promptosque futuros, nec quidquam intermissuros, quod ad securitatem et incrementa tum Principatus, tum domus, ac Dilectionis quoque Vestrae, si infoelicius res succederet, sustentationem redundare, ac ei fidem facere possit, nos ei ex animo optime

voluisse, quae donec Dilecti
agere et Legatus noster Paulus
sensa accuratius Dilectioni Ve
per Nobilem Boncidai hisce die
ficanda existimauimus. Dilection
Divinae benedictioni commen. H
Dilectionis Vestrae B

(*Egykorú másolat a vörö*

III.

1632. et Magnifice Domine e
oct. 1 Magnificentiae Vestra
12. datas, embris Claudiopoli rect
fectum i. ngularem ex illis depr
abitum r Aula Ottomannica e
ditate intellexi. Caesareos Thrasones q
ror antiquum illos obtinere, praesertim
Pragae recuperatione, quam victoriis in
magna clade obtentam procul dubio ass
ex Consilio Sacrae Regiae Maiestatis, I
simi, Serenissimus Elector Saxoniae, dic
ob illius vastitatem et situm, ad munime
idoneum, sponte deseruerit, abductis o
ne unico quidem homine desiderato; ea
tum florentem in Silesiam deducere, et
Bohemiae regno longe ditiorem ac firmio
here posset. Id, quod annuente Divina be
effectum deduxit, Don Baldasaro de Mar
Augusti apud oppidum Stein, secundo jux
tembris tertio prope Olomucium in Morav
sis die, tot . . . . . profligato et deleto, i
slavia dedita, et universa Silesia Austriaci
ad Ungariae et Austriae fines jam progred

Regem et Dominum meum quod attinet, profundis adducta rationibus Maiestas eius, prope Noribergam, Germaniae totius centrum, castra metari aliquandiu statuit, quae alto et inexpugnabili munimento firmata, novo militi Valsteniano maximo impedimento et obstaculo fuerunt, adeo ut mora, taedio, et fame confectus, irritis laboribus ex vicina Urbe Neumark, ubi aliquantisper haeserat, discedere coactus sit. Inordinati receptus causa, ex occupato destructoque Oppido Freistadt, ubi Bavariae Dux et Generalis Valstein universi exercitus commeatum variis ex locis cumulaverunt, quo intercepto, majus hosti damnum illatum est, quam ulla victoria cruenta. Rei gestae seriem Illustris Magnificentia Vestra ex adjunctis novis, ante paucos dies huc Vienna missis, intelliget. Torquatus Conte acu rem tetigit, utpote qui suo infortunio prognosticandi artem didicerit, prope Stetinum, Pomeraniae Metropolim pari cunctationis solertia fractus quondam et attritus. Hi videlicet Valsteniani triumphi sunt, hae excellentes victoriae, quae amissa fere tota Germania caput attollere audent, et ignaris rerum apud remotas gentes obtrudi solent. Nobis in mendaciis nulla spes est, nec vento brevi perituro gloriari animus. Desperantium haec argumenta sunt, qui graves casus suos scenica verbositate excusari vel dissimulari posse arbitrantur. Septuaginta et aliquot armatorum millia, Sacra Regia Majestas Sueciae quatuor diversis castris effective parata habet, quae paucissimarum horarum spatio conjungi possunt; his non ita pridem hostes suis in castris fortissime agressa est, ac etiamnum vehementer persequitur, parte copiarum secundo Danubio flumine in Superiorem Austriam expedita. Ante dies aliquot, Caesareani hic quoque infinita mendacia evulgarunt, quae tamen cito in fumum abierunt, subsecutoque alto silentio, cladis ipsorum certo et infallibili nuncio, jam vera et gratissima nova adferuntur, Regiamque Majestatem Suecicae victoria potitam publice asseritur, quamvis speciales litteras nondum receperimus. Ferdinandus Caesar febri simul et dissenteria laborat, summisque in angustiis Viennae constituti sunt, et multae supplicationes Papistarum more fiunt, quas Rex Ungariae et Leopoldus Archidux devote frequentant, omnibusque et singulis serio iniunctum est Sanctorum numina precibus fatigare, ut

progressus Regis Sueciae sistant. Caete
resolutiones intellexi, quas hisce locis q
ut expeditionis nulla spes supersit, Tran
nem fataliter negligentibus, magno unito
rum foederi Ungaria quoque (exemplo D
accessura est, cum illi exercitus partium
Silesia, Moravia et Austria immineant, per
non possit, a Transylvano deseratur, et aut
bis esse, nolens volens debeat. Haec om
lustris Magnificentia Vestra statuat, qu
contrarium per artes et mendacia sueta e
renissimam Principem Catharinam quod
ejus per Transylvanos ad extremam de
me praesente et frustra reclamante. Quip
cipatum dotaliaque bona extorsisse, et fan
crudeliter lacerasse, ante mensem circit
ditione Caesarea miseram aggressi sunt,
etile ac generosis equis spoliarunt, pers
textu. Unde sibi fuga consulere coacta fi
protestando, extremam sibi vim fieri, n
Regum aut Potentissimi Imperatoris Turc
terposita sese quicquam protegi; paratam
et fide erga illos perseverare, mihique (u
tur) Plenipotentiales transmittere, et amp
agendi facultatem dare. Latuit per die
causa in Arce quadam Koberetz, nec, ut
Viennam profecta est. jamque suasu meo
iter aggreditur. Fidem profecto superan
meo fiunt. Verba dantur, facta ex diamet
que generis praetextus et effugia hinc ind
Agha re infecta discessit, ego cum indign
haereo. Suecorum Regis Augustissimi, Vic
authoritas nullo loco est; Portae mand
quoque mihi haec ludibria tandem abrun
potentissimos non impune provocatum i
stianum Orbem cum Ottomannica gente
prudens quisque intelligit. De reliquo liter
timus, nec mirum si perscribere raro nob

per latorem praesentium Illustris Magnificentia Vestra spondere dignetur, peto. Hisce Reverendissimum Domini Patriarcham obsequiose salutans, et Magnificentiam Veram cum Illustri Domina conjuge totaque Aula sua, ex animi sententia valere percupiens. Dabantur Varadini 12. die Mensis Octobris Anno Domini 1632.

Illustris Magnificentiae Vestrae

omni cultu observantissimus

Paulus Strasburgh.

P. S. De oppressione et afflicto statu Serenissimae Principis Catharinae, nec ad potentissimum Regem meum, nec ad Illustrissimum Dominum Supremum Vezirium (cui officia salutemque adscribo, et pro benevola admonitione de transitu eo, gratias ago) quicquam adhuc referendum duxi; an forte nobilis Transylvanorum gens vicinitate et successu rerum Illae Regiae Majestatis Sueciae, flecti et permoveri tandem posset? Id, quod etiam ab Illustrissimam Magnificentia Vestra veri consultum puto, donec quid futurum sit, dies aperiat. Dominum Cromannum valere quoque cupio.

Hoc momento Illustris Dominus Joannes Mohila me accessit, et in consequendo Valachiae Palatinatu Illustris Magnificentiae Vestrae opem promotionemque per me requirit; faciat Ill. Vestra pro illo officium amici etiam Sacrae Regiae Majestatis.

[illegible] másolat [illegible]

IV.

Illustrissime Domine. 1632. oct. 20.

Quas ad nos Moguntia undecima Mensis Julii anni praesentis stylo veteri exaratas dedit, eas cum per proprium nostrum hominem, in itinere, quod huc susceperamus, obuium 1. Septembris accepissemus, gratissimas habuimus: eo praesertim nomine, quod nos de statu moderno rerum Germaniae,

que eius pacem e
necessaria semper f

Quo autem ad
hoc tempore, eo satis
tot curis obnoxii, tantaq
cessario cogimur, inde e
tranquillitas et non aliqu
sent. Et quoniam inprimis
laeque coram Dominatione
fuere : ea propter ante om
ut haec prudentis judicii sai
sitatem sapienter considera
certo persuasum habeat; si
sonaeque nostrae status, et
haec faceremus, coegissent
continue eam premi haud ig
gis subleuaturos, quam pluri

Non igitur ignoramus
optime constare, quibus de
num Strasburgium ad nos
quem cum Munkacsiensi arc
non tantum eo, quo par fuit

nam, dignitatemque suscepta legatione sustineret. Sed et postea in omnibus negotiis quae agenda ab eo fuerunt, ex voluntate in effectum deducendis, qua ope, et quibus auxiliis eidem praesto fuimus, ipse comitesque eius palam testari poterunt; omnique eius, et totius comitatus necessitati, victuique quanta cura a nobis prouisum fuit, ipsemet luculenti testes esse poterunt, qui in hoc Legationis eius munere lateri eius adhaerendo praesentes fuere. Cum autem de Statu negotiisque Serenissimae Principissae Catharinae Brandenburgicae, Beatissimae memoriae quondam Principis Gabrielis etc. Relictae Viduae nobiscum egisset, tractatumque eius rei inchoasset, in eo etiam respectu personae Majestatis eius Regiae, quid egerimus, quantumque singularis, erga Majestatem eius, noster affectus nos ad bene merendum de ea induxerit, ex responso, quod eidem etiam Domino Strassburgio dedimus, et hisce nostris Dominationi Vestrae Illustrissimae transmissum adiunximus, clarius intelligere poterit. Quo in omni negotio quo iure subnixi filii nostri secundo geniti acquissimas praetensiones penes nos habuimus, ex Literis dictae Principissae, manu propria lingua Germanisa scriptis obligatoriis, quarum verissima paria eidem transmisimus, palam agnoscet. Quae omnia ut certius intelligat, non coactam, neque ulla ex parte ab aliis persuasam Principissam egisse, testimonii etiam authentici Conuentus Ecclesiae Sanctae Crucis de Lelez, ubi viua voce illud eadem confessa est, paria hisce nostris adiunximus.

Quibus omnibus posthabitis, Dominus Strasburgius et immemor Officii sui, nostrique erga Regiam Majestatem praeclari studii, insignisque et propensissimae voluntatis, quales hisce diebus literas Constantinopolim dederit, earum quoque verissima paria Dominationi Vestrae Illustrissimae transmittimus, singularique eius iudicio, et prudenti consilio ponderandum relinquimus, an decuerit cum hoc facto benevolentiae nostrae, benignique affectus erga eum studio respondere. Insuper aequum ne erat, cum personam nostram traducere, et adeo indignissimis modis insimulare, animumque nostrum talibus tantisque perturbationibus hoc tempore molestare, et praecipue hic apud nos praesentem, falso nobis talia inurere? Quae aliqua ex parte etiam si eo pacto acta fuissent, uti in literis

ipse scribit, tamen maioris ap
Serenissimum Regem officia, sum
esse debuerant, quam ut talibu
esse iudicaret.

Quibus modis dicta Princip
resignarit, de eo nihil hic acturi
uati in Regno Hungariae, et bo
negotio autem Fogarasiensi et M
agere debuimus, hoc respectu fragi
Principissam obnoxiam esse non ig
dem com studio egimus; insu
Reges cipes, singularem af
mus, q obis, quam in ipsa P
eius Re terique Principes sang
cum u luntatem Principissa
conditu in anno 1631. die 1
egit, c erissima paria transn
ut eam voluntatem deprehe
ea clenc ue omnes magni pra
nus sub nostra cura retinuim
guineis ceuerent, quum alienorum f
augerent.

Quo tempore Csyakius in via
pissa in Thokaj fuerat, quae res quatu
arium spatio longius ab eo loco acta est,
luntatem, ut in viam se daret, ea habuit, s
uimus res Principissae aliquas Csyak
buisse, quando illud accideret; cum iam
idem non extorserat, Viennam Austriae t
Quantum autem damni famae, nominisque
attulerit, continua ipsius Csyakii lateri ei
bus illud notum esse arbitramus.

Quae cum ita sint dissimulare haud q
scriptum hoc Strassburgii nobis molest
adeo ut nisi Serenissimi Regis personam p
semus, fateri cogimur modos eos a nobis hact
quibus dignitatis nostrae prae omnibus nos r
is agnosceret; sed cum in tuendo etiam perso

tu aliisque rebus non ipsius factum (quod ex mandato Majestatis Suae Regiae eum haud quaquam fecisse certo existimamus) sed publici boni commodo spectare debuerimus, illud in posterum etiam facturi sumus, cum hacteuus quoque si DEI optimi maximi gloriam et communis negotii statum prae oculis continuo non habuissemus, longe aliter omnia pro commodo nostro ex animi sententia euentura fuissent. Plura de aliis etiam Strassburgii actis eidem nobis referenda forent, si prolixiori eam scripto detinere vellemus. Et in primis ea quae in Aula Ottomannica cum Domino Cornelio Haga, Excelsorum Ordinum Confoederatorum Belgii ibidem oratore et Patriarcha Graecorum Constantinopolitano tractanda susceperat: quae cum Oratori Regis Christianissimi cognita fuissent, multum apud nos de eo per continuum Oratorem nostrum ibidem residentem conquestus est: quae si ad aures Christianissimi Galliarum Regis perueuerint, procul dubio maximum animorum alienationem sequi necesse esset. De quibus nos eidem oratori Gallico cum responderimus, variis modis animum eius placandum suscepimus, hortatique sumus, ut illud factum Strasburgii, quo se lesum existimasset, publicae causae condonaret, Serenissimique Regis Sueciae personam consideraret, cum pro comperto existimemus, non ex voluntate, mandatisque Majestatis eius, eum talia molitum fuisse. Sed de his plura forsan ab aliis etiam intellectura erit.

Haec omnia cum Dominatione Vestra Illustrissima in maxima, qua erga eam ducimur, confidentia, communicanda voluimus, eamque amice rogamus ut de his Serenissimum quoque Regem quam primum edocendum certioremque reddendum haudquaquam intermittat. Et si Dominus Strasburgius aliter Majestatem eius vel Dominationem Vestram Illustrissimam informandam susciperit, hoc pacto non ullo alio omnem rem actam fuisse, certo intelligat, et ex ipsa rei veritate, omnia haec a nobis scripta sibi persvadeat. De caetero, uti Dominationis Vestrae Illustrissimae propensissimi studii nostri, fauorisque et beneuolentiae signa testata esse cupimus; ita vitam felicem prosperrimosque rerum omnium eventus, eidem comprecamur. Datum in arce nostra Varadiensi die 20. Octobris Anno Domini 1632. Dom. Vestrae Illustrissimae bonus amicus.

Külczim : Illustrissimo Domino Alexio de Oxenstern , Equiti aurato, Serenissimi Regis Regnique Sueciae Senatori et Cancellario, partiumque eidem subiectarum in Borussia Gubernatori Generali ac summo regionum Aquilenarium et Lapmarchiae Praesidi, Libero Baroni in Kimitho, Domino in Fiholmen et Tydven etc.

Amico nobis observandissimo.

(*Eredetije az erdelyi Muzeum-egylet birtokában.*)

V.

1632. oct. 20. Illustrissimus et Celsissimus Transilvaniae Princeps, Dominus noster clementissimus, ea quae nomine Serenissimi et Potentissimi Principis, ac Domini Gustavi Adolphi, Dei gratia Suecorum Gottorum et Vandalorum Regis, Magni Principis Finlandiae, Ducis Estoniae et Careliae, Domini Jagermanniae etc. legatus Nobilis et Generosus Dominus Paulus Strasburgh, in negocio Serenissimae Principissae, Catharinae Brandenburgicae, gloriosissimae memoriae quondam Principis Transylvaniae Gabrielis etc. Relictae Viduae, tam verbis prolata, quam in scriptis etiam exhibita retulit, abunde intellexit. Et imprimis Majestatis eius propensum erga se Regiae voluntatis studium, uti reciprocis gratissimi animi Officiis suscipit, ita illud testatum etiam esse cupit, se omni occasione praeclari affectus sui signa, erga Majestatem eius eo pacto declaranda velle, ut quicquid a sui studiosissimo Principe proficisci unquam poterit, illud omne in Celsitudine Sua Majestas eius semper deprehendere possit : In hoc etiam praesenti negotio illud sibi benigne persvasum habeat, Regiae eius personae intercessionem maximi apud Celsitudinem Suam ponderis fuisse, adeo ut in posterum etiam liquido illud Majestas eius agnitura, humanissimique affectus sui officia perspectura sit.

Cum igitur in negocio dictae Principissae et praecipue statu Arcis Munkacsiensis cum Domino Legato, utrocitroque fusius Sua Celsitudo egerit, rationesque suas validis innixas fundamentis, in iis manifeste declararit, non arbitratur esse necessarium, ut pluribus in iis allegandis Majestati eius molesta

hoc unum pro certo affirmare potest Principissam ne in minimis quidem a se coactam fuisse, uti ipsamet post excessum tum e Transylvania, et ditionibus Celsitudinis eius, in loco authentico et credibili, veluti in conventu Sanctae Crucis de Velez, palam confessa est; Cuius rei testimonium, uti literae conventus eisdem hac de re extant apud Suam Celsitudinem, ex quibus illud palam et manifeste omnibus cernere licet. Ea propter hic etiam tempore Celsitudo ipsius nihil aliud ab eo expetit, quam quod semel voluntatis propriae impulsu, neque ab ullis unquam persuasa egit, in posterum etiam constanti voluntate agat. Licet autem dicta Principissa post excessum e viuis suum, defectumque seminis proprii, omnem summam qua Arx Munkacsiensis inscripta est, filio Celsissitudinis ipsius legarit; tamen ut propensum affectus sui studium erga Regiam Majestatem eius caeterosque consanguineos Principes Celsitudo Sua declaret, complanatis et in effectum deductis rebus ex proprio etiam filii sui iure, modis condignis parata erit in Serenissimos Principes consanguineos transferre.

Quoad statum Arcis ipsius Munkács: dum modo videat Celsitudo Sua qualis securitas a parte Majestatis Suae Serenissimorumque Principum Consanguineorum in eo promittatur, quod neque Celsitudo Sua, neque Praefectus, caeteriique Arcis officiales, uti antea factum est, lndificabuntur; et inde in futurum etiam certa spe securitatis expectari poterit, tam quoad personam Cels. ipsius, quam etiam iuris et successionis filii adeptionem, atque officialium et praesidiariorum Arcis permansionem commoda ac honorem; ita ut nullo unquam tempore inde neque persona Celsitudinis ipsius, neque ditiones, ulla molestia, incommodis, aut damno aliquo, vel caeteris quibuscunque iniuriis afficientur. His inquam et aliis bonis modis, et conditionibus, in ipsam etiam Arcem intromitti a Celsitudine ipsius dicta Principissa poterit: Omnes insuper res mobiles ejus, eidem redditura sua Celsitudo erit, quas hactenus etiam testem Deum ipsum invocat, non pro commodo suo, vel alia de causa detinuit, quam ne in manus alienorum, quorum pernersissimis artibus hactenus Principissa circumacta est, pervenirent, sed magis Principibus consanguineis cederent: quo in negotio erga Majestatem eius, Serenissimosque Principes

praeclari affectus sui studia,
Inntatem Celsitud. ipsius pala

Sin autem Majestati ei
Principibus ita visum fuerit, u
kacsiensis, alius aliquis tracta
ter super eo concludi, non re
centa millia florenorum certis
arce persoluat, quod grauissimis
parte Majestatis eius Principun
commodius futurum sua Celsitud

F[illegible]uoniam propter tempor
custo[illegible]que Arcis, numerosum
reliq[illegible]e expensae necessario
trariis[illegible]um conatibus inuigilan
nes h[illegible] suos mittendo Capitan
rumque [illegible]sulere debuerit : idcirc
requira[illegible] expensae eae defalce
quid e[illegible]ibus arcis residuum sup
sae d[illegible]

D[illegible] quod ad statum Foga
si jure merito Celsitudo Sua Illustriss
tius rei negotium deducere posset, v
nixa, cum juxta fassiones et obligatio
tas, et normam aequitatis legumque Pa
merito jus suum in ea arbitraretur ;
aestimet multis millibus florenorum S
tem, Serenissimique Electoris Brande
Principum propinquorum personam et
perfecto prius negotio Munkacsiensi, i
sua, ita modum statuet, quo absque gra
fisci sui, consultis regni sui fidelibus
iustitiae et aequitatis modum illud quo

Atque haec sunt quae Sua Cels
mino Legato, ad proposita Majestatis
sponderi voluit. Vti igitur Majestati ei
tatem, secundissimosque rerum ad vo

Domino Legato favoris sui signa benignissime defert, prosperumque ad suos reditum comprecatur.

Per Illustrissimum et Celsissimum Principem Dominum nostrum Clementissimum, in Arce Varadiensi 20. Oct. Anno 1632.
Stephanus Kováczoczy m. p.
Cancellarius.

(*Eredetije az erdélyi Muzeum-gylet birtokában.*)

VI.

Serenissimae Regiae Majestatis Regnique Sueciae Senatores et Consiliarii, Illustrissimi, Illustres, Magnifici et Generosi Domini, Amici Observandissimi. 1633. maj. 20.

Gloriosissimus ille nostriqne seculi laudatissimus Rex felicissimae reminiscentiae, quibus rationibus Magnificum Dominum Paulum Strassburg ad nos delegatum voluerit, de eo suis Dominationibus constare optime nihil dubitamus. Nos ab ingressu ipsius statim Sacratissimam ejus Majestatem causa eorum negotiorum requirentes, etsi relationem ipsius de iis vita sua comite habere nequivimus, nihil tamen nobis ipsis parcendo ita de institutis nostris disposuimus, ut omnes nostri conatus ad cultum divinae benignitatis communisque negotii promotionem et emolumentum cederent, quod item Illustrissimo Domino Axelio Oxenstierna, dictae Regiae Majestatis Regnique Sveciae Senatori et Magno Cancellario etc. per litteras Nostras cum alias et aliunde, maxime autem ex confinibus nostris Varadiensibus et Szamosujvárіensibus intimavimus, nihilominus tamen nullam Suae Illustritatis resolutionem plenariam accepimus. Interea vero Serenissima Domina Principissa Catharina patrocinio Sacratissimae Romanorum Imperatoriae Majestatis se coneredens, tertius jam fere exiit mensis, a quo inter Suae Majestatis et nostros in Civitatem Eperjesiensem delegatos Commissarios cum de aliis tam

maxime de negotiorum dictae Serenissi
ferentiis agitur. Universas siclicet et qua
raque et bona possessionaria Dominae P
ratoria Majestate e manibus Nostris ef
ex animi nostri sententia non in alienig
rum ipsius manibus cedere deberent, ob
intra decursum ferme duorum annorum
mus, taliqne freti fuimus fiducia, ut a
eorum tam divinis quam humanis legi
concernit, aliqua consiliis et aliis modis
requirendi juvandique haberetur ratio.
teras ullas ulliusue de eo nancisci potu
putari nequit, si bona illac omnibus fer
et differentiis pra ter negotium eorum
totiusque tractatu cursu cum ultimo car
sante) in manus alienorum incidant.
Dominus Strasbu animum ulterius h
eundem Nos bon avibus et honore c
uti(nam) Illustri mas, Magnificas et
nes Vestras felices florentesque videat,
mum veneramur; nos habita Sacratis
tione, ipsum ita ut decuit honore cumul
rebus ipsius ita exigentibus, juvimus,
prosecuti sumus; quantum penes nos
permittet distantia, et in posterum (ci
foederis inter Suam Majestatem Caesa
concludendi) nostra in Successores a
Regis regnumve Sueciae atque adeo n
ex sinceritate declarare non intermitte
divinae protectione commendamus, ut
rum successibus optatissima quaeque
animitus conprecamur. Datum in Ci
die 20. Maji Anno Domini 1633.

Illustrissimarum, Illustrium, Ma
rum Dominationum Vestrarum benev
paratus

Caim : Serenissimae Regiae Majesta

ibus et Consiliariis Illustrissimis, Illustribus, Magnificis et Genero-
Dominis Amicis Observandissimis.

eletije az erdélyi Muzeum kezirattárában (Gr. Kemény József, Erd. tört. ered. lev. V. kötet.)

VII.

Mi cognate, vidi cum oblectatione propositiones, quas 1638.
minus Bisterfeldius mihi nomine vestro proposuit juxta lite- jul.
s fiduciarias, quas mihi de hoc negotio scripsistis. Atque ut 29.
bis demonstrem, quod et personam vestram, et res a dicto sterfeldio nomine vestro propositas magni faciam, consultum licavi ad vos mittere Dominum Dubois D'Avaugour meae merae Nobilem ordinarium, qui vobis specialius intentiones as exponet; rogo vos ut et ipsi, tanquam homini cui confido, enam fidem detis, in iis, quae vobis dicet, et ut certi sitis bono meo affectu erga vos, bonaque voluntate, cujus expe- enta vobis dabo, praesertim in praesenti negotio, Deum ro- ns, ut vos, mi Cognate, habeat in sancta Sua tutela. Seri- m Ambiani 29. Julii 1638.

Ludovicus. Bouthillier.

A lap alján D. Rakoci.

Tit. Meo Cognato Georgio Rákóczy Principi Transylvaniae.

ykorú másolat egy kis darab papiron Bisterfeld kezével; a vörösvári levéltárban.)

VIII.

Ego testor, quod Genero-us Dominus Du Bois d'Avau- 1638.
ur a Rege suo ad Serenitatem Vestram cum plenipotentia jul.
ssus sit, quodque ei fidem habere queat. Parisiis 2. Augusti 29.
38. Johannes Henricus Bisterfeldius m. p.

(P. H.)

Jegyzet. Keskeny két újjnyi szélle
hez van mellékelve egy külön szalag
pecsét.

(*Bistefreld kezével; eredetije a v*

IX.

1638. oct. 28. Ego ... laus D. Bragne vir Excellenti ... Domini du Hoursa tis Christia... mae, suique legati a blicam Ver ...rum Vniuersis prae certum fa... quod hodierna die M agens Ser... mi Principis Transy dedit asse... das, alteram resign doctissimo ...ino Joanni Henrico losopho sol ...ssimo genero meo, Joanni H. I ...rfeldio Philosophiae Professori, fideli nobis Dilecto. In c lum supradicti Illustrissimi Excell sius mandato apponi curavi. Datum lesimo sexcentesimo tricesimo oct octaua.

(*Eredetije a vörösvári l*

X.

1638. Rex me ad Serenitatem Ves S. indicans, quod lubens ea resolu terfeldio intellexit, quae ad inimicos mendos facit, sit contentus; In qua cessor generositatis defuncti Bethle S. Majestas in persona et populo

libenter continuabit. Et in hac occasione, ad mala, quae Domus Austriaca omnibus intendit vicinis, reprimenda magis favorabilis, quam praesens V. S. non se potest offerre, in qua major potentissimorum Christianitatis principum pars, arma contra dictam Domum Austriacam summere obligati sunt. Quod si V. S. se cum iis coniungat, modum ad statum suum stabiliendum inveniet, et hostem aut felici bello aut bona pace publica generali impediet. Existimans esse impossibile, ut Rex Hungariae potentiae nunc Regis ejusque confoederatorum possit resistere, cum non pridem duorum Generalium scilicet Johan de Wert et Götz clades insignis illum abstrahat; V. S. assecurans, quod octo Exercitus, quos S. M. in terris hostium nunc tenet, ejusmodi quid boni sint effecturi. Et quod generalis Bannier maxime in hoc negotio Voluntati V. S. possit succurrere, in quibus quoque Legati S. M. aliique apud Bannierum suis servitiis non deerunt, ut quoque in S. M. reliquis confoederatis faciunt, prout ipsis expresse in praesenti negotio in mandatis datum est.

Interim ne mora Tractatuum apud tam longinquos principes aliquem bonum effectum impediat, S. M. secundum 14 Articulos prudentissime ordinatos, mihi ut omni studio V. S. assecurem, in mandatis dedit, quod eo modo cum V. S. tractare velit, ut ipsius confoederati sint futuri contenti: seque pro sua parte primoque anno (si V. S. sumserit arma) centum et quinquaginta millia Imperialium, et sequentibus annis centum millia Imperialium, sit solutura, quam diu bellum V. S. continuaverit, quod intentum si V. S. persequi suscipiat, Constantinopolim versus (si vestra Serenitas consultum judicaverit) quam citissime literis ad Legatum Regis ad obtinendum id quod V. S. desiderat, ire in mandatis habeo, quales quoque jamdudum ad praeparandum negotium praemissae sunt.

Erit itaque V. S. in hoc negotio, ut bona et secura aliqua exercitus parte hostem clam obruat, ut ita metum et malum simul ipsi incutiat, quod meo judicio est id, quod summi capitanei pro maximo subsidio judicarunt.

Ultra haec Eminentissimus Cardinalis V. S. manus osculatur.

Jegyzet: Ezen beszédet mondotta el d' Avaugour francia követ Rákóczy György előtt Beszterczén 1638. nov. közepén, s azt irásba be is nyujtotta neki.

(*Eredetije, mely valószinüleg magának d' Avaugournak irása a vörösvári levéltárban.*)

XI.

1638. Resolutio ad Dominum Legatum Christianissimi Regis.

A quo tempore, Divina sic disponente clementia, in hoc Principatus officium, Regnique regimen sumus collocati et promoti, fuimus semper propensiores ad promovendum commune bonum Christianitatis, quam ad consulendum privati boni, et quicquid efficere potuimus absque laesione conscientiae nostrae, nullo modo praetermisimus, ac si mors Regis Sueciae tractatum nobiscum inchoatum non interrupisset, eo majori cum emolumento affectum nostrum declarare potuissemus. (*Oldalt irva*: Mortuo autem Rege Sueciae) Quamvis nos pacem confoederationemque nostram cum Imperatore Romano, facile intra duos menses concludere et confirmare potuissemus, sed ob postulatum legati Suecici (*Oldalt, I. Rákóczy Gy. kezével*: Pauli Strasburgii) non exiguo cum commodo confoederatorum exercituumque tunc temporis in partibus Imperii degentium, tractatum nostrum prolongavimus ad novem Menses usque, nullam ob causam aliam, verum ad requisitionem praenominati obiti Regis, factam per legatum Paulum Strasburgium, qua tractus prolongatione (quoniam aliter in promovendo negotio publico occasiones deerant) magnam Imperatori Romanorum intuleramus distractionem. Tandem (quia secus fieri non poterat) conclusa pace cum (Imperatore *Rákóczy Gy. kezével fölé irva*: Caesare) Romanorum, eam (uti decet Christianos principes) confoederationem totis viribus defendere, et conservare tenebamur. Interim cum in anno 1636. contra diplomata omnia, articulosque omnes Regni e ditionibus Imperatoris armis invasi essemus, nec ullam satisfactionem se datis etiam bel-

lorum tumultibus ad hoc usque tempus habuissemus in puniendis nimirum illis, a quibus ista erant patrata, et qui eos invasores nostros fovebant, facile salva conscientia de rebus nostris providere debebamus. Et cum in anno 1637. nos accersisset, quidam Henrich Merboltt nomine vir, cum Legatione defuncti Langravii Hassiae, uti nobis constabat cum scitu etiam Christianissimi Regis, illum dimittens *(Oldalt jegyzve I. Rákóczy Gy. kezével :* eodem anno, postea praesenti anno) expediveramus Clarissimum Dnum Bisterfeldium ad Regem Christianissimum, volens primum omnium satisfacere et consulere reputationi Majestatique Regis, cum his punctis. 1. Ut ante omnia velit nos certiores reddere num tractatus ille nobiscum inchoatus sit cum scitu et voluntate, consensuque Regis. Deinde, si ita: ut certum aliquem commissarium velit Christianissimus Rex ad nos expedire et transmittere cum sufficienti assecuratione et plenipotentia tam ad tractandum quam etiam ad concludendum; si autem hoc fieri non posset *(Oldaljegyzet I. Rákóczy Gy. kezével :* nulla ratione) literas assecuratorias super omnibus illis punctis necessariis transmittat; quibus visis nos etiam de praepa(ra)tione expensaque possimus providere esseque securi. Verum quidem, quod nos facilius cum Svecis (*Oldalt I. Rákóczy Gy. kezével* : corona Sueciae) caeterisque confoederatis potuissemus tractare et convenire tam ratione propinquitatis, quam etiam quia jam ante hac tractatus iste ipsis non solum bene constabat, sed etiam authentice super illis punctis imo etiam majoribus per legatos ipsorum eramus assecurati, et animati; diligenti etiam resolvimus animo, quam sit dubium, quam tardum, quamque saepe periculosum, cuique tractare et confoederare cum Regibus et Principibus, longe ab illis distantibus, sed affectus syncerus noster erga Regem Christianissimum Majestatemque et reputationem ipsius, bonumque commune, praevalens, praeterecensitis omnibus difficultatibus, direximus immediate nostrum legatum ad ipsum Regem Christianissimum.

Non inconvenientibus, sed necessariis omnino ad bonum commune promovendum justissimisque articulis et punctis, imo talibus, quae jam antehac etiam vivente Rege Sueciae, et post, sed etiam praesenti hoc anno Hamburgi, per ipsos etiam lega-

tos Regis majori ex parte fuerant oblat
Vestr. Dn. a tanto Rege, tam in magni
sertim cum jam per legatum nostrum
bene constiterant, absque sufficienti pl
ditum. Quod autem hactenus in armis r
gnae admodum extant rationes; nam ju
agis prudenter age, et resp
fundamento pacem et securitatem cer
mutare minime esset consultum, quod
in sufficienti asse uratione, articulorun
que annuentia c consensu. Haec au
Hamburgamur) nos in aliud inter
mus, quam q velint prolongare ne
istae Hambu na etiam vice sint
vero, cum Rex e, cui jam constant
sit praeferend gatis vel Plenipoten
in praesenti atorum transferre, vi
venientem. arbitramur etiam de
mum conse ortae sit explorandu
amur aliqua ex parte ipsis Tributarii, t
ut mancipes, vel vero, ut nobis tale aliq
nostram, velit imponere. His itaque s
fundamento rem agredi, vel vero iam c
cum periculo tam proprio nostro, familia
Transylvania, quam etiam Hungaria ex
sumus; nam ipse Romanorum Imper
quam plurimas nobis videtur quasi se
itaque esse et bonam ab eodemque Imp
sionem praetermittere utrum sit consultu
Dni Legati; nihil etiam dubitantes de
difficultates ex parte *(I. Rákóczy kezév*
toris Romnorum non possint complana
stianissimus *(I. Rákóczy Gy. kezével :* G
Confoederati, velint tempestive officiis
ut Dnus Legatus solide aliquid velit nobi
declarare, et demonstrare, quibus visis
possimus Deo auxiliante rem aggredi;
accomodare. Nos omnino, affectusque nos

communne bonum summa cum animi constantia et synceritate sumus parati, praerecensitis conditionibus; alioquin nos protestamur coram Deo, eius Angelis, et tota Christianitate, nos non esse in causa, si affectum nostrum declarare minime poterimus et si pacem nostram confirmare debebimus cum Imperatore (Caesare) Romanorum; nam juxta illud: multa cadunt inter calices supremaque labra, inter spem et dubium res nostras familiae ditionumque tenere, nequaquam possumus. Puncta quod attinet illa etc.

(*Minuta a városvári levéltárban.*)

XII.

Requisita pacis ex parte Serenissimi Transylvaniae Prin- 1688.
cipis cum Rege Christianissimo coeterisque Dominis Confoederatis ineundae.

Primum omnium, Animus Turcarum Imperatoris, certo certius explorandus est num in bellum, contra Imperatorem Ferdinandum, in Hungaria per Serenissimum Transylvaniae Principem movendum consentiat, ita ut personam illius, uxorem et liberos, omniaque bona, ubivis existentia, in protectionem suam accipiat, promoveat, et auxilia illi Turcicas scilicet, et Tartaricas copias, et alios populos sibi subjectos necessitate postulante sibi submittat, tam contra Imperatorem Ferdinandum quam alios etiam hostes sibi adhaerentes, etiam contra Polonos si se se contra Principem Transylvaniae statusque Hungariae et Transilvaniae opponerent, bellum moverent, aut hostilitates exercerent. Et, si forte (quod tamen Deus propitius avertere dignetur) dictus Princeps Transylvaniae per hostes suos ex provincia et bonis suis armis excluderetur, exturbaretur, Imperator Turcarum ad amissa omnia recuperanda Principi suis viribus et armis assistat.

Secundo. Ad majorem Principis liberorumque securitatem atque etiam, ut inenda confoederatio eo magis continuari possit, Rex Christianissimus, Dominique Confoederati, apud

Imperatorem Turcarum efficiant, ut ex
sylvaniae alterum, quem scilicet statu
dum liberam eorum electionem in Pri
Principatu confirmare, conservare, et
defendere velit.

Tertio. Efficiant etiam, Rex Chris
Domini confoederati, apud Imperatore
Székely in Transylvaniam sub fidelitat
renissimi Transylvaniae Principis bon
tur, cui ob respectum Portae, ac etiam
deratorum gra . Principe Transylv
cum restitutio norum, quae profu
possidebat, co tur, ita tamen ut I
et successorib s fidelis sit, et perm
Praemiss nes articulos Rex
rique Domini ederati ab Imperato
impetrare, per illis omnibus a
diploma m obtinere, et ad n
quo citius ere. Articulos vero,
anissimus Rex, peteri Domini Confoe
ferent Principi Transylvaniae.

Primo. Rex Christianissimus, Coro
Domini Confoederati Principem Transylv
liberosque ejusdem, et successores, cu
et bonis eorundem ubivis existentibus, i
riae, et Transylvaniae, universosque
status et ordines in ipsorum protectionem
versos et quosvis hostes, et aemulos corun
cinos, cujuscunque nationis et gentis, co
eminentiae exstiterint, apertos et clandesti
praedictus supradictique omnes cum Pri
buscunque hostibus, clam vel aperte, sive
tibus, bonis, ditionibus, sacrae et profan
vi, et armis, aliaque hostilitate impetir
et infestarentur, per se, vel per alios, P

*) Ezen második és harmadik pont a fo
től vannak huzva.

mus Rex, coeterique Domini Confoederati conjunctis consiliis, animis et viribus, eisdem in tempore, et sufficienter succurrent et auxiliabuntur semper, necessitate exigente, nullaque ratione et praetextu eos deserent.

Secundo. Si vero Principem Transylvaniae Consorti, liberisque eorundem praemori contingat (quod Deus benignus avertat) ipsiusque vidua et liberi, ditionibus, bonisque ipsorum tam in Hungaria quam Transylvania existentibus ejicerentur, Christianissimus Rex coeterique confoederati ipsius, ad eorum condignam conservationem, quotannis, Centum viginti millia Imperialium Integrorum, manibus ipsorum vel hominum ad id destinandorum (*ide beigtatva a fejdelem kezével* : 60 millia vel honestam et condignam conservationem sicut decet principi) realiter assignabunt, tamdiu, donec in ditiones et bona amissa, ipsorum auxilio et viribus Regis Christianissimi Confoederatorumque, aut bello, aut pace restituantur.

Tertio. Christianissimus Rex, coeterique Domini confoederati, Serenissimum Transylvaniae Principem, ejusque consortem, liberos et successores, uti et Regnum Hungariae et Transylvaniae, eorundemque universos status et ordines, in protectionem, modo praedeclarato susceptos, ac in foedus commune receptos, in omnibus eorum libertatibus, et privilegiis, publicis ac privatis, cum omnibus suis partibus, et partium particulis (iis tamen exceptis quae Imperatori Turcico jam subsunt) in libero etiam exercitio, Romano Catholicae, et Helveticae sive Reformatae, et Lutheranae religionis, ita in suam protectionem recipient, ut ea omnia et singula, contra quosvis occultos et manifestos turbatores et violatores potenter defensuri, et cum primis operam daturi sint, ut templa eisque adempta Jura Patronatus, et quicquid ab eis dependet, qualicunque praetextu illa Evangelicis usquam, aut unquum in Hungaria erepta sint, citra dilationem restituantur.

Quarto. Christianissimus Rex coeterique Domini Confoederati, occasione istius foederis et protectionis in se susceptae et praestandae, nullam unquam ad Regna Hungariae et Transylvaniae ditionesque eorundem praetensionem habebunt.

Quinto. Post obtentam modo praemisso assecurationem

et consensum Imperatoris Turcarum, intra spatium unius, aut ad summum duorum mensium, ducenta*) millia Imperialium integrorum certo certius Constantinopoli per Regem Christianissimum, coeterosque Dominos Confoederatos in paratis ad manus ad id a Serenissimo Principe Transylvaniae deputandi hominis deponantur, quo iis receptis commodius expeditionem in Hungariam suscipere possit.**) Reliqua vero centum triginta duo millia Imperialium intra spatium semestris a termino primae solutionis computando itidem Constantinopoli, manibus oratoris continui, vel ad id transmittendi hominis infallibiliter ac sine omni defectu administrentur.

Sequentibus vero annis durante bello, usque ad finalem pacis conclusionem et effectuationem Rex Christianissimus, coeterique Domini Confoederati, quotannis ducenta viginti millia Imperialium,***) duobus in terminis itidem Constantinopoli ad id deputatis Serenissimi Principis Transylvaniae hominibus persolvent, quorum ducentorum et viginti millium talerorum Imperialium integrorum solutio annuatim fiat hoc modo, ut dimidia eorum pars mense sexto ab ultima solutione primae solutionis computetur, altera vero ejus dimidietas ab eodem sexto mense incipiendo vicissim sexto mense persolvantur, ita ut totius summae solutio duodecim menses haud quaquam excedat.

Sexto. Christianissimus Rex, Corona Svetiae, coeterique Domini Confoederati, durante bello sex millia peditum extraneorum, Germanos, Gallos, Anglos et Valones†) propriis ipsorum sumptibus conscribent, ac penes Principem continuis stipendiis pleno numero alent, ac intertenebunt, qui quidem pedites, tam officiales, quam etiam gregarii, Principi Transylvaniae atque etiam dictis Dominis confoederatis Juramentum militare praestent, ita tamen, ut totus ille peditatus cum suis officialibus sit sub imperio dicti Principis Transylvaniae ut Generalissimi. Possint nihilominus Domini Confoederati, duos Commissarios probatae fidei, industriae, et experientiae viros interdum ad Principem mittere pro Informatione ejusdem circa statum peditatus.

*) Oldalára irva Rákóczy által : 130.

**) Oldalára irva Rákóczy által : 130.

***) Oldalára jegyezve Rákóczy által : 200.

†) Oldalára jegyezve Rákóczy által : 4000.

Septimo. Rex Christianissimus, coeteriqne Domini Confoederati, nullas inducias, nullamque pacem absque praescitu, voluntate et expresso consensu Principis Transylvaniae, statuumque et Ordinum Hungariae et Transylvaniae Principi Transylvaniae adhaerentium, in casu vero mortis Principis, conjugis et liberorum successorumque ejusdem Principis, tractent, neque concludant, sed si bonum publicum requirat pacem universalem, securam et honestam ex consilio et voluntate Principis et ei adhaerentium concludant, talem quidem, ut sit, absque omni praejudicio, damnoque dicti Principis, suorumque haeredum ac conjugis, statuumque et ordinum adhaerentium, utque omnes et singuli, supradicti in ipsa pace sub honesta conditione sint compraehensi, ita ut omni securitate, libertate, seculari et Ecclesiastica, ipsorumque bonis et ditionibus tam acquisitis, quam acquirendis possint libere et pacifice uti, frui; quin imo hoc foedere expresse compromissum esset, si forte, pace semel firmata, et utrinque promulgata, lapsu temporis, vel Transylvaniae Principes, Conjux et liberi ejusdem, vel Status et Ordines Hungariae, Transylvaniae ob longam a sociis distantiam ab Austriaca Domo vel ei adhaerentibus injuste contra factae pacis conditiones laederuntur, id, tunc temporis etiam Dominos confoederatos, de novo omnibus viribus impedituros, et Communi Consilio et auxilio vindicaturos esse, eo casu subsidia etiam illa quae durante bello, per Regem Christianissimum coeterosque Dominos Confoederatos, fuerant compromissa et praestita, reassummi, et eo plane modo, quo in priori bello administrabantur, quot annis duobus in terminis usque ad pacis restaurationem subministrare debebunt, Principi Transylyaniae ejusque conjugi, haeredibus et successoribus.

Octavo. Rex Christianissimus, caeteriqne Domini Confoederati eam pacem quam Princeps Transylvaniae et antecessores ejus cum Porta Ottomanica, inde a temporibus Szulimanni coluerunt, sua authoritate, et si res ita postulabit interpositione, tam per literas, quam per legatos, et quavis amica fidelium sociorum officia fulcirent, stabilient et confirmabunt, atque in ejusmodi priscis eorum libertatibus defendent. Eademque officia Rex Christianissimus, Dominique Confoederi

non moderno solum Transylvaniae Principi quoad vixerit, sed etiam legitimis ejus in Principatu successoribus, quin et extra Principatum Haederibus praestabunt.

Nono. Si forte Rex Christianissimus et Domini Confoederati, hoc tempore consensum ab Imperatore Turcarum ad praemissa exequenda pro Principe Transylvaniae sufficientem obtinere non possent, velint nihilominus Principem Transylvaniae, una cum conjuge et liberis, ditionibus et bonis ubivis habitis sibi commendatissimum habere, et omni favore ob syncerum ejus erga Confoederatos et causam communem animum prosequi, pariter etiam apud Imperatorem Turcarum omnino officere, ut si forte ob studia erga confoederatos et hanc cum illis communicationem consiliorum offenderetur ab Imperatore Ferdinando eique adhaerentibus quovis modo Principem Transylvaniae una cum praedictis, contra vim, et arma, aliasque molitiones hostium quorumcumque defendat ac protegat, quo ab impetitione illorum qualicumque in persona, bonis et ditionibus suis, una cum conjuge et liberis tutus et securus permanere possit. [Sin vero aliter securitas ipsa procurari non posset sed res ad bellum deveniret, cum hostibus eodem plane modo Rex Christianissimus, Dominique Confoederati quo in priori bello, tam quoad subsidia pecuniaria quam peditum intertentionem, aliaque defensionis media, durante bello et usque ad plenariam pacis restitutionem, succurrere dicto Principi Transylvaniae teneatur; bello autem in Hungaria feliciter succedente, statibusque Regni Hungariae ad foedus hoc accedentibus, si quapiam de re necessaria ipsorum idem status Hungariae Dominos Confoederatos per literas, vel legatos duxerint nihil obstantibus praememoratis articulis id libere facere possint, Domini etiam confoederati necessariis ipsorum postulatis acquiescere velint.]*)

Hos Articulos Rex Christianissimus, Corona Svetiae, Uniti Belgae, Hassiae tutores et reliqui Domini Confoederati, tam intra quam extra Imperium Romanum, cujuscunque dignitatis et praeeminentiae, praesentes et futuri, sub bona fide Christiana, propriae manus subscriptione et sigilli munimine

*) A [ ] közt levő mondatok ki vannak húzva.

roborent, quod eos, in omnibus punctis et clausulis tam ipsi observare et implere, quam a suis etiam Successoribus, Ordinibus et Statibus subjectis, sive secularis sive spiritualis vocationis fuerint, syncere, constantissime, sanctissime, et citra ullum defectum, glossam et mentalem reservationem plenissime observandos et implendos curare velint; idem quoque faciet ex altera parte Princeps Transylvaniae. Et licet articuli praenotati foederis modo praemisso subscriptae et sigillorum appensione communiti, satis rati et firmi esse debeant, majoris tamen assecurationis ergo (si ita utrinque visum fuerit) commodo loco et tempore ab omnibus, et singulis Confoederatis eo, qui, cuivis pro eminentiae et dignitati convenieus erit modo, solenni Juramento roborabuntur, ad summum intra sex mensium spatium.

Jegyzet. Kemény János Emlékirataiban (Szalay kiadása 301 l.) azt irja, hogy »Du Bois 1642. őszszel Szent Lukács napi octávájának hirdetése alatt jött Beszterczére.« De téved. Ez 1638-ban történt: du Bois credentionálisának datuma s a fennebb közlött oklevelek a dolgot tisztába hozzák. Azonkivül Rákóczy leveleiből világos, hogy ő 1638 octoberben Besztercezén, 1642 octoberben viszont Gyula-Fehérvárt volt. De a Kemény által készitett szövetségi tervezet is ellentmond 1642-nek: Rákóczy fia 1642 februárban már fejdelemmé volt választva: 1642 octoberben tehát nem tehette Rákóczy ezen conditiók 2-ik pontját, melyben fiai valamelyikének jövendő megválasztásáról van szó. Keményt Krimben, távol hazájától, emlékezete csalta meg.

(*Eredeti. Kemény János által készitett minutája a vörösvári levéltárban.*)

XIII.

Christianissima Regia Majestas Domine benignissime. 1638.
Peruenit ad me Generosus Dominus Duh Bois de Awangais nov.
(sic) cum Literis Majestatis Vestrae christianissimae, incolu- 15.
mis: et ea, quae, in mandatis acceperat, mihi proposuit, nomine Majestatis Vestrae Christianissimae; Utrobique uideo christianissimae Regiae Majestatis Vestrae benignum in me affectum, et optimam voluntatem. Quae, uti mihi grata sunt,

ita et obsequentissime amplector, ac pr
Vestrae Christianissimae ago gratias. Q
necessitas ita postulabat ut Dominus D
stianissimam Regiam Majestetem Vestr
retur, de negotio, quod mihi nomine M
stianissimae propositum est, per dictum
minem, uberius me declaraui. Qui ad
Christianissimam Deo bene iuuante, re
laturus est. Caeterum me, et obsequia
Christianissimae, delata esse cupio, atqu
vivere et re exopto. Datum in Ci
die 15. Nove nno Domini 1638.
stianissimae Regiae

(E galmazvány a vörösvári

XIV.

1639. nov. 7. Summa Responsi

Nomine ac jussu Christianissimae
Illustrissimo Domino de la Barde prim
Commirsario, Parisiis, mense Majo 1639.

Regiae Suae Majestati praelcara Cel
Principis erga bonum publicum studia,
fedcre ineundo indicata consilia veheme
propensam suam voluntatem ante hac Do
sylvaniam ablegatione, et plenipotentiae
minum d'Avaux transmissione declaratam,
sit testatura. Suae Majestati de heroicis Sua
bus, et minime contemnenda potentia, quan
nissimis Dominis Confederatis conjunctio
causae progressus futura sit momenti jam
omnium maxime futurum, si utilissimum
citissime perficiatur. Idem a Corona Sveci
urgerique : utpote quae Regiae Suae Ma

pecunia tum militum subsidia liberaliter offerentes (mihi jam antea ab Illustrissimo Domino Salvio Hamburgi exhibitos) transmiserit, hocque foedus accurate commendarit. Praecipuam de peditibus submittendis difficultatem, a frequentibus Confederatorum, nominatim Banierii, victoris plurimum fuisse imminutam; potuisseque rem brevi consummari si plenipotentia fuissem instructus. Ea quia ob varias causas missa non sit, ne salutare hoc negotium impediatur turbeturne, Regiam Suam Majestatem Celsitudini Suae mittere litteras, sinceros constanti sui affectus atque favoris testes. Quare Principe sic jubente, quam maxime festinem, Regiisque litteris fideliter exhibitis Suam Celsitudinem cum de singulari Regiae Majestatis in hoc foedus inclinatione, tum de Regio erga suam Celsitudinem, ac Principalem ejus familiam favore redderem, quam certissimam : quo Sua Celsitudo Regia benevolentia amicitiaque freta in laudatissimo suo proposito constanter perseveret, nec pacem cum Hungariae Rege (Romarorum Imperatore) confirmet. Regiam Suam Majestatem per extraordinarium cursorem, virumque idoneum Domino d'Avaux mandaturam, ut re cum Corona Sveciae deliberata suo ac Reginae Sveciae Nomine plenipotentiarii quantotius ad Celsitudinem Suam expediantur, licet ob varia obstacula inprimis ob aversum Polonorum animum, illa missio sit difficultatis plena. Cumque Sua Celsitudo in Portae Ottomanicae consensu praeciapuum hujus negotii fundamentum collocet, Regiam Suam Majestatem ultra commissionem Illustrissimo Domino Cesio missam novo oratori non ita pridem Constantinopolim destinato. Illustrissimo scilicet Domino de la Haye, accurate mandaturam, ut cum Sua Celsitudine amicissimam correspondentiam foveat, tresque priores de Turcici Imperatoris assensu ac auxilio concepti federis articulos urgeat, promoveat, ac obtineat. Regiam Suam Majestatem vel huic federi universi orbis Christiani saluti insigniter pro futuro, vel aequissimis Suae Celsitudinis desideriis, vel amplissimae de se conceptae expectationi defuturam nunquam.

Atque haec sunt quae de Christianissimae Regiae Majestatis gratiosissimae voluntate Serenitati vestrae, tanquam Domino ac Principi meo Clementissimo, bona ac Christiana

fide referre testarique possum. Scribebam Megyeschini 7. Novembris 1639.

Serenissimae Vestrae Celsitudinis

humillimus ac fidelissimus servus

Johannes Henricus Bisterfeldius m. p.

(*Eredetije a vörösvári, gr. Erdödi levéltárban.*)

XV.

1640. sept. 6. Demnach Gegenwertige Leute von Trenchin an der Vngarischen Grentze etliche Schreiben theilsz von Ihr F. G Eleaschi vndt andern öhrtern, an Sr. Excell. Herrn Generall vnndt Feld-Marschalen Leonhard Torstensohn alhier abgeliefert, Alsz wollen dero Königl. Mayestät vndt Reiche Schweden, wie auf dero Confoederirten Hohe vnndt Nieder Officirer zu rosz vnndt Fusz, vf mein respective dienstfreundliches ersuchen, obgedachte Leute, nicht allein Frei, Sicher, vndt Vngehindert laszen pasziren vndt durhkommen besondern dasz Sie die anuertrawte Brife woll abgeben, glauben vndt trewe. geben; Solches vmb einen Jeden Standeszgebühr noch zuuor Schulden, bin Ich allezeit willig vndt bereitt.

Datum Olmütz am 6. Septembris Anno 1640.

Königl. Mayestät vnd Reiche Schweden, wie auch dero Confoedirten, vber ein Regiment zu Fusz bestalter Obrister

Valentin Winter m. p.

(L. S.)

(*Eredetije a vörösvári, gr. Erdödy-féle levéltárban.*)

XVI.

Illustrissime Princeps, Domine gratiosissime. 1642.

Quae fuerit diuturnioris huius belli causa ac origo? quamquam variis artibus ac ludibriis pacis studiis hactenus imposuerint Austriaci, ut opressa cumprimis per Germaniam Religione Evangelica, et sub eo velamine, publica pristini status libertate, Imperium in illam proprium ac absolutum; nec non in vicina Regna ac Provincias, immensam (quod caput est omnium familiae istius consiliorum) regnandi libidinem extenderent: quoniam omnibus in orbe universo, praesertim Evangelicis, non sine multorum damno, clade ac ruina abunde constat: iisdemque periculis Illustritatis Vestrae antecessores in principatu Transylvaniae fuerunt saepius expositi: Neque minus etiamnum Illustritas Vestra se suosque esse obnoxios haud obscuris indiciis ipsa facile intelligat ac experiatur, super vacaneum omnino arbitror hisce altius repetere. Fuerunt quidem quam plures, qui obviam ire tantis, ac tam nefandis conatibus, varia fortuna varioque eventu hactenus adgressi sunt. Pauci feliciter, pauciores ea animi constantia, quae tanto negotio expediendo par esset. Inde multorum exitia, et damna innumera enata; subdolaque pacis nomine, cum insigni augmento hostilis potentiae, socios inter ipsos perniciosum publico bono dissidium: Sacratissima Regia Majestas Domina mea clementissima Regnumque Sueciae, Christianissimus item Galliarum Rex et Illustrissima Hassiae Landgravia, soli super sunt, qui meliores partes iustioremque causam etiamnum coniunctis viribus ac consiliis sustinent, propugnant, et in aequiorem pacis honestae, publicae, ac securae statum per DEI gratiam, vindicare nituntur. Is scopus laudabilis omnino Deoque gratissimus (qui ipsum propterea favore suo, contra multorum spes, tot hostium machinationes, tantumque actum formidabile toti Europae hostium robur mire secundare dignatus est) tum vero istud, quod Illustritas Vestra expectare deberet, si Imperator eiusque socii ac satellites, vastissimi propositi sui finem adsequerentur. Mouit procul dubio Illustritatem jul. 29.

Vestram ut iam dudum, ad promove
Evangelicae rei bono, Germaniaeque sa
aequae ac decenti commodatam intenti
suas cum illis sociare in animo se habu
sit literis ac nunciis. In qua quidem ani
mihi persuadeam Illustritatem Vestra
e re mutui status, communisque causae
usltritate Vestra in posterum de rerum,
rum statu, communicatio aliqua saepi
tueretur. Et quoniam hoc ipsum, quaequ
tem comm ue tanti negotii exp
teris comm prehendi nequeant
ad Illustri ram volui praesenti
mae Reg atis Dominae meae
nos, alter ris, alterum pedest
apud nos que partes industri
viros, n enerosos ac nobiles
Dörflingk m Hyeronymum Ple
intention Illustritati Vestrae
mentemqu. situm Illustritatis V
optato rerum successu de omnibus pra
possint cognoscere.

Illustritatem itaque Vestram subr
ut dictos dominos colonellos in iis quae
ter audire, fidem eis plenam tribuere, s
declarare velit, prout res ipsa et praes
straque insuper de Illustritatis Vestrae
nobis utro spondent ac requirunt. Illus
protectioni commendata, ut quam diut
tisque rerum et consiliorum omnium
ac fruatur, ex animo voveo. Dabantur
viam die XXIX. Julii. MDCXLII. Illustrit

Sacrae Regiae Majestatis Regniq
Eiusdemque et foederatorum Exercitus
lis campi Marshallus et Generalis Gub
Leonhardus Torstenson Haereditarius
Torstena et Radzik Observatissi

Linnar

Kulcsim : Illustrissimo ac Celsissimo Principi ac Domino Domino Georgio Rakoczi, Dei gratia Principi Transsilvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti, Domino Beniguissimo

(*Eredetije a vörösvári l. véltárban.*)

XVII.

Durchlauchtiger Hochgeborner Fürst vnd Herr. 1642.

E. F. Gnd. für dasz allgemeine Ewangelishe wesen tragende hohe Fürsorge, vnndt welcher gestaldt dieselbe mit trewen eiffer deszen conservation sich angelegen sein laszen, haben die beede E. F. Gnd. abgeshickte vnndt nunmehre, nebst E. F. Gnd. Dero, ihnen gnedig ertheilten Recreditit, so Ich in aller gebühr empfangen, zurück gelangte Herren Obersten, nicht gnugsamb rühmen können; Wie nun E. F. Gn. nicht allein bey der posteritet, sondern auch der itzo Hochbedrengten Ewangelishen Kirchen sich hindurch ein immerwehrendes vnsterbliches Lob erworben; Also zweifle Ich ganz nicht E. F. Gn. in der gefaszten rühmlichen affection, auch hochlöblichen guten intention noch ferner zubeharren, vndt ann Dero Hohen ohrt dahin zu cooperiren gnedig geruhen werden, auff dasz die nothleidende Ewangelishe Christenheit worinnen so viel millionen Seelen, so auff den Edlen Frieden biszhero gehoffet, vnndt noch mit heuffigen darauff warten, dermahleinsten Trost vnndt wiedererquickung würklich zu empfinden haben möge, Allermaszen, wie meine Allergnädigste Königin auch ann ihren ohrt zu erreichung dess hochheilsamen Zwecks eines wohlfündirten Vniversal Friedens zu operiren von Hertzen begierig; Also mögen E. F. G. sich versichert halten, dasz Ich die, von höchstgedachter meiner hohen Obrigkeit mir gnedigst anvertraute waffen zu obigen hocherspriszlichen werck nach bestem Verstande vnndt vermögen zu employren meinem höchste obligo vnndt anliegenheit sein laszen werden. Was sonsten E. F. Gnd. bey denen beeden, zu deroselben abgeshickten Herrn Obristen, durch untershied- dec. 20.

liche puncten, gegen mihr auszula
wollen, Solches habe Ich der lenge
forth vnndt einige verabseumung,
übershicket, erwarte nunmehro darü
tion, So balden Ich nun dieselbe erha
unterlaszen E. F. Gnd. dieselbe shl
übersenden. — Imselbigen werden di
abgeordnet gewesen, (welche ich z
depechiren wollen, aber wegen dere
ren nicht geshehen können, Gestaldt
horsan es nicht Vngnedi
Zustand é, vnnd was darbey
wohin m ung nochmahls geri
liches ge bericht erstatten, w
mahl b dt E. F. Gnd. der a
ren Ob es zu allem Fürstl
wohlers dt in dero gnedige
sambli n thue, inn steter V
l.
Da ubtquartier Ge
bey Leipzigh den 20. Decemb. Linn

Anno 1642.

Külczim : Den Durchlauchtigen, Hoc
Herren H. Georgio Rákóczi, Fürsten in Sie
in Ungarn Herren, der Säckelen Grafen.

Jegyzet. Ugyan ezen levélnek latin
Bisterfeld irása meg van a vörösvári levéltá
(*Eredetije a vörösvári levélt*

XVIII.

1643. feb. 25. Durchlauchtiger, Hochgeborner F
Ich will nicht allein verhoffen, s
tzen wünschen, dasz nu mehr Ewer F
bediente, wohl vnndt sicher zurück ge

ben mein gehorsames Schreiben, vnterm Dato bey Leipzigh den 17. Decemb. nechst verwichenen Jahres, gebührlichen insinuiret, auch meine, gutten theils auszgelassene gedanken, nebst dem Zustande der Armeé, vndt desz allgemeinen Wesens hiesiger enden, so Sie selbsten in zimlichen augenshein genommen, shuldiger maszen hinterbracht haben werden. Dasz werck nun ann sich selbst belangende, Lebe Ich der Zuversicht, Ewer Fürstliche Durchlaucht in dero, zu aufrechthaltung des allgemeinen Ewangelishen wesens, einmahl gefasszen höchstrühmlichen intention, bestendig verharren werden; vndt gleich wie, ann solcher Ew. Fürstliche Durchlaucht hochlöblichen Intention, die gewisz der höchste Gott Ew. Fürstlichen Durchlaucht selbsten, als einen besonderen darzu auszersehenen Instrument, zu rettung der hochbedrengten Ewangelishen Kirchen, vndt stifftung eines Erbahren wohl fundirten friedens, eingepflanzet, in geringsten nicht zu zweifeln; Also habe Ew. Fürstliche Durchlaucht Ich noch ferner weit, mit gegenwertigen gehorsamen Schreiben, gebührendt aufzuwarten, nicht umbgehen können, wiewohl Ich es gerne eher hette thun wollen, weill aber, ausz dem Königreich von meiner Allergnedigsten Königin, dero besheidt alhier nicht ehender eingelanget, hab Ich biszher damit anstehen müszen. Noch dehme Ich dann bey der gedachten beeden Herrn Obristen wiederkunfft, so wohl ausz ihrer mundtlichen relation, alsz dahnen ihnen mitgegebenen shrifftlichen Nebenpuncten verstanden, dasz wann Ew. Fürstliche Durchlaucht von denen beeden allyrten Crohnen darauf genugsamb versichert, Sie als dann, wieder des Ewangelishen wesens feindt dero löblichen Intention im Wercke forthzusetzen endtshloszen. Alsz gebe Ew. Fürstliche Durchlaucht Ich hiemit gehorsamblich zuvernehmen, dasz nu mehr von meiner Allergnedigsten Königin, Ich bereitsz so weit Versicherung erhalten, wann Ew. Fürstliche Durchlaucht dero Gevollmechtigten nacher Hamburgk, allwo auch wegen Cron Frankreich der bequemeste Ohrt sein wirdt, hierüber zu tractiren, dahin abzushicken sich würden belieben lassen, werden nicht allein der beeden Crohnen deputirte daselbst zu finden, sondern auch beederseits dergestaldt gevollmechtiget, Ew. Fürstliche Durchlaucht

in allen dehro vorgeshlagenen Punk
zu geben, wormit dieselbe sonderlich
sein : Maszen Ich auch von meinen
so viel vernommen, dasz dieselbe,
der Ottomannishen Portae Consensu
sich bemühen wollen, wie dann Ihr
zu Frankreich in Constantinopel resi
von seinem Könige, hierumb an gel
sollicitiren, vndt die Sache also in rich
liget. So will in Ew. Fürstliche Durc
len : Ich a gestellet haben, ol
dachten bassadeur hierauff
ren, vndt sich ohnbeshwert
wollen ? r mit solcher abshi
kunfft in k, ein zimliche Ze
deszen al gemeinnützige Werl
ret wür m Feindt, da eben
als ietzo in notable diversion
actiones zu turbiren vndt sein
viel wei kommen möge, zu
Frist gelaszen werden solte ; Alsz thue
laucht Ich immittelst bey meinen wah
liers parolle, aufs kreftigste hiermit
Fürstliche Durchlaucht in dero deside
beede Herrn Obristen mihr in Vertraue
ben belieben lassen, dasz solches so w
gnedigsten Königin, alsz Ihrer Kön
Frankreich, ratificiret, vndt alles zu E
laucht Vergnügung, durch gewisze Pa
bekräfftiget werden solle : In erwegun
suche Ewre Fürstliche Durchlaucht Ich
vndt alles Fleiszes, Sie nu mehro im
Wercke einen anfang zu machen, der
ergriffen, vndt ohne Verzögerung mit d
hero gehabten Intention dergestaldt w
chen, ihro gnädig belieben laszen woll
wieder dasz Ewangelishe Wesen, führe
seignes, vndt actionen, nach aller n

werden mögen. Es ist wohl nicht zu zweifeln, dasz viele Miszgönner, vndt dem allgemeinen Ewangelishen Wesen, im Hertzen wbell affectionirte Leuth, vornemlich, der Keyszer selbsten, Ew. Fürstliche Durchlaucht von dero erleuchteten hohen gedanken, vndt rühmlichen propos zu divertiren, vndt abwendig zu machen, sich höchstens bemühen werden. So können doch Ew. Fürstliche Durchlaucht ohn mein erinnern, dero von Gott hochbegabten verstande nach, vonn selbsten leichlich judiciren, ob sie gleich diesz Werck fortzusetzen, incliniren, oder nicht? Sie zwar mit dero Landt und Leuthen, von dem Keyszer, vndt seinen anhängern, bey deszen ietziger bedrängnisz, in deme, Gott Lob, seine Kräffte albereitsz einen zimlichen Stosz bekommen, eine Zeitlang, ohnangefochten gelaszen werden möchten, derselbe dennoch endtlich bey seinen ersehenen tempo, vndt da, welches Göttliche Allmacht in gnaden verhütten wolle, Ihme dasz glück ein wenig wieder vnsz fügen, vndt Er wieder inn etwasz empor kommen solte, wasz Er ietzo heimlich im Hertzen wieder Ew. Fürstliche Durchlaucht tragen möchte, vndt seiner anitzo habenden angustien halber, nicht damit auszbrechen darff, dann Ew. Fürstliche Durchlaucht inn der That zu incommodiren, gelegenheit suchen, vndt gahr von Landt vndt Leuthen zu bringen, gewiszlich nicht unterlaszen werde. Wie nun zu Ew. Fürstlichen Durchlaucht Ich der gewissen Hoffnung Lebe, Sie diese meine trew gehorsame wohlmeinung, bey sich in reife erwegung ziehen, vndt ihres Landes höchste wohlfahrt, hierunter selbsten beobachten werden: Also ist auch im geringsten nicht zu zweiffeln, dasz, wie biszher die Göttliche Providentz dero gerechte Sache wieder so mannigfalte wiederwertigkeiten, so wunderbarliche weise beshützet vndt erhalten, dieselbe also noch hinführter, wann die gesambte confoederirte Waffen, in einmüttiger harmonie coniungiret, mit dero Krefftigen Arm beystehen, vndt dergestaldt ausführen helffen werde, damit dermahl einst ein Universal nützbahren Friede (welcher anderer gestaldt shwerlich zu erhalten stehen wirdt) dadurch erworben werden, vndt also ein ieder in particulari zu seiner besten sicherheit sich deszen zu erfrewen haben möge: Allermaszen Ew. Fürstliche Durchlaucht, wasz im Nahmen

meiner gnädigsten Obrigkeit, Ich an
tion vndt actionen mit Raht vndt Th
meine eüserste Kräffte darzu anzuw
shuldig erfinden laszen werde. Vnd
Knechte halber, Ew. Fürstliche Durc
die gewisze Zahl, wie viel Ich deren,
ter Reüther, zu assistiren, bey ietzige
benehmen kan; so wollen doch Ew
von mihr sich versichert wiszen, so
cturen zu laszen werden, mich mit
niglichen Ew. Fürstlichen D
hern, lben Ich dergestal
vmb da begierig Ich sey, a
meine V efördern, vndt nebs
la:cht z iel zu collimiren, z
ste ang sein laszen werde. S
königli en Armeen dieser
Durcl richten, ist derselbe
aufrec.. hl; Die Frantzösish
findet sic.. n der Donaw, vnndt
success, maszen dann dieser mein
deme Ich dieses Schreiben anvertra
kommen verhoffet, bey seiner überk
gemein bishero paszieret, mit mehren
Ich shliesze, vndt Ew. Fürstlichen D
tion des Allerhöchstens zu allem erwü
ergehen, vndt zu ergreiffung eines d
zu Gottes Ehre gereichen, dem gem
sen zutreglich, vndt Insonderheit Ew
bei dero posteritet nachrühmlich sey
pfehlen, vnndt inn dero gnedige affect
gehorsamblich ergeben thun, alsz der

Ewer Fürstlichen Durchla

Datum im Haubtquar-
tier Strehlen den 25. Fe- Lini
bruary Anno 1643.

Külcsim: Illustrissimo ac Celsissimc

Rakoci Dei Gratia Principi Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino, et Siculorum Comiti etc.

A boritékon Rákóczy kezével : 26. Apr. A. J. 1643.

(Eredetije a vörösvári levéltárban.)

XIX.

Omnigenam salutem et addictissima servitia. 1643.

Admodum Generose ac Nobilissime vir, Domine Patrone mihi summa reverentia colende. marc. 2.

Ita sum in aere tuo, ut illud dissolvere mihi nec liceat, nec libeat Non licet quod plurimis, iisque maximis, a te sim obstrictus beneficiis; non libet quod majori honori mihi ducam nihil, quam me esse in nexu tuo. Nuperi debiti sortem, gratulationem ut subito effusam ita subito a memoria repetitam, jam mitto, auctarium de futuro seculorum cursu propediam additurus. Dum enim prophetarum vestigia relego attentius quasi immensa quaedam seges se mihi ultro offert; cujus primitias tuae, Fautor eximie, censurae subjiciam. Naturae, evangelii, rerumque omnium cursus universalem orbis παλιγγενεσιαν (*palingenesian*) certo pollicetur, quam ut viridi felicique senecta, Patronorum maxime, queas attingere oro Deum; cujus paternae tutelae te suavissimosque tuos nepotes, me constanti tuo favori, sincere commendo : quippe qui sim

Raptim, Albae Juliae. 2. Martii. 1643.

Nobilissimi amplissimique tui nominis
observantissimus cultor
Johannes Henricus Bisterfeldius m. p.

Kivül Kassai kezével : 5. Mart. redditi in Colosvár 1643. Pécsváradi.

Külczim : Admodum Generoso ac Nobilissimo viro, Domino Stephano Cassaio, Celsissimi Principis ac Regni Transylvaniae Cancellario, Consiliario, ac Protonotario amplissimo, meritissimo, Domino ac Patrono mihi summa observantia colendo.

(Az egész Bisterfeld irása ered. a m. k. kam. levéltárban.)

XX.

1643. Durchlauchtiger Hochgeborne
marc. An Ew. Fürstlichen Durchlau
26. ben beyzubringen, habe Ich durch
25. jüngst verwichenen February v
Ewrer Fürstlichen Durchlaucht son
lishen allgemeinen Wesen tragende
fürsorge. einer solchen Kü
habe, n veranlaszet. Ich st
confident e mein Abgefertigte
vndt Ew ichen Durchlaucht
horsame obbemelte Schreil
verent- haben werde.
der gemeinen Ew
zusond jetzigen Kriegszsta
heill, gions feinde, aber ei
versicht, vurde, da Ewre Für
biszhero tieff begrabene gedanken nu
brechen laszen, vndt durch ergreiffung
Kayser, alsz deszen Macht in dem Römi
höchsten debilitiret, der sachen keinen
ten, geruhen möchten. Also ist dieselbe
beeden Crohnen, vndt Insonderheit mei
nigin, von mir bestendigst vndt bey nech
parolle, nachmahlen zuuersichern, das s
me Herrn commissarien mit denen vo
nen, hierzu deputirten zu Hamburgh in
zusammen tretten werden, derselben g
gelaszene gedanken, zu Ewer Fürstl
derpahren Wunsh vnd begnügenheit,
stalt confirmiret werden sollen, wie es
hohen Werckes vnd die beförderung
fordern will; Es mangelt an nichts m
lichen Durchlaucht tapfern resolutio
renomirten groszen nahmen, die wehrt

zumachen, mit verlangen erwarten thutt, dan dieselbe so woll zu Gottes Ehre, als zu beruhigung der Welt, vnd Insonderheit zu Wiederbringung vnd erhaltung der beträngten Christenheit vnd des Evangely angesehen ist, Gott bestetige Ewre Fürstliche Durchlauct consilia, das dieselbe zu einen erwünsheten Zweck gefaszet werden mögen.

Der Zustand meiner vnterhabenden Armee, ist nach des höchsten willen noch aufrecht vndt woll, Ich habe mich mit derselben hier vmb Baudiszin etwas niedergelaszen vndt verleget, bis der Herr General Maior Königszmarck mit denen erwenetenden trouppen aus Westphalen, deren Ich nunmehr täglich mich vorsehe, ankompt, Alszdan werde Ewre Fürstliche Durchlaucht nach anleitung der Zeit vndt gelegenheit, hoffentlich was näher shreiten, vndt dem Feinde möglichen abbruch zu thun, nicht vnterlaszen, Das Glück hatt mir vnlengst so woll gewollt, das Ich den graff Bruay, welcher mit 2000 pferden diszeit der Elbe einen Einfall den vnserigen zuthun gesinnet gewesen, zu Senstenbergk also vberfallen, das Er zu Fusz mit hinterlaszung aller pferde, derer die Meinige bey 600 mit sattel vndt Zeug bekommen, durch waszer bis an den Halsz sich reteriren müszen. Dergleichen ist dem Obristen Vngar, welcher in person dieser tage gefangen worden, auch wiederfahren, So Ewrer Fürstlichen Durchlaucht Ich zugleich gehorsamlich communiciren wollen; Vndt empfehle Sie damit der Göttlichen Providentz in dero gnedigen shutz, welche dero Hertz vndt sin zu Ihren hoher fürnehmen erleüchten vndt auffmuntern wolle, Mich recommendire Ich dero gnedigen hohen gewogenheit, vndt stehe in groszen Verlangen, weszen Ewre Fürstliche Durchlaucht sich den gantzen gemeinen Wesen zu gute erlehren werden. — Schetze hierauff mir vor die gröseste ehre zu heiszen

Ewrer Fürstlichen Durchlaucht

Datum im haubt Quartier Malszchwitz den . . . . .*) Martii Anno 1643.

Gehorsahmer Diener
Linnardt Torstenson m. p.

*) A napszám »26« ki van hagyva. De e levél Bisterfeld által készitett latin fordításában megvan. Mint tudva, van az egyes levelekből többszörös példányok küldettek s a kelet valószinüleg egy más példányon fel volt téve.

Külczim : Illustrissimo ac Celsissimo
Rakoci, Dei gratia, Principi Transylvaniae,
Domino et Siculorum Comiti.

(*Eredetije a vörösvári levé*

XXI.

Serenissime Princeps.

1643. apr. 19. Lit[illegible]nitatis Vestrae per
Dnum [illegible]eörössi allatas ead
profectu[illegible]t ideo tunc tempori
dare nol[illegible]nc vero officio me
Sertem V[illegible]bi persvasum habe
loco du[illegible]os aliqua ex parte
vare pc[illegible]quam illis meam op
turum. [illegible] Christianissimo Re
accepi [illegible]egotio, de quo cum
die sum [illegible], et dicam libere, n
sit negotium magni momenti, ille tam
Serenitate Vra informationem acceperit,
misit Dnus Residens se scripturum Serti
nem foelicitatem et amplitudinem a Dec
dero. Datum Perae Bizantii 19. Aprilis 1
Serenitatis Vrae aff

Principi Tranniae.

(*Eredetije a m. k. kamarai levélt*

XXII.

1643. tavasz. Kassai urammal ezekről kell beszél
1. Torstenson levelére illendő és
előttünk álló nagy akadékokat megmut

s azt is, micsoda ratiokra nézve nem lehetünk confoederatusok, azokkal az resolutioival s assecuratoriajai formájú missilis leveleivel, kikkel eddig bennünket mozditani akart, azt is megértetni vele, soha nekünk realitast sem az portára nézendő sem pénz és egyéb fundamentomos kivánságinkra meg nem felelt, s nem mutatott olyant, kiben effectumot tapasztalhattunk volna, sőt mostani levelében még ugy sem attingalja az dolgot, mint azelőttiekben, és ha ugy tetszett neki, hogy tovább ezt az dolgot istenre és az időre támaszszuk és hagyjuk, attul sem vagyunk idegenek, elhivén azt tökéletesen, istennek ő felségének valamikor tetszendik és böles rendelése kivánni fogja, hogy mi velünk is szolgáltasson, az ő igaz tiszteletinek, az egész confoederatusoknak nagyobb és közelebb való és bizonyosabb fundamentomokat is fog mutatni s egyik részről is ennyi akadékokkal s üdő mulással nem kezdi ő felsége az dolognak jó fundamentomnal való végben menetelét késlelni s tartóztatni. Mi mindazonáltal ugyan nem akarunk megszünni az ő kegyelme irására nézve az confoederatusokhoz való jó indulattól, s érettek való szerencsés előmenetelekért az úr istennek buzgóságosan minden napon esedezni és könyörgeni imádságunkban, tovább való gondolkodására támasztván, méltó-e minket az mi igaz, jó és helyes istenes ratioinkért s azért, hogy jó fundamentomon épitvén, hasznosabban szolgálhassunk az confoederatusoknak, magára nézendő respectusokért ilyen számos és hasznos segitséget az közönséges jónak szolgálatjától megszüntetni és contemnalni, holott még maga autoritásának, becsületének s hitelének sérelmével is (ha szinte az forgana is benne, az mely nincsen) azt vehetnék tőle igen nagy neven az confederatusok, s azok közt az ő édes hazája s koronája, kinek mind megmaradásában s veszedelmében forog az dolog (ha az isten dicsöségét hátra tenné is), egy jóakaró(jó)kból 10 és tizből százat édesithetne hozzájok, annál inkább ilyen egy személynek mint istennek áldásából mint mi vagyunk. Istennel bizonyitjuk, az világnak dicsöségének vadásza nem vagyunk, az mely szegeletben az úr isten az mi nemzetünknek javára, isteni dicsöségének terjesztésére érdemetlenül méltóztatott kegyelméből helyeztetni, azt koczkára nem vethetjük, kicsiny fundamentom-

mal annak ilyen mostani virágzó áll
fordithatjuk, szerelmesinknek is torkok
s magunk becsületes állapotját is ily
nem helyheztethetjük, s immár becs
jutván vénségünkre, azt sem akarjul
tatni, s az emberek nevetsége alá c
országokkal akarunk confederalni, k
házi cselédből áll, az melyek hamar
fluctuáló elmével s indulattal, hanem
san, ne legyen hát ő kegyelmének n
diplomájol kozunk s azt kivá
argumentu éldáink vannak, m
ságunkat ithetjük meg, senk
kiválképe tba is kezdik vetn
szomszéd lakunk mi. Tovább
nyujtjuk e jütt embereknek i
referall is továbbra is bizzu
viselésé t . . . . . .

(*Eredeti* *ly egészen Rákóczy Gy*
véltárban.)

XXIII.

1643. maj 3. Illustrissime ac Excellentissime I
sissime.

Literas, quibus Excellentia Vestra
dignata, submissa cum reverentia acc
habeo in votis, quam ut nimis quidam ten
servitia aliquid ad tam sancti et salutari
facere possint. Celsissimus Princeps, D
tissimus, perseverat constanter in heroic
que optat aliud, quam ut illud quam citis
que publico convenientissime auspicari
omnium commodissimum ipsi videtur,
rona Sveciae conditiones Suae Celsitudini

Illustrissimae Vestrae Dominationi in literis suis significavit. Quod vero S. Celsitudo hoc negotium tam considerate ac caute vult aggredi, non est, quod Illustr. V. Dominationem offendat, hinc enim magis ipsius constantiam poterit animadvertere. Vellet enim bonum fundamentum pro tanto aedificio praeparare, idque feliciter consummare. Nam qua hora incipiet bellum*) eadem de vita et morte debet cogitare.**) Optimum quoque foret, si vel una cum diplomate, vel paulo post Corona Sveciae fidelem quendam virum ad Suam Celsitudinem expediret, cum quo de publico bono posset consultare : qui, si necessitas postularet, etiam cum literis ad Portam Ottomannicam se conferret, ibique cum Gallico et Principis residente hoc negotium ad bonum finem deducere posset. Si diploma cito adferatur, fiet opportunissimi temporis compendium : consensus Turcicus impetrabitur facilius : habebitque Rex Christianissimus sat temporis suam quoque ratihabitionem transmittendi. Interim S. C. ex Legato Gallico resciscet, quid in Porta profecerit, seque, ut et hactenus fecit, diligenter praeparabit. Ipsi quippe integrum non est, ut ante illud diploma publice ac immediate in Porta consensum sollicitat : inprimis, quod nulla ibi sint secreta; sicque Caesar rem protinus cognosceret, omnibusque modis obviam iret. At si diploma Coronae Sveciae adferatur, ac Domini Confoederati, sicut D. Colonelli spem faciebant, eo ad summum 4000 imperialium conferre velint, sua C. optime sperat de consensus impetratione, nam et ipsamet, si opus, superaddet 20,000 Impp. si vero minus requiretur, eo melius. Quo minus autem Sua Celsitudo mittat Hamburgum multa obstant : praesertim, quia res diu protraheretur : omnibus ante tempus innotesceret : confinia et civitates, quibus jam bene prospectum non est, tam milite quam commeatu munirentur; posset etiam itinera inter Moraviam et Hungariam firmare ac obstruere, omnibusque modis Caesar resistere, conjunctionem aut prorsus, aut magna ex parte prohibere. Iter quoque eundo ac redeundo foret periculosissimum, et si aliquid

*) Ezen két szót Rákóczy igazitotta be.

**) Ezután Rákóczy köv. szavakat irta be, de ismét kitörölte : sicque in porta ottomanica gerere negotium hoc ut si ad instantiam duarum coronarum non annueret, saltem ne prohibeat.

incommodi accideret, eo diutius protr
hoc negotium eo tuties felicius que et
quo tractabitur et concludetur secretius.

Atque haec sunt quae hac vice p
significare potui; caetera referet D.
constanti suae Celsitudinis tum erga
ac commune bonum, tum nominatim e
tram affectu Excellentia Vestra potest
Jehovam Zebaoth veneror, ut heroicis Ex
siliis omni mode benedicat, mihique
ut rei, sa testari queam me esse et Do
rum, et singulariter Excellentiae Vestr
sequentissimum servum.

Albae Juliae 3. Maji 1643. Sty
ciphram, qua Excellentia Vestra, si pla

(*Eredeti minutája mely Bisterfeld írása, a*

XXIV.

1643. maj. 4. (*1. Rákóczy György kezével*) Illus
observandissime.

(*Más kézel*) Literas Illustrissima
25. Februarii datas ad nos recte accepi
latione nobilis famuli ejusdem intellexim
bellicae in illis partibus; quid porro a me
dufrum (*titkos irással*: 48. 31. 12. 18. 35.
colonellorum cognoscere potuit Illustris
quidnam nos necessarium censuerimus
commune negotium feliciter auspicand
confederatis, cui quidem pustulato nost
tes postulamus, ut si pro nunc duae co
a nobis et inter se se longissimae di
jam ineundi per du(o)s colonnelos ad
Illustrissimam transmissos, simul con

nissima solummodo corona svecica illos pro hac vice, ita prout illi conscripti sunt, authentice acceptare, approbare et eqnfirmare *(titkos irással* : 57. 30. 37. 12. 51. 34. 24. 85. 61. 79. *helyesen : confirmare)*, eaque de re solene authenticumque suum diploma edere ad manusque nostras transmittere, insuper de eo etiam peculiari suo authentico et regio diplomate omni meliori forma affidare et assecurare veli(n t, quod et serenissima corona Franciae illos eosdem articulos eo plane modo et omni meliori forma acceptatura et confirmatura sit et ad manus nostras in(t)ra sex menses*) post svecicum hic exhibitum transmissura. Diplomatis autem serenissimae coronae Sveciae transmissio quantocius siat *(igy helyesen : fiat)*, et quidem per secretum et fidum hominem, qui etiam mandatum habeat plenum agendi de eo si qu(i)d forte ad negotium commune prosequendum necessarium interim occurrerit; hoc autem statim tempore nullo inter nos de propositis articulis edito nostra ex parte nequaqam cupedit *(titkos irással* : 79. 49. 75. 79. 10. 72. 44. *helyesen : expedit)*. Hoc procedendi ordine negotio utpote praesenti convenientissimo constituto non fuerit necesse aliquem ex nostris ablegare Harticuli, *(igy helyesen : Hamburgum)* ennim inter nos hactenus agitati satis omnibus dominis confederatis sunt noti, satis superque de iis inter ipsos consultatum. Praeterea diiiculsates *(igy helyesen : difficultates)* et pericula ea in re inesse videntur. Ser(i)bit hisce de rebus paulo fusius clarissimus 191 *(Bisterfeldius)* cujus etiam literas accipiet Illustrissima Dominatio Vestra, quam felicissime vivere et bella Altissimi prospere bellare ex animo comprecor. Datum *(I. Rákóczi Gy. kezével)* Albe Julie, quarta die Maji novo stilo anno millesi *(igy)* sexentesimo. (43 Illus Dom. Ves. ab *(igy)* officia paratus,

Georgius Rakoci.

Jegyzet : Jelen levél kulcsa a következö :

10=d	15=l	20=i	25=p	30=d q
11=b	16=z	21=y	26=f	31=u. v
12=f	17=e	22=c	27=a	32=e
13=o	18=r	23=g, q.	28=p	33=h
14=s	19=k	24=m	29=n	34=r

*) Egy más példányban : septimanas sex.

35=u	46=f	57=e
36=z	47=s	58=h
37=n	48=d	59=l
38=a	49=u, v	60=o
39=e	50=b	61=r
40=w, x	51=i	62=u, v
41=g	52=o	63=z
42=l	53=m	64=c
45	4=n	65=g
44	5=	66=k
4[illegible]	56=a	67=n

A[illegible] án, melyek siglákat j
—[illegible] máshol is.
[illegible]li s a 90-en felüli szán

(E[illegible] *ízen titkos irással, Tors*
vörösvári levéltá

XXV.

1643. jun. 8. Durchlauchtiger Hochgeborne
Meine shuldigkeit obligiret m
laucht hiemit gehorsamblich an die
roselben, wie bishero die Ewange
in dinstlichen demuth zu berichten. V
Ich durch Ober-Lausnitz ohnlengst
Armee im Königreich Bohemb wohl
vndt vor etzlichen tagen so wohll
die Haubt-Stadt Praga hart vorbey
Mähren transferiret, Maszen Ich ges
vndt nur etliche weinig tage mich
der Stadt Ollmütz die nottdurft einz
nach aber ohnfeilbahr auff den fein
ges auff die rechte Handt vorbey
Mir ist noch ohnbewust, ob Er zu
eine posto faszen möchte, Es sey ab
bin Ich resolviret, nebst Göttliche
avanciren. Wie nun bishero so wur

Werk agiret worden, Also ist ferner an des Höchsten Gottes hülfe vndt kräfftigen assistence, weilen es eine sache, die zu einen ehren geführet wirdt, im wenigsten nicht zuzweyffeln. Weilen dan hierbey Ew. Fürstliche Durchlaucht gute intention, welche vorhero zu diesem Werck Ich geführet, vndt die auch von sich selbsten bey aller Welt zu rühmen stehen wirdt, Ich gern würcklich erfahren wolte, vndt aber verstanden, das Sie wiederumb einen abgefertigten zu mir spediret hetten, welcher auch in Zittaw da vnserer besatzung wohl zur stelle gekommen ist: So hatten jedoch meine ietz angestelte Marche verhindert, das Ich denselben nicht zu mir abholen laszen können, sondern derselbe an dem gedachten ohrte, da Er in guter sicherheit ist, verpleiben muszen, Also lange bis auff meine ehiste anstellung Er wirdt wieder durch Schlesien vndt Pohlen vmbkehren, vndt solcher gestalt dieser örther zu mir gelangen können; — Weilen nun inzwishen Ich hoch desiderire was Ew. Fürstliche Durchlaucht inmittelst durch eine Abshrifft deszen, weilen Ich mich in der nähe befinde, geehret zu werden. Maszen Ich der gentzlichen zuversicht gelebe, das Ew. Fürstliche Durchlaucht nunmehro sich geruhen zu resolviren, vndt das Werck welches jetzo zu effectuiren im besten valor stehet, durch einen anfang zu facilitiren ihro gefallen lassen wollen. Worauff Ich bey denen wohlanshickenden mitteln mich allerdings versichern, vndt Ew. Fürstliche Durchlaucht der hohen obacht Gottes zu ergreiffung einer dergleichen hochmuthigsten consily, Mich aber in dero bestendige affection getrewlichst empfehlen thue, Alsz

Ewer Fürstlichen Durchlaucht

Dienstgehorsamer

Datum im Felde bey Mährish-Trieba den 8. Juny Anno 1643.

Linnardt Torstenson m. p.

Külczim: Illustrissimo ac Celsissimo Domino. Domino Georgio Rakoci, Dei gratia Principi Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc.

Jegyzet: Jelen levél be volt egy más boritékba zárva, melyre következő czimet: »Serenissimo ac celsissimo Principi Domino Do-

mino Georgio Rákocy Transylvaniae P
mino et Siculorum Comiti Domino meo cl
irta fel.

(*Eredetije a vörösvári le*

XXVI.

1643. jun. 12. Mein *desselben angenehi*
wol zu H ekommen, *habe dara*
che Inte *Herrn Hertzogen*
Durchl. *ne uernommen. Zwe*
ren nic *bestendig verharre*
deme *meiner unterhabend*
denen *Erbländern befind*
König *50) mit einer Arn*
zehn b.. *) Man an der Wese*
das er *chten Handt auch d*
zu kommen suchen möge; dermaleins
ihro *ohne das* bey *aller Welt* sond
Christenheit erlangte hohe Renomee n
durch) vergrössern und einen *allgeme*
nen *bedrangten evangelischen Religic*
lichen *Frieden erlangen helffen* wer
denk und das Haus Ost. (jegye : 11
ihre *Macht* und was *noch übrig auf*
sammen dahin und auff die *Extremit*
*genwertiger be*schaffenheit zu *bringen*
14. 74. 61.=besser) Gelegenheit *e*
meines hochgeehrten Herrn *Meinun*
alsz das diese gute Gelegenheit nicht
zu *desideriren ist.* Allermassen Ich *d*
gelebet, mein Hochgeehrter *Herr werd*
nach dahin zu *cooperiren gezeigten*
fürstl. durchl. ohne *fernere Uerzige*
Anfang machen und *in Gottes Nam*
Feind treten möchten. Ob ich woll n

Durchl. sich auff *mein Versicherungs Schreiben* so ich nach *empfangener gnuchsamer Vollmacht* von *Cr.* (*91*) *meiner allergnadigsten Königin* an *sie ergehen* lassen gn. *resolviret.* So haben Sie sich *doch nochmals Craft* dieses *bestendig darauff zu verlassen,* das alle demo Worzu *ich mich albereitz gegen* dieselbe *herausgelassent semtlichen nachgesetzet* werden solle. *Gestalt dan i. k. M.* und *91* (C.=Königin) *sich . . . . . ihr f. Durchl. bey meinen* zu *dero abfegtrtigten* (igy : *38. 50. 46. 57. 41. 17. 61. 26. 72. 61. 26. 72. 41. 78. 32. 67.*) *beeden* Herrn Obristen mitge*schickten Punkten gegen* den Herrn Obristen *Dorffling* welcher *nunmehro hinuin* (igy : *33. 20. 37. 49. 51. 57.*) *derumb* aus dem *Königreich Schweden* bei mir *angelanget, in allem wilfarig erbothen denselben.* Nun wollte ich zwar *gerne zu i. f. Durchl. Crafft haben der Plenipotentz* mit genugsamer *Instruction* und *Volmacht* abfertigen, *allein* ist mir *an itzo unmöglich* das *durch* zu *bringen.* Wan aber etwas *von i. f. Durchl. einger Zweifel hirein gesetzet* werden sollte *stelle zu* deroselben gn. *Gefallen ob* Sie *jemandten* deretwegen zu *mir abzuordnen* gn. *belieben* wollen, da ich dan *mich also heraus zu* lassen und *solche Versicherung* auf *zu richten* erböttig, *darab* (igy : *10. 27. 18. 38. 50*) Sie so*wohl i. k. M. meiner allergnadigsten Königin* als meine *gute Intention verspuren* (*31. 32. 34. 74. 75. 80. 32. 35.*) undt ein *genugsammes Contentement erlangen* können. Von Novellen ist anders nicht zu berichten alsz das *die Spanische niederlage vermöge* des Hr. *Obristen Plettenb als bereits* beschehenen *Bericht annoch continuiret. Datum im Felde bei Litta den* 12. Juni Anno 1643.

Meines hochgeehrten Herrn

Dienstwilliger :

Linnardt Torstenson m. p.

Czim a boritékon : An den Herren igy : 28. 10. 18. 34. 32, 67.) Bisterfeldt.

Jegyzet : Kulcsa ugyan az, mely a megelözö levélé. A dült betükkel szedettek vannak titkos irással irva.

(*Eredetije a vörösvári leveltárban.*)

XXVII.

1643. Serenissime, ac Celsissime Princ
jun. Haud dubito quin Dnus Bisterfeld
24. mense missas, jam dudum acceperit
caveram Ordinem, ac Constitutionem
Celsit. Vra communicandam) a Rege C
simae memoriae, durante morbo, factar
Ejus ac rerum administratione, in or
Ter Optimus Maximus de vita, ac m
sponere vellet.

Jam vero ipsi Celsitudini Vrae
prosperum ultimae hujus dispositionis,
bello effectum. Paucos enim post die
Majestatem suam ab hac mortalitate
arma, insigni ab Hispanis in Flandria
tunata fuere. Ad pacem autem quod a
naria Hamburgi absoluta, omnia hoc in
firma ac rata novus Successor habere nu
manifestum est nullam mutationem, Deo
Gallicarum successu, metuendam; nec
tum iri confidimus vel ob id, quod iiden
tiorum fideles administri, iidem Exercitu
clare hactenus gestis praesunt, et in eo
suam, ac fidelem, prout antehac operam

Sed cum primarius mearum hac vi
de ingenti luctu, et communi calamitate,
invasit Galliam, Sereniss. Celsit. Vra
deque casu hoc gravi prae caeteris on
in Celsitudinem Vram. observantia me
uti persvasum habeo, animo acerbum
rem, quod uti faciat, Eandem obnixe rog

Edocendam itaque hisce celsitudi
non amplius proh dolor! a Christianis
XIII., sed potius a Ludovico XIV., in
continuationem benevoli Sui affectus ta
privatum Galliae bonum. Cum aeternam

tam concedere voluerit quietem, ad compensandos labores Ejus exantlatos, ac Curas, quas toto Regni sui tempore in hoc unicum impendit, ut extolleret Gallorum Imperium ad tam excelsum gloriae fastigium, quam a jacto hujus Monarchiae fundamento unquam fuit evectum; et ut omnibus eniteretur viribus, quo non solum florentissimo huic Regno Pacem, sed et toti Christiano Orbi tranquillitatem stabilem, ac firmam procuret. Sperandum id est a divina clementia, quae prout evidenter omnibus Majestatis Suae conatibus semper faverit, ita et coeptum hoc ad felicem perducere velit exitum, ut non tam Gallia, quam omnis Europa fructibus tot laborum Ejus, atque victoriarum fruatur, quarum trophaeis, caeterisque actionibus, et virtutibus vere regiis gloriosissimam Sui memoriam ac famam immortali consecravit Magnus Princeps. Eadem divina bonitas et Reginam Regentem nunquam deficiet, sed sanctissima Ejus coepta ubique etiam secundabit; unica enim pientissimae Reginae in Deo posita est fiducia. Et unicuique notorium est, quod optima, ac saluberrima Ejus instituta, et actiones conjuncta sint cum omnibus ejusmodi dotibus, quae ad tantam rerum, ac negotiorum molem ferendam sufficiant.

Eadem etiam Nobis spes certa est, de fidelitate Consiliorum, quae suggerentur Majestati suae a Duce Aurelianensi et Regii Sanguinis principibus, Reginae assistendae gratia lateri Ejus solum adjunctis, quamdiu junior Rex minorennis erit; De cujus in Coronam hanc Successione, paternarumque virtutum, ac Regnorum haereditate, postquam Celsit. Vram., participem fecerim, simulque Illum cum Serenit. Vra., eandem quam Pater olim colere solebat amicitiam, ac consvetudinem habiturum asseveraverim; tristibus hisce finem imponam, gratiis additis pro ingenti honore, quod tantilli Servitoris sui tam clementer meminisse, ejusque gratia Suae, ac benevolentiae, Dnos Trausnerum, ac Gaulium vivos testes coram esse voluerit, cujus certe clementiae meritis suis imparem se profitetur

Serenissimae Celsitudinis Vestrae

Dantisi 24. Junii 1613.

Humillimus ac Obsequentissimus Servus

D. Anaugour m. p.

(*Eredetije a gyulafehérvári könyvtárban N. 5. IV. 4. 372. sz. alatt.*)

XXVIII.

1643. jul. 1. Serenissime Princeps, domine
Quin ex literis proxime pen
renissima Illustritas Vestra adven
Locorum, quodque ablegatus Ser.
multas ambages prosequi coactus,
percep ubito. Quia praedic
stritat ablegati commissu
desid ue periculum exind
duxi, r ima Illustritate Ves
super uarum responsum s
subm andas : Siquidem m
debit nt nec ne? tamen,
mun zelo ductus, nullc
hanc rationem ad coetu
sese Serenissimae Illustr
monstrando quasi repetere, deesse
dens, quod si Serenissima Illustritas
onis Evangelicae, quo de ubivis lo
viget, tandem vires suas hisce co
recessus penitus explicare statuerit,
cedet, eoque citius negotium Pacis
divino succedet : ad quod accedit,
beat quod de assecuratione, quam a
ciae, Domino mea Clementissima
quid in dubium revocet, et eo tantum
tur, ne maxima temporis opportuni
cedatur, firmiter sperans, Deum ter
hoc arduum tot annos hactenus tan
terius divino favore in Nominis sui gl
Et quia Serenissimam Illustritatem V
onis nostrae Heroem et defensorem
tehac sponte promtissimam volunt
dedignata fuerit, eo minus dubito, qu
Vestra cathegorica Resolutione sua m

Ser. Illustr. vestram divinae protectioni ad prosperos rerum successus commendo, maneoque

Serenissimae Illustritatis Vestrae

Datae ex Castris penes Dobitschaw 1. Julii Anno 1643.

ad officia paratissimus:
Linnardt Torstenson m. p.

Külczim: Illustrissimo ac Celsissimo Domino Domino Georgio Rákóczi stb.

(*Eredetije a vörösvári levéltárban.*)

XXIX.

Der königlichen Majestät und Crohn Schweden, wie auch dero Confoederirten respective Reichs Raht, General undt Feldtmarschall in Teutschlandt, auch General-Gouverneur im Pommern, Linnardt Torstenson auff Redsa, Torstena undt Rasigk. 1643. jul. 2.

Demnach von Seiner Excellenz Vorweiser dieses der Wollgebohrner Herr Hansz Georg Sobek von Kornienz mit Schreiben undt mündtlicher Verrichtung zu des Herrn Herzogen in Siebenbürgen Fürstliche Durchlaucht abgefertiget worden, desz wirdt jedermänniglich der Gebühr nach hiemit ersuchet, Seiner Excellenz Commendo untergebene aber ernstlichen befehlichet, obwohl ermelten Herrn von Lorintz frey, sicher undt ohne Hinderung pasziren undt repasziren zu laszen undt sonsten allen befördersahmen guten Willen zu erweisen, dasz seindt Seiner Exzellenz zu erwidern undt zu beschulden erböthig, dero Commendo untergebene aber verrichten daran ihre Schuldigkeit. Signatum im Feldlager bey Dobitschau den 2. July, Anno 1643.

(P. H.) Linnardt Torstenson m. p.

(*Eredetije a vörösvári levéltárban.*)

XXX.

1643. jul. 2. Serenissime Princeps ac Domi
sissime.

Quod Serenitas Vestra sui copia
ago gratias, et rogo qua verbis ex or
Dni Leonhardi Torstenson Exercitus
schallis Dn. ipalis mei, qui Ser.
prosperitate ceptis, serenam fro
mentem ann commodare digne
Quae us res inter Serenit
lentiam St inum Principalem n
viriumque gnanda Religione E
tractatae, erae commutatae, n
prolixius realis horum omni
desider centi Serenitatis Ves
arbitrar cto elapso anno Se
Ablegatis Excellentiae Suae Puncta q
cum Corona Svecica, nec non reliquis
tradiderit; Haec jam a Majestate Sua
bata, ratificata et confirmata sunt, atq
suae Dno Principali meo Plenipetentia
concludendi, data. Quam jam superinde
pserit resolutionem, quidve celsissimo por
que Excellentiae Suae plene, ob literar
causa patiuntur, remoras, non constat, n
res versetur haereatque, percipi potest.
Sua ut gloriae Dei promovendae, Eccl
avida, ita maxime effectus rerum ceptar
e Bohemia cum castris in Moraviam ve
esset, resque citiorem, commodiorem,
posset eventum; et quanquam, operante
eaque ingentia exequi illius temporis s
tamen se, in Bohemia si permansisset
non dubitat. Interea dum circa suum
sperasset, futurum jam tandem, quod diu

tamen adhuc in opera esse persensisset, colligebat, aliquid singularis, negocium quod tardet, subesse. Quare ad Serenitatem Vestram me expedivit ea de causa, quo certam tandem resolutionem, quibus in terminis res haereat? quidve in alterutra partium desideretur, effectumque negotii impediat? perciperet.

Itaque Serenitatem Vestram obnixe rogatam habeo, velit me ultima resolutione dignari, quo eadam absque mora Excellentiae Suae innotescat, negocio huic bene prospiciatur, defectibus rem remorantibus medeatur, felixque atque optatus eventus quamprimum rerum omnium hactenus actarum consequatur. Actum in Dés die 2. Julii, styli novi, Anno domini 1643.

Johannes Georgius Sobek L. B. a Korniez m. p.

(*Eredetije a vörösvári levéltárban.*)

XXXI.

Literae V. Celsitudinis ad D. Generalem. 1643.

Illustrissime Domine, Amice observandissime. jul.

Litteras D. Vrae 8. Junii Tribae datas 4. hujus mensis 6.
stylo Novo accepimus, felicemque ejus progressum magno cum guadio intelleximus, Deum sincero corde orantes, ut hanc suam benedictionem porro velit continuare. Resolutionem nostram per Noldium D. Vrae. missam jam speramus accepisse, una cum iis quae postea per D. Bisterfeldium scribi curavimus : nec aliud jam scribere possumus.

Novit Deus nos libenter cum Dominis Confoederatis victuros ac morituros : modo habeamus bonum fundamentum. Nam si semel suscipiamus arma, Deus sit testis, constanter ac sincere volumus ea continuare, ac in iis perseverare; modo duae Coronae nobis praestent promissa sine defectu. Legatus S. Majestatis Regis Galliae nostro Residenti in Porta dixit se ibi habere mandatum, ut usque ad 30,0 0 Imperialium offerat Turcis, sed nondum proposuit negotium nos exspectans : nos autem non possumus ibi inchoare, nisi habeamus in manibus

nostris diploma : sicut et nos ipsim
Noldium D. Vrae., significavit : ac
mus. Nos parati sumus cum omni
tum exspectamus diploma juxta ar
tardetur, bene speramus, nos per pro
in Porta obtenturos.

Opus est, ut consideremus vicin
mento, secure relinquamus nostrum Pr
Confoederatis inservire velimus. Plur
terfeldio. Deum oramus ut fausta ac
tione Vest s audiamus. Datum A
Il ae D. Vestrae

ad D. Generalem.
Il ac Excellentissim
tiosissi
I intellexi ex literis
datis se Exc. Vrae. pleni
ciae de punctis a S. Celsit
traditis. Illa, quia valde indigemus,
sime mittet V. Excellentia. Princeps
tus sit ad rem tantam et tamen tam
possit, nec dubitat de Exc. Vrae. sin
llinger vel alius, qui placebit Exc. Vr
venire Munkacsinum, ubi tantum per
saris ditiones, et quidem in sylvis. Pr
lonia ad Capitaneum Munkacsiense
200 aut 300 milites, poterit etiam eo
tiam. Quia si placeret Exc. Vrae., p
obsignata, et in excavato ephippio occu
mitti Legniciam, et sic tutius huc veni
Dnus meus clementissimus est constar
tus, ut Exc. Vra., cognoscet ex ipsiusm
Mittit quoque hodie Constantinopolim
lico ac suo, ut jam incipiant negotium
potuit ; quia Turcae nulla habent secre
Imperialium, Princeps usque ad 20,0

sufficit, si tantum conniveat, nec prohibeat Turca. Legato Caesaris respondit Turca: restare adhuc duos annos: intra illos ni conveniat, fore bellum. Promisit Caesar Germanorum, se ad 25. Dec. missurum eo solennem Legatum: itaque valde festinandum est, ut ante messis ac vindemiae introductionem praesidiorumque munitionem Princeps invadat Hungariam. Quaeso E. Vram quam celerrime mittat plenipotentiam, sic Princeps habebit solidum fundamentum. Det quoque E. V. suo Legato plenam instructionem de loco, modo ac mediis conjunctionis: et quid potissimum expetat a Principe, equites, eosque hastatos an levis armaturae, vel pedites. Princeps jam habet omnia parata, milites, tormenta, commeatum: tantum concludendum est foedus, et ita agendum, ne Turca aperte prohibeat bellum. Si fieri potest, quaeso ne egrediatur E. Vra. ex Moravia, donec se cum ipsa conjunxerit Princeps. Ducat potius bellum. Princeps magna vi ipsos aggredietur et fortiter perget. Saepissime scribemus: idem ut E. Vra., faciat, oro. Jam, laus Deo, ego optime spero de hoc negotio; cui, ut et Exc. Vrae, uberrime benedicat Deus. Datae Alba Juliae 9. Julii 1643. Styl. N. Excellentiae Vrae,

obendientissimus servus.

J. H. B. (Joh. Henr. Bisterfeld.)

P. S. Petit S. Celsitudo ut post fedus ex prima pecuniae summa Dd. Confoederati velint solvere 50,000 Imperialium Constantinopoli. Princeps misit Paulum Göez juvenem fidelem, linguae viarumque in Polonia guarum Cracoviam, qui ibi exspectet D. Legatum. Ad illum ex pago quodam poterunt mittere Cracoviam, ut ad eos egressus, eos ducat quam tutissime Munkaesium. Cracoviae erit in hospitio apud Wilhelmum Tori in Bratzko Ulicza.

Ad D. Dörfflinger.

Generosissime ac honoratissime Domine.

Modo V. C. D. vel alius vir magnus huc ferret plenipotentiam, cujus in suis ad me 10. Junii datis meminit, rem haberem pro confecta. Nam in Porta bona spes est: et contentus est Princeps modo conniveat. Princeps est promtus ac paratus: Sane nulla hora esset negligenda Per Poloniam Mun-

kacsium, illinc huc tuto posset perv
esset, ut vir belli peritus huc veni
junctionem. Foret quoque ere si L
niret. Plura alias : Deo commendo. A
Generositatis Vrae.,

Ad D. Plettenberg.

Generosissime ac honoratissim
Tuas 8. et 10. Junii datas rect
mentalit bit statum nostrum
Szobek f hic retinemus, ut pe
tiemus. S plenipotentiarii hu
Festina per Poloniam. In p
Princens intra 21 dies huc r
culoru granatarum ex ferr
indige ribat quaeso saepiu
movea it nobis omnibus. A
S. N. Generositatis

(*Egykoru fogalm. a vörösvári levéltár.b* ; *mind*

XXXII.

1643. jul. 8. Serenissime, Illustrissime Princ
Pridie responsorias Serenissi
literas ad me 4. Maji st. nov. datas, ei
animi, exinde per Nobilem meum
reversum convenienter accepi, ade
putavi, pro illa ipsa mihi exhibita c
Serenissimae Illustritati Vestrae gr
maximas. Rem ipsam quod attinet, firn
jussu sacrae Regiae Majestatis Suecica
tissimae proprio, eam verbis fideiq
ubique in mundo opibus praefero)

Vestrae sancte oppignoratae staturam, communique publicae reparandae pacis negotio commodum, insuper auxilium daturam esse. Id tamen potius apparere vult, ut universa et per Romanensem Babylonem summopere compressa Evangelica societas hoc rerum statu, cum hactenus post Deum et alios in Serenissimam Illustritatem Vestram multum illa respexerit, minus solatii reliquum habuerit, Divina equidem Majestas, quo magis per varios hactenus annos arma exercituum Evangelicorum mirabiliter directa esse voluit, eaque splendidis promiscue victoriis adversus fidei ac Evangeliae Veritatis hostes condecoravit, eo plus confisuri eam tandem plenarie in Sancti nominis sui aeviternam gloriam (bellum illud, quod solum Domini bellum, prout Evangelium et libertatem illius concernit, esse volumus) definituram, planeque ad metam pacis universalis fraudisque expertis optatissimam, efficacia coelesti perducturam esse. Sed scopum eum citius contingendum non immerito media quaeque in promptu esse requiruntur, et Serenissimae Illustritatis Vestrae Evangelii quasi Evergetae summo tantique cordis Heroici adjungenda cooperatio, gravissimam tantae rei molem non parum facilitare potuisset, si modo arduas suas considerationes hujusceme i cunctationi committere non videretur. Idcoque Serenissimae Illustritatis Vestrae iam demum mihi patefacta sententia, si citius nota fuisset, diploma illud Regium superius allegatum festinantissime procurare sane non defuissem. Jam vero in Moravia consistens, et quasi hostilibus armis et anfractibus obclusus, cum nuncii non solummodo maximo cum periculo, sed et nimis tarde cum litteris in tam dissita Regni Sueciae loca prodire ac redire queant, quid temporis interea quatuor vel plurium mensium spatium postulans, frustra prolaberetur, moderna autem optimaque occasio non sine maximo Christianorum dispendio non dicam de maiore effusione sanguinis, negligeretur? Serenissimae Illustritatis Vestrae censurae et judicio penetrantissimo observantissime submitto, proinde adhuc expediret ut Serenissima Illustritas Vestra assecurationi meae, quae jam tum in manibus eius sita est, gratiossimam fidem locumque dare, rupturamque sine ulteriori consideratione aut haesitatione apprehendere non dedignetur, posteaquam a Sacra Regia sua Ma-

jestate Domina mea Clementissima hac de re cum Serenissima Illustritate Vestra ego certum conclusum facere, plenissimo mandato instructus et hac ratione omnia tanto citius, quanto propius cum Exercitu jam advenerim, progredi possent. Omnem interea operam sum adhibiturus, quanto citius fieri poterit, solenne, authenticumque diploma Regium assequendum Serenissimae Illustritati Vestrae desiderata forma decenter transmittendum. Recusaret adhuc Serenissima Illustritas Vestra verbis meis solum fidem adhibere? Offero si placet, binos de Exercitu Suecico officiales praecipuos, quos eligere nomine tenus liberum habeat suffragium, verbis fideique meae, donec diploma illud Regium advenerit, adjungere eosque tamdiu apud se, vel munita quadam arce eiusdem, obsidum loco retinere sua libertas sit et propensa voluntas. Proinde postponat quaeso omnes modo difficultates ac pericula quae metuit, sibique a Deo optimo, maximo eam assistentiam, quam tot innumeris afflictis ipsa suppeditat, et sine qua in casu omissionis animi erecti non parum remissi affligeretur efficacissime sibi persvadeat. Haecce si apud Serenissimam Illustritatem Vestram commotionem non merentur, sed ea potius semel declarato suo firmiter inhaerere, ac negotium hoc ardium in puncto cunctationis permanendum statueret, Deo et tempori saltem sic committendum esset, quae tamen omnia pro re nata prout bello in hasce Caesaris Regiones haereditarias convoluto, Serenissimae Illustritatis Vestrae amplissimis consultationibus pro libertate sua in communem salutem applicare prudentiae et discretioni eius summae optime adhuc commendata volo. Caeterum Serenissimam Illustritatem Vestram Divinae tutelae ad prosperrimos rerum successus me vero favori suo perseveranter submittens. Datae ex Castris Regiis Svecicis, penes Dobitschau Maraviae die 8. Julii Ao. 1643.

Seren. Illustr. Vrae

Observantissimus Servitor
Linnardt Torstenson m. p.

Külczim : Serenissimo ac Celsissimo Domino Domino Georgio Rákoci Dei Gratia Principi Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc.

Kivül Rákóczy kezével : estve 6½ órakor 16. Aug. 1643. Deés

(*Eredetije a vörösvári levéltárban.*)

XXXIII.

Generose, amplissime ac honoratissime Domine. 1643.
Suae Serenitatis declarationem a 4. Maji, uno una cum ho- jul.
atissimi mei Domini plena informatione a sexta ejusdem, 11.
felicem reditum Nobilis nonnisi 6. hujus accepi : ubi pri-
m pro vario suo labore Domino gratias ago. Rem ipsam
d concernit, sperassem constanter, suam Serenitatem ver-
meis, et ex jussu Suae Regiae Majestatis, Reginae meae
mentissimae ac Coronae Sueciae, ipsi oppignorato charis-
o meo verbo Equitis (Cavalliers parola) quod tanti quanti
versi mundi bona aestimo, confisuram, sicque communi cau-
plenum auxilii pondus additurum fuisse. Vult autem appa-
e universam periclitantem ac a Romana Babylone maxime
ressam Christianitatem quae post Deum ut ab aliis, ita
am a Sua Serenitate hactenus exspectavit, sui solatii jam
e exiguum fructum percepturam. Divina quidem Majestas
annos Evangelicis armis mirabiliter benedixit, eaque glo
sis variisque triumphis contra fidei suae hostes ita donavit,
in divina clementia firmam fiduciam ponamus, ipsam porro
immortalem sui nominis gloriam bellum hoc, quod tantum
inam gloriam ac doctrinam, omniumque Evangelicorum
ristianorum libertatem concernit, finituram, et ad optatum
m universalis non fallacis pacis gratiosam suam potentiam
gituram esse. Quoniam autem ad tam sublimem scopum eo
ilius assequendum etiam jure varia requirentur media : po-
sset Suae Serenitatis tanquam Evangelici heroicique cor-
cooperatio gravissimum hoc negotium haud parum facili-
e, si altas suas considerationes non ejusmodi cunctationi
onere ipsi placuisset. Si citius suae Serenitatis modernam
nionem scivissem, nullus debuisset esse in celerrima diplo-
tis allatione defectus. Quia autem interea temporis, cum
jam ab hostibus quasi undique sim occlusus, et postea non
im periculose, sed etiam valde lente hinc in Sveciam, et
ic rursum hinc adferri possim, magnumque tempus, scilicet
idrimestre vel amplius sit impendendum, quid, in quam,

commodi ut et optima ac optatis
maximo damno et effusione tam
negligi possit, id altis Suae Seren
Domini judiciis deliberandum offic

Itaque adhuc omnium optimu
renitas meae jam in manibus sui
tiose fidere ac fidem dare, ac sin
pturam pergere vellet. Siquidem eg
Sua Serenitate certum conclusum
instructus : possentque omnia eo ci
citu n si propius, felicius
laborab i primum fieri pot
diplon uecia obtineam, s
modo, infallibiliter, ac d
vero itus meis verbis tan
let, on modo acceptabile j
deno officiales exercitus,
asse curetur, pro obsidil
in a servare possit. Qua
tates sibique divinum aux
ris oppressis Christianis suppetias
jam erecti animi, si optatissimam l
sint collapsuri, efficaciter polliceatu
Serenitatem non commoveant, sed s
constanter inhaereat, ac porro rem c
tebit rem Deo et tempori commit
opera, ut Dominum Generalem Vi
marckium quem alias reliqui, ut lo
get, ad me traham, et ut antehac it
vino auxilio confidam.

De consensu Portae nuper in
Constantinopolitanum habere a Reg
tum illum obtinendi, tantumque dee
per correspondentiam rem totam in
nitas ac honoratissimus meus Dom
tem belli quippe quod jam tam prof
saris deditiones se devolverit, pro s
ponderare, ac pro libero suo arbit

munis boni promotioni summam suam prudentiam ac laudatissimam discretionem denuo applicare ac impendere velint eo, quo par est respectu, oro; Dominum meum Dei altissimi tutelae ac illuminationi commendans.

Honoratissimi mei Domini

Datum in castris prope Dobischau, 11. Julii 1643.

ad servitia paratus
Leonhardus Torstensohn m. p.

(*Egykorú fordítás Bisterfeld kezével; a m. k. kam. levéltárban.*)

XXXIV.

Instruction 1643. jul. 11.

Wornach der Wohledle Vest und Mannhaffte Herr Obrist Lieutenant Jacob Rebenstock, welcher im nahmen Ihro Königliche Majestät von Cron Schweden von des Herrn General und Feldmarschalle Herren Linnardt Torstensons Excell. näher Siebenbürgen zu des Herren Herzogen Georgii Rakoczi Fürstlichen Durchlaucht verschicket würdt, bei seiner Reise dahin sich zu richten hat.

1. Soll er sich also fort auf die Reise begeben, dieselbe des nächsten und sichersten Weeges fortsetzen, sich darbey aller Vorsichtigkeit gebrauchen und auch schleunigster maturation im geringsten nichts ermangelen lassen.

2. Sobalden er nun mit wöltlichen Beistande, glüklichen und wohl naher Weissenburg erlanget, wird er sich bey des Herzogen Georgii Rakozi Fürstlichen Durchlaucht anmelden lassen um fürstliche Audienz anhalten, und nach Erlangung desselben nächst Seiner Excellenz gehorsamen Dienst Vermeldung, das mitgegebene Creditivschreiben gebührend überreichen und sodann wanns es von Ihro Fürstliche Durchlaucht begehret wird, auch die von Euer Excellenz bis zu gänzlicher Vollziehung Ihr Königliche Majestät und Crones Schweden interims weiss unterschriebene und bekräftigte Puncta ausantworten.

3. Darauf Ihr Fürstliche Du
seiner Anwesenheit ausgestanden
von der hochlöblichen Reichsregi
was sie vor Begierde darzugetrag
auch den Statum und Beschaffenh
licher berichten.

4. Wie nichtsweniger die gut
heit so sich an jetzo den Kaiser
praesentiret, dass er niemals also ha
auch nächst wöltlichen Beystand a
einen [redacted]en und der ganze
Friede [redacted], und gebracht wer
[redacted]gen seine Fürstlic
erinner [redacted]hre zu der selbst e
und g [redacted]stenheit unsterblich
nere [redacted]reiffung der Waffen
um G [redacted]nen den Anfang zu
so v [redacted]d Christen verlange
uns [redacted]chten Ende bringen
[redacted]en aber Seine Für
dig versicheren, das alle deme w
Puncten beliebet und versprochen, s
nachgelebet, keines weges aber da
setzet, oder verabseumet: sondern
darüber innerhalb der in den schre
Ihr Königl. Majestät in Schweden

7. Wann auch Ihro Fürstliche
tausend Rheins Thaler so zu erlang
Porte angewendet werden sollen
Herr Obrist Lieutenant sich zwar
der französische zu Constantinopol a
deur denselben auszuwürcken, vo
Obrigkeit gemessenen Befehl habe;
gedrungen werden sollte, hatt er d
einzuwilligen, dass sie von denen b
Consens noch nicht erlanget) Unfehlba

8. Wird er sich aus dem mitg
Excellenz in Handen haben den Köni

besser informiren, und sich auf alle begebende Fälle reguliren; damit er wisszen möge, wie weit sich in der Sachen einzulassen.

9. Endlichen wird ihm eine glückliche Reise und schleunige gute Expedition; die zu erlangen (wie auch was sonsten zu Aufrichtung der gemeinsach und Trost so vieler bedrängten Christen dienlich sein kann) einzugedenken; er, dem, zu ihm Gesetzen Verträtern nach, bestens sich recommendiret sein lassen wolle.

Signatum in der Königlichen Schwedischen Armee Feldläger bey Dobitschaw, den 11. July Anno 1643.

Linnardt Torstensons m. p.

Eredeti a m. k. kamarai levéltárban.

XXXV.

Serenissime Princeps ac Domine 1643.

Mecum mature consulens, qua ratione usque ad Sacrae jul.
Suae Regiae Majestatis Sveciae solennem diplomatis transmis- 18.
sionem, interea pro maturando negocio eo, confirmationem eandem Articulorum a Serenissima Illustritate vestra propositorum, ego prius sub manu mea ex plenissimo mandato regio, dum commodissima hujus temporis oportunitas nequaquam ita omittenda sit, expedirem, tunc ut fides mea tanto magis corroboretur, eandem Articulorum confirmationem, et quid apud eandem juxta admonendum fuerit, desiderata forma secundum plenam de Regia Majestate mihi commissam potentiam Serenissimae Illustritati Vestrae per huncce meum ablegatum nobilissimum ac Strenuum Dominum Jacobum Rebenstock, mei ipsius Reginiinis Colonellum Lieutenant, ad manus suas Principes ita humiliter deponere, haud decsse volui. Cum igitur huncce eximiae laudis virum, secretum ac fidum hominem quovis tempore cognoverim, cujus opera in gravioribus commodisque pariter expeditionibus saepius uti soleo: sicut et nuperrime in

Sveciam missus, ipse cupiditatem f
Illustritate Vestra ineundi probe per
experientiam status bellici haud pos
Hunc proinde praecipuo ad ea
ter ac faciliter expediendae rationem
svasum duxi Serenissimam Iltustrita
par est reverentia oro obtestorque u
tantum benevolum ipsi accessum
et literas ipsi traditas annexa co
temporis [illegible]ima summa, ipsius
benevole[illegible]uid ulterius coram
est, certa[illegible]e fide accipere vel
aeque ad [illegible]rei communem salu
cut exind[illegible]simae Illustritati Ve
semel con[illegible]eandemque illibate
sidero ac [illegible]Caeterum eam ad o
exoptatu[illegible]que valetudinem d
mendo. Castris Regiis Sv
Moraviae Anno 1643.

Serenissimae Illustritatis Vestra
observantissim
Linn

Külczim : Serenissimo ac Celcissimo Rákoczi, Dei gratia Principi Transylvaniae Domino et Siculorum Comiti.

(*Eredetije a m. k. kamarai l*

XXXVI.

1643. jul. 21. Serenissime Princeps, Domine G
Jam rebus omnibus expeditis, a
rum litterarum Capitaneum Lieut: Andr
rum Generalis Praefecti Wrangelii Regi
simae Illustritatis Vestrae Subditum ling
nis probe callidum esse, expertumque ;

nus constanter ac indefesso studio huic bello nostro in Germania interfuit, coronaeque Sveciae fideliter aeque ac utiliter servicia sua praestitit, adeo, ut etiam Serenissimae Illustritati Vestrae de actionibus belli huius optimam informatione dare poterit, deliberationes meas eo dirigendas esse duxi, ut Eum supra memoratum Capitaneum Lieut : Orbai Collonello Lieut : Rebenstock allegatae causae gratia adjungerem. Serenissimam Illustritatem Vestram humiliter rogatam volens, ut ipsi pariter ac Colonello Lieut : Rebenstock omnia ea, qnae de Exercituum nostrorum statu dicturus est, credere, eaque benevolentia sua clementer eum fovere non dedignetur. Quibus persevero Serenissimae Illustritatis Vestrae

Observantissimus Servus
Linnardt Torstenson m. p.

Datae ex Castris Regiis Svecicis penes Tobitschaw Moraviae 21. Juliist: Vet: 1643.

Külczim : Serenissimo ac Celsissimo Domino Domino Georgio Rákóczy Dei Gratia Principi Transsylvaniae stb.

(*Eredetije a vörösvári levéltárban.*)

XXXVII.

Et ex literis Dominationis Vestrae Illustrissimae prima elapsi mensis Julii die ad nos datis, et propositione Ablegati ejusdem abunde satis intelligimus, quantopere Eadem voluntatem nostram et ultimam in negotio publico resolutionem scire desiderit. Voluntatem nostram optimam et constantem uti et resolutionem disertam et apertam eo in negotio diversis meis ex literis, inprimis autem et quidem clarius ex relationibus duorum dominorum colonellorum propriorum et ex verbis ipsis coram audiverunt, Illustrissima D. Vestra plenissime intellexisse potuit. Nec nunc quidem aliam esse voluntatem nostram et mentem intentionemque ultimam, quod ut diploma Regium (vel Coronarum) eo pacto pro ut ab initio postulatum fuerat, firmatum et editum ad manus nostras transmittatur. 1643. aug. 8.

Quo recepto ac prae manibus n
cunque nostrarum erunt partium
mus. Nec tamen interim omnino e
tum submittendis dipplomatis n
domi, tum alibi, ubi opus fuer
non praetermittemus. Plura D. V.
hocce in negotio cognoscere pot
valetudinem et felicissimos reru
precamur.

(*Rákóczy kezével alul*:) 8. Aug. 1

(*Eredetije a vörösv*

XXXV

1643. ler Gestrenger, I
aug. Hat
12. Nunmehro thue Ich eine ge
bürgen mit Verlangen erwarten
cher dieselbe erfolgen soll, fast
Zeit nicht gedulden will, die gu
shieben oder zuverseümen, vieln
herbey kompt, nöttig ist, etwas
Ich aber vorhero gern sehen m
rung werckstellig gemachet, vn
in Siebenbürgen endtlichen inten
Dasz wolle mein hochgeehrter H
was zugekommen, mir ohnbesh
zugeben, belieben tragen. Es ist
nichts versehen, es stehet auch G
terminis, lenger aber die sache
rathsamb oder dienlich sein. So
wunschet anshicken, da die Er
halben die Lebenszmittel nach n
gelt mir nur an oberzehlte res

ehrter Herr seines orthes zu beshleunigen, höchst bemhet sein wolle. Welcher gestalt der Herr General Maior Königszmarck Halberstadt durch eine entreprinse vndt darinnen zweer Obristen nebst dem Obrist-Leuttenandt, 6 Capitein, so viell Leuttnandt vndt Fendtrichsz, auch 800 Man zu Rosz undt Fusz, ohne was todt geplieben, occupiret, ist aus beygelegter seiner eigenen relation vmbstendlicher zuvornehmen. Gott dirigire sein Werk ferner mit glück vndt seegen zu erreichung eines erspriesslichen Friedens. Womit denselben göttlicher Protection empfehle, vndt Ich verbleiben thue

Meines Hochgeehrten Herrn

Datum im Feldtlager zur Mastenitz den 12. Augusti Anno 1643.

dienstwilliger
Linnardt Te[illegible]tenson m. p.

Post Script.*

Auch Insonders hochgeehrter Herr vndt Freundt, Wasz Ich Ihnen vor diesesmahl anderes nichts nettes zu berichten als dasz Vorgestern der Graff von Buchaimb mit theils Vngarn, Croaten vndt andern Deutshen trouppen inn 1500 starck ausz den Kaiserl. Läger Hollishaw vorbey vndt gegen Schlesien gegangen, vermutlich aus denen vrsachen mihr daselbsten eine diversion zumachen. So balden Ich nun davon Kundshafft erlanget, binn Ich also balden mit theils cavallerie gefolget demselben auff vier meil wegs von hier angetroffen, ohne einige charge in die Flucht gebracht vndt bis jenseit Alt Tetshin verfolget, Do dann deren eine gute Anzahl Todt geblieben vndt gefangen, auch unter andern des Graff Bucheimbs Handtpferde selbst mit bekommen worden. Mein Hochgeehrter Herr wirdt sonder zweiffel hievon von andern orthen auch avisiret werden. Der Herr General Major Königsmarck, nach dem Er wie jüngst gemeldt Halberstadt mit List einbekommen, befindet sich annoch an der Elbe. Von gefangenen vndt andern Orthen wirdt berichtet, dasz der Kayser im Persohn mit vielen Vngarn zu der Armee kommen werde, ob denn also, werde Ich erwarten, vndt meinen Hochgeehrten Herrn ersuche Ich

*) Külön iven irva mely az elobbi. Hodossyaak szolo levéllel küldetett el

dienstlichen, wann Er hievon vndt sonderlic
Vngarn Herauskunfft einige nachricht hat, er w
wisendt zu avisiren, sonder beshwerdt bem
shulde es in dergleichen vndt andern mögliche
verbleibe

Meines Hochgeehrten Herrn

Dienstw
Linnardt Tors

Kívül Rákóczy kezével : Nro 4 ; a másikon : Nr
Mind kettö Hodossynak van irva.

(*Eredetije a vörösvári levéltárban.*)

XXXIX.

1643. aug. 16. Serenissime ac Celsissime Princeps.

Postquam summe exoptundum hoc sacrum inter Celsitudinem Vestram et Regiam Majestate Galliae, cum aliis confoederatis Principibus tract vinam gratiam in tantam perfectionem redactum tudini Vestrae nil amplius desiderare libeat, ni illi praescripti et puncta, jam dictum foedus co Regia Sua Majestate, Sveciae ipsa subscribi et co sint. Etiam si nunc Authenticum illud Diploma Majestate si modo ab initio, et ad tempus postul facile potuisset impetrati. Attamen Domini Campi Torstensonii Excell. constanter sperare et sibi p sus est, quod Celsitudini vestrae, illius subscripti mationi, in cujus valorem, prudentiam et virtute grave bellum germanicum confidetur, speratam placuerit, si autem illud a Celsitudine vestra desi gium Authenticum diploma, propter longinquam F rum distantiam, tanta celeritate quam status belli quisitum esse non possit, interea vero melior occasio

tuna (qua semel amissa non semper redire solet) in totius rei communis summum detrimentum praeterire timendum est: hanc ob causam et ad rei evangelicae aedificationem, illos a Celsitudine vestra praescriptos articulos Dominus Campi Marschallus Torstensonius ad interim, et usque ad impetratam ex Svecia Regiam confirmationem, virtute ac beneficio acceptae Regiae plenipotentiae, sua manu subscribere et sigillo confirmare, nec non cum ipsa fidimata plenipotentia ad manus vestrae Celsitudinis: humiliter et cum debiti respectus observantia, insinuari voluit. Constanter sperans Celsitudinem vestram suis promissis et Suo nomini, quod magis quam totius mundi divitias existimat, fidem clementer daturam esse Deoque suppliciter rogat, Celsitudo Vestra, propter Sac um Religionem, tamquam omnipotentis propriam rem, propter miseris Germaniae et confinium libertatem, et propter miseros et iniquе supressos Evangelicos, imo propter interesse proprium, et patriae Libertatem imperatori de suis adhaerentibus, tanquam Evangelii et libertatis inimicis, bellum magnanimiter et constanter inferre diutius ne velit difficultare, quia romanistarum diversi exercitus, per diversas vices a nostris et confoederatis divino auxilio, usque ad extremum gradum coesi et quasi in ultimas extremitates et miserrimum statum redacti sunt, et nostrae vires e converso nunquam in tanta perfectione et integritate Dei clementia floruerint. Protestans, omnia Vestrae Celsitudini in hanc finem promissa fideliter et constanter servata fore. Cum assecuratione Dominum Generalem ipsum, cum omnibus aliis magnis officialibus, quibus istius rei notitia est, erga Celsitudinem vestram tantum effectionis et inclinationis habere, quod omnes et singuli pro Communis rei et Vestrae Celsitudini commodum et conservationem per saxa, per ignes transire cupiant. In Svecorum Regno Stockholmii, ubi pos' praelium Lips. tam propter illius praelii, quam etiam de confoederatione cum Celsitudine vestra relationem faciendam, a Domino Campi Mareschallo missus fui, a sua regia Majestate et Regni Consiliariis, Domino Axelio Oxenstirnio et aliis integram erga Celsitudinem Vestram amicitiam et propter sperandum foedus summam inclinationem cognoscere potui, adeo ut tunc temporis statim, omnes Celsitudini Vestrae praescriptos articulos

consentire, et plenipotentiam saepiu
Campi Mareschallum per me transm
ab illa parte desiderandum desit,
sed potius quod non a sua Majestate p
confirmare ausus sum. Et ut paucis
sperant per Magnum Vestrae Celsitu
divino Numine, plus quam sufficien
niam cum omnibus suppressis evange
tem remittere, huic tam gravi et se
et Auream, honestam, tam diu quaesit
perare. Vestram Celsitudinem et no
ut hancce , totius rei commu
tem cor n, benevolo animo
et e litione feliciter hon
cere simam Celsitudinen
maxim iternam prosperita
datam Signatum Daeschin
Se e Celsitudinis Vestr

sum

Loc

Külczim : Serenissimo ac Celsissim
Rakoci, Dei gratia Principi Transylvania
Domino et Siculorum Comiti.

(*Eredetije a m. k. kamarai*

XL.

1643.
aug. 17.

Hoch Edler Gestrenger sonders
werther Freundt,

Die von Ihro Fürstlichen Durch
an mich dirigirtes vndt mittelst mei
addresse mihr wohl überbrachte Sc

wiederbringern dieses zu recht empfangen, vndt thue vor dessen hohe bemühung mich höflich bedanken, auch darnebst, weil aus gewissen Vrsachen Ich die bothen etwas auffgehalten, vmb freündlichen Vergebung bitten. Wasz sonsten Ihr Fürstliche Durchlaucht annoch desideriren wollen, daszelbe ist alles durch den Herrn Obr. Lœutt. Rebenstock mit fortgegangen, vndt wüste Ich weiter nichts, so Ihr Fürstliche Durchlaucht von dero gutten propos, da anderst dieselbe dasz heilsam vndt erspriszlich .... Werck, wie Ich daran nicht zweifeln, von Hertzen auffrichtig meinen (zurück halten könte; Ohn allein dasz vollends aus dem Kays ..... hrde dasz Diploma originaliter vndt formalisirter herbey gebracht werden möge, deszen Ich nun zur förderlichste gewertig bin, vndt hatt solches blosz die langsahme Ankunfft des Noldens retardiret, dasz Ich nichts davon gewust, sonsten daran keine Zeit verabseümet hatte werden sollen: In zwischen ist mehr nicht als die beste gelegenheit so iemahlen zu diesen Wesen sich anshicken können, vnd so vergebens dahin freiheit, zubetawren; Nun Ich dann durch Ihrer Fürstlichen Durchlaucht Schreiben mich bereden vndt bewegen laszen, diesen Enden so lange zu verziehen, vndt auff dero Würklichen Ausshlag zu wartten, darauff Ich noch täglichen hoffe vndt abzuwartten erböthig. So solte mich aber im gegentheil auch nicht wenig beleidigen, wan Ich meine Zeit vndt bisherige trewe bemühung vergebens angewendet haben solte, in deme Ich fast täglich von denen Kayserlichen gefangenen vernehme, wie höfflich der Kayser die Siebenbürgishen Gesandten in Wien getractiret, vndt ihnen den Mundt geshmieret, auch von denselben gleichsam versichert sein solle, dasz Ihre Fürstliche Durchlaucht noch eine gute Zeit inn ruhe sitzen, vndt sich in nichts wieder ihn einlaszen würde; Es kan nun Ihr Fürstliche Durchlaucht zwar nach dero belieben verfahren, wan Sie aber einem so importanten Werck, so Gott vndt seine Ehr, auch die werthe Christenheit angehet, mir colludiren, vndt durch einig wiederwertige, die villeicht von den Feind durch Geshenck vndt Gaben eingenommen, sich abreden laszen wolten, muste Ich es wohl geshehen laszen; Ihr Fürstliche Durchlaucht vndt dero Lande würden aber dennoch von dem Kay-

ser vndt seinen adhaerenten, es e
lang, zu dero posteritet merklich
Schaden, ohne anspruch vndt Ver
den. Darumb dann, weil nunmeh
Sachen gegeben ist, will Ich oh
solle hinführo keine ferner Verz
dasz mit Freüden vndt im Nahme
Werck in der That geshritten w
darauff mit groszen Verlangen w
fernere Zeit zuverabseimen habe.
nicht alle die Siebenbürgishe Sc
Schwe ommuniciren, damit
weill ck darauff gedrun
werd vnterdessen wirdt
lich u biret, sondern dies
vndt affen ein anfang g
. . . . dasz original der m
Voll ferneres begehren
Plet n den (jezi)gen so
den y erst ihrer Zusam
ehrte. rzuzeigen, vmb dad
Ich nicht alsz ein privatus, wie I
in gedanken stehen, sondern mit kö
fehl deroselben meine parola in al
setzet habe; Denselben damit in
shutzgebahre Obacht empfehlend,
Mostenitz den 17. Augusti Anno 16
Meines Hochgeehrten Herrns
I
Lit

Külczim : A Monsieur Monsieur Fr
a Legenitz.

(Eredetije a vörösvári lev

XLI.

Illustrissime Domine, amice observande. 1643.

Istennek áldásából az kegyelmed hozzám bocsátott be- aug.
csületes meghitt emberi 16. praesentis érkezének vala hozzánk 23.
szerencsésen, s bár azelőtt három avagy két holnappal jöttek volna, sokkal előbb volnánk mind a két részről dolgainkban s hasznosabb is lett volna. Az galliai király ő felsége portai agensenek 17. praesentis az minemű levelét vevénk, nemcsak közöltük becsületes ide bocsátott emberével kegyelmednek, hanem ő általuk verissima pariát is megküldtük; mely minket nem kevéssé háboritott meg, kitől ezen becsületes meghitt emberitől kegyelmed bőségesen fog érthetni. Egyéb dolgokban mind kivánságunk s tetszésünk mi legyen, értésére fogják adni becsületes meghitt emberi. Ezek után kévánván az úr Istentől szerencsés örvendetes előmenetele felől jó híreket hallanunk. Dat. in oppido Deés 23. Augusti 1643.

Illustrissimae Dominationis Vestrae amicus benevolus ad officia paratus Georgius etc.

(*Eredeti fogalmazványa a vörösvári levéltárban.*)

XLII.

1. Gallicus legatus se male gessit, semel tantum vezirio 1643.
proposuit. aug.

2. 13. datae literae Residentis optimam spem fovent, 28.
de honorario tantum conveniendum: de quo plenam habet instructionem ita ut in quam summam conveniet cum vezirio et Imperatore velit in paratis mittere.

3. Quam primum resolutio expectata veniet, et cum domino Rebenstock de foedere conveniet, nihil morabitur Princeps Transylvaniae, ita ut circa medium Octobrem sit futurus in castris.

4. Significet ubi putet se tum futurum ut conjunctio sit eo facilior, quique passus potissimum observandi.

5. Pecuniam et militiam petet ut prima vice possint mitti.

6. De diplomate et plenipotentia.

7. De literis ad quosdam magnates et civitates Hungariae.

8. Valde vigilet Generalis ne vel auxilia utraque mittenda impediantur, vel aliquot millia germanorum contra suam Celsitudinem in Hungariam mittantur.

9. Non erit necesse ut dubium praelium subeat.

10. Inclinatio vezirii bona, nondum tamen extradata fuit categorica resolutio.

11. Hodosi nec latine, nec germanice scit : sed cifris vel Principi, vel domino Rebenstock, vel mihi scribat.

12. Saepissime scribat per Poloniam.

Kelet 1643. Aug. 23.

(*Bisterfeld irása. Fogalmazvány a vörösvári levéltárban.*)

XLIII.

1643. aug. 26. Szolgálok kegyelmednek.

Ma érkezék császár urunk ő felsége parancsolatja palatinus uram levelében includalva, kiben parancsol denuo az ..... felül, azonban azt is parancsolja hogy az levélhordozókra vigyázzunk s nagy animadversionk legyen felülök. Én mivel szombaton ödnep, ujonnan magam meglátom az jobbágyimot, kécskeieket visszabocsátom, csak az javát szintén 10 hagyom meg. Kegyelmedet kírem, cselekedjünk mi ketten valamit, ha az többi aluszik is; bár kegyelmed csak 100 jót adna, ha pinzen kell is fogadnom, de 150 én reá kültöm, immár egy szóval nem halasztom tovább semmi uttal, csak érkezzék az tesini herczegnek is gyalogja Morvárúl (?) Több dolgokrúl való dispositiok mihent eljönek, kegyelmed hirével leszen. Én nikem Nagy-Udicán kell gyalogot és Kis-Udicán is tartanom, kegyelmed adja irva, kik az kegyelmed job-

bágyi és küldje emberét hogy az quartélyt ottan magam számára foglaljam, hogy immár mert lovasnak is. Mé(l)tán kell ezekre vigyázni, noha titkon leszen ez még : tudom kegyelmedtül ki is nem megyen.

Ugyan ezen levél hátulsó lapján következő másolat áll :

Ferdinandus.

Magnifice fidelis nobis sincere dilecte. Certum ablegatum svecicum, nomine Jacobum Rebenstock, alias Colonelli locumtenentem ad principem Transylvaniae profectum esse ex certa relatione intelleximus, qui proinde ut in reditu per ditiones nostras alicubi deprehendi ac intercipi possit, benigne cupimus, a fidelitate tua confestim ordinari, quatenus in his praesertim Silesiae ac Moraviae vicinioribus partibus ad passus diligenter attenderetur et reditu ejusdem ablegati observari, si qua via posset ipse etiam interciperetur. Gratia nostra caesarea et regia tibi in reliquo benigne propensi manenter. Datum Viennae 21. Augusti 1643.

Ferdinandus. Stephanus . . . .
Georgius Oroszi.

Külczim : Spectabili ac Magnifico Domino Sigismundo Kornis de Gönczi-Ruszka domino fratri charissimo.

Kivül : Redd. d. 26. Aug. 1643.

(*Eredetije a vörösvári levéltárban.*)

XLIV.

Hoch Edellgeborner Gestrenger Zusonder Hochgeehrter Herr, 1643. 4 pt. 4.

Meines Hochgeehrten Herrns des 23. Augusti an mich datirtes geehrtes schreiben, ist mir diesen tag zureht geliefert worden, vndt musz bekennen, das von beiterseits zubethauren, die verweilung in diesen vornehmen obhandenen Werke so allein wegen entfernung der orther, vnd das mit den ersten

brieffen, die zur maturirung des auth
Diplomatis viell Zeit hetten zu nutz n
sam vmbgegangen worden müszen; W
nicht zu ändern stehet, besonder Ich
nall vnd befestigung erwarten thue, v
in der Guarnisonen hin vnd wieder vi
vnsichercheit nicht durchbracht werde
auch mit auff dem Weg vnter ander
So desidere Ich dan am meisten, wi
zum shleunigsten als immer möglich,
Inzwishen aber mus Ich höchlih bekl
in welcher viell hette auszgericht w
dieselbe durch allerhand difficultet
wehre. Was newlicher Zeit Hochge. S
durch Herrn Obrist Leutenandt Rebe
wegen mag mein Hochgeehrter Herr
es alles von meiner allergnedigsten
ohne einigen mangell placitiret angel
und weilen noch etwa an der Ottoma
suchen vorhanden ist, habe ich den
mittiret, zu denen Residirenden Frant
sadeurn nach Constantinopell zu reise
in der sachen communiciren, welcher
ten Herrn meine Gedanken weiters z
wirdt; das ob Ich zwart gerne gesh
selbe zugleich an den Türkishen V
wehre, so ist doch zu consideriren, d
ren solenniteten, vnd mit absonderli
bey dieser beshaffenheit nicht practi
muszen. Derohalben achte ich genug
französischen Ambassadeurn vndterre
zum besten recommendiren thue; Vn
mit die so gewinshte Zeit vnd gelege
vorbey gehen möge, Erflehe meinen
deie . . . Er mehr hochgnd. Herrn H
Durchl. von ferneren aufschub vndt
dargegen zu ergreiffung der Waffen a
den orthe anzumahnen, beliebung tra

STANFORD LIBRARIES

Ich gewis versichert bin, das Alles, was Ich versprochen, von Ihr königl. Mayest. keines weges tifficultiret, besondern viellmehr also Allergnedigst beliebet vndt placitiret werden wirdt.

Welches meinen Hochgeehrten Herrn nebst Höffl. getrewer empfehlung in dienstl. andtwort vermelden wollen, verpleibendt

Datum Ollmütz des 4. Septembris stil. vet. Anno 1643.

Meines Hochgeehrten Herrns

dienstwilliger

Linnardt Torstenson m. p.

P. S.

Weilen aus Meines Hochgeehrten Herrn shreiben Ich ersehen, das des Hrn Hertzog Fürstliche Durchl. den Obr. L. Rebenstock zu der Constantinopolitanishen reise, die notturftige reise Kosten vorzustrecken sich erbotten, Als ersuche den Herrn Ich dstl. Er wolle es bey hochgedachte Ihr Fürstliche Durchlaucht dahin vermitteln, das ihm solche Zehr Kosten anerbottener maszen . . . stehen werden mögen, soll auff zu kommende nachricht von mir zu allen damit restituiret werden.

Külczim : A Monsieur Monsieur Jean Heinric Bisterfeldt.

Hátjegyzet : Allata 3. oct. Albae 1643.

(*Eredetije a vörösvári levéltárban.*)

XLV.

Generose, nobilissime ac fortissime amice; charissime Domine Colonnelli Locumtenens. 1643. sept. 4.

Domini Colonelli Locumtenentis literas 24. Augusti datas hodie recte accepi, et quousque res cum Sua Serenitate Duce Transylvaniae tractata fuerit, quidque ipsa resolverit, sufficienter intellexi. Libentissime quidem literas Regias, in quibus mihi concessa est plenipotentia cum sua Serenitate tractandi, Legnicium misissem, Suaeque Serenitatis hominibus praemonstrassem : quoniam autem, ut D. Locumtenens novit,

me etiam alias plurimum interest, j
rebus sic stantibus facile in hostiu
jam nullus dubito, ratificationem sole
giae Dominae meae clementissimae
in via, ideo jure merito debui ponder
cum tanto periculo hinc dimittere;
vel aliquis ex Dominis Proceribus et S
pulum haberet, ac adhuc valde urge
quem fide dignum (quia ipsi norunt p
sire possunt) huc ad me ablegare veli
tiarias libenter ac sine difficultate
autem spero Originale praedictae rati
suae Serenitatis transmissis interea
latum iri; utque negotium eo magi
Consensus obtineri posset, misi liter
Constantinopoli Residentem Domine L
Domini juxta consilium Suae Serenita
se viae committat, adque praedictu
proficiscatur, eique rei statum, quoqu
mento a me expeditus sit remonstrare
tiae ei ostendere; quousque negotium
quamque adhuc spem habeat perciper
sum orare ac hortari, hoc negotium,
promotionem insigniter facit, pro magu
ducere velit, ut quam citissime ad alio
deratorum ut et foederatarum duaru
usum usque ad assecutionem univers
sincerae pacis felicem optatumque sorti

Nova nulla scio nuntiare, nisi
moverim Mostenitza, hostis castra prae
in via plurimos captivos, inter quos e
Diego de Ville Lobes Hispanus, et Co
cumtenens, cepimus) versus profectus
turum hostem ex sua commoda statio
ad praelium generale, et consilia, qua
locis molitur, turbaturum. Jam quidem
suas copias recollegisset, me secutus
ita est comparatus, ut omnia plena sint

passibus, ita, ut impossibile fuerit, hostem ibi, siquidem totam regionem a suis habeat partibus, aggredi : multo minus autem ibi ex defectu commeatus, vel etiamsi aliquid frumenti reperiretur, ob molendinorum defectum diu ibi subsistere : ideo necessario debui me resolvere, ut huc cum exercitu reverterer, visurus quid in posterum contra hostem suscipere debeam, et an ipsum possim ad generale proelium obligare.

Dominus Locumtenens velit haec locis debitis, quia nulli alii nova scripsi, decore communicare, sibique negotium vi meae Instructionis et quicquid ad utilitatem et servitium S. Regiae Majestatis clementissimae Dominae nostrae facturum judicaverit, quam commendatissimum habere, Dominumque Bisterfeldium post humanam salutationem certo assecurare, ipsius laborem tam reali gratitudine compensatum iri, ut sperem ipsum fore contentum ; in caetero omnia porro necessaria juxta informationem Domini Locumtenentis, post allationem ac transmissionem ratificationis Regiae, quam optime observatum iri : interim, et ne tam exoptatum tempus ac occasio tamfrustra praetereat saepius honorifice praedictam Suam Serenitatem Ducem Rakocium ab ulteriori procrastinatione ac mora dehortando ad efficacem armorum susceptionem adhortabitur : siquidem certo sum assecuratus, de omnibus illis, quae ego promisi, Regiam suam Majestatem prorsus nullam difficultatem facturam, sed potius omnia clementissime approbaturam sumque, placitum addituram. His Deo commendans. 4. Sept. A. 1643. In castris prope Olomucium.

Domini Colonelli Locumtenentis

studiosus

Leonhardus Torstensohn.

(*Bisterfeld jordításu ; a m. kir. kamarai levéltárban.*)

XLVI.

1648. sept. 7. Serenissime ac Celsissime Princeps, Domine Clementissime.

Quoniam Serenitati vestrae placuit ad concludendam tamdiu tractatum, sanctumque foedus, Dominos Regni Ordines Desinum vocare, non est dubitandum, ipsos talem decrevisse resolutionem, quae praecique ad Dei gloriam, ad periclitantis Evangelicae Christianitatis Liberationem, tum etiam ad Immortalem Ser: Vest: Laudem, ac Libertatis Patriae conservationem utilis sit ac necessaria. Cum autem tum D. Mareschalli Torstensonii Excellentiae foelicium armorum promotione, tum a sua Regia Majestate Sueciae Monasterium misso-Legato, Domino Johanni Oxenstirn instantis pacificationis progressu sit quasi interdictum, (quippe omnes Domini confoederati in praedicto illo tractatu ad generosam et Principe dignissimam, Ser. vae. intentionem plurimum respiciant) Serenitatem vestram humiliter oro, haud gravetur decretam a Dominis Ordinibus resolutionem (quam tum ad Serenitatis vestrae summam gloriam, tum ad publici boni promotionem directam esse ex parte intellexi) Domino Mareschallo Torstensonio sub manu sua principali benigne communicare; quo et laudata sua Excellentia et Domin. Legatus Oxenstirn intentiones suas juxta eam instituere ac derigere possint. Quo fine vellem disponere collegam meum dominum Andream Orbay ut hanc Serenitatis Vestrae conceptam Declarationem domini Mareschalli Excellentiae quam primum, ego vero post reditum primi Cursoris Constantinopolim missi, integram ac perfectam confoederationem (quam suum tam diu exoptatum progressum jam nacturum Deo benedicente constanter spero) feliciter exhibere queam; Bona spe fretus Serenitatem vestram pro Innata sua prudentia, divinitusque donata heroica Magnanimitate ac fortitudine, causae communi feliciter opem laturam: quae hactenus bello invicta, procul dubio praecipitata pacificatione evertetur, nisi serenitas vestra summe aestimato potentique suo auxilio ipsi succurrat atque periculosam illam pacificationem

praeveniat ac impediat, qua semel peracta difficiliter retractari poterit et omnes illas generosas ac salutares Intentiones inanes ac inutiles reddet. Quae omnia Serenitatis Vestrae summo judicio, propriaeque Censurae subjiciens, Serenitati Vestrae Omnimodam ac perennem prosperitatem humili obedientique animo praecor. Datae 7. die Septembris Anno 1643. In Alba Julia.

Serenitatis et Celsitudinis Vestrae

Humilimus Servus

Jacob Rebenstock m. p.

Külczim : Serenissimo Celsissimoque Principi ac Domino, Domino Georgio Rákocy Principi Transsylvaniae stb. Domino meo Clementissimo.

(Az egész Rebenstock irása.)

(*Eredetije a vörösvári levéltárban.*)

XLVII.

Serenissime ac Celsissime Princeps, Domine Clementissime. 1643. sept. 14.

Quod Celsitudini Vestrae, suas, Constantinopolitanas, et alias litteras, per dominum Bisterfeldium mihi communicare benigne placuerit, pro tanta clementia et tam clementi confidentia humilimas gratias agere volui. Vidi itaque ex illis, rem Constantopolitanam felicissime sese habere, quia non solum nulla prohibitio ex Porta timenda, sed e contrario Dominum Vesirium ipsum, bellum desiderare ac promovere videtur. Quoniam igitur ad perfectionem sacri istius foederis, nihil magis desiderandum fuit, nisi quod praevisum bellum contra Domum Austriacam, a Turcarum Imperatore, per expressum prohibitorium non impediatur, ego non aliter, quam constantissime sperare possum, illam (sic) ab omnibus Evangelicis tam diu desideratum foedus, jam suum exoptatum finem, divini Numinis clementia sine ulteriori mora feliciter attigisse, ideoque, quoniam omnipotentia Dei, ad magnum hoc opus, quod tum totius Evangelicae christianitatis conservationem et propagationem, tum propriam suam gloriam attinet, Celsitudinem Ve-

stram Divina sua manu, quasi visi
n ilime et ex tato animo obsecratan
num campi mareschallum Torsten
uinitusque inspirata sua resolu
que rem tanti momenti, et fort
posteritati felicissime lucentem,
velit. Quod ad triginti millia in
gallicus legatus illos non paratos
posset aut vellet, tamen Serenita
merare necessarium fuerit) a Coro
as sicut et ego virtu
m firmiter assecurar
stram Principali famil
in sei prosperitatem hu
bae lie Septembris An
is ac Serenitatis V

erenissimo Celsissi
mii íkocy, Principi Tra
gariae Domino, Siculorum Comiti, Do

(L. S.)

(Az egész Rebenstocq irása.)

(Eredetije a vörösvá

XLVI

1643. sept. 17. Generose, Nobilissime, str Locumtenens.

Ex ipsius 23. et 26. Augus exhibitis literis tantum agnovi, neg tandem aliquando respicere fine non putaverim, in posterum in i facta, totiesque a me interposit Majestatis Sveciae mandato non

usque ad adventum Originalis diplomatis Coronae Sveciae quaeri debuisse, animadverto tamen mihilominus quod hac in parte mihi absolute fidere noluerint, sed plenipotentiam mihi a sua Regia Majestate datam haud secus ac sub initium perpetuo urgeri, ideoque ac ne a me in tanto tamque alto negotio ulla ratione aliquod impedimentum ortum fuisse videri queat : ad instantem postulationem tandem Originalem meam plenipotentiam transmisi Legnicium, materiasque, hanc rem minime concernentes, sed quae mera consilia de rebus aliis sunt, obsignari curavi. Censeo hoc scriptum valere tantum ac ipsum Diploma, quia instructio mea illinc sufficienter apparet ; inprimis Sua Serenitas ac Domini Consiliarii possunt hinc agnoscere, me nullam prorsus commisisse falsitatem, sed plenipotentiam fide mediante Germanice transmissam huic in omnibus verbis ac clausulis consonare. Itaque si jam rem sincero animo meditantur, nihil scirem prorsus quid objicere possent praeter prohibitorium Turcicum. Quoniam autem opportunissimum tempus, hactenus per tot talesque prolongationes perditum, quam maxime est dolendum, velit D. Colonellus Locumtenens eas aulae remonstrare idque quam maxime urgere, ne in posterum tempus ita frustra consumatur, sed, si ulla voluntas ac desiderium tam salutaris negotio promovendi superest, sine ulla ulteriori mora arma aggrediatur, ac efficaci actione contra hostem progrediatur. Quod enim Germanicos pedites (a me promissos) attinet, potest se sua Principalis Serenitas assecurare, si cum armis suis proruperit, me non solum illis militibus sed et pluribus (quantum unquam belli status permiserit) ut ipsi assistam me promtum paratumque fore. Coronae Sveciae diploma in recta forma jam procul dubio erit in via, et unicum fuit obstaculum, quod literae hactenus ob pericula adferri non potuerint : siquidem tabellarii etiam si exercitui sint propinqui, tamen coguntur reverti, ac vix literas salvare possunt : unde Opuliae aliisque in praesidiis plurimi literarum fasciculi detinentur ; inter quos etiam diploma esse haud dubito. Nam jam scripsi ad Generalem Vigilum praefectum D. Königsmarckium, ut mihi appropinquet, ac, ut intelligo, jam in Silesia appulit itaque spero per ipsius conjunctionem tam illas literas, quam diploma me accepturum : quod non apud me detinere, sed

protinus ad debita loca promovere volo. Urgeat it
Colonellus Locumtenens, ut diplomate exhibito tu
ginalem plenipotentiam restitutam accipiam. Quod
deris, a D. Colonello Locumtenente proposita a
fecit : porroque summe observare, sibique recomm
bere debet, omne id, quod ad Coronae Sveciae
utilitatem, itemque hujus negotii promotionem fi
tum ad bellum nostrum, postquam cum exercitu
montes Olomucio (unde etiam ipsi scripsi) me rec
hic, et hostis sesquimilliari a me prope Muraw a
Deo laus, adhuc annonam reperimus, ac utrinqu
hostis propriam suam provinciam variis excursio
pilationibus, haud parum consumimus ac exhau
autem ex itinere Sterenberga Dominum Colonellum
cum turma 300 equitum et aliquo numero boum
(quo eo amplius illi loco prospiceretur) misissem i
sum offendet turma hostilis 500 aut 600 equitum,
par erat, recepit se Sternbergam, ubi legio mea equ
toriana manebat. Quamprimum autem Colonelli L
Hütersleben id intellexit, protinus cum legione e
hostes profligavet, ut nonnisi Vigilum praefectus c
simis equitibus evaserit, caeteri omnes caesi, ac u
lonnello Gersdorff, qui turmae hostili praereat, item
Locumtenens junioris Piccuolhuomini, multique eq
gistri cum haud exiguo tum vulgarium tum sellat
equorum numero captivi, adducti fuerint. His ipsum
mendana. Datum in primariis stativis Unterlangensd
Eulenbergam. 17. Septembris 1643.

Domini Colonnelli Locumtenentis

amicus para
Leonhardus Tors

Jegyzet : Szól Rebenstocquak.

(*Bisterfeld egykoru fordítása* ; *a magy. kir. kamarai levélt*

XLIX.

Serenissime ac Celsissime Princeps, Domine Clementissime. 1643. oct. 24.

Cum Serenitatis ac Celsitudinis vestrae Integram affectionem sanctasque intentiones in liberanda Religione et Communi bono ego jam dudum sufficienter observaverim : non satis mirari possum, quod Illa hoc sacrum foedus ab Ipsa et omnibus pie Christianis tam sincere et affectuose exoptatum, necessaria promptitudine non acceptare neque ad constantem conclusionem sese resolvere possit. Fateor Celsit. Vestram huc usque magnam constantiam ac sinceritatem in Voluntate monstrasse, adeo ut de illius Integirtate bonaque fide nullo modo dubitandum sit, sed hisce in negociis sola voluntas non sufficit et Res ipsa requiritur : periculum in mora est et si non praevideamus per dilationes negocium peribit. Hactenus inimici negocii, quia directe impedire non potuerunt, indirecte et oblique perdere sibi proposuere, quaeque per fortitudinem Leoninam nequeunt, per fraudes Vulpinas quaerunt, et cum aperte contradicere non audeant, negocium per moram et dilationem perdere conati sunt, et tam diu et vestram Celsitudinem et nos circumduxerunt, usque dum Legatus ille Imperialis advenire potuerit, Intentionesque Causae communis si non omnino evertere, tamen si profundiorem prolongationem redigere queat, qui nomine Caesaris omnem, sufficientemque satisfactionem promittens etiam in Celsit. Vestra, constantia sua ejusmodi tentationes vincere possit, tamen ab Ordinibus quibusdam, tam pulchra offerta considerabantur, qui sublata causa belli, bellum cessare clamabunt et Celsitudinem vestram, quemadmodum hactenus factum est, in Labiryntheam Irresolutionem introducent et tam diu per continuas et infinitas prolongationes circumducent, et cruciabunt, usque dum totum negocium perditum sit, et re non amplius in integro, occasioneque amissa, Celsitudo Vestra Ipsa, etiamsi voluerit, negocium neque continuare, neque perficere poterit. Status etiam et Ordines propter varios affectus et rationes ipsorum, nunquam unani-

miter bellum concludent, quia illi cum Cels : Vestr
riter in conservatione Libertatis et Religionis non
siderationes habent, et ex felici successu belli,
commodi, nec honoris, neque Dignitatis sperare
e contrario per sinistrum eventum, cum vestra
equale, aut majus incommodum expectare debe
cum ipsorum metus spei praepolleat, quam facilli
lorum intentiones everti possunt, cum etiam Libe
et conservatio Ecclesiae in illis, cum Celsitudinis
siderationibus nihil communi habeat, illi mediocr
tenti esse, quam incerta spe emeliorandi statum
culo sese exponere mallent. Propterea Celsit. Ve
humilius exhortari volui ut in bona illa intentione
Patriae et causae publicae cum sancta Religione
randi, constantiam et magnanimitatem omnibus al
rationibus praeponere et hoc prudenter considerare
Deus illam dilationem Turcicam, sublevatis omnib
ficultatibus, solam superesse voluerit ut Celsitudi
constantiam probaret et Illam tanto majori hono
velle, evidenter monstraret, quae difficultas tamen p
tum bellum, Deo benedicente satis adhuc sublev
quando Turcarum Imperator sinceritatem vestram
et a Corona Sueciae (nullam erga illius statum i
sibi esse) asseveratus et per legatum certior factus f
dem Celsitudinem vestram ex tota animi affection
regatam habeo, ne hac in re quorundam Consilia
versum judicium aspicere velit, quia status et con
nes, ut superius dixi, nullo modo tantas et tam gra
Celsitudo Vestra, considerationes habent. Alii prop
modum et incommodum communi causae praepone
(aperti hujus Negocii inimici) aperto bono consilio
nere conabuntur. Sed si conservatio Religionis et c
licae constanter cordi est, propriam suam et Christ
Conjugis, ut et summae spei filiorum, cum bonis
jam diu captam Heroicam resolutionem magnanimi
ctum mittere, atque e tam odiose varianti et irres
ryntheo statu, cum christiane generoso Impetu, forti
stanter sese evolvere, et resolvere velit. Celsitudo

Deum pulcherrimam occasionem, quae sola illam movere sufficiens esse deberet, non tam misere perdere, neque malevolis et inimicis negocii ad placitum illorum se componere velit, et cum apertis oculis videat, illos per solam dilationem occasionem perdere, et occasione perdita, negocium perdere velle. Imprimis velit Celsitudo Vestra sibi ab illo homine cavere, qui nullo Religionis sensu ductus, publice clamare audet, Celsitudinem vestram perfidam esse, si contra Caesarem bellum suscipiat, quipe quod Caesar nullatenus Diploma violarit, cum tamen Orbi Christiano constet, et Hungariam in negocio Religionis, et Celsitudinis Vestrae familiam tantas injurias et Indignitates a Caesare, ipsiusque intimis hominibus supportasse et adhuc pati, ut nec conscientia nec existimatione salua, Celsitudo vestra eos ulterius dissimulare possit.

Imo ille imprudens vir, hic et alibi omnibus modis, contra omnium bonorum virorum judicium, sanctum hoc, et non solum Evangelicae Religioni ac Hungariae, sed etiam Transsylvaniae utilissimum foedus clam et aperte a Deo impedire satagit, ut si conductus Austriacorum Residens aut Agens esset, Austriaca sua consilia totius Transylvaniae judicio, nec acrius nec malitiosius conari posset. Velit itaque Celsitudo vestra spem et fiduciam suam Deo Optimo Maximo fideliter committere et illam tam diu quaesitam, totisque et tam sancte a Celsitudine vestra oblatam et promissam confoederationem constanter inire, firmiter sperans quod Ille Omnipotens, pro liberatione Ecclesiae suae, Celsitudinem Vestram cum Principali familia totaque posteritate felicissime benedicet et temporali immortalique gloria et felicitate divinitus illustrabit.

Si e contrario, contra omnem universi Evangelici Orbis, imprimis Domini Mareschalli tot Celsitudinis vestrae solennibus promissionibus nixam spem, Celsit. vestra istam aut talem resolutionem capere nequeat, omnipotenti Deo, qui omnibus foederibus praeest et tempori haec omnia committere et hoc solum a Celsitudine Vestra praecari cogor, ut aliquam resolutionem tandem capere, et post tanti temporis inutilem consumptionem benigna expeditione nos clementer dignari, feliciterque dimittere velit, ne hoc negicio perdito Dominus

ampi Mareschallus cum Exercitu
perniciosam prolongationem in u
ducatur, sicque Celsit. Vestra, Su
Christianae Ecclesiae non solum nih
irreparabile damnum inferat. Cel
potentiae in longaevam sanitate
tatem toto ex animo humiliter com
24. die Octobris Anno Christi 164
Serenitatis ac Celsitudinis V

erenissimo ac Celsissi
Geo stb. Domino meo Cle
z egész levél Rebenst
(*Eredetije a vörösvár*

L.

1643. ne ac Celsissime
oct. tissime.
25. Quod Serenissimae Celsitu
toris sui responsum unaque statu
nobis tam clementer aperire, suam
monstrare benigne placuerit, grat
tia percepimus. Itaque tam Celsitu
Ecclesiam pie liberandi sanctissim
simumque propositum, quam diffi
derare ac ponderare, Serenitatiq
dentur, eo syncero animo, summa
nae Sueciae, quam Celsitudinis V
servatione syncere et aperte rep
precans ne huncce meum conatu
firmiter potius credere dignetur, r
emolumentum suecicum nostrum, s
vaniaeque prosperitatem respicer
mihi constanter dictitat) velle : qu

ratione, conservatio unius, conservatio alterius, et e contrario infallibiliter esse debet.

Constantissimum propositum, sanctaque Celsitudinis Vestrae intentio afflictam liberandi Dei Ecclesiam, mediante sancto foedere cum regia Maiestate Sueciae, Gallia, aliisque Principibus ac statibus (auxiliante Deo) sufficiens esse debuisset, ut coniunctis praedictis viribus, exoptatum scopum feliciter assequi potuissemus, etiamsi praeconsensus, auxiliumque Turcicum non tam affectuose quaesitum fuisset : siquidem illum consensum expectando plus temporis occasionisque perditum est, quam unquam utilitatis et commoditatis consensus afferre poterit, et consensus petitio et auxilii, tempore iam inconvenienti, quoad ius modumque belli gerandi Turcicum, adeo mihi absurda et odiosa videtur, ut nisi de Celsitudinis Vestrae synceritate constantissima certus essem, prorsus mihi persuasus haberem, eiusmodi difficiles, et quin imo impossibiles conditiones a Turcarum Imperatore praemeditate ad evertendum potius, quam promovendum negotium postulatas esse. 3. Turcarum Imperator, (etiamsi neque consensus neque auxilium ipsius quaesitum fuisset) modo Celsitudo Vestra nomine Divino foedus iam dudum conclusisset, ob respectum omnium et tam fortium confoederatorum, imprimis regis Galliae et Hollandiae Statuum (quorum in Porta legati continuo adsunt) contra Celsitudinem Vestram, sine ulla causa bellum declarare, nec potuisset, nec ausus fuisset.

Difficultates, quae hactenus hoc sacrum negotium impedierunt, omnesque vere pios Christianos, (quorum interest) misere cruciarunt, duae fuere. Prima praeconsensus Turcicus, secunda, diploma, seu sufficiens assecuratio Confoederatorum. Praeconsensum Turcicum Celsitudo Vestra ex christiana piaque benevolentia, synceritatem ac desiderium Ecclesiae Dei salvandae, publicae causae communisque negotii facilitandi causa remiserat, quod sola assecuratione praestita in nomine Dei bellum incipere, post inchoatum bellum vero consensum Turcicum quaerere velit, ita ut tunc temporis unica difficultas, nempe diplomatis redditio, aut plenipotentiae originalis regiae Sueciae superfuerit. Qua contra omnem spem malevolorum magno cum periculo adducta, malus ille negotii genius, omnibus difficul-

tatibus sublatis ac resecatis reliquis, primam iam
quasi) difficultatem retraxit, itaque sancto huic n
dens; illud per dilationem prorsus aufferre conatus
men difficultati (ad ulterius benevolentiam, favore
demonstrandum) Serenitas Vestra praeconsensum
in non prohibitorium remittens, mederi clementer v
praeconsensu quoque non obtento, (modo bellum a
solute non prohibeatur) foedus constanter concluder
Vestra resolverit. Restat itaque ut consideremus, nun
Vezirii literis prohibitio extorqueri queat, nec ne. I
malum negotii genium iam remissum praeconsensu
prohibitorii attrahere conaturum: sed constanter sp
tudinem Vestram tam iniqua nonque solum Dei gl
et Celsitudinis Vestrae existimationem directe op
omnino non audituram. Sed quoniam in magni Vezi
neque ex ipsis verbis, nec eorum consequentia, ulla
aut videnda, aut imposterum est metuenda, e contr
nisi contra ius Turcarum et iniuriam temporis es
auxilium petitum non denegasset, imo imperator ipse
cum magno Vezirio, et erga oratorem et per literas
desiderant, ut Celsitudo Vestra plenipotentiam mitte
de negotio serio tractari curare velit. Hasce ob ratio
omnes difficultates miraculose rescindente, Celsitu
Vestram manu ducente, divino digito, se illam Eccle
liberatricem elegisse, monstrante) Serenitatem Ves
plex hortari conatus sum, ne, omnibus iustis excus
seclusis, cum sacro hoc tam diu et tam sancte oblat
misso foedere jocari ac ludere, piumque Generalem
cum exercitu Dei, infinita incertitudine cruciare, ul
evidentibus periculis exponere libeat, sed si aliquid
et bonae voluntatis (quemadmodum per tantas dem
protestationes) superest, velit tandem foedus conclu
nos clementer dimittere.

Considerans autem magnam generositatem cu
litate, quam Celsitudini Vestrae in Porta iam dum
monstrare placuit, nunquam in dubium revocare pote
nitatem Vestram aliam quam sua magnanimitate a
dignam resolutionem capturam esse. Quae ut Celsitu

strae totique Regno Transylvaniae tutior et facilior sit, eoque ex tota animi synceritate sancte polliceor, me in confoederatione illa tantam facilitatis adhibiturum, ut Serenitas Vestra cum toto Regno sine singulari periculo foedus inire, articulosque in periculosissimis punctis tanta providentia et praecautione possit regulare, quantum (*sic*) confoederatorum et Celsitudinis Vestrae existimatio et conservatio requisiverit, et ut re ipsa meam ad hoc negotium promovendum singularem propensionem, Celsitudini vero Vestrae particulariter constantem intentionem illam humiliter serviendi evidentius declarem, sponte, etsi cum fortunae meae extremo periculo coniunctum sit, me offero, quod postquam Celsitudo Vestra foedus concluserit, et Dominus Campi Mareschallus, de illa conclusione assecuratus et certus fuerit factus, me absque mora Constantinopolim petiturum, ut una cum legato gallico, ad quem iam bonam fiduciam habeo, pro Celsitudine Vestra absolutum consensum impetrare queam.

Modus itaque concludendi hoc sacrum foedus unus, solus legitimus et nimirum ille iam diu proiectus sese offert, in quo tamen pro occasione unus aut alter articulus tam dextre et sine praeiudicio ipsius foederis apponi poterit, ut Celsitudo Vestra, si synceram intentionem habeat, nullo modo contradicere possit. Modi vero procedendi aut bellum gerendi duo mihi videntur : generalis nimirum et specialis. Generalis, cum Serenitas Vestra copias quasdam domino Mareschallo praemittat, et cum exercitu Hungariam, Deoque benedicente provincias haereditarias Imperatoris invadat, qui modus cum pro existimatione, tum pro utilitate Serenitatis Vestrae ante omnes eligendus. Quia Hungariam petendo Cassoviam praetereundo capiet vel non capiet, si capiat, bene; sin minus, poterit sine amissione temporis cum exercitu progredi et cum domino Mareschallo coniunctim, juvante Deo, Posonium capere, et principali capta, Cassovia ipsa cum aliis sequetur, et sic occasione iam lucente, dominum totius Hungariae sese facere poterit, imprimis cum iam a Turcarum imperatore ipsi nihil prohibitum sit, ipso illaeso omnia perficiet, et re peracta Turca etiam nolens, connivere coactus erit et exinde omnia incommoda a Turca metuenda praeveniet, qui procul dubio Poloniae per Hungariam, et nominatim per Caschoviam

bellum inferre sibi proposuit;
et Hungariam liberabit et se
iunctim cum Turca, sicut Vez
contra Hungariam aut Polonian
que per nimiam modestiam et r
fortem competitorem et aemulun
partem accipere debeat, cum tot
peractis Turca quaesitum cons
dederit, sicut indubitate spero,
me rebus suis providerit? Si d
belli, aut bello ipso prohibere
stra cum bona amicitia confoede
gato, et si confoederati illam n
foedere se retrahere, et cum Imp
rorum pacem inire permissum eri
prudentia considerare velit, an t
entia refutare queat, coram Deo s
magis dignitatem cum utilitate ip
considerationes ipsas. Modus alte
rum Celsitudo Vestra sex aut octo
Domino Mareschallo quantitatem
Domini Confoederati quasi idem c
bebunt, sed Serenitas Vestra om
sio capiendi Hungariam per mo
Turca ante invasionem, aut ip
praescribere poterit, Celsitudo V
regnum Turcae magis subiicit, c
tor iam praetendit, quia Celsitu
sed summa modestia mentionem
non tam facile sit, et imprimis pr
sese excusat, Imperatori quoque
suis providendi nimium tempori
suo omnes vestras intentiones di
pro posse laborans, negotium eve
renitati Vestrae syncere humiliter
thegoricam resolutionem adhorta
Principali Familia tutelae clem
quem continuis (ut feci) imposte

gnare non desinam, ut post gravissimos exantlatos labores, tandem aliquando, spiritu suo sancto manuducente, Celsitudini Vestrae portum et sibi, et universo regno tutissimum ac optatissimum monstare dignetur. Datae Albae Juliae 25. die Octobris 1643.

Serenitatis ac Celsitudinis Vestrae

Humilimus servus
Jacob Rebenstocq m. p.
Campi Maresch. Torstenson legatus plenipot.

Külczim: Serenissimo ac Celsissimo Principi ac Domino, Domino Georgio Rakocy. Principi Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino, et Siculorum Comiti. Domino meo Clementissimo.

Eredeti a vörösvári levéltárban.

LI.

Serenissime ac Celsissime Princeps, Domine Clementissime. 1643. nov. 3.

Armorum conjunctio res militaris est, et maximi momenti negocium, quia res militaris est, audiat quaeso Serenitas Vestra nostrum hac de re forsan non plane absurdum judicium. Dominus Mareschallus cum a statu belli tum ab experientia edoctus, non poterit vel conjunctionem vel in vicinis locis ulteriorem mansionem decernere, nisi perfecte certus sit de Serenitate vestra et quod, et quando velit arma movere contra Caesarem. Jam menses November et December adsunt, in quibus prudens miles suam salutem non a rebus suspensis suspendere, sed Dei auxilio rem consiliis armisque decernere debet. Dominus Mareschallus hactenus suspendit suum exercitum a Serenitatis vestrae ruptura. Serenitas Vestra jam videtur suspendere arma sua ab ipsius fortuna et appropinquatione; qui ut se cum Serenitate vestra conjungere posset, jam quinque menses cum praesentissimo exercitus sui discrimine continua spe fretus in iniquissimis locis haesit. Quid hinc tandem? mutua expectatione occasio peribit, resque abibit in in

finitum. Jam scit Serenitas ves
spectante hoste arces capere,
velit, cum ipso conjungere, ac de
bris a vestra Serenitate pro arm
fixum : quae mutatio jam metui
Sicque tandem infinita incertitud

Interim (unde quanti mor
haec dilatio, patet) pericula a Tu
Hungaricorum munitione, Caesa
imo et Confoederatis pacificatio
crescu terea vel ob solu
tandem lere dominus Mar
superi cum res haec plan
tum a m respiciat, humili
stram. is hodie clementem
quo am exponere quea
bon enitatis Vestrae feli
que uae coronae Sueciae
cor citatem omnigenam
pra atae Albae Juliae
Serenitatis ac Celsitudinis V

Külczim : Serenissimo ac Celsiss
Georgio Rakocy, Transylvaniae Pri
Domino, Siculorum Comiti, Domino nc
(*Eredetije a vörösvá*

LII.

1643. nov. 13. Nobilissime, Strenue etc. D
Literas nobilitatis Vestrae
tas, ac per Vice-Capitaneum trans

que intellexi, quantum Nobilitas Vestra apud illustrissimum Principem dominum Rakocy perfecerit, et qualiter Sua Celsitudo eo tempore resoluerit. Ego quidem eundem Vice-Capitaneum iam diu retro expedivissem, atque dimisissem, verum hue usque eam ob causam per me est retentus, quia speraveram, certa et bona nova ratione dominus Cracay me relaturum. Qui quidem ex castris suis, penes Bielgart, in Pomerania, se movit, et per Poloniam versus Vratislaviam retro ivit, omnes currus, tormenta, magnamque partem exercitus sui retrolinquens. Maxima vero ipsius expeditio haec fuit, quod eam ob causam, cum armada, tam procul, in desolatas ac devastatas regiones descendere coactus sim, quod si factum non fuisset, iam diu ad superiores partes abivissemus, atque quartiria in Bohemia, aliisque locis superioribus occupassemus. Quia vero modo, propter valde lutosam viam, atque magnam intempestatem progressus est impossibilis, necessario mihi ad fluvium Albim propius abeundum, in illisque partibus requirendum, ut cum armada parum quiescere, eandem taliter formare possim, quo postea auxiliante Deo, in uno progressu procedere, atque hosti aliis in locis, commod itates ipsius abscindere atque arripere possim. Si itaque Principalis sua Celsitudo tandem se movere, atque actionem incipere vellet, iam necessitas maxime hoc requireret, nam alias, ferme quilibet, propter prolongationem, atque vanam dilationem, dubitare incipiet. Attamen firmiter confido, quod Illustrissima sua Celsitudo Principalis, in semel proposita bona intentione, et saepissima declaratione, constanter perseveraverit, nec quicquam inde se abalienare, vel terrere sit concessura. Siquidem nullum Sua Celsitudo habebit defectum, nec Germanorum militum, nec propriae nationis, nec aliorum sufficientium mediorum, si iidem milites qui iam antea semper fuerunt praeclari, et bellicosi viri, totaliter sese resolvere vellent hostem animose aggredi, ac vitam suam, quam tamen tandem finire coguntur, etiamsi per aliquot menses prolongatur, non in tanta aestimatione haberent, verum potius apud posteritatem immortale nomen ac laudem impetrare cogitarent. Media, mea ex parte, jam concessa, quod attinet, ratione impetrandi consensus in porta, nec minimus in illis erit defectus. Nobilitas Vestra hac ex parte maximo-

pere in id ulterius incumbet, secundum nobis persp
sedulitatem, quo illustrissima Sua Celsitudo omnin
rata, atque ad citissimam maturationem hujus negc
Et quamprimum se illustrissima Sua Celsitudo ta
raverit, atque a Nobilitate Vestra postulaverit, c
Celsitudinis assistentiam, penes exercitum Germani
viribus exhibeat, me vero quam citissime certiore
quo statu hoc negotium remanserit, ut mea ex ps
habere possim, quid mihi sit faciendum, cum ill
Celsitudine ad me fuerint expediti, ab hoste sunt c
vero lateat, quaenam illorum fuerit commissio. Co
quod attinet, adhuc eousque differetur, donec Sua
Celsitudo actionem cum hoste aggredietur, et ego
adjuvante, propius ascendere potero, tunc se comm
ad conjunctionem praesentabit. Ego enim etiam
ulterius, ad illustrissimam Suam Celsitudinem scr
de mediis praemeditari non praetermittam. Hisce
Vestram divinae protectioni committo. Dabam in qu
tali Tribel die 13. Novembris Anno Domini 1643.

Nobilitatis Vestrae

benevolus

L(enardus) T(o

Hátiratt: Anno 1643. die 13. Novemb. in Tribel
vice colonellum Rebenstock.

Egykorú, a svédirodában készült fordítása a vörösvári levé

LIII.

1643. nov. 16. Nos Georgius Rákóczy, Dei gratia Princep
vaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Sic
mes etc. Universis et singulis, quorum interest, n
tumque facimus: Nos Divinae imprimis gloriae,
in Christiano orbe pacis, communis qua Sacrae,
libertatis publicique boni, Evangelicorum Princi
num ac Statuum ab iniqua variis in locis oppressio

dorum syncero constantique amore ac studio : ut et amica mutaque de Christiano foedere collatione, oblatione ac invitatione, plurimarum denique gravissimarum porroque intollerabilium tum Nobis, tum Ordinibus ac Statibus Nobis partim subjectis, partim foedere junctis ab adversa parte illatarum injuriarum continuatione, cum nulla de iis ad saepissimas Nostras et Nobis conjunctorum requisitionibus satisfactio impensa fuisset, impulsos : Divina ope, causaeque bonitate fretos, Illustrissimique ac Excellentissimi Domini Leonhardi Thorstensonii Serenissimae Regiae Majestatis ac Coronae Sveciae; nec non Dominorum Confoederatorum respective Senatoris, Generalis ac Campi Mareschalli in Germania, Gubernatoris Generalis in Pomerania, de salutari hoc negotio Nobiscum tractando plenipotentiarii, idque praedictae Regiae Majesiatis ac Coronae Sveciae, Caeterorumque Dominorum Confoederatorum nomine ob publici boni promotionem a Nobis desiderandis fidem; cum diversis Literis, Nuntiis ac Legatis testatum, tum Generosorum Nobilissimorumque virorum Domini Jacobi Rebenstock, praetorianorum praedicti Domini Mareschalli, Dragonum Colonelli Locumtenentis, et Domini Andreae Orbai, legionis Equestris Capitanei Locumtenentis expresse hoc fine ad Nos ablegatorum interventu, ac solemnium instrumentorum, ipsiusque originalis Plenipotentiae a Regia Majestate ac Corona Sveciae, Domino Generali Mareschallo transmissae exhibitione uberius confirmatam secutos; cum Serenissima ac Potentissima Principe, ac Domina Domina Christina Svecorum, Gottorum ac Vandalorum Regina, laudatissimaque Svechiae Corona, unaque per ipsas cum Christianissimo Galliae ac Navarrae Rege Ludovico XIV. ac caeteris Dominis Confoederatis universis et singulis pro Nobis, Nostraque Conjuge, successoribus, liberis, Haeredibus, Ordinibus ac Statibus syncerum, firmum, solenne Christianumque foedus contra Ferdinandum III. Imperatorem Romanum et Hungariae Regem, ipsique in hoc bello adhaerentes conclusisse ac inivisse, concludere ac inire : vigoreque harum Nostrarum praesentium Literarum et Nos et paulo ante recensitos Nobis addictos ad infrascriptarum atque a Nobis postulatararum et approbatarum conditionum sinceram ac firmam praestationem efficaciter obstrinxisse ac obstringere.

Vicissim nos confidimus saepius honorifice
tos Serenissimos Dominos Confoederatos suis quo
sionibus satis facturos; adeoque solenne Diplom
a Nobis propositos, atque ante annum per Genero
simosque viros Dominum Georgium Dorffling, e
Hyeronimum Plettenberg, Svecicos Colonellos ad
Sveciae Coronae missos; postmodum a Generali Do
schallo sub ipsius manu ac sigillo ad nos remissos,
a praefatis D. Jacobo Rebenstock, et Andrea Orba
obsignatosque, si non verbotenus, certo tamen qu
sam, sensum, effectumque complectens, Nobis e
idque brevi quidem a Serinissima Sveciae Regina
suo autem tempore a Christianissimo Galliae Rege,
Dominis Confoederatis Nobis transmissum, omnesqu
las conditiones praescriptas, ac in Diplomate com
das syncere, constanter ac efficaciter praestitum in
iri. Articuli autem praemisso modo conclusi, No
parte praestandi, sequuntur ordine hunc in modum.

Articulus I.

Pollicemur Nos, hanc synceram et solennem
rationem contra Imperatorem Romanum Hungariaeq
Ferdinandum III. ejusque in hoc bello adhaerente
minis Confoederatis jam initam et conclusam, usq
versalis honestae, firmaeque pacis assecurationem con
neque Nos, neque successores, Ordinesque nobis su
in hac confoederatione socios, ullas vel inducias,
cum hostibus, Dominis Confoederatis insciis aut inv
turos vel conclusuros esse, sed si commune bonum
lem, honestam, firmamque pacem postulaverit, non
sciis et praeconsentientibus Dominis Confoederatis,
consilio tractaturos ac conclusuros. Si tamen praet
spem, Consensus, qui a Turcarum Imperatore im
erat, nec oblationibus, nec aliis honestis modis ac
impetrari posset, sed Turca nos ob hanc, vel ob ali
cunque causam bello aggrederetur, nec forsan Domi
derati, vel vero saltem Generalis Exercitus Domin
foederatorum Campi Mareschallus, tunc Nobis cur

suo vicinior ac propinquior a Nobis tempestive per virum idoneum aut certas Literas requisitus ac informatus, sufficiens auxilium ob belli statum Nobis Nostrisque adhaerentibus praestare non posset, tunc ab illis, vel a Domino Generali Campi Mareschallo de ipsorum statu ac Conditione certificati, modo certificatio fiat post requisitionem Nostram, statim sine mora, ante scilicet periculi Nobis impendentis incursum, Nos et Nostri supra recensiti habebimus liberam potestatem cum Imperatore Romano in casu necessitatis honeste paciscendi, si aliter turcico bello resistere nequeamus. Atque sic salva manebit utriusque partis amicitia; porroque et Nos, et dilectissima nostra consors, liberi ac haeredes successoresque, item et Ordines ac Status Transylvaniae ac Hungar. amici, universali futurae paci sub aequis ac honestis conditionibus nihilominus includentur. Quare promittimus Nos Nostrosque, pacem illam praenominato casu, ita cum Imperatore Romano, eique adhaerentibus conclusuros esse, ne ex illa Dominis Confoederatis hostile aliquid vel a Nobis, vel a Nobis subjectis sit metuendum.

Articulus II.

Quae nostra Confoederatio ut firmior, stabilior, ac utrique parti fructuosior sit, promittimus, etiam post obitum Nostrum, successores Nostros, itemque Transylvaniae ac Hungariae Nobis conjunctos Ordines ac Status, et foedus, et bellum hoc, pro virili, modoque paulo ante declarato, continuaturos.

Articulus III.

Cum in gerendo bello Ducum belli bona correspondentia summe sit necessaria, ideireo concluso jam foedere, spondemus quoque, quod ubi primum de bono statu belli Svecici praesenti, Illustrissimumque Dominum Campi Mareschallum in vicinis provinciis bellum continuare posse, omnibusque viribus conaturum esse ut bello a Nobis suscepto, bellique ratione id postulante, aut se Nobiscum in finibus Hungariae conjungat, aut ad minimum promissa tria peditum millia nobis tuto et secure mittat, ab ipso sufficienter fuerimus informati et edocti, statim et Nos bellum incipiemus, ac firmo validoque Exercitu Caesa-

ris Ditionis, primo Hungariam, tum Deo benedicen
tarias ejus Provincias viciniores invademus, porro
usque ad saepe dictam pacem (modo tamen in prin
specificato semper observato) constanter continuabi

Articulus IV.

Ad haec promittimus Nos, postquam cum No
citu Tibiscum trajecerimus, et quam primum tuto fi
Excellentiae suae Domino Campi Mareschallo,
Equitum levis armaturae missuros, ut illa Dominis
ratis militent; quos quidem Domini Confoederati, p
ros suos Equites sustentabunt. Nos autem ad melio
conservationem, antequam illos dimittemus ipsis un
stipendium persolvemus, eorumque numerum si q
defecerint, mature de eo certificati, aliis submissis,
mus: siqne Domini Confoederati plures Equites levi
rae desideraverint, Nos hac quoque in parte illis g
ros, cui Nostrae promptitudini simili militari subsidio
quoque Campi Mareschallus respondebit: et si ver
Pedites aut Equites in ipsorum Ditionibus conscrib
mus, nullos milites tamen Dominis Confoederatis ja
mento addictos ab ipsis abstrahemus. Velit autem
Campi Mareschallus pro sua prudentia, propter conser
omnino uti servitiis illorum juxta regulam Militarem I
rum; ac vel pace obtenta, vel Confoederatione mod
supradicto dissoluta, eos in Patriam reversuros ho
mittere.

Articulus V.

Quia Domini Confoederati tria millia bonorum
Nobis mittere, eaque sustentare debent, pollicemur pri
si Deo benedicente aliquas terras hostiles ad contributi
gere possimus, etiam pro ipsorum sustentatione conv
Ditiones, exceptis hungaricis assignaturos; deinde
pane quoad pro victualium copia fieri poterit, prosp
ad haec si forsan, sub initium vel imposterum Domini C
rati tribus illis millibus stipendium non statim mittere
ipsi diutius carere non possent, Nos ipsis, unius atque

mensis stipendium, (modo noster status id permiserit) mutuo praenumeraturos; quam summam Domini Confoederati, prima occasione postquam Praefecti illorum obligationem transmiserimus, Nobis refundent: denique concessuros, ut hi milites tam gregarii, quam officiales, ipsorumque caput libertate, jure, ac disciplina Germanica, imprimis juxta leges militares Regis Sveciae, uti, frui possint.

Bello autem finito, praedicta tria millia, prout tum reperientur, amico, tantaque confoederatione digno modo, potestati Dominorum Confoederatorum restituemus; si vero Nos ipsis indiguerimus, et universis, et aliquibus militibus, liberum erit in Nostris Servitiis vel Ditionibus etiam remanere, vel si voluerint discedere

Articulus VI.

Si Deo adjuvante, pax supradicta obtineretur, et hostes illa violata omnes aut aliquos Confoederatos, injuste aggrederentur, illique propterea denuo arma reassumere cogerentur, et Nos et supra specificati Successores Nobisque addicti Ordines, tempestive tamen ab illis, laesa scilicet parte, per idoneos homines, vel Literas suas publicas requisiti (exceptione tamen de Turca supra posita salva permanente), denuo arma suscipiemus, foedusque pro virili continuabimus. De hoc tamen Articulo sive puncto, salvum sit Nobis tempore tractandae universalis pacis vel alias etiam ulterius et clarius cum Dominis Confoederatis tractare et concludere. Quin etiam si pax servaretur, attamen et Nos, et Nostro nomine comprehensi, firmam ac sinceram amicitiam et correspondentiam communi bono inservientem continuabimus.

Articulus VII.

Hos omnes et singulos Articulos in omnibus punctis et Clausulis, et Nos ipsos pro persona Nostra sincere ac sancte, sine defectu observaturos et impleturos, et ut a Successoribus, Transylvaniae ac Hungariae Nobis adjungendis Orbinibus ac Statibus observentur ac impleantur, sollicite procuraturos esse sub verbo Nostro Principali, tum pro Nobis, tum pro iis qui una Nobiscum aliquoties sunt recitati, pollicemur; hanc-

que Nostram promissionem, propria manus subscriptione cipalisque Nostri Sigilli appensione roboratam exhibem tum in Civitate Nostra Alba Julia, die Decima sexta Novembris, Anno Domini Millesimo sexcentesimo Qua simo Tertio.

G. Rakoczy m. p.

(A fejedelmi nagy pecséthelye.)

Jegyzet: A vörösvári levéltárban két eredeti példánya egykorú fogalmazványa őriztetik, mely utóbbinak kelete Nov.

(*Eredetije a vörösvári leveltárban.*)

LIV.

1643. nov. 16. Nos bona fide promittimus, hocque ipso Suam Ser tem assecuramus, a D. Dominis confoederatis vna cum millibus peditum centum imperialium millia, dimidiam primi Anni partem, itemque triginta sex millia imperialit consensus turcicus impetretur, Suae Serenitati certo missu

Si vero forsan illa tria peditum millia tam cito venir possent, spondemus utramque summam praedictam, pra modo numerandam, debere a Dominis Dominis Confoede Suae Serenitati, in loco ab ipsa designando, sine defectu tres menses a suscepto bello computandos numerari ac beri. Datae Albae Juliae 16. die Nouembris Anno 1643.

(L. S.) Jacobus Rebenstock
Colonellus locumtenens Pra
anus Suae Excellentiae D
Gener: Campi Mareschalli I
ni Torstenson: adeoque e
giae Majestatis Sueciae Ab
tus m. p.

(L. S.) Andreas Orbay
Capitaneus locumtenens m.

(*Eredetije a gr. Erdödy család birtokában levő s Vörösvdron őrzött Rd fele okirattárban.*)

LV.

Necessaria informatio Articulos concernens dominorum Confoederatorum erga Rakoczium. 1643. nov. 16.

Hi Articuli, intellige illos, qui a Rakoczio per Dominos Colonellos Dorfflingh et Plettenbergh ad Campi Marschalcum dari et immutari debuerunt, sunt demum, post multas ultro citroque habitas disceptationes, per repraesentationem, et ipsiusmet Rakoczii Consilio et Consideratione (quod ii in certa forma tam ad —91— et legatum gallicum —90— Com. de la Haga, quam Dominum Campi Marschalcum Torstensohn —107— ab ipso Rakoczyo propositi et transmissi sunt, quod etiam ad hoc fundamentum Confoederatio admissa et Domino Campi-Mareschalco superinde plenipotentia data fuerit, unde Rakoczius jam nihil novi addere, neque etiam fundamentum illud evertere, aut in illis res Coronis, et Domino Campi Marschalco incognitas admittere potest, aut debet, sine temporis cujusvis jactura Coronis et Domino Campi-Marschalco cognita forma relicti et confirmati. Nihilominus nos haec expresse meminimus et reservavimus, quod etiam Rakoczius acceptavit.

Apud primum Articulum ita dispositum est quod —91— Gallicus Legatus, et Domini Confoederati promittant fide mediante, quod ipsi sincere et candide hunc primum Articulum in effectum deducturi sunt omnibus suis viribus et laboribus.

Apud septimum Articulum si quidem Rakoczius fundamentum suae belligerationis, majori ex parti in tribus illis millibus peditum Germanorum locaverit, prout ego Excellentissimo Campi Marschalco jam saepius perscripsi, jam promisit Rakoczius id absolute, propterea ne nos ipsi negotium impediremus, aliter facere non potuimus, quam ut illum Articulum in sua perfectione relinqueremus, vicissim nihilominus obligavimus Rakoczium, quod quamprimum cum exercitu Tibiscum transiverit, statim Suae Excellentiae 3000 bonorum Equitum Hungarorum praemittat, et integro numero continuo interteneat, prout in Articulis Rakoczii, hisce annexis uberius videre esset.

Praeter hunc Articulum Rakoczio, ad interim, et usque

ad consecutionem Regii Diplo
ac sigillo roboratam assecurati
nos vigore Suae Excellentiae N
enter Plenipotentiatos esse repe
sertim hoc praemittere debuimu
stas et —91— Gallicus —90—
deratis syncere, candide et const
positos (sed tamen cum praesent
sint. Secundo. Ut in desiderato D
Rakoczio propositi Articuli, uti j
in Articulis Rakoczii expressis ve
et r ita comprehenda
fo aecipue vero lega
mpore assignetur.

A.

Eszterházy Miklós n
ot kapott, mely meg
Lib. IV. Ezen máso
formatio.« — Ezen
ak irva, s neveket je

Egykoru másolata a k

LV

1643. Illustrissime Domin
nov. Praeter omnem nostram p
16. Generosi Domini T. T. Ablega
nationis Vestrae hactenus hic c
dum id est cum negotii ipsius
etiam tardiori adventui dictoru
tentia D. V. Illustrissimae, penes
bis nomine D. V. Illmae proposi
et tractare coeperunt; maxime
communis hactenus tracta adsc

in Porta Ottomanica Residentis enuctationi. Qui vigore foederis, prout et Illustrissima Dominatio Vestra suis ad nos datis literis innuit, consensum Turcarum Imperatoris ad bellum Hungariae inferendum sollicitare et impetrare debebat. Scripsit quidem ad Nos Dnus Residens aliquoties se supremum Vezirium Imperatoris de consensu concedendo allocutum fuisse, sed responsum ab eodem habere non potuisse; agenti etiam nostro in Porta cum ab eodem sollicitaretur, respondit se a principalibus suis mandatum habere de 30000 millibus Talleris in Porta pro conciliando Vezeriorum favore erogandis; sed cum lentius longe quam tempus opportunum postularet negotium agi in Porta animadvertissemus, scripsimus Domino Residenti Gallico ipsimet diligentissime, agenti etiam nostro serio injunximus, quatenus D. Residentem instantius urgeret et sollicitaret ad maturandam consensus impetrationem. Qui tandem Mense Septembri aperte mentem suam declaravit, dixitque et perscripsit diserte se nullo modo per se et solum, sine legati nostri praesentia de impetrando consensu posse, sed neque mandatum ullum de praedicta summa in Porta expendenda habere. Hac tam aliena a foedere communi declaratione intellecta, non mediocriter sane pro eo ac debuimus pertubati, protinus rem serio ipsimet aggressi sumus, seria mandata et instructiones efficacissimas Agenti nostro in Porta transmittentes, pro consensu adhibendo modis omnibus et summa adhibita industria laborandi et summam pecuniam satis grandem Vezeriis offerendi. Solenniorem insuper hoc potissimum fine, quam moris sit, legationem instituimus, missis in ea praecipuis ex Regni ordinibus, legatis amplissimis cum mandatis, quibus etiam injunctum, ut porro D. Legatum Gallicum in partem laboris invitent, sed tamen illo adhuc dum etiam recusante, soli etiam, juxta mandata ipsis data, in consensu obtinendo quibuscumque possent honestis modis et viribus totis allaborent. Rem ex parte D. Gallici Residentis hactenus sic esse actam, literae ipsius ad D. Ablegatos Illustrissimae Vestrae Dominationis datae attestabuntur.

Hisce temporum inanibus motis ac difficultatibus accessit rumor etiam discessus D. Vestrae Illustrissimae cum exercitu Svecico ex Moravia versus Slesiam, quem etiam exercitus

Caesareanus subsequi fertur. Qu
recessus iste factus esset, quem
esse nulli dubitamus, plurimum
scere. Eamque ob rem Illmam
peramanter requirimus, ragamu
rum omnium foeliciorem progres
parte susceptionem ac continua
velit nos de statu belli et Exerci
syncere et candide, prout tanto
literas edocere, an de collocando
nam [illegible] commoditate m
repete iam cum exercitu
diore ici exercitus in fin
vel v Hungaria conjunc
parte elli in Hungarian
Sv ti modo supra posi
fica lius Altissimo bene
fa . Eo etiam exactiu
o belli praesenti ab
pert ceri cupimus, quo
inter nos et [illegible] gatos ejusdem, gra
jam transactum sit, in suspenso re
culo de certo tempore faciendae
et a Nobis receptam informationem
lustrissima statim certo certius co
ratione nondum impetrati consen
interventura, decrevimus, siquide
expectare, quo citius nos, cum ex
vadere possimus, licet consilium
num Transylvaniae, ob magnam T
einitatem videatur esse valde aud
men publico iam est susceptum, q
secundare dignetur. Jam nos in hisc
expectabimus literas et plenissim
trissimae informationem. De hisce
sine dubio dicti Dni ablegati, Nob
placitum et mandatum Illustrissin
bus Rebenstock Constantinopolim

nostros jam praemissos sequatur, hanc potissimam ob causam, ut quoniam non expectato consensu bellum suscipere constituimus, si forte ob id gravior aliqua offensio Portae contingeret contra nos et Transsylvaniam, eam et ipso Gallico oratori assistendo, illumque urgendo et sollicitando, ut cum legatis nostris conjunctis consiliis animis et nitibus sedare tollereque annitantur. Ne forte ob non expectatum consensum nobis, iam in Hungariam bello occupatis, difficultas aliqua insuperabilis objiciatur, quod totum nostrum negotium periculosissime interturbare posset. Melior tamen nos spes fovet, Divinam Majestatem coeptis nostris salutaribus propitiam adspiraturam, cordaque etiam alienigenarum ad favendum bonae causae inclinatura. In reliquo Illustrissimae Dominationi Vestrae nostra amicissima studia deferimus, prosperrimosque rerum successus ex animo comprecamur. Datum Albae Juliae die 16. Mensis Novembris Anno Dni 1643.

Illustrissimae Dominationis vestrae

Amicus benevolus ad serviendum paratus

G. R.

(Egykorú másolata [illegible] a [illegible] levéltárban.)

LVII.

Illustrissime Domine Amice nobis observandissime. 1643.

Quamvis nihil dubitemus, quin Ill. D. Vra. tales, tamque nov.
exercitatos pedites sit ordinatura, quorum opera nobis utiliter 16
uti liceat, nihilominus tamen Eandem Ill. D. V. peramanter requirendam esse duximus, velit tales ordinare et ad nos expedire, quorum egregia experientia foelicius in intentione nostra Divino numini dicata progredi, valeamus. Quoniam autem multa de magnifici Dni Mortaigne cum erga bonum publicum syncera studio, tum in rebus bellicis singulari dexteritate ac experientia saepius audivimus, velit Ill. D. V. eisdem Peditibus suam jam apud nos quoque celebrem Dominationem praeficere et ad nos expedire Quod etiam si forsan palato suae D. Magni-

ficae minus arrideret authoritate
id persvadere poterit. Quam Il
tissimo agnituri sumus animo, E
nostra deferentes foelicia quae
bae Juliae die 16. Novembris An
Amicus benevolus

(*Egykoru másolat a vör*

LVIII.

1643. nov. 16. strissime Domine e
Excellentia vestra
Capitu cumtenentem tam s
et iter iam antea in
pro conditionem rerum
repet. ut si casu quo pric
potuissent, saltem hasce consequi

Quod videlicet confoederatio
vembris feliciter conclusa sit, pr
hisce annexis summariis articulis

Ruptura, quam nos summo
kocii in eo consistit, quod Rakoc
tiae Vestrae et quod eadem hac h
vintiis, utpote Moravia, Silesia, A
velit, solum informationem expec
citu progredi, et Imperatorem p
vero in Austria aggredi intendat.

Ratione Equitum leuis Arm
consensus Turcarum nihil certi p
demum conclusum fuit, quod quan
biscum transiuerit, Excellentiae V
morum suorum Equitum mittet;
peditum Germanorum semper desid
sione etiam ullius Equitis praeter

mittere debuimus. Cuius rei Excellentiam Vestram haud quaquam poeniteat, sum enim eius oponionis, quod Domini Confoederati, per similem Militiam, et eius capita, ratione unionis huius non solum assecurabuntur, verum etiam per hoc medium commodum illud obtinebunt, quod alias a solo Rakoczio consequi non potuissent, siquidem communiter proprium commodum praeferendum sit. Deinde cum Rakoczius paucos habeat, qui cognitionem rerum bellicarum habent, auxilio nostrorum, et assistentia nostrorum 4 Generalium, pro bono publico multo plus poterit effectuari, prouti hi quoque boni homines, qui ex parte a bello alieni sunt, idque difficile accidit, per hoc ad constantem operis huius prosecutionem, magis animabuntur, inducenturque.

Tria millia Hungarorum Equitum Excellentia Vestra ante duos menses non consequetur, Rakocii autem Exercitus ut ad Confinia Hungarica appellat, tres menses necessarium habere debebit. Quod quidem tempus Excellentiae Vestrae studio perscribere volui, ne cum incommodo Exercitus, nimis tempestiue ad confinia ueniat, et alias bonas occasiones interea negligat. Siquidem ipsa suo tempore has copias ad se trahere, rem facilitare, et appropinquare sciet.

Centum millia Tallerorum, medietas utpote primi anni, una cum tribus millibus peditum in paratis transmitti, aut in eius summae defectu intra tres menses, post rupturam Rakocii, quo ipse voluerit, per Cambium exolui debebunt. Triginta millia Tallerorum ratione consensus Turcici, siquidem Legatus Gallicus a suo Rege superinde necdum ordinationem habuerit (casu quo Turcarum consensus non obtineretur) et adhuc 6000 Tallerorum ipsi per obligationem promittere debuimus, ex quo Rakoczius ratione huius, in Porta de facto 72 millia Tallerorum promiserit, vicissim eo induximus Rakoczium ut 3000 Equitibus, quos missurus est, in itinere unius mensis stipendium dabit, ne Excellentia vestra statim in initio eisdem succurrere obligetur. Et siquidem Ego expeditis hisce Constantinopolim, Dominus Capitaneus Locumtenens autem, necessario ad Excellentiam Vestram proficisci debemus, Vestra Excellentia interea Rakoczium continue ad rupturam, et motum ac indesinenter urgeri velit, siquidem irresolutio et in-

constantia in hac prouintia summo
ta id per continuos Cursores, per I
czium de statu suo semper informe
hactenus rupturam prolongandi
causam invenire possit. Quae E
dibita fidelitate, candide ac synce
in reliquo etc.

Datum Albae Juliae 16. No
Torstensonio.

ykoru fordítás a kismá

LIX.

1643. noriale.

nov. 1. .. Rebenstock uram
18. csoda zelussal s tökéletes sincerit
deratus fejedelmek igyéhez s annak
mi ő érettek ilyen .... helyen s tá
segitünk nekik, az bár kevesebb le
vagy szomszédságban vagy közel
deniknél talál, mert azoknál csak
könyebben is oltalmazhatnák mag
röknek ahoz kedve nem lenne, sen
álni, két császárral s ki tudja az le
lene tennünk s ilyen hatalmas urak
nánk mig magok a confoederatusol
tán kivánnánk azért, ha ugyan a pc
nekünk meg kellene indulnunk és r
bálnunk érettek, ha a porta nem
velek hadakozzunk, őket segitsük,
csak azt kivánja, parancsolja, hogy
sőt még azzal sem akarna contentu
sequalni s akármi formán s módor

ha csendesedni akarna is, nagy summát kivánna tőlünk, az két korona micsoda oltalommal segitséggel akarnak lenni in tali casu?

2. Az egyezés, conjunctio hol s micsoda módálitással legyen? mi azt kivánnánk Szencz vagy Trencsin táján lenne, hogy annál hamar(ább) jöhetne nekünk az ő segitségek s mi hadainknak is nem kelletnék igen messze menni, holott anélkül is az mi hadunk messziről indulván meg serényen nem mehet, akadék is kevesebb lehetne az menetelben, ha hirét ő kegyelmek meghallanák, hogy már kijött Magyarországban vagy maga, vagy hadának egy része, lám az szegény fejedelem idejébe eljöve az Mansfeld hada, noha akkor az romai császár hada győzedelmesebb volt és kevesebb ..... ellenségi voltak.

3. Talán kivánhatnánk azt is, ha módja volna az generalnak benne, megparancsolván nekiek lejövén Magyarországban venné meg akár Pozsont, akár Nagy-Szombatot és mindjárt adná kezünkben; ennek ilyen haszna lenne, hogy nekünk is az török előtt még mentségünkre lehet, 2) gonosz szándékának is gátolására lenne, 3) hajlandóbb is lenne velek együtt való kivánságunknak 4) az egész magyarországi statusok megrémülnének minden rendek s hamarább meghajolnának s magunknak több és nagyobb segitséggel lehetnének s mind a két részről nagyobb, szerencsésebb progressusunk lenne.

4. Noha az derék végezésben csak 3000 gyalog segités vagyon irva, de törökre nézve, s egyéb respectusokra is többitsék meg azt ugymint nro 1000 s 1000 fegyveressel s bár az mire ezeket conscribálták volna, az mi nekünk második terminusra adandó summából defalcalnák, avagy könyü hadat adnának helyette.

5. Az könyü hadnak sustentatiojáról es fizetésekről is disponálni kellene talán, azok kitől várják s honnét s mi módon fizetéseket s conventiojokat.

6. Mivel az mi menetelünknél az Tisza nagy akadályunkra vagyon mostan is, de akkor annál nagyobbra lehetne, ha vagy széljel kezdene folyni, s által sem állana, hó és eső nagy lehetne, kivel utunk akadékoztatnék, szükség méltó consideratiojának a generalnak ezekben lenni, ugy rendelné

neki is utját s kijövetelét, ne ke
nunk, ha az 3 punctum szerént n
ban módja nem volna, mert ha
Tisza, de hideg levén az viz már, u
kat igen káros volna, noha mi al
kedni, késedelmünk ne essék, az m

Azt is örömest értenénk ő k
értenünk az margoján való resoluti
különböz az mi kivánságunktól, a
gyen arról is firmussá ő kglme ho
mok, vadnak az szer
neküni s arról az szerént

(Eredeti nely egészen a fejedele

LX.

1643. nov. 18. und Wollgborne

Wiewoll dero Excell. wir am
fache briefe geschrieben, das der
des Türcken consenses so gewünscl
einige apparence nit wehre, das d
sache willen solle verhindert werd
der Fürst gegen den 6/16 Octobr.
gehen, da benebenst dero Excel
schicken wollte, deren die helffte
die ander helffte aber mit die 3(
Teütsche Knechte wieder zurück
sollte, So hat aber der Fürst noch
pel vnd zwar von dem Gros-Vezi(
und wiederwertige resolution bek
an dem Werck Fast zu desperire
dan auch der Fürst mit dem La
stalter vngewissheitt des Türcken
nochmahlig consilium angestellet,
Fürsten, alsz Ständen, auch von

einmütiglich resolviret worden, das die aliance mit denen H. H. Confoederirten geschlossen vnd der Krieg gegen das Haus Österreich absolute (der Türck mögte es consentiren oder nicht), ohn fernere mora, im Nahmen Gottes vorgenommen vnd fortgeführt werden solte. Der Herr Bisterfelt hat das negotium zu promoviren, solche gute affection gegen die H. H. Confoederirten, vnd nominatim gegen E. Excell. sehen lassen, auch vns dermassen woll secundiret vnd assistentz geleistet, das Ich seine gute intention gegen das gemeine wesen vnd seine trewe dienste nicht genugsamb zu rühmen vnd zu recommendiren weis: Also das wir durch Göttlichen beystand die allerseits so lange desiderirte aliance am 6/16 Novembr. dergestalt geschlossen, wie Ew. Excell. aus deren beygelegten articuln copeilich mit mehrem werden zuersehen haben. Was aber der Türcke auff den vnverhofften Fall Er gegen diese Aliance sich mit gewalt opponiren vnd den Fürsten deswegen mit Krieg angreiffen solte, so wohl von dem Fürsten alss denn H. H. Confoederirten billig zu consideriren ist: Als haben wir allen Theilen zum besten bei der aliance dieses providiret vnd versehen: dafern der Fürst gedachter massen von dem Türken mit Krieg würcklichen mögte angegriffen werden, Solte denen herren Confoederirten frey stehen, ob sie auff seine vorhergehende shickung vnd der Sachen certification gegen den Türcken ihn mainteniren, oder der Bündtnüs entlassen wollen. Damit also die H. H. Confoederirten gegen ihre intention vnd gleichsamb insensiblement in einen Türcken Krieg vmb des Fürsten willen nicht eingeführet, und engagiret werden müssten, dabey das dem Fürsten dieses zugelassen werden sollen. Dafern er von den herren confoederirten vmb gedachter Vhrsache willen solte verlassen vnd der Bündnüs entlassen sein, das er vff solchen Fall der eüssersten noth umb sich vor den Türcken zuretten, vnd dafern demselben zu wiederstehen kein ander mittel wehre, mit dem Römischen Kaiser (Jedoch ohne den H. H. Confoederirten schaden vnd nachtheil auch mit ihren vorhergehenden guten willen, vnd vissen) weilen gegen Beyde Kayser ohne Hülffe zu subsistiren ihme würde vnmöglich sein, möchte paciseiren vnd sich vergleichen können; die Ruptur vnd des Fürsten auffbruch mit

sten gegen Hungarn, da
marchiren vnd den Krieg
Massen wir nit weniger we
Leichten Reuter alles tentir
das Ew. Excell. merckliche
Nachdeme aber der Türcken
der Fürst mit repraesentirung
gewarten, vnd das Er darum
macht zusammen halten müsst
ter Reütter sich nichts gewiss
entlich vff vnser instendig urg
sen : dass sobalt der Fürst n
Teyse gelangen können, Er so
sten Reüttern Ew. Excell. schic
seiner Zeitt stets recruitiren wo
werck zu poussiren vnd zu bes
wollen, post auff post durch P
Fürsten zu schicken, damit er
schafft haben möge ; Weilen de
(Sintemahl wir in 5 wochen nicl
an schliessung der bündnüss vi
Ruptur prolongirt vnd zubeschl

Die 3000 Teütsche Kne
gantze fundament seines Kri
auch vnd fürnemblich deren

méen sich werden nähern können, dem Fürsten vnfeihlbahrlich könten vbergeschaffet werden, dan Ew. Excell. Ich vnterthenig versichern will, das in diesen 3000 Mann vnd ihren Haubt oder General fürnehmblich werden die dienste bestehen, welche die H. H. Confoederirten von den Fürsten verhoffen können, in consideration des Fürsten intentionen, alss welches fast wenig Kriegserfahrner Leüte hat, mit ungleich besserer Bestendigkeitt durch Hülff und Beforderung unseres Generals und Seiner Leüte sollen fortgesetzet werden mügen.

Zu dem wirdt gedachter der Herr Herrn Confoederirten General woll zusehen, damit der Fürst nicht eben seine Wollfahrt allein suchen, vnd gleichwohl vor Sie gelt vnd Hülff gegen Ihme, auch etwas dem gemeinen wesen vnd denen H. Herrn Confoederirten vortragliches vorgenommen werden möge, Wegen der Zeitt auff welche Ew. Excell. die 3000 hungarische Reüter können gewertig sein, wird sich von diesem dato zum wenigsten vff 2 Monath erstrecken, weilen drey in vier wochen werden darauff gehen, bis der Fürst mit armée wird können zue Hauff kommen, Zwei wochen hat er nötig bis Er die Teyse gelangen mag, So wird auch 2 Wochen daran gehen, bis die Reüter von der Teyse zu Ew. Exc. werden über kommen können; die Armée aber des Fürsten wird weniger alss in drey monath an die hungarische Gräntzen nicht gelangen können; weilen aber die Zeitt, so die 3000 Pferde nötig haben, der Fürst noch woll ein monath Zeit mit Coschow, vnd bis er mit die hungrischen Ständen wirt können zur richtigkeit gerathen, zum wenigsten wird zuthun haben; vnd werden E. Excell. nach angeborner hoher vernunfft gelegenheit zu machen wissen, wie Sie gegen solche Zeit die gedachten 3000 Pferde werden an sich ziehen mögen, auch wie hingegen die 3000 Knechte dem Fürsten werden Zu überbringen sein; ob auch sodan die beede Armeen coniunctim oder separatim den Krieg füglicher werden forth zusetzen haben, solches alles wird durch stetige Wechselung der Posten, näher man sich mit die beede Armeen kommen wirdt, sich besser vnd besser schicken. Habe dero Excell. die Zeit so ümbstendig beschreiben wollen, damit Sie nit etwa mit vngelegenheitt der Armée in denen gräntzen zu frühzeittig warten vnd sich

schickung der 3000 [redacted]
werden, deswegen dan [redacted]
vnterdessen derselbigen [redacted]
fern aber der Status belli [redacted]
so fürderlich könten geschi[redacted]
Rthllr. drey monath nach [redacted]
wohin er solche begehren w[redacted]
chen sein. Die 30000 Rthllr.
sens, weil der Französische A
Zeit von seinen Könige keine
weniger (auff den Fall der Cons
dasselbige mit die 100000 R
Nahmen der H. H. Confoeder
theilten vollmacht versprechen
Fürsten inständig repraesentati
sens zu erhalten, an der port
chen hette, noch 6000 Rthllr. v
ben müssen. Herentgegen aber
vermöcht, das er denen 3000 le
auff den Wegh geben wirt, da
anfang ihnen zuhelffen muste
mahln auch E. Excell. mir gne
Türcken consens zu facilitiren

sowohl durch meine Schreiben, als seine mündliche relation aus rechten Fundament von der sache nachricht erlangen möchten: Als wollen vnterdessen E. Excell. den Fürsten continue zur ruptur vnd seinen Marche zubeschleünigen vnnachlässig treiben, auch solcher gestalt, da ferne Er nicht wolte fortmachen, Er viel lieber das Werck gantz abrumpiren möchte; dan E. Excell. ich versichere das Er bey der Alliance soviel Interesse hat, das Er solche keines weges verlassen kan vnd nur die allzuweit ausschweiffende considerationes, vnd das die wahre bestendigkeit nicht Jederman gegeben ist, Ihme noch etzlicher massen zu balanciren ahnlass geben, vnd den anfang des wercks schwer machen; so ist auch newlich ein keyserlicher Gesanter hier gewest, So dem Fürsten viel versprochen, vnd ein ander von Wien nacher Constantinopel geschickt worden, welcher daselbst die Sachen zu incommodiren sich vnterstehen wirt: auch martert der verfluchte Caschay den Fürsten tag vnd nacht, vnd bemühet sich aus aller macht, das Werck zu hintertreiben; deswegen nachdeme durch Gottes hülff, dieses schwere negotium nun so weit gebracht ist, wird numehro die fortstellung desselbigen vor allen dingen mit nachtruck zu poussiren vnd zu promoviren sein. Das wir aber das Werck, wie es der gemeinen sache wichtigkeit woll erfordert, vnd wir auch mit högsten verlangen gerne gewolt hetten, nicht schleüniger expediret, ist über allen angewanten fleis, mühe vnd sorge, nicht in vnsern vermögen gestanden. Am 6/16 Novembr. seind die Articul von Ihr Fürstl. Durchl. vnterschrieben vnd vns zu vnsern händen ausgestellet worden, so ich allhier verpitschirt verwahren werde, bis ich nach meiner wiederkunfft von Constantinopel solche dero Excell. mit besser sicherheit vnderthenig werde überreichen mögen; Wan das Königl. Diploma kommen wirdt, will auch der Fürst ein solennius vnd noch ansehnlicher diploma von sich geben, welches sich am besten fügen soll, wan die beeden Armeen werden näher gekommen sein. Hingegen haben auch wir vnsere interims versicherung dem Fürsten ausgeantwortet, davon hiebey Kommendt mehrere nachrichtung gegeben ist. Der allerhögste gebe, das diese alliance Ihren fernern glücklichen progress vnd gewünschte fortstellung dergestalt errei-

chen möge, wie solche denselb
zu redressirung des allgemeinen
nen Gesambten H. H. Confoederi
ment zu wiederbringung des so
gen standhaften friedens, vnd d
ehren vnd wollfarth wird gereiche
nen, welche Ich hierbey dem A
wehrender prosperität empfehle
8/18. November Anno 1643.

Dero Excellenz

I ch ietz haben wir
lige a habt, der protesti
E. Ex rste nachrichtung
vnfeil zur schreiten, versi
lich . Excell. könten mi
gest ehen, das sie gege
tzen en neher wehren
der feind könte zwischen be
sich dazwischen legen, so wolte der
consideration, mit einer woll formirt
cell. conjungiren, sonsten befürcht
feind ihm solte näher seyn, als E
feindt unversehens auff den Fürste
taille gegen seine intention obligiren
remonstriret, das E. Excell. dem F
den auffen leibe liegen vnd sich ied
gen, das dem Feind vnmöglich sein
sich zu schicken vnd noch vnmöglicl
auff dem Fürsten zu kommen, so ist
der Sache : das der Fürst, als des K
fahr ein wenig zu vielconsideriret vnd
wercks sicher gehen will, deswegen
dig dem Fürsten dieses Ortes wirdt
worbey gahr nötig wehre, wan E.
statum vnd Gottlob gute macht, hi

ietzigen schlechten zustand vnd geringe macht dem Fürsten wohl vor augen stellen vnd exaggeriren wolten, damit er hiedurch animiret vnd forderlicher zur ruptur möge gepracht werden. Zu welchem Ende E. Ex. sich nicht wollen verdriessen lassen, den hern Capit. Leütten. welcher E. Excell. dieser reütterdienst gerne noch eins wirt zu gefallen thun, zum schleünigsten wegen der coniunction wieder zu dem Fürsten zu schicken, weiln auch hiedurch die wechselung der 3000 Reütter vnd Knechte am füglichsten wirt zubestellen sein. Im übrigen auch mit schickung der Posten vnd nachrichtung an den Fürsten sonderlich durch Pohlen stets zu continuiren, Gott in gnade befohlen. Datum ut in literis.

Kívül Copia Obristl. Rebenstocks schreiben an den Feldtmarschall Torstensohn

Másolata Kismartonban az Eszterházy-féle levéltárban.

LXI

Serenissime ac Celsissime Princeps. 1643.

Acceptis a Majestate sua rege Christianissimo mandatis, nov. ut relicta Polonia imposterum negotia ejus in Germania cu- 18. rarem, praesertim apud Coronae Sveciae exercitum, Mearum duxi partium, de adventu ad illam meo serenissimam Celsitudinem vestram quam primum certiorem reddere, et cum continua officiorum meorum oblatione, quibus Serenitas vestra hoc imperio in me suo libere semper hisce etiam in locis uti potest, asseverare, consilia inter utrasque Galliae ac Sveciae coronas, earumque foederatos ad bonum publicum certatim ac conjunctis viribus procurandum, nunquam firmius habita aut stabilita unquam fuisse quam nunc hodierno die, ubi una eademque opera, dum de pace tractanda undiquaque confluunt, nihil omnino interea negligitur ad belli continuationem necessarium, cujus sedem in Bavaria fixum eunt galli nostri, ulterius vero ad viciniam vestram Sveci molem ejus transferent, qui hisce oris propius admoveri hactenus coacti, ad dissipandam illam a Caesarianis in Pomerania nuperrime factam diversio-

stras eo in loco sitas vi
cidatur spes obtinendi
los redigemus, ut pacem
serio urgeant. Qua in re
culum ac bono publico sa
opus praestare jam a parte su
tum ad hanc acquirere et
Galliae, Sueciaeque Serenissa.
gis quam hodierno die ad id
casionem ad rem suam in
elabi sinat, dum Sveci ejusque s
in loca distrahunt, plurimumqu
Affirmare certissime ausim, quo
nostratium partibus strenue ac
pendo nimirum propediem cu
atque patientiam toties lacess
et nihil omnino, quod a nobis
quam poterit denegabitur, et
ac omni spe majora obtinere Se
deo, haud inscius ego, Svecian
dini Vestrae concessuram. Op
contra communes hostes serio i
mittere quempiam e secretiori

Caeserem dolore differre diutius non debet. Et hic Serenissimam Cels. Vestram supplex rogo, fidelitatem ardoremque hoc in negotio meum probare, ac memet in aula nostra parisiensi huic operi instrumentum haud mutilum proponere velit, ut ego regis Christianissimi jussu meorum hisce in literis Serenitati Vestrae promissorum confirmationem ac ratihabitionem ad Celsitudinem Vestram ipse perferam, rebusque mediis atque subsidiis paratis, ac praesentibus cumulatim instructus ad Serenitatem Vestram quamprimum expediar, operam hac in causa Serenissima Cels. Vestra meam non inutilem, sed assiduam ubicunque et fidelem experietur. Offero itaque Eidem me totum et nullum prorsus honorem tantum ambire studio, quam ut Serenitas Vestra benevolentiae suae continuatione dignum aestimare velit.

Datum in Glogovia majori 18. Novembris 1643.

Serenissimae Celsitudinis Vestrae

Humillimum ac devotum servitorem

D. 273. *(D'Avaugour)*

Külczim : Serenissimo ac Celsissimo Principi ac Domino, Domino Georgio Rakoci, Principi Transylvaniae partium regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Domino meo Colendissimo Albam Juliam.

Rákóczy kezével : 28. Decembris A. 1643. reggel 8 óra után.

(*Eredetije a m. k. kamarai levéltárban*)

1644. jan. 2. Celsissime ac Illustrissi
Binas Illustrissimae Ce
16. Novembris ad me Cleme
Aulae familiarem, qui ad me
verentia accepi : Brevi vero
nus*) cum literis eiusdem te
sufficientur de omnibus mihi
refocillavit Transactio, quae p
auxilio, inter Illustrissimam
nostros est facta et absolut
gavisus, si juxta votum meum,
ducta, aut vero Confoederatio
Moravia existente, suscepta f
igitur valde sero protractum
hiems surrepsit, necessario m
xime hoste insimul sese qua
exercitum meum continuis inju
gatum et lassatum, in quiete
sem. Nullum vero locum, ita
accommodum, uti Ducatum Ho
inopinato eo pedem tuli, ut de
habuerint, nedum praescivisse
quarteria jam disposui, reliqu
accomodabuntur, adeo ut non
refocillare sufficienter, sed et h
borare, ut brevi tempore tanto
nostros poterimus aggredi, q
ista mea, et causae redditi
inibi a nobis possessis, de com
reliqui, Illustrissimae Celsitu
oculos ponet, quas propter

*) Egy másik példányban
**) Egy másik példányban

temporis collocatus, postulatum peditatum via tam longinqua nequeam submittere. Attamen, totus in hoc incumbam, ut, quamprimum Ver recens ineat, in campoque consistere possibilitas permittat, ita Illustrissimae Cels. Suae appropinquem, quo Eidem, secundum commune foedus, et milite, et aliis quibuscunque rebus, pro posse, ad manus sim et praesto. Hoc quoque adnitor, ut, quanto ocyus mare permeandis navibus aperietur, apud celebrem Coronam Sueciae efficiam, quatenus Illustrissimae Celsitudinis Suae in omnibus punctis satis fiat, et quod conclusum, sine omni dilatione, ad Confirmationem possit pervenire. Interea ratio status expostulat, ut Illustrissima Celsitudo Sua rupta omni mora, ad Hungariae, aut quocunque ferat intentio, invasionem aggrediatur, quod consilium sincero et candido pectore exhibeo. Si vero diutius differatur negotium, posset forte Imperator ipse in Illustrissimae Celsitudinis Suae Proprium Regnum tanta irruere vi, ut satis acciperet angustiae.

Quodsi vero Imperator videat, Illustrissimam Celsitudinem Suam armis ferventem, et bellum ultra limites proprios, in hostile solum transferre, haud dubie obstupesceet, et suo cum damno, donec Ego adveniam, Illustrissimam Celsitudinem suam sustinere cogetur, hac quoque utilitate accedente, quod copiae hostiles hibernis excitae, hac hieme injuriis patebunt, nec quiete perfrui poterunt. Rogo submisse, dignetur Illustrissima Celsitudo sua considerare, quantum commodi, discessu suo maturato, publico bono accedet, vicissim, quantum periculum in mora. Non multo post, vice Capitaneum Urbanum*) cum omnis generis scriptis et oretenus perficiendis Relationibus, rursus ad Illustrissimam Celsitudinem Suam ablegabo, et Conceptus meos fusius revelari curabo; Is idem etiam hujus Regionis statum, et quomodo ad meliorem in ea agendi securitatem, diversa loca munita (ut Quartiriis maiori cum fructu uti possimus) utpote Bredenbergam, Rensbergam, Trittaviam**) et celebratissimum fortalitium Christiani-Gloria vocatum, (quod igitur Septembri oppugnatione universali cap

* Egy másik példányban Capitaneum locumtenentem Orbai.

** Egy másik példányban Brendenburg, Renspurg, Trittau.

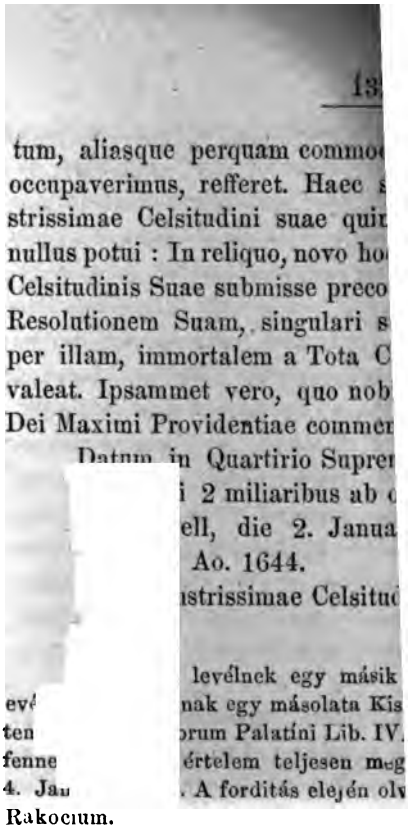

13

tum, aliasque perquam commo
occupaverimus, refferet. Haec
strissimae Celsitudini suae qui
nullus potui : In reliquo, novo ho
Celsitudinis Suae submisse preco
Resolutionem Suam, singulari s
per illam, immortalem a Tota C
valeat. Ipsammet vero, quo nob
Dei Maximi Providentiae commer

Datum in Quartirio Supre
i 2 miliaribus ab
ell, die 2. Janua
Ao. 1644.
istrissimae Celsitu

levélnek egy másik
nak egy másolata Kis
orum Palatini Lib. IV.
értelem teljesen meg
. A fordítás elején olv

Rakocium.

Egyk oru Orbai által készitett hivatalos

LXIII.

1644 jan. 3.

Nobilissime ac amicissime
lonelle.

Serenissimi Principis Rákóczy
Locumtenens ad me foeliciter perv
rum ad me translatis litteris perce
venerint, et quid nobilissimus Domi
uls, vi Regiae Suae Majestatis pler
tudine concluserit, et ad impetran
stantinopolim ire in animo habeat
aliquantisper sim remotus) hic lo

citius expediendum ac promovendum necessaria ac utilia ıeparare non intermittam, minime dubito Celsitudinem ım irrupturam non amplius procrastinaturam, siquidem noissimus Dominus Locumtenens Colonellus ad eam maturanm (Suae Celsitudini sua propria et totius Regni imminentia mora pericula ob oculus ponens) adhortabitur, Caesarem-:, praesertim cum aliquid animadverterit, ut ipsi praeveniat, uem lapidem moturum, demonstrabit. Siquidem eo fine jam neralis vigilum praefectus comes Buchaimensis*) in fines ngariae missus fuerit, qui tamen ideo nihili faciendus, sed ius bonae causae divinoque auxilio fidendum est.

Exercitum ob huc usque plurimos exantlatos labores reationis gratia, ad quietem aliquantulum deducere necesio debui; quapropter etiam quam citissime Holsatiam inssus, ipsis insciis ex improviso ne unico quidem de exer- ı minimum quid somniante, ipseque dum jam adesset ui. Legiones jam plurimam partem in quartiria distribui, reıas etiam quamprimum ita accommodaturus, ut sese non ım optime recreare, sed etiam ita restaurare possint, ut unte vere, Deo dante hosti obviam ire, cumque ipso manus ıserere ausimus.

Serenissimo Principi Rakocio in confoederatione prosos, ac ab ipso desideratos milites lubentissime permitte- ı: nisi modernus status meaque absentia, praeterea illos tam ge perque terras hostiles transmittendi maxima difficultas d prohiberet: quam primum vero, ut Deo adjuvante spero, ı exercitu illis finibus aliquantulum reappropinquavero, ıe Serenitati non solum milite, sed etiam aliis omnibus nesariis rebus assistere semper omnibus viribus conabor. Gesitas vestra suae Celsitudini haec talia recte ob oculos ıere, omnesque ex absentia mea ortas alienas cogitationes etiam orituras imposterum removere omnem operam da-

Eandem Generositatem vestram iam et ante harum litteum traditionem, omnibus bene expeditis, Constantinopoli ersam esse spero. Quoniam autem ego hac de re ut et aliis , expeditionibus oraliter ab ipsamet informari valde desi-

*) Egy másik példányban: Buchaimb.

derarem, velit itaque si ullo mo
fieri, et a Serenissimo Rakoci
iter ad me suscipere, meque d
formare. Interim tamen, si n
quam citissime Suae Celsitudi
Si autem ibi alia adhuc utili
staturum putaret, ipsiusnum
utile ac ex re communi fore
terram ingressus, status firmio
metiendorum gratia aliqua loc
Trittaviam, Rensburgum, prae
munitissimam arcem Christian
sito praeclaro ornatam, strata
Bisterfeldium, post foelicis nov
tare, ac requirere velit, ut suam
nus demonstratam bonam affe
termittat, totiesque a me sibi fa
pensatione impletum iri infalli
ipsi Dei optimi maximi tutela
novum annum et quam plurim
res imposterum precatus signi
duobus miliaribus Chilovia dis

P. S. Generositas vestra
excusare velit quod litteras ha
rim, quod ob maximam festinati
alias litteras Stettinum versu
omni periculo abfuturas.

Nobilissimi Domini Colon

Jegyzet: Ugyan e levélnek n
másik, a szavakban ugyan nem, d
ditása.

(Egykoru, a svéd irodában készült hiv

*) Egy másik példányban Kr

LXIV.

Illustrissime ac celsissime Princeps. 1644.

Praeter expectationem meam ita accidit, ut Nobilis ille jan. a Celsitudine Vestra ad exercitum hunc emissus citius expedi- 4. retur, quam ut tempus mihi relinqueretur ad Illustritatem Vestram scribendi, has demum post ejus missionem currendo quasi et in arena exarare necessum habui, Celsitudinem Vestram assecurando, nihil ab Ea unquam in communes hostes nostros statui moliri ve posse, quin idem a Galliae Sueciaeque Coronis ratum probatumque habeatur, Sancte quoque affirmare ausim, Celsitudini Vestrae contra Austriacos procedenti nec re neque consilio defuturos unquam Gallos Suecosque, sed quamprimum campi viridantes apparueriut, certissimo fortissimoque subsidio advolaturos. Constanti itaque fortitudine animique alacritate hostes suos aggredi velit ambae Coronae hortantur: id quod excellentissimus Exercitus hujus Dux in literis suis ad Celsitudinem vestram datis uberius procul dubio explicaverit; ego in proximis meis primo cum Cursore Celsitudini Vestrae eadem amplius sum confirmaturus. Hisce pauculis obsequia mea ad Celsitudinem Vestram deferens.

Celsitudini Vestrae

Raptim ad Svecorum Exercitum iter faciens dabam 14 4. Januarii 1644.

Humillimus ac Devotus Servitor
D' Avaugour.

A borítékon kívül (Rákóczy Gy. kezével): 12. Febr. 1644. Székelyhid Göcs Pál.

Kulczim: Illustrissimo ac Celsissimo Principi ac Domino Domino Georgio Rakoczy stb. Domino meo Colendissimo.

(*Eredetije a váradi levéltárban.*)

— — —

1644. jan. 4. Durchlauchtiger Hochgebo
Gleichwie Ich mier für eine
dasz E. F. Durchl. geruhen w
schreiben einesz zurwürdigen, v
mit contestiren wollen, Also ist
gest schreiben. zurmaln Ich die
Feld z Excell. a parte
zur . . orden, nichstoweni
ben v ell. gebührende zu
Ich Durchl. sonderbahr
k norsahmer bitte, da
d t continuiren möch
e n gebe, wan esz an
G l. Durchl. meine
be mich darzue zum h
oh... z Wergk, vf einer
Wesen, vndt Vertrawen bestehe
Fürstl. Durchl. verspuren könten
selbe Ich der Göttlichen bewahr
gen affection Ich mich treülichst
vorbleiben werde alsz

E. Fürstl. Durchl.

Datum Kiell in Holstein
am 4. January 1644.

Adresse : A Son Altesse Monseig

Kivül Rákóczy kezével : 12. Febr.

(*Eredetije a vörösvári, gr. Er*

LXVI.

Nobilissime, strenue etc. domine vice colonelle. 1644.

Nihil dubito, quin ablegatus illustrissimi Transylvaniae Principis nuncius, qui simul cum capitaneo leutenant Orbai, ad me fuit expeditus, et a me die 4. Januarii in motione ex Kiel, retromissus, hucusque jam bene ad vos pervenerit, atque ad Nobilitatem Vestram exaratas literas bene transtulerit, ex quibus Nobilitas Vestra statum Armadae meae, et in qua positione eodem tempore fuerit, sufficienter poterit perspicere. Postquam vero ex omnibus locis, pro certo huc refertur, quod illustrissimus Princeps, in plenaria sit actione contra Caesarem, quam relationem spero, de facto continuatam ire, quod optime et valde commode fieret, etiam propositum hostis valde mutaret, imo ad alias resolutiones cogeret. Si itaque res se ita habeat, qua de re minime dubito, tunc Nobilitas Vestra apud illustrissimum Principem, hoc salubre negotium summis viribus, maximaque sedulitate promovere studebit, quo haec optima intentio constantissime propagetur, nec Sua Celsitudo per contrarias persvasiones, ad tractandum cum Caesare turbetur ac seducatur. Similiter Nobilitas Vestra remonstrare velit, quod his in partibus Armadam meam non solum quartiriis prospexerim, verum etiam pecunias persolverim, et ita Deo adjuvante, illam taliter praeparare cogito, quo illam circa tempus vernale, quamprimum in campo durare poterimus, bona compositione hosti in faciem ducere, ac Suae Celsitudini sat cito assistere queam. Similiter illustrissima Sua Celsitudo ne contrarias habeat cogitationes, quod tam procul circumire voluerim, sed potius certo sit assecurata, quod sat cito ad fines suae Celsitudinis appropinquare volo, atque eandem contra hostem, satis superque sublevare non praetermittam. Celare vero Nobilitati Vestrae nullo modo possum, qualiter Divina Majestas, militibus, sub Armada mea existentibus, praeterita 9. Januarii, postquam me ex Kiel movissem, hanc gratiam concesserit, quod mille et quingentos bene munitos equites Danicos, in libero campo penes Collingea, taliter invaserint, di- feb. 1.

quatuor millia et [redacted]
conducti pedites fuer[redacted]
mentorum explosionem [redacted]
raneos partim, qui servi[redacted]
ductos vero milites, quorm[redacted]
meos dividi. Generalis do[redacted]
dem tempore, in Holstenia[redacted]
ter congregatum exercitum d[redacted]
ditum in potestatem suam [redacted]
stram expeditionem, tota Jt
hostibus est eliberata, quod
suo, secure et quiete fruitur.
relationem, quod inde nuper
stres, quam pedestres, sint e
cis Daniam invadunt; qualibe
turum inde expeditionem spero
prima occasione referre non
interim, absque ampliore eti
rius in hoc negotio sit cons
ejusdem negotii necessarium,
in omnibus decenter satisfia
specta nobis dexteritate sua,
invigilare non praetermittet,
felicissimum etiam ipsius, in

LXVII.

Celsissime Illustrissimeque Princeps! 1644.

Nullus dubito quin Illustrissimae Cels. Vestrae ad me feb. delegatus, qui penes Dominum Vice Capitaneum Orbaj expe- 2. ditus erat, et quem in discessu meo ex Kil, utpote 1. Januarii vicissim remisi, jam ad Eandem redierit, et in quo cardine Regii exercitus Status tunc versatus fuerit, quaeque alia scitu digna literis expressa volui, retulerit. Jam vero undequaque certis affertur nunciis Illustrissimam Celsitudinem Vestram, non solummodo arma caepisse, verum etiam illa, contra Romanorum Imperatorem in actum feliciter producere. Quod si famae veritas respondeat, Illustrissima Celsitudo Vestra pro Augusta sua sapientia optime fecerit, quando quidem hostis praefixum scopum vehementer conturbabit, et ad varias alias cogitationes sese avertere coget. Ego fidem adhibeo Illustr. Celsitudinem Vestram hoc tam longe desideratum opus bono cum Deo inchoasse, et quae ex tot asseverantur locis, veritatem esse. Quare etiam Illustr. Cels. Vestrae ad hoc bonum suum propositum a Deo optimo almam benedictionem et prosperos fortunae successus imo corde apprecor. Ego etiam studio meo non desum, sed exercitum meum pro virili instruo, cui nunc etiam stipendia mensalia et quartiria assignari curavi, in varia insuper loca quod Ill. Cels. Vestra aliunde etiam intellexerit, militum lectores dimisi. Spero itaque iuvante Deo, quod primo vere, ut primum campus ingredi potuerit, Ill Cels. Vestrae cum tam instructo exercitu auxilio veniam, ut Deo volente magnum decus, apud posteritatem vero etiam famae immortalitatem mercamur. Saltem Ill. Cels. Vestra coeptam intentionem audacter urgeat, neque ad ullas cum Imperatore tractationis pacis, malo fortasse consilio profectas, condescendat, cum ipsa pro judicio suo facile discernere queat, ejusmodi Tractatus plerumque aliter intelligi, ambiguos esse, et ambidextros. Etiam hunc delegatum meum hac fine ad Illustrissimam Celsitudinem Vestram expedivi, ut res status nostri eidem paulo luculentius innotescat. Confoederatorum mutua unio adhuc integra est,

armis quoque, sub ductu indignae personae meae se se proferentibus, Deus Optimus maximus 9. Januarii a discessu meo ex Khil victoriosam fortunam concessit, dum ad 1500 Equites Danicos lectissimos, ad Collingam aperto campo, fusos, fugatosque adeo perculimus, ut vix 100 evaserint : nostri praeter armorum pulcherrimam praedam, etiam Vice Colonellum Puchvald, qui ductor ipsorum erat, cum multis aliis officialibus caeperunt, non pauci quoque ferro periere. Hinc recta ad Castra penes Mittelfart, ubi adhuc 4. et dimidium mille provinciales et conscriptitii militis in peditatu et equitatu erant, contendi, quibus per quadriduum continno durantes tormentorum displosiones, munimento nudatis, ad unum caepimus, et provinciales quidem milites, qui sponte servire nolebant, libere dimisi, Conscriptitios vero milites, quorum ultra mille, in legiones distribui. Eodem fere tempore Generalis Major Mortaigne in Holstenia coactam quandam musquetariorum manum feliciter disjecit et sui juris fecit. Jutlandia etiam per tot foelices nostros progressus ab omni hoste repurgata est, et quisque Quartiriis suis pacifice fruitur. Ex Regno Sveciae affertur, quod inde non longo tempore 24.000 peditum et equitum Daniam tribus in locis oppugnatum egressi sint, et hujus expeditionis ego in horas optatam famam expecto. Quare vero Corona nostra impetum hunc Regi Daniae in Regnum suum fecerit, propediem illud manifestum super eo edendum demonstrabit. Ego interim hoc tantum volui attingere, quoniam praefatus Rex ad opus illud Germaniae pacandae nullam habuerit fortunam, gloriam, quam ipsemet consequi non poterat, etiam vicinis suis invidit, hinc varii generis dolos machinatus est, quo nos in hoc tam bono nostro proposito, aut confundere, aut eo redigere posset, ut devicti prorsus redire cogeremur, sic ab aliquot annis sat arduum nobis facessit negotium, neque unquam prae illo luminibus nostris quies erat, si quidem suppetias ex Regno nobis advenientes omnimode interturbavit, naves attineri curavit, transitus interclusit, et multas adhuc alias clandestinas practicas exercuit, quae suo tempore luculenter orbi constabit. Et haec sunt quae Illustriss. Celsitud. Vestr. scire ex parte volui. Eandem vicissim assecurans quod initae Confoederationi, (cum qua nunc expres-

sum, non absque vitae illius dispendio in Regnum transmisi) adaequata satisfactio sit futura, neque in hoc dubium habens Illustrissimam Celsitudinem Vestram ad promovendum coeptum negotium contra Imperatorem omnem vim et nervum adhibitura. Hisce eandem Dei maximi auxilio et curae ad omnes victoriosos progressus asservandam devoto; me vero constanti ipsius favori, quam obedientissime recommendo, permanens Ejusdem Illustrissimae Celsitudinis Vestrae

Datum in Quartirio Principali Hadersleben 2. Februarii 1644.

ad servitia obligatus
Linnhard Torstensohn.

(*Egykorú másolata a vörösvári levéltárban*)

— — —

LXVIII.

Hochgebohrner Graff, gnädiger herr, 1644.

Seitt meinem jüngsten vom 29. Jan. hatt die fortuna den Dähnen eine Consolation gegeben, das aus der Glückstadt vnd Crempe etwa 800 Man sich bey nächtlicher Weile vber das schwedische quartier in Jetzeho, bestehent in 500 Reuttern vnd etlich dragonern, gemacht, dasselbe glücklich vbermannet, den Obristen Dorfflingen, dessen Obr. lieutenant, 6. Standarten bey 300 soldaten, alle bagage vndt fast tausent stuck ross ohne grossn vorrath an getreide vndt anderes vberkommen. Vndt wirdt darfür gehalten, wan das wasser auffgienge, das die alhier befindliche geworbene Knechte, so woll bey tausent man, hinunter gebracht werden könten, würde es offtere ausfälle mitt der Schweden hochsten schaden abgeben. Der König in Denemarck befindt sich in persona zu Assens, dessen läger bey Middelfehr in Dünen, des Torstensohnes hauptquartier zu Hadersleben vndt die Regimenter durch Judlandt in die städtlein ausgetheilet. febr. 2.

Von dähnischen Kriegsschiffen sollen dennoch 5
Ostsey bey der Insul Femeren, vndt 3 bey Ripe in der
sich befinden.

Ich hab Gottlob meinen Zustand schon vberwund
vorgestern beim hrn dähnischen Reichs Cantzelern g
vndt mitt demselben von jetzigen wesen nach der läng
ferirt, wie Ew. Ex. auss meiner gehorsambsten Relat
Ihre Kayss. Majest. zu sehen gnädig geruhen wollen. I
teria des gesandten, welchen seyn König erwarten
sagte er wehre Ihme vom hern von Lug geschrieben,
aber dabei erinnern das ex causis notis ein andere
mögte angenehmer fallen.

Ihne damitt Ew. Exc Gottes schutz deren zu g
mich vnderthänig befohlen. Hamburg den 2. Febr. 1644.

Ew. Excell.

Der Konigsmarck ist albereiths im Ertzstifft Bre
ist heut in das Oldolandt passiret, begehret vermog a
richteter allianze mit der Cron Schweden bequeme rec
platz. Wie den hier sein schreiben an Ihrer vKMll. so
inhalts gesehen würdt. Allem ansehen nach wirdts dorth
in Holstein gehen, vndt letzlich auch erkennet werden wa
Neutralitet für effectas bringe.

Ew. Ex. thun mir die gnadt, vndt lassen mir des P
risch Postmeisters Nahmen zu schicken, damitt Ich kü
wen etwas nötthiges forfällt, auch vber Leipzig mitt eine
perta an solchen Postmeister sicher schreiben könne.

Vnterthänig gehorsamer diener

G. Plettenbe

(*Eredetije a m. k. kam. levéltárban.*)

LXIX.

Litterae Regis Daniae ad Comitem ab Aurspergh. 1644.
Christianus Quartus. febr.
25.

Praemissa salutatione : Spectabilis et Magnifice nobis dilecte. Celare vobis non possumus, qualiter fasciculus literarum, quem Generalis Campi Marchallus Torstensohn ad Reginam Sveciae non ita pridem dedit, hisce diebus interceptus et ad nos allatus fuerit. Cum itaque inter alia etiam pactata Confoederationis inter ipsum Torstensohn uti deputatum, et dominum Rakocy Principem Transylvaniae conclusae reperta sint, per quod Suae Majestatis Imperatoriae Regnis et Provinciis haereditariis, nisi in tempore praecaveatur, notabile damnum ac detrimentum ingruere possit, necessarium existimavimus vobis de his aliquid ad partem intimare, et in Copiis transmittere, non dubitantes, quin praecognita dexteritate Vestra ad loca debita sine mora sitis transmissuri. In reliquo etc.

Datum in Castro nostro Cappenhagen 25. Februarii Anno 1644.

Christianus.

(*Egykoru másolata a kismartoni Eszterházy-levéltárban. Actorum Palatini Lib. IV.*)

LXX.

Christian der vierte von Gottes Gnaden zu Denemark, Norwegen, der Wenden und Gothen König, Herzog zu Schleswieg, Holstein, Stormarn und der Ditmarchen, Graf zu Oldenburg und Delmenhorst. 1644. marcz. 1.

Unsere Freundschaft und was wir sonsten mehr liebes und gutes vermögen zuvohr, Hochgeborner Fürst, besonders lieber Freund, wir hoffen es sei der ganzen Welt, also E. Ld. ohn allen

Zweiffel auch mitbekannt, wie getreulich wir Uns jederz
allgemeinen nothleidenden Evangelischen wesens in Te
land angenommen, in sonderheit, da des Bluthvergiessens
bens und Plünderens kein ende, sondern so viel edeln p
cien, Stäthe und Länder verwüstet und verherret worde
emsig bemühet, ein sicheren universalen Friede beides
halb Reichs, als auch mit den ausswertigen Chronen der
zu stifften, und wider auffzurichten, worein auch endlich
Gottes Gnade man so weit kommen, dass zu den tractat
wisse Wahlstath und Zeit angeordnet, die Interessenten
bereits theils in loco, theils in der nähe gewesen, un
uns also, da wir so wol schwedischer als andererseits pr
diatore einhelliglich beliebet, und aufgenommen, auch
unsere ansehenliche kostbare legation eine geraume Ze
selbst sein, und vorwarten lassen zu der Chron Schwede
nichts böses uns versehen können, sondern unsere Für
tümbe Schleswig, Holstein aller Besatzung entblösset; wi
aber also ihnen den Frieden zu erwerben bedacht, haben
über uns und unsere Reiche Krieg beschlossen, gestalt
selben General Feltmarschals Torstensohn mit seiner u
habenden armee, nunmehr fast für drei Monath uns fein
überzogen, in unsern Fürstenthümben abgedacht, auch
nacher weiter in unser province Jüdland ärger, als ein a
sagter Feind, mit rauben, Morden und brennen gehauset,
biss gegenwärtige Stunde damit continuirt, in ferner eine
derer armee über die gränze in Schonen gefallen und gleic
gestalt alle hostililät verübet, also sie mit uns dass gar
zu machen gedenken. Wir hoffen aber zu Goth, der
Friedbrüchigen Feund, der werde dannoch zu seiner Zeit
Unglücke dem Urheber auff den Kopf bringen, und uns,
wir auff alte pacta und Verträge, so die Schweden ietzo s
liederlich aus augen gesetzt, und dan weder einige rechtm
sige ursache zum Kriege unsers wissens verhanden, n
einige unter aller völkern übliche clarigation vorgan
uns verlassen, nicht sogar ihrem willen untergeben, sond
wiederum emphor helfen, in mithelst da wir also mit ih
wider willens in Krieg geflochten, hat sich begeben, dass
melter Torstensohn einen officir mit Schreiben von Wenss

ab nach Gothenburg schicken wollen, welchen Gott der allmächtige wunderlich in unsere hände geshaffet, dass wir die Briefe erlanget, worbei unter andern ein project vergleichs so E. Ld. mit gedachter Khron Schweden oder dero Generalen wider die Röm. Kais. Ld. und Mayth. ad ratificandum aufgerichtet, gefunden worden, Craft welches E. Ld., sich verpflichtet, in die Kais. Erlande mit einer Kriegsmacht zufallen, dadurch dan das allgemeine Evangelische wesen, wan wir inmithelst als ein Evangelischer Potentat mit macht vom Schweden überzogen, nicht allein keinen Vortheil, sondern vielmehr Schaden und grossen anstoss leiden und gewinnen, ja E. Ld. sich wahrlich einen sehr weglichen Fall des Glücks committiren würden, Sintemal die Schwedische armee Ihro gar zu weit von der Hand, und sich bereits in unser Land allzuweit vertieffet, doch mit Hülfe des Höchsten für sich gnug wider zu thun bekommen wird, Hergegen die Kais. macht auf E. Ld. anrücket und Sie das Bad allein wider auskühlen dürfen. Als wir dan zuvohrn iederzeit mit E. Ld. loblichen vorfahren bestendige freundschaft unterhalten, und uns nicht einbilden konnen, dass eine sothane conjunction auch zu unserm verderb, die wir uns mit das gemeine wesen vor non der gegentheil viel rühmens gemacht, aniezo aber an den Tagh giebet, was er nunmehr so viel Jahr hero im schild geführet, wol verdient mit angesehen oder gemeinet, so haben wir nicht unterlassen mügen vermithelst diesem E. Ld. die unbilligkeit der Schwedischen Waffen, und dass nicht so viel das Evangelische wesen, als aigennutz darunter gesucht, für augen zustellen, und Sie mit unserm Exempel zu warnen, bevorab zwischen uns und vorgedachter Chron ebenvol ein ewig wehrender Feind vor Jahren geschlossen und hochvergönnet, sonderlich aber ein gewisser modus vorgeschrieben, die späne und gebrechen, so etwan vorfallen mögten, ohn sonderbare weitleufigkeit aufzuheben. Wie treulos aber sie mit uns iezo gespielet, bezeuget die that, und werden sie es mit E. Gd. hernechst nicht besser machen, darumb dieselbe sich bey bei Zeiten, ehe sie sich mit ihnen zu weit einlässet, vorzusehen. Wir überschicken zu dero behueff hiebei eine Copei somit unter obgedachten briefen gewesen, woraus abzunehmen, was

vür ein schlecht judicium sie bereits von E. Ld. machen; seind etwa differentien und irrsalen mit der Römischen Kais. Ld. und Majest. da wolten wir uns gutwillig bemühen dieselbe zu dero gutem contento beiseitz zubringen, wan es E. Ld nur erleiden und uns davon informiren mögten. Welches wir also E. Ld. aus aufrechtem gemüth nicht verhalten, die wir der obhuet Gothes treulich befehlen. Gegeben aus unserm Schloss zu Kopenhagen am Martii Anno 1644.

E. Ld.

guter Freund
Christian m. p.

Külczim: An dem Hochgebohrnen Fürsten, unserm besonders lieben Freund Herrn Georgen Fürsten in Siebenbürgen, Herrn etlicher theil des Königreichs Hungern, auch der Zaikler Grafen.

(*Eredetije, mely valószinüleg soha sem adatott ki a fejedelemnek, Kismartonban az Esterhásy levéltárban.*)

LXXI.

1644. marcz. 19.

Illustrissime Princeps Domine Amice observandissime. Qua Illustrissima Dil. Vestra literis per venatorem nostrum in Patriam redeuntem nos invisere, iisdemque de felici ejusdem statu, florentique corporis valetudine certiorem reddere placuerit, id non solum ceu propensum amicitiae ab Amico Principe argumentum nobis gratissimum, verum etiam ipsi perennem tantorum bonorum continuationem animitus peroptando, simul pro Canibus vertegis per eundem venatorem transmissi, summas Eidem gratias exhibendi, maxime obligatorium accidit, de nullo magis pollicito quam majoris momenti rebus mutuis reciprocae benevolentiae documentis amicae respondere queamus. Coeterum haud illibenter intelleximus rem inter Imperatoriam Majestatem et Illustrissimam Dilectionem Vestram co deventam, quod armis decernere, dubiaeque Martis aleae negotium pacifice potius componendum subjicere re-

ceptum sit, quod uti maximopere deplorandum, ita non desperamus amicae compositionis media et mediatores per Dei propitii gratiam sese exhibituras, quo pax aurea inter partes sanciri possit; quod ut ad Dei teroptimi maximi gloriam, Ecclesiae emolumentum, regnique tranquillitatem eveniat, ab eodem Deo summo pacis auctore ex animo vovimus. Cujus protectioni Divinae Illustrissimam Dil. Vestram, hisce quam fidelissime commendatam volumus. Datae in Arce nostra Majtoviensi 9/19 Martii Anno 1644.

Illustrissimae Dil. Vestrae

observandissimus et
ad officia paratissimus
Jacobus Dei gratia in Livonia Curlandiae
et Semgalliae
Dux
Jacobus m. p.

Külczim: Illustrissimo Principi Domino Georgio Rakoci Principi Transylvaniae, partium Hungariae Domino et Siculorum Comiti. Domino Amico nobis observandissimo.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

LXXII.

Literae Comitis Aurspergh ad Regem Daniae. 1644. apr. 4.

Serenissime etc.

Majestatis Vestrae Regiae benignas Literas de vigesima quinta Februarii, in quibus mihi Confoederationem inter Principem Transylvaniae, et Campi Marschallum Suecicum initam gratiose communicauit, hesterna die una cum inclusis recte accepi, eaque confestim hodie ad Suam Caesaream Majestatem humillime transmisi.

Cum autem etiam ex hac intimatione appareat, quantum curae sit Regiae Majestati Vestrae, Suae Majestatis Caesareae,

atque Ejusdem Inclytae Domus Ar
commodum, per hocque conservat
movere, Majestati Vestrae Regiae pr
humillime ago gratias, et spero Re
hactenus ex effectibns intelligere p
Sua Majestas Caesarea desideret e
permansionem Inclytae ejusdem D
que et Provinciarum tum ex solenn
sepho Hage et Crabben super iis
suae Caesareae Majestatis mandato,
die sexta Januarii in binis confere
oretenus ex servitore meo de sexta I
tem Vestram expedito Paulo Minich
a Suae Majestaiis Caesareae Consi
tenbergh benigne percepisse, insupe
Holsatiae Principe filio suo Charissi
Caesarea erga eam et vicinorum ejus
clementer obtulerit, et in eum finem
missionem celeriorem necessarii succu

Quantum ad sinistros conatus
Majestati Vestrae Regiae detegendu
Provinciali in Confiniis Hungariae i
tione hostilitatem exercere, nullum
portantiae, verum unicam solum A
ipsumque majori ex parte Turcaru
sollicitationem Svecorum, et obtentun
torem Consensum in Poloniam irru
jestas Caesarea contra Rakocium,
stra Regia contra Suecos ex illo Re
rarent) auxiliis inniti. Cum autem S
lonia talem victoriam, quae a memo
reportasset, Sua Majestas etiam Ca
Insurrectionem Statuum Hungariae,
Regni defensione, uti merito parati se
militis Germanici veteris contra prae
verit, sperari licet hanc flammam st
dam esse, horumque malorum aut
poena castigandos. Et siquidem To

LIBRARIES

ad Rakocium datis insinuet, quasi necessitate adactus in Provincias Majestatis Vestrae Regiae irrupisset, vere novo autem iterum inde se recipere intenderet, considerandum mihi quasi occurrit, ac si harum literarum transmissio studio neglecta fuisset, et per interceptionem literarum ipse actiones suas plausibiles reddere desiderasset, siquidem haec cum iis, quae salvius cuidam notae personae ante duos menses dixit, eademque nobis Legatis Caesareanis in confidentia apperuit, quod nimirum bellum hoc contra Vestram Majestatem ante quatuor menses priusquam illud inchoaretur, et quidem cum praescitu et Consilio Galli, in Suecia conclusum fuerit, non concordararent. Cum autem Sveci ex parte Sua adversus Regiam Majestatem viam in incepto contra omnium gentium Jura bello jugiter praesumant in suis actionibus jam hunc jam illum praetextum spargere, ut iis apud Vestram Regiam Majestatem, et ejusdem subditos contraria studia et impressiones concitare possint, Majestatem Vestram Regiam demisse oro, quatenus pro suo altissimo judicio nullis rebus minimis vel majoribus, quae ad eam afferrentur, atque etiam iis, quae Sua Majestas Caesarea meae tenuitati, aut aliis suis ministris Majestatis Vestrae Regiae aut defacto repraesentari fecisset, aut deinceps faceret, contrariarentur, fidem adhibere velit, quin assecuratam sese omnino reddere, quod ex hac parte omnia bene, sincere, et Germanice agantur, cum indubia spe Majestatem quoque Vestram Ragiam Ejusdem fore intentionis, nec aliud sibi proposituram quod his adversaretur; quae haec omnia Majestati Vestrae Regiae demisse intimanda habui. In reliquo. etc. Datum Osnaburgae 4. Aprilis Anno 1644.

(Egykorú hivatalos másolata a kismartoni Eszterházy féle gyüjteményben.

LXXIII.

Nos Christina Dei gratia Svecorum, Gothorum Wandalorumque designata Regina et Princeps haereditaria, Magna Princeps Finlandiae, Dux Esthoniae et 1644. apr. 12.

Domina etc. Celsissimo Principi, amico, ac Foederato nostro charissimo Domino Georgio Rakoci, Principi Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti etc. Salutem et prosperos rerum successus!

Celsissime Princeps amice et Foederate charissime: Jam diu est, quod communicatio inter nos et Dilectionem Vestram per Ministros Utrinque Nostros instituí et rationes a Dilectione Vestra iniri caeptae sunt, iungendorum nobiscum consiliorum et armorum suorum adversus Imperatorem, qui nos aperto bello hactenus persequutus, Dilectioni Vestrae occulta quadam hostilitate, pro innata sua ambitione, et adfectato in omnes Europaeos Reges ac Principes absoluto dominatu, variis modis insidiatus est. Sed forte nec tempora hucusque visa sunt matura auxilio mutuo effectui mandandis hisce tam fortibus Consiliis, et obtundendis, atterendisve Caesaris viribus atque destinatis: nec longa illa locorum, quibus ab invicem separamur distantia, eam largita fuit commoditatem, qvae ad freqventandam inter nos correspondentiam et ineundas foederis mutui rationes merito requirebatur. Ex qvo vero translata in hereditarias Caesaris Ditiones belli sede, Campi Marescballus noster Dominus Torstensonius meliorem Eius rei occasionem nactus est, ab Eo et officialibus ministrisque nostris, qvos ad Dilectionem Vestram subinde ille ablegavit, nec non e Literis Dilectionis Vestrae ad dictum Campi Marescballum nostrum, accepimus Consilia in eam rem inter Dilectionem Vestram et Eundem collata, et post crebras ac fidentes utrinque communicationes inter Dilectionem Vestram atque ablegatos Domini Campi Marescballi nostri in certos articulos foederis demum conventum ac conclusum esse. Qvarum qvidem e Literis tum Domini Torstensonii, tum Jacobi Rebenstock ad Campi Marescballum perscriptis, nobisque ab hoc exemplariter transmissis, discere ac percipere licuit, intelligimus Dilectioni Vestrae omnino constitutum fuisse, Imperatorem bello qvamcqvus adoriri, et firmo validoqve Exercitu Hungariam et hereditarias Eius Provincias vicinjores invadere, bellumque adversus Eundem continuare ad obtentam universalem, honestam et firmam pacem: prout peculiari pacto et obligatione Dilectionem Vestram pro exigentia tanti negotii fusius declarasse, et cavisse perhibetur. Deinde Campi

Mareschallum nostrum tum per rescripta sua propria, tum per ablegatos suos, nomine nostro et Confoederatorum nostrorum in se recepisse, et Dilectioni Vestrae cavisse de sincero ac constanti nostro adfectu implendi a nobis foederis, de certo numero peditum, et subsidio pecuniario annuo, erogandisque in alios usus nummis, nec non de aliis nonnullis articulis ac rebus praestandis et exseqvendis. Qvae omnia, cum apprime faciant ad obtinendum praefixum scopum, et distrahendas communis hostis nostri vires, id magnopere optamus, tum ut confecto in convenienti et consveta forma Foederis mutui Instrumento, tum ut praesente clave reseratis Literis Dilectionis Vestrae hisce diebus nobis Dantisco et Stralsundo duplicato redditis, solenni Diplomate aut tabulis Nostris conventa ac conclusa illa universa et singula iam actutum confirmare et ratificare potuissemus. Ast cum nulla nobis hactenus facta fuit Copia formalis alicuius Instrumenti Foederis, una complectentis et quae nobis et quae Dilectioni Vestrae vi Foederis ac Conventionis mutuae incumbunt praestanda; Nec in promptu nobis est Cifra Pauli Strassburgÿ, ad quam per inclusam Literis schedulam Nos Dilectio Vestra remittit, nec Clavis illa, qvam a dicto Strasburgio iam multos annos hic habemus, respondet numeris atque signis, qvibus Dilectio Vestra utitur dictasque Literas suas consignat; sane cogimur hac vice differre transmissionem solennis Instrumenti Nostri, quo decenti modo Conventionem ipsam ratam omnino habere decrevimus. Quae quidem a nobis accipiet Dilectio Vestra, non ut aliqva ratione tergiversemur, ea, quae Conclusa et nomine Nostro a Campi Mareschallo promissa, nec non per Ablegatos Eiusdem recepta sunt, confirmare, aut haec obstacula alienae alicui voluntati nostrae qvodam qvasi excusationis velo praetexere velimus: sed aeqvanimitati Vestrae plane confidimus, fore, ut Dilectio Vestra haec in melius interpretetur, certoque apud se statuat, Nos (quod et confoederatos Nostros, inprimisque Christianissimum Galliarum Regem facturos una speramus) et conclusa ratihabituras, et caetera inter Dominum Campi Mareschallum et Dilectionem Vestram conventa servaturas esse. Qvo nomine, atque ut de voluntate ac consilio hoc nostro Dilectio Vestra eo certior reddatur, Eandem praesentibus hisce

Literis firmamus atque asseveramus
reschallo nostro insuper mandante
cesse fore iudicaverit, ad praescri
rite perficiat et adimpleat. Non pati
stra qvicqvam inde moveri, qvod Ex
Menses ex Ditionibus Caesaris retr
eum finem minime fiebat, ut bellum
publicae in Germania deserere in ani
Daniae Rex, vicinus noster, nihil in
quo nos a proposito isto retraheret,
obiiceret, ne bellum Germanicum, q
one Divus parens Noster, gloriosissi
Nosqve in hocusque tempus, magno a
cessu, pro publica tot Regum, Princ
Libertate ac securitate sustinemus,
versalem, iustam, decoram et tut
emolumento Nostro et omnium al
primis Foederatorum ac Sociorum
Inprimis autem eo iniqvitatis atq
proximo praeterito anno delapsus
Nobis Subditisque Nostris ab eo ill
tio nostro, ni averterentur, coniun
lerare nequiremus. Idcirco, huc co
fuimus, ut dicto Mareschallo nostro
hisce ac secuturis inde maioribus
tergori suo de securitate, pariterqv
stris militaribus de stativis hibern
carnerunt) in Holsatia et Juthia d
autem hasce nobis cum Daniae R
difficultates brevi complanatum i
que illas aliqvanto serius, quam
nihilominus, eo qvoqve eventu, com
cam et Foederatorum Sociorumque
Germanicum, adversus communem h
validam firmamque armorum nostr
conjunctionem promoturae sumus. S
nitissima loca in Moravia et Siles
perii Provincias praetereamus, valid

ut acqvisitis Exercitui maioribus viribus et supplementis, Campi Mareschallus noster in Germaniam atque adeo in haereditarias Caesaris provincias redire ac penetrare possit. Ad qvod cum magno ardore contendimus, bellumque hoc eo fine ac scopo gerimus, ut reducta pace Germaniae Universae, omnibusque interessentibus, atque imprimis nobis atque Foederatis Sociisve Nostris, salutari ac tuta, sua Christiano Orbi atque Europae constet publica tranquillitas, non deerimus in eo negocio officiis, qvae ex vi ac praescripto Conventionis ac foederis nostri mutui praestanda sunt. Id nobis de Dilectione Vestra pollicentes fore, ut qvae fiduciae nostrae in Eandem collocatae paria, in bello paceque Dilectio Vestra praestitura, et cum Domino Campi Mareschallo in distractionem Communis hostis Nostri cooperatura, et super omnibus, quae ad eum scopum tendere posse, utrinque arbitramini assidue communicatura sit. De coetero Dilectionem Vestram Divinae protectioni amice commendamus. Dabantur in Regia nostra Stockholmensi, die 12. Aprilis, Anno 1644.

Sacrae Regiae Majestatis Regnique Sveciae
respective Tutores et Administratores:

Petrus Brahe Comes in Wissingsborg

R. S. Drotzetus m. p. Carolus Gÿldenhielm
R. S. Ammiralius m. p.

Jac. De la Guardie
R. S. Marschus m. p.

Axelius Oxenstierna
R. S. Cancellarius.

Gabriel Oxenstierna L. B.
In Moereby et Lindholm
R. S. Thesaurarius m. p.

Külczim: Celsissimo Principi, amico ac Foederato nostro Charissimo Domino Georgio Rakoci, Principi Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti.

Kirul Rákoczy kezével: 16. die Aug. Kassa estve 7 óra után 1644.

(*Eredetije a körösvári levéltárban.*)

LXXIV.

1644. apr. 14. Serenissime ac Celsissime Pri
Absentia mei Secretarÿ et cif
breuitatis literarum, et quod ad littera
vestrae in mense Januarÿ ad me sc
respectus obseruantia magis, quam
sponsum dederim, Serenissimam C
modo certiorem reddens, quod in
Ambas Coronas id perfecerim quod
nem Vestram a tenuis meis officiis
queat, et non contentus fui, in re t
Regem meum uti literis, sed quemad
schallus fecit, Expressum ad Patri
ut tanto major diligentia et celerita
bus et singulis quae a Seren. Celsit.
expectari queant, indubitanter pron
omnibus desideratis, omnimodam s
turam esse, cum summo desiderio
de omnibus desideratissima rescrib
nissimam Celsitudinem Vestram de
perfectissime assecurare possum, e
tam felici statu versantur, quod nu
tanta integritate et viribus extiteri
summa diligentia et labor adhibetur,
stri in dies fortiores firmioresque eu
foederatae in animo habentes Able
suos tali instructione munire, ut si
media, quae in Tractatibus pacis p
possint invenire locum, vires et to
iisdem hostes communes ad omnia ea
postulantur, redigi possint. Et quia
stra tam in bello, quam in pacificatio
foederatis jam suum interesse habe
cum motu primo Exercitus sui con
posset deputare suos Legatos Monas

LIBRARIES

Si autem prius cum Coronis Confoederatis hac de re communicare in animo haberet, et ad Dominum Mareschallum, et meam personam de sua Intentione rescribere dignari vellet, promittimus quod hoc in negotio, sicut in omnibus aliis, Sereniss. Celsitudinem Vestram affectuosissime inseruire, et in universis quibus ipsa nobis benevole imperare voluerit, pro virili nostra omnia conaturos esse. De statu et intentione Domini Mareschalli, quidque de motu suo cum Exercitu et auxilio ferendo Sereniss. Celsitudini Vestrae sancte in animo habeat, a presenti antiquo Capitaneo Suecico ad sufficientiam intelligere poterit, quae causa est quod Sereniss. Celsitudinem Vestram scriptis meis non diutius intertenere debeam, semper permanens

Serenissimae Celsitudinis Vestrae

In quartirio Generali A Hadersleben 14. die Aprilis 644.

Humillimus ac obedientissimus Servus
D' Anangour.

Kivül: Copia Literarum Ad Sereniss. et Celssimum Transylvaniae Principem a Domino d' Anangour.

(*Egykoru. a francsia irodában készült hivatalos másolata a vörisvári levéltárban.*)

LXXV.

Monsieur.

1644. apr. 14.

Litteras praesentes ad Serenissimum et Celsissimum Transylvaniae Principem velit Dominatio vestra Gener. transferre et amice explicare ultimae ipsius, sicuti vestrae sub mense Januarij merito requirerent ampliorem responsionem, sed et subitus discessus officialis istius me imparatum inuenit, et absentia secretarii mei cum cifferis ampliora scribere impedit. Prima data occasione defectus iste reparandus est, et quod jam medietate quasi scripsi postea amplitudine supplebitur. In-

terea Generosam Dominationem Vestram assecuratam
quod ex mea parte nihil praetermissum sit, ia omnibu
ad adimplendum negocium tibi bene notum desiderari
et si meis tenuioribus officiis aliquid potui, famam exo
mox percipies. Heroicae resolutionis Suae Serenitatis de
merito secundabuntur, et illi etiam qui digniter inseru
suam Ser. Cels. et adhuc fideliter inseruiunt, consideret
Generosa Dominatio Vestra, quod in tanto negocio de
modo auxilio et debita secundatione dubitare absurdum
in quo negocio omnes debent cooperare, sicut et ego pr
viribus meis non deero, et sum

Generosae Dominationis Vestrae

Festinanter sicuti mercatores

Haderslebiae 14. Aprilis 1644.

Paratissimus et Addicti
amicus et serv
D' Auaugour n

Kivül: Copia Literarum a Domino d' Auaugour ad D.
feldium.

Külczim a boritékon: A Son Altesse Monsieur le Prince de
sylvanie.

*(Egykoru. a franczia irodában készült hivatalos másolata a vörös
véltárban.)*

LXXVI.

1644. Wol Edler, Gestrenger, Vest vnd Mannhaffter

apr. Sonders hochgeehrter herr Obr. Nebst Offerto M
27. willigen dienste, Soll Ich demselben nicht verhalten, m
maj. Ich Sein vberschickte 2 Schreiben hab dato den 31. M
7. vnd 25. Aprilis, sambt den Beylagen, zugleich erhalten,
darauss Ihr F. Gnd. glücklichen Progres mit der Armee g
vernommen, hertzlichen wünschende, Selbiger also contin
dass solch angefangenes hohes Werck den gewünschten E

erreichen, vnd vornehmblich zur Ehre Gottes gelangen möge! Dass aber des Hrn. Obr. Kapronzay Conduite vorangeschickte trouppen von den Puchheimbischen etwas Schaden gelitten, ist Selbiges zwar allhier auch einkommen, vnnd viel grösser gemacht worden, alss Sich nun verhält, welchem Wir aber Vnsers Orths, auch ohne dis, nicht glauben gegeben, hoffen auch, solcher Verlust schon anderwerts werde ersetzet werden. Sonsten hat Sichs zwar auch bisanhero, mit Annaherung Vnser Armee, wegen des Dähnischen Krieges etwas verzogen, Ich habe aber von dem H. Feldtmarschall vnterschiedliche Nachricht erhalten, dass Sich Selbige in guttem Wolstande befinde, vnd Vnserer dieser Orthen nicht vergessen werde, indeme Sie auch von den Dähnen in 12000 Mann schönes Volcks vberkommen, vnd Sich solchergestaldt verstärcket, dass Sie, verhoffentlich ehestes mit einer ansehnlichen Macht bey Vns seyn, vnd Ihr F. Gnd. solcher gestalt secundiren werden, dass Sie es in der that vnd mit frucht empfinden sollen, wie auch der hr. Obr. auss beygelegter Copey so mir vnlängst von hrn. Obr. Radiky auss Stetien zugeschickt, vnser Armee Wolstandt vnd Vorrhaben zum theil ersehen kan. Demnach werde Ich auch dieser tagen auss Eulenberg berichtet, dass die Vortrouppen von Vnser Armee allbereit vmb Oppeln an kommen, denen Ihre Excell. mit der Armee folgen, vnd Ihren March durch Böhmen gegen hiesige Orthe vnd Österreich nehmen werden, welches denn auch hiesiger Orthen aufm lande solches Schrecken vervrsachet, dass Sich das Volck sehr in die Veste Städte vnd Schlösser salviret. Vnnd, weiln Sich auch der feindt von Lödnitz wieder zurück naher vngerischen Radisch getzogen, ist zu vermuthen, dass Sie gleichfalss von Vnser Armee Ankunft schon Kundtschafft haben, dahero Ich auch gäntzlichen hoffe, Selbige Sich nunmehr baldt zu uns nahen vnd das angefangene Werck also werden befördern, vnd, durch Gottes hülffe, effectuiren helffen, dass es den gewünschten Zweck erreichen möge. Denn, ob man sich zwar bissanhero dero Ankunft eher versehen, kan doch der Hr. Obr. wol Selbsten vernünftig abnehmen, dass sichs noch nicht hat wollen thun lassen, nunmehr aber haben Sie bessere Mittel, dahero Sie auch den March besser celeriren werden.

nierumb noch etwa
aber noch keine Nott
gewünschten Ankunft,
Verlangen. Da Ihr F. Gn
Pferde (weil es vns allhier
könten vnd dieser Orthen
man sich nicht allein aller
vnd die Ploquada aufheben,
vornemblich vervrsachet we
Ihr Fürstl. Gnd. zu führen g
chen Einfall in hiesiges landt
Fürstl. Gnd. besser luft bek
vieleicht besser zu werck r
kan anitzo sonsten kein Vo
hat General Göz noch etwa
rauf gebracht, welche zu de
commendiret Er, Göz anitzo
ein Ambassadeur in Türckey
zu Praag noch kranck, vnd
Armee zu den Puchheimbisch
bereit daselbsten vmb Radi
auch die 4 Sächsische Regi
Rallenberg vnd junge Schle
Königsmarck Selbiger Orth

den Compass verrücken möge, wie Er Sich auch erst newlich wieder vnterstehen wollen, solchen Orth per Antrepriese an zu fallen, hat Sturmleitern vnd andere Praeparatoria beyhändig gehabt, auch selbige Nacht fast nahe ankommen, ist aber durch gutte Aufsicht vnd Kundtschafft wie auch damaligem grosen Wasser sein Anschlag verhindert worden. Was Ich sonsten ferner Newes vernehmen werde, soll dem Hr. Obr. schon advertiret werden, wie Ich auch gleichfals zu bitten, derselbe es nicht vnterlassen, sondern mit ehesten wieder ein bothen von dar anhero schicken, vnd von Ihr F. Gnd. fernerem Progres part geben wolle; Die vberschickte Schreiben an Ihre Excell. sollen, bey ehester Mögligkeit an behörigen Orth spediret werden. Die jüngst vberschickte habe Ich zwar auch durch vnterschiedliche Posten bestellet, welche aber theils intercipiret, theils aber Ihrer Excell. zugebracht worden seyn, dass Sie nunmehr Vnsern Zustandt wol wissen, vnd sich desto eher zu vns nahen werden. Hiemit denselben Göttlicher Obsicht empfehlende verbleibe des hr. Obr.

Ollmitz den 27. April.
7. May 1644.

dienstwilliger Knechtte
Eugen Paykull m. p.

(*Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.*)

— ---

LXXVII.

Kegyelmednek Orbay Andrástól küldött levelét mi 23. Maji vöttük vala el; bizony dolog azelőtti irására nézve mi azt reméllettük, ugy küldötte kegyelmed hozzánk, kivel mind az kegyelmed indulásáról, s hozzánk való közelitéséről, s mind az summának letételéről bizonyost érthessünk; de sem irásával sem izenetivel ezekről kegyelmed ugy nem tudositván, kivel mi is contentusok lehetnénk. Igazán irjuk, már is az Rebenstok uram igéretinek beteljesitésében késedelmet kez-

1644. maj. 9.

dünk tapasztalni, s tovább is
két koronának s kegyelmednek
sának nem következnének-e sé
gyelmed. Mi im megfeleltünk
csinálván római császárnak, s k
ván derekas erejét; ki miatt mi
eleget érthetett kegyelmed Rebe
ves legyen csak nézése is, kö
mi az kegyelmetek igéretihez vá
hazának mind lelki s testi szab
tu keresni s az romlá
tek ez való bizodalomér
v mi eddig kezénél n
i dtünk vala mi, ne
o a, ki miatt az nekünl
l a azért késendik k
j jának az két koron
k képében fogadott, j
sz li s az világi ember
ha etek kárával is nek
kiről Orbaytól szóval bővebben i

9. Junii 1644. Sárospatak.

Jegyzet. Ezen levél kelete 1644.

(*Eredeti minutája, mely egészen a Rákc*
tárban.

LXXVI

1644. maj. 9. Mentem Illustrissimae Dom
ream Orbai 23. Maii praesenta
praecedentium literarum testimoni
tentiam, ut speraremus eum Illu
plenis documentis instructum exp
viciniori Illustrissimae D. Vestrae

beare, interea et summae pecuniariae depositionem certiorem reddere posset. Sed quandoquidem spes haec nostra neque literis neque nuntio stabilita (promissis voto nostro nostro hactenus minime respondentibus) non parum lubricat, inficias ire non possumus, nos experiri pollicitorum G. D. Rebenstock optatum complementum tempore spe longiori protrahi, quod si duret ulterius, nonne utriusque Coronae et Illustrissimae Dominationis Vestrae legato plenipotentiario gravissimam existimationis jacturam induceret, judicio Illustrissimae Dominationis Vestrae subjicimus. Promissa nostra stant illibata, diversionum satis firmarum obices R. Imp. objiciendo, graviorem belli molem nobis ipsis accelerando, qui bellorum aestus Patriae illati, quam anxias animi sollicitudines nobis pariant ferre judicium non est arduum, nos promissorum Illustrissimae Dominationis Vestrae fulcris nixi, patriam etiam nostram in pristinam libertatis felicitatem hoc bello reasserere, et ab extremae ruinae impendentibus periculis vindicare augurabamur, maturo Illustrissimae Dominationis Vestrae freti praesidio, at jam eandem in sedem belli convertimus, minacibus hostis infensissimi faucibus exposuimus, ac verendum, ne residua etiam collapsae libertatis monumenta evertantur funditus. Ea certe fiducia, quovis etiam sinistro hujus negotii genio reclamante, nos fovebat quod nullis adversitatum obstaculis Coronae duae, quibus spes nostra de promissis consequendis fieeteretur, cederent. Itaque si Illustrissima Dominatio Vestra utriusque Coronae, quarum vicem Illustrissima Dominatio Vestra gessit; Confoederationis articulos maturo successu stabilire ulterius differat, nos suppremum rerum Arbitrum, Angelos ejus, et totum Orbem Christianum testamur, nos omnis culpae labe futuros immunes, si ad meliora pacificationis media descendere cogemur, de quibus mentem nostram per Andream Orbay denudavimus clarius. Interea Illustrissimam Dominationem Vestram Divinae Protectioni commendamus. Datum ex Arce nostra Sáros Patak, die 9. Mai Anno 1644.

Hiteles [illegible] Zsigmond [illegible]

LXXIX.

1644. maj. 14. Quod ad datam ordinantiam domini Alexandri Er Armadae Sueicae consiliarÿ ratione serenissimi Principis Tr sylvaniae infra scripto mihi ab egregio Joanne Maubach, m imperiales in specie, juste et legitime sint persoluti : hac s grapho mea fateri, et ratione illorum perceptorum 1000 i eundem condecenter absoluere volui. Actum Amstelodami, 14. Maÿ. Anno 1644.

Johannes Rulicius, germa templi ibidem concionato

(*Eredeti. A gr. Erdödy család birtokában levő s Vörösváron őrzött Rák féle okirattárból.*)

LXXX.

1641. maj. 23. Hoch vnd woll gebohrner Herr Gnediglich. Herr Her Ihr Gnaden seynd meine alzeitt befliessene Dienst.

Mit diesser guetten gelegenheidt hob ich Ihr Gnade nicht vntter lassen khinen zu auisiren, wes gestallt mitt v vndt dem Rahkoczy hatt, mitt welchen wier täglich shassire vnndt starck nachfolgen, der Rahkoczy aber wiel nach nic stehen, viel weniger besonnen ein schlacht zu lieffern, So dern hatt sich nach Kascha begeben, 2 meill darvon mit zwe mal hundert Taussendt man, vndt die vnserige Armada st het ein meille weges von dem feinde, vndt begehren allzei mitt ihm zufechten, vndt ein schlacht zu lieffern, er aber suc alle miettel friede zu machen, vndt schik alle Tag abgesant friede trackthiren, Ihr Excellenz Palatin vndt Ihr Exc. Gen ral Getz wolle nicht, ob er schon versprochen alles gut machen was ruinirt vnndt schaden geschehen ist, durch d vnserigen vnndt durch die seinigen vnndt in Parem Gelde

Thonnen goldes vnnd 3 monat Soldt auf die gantze Armada wie die gemeine rede gehet; wir leben guetter hoffnung in etlichen Tagen, guette victori von dem feindt zu erhalten, ob er schon stercker, dan die vnserigen, So seindt sie doch nicht mit waffen versehen vndt der 10 khaumb ein Pistolet hatt. Was ahnbelanget meine Kleider, biette ich Ihr Gnaden sie wollen den Peltz vnndt die Stieffel verkauffen vndt das geldt aufbehalten bies ich wieder nach haus khomen khan; hiermit befehle ich mich in Ihr Gnaden schutz. Actum Senderoff den 23. May Anno 1644.

Ihr Gnaden alzeit

gehorsambe diener
Johannes Mielner m. p.

P. S. Der botte wierdt Ihr Gnaden mit mehren mundlich berichten was weitter geschen ist, den es khommet alle Tage etwas newes führ welchen Ihro Gnaden woll kheinen glauben geben.

Kulczim: Tiettel Dem hoch vnndt wolgebohrren herrn herrn Georg Schaffkotz zu Urbosietz meinen gnädigen herrn vnndt Patron zu händen. Tropaw. P. H

Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.

LXXXI.

Wolgebohrner Freiherr gnediger Herr Herr.

Ihr gnaden seindt meine schuldige dienste ider zeit bereidt, habe nicht vnterlassen künnen mit dieser Gelegenheit meiner schuldigkeit nach mit disem geringen brifel auffzuwarten von hertzen wünschendt das sich ihr gnaden sambt dero hertzlibesten gemahlin vnd Jungen Herren ihn guten wolstandt befinden möchten, ich habe den hogesten Gott noch bisz dato ihn disem vngarlandt vor gute gesundheit zu danken, berichte ihr gnaden dasz wir idtzunder mit der Arme bei Szerencs, der Rakotzy ist gewichen bei Patak das ehr über 1644 maj. 26

dasz wasser gegangen, hatt teglich
dem polnischen Abgesanten sagen
ten wolle über dem pasz zwischen s
darauf wir auffgebrochen, die pag
gelassen und mit der Armee an de
ner des Feindes troppen bei dem p
scharsiret vnd die abgebranten brüc
derer 5 seindt gewesen, wider geba
Armee gangen, wie der Feindt d
ihn groser Confusion fort gangen v
begeben, welche pardoniret. stehe
beiden wassern der Deisz vnd wa
Rakoczi schlosz vorvber fliset; den
Szerencs auff Patak selben Ort zu a
ben wir 3 fanel und 300 Man beko
losz gemacht worden, vnd hatt man
geschickt; ich vermeine dasz die
lange warten wirdt, vnd diese bal
welches Gott geben wollt; den vng
seltzam vor, seindt vnsz teutschen s
sehen mügen; wolte ihr gnaden g
idtzunden nichts mehr gute richte
wien lauten dasz der swedische kri
men wirdt. Ihro Maistet ihn Den
dausent mahn ihn sweden angela
weckgenommen vnd grosen unrul
des landesz ihnnerliche krig der S
schen bodem treiben werde, der A
den 12. May zu Franckstain ihn S
gutem contento von ihr Kays. May
hier vor Wien bericht; Gott gebe d
einen guten und ruigen Friden
gnaden sampt der hertzlibesten G
himit in Gottes schutz vnd verbleil

Ihr gnaden meines gnedigen
herr

Szernz den 26. Maji Anno 1

Külczim : Dem wolgebohrnen Herrn Herrn Sigfridt von Promnitz freiherren auff plesz Sora Eibel vndt Nauwenburch, Erbherren der herschafft Falkenbergk vnd Cuntersdorff, meinen gnädigen Herren

Pless.

(*Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.*

LXXXII.

Epistola Regis. 1644.

Mi Agnate. Ex litteris Vestris 16-a Februarii, quae Venetiis et Constantinopoli missae, mihi vno eodemque die redditae sunt; generosum propositum cognoui Regi romanorum belli inferendi et vna nobiscum operi manus admouendi, tum ut iniurias acceptas vlciscerís, tum ut concurreres ad debilitandam hanc formidabilem Domus Austriacae potentiam, efficiendumque, vt intra legitimos auctoritatis terminos se contineat, desinatque jura et priuilegia status imperii violare, sinat Principes frui immunitatibus suis, reddat vnicuique quod suum est. Sunt hae profecto justae et ligitimae inferendi illatique belli causae, jure equidem confidisti Coronae Sueciae, quae Conatus Vestros pro virili adiuuabit, et omnibus de quibus inter vos conventum est satis faciet. Cum nota mihi sit etiam sinceritas Vestra, rationes Vestras promouebo, vt autem studia mea tibi aperiam statui expedire et ablegare Dominum de Croissy in mea Curia parlamenti Senatorem, qui omnium te securum faciet, expressiusque significabit quam impense Conatus Vestros adiuuare cupio. Polliceor mihi omnia vestro et communis Causae Commodo feliciter casura fore, confidoque excelso Vestro animo vt in eadem voluntate constanter perseueres, sic eris particeps gloriae, quam a tot annis comparare nitimur firmam et stabilem pacem stabiliendi. Cum Domino de Croissy demandauerim vt haec pluribus verbis aperiat, rogo vt omnimodam fidem adhibeas in omnibus quae meo nomine dicet et pollicebitur. Cui plura dicenda relinquens

maj 29.

fidensque Deum precor vt te, Agna
annos conseruet.

Dab. Lutetiae Parisiorum XXIX
Ludovicus m. p.

Külczim : Meo Agnato Principi Transi

(*Egykoru. hivatalos forditás. mely a franczia*
levéltárban.)

LXXXIII.

1644. maj. 29.

Epistola Reginae.

Mi Agnate, Literae Vestrae 26. F
cant mihi propensiorem voluntatem in p
Regis filii Dominique mei, te vero cupe
volentiae testimonia habere, praeterquo
siliaque conveniunt et ad unum scopu
ulterius aperiet Dominus de Croissy,
scribere, Vestraeque respondeo, pollicem
apud me summo est in pretio, quod pr
modum probo, laudo, et quantum erit in
alia exponet Dominus de Croissy, cui v
adhibeas. Deum precor ut te, Agnatum m
conseruet. Dabantur Parisiis XXIX. Ma
Anna

Külczim : Meo Agnato, Principi Transil

(*Egykoru hivatalos forditás. mely a franczia u*
levéltárban.)

LXXXIV.

Nem kételkedvén, ezelőtt egy holnappal tőlünk visszabocsáttatott Orbay András nevő kapitány engedelmes levelemmel felségedhez nem érkezett volna, melyből mint szóval való referálásából s mint töle küldetett leveleinkből én reám bizott ármadáknak állapotját böségesen megérthette felséged. Ő kegyelme elmenetele után Sáros Patakon 20. Februarii költ confirmatio levelét hozták, hogy felséged az austriai ház ellen való hadakozást nemcsak elkezdeni, söt continualni is resolutus, mely vitézi propositumáért felséged a nagy világban dicsértetik és kihirdettetik. Magam részemről felségednek alázatosan és engedelmesen köszönöm, hogy végtére az dolghoz igazán nyult és vékony elmémből eleiben adatatott ratioim helyt találtak. Melyek az egész evangelicusok és az commune bonumra nézendők. Melyet azután is 10. Martii Kassán költ leveléből ez dolognak tovább való progressusát nagy örömmel értettem. Ahhoz képest nem türhetem felségednek mind felső Magyarországban, mind az bányai városok körülj való, az egész világra kiterjedett győzedelminek levelem által ne gratificalják. Kévánván Istentől, ki minden igazságos dolgoknak patronusa, az minemő szerencsésen hadakozását elkezdette felséged, közepi és vége is az szerint legyen. 1644. jun. 27.

Noha felséged levelére régen választ akartam adni, mindazáltal szükségesnek itiltem az franeziai fő követnek Monsieur Thuillerie ide jövetelére, ki az sveciai és dániai korona közt interponalni deputaltatott, várakozzam, hogy szóval is mindeneket értekezhessem töle, mivel addig is azzal biztattanak, hogy derék resolutióval elbocsátják. Melylyel derekasképen beszéllettem, az többi közt arra is bizonyosan reá telelt, mennél hamarébb Franeziai országból Lengyelországban és onnan felségedhez expressus követ küldettetik. Noha tartozásképen kéváutatnék az mi részünkről s. Januarii költ felséged levele és irása szerént töltünk adatott terminusra az 3000 német gyalogot, avval együtt az megengedetett kétszáz ezer tallérnak az felit, a mellett az török császártol való con-

sensusért az 36 ezer tallért felséged Lednicze nevü várába küldettesse, felséged maga bölcs itileti szerént erről jobba gondolkodjék, hogy merő lehetetlenség annyi summa pénzt a népet szerencséltetni és egy armadával Ledniczére küldeni. Magam is az egész armadával örömest megindulnék és annak véghez vitelére régen is megindulni kész voltam, minazonáltal bizonyos akadályimra nézve, kinek nemsokára elé is és végét Isten segitségével vetni akarok, az mi részünkről jöve két flottát, az szerént az hollandiait és az országból jövő nagy flottát várnom kell, ahhoz Isten segitségével közelgvén, mindenikben felségednek voltak és tapasztalható képen segitségemmel assistalni akarok. Az alatt minden tehetségemmel azon voltam, hogy az ellenséget ide alá magunkhoz vehessem, az végre Sweidniczet és egyéb közönséges helyeket (kiknek segitségekre könnyen küldhettünk volna) az ellenségnek engedvén, avval bátorságot és szüvet akarván adni, hogy inkább reám jöjjen és felségednek impeditiojára ne legyen, melynek látatja is vagyon, mert Gallas az egész armadával Magdeburknál eljött és előtte jövő hada Hakelberghez érkezett, hogy ahhoz képest felséged több ellenségtől, azonkivül ki már felséged ellen indittatott, nem tartható. Ha pedig előbb indultam volna, Isten segitségéből jó munitált népem és sok kész hadamnak nagy romlására lett volna, felségednek és az egész confoederatusoknak is nem kevés kárára. Ez alatt Olomuczot és Ujhelyt Morvában felségednek ajánlom, az szerént az vörös fortalitiumot Eulenberget, melyeket felségednek ha kévánsága leszen oda engedem. Holomuczban levő német praesidiuma két regimentből áll, ahhoz adjungalt muskatirosok és válogatott tisztviselőkkel együtt, Ujhelyben escadron lovas és az másik dragon vagyon, Eulenbergben is esquadron gyalog vagyon. Azokat ha felséged maga mellé kévánja, felséged szabadságában hagytam, ha mind az három helyről való praesidiumot maga mellé vészi is, azok helyett felséged hajduival akár tótokkal elegendő képen megrakatja, avagy kedves tetszése szerént plenarie demolinálni igyekezik, hogy hamar üdön ellenség onnan kárt ne tehessen, mivel abban bizonyos vagyok, ilyen régi exerceált nép minden alkalmatossággal az ellenségnek ellene való szándékját óránként

várhatja. Ahhoz képest ha felségednek is tetszeni fog és acceptálja, parancsolatimat benne levöknek commendantusoknak küldettem, kik felséged kévánságára minden haladék nélkül engedelmesek lesznek, minthogy obrister Paykull uramnak arról parancsolat is adatott. Az summa pénznek dolgát az franczíai részéről és mint az magunkéról készen vagyon, ahhoz képest ide küldett felséged magyar szolgájának egynehány napi mulatásának lenni kell, és arról is kételkedetlen választ hoz. A mellett az felséges királytól 6 örög ..... küldett levelet ez alkalmatossággal kezéhez veheti felséged, kezemnél levö doublettet első alkalmatossággal elküldem, melyet Rebenstok uram illendö böesülettel felséged kezéhez assignalni fogja. Az mely clavisokkal az királynak irt felséged, se az cancellarián, se én nálam meg nem magyaráztathatnak, annak clavisát nem találhatni, Strasburg uram is az udvartól távul levén, mely az derék diplomának el nem küldésének mostan ez az oka. Felségedet ez okáért ez levelemmel bizonyossá tehetem, mintha szintén az derék diploma és igaz ratificatio jelen volna, melylyel nem is késni fognak. Generali Major Königsmarkot nagy rész hadával Németországban hagyván, hogy az császár hadának infestatiojára legyen, annak első alkalmatossággal több hadat is akarván küldeni, felséged(nek) ö is könnyebbségére lehessen. Magam pedig már nem késedelmezem, minden tehetségemmel azon leszek, hogy az dániai királynak malas machinationes, kikkel az közenséges jónak ellenkezni igyekezett, ellene állhassak és plenarie véghez vihessem, ugy ha Horn armadájával együtt ide jöhetne, és ha Isten segitségéből ismét arra fordulhatnék, hátunk megé semmi akadályunk nem lehetne. Utolszori irásom szerént Istennek hála jó kezdeti vagyon, midön egész Holsteint és Judlandot még eddig birodalmunk alatt vagyon. Horn uram pedig, túl kevés erös helyeken kivül, az egész Zont occupalta és Isten segitségéből az két flottát az tengeren levén, nem sokáig való késedelmem lehet. Az armadában ez volt eddig fogyatkozásunk: general Stalhans 6 heti betegeskedése után Istenben elnyugodt; Dániában Caldinyanál 2 Maji hirtelen beütközések miatt, az strázsának bátorságában bizván, Plettenberg nevö obrister veszett el. Az mi ellen-

kezőink kétség nélköl mást fognak irni, felséged pedig in-
nyosan elhiheti, hogy ez levelem mellett jegyzése szerint t-
gyon. Ezalatt valamennyire megvontam magamat és a
legjobban feltalálhatom, el nem mulatom. Melyet felségéd
értésére adnom semmiképen nem intermittalhattam; kit I-
ten stb.

Egykorú, Rákóczy irodájában készült fordítás, a csörösvári levéltárban.

LXXXV.

1644. jun. 27. Generose, Nobilissime etc. Domine Colonelle.

Consultum mihi est visum, in singulare commodum communis negotii, et quoque Illustrissimi Transylvaniae Principis, Domini Georgii Rakocÿ, secundum factam Confoederationem cum Regia Majestate, et corona Sueciae, praenominatae Illustrissimae suae celsitudinis praesidia Olomonc, Neustat, et Eulenberg ad manus tradere, ut cum illis procedat secundum beneplacitum; itaque generosae Dominationi vestrae hanc ordinantiam communicare volui, ut quamprimum illustrissima Sua Celsitudo requisiverit, ut generosa Dominatio vestra ex praesidio egrediatur, et quod eadem praesidia, propriis suis praesidiariis militibus, aut prospicere, aut vero omnino demoliri et destruere velit, ut se Generosa Dominatio vestra ad id accommodet, et huic illustrissimae suae Celsitudinis ordinantiae, in commodum communis negotii, obedientem se sistat. Siquidem generosae Dominationis Vestrae plenaria potestas, in omnem exercitum praenominatorum praesidiorum committitur, ut illis, penes illustrissimum Celsissimum Principem, sive in campo, sive alibi, ubi necesse erit, ad Regiae Majestatis Sueciae, ac omnium Confoederatorum servitia commendet, eorum utilitatem et commodum querat, et in omnibus illustrissimae suae Celsitudinis commando se accommodet. Similiter omnibus illis, qui ex praenominatis praesidiis domino colonello, sub-

postestatem ipsius traduntur, hisce serio injungitur, ut generosi Domini Colonelli commando, ad servitia Suae Majestatis, ac Confoederatorum, debita obedientia in omnibus pareant, debitumque respectum exhibeant, in aliis etiam cum illo, et ille reciproce cum ipsis optime conveniant, et in concordia vivere studeant. Et si illustrissimo Principi videbitur consultum, illa praesidia, vel unum ex illis demolire, maximam generosa Dominatio vestra habeat curam, ut tali modo hoc perficiatur, ne postea ullus hostis ulterius ibidem remanere possit. Hisce generosam Dominationem vestram divinae protectioni commendo. Datum in capitali quartirio Cristianpreus, die 27. Junii Anno 1644.

Generosae Dominationis vestrae

servire paratus
L. T.
(Leonardus Torstenson.)

P. S. Quia propter non securitatem viae, facile accidere potest, quod ordinantia in hostis manus proveniant, itaque Dominus Colonellus bene sibi praecaveat, ab omnis generis insidiis, et practicis artibus hostium, ne vel illi, vel fidei ipsius commissis locis et militibus aliquid damni oriatur.

Hátlyyzet : Anno 1644. 27. Juny. in Cristianpreus ad dominum colonellum Georgium Peukul. commendatorem Olomonciensem.

(Egykorú hivatalos másolat a gróf Erdődy családi birtokában levő sárvári Rákóczy-féle oklevéltárból.

LXXXVI.

1644 jun. 27. Nobilis, strenue etc. Domine Vice Colonelle.

Ex certis causis, et propter initum foedus, cum illustrissimo Transylvaniae Principe, domino Georgio Rakoci, ea praesidia Olomuncium, Neustat et Eulenburg, eo modo re quod potestatem habeat, populos nostros inde eximendi, propriis militibus prospiciendi, vel etiam loca ista, si suae C situdini consultum videbitur, omino demoliendi, ac alteri ullus hostis imposterum ibi remanere possit. Hoc enim eti eam ob causam. Dominationi vestrae revelare volui, ut Do natio vestra parata esse possit, praenominatae suae Cels dini, ad mandatum suae Celsitudinis parere, atque ordinan obedire, similiter Suae Celsitudini, sicuti Regiae Majest Sueciae inprimis, universorumque Confoederatorum salu observare, ubicunque ipsis fuerit demandatum, sive in cam sive alibi. Domino colonello Paykul supremum comman seu directorium in universos milites, trium illorum praesi rum commisi, itaque dominationem vestram, una cum suis monitus esse volo, ut ipsi debitum respectum et obedienti tribuant, et taliter inter se conveniant, qualiter salus omni interessentium in genere postulat, quod etiam firmiter confi ac Dominationem vestram divinae protectioni committo. Dat in capitali quartirio Cristianpreus, die 27. Junÿ Anno 1644.

Dominationis Vestrae

benevolus
L. T.
Leonardus Torstenson.)

P. S. Quia propter non securitatem viae, facile accide potest, quod ordinantiae ab hostibus intercipiantur, itaque D minatio Vestra sibi praecaveat ab omnis generis insidiis, practicis hostium, ne vel illi, vel fidei illius commissis loc et militibus aliquid damni inde oriatur.

Hátjegyzet: Anno 1644. die 27. Junii in Cristianpreus ad dominum vice colonellum. Nicolaum Danerat. commendatorem in Neustat.

(*Egykorú másolat, a gróf Erdődy család birtokában levő Rákóczy-féle okleveltárból.*)

LXXXVII.

Nobilissime strenue etc. domine Major. 1644.

Certis ex causis, et propter initum foedus, cum illustrissimo Transylvaniae Principe, domino Georgio Rakoci, eidem cessi praesidia Olmuncium, Neustat et Eulenberg in Moravia. Cum itaque Illustrissimae Suae Celsitudini omnino sit concessum milites illorum praesidiorum, vel in campum ducere, vel alibi, ubi voluerit, illis uti, praesidia vero ista, propriis militibus prospicere, vel si Suae Celsitudini magis consultum visum fuerit, eadem praesidia omnino demoliri, itaque Dominus Major, una cum caeteris se se accommodare studebit ac praenominatae Suae Celsitudinis ordinantia obedienter applicabit. Commando seu directorium supremum Domino colonello Paikul commisi, huic Dominus Major, cum sibi subjectis officialibus, ac equitibus, debitum tribuat respectum, ipsique sit obediens, ac in omnibus Regiae Majestatis Sueciae, ac singulorum Confoederatorum servitia diligenter observet, quod etiam firmiter confido. quod nullus in ipso reperietur defectus. Deo committens. Datum in capitali quartirio Cristianpreus, die 27. Junÿ Anno 1644. jun. 27.

Dominationi Vestrae benevolus

L. T.

(Leonardus Torstenson.)

P. S. Quia propter non securitatem viae. facile accidere potest, quod ordinantiae ab hoste intercipiantur, itaque Dominus Major bene sibi praecaveat ab omnis generis insidiis, et

practicis hostium, ne vel illi vel suis aliquod d feratur.

Hátjegyzet : Anno 1644. die 27. Junii in Cristianpr num Majorem in Olmunc nomine Innis.

Egykorú másolat a gróf Erdödy család birtokában levő vörö féle okiratt árból.)

LXXXVIII.

1644. aug. 1. Excellentissime et Clementissime Domine.

Ugy reménylem, hogy nagyságod ezen háro levelimből, kiket vice kapitány uramtúl küldtem, állapatot elégségesen értett. Hogy peniglen mi nag az vice kapitánynak Harderslebentől való eljövésé semmit is nem értettünk, nem kicsiny alkalmatl szerzett erről az részről, elannyira, hogy az itt val gyobb része kétségben esett, és nagyságodnak az a együtt való eljövetele felöl kételkednek, minek békesség tractálása felöl is nem lassu beszéd va ugyan valóságosan is az fejedelem birodalma alatt l soknak itt Kassán gyülések vagyon, melyben az való frigy és békesség felöl fognak beszélleni, és már ugyan valóban is hozzá fogtanak. Én az feje titkon ez dolog felöl egynehányszor beszélgettem, a derationak articulusit szemében eleiben tettem, és eff való káros tractáktól intettem szorgalmatosan, és hogy nagyságod sem ő nagyságát, sem penig Sile Morvában való praesidiumit el nem hagyhatja, nem elhagyni semmi uton, hanem inkább sokáig való ké zéséért annál erősben megsegiti és igiretinek eleg Melyre ő nagysága ugy resolválá magát, hogy maga

az confoederationak legkisebbik punctomát is tökéletesen és állhatatoson meg akarja tartani, mindazonáltal olyan külömbséggel, hogy ha az confoederatus uraktól is megtartatik az mit igirtek. Mely eddig nemcsak meg nem lött, hanem az megemlitett 4. Aprilistöl fogva csak egy levelet is nem obtinealt nagyságodtól, melyben jöveteli felöl tudositotta volna nagyságod, és az mi az fejedelmet igen megbántotta, ez hogy két uttal küldött az királynénak és az franciai királynak levelet hat holnapoktól fogván, de egyiktöl is nem vött semmi választ, és noha Bisterfeld uramnak irtak Velenczéből, hogy az fejedelem számára az confoederalt koronák küldtek volna oda 100,000 tallért kész pénzál, mindazonáltal sem az király sem szolgái, sem Velenczében levő residense csak egy szót is ő nagyságának nem irtanak. Melyeket mind contemptus gyanánt veszen az fejedelem, és az gonoszakaróktol annyira exacerbaltatott, hogy végtére az confoederatio ezek az fogyatkozások miá igen megütközik. Mely igen panaszra méltó dolog lenne, ha az evangelicus statusnak és keresztyénségnek ily derekas dolga egy levelecskének fogyatkozása miatt oly nyomorultúl falban romlana. Én hüséges kötelességem szerint ez nehézségeket tehetségem szerint mentettem, és az fejedelmet ezekről annyiban lecsendesitettem, hogy panaszit elfelejtvén, mennyire extendaltatnának ezek az tracták nekem megjelenté, melyek ezekben foglaltatnak. Az lengyel király eddig magát interponalván, armistitiumot kivánt, miglen az valóságos békességnek tractájára és végzésére jutna az dolog. Minekokáért az fejedelem, hogy az királyt meg ne bántaná, és ellene való hadakozásra okot neki ne adna, ezt az statusinak gyülését ad 1. Augusti az uj stillus (*igy*) szerint rendelte, ahon az lengyel internuntius is jelen volt, és az emlitett armistitiumot és az helynek s időnek megnevezését, melyre az császár és az fejedelem fő követi s az lengyel királyé is az békességnek tractájára egyben gyülnének, igen szorgalmaztatta. Az armistitiumot az confoederatio szerint egyáltaljában helyben nem hagyta, az békesség tractálására való időnek és helynek intézéséről még eddig végső resolutio nem lött, de az fejedelem ugy adja nekem értésemre, hogy az tractának idejét és kezdetit ad 1. Octobris elvonszsza, annál inkább annak conclusi-

ojával nem akar sietni. A mellett
hogy az confoederationak articul
békességet concludalni nincs elmé
godnak eljövetele és az feltött segi
ból érthetne valami bizonyost, és a
semminek hanem levelekkel ért
mellett kész volna mind élni, haln
indult (melyet én nem kevésbbé
az fejedelemnek eszében juttattam)
telenségből meg nem változtathat
és rész szerint az maga statusit is
az békességnek reménysége és szi
tarthatna, és hogy az magyarorszá
gaiban interessatusokká tenné, és
valóival való megbékélését neh
mindezek, csak istennél, ki minden
gyon tudva, ebből, bizonyságot
hogy igen igen félő és igazmondó
alatt az had nem szünik. Az fejed
Jeszenő nevü erős helyeket erővel
ről való magyarok peniglen Murán
armadájával, az ki 4000 emberr
megyen, és Kemény János urar
utána megyen és csatákkal fáraszt
cselekszi oly reménység alatt, hog
eljövefele felől, avagy hogy magá
zonyost érthetne. Annak okáért
son és engedelmesen akarom me
próbáljon meg, és semmit el ne mu
met állapotja felől bizonyosan tu
egész confoederationak szerencséj
áll, és nem eléggé sirathatom, h
egy kis levelecskének fogyatkoz
lemben kell forgani. Holnap az fejé
azt az 100,000 tallért Konstantin
hogy mind az több pénzt is kivá
ban az francziai residenshez vin
Auaugour urammal beszéllett, ne

STANFORD LIBRARIES

ken kül sokat szólhatnék az itt való állapot felöl, melyet fundamentomból tudok, de az irásra nem bizhatom. Minekokáért mégis alázatosan kérem nagyságodat, küldjön mást ide helyemben, ki uj tekintetet hozzon magával, avagy csak ugyan egyáltaljában hijjon el engemet, mivel itt kevés tekintet vagyon én reám és nem sok hitelem vagyon immár, mivel reménységemhez képest sok dolgokban mást mondottam, hogysem meglehetett, és ez okért ez helyben sem nagyságodnak sem magamnak tovább hasznos nem vagyok. Ezek mellett stb. Datum Cassoviae 1/11 Augusti, Ao 1644.

Egykoru forditás a vörösvári gr. Erdödi levéltárból.

LXXXIX.

Serenissime ac celsissime Princeps Domine clementissime. 1644 aug. 1.

Dominus Des Hameaux, legatus regiae Gallicae Majestatis Venetiis, me ad Serenissimam Celsitudinem Vestram transmittens, Suo nomine Serenissimam Celsitudinem Vestram humillime saluere, suorumque Servitiorum humillimorum assecurare me jussit.

Subjectum itineris mei, ob quod missus sum, est ut Serenissimae Celsitudini Vestrae nunciarem, quod vigesima sexta Junii a Regia Majestate Sua litteras una cum centum milibus imperialium Serenissimae Celsitudini Vestrae destinatis acceperit; cum mandato si aliquem a Serenissima Celsitudine Vestra, ad summam hanc levandam, sufficienti plenipotentia instructum inveniat, ipsi tradat: sin Serenissimae Celsitudini Vestrae significet.

Veni itaque ego Serenissimam Celsitudinem Vestram humillime rogans, velit aliquem ad hanc pecuniam suscipiendam plenipotentia sufficienti instructum Serenissima Celsitudo Vestra mecum transmittere, meique Serenissimam Celsitudinem Vestram divinae benedictioni humillime committentis cum gra-

tioso responso conjunctam expeditionem quam cito fie
clementer maturare. Datum 4. Augusti anno 1644. Ca
Serenissimae Celsitudinis vestrae

servus humill
Carolus Budé

(*Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.*)

XC.

1644. sept. 7. Generose ac nobilissime Domine, Domine nobi
tissime.*)

Ambo Generositatis Vestrae servi delegati, u
alterum foeliciter appulerunt, praeter mihi traditas
statum Transylvanicum pluribus ampliusque explicari

Jam vero Serenissimam Celsitudinem Suam s
statu meo informare intermittere non potui, aliquotie
nino feci : quae autem literas transmittendi difficulta
culique causae fuerint, ex literis meis ad Ser. Cels. s
aratis (quarum copiam hisce ut et, quidnam in animo
quoque in cardine res mea versetur), Generositas Vestra
sime percipere poterit.

Cum pecuniis soluendis res ita se habet, prout e
meis ad Ser. Cels. Suam percipiendum est : cambii
Dantiscum quidem secundum antecedentes literas me
debuisset, nisi partim Dantiscum transmittendi perici
securitasque, partim vero literae Dominationis Vestrae
bus quod Serenissimus Transylvaniae Princeps pecu
Constantinopolim transmissas maluisset) in meo me p
desinuisset**) : ego vero omnimodam fiduciam hab
saepe dictam pecuniam ad me accepi, et mecum transfe
solutionem coeepi) me in eo bene gratique rem consti

*) A svéd példányban Domine amice Colonelli locumt

**) A svéd példányban ez áll e szavak után : »nisi me
sum iter Hamburgum versus partim, partim etiam D. Coll. L
perscriptae literae, in quibus pecuniam Venetias dirigendas e
inde abstinuissent.«

Quoniam itaque defacto iter meum duce Deo coeptum omnimode (quantum possibile erit) sursum continuare ac dirigere, serenissimaeque Celsitudini Suae quamprimum ipsemet adesse omnino velim, omni opera ac studio annisi Gen. Vra nequaquam intermittat, quo Serenitatem suam ea in constantia bonoque humore, quo hactenus fuit, conservet, ne aliquo modo per tractatus alienos res communis, laus Deo jam optime constituta corrumpatur, aut vero invertatur, sed potius conjunctis viribus, magis magisque promoveatur, adque optatum aliquando scopum, syncerum nempe honestamque communem pacem, foeliciter perveniatur.

Quod Regia sua Majestas, Regina mea clementissima literis serenissimae Celsitudinis Suae, citius non responderit, causa est, quod (ut jam aliquoties significavi) ciffrae domini Strasburgeri absint, literaeque solvi nequeant; quamobrem justa clavis prius illuc transmittenda est: non tamen intermisit Regia sua Majestas, Serenitat. suam literis invisere, quae, ut omnino spero, per ad me ablegatum aeque me Christiano Prisio 27. Junii remissum, translatae traditaeque fuerunt; duplicatas quoque earundem hacce occasione transmitto, quarum exarandi, tradendique studium Dominatio Vestra sibi optime commentatum habebit. Status noster bellicus, laus Deo, modo in optatissimis versatur terminis, Dominus Campi Mareschallus Horn, in Schonia ad septem millia equitum, decemque millia peditum se extendit; totaque ferme terra illa contributioni subacta, exceptis tribus locis munitis, potitur; alios que optimos progressus habeat.

Generalis vigiliarum praefectus Lars Kagge cum peculiari exercitu Norvegiam versus progreditur; Classis hollandica, jam fortissima resolutione capta, vi fretum Danicum Als Sund sine ullo accepto damno transiit, eumque altera majori flotta se conjunxit; Rexque, ut ex declaratione legatis intermediatoribus data claret, paci se proxime incundae accomodabit. Dominum colonellum Helm Vrangell in Holsatiam remisi cum aliquot regiminibus, ad stationes locaque congregatoria Danica impedienda ac destruenda, servitiaque Regiae Suae Majestatis ibidem loci quam optime expedienda. Dominus Generalis vigiliarum praefectus Königsmarkius hic relinquetur, eo fine

ut actionibus hostis in Misnia, Westphalia, et illis locis invig
let, siquid aliquid utilis coronae Svecicae, ut et confoederat
effici posset ea in re, omnem operam adhibere conetur.

Cum autem propius ad vos accessero, nullatenus int
mittam Serenissimae Celsitudini Suae, ut et generositatis V
strae significare, quantum singulis vicibus cum exercitu m
progressus fuero. In reliquo servus suus omnes circumstanti
ipsi oretenus referre poterit; quod ego intendens, nos una D
salutari tutelae recommendo. Dabam Oldenstadii ad Ultra
(*Rákóczy kezével* vetere Stilo) 7· Septembr. 1644.

Gener. D. Vrae

amantissimus
Leonhardus Torstensohn.

A svéd-forditás hátirata: Ao. 1644. die 7. Sept. in Oldenst
penes Ultz ad Dnum Colonellum Locumtenentem Rebenstok.

*Egykorú hivatalos forditása, mely a Rákóczy irodájában készült, megvan
vörösvári levéltárban. Ugyanott még egy más, a svéd irodában készült for
tás is, mely azzal szavakban nem, de értelemben teljesen megegyezik.*

XCI.

1644. sept. 7. Hochedler undt fester, uns sonders hochgeehrter He
und Freundt.

Bey vorfallender Gelegenheit habe ich nicht vorbey g
hen sollen Meinen hochgeehrten Herrn mit gegenwertig
Grueszbriefflein zu besuchen, vndt mich seines Zustandes z
erkundigen, der gueten Zuversicht lebende, Er werde sich a
noch bey erträglicher Leibes Disposition so mihr dan zuve
nehmen sehr angenehmb sein solle, befinden. Meiner unt
habenden Armée Zustandt habe des Herrn Hertzogen Rak
Fürstl. Durchl. wie auch dem Herrn Obristl. Rebenstock au
führlichen berichtet, dahero ich dann, weillen von beederse
ihme dauon auszer einigen Zweiffel nachricht communic
werden wirdt, unnöthig erachtet, demselben mit eben dergl

chen erzehlung zu belestigen, besondern mich deszfalsz dahin zubeziehen.

Diewcilln nun von allen Ohrten, auch aus des feindes eigenen Landen, undt Städtten, wiewohl mit nicht geringer ihrer bestürtzung, höchlich gerühmet wirdt, wie dapffer vnndt rühmlich des herrn Hertzoges Rakozi Fürstl. Durchl. ihre Waffen führen, unndt durch ihre prudente fürsichtigkeit, des Feindes ganze wieder dieselbe geführte Force, in solchen ruin gebracht, dasz Sie numehro wieder dieselbe nicht mehr bestehen noch weniger in ihren Sieghafften progressen wiederstandt thun können, vnndt dann numehro den guten Success zuverfolgen, die beste vnndt gewünschte gelegenheit ist. Indemo ich mich mit des höchsten Verleihnng auch hinwiederumb ehistens zu nähern, vnndt wasz bishero wegen meines Verzugs verabseumet worden, herbey zubringen verhoffe, Alsz ist gar kein zweiffell zu machen, Ihr Fürstl. Durchl. werden in der rühmblich, vnndt glücklichen angefangenen heroischen Intention continuiren, vnndt dasz ende eines gewünschten auffrichtigen friedens unter der Christenheit durch bestendige getrene Cooperation erlangen zu helffen, ihre begierde noch ferners anwenden. Mein hochgeehrter herr wirdt auch dasz so hochwichtige vnndt dem gemeinen Wesen sehr erspriesz liche werck, in seinem guten valor, dem hohen Vermögen nach auffrecht erhalten, vnndt alles wasz demselben schäd. vnndt hinderlich sein möge eusz ersten kräfften nach, abwehren vnndt verhindern zu helffen bestendig verbleiben; Maszen Ich Ihme solches bestermaszen recommendiren, vnndt in empfehlung Göttlicher hohen Obsicht verbleiben thue.

Meines hochgeehrten Herrns

Datum im Feldtlager zu
Oldenstedtt bey Vltzen
den 7. Septemb. Ao. 1644.

Dienstwilliger
Linnardt Torstenson m. p.

Külczím: A Monsieur
Monsieur Jean Henry Biesterfelt
Ou il sera

Eredetije a cs. k. kamarai levéltárban.

XCII.

1644. Illustris Comes.

sept. 22. Az nagyságod kegyelmes parancsolatját engedelmesen követvén, tegnap setétülni kezdvén, mellém adatott seregekkel megindultam, ez az hely és Halberstad között egy erdőben, melyet Hapelnek, hínak lesben állottam oly szándékkal, hogy az következendő napon ott legyek lesben, és éjelre a megmondott halberstadi hostadban és környül levő falukban szállott öt regimentét az ellenségnek megüssem, mely szándék kétség nélkül szerencsésen szolgált volna, hogyha tegnap reggel napkeletkor négy lovas regimentek zászlók nélkül, ugy mint az Kenigsmarké, Kinszkié, Boldizsáré és Senhert és egynehány az Eisenber regimentébül és egynehány sqvadron dragonok elönkbe nem jöttek volna, kikre reájok menvén elöszlattuk, és mind Halberstadig három mélyföldnyire mezőn úgy üztük, hogy tiznél több közülök az városban nem ment; két obristert fogtunk el, ugy mint Kinszkit és Senhert, két obrister laitenantot, és egy meg is holt, három majort, egynehány lovas kapitányt ritmaistert, sok apróbb tisztviselőkkel együtt, az maradékját egynehányon kivül, kik lovakrúl leugrándoztanak, és az sürü erdőben szaladtanak, öt száznál többet, kiknek laistromát nagyságod még ma kegyelmesen elveszi, levágtuk, és elfogtuk. Az mi seregink sebes üggetést és nyargalva üzték öket, és azután az ellenségnek élés szekereit, melyek az város felé az ágyuk a musketák lövése és egy lovas regiment oltalma alá futottak, megütöttem, és felégettettem nagyobb részint, és ott az Senher regimentébül egy zászlót nyertem, az mienk közül pedig ebben az ütközetben csak egysem veszett. Königsmark maga is velek kin volt, de egy órával annak előtte Torstensontúl vevén levelet, az maga tulajdon companiájával megtért, egyéb képen ők is ezeknek az obirstereknek társok volt volna etc.

Gróf Brui irta Bernburgbúl
Gróf Gallasnak 22. Septembris 1644.

Császár levelében Tiffenbachnak parancsolja hogy ez felül megirt dolgokat publicálja minden helyeken.

(*Hivatalos fordítás, mely Rákóczi Zsigmond irása. a m. kir. kamarai levéltárban.*)

XCIII.

Monsieur. 1644

Le choix que le Roy et la Reyne Regente Sa mere ont 8-11
faict de La personne de M. de Croissy, Conseiller de sa Majesté
en sa cour de Parlament de Paris, pour aller trouuer Vostre
Altesse de leur part et concerter auec Elle les moyens d' execu-
ter le Traitté, qu'elle a faict auec M. Torstenson, luy fera co-
gnoistre la bonne disposition de leurs Majestez pour l'auan-
cement du bien public, et le desir qu'elles, ont de contribuer
au contentement particulier de V. A. Outre ce qu'il a charge
de luy representer de la part de leurs dites Majestez qui ont
vne entiere confiance en luy, Nous l' auons prié de faire offre
a V. A. de nostre seruice dans la negotiation qui nous a esté
commise. L' jntention de leurs Majestez estant d' establir vn
durable repos dans la chrestienté, par la conclusion d' vne
paix generalle, dans la quelle on puisse faire cesser les differ-
ens de tous les Princes chrestiens, Vostre Altesse y tenant le
rang qu'elle tient, nous fera beaucoup de faueur de nous Infor-
mer de ses Intentions, et de quelle sorte elle desire que nous
parlions de ses Interests dans le Traite general. La croyance
que nous auons que led. sr. de Croissy ne rencontrera point de
difficulté en la conclusion des choses, dont il est chargé, puis
qu'elles ne regardent pas moins l' auantage et le contente-
ment de V. A. que celuy de leurs Majestez, nous oblige de l'
asseurer que nous prendrons vn soin tres particulier de tout
ce qu'elle aura agreable de nous recommander, et n'y appor-
terons pas moins d'affection et de diligence, qu'en toutes les

autres choses, qui nous ont esté confie
ayt sujet de croire que nous sommes
Monsieur
De V. A.
a Munster le 16. Sept. 1644. Les

Ugyan ehez van mellekelve a követke

Celsissime Princeps.

In ipsa electione Domini De Croiss
a Rege christianissimo Reginaque parer
Vestram, vt conferat de rationibus exeque
tudinem Vestram et Dominum Torstenso
stra, quanta cura et diligentia publico
strae bono propriaeque satisfactioni stud
tum est ipsi a Rege christianissimo Regi
dam fidem ipsi adhibent Celsitudini Ve
ipsum vt obsequia nostra quod spectat
Celsitudini Vestrae deferret. Cum ea sit n
generalis, in qua omnium principum con
et quietam pacem in toto christiano o
inter praecipuos principes, gratum nobi
suos nos informari. Cum arbitramur Do
ficultatem habiturum esse, in conclusio
missae et quae non minus vestrum qua
polliceri possumus C. V. nos tanta cura
curaturos esse, quam et regis nostri alia o
ut C. V. credat nos esse sincere
Celsitudinis Vestrae

Dab. Monasterii 16. Sept. 1644.

(*Eredetije a vörösvári le*

XCIV.

Generose, nobilissime domine Colonelli locumtenens. 1644.

Die 7. praeteriti mensis Septembris Ego in Closter Oldenstat, penes Ultzen, ambos Dominationis vestrae, ad me expeditos famulos, cum literis ad serenissimum Transylvaniae Principem, similiter ad dominum Bisterfeldium, et quoque ad Dominum Colonelli locumtenentem retro expedivi, atque Armadae meae capitalis, in felicitate consistentem statum, et, quid ulterius agitur, per illos retuli. Non dubito quin ad minus unus illorum hucusque bene ad vos appulerit. Qualiter autem postea, hucusque abeundo, progressus sim, et quid inter ambas Armadas actum sit, hoc poterit Dominus Colonelli locumtenens, ex his additis paribus literarum mearum, ad Serenissimum Principem exaratarum amplifice perspicere. Ego quidem moderno adhuc tempore, in propria persona, cum Armada mea, in paratis sum contra hostem, sed confido, quod, Deo adjuvante, brevi ad ejusmodi resolutionem cogetur, quod intentionem meam assequi, atque ad serenissimum Principem absque dubio, adeo appropinquare possim, ut eidem promissa effectiva assistentia praestari queat, quod, Deo volente, animadvertere poterit, quod suam Serenitatem non linquemus. Dominus Colonelli locumtenens, velit etiam ulterius, secundum solitam exhibitam industriam et sedulitatem, apud serenissimum Principem summopere in id incumbere, quo illustrissimus Princeps, in semel incepta magnanima resolutione, constanter perseveret, non vero per particulares tractatus, ab adversaria parte, seducere se concedat. Et certo serenissimus Princeps omnino securus esse potest, quod in erecto foedere, nullus reperietur ex parte nostra defectus, verum omnia sincere et plenarie, praestabantur. Literas, quas Dominus Colonelli locumtenens, ad me expedire voluerit, occasionem requirat, illas Cracoviam ad Jacobum Kuraichel transmittendi et dirigendi, similiter et ego imposterum meas ad eundem dirigere constitui. Hisce Dominum Colonelli locumtenentem, divi

oct. 1.

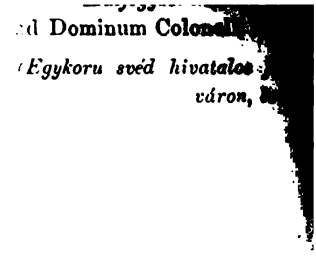

ad Dominum Colon

(*Egykoru svéd hivatalos*

váron,

1644. Serenissime Celsissi

oct. Plus nimium Magn

14. stra in praegrandibus su

quam ut necesse sit, Eam

magis excitare, eo nimiru

Amici ac Confoederati

dum Dominus Campi Mar

nere jam est, et undiqua

admovet, brevi, Deo comi

dicet Gallasius ad Exerc

sione uti hodie allaboret

evenire potest, a nobis

petere, ac quomodo Sueco

millium militibus augebitur, qui ad majora tentanda longe arma sua lateque diffundent.

Et Hassiae Land-Gravia copias suas ad hostes divertendos, uti perscriptum mihi est, educit, cum jam controversia inter Eam ac Ost-Frisiae Comitem sublata sit.

Caeterum quantum ad reliquos Christianissimi Regis Exercitus attinet, hi in Flandria, Hispania ac Italia, non minus quam alibi, tam prospere Deo favente, quam fortiter bellum semper gerunt, ac novae singulis iterum vires addentur, submministratis e Gallia rebus quibuscuque necessariis, ad lacessendos et continuo semper cursu defatigandos hostes, ut ad defensionis angustias redacti pacem serio meditentur, suoque malo edocti, plus a bello sibi periculi quam spei restare. Idque tum maxime a Deo Ter optimo M. fore speramus, dum Confoederatae Coronae in hoc sedulo incumbunt, ut non solum earum impensarum quas ipsemet, sed et quas Amici ac Socii pro belli continuatione faciunt, rationem ac curam semper habeant. Testem hujus Rex Christianissimus vivum quam brevissime Illustrissimae Celsitudini Vestrae exhibebit Ministrum quendam, qui jam ex intimere suo literas ad me dedit. Aliusque in Poloniam a Rege meo praemissus Legatus in mandatis habet, ut illud praecipue apud Poloniae Regem ac Rempublicam curet, efficiatve quod tam publicae rei ac Causae quam privatae Celsitudini Vrae intersit, de quo verissima Serenitati Vestrae perhibere possum, quod informationem ab Aula Nostra huic in Poloniam Ablegato traditam verbotenus perlegi. Cui Celsitudo Vestra ea quae agenda istic voluerit libere mandare potest, si forsan ille adventum suum Varsoviae Illustritati Vestrae non significaverit. Appellamus illum comitem de Flecelles, alias de Bregi. Sed nullus dubito quin debita sua Officia statim ac advenerit, Serenissimae Celsitudini Vestrae offerat, rogando ut praescribere velit, qua ratione ac modo non solum in Polonia sed etiam in Aula Nostra Serenitati Vestrae utilis esse queat. In qua Celsitudo Vestra et mihi, quaecunque velit, injungere potest, tum similiter quae apud Sueciae Coronam negocia habet mihi quoque perficienda imponere. Facile enim pro Celsitudine Vestra ab utraque omnia impetrare possem, cum ambae uno consensu decreverint Serenissimae Celsitudini Vestrae

(quod tamen Deus clementer auertat,) quaesitam separationem, mediantibus ciis, Exercitus Suecicus aut profliga fuisset, an non ipsi Caesareani Cels hac solam, separatamque ad magnas e: sent? Quid vires conjunctae possint colligatae in vnum fasciculum, conjun humana prorumpi non potuissent, se puero facili labore frangerentur. Et Mareschalli Bannirii nobis inseruire tisbonam (Caesareanis pacificationibus dens) exercitus separesset, cum uniue vix non funditus deletus fuit. Ideoque nem Vestram Ego demisse rogatam in ea hucusque demonstrata Constan miter perseuerare haud grauetur, Ex D. Dominis Confoederatis sese separa inducias tam periculosas, perniciosas tione consentiat, jamque aduentanten citu D. Campi Mareschalli cum aliqua dedignetur. Deus Optimus Maximus, et qui Serenissimam Celsitudinem V miraculose juuit, ejusque sanctiis in fuit, auxilioque omnimodo beauit, et diu aderit, usquedum vnanimi conse torum, vniverso Orbi Christiano pax restituta sit, Serenitasque Vestra in constans perseuerauerit, per quam Cons situdo Vestra tam perpetuam lauden omnes Confoederatos et alios quorum beatitudinem, Omnipotentisque fauore tanter conciliabit. Serenissimam Celsit Clementiae ad sempiternam prosperit misseque committens. Dabam Herna bris 1644.

Serenissimae Celsitudinis Vestr

Sem

Jac

Secundo : Propter considerationem D. Dominorum Confoederatorum ; qui etiamsi tam cito, quam desideratum fuit, propter suas grauissimas rationes, in Conjunctione vtrorumque Exercituum. Eorundemque aduentu in effectum deducendo aliquam moram facere coacti fuerint, tamen majorem partem Exercituum viriumque Caesaris, Dominus Torstensonius. Coronae Sueciae Generalis ac Mareschallus non solum ad se traxit, consequenterque ab ipsorum aggressu Celsitudinem Vestram de facto et reipsa liberauit, sed etiam cum extremis viribus, exponendoque se cum Vniuerso statu Regni Sueciae in euidentissimum periculum, Diuina fauente clementia, Hostes suos ad iniquum recessum faciendum coegit. a conjunctione cum Daniae Rege, quam maxime tentabant, impediuit, et jam heroice ardentissimeque prosequitur. Et haec omnia propter sincerum candidissimumque affectum erga serenissimam Celsitudinem Vestram, vt suum aduentum acceleraret, Celsitudinem Vestram magis magisque juuaret, et suis promissis adesset ; jam vero cum aduentus ipsius cum Exercitu tam robore, quam Exercitatione militum praestantissimo in procinctu sit, fama rumorque dicti aduentus in dies augeatur, jam dico, cum Serenissima Celsitudo Vestra animum magis et magis elenare, suosque ad Constantiam magnanimitatemque admonere merito posset, tunc de hibernis Statiuis, de dimissione Exercitus, imo de Induciis tam perniciosis loqui, et consilia contra omnem rationem habere haud intermittit ; quibus induciis Exercitus Domini Mareschalli quasi studio in euidentissimum periculum exponeretur, in eo : quod Caesareani de Exercitibus Celsitudinis Vestrae liberati, omnes suos exercitus sine difficultate conjungere, Exercitumque Suecicum omnibus conjunctis viribus quasi opprimere, aut profligare, aut repellere possent.

Tertio. Propter considerationem Conservationis Serenissimae Celsitudinis Vestrae, sui proprii status, honoris, reputationis, uniuersaeque sui suorumque prosperitatis : quia sicuti salus D. Dominorum Confoederatorum ex Ser. Cels. Vestrae salute dependet, ita et procul dubio salutem Ser. Cels Vestrae, ex salute emolumentoque D. Dominorum Confoederatorum aliquo modo vicissim dependere mihi visum est, in eo : ut si,

perque cognoscat, quod si aliquod hostilitatis simulachrum s paruit, author fuit Cels. Princeps; tamen cum Celsitudin suam a primo suo consilio declirare intellexi, conquievi, et animum meum suspendi, ut et Imperatori, et Ipsi aeque vi per fines ditionum mearum praetercluserim, si illud sit vi nunc lacessere; (Sententiam dicam viri probi) itaque secur degere, et certior fieri debet Celsissimus Princeps si Ottom nos nec provocet, nec aliquid infestum mihi moliatur, me pr gressus suos tranquillo animo conspecturum, quod si nuperrin partes interponere meas, ut hoc in Hungaria componeretu dissidium, obtulerim, nil nisi ab Imperatore, et ab ipsom Principe interpellatus suscipi, nunc quin meo pietatis offici Imperator non uti debebat, responderit, a mediatione secess absque ullo ipsam denuo amplectendi desiderio; haec verb sunt Celsissime Princeps quae Cels. Vestrae referre deber existimavi. Itaque nihil video, quod progressus sistere vestro possit, vel Cels. Vestram ab perculsi cum Domino Mareschall Torstenson foederis conventionibus implendis deterrere. Et u planius rem Cels. Vestrae declarem, ingenue narrabo Sere nissimum Poloniae Regem se Christianissimis Majestatibu vehementer affectum profiteri, et aliquod ineundi foederis ac amicitiae vocum religiose patefacere, ita ut etiam plu commodi quam incommodi ab eo praestolari debeat Celsitud Vestra. Quamobrem Celsissime Princeps, faventibus Gallis Svecis in idem concurrentibus, amicis polonis, quis impetu Vestros absque terrore sustinere valeret, et quia stimulis no indiget fortissimus Princeps, qui pro re sua, et pro bono com muni militat, obsilebo. Caeteroqui antequam sermoni meo finem faciam, dicam me propediem nobilissimum virum expectare a Majestatibus Suis Christianissimis ad Celsitudinem Vestram ablegatum, ipsiusque moras impatienter ferre, quae animum etiam meum non mediocriter sollicitant, cum ad me allatum sit ipsum jam e Monasterio discessisse; vereor equidem, n ob tam ardui itineris labores aliqua detineatur aegritudine Jam a Serenissimo Rege Poloniae salvos in ejus gratiam con ductus obtinui, spero tamen ipsum brevi adventurum, et ad Cel situdinem Vestram profecturum, cum Majestatum Suarum erg ipsam affectus, et fides, longiores non patiantur moras, e

enim huic nobili munus impositum est, ut Cels. Vestrae secundum initi foederis conventiones satis faciat, ac ipsi synceram Majestatum Suarum erga ipsam benevolentiam significet. Interim his Celsitudinem Vestram divini Numinis protectioni, meque suo Celsissimo favori obsequiosissime commendo.

Varsaviae die 25. Octobris (*év nélkül.*)

Celsitudinis Vestrae

humilimus et obsequentissimus

Vice Comes de Bregy.

Kivül Rákóczy György kezével: Ezt Krakkóban . . . től küldték meg, 26. die Jan. 1645. juta kezünkbe.

(*Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.*)

XCVIII.

Nos Christina, Dei gratia Svecorum, Gothorum, Wandalorumque designata Regina, et Princeps haereditaria, Magna Princeps Finlandiae, Dux Esthoniae et Careliae Ingriaeque Domina etc. Celsissimo Principi Amico ac Foederato nostro charissimo, Domino Georgio Rakoczy Principi Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti — Salutem et prosperos rerum successus. 1644. oct. 26.

Celsissime Princeps, amice et Foederate charissime. Si ea esset locorum inter nos et Dilectionem Vestram propinqvitas, ut communicatio Consiliorum toties inter nos iniri posset, qvoties aut temporis ratio aut interesse mutuum requirit, (requirit autem saepissime) arma utrinque nostra et rationes consiliorum adversus communem hostem firmandi nullum utique tempus praeterire pateremur, qvo et literario officio et reali animorum ad eum scopum obtinendum combinatione cominus defungeremur. Nunc cum tanto locorum intervallo abinvicem distemus, eo utrinque enitendum et allaborandum est, quo fortius agantur res, et validae hostis vires magnis viribus distrahantur. Dilectionem Vestram minime latere potest, Gal-

lassium contractis in unum Caesareanorum copiis, et Exercitu viginti circiter millium praeterito vere et aestate in Holsatiam ac versus Campi Maraeschallum nostrum non minus Germanico qvam Danico bello intentum movisse. Cui quidem Gallassio ante obviam ivisset exercitus noster, qvam in Holsatiam perveniret, nisi constitutum Campi Mareschallo nostro fuisset, ex ipsa Austria, Moravia ac Bohemia in Cimbriam usque, universas illas vires allicere ac pertrahere, et eo pertractas denique dissipare. Ex qvo vero haud tutum sibi esse rebatur hostis illis se faucibus includi, qvin potius tentata via, qva mense Julio Holsatiam ingressus, circa initium ferme seqventis Augusti elabendi, de reditu in Germaniam atque Ditiones Caesaris haereditarias, traiecto Albi mature cogitare cepit, inseqvente eum Campi ductore nostro cum Universo Exercitu, et obligante eum ad sistendum circa Salam flumen gressum, nec non positis ab adverso Castris omnibus id viribus prohibente; ne Caesareanus miles et Exercitus pedem in dictas Ditiones retrahat, et arma Dilectionis Vestrae in Superiori Hungaria obcupata, propriisque Caesaris Provinciis incumbentia infestet. Qvodsi praeter expectationem rimam elabendi invenerit hostis, Dilectio Vestra existimabit Campi Mareschallum nostrum moturum pariter in Moraviam et insecuturum hostem, donec occasio data fuerit iungendorum cum Dilectione Vestra et consiliorum, et armorum; nobis negotium facessentibus Daniae Regi, opposito illi ab hac parte iusto Exercitu ac Classe, et ab altera parte agentibus in Holsatia ac Juthia aliquot millibus nostrorum militum. Quod Dilectionis Vestrae armis Divina benedictio hactenus faverit et felicissimos illi progressus adversus hostem largita fuerit, magna nos laetitia adficit, qvae super reportatis de Götzio victoriis, et redactis a Dilectione Vestra in potestatem Suam variis iisque Caesari subiectis Urbibus ac Provinciis, ex animo Dilectioni Vestrae gratulamur, Deum rogantes ut armis ac tam fortibus Dilectionis Vestrae Consiliis porro benedicat! in nobis nihil desiderabitur ad infringendos hostis vires, de firmanda adversus Eum arma Dilectitionis Vestrae; In qvam rem praefatus Dominus Torstensohnius cum Dilectione Vestra non minus freqventer Consilia conferet ac communicabit, quam strenue cum Eadem cooperabitur, praestandis insuper ex con-

dicto subsidiis, ut quae nobis utrinque, nec non Confoederato nostro Christianissimo Regi intercedit firma ac fidens Foederatae amicitiae unio, maiores in dies vires atque incrementa sumat, et ad posteros demum transmittatur. Atque hisce Dilectionem Vestram Divinae Tutelae peramice commendamus. Dabantur in Regia Nostra Stockholmensi, die 26. Octobis Anno 1644.

Sacrae Regiae Majestatis Regnique Sueciae respective Tutores et Administratores

Petrus Brahe Comes in Wissingsborg R. S. Drotzetus m. p.	Carolus Gylldenhielm R. S. Ammiralius m. p.
Jacobus de la Guardie	
Axelius Oxenstierna R. S. Cancellarius m. p.	Gabriel Oxenstierna in Naerebÿ et Lindholm R. S. Thesaurarius.

Külczim: Celsissimo Principi, Amico ac Foederato nostro charissimo Domino Georgio Rakoczy Principi Transylvaniae. Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti.

(*Erdelije a városvári levéltárban.*)

XCIX.

Relation von den starken seetreffen, welches zwischen beiden königlichen als schwädischen flotten, den 13, 23. October zwischen Lalandt Pommern vorgegangen, worinnen die dänische merentheils ruiniret u. gefangen worden. 1644. oct. 16.

Extract Schreüben aus den Kühl, von 16, 26. Octobr. Ao. 1644.

Am 13, 23. dieses zwischen Lalandt u. Pommern, seindt beyde königliche flotten, mit grossen ernst u. eiver beiderseitz, auf einander loss gedruckt u. ob gleich die Dänen, in der Zeit nach ihrer vergeblich imaginör sich ein gebüldet, dass ihre schiffe, wegen ihre grösse nicht wohll zue ge-

winnen, hat sich dennoch in diesem treffen, dass wiede spiel mechtig hervorgethan, dan nach dem die königlich Schwe. die Dänis. flotte, den 13. ohngefehr vmb 10 Vhr vo mittag, vnter ober direction, des H. General Maior Wrange Excel. ritterlich angegriffen; ist darauf die dan. flotte vm 3 Vhr nach Mittags totaliter ruiniret, dass von 17 Schiffe die 3 allergeringste, mit grosser mühe davon kommen, 10 de grösesten seindt gefangen alhier aufgebracht, welche ich selb sten, vmb mehrer gewissheit u. curiositet halben, besehen, sindt im brandt geschossen, u. 2 bey Lalandt am strandt gei get. An Schwä. seiten ist kein vornehmer offi. geblieben ode beschädiget, auch kein einzig Schiff gebliben. Von gemeine Soldaten u. bossleuten etwan 150 Man, so geblieben als be schedigt, welches aber gegen diese herlich erhaltene victori gantz nicht zue vergleichen.

Specification von den 10 eroberten, u. alhier aufgebrach ten dan. Schiffen dieselbige genennet u. wie viel ein iedes ge führet, u. an ietzo aufgehabt. Als patientia worauf der dä Admiral gewesen hat auf 49 Stuck geschitz.

Oldenburg führet	36 St. geschitz
Drey Löwen führet	36 St. ges.
Starmann führet	28 St. ges.
Fides führet	28 St. ges.
Neptung führet	28 St. ges.
Nesselblat führet	24 St. ges.
Zwey Löwen führet	22 St. ges.
Seepferdt führet	16 St. ges.
Chrausich führet	16 St. ges.
Summa :	281 St. ges.

Diese beyde dänische Schiffe, seindt anfänglich in brand kommen, u. zuletzt aufgeflogen.

Als der Lindtwurm hat geführet	38 St. Ges.
Der Pelicon hat geführet	26 St. ges.

Diese beyde dänische sindt gestrandet u. nachgehend in stückern gegangen. Als

Dalmerhorst hat auch gehabt	26 St. ges.
Lam hat geführet	18 St. ges.

Diese drey dänische Schiffe, seindt kummerlich mit der flucht davon kommen. Als

Mehrkatz führet 14 St. ges.
Hexenthal führet 8 St. ges.
Galliot führet 6 St. ges.

Der dänische General von der flotta, so auf dem Schiff Patientia gewesen, ist todt,

Admiral Grabaw so den Lindtwurm welcher verbrandt, ist gefangen.

Vice Admiral Fassmundt auch Oldenburg ist gefangen.

Vice Admiral Corpitz Vlefeldt so auf den 3 Löwen gewesen gefangen aber tödtlich verwundet eine zimbliche anzahl Capitens, Leüttenants, u. vnter officirer, auch vber 100 gemeine, seindt alle alhier gefanglich aufgebracht, eine gutte anzahl ist ertrunken, todt u. geqvetscht, welches ich dem H. zubeständiger gewisester nachrichtung vermelden wollen.

Jegyzet: Ezen levélnek egykori hivatalos magyar fordítása is megvan a vörösvári levéltárban.

C.

Generose, nobilissime domine Colonelli locumtenens. 1644.

Quidnam ad Serenissimum Principem Rakocium scripserim, ex intrapositis amplifice intelligere poterit Dominus Colenelli locumtenens, et modo, secundum postulantem necessitatem, sicuti hucusque ab ipso laudabiliter factum est, etiam imposterum, ad promovendum Regiae Majestatis, et commune bonum, sedulam adhibere operam velit, atque Serenissimum Principem in constantia reservare, maxime sit sollicitus. De coeteris me refero, ad suum die 19/29. Augusti expeditum nuncium, qui cum suis per illum ad me datis literis, feliciter appulit. Hisce Dominationem Vestram divinae custodiae com- nov. 5.

mitto. Datum in .castris penes Ber
Anno 1644.

Domini Colonelli locumtenenti

(I

Hátjegyzet: Anno 1644. die 5. Nov
burg, ad Dominum colonelli locumtenense

(Egykoru, a sved irodába készült fordítása a
levö vörösvári Rákoczy-féle

CI.

1644. nov. Reverende admodum, ac clari amice colendissime.

Cum reuerendae Claritatis Ves castris ad me exaratas suavissimas me summe desideratam valetudinen declarantes, ambabus manibus amp tam praeclari viri, statum fortunam derium ex illis intellexissem, maxim ribusque de eo foelicissima ac faustis audire, sed ipsemet oculis videre maj tissimo insuper de foelicibus in com rendae Claritatis Vestrae humaniss animo suscipiens, me in illo inexha antlasse et quotidie adhuc exantlare, fi acquisito vere dicere posse: Tantae mo gentem. Attamen omnibus aliis longe verendae Claritatis Vestrae de me h clesiae vero salutem respiciente major eam latere minime volui. Etiam atqu illo quo hactenus usa erga me est affe rum Reverentia Vestra nullatenus int

ciorum meorum oblatione promptissime respondere pro virili annitar. Ad haec quod rev. Claritas Vestra, literas amantissimae conjugis meae mihi gratissimas recteque traditas, transmittere dignata sit, gratissimum mihi, ac imposterum mutua amicitia demerendum officium fecit, eandem amicissime rogans: ut erga ipsam ad brevissime speratum reditum meum usque, parentis officium agere, inque Sua advesitate solatio esse haud dedignetur, indubitanter sperans: Illustrissimam Domini Campi Mareschalli magnificentiam post tantam mei obliuionem aliquando affectuosissimum sibi inseruiendi meum studium, fidelitatemque ad memoriam clementer renocaturam, meque ex tantae adversitatis exilio meo, ad exercitum, suamque Personam (Patriam mihi charissimam) e barbaricis istis regionibus, ut non dicam gentibus, auocaturam esse: praesertim cum graue tantaeque molis negotium Transyluanicum hoc, Diuina fauente clementia adeo in firmum statum redactum sit, ut quilibet naturalis saniique judicii jam in eadem integritate seruare id facile valeat; in cujus finem erga Domini Mareschalli magnificentiam proponere volui Dominum Werthmuller, commendareque adeo ut si Sua Illustrissima Magnificentia, ut ex Sua parte in serenissimi Transyluaniae Principis aula continuus residens vel agens adesse necessarium arbitretur, jam dictus Dominus Werthmuller, de cujus integritate, capacitate, eruditioneque nullus incertus esse potest, omnium aptissimus ad hoc officium mihi videatur: Reverendam Claritatem Vestram peramanter admonitam volens, ut hoc negocium liberationemque meam amice proque virili sibi commendatam habere grauari ne libeat. Cui pro tanto beneficio benevolentiaque non solum perpetuus obstrictus remaneo, verum ut et tantae considerationis officium omnimodis seruiciis debite aequiparare valeam, coelumque terramque mouere conabor. — Nouis, quibus modo, ob ambiguum itineris nostri adhuc euentum, cujus tamen optatum factum sanctissimum strenue promouendi heroicus animus serenissimi Transyluaniae Principis nobis prorsus promittit, reverendam Claritatem Vestram imbuere possim, destituor: siquidem etenim illa oretenus, hinc liberatus (quod unicum post salutem meam desidero) referre possim, a Deo inuictis eoincam precibus meis. Reverendam Claritatem Vestram cum omnibus me

salutare jubentibus amicis et fautoribus, inter quos Domini Do mini Wrangel, Mortaigne, Wittenberg, Konigsmarkh, Golsteri et Douglas, non ex ultimis esse cupio, pro Sua salute millie saluere jubeo, in tutelam Dei Teroptimi Maximi rei nostra desideratum exitum tandem aliquando largituri Clementissi mam committens, permanensque

Reuerendae claritatis Vestrae

In castris Rakoczianis die Nouembris
1644. ad Rimasombot.

obseruantissimus addictissimusque
Jacob Rebenstocq m. p.

P. S. Nobilissimo magnificentissimoque Domino Alexandr ab Escken, coronae Sueciae in exercitu nostro consiliario, cuju virtutes aeterna laude dignae, (cum ipso notitiam contrahendi ipsique tam excellentis indolis viro, officia mea exilia quidem attamen promptissima digne offerendi consecrandique,) deside rium ardentissimum mihi jam dudum excitauerant, fausta quae que ac prospera verbis meis praecari velit: similiter et nobilissi mum, magnificentissimumque Dominum Dominum D'Auaugour persona quidem incognitum, reputatione vero, bona fama existi mationeque mihi vel maxime cognitum, a me quam humanis sime digneque salutare, meque submissum ipsius seruum affe ctuosissime commendare ne gravetur. Haud secus et nobilis simae Domini Campi Mareschalli conjugi prosperitatem sanita temque omnem ex animo exopto, ut et amantissimam uxorem reuerendae Claritatis Vestrae amice salutam cupio.

(*Eredetije, a gr. Erdődy család birtokában levő Vörösváron őrzött Rákóczy fele okirattárból*)

CII.

Von Ihr. Majestät 1644.

Extract Schreibens von 16. Novembris 1644. ausz Lyntz. nov.

Seider diesen sein vnns von Vnnsern General Leütenandt 16.
Granen Gallas von 2. dieses hier beyliegende Auisen von seiner aigener Handt eingelangt, das Er Ihnen getrawnet den Feindt zu Bernburg auszuhawen, In deme Er noch alzeit glücklichen Succes mit denen ausgeschikten Portheyen gehabt, vnnd gleich dahmall vor ablauffung desz Schreibens der Graff Brey dem Feindt eine zimbliche starke Conuoy geschlagen, vnndt derselben auff drey Tag prouiandt für ihr ganzes Lager wegkh genomben, seithero auch der Obrist Ronff (den Ich an verwichenen S. Simonis et Judae tag expresse von hinnen vmb erlehendigung wie esz mit der Armada beschaffen sey dahin abgefertigt) aus Magdenburg von 5. dies hieher berichtet, das vnnser Officier auff desz Fünfften Augusti zu Anhalt Ldi Schlos, einen für Drey wochen lang Prouiandt für die Armada glüchlich eingebracht haben, alsz das dieselbe den Feindt bis zu Anlangung desz schon unndterwegs begriffenen succurs woll wierdt ausshalten vnndt desselben ankhonfft erwartten können, alsz dann mit der hülff Gottes, wan dasselb nur geschehen, hoffentlich dem Friedt seine dissegni mörkhlich werden inuertirt werden, vndt er ohne Schaden schwerlich davon komben, welches wir etc.

Extract Schreibens an Ihr Mattet, von Herrn Graffen Gallas von seiner eigenen Händen.

Kivul : Palatinus uram ő nagysága közlötte hir ő felsége irásából.

Egykoru másolata a győrvári levéltárban)

CIII.

1644. nov. 18. Illustrissime atque Celsissime
Etsi Celsitudinem Vestram
vembris ex Castris nostris Bernburgi
tiae meae certiorem reddiderim, in
consistat: tamen mihi temporare
consequenter hisce salutarem, con
aguntur. Nempe quod hostis 11. hu
versus Eisleben miserit, ubi quam
arma arripuerint, imo etiam 30 illo
men illis impossibile visum, locum
nimia ejus circumferentia, adeo u
pars spoliis exponeretur, sicut eti
mendarunt et insuper templum pr
modum ubi resolutionem sunt amp
represserunt, ita ut coacti fuerint c
scedere. Hac cum mihi referretur,
Equitatus nostri partem mihi accer
mici castra, quibus Eisleben civitas e
interciperem passum viae, ne redi
transitum meum vidisset, facile co
caederentur, ipsum in summo perio
in ultima ruina, quare his obviam
modo, et non neglecta hac comod
et clam, cum summa militum suorum
Stasburgum et Magdeburgum proc
exiguo numero aegrotorum uti et
unico tormento cum ingenti morta
scitur, non computatis iis quae adh
ergo, cum in nostris Castris inimicum
illico tormentum pro indicio explosu
tionem (rem alicujus momenti esse
latores relinquere et regredi. Cum au
antegressu suo antevertisset, non c

fessos equites ipsum sequi. Plane tum nempe 17.*) hujus, cum in nostra Castra rediissem, et nostrates ex Castris inimici currus et alia quae conducebant adtulissent, praedicti pabulatores Eislebam versus cum praestita comitativa 1500 equitum advenerunt, qui facti sunt, ut vulgo dici solet, Dragones, commendante Vice Capitaneo Doneps, qui semper militi praefuit loco Capitanei, vicissim versus Castra se receperant, inscii quod Armada Versoriam coeperit,**) quos nostri illico secuti omnes, praeter 300 saltem qui se fuga salvarunt, in captivitatem redigerunt, inter quos etiam Vice-Generalis cum Praefecto Vigiliarum aliisque Capitaneis et officiariis habetur.

Dominus Generalis Major Königsmark in hoc abitu hostis prope Egeln fuit, alioquin si cum rescivisset et adventum suum maturasset, pauci illorum elapsi fuissent. Porro auxiliante Deo Inimicus in hoc suo receptu ita est profligatus, ut difficulter hoc damnum cito reparare possit. Postquam vero hostis iter ad Magdeburgum armadam suam collocavit, et in nova Civitate commoratus est, nolui ipsum relinquere, omnibus viribus in id incumbens ut juvante Deo tolale postremum dispendium Illi accelerarem. Itaque tertia ab hinc die ex Castris Bernburgicis abitum paravi, et hesterna huc adveni et me cum Generali Königsmark (qui 3000 Hostes milites, nempe 2000 Equites et mille pedites habet) conjunxi et me cum aliquot Regimentis Wankleben et Vormstadt versus contuli, ut miles hostis itaque ex utraque parte clauderetur, et tam hominibus quam equis victus interciperetur. Et quia ille laborabat in eo, ut Magdeburgi pons ultra Albim strueretur, ideo ego ut huic praevenirem, hic similiter unum fieri curavi, ideo ut si hostis Magdeburgo discederet, illico eum a vestigiis sequerer, et residuam suorum partem, quos Bernburgi retinuit, ruinae darem. Alioquin habuit hostis exiguam etiam Civitatem Neinhallens nominatam, praesidio aliquot 100 militum munitam, quos quoniam in adventu et transitu meo se perditurum aestimavit, voluit eos accersere Magdeburgum, verum illos Capitaneus Eisenberg qui Volmerstadii fuit, ita excepit et tractavit, ut 160 coeperit,

*) A svéd példányban : 12 — a magyar példányban : 17.

**) A másik példányban : »ignorantes Armadam illinc se movisse.«

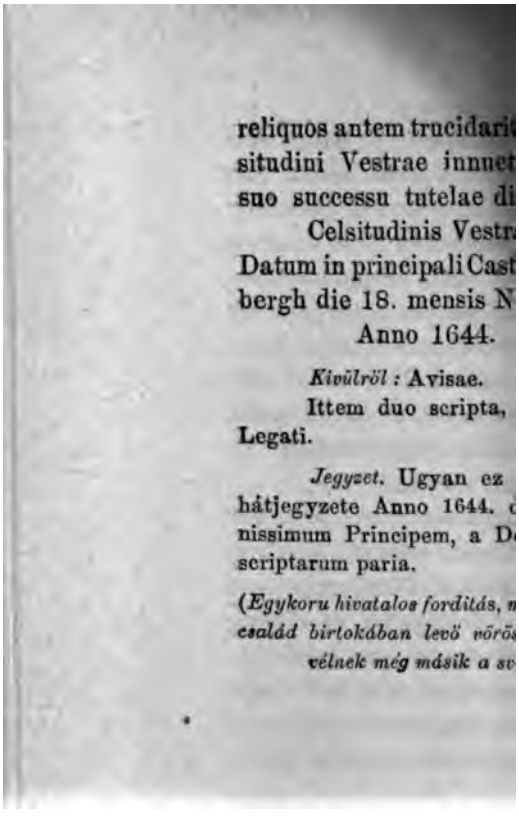

reliquos antem trucidarit
situdini Vestrae innuet
suo successu tutelae di
Celsitudinis Vestr
Datum in principali Cast
bergh die 18. mensis N
Anno 1644.

Kivülröl : Avisae.
Ittem duo scripta,
Legati.

Jegyzet. Ugyan ez
hátjegyzete Anno 1644. d
nissimum Principem, a D
scriptarum paria.

(*Egykoru hivatalos forditás, n*
család birtokában levö vörö
vélnek még másik a sv

1644. nov. 18.

Generose ac nobi
cumtenens,

Venisse ad me l
jamque in Transylvani
intelligat ex meis 5. No

Quoniam jam leg
literis ad Suam Serenit
comitatus, volui etiam
ita commendare, ut ips
rum statu ac condition
simum Principem et Dc
suborientur, omnem dil
cumtenens, ut eas ami
aliquod praejudicium ill
communibus consiliis,

metur. Quicquid praeterea faciet ad Suae Serenitatis bonam affectionem ac continuationem conservandam, quodque Suae Majestati Regiae ac communi causae utile ac necessarium fuerit, id omne Domini Colonelli locumtenentis circumsepectioni ac sollicitudini committo, sicut et in caeteris me ad praecedentes meas admonitiones refero, ipsum hoc ipso divinae protectioni commendans. Datae in castris Schönbeckae 18. Novembris 1644.

Domini Colonelli locumtenentis

amicus

Linnardt Torstensohn m. p.

Hátjegyzet: Anno 1644. die 18. Novemb. in castris Schönbeck ad Dominum Colonelli locumtenentem Rebenstok.

Harum literarum paria sunt in nro K.

(*Egykoru másolat, Bisterfeld kezeirása, a gr. Erdődy család birtokában levő Rákóczy-féle okirattárból. Ugyanott meg van egy másik a svéd irodában készült másolata is.*)

CV.

Serenissime, Celsissime Princeps ac Domine. 1644. nov. 19.

In ultimis meis, die 5. hujus mensis, ad Serenitatem Vestram datis literis, inter alia, Legati Gallici, nomine Domini Croyssi, qui ad me eo tempore appulerat, et ad Serenitatem Vestram tendebat, mentionem feceram: similiter retuleram, tam meum, quam caesareanae armadae statum, aliaque notu digna ac necessaria remonstraveram. Postquam itaque modo nominatus Legatus Gallicus, iter ad Serenitatem Vestram, ea intentione susceperit, quo cum eadem Serenitate Vestra, ratione foederis, certi aliquid concludere, et in omnibus decentem satisfactionem praestare possit: itaque et ego, tempore praesentiae ipsius, oretenus cum illo contuli, et secundum postulantem necessitatem, sermonem cum ipso habui, qui etiam scopum cogitationum mearum Serenitati Vestrae referre non praetermittet. Firmissime confido interim, animumque meum

offensive, sive de[illegible]
nitati Vestrae appro[illegible]
assistere queam, quod
Ac ita Serenitas Vestra
constans permaneat, na
conjicere poterit, majore
los privatos tractatus. At
renitas Vestra, blandis el
cere se concedat. Serenita
a Deo praedita, hoc opus
vertere poterit, nisi Ego
Interim veniam ab eadem
am opinionem tam libere
nuncius, armadae meae, si
dit, ulteriora referre nosce
minum legatum, Serenitati
feroque me, ratione hujus
ciendam relationem. Sere
protectioni commendans, fe
gressum comprecans, meq
Sua affectione principali
quartirio capitali Schonbek

Serenitatis Vestrae

CVI.

Serenissime ac Celsissime Princeps. 1644.

Non potui quin cum Cursore hoc redeunte Celsitudinem nov. Vestram de propenso Coronarum erga Eam affectu paucis certiorem facerem, ac de eo quod in rem ac commodum Ejusdem spectat, Excellentissimum Campi Mareschallum Torstensonium Serenitati Vestrae brevi re etiam ipsa satis facturum, cujus effectum quoque e parte Galliae Nostrae Celsitudini Vestrae praestabit Illustrissimus Dominus de Croissy; sed neuter tam celeri gradu, quam ardenti voto versus Serenitatem Vestram tendere, quapropter eo magis imposterum procul dubio festinabunt, operam pro virili daturi, ut quod hactenus cessatum est, ea qua decet diligentia resarciatur. Gallasius in hisce ditionibus adhuc detinet Alterum, quem uti opinor, jam non poenitebit Hostem tam diu mansisse ad Saalam, hoc enim facto Exercitus Caesarianus ad magnam commeatus penuriam redactus, non tam facile victum sibi quaerere potest ac Suecicus, qui, quasi in meditullio Praesidiorum suorum constitutus, citra periculum victualia hinc inde nobis accersit. Hostes e contra ea commoditate destituti, fame tabescunt. Cujus ille, qui hasce Serenitati Vestrae tradet, vivus erit testis ac praesens omnia melius referre quam hisce literis perscribere poterit. 20.

Celsitudini Vestrae

Dabam in Castris Svecorum praetorianis prope Berneburgum ad Salam 20. die Novembris 1644.

Addictissimus

D. Auaugour m. p.

P. S. Antequam Serenissimae Celsitudinis Vestrae cursor expeditionem a Campi Mareschallo obtinere potuerit, Gallasius interea temporis evasit adque Magdeburgensia usque moenia recessit, duobus militum suorum millibus, centenis aliquot curribus, tormento majori ac catapulta ingenti, mortario simili, tentoriis aliisque supellectilibus castrensibus praedae loco no-

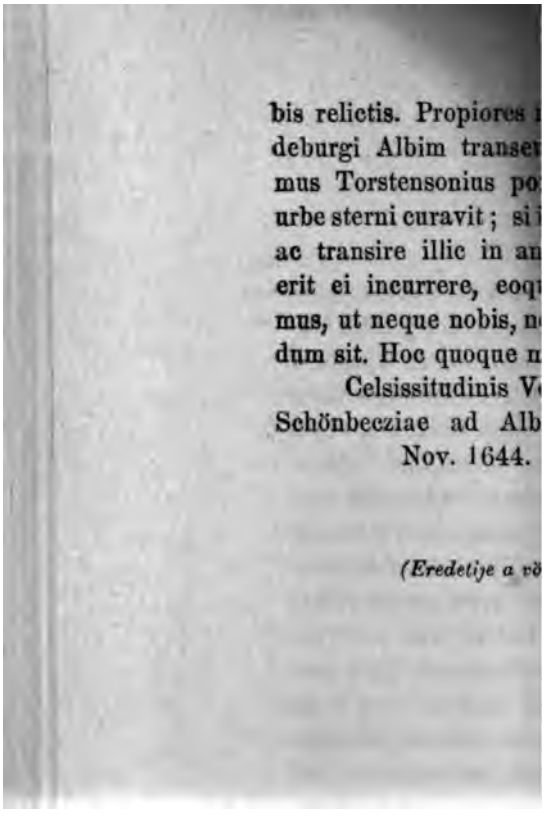

bis relictis. Propiores
deburgi Albim transe
mus Torstensonius po
urbe sterni curavit ; si
ac transire illic in an
erit ei incurrere, eoq
mus, ut neque nobis, n
dum sit. Hoc quoque n
Celsissitudinis V
Schönbecziae ad Alb
Nov. 1644.

(Eredetije a vö

1644. Pouvoir au Sieu
nov. de Transylvanie.
30. Louis par la g
varre. A tous ceux qu
Ayants esté ave
res fait entre les dep
cousin le Prince de
officieusement compri
fication, ce que nous
convenable par des c
ties d'estabiir ceste al
luy pour estre pleine
envers le public et la
mes en guerre contre
et autres ses alliés,
choix du sieur de Cr
de Parlement, que nous

et de nos instructions pour negotier, arreter et conclure un traitté. Mais d'autant que soubs pretexte, qu'il n'auroit pas eu de nous un pouvoir special, scellé de nostre grand sceau, il pourroit naistre quelque doubte ou difficulté dans la seureté de choses, qui seront par luy promises et accordées en nostre nom. Pour ces causes et autres, a ce nous mouvants de l' avis de la Reine Regente nostre tres honorée Dame et Mere, de nostre tres cher et tres amé oncle le Duc d' Orleans, de nostre tres cher et tres amé cousin le Prince de Condé, et de nostre tres cher et tres amé cousin le cardinal Mazarin et de plusieurs autres grands et notables personnages de nostre conseil: Nous avons donnéz et donnons par ces praesentes signées de nostre main plein pouvoir au dit sieur de Croissy de se transporter vers nostre dit cousin le Prince Ragosky de Transylvanie et avec luy arrester, conclurre et signer en nostre nom les articles d'un traitté, en la sorte qu'il sera jugé pour la mieux. Promettons en foy et parole de Roy d'avoir agreable le traitté qui aura esté ainsi conclu et signé par nostre dit cousin et le sieur de Croissy, celuy ratifier dans le temps qui sera convenu, sous l'ipoteque de tous nos biens et estats l' executer, entretenir, garder, et observer inviolablement de nostre part sans contrevenir nÿ souffrir ÿ estre contrevenu en quelque sorte et maniere que ce soit. Car tel est nostre plaisir. En tesmoin de quoy nous avons fait mettre nostre scel a les dites presentes. Donné a Paris le XXX. jour de Novembre l'an de grace mil six cens quarante quatre, et de nostre regne le deuxiesme

Louis.

Egykorn, Bisterfeld [illegible] leirt másolat, a gr. Erdődy család birtokában levő Rákóczy-féle oklevéltárból.

1644. dec. 4. Litterae Illustrissimi ac

Domine,

Urgeo discessum d
num Principem me jam
sit, ut omnem possibile
ad suam Celsitudinem. J
nis suorum Majestatum,
ire ad D. Mareschallum (
te assecurare Suam Ce
sollicitudine, quam habe
bus, quae sperare pote
gloria, quod tam oppor
sum, quin etiam in ant
quem tibi apud Domino
nis tuis consiliis bonam
Domini Principis ascrib
gloriam plurimum auge
re tecum disserere, tibi
monstrare. Videbis per
humiliter supplico, ut a
secundum styli different
cure ad Suam Celsitudi
apud ipsam meam aud
dium ipsius commodun
meae conservandae me l

Kustrino 4. Decem

Domine,

Metus quem habe
appulerit apud S. C. me o
illius quam tibi per ipsu

tineas a S. C. fortem Comitatum, ut possim ad ipsam venire. Nova quae hostes undique habent de meo itinere, et desiderium quo ardeo demonstrandi S. C. signa benevolentiae S. M. erga ipsam, tibique argumenta quanti fiant bona tua servitia, quae causae communi praestitisti et praestas, obligant me ad hanc praecautionem. Nobilis hic praesentium lator dicet tibi locum ubi jam sim, et te specialiter certum reddet de singulari inclinatione quam habeo te honorandi, ut

Domine

Servitor tibi addictissimus
A. de Croissy.

(Egykoru Bisterfeld által készített fordítások a vörösvári gr. Erdödy-féle levéltárban, hol ez utóbbi levélnek egy franczia másolata is meg van.)

CIX.

Litterae Illustrissimi ac Excellentissimi Domini Torstensohnii ad Bisterfeldium.

Nobilissime ac Amplissime Domine amice singularis. 1644.

Voluissem quidem ipsi praesentem exercitus mei statum, et quo in loco sint res hostis perscribere; sed quia honoratissimus meus Dominus omnia, quae suae Serenitati scripsi leget, non necessariam duxi eorundem repetitione ipsi esse molestus, sed refero me ad istas, et Cursorem a D. Colonelli Locumtenente Rebenstock missum, qui omnia, utpote plerorumque spectator, fusius recensere poterit. Commendo praeterea honoratissimo meo Domino D. Legatum Gallicum ad Serenitatem expresse missum Dominum Croissy, oroque ut ipsi in suis negotiis auxilio esse velit, et porro publicum negotium ut hactenus fecit, in bono statu conservare ac pro virili promovere haud gravetur, ipsum hoc ipso paternae Dei tutelae commendans. Datae in Castris, vel statione praetoria Schönbeckae 19. Novembris Ao 1644. nov. 19.

Honoratissimi mei Domini

ad servitia paratissimus.
Johannes Henricus Bisterfeldius m. p.

Jegyzet: A név aláirás itt nem a levél irójára vonat Torstensohn volt. hanem Bisterfeldre mint fordítóra. — A elöbbeni két levéllel egy ivre van irva.

(*Egykoru Bisterfeld által készitett fordítás a vörösvári levéltár*

CX.

1644. dec. 3. Dresda 3/13 Decembris 1644.

Ex minus fortunata pugna nri Generalis Enckefo strae regioni maxima damna inferuntur, et vicinum B Bohemiae cum aliis similia experientur, nam certo fertu tensohnium ad Lipsiam cum exercitu appulisse, ulte progressurum. Et licet conjecturae sint ipsum in Palat progressurum, sed quam facile mutari poterit eius prop siquidem succursum Hassiacum accepisset 3000 et 180 tes, quem ad Magdeburgum relinquet cum Generali E marckio. Pro hac Vice Exercitus Gallasii pro perdito et habetur, et vel potissimum ob maximum defectum comn Et quia Generalis Haczfeldius in longum remansit, ic apud Electorem Saxoniae integro quatriduo commorat ubi consilium bellicum est habitum, elapso die Veneris sus est Litomericium, ubi residuus ex pugna Exercitus getur, quo recollecto, pleno corpore vult hostem aggr men dispersi milites non facile recolligentur : medio tempore hostis grassatur in dies, hyems non parum no commodare videtur, et plurima mala imminere videntur, avertat imminens malum.

P. S. Dum has concluderem allatum est mihi Torst nium Civitatem Peganiam, tribus milliaribus Lypsia dist obsidione cinxisse, et Generalis Gallasius fertur cum duob giminibus adventasse, quod tamen non credo. Conjugiu ctoris Brandeburgici cum Regina Sueciae porro suun gressum habebit. Oxenstiernius Cancellarius Regni S obiit diem suum. Pax inter Danum et Svecos certo confi tur et concludetur.

Extractus literarum Torstensohnii de dato Zitterbach 23. Novembris stylo veteri. Anno 1644.

Postquam de subitaneo hostis discessu informati fuissemus, confestim insecuti sumus ipsum ad Neineck, ubi Comitem Broy et Generalem Campi Mareschallum Enckefortium offendimus, ibique usque ad dimidium noctis praestolabamur, summo autem diluculo ipsos agressi sumus, propter quendam vero passum remorati sumus, nihilominus tamen ipsos insecuti; tamen nihilominus summus Deus successum largitus est, absque exigua jactura Nostratium: in fugam conversus ad unum milliare usque ad Lutaum et plurimis captus profligatus est, ut ex sequente signatura patebit, quae tantum obiter concepta fuisset.

Cathalogus Officialium et vulgarium militum, die 23. Novembris styli veteris ad Neineck captorum:

Dominus Generalis Campi Mareschallus Enckefort; Capitanens Daback, Alter Scleinitz, Tertius Damb de Nacschaus, Quartus Totschedel de Hanau; quintus Seydewütz de Schleinitz. Duo Officiales quorum nomina ignorantur. 1. Oberster vel supremus Capitanes. 3. Excubiarum Magistri 11. Equitatus Magistri. 1. Artilleriae Magister. 3. Capitanei Duces. 14. Alii Duces. 15. Cornets. 3. Vexilliferi. 16. Excubiarum Magistri. 3. Quartirii Magistri. 2. Barbitonsores. 4. Timpanatores cum Timpanis. 10. Tubicines. 41. Centuriones. 4. Vexilliferi Juniores. 1500 vulgares Equites. 13. Standartae vel tormenta.

Alul I. Rákóczy Gy. kezével: Ennek is küldd mását Serédi uramnak.

Egykoru másolata a m. k. kam. levéltárban.)

CXI.

Auss I

1644. dec. 6. Dissmal weiss ich nicht zu sc
tages, gar böse zeitung seindt einko
seinen aufbruch, seine Cavalleri 14
regiment, vber die Elbe commandi
zu greiffen, so hat auch der Torstens
ren, auch etliche regiment hiniber c
Engelfort, u. graf Broy haben das cc
gehabt, anders nicht vermeint den
bringen, u. sein marsch nach Witte
das proviant zue bekommen, so hat
len kundtschafft gehabt, gehet auf c
vnser seiten vnglieklich abgangen;
ruiniret, u. geschlagen, Enkelfort
off. gefangen u. viel geblieben, von d
noch nicht, man sagt er hette sich n
den albereit gestriges tages beschä
men; es sihet gantz gefährlich aus,
harummer haben, u. dan in Böhm g
het es nun in grosser gefahr, hat nic
von Reüttern, u. noch das fussvolk
vmb geschlossen, dörfen sich nicht
Magdeburg begeben, haben mangel
leichtlich zu erachten, wie die gutt
bedrengt sein. Durstensohn hat 8 reg
volk bekommen, u. ist ein grose anz
burg albereut in Magdeburg, so ni
ligen schon vber 10 woch alda, de
auch nicht wohl gehen, sein allein v
In Dennenmarkt sihet es auch gar
auch zu sehen ist, man wil gar sa
todt sey, es wirdt desen von nun an
ren sein; die pawern ienseitz der
wirdt gross iammer u. fleh sein, de

aller bedrängten. Vernim auch dass des Gr. Gallas gemahlin, sampt andern vielen hohen fraw. zimmer, mit sehr grosen comitat von den feindt ist gefangen worden, welche in Böhm, nacher Prag gewolt, sollen viel vornehme sach u. reichtumber bey sich gehabt haben.

(*Egykorú másolat a vörösvári levéltárban.*)

CXII.

Aus Lintz vom 7. Decembris 1644. 1644. dec. 7.

Die hiesiegen Ständt haben eine interims Bewilligung gethon, nemblich 50000 : Gulden, vndt 600 Pferdt, alss 300 Dinst, vndt 300 Artolleriae Pferdt zwischen ietzt, vndt New-Jahr zu erlegen, vndt liffern, dessgleichen haben die Vnter Östterreicher, von hier biess Lichtmessen 80000 gulden Fahrgelt, vndt 1000 Pferdt auss zu zohlen, vndt zu stellen verwilliget, vndt werden beede Lend, alssdonn erst zu der haubt Bewilligung Greiffen.

In Stewer haben die Ständt albereit 25000 gulden bewilliget, auch doss ein iedweederer Landmon von iedem Pfundt hergiebt 12 Schilling innerhalb 14 tagen zu erlegen.

Von Constantinopel wirdt bericht, doss die Audienz durch ihr Grl. Excellenz herrn Grofen Dschernin, alss Kaysl. Ambassatorn beim dürkischen Kayser, mit grossem Pracht, vndt ansehen ist abgangen, vndt doss der Sultan, welches sonsten nie gebreuchlich gewesen, den gesandten erstlich mit diesen worten angeredet: Warumb hat Ewer Keyser die gesandtschoft so lang verschoben da er doch wohl gewist, doss ich schon 6 Johr, auf diesem möchtigen thron sietz, habt ihr Vollmacht zu tractiren? darauf hat der Kayserl. Ambassator geandtwortten, die gesandtschofft habe sich wegen die Bewusten ein gefollenen Difficulteten verlängert, vndt er habe Vollmacht zu tractiren; darauf hat er seine Cumplimeta verricht, vndt gar mit gutten vndt presentinung etlich vndt dreyssig coffern abgeschie-

den, die Praesent haben den Sultan sowohl gefollen, auch diejanigen, so vor den Gros Vezier vndt die Basser dequitirt gewesen, zu sehn begert vndt behalte Kayl. Ambassator hat den Gross Vezier seine prop Schrifftlich vbergeben, darauf aber noch kein andtw habt, es wirdt auch bericht, doss der Sultan grosse Ty geübet, Bey der Nacht Selb dritte, vndt vierte offt h reitet, vndt allezeit den Scharffrichter bey sich habe, v er Jmandts antriefft, der ihm nicht gefelt, gleich niederh oder aufhencken, vndt die Cadaura biess auf den dritt liegen, vndt hencken lest, Bossen die müssen ihm noch ieglichen vormögen zu 10, 20 vndt 30000 gulden verehr

(*Eredetije a vörösvári levéltárban.*)

CXIII.

1644. dec. 21. Extract Schreiben auss Wien vom 21. Decembr. Zu Prag wirdt ein Armada von 10000 Man formirt hoff dass durch solche den Feindt sein intention verhin die Malteser Reither haben am Schwarzen See den Aga Bassa mit viel Turckisch Galleonen, welcher sich Constantinopl, in dass Königreich Alamoch begeben w angetroffen, denselben glücklich geschlagen, vndt vbe Grosse Beüth vberkommen, vnter welchen 32 dess Bassa ber sambt einer Truhen darinnen m/400 Zigegien oder d ten, Zwey andere Thruen, voll mit Realn, vndt reichss dann eine andere Thruen mit Kleinodien, eines vnestimirl schazwerth, 700 Küsten, vndt wöstel, mit andern allerh Mobilien, vndt Köstlichen Kleidern, welches alles zusan vb. 30 Tonnen Goldes geschözt wirdt, 24 der Schönsten P auss des Gross Türcken stoll, 150 vornehme Turken, 356 andere gemeine Türken gefangen, 112 gefangene C Sclaven sein erlediget, wie viel sonsten von denen Tü geblieben und ersoffen, kann man auch eigentlich nicht

sen; auf der Malteser seiten ist der Gen. sambt 9 andern Rettern Todt, 18 geschediget, in allem Todt vndt verwundet 200 Cristen. Also solches der Tyrkische Keyser vernommen, hat er alss Baldten vnsern Kay. den französischen, (welche auch Malteser Reütter) sambt dem Venedischen zu Constantinopel anwesenden Ambassatorn in arrest nemben lossen; woss ferners hierauff erfolgen giebt die zeit, vndt villeicht hierdurch ein solches mittel zu Munster ein allgemeiner früeden vnter den Christen geschlossen, vndt man sodann entlichen auf den Türckishen hundt lossgehen, vndt den Rest geben kan, doss verleiche Beuor zu Mehrer Ehren Ihr Kay. May. vndt dero hochlobl. Erzhauss von Östterreich.

Brin den 18. dies.

Auss Vngarn sollen die meiste Völcker durch Mähren in Böhaimb gehen, vndt soll selbige herr Grof von Rotthal, (von deme ich heütt Schreiben empfangen) führen,

Brin 28. diess.

Woss mir vor Zeitungen einkommen, hat der herr beyliegent zu ersehen, Bite H. Hauptmon von mir frl. zu griessen, vndt wann ihme dergleich auss der Schlesien, was zubracht wirdt, mich auch dessen verstendigen. Dass Vngarische Volck 11 Regimenter werden heütt oder Morgen hier Vorüber nach Bohaimb gehen.

Franckforth am Mein 13. Decembr. 1644.

Gen. Glern vndt Lotringen seindt wieder zurück vber die Nossel gangen, haben Bacherach zwor einbekommen, aber das Schloss nit. Die Bayrische Armee, hat auch vbern Rein zu gehen gewendet, Liegt in der Bergstrassen an noch stiell, woss man allhier vor schlechtes Zeitung vom Golloss bekommen, wirdt zu Wien schon Bekandt sein. Über Hamburg hat man diessmohl nichts.

Eredetije a vörösvári levéltárban.

CXIV.

1644. dec. 27. Aus Kreutzberg den 27. Dezembr

Berichte den Herrn, das desz Feindes Völcker dem Commando Peter Anderssohn 1200 man Starck, 8 Rittmeister und 1 Haubtman Über die Tragauner len, noch in dem Alten Terminis zur Öllsz sich befinden die Wagen alles fertig unnd mit Getreyde beladen, ge Trachenberg zugewendet, die Partheyen aber gehen hien und wieder, maaszen Sie gestriges tages nur 4 von hier zu Buhelsdorff gewesen, haben zur Blausche e Parthey Pollacken, so in Pohlen sich aufhalten, ange dieselben Theils Niedergemacht, gefangen und ga strewet, beynebenst alles was Sie von Viech abtreiben Pohlen weggenommen, die Wagen seindt aber von d nit furthgeruckt, Wirdt vermuttet das Sie auf Tracl zugehen, Und darneben Grosz Glogaw verproviantiren Sonsten seindt die Breszl kaufleütte mit Ihren Wäg Pohlen gangen : Alsz Sie aber den Feindt herumb die then vermercket an den Gränizen Still liegendt verb Gleich bey beschlusz dieses kombt Bericht, das selbige aufgebrochen, und nacher Breszlaw gehen, ist dahero z maszen, das der Feindt sich etwas zuruck begeben habe

Aus Tuott den 29. Decembr. Ao

Dabey berge meinen Herrn nicht, das mir von Bc auszen Creutzbergischen bericht eingelauffen, das Öllsz vom Feinde, mit 200 Mann zu Fusz und 50 Rett setzet sey, und der Feindt mit denen Übrigen Volkern bey Bernstatt stehe, auch dessen Partheyen stets in szlawischen Unnd gegen Brigig zu Streiffen Theten : Und Ihnen Albereith auszen Öllsznischen Und Bernstättisch andern angelegenen Orthen Contribuiret, desz Unge Statu halber, Berichtet mich HE. Landtshaubtman, reiths mit dem Ragozy der Friede geschloszen, Und Röm. Kay. Maytt Unsers Allergnedigsten Herrn Confi

Beruhe. Meine ausz andern Orthen einlauffende Briefe aber, wollen derley gewiszheit noch nicht mittebringen; allein disz ist gewisz, das Ihr Excellenz Herr General Veldtmarschall Gr. von Götz mit 6 Regimenter aus Ungarn in- Und durch Bohaimb zum Generall Hatzfeldt, mit deme sich zu Conjungiren, Und also fort den General Gallas zu Succuriren, in March begriffen. Die übrigen in Ungarn Verbleibende Völcker Commendirt inmittels H. General Feldtmarschal Leuthenandt Graf von Puchhaimb, ausz welchem zu muttmaszen das etwas ausz dem Frieden mit dem Ragozy werden möchte.

(*Eredetije a vörösvári levéltárban.*)

CXV.

Durchlauchtiger Hochgebohrner Fürst Vndt Herr, 1644. dec. 28.

E. Fürstl. Durchl. sage ich hierdurch gantz demuthigen geborsahmben hohen Danck, dasz dieselbe sich so gnadig erwiesen, vndt haben wollen gefallen laszen, mit deroselben, von mier gebührenden wolerhaltenen schreiben mich zuewürdigen, vndt wie insonderheit hierdurch, deroselbten gnedigen affection Ich mich versichere, Also will ich dahingegen gahr nicht zweiffeln, esz werde E. Fürstl. Durchl. Vberbringer diesz, vmbstentlicher, vndt mit mehrern, den guhten Zustandt vnserer Armee, vndt dasz im Vbrigen allesz, wieder den Feindt, wohl abgelauffen, die Armee auch, Got lob, sich noch ferner, in alsolchen bestendigen esse vndt guhtem flore befindet, dasz zue deren volligen vfbruch, der den chestesz tagesz wirdt fürgenommen werden, algereits die Ahnstaldt gemacht worden, gebührende zue referiren wiszen, Der tragenden Zuevorsicht, dasz E. Fürstl. Durchl. mier etwasz näher mit der Armee kommen werden, worbey Ich Mier dan wünsche, vndt hoffe, die grosse Ehre zuerlangen, E. F. Durchl. Perschönlichen, dermaleinsten Vfzuewarten, vndt deroselben, meinen demuthigen geborsamb, zuerkennen zue geben. Entzwischen aber thue

E. Fürstl. Durchl. der Göt
hen wolergehen trewlichst,
affection, Ich mich demül
in Churfürstenthumb Sach
E. Fürstl. Durchl.

Adresse : A Son Altesse

(*Eredetije a vörösvá*

1644. dec. 28. Durchlauchtiger Ho
Nachdeme des selig
Wittib den frühzeitigen T
nommen, hat dieselbe mi
bei Ew. Dlt. sie als ein
undt gehorsamblich zu r
Diener alle des seligen
ocumenten und Briefen
abgefolget und ihro auf
werden möchte; Wiewol
von selbsten hierzu gen
sicht ich dann ihr in dies
fahren kein Bedenken g
mein gehorsahmes Bitten
Intercession gn. genosz
damit angeregte Verlasz
passiret werde, zuthun
bin ich es mit meinen

ohnvergeszen, undt bleibe nebst . . . . . hohen Empfehlnusz

E. Furstl. Durchl.

Datum im Hanptquartier gehorsamer diener
Zeitz am 28. Decembris Linnardt Torstenson m. p.
Anno 1644.

Kulczim : Serenissimo ac celsissimo Domino DominoGeorgio Rakoci. Principi Transyluaniae, Partium Regni Hungariae Domino Siculorum Comiti.

(*Eredetije a m. kir. kam. levéltárban.*)

CXVII.

Felséged Rimaszécsről 22. Novembris költ méltóságos levelét szegény Rebenstok uram szolgája meghozá ez előtt egy nehány nappal, aztán nem sokára az felséged szolgája is érkezék az duplicattal hozzám, melyekből felségednek dicséretes intentioját az közönséges jóknak előmozditására örvendetesen értettem. Az mellett, hogy felséged az szükséges dolgokat és felségedhez való közelgetésemet annyira sollicitálja, nagyságodat senki érette meg nem itélheti, reménységen kivől való annyi mulatásomnak motiváit is, ahoz képest felséged is helyesen fogja feltalálni. Midön az császár és az imperiumnak fő armádája generalis Gallás alatt erös táborral Bernburg alatt elömben állott és utamat elfogta, és annyi üdöig tartóztatott volna, végtére az igaz Isten (ki minden igaz dolgokat meg szokott segiteni és örvendetes végre hozni, kiért az ő szent neve dicsértessék) minket megsegéte és az ellenséget éhséggel és sok nyavalyákkal annyira megbünteté, hogy derék ütközet miatt is ilyen nagy romlást nem szenvedtek volna. Felséged is talán megértheté, minémő confusiával kelletett táborokat elhagyniok és Magdeburg felé szaladniok. Magdeburgumban is kevés élést találtak, mely élésnek szük volta miatt minden lovas hada onnét megindult, kiket egy végtében 15 mért- 1644. dec. 29.

földig kergetvén, Nimkau és Jutterbek között elértem és plenarie dissipáltam, annyira hogy igen kevés szaladhatott el bennek, az kik fogva estek közülek, az levelem mellett való jegyzésben megláthatja felséged. Ugy vagyon maga az generalis Gallas uram, az mint az foglyok beszélik, 1500 legfeljebb 1600 muskatirossal Magdeburgumban vagyon, kit Königsmark vele levő conjungált hassiai hadával annyira körül vette, kár nélkül nehezen megyen el. Én magam azonban hadaimmal és az fő armadával Saxoniában érkeztem és Pegau nevő várast occupáltam, az kiben obrister Gersttorff fogva esett, discretióval adván meg magát, benne való dragonokat, kik az előtt az svetiai korona számára fogadtak volt, és öt compániát, az mi hadaink köziben osztottam. Noha az által útra, és onnét felségedhez igyekezvén mennél hamarébb, az lehetetlenség mostani lágy üdöben az sárokon és hegyeken által, az lőszerszámmal mennem nem engedi; másik: az egész ármáda annyira elfogyatkozott, hogy kételenség alatt egy kis pihenést adnom és quartélyokra osztanom kellett, azokat mindazáltal úgy szállitottam, hogy hamar üdön öszve gyüjthetem az hadakat, az alatt ujobban ruháztatom és új fegyverrel provideálván öket, annyira készitem az egész hadat, jobb állapattal és alkalmatossággal rövid üdön és mennél hamarébb lehet késedelem nélkül Csehországban Prága felé igyekezem Isten engedelméből; az jobb szárnya hadamnak immáron Csehország határában Amnebergnél az havasokhoz érkezett, innet is azon hadamból szintén Csehországban csatáznak, az kiről eddig is felséged érthetett. Mivel azért egyéb utra nem mehetek, hanem Csehországra mennem kell, ahozképest mihelyt az hegyeken által mehetek, bizonyos alkalmatosság által elmélkedésemet és intentumomot, mind az conjunctio felől, s mind az helynek és üdönek mivoltáról, mennél hamarébb lehet felségednek alázatosan értésére adni el nem mulatom, melyhez tökéletesen bizhatik felséged. Nem kevés örömet indított bennem az felséged jó progressusa az ellenség ellen, mely miatt ez tovább való jó intentumáért felségednek az egész világ előtt nagy dicséretet szerzett, naponként az felséged jó hire neve nevekedni fog, ha az állhatatos és közönséges békességnek megnyerésének végig megmarad és az közönséges jót

ezután is promovealja az császár főhadának dissipatiójára nézve. Osnabruk és Münsterben levő tracta, Istennek hála jó karban vagyon, melyre az felséged hadakozása is nem keveset segitett. Az francziai követ monsieur Croyssy az leveleinknek felségedhez való érkezések előtt, remélem felségedhez érkezett, ki mivel én velem minden szükséges dolgokról végezett, felségednek mindeneket referálhatott és mivel az pénznek contentatiojáról és egyéb szükséges satisfactiojáról felségednek megfelelt, az ottamaniai portán is az mint az dolgon segithet nem fogja intermittálni, melyre nézve ez alkalmatossággal levelet is irtam neki. Egyébaránt az én kegyelmes asszonyom tól) concernálandó pénz kezemben vagyon, melyet fogyatkozás nélkül magammal viszem és felségedet első innen adandó közelgetésemkor contentáltatom. Szegény Rebenstok uram halálán szánakozom igen, elhagyatott özvegye és gyermeki valóban szomorkodnak érte, ugy kell lenni, mint az Istennek tetszett. Végezetre, mivel első alkalmatossággal Isten engedelméből mozdulni akarok, ha előbb nem is, kis karácson napja után, minden bizonynyal megindulok. Teljes reménséggel levén ez okáért, azt requirálom felségedet engedelmesen, felséged is minden igyekezettel azon legyen, méltóságos hadával teljes tehetsége szerint hozzám közelgessen, felséged kegyelmes tetszése szerint. Felségednek mostani tractája felől bizonyossá tett felséged engemet, nem egyébért hanem az üdőnek prolongatiójára nézve volna, melyet magam is naponként eszemben vettem hogy [illegible] noha hirdetik mindenestől fogva végezetlen volna, [illegible] az ratificatio kis karácson [illegible] lenni vagyok felséged [illegible] felségedhez van közelgetésemmel [illegible] [illegible]

600 embert ki alatta volt plenarie
Lengyelországból is eleget érthete
Előbbeni irásom szerént R
mumban az erdélyi deákok számá
többi felől mostan inquiráltatok,
cificálva láttam volna. His. etc.
Felségednek
Datum Zeicz nevő fő quártélom-
ban 29. Deczembris 1644.

(Egykoru fordítás a vörö

CXVII

1644. dec. 30. Felséged hozzám küldött e
volna előbb is felségedhez, bete
Holsátiában kellett maradni, ezel
emberére nehézséget ne vegyen fe
mességéből az ellenség ellen való
tattam volna, az alatt hozák: ge
jöve Magyarországból ellenem é
volna. Mely generalis Gallas hadá
oka, avval is felséged között és k
és hadakozásunknak ellene akar
könyebben resistálhatnának ellen
ték, igen szükséges magunkat is
nunk, és azon igyekeznünk, mi
helyekben ne hagynánk öszvegyül
set használa, kiért engedelmesen
séged is dicséretes hadával ide
mélye szerént az egész hadával
zonyos számú lovas hadat az ge
Morva felé avagy oda közel való
az ellenségnek gyülekezni nemcs

az is következhetnék újra kelve derekas hadat nem fogadhatnának ellenünk, és úgy kévánságunk szerént hadakozhatnánk ellenek, felségednek is sokkal hasznosb leszen, ha evvel az alkalmatossággal mind az ellenséget s mind maga hadát maga országából kiviszi, és fegyverét az ellenségnek tartományokban transferálja, melyet az közönséges jónak elömozditására felségednek értésére akartam adni.

Felségednek

Datum Zeiczben 30. Deczembris 1644.

engedelmes szolgája
Torstenson Lenárd m. p.

(*Egykoru forditás a vörösvári levéltárban.*)

CXIX.

Memorial.

Pater Pommer hat den HE. Guverneur in Olmitz berich- 1644.
tet, er habe zu Wien mit dem Kayser selbst geredt, welcher ihm für gantz gewisz berichtet, dasz der Palatinus mit Ihr Fürstl Gn. einen bestendigen Frieden getroffen, der Keyser habe ihm die Friedens Puncten gezeiget, welche er auch gesehen vndt geleszen.

Auch leszet der HE. Guverneur mihr in vertrawen mündlich sagen, dasz bey Ihr Fürst. Gn. Armee etliche Personen sich finden sollen, so mit den Jesuiten vfs Keysers seiten correspondenz halten.

Vor 10 oder 12 wochen haben die Keyserlichen eine Salve geschoszen in allen Keyserlichen guarnisonen in Oesterreich vndt Mehren, vnterm praetext, alsz ob Ihr Excell. der Herr Felt Marschall vndt Königsmarck von Dehnen geschlagen; da ich doch nach der Zeit von Herrn Fe[illegible]marschall selbsten, von seinem guten Wolstandt vndt glücklichen Progreszen vnterschiedliche Schreiben erhalten, die intention dieser Streiche ist, dasz, was die Keyserlichen mit ihrer

Macht nicht thun können, sie mit
vnterstehen.

(Eredetije a vörösvári, gr. Er

CXX.

1644. dec. 31. **Translatio quarundam literar**

25. Decembris bizonyos hir
niai király az svécusokkal meg al
test megleszen, ottan mindgyárást
sok hada Németorszagba jön. Az sv
Silesiában, az szegény futott közi
és hordozóskodik.

Angliai királyt az alatta v
felette az legerősebb várát is me
mint lesznek jövendőben.

Az pecsítes leveleknek cont
sonló az elöbbeni iráshoz, tudni illi

1) Hogy az dániai király mo
svecusokkal, mely ha végben me
sok armadája alá jő Németországr

Silesiában futnak az ember
szerint Vratizlaviában hordozóskod

Hogy az angliai királyt elle
megvertek és az legerősebb várat n

Tenor quarundam literarum
Decembris Anno 1644. emanatarun

Az kegyelmed hozzám küld
nagyságának késedelem nélkül n
szom érkezvén, im azt is megküld
szár ő felsége armadája generalis
idnepeken által költözvén Pruzenk

vában mentenek. Hátra maradott része peniglen azon armadának mely Puchonnal volt Galgóznál, az is megindulván Tapolczánhoz érkezett és az mint hirdetik ott akarják magokat besánczolni, de im csak ezen órában megyen olyan hirem, érkezett oly embertül, az kinek méltó hitelt adni, hogy generál Gecz az egész armadával Morvábúl megint viszszatérne, kinek ezen kellene általmenni Liptóba és onnét consequenter ugy menne az erdélyi fejedelem hadai ellen. Isten tudja jövendőben mi fog következni.

P. S. Im csak most ujobban Morvábúl olyan hirem jöve, hogy az svecusok Gallast igen megverték volna, nyolcz ezer ember elesvén az császár hadabeliekben, maga. peniglen Gallast ugy annyira megszoritották és körül vették volna, hogy sehová nem mehetne előttök. Ez okbúl kellett Geczuek maga hadaival megindulni és éjjel nappal menni Gallas segitségére; mindazáltal Puchannak ugyan fel kell menni.

Extractus aliarum Literarum.

P. S. Svecusok felöl én azt értettem, hogy immár Morvába beérkeztenek volna.

Irják bizonyosan Lengyelországbúl, hogy nem igen messze azoktúl az helyektül az hol sóbányák avagy aknák találtatnak, az föld alatt igen nagy tüz támadott, már egynehány napja miolta mind ég, az tüzet penig meg nem olthatni, mivel nincs oly ember a ki alá merne menni az nagy rettenetes lángnak megoltására. Ennek mi leszen vége, Isten tudja.

(*Hivatalos fordítása a vörösvári levéltárban.*)

CXXI.

1645. jan. 3.

Serenissime Princeps.

Litteris Serenitatis Vestrae, quas binas accepimus, priorem 9. Octobris, posteriorem 21. Novembris scriptas, maximum, prout decebat, honorem habuimus : quodque a nobis exegit ut generoso Legato Suo Stephano Seredi de Georczion, atque intimo aulae Suae familiari Michaeli Maurer adesse vellemus, et Serenitatis Vestrae negotia omni modo promovere, in eo quoque munere pro eo ac debuimus, diligentissime et studiosissime versati sumus : cujus officii nostri rationes Serenitatem Vestram ex suorum litteris intelligere multo mavelim, quam in epistola mea legere, ac nominatim quod ad rem nummariam attinet, quamvis necdum ullas Venetiis pecunias accepissem, quas hic refundere deberem, malui tamen mutuas oppignorato nomine proprio accepisse, quam ulla, etsi justa et citra culpam omnem posita mora Serenitatis Vestrae consilia retardare. Cui meus animus atque obsequium ut Serenitati Vestrae grata sint atque accepta, vehementissime cupio, paratus similiter omni alia quae se dehinc offeret ratione ipsius placitis obsecundare. Deum interim obnixe precamur ut Serenitatem Vestram tueri benignissime pergat, et jam partas victorias nobis in dies triumphis augeat atque exaggeret.

Datum Perae, Constantinopoleos 3. Januarii 1645.

Serenitatis Vestrae

affectissimus servitor
De la Haye.

Külczim külön a levélhez mellékelt boritékon : Serenissimo Georgio Rakotsi Transilvaniae Principi, Partium Regni Hungariae Domino, Siculorum Comiti etc.

Kivül a boritékon Rákóczi Gy. kezével : 27. die Januarii Szeben 1645. reggel 9 órakor.

(Eredetije a vörösvári gr. Erdödi levéltárban.)

CXXII.

Illustrissime Celsissimeque Princeps, Domine Clementissime. 1645. jan. 7.

Dominus Noster Jesus Christus Celsitudini Vrae Illustrissimaeque ipsius familiae largiatur absolutissimum omnimodae felicitatis circulum, cujus centrum sit aeterna, circumferentia omnigena temporalis felicitas. Amen!

Celsitudinis Vestrae literae me vehementer exhilararunt. Vidi Enckefortium, virum strenuum, Parisiis, ubi detinebatur captivus una cum Johanne de Wenh a Bernhardo vimariensi captus. Ipsius clades Gallasii perniciem secum trahet. D. Torstensohnii in Moraviam adventum expecto impatientissime. Si eo feliciter penetret, nec nos, nec ipsum suscepti belli poenitebit. Caesar, Bavarus, ac Hispanus pene ad incitos sunt redacti; ut vel ex novis Italicis ultro mihi a Miholeza italice communicatis patet: quae etsi vetera sint, attamen quia magni momenti sunt ac circumstantiis vestita, volui ea summatim excerpere. Placet, quod Papa se Innocentium X. vocaverit. Omnes enim Innocentii fuere ambitiosi, bellicosi, contra Caesares ac Principes seditiosi, at vix non furiosi. Procul dubio eorum vestigiis insistere meditatur; sicque eandem sibi fabricabit fortunam. Execrabilem Francisci Hodosi proditionem nonnisi hodie intellexi, nuper de Legnicia interrogare aliquoties oblitus. Unicae hujus immanis sceleris causae fuerunt ipsius Timiditas et Avaritia. Utinam nostra Magnanimitas ac Liberalitas ejusmodi monstris iret tandem aliquando obviam! Ipse quidem brevi Judae Ischariotis mercedem reportabit: nobis tamen justa vindicta meditanda est. Vel minimus Serenissimi Principis motus Confoederatos a suspicione ob nostram infructuosam Tractationem Tirnaviensem concepta liberabit, hostesque nostros exanimabit. Credat C. Vestra, ejusmodi papyraceis mediis salutem nostram remoramur: plena in Deum fiducia, invicta animi Constantia et Principe digna liberalitate res nostrae protinus reflorescent. Ni fallor, C. Vestra mihi dixerat apud se quoque adhuc esse ad D. Rebenstock et me literarum

paria : Ea per clariss. D. Kereszturium humillime petieram. Modo Sueci hac hyeme in Caesaris ditionibus hybernare possint, videbimus metamorphosin hostibus horrendam, nobis jucundissimam. Ruet Antichristus, regnabit Christus, cujus omnigenae tutelae ac benedictioni C. Vram humillime commendo, et plura et laetiora nova avidissime a C. Vra in dies exspectans. Albae Juliae. 7. Januarii 1645.

Illustrissimae Vestrae Celsitudinis

humillimus fidelissimusque

servus

Johannes Henricus Bisterfeldius m. p.

P. S. Has literas 7. hujus exaraveram. Ingrati autem hucusque silentii nec ego, nec D. Horváth, sed meorum domesticorum imprudentia fuit. Quaeso C. V. ignoscat huic tarditati. Certum est Legatum Gallicum Venetiis commorantem mihi ad meas jam dudum respondisse; sed haesent in Turcia : spero tamen me brevi illas nacturum. Clariss. D. Csulai refert Suam Celsitudinem esse adhuc magno constantique animo. Pacem in manu sua habet. Gallasio vel caeso vel fugato Austria belli sedes erit. Quis a D. Torstensohnio venerit, quidque spei faciat, quaeso C. V. clementissime mihi communicet. Item quid ex Porta sperandum metuendumve. Quicquid sit, si Ecclesiam tueamur, ne portae quidem inferorum nobis praevalebunt : Nostra erit Petra illa, cui innititur : cujus omnimodae benedictioni C. V. humillime commendo. Raptiss. 17. Jan. 1645. Illustriss. C. Vrae.

humillimus fidelissimusque

servus

Johannes Henricus Bisterfeldius m. p.

Külczim : Illustrissimo Celsissimoque Principi ac Domino, Domino Georgio Rákocy stb. Domino meo Clementissimo.

(*Egész levél Bisterfeld irása*; *eredetije a m. k. kam. levéltárban.*)

CXXIII.

Illustrissime Domine Amice nobis observande. 1645.

Inegratum sane nobis accidit, quod ex Literis fidelis jan. syncere nobis dilecti Generosi Stephani Seredi, Legati nostri 12. in Porta Ottomanica existentis, intelligamus eundem ratione non administrationis decem millium ducatorum, de quo nihil jam nobis supererat dubii, defectum haud mediocrem passum esse; sed quoniam iam Illustrissima D Vestra in illa summa Duo decim mille Imperiales deposuerit, amicissime Eandem requirimus ne sibi molestum ducat illi adhuc summae Decem mille sexcentes Imperiales addere et manibus Legatorum nostrorum assignare, ut Portae bonum in nos affectum conservantes, eadem Illustrissimae Dominationis Vestrae singularis industria in commodum Christianissimi quoque Regis sui et Confoederatorum vergat, nos vero advenianti Ejusdem Serenissimi Regis Legato praecipuo Domino Croissi honorifice recommendare valeamus. De praedictae summae satisfactione nullum Illustrissima Dominatio Vestra defectum passura est, de quo praemisso quoque Legato nostro Generoso Stephano Seredi et Michaeli Maurer quaedam oretenus referenda commisimus, velit verbis etiam veram fidem adhibere. De praedicto Domino Legato ut Illustrissima Dominatio Vestra certior fiat, verissima paria sive Copiam Literarum suarum nobis cifris conscriptarum transmittenda ejdem voluimus, Cui et condigna reverentia obviam misimus, singulis adventum suum horis expectando.

12. Januarii in Onod 1645.

(*A fejedelmi irodában készult fogalmazvány a* [illegible] *gr. Erdody fele levéltárban.*)

CXXIV.

1645. Celsissime Princeps.
jan. Jam ad Celsitudinem Vestra
14. Brandenburgiensi per veredarium s
sed cum nihil responsi acceperim,
tam male tutum iter aliquid ipsi ma
ter facturum existimavi si duplum
situdinem Vestram remitterem, cum
erga Celsitudinem Vestram benevo
saepius repetitam Celsitudini Vest
dubitem; addo etiam exemplar litt
mini Torstensonii ad Celsitudinem V
hendis communis hostis viribus, et
tudinis Vestrae Conatibus, unam m
unum esse animum Celsitudo Vestr
Objicerem me lubens hostiu
tis in hisce finibus grassantis, (ut ru
nisi de mandatis Regis Christianis
bus Celsitudinis Vestrae sollicitum,
cerem hic per aliquot dies Equit
qui me ad Celsitudinem Vestram c
cum detrimento causae communi
Enixe rogo Celsitudinem Vestram u

ad me i i e ad
7. 29. 55. 27. 75. 80. 4. 9. 12. 1
stinensem
21. 26. 76. 56. 96. 67. 23. 14. 6
regni poloneae
43. 14. 88. 69. 80. 79. 54. 70. 3
sidium mili
27. 84. 44. 12. 76. 15. 52. 55. 4

Nam, fatebor libenter quamlibet eti
lentiam regis Christianissimi, Regi

Vestrae deferenti, et avidissime impatienterque Celsitudinem Vestram salutare optanti, nimium longam videri.

14. Janvier 1645.

Celsitudinis ad omnia officia paratissimus
Servitor
A. de Croissy m. p.

Boritékja hibázik, irva a fejedelemnek. Kulcsa a d' Avaugour által is használt kulcs — melyet azonban minthogy elején nem ad tiszta értelmet rejtelmesen, megfejtésével együtt szükségesnek tartottam közölni.

(*Eredetije a bécsvári levéltárban.*)

CXXV.

Durchleuchtiger 1645.

Etliche Tag vor meinem aufbruch zu Zeiz in Meissen, feb.
welches den 16. dises stil. v. geschehen ist habe zue E. F. 1.
Durchl. Ich vier Possten abgefertiget, worrunter 2 Currir so von E. F. D. selbst anhero geschickhet gewesen, der drite wahr von mir, der 4-te ein Man ausz Mähren, so zu fues durch zukomben getrauet, mit welchen ich umbständlich mein propos. E. F. D. entdekhet habe, nicht zweiffende, Sie werden alle bei doselben wohl vnd glücklich angelangt sein.

Hierauf nun habe ich vertröstermassen meine Marche fortgesetzet, vnd bin nunmehr über den Wald vnd berge diser enden gotlob ganz wol angelangt, bei meiner ankhunfft aber vernembe Ich so nill von denen eingebrachten gefangenen, dass der feindt zwischen Glattau und Pilsen seine Force, vnd zwart alles wass er nur aufbringen khan, gegen mir zusamen zeücht, warunter auch die Bayrische Völcker vnterm Gen. Johann Dekerth mit begriffen seindt. Ich werde dennoch nit vnterlassen, mit meine vnd habender Königl. Haubt Armada mich dahin zuwenden, vnd zusehen, wass der feindt thun vnd wass mit dem glückhe der höchste aufhanden geben will. — Habe derowegen E. F. D. meine ankhunfft gehors. zuberichten

nöttig befunden, verhofende, deroselben mich nach möglich keit also zu nähern, das mit deroselben ich eine genugsam guete Correspondenz werde anlegen können. E. F. D. werd zu beförderung der gemeinen sache beigestalten Coniunctur sich nicht weniger, wie ich mich genzlich darauf lasse zu m nieren, vnd nach der raison dess Kriegs dero Waffen anz gen, gn. gefallen lassen, khönten sie vorhin gebettenermass in vier biss fünf tausent, oder souill entrathen können, vn selbst guet befinden, leichte Reuter numehro durch 211, w Ich weile, vom Landman vnd sonsten ausser Zweifel ei grosses geschrei von meiner ankhunfft erschallen möchte, z zutreffen sein werde, mir sicher beizubringen suchen, verhof ich dem Feindt dermassen zusamben zutreiben, vndt negst göttlichen beistandt bei ietzigen wintersmonath also zu tr wallieren, dass wir vns dan beuorstehenden Somer vber we nig vor denselben würden zu förchten, vilmehr vnsers actionen sicher gegen ihm anzustrengen vnd noch einen oder ander orth zu attaquiren guete Gelegenheit haben, wie ich dan do selben gnedigen gefallen anheimb gebe, ob ihro beliebig sein möchte, nebenst den Leichten Reüttern einen von den Herrn mi schickhen, mit welchen ich selbsten reden, vnd meine Consilia damit Sie E. F. D. ferners von ihme hinterbracht werden mögen entdekhen könnte, dieselben haben sich sonsten genzlich da rauf zuuerlassen, dass bei cheister, Gott gebe, glücklicher mei ner fernerer annäherung mit doselben also nach aller müglich keit anhanden gehen werde, dass sie darob ein Contentamen haben werden.

Diesem negst ist doselben ausser allen Zweifel nicht vn bekhant, welcher gestalt die Veste Olmütz wegen bissherige Langwüriger Attaquirung am allerhandt mitlen sehr entblöss worden, vnd dahero die notturfft erfordert, dass selbe auf neue wider versehen werde; Nun wolte Ich zwar meine Orths gerne dahin trachten, solches ins werkh zurichten. Es ist aber zubefahren, dass ich sobalt von Feindt, da Ich ihme anderst sich zu erhollen kein lufft lassen solle, nicht werde ab komben könen, sondern vilmehr denselben stettigs in Eisen sizen, vnd zu unaufhörlichen trauallien beunruhigen müssen Wolte nu E. F. D. deme so importanzen Plätze und dem ge

sambten gemeinen Wesen zum besten durch die Ihrige solche anstalt gdst zu verordnen geruhen, dass aus den negst gelegenen feindlichen orthen mir erschlekliche notturfft an getraidt vnd Vieh genomben, vnd dahin auf wass mass vnd weisz es auch geschehn khönte, gebracht werden möchte, wurden E. F. D. dardurch zu Conseruation dess Platzes ein grosses vnd dem gesambten besten einen sehr ersprislich dienst verrichten, E. F. D. wollen, hierauff ihre Consilia also fundiren, wie sie dero eifer zu dem gemeinnuzigen Werkh zu beweisen selbsten begierig seindt.

Beikommende Abschrifft eines von Ihrer Königl. Mtt. meiner allergnädigsten Königin an E. F. D. abgangenen Schreibens ist mir erst nach deme ich schon vber dass gebürge gewesen, nebenst dem originali, so ich noch bei mir habe, zugekomben, welches dahero sogar alt worden. Weiln der Weg weit vnd bei ieziger winterzeit vnd Vngestimb auf der See nicht wohlforth zukomben ist, zweifele nicht, es werden dergleichen wohl mehr auf dem Wege sein, welche E. F. D. wan ich Sie nur erhalte, vngesaumbt zuegesendt werden sollen, massen dan das iezige bei mir vorhandene Original doselben bei ehest erlangender gelegenheit ohne säumbnuss zugefertigt werden solle. Thue sie damit zu allem gesegneten wohlstandt der treuen obhuet Gottes, gleich wie in dero beständige fauor ich mich gehorsambist empfehle vnd verbleibe

Euer Fürst. Durchl.

Datum Caaden den 1.
Feber 1645.

gehorsamster Diener
Linnard Torstensohn.

Kivül: Serenissimo ac Celsissimo Dno Dno Georgio Rakocy Principi Transilvaniae Partium Regni Hungariae Dno et siculorum comiti.

(*Egykorú másolata a kismártoni levéltárban: Actorum Palatini IV.*)

CXXVI.

1645. Serenissime Princeps.

feb. Serenitatis Vestrae literas die 12. Januarii datas ac-

7. pimus, quibus nostrae quas ante mensem Serenitati Vestrae misimus responsi loco esse potuissent, nisi accepti hac ea nova Epistola honoris gratias agere, et nostra iterum Serenitati Vestrae officia studiaque deferre libuisset. Nam quod duodecim millibus talerorum, quae Illustrissimo Legato suo numerari jussimus, ut decem mille sexcentos adiiciamus praeterea rogat, consilium opinor mutabit et incoepto desistet, cum ex praecedentibus litteris nostris intellexerit priorem summam necdum ullis huc ad nos missis pecuniis sola nostri nominis fide conquisitam, et grandi foenore, adeoque nostro non levi incommodo coactam fuisse, nosque eo facto tempus quo praedictam summam Serenitas vestra exigere a nobis pro suo jure potuisset gratiae causa praevertisse. Accedit nunc ea temporum iniquitas, atque istius modi rerum in hac vrbe conditio vt mutuam modo pecuniam accipere quavis causa quantulamcunque, si maxime velim, ne dissimulanter agam, non possim. Enimvero statim ac Venetiis ad nos transmissa fuerit unde in singulos dies expectatur, tum impigerrime ac prolixissimo animo Serenitatis Vestrae placitis morem gesturos ac promittimus, ac Deum interea cupidissime praecamur ut Serenitati Vestrae cumulatius faucre pergat, et praeclara ejus consilia in optatos exitus producere non desistat.

Datum Perae Const. 7. Febr. 1645.

Serenitatis Vestrae

affectionatissimus servitor

De la Haye m. p.

Külczim : Serenissimo Georgio Ragocsi Transylvaniae, Principi partium Regni hungariae DominoeSiculorum Comiti. etc.

A boritékon Rákóczy kezével : 3. Mart. 1645. Zboró.

(*Eredetije a gróf Erdödy család a vörösvári, levéltárban.*)

CXXVII.

Anno Domini 1645. die 19. Februarii Bartffae 1645.

1) Szegény Rebenstock u. szolgája András nevű iffiu le- feb.
ıy megindulván die 18. Januarii Anni praesentis Czeicz 19.
rű helyből az hol Torstenson general tábora volt, onnéd
furdumban ment, azután Norinbergára kelletvén menni, on-
: megtérvén Ratisbonára Lineze jött alá, az Duna mellett
ıtinuálván utját Bécsben is volt, Bécsből Morvába ment be,
dics nevü városon általmenvén és csak négy mértföldnyire
én Olmucztúl, Olisso mellett Silesia szélén Tessent jobb kéz-
é hagyván, két mélföldnyire Plessován jütt által igyenesen
akkóra, az holott csaknem szerencsétlenül járt Reitz kapi-
ıy miatt, ki meg is akarta fogatni és mindenét elvenni, de
iffiu legény eszesen viselvén és megmentvén magát kezé-
l kiszabadult és békével eljött.

2) Nagy bizonnyal beszélé Torstenson Czeiczrúl való
gindulását, az nap az mikor ö onnét eljött szemeivel látta
orostúl, hogy megindult igyenesen Csehország felé, az
ött peniglen nyolczad nappal, ugy mint 10. Januarii, immár
elöljáró hadát elöl küldötte volt, ki lehetett jó válogatott
t ezer lovas.

3) Torstensonnak armadája áll akármely könnyen jó
logatott expertus tizenöt ezer emberbül, ugy mint kilencz
er lovasbúl és hét ezer gyalogbúl, lövö szerszáma vagyon
o 40: 24. 16. 12 fontosok az álgyuk. Ezen kivül mozsár ál-
uja és tüzes szerszáma feles vagyon.

4) Kenigsmarknak vagyon jó három ezer lovasa. Ezen
vül az hasziai mellette levö segitség lovas és gyalog hat
er emberbül álló vagyon, négy álgyu vele; a mikor az iffiu
gény Torstensontúl elvált, akkor maga is ott volt jelen
inigsmark, Torstenson táborában egymással való consulta-
jok levén, az hada is utána nyomakodott.

5) Római császár és császárné ö fölsége Pilsnánál
ltak tábori állapattal, az egész armadája nem több tiz ezer
ıbernél, négy general vagyon ö fölsége mellett. Hatzfeld,

2. Jan. De Verd 3 Gecz 4 Proy. Bécsben ugy értette
fölsége Prágába volna, mivel az élés szekerekkel is
tek, valami nagy gyülésnek kellene lenni Prágában,
saxoniai herczegnek is el kellene jönni.

6) Az franczuzok kik bavarus ellen hadakozn
berg táján vannak, quartirozván széllel Bavaria szél
nek armadájok elég nagy és erős, 18 vagy 19 ezer
álló, fő generalok Conte de Velle, lövő szerszámoknal
nem tudhatni, de vagyon annyi azoknak is mint To
nak; ugy hirdetik hogy galliai király ő fölsége s
küldene nekik, jó hat ezer embert.

7) Bavariai herczeg Monachiumban lakik, mo
séges, a hadai annak is quartirokban vannak maga
ban. Armadája hány ezer emberből álljon nem tudha

8) Francziai király ő fölsége hispanus ellen va
rúl, hasonlóképen hispanus felől is eleget tudakoz
semmit nem tudott mondani.

9) Osnaburgában az generalis pax continuált
hol romai császárnak, gallusnak, hispanusnak, da
gliai királyoknak belgának és az egész keresztyén
káknak, kik ebben az nagy vérontó hadakozásban é
tyénség között való háboruságban interessatusok, m
nek vagyon ott fő követe, és legátusa.

10) Dániai király ellen general Vrangelnek
regimentje vagyon, nagy részint dragonból álló, mi
ezer embert tenne, szegény Rebenstock uram gond
alatt levő regiment is, ki mind dragon volt, mellette
most Judlandiában vannak, Renspurgnál levő csatáj
len danusokkal novemberben volt.

(*A fejedelmi irodában készült fogalmasványa a vörösvári gr. E*
levéltárban.)

CXXVIII.

Quoniam Dominus de Croyssy, Christianissimi Regis legatus, dicit se mandatum habere, ne nobiscum foedus concludat, donec tractatus Tirnaviensis non abrumpatur, nos autem ut causae nostrae justitiam, statuumque Hungariae nobis conjunctarum innocentiam clarius ostenderemus, ipsosque in bonum publicum nobis arctius obstringeremus, annuimus, ut Regnicolae certos quosdam articulos, infra descriptos ultimo proponerent, quos nos Caesari praestitu vix possibiles putamus, promittimus (si modo inter nos et praedictum Dominum Legatum de omnibus articulis foederis inter Christianissimum Regem, et nos (salvo tamen foedere inter Coronam Sueciae, juxta ipsius plenipotentiam et Nos concluso) ineundi; deque nostrisque postulatis, quod intra tres dies futuram speramus, convenerimus etiamsi Caesar Statuum conditiones acceptaret, nos tamen de privatis nostris postulatis non conclusuros, donec appareat, nos de supradicto foedere, nostrisque postulatis cum Domino Legato convenire non posse: eo tamen inter nos concluso, bellum continuaturos, omnesque commissarios qui sunt Tirnaviae, intra sex septimanas, si non citius, illinc revocaturos esse. 1645. feb. 26.

Vicissim promittit Dominus Legatus, se his literis ad Christianissimi Regis existimationem suamque securitatem usurum, nullo autem modo in nostri contumeliam aut calumniam abusurum esse. Actum Bartfae 26. Februarii 1645.

Jegyz.: Ezen a fejedelem részéről adandott téritvény tervezetéről három fogalmazvány maradt fenn: mindnyája Bisterfeld által készitve. Mindenik csaknem teljesen megegyezik egymással, csak hogy az elsőbb egy pár pontja nincs beigtatva, a másodikon több javitás van, a harmadik ennek tisztázata, melyen azonban hasonlag vannak javitások.

(A gr. Erdődy családi birtokában levő s Vörösvárott őrzött Rákóczy-féle okirattárból.)

CXXIX.

1645. Serenissime Princeps.

marc. Recentes Serenitatis Vestrae literas 4. Febr
1. accepimus, ex quibus Illustris. Legatum Suae Maje
stianissimae, Dominum de Croissy ad Serenitatis V
mitatum foeliciter tandem appulisse cognovimus,
summo nobis gaudio fuit, certi eum Serenitatis Ve
abunde, pro suo munere, ex Christianissimi Regis D
mandato, satisfacturum; eoque maiorem inde volup
cepimus, quod repetitis de commodanda iterum Ser
strae pecunia postulatis morem gereve nostro max
non possumus, prohibente ipsa, quam Serenitas Ves
bus nostris superioribus litteris jam intellexerit, n
difficultate, quam impossibilitate. Nam quod satisfa
Vestra Serenitas liberaliter adpromittit, nullam id
unquam dubitationem habuit, nec ulla me profecto
jactatae incurrendae suspicio ab ejusmodi officio p
deterruit, sed sola, quam dictis litteris exposuimus, rei
penuria: cum ea nunc sit hisce in locis temporum
ut prioris summae confectio, quam nostro non levi in
sed prompta et prodica voluntate Illustrissimo Serei
strae legato repraesentavimus, fidem nostram omnen
gentarios exhauserit. Precamur itaque Serenitatem
uti non minus hanc necessitatis excusationem aequi
consulat, quam exhibitum antea officium benigne et
accepit, ac sibi persuadeat, statim atque pecunia Ve
posita huc transmissa fuerit, eam nos acceptis a D
Croissy litteris, quibus significetur quorum fidei et ma
Serenitatis Vestrae placito credi debeat, illico prom
exhibituros; caeteris autem in rebus omnibus quae
nostri sint juris et potestatis, paratum suis obse
que usibus animum nullo unquam nobis tempo
turum. Deum interea supplices obtestamur ut Se

Vestram in multos annos salvam et incolumem velit. Datum Perae Constantinopoleos 1-mo Martii 1645.

Serenitatis Vestrae Affectionatissimus

servitor

De la Haye.

Külczim: Serenissimo Georgio Ragotsy sth.

(*Eredetije a vörösvári levéltárban.*)

CXXX.

Nos Georgius Rakoczi Dei gratia Princeps Transsylvaniae etc. his praesentibus testamur. 1644. mare.

Quod cum Illustrissimus Dominus Antonius de Croysy non semel nobis indicasset, se non posse tractatum inchoare, concludere et subsignare, nisi, revocatis omnibus Nostris, Ordinumque legatis, spes omnis pacis particularis a Romanorum Imperatore nobiscum faciendae obrumperetur, ut Sacrae Regiae Majestati Christianissimae impensius nostrum erga bonum publicum animum testaremur, quamprimum fieri potui Nostros et Ordinum legatos Tirnavia, soluto cum Imperatore tractatu, reverti jusserimus. Verum cum acciderit, ut idem Imperator Romanorum suos etiam ad nos legatos miserit, forte ut mentem nostram (si nos faciles ipsis aures praeberemus) de pace probent, munere suo defungens Ill. Dnus de Croissy a nobis requisivit, ut jam inter Regiam Christianissimam Majestatem et nos tractato foedere nihil amplius de particulari pace cum iis tractaremus; cui postulationi assentientes promittimus nos, nec contra publicum et Confoederatorum bonum, nec contra praesens hoc foedus aliquid cum iis conclusuros, sed eos statim remissuros esse: quo nostro promisso et fide fretus, ne mora sua bono publico noceret, tandem se foederi subscripturum promisit: hac expressa conditione, Regiam Christianissimam Majestatem ad hos universos et singulos articulos adimplendos prius non teneri quam, re ipsa, modo supradicto, eos 19.

legatos dimittamus, cui expressae conditioni quoque sumus. (*Más kézel*) : 19. Martii 1645. Munkács.

(*Eredeti fogalmazvány, melyet Bisterfeld készített, a vörösvári gr. féle levéltárban.*)

CXXXI.

1645. Serenissime Princeps.

marc. 20. C. Vestrae 27. Februarii Woschitzio scriptis ea est observantia communicavi, perque Olomucium tr tere conatus sum, quomodo Deus op. Max. cujus in aeterni des celebrentur, Regiae Majestati, Reginae meae Clementi per mihi concredita arma magnam et insignem victoria tra primarium Caesaris exercitum ex Haczfeldicis, Gal Göczianis, bavaricis et saxonicis usque ad 16000 coi copiis, quae universum Caesaris, Bavari ac Saxonis ex nucleum complectebantur, conflatum, 24. Februarii prop kovam in Bohemia largitus sit, cujus huc copiam mitto, i bito quin Celsitudo Vestra tanquam Princeps confoedera um quoque de ea gaudium sit contestatura : postquam pos laviam, ubi erant legiones peditum et equitum, et Znoimai que munita loca ad obedientiam redigi, progressus sum Danubiam, pervenique, laus Deo, feliciter huc Kremsii hujus, ubi aliquot fugitivas hostiles turmas se se recolli offendi, quibus ob noctem ingruentem montiumque diffic mature satis appropinqvare non potui ; qua occasione ip cum maxima trepidatione ac confusione, quotcunque potu Danubium trajicere, nostri nihilominus potiorem impedi rum partem, plurimosque servos ut et aliquot vexilla sui pti, maximumque damnum hostibus intulere. Deus pro et coeteris beneficiis sit laudatus, porroque gratiam sus fugientem hostem persequendi.

Quoniam etiam pro Regiae Suae Majestatis se communisque causae promotione consentaneum judica

mum pedem ad Danubium ponere, simul duas urbes Kremsam et Steinam (ubi Capitaneus cum 100 peditibus et civibus sese defendit, ideoque urbe expugnata plerique caesi fuere) aggressus sum, Kremsam autem, ubi Colonellus Ranfet cum 300 militibus erat in praesidio, per tormenta aliasque ceremonias bellicas eo adegi, ut se meae discretioni dedere debuerint. D. Generalis Wittenberg his diebus cum parte equitatus excurrit usque ad pontem Viennensem, ubi multos ex provinciis profugos cum rebus suis offendit, coeterosque male exceptos in urbem fugavit; jam omnes naves, quas nancisci possumus in unum locum deduci curo, ut si ex iis pontem supra Danubium exstruere nequeam, saltem tot copias traducam, quae hostem ita invadant, ut se nec recolligendi nec quartiriis suis utendi modum tempusque habeat: praeterea dabo operam ut magis magisque Cels. Vestrae appropinquem, eaque quae belli communisque boni ratio svadet, quam diligentissime observem: non dubitans, Domum Austriacam eo coactum iri, ut omnes quascunque poterit copias corradat, Bucheimianas copias ex Hungaria evocet, omnesque alias possibiles vires colligat et contra me convertat: nihilominus, nisi Deus, cujus voluntatem nullus mortalium impedire potest, nos singulariter punire velit, illas omnes copias nihil metuam, sed causae bonitati confisus ipsis fortiter me opponam: in quo statu et nobilissima occasione pro communi scopo obtinendo, cooperatio Cels. Vestrae maximos vires habere posset, sperans, Cels. Vestram tum propter suum, tum propter publicum bonum tam praeclaram commoditatem non negleeturam, sed sapientissime amplexuram esse: itaque denuo ipsius beneplacito, quomodo belli sui rationem instituere velit, committi, namque cum jam promissam pecuniam transmittendi, sinceramque correspondentiam colendi faciliorem modum habeam, fideles aliquas personas ad me mittere placeat, cum quibus coram conferre, perque eos meas sinceras de bono publico promovendo cogitationes lan latissimo Cels. Vestrae judicio plene exponere possim. Galli se movent indiesque magis ac magis appropinquant, ut ubi rem communem, et a tot millionibus hominum desideratam pacem quam maxime promoveant. Placeat Cels. Vestrae tam egregiis mediis uti et tam praeclarum fructum sibi ob oculus ponere, suaque cooperatione

procurare. Non est dubitandum sed potius certe spes
quia hoc praelium in anni initio contigit, nos ubiq
lante Dei gratia, hac aestate liberam et securam rei
gerendi occasionem habituros : quod ex animo op
hac rerum conjunctura Cels. Vestrae consilia intellig
mopere desidero, eam divinae protectioni fideliter
dans, manensque

Serenissimae Vestrae Celsitudinis

Datum in Castris primariis prope
Cremsam 20. Martii 1645.

obediens
Leonhardus Torste

(*Egykoru fordítás Bisterfeld által irva, a m. kir. kamarai levélt
másik erről vett másolata meg van a gróf Erdődy féle vörösvári le*

CXXXII.

1645. Serenissime Princeps.

mare. Quamvis decrevissem praesentem Cursorem ant
28. Kremsio discessum expedire, id tamen, imprimis, quia
illum tuto per Tyrnaviam iturum, fieri non potuit. Itaq
postea Kremsa huc ante pontem Viennensem veni, offici
um fuit eam obsequenter hac de re informare : Deo au
extremas vires meas impendam ut propugnaculum exp
vel ad minimum pontem perdam, ut eo tutius ex ha
agere queam ; postea decrevi magis ac magis Cels. Vest
propinquare, atque in tali loco pedem figere ut a tergo
curus, possimque copias meas Posonium et Tyrnaviam
mittere. Si jam C. Vestrae placeret, aliquos ex suis cum
ad me mittere, possent vel ad me ipsum, vel saltem a
facile venire. Plane cum hic Cursor in procinctu esset
uterque a C. Vra expeditus 26. Febr. cum litteris ad
benter protinus ad illas respondissem, sed ciphrae tam c
periri non potuere, nec cursor ob itineris securitatem

detineri potuit. Verum dabo operam, ut quamprimum respondeam, interim obnixe oro, ne malam in partem hanc moram interpretetur. Quomodo optatissima haec occasio per fidelem C. Vestrae cooperationem, ad communis boni insignem promotionem observari queat, illi non praescribam, sed omnia summo principalique ipsius judicio committam, eam altissimi protectioni commendans, manensque

Ser. Cels. Vrae

Datum in Castris Primar. Hammesdorff
ante propugnaculum pontis Viennensis
28. Martii 1645.

obediens
Leonhardus Torstensohn.

(*Fgykoru fordítás a vörösvári levéltárban.*)

CXXXIII.

Illustrissime et honoratissime Domine Comes et Palatine. 1648.

Plane mirandum non est, S. Regiae Majestatis Reginae meae clementissimae Christianum Exercitum, quem justus Deus, ut omnium justarum Causarum Judex huc usque feliciter duxit, ac fideliter protexit, sicut alia celebria Regna et potentissimos Principatus, ita etiam Regnum Hungariae, quod aliis Caesareis prouinciis est incorporatum, vi omnis iustitiae rationisque bellicae, imprimis ob persecutionem hostium in illud fuga se recipientium, attingere debuisse, sed potius hoc mirandum est, quod Vestram Excellentiam in suis 11. Aprilis 52 n. ad me datis literis deducere conata est, quasi praedicta Christiana defensiva arma contra Christianum Monarcham tam seuere gerentur, ut ferme appareat in ipso Christianum Nomen ac fidem plane ex corde esse auulsam. Nam quamuis ego de tali Christiano Monarcha nihil sciam, nec in principali causa longam disputationem cum Excellentia Vestra incipere velim, idque superfluum ducam, quia Excellentia Vestra tam-

quam unus ex primariis Caesaris
ea est informata; nihilominus scio,
dicaturi agnoscent, sub Armis Suae
minorum Confoederatorum, laus De
nullam fuisse oblivionem, quam ca
quaeritur: optandum autem foret
ctati Christiani nominis, officiique e
rationem obseruare, ut proximis su
illum amorem, quem Judeis Judaeo
ret: tum procul dubio misericors De
morum Christianorum gemitus ac lac
salutarique suo verbo consentanean
tamque Christianitatem ab intestino
que periculo liberaturus. S. R. M. Su
minorum Confoederatorum fidelissin
operatio, qua non consideratis ma
dedit operam, ut unisevsalis, secura
que Christianorum Principum concor
propatulo: in qua constanter perse
tanea media adhibebit.

Quod Celsissimi Transylvania
an ipse absque Ordinum Hungaror
ac voluntate foedus cum S. R. M.
an praeterito Anno super illo funda
sionibus bellum contra Caesarem
suerit? quam ob rem Excellentia
persuasibilia, quasique Suae Celsit
eam deserere velint, introducit, ea o
ab adversa parte narrata, mihi reli
Suae Celsitudinis heroica ac constan
est, dequo iam ita sum assecuratus,
tionem, quam ob grauissimas cau
Principibus iniuit, non tam facile d
conclusorium Tractatum instituturam
praecipue hac laudatissima intentio
tatem hungaricorum Statuum in suc
conseruaret, utique ordines ipsimet
aeternam laudem Suae Celsitudini

actiones ulla ratione turbandi: si etiam Sua Celsitudo, quamuis longe aliter nobis constet, una cum Ordinibus rem composuisset, minime tamen ex nostra parte bellum sopietur, sed in Dei bonaeque causae fiducia fortiter continuabitur, nec citius componetur, donec praedicta uniuersalis, totique Christianitati utilis pax impleatur, et antiqua libertas Germanica tam Ecclesiastica, quam politica restituatur et conseruetur.

Tandem quod Excellentia Vestra Ordinum Hungariae conjunctionem, quodque nullam cum Principe conjunctionem mihi imaginari debeam, item graues minas adjungit se resoluturos conjunctis viribus usque ad ultimae sanguinis guttae effusionem mihi concreditum exercitum aggredi, id penitus in pretio suo relinquo, sed vicissim nemo vitio mihi vertere poterit, si Exercitum fidei meae commissum optime contra fines Hungariae defendam, ne sicut jam factum, varia incommoda illinc inferantur, quemadmodum his diebus hungaricus Generalis Ladislaus Barkoci cum 2000 Austriacis finibus se clam insinuauit, ac Caesaris Vestraeque Excellentiae mandato, sicut ex ipsius ad Tribunum Vetter literis, quarum copiam hic transmitto, apparet, nostris damnum inferre est conatus: imo quosdam ex nostris militibus ac pabulatoribus per suas turmas cepit, quosdam abduxit, quosdam vero miseros famulos ac pueros juxta Tyrannicam ipsique hactenus usitatam consuetudinem capita amputauit, saccisque abtulit: ut nihil dicam de magna illa assistentia, quam jam ab aliquot annis continuis Caesari ex hoc suo regno Hungariae, contra gloriosissimae memoriae Regiam Majestatem Sueciae, Dominum ac Regem Clementissimum Dominum Gustauum Adolphum Magnum, et post gloriosissimam ipsius mortem contra succedentem, jamque Regnantem Majestatem Regiam, Reginam meam clementissimam, ipsiusque Confoederatos, non solum in Hungariae finibus, sed in Imperium, Bohemiam, Morauiam, Silesiam, Saxoniam, imo usque littus maris praestita fuit; omnisque hostilitas in diuersis proeliis et occasionibus exercita. Quemadmodum autem satis certus sum, nihilominus multos Pacis Patriaeque Suae amantes notorias illas, contraque omne Jus Confoederatis illatas hostilitates vehementer improbasse, quosdam etiam diuturnam ac Tyrannicam conscientiarum suarum oppres-

sionem hactenus exeutere non potuisse, ideoque sibi de hac occasione ac apertura gratulari, vel saltem belli cum Excellentia Vestra particeps minime futuros, sed ab hac Vicinia auxilium et defensionem apud me quaesituros esse; eorum ea habeo curam. ut in suis bonis, negotiis, ac commerciis secure manere possent. e contrario adversa pars, non obstante Excellentiae Vestrae comminatione, quae nihilo magis me terret, quam ego eam inultam ferre volo, mirari non debet, si ego Jure moreque militari contra eas procedam. Haec Exc. Vestrae officiose respondere volui, de uno ex animo optans, ut tandem aliquando vera media ineantur, et ingemiscens almamque Pacem extreme desiderans Christianitas, post tantas et extremas angustias exhilaretur, his manens

Excellentiae Vestrae

Leonhardus Torstensohn.

Illustris Baro.

Ego hodie jussu Majestatis Caesareae, Domini mei Clementissimi, huc veni Geyringam, Ungereyam, et S. Joannis cum 2000 ut passus defendam : quod Domino significo, ipsum orans, velit Dominus mecum bonam correspondentiam colere, meque quam citissime informare, ubi jam copiae hostiles versentur, ubique excurrentes ipsorum turmae offendi possent. Nam ego tam a Sua Majestate, quam a clemente nostro Principe, ac Domino Palatino mandatum habeo, transeundi Morauam fluuium, hostesque aggrediendi, ita quam primum expecto a Domino certam informationem, insimul sperans Dominum bonam correspondentiam mecum culturam esse.

Ita maneo etc.

Ladislaus Barkoczi.

Generalis hungaricus Boyere 4. Aprilis 1645. ad Tribunum Vetter.

Jegyzet : Torstensohn fennebbi levele válasz Eszterházynak CXXXIV. alatti levelére.

(*Egykoru másolata a vörösvári levéltárban.*)

CXXXIV.

Serenissime Celsissimeque Princeps ac Domine. 1645.

Quinta hujus dabam obedientes literas ad V. Celsitudinem, quas ut spero, una cum praecedentibus Vestra Celsitudo jam accepit : si tamen praeter omnem spem non fuissent traditae mitto hic apographum, simul etiam libentissime literis Celsitudinis Vestrae 26. Februarii datis ad me respondissem, nisi, de Cursoris securitate aliquid dubitare debuissem. Ne autem ultra tempus id differatur necessarium putavi hos mittere, in iisque cogitationes meas denuo aperire. Primo gratias ago obedientes Cels. Vestrae pro gratulatione de felicibus progressibus mihi a Dei gratia concessis, cum ardentissimo voto, ut Deus omnium Confoederatorum Regum ac Principum arma porro victoria donare, suique nominis gloriam per ea promovere velit. Quemadmodum autem semper summopere desideravi, ut Cels. Vestrae in omnibus ipsi promissis satisfactionem praestarem, quam ob rem etiam pecunias, svadente ita D. Colonelli Locumtenente Rebenstockio, porro cujus literas adhuc monstrare possum, ad me recepi, mecumqun semper in exercitu portavi, bona spe fretus me citius appropinquaturum, adeoque Cels. Vestram ita hac in parte contentam redditurum, sicut etiam alias auxilium secundum omnes vires meas laturum, sic etiam jam Cels. Vestram de eo constanter assecurare possum, et nihil aliud expecto, quam informationem a Cels. Vestra, quando pecunias accipere, suamque intentionem per fidelem ministrum mihi aperire, praeterea necessariam ac consentaneam deliberationem ac collationem mecum instituere ipsi gratiose placeat ; vere possum affirmare, dolere me ob moram qua Cels. Vestra detenta aliquamdiu fuit, ejus autem culpa ut spero, mihi non imputabitur, siquidem intentio mea semper bona fuit et adhuc est, sique consideretur felix expeditio, quam inexhausta Dei benignitas hucusque est largita, maneoque semper paratus ad ferendum ipsi omne auxilium, ac tam Cels. Vestrae statum promovendum ac conservandum sicut ad Clementissimae meae Dominae ac Reginae servitia apr. 12.

praestandum. Quemadmodum etiam unice ideo hi maneo, quamvis alias alibi multa efficere potuerim, spem habuerim prope Cremsam Danubium transeu alterum Viennense latus sub potestatem quoque n gendi. His tamen non obstantibus, et quoniam sec nue meum judicium Caesaris cor vehementer agg mus, si etiam infra Viennam Danubius occluderetur, judicio Posonii omnium commodissime fieri posset. I dienter oro placeat Celsitudini Vestrae etiam hac profundum suum Principale judicium significare. foederis jam dudum a Sua Regia Majestate Domina mentissima fuisset praestita, nisi hoc obstitisset, q que conclusa puncta prius in legitimam formam re ant, nec est quod Cels. Vestra vel minimum de plena executione dubitet, cum S. Regiae Majestatis suffici securationem jam in manibus habeat. Sicuti etiam S stas Regia non ita pridem simile quoddam scriptum, piam hic mitto, ac originale penes me habeo, nec pe ponere volui, ad Cels. Vestram misit. Ejus quoque miseram Kada Domucium versus per Capitaneum, nere captus Pragamque deductus fuit, ubi adhuc ver que literae interceptae fuere. Etiam Dominus Legatu hac de re, ne Cels. Vestra aliquid quod metuat hal assecurare non intermittet. Itaque non spero Celsitud stram ideo laudabile suum propositum hucusque cor esse mutaturum, sed potius juxta toties factam et an lationem in heroica Sua resolutione usque ad felice Christianitati salutarem exitum perseveraturam.

Quomodo conductitios suos milites Celsitudo V dinavit ex literis ipsius cognovi, laudatissimaque s pro communi bono magnopere laudanda est. Optar heimium statim sub initium cum Götzio contra me codemque modo exceptus fuisset; felix tamen hoc tantum effecit, ut non solum a Cels. Vestra discede plane Posonii ultra Danubium ire debuerit : ita ut mcam antehac desideratam propinquitatem se una movere propiusque accedere Cels. Vestrae placuerit, i sine ullo impedimento, ex animi sententia facere po

nissem quidem Celsitudinis Vestrae Dominos Generales, qui conductos milites ducunt invitare, ut propius ad me accederent, rerum de ipsorum praesentia et apparatu mihi nihil constitit antequam jam ipsorum literas accepi; et quia conjicio Cels. Vestram in tam optata occasionum conjunctura appropinquaturam, ipsaque usuram: non necessarium censeo (imprimis quod antequam certa deliberatio instituatur nihil suscipi posset) ipsos frustra vocare, sed exspecto Cels. Vestrae postulata et juxta ultimam meam promissionem gratiosam ipsius declarationem, an ultra Vagum intra illum et Moravum fluvium ac cum suis conferre, et contra Posonium aliquid suscipere decreverit: et quid praeterea apud se statuerit. Dolenda est Capitanei Ledniciensis, de quo hoc non sperassem, perfidum facinus: optandum esset illum locum ob correspondentiam adhuc patere, sed jam haec ferenda sunt et tempori commendanda: nihilominus inposterum, modo de summa rei certum quid consultatum decretumque esset, ille locus una cum aliis facile oppugnari posset. Juxta Cels. Vestrae benignum desiderium voluissem libenter aliquem ad ipsum et plane ad Portam Ottomanicam expedire, vel saltem (id est ad minimum) literas eo mittere, sed impossibile est ejusmodi personam, quemadmodum jam nullus hoc iter in se vult suscipere, per Moraviam Silesiam, Poloniam hoc rerum statu eo penetrare. Graves quoque ob causas non ausus sum literas eo scribere, antequam Celsitudo Vestra appropinquet (ne forsan in hostium manus incidant) aut cum viro a Cels. Vestra misso certum consilium conclusum fuerit: interim Gallicus Legatus D. de Croissy juxta datum ipsi mandatum mecumque conclusam sententiam, pro necessitate rei consulere non negliget.

De Tractatibus Tirnaviensibus satis quidem certus sum, eos eo collimasse, ut non ad boni publici detrimentum, sed emolumentum vergere, nihilominus quia a tam variis pro certo refertur, ipseque Palatinus Hungariae Dominus Comes Esterhazi in propriis suis literis, et ante hac etiam in duplo missis, idem asseverat, quod ipsum si res ita se non habet valde dedecere, varios scrupulos mihi movere et forsan etiam ipsorum opinione me confirmare potuisset: nisi de Cels. Vestrae heroica constantique intentione ex ipsius hactenus ad

me datis literis ac actionibus certior redditus fuissem. Qu primum Cels. Vestrae et studiosorum in Holandia specific onem accepi, statim ordinavi ut illa pecunia solvatur, cer que sum modo literae bene curentur, hac in re nullum d otum fore. Merito una cum Cels. Vestra meum gaudium co stor, dum intellexi Deum ter optimum maximum pro su effabili bonitate charissimum Cels. Vestrae primogenitum juniorem Principem ipsiusque conjugem, adeoque Cels. stram filio donasse ac exhilarasse, cum ardentissimo meo v porro quoque divina Sua Majestas principalem Cels. Vest familiam benedictione cumulare, conservare, eisque largiri tur, ut laetissima quaeque in recens nato filiolo experiant adhaec consulere, ut laudabilis Cels. Vestrae intentio exec oni mandari et ambae Regiae Majestates Sveciae et Gall ad Christianum Baptismum invitari, atque sic foedus con mari magisque crescere deprehendatur. Nihil post ultim meas scriptu dignum contigit, nisi quod Nielasburgum, Lal aliaque plura loca, quae omnia ab hostibus praesidiis muni oppugnari ac tormentis concuti debuerunt, se ad gratiam iram (nostro arbitrio) dedere debuerint : dabimus quoque o ram ut quae restant similiter capiantur, sicque Provincia omni hoste ac periculo purgetur. His Celsitudinem Vestr divinae tutelae, me ipsius principali favori fideliter commen utpote

Serenissimae Vestrae Celsitudinis

Datum in primariis Stativis Mis-
selbach 12. Apr. 1645.

obediens servitor
Leonhardus Torstensohn.

(*Egykoru másolat vagy fordítás Bisterfeld kezével a m. k. kamarai le tárban.*)

CXXXIV.

Excellentissime Domine. 1645.

Magna admiratione dignum est exercitum Christianorum conjunctis cum Christianissimi Regis viribus, et armis contra Christianum Monarcham, ejusdemque Regna et Populum Christianum ferro et igne in tantum saevire, quasi nominis Christiani mansvetudinisque fidei penitus obliti esse videantur, idque pro imperio fluxo et caduco. Verum longe majorem parere debet admirationem, nunc demum illud ipsum Regnum, quod hactenus totius Christianitatis propugnaculum et antemurale extitit, ab ipsismet, quin Christiano censentur nomine, ferro et flamma impeti, limitesque ejusdem Regni tantopere infestari: Scilicet quod Mahumetana Tyrannis, quae fatali ausu et ambitione florentissima Asiae et totius pene Orientis regna inter paucos annos pervasit atque subjugavit, per duo saecula occupare suaeque subdere postestati nequivit, hoc Christianorum viribus ad extremam ruinam deduci debeat, praebita propemodum per hoc occasione, ut barbarus hostis majorem summat audaciam, has ipsas potentissimi quondam Regni reliquias suo subjugandi imperio, cum inaestimabili damno et jactura totius Christianitatis. Quod utique committere an deceat Christiani sangvinis pectora, relinquo judicio Vestrae Excellentiae. Non quidem nos fugit Dominum Principem Transylvaniae, sine praescitu et consensu Procerum, tam Regni istius quam etiam Transylvaniae inivisse aliquam confoederationem cum inclyta Corona Galliae et Sveciae, qua fiducia ductus, penes nonnullorum Regnicolarum praetensiones, anno praeterito sumserat arma contra Suam Majestatem, rebus tamen (quod Vestra Excellentia ignorare minime potest) siceine jam complanatis, ut nihil ulterius supersit componendum, tam ex parte Regnicolarum, quam ipsiusmet Principis, pacem et tranquillitatem afflicti hujus Regni, unanimi consensu bello praeferre maluimus; neque hoc latere debet Vestram Excellentiam a Turca quoque, cujus alias imperio Dominus Transylvaniae Princeps parcere debet, eundem serio

apr. 15.

prohiberi ab hisce motibus, prout ad me Vezirius Budens
center perscripsit, cum expressa declaratione : Quod cun
moratus Princeps suam habeat contentationem, eidem s
ex Porta injunctum esse, ne amplius vel ad Palmum t
ditionum Suae Majestatis attingat. Addit, oratorem no
cum confirmatione Pacis una cum oratore Turcico in r
ad Albam Graecam pertigisse; imo quod amplius est, S
quoque, qui dicto Domino Principi adhaererant, omnino
trarii sunt, ad ulteriora arma et auxilia eidem quoquo
suppeditanda. Quare meis hisce Vestram Excellentiam r
rendam rogandamque duxi, ut suos milites a vastandis fi
hujus Regni coerceat, revocetque, nec qualemcunque conj
tionem cum Hungaris sibi persvadere velit, quin imo co
dia inter nos Hungaros jam inita, si ulterius porrexerit
Vestrae Excellentiae, ad justa arma capessanda nos irrit
qui Patriam nostram, alias satis afflictam, usque ad extre
sangvinis guttam defendere intendimus. His Excellentiae
strae stb. Posonii die 11. Aprilis 1645.

Excellentiae Vestrae ad licita quaevis servitia
paratissimus
Comes N. Ezterhasi
Regni Hungariae Palatinu

Külczim : Excellentissimo Domino Leonhardo a Torstenson
ginae ac Coronae Sveciae Supremo Generali.

(Egykorú másolat a vörösvári gr. Erdödi levéltárban.)

CXXXV.

1645. apr. 19. Nos Georgius Rakoczy DEj gratia Princeps Transy
niae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum co
etc. His praesentibus testamur, quod cum Illustrissimus D
nus Antonius de Croissy non semel nobis indicasset se
posse tractatum inchoare, concludere et subsignare, nisi
vocatis omnibus nostris ordinumque legatis, spes omnis p

articularis a Romanorum Imperatore nobiscum facienda ab imperetur, ut Sacrae Regiae Majestati christianissimae immensius nostrum erga bonum publicum animum testaremur, quamprimum fieri potuit, Nostros ac Ordinum legatos Tyrnaviae, soluto cum Imperatore tractatu, reverti jussimus. Verum cum acciderit ut idem Imperator Romanorum suos etiam ad nos legatos miserit, forte ut mentem nostram (si nos faciles ipsis aures praeberemus) de pace probent, munere suo defungens Illustrissimus Dominus de Croissy a nobis requisivit, ut jam inter Regiam christianissimam Majestatem et nos tractato foedere nihil amplius de particulari pace cum iis tractaremus : cui postulationi assentientes, promittimus nos nec contra publicum et confoederatorum bonum, nec contra praesens hoc foedus aliquid cum iis conclusuros, sed eos etiam remissuros esse : quo nostro promisso et fide fretus, ne mora sua bono publico noceret, tandem se foederi subscripturum promisit, hac expressa conditione, Regiam christianissimam Majestatem ad hos universos et singulos articulos adimplendos prius non teneri, quam re ipsa, modo supradicto, eos legatos dimittamus, cui expresse conditioni quoque assensi sumus. Datum in aree nostra Munkacsiensi die 19. April. 1645.

G. R.

(Sig.)

(*Egykoru másolata a vörösvári gróf Erdödy-féle levéltárban.*)

CXXXVI.

A munkácsi szerződés okmányai:

A)

A francziа követ által kiállitott példányok.

1)

1645. apr. 22. Cum Sacrae Regiae Majestati Christianissimae, jam a multis annis, legatione et litteris Celsissimus Princeps Transilvaniae testari voluerit, constitutum sibi esse, restituendae libertatis, tum communis, tum patriae studio, nomen dare foederi, quod periclitante Germania, aliisque Regnis christianis, inter Sacram Regiam Majestatem Christianissimam, et Reginam Coronamque Sveciae, aliosque Confoederatos sancitum est; et hactenus Princeps egregia documenta dederit propensae Suae erga bonum publicum, communem causam, amorem patriae, voluntatis, ne Celsitudini Suae Sacra Regia Majestas christianissima in tam laudabili proposito deesset, et occasionem elabi sineret, quae in Orbe Christiano pacem universalem, tutam, securam, honestam, vnicum Majestatis Suae votum, finem, armorumque scopum promovere posset: Ex sententia Serenissimae et potentissimae Reginae Matris Regentis, Celsitudinis Regiae Domini Ducis Aurelianensis, Celsissimi Domini Principis Condaei, Eminentissimi Cardinalis Domini Mazarini, me Antonium de Croissy et de Marsilly, in supremo Parlamento Consiliarium, cum litteris fiduciariis et procuratione plenipotentiaria deputatum ablegavit, qui Regis erga Principem praeclarum ac singularem affectum testarer, Ejusque nomine Ipsi et Ordinibus Hungariae ac

Transilvaniae patrocinium offerrem, et de propositis quibusdam sanciendi foederis punctis, sive conditionibus agerem. Quam Sacrae Majestatis Christianissimae benevolentiam et patrocinium grato animo, debitaque cum reverentia Princeps Transilvaniae agnoscit, spe fretus, se tot annis, tamque diu grassantibus malis autoritatem Regiam veluti obicem oppositurum, Ejusque auspiciis afflictissimae Suae Patriae felicius succursurum; ut etiam cum Confoederatis in laudabili proposito, quo jura, libertates, privilegia constitutiones Imperii et Regni Hungariae, vana hactenus nomina, Principesque et Ordines a Domo Austriaca oppressos restitutum eunt, concurrere possit et ut tandem publicae et privatae sibi, Statibus, Ordinibus, Civitatibus, et Incolis Regni Hungariae et Transilvaniae illatae injuriae, toto christiano Orbe judice, resarciantur, post varias et serias consultationes et deliberationes de sequentibus articulis inter nos conventum est.

I.

Sacra Regia christianissima Majestas Celsissimum Principem Transilvaniae, Illius conjugem, hujus foederis participes successores, Liberos, universosque et singulos Hungariae ac Transilvaniae Status et Ordines, Ipsi subjectos et Adhaerentes, in patrocinium, ac protectionem Suam recipit, operamque datura est, ut pristinae eorum libertates, si quae laesae sint, restituantur; Et si eorum privilegia, immunitates, bona et ditiones, ab Austriacis, ipsisque Adhaerentibus, vel aliis etiam quibusvis Hostibus, hujus belli occasione ortis, impeti ac perturbari contingeret, Sua christianissima Majestas ipsos tempestive ac sufficienter juvabit et defendet.

II.

Rex occasione istius foederis ac protectionis in se susceptae ac praestandae nullo praetextu unquam ad Regna Hungariae et Transilvaniae praetensionem habebit.

III.

Si Princeps, vel post ipsius mortem Vidua, Successor et Liberi, ditionibus ac bonis suis tam in Hungaria, quam in

Transilvania sitis, a supradictis
durante foedere privarentur, Re
eorum sustentationem et conse
rata viginti millia Talerorum i
Mandatariis loco eis haud incon
ones et bona amissa, bello aut p
aut si forte praedictae pecunia
moda videretur, honestam ac P
Ipsis vel immediate, vel per i
Regina, Coronaque Sveciae re ip

IV

Ut Princeps molem, sump
stinere possit, Rex ipsi centum
primi anni, a die prima Februari
ejusdem mensis, praesentis ann
numerari jubebit; singulis aute
vel Ejus successoribus, bellum j
tinuaturis, pro Sua parte (nisi a
Sveciae convenerit) Septuagint
ubi Principi commodum fuerit,
die Augusti, alteram primo Fe
curabit.

V.

Quoniam vero Regi minu
Svecica promissorum trium mi
merum praestare, pro mille qu
conscribendis, supplendis ac ar
quot annis Principi, vel Ejus Su
ditionis hujus foederis continua
rialium millia exhibebit, cumque
sibus aliquos conscripserit, ind
ximi Augusti die integra summ
antecessum dimidium prima Fe
dium prima Augusti, in loco Pr

VI.

Rex nullam pacem, nullasque inducias absque praescitu et Consiliis Celsissimi Principis, vel post ipsius mortem, Successorum bellum juxta hoc foedus continuantium: et cum ipsorum injuria cum Domo Austriaca, ipsiusque in hoc bello Confoederatis et Adhaerentibus, concludet; imo Sua Majestas Celsissimum Principem, Ejus conjugem, hujus foederis participes successores, Liberos, omnesque ab his descendentes, item ordines Hungariae ac Transylvaniae Principi conjunctos vel adhaerentes, in pace universali, modo honesto et securo omnino comprehendet, polliceturque se omnium praedictorum libertates, commoda, omniumque ditionum, ac bonorum ab ipsis, quibusvis justis titulis, bellique jure possessorum aut possidendorum (in quantum justitia, bonum publicum, et tunc temporis futurus Confoederatorum, adeoque Principis, et cum ipsis supra nominatorum status requiret) conservationem certo curaturum.

VII.

Cum vero scopus Regis sit armis aut tractatu pacem universalem, tutam, et securam in orbe Christiano stabilire, ne ea semel (quam Deus concedat) obtenta a Domo Austriaca, Ejusque in hoc bello Confoederatis et adhaerentibus injuste et contra ejusdem conditiones, rupto cum Principe Transilvaniae foedere, violari contingat, Rex pollicetur Se et praestiturum, et apud Confoederatos effecturum, ut aequis conditionibus conveniat de futura post pacem universalem securitate, in qua Princeps, Conjux, foederis participes Successores, Liberi, Status Hungariae ac Transilvaniae hoc foedere comprehensi, sufficienter ac tuto acquiescere possint: modo etiam Princeps ac Successores supradicti pro sua parte (de quo in Tractatu Pacis universalis uberius et clarius agetur) respondeant.

VIII.

Rex se, pacem quam Princeps Transilvaniae, Ejusque antecessores cum vicinis Regnis ac Nationibus coluerunt et colunt, item libertates Principum ac Ordinum Hungariae et Transilvaniae, non solum hoc bello durante, sed etiam post

pacem universalem, Sua auctoritate, amicisque offic necessitas requirat, per litteras, et per Legatos sts conservare, conaturum promittit.

IX.

Reciproca sponsione Christianissimae Regiae M C. Princeps ¡ ollicetur : Se, successores, Ordinesque Hu ac Transilvaniae supradictos, contra Ferdinandum III norum Imperatorem, Ipsiusque in hoc bello Confoede Adhaerentes, bellum usque ad universalis pacis concl totis viribus continuaturos, singulisque annis singul ditiones cum valido apparatu suscepturos, daturosque ut ipsorum copiae, tum Hungariam inferiorem, tum hs rias Caesaris, ut Austriam iisque vicinas provincias fieri protest citius invadant, ac pro belli ratione, intrs quoque Austriacae ditiones hibernent.

X.

Promittit quoque se, Successores, Ordinesque sup nullam pacem, nullasque inducias cum Austriacis, Ec in hoc bello Confoederatis et adhaerentibus conclusu quicquam de his sine consensu et voluntate Regis Chr simi acturos ; nihilominus suspensionem armorum ad s per tres hebdomadas, bello communique bono sic e: ipsis instituere licebit. Si tamen Turca ob belli, praet ipsorum, ab ipso prohibiti continuationem aliamve cau sos armis aggrederetur, vel certo aggredi vellet, sic pediti sine evidenti statuum suorum periculo illud co non possent, ac nec oblationibus, nec legationibus honestis modis et vocationibus a proposito revocaretur que Majestas tempestive ab ipsis requisita ac inform per se, vel per Confoederatos mature et sufficienter, s pendentis tanti periculi incursum ipsis non succurreret urgentis necessitatis casu, ipsis ordinibusque liber (cum aliter bello resistere nequeant) pacem cum Im Romanorum inire.

XI.

Cumque polliceatur se, suosque successores et Ordines supradictos pacem illam, etiam praenominato Casu ita cum Imperatore Romanorum Ipsinsque in hoc bello Confoederatis et adhaerentibus conclusuros, ut nihil ex illa hostile Regiae Majestati Christianissimae, Ejusque in hoc bello Confoederatis ab ipsis, aut a subjectis, adhaerentibusque, ordinibus metuendum sit, utique salva manebit utriusque partis amicitia, porroque et ipse, et dilectissima Ejus Consors, hujusce foederis participes Successores, Liberi Haeredes, Statusque et Ordines Hungariae ac Transilvaniae, universali futurae paci, sub aequis et honestis conditionibus includentur.

XII.

Quoniam vero Christianissima Regia Majestas, praesules omnes, caeterosque tam clericos quam Laicos Hungariae Religionem Catholicam Romanam profitentes, pro Sua pietate in speciale Suum patrocinium ac protectionem recipit (iis tamen qui Domui Austriacae, aliisque Hostibus Principis clam vel aperte adhaerent, favent, huicque foederi adversantur, non comprehensis) C. Princeps pollicetur in omnibus iis quas vi armorum, aut deditione jam occupavit, aut occupaturus est, ditionibus ac locis liberum Religionis Catholicae Romanae exercitium, libertates, jura, privilegia, Ecclesias bona omnia ac proventus ipsis conservatum iri. Declarat tamen ita haec esse intelligenda, ut etiam Status, Ordines ac Incolae Hungariae, Helveticae seu Reformatae Religionis et Lutheranae, omnibus Suis juribus, libertatibus, privilegiis, templis, domibus parochialibus ac proventibus juxta Regni Hungariae libertates, fundamentales Leges, ac a Statibus Regnicolisque praescripta a Regibus vero praestita juramenta uti, frui possint, denique ut haec Specialis Regiae Majestatis Christianissimae protectio, nihil praedictis legibus ac libertatibus deroget.

XIII.

Quandoquidem Articulo 5-o conven'um est Sacram Regiam Majestatem Christianissimam pro media parte trium millium peditum a Domino Campi Mareschallo Torstensonio Suae

tis ac Reginae, Coronaeque Sveci
decuniae summam Principi exh
quingenti pedites a Regina Cor
erunt. Sperat autem Celsitudo
quingentos milites intra bime
scriptum iri, promittitque se i
Officialibus cum digna Regis
tam ipsos quam milites gregar
tum a Majestate Sua commissa
que obstricturos, ita tamen ut
honesta stipendia solutuium, c
rum, deficientium numerum su
litaris Germanicae exercitiun
tam officiales quam gregarios
loco commodo et tanto foedere
servitiis redditurum, nisi forsan
svaderet, ut eos Regis sacramen
retineret, quo tamen casu, nec
Majestatem, nec etiam contra i

XI

Quamvis ob debitum R
et singulares causas, etiam a
Ministris (ut ego affirmavi) la
jestate C. Princeps iniverit, nil
gina Coronaque Sveciae conclu
situdinem Suam attinet, hoc
expresse in quibusdam articu
mutatum fuerit.

X

Ut vero haec Confoede
durante hoc bello Deus Princ
promittit etiam post obitum Su
que Hungariae et Transilvan
bellum modo paulo ante decla
Conclusionem continuaturos,
tate juxta Articulum VII conve

XVI.

Rex omnes et singulos hos articulos in omnibus punctis et clausulis a Celsissimo quidem Principe, ipsiusque Successoribus ac Hungariae et Transylvaniae subjectis et conjunctis Statibus et Ordinibus promissos et praestandos pro se suisque Successoribus acceptavit et acceptat; a se vero promissos sincere, sancte et sine defectu observatum ac impletum iri, Suo et Successorum nomine, verbo Suo Regio, bonaque fide christiana pollicetur.

Haec autem ad praescriptum modum nomine Sacrae Majestatis Regiae Christianissimae transacta, roburque Suum habere, atque a Sua Majestate horum ratihabitionem Suae Celsitudini intra quatuor menses exhibitum iri. Ego infra scriptus hisce promisi, manusque meae subscriptione ac Sigillo roboravi. Actum in Arce Monkacz die Vigesimo secundo Aprilis Anno Millesimo Sexcentesimo Quadragesimo Quinto.

Antonius de Croissy a Christianissimo Rege cum plenipotentia procuratione ad Celsissimum Principem Transilvaniae Ablegatus.
(P. H.)

Jegyzet: Eredetije mely Croissy saját kezü aláirásával s pecsétjével van ellátva, a vörösvári levéltárban őriztetik. E példány 3 összefogott iv. zöld szinórral van átvarva s utolsó oldala üres.

Ugyanott van ennek fogalmazványa is. A tollvivő mint látszik a fejedelmi irodának egyik irnoka volt, kinek fogalmazványán Rákóczy Zsigmond, Bisterfeld, maga a francziá követ modositásokat tettek.

Ugyott megvannak egyes pontok első fogalmazványai is, részint Bisterfeld, részint Kemény János által irva.

Hasonlag megvan ott egy egykoru másolata is.

Kijött ugyan e szerződés katona Hist. Critica XXXII-ik kötet 307 s köv. ll. de franczióból hiányosan s újkori forditással. A fenn közlött szöveg az eredeti példányról van véve.

2.

Traitté
Entre le Roy Tres Chrétien Louis XIV
Et
Georges Ragoski Prince de Transilvanie
fait a Monkacz le 22. Auril 1645.

1645. apr. 22. Son Altesse le Prince de Transilvanie aiant depuis plusieurs années par ses Ambassadeurs et pa a Sa Majesté Tres Chretienne, le dessein qu'il auoit p blir la liberté publique et pour l' amour de Sa Patrie, dans l' alliance qui s'est faite entre Sa Majesté Tres ne, la Reyne et Couronne de Suede et les autres con l'occasion du peril qui ménaçoit l' Allemagne et l Royaumes de la Chretienté et ledit Prince aiant donné présent des grandes marques de la bonne uolonté, quelle il est pour le bien public et la cause commune amour qu'il a pour Sa Patrie; Sa Majesté Tres chréti voulant pas abandonner Son Altesse dans un si loya sein, ny perdre l' occasion de pouuoir procurer a la Cl une paix uniuerselle ferme, seure et honnéte, ce qui a été l' unique fin et desir de Sa Majesté et le seul bu armes, de l' auis de la Serenissime et tres puissante R gente Sa Mere et Son Altesse Royale Monsieur le Duc ans, de Son Altesse le Prince de Condé et de l'Emine Cardinal Mazarin, m'a deputé moy Antoine de Croi Marsilli Conseiller au Parlement, auec des lettres de et un plein pouuoir pour témoigner l' affection singulier Roy enuers le d. Prince, luy offrir et aux Etats de Ho de Transilvanie la protection de Sa Majesté et traitter me tems de certains points ou conditions, qui auoient poser pour faire une alliance, laquelle bienveillance tection de Sa Majesté Tres Chretienne, le Prince de vanie a recû auec reconnoissance et auec respect con dans l' esperance d'opposer l' autorité du Roy comme e a tous les maux qu'on souffre depuis tant d' an

pouuoir Secourir plus heureseement Sa chere Patrie sous les auspices, et de concourir auec les Alliés pour retablir les droits, priuiléges, liberté et constitutions de l'Empire et du Royaume de Hongrie, qui sont presentement de uains noms, et les Princes et Etats opprimés par la Maison d' Autriche, et enfin pour reparer l' injure publique et particuliere qu'on a fait, au jugement de toute la Chrétienté a luy mème, aux Etats, Villes et habitans du Royaume de Hongrie et de Transilvanie apres plusieurs serieuses Consultations et déliberations, Nous sommes conuenus entre nous des articles suiuants.

I.

Sa Majesté Tres Chrétienne reçoit sous sa protection Son Altesse le Prince de Transilvanie et Son Epouse, qui sont parties en ce Traitté, ses successeurs, ses Enfans et tous et un chacun les Etats et Ordres de Hongrie et de Transilvanie, qui luy sont sujets et attachés, leur promet d' employer ses soins pour qu'ils soient retablis dans leur prémiere liberté en cas quils ayaient soufferts quelque lésion, et que s'il arriue que les autrichiens et leurs adherans ou autres leurs Ennemis quels qu ils soient, qui leur surviendront à l' occasion de cette guerre, les attaquent et les troubles dans leurs priuileges, immunites, bien et seigneuries, Sa Majesté Tres Chrétienne les deffendra et leur donnera a tems vn secours suffisant.

II.

Le Roy a l' occasion de cette alliance et de la protection quil prend, et qu'il doit donner, n'aura jamais sous quelque prétexte que se soit, aucune prétention aux Royaumes de Hongrie et de Transilvanie.

III.

Si le Prince ou aprés Sa mort, Sa Veuue, Son successeur et ses Enfans eioient (ce qu'a Dieu ne plaise) pendant que cette alliance durera, priués, par ceux qui sont nommez cy dessus, de leurs Terres et biens situés tant dans la Hongrie, que dans la Transilvanie, le Roy promet qu'il leurs donnera pour sa part, toutes les années pour leur subsistance honnete vingt mille Richedales a eux, ou a ceux, qu ils commettront pour cela dans

un lieu qui leur sera commode, et cela jusqu' a ce qu'i
retablis dans leurs terres, biens, ou par la guerre c
paix, ou si le payement de cette Somme n'accomodo
Roy, il leur donnera conjointement auec la Reine e
ronne de Suede, immediatement, ou par leurs procur
subsistance honnéte et conuenable a un Prince.

IV.

A fin que le Prince puisse plus commodement
le poid et les depenses de la Guerre, le Roy luy fera
compter cent mille Richedalles a Constantinople, pot
pense de la premiere année à compter du premier jou
rier 1644. jusqu'au premier jour du meme mois de la
année 1645. et il aura soin de luy faire payer tot
années suiuantes dans un lieu qui sera commode au d.
ou a ses successeurs, qui continueront la guerre, confor
a cette alliance pour Sa part. Si ce n'est qu'on en
enne autrement entre le Roy et la Reine de Suede,
et quinze mille Richedalles scavoir, la moitié le prem
d'aoust et les reste le premier feurier de l' anneé suiua

V.

Comme il seroit incommode au Roy de fournir
itié du nombre de trois mille hommes de pied, promis
Couronne de Suede, il donnéra tous les ars au Prince o
successeurs, qui continueront la guerre conformement au
ditions de cette Alliance, quarente huit mille Richedale
leuer en Allemagne, equiper, armer et entretenir quin
homes de pieds, et parceque le Prince en a déja leué
quelques mois, et en leue encore tous les jours, cette
entiere luy sera comptée le prémier jour du prochain
oust, et les années suiuantes la moitié le prémier jour
rier, et l' autre moitié le premier jour du mois d' aous
un lieu qui sera commode au Prince.

VI.

Le Roy ne fera aucune paix ny treue auec la Ma
Autriche ny auec aucun de ses alliés et adherans dans
erre, sans le sceu et l' auis, et au préjudice de Son Alt

Prince ou aprés sa mort, de ses successeurs qui continueront la guerre conformement a cette alliance, Sa Majesté fera au contraire comprendre dans la paix generale d' une maniére honête et entierement seure, Son Altesse le Prince et Son Epouse, qui sont Parties en ce traité, ses Successeurs, Enfans et tous leurs descendans, comme aussi les Etats de Hongrie et de Transilvanie, qui sont alliés ou adherans du Prince, et il promet qu'il aura soin de leur conseruer les libertés, les auantages et tous les biens qu'ils possedent, ou qu'ils possederont dans la suite par de justes Titres et par le droit de la guerre, en tant que la justice, le bien public et l'etat ou seront pour lors les alliés, le Prince et ceux qui sont nommes cy dessus, le permettra.

VII.

Le but du Roy etant d' etablir par les armes, ou par un traitté un paix génerale et seure dans la Chretienté, de peur qu' aprés l'avoir heureusement obtenue, le traitté soit violé, la Maison d' Antriche, ses alliez et adherant dans cette guerre, rompant injustement, et au préjudice des conditions qui y seront portées, la Paix auec le Prince de Transilvanie, le Roy promest qu'il fera en sorte et travaillera auprés des allier, pour qu'on conuienne a des conditions raisonnables d'une seureté, qui aura lieu aprés la paix generale, dans la quelle le Prince, Son Epouse, qui entrent dans cette alliance, ses successeurs et Enfans, les Etats de Hongrie et de Transilvanie compris dans cette alliance, pourront etre suffisamment en repos, pourû aussi que le Prince et ses successeurs susdits (comme on le dira plus au long et plus clairement dans le traitté de la paix generale) y correspondent de leur coté.

VIII.

Le Roy promet de faire tous ses efforts pour etablir et conseruer la paix, que le Prince de Transilvanie et ses predecesseurs on gardé et gardent auec les Royaumes et nations, qui leur sont voisines comme aussi les libertes des Princes et Etats de Hongrie et de Transilvanie, non seulement pendant que cette guerre durera, mais encore aprés la paix generale, en employant son autorité et ses bons offices et si la necessité le requiert des Lettres et des Ambassadeurs.

Son Altesse le Prin
jesté Tres Chretienne, qu
Etats de Hongrie et de
auec toutes leurs forces, ju
rale contre Ferdinand tr
contre ses alliez et adhe
prendront toutes les anne
appareils de guerre, et qu'
attaquent le plutost qu'il se
hereditaires de l'Empereur,
voisines et qu'elles hyuerne
met, dans les terres de la n

Il promest aussi que
dits Etats ne concluront a
la Maison d'Autriche, et a
cette guerre, et qu'ils ne fe
ment et la volonte du Ro
sera libre, si la guerre et l
une suspension d' armes t
pourtant il arriuoit contre
qués, ou qu'ils deussent l'étr
qu'ils continueroient une g
ou pour quelque autre raiso
ils ne pussent pas continue
pour leurs Etats, et qu'ils
de dessein, ny par des offr
d' autres moyent et raisons h
et requis de bonne heure S
a tems et suffisamment par
peril qui les menaceroit, fo
pressante necessité, il leur
ment resister par la guerre
des Romains.

XI.

Comme il promest, que luy et ses Successeurs, et les susdits Etats, feront meme cette paix dans le cas marqué cy dessus auec l'Empereur des Romains, ses alliez et adherans dans cette guere, en sorte que Sa Majesté Tres Chretienne et ses alliés dans cette guerre, n'auront a craindre aucune hostilité de sa part ou de ses sujets, ny de celle des Etats ses allies, l' amitié demeurera dans son entier, entre les deux parties et luy et sa chere Epouse, qui est comprise dans cette alliance, ses Successeurs, Enfans et heritiers et les Etats et ordres de Hongrie et de Transilvanie seront compris sous des conditions equitables dans la paix generale qu' on fera.

XII.

Comme Sa Majesté Tres chretienne â raison de sa pieté, reçoit sous sa protection speciale tous les Prélats et les autres tant cleres que laïques de Hongrie, qui sont profession de la Religion Catholique Romaine (non compris pourtant ceux qui sont attachés a la Maison d' Autriche, et aux autres Ennemis du Prince et les fauorise ouuertement ou en secret, et qui agissent contre cette alliance) Son altesse Prince promet, que dans toutes les Terres et lieux qu'il a occupez ou qu'il occupera par la force des armes, ou qui se rendront a luÿ, il leur conseruera le libre exercice de la Religion catholique Romaine, leur liberté, leurs droits priuileges, Eglises, et tous leurs biens et reuenus, il declare pourtant que cela doit etre entendu de telle maniere que les Etats, Ordres et habitans de Hongrie, qui sont de la Religion suisse ou reformée et de la Religion Lutherienne pouvont jouir de tous leurs droits libertés, priuileges, Temples, Maisons paroissiales et reuenus conformement aux libertez et loix fondamentales du Royaume de Hongrie, aux Ordonances des Etats et des habitans du Royaume, et aux Serments faits par les Roy, en sorte que cette speciale protection du Roy tres Chretien ne deroge en rien aux dites loix et libertez.

XIII.

Comme on est convenu par l'article cinquiéme que Sa Majesté Tres Chrétienne donnera au Prince une Somme d' ar-

gent pour la moitié de trois mille hommes de pied, que
Torstensohn Marechal de Camp a promis au nom de Sa
et de la Reine et Couronne de Svede n'auront a luy fo
quinze cent hommes de pied, la Couronne de Sued
qu'elle aura leué ces quinze cent Soldats entre cy,
trois mois, il promet qu'il le pouruoira de bons et s
officiers auec les égards conuenables pour le Roy et
gera aussi bien, que les simples Soldats, a faire au Ro
Commissaire que Sa Majesté substituera, et a luy ser
fidelité, de sorte pourtant qu'ils seront sous son comman
qu'il leur donnera de raisonnables et honnetes paies ; (
assignera des quartiers conuenables, remplacera le no
ceux qui manqueront, et leur permettra l'exercice de
pline militaire d' Allemagne, et que la guerre étant
dechargera les Officiers et Soldats de leur Serment, e
mettra dans le Seruice du Roy auec leurs Armes, dans
commode et d' une manière conuenable a cette grande a
si ce n'est que par hazard quelque pressante necessité n
lige de les retenir pour luy et a solde, aprés les auoir d
du Serment de fidelité qu'ils auront fait au Roy, anque
ne s'en pourra pourtant pas seruir contre Sa Majesté tre
tienne ny aussi contre ses alliés.

XIV.

Quoy qu'a raison du respect dû au Roy et p
autres grandes et singulieres raisons approuuées meme (
je l' ay assuré) par les Ministres de la Reine de Suede en
magne : Son altesse le Prince ait fait cette alliance a
Majesté, il n'entend pourtant, pas qu'elle deroge en a
chose a celle qu'il a cÿ deuant faite auec la Reine et l
ronne de Suede, en ce qui regarde les Suedois et Son Al
si ce n'est en ce que l' vtilité commune auroit pû fair ch
expressement, dans quelques articles.

XV.

A fin que cette alliance soit plus ferme et mieu
blie, si pendant dans que cette guerre durera, Dieu ap
a soy Son Altesse le Prince, il promet qu' aprés sa mo

Successeurs et les susdits Etats de Hongrie et de Transilvanie continueront cette alliance, qu'aprés que la guerre aura eté declarée en la maniére susdite, ils la continueront jusqu'a la conclusion de la paix generale : et qu'aprés qu' on l' aura une fois obtenuë, ils conuiendront conformement a l' article Septieme de sa Seureté.

XVI.

Le Roy a accepté et accepte pour luy et pour ses Successeurs tous et chacun de ces articles, dans tous les points et clauses que Son Altesse le Prince, ses Successeurs, les sujets de Hongrie et de Transilvanie et les Etats et Ordres unis ont promis de garder, et il promet par Sa parole Royale, et par la bonne foy chrétienne, et Son nom et celuy de Ses Successeurs de les obseruer et accomplir sincerement, religieusement et sans aucun defaut. Je soussigné certifié que ces choses ont eté accordeés de la maniere marquée cy dessus, au nom de Sa Majesté tres Chrétienne, et qu'elles auront leurs forces et j' ay promis d'en fournir la ratification de Sa Majesté a Son Altesse dans quatre mois, et pour donner plus de force a ce Traitté, je l' ay signé de ma main et y ai fait mettre le seau de mes Armes. Fait dans la Citadelle de Monkacz l'année 1645.

Antoine de Croissi
Ennoyé du Roy Tres Chrétien auec un Plein pouuoir uers Son Altesse le Prince de Transilvanie.

Traitté
de Confederation et Alliance entre George Ragoski Prince de Transilvanie d'une part, le Roy Louis XIV. et la Reine de Suede d'autre. Contre l'Empereur Ferdinand III. l' an 1643 au mois d' Octobre.

Lettre
du Prince de Transiluanie George Ragoski a Leonard Torsten sohn, General de l' Armée Suedoise.

Monsieur et tres Cher Amy.

Nous auons receu auec plaisir vos lettres du premier jour de feurier, par les quelles nous auons apris, aussi bien que par

le raport que nous a fait votre gentil homme, en quel (les affaires de la guerre dans vos quartiers. Vous aue prendre de votre coté par la relation de nos deux C que nous auons jugé a propos de demander aux Prince derez, pour donner vn heureux commencement a no mune entreprise, mais comme les ceux Couronnes Con sont tres éloignées l' une de l' autre, ainsi que de nou cette difficulté les pourroit empecher de ratifier et c en meme tems les articles de l' alliance, que nos deux vont conclure, nous desirerions au moins, que la Ser Couronne de Suede uoulut pour cette fois les accepter, uer, et confirmer tels qu'ils sont, et nous en Enuoyer fication sollenelle et autentique, auec une promesse (et positiue, dresser de la meilleure forme que faire se que la S. S. Couronne de France acceptera et co les mêmes articles sans nulle exception, et nous (tenir la ratification, dans le terme de six mois a (depuis l' exhibition de celle de Suede, qui nous sera (au plutost, et surtout par un homme de confiance, (muni d'un plein pouuoir, pour agir aucas qu'il arriue (chose de nouueau a regler pour l' auancement des communes; Car il n'est pas apropos, ni meme nec que nous enuoyons personne de notre part: attendu (paroit ancore rien des articles proposez et discutez nous et nous, et que les Princes confederez, qui en doiu liberer, en sont suffisamment informé, outre qu'il ser gereux de proceder autrement dans cette affaire, do serez encore plus amplement instruit par les lettres, q receurez de M. Bisterfeld. Je vous souhaite toute sorte d perité. Fait a Vissembourg ce 4. May suiuant le stile lendrier nouueau 1643. Votre bien affectionné a vo Seruice,

George Rag

Lettre de Leonard Torstensohn
General de l' Armée Suedoise
Au
Prince de Transilvanie George Ragoski.
Monseigneur

Le Gentilhomme que j'avois enuoyé a Votre Altesse, m'a rendu a son retour la lettre qu'elle ma fait l' honneur de m'écrire en date du 4. May et je luy en fais tous les remerciment que je luy dois, quant a l' affaire dont il est question, j'auois crû qu'aprés la parole que j'auois donnée a V. A. je croyois qu'assurement elle ne tiendroit qu'a la parole par l'ordre expres de la Serenissime Reine de Suede ma Souueraine maitresse, (parole qui m'est plus chere que toutes les choses du monde) elle ne feroit nulle difficulté de donner tout le secours qu'elle pourroit pour retablir les affaires de la Societé Ligue Euangelique. aujourdhuy si fort ébranlée par les pratiques de la Babilone Romaine; et je le croyois d'autant plus, que depuis quelques années Dieu aiant beni les armes Catholiques et fait remporter aux Chretiens plusieurs Victoires éclatantes sur les Ennemis de la foy et de l' Euangile, il y auoit tout lieu d'esperer, qu'une guerre qu'on peut appeller la guerre du Seigneur, puisqu'elle est pour la deffense de la liberté de l' Euangile, se termineroit beaucoup a la gloire de Son Saint nom, par une paix generale, stable, et sincere; Si V. A. que les confederez regardent comme le protecteur de l' Euangile, eut uoulu y cooperer selon la grandeur de Son courage héroique, au lieu de temporiser, comme elle fait jusqu' jcy, elle n'auoit semblé en retarder l' execution; et ueritablement, si j'eusse pu scauoir plutost les intentions de V. A. comme je le scais présentement, je luy eusse fait Enuoyer en toute dilligence l'acte dont elle me parle dans sa derniere lettre, maintenant que je suis campé dans la Moravie enuironné de toute part de deffilés et comme enfermé par les troupes Ennemies, et qu'ainsi les Couriers ne peuuent n'y aller sans autres grand danger en des lieux si éloignés de la Suede, ny en reuenir avec des lettres que fort tard : aquoy bon aller perdre inutilement quatre mois de tems ou meme dauantage, tandis qu'on ne scauroit laisser échaper sans un tres grand dommage pour la Ligue

Euangelique, ni sans une horible effusion de sang, l'occasion fauorable qui se presente, J'en fait juge V. A. dont le jugement est si solide et si penetrant; et je ne doute point que si elle y pense serieusement, Elle ne demeure contente et satisfaite de la promesse que je luy ay donnée par ecrit, et qu'elle ne reconnoisse la necessité de rompre auec l'Empereur, sans hésiter ni differer dauantage, puisque Sa Majesté Suedoise ma commis auec plein pouuoir et mandement special pour conclure cette alliance auec Elle, et que mon armée est déja fort auancé et en etat d' agir puissamment; je feray cependant tout ce qu'il me sera possible pour enuoyer au plutost a V. A. la ratification autentique et sollemnelle qu'elle desire, que si aprés cela V. A. fait encore difficulté d'ajouter foy a ma parole, je m'offre de luy enuoyer donner pour garant et pour otage deux des principaux officiers de l' Armeé Suedoise a son choix, les quels Elle pourra retenir et garder dant quelquune de ses forteresses jusqu'a ce quelle ait receu la ratiffication, qu'elle demande; je la Suplie donc de uouloir passer par dessus toutes les difficultés, et tous les obstacles qu'elle se figure, et d'etre fortement persuadeé que Dieu ne luy refusera pas l'assistance, que merité la protection, qu'elle donne a tant de malheureux, qui pouroient tomber dans le desespoir si elle persistoit plus longtemps dans son irresolution, au reste tandis que je concerte les moyens de porter la guerre iusque dans les Pais héreditaires de l' Empereur; ie recommande tres instament tous les interets de la cause et de la liberté commune aux soint au Conseil et a la prudence singuliere de V. A.

Par son tres obeissant Seruiteur

Donné au Camp de Dobesthau
le 8. Juillet 1643. Torstensohn.

Second Lettre
de Leonard Torstensohn General de l'armé Suedoise
Au
Prince de Transilvanie George Ragoski.

Monseigneur, En attendant la ratification, que la Serenissime Reine de Suede doit enuoyer a V. A. j'ay iugé qu'il

seroit apropos de confirmer par auance les articles de notre Confederation par un Ecrit particulier signé de ma main, en vertu du plein pouuoir, que sad. Majesté m'a donné de sorte que pour profiter de la conjuncture fauorable du tems présent, et pour ne laisser rien a désirer a V. A. de tout ce qui la peut conuaincre de ma bonne foy, i'ay voulû luy dépecher le Sr. de Robenstoch Lieutenant Collonel de mon propre Regiment, homme de qualité distinguée, d'un secret inuiolable et d'une fidelité a toute épreuue, et de qui j'ay coutume de me seruir dans mes plus importantes affaires, comme d'une personne qui a beaucoup d' experience dans celles de la guerre, raisons qui m'ont obligé de le choisir pour porter a V. A. la Confirmation des Article de notre alliance, dont il a été un premier promoteur en Suede ou je l'auois enuoyé peu auparauant : et pour luy dire de ma part tout ce dont il importe qu'elle soit bien informeé ; je suplie donc V. A. auec tout le respect que je dois, de vouloir non seulement faire un bon accueil a mon Ennoye, mais encore reconnoir agreablement, les lettres et confirmation dont je l'ay chargé et donner toute creance a ce qu'il a ordre de luy dire de ma part, le besoin present des affaire et le bien commun des alliez confederez, le requerant ainsi, outre qu'il est de la gloire de V. A. de soutenir en cette rencontre la haute opinion que tout le monde a de son zele et de sa prudence, comme je le desire et l'espere. Donné au Camp de Dobitshau l'Vnze de juillet 1643.

De Votre Altesse Sereuissime

Le tres humble Seruiteur
Torstensohn.

Lettre
de l'Ambassadeur de France a Constantinople.
Au
Prince de Transluanie George Ragoski.

Monseigneur

Je ne puis respondre autre chose a la Lettre que Votre Altesse m'a écrite dans le mois d'aoust, si non que le Grand Vizir m'a toujours écouté fauorablement, lorsque ie luy ay parlé de permettre a V. A. deporter la guerre dans la Hongrie. Mais

lorsque ie suis entré plus auant en matiére, il m'a toujours repondu, qu'il falloit uoir ce que V. A. auoit a luy proposer, de sorte que je ne crois pas pouuoir avancer dauantage, s' il ne uient jcy quelque Ambassadeur ou quelque Enuoyé de V. A. qui propose cette affaire au Grand Vizir, ou qui luy déclare positiuement qu'elle est resolue de commencer la guerre. Mais Mr. de Robenstoch me mande que V. A. aprehende, que si cette proposition se fait de sa part, le Vizir n'en prenne occasion d'imposer quelque nouueau tribut a la Hongrie, j'auoue que cette crainte est bien fondée, et que ce ministre pourroit même s'aviser d'exiger des choses encore plus dures, peut etre aussi se reduiroit jl a des conditions raisonnables, et pour lors je m'y employerois tres volontiers, mais quoyqu'il en puisse arriuer, je ne trouue point d'inconuenient a sonder l'esprit du grand Vizir. Car s'il impose des conditions trop onereuses V. A. sera en droit de ne le point accepter, non plus que la permission de faire la guerre. Mais je crois que le Vizir en usera mieux que ne pense V. A. a qui ie souhaite une longue vie et toute sorte de bon succés.

De Votre Altesse Serenissime

A Constantinople ce Six Septembre 1643. le tres affectionné Seruiteur de la Haye.

Sommaire
des Demandes du Prince de Transilvanie.
George Ragoski pour faire alliance auec le Roy de France et la Couronne de Suede contre l' Empereur Ferdinand et la Maison d' Autriche.

Auant toutes choses il faut que le Prince de Transiluanie obtienne de l'Empereur des Turcs la permission de declarer et faire la guerre en Hongrie a Ferdinand III. Empereur des Romains, ensorte que sa hautesse reçoiue en sa protection et sauuegarde led. Prince de Transiluanie, sa femme, ses Enfans et ses successeurs auec tous leurs biens, en quels lieux qu'ils soient situez, auec promesse de le secourir et de le deffendre auec toutes ses forces contre led. Ferdinand, au cas que ce Prince et ses adherans uiennent a l' attaquer dans ses pro-

pres Etats, et si par malheur (ce que Dieu ne plaise) il arriuoit que le Transiluain et ses heritiers fussent chassez et dépouiller de leur Principauté par la puissance de leurs Ennemis, Sa hautesse employera toute la force de ses armes pour les retablir dans leurs Etats.

II.

Les Couronnes de France et de Suede et tous leurs Alliez prendront en leur protection et deffense le Prince de Transiluanie, Sa femme, ses Enfans et ses héritiers auec toutes leurs terres et tous leurs biens en quelque lieu qu'ils soient situez, même en Hongrie, comme aussi tous les adherans et amis qu'ils ont dans ce Royaume, generalement contre tous leurs Ennemis déclarez et secrets de quelque dignité et nation que ce puisse etre, de sorte que, si led. Prince et les siens uiennent a être troublés inquietez et molestez, ouuertement et sous main, soit en leurs personnes ou en leurs États et en leur biens Ecclesiastiques, ou Seculiers, lesd. Confederez ioindront leurs armes ensemble et uiendront a leur secours toutes les fois qu'il en sera besoin sans y manquer jamais sous quelque prétexte que ce soit.

III.

S'il arrivoit que led. Prince, sa femme ou ses Enfans fussent depouillez de leurs Etats et des biens, qu'ils ont tant en Hongrie qu'en Transiluanie, le Roy de France, la Reine de Suede et les autres alliés, leur feront payer pour leur subsistance la somme de quarente mille Richedales par an, jusqu'a ce que led. Prince et les Siens soient entierement retablis, soit par un traitté de paix, ou par la voye des armes, et au cas que cette pensionne ne soit pas payée, ils feront en sorte que le Prince et Sa famille aient d'ailleurs de quoy subsister selon leur état et leur rang.

IV.

Apres que lesd. Princes confederez, auront pris en leur protection et commune alliance le Prince de Transilvanie, sa femme et ses Enfans, comme aussi le Royaume de Hongrie et

tous les seigneurs qui sont dans les jnterets dud. Prince, ils seront tenus de les maintenir soit en Hongrie ou en Transilvanie (excepté les Terres qui sont sous la domination des Turcs) dans toutes leurs franchises, droits et priuileges publics et particuliers et specialement dans le libre exercice de la religion Catholique Romaine et dans celuy de la religion helueti que reformée et de la Lutherienne meme contre tous ceux qu les y voudroient troubler a force ouuerte ou autrement, mais surtout ils seront obligés de faire restituer incessamment au Euangelique les temples et les maisons paroissiales auec le be nefices et les reuenus annexés tels qu'ils etoient en l' année 1618. sous quelque pretexte de religion reformée ou Lutheri enne, qu'on les leurs ait otez.

V.

De plus les susd. Confederez declarent, que pour la pro tection, qu'ils promettent de donner et quils donneront en effe au Prince de Ragoski, ils ne formeront jamais aucune preten tion au Roiaume de Hongrie, ny sur la principauté de Tran silvanie.

VI.

Dez la premiere année de la guerre lesd. Seigneurs Roys payeront au Prince de Transiluanie la somme de deux Cent mille Ecus monnoyes d' allemagne, et cent cinquante mille seulement dans chacune des anneés Suiuantes, tant que la guerre durera, et lesd. Sommes luy seront comptées dans les lieux qu'il ordonnera pour en faire la distribution comme il luy plaira.

VII.

De plus tant que cette guerre durera, les memes confederés seront obligés de leuer et d'entretenir a leurs depens dans l'armée du Prince de Transiluanie trois mille hommes bonne infanteri-e, lesquels ainsi que leurs officiers obeiront aud. Prince comme a leur general, mais il serez libre aux d. confederez d'y tenir deux commissaires jntelligent, pour leur rendre compte de l' etat de leurs troupes, et si outre cela le Prince de Transilvanie, uent leuer a ses frais d' autres milices dans les

Royaume et les terres des deux Roys, bien loin de l' empecher, ils en faciliteront la leuée, en assignant pour cela les lieux les plus commodes.

VIII.

Lesd. Princes ne feront aucune paix ny Treue auec les Ennemis contre le gré, ny sans la participation et consentement expres du Transiluain, ni aprés sa mort, sans celuy de sa femme, de Son successeur et de ses heritiers, ni sans l' interuention des Etats de Hongrie, et lorsque l'interest commun des confederez exigera, qu'on fasse une paix generale seure et honorable, honnete, on y trauaillera de concert avec le Prince et etats adherans a Son party, et de si bonne maniere, que cette paix ne puisse faire de dommage, ny de préjudice aud. Prince ni aux siens, non plus qu'aux etats du Royaume de Hongrie et de la principauté de Transilvanie et que chacun y rencontre au contraire son auantage, ensorte qu'en uertu de cette paix tous et chacun puisse librement et seurement jouir de leurs immunites spirituelles et temporelles, non seulement des terres et des biens, qu'ils ont acquis cy deuant, mais encore de ceux qu'ils pourront acquerir de nouueau : on est encore expressement conuenu, que si par hazard (aprés que la paix aura été faite et publicée de part et d' autre) il arriuoit dans la suite du tems, que contre les article de cette paix, led. Prince et les siens et les Etats d' Hongrie, ses adherans, a l'occasion du grand éloignement de leurs terres d' auec celles des deux Roys confederez, fussent assaillis, troublés, et molestés par la Maison d' Autriche et ses alliés lesd. confederez seront tenus de les deffendre et secourir de tout leur pouuoir, et de fournir tous les ans aud. Prince, a sa femme et a Son successeur les memes subsides et assistances, qu'ils auront fournis durant cette guerre.

IX.

Les memes Confederez s'obligent pariellement de faire observer et maintenir la paix que ledit Prince et ses predecesseurs ont entretenu jusqu' jcy auec la Porte Ottomane, depuis le regne de l' Empereur Soliman, et de faire ensorte par leur

autorité et s'il en est besoin par
les autres offices, qu'on peut att
que cette paix soit continuée nor
mais encore auec Son Successeu
de leurs heritiers qui y succeder

X.

Le Roy de France, la Rein
vinces Vnies des Pais Bas, les T
Landgraue de Hesse Cassel et l
au dedans qu'au dehors de l' Em
condition ou dignité qu'ils soient,
present et pour l'auenir, et en
seulement, de Signèr de leur p
du Sceau de leurs armes, mais e
et sans fraude, Eux et tous leurs
Seculiers les susd. Articles auec
Weisszembourg le 16. Septembre

Accept

Des demandes du Prince
Pleinpouuoir que la Serenissime
nous a specialement accordé, no
pitaine general de ses Armées
et acceptons par jnterim les dem
Ragoski Prince de Transilvanie,
ratifie plus amplement les dits a

I.

Pour ce qui concerne le pr
tons a la disposition du Roy de Fr
sidant a Constantitinople a déja t
suiuant les ordres exprés, qu'il e
tienne a obtenir le consentemen
Couronne de Suede ne laissera
ce qu'elle pourra pour le faire ob

II.

Quand au Second nous trouvons qu'il est de tout justice de donner toute la protection possible au Prince de Transilvanie, lorsqu'il sera en guerre contre l' Empereur et ses adherans, et de le maintenir luy et Son Successeur dans tous leurs biens, et dans tous leurs priuileges ; ainsi tout le contente de cet article sera observué ponctuellement.

III.

Le troisiéme article est sans nulle difficulté.

IV.

Le quatrieme sera pareillement execute de point en point.

V.

Les confederez promettent tout ce qui est porté par le cinquieme.

VI.

On promet la somme d'argent demandeé et de regler le tems et le lieu du payement dez le jour que la ratification de Suede sera mise entre les mains du Prince Ragoski.

VII.

Outre ce qui est contenu dans le Septieme Article on promet, que si led. Prince vient a etre assaili dans ses Etats, on ne luy donnera pas seulement les trois mil hommes qu'il demande, mais encore un plus puissant secours s'il en a' besoin, et que s' il neut faire de nouuelles leuées, on luy assignera pour cela de certains lieux a condition, que ces leuée soint faites auec telle discretion, que celles des confederez, n'en puissent etre diminuées ny leurs soldats abbandonner leur seruice.

VIII.

Sur le huitieme on promet fermement, de ne traitter ny conclure aucune paix, treue ou suspension d' armes a l'insceu et contre la uolonté dud. Prince, de ses Etats et de Son Suc-

cesseur et que si apres la paix faite la Maison d
s'auise de l' attaquer injustement, le Secours et l' a
des confederez ne luy manquera pas au besoin.

IX.

Afin que le Prince ait toute les satisfaction qu'il
sirer, on ne mettra rien de tout ce qui est stipulé par c
et l' on contribuera autant que l'on pourra a la contin
la paix Ottomanne.

X.

Quant a la confirmation de tous les articles susc
notre commune alliance sera sollemnellement concl
ambassadeurs, deputez de part et d'autre a cet effet
et promettront au nom de leurs maitres de faire ob
executer fidellement, constament, et sans fraude tout le
desd. articles, ainsi que nous le promettons dez apresei
de quoy nous les auons signé de notre propre main. D
Camp Dobitshau l'an 1643.

L. S.

Leonard Torstei

Excuter, faire garder, executer fidelement, fer
constament, sans fraude ny tromperie, comme je pron
vove, en foy de quoy j'ay signé de ma propre main et
mon Cachet. Donné au Camp de Dobetshau l' an 1643

Leonard Torstensohn
a Geresdorf en Pologne.

Jegyzet: Egyik eredeti példánya, mely pergamenre v
mint a betük alakja mutatja, a franczia irodában készült, és 4
rét lapot foglal magában; megvan a vörösvári gróf Erdöd
véltárban.

Megjelent ugyan e szerződés Dumont Corp. Dipl. To
I. 310. l. de e munka ma már csak ritka könyvtárban van meg
e szöveget francziára forditva kiadta ugyan, de nem teljesen.

3)

A francia kormány által kiállitandó hitelesitès terrezete.

Ludovicus Dei gratia Rex Galliae et Navarrae omnibus has literas praesentes visuris salutem. Viso et examinato in nostro Consilio in praesentia Reginae Regentis nostrae honoratissimae Dominae ac Matris, tractatu nostro nomine facto ac signato a nostro fideli et dilecto consiliario, Curiae nostrae Parlamenti nomine de Croissy ac de Marsilly, cum charissimo ac dilectissimo nostro cognato Principe Rakocio Transylvaniae virtute plenipotentiae quam praedictus Dominus de Croissy a nobis habuit, cujus Tractatus tenor ita sequitur.

Sub finem.

Nos ex eodem consilio praedictae Dominae Reginae Regentis honoratissimae nostrae Dominae ac Matris, nostri charissimi ac dilectissimi Patrui Ducis Auralianensis, nostri charissimi ac dilectissimi Agnati Principis Condaei, ac nostri charissimi ac dilectissimi cognati Cardinalis Mazarini, aliorumque Principum, Ducum, Pariurn et officialium nostrae Coronae, magnorum ac honoratorum nostrorum Consiliariorum, acceptavimus, approbavimus, ac ratum habuimus, acceptamus, approbamus, ratumque habemus per has praesentes, nostra manu subsignatas, hunc tractatum omnesque ac singulos ejus articulos supra descriptos : Promittentes verbo ac fide Regia et sub obligatione ac hypotheca omnium nostrorum bonorum, generaliter nos ipsum observaturos et executuros de puncto ad punctum, secundum Suam formam et tenorem, ita ut ipsi non contraveniamus nec directe nec indirecte, nec permissuri simus ut ipsi contraveniatur quacunque ratione aut modo. Hoc enim est nostrum beneplacitum. In quorum testimonium jussimus apponi his praesentibus nostrum sigillum; datis Parisiis ultima Junii Anno gratiae Millesimo sexcentissimo quadragesimo quinto et regni nostri tertio.

Ludovicus
Per Regem praesente ipsius Matre
Regina Regente
De Lomenie.

B)

A Rákóczy által kiállított szö

1)

A bevezé

Nos Georgius Rákóczy Dei
niae, Partium Regni Hungariae D
Notum testatumque facimus teno
dit, et ad quos pertinet universis. N
riis gravissimisque, qua publicis,
Austriaca ejusque adhaerentibus la
lico christiani Orbis bono, commu
Serenissimis potentissimisque Re
deratis, in primis cum Sacra Ma
varrae, Serenissimaque Regina ac
cessario cogitasse; hocque sincer
silium sibi gratum acceptumque
gloriosissimae memoriae Regem
nissimam Sveciae Reginam ac C
ac Legationibus favore plenis aliqu
que Austriacorum contra Nos, d
Regnum Hungariae, nostrumque
eorundemque libertates injuriis, v
riculis in dies crescentibus, rem, ob
obstacula dilatam, consiliorum co
fuisse, ut ad Communis boni pro
minatim etiam Hungariae et Tra
tionem inter Serenissimam Svecia
Nos publicum firmumque foedus c
metsi Rex Christianissimus Ludovi
naque Sueciae officiose sit comp
juxta pacta conventa cum Regin
in Hungaria contra Ferdinandum
rem inceperimus, Nos tamen tun
Majestatis Christianissimae respe
omnia praesenti rerum statui me
honorificentissime praedicta Majest

Dominum Antonium de Croissy et Marsilly, supremi parlamenti Consiliarium, atque a Christianissima Majestate in hunc finem cum literis fiduciariis convenientique plenipotentia ad nos ablegatum de foedere tractasse, ac post varias ultro citroque institutas collationes et deliberationes illud juxta infrascriptas conditiones ac articulos acceptasse, conclusisse, approbasse, ratum habuisse, ac confirmasse, acceptare, concludere, approbare, ratum habere ac confirmare, adeoque omnes conditiones ac articulos, a nobis promissos servaturos ac impleturos esse.

Jegyzet: Ezen fogalmazvány Bisterfeld irása szerint, ki annak fogalmazásával meg volt bizva, több példányban megvan a vörösvári levéltárban. Némelyiken Kemény Jánosnak vannak igazitásai. A fenn közlött a legteljesebb Ezen bevezetést követték az egyes pontok, melyeknek hasonlag megvannak fogalmazványai: ugyanazok melyek A. alatt kiadattak

2)

A szerződés egyes pontjainak értelmezése.

Quoniam in Articulis foederis inter Regem Christianissimum et Celsissimum Transylvaniae Principem initis quaedam verba obscuriora occurrunt, nos infrascripti, ad Tractatum deputati has declarationes subsequentes notavimus, ne forsan illinc aliquae difficultates in posterum oriantur.

Ad articulum 5. per Germanos Milites intelliguntur exteri musquetarii, e g. Germani, Sveci, Galli et similes ejusmodi arma gestantes.

Ad 6-tum, in quantum justitia eorum bonum et tum temporis futurus status Confoederatorum requiret: Haec ita intelligenda sunt, ne solus tantum Princeps bello a se accepisset tum vel acquirendorum restitutione gravetur, verum quoad illorum bonorum retentionem aequa ipsius ac caeterorum Confoederatorum habeatur ratio.

Ad 7-um. Modo respondeat: Idest Princeps in tractatu Pacis Universalis tanquam foederis membrum per Suum deputatum exponet, quid rupta forsan universali pace ab hostibus praestare velit ac possit.

Ad 8-um. Licebit utrique parti pro ratione belli lico commodo aliquibus neutralitatem concedere, ita trales in hoc Articulo per adhaerentes non intelliganti

Vox illa *Turca revocaretur* non ad solum Princip ad reliquos confoederatos pertineret.

Jegyzet: Biszterfeld által készitett fogalmazványa a v levéltárban.

3)

Pótszerződési pontozat.

Denique quamvis Rex Christianissimus declaret nino nolle foederis antehac inter Reginam, Coronamqu ciae ac Principem conclusi, sed hujus solius praesentis ligari: Princeps tamen ex Sua parte nihil plane illi f svecico vult derogatum, sed ei constanter adhaeret, n presse aliquid in quibusdam horum articulorum ob cert spectus variatum fuerit. Quomodo autem Regiae Maje inter se convenerint, id ipsarum arbitrio Princeps permit

Jegyzet: Bisterfeld által készitett fogalmazványa a vő levéltárban.

4)

A szerződés befejezése.

Hos omnes et singulos Articulos in omnibus punc clausulis, a christianissima Regia Majestate promissos n ceptasse et acceptare, a nobis vero praestandos et nos pro persona nostra sincere ac Sancte, sine defectu, obser ros ac impleturos, usque a successoribus nostris, Statib ac Ordinibus Hungariae ac Transylvaniae nobis subject conjunctis observentur ac impleantur solliciter procurat eosque ad illorum impletionem firmiter obligaturos esse, nostro Principali bonaque fide christiana tum pro nobi pro iis una nobiscum aliquoties sunt nominati, pollic hancque nostram respective acceptationem et promissi

propriae manus subscriptione, Principalisque nostri sigilli appensione roboratam exhibemus

Jegyzet: Bisterfeld által irt fogalmazványa meg van a vörösvári levéltárban.

5)

Pótszerződés.

Nos Georgius Rakoczy, senior, Dei gratia Princeps Transylvaniae etc. recognoscimus Quod cum inter Nos et Illustrissimum Dominum de Croissy, christianissimae Regiae Majestatis Legatum, de certa pecuniae summa pro 15'00 peditibns nobis ante hac promissis conscribendis, armandis, supplendis, eorumque stipendiis nobis exhibenda tractaretur, necdum satis conveniret, tandem de quadraginta octo Imperialium millibus compromissum fuerit, ea expressa conditione addita, ut nos, quae forsan quotannis ad Turcici Impe
de bello contra Ferdinandum III. Imperatorem gerendo conservandum requirentur omnia praestemus; sicque, Christianissimi Regis officia ibidem ut plane confidimus, praestanda faciliorem felicioremque eventum sortiantur.

Jegyzet: Bisterfeld által készitett fogalmazványa megvan a vörösvári levéltárban.

6)

Egy pótszerződési tervezet.

Cum Rex christianissimus ad declarandum constans restituendae orbi pacis desiderium, locus incumbat, ut si omnino pars adversa, alienum a pace per tractatum recuperanda gerat animum, eam armis vindicare et eo asserere contendit, ad fortius distrahendas vires hostiles Celsissimum Principem Transylvaniae successorem, liberes, ordines Hungariae ac Transylvaniae hoc foedere in nostrorum Confoederator numerum adsciscimur, quod a Rege in casu vero decessu stri a successoribus suis sancte observari bona fide ob per me D. de Croissy, in suprema Parlamenti Parisie

Consiliarium Regium, ad hoc
tum plenipotentiarium legatum p
Coronaque Sveciae foederi suo
cedente officiose nec incluseri
propter gravissimas rationes sta
dere pacto cum Svecis conclu
derogatum volumus.

Vicissim nos ut communi
bis commodum pro nostra viri
strae utpote Hungariae collap
stabilire possimus, communi foe
cimus. Itaque ad promovendum
lis scopum nos cum Christian
ferius declaratis, paciscimur,
ad Deum emigrantibus succes
observabimus.

Jegyzet: Minutája, mely egé
rösvári levéltárban.

CXX

1645. apr. 22. Nos Georgius Rákóczy
niae partium Regni Hungaria
etc. Recognoscimus per praesen
nostri propositi pro bono pul
miserimus nos etiam ad cons
bello contra Ferdinandum II
conservandum in Porta Otto
quotannis honesta et aequa, n
tia munera impensuros; ita
Sua quoque amica officia ibide
terponat, sicque commune bo

successum sortiatur. Datum in Arce nostra Munkács die 22. Apr. 1645.

G. R.

(L. S.)

(Egykoru más dat a vöröswári gr. Erdödi fiskalis levéltárban.)

CXXXVIII.

Celsissime Princeps. 1645. apr 23

Scripsi ad Christianissimam Reginam, Dominam meam clementissimam, hisque meis recognosco Celsitudinem Vestram in foederis tractatione praetensionem, quam propter 1500 pedites praeterito anno non praestitos se habere dicit, sibi semper cum amica protestatione reservasse, ideoque a Christianissima Sua Majestate propter impensas ac incommoditates, quas ob illorum peditum defectum subsecutas, Celsitudo Vestra asserit viginti imperialium millia postulare, de quibus cum Celsitudine Vestra ob inexpectatum illud postulatum, et procuratorii mandati defectum mihi agere non licuit; praeterea addidi Celsitudini Vestrae has testimoniales litteras veluti ex pacto a me requisÿsse. Dab. in oppido Monkacs die 23. Aprilis 1645.

Celsitudinis Vestrae ad officia

paratissimus servitor
Antonius de Croissy m. p.
(L. S.)

(Erdödi [illegible] levéltárban.)

CXXXIX.

1646. apr. 25. Ad excellentissimum Generalem svecicum Apr. Munkacs.

Illustrissime ac excellentissime Domine amice servande.

Non mediocri tenemur admiratione quod ab it bus elapsis mensibus Illustrissima Dominatio Vestra ras, nec vero certum Suum nuncium ad nos expe etiam quod triumphum illum, non multis ante diebus d Imperatoris gloriosissime reportatum non ab Illustri minatione vestra, verum ex locis alienis intellexer id ex requisito bonae confoederationis et correspond etiam promissionis Suae in literis 29. die Decembris ximi evoluti ad nos datis factae, summe necessariu ne et nos interea opportunas temporis commoditat consumpsissemus.

Nos quemadmodum in literis, ex curia nostra ensi 5. die Martii ad Illustrissimam Dominationem da perscripseramus commissarios nostros ex tractatu T non modo revocavimus, verum etiam legatos nutu tate caesareae Majestatis per Palatinum Hungaris Commissariis nostris adjunctos ad nosque expeditos r minus optata dimisimus.

Exercitum etiam nostrum speramus facili negc nus cum exercitu Illustrissimae Dominationis Vestra gere potuisse, cujus negotii commodius in effectum c causa generosum quoque ac magnificum Joannem Aulicae Equestris Militiae nostrae supremum Capit exercituum campestrium Generalem, intra decursu dierum expedituri sumus, ipsimet quoque circa 15. c xime sequentis mensis May, cum universo exercitu, De movere intendimus. Illustrissima Dominatio Vestra dil nostro, tanquam nobis ipsis communicare tute omn attributa etiam eidem sufficienti plenipotentia, ad on gotiornm per Illustrissimam dominationem Vestram n

acceptationem, cui etiam oretenus Illustrissima do-
stra plurima referendo commisimus. Dissimulare sane
mus, quin tractatus noster cum Illustrissimo Domino
y satis molestus fuerit, qui initam cum Illustrissima
ne Vestra confoederationem potiori ex parte com-
mnino recusabat, praentendens Illustrissima Domi-
tra sine scitu, favore et assensu Regis christianissimi
, ac neque ipsam Coronam Sveciae plenipotentiam
a Rege christianissimo habuisse, et fatemur haud
bonae nostrae erga bonum publicum intentioni eo
npulum poterat injicere, cum nos scriptis Illustrissi-
inationi Vestrae, potissimum vero plenipotentialibus
li Majestate ac Dominis Regentibus Illustrissimae
oni Vestrae concessis, tanquam muro forti adhaere-
ideturque maxime opere precium fuisse si una cum
mo Domino Croissy, vel postmodum intellecta
ecordationis generosi condam Domini Rebenstok
dum ad nos hominem suum misisset, ea potissimum
, quod videlicet ex Domino etiam Croissy intel-
Illustrissimae Dominationi Vestrae significasse, non
ristianissimum Regem initam nobiscum penes ple-
ales Coronae Sveciae confoederationem acceptare, de
e in literis suis ad nos datis, in quantum mutua confoe-
npedire poterat, informatos crediderat.
n Domino etiam Croissy intra tanti temporis decursum,
istianissimi ob respectum, ita convenire studuimus, ut
bono prodesse et inservire possimus, cui neque deesse
dummodo ex parte etiam Dominationum Vestrarum
mnia et cum fructu magis quam hactenus effectuen-
bis omnibus ex praenominato fideli nostro generoso
ifico Joanne Kemény Illustrissimae Dominationi Ve-
ra nunciabimus. Optantes a Deo optimo maximo ut
m fideli nostro, tum vero Nobis ipsis suo tempore, fe-
ac momento intueri liceat.

yest: Minutája a m. k. kamarai levéltárban, egy másolata
ri levéltárban, ezen utobbi példányban a második kikezdés
nadmodum . . . stb. egész a pont végéig ki van huzva.

ipsi
propi
gentiu
hacten
buerim
miserim,
quidem t
tas, ad
via haere
pus docel
locum D.
niam nul
tanta dif
persona,
matim, n
hibui, ut
imputare
quod aut
infortuni
adventun
universo
ipsique
rentia re

am hac de re fuse in adventu D. Kemény loquar. n non nihil miror, quod C. Vestra s nuper adhuc de ac fructu ex nostra parte dubitet, adeoque tristandi m sumat, cum pro principali ac sublimi Suo judicio agnoscere queat realitatem et assistentiam, quae a parte praestita est, quod hostem contra ipsam misset omnino obstraxerimus, ipsique sufficientem liberare agendi procuraverimus, quin etiam plerosque ad nduxerimus, et quod majus est, eam secuti sunt feliprogressus; quodque C. Vestrae per occupationem et Moraviae ita appropinquaverimus, ut quotiescunque necessitas illam aggrederetur, proximus auxilium possit. Unde, ut confido, C. Vestra animadvertat, bonum initium promissorum praestandorum factum que extraneae vires adhibebuntur ut impleantur, sic estra, a sollicitudinibus ac scrupulis, quos habuit, in liberabitur: dum Cis-Danubium ferme omnia, excepto et Bruna, loca quae alicujus momenti sunt, sub potesam redegi, jamque sum circa arcem ac urbem Brupatrs: est quidem locus sat munitus, spero tamen, e adhibebo operam, ut me illum capturum. Quamhunc locum occupavero, decrevi Deo Dace iterum ad versus Moravum fluvium ac Ahadisium proficisci, in m exercitu mihi concredito ad Danubium progredi, consentanea visa fuerint suscipero: interim accurate cum adventuro D. Generali Kemeny, perque eum C. onsilia mea aperiam. Non esset praeter rem, attamen que ipsius bene placito permittens, si jam C. Vestra Suo exercitu esset ad Vagum fluvium et si juxta praemeas literas, meumque in iis judicium, alii quid contra tentare vellet, paratus sum omnem mihi possibilem am ac cooperationem praestare, ut Danubius transiri erum necessarium erit aliquot gravia tormenta et ad entia adducere, quibus ego, dum jam nullum modum aliunde adducendi, careo, magnaque provisio tam o, quam in expugnatione tot locorum consumta fuit, d huic jam obsesso loco impendi debeat. Quare debui estrae matare aperire, placeat ne ipsi cogitant, quo-

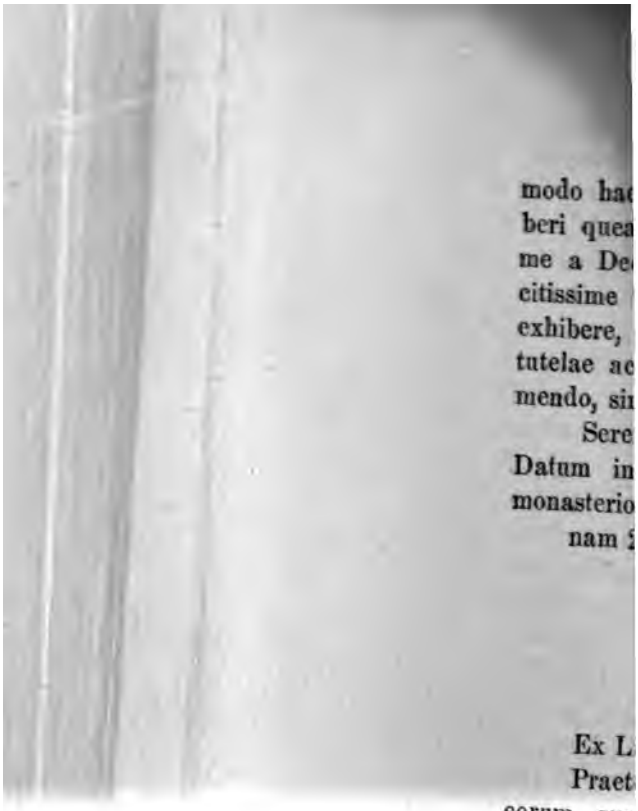

modo hae
beri quea
me a De
citissime
exhibere,
tutelae ac
mendo, sir
Sere
Datum in
monasterio
nam

Ex L
Praet
eorum, qua
equites mil
sterum, pro
tempestive s
1500 peditil
tior etiam pa
patis imposi
etiam alios
jam hoc in
num requira
citu alio mi
ad commune
ipsemet haec
strat, ne sini
pus diligente
pecto D. Ger
pluribus hac
apud me fuer
eas exhibendi
ut eas aliquis r

ras permutavi cum D. Generali Gabriele Bakos, ipsumque oravi ut suas, secuturasque copias usque ad adventum D. Johannis Kemeny juxta Vagum distribuere velit: ad haec Sua C. meam assistentiam, si Danubium transire, vel locum alicujus momenti aggredi velit, aliquoties promisi: quam primum hunc locum sat munitum occupavero recte S. Cel. rursus Moravum et Danubium appropinquabo.

(*Eredetije a mellékletnek egykoru másolata a torocskói levéltárban.*)

CXLI.

Serenissima ac Christianissima Regia Majestas. 1645.

Majestatis Vestrae ad me legatus Illustris Dominus de maj. Croissy 28-a die Januarii Anni praesentis appulit, sequentique 7. statim die audientia Eidem a me data, Literas Majestatis Vestrae mihi scriptas, eo quo par erat honore ac reverentia ab Eodem accepi, Ex quibus intellexi Literas meas 16. et 17. diebus Februarii Anni proxime evoluti emanatas, in Manus Majestatis Vestrae recte devenisse: quomodo autem promissis Majestati Vestrae in iis a me oblatis responderim ac satisfecerim pluribus explicare nolo, cum ipsemet rei eventus testetur: omniaque Majestas Vestra ex Literis Domini de Croissy satis intelligere possit. Ulteriori etiam boni publici promovendi studio et affectu quali ducar, a praedicto Domino Legato uberius Majestatem Vestram informatum iri spero. Fateri tamen et significare Majestati Vestrae debeo praeter omnem spem et expectationem meam accidisse, quod D. de Croissy ictum cum Corona Sveciae foedus, cui ego indubie adhaerebam, a Majestatis Vestrae Mandatum, in quibusdam punctis me debuerit, quam ob rem fortassis et ego aliam me occasionem habuissem; attamen ob respectum Vestrae Regiae, ac in majorem syncerae me

jestatem Vestram observantiae contestationem, ut Fe
cum Corona Sveciae concluso, sicut ex Articulis patebi
praejudicet, conveni; singularemque animi mei promp
nem in communis boni promotione declarare studui;
Majestati Vestrae haud ingratam fore existimo, omni
conditionum iam inter nos conclusarum, ac etiam ob p
anno primo non praestitos mei postulati (quod sine favo
jestatis Vestrae D. de Croissy concludere haud poteri
cutionem et plenariam satisfactionem ita a parte Ma
Vestrae procuratum iri confido, ut in stabilimentum et f
tem confoederationis deserviet, Ego quoque non solu
acquiescere, verum etiam de eo gloriari merito possim.
rum cum non desint quidam ex hoc Regno Hungariae
gnum Poloniae Transfugae, qui adversa quaeque Nobis,
que adhaerentibus, Primores et Magnates Poloniae, imo
ipsum Serenissimum Regem, Inclytissimamque Rempu
contra me irritando et stimulando, machinentur; ut si
tus Nostros impedire possint. Hoc ipso etiam christianis
Regiam Majestatem obnixe rogatam velim, dignetur I
Majestatem Poloniae et Rempublicam requirere et praem
ne ejusmodi acmulis meis hostilitates et excursiones cont
tionem meam exercendi facultas concedatur, neque ses
operi incoepto immisceant, cum ex hac parte ne minima q
offensionis ansa ipsis praebita fuerit. Illustrissimus Do
de Croissy, quoniam munere suo non modo fideliter, pru
ac egregie, verum etiam cum summa Christianissimae I
Majestatis Vestrae observantia perfunctus est, merito Ma
tis Vestrae Christianissimae gratiae ac favori commendar
sum; qui licet magnum ad Majestatem Vestram quant
redeundi habeat desiderium, attamen cum ipsius prae
ratione temporis, meique status, valde sit necessaria, u
quantulum adhuc mecum maneret Eidem persvasi; in
locum si Christianissima Regia Majestas Vestra quendam
Legatum Residentem ad me mittere decreverit, optarem
jestate Vestra virum mihi jam notum expediri; quae t
omnia benigno Regiae Vestrae Majestatis arbitrio plane
mitto. His Majestati Vestrae longevam vitam, foelicissim
successus a Deo optimo maximo precatus, addicti

etiam mea obsequia commendo. Datum in Arce mea Sárospatakiensi die 7. mensis May Anno Domini 1645.

Serenissimae ac Christianissimae Regiae Majestatis Vestrae

Kí[illegible]. 1645. 7. May S Patak :

Ad Christianissimam Regiam Majestatem Franciae et Navarrae datarum Par.

([illegible])

CXLII.

Serenissima ac Christianissima Regina. 1645.

Literae Christianissimae Regiae Majestatis Vestrae 29. maj.
die mensis Maji Anni 1644. ad me datae, 29 Januarii Anni 7.
praesentis per manus Illustrissimi Domini de Croissy mihi redditae fuerunt : promissis meis in Literis 16. Februarii mense proxime praeteriti ad Majestatem Vestram scriptis quomodonam satisfecerim, ipsa testatur experientia, Majestasque Vestra forsan hactenus intellexit, ac Dominus de Croissy de eo testimonium perhibere poterit. Ego quoque firma spe fretus, considerata constanti affectus mei promptitudine, condignaque ejus habita ratione, me nullum a parte Majestatum Vestrarum defectum experturum, quin potius Regii Earundem in me favoris incrementum palpabiliter cogniturum : tamque ardenti studio Majestates Vestras de boni publici promotione provisuras esse, quo finem optatum sortiatur, famaque Earum aeternitati consecretur. Ut sic promissionibus Majestatis Vestrae firmiter innixus, eo fructuosius promptissimoque studio inservire valeam. Quod vero tam honorificum Legatum, qui laudabiliter et secundum Majestatum Vestrarum dignitatem munere Suo est perfunctus) ad me expediverint, illud etiam summa ac condigna excepi reverentia, dedique operam, ut Eundem Regiae Majestatum Vestrarum dignitati consentaneo modo excipere

possem, de quo ipsummet Domin
tibus Vestris testimonium perhibit
jestati Vestrae longaevam vitam e
sus apprecatus, obsequia mea
Datum S. Patak 7. Maii 1645.

Kivülről : 1645. die 7. Maii S. P
Ad Reginam Christianissimae F

(*Eredeti minutája a vörösvári levéltári*
levéltárb

CXLII

a)

1645. maj. 7.

Eminentissime Domine.

Occasione qua Christianissi
Vestram Illustrissimus Dominus
Partium informare voluit, minin
putavimus, quin Eminentiam Ve
mus, cupientes a Deo optimo ma
oribus Eminentiam Vestram in
statu constitutam salutare liceat
mentalioribus E. V. scribere ha
bitantes quin de iis omnibus
plenius Eandem informaverit.

Speramus etiam omnium r
Regiam Majestatem Christianiss
rationem, eam vero rem de quibus t
lustrissimus Dominus de Croissy (u
ita complanaturam esse, ne in de
quin potius in initae confoeder
publicique boni promotionem des

Porro Excell. V. significar
striacam in eo allaborare anim
portae Ottomanicae favorem, pro

nibus, omnibusque aliis exquisitis rationibus, non a nobis modo, verum etiam a Dominis Confoederatis avertere, et alienum reddere posset, omnia et nos adhibuisse Christiana media, quibus exitiale hujusmodi ipsorum propositum reprimeretur, id quod opitulante clementia neque inutilem ac infructuosum sortitum est effectum. Illustrissimum Legatum in Porta Dominum de la Haje crebris vicibus requisivimus, ut erga bonum commune industriam Suam ac synceram promptitudinem ostenderet, et quoniam haud levibus nec contemnendis largitionibus Portae Ottomannicae favorem retinere deberemus, ne sibi molestum duceret, saltem 22600 Imperiales, sive mutuo, sive ex pecunia Venetiis deposita rehabendos nobis commodare, et in Porta numerari curare, ne ob illorum defectum instantibus ac foeliciter currentibus negotiis nostris obices injicerentur. Super cujus summae persolutione licet missis etiam nostris Literis assecuratoriis, Decies mille Ducatos se daturum per Literas promiserat, dum tamen eosdem praestare deberet, difficulter admodum 12000 Imperiales mutuo dedit. De integra ejusdem summae depositione etiam per Illustrissimum Dominum de Croissy Literas ad Eundem conscribi curavimus, assecurantes Eundem, nisi ex promissa pecunia Venetiis deposita levare velit, in manus Domini Croissy sine defectu nos eam hic assignaturos, nec tamen ultra 16000 Talleros Imperiales deposuit; quam ob rem Imperator exardescens parum abfuit, quin noster quidem Legatus magnam ignominiam incurrerit; Austriacae vero Domus optatissimum obtinuerit responsum. Tandem apud Gentem natura Ethnicam majorem, quam apud Dominum Legatum respectum et confidentiam habuimus. Ex illis enim quidam Legatis nostris 4000 Imperiales concredidit; quod quam acerbum nobis acciderit, judicio E. V. ponderandum committimus. Et nisi a Christianissima Regia Majestate ac E. V. serio praemoneantur, utique veremur, ne deinceps etiam publico bono plurimum incommodare comperiatur: nos quoque quomodo ipsius synceritati fidamus, cogitatione assequi haud valemus. A suscepto bello nostro toto quindecim mensium decursu, nullum Regis Christianissimi ac coronae Sveciae militem, nullam pecuniam vidimus; e contra autem licet amplissimis promissis ac oblationibus a Domo Austriaca

pedimem aliquot centena
Ottomanicam benevolam magn
gularis noster testatissimusque
Legato aestimandus erat. Habe
mino Legato conquerendi cam
tantum Exc. Vestrae indicare vo
talem et tantam bono communi
qualem hactenus demonstraverit,
fore. Rogatam itaque Excellentiam
moneatur dictus Dominus Legati
ne nos pecunia in boni publici prom
frustrates reddat, quae ex summa
duci poterit. Praeterea, si quibus ir
bonum concernentibus ipsum requi
dis promptior sit, magisque indu
cinio ac protectione Portae Otton
pendeat, oportet omnino ut favore
devinciamus, quo enim citius d
contenta redditur, eoque constanti
verat. Illustrissimi D. de Croissy f
ritatem in tractando absolvendoq
mendamus. Quamvis autem ipse
R. Majestatem reverti, omniaque
ipsa notiimus ut nobiscum manere

et Domini de Croissy tum publicum quod gerit officium, tum privatus status vix, ut audimus, ferant, ut ultra quadrimestre nobiscum commoretur, videretur nobis et ex S. R. Majestatis et ex nostra communique re fore, si S. R. Majestas Dominum du Bois hoc honorifico officio dignaretur. Quod minime eo fine scribimus, ut S. R. Majestati vel minimum praescribamus, sed ut Excellentiae Vestrae candidum nostrum affectum clarius exponeremus; jam enim nos Dominum du Bois et ipse nos, nostrasque provincias novit, poteritque pro Sua praeclara experientia bellica nos sapientibus Suis consiliis, in belli promotione haud parum juvare.

Kelt 1645. 7. Maii ad Eminentissimum Dominum Cardinalem Mazarinum conceptus prior, postea in quibusdam juxta aliud permutatus.

[illegible] A megváltoztatott példány az alábbi [illegible]

b)

Eminentissime Domine Cardinalis. 164[illegible]

Occasione qua Christianissimum Regem ac Eminentiam máj.
Vestram Illustrissimus Dominus de Croissy de rebus harum 7
partium informare voluit, minime et nos praetermittendum putavimus, quin Excellentiam Vestram hisce Nostris inviseremus, cupientes a Deo optimo maximo quo imposterum crebrioribus Eminentiam Vestram in foelicissimo semper rerum statu constitutam salutare liceat. De rebus arduis et fundamentalioribus Eminentiae Vestrae scribere hac vice intermittimus, non dubitantes quin de iis omnibus Illustrissimus Dominus de Croissy plenius Eandem informaverit. Speramus etiam omnium negotiorum iam conclusorum Regiam Majestatem Christianissimam diligentem habituram rationem, eam vero rem, de qua tractanda et concludenda Illustrissimus Dominus Legatus, Dominus de Croissy (uti refert) non erat instructus, ita complanaturam esse, ne in derogamen communis justitiae, quin potius majorem Confoederationis firmitatem, publicique boni promotionem deserviat. Significare Eminentiae Vestrae debemus: cum Domum Austriacam in eo allaborare animadvertissem

neris functione conquere
habuerit respectum, Nos a sus
Mensium decursu nullum Re
Sveciae militem, nullam pecuni
licet amplissimis promissis ac c
tentati fuerimus, Nos tamen ec
num publicum zelum deduxisse,
gem Christianissimum ac Corona
progressui, posthabitis omnibus
tibus, rerumque vicissitudinibus,
men minimum inserviverimus; co
ris decursum aliquot centena mil
tae Ottomanicae benevolentiam
nihilominus Dominus Legatus al
bis concredere ausus non est, qua
tissimusque animi affectus pluris
Rogatam itaque Eminentiam Ve
minus Legatus praemoneatur, i
Nos in boni publici promotione f
bus in rebus ac negociis publici
sum requisiverimus, in illis quc
sit magisque industrius. Cum ei
one Portae Ottomannicae tranquil

ut Nobiscum manere velit, donec Sacra Regia Majestas ratihabitionem transmiserit, obnixe rogantes ne Sacrae Regiae Majestati Vestraeque Eminentiae id displiceat; in cujus locum si intra paucos menses Christianissima Sua Regia Majestas quendam Suum Legatum Residentem ad nos mittere decreverit (pro quo singulari favore Serenissimae Regiae Majestati maximas agemus gratias) optarem, si S. Regia Majestas Dominum du Bois hoc honorifico officio dignaretur. Quod minime eo fine scribimus, ut Sacrae Regiae Majestati vel minimum praescribamus, sed ut Eminentiae Vestrae candidum Nostrum affectum clarius exponeremus: Jam enim Nos Dominum du Bois, et ipse Nos Nostrasque Provincias novit, poteritque pro Sua praeclara experientia bellica Nos sapientibus Suis consiliis in belli promotione haud parum juvare. In reliquo Eminentiae Vestrae omnia foelicia ac prospera comprecati, promptissima etiam studia Nostra Eidem deferimus. Datum in Arce Nostra Sarospatakiensi die 7. mensis Maji Anno Domini 1645.

Eminentissimae D. Vestrae.

Kívülről: 1645. 7. Maji S. Patak. Ad Eminentissimum Cardinalem Dominum Mazarinum.

(Mind két szövegnek hivatalos minutája a vörösvári levéltárban, hol még egy harmadik, jelentéktelen variansokat tartalmazó példánya is őriztetik. A kamarai levéltárban is van egykoru másolata.)

CXLIV.

Illustrissime ac Excellentissime Domine, Domine nobis observande. **1645. maj. 7.**

Pristinae nostrae conjunctionis desiderio ducti, privatis etiam hisce nostris Excellentiam Vestram salutandem voluimus, cupientes a Deo optimo maximo foelicem coepti negotii progressum; rogantesque Eandem officiosissime, nulla praetermissa commoda occasione, nos de valetudinis Suae integritate, rerum illic gerendarum statu, ac praesentis tractatus pro-

gressu informatos reddat; cujus promotioni cum bona spondentia sit valde necessaria, ac etiam existimatio priae plurimum conducat, speramus Excellentiam V eam inituram esse rationem, ut quemadmodum hacten blicam concordiam laudabiliter fovit, Regiae dignitati coque bono inservire ardenter studuit, suique nominis f insigniter amplificavit, in posterum etiam in hoc pra proposito perseveret: Quae nostra scripta, licet argumer Sacris exteruisque historiis desumptis illustrare possem rum tamen considerationem sapienti expertoque Excell Vestrae judicio committimus. Cui in reliquo firmam Va nem et foelicissimos rerum successus apprecamur. Dat Arce nostra S. Patakiensi die *l.* May 1645.

Kivülről: 1645. 7. May S. Patak Ad Dominum D' Awaugo

(Minutája a vörösvári gr Erdődi-féle levéltárban.)

CXLV.

1645. maj. 7. Ad Dominos Plenipotentiarios.

Non ambigimus quin Illustrissimus Dominus de Cr (cujus in tractando absolvendoque Foederis negotio, fider dustriam et singularem humanitatem merito commendare sumus) Excell. Vestras de omnibus sufficienter informa eorumque omnium tam diligentem Exell. Vestras habi esse rationem, ut ea, quae jam conclusa sunt, stabiliora dantur; famaque et existimatio Earundem in dies magi gisque inclarescat, Sua praesenti functione publico bonc sint, nobisque in omnibus, quae ad Excellentias Vestras etant, satisfactio praestetur. Nos, Deo auspico, ad conjuncti cum Excellentissimo Domino Generali Exercitus Svecici fa dam in procinctu sumus, ita nosmet in omnibus accommod ne nostra ex parte quoad unquam fieri potest, publico bono ctationique Excellentiarum Vestrarum deesse comperi haud imparem et nos Ex. Vestrarum animi promptitud

merito desiderantes. Quod negotium adhuc complanandum restat, speramus Illustrissimum Dominum de Croissy illud etiam Excell. Vestris perscripsisse, quod cum sit aequitati consentaneum, condignam illius etiam satisfactionem postulamus. In monasteriensi quoque Tractatu non diffidimus Excell. Vestras partes nostras juxta confoederationis requisita syncere acturas ac procuraturas, nos quoque operam dabimus ut ad Excell. Vestras certum hominem nostrum brevi expedire valeamus. Quibus in reliquo foelicem rerum suarum successum comprecamur, nostraque Eisdem promptissima studia nostra (*igy*) deferimus. Datum S. Patak 7. May 1645.

Kivülről: 1645 7. Maji S. Patak Ad Dominos Plenipotentiarios.

(*Mintdja a vörösvári gr. Erdödy-féle levéltárban, egyhorv másolata a kamarai levéltárban.*)

CXLVI.

Eminentissime Domine Cardinalis. 1645.

Cum nominis vestri magnitudo adeo in Vestrae Eminen- maj. tiae venerationem omnes obstrinxerit, ut christianus orbis emortuam jam dudum intestinae Suae securitatis felicitatem, sive armis, sive pace, repressis funestis cladiumque nimis foecundis odiorum tempestatibus, veridivo vigore redanimet, hocque salutare consilium Eminentiae Vestrae prudentiae non postremo debeatur, merito emotae mentis lymphatoque similis dicerer, si auspicatissimo tam justae venerationis commercio cederem. Inprimis in singularem Eminentiae Vestrae cultum me ducit, imo rapit, laudatissima Illustrissimi Domini de Croissy dexteritate stabilita inter christianissimum Regem et Celsissimum principem Dominum et patrem meum devotissime, humillimeque suspiciendum conjunctio, capitibus enim dulci mutuae necessitudinis nexu, sensu, motuque longa Sua aliorumque desideria jam reficientibus, opus est, ut membra etiam concordibus reciproci amoris argumentis respondeant.

Itaque eminentiam Vestram
nihilque de pleno Eminentiae
ambiguus conabor, ut semper
Eminentiae Vestrae
Albae Juliae in Transylvania
8. Mai 1645.

(*Eredetije, mely egészen Rákóczy Zsig*
féle levé

CXI

1645. maj. 10. 27. Februarii és 20. Mai praesentis vöttük vala el, 5 6. die praesentis hozta vala lyekben tudosét Istennek áldá gressusiról; kiket nagy öröm ezután levő dolgait is boldog ellenségi ellen tegye győzödeln tiójának jobb móddal való re állapotja felől való dispositionk med, s egyszersmind némely akarja érteni, azokról csak rö dositani mostan hamarjában. rigalván (kiben eddig is tart eleségnek szüksége) hogy me közeledhetnénk, és nemcsak lyünk szerént is consultalkodh értelemből az közönséges jó hasznosabban procedalhassunk nyal hiszszük, circa 25. prae személyünk szerént is az Tisz kot késedelem nélkül continu

felé az végházak között igyekezünk felmenni, az bányavárosokat jobb kéz felé hagyván, kiről mindazáltal ujobban is tudósitani kegyelmedet el nem mulatjuk; azon is leszünk, hiveink közzül meghitt embertünket annakelőtte kegyelmedhez expediáljuk. Azonban penig elöljáró hadaink, kik mostan is kegyelmedtől nem messze vannak, cum bona correspondentia valahol és miben módjok leszen, hogy az ellenségnek ártani igyekezzenek, és kegyelmed értelméből, ha kivántatik, mind az conjunctiót s mind penig egyéb szolgálatot el ne mulassanak, serio megparancsoltuk: kiványn kegyelmedtől szeretettel, informalja s vigyázzon ugy reájok, ha szintén magához való meneteleket nem kivánja is, valami szerencsétlenség ököt ne kövesse, holott az magyarországi palatinus (az mint nehány felöl tudósittatunk) azon vagyon, miképen nekik ártalmasson, minekelőtte vagy kegyelmeddel conjunctiojok lehetne vagy mi is derekasb hadainkkal felérkezhetnénk. Az Dunán való passusnak alkalmatosságáért Pozsony felé való kegyelmed igyekezetit is értjük, azt kivanván azért az igaz confoederationak is rendi, melybe mi egy tökéletes állandó securitást akarunk viselni s abban mindaddig maradni, egymás alkalmatosságára utrinque hasznosan vigyázzunk. Derék hasznot mi is abban látunk, ha mindkét részről való hadaink Austriára penetrallatnának; semmi ellent abban nem tartunk, ha kegyelmed Pozsonyt, Isten áldásából, az mi oda elő levő hadainknak vagy mind vagy részének jelen létekben kézhez veheti, és nem várakozván mi reánk onda, az mint irának, mi is nem fogunk késni az jó alkalmatosságot el nem mulatja, olyan bizonyos reménységgel levén, hogy ez iránt is mindenekben az confoederationak punctumi szerént fogja magát alkalmaztatni kegyelmed, és cum bona securitate, ha eddig magunk fel nem érkeznénk is, embertünknek kezekhez assignalni. In tali casu is valamit tolünk az igaz sincera confoederatio fog kivánni, abban találj kegyelmed mindenkor, vigyázván mindazáltal arra kegyelmed, — mivel azokon az városokon, ha az ellenségnek hada rajtok nem volna, nem tusakodnának ellenünk, söt nagy kivánsággal várván bennünket, accommodalnák is magokat az mi kegyelmességünkhez, — valami contributiokkal ököt ne onerálja. Azonban az commeatusnak költése is leune

ugy, magunkkal érkezendő hadainknak is, az menyny
het, ne lenne fogyatkozások: nyilván levén kegyel
mennyi időtől fogva már sedes belli ez mi hazánk. I
zék azért kegyelmed is arra forditani dispositióját,
hamarébb transferalhassuk, az belli sedest az ellensé
ira, kivel az mint ez hazának, ugy az közönséges jó
mozditásának fog kegyelmed consulalni. Mert ugy v
esztünkben, nem kevés nyereségnek tartaná az Austr
ha Magyarországot tehetné sedes bellivé s körülöt
birodalmát attól megmenthetné. Az portára való be
kegyelmednek valóba szükséges, kiről mind Croisi
terfeld uramék bőven fognak irni kegyelmednek, a
lasztjuk, higyje kegyelmed ha azt követi, sokat fo
nálni az közönséges jónak vele. Palatinus uram ir
gunk személyére ugy vannak-e, az idő teszen arról
ságot s cselekedetünk; csudáljuk nagy embertől oly
embernek irni. Istentől kivánván kegyelmedet látha
egészségben.

(*I. Rákóczi Gy. kezével.*) 10. Maii 1645.

(*Ismét az első kézzel.*) Illustrissimo ac Excellen
Domino Leonhardo Torstensohnio, Serenissimae Regia
statis ac Coronae Sveciae ut et Confoederatorum res
Senatori, Generali Campi Marschallo in Germania, G
tori Pomeraniae etc. Domino Amico nobis observando.

(*Eredeti minutája a vörösvári levéltárban.*)

CXLVIII.

1645. maj. 15. Hogy felséged igen akarná, ha ez hadakozás Ma
ságból császár örekes országira transferalhattatnék, e
kem is mindenkoron tetszett, felséged bölcs tetszésére
tom; arra nézve igen szükséges volna, ha meg nem i
felséged, ne késnek indulásával, elsőben pedig egy
Trencsén felé az Vágon által kelletnék felségednek utj

galni, az mennyire az út és az alkalmatosság megengedné, lehetnénk sietséggel egyenlő akaratból derék erőinkkel az ellenségen, s ejthetnénk őket derekas veszedelemben, avagy bárcsak Pozsonynak megszállásában jobb módunk lehetne. Ez pedig vékony tetszésem szerént igen szükségesnek látszanék: felséged elsőben derekasan az Vág mellékét occupalná, azt jó módjával megerősitené, hogy ugy mind tavaszkor, őszszel és téli időben, mikor az vizek megáradnak és zajjal folynak, lehetne felséged hadának bátorságos és békességes fel s alá való járása és szükséges üdőben hadát is nyugodtassa felséged ott. Minemő változó elmével az ott való határban lakó emberek legyenek, és mily hamar változtatják elméjeket és intentiójokat, irásomnál jobban tudja felséged maga is, tetszenék ez okáért énnekem ez: felséged Trencsin várát maga praesidiumával erősitené meg mennél jobban lehetne, ittlem gróf uramot reá vehetnék szép persvasiókkal, lám Brunóra költekeznék maga udvara népével. Hogy mostan az derék dolognak előmozditásában legalkalmatosb üdő légyen, maga is bölcsen meggondolhatja felséged, az fü immáron kijövén, az buza zsengésben és az nap hosszú levén, derekas táborral oda szállhatni, az hova ember szintén akarja. Ebben pedig ha továbbra és őszre halad, az sok esők, alkalmatlan üdők és nagy sárok miatt sok akadály és hátra maradás eshetik, ez is következnék belőle, az magyarok az szép üdőnek heában való eltelését és felséged csendességben való megmaradását látván, az császár segitségéből és biztatásából nagy praeparatioja lehetne felséged ellen. Annakokáért alázatosan kérem felségedet, indulásában ne mulasson, sőt az mennyiben az alkalmatosság megengedné, az megnevezett helyre sietni méltóztassék felséged; Isten felségedet ide kiközelgetvén, alkalmatosságom és szerencsém levén hozzá, magam praesentiammal való alázatos szolgálatommal kedveskedni, és felségedhez való tekéletes intentumomat bizo(nyi)tani akarom. Költ Medericzen 15. Maii 1645. etc.

(*Hivatalos fordítás a vörösvári levéltárban.*)

CXI

1645. maj. 17.

Serenissime Prince

Ex literis Illustrissimi L
pimus Serenitatem Vestram fc
iam pridem ictum sanciuisse e
subscripsisse, quod pulcherrim
sumus, quin Serenitati Vestrae
potentem hanc et gloriosam s
et omnis generis bonorum acc
nem Christiani orbis vtilitatem
cuniis scripseramus Serenitati
bis cum et eas a Venetiis et
de Croissy mandatum de jllis
quidem cum iam prae manibus
altera tantum conditione pend
nitas Vestra quam primum h
lico ac sine mora ministris su
Serenitati Vestrae quantam p
stro partim ex foeneratitio ae
qua putandum est alacritate n
fuerint, reddituros. Ad haec
huc Serenitatem Vestram orn
tum augere et cumulare. Dat
17. Maÿ 1645.

Serenitatis Vestrae

Külczim : Serenissimo Geor
partium Regni Hungariae Domino

(*Eredetije, a vörösvári g*

CL.

1645 die 19. Maji, ad Generalem Svecicum. 1645. maj. 19.

Illustrissime ac Excellentissime Domine, Amice nobis observandissime.

Literas Excellentiae Vestrae 27-a die Aprilis ad nos datas, 17-a die praesentis novo stilo acceperamus; rebus ejusdem foelici sydere procedentibus non applaudimus modo, verum etiam summas Divino numini agimus gratias, oramusque, quo et inposterum omnibus Excellentiae Vestrae conatibus praepotenti Sua benedictione adsit, exituque quam optatissimo et omnium Confoederatorum et Excellentiae Vestrae desiderio coronet. Laetamur porro quod Serenissima Regia Majestas gubernacula Sui Regiminis feliciter susceperit; vovemusque quo illa salutariter ac laudabiliter in sempiternam nominis sui memoriam tenere, moderari, propositumque suum continuare possit, ut sic singularis Dei omnipotentis benedictio in Sua Majestate cumulatissime affulgeat. Intelligimus etiam Literas nostras 27. die Aprilis ex Arce nostra Munkacsiensi ad Excellentiam Vestram datas recte in manus ipsius devenisse; dedimus alias quoque ex hac Arce nostra ad Excellentiam Vestram 10. die praesentis, in quibus de omnibus quae scitu necessaria judicavimus, Eandem informatam reddideramus, neque diversa hac etiam occasione scribere possumus. Certo enim certius proxime affutura Lunae vel Martis, 23. nimirum die praesentis hinc moturi, ac in Arcem nostram Tokaiensem profecturi sumus, illicque traductis per Tibiscum Exercitibus nostris, (uti Excellentiae Vestrae perscripseramus) 25. vel 26. praesentis, Deo auxiliante, iter capere et ad Excellentiam Vestram quanto fieri poterit citius appropinquare studebimus. De omnibus uti Excell. Vestram saepius informaturi sumus, ita ab Eadem quoque informari desideramus, ut sic progressum nostrum eo commodius ordinemus, nec Excellentiae Vestrae, nec nobis ipsis aliquo pacto defuturi simus. Super his Excell. Vestra ab Illustrissimo Domino Legato D. de Croissy et Excell. Bisterfeldio uberiorem informationem ac intimationem ac-

cipiet. Tormenta cum omnibus ad ea necessariis munitionibus et instrumentis habebimus sufficientia. In caeteris quoque rebus necessariis procurandis, modo nos Excellentia Vestra iis certiores reddat, omnem diligentiam adhibebimus.

Summe necessarium putamus et hoc, ut Excell. Vestra etiam usque, quo Eandem proprinqvius accedere poterimus, certos ad nos perscribat rumores, quoniam Palatinus Hungariae spargere, suisque complicibus communicare coepit (uti ex interceptis a militibus nostris ejus Literis patet) Armadam Gallicam ex 22,000 hominum constantem Renum transcendendo, a Bavaro profligatam esse, et Rosam, omnibus prorsus impedimentis amissis, in captivitatem incidisse, quae num ita se habeant, Excellentiae Vestrae magis constare possunt.

Arbitramur illud etiam in aures Excellentiae Vestrae delatum esse, quod Palatinus Hungariae 10-ma hujus mensis habuerit animum copias nostras in illis partibus existentes aggredi; de quibus etiam ita Excell. Vestram provisuram confidimus, quemadmodum jura Confoederationis requirunt.

Quod Excellentia Vestra Legationem ad Portam instituendam dilatat, verendum ne damnosum sit, quoniam Legatus Caesaris, cum adjuncto ipsi Turca praecipuo, Budam iam appulit, quocum vix Legatus Turcicus Viennam ne proficiscatur, praesertim si experiantur Excellentiam Vestram nolle Legatum Suum ad Portam expedire. Peramanter igitur nunc quoque Excellentiam Vestram requisitam habemus, ne hoc quoque in parte bono Publico deesse comperiatur.

(Külön czédulán :)

Quoniam vero Exercitus noster Vestrae Excellentiae propinquior sit quam nobis, neque sciamus hostem, quid hactenus molitus fuerit, securam illis stipendium mittendi occcsionem non videmus. Quapropter Excellentiam Vestram benevole requisitam habemus, velit in manus Generosi Francisci Jarmi certorum militum nostrorum Capitanei decem millia Imperialium in computum Summae praemanibus Excellentiae Vestrae habitae, assignare, ne ob id difficultas aliqua ratione militum oriatur.

(Mintája a vörösvári levéltárban, egykoru másolat a m. k. kam. levéltárban.)

CLI.

Celsissime Princeps. 1645.

Vehementer laetor me commode nactum esse opportunitatem scribendi ad Celsitudinem Vestram et praecoci studio C. V. regis Christianissimi patrocinii posse securum reddere. Tentabo, qua potero diligentia immensum illud, quod superest serocissime exsolvere et cursorem istum *(az eredetiben:* 84. 28. 46. 27. 43. 111. 30. 76. 25. 98. 40. 54. 4. 78. 13. 87. 80. 55. 100. 115. 107. 23. 62. 57. 11. 27. 40. 98. 14. 13. 106. 92. 82. 21. 33. 36. 14. 52. 76. 89. 99. 15. 55.) nuncium proximi adventus mei si non asservi (*az eredetiben:* 111. 81. 23. 27. 35. 94. 76) saltem longo su servi *(az eredetiben:* 66. 33. 60. 24. 45. 21. 28. 25. 14. 35. 11. 80.) intervallo. Unum interea C. V. possum polliceri, nempe regi, reginaeque parenti conatus vestros bellicos pro communi libertate et contra communem hostem gratissimos esse, testantur regiae majestatum suarum literae, quas ad C. V. defero, quantopere et illati belli et continuandi M. S. consilia Vestra placeant; unum addam: pecuniis liberaliter et distractione virium communis successos vestros aequabili ratione regem reginamque parentem promoturos. Plura dicere non est hujus epistolae. Remittuntur alia majoris momenti privatis colloquiis. Orabo interim C. V. si sit adhuc in castris vel in hibernis in Hungaria ut velit mihi (*az eredetiben*: 28. 13. 26. 96. 66. 76. 97.) vigesima prima 263. secundum veterem observationem calendarum vel prima 252. secundum novam adesse Cracoviae aliquo s 38uitate praeant (*az eredetiben:* 38. 28. 78. 99. 94. 30. 96. 77. 40. 9. 27. 7. 60. 99.); nam et C. V. et mihi timendae sunt Caesariorum insidiae, quidem ea ad C. V. ablegati ope moniti nitentur prohibere communicationem consiliorum, tanto magis fieri arctiorem Confoederationem. Spero C. V. habituram me excusatum sicut ab suas (*az eredetiben:* 57. 47. 106. 92. 36 9. 2. 87. 28. 7. 25.) ad securitatem itineris mei sollicito, cujus vix essem anxius nisi prosperis successibus C. V. detenrio (detentio; *az eredetiben*: 95. 96. 26. 14. 60. 40. 80. 33.) maj. 22.

mea forte moram injiceret, quos, non dubito auxiliis regia onorifica Celsitudini(s) Vestrae cum M. S. belli societate pr veiisci *(az eredetiben* : 77. 36. 33. 28. 27. 75. 44. 87. 4 et C. V. in hoc rerum articulo multum interesse ablegatu rege ad C. V. tuto venire non nihil etiam (*e három utolsó betükkel irva.*)

Observantissimum servitorem *(betükkel irva)*
de Croissy

In campis Suecicis 22. 262. *(május).*

Külczim : Celsissimo Domino Domino Georgio Rákóci. Di gratia stb.

Kivül I. Rákóczy Gy. kezével : 2. Junii 1645. Onod.

Jegyzet : Az egész levél számokkal irva, kivéve a szövegben jén négy, és végén pár szót és a külczimet.)

Ezen levél kulcsa :

2=b	22=f	37=g	53=n	70=l	84=g	97=t
4=c, r	23=s	39=h	54=o	71=h, i	85=f	98=e
7=a	24=b, g	40=r	55=m	72=q	86=g	99=t
8=i	25=s	41=o	56=n	73=h	87=s	100=e
9=a	26=t	42=l	57=l	74=q	88=g	101=b
11=u	27=e	43=r	58=m	75=i	89=r	105=b
12=d	28=u	44=i	59=l	76=i	90=g	106=c
13=t	29=d	45=o	60=n	77=p	91=d	107=r
14=e	30=t	46=p	62=o	78=i	92=u	108=c
15=u	31=g, q	47=i	63=l	79=p	93=d	110=e
16=x	33=o	48=p	64=m	80=i	94=u	111=s
17=c, i	34=f	50=p	66=l	81=h, f	95=d	113=s
19=(b) p	35=r	51=m	67=n	82=r	96=s	115=s
21=s	36=r, t	52=m	69=n	83=f		

(*Eredetije a vörösvárigróf Erdödy-féle levéltárban.*)

CLII.

1645. maj. 23. Nos infrascripti a Celsissimo Transylvaniae Principe, Domino nostro Clementissimo in foederis tractatu, quam Sua Celsitudo cum Illustrissimo Domino de Croissy, Christianissimi

regis legato, instituit, adhibiti bona ac christiana fide testamur, quod cum Dominus legatus ob adversariorum calumnias nollet articulis foederis expresse insertum, Christianissimam Majestatem aliquam summam ad Turcici consensus de bello contra Caesarem gerendo continuationem quotannis collaturam, tandem de quadraginta octo millibus imperialium pro mille quingentis peditibus convenerit, unde Sua Celsitudo promisit quotannis, si necessitas postulet, usque ad decies milli imperiales ad praedictum finem in porta impendere, ea tamen conditione, ut amica quoque ad eundem scopum officia Sua Majestas praestare ne intermittat.

Addidit quidem Sua Celsitudo se etiam, communi bono sic flagitante, ex propriis statui Suo convenientes sumtus erogare non recusaturam; verum si forsan nimia ad praemissa conservanda sumtuum erogatio requireretur, se ad illam nolle esse obligatam. In quorum fidem nos haec subscripsimus notrisque sigillis confirmavimus.

(P. H.) Joannes Kemény m. p.
(P. H.) Johannes Henricus Bisterfeldius, scripsit Tokaini, 23. Maji 1645. m. p.

(*Eredetije a városvári levéltárban.*)

CLIII.

Patakrúl 19. Maji költ levelébül felségednek értvén 27. Aprilis költ levelemet kezéhez vette felséged, az én kegyelmes asszonyomnak ujobban való gubernálásán, hogy örvendez felséged, maga méltóságának elömozditására következik felségednek; arról való originalját ez bizonyos alkalmatossággal felséged kezéhez küldetem. Felséged jó módjával és nagy praeparatióval való készületin és indulásán nem kevés örömem vagyon, kévánván Istentöl indulása szerencsés és boldog lehessen. Utolszori levelemben az franeziai hadnak meg-

1645. maj. 27.

verése felöl tudositottam felségedet, az mennyiben tudás vi-
tam felőle, ezután confoederatusimtól semmi bizonyost sem
értvén felőlé, ahozképest derekas hitelt nem adhatok. Grá
Puckham, Leopold herczeggel egy nehány ezer emberrel a
Dunán által Pozsonyhoz jött volt, de midőn general Bakos
uram mellé egynehány regiment lakos hadat adtam, nemcsak
az Dunán által szaladt gróf Puckham vissza, sőt minden kár
nélkül Nagyszombatot kezekhez vették Bakos uramék, me-
lyet az ő kegyelmek leveléből bőségesen megértheti felséged;
arra nézve igen szükséges volna, miképen ez az hely megtar-
tassék, és felséged ide ki való jövetelével ne késsék. Megne-
vezett generalis uram egy éjjel velem levén, minden szükséges
dolgokról bőségesen tractáltam ő kegyelmével, de mivel az el-
lenségnek intentumát és szándékát még nem tudhatni, ahoz
képest semmi derekas nem végeztetik, minthogy mostan is az
ellenség az bécsi hidaknál levő sánczban hagyott 150 embe
rimre derekas erővel indult, kiknek segitségekre general Vir-
tenberget rendeltem és küldettem, ha alkalmatos időben és
jókor oda érkezhetik, az idő mutatja meg, ez alatt ezen az
helyen munkálkodom, melyet nem örömest elhagynám.

Az portára való legatio felöl való akadályimat másik
levelemben megirtam, mindazáltal oly reménységben levén,
De la Haye uramnak irt levelemnek ennyi effectusa leszen,
abból az közönséges jónak semmi hátra maradása nem követ-
kezik. Az tiz ezer tallért Jármi Ferencz uram kezében adattam.

Költ Czernovicz nevő quartélyomban 23. Maji 1645.

P. S. E levelemet szintén el akarván küldeni 20/30 prae-
sentis Tarczalt költ levelét meghozták, melyből örvendetesen
felségednek szerencsésen való indulását és jó egészségét ér-
tettem, Istentől kévánván utja nem csak szerencsés, hanem
az közönséges jónak előmozditására győzedelmes is legyen
felségednek. Nem kételkedem e mellett, sőt teljes bizodalom-
mal is vagyok maga ajánlása szerént, mennél hamarébb ide
való jövetelének közelgetésével örvendeztetni fog felséged.
Előbbeni irásom szerént vékony tetszésemből igen szükséges-
nek látszanék mindenek felett az Vág mellékét occupálná, és
erősitené felséged. Én magam még ekkedig itt vagyok, teljes

tehetséggel azon lévén, mivel az az hely, ennek az országnak közepiben, és Magyarországnak határában lévén, a közönséges jónak elömozditására, magaméva tehessem. Az ellenségre mindenkoron szorgalmatos vigyázásom vagyon, azon igyekezvén, az conjunctiot ne inhibeálhassák, melyre nézve generalis major Duglast Bakos Gábor uram mellé való segitségnek continuálásra erös parancsolatom vagyon. Az ellenség felöl egyebet nem érthetni, Posony kerül 4 vagy 5 száz lakosánál több nincsen. Az francziai Vainmári hadnak megverése felöl semmi bizonyost nem érthettem; ez mindazáltal bizonyos 7 ezernél többen nem voltak, ütközet sem volt köztek. Hanem midön az Moenus vize mellett Hermersheimnél az Renus vizén által Duc d' Anguin uramhoz akartak visszamenni, megtérésekben general major Rosa, kivel az lova elesett, egyéb tisztviselökkel, fogva estek volna. Mely dolog ha ugy vagyon is, kevés kárunkra következnék, sőt avval jár. Ez alatt Duc d' Anguin az bavari had ellen igyekezett, melyre nézve üdözik és hadából máshova való elküldezésében alkalmatossága nem lehet az bavarusnak.

(*Egykoru forditás a vörösvári levéltárban.*)

CLIV.

Excellentissime Domine, Amice observandissime. 1645.

Literas Vestrae Excellentiae per Tubicinem transmissas maj.
una cum inclusis paribus accepi. Intellexi argumentum, ac imprimis meminit in illis Confoederationis cum Principe Transylvaniae initae; deinde taxat meas literas, ad quendam Servitorem Suae Majestatis ac fidelem, ut ego putabam, datas; revocat quoque in memoriam, quae ego per Tubicinem meum Suae Excellentiae significaveram, ac tandem minatur toti Regno Ungariae ruinam, si auxiliares Copias Suae Majestatis in illud induxerimus.

Quantum itaque ad Confoederationem attinet, noverit

Vra Excellentia : si forte prius non fuit perbene in privato Principi, ac Turcis subjecto, qualis est Princeps sylvaniae, non fuisse licitum ac liberum facere ullam derationem, privato nomine, sine scitu et consensu I larum Transsylvaniae, multo minus sine consensu P Regni Ungariae, cum illud sit utrumque liberum et n reditarium. Deinde ea Confoederatio, non est inita pro libertate Regni, aut Religionis, ex parte Principis, cum que in hoc Regno libere exerceri potuerit; sed prae augendam dominandi cupiditatem unius personae, q facto illi ipsi fastidiunt, qui coacti favere prius illi vide quod propediem evidenti experimento videbit Exc Vestra.

Quod porro literas meas concernit, quarum Pa cellentia Vestra ad me transmisit, nulla prorsus menti tur in illis Armadae Svecicae, multo minus de qualit tentia, et numero Exercitus Excellentiae Vrae commi quid detractum est; sed literae meae loquebantur de m Principis Transsylvaniae moderno ductori Gabrieli Bak creditis, quod si illas aliter coram Excell. Vram aliqui in tati sunt, vel malitia interpretis, vel ignorantia Linguae ricae causa esse debuit.

Tubicen, quem ego ad Vram Excellentiam expedi est de facto hic, extant quoque paria literarum mearu quibus videre licet per ipsum me nec scripsisse nec num quasi in Patria nostra nollemus nos aut defendere, aut auxiliaribus Domini ac Regis nostri Clementissimi uti quod significavi, fuit istud, quod si limites Ungariae Vr cellentia non infestaverit, nos quoque jam mansuros intr minos nostros; et hoc nos fideliter hactenus observavimu non perinde ex parte opposita observatum est; lament enim querelae de Civitate Szakolcensi, Coronae Ungariae jecta in dies perferuntur, qualiter infestentur per milites Excellentiae, Exactionesque fiant, quibus etiam Salvagu imposuerunt, per hocque manus in limites hujus Regi miserunt.

Extremo loco adjunxit Comminationes Vestra Excell ego tamen persuadere mihi non possum, arma Gallica

tehetséggel azon lévén, mivel az az hely, ennek az országnak közepiben, és Magyarországnak határában lévén, a közönséges jónak elömozditására, magamévá tehessem. Az ellenségre mindenkoron szorgalmatos vigyázásom vagyon, azon igyekezvén, az conjunctiot ne inhibeálhassák, melyre nézve generalis major Duglast Bakos Gábor uram mellé való segitségnek continuálásra erös parancsolatom vagyon. Az ellenség felöl egyebet nem érthetni, Posony kerül 4 vagy 5 száz lakosánál több nincsen. Az franeziai Vainmári hadnak megverése felöl semmi bizonyost nem érthettem; ez mindazáltal bizonyos 7 ezernél többen nem voltak, ütközet sem volt köztek. Hanem midön az Moenus vize mellett Hermersheimnél az Renus vizén által Duc d' Anguin uramboz akartak visszamenni, megtérésekben general major Rosa, kivel az lova elesett, egyéb tisztviselökkel, fogva estek volna. Mely dolog ha ugy vagyon is, kevés kárunkra következnék, sőt avval jár. Ez alatt Duc d' Anguin az bavari had ellen igyekezett, melyre nézve üdözik és hadából máshova való elküldezésében alkalmatossága nem lebet az bavarusnak.

(*Egykoru fordítás a vörösvári levéltárban.*)

CLIV.

Excellentissime Domine, Amice observandissime. 1645.

Literas Vestrae Excellentiae per Tubicinem transmissas maj.
una cum inclusis paribus accepi. Intellexi argumentum, ac imprimis meminit in illis Confoederationis cum Principe Transylvaniae initae; deinde taxat meas literas, ad quendam Servitorem Suae Majestatis ac fidelem, ut ego putabam, datas; revocat quoque in memoriam, quae ego per Tubicinem meum Suae Excellentiae significaveram, ac tandem minatur toti Regno Ungariae ruinam, si auxiliares Copias Suae Majestatis in illud induxerimus.

Quantum itaque ad Confoederationem attinet, noverit

nostro, sive dispositione divina eo devenimus, ut Christianorum Principum, quorum Armis haec Christianitatis ultimae quasi reliquiae defendi debebant, eorundem vi ac confoederatione in supremam ruinam impellamur; sed forte mirum hoc non videbitur, si quis considerare voluerit, repertum fuisse hujus ejusdem Gentis ac Sanguinis Hungarici hominem, qui ut Suae cupiditati serviret, nihil pensi habuerit totam suam patriam et nationem in supremum periculum adducere.

Quae cum ita sint, spero Ego Excellentiam Vestram suffragaturam potius nobis omnibus, quam uni particulari Personae. Nos sane pacem omnes desideramus nec quicquam ex nostra parte ad eam concludendam desideratur, cum omnes difficultates recenter fuerunt complanatae, isque solus pacem hanc interturbare nititur, qui et Gentem Suam, et se ipsum extremo periculo objicere cupit. Parcat Excellentia Vra huic copiosiori scriptioni meae. In reliquo Eandem bene valere desidero. Datum Posonii (*üres hely*) Maji Anno Dni 1645. Excellentissimae Dominationis Vestrae Amicus

ad serviendum benevolus
Comes N. Eszterházi
Palatinus Hungariae.

Külczím: Excellentissimo Domino Leonardo a Torstenson Sacr. Regni Sveciae Coronae Generali Campi Mareschallo etc. Domino Amico observandissimo.

(Egykoru másolata a m. kir. kamarai levéltárból.)

CLV.

1645. jun. 28. Literas Ejusdem per magistrum Equitum Lassen datas Tapolzanÿ 26. Junii hoc vespere bene accepi, ex ÿsque statum percepi. Quoniam nunc Eidem non incognitum, quam utilis locus publico bono sit Brinna, et quod ita beviter absque necessariis ad id rebus in eam non pertingi possit, idcirco Serenissimo Principi illud optime remonstrare ipsi placebit, Domi-

Svecicae Coronae eo fine esse commissa Excellentiae Vestrae, ut iis utatur ad subvertendum hoc Regnum, quod hactenus fuit totius Christianitatis propugnaculum et antemurale contra Turcas; quod si tamen hoc intendat, non est opus magno milite extraneo, nam ex sola hac confoederatione satis superque vastatum est hoc Regnum tum a milite Rákocziano, tum Caesareano, qui Rákoczianorum exemplum sequebatur, tum vel maxime a Turcis, in societatem hujus belli a Principe advocatis, qui multa Christianorum millia hac occasione ad temporalem, et etiam aeternalem servitutem abduxerunt. Non est ergo, quod Excellentia Vra, majorem nobis minetur ruinam, vel afflictis majorem addat afflictionem.

Illud denique capere non possum, quod videatur inhibere velle, ne contra injustos nostros Impetitores armis et subsidiario milite Regis, ac Domini nostri Legitimi nos tueamur. Quod mihi quidem aliud non videtur esse, quam legem naturalem velle infringere, natura enim ita constituti sumus, ut contra vim injustam nos ipsos, si possimus, tueamur. Cui enim miles Principis Transsylvaniae non intendit defensionem Patriarum libertatum, sed potius destructionem ac praedam, dein hostilitatem exercendo, contra fideles Suae Majestatis, legumque Patriarum propugnatores, adeo, ut vix jam ex libertatibus Regni aliquid supersit, quod per Principem Transsylvaniae illibatum mansisset. Et hic ego non alium, quam Excellentiam Vestram judicem appello, eidemque juxta dictamen rectae rationis decernendum committo, an ideo, quia contra vim injustam nos velimus defendere, indignationem aliquam ac minas mereamur? maxime si illud etiam expendatur, longe diversam esse conditionem hujus Regni, ac aliarum Provinciarum et Regnorum, siquidem nos non centenis aliquot miliaribus dissitum, sed in ipsis Patriae visceribus grassantem habeamus praepotentissimum hostem totiusque Christianitatis inimicum juratissimum Turcam, quamquam jam ille libenter quiesceret, pacemque amplecteretur, prout manifeste apparet ex literis Supremi Vezirii Budensis ac Commendatoris Generalis in hisce partibus Europaeis, quarum paria de verbo ad verbum in latinum translata syncero affectu judicavi eum Excellentia Vestra communicanda. Sed nescio, quo sive infortunio

mondotta. Többi között igen kivánom, hogy felséged hadával nemcsak mentől hamarébb közelgessen, hanem sőt inkább engemet, kegyelmes jó tetszéséből úgy találván jobbnak, mely mentől hamarébb, annál jobban lészen, 8 vagy 10000 magyar lo(v)asával segitsen meg. Ilyen consideratioval reménylem, hogy ha ez hamarsággal meglehetne, Isten segitségével azokkal együtt, az ellenség ellen valami hasznos dolgot vihetnénk végben, mely által az több expeditiok, melyek az késedelmezés és halogatás miatt mentől későbbek, annál nehezebbek lehetnének, annál könnyebben és alkalmatosban fognak végh vitettetni. Felséged ellenben bizonyoson elhiheti, hogy igyekezetiben teljes tehetségem szerint úgy megsegittetik tőlem, hogy abból jó effectust és az engedelmes szolgálatom mellett az közönséges igaz ügynek előmozditásában való kivánságomat valóságoson eszében veheti. Igy várom felségednek illendő resolutioját mentől hamarébb nagy kivánsággal, és ajánlom etc. Datum in castris ad Brünnam, 25. Junii Anno 1645.

b)

Serenissime etc.

Felségednek engedelmesen köszönöm, hogy az por és golyóbisok dolgából 8. Julii költ levelében oly késznek mutatta magát. Az svecziai királyné hadi és assistens tanácsa Erskein Sándor uram, kit felségedhez küldöttem, affelől többet beszél felségeddel. Egyszersmind peniglen ezen kivül hami lészen az szükség, hasznoson és bővön megmutatja, azért az felségedtől mostan elvött levélben levő difficultásokra, melyek méltán consideratioban vétethetnek, felelni többet nem ítilek szükségesnek, hanem ő kegyelmére halasztok, oly kételkedés nélkül való reménységgel élvén, hogy felséged kegyelmesen eszében veszi és ő kegyelme által tött s ezen kivül sok külömb külömbféle leveleim által való kérésimre és sollicitálásomra ugy fogja magát resolválni, hogy hadaival nemcsak mentől hamarébb és jobban az Morva vizén által költözik, hanem az megirt mód szerint general Bakos uramot 10 vagy legalább 8000 magyar lo(v)assal megerősitvén, elől hozzám küldi, hogy ugy valami hasznos dolgot vihessünk

nus Erskein ante harum adventum apud Serenissimam ejus Celsitudinem dubio procul erit et Domino omnium sufficientem relationem dabit, ubi nihil magis sibi curae esse velit, quam Seren. ejusdem Celsitudinis iter trans Marckam et versus hunc locum in maturationem producendum, quoniam hostis in Bohemia multis copiis coit, et iam cis Muldaviam animadvertitur, de quo fere singulis horis nova accipimus. Propter Dominum Bakos Generalem ipsius, Serenissimae Celsitudini scripsi, ut possit Ködingae permanere, donec pluribus Vngaricis copiis ipsi provideatur, aut ego rebus ita stantibus ipso festinanter uti cogerer, quod Serenissimae Eiusdem Celsitudini contrarium non erit. Hisce Divinae Clientelae nos commendo permanens

Domini Generalis Vigiliarum Praefecti

Dabam apud Brinam ad servitia paratus

28. Junii Ao 1645. Linnardus Torstenson m. p.

8. Junii

P. S. Quando Serenissimus Princeps decem illa millia Vngaricorum Equitum praemittet, Dominus Regimina secum habentia una ducere velit, Serenissima Eius Celsitudo cum reliquo Exercitu satis secure sequi potest et trans Marckam se huc trahere, de quo Dominus Erskein plura ipsi referet. Interim ex animo gaudeo ob zelum Serenissimae Eius Celsitudinis erga bonum publicum et affectum erga me, quem Deo et tempore dante erga Serenissimam Eiusdem Celsitudinem obedienti affectu et promptitudine referre summe annitor.

Egykorú, a sved irodában készült másolata a vörösvári levéltárban.

CLVI.

a)

Serenissime etc. 1645.

Az mint reménylem, felségedhez eddig ez levélnek megvitele elött követem elérkezett, és engedelmes szolgálatomnak ajánlása mellett az reá bizattatott dolgot illendőképen m jun. 28.—

annál kedvesb lészen, hozzám bocsátja, és az ellenség ellen való szándékomat azzal végben vinni segit. Hogy az nemtes Bakos Gábor general uram eddig semmi hasznos dolgot végben nem vitt, attól vagyon csak, hogy az ellenség erejét innét elforditván Csehország felé ment, az hadat is fundamentum és bizonyos ok nélkül haszontalanúl az hegyek között, a hon az ellenséghez nem férhetni, nem javallom, honnét több kár lenne az hadban, hogysem legkisebb hasznot várhatnánk belőle. De ha felséged Bakos uramot több haddal az megnevezett számig erősitené, reménylem, hogy az mindenható Istennek segitségével annyi hasznot tehetnénk vele, hogy mindazok, valamelyeket eddig elmúlattunk, helyre állattathatnának és valóságos effectusát érezhetnők. Melyhez képest én is az megnevezett general uramot merészeltem megtalálni, hogy felségednek idébb való közelgetéseig vagy más méltóságos rendeléseig abban az helyben maradjon meg, melyben most vagyon. Mivel ily nagy haszon jöhet ki Isten segitségével ez helyben egészen való conjunctioból, és az nevezett számú lovasoknak elölküldéséből, semmit nem kételkedem az felséged igen kész resolutioja felől, állhatatosan biztatván azzal, hogy ellenben felségednek teljes tehetségemmel oly segitséggel lészek, az mint az szükség és az közönséges dolognak szolgálatja, és az confoederatio kivánja.

Datum ad Brünnam, die 8. Julii.

(Egykoru forditás a vörösvári gróf Erdödy levéltárban.)

CLVII.

1645. jul. 11. Ego infrascriptus notum et testatum facio per praesentes, quod Serenissimus et Celsissimus Dominus Dominus Georgius Rakocy Princeps Transylvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes de totali ter mille et centum imperialium summa, quam Illustrissimus et excellentissimus Dominus Leonnardus Torstenson, Serenissimae Regiae Maje-

végben az ellenség ellen, és ez mellett minden több expeditiok annál könnyebben mehessenek végben. Mert ha mégis hoszszúra halad és az ellenségnek több idő engedtetik, felséged fejedelmi böles és mély ítéleti szerint könnyen általértheti, ezután mely nehezen, az mi most sokkal kisebb munkával könnyűvé tétethetnék, sok tanácskozással mehet végben. Bizonyos ez, hogy az ellenség minden erejét Csehországban együvé gyűti, és az szándéka, hogy felém mozduljon, az minthogy immár is derekasabb erejével az Moldva vizén innét utban vagyon. Ez állapotban miképen resolválhatja magát felséged, mentől hamarébb várom, hogy én is dolgaimat a szerint rendelhessem és idején illendő gondot viselhessek. Ajánlom etc. Datum in castris ad Brünnam, die 10. Julii A. 1645.

c)

Serenissime etc.

Igen nagy szíbeli örömmel értem felségednek közelgetését, és hogy general major Duglas uram oda szerencsésen érkezett, nem kevésbbé, hogy oly dicsíretes szándékkal vagyon, hogy az Vág mellé érkezzék, és azután hozzám közelgessen, és az conjunctiot annál hamarébb promoveálja, ezekkel együtt az miket ezeken kivül megjelenteni felséged szükségesnek ítílt, Tapolcsánnál 6. Julii költ leveléből láttam. Az én részemről semmit inkább nem kivánok, hanem, hogy immár egyszer az az igen szükséges és régen kivánt conjunctio valóságoson végben menjen, s melyet az én sokszori felségedhez küldött leveleim elégségesképen megmutatnak, és felségedhez küldött követem Erskein uramtól az én gyanóság nélkül való gondolatimot eszében vészi. Én is nem kételkedem benne, hogy azokat az nem gyanós, mindazonáltal kicsiny ítíletem szerint nem ok nélkül való tanácsomat felséged kegyelmes consideratioban vészi, és az közönséges igaz igynek elömozditását, mely egyedül csak az én czélom és kivánságom, to(v)ább is dicsíretes igyekezeti szerint conjunctis viribus segiteni fogja. Mely, az mint emlitettem, most alkalmatosban meg nem lehet, hanem ha felséged idejövetelit hadainak, ha ugy tetszik hasznosnak, nemcsak sietteti, hanem az kivánt 8, 9 vagy 10000 magyar lo(v)asokat, mely mentől hamarébb

s megmutogathatják) de azokat is halasztván, meg igyek-
tünk mind magunk igéretinek s az ő kegyelme bizodalmán
felelni, hasonlót várván ő kegyelmétől mi is érette.

Azután megértvén az generaltól, mennyi földre akarj
az ellenséget invadálni, maga személyében akar e reájo
menni, vagy mást akar bocsátani, in tali casu tanácsokk
élvén mellette levő hecsületes hiveinknek, cselekedjétek a
a mit a mi böcsületünk, s magá-é is kiván, bizván az nagyh
talmu irgalmas úr Istenre s szent akaratjára őköt praecip
tanter és illetlenül mindeneket megkivánunk eltávoztassana

Tudja jól az sveciai coronával az general plenipoten
ája mellett miképen végezett volt az szegény Rebenstock
Orbai András, kinek még semmi effectumát nem láttuk; k
vánni kell meghozatá-e ő kegyelme az királynétól az diplom
az conditiok szerént, kire mit fog felelni, ahhoz képest is t
hetnek itéletet s resolutiot.

Ha illendőnek látják, panaszolkodni kell, minthog
Croyssi urammal meghitt emberét nem bocsátotta volt ő k
gyelme s informált volna mindenekről, s ugy is elmélkedünk
ő kegyelmének incumbált volna Croyssi urammal disputalni
megegyezni, mintsem nekünk, kivel mennyi veszekedésünk
volt, benne forogván, ha kivántatik, megmondhatja.

Ha valamint az general ujabb tractát akarna kezdeni
vagy arra inclinálna, el ne kezdjék, sőt okot se adjanak reá
meg kell mondani, ahhoz akarjuk magunkat tartani, ex
cepto Gallo.

Kivánni kell az 1500 gyalogot bocsássa mindjárt mel
lénk, s ezenkivül is adjon jó hatszáz fegyverest jó disciplina
tust, küldhessük alá Kassa felé őköt, hasznát tudják meg-
mondhatni.

Elkésék ő kegyelme az portára is küldeni, nem vevén
be az mi tanácsunkat, kivel ha még is késik, nem leszen hasz-
nunkra; ehhez való dolgokot szóval elejekben adván böveb-
ben, declaralhatják is, kit el se mulassanak.

Az budai vezérhez is valami illendő ajándékkal, kiről
szóval bővebben beszélhetnek az generallal s meg is kell mu-
togatni, ha a portának kedvét nem keresik, nincs módunk

statis Sueciae Campi Marechallus, mediante reverendo Domino Joanne Rulicio, concionatore germanico Amstelodamj, in usum certorum Suae Illustrissimae Celsitudinis per Bataviam studiosorum, subministrari curaverat, eidem Domino Campi Marechallo iuste et legitime satisfecerit.

Actum in castris praetoriis apud Brunam, die 11. Julii Anno 1645.

(L. S.) Alexander Erskein m. p.

(Eredeti a gróf Erdődy család birtokában levő a Varsóban őrzött Rákóczi-féle okiratokból.)

CLVIII.

Instructio pro Illustrissimo Sigismundo Rakoczy de Felső Vadász, sedium siculicalium Udvarhely, Szepsi, Kezdi et Orbai supremo, ac universorum Siculorum nostrorum Generali Capitaneo etc. ad Illustrissimum Dominum exercitus Sveciae Campimarschallum cum certa exercitus nostri parte expedito, filio nostro charissimo. 1645 jul. 11

Az úr Isten szent áldásából tőlünk elindulván, szüből kivánjuk, tőlünk való távozása legyen boldog, szerencsés, nekünk édes atyjának örömére, és előttünk álló dolgainknak örvendetes előmenetelire s magának örökké való jó hirének nevének dicséretére, öregbedésére s nevelkedésére, amen.

Mindeneknek előtte az nagyhatalmú ur Istent segitségül hiván, igyekezzetek utatokat ugy continuálni, az generalnak érkezhessetek idejében melléje.

Mi szónkkal köszöntvén, szerencséltetvén s levelünket megadván, megmondhatják, mi meg akarván felelni minden igéretinknek, nemcsak magunk személyében vagyunk jelen közel ő kegyelméhez, hanem tégedet is több böcsületes hiveinkkel, számos hadainkkal, kivánsága szerént melléje küldtünk; tagadhatatlan hogy sok akadályink nem voltak volna s volnának most is (kit szóval idejében böven declaralhatnak

nemő használa s előmenetelire lött volna az közönséges jónak, ha Pozsonyt ő kegyelme idején megvette volna, elannyira az egész Dunán tul való föld mienk volna, az holott nekünk sok jó akaróink levén, egynehány ezer embernek rövid idő alatt szerét tehettük volna, hadait is császár ő felsége sem nem nyugothatta, sem nem többéthette volna, s Bécs környékét tehettük volna sedes bellivé, s ő kegyelmének is nem kellett volna annyi felől distractiójának lenni. Azért ha ő kegyelme arányzza, hogy Berem alatt mulatásának kell lenni, szakaszszon mellénk is lovas s gyalog hadaiban, obsidealhassunk ha csak lenta obsidióval is Pozsonyt s rekeszthessük meg, csinálhassunk általjáró helyet hadainknak az Dunán, hogy az által is az közönséges jót segéthessük.

Minthogy Berentnek megvételében mi is segitséggel lészünk, mind lövő szerszámmal, porral, golyóbissal, hadainkkal, talám nem ártana, az generallal arról is végezneének, a benne való jókból jutna nekünk is.

Tudja azt az franczúzzal való tractatusban, hogy tavaly nekünk az confoederatio szerént gyalogot nem adtak volt, azt is tudja 2000 tallért kivántunk s micsoda végezésünk volt felőle. Azért erről is az generallal végezni jó alkalmatossággal el ne mulassák, méltán megérdemljük mi, hogy minket arról contentaljanak az svecusok is.

Az mi nemzetünknek elrestült, tunyult, s az hadakozáshoz kedvetlen indulatját jól tudja, egyáltalában az hadakozásnak continualását noha szomorúan, de meg kell vallanunk, mi ezekkel végben nem vihetjük, hanem idegen nemzetet is kell fogadnunk. Tractalni kell a generallal s concludalni is vele s modalitását feltalálni, hogy az másfél ezer gyalogon kivül, kit ő kegyelmeknek kell adniok, fogadhatnánk még annyi gyalogot és annyi lovas fegyverest, kinek mind az két részről mennyi hasznát vehetnők, declaralhatják az generalnak, s megmutogathatják. Tibi de caetero paterno affectu propensi manemus. Datum in castris nostris ad possessionem Krakovány metatis, die 13. Julii Ao 1645.

G. Rákoci m. p. (P. H.)

(*Eredetije a vörösvári levéltárban.*)

benne, hogy az ellen hadakozhassunk s magunkra is hogy vehessük annak contentatioját.

Az 1500 gyalogot s 600 lovast ha kezdené halogatni, meg kell mondani, jóra nem magyarázhatjuk, söt ököt is azért bocsátottuk mi számosan oda, hogy azokat mellénk küldje ő kegyelme.

Az végezés szerént az elmúlt esztendőre százezer tallérral, az esztendőnek telére penig, ki terminaltatik ez hónak utoljára, 375000. tartoznak. Ezen kivül adósságok volt 390000 tallér közel. Ebben adott meg az general Jármi uramnak 9000 aranyat, ki teszen 18000 tallért. Szentpáli most az restantiájáért küldtük, Isten oda vivén, csak megkivánják, ezeket adják meg.

Noha az Bakos urammal való katonáknak 3. Augusti telnek el igazán ő hetek fizetéseknek, mivel 4. Junii két hó pénzt vöttek volt fel, mindazáltal ha veszi eszében, hogy hasznosabb előbb is megfizetni nekik, az mely pénzt az general Szentpáli Istvánnak kezébe ad, adasson egy hó pénzt nekik, jól megmustrálván ököt, söt Konez Andrást bár el is vigye véle, hogy mustralhassa meg ököt.

Elhittük kopjátlanak is, azt is vitessen vagy 300 vasastól s tokostól, s fizetésekben adjon kopját nekik s lobogót is, legyenek tisztességesen.

Mind menetelekben, ott létekben kövessenek jó disciplinát, rendet s vigyázást, essék becsületekre s hireknek, neveknek nevelkedésére az idegen nemzet előtt is, nem vévén példát azoknak magaviseléseköl.

Kemény János urammal egyet értsen igen, és jó tanácsát, intését is vegye, tetszése nélkül ne is cselekedjék semmit, ha az mi haragunkat el akarja távoztatni.

Minket mindenekről gyakorlatossággal tudositson mind Berem s az ellenség állapotjáról.

Az marschalknál azt is végben vigyék, legalább mellettünk legyen Duglas uram harczra való lovassal 1500.

Ha az generalnak az gyalogra igen nagy, elmulhatatlan szükségét látnák, most mig Berem állapatja elválik, ottan csak 500 küldjön mellénk.

Az generalnak meg kell azt is mutogatni, eddig is mi-

teleket kivánok, és hogy felségednek azon jó affectusában engedelmesen megmaradjak kivánom és kérem felségedet.

Felségednek

engedelmes szolgája
Leonardt Torstensohn.

(*Hivatalos fordítása a vörösvári levéltárban.*)

CLX.

1645. Szerenissime Princeps.

cpt. Quid quid Excellentissimus Legatus D. des Hameau
7. scripserit, certo sciat Vestra Serenitas nihil plane pecuniarum quamdiu Venetiis fuit, ad nos ejus opera deportatum, praeter summam octodecim millium thalerorum, mensibus, ut significant Serenitatis Vestrae literae, Majo et Aprili proxime praeteritis transmissam : quam cur apud nos detinuerimus miror equidem cur miretur Serenitas Vestra, cum illi notum esse debeat nos quatuor ante mensibus septemdecim millia Excellentissimo suo oratori in antecessum, gravissimo rerum nostrarum dispendio commodasse ; ut eam proinde summam postliminio ad nos redire plus aequo justum fuerit. At quia supererat mille, et nos Serenitatem Vestram omni officiorum genere deuincire studemus, eapropter iam mensis est ex quo Exc. Legato Vestro significanti se in rem Vestram pecuniis rursus aliquot indigere, summam decem millium thalerorum tribuimus, ut intelligat Serenitas Vestra suis nos comodis constantissime servire. Jam vero qui in locum Domini des Hameau successit Venetiis Christianissimi Regis Domini mei orator scribit curaturum se pro virili, ut aliae huc ad nos pecuniae deferantur : novit Serenitas Vestra quae et quam difficilia tempora inciderint, quibus ne quidem liberum sit literarum ultro citroque comercium ; quod in me recipio istud est, nulli me unquam occasioni defuturum,ac si quomodo praedictas pecunias huc traducere possim, eas me roganti Excellentissimo

CLIX.

Az felséged levelét melyet 23-ik napján irt ez hónak szintén ez éjjel vettem, melyből értettem felségednek egynehány muskaterosinak elszökéseket, mind penig az én armadámból való nemü nemü lator lovasoimnak gonosz cselekedeteket, hogy kezeken hozták volna. Az felségedhez tartozó kötelességemre nézve az muskatérosok felöl való tudakoztatásban valóban igyekeztem, de lehetetlenség volt ny hirtelen azok felöl tudakozhatnom, de azon igyekezem mint igen szorgalmatosan inquiráltassuk felölök, melyről mindjárást tudositanom el nem mulatom. Az lator lovasok közül valóknak cselekedeteket sziből bánom, hogy olyant kell felölek hinnem és akaratom nélkül hallanom; mindazonáltal igen örömest akartam volna, hogy ha nagyságod mint olyan latorság cselekedőket az magok regimenti közzé küldötte volna, hogy mások példára érdemek szerént büntetödtek volna. Minthogy penig úgy tetszett, hogy felséged magánál tartsa meg öket, azt sem bánom, engedelmesen kérem felségedet, hogy az történnék, mind penig az executiónak kiszolgáltatása legyen az hadi processus és törvény szerint, melyről hogy felséged engemet is első alkalmatossággal tudósitson miesoda büntetéssel büntetödtek, és hogy ki parancsolatjából cselekedték és kivel voltak egy társaságban tudakoztassa meg, hogy én is a szerint büntethessem az többit, melyből hogy nem én akaratommal lett, bizonyithassam meg. Ez mellett elvettem az felséged levelével együtt azon punctumokat is, melyet szegény üdvözült Rebenstock uram concludált volt felsége idel. Azt tudván hogy felséged az instructiót és plenipotentiale conclusumát is, melyen felséged megnyugodt volt, evvel együtt megküldi de minthogy az hátramaradott, felségedet mégis ez egy uttal engedelmesen kérem, hogy első alkalmatossággal velem közölni méltóztassék, hogy abból megérthessem, miesoda fundamentomot vetett légyen felséged mind egyik s mind másik dologban. Ezek után felségednek gondviselése alá ajánlom, fejedelemségében boldog elömene-

1645. jul.

jához s az Croissy uram velünk való végezéséhez támaszkodván, sem költségünknek, sem nyughatatlanságunknak, fáradságunknak nem kedvezvén, ugy nyúltunk vala az köz jónak hasznos szolgálatjához, hogy ha igen nehéz elöttünk álló veszedelmes okok nem kényszeritnek vala római császárral ő felségével való békességünk végben vitelére, most is az köz jónak szolgálatjában volnánk foglalatosak, mely okoknak elöszámlálását örömest mind addig halasztani igyekeznénk, mig egyéb uton arra nem kényszeritettünk. Most Croissy uramtól kévánván mind az tavalyi summának s ez ideinek is felének megadását, hol halogat, hol penig (*I. Rákóczi Gy. kezével*) római császárral ő felségével való megbékélésünket veti ő kegyelme okúl, s azért nem akarja megadatni, melylyel mintha minket ő kegyelme vádolni láttatnék, mintha az végezésnek ellen cselekedtük volna mi azt; ki ellen minekelőtte magunk mentségére az világ eleiben terjesztenénk igaz okainkat, akartuk felségedet megin(te)ni, meggondolván mi is fél esztendőtől fogva mennyit (*ismét az első kéz irása*) fáradtunk, méltó kévánság, s az felséged méltóságos nagy hire, neve, kiterjedett dicséretes emlékezetihez s plenipotentiájához illjék-e, itilje meg maga felséged. Kérem azért felségedet, parancsoljon az kiknek illik, adassék meg nekünk az summa, legyen tekénteti felségednek az mi igaz sinceritasságunkhoz, melyet megmutattunk, s ezután is attól idegenek nem akarunk lenni, az mennyiben római császárral ő felségével való békességünk ellen nem leszen.

(*I. Rákóczi Gy. kezével.*) Igazsággal merjük irni, s valahol kivántatik, meg is bizonyitani, semmiben mi az mi igéretünknek meg nem akartunk fogyatkozni, be is teljesitettük, mennél inkább hiszszük, felséged is királyi méltósága szerént fogja magát megmutatni, az igaz kivánságunkban.

(*Eredeti minuta a m. k. kamarai levéltárban.*)

Legato vestro nulla mora repraesentaturum, nihil cum nobis magis cordi est quam Serenitati Vestrae commodare, et omni, qua fieri poterit, arte et via inservire. Ad haec longissimos illi dies et faustissimos rerum exitus comprecamur. Datum Perae Constantinapolitaneos 7. Septembris 1645.

Serenitatis Vestrae

Affect. Servitor.

Jegyzet: Aláirás hiányzik — de a franczia residens de la Haye irodájában készült. Elején megvan jegyezve »dupplicata.«

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

CLXI.

Méltóságos hirével lehetett felségednek, 1643. esztendőben az sveciai general, az méltóságos sveciai királyné plenipotentiája mellett, micsoda conditiokkal concludalt volt velünk, nemcsak az sveciai korona, hanem az felséged részéről is, kiről az svecziai királyné plenipotentiájában micsoda irások voltak, im annak is mását küldtük felségednek. Mi az végezéshez ugy támaszkodván az felséged részéről is, mint egy erős, mozdulhatatlan eszközhöz, az tavalyi esztendőben is teljes tehetségünk szerént azon voltunk, félre tevén minden téli üdöbeli akadékokat s hazánk romlását, valamint s mivel római császárnak ő felségének distractiót csinálhattunk, s az köz jónak segithetnénk, semmit el nem mulattunk, kinek alkalmatossága mennyire segitette vala is az köz jót, mi nem exaggeraljuk, bizonyságot tehet az svecziai hadnak győzödelmeskedő elömenetele, és midőn mi az svecziai koronával lött végezésünkhöz bizván mindent cselekednénk, igen reménytelenül kellett vala Croissy urammal felséged T. T. plenipotentiája mellett tractában indulnunk s végeznünk is véle, kiről mind mi s mind ő kegyelme felségedet bőségesen tudositottuk vala az elmúlt tavaszon mense Ma[illegible]l; meg akarván mindenekben i[illegible]nipotentiá-

1645.

is, ne halaszsza arról engemet contentaltatni, én mind az felségedhez, igazságos szeretetéhez való biztombar kedtem, még azt is, hogy én Croissi urammal is ujobl geztem vala, holott az sveciai korona engemet az f képében is egyaránt assecurált vala, melyről szolgá is foghat mutatni felségednek, elhivén mindene oly satisfactiót veszek felségedtől, mel az egész keresztyén világon jó hire, neve terjedjen s j róinak számok többüljön és inkább édesedjenek az fe szolgálatjára, mint sem attól elidegenedjenek.

Jegyzet: A ritkitott betüvel szedettek I. Rákóczy Gy. sajá vel irottak. Ugyan ott van egy másik levél minutája is, mely -ezen időben Mazarin bibornoknak iratott: s mely tartalmára nézv teljesen egyezik.

(Minutája a vörösvári gróf Erdődy-féle levéltárban.)

CLXII.

10. die Maji praesentis Anni pataki hazamtól irt leve- 1645
lemre való választ f e l s é g e d n e k (*Ri: oczi kezével e helyett* : vége
kit felséged 20. die Julii Párisból méltóságos levelében nekem felé.
irt) Croissi uramtól*) ezen hónak 11. napján becsülettel vöttem vala el, nagyra becsülvén az mostani állapatomban is felséged méltóságos jó akaratját és igiretit s bizonyunyal igaz constientiával merem is irni felségednek, én igaz tökéletes indulattal és kész szivvel s kész akarattal ugy megigyekeztem igéretemnek s kötésemnek felelni, csak legkisebb punctjában is, ha szintén az egész világ eleiben ki kelletnék is nekem magam mentségére igaz okaimat terjesztenem, sem constientiam sem kiesin böcsületességem (kiket eddig minden világi jóknál feljebb szoktam becsülni s oltalmazni) meg ne sértödjék, nem kedvezvén sem expensaimnak, fáradságomnak s hazám pusztulásának s nemzetem fogyásának is. Én tovább is nem voltam volna idegen s kedvetlen igéretemet continualni, nagy okok római császárral ö felségével való megbékélésre nem visznek vala, kiknek okairól talám rész szerint Croissi uram is tudosithatta felségedet eddig, magam is, ez levelem megadó szolgám által felségednek érteni fogok adni; én ezután is az menyuyiben b ö c s ü l e t e m e t, s c o n v e n t i ó m a t meg nem sértem, felségednek kész indulatú igaz jó akarójának akarom magamat ismerni, nem kételkedvén én is az felséged hozzám való jó akaratjában és királyi indulatjában s azoknak is effectuálásában, az melyeket ez állapatomban is az felséged diplomája szerént is igazsággal várhatok felségedtöl.

Minthogy pedig én az felséged részéröl sem az tavalyi esztendöre, sem ez fél esztendöre tartózandó summákról contentálva nem vagyok s Croissi uram f e l s é g e d h i r e n é l k ü l sem akar contentalni, felségedet kérem considerálván az én szolgálatomat az igazságot is, s maga királyi méltóságát

*) Kitörölve »Medgyes nevü városunkban.«

strae studuimus, porroque ea pure, integre, ac sine labe conservare studebimus.

Quod in vniversalis pacis tractatu, vel eius potius exordio excellentiae Vestrae nostri non fuerint obliti, pro eo Regiae Majestati obedientes, Excellentiis Vestris magnas agimus gratias. Quoniam autem syncerum erga Suam Majestatem, communeque bonum affectum (quoad fieri poterit, et conscientiae honorique nostro non adversabitur) nec imposterum deponemus, plena fiducia petimus, deinceps quoque foederis punctis, signanter decimo, undecimo satisfacere haud grauentur.

Intelleximus praeterea Regiae Majestatis ratihabitionem super tractatu foederis transmissam, aliaque Suae Majestati promissa praestita fuisse, sed horum nihil hactenus ad nostras devenit manus, exceptis viginti septem millibus imperialium, quos intra sesqui annum sat difficulter a Domino de la Haye obtentos in porta communis boni promotioni impendimus. Nulli tamen dubitamus, quin a Regia Majestate satisfactionem habituri simus. Cum et Suae Majestatis summa dignitas, et toto orbe celebrata gloria et liberalitas, necnon foederis articuli ipsam postulent. Rogamus igitur Excellentias Vestras ne ulterius summae illius exhibitio differatur, inque aliis rebus ita Nobiscum agatur, vt omnibus in christianis rebus publicis, nostraque gente, Suae Majestatis laudatissima fama magis ac magis extendatur, ac regimen omnigena felicitate efflorescat. Nosque Suae Majestatis erga Nos benignitatis signa experti, post tot impensas et damno eo majorem fiduciam de Suae Majestatis erga Nos favore concipere, Nostroque exemplo tum alii, tum gens hungarica, ut et nostra posteritas ad grata servitia Majestati Suae praestanda permoueri queant. Interim Illustrissimas excellentias Vestras Divinae tutelae commendamus. Datum in arce nostra Fogaras die . . . Januarii 1646.

Illustrissimarum et Excellentiarum Dominationum Vestrarum

amicus benevolus.

Jegyzet. Hivatalos minutája, melyen Bisterfeld több javitást tett, a gr. Erdödy család vörösvári levéltárban. Ugyanott megvan egy másik erről vett minutája is, továbbá eredeti magyar fogalmazványa, melyen az öreg Rákóczy javitgatott.

CLXIV.

Celsissime Princeps. 1646.

Cum Celsitudini Vestrae, tum Christiano orbi universo jan.
de felici ipsius Monostarium adventu gratulari pro humanissima salutatione nobis per Excellentissimos Comites D. d' Avaux et D. de Servien nunciata gratias agimus, eidemque faustissima hujus novi, aliorumque plurimorum annorum auspicia precamur. Precamur, inquam, ut sicuti omnes boni de maximis ipsius dotibus, orbique Christiano tersatissimis artibus et summa apud Christianissimas Regias Majestates gratia, auctoritate ac necessitudine sibi pollicentur, Vestra Celsitudine pronuba, Alma Pax omnes Christianos populos, honestissimo arctissimoque vinculo sibi despondeat. Cui summo vereque publico bono cum et nos pro virili nostra studuerimus, armaque universalis Pacis amore, Christianissimae Regiae Majestatis promissis, paci foedereque cum ipsa inito animati susceperimus, omnino confidimus C. Vestram pro laudatissima Sua prudentia ac aequitate eam nostri habituram rationem, ut de Regiae Majestatis favore nobis semper ac ubique gratulari queamus. Quamvis autem arma justis invictisque de causis, ut Celsitudo Vestra plenius ex Excellentissimis D. D. Comitibus intelligat, deposuerimus, nihil tamen contra foederis pacta commisimus, minimeque Regiae Majestati sincerum nostrum affectum testandi servitiaque nostra probandi (quantum honor ac conscientia permittet nostra,) studium exuimus. Nos itaque tanta spe fruimur a Christianissimo Rege omnibus foederis capitibus satis fieri abunde Celsitudinem Vestram daturam operam ut aequissimis nostris petitionibus satisfiat. Qua insigni sua humanitate et Regiae Majestatis gloriam plurimum amplificabit. Nos vero, Gentem, Posteritatemque nostram ita sibi

obstringet, ut semper enixeque simus cor
turi reipsa demonstrare Nos esse
Celsitudinis Vestrae

ad Servitia paratissimo

Datum in Arce nostra Fogaras

Titulus Ducis Longaevillanis Gallicé
A Son Altesse

Monsieur Le Duc de Longueville, Ambassadeur ext
ordinaire et plenipotentier du Roy tres Chrestien pour
Paix Generale.

Celsissimo Principi Domino Henrico Aurelianensi, D
Longaevillano, Regis Christianissimi pro pace universali l
gato extraordinario et plenipotentiario.

Jegyzet : A ritkitott betükkel szedettek ki vannak törölve. As
helyett Rákóczy György saját kezüleg irta : »hogy akkor az kir
részéröl mindenekröl elégségesen contentáltatunk.« Ugyan ezt Rá
czy Zsigmond latinul fordità : a christianissimo rege omnibus foed
capitibus satis fieri abunde. Egy másik erröl volt másolaton fel
téve a hó, melyben kelt. »Die .... Januarii A. 1646.« a napszám ü
sen van hagyva. A minuta Bisterfeld irása.

CLXV.

1646. Ad Dominum Mareschallum Torstensohn.

jan. Illustrissime ac Excellentissime Domine, Quoniam c
tis de causis nostrum fidelem, praesentium Exhibitorem ad C
sissimum Excellentissimosque D. D. plenipotentiarios Mon
terium ac Osnaburgam expedire consultum duximus, fieriq
potest, ut Excellentiae Vestrae castra transeat, non potuim
quin eam, felicissimum novi anni exordium ac exodium p
cati, deque ipsius statu ac valetudine sciscitati, amice saluta
mus. Nihil nobis poterit accidere gratius quam fausta et la
quaeque de ipsa intelligere; praesertim cum nullas a nos

ex Moravia discessu literas ab ea, quod miramur, habuerimus, quamvis nos post discessum nostrum etiam ex Moravia Excellentiae Vestrae scripsimus, nostrasque literas salvas Olomuczium delatas esse testimoniales gubernatoris Olomuczensis approbant. Nos quod attinet, singulari Dei gratia, Nos, Nostrique bona valetudine ditiones nostrae nobismet inexspectat pace ac tranquillitate fruuntur. Ut praesentium exhibitor tuto celeriterque iter suum perficiat Excellentiam Vestram rogamus, velit eum suo favore auxilioque dignari. His Excellentiam Vestram divinae tutelae ex animo commendamus.

Datae in arce nostra Fogaras.

Excellentiae Vestrae.

Jegyzet: Bisterfeld által készitett minutája, melybe Rákóczy Zsigmond igtatta be a ritkitott betüvel szedetteket. Megvan a vörösvári levéltárban, hol ugyan annak egy másik erről vett másolata is megvan Ezen ki van téve a hó, melyben kelt, 1646. Januar.

CLXVI.

Ad D. Robertum Duglass. 1646

Illustris Domine. jan.

Diuturnum planeque inexspectatum Ill Dom. Vrae silentium satis mirari non possumus. Imputamus id tamen laetiori causae, auspicatis nimirum nuptiis: quae ut tum hoc novo, tum plurimis sequentibus annis et ipsi, et dilectissimae sponsae quam felicissime cadant, precamur. Non poterit autem Illustris Vestra Dominatio suum silentium excusare rectius, quam si nos tum de suo tum de publico statu quam citissime quamque plenissime reddat certiores. Ita faciet nobis rem gratissimam. Nos cum Nostris sat bene et feliciter, laus Deo, valemus; Idem faxit ut eadem de Illustri V. D. brevi audiamus, cui quavis occasione gratificari semper studebimus.

Jegyzet : Bisterfeld által készitett minutája, az előbbeni két vellel egy ivre irva, meg van a vörösvári levéltárban, hol még egy sik erről volt másolata is öriztetik. Ez utóbbin megvan a kelet : Januar.

CLXVII.

1646. jan. **Ad Dominos legatos Svecicos.**

Illustrissimi ac Excellentissimi Domini. Excellentissim rum Christianissimi Regis Legatorum plenipotentiariorum D mini Comitis d'Avaux et Domini Comitis de Servien, literis n bis non ita pridem redditis responsuri, consentaneum duxim eadem occasione E. E. D. Vestris, hunc aliosque plurimos a nos, eosque felicissimos, precati salutare, iisque statum n strum exponere. Ita est magnis invictisque de causis cum R manorum Imperatore pacem inivimus : quae tot tantaqu fuere ut de felici in Regnum nostrum reditu non abs re dubitare mus : sed. laus Deo, inopinatus noster adventus timoris ca sas ita sustulit, ut ditiones nostrae hucusque pace, Nos pr spera valetudine utamur, fruamur. Quae etsi, ut putamus E Vestris jam satis sint perspecta, attamen si ampliorem decl rationem desiderent eam communicare haud gravabimu Quando quidem autem Nos sincerum erga Regiam Majestate ac Coronam Sveciae affectum et studium (quantum honore, co scientiaque nostra salvis licebit) non deposuimus ; idcirco no dubitamus quod EE. Vestrae foederis initi articulis omnibu ita satisfaciant ut Regiae Majestatis Coronaeque Sveciae glo ria nunquam moritura hoc etiam nomine crescat, et inter gen tem nostram vivat florentissime. Qua de re cum Excellentissi mis Dominis Legatis Gallicis fusius scripserimus, minime am bigimus, quin ea omnia EE. Vestris sint communicaturi. Ant hac quoque EE. Vestris scripseramus, sed nullum hactenu responsum accepimus. Confisi nihilominus Nos proxima occa sione pleniores de publico ipsarumque felici statu literas habi turos, his Excellentias Vestras divinae tutelae commendamus

Jegyzet: Eredeti fogalmazvány, melyet Bisterfeld írt, s melyen Rákóczy Zsigmond tett javitásokat, meg van a vörösvári gr. Erdödy-féle levéltárban, hol egy másik erről vett másolata is őriztetik melyre fel van téve a kelet: »Datum in arce nostra Fogaras die . . . Januárii Ao 1646.«

CLXVIII.

1646. Febr. 1646 feb.

1. Consideratio. Az galliai corona részéről való adósság liquidum; annak pedig számának, idejének, módjának meghatározása, az elébbi foedusban vagyon; oka pedig az, mert megszolgáltunk rólla. Hogy ha azért mostan az megadó fél, okúl azt teheti fel, hogy ha ujobban fegyvert fogunk, igy azok megváltozván, és az elmúlt jövendőhöz köteleztetvén, az effectusa is azontól fog dependeálni, s amaz mondás szerint: tolluntur priora per posteriora; azzal azért köteles vagy ujabb szolgálatra, vagy elébbi praetensiónk mellöl elrekeszt.

Mivel azért azt állatja, nincs hatalma arra, hogy magától megigérhesse, s nem méltó, hogy maga részéről való levélben azt attingálja in particulari, hanem in genere arra tehet igéretet, hogy az elébbi foedust az király minden részeiben megtartja, de ez függ az ujobban való dolognak indulatjától.

2. Consideratio. Ha az mienkben leszen expresse inserálva, talám láttatik ő nagysága rész szerént attól is inducáltatni az jó akaratja? Nem. Ratio. Mert ha attól viseltetett volna, az inkább boszura, panaszra, és római császárhoz való ragaszkodásra, oda való kedvkeresésre inditotta volna ő nagyságát; de külemben van az dolog, magok látják etc.

2. Ratio. Mert ha megadják is, ugyan nem nyúl ő nagysága fegyverhez, miglen az egyéb okok és fundamentumok meg nem lesznek.

3. Ratio, mert ha igaz következet volna az adósságnak megkérése ujabb kötelességre, tehát nem kellene többet kivánni, meglevén az adósság, mingyárt következni kellene az hadnak is. 3.

Annakokáért: okai az ujabban való fegyverfogásn az ő nagysága koronákhoz való synceritása, és az csás részéről való békességnek violatiója. Fundamenti: az por s egyebütt való securitások. Requisitumi: az pénz, mely n vus belli, melyet kivánunk, mind elmultakról, s mind jüv dőkről; az ő segitségek lovasból, gyalogból, és az artica sokban specificált egyéb punctumok. Valamint pedig nem s gyen kérni jüvendőben adandó summát, annál feljebb mind calumnia nékül az adósságot.

Mind ezekből és több sok okokból, vékony itélet szerént, ha ő az maga levelében, az praefatio után tem az hol az vagyon: Nomine Regis promitto, etc. Residua partem pecuniae etc. Intra quatuor menses etc. Azután ira si autem etc. ő nagysága ujabb hadat inditana, azután T. tartozzunk adni etc. Igy legjobbnak látszanék, de erre ne fog menni; ha azért igy nem, jobb az övéből kihadni épp az adósságot. etc.

És az mienkben tenni; az hol az vagyon: Si Domi confoederati omnibus, antehac initi foederis, etc. satisfacia etc. residuam etiam partem summae etc., ab hinc computand inter quatuor menses deponant etc. etc.

Ez mindazáltal csak azt használja nekünk; 1. Mert loc conditionis leszen, és absolvál, ha nem praestálják. 2. Mov ália őket az megadásra, noha nem necessitálja avagy ujabbá nem obligálja. 3. Hogy az előbbi praetensiónk ugyan fen marad, nem levén most más ujabb, és azt facilitáló, avag ugyan destruáló végezésünk.

Nem árt, s ugy tudom, vagyon emlékezet az portán er gálandó summa dolgában, arról is, hogy ők megadják, intr quatuor menses, az pénzt, ő nagysága ugy adhat kölcsön.

(*Minútája, mely egészen Kemény János irása, a vörösvári gróf Erdődy-fé levéltárban.*

CLXIX.

Nos Georgius Rákóczy stb. 1646.

Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis. Nos ab Illustrissimo Dno de Croissy Christianissimae Regiae Majestatis ad nos Legato, aliquoties, ut Regiam foederis inter nos antehac initi, ratihabitionem nobis exhiberet, jure foederis postulasse; verum ipsum id a se ob certos respectus et rationes praestari non posse, denunciasse: Tandem tamen syncero. constantique nostro erga bonum publicum affectu, singularique erga Christianissimam Regiamque Majestatem studio agnito, vi foederis quoque id flagitante*) desiderio nostro satis fecisse. Nosque eam, utpote nostris postulatis conformem et consentaneam accepisse, et acceptasse: Ipsique plenipotentiam Regis restituisse. In cujus rei testimonium, Eidem Illustrissimo Domino de Croissy praesentes nostras dandas duximus et concedendas. Datum in Arce nostra Fogaras die decima nona Mensis Februarii, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Quadragesimo Sexto. feb 19.

Egykoru minutája a vörösvári levéltárban.

CLXX.

Nos Georgius Rákóczy stb. 1646.

Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis. Quod si fundamentis, juxta assecuratorias nostras factis, portae Ottomannicae ad bellum tum denuo a nobis suscipiendum Consensus certa pecuniae feb 19

* A megosztott betükkel szedett szavakat öreg Rákóczy Gyorgy irta.

summa (cujus tres quadrantes Serenissimi Dni Conf in se recipiunt) impetretur, nos Dominis Confoedera illos quadrantes accommodaturos, ne forsan mora pe incommodumve aliquod creet; dummodo pecunia nobis Christianissimo adhuc debita intra quatuor Menses t stantinopoli tum Dantisco exhibeatur, ea tamen lege, tres quadrantes, quatuor ab erogatione pecuniae mens bis Dantisci Domini Confoederati restitui curent. In testimonium praesentes nostras manus subscriptione e roboratas dandas duximus et concedendas. Datum nostra Fogaras die decima nona Februarii Anno Do lesimo Sexcentesimo Quadragesimo sexto.

(Egykoru minutája a vörösvári levéltárban.)

CLXXI.

1646. feb. 22. Nos Georgius Rákóczy Dei Gratia Princeps Trans partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Come

Recognoscimus per praesentes nos juxta foede Sacra Christianissima Regia Majestate, Serenissimaque Sueciae initi requisita, annis proximi praeteritis Im Romano non solum bellum intulisse, sed etiam postposit mis periculosissimisque tum patriae, tum nostris difficul sedem belli in hereditariis Caesaris provincias trans quin et pro implenda obligatione arma nostra cum S conjunxisse, omnemque eo direxisse operam, ut tam uti publico foedus, susceptumque propositum usque ad op mum finem continuare possemus.

Verum dum ingruentibus gravissimis, nullisqu mediis medicabilibus Patriae nostrae necessitatibus, (c nicatis cum Illmis et Excellentissimis Serenissimarum rum respective Generalibus ac Legatis consiliis) impell pacem cum Imperatore Romanorum certis quibusdam onibus concludere debuisse, quae cum omnium fere judi

impossibiles, etsi essent possibiles, ex multis et haud dubiis conjecturis colligatur, Imperatorem Romanorum eas vel nolle vel non posse praestare, vel earum executionem differre: hoc casu (cum violatis conditionibus violantur et pacta) si Domini confoederati omnibus jam antea conclusi foederis articulis, modo et tempore in ipso foedere expresso (iis, de quibus communi consensu aliter inter nos convenerit exceptis) respondeant, adeoque residuum antehac promissarum pecuniarum pro octodecim mensibus, quibus bellum gessimus, ab hinc intra quatuor menses, Christianissima Regia Majestas Constantinopoli et Dantisci, Serenissima vero Regina Sueciae loco et tempore commodo nobis numerare curent, Turcicum Consensum bonamque securitatem (pro qua si de certa pecuniae summa cum Turcis conveniat, quartam eius partem in nos recipimus) bona tantum cum legatis nostris habita correspondentia, operaque eorum adhibita, Serenissimae Coronae sive conjunctim sive separatim obtineant, dimidia pecuniarii subsidii summa tribus ab incepto bello mensibus deponatur, denique si intra quatuor menses de his omnibus a Coronis confoederatis securi reddamur. Si vero ob locorum distantiam, temporisque angustiam Regis Christianissimi ac Reginae Sueciae Ratihabitio, tam cito exhiberi non possit: saltem Celsissimi Principis Longavillani, Excellentissimorum Dominorum Comitum d' Avaux et Servien, itemque Excellentissimi Dni Oxenstiern et Dni Salvi vel Excellentissimi Domini Mareschalli, tamquam Suecici Plenipotentiarii, Solennis Consensus intra quatuor menses nobis transmittatur, usque dum Suarum Majestatum confirmatio post bimestre accedat. Siquo aliquo respectu aliqua Coronarum implendo foederi deesset, id utriusque dignitate amicitiaque salva altera suppleat.

Promittimus nos bellum contra Domum Austriacam ejusque adhaerentes, post obtentum Consensum Turcicum, jactisque fundamentis supradictis, quo citius fieri potest, vel tribus circiter mensibus, bellum redintegraturos, omnibusque foederis iam ante cum Serenissimis Coronis initi articulis satisfacturos esse. Omnino autem necesse erit, ut haec foederis cum Serenissimis Coronis renovatio, usque dum effectui demandata sit, in secreto habeatur. Quae omnia ex parte nostra, Successorumque

nostrorum praestanda, verbo no
Christiana pollicemur. In eorum
nostras praesentes manus nostra
pensione roboratas, dandas et
in Arce nostra Fogaras, die vige
arii, A. D. 1646.

Hae litterae illis occultis
nos ante hac et Illmus Dnus de
Dnos Plenipotentiarios Gallicos u

Testor has literas assecura
situdo in occultis notis dedit Cl
lentissimis Plenipotentiariis exhi
si quis forsan error inepsisset, ad
rigendas esse. A. de Croissi.

In his violatae Pacis condi

1. Comitia intra trimestre
(quae permutatio Linczii facta es
celebranda erant, dilata sunt ad

2. Templa his disturbiis
stituta.

3. Quamvis debebant ab
stituisse, tamen postea etiam occ

4. Amnistia concessa quic
Majestatis non praestita.

5. Bona Comitum, Baronu
tium praeteritis disturbiis (*kim*
dum restituta.

6. Contradictio Cleri et qu
contra diploma Suae Majestatis,
Cleri, ut nullam vim habeant, ea

Jegyzet: Minutája, melyen Rá
mond javitásokat tettek, megvan a v
okmány keltéig terjed. Ugyan ezen
Jármi Ferencz által készült masolata
követő 6 pont ezen olvasható.

CLXXII.

Cum Celsissimus Transylvaniae Princeps se invitum, multisque et variis ab Imperatore Turcarum prohibitionibus (ne diutius contra Imperatorem Romanum bellum continuaret) adjectisque minis coactum, cum ipso transigere sit testatus studiumque quo semper erga commune bonum et Suam Regiam Majestatem Christianissimam ductus fuit, hac pacificatione immutatum non esse, verbis suis, magis autem quas concessit assecuratoriis literis declaraverit, ut legitimo fundamento nixus et patrocinii, benevolentiaeque Regiae securus facilius citius majorique cum fiducia finem optatum assequi possit, his praesentibus Regis Christianissimi nomine promitto. 1646. feb. 22.

Si denuo Sua Celsitudo bellum suscipiat, foedusque initum observet, id etiam a rege renovatum pristinis viribus restitutum, omniaque puncta observatum inchoato bello trimestre post in antecessum, subsidii, partem dimidiam nempe sexaginta millia et unum et quingentos imperiales, alteram singulis illinc semestribus quamdiu bellum continuabitur, Celsitudini Suae Dantisci numeratum iri. Solutionis tempore ab eo, quo ex Transylvania exercitum movebit currere incipientes.

In tractatione pacis universalis juxta prioris foedus conclusi pacta Celsissimi Principis, Dilectissimae Dnae conjugis, Successorum, Liberorum, Ordinum Tranniae et Statuum Hungariae jam adhaerentium amica ratio habebitur, et ex abundanti tam publica quam privata jura ab Imperatore Romanorum, tamquam Rege Hungariae, Suae Celsitudini hac ultima pacificatione concessa ad minimum confirmabuntur, Rex quoque apud Serenissimum Regem Poloniae et Rempublicam officia sua interponet et bona correspondentia, vel saltem neutralitas ita conservetur, ne illinc emptiones contra suam Celsitudinem Ipsique adhaerentes instituantur, modo Sua Celsitudo illis justas occasiones non praebeat. Ut autem Sua Celsitudo eo citius aliquid aggredi possit, contenta erit Ratibatione (*igy* Ratihabitione belyett) Celsissimi Ducis Longavillani ac Excellentissimorum Comitum d'Avaux et Servien Plenipotentiariorum intra qua-

tuor menses ipsi transmittenda,
post exhibeatur. Denique promit
mandata sint, ab omnibus quibu
habitum iri. In quorum fidem Rat
situdini exhibui, haecque omnia
gillique expositione bona fide Cl
garasini Vigesima secunda Febr

(*Egykoru Jármi Ferenc: által készült*

CLXX

1646. feb. 22. **Ad Regem.**

Litterae Majestatis Vestrae
tae per Dominum Croissi sunt
observantia qua par erat recip
Majestatis Vestrae Christianissi
aspectum intellexi. Quia vero
serio et laudabiliter rebus fidei
Majestatem Vestram Christiani
secutus mandata etiam Majesta
per meque honorifice dimissus co
acciverit.

Percepta ut promisi M. Vra
ris benigna animi propensione, c
etiam eidem M. Vestrae Chr. ac
cujus augmentum intra tam bre
labores mei, non sine casta patri
eandem translata, notabilibus i
ipsum uberius exaggerare nole
felices nunc et triumphantis Arm

Verum quae et quam grav
me ad pacem cum Caesarea Maje
ineundam compulerint, procul

Majestati Vestrae Christianissimae innotuisse, ipsumque Dominum Croissi etiam omnium earum uberiorem coram Majestate Vestra Christianissima se facturam declarationem certo confidens, pro sapientissimo judicio Suo id factum meum Majestatem Vestram Christianissimam aequa merita interpretaturam, nihilque dubitans Majestatem Vestram Christianissimam etiam super iis omnibus, de quibus nomine ejusdem per Dominum Croissi assecuratus essem, plenariam mihi impendere velle satisfactionem.

De futuro quoque in omnibus rebus fidei et confidentiae meae minime contrariis juxta possibilitatis meae exigentiam Majestatis Vestrae S. promptum serviendi studium contestari volens. Eandem Dei et felicissime rebus regiminis Sui perfrui animitus exopto. Datum.

(Minutája, melyet Klobusiczky irt, a törökvári levéltárban.)

CLXXIV.

Ardentissime expectatas Eminentiae Vestrae literas, nobis per Dominum Croissi, jam ad mandata S. R. M. iter repetentem exhibitas honorifice et grato accepimus animo.

Fatemur et nunc nos eo fuisse erga S. R. M. et bonum Commune animi candore, ut si periculosae non intervenissent causae, eam animi promptitudinem imposterum etiam, Deo propitio adjuvante, declarare studuissemus; nihilominus interea temporis etiam ita satisfactioni oblationem nostrarum C. R. M. factarum operam dedimus, ut ne in minimo puncto iisdem derogatum esse voluerimus, nihil hac in parte parcendo laboribus, expensisque nostris, parvi ducentes etiam pericula et discrimina summa patriae nostrae; adeo ut quousque imminentes nobis difficultates superare, vel easdem avertere aut differre possibile erat, foederis initi satisfactioni deesse ne quaquam voluimus; Ast cum nulla expectatio aut spes auxiliorum esset residua, neque appareret remedium vincendarum difficultatem

nostrarum, tandem cum Caesarea Majestate pacem certis et conditionibus iniimus, reservantes nihilominus hoc etiam i statu, in quantum honor et conscientia nostra permitteret erga Sacram R. Majestatem synceram animi nostri propens nem : Eminentiae quoque Vestrae per praeclarum erga n animi candorem ita memoria nostra repositum esse volen quo inde Eminentiae Vestrae dignitas majus atque majus p set sumere incrementum.

Minime dubitantes quin Sacra R. Mattas, ac Eminen quoque Vestra, contemplando altius justissimas causas nostra quas hactenus procul dubio intellexit, earum aequitas ann sura, servitiorumque nostrorum utiliter impensorum, jun pacta condigno premio, puta refusione restantis summae p cuniariae recompensatura, Articuloque etiam foederis XI. pl narie satisfactura: ut hoc facto Sacrae R. Mattis famae a praeclararum virtutum gloria, tam apud omnes Christian Respublicas, quam etiam in Gente nostra condigne celebra possit, nosque etiam imposterum ad quaevis officia alacrit praestanda Sacr. R. Majestas sibi obstringat.

Porro an Religionem Catholicam opprimere voluerim Eminentiae Vestrae tam ex foedere cum Corona Svecica init quam conditionibus pacis cum Caesarea Majestate conclusa perspectum esse poterit. In quantum ea libertatibus Regi Hungariae Communibus et fundamentali legi non derogare persvasum habeat sibi nos nihil in diminutionem ejus inte dere velle. De qua re, ut et aliis omnibus Eminentia Vestr uberiorem accipiet a Domino Croissi declarationem, certo pe svasum nobis habentes, eum tam a M. Sacratissima et Regi benignam gratiam, quam etiam ab Eminentia Vestra dignu assecuturum fatigiorum et laborum suorum respectum. Eande Eminentiam Vestram in reliquo diu et feliciter valere animitu cupiens. In Fogaras.

Kivül : Mazarino.

(*Klobosiczky által készitett fogalmazvány a vörösvári gróf Erdödy-féle l véltárban.*)

CLXXV.

Celsissime Princeps. 1646.

Cum Illustrissimus Dominus de Croissy, fidelissimi prudentissimique legati munere functus, se ad Celsitudinem Vestram confert, omnino mei duxi esse officii, exoptata hac occasione Celsitudinem Vestram litteris meis officiosissime salutare, atque servitia mea dedicare. Semper me felicem praedicabo quandocunque Christianissimis Suis Majestatibus humilia, Celsitudinique Vestrae addictissima mea servitia probare potero. Vota, studia, conatusque meos dominus de Croissy amice, ut spero, referret, quae si Celsitudo Vestra pro summa Sua auctoritate promovere haud gravabitur, me praeclaro beneficio obstringet. Deus faxit ut Celsitudo Vestra praeclarissimum Suum scopum, universalem nempe pacem quam citissime assequatur, sibique non modo Gallici sed universi Christiani orbis navem commendatam ad optatissimum salutis et tranquillitatis portum, cum aeterna nominis Sui gloria, quam felicissime deducet. Datum Fogarasini 22. Februarii 1646. Celsitudinis Vestrae. feb 22.

Celsissimo Principi ac Domino, Domino Henrico Aurelianensi duci Longaevillano ad tractatus pacis universalis Christianissimi Regis extraordinario ac plenipotentiario Legato.

(*Minutája, melyet Bisterfeld irt, a vörösvári gr. Erdődy-féle levéltárban.*)

CLXXVI.

Ad Gallicos Plenipotentiarios. 1646.

Celsissime Princeps, Illustrissimi ac Excellentissimi Domini Comites etc. feb. 22.

Speramus sex ab hinc septimanis scriptas ad Celsitudinem et Excell. Dominationes Vestras literas nostras propediem

accepturas, nosque prima qua
res reddituras.

Dominus Croissi, nolens
tudinem et Excellentias D. Ve
se accinxit, precamur Deum
potest et feliciter redire, Cels
Vestras in statu rerum optim
quantum in nobis situm erat, int
tis eundem Dominum Croissi h
simus. A cujus viva relatione
pendeat, ea scriptotenus enum
ac proinde prolixioribus supe
et Excell. D. Vestris facere, op
Eandem Celsitudinem et Excel
ter ac bono Christianitatis vive
pientes.

(*Klobusiczki által készített fogalma*
levélt

CLX

1646. feb. 22. Ad Svecicos Plenipotenti
Illustrissimi ac Excellenti
Dominus Croissi, Christi
data secutus, iter emensum re
quantocius id ipsum conficere,
necessariam instituere posset
ras etiam Illustrissimas et Excel
nantis, visum erat mihi easde
pro indefesso in publici boni p
mam ac Nominis gloriam imm
cera studia obnixe deferendo.

Cum vero idem Dominus
syncerumque erga bonum publ
cam affectum, in quantum ho

derogaret, optime noverit ad ejus tanquam optimi testis informationem nos referimus, copiosiore scripto aut ejus lectione Vestris Excellentiis Dominationibus toedium parere nolentes. Easdem diu et feliciter valere, bonoque Christianitatis vivere animitus cupimus. Datum.

(*Minutája, irta Klobusiczky által, a körösvári levéltárban.*)

CLXXVIII.

Eminentissime Cardinalis. 1646.

Ad Christianissimam Majestatem Regiam Generosum feb. Franciscum Jarmium, primarium aulae nostrae familiarem ab- 25. legantes, Eminentiam Vestram officiose nostro nomine salutatam rogamus, ut ipsi plenam fidem habere, Regiaeque Majestati tum negotia commissa, tum personam ipsius commendare haud gravetur. Quam benevolentiam gratis officiis, occasione data, agnoscere studiose annitemur. Caetera E. Vrae praedictus noster minister accurate referret; itaque his felicia et fausta quaeque precati manemus

Eminentiae Vestrae

In civitate nostra Alba Julia 25. Febr. 1646.

ad grata officia paratissimi.

Titulus: Eminentissimo Cardinali Domino Mazarini.

(*Egykoru Bisterfeld által irt fogalmazvány a körösvári levéltárban.*)

CLXXIX.

Illustrissime Domine, amice nobis observandissime. 1646.

Ad Celsissimum Ducem Longavillanum et Illustrissimos feb. Excellentissimosque Comites Dominum d'Avaux, Dominum Ser- 25.

vien, Christianissimi Regis plenipotentiarios, Generosum Dominum Franciscum Jarnium primarium aulae Nostrae familiarem in gravibus quibusdam negotiis ablegamus. Quam ob rem Ill. D. Vram rogamus, ut pro Suo in nos affectu ipsi consilio auxilioque ita adesse velit, ut quam citissime tutissimeque eo, quo debet, perveniat. Pergratum nobis Ill. D. V. hac in re praestabit officium. Cumque nostrum, ditionumque nostrarum statum, Dei gratia satis tranquillum commodius praedictus noster minister sit expositurus, Ill. D. V. his divinae benedictioni commendamus.

Datum in Civitate nostra Alba Julia, 25. Febr. 1646.
Illustrissimae Dnis Vestrae

Titulus : Illustrissimo ac Excellentissimo Domino de Bregi.

(*Egykoru minuta Bisterfeld kezével a vörösvári levéltárban.*)

CLXXX.

1646. marc. 14. Illustris ac magnifice Domine. Singularis humanitatis erga me praesentem ab Illustritate Vestra declaratae minime immemor, non potui quin eam hac occasione salutarem, dequo ejus statu sciscitarer. Jam ab aliquot mensibus nihil certe vel de exercitu, vel de Illustritatis Vestrae valetudine cognoscere potui, aliis exercitum in Bohemiam, aliis in superiorem Palatinatum profectum esse dictitantibus. Paucis tamen abhinc diebus mihi relatum est, Illustritatem Vestram non solum vivere recteque valere, sed etiam Leutmeritiam tridui spatio feliciter expugnasse. Quae similiaque si accuratius Illustritas Vestra mihi perscripseret, rem oppido gratam praestabit, meoque tum desiderio, tum amori satisfaceret, quo ita eam prosequor, ut semper esse cupiam

Illustris Vestrae Magnificentiae
Albae Juliae 14/4. Martii 1646.

(*Eredeti fogalmazványa, melyet Bisterfeld készitett a vörösvári gr. Erdödy-féle levéltárban.*)

CLXXXI.

Illustrissime ac Magnifice Domine. 1646.
Quemadmodum singulari cum gaudio prosperam Illustritatis Vestrae valetudinem ex literis mihi reditis percepi, ita, adversus rumor, quo Illustritatem Vestram jam defunctam esse spargebatur, me vehementer cruciavit. Jam laus Deo, laetiora scilicet Illustritatem Vestram revixisse, intelligimus: spero, voveoque, falsum illum rumorem diuturni feliciqne vitae, prout solet fore omen. Ego, Dei gratia, hactenus satis commode vivo ac valeo, verum male me habet, quod pauca, sane incerta de Vestris oris negotiisque cognoscamus. Quamobrem rogo, Illustritas Vestra et haec et aliis datis occasionibus meo sciendi desiderio satisfaciat, firmiterque credat me esse marc. 14.

Illustris Vestrae Magnificentiae.

Albae Juliae 14. Martii 1646.

Ad Dominum Wittenberg.

(Egykoru fogalmazványa, melyet Bisterfeld készitett, a gr. Erdődy család birtokában levő és Vörösváron őrzött Rákóczy-féle okirattárból.)

CLXXXII.

Illustrissime ac Celsissime Princeps. 1646.
Celsitudinem Vestram ante aliquot menses in Sueciam marc.
profectam, jam feliciter ad exercitum fuisse reversam opto speroque. Nostrum ut et meum, qua publicum qua privatum statum, generosus Dominus Johannes Daniel exponat. Nova hac vice pauca habemus, nisi quod Veneti Caneam, Turcis bene exceptis, recuperasse certo dicantur. Imperator Turcarum nihilominus terra marique maximos facit apparatus: nec [illegible]rito. Venetorum quippe, aliorumque italicorum Princi[illegible] non modo Graeciae insulis, sed etiam Aegypto [illegible]

situdo Vestra mihi faceret tam longe gratissimam, si de sui, patriusque exercitus statu me certiorem redderet, quod non solum simili sed omni officiorum genere ita compensare annitor, ut agnosci queat me esse

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae

Albae Juliae . . . Martii 1646.

Ad Principem Palatinum.

(*Egykoru fogalmázványa, melyet Bisterfeld készített, a vörösvári gr. Erdődy-féle levéltárban.*)

CLXXXIII.

1646. marc. Ad Dominum Duglass.

Illustrissime ac Magnefice Domine.

Mirarer imparum Illustritatis Vestrae silentium ne laetum mihique gratissimam ejus causam suspicarer: faustas nimirum auspicatissimasque nuptias, quas ut tales fuisse omnino spero, ita ut matrimonium quam beatessimum sit ex animo opto. Sane impatienter expecto laetum de Illustritatis Vestrae statu nuntium. Celsissimi Principes, Domini parentes mihi summa devotione suspiciendi, Dominus frater Princeps junior, una cum suis, egoque, in tam saeva peste bona valetudine et sat tranquillo statu hactenus Dei gratia, utimur, fruimur. Quid rerum tum apud vos, tum in Gallia, Belgio, Dania alibique geratur scire aveo; inprimis quanam de tam optata universali pace spes: quae a me scribi possent, ea generosi Domini Danielis relatione reservo. Itaque nihil hac vice restat quam ut Illustritatem Vestram una cum dilectissima conjuge Deo commendatam orem, sibi firmiter persvadeat, me esse semperque fore

Illustris Vestrae Magnificentiae

Albae Juliae . . . Martii 1646.

(*Egykoru fogalmazványa, a melyet Bisterfeld készített, a gr. Erdődy család birtokában levő s Vörösváron őrzött Rákóczy-féle okirattárból.*)

CLXXXIV.

Celsissime Princeps. 1646. marc. 18.

Nescio quo fato perillustris Dominus de Croissy Craccoviam me inscio, praeteriit, nimia forte diligentia, qua iter prosequebatur, inexpectatae ejus erga me negligentiae causa fuit. Mihi tamen tanti Regis legato et ministro, molestissimum est, quod et statum et Celsitudinis Vestrae mentem penitus ignorem, praecipue cum ad me allatum sit Celsitudinem Vestram veredarios ad dictum Dominum de Croissy in Galliam properantem citissime demandaverit, hac ipsis imposita lege, ut vestigiis ejus insisterent, nec perdiem se moverent, donec commissa explevissent. Quamobrem tanta Celsitudinis Vestrae in gallicum ministrum, aut revocandum, aut denuo informandum cura me ad has exarandas litteras adduxit, quae Celsitudini Vestrae, me per plurimos adhuc menses legationem extraordinariam in his partibus functurum, meque ad omnia ipsi officia et obsequia praestanda promptum fore significabunt. Si itaque Celsitudinis Vestrae res ita se habeant, ut ipsa Serenissimarum Majestatuum Galliae Sueciaeque non extinctum iterum demereri affectum meditetur, paratus sum propositionibus Illustrissimae Celsitudinis Vestrae internuncii Domini Bixi de Chyereze, si quas in mandatis habeat communicandas serio auscultari, iisque promovendis incumbere. Si secus consilia et honorificas Celsitudinis Vestrae literas impatienter expectabo ut

Celsissime Princeps

Datum Varsaviae 18. Martii 1646.

Celsitudinis Vestrae
ad omnia paratissimus servitor
vice comes de Breghy
Legatus Gallicus

(*Egykoru másolata a vörösvári gr. Erdődy féle leveltárban.*)

CLXXXV.

1646. maj. 23. Omnigenam salutem et fidelissima servitia mea! Illustrissime ac Exeellentissime Domine, Patrone benignissime.

Literis nudius tertius missis has addo: quod hodie mutuaria a D. Frölichio acceperim nova, mihi forsan et vobis hactenus ignota. In Hungaria et Polonia multi de Comitiis Hungaricis in Junium rejectis suspicantur multa; praesertim quod aulae Caesareae injunctum fuerit mense Aprili, ut sibi de trimestri commeatu adhuc Linczii prospiciato Monasterii et Osnabruggiae verbis pacem promittunt, factis bellum minantur. Utraque pars, Confoederata et Evangelica, Austriaca et Papistica rigida, haec Hispanum tam praeclara de re pontificia meritum Gallorum, Hollandorum, Lusitanorumque libidini exponendum minime esse clamat. XXVI. Aprilis arx Teschinensis adhuc erat in Svecorum potestate, Gonzaga et Tobacco frustra cuniculos agentibus: interim Reichwald cum 4000 Svecis Hirschbergam et Glatzum praetergressus, his aliisque in Bohemia arces quasdam obsidentibus magnum terrorem incutiebat. Immanem summam Caesar a Bohemiis et Silesiis pro belli continuatione postulat; neutri eam promittere hactenus possunt. Rex Poloniae Legatos Suos, tanquam Opuliae et Ratiboriae Dux in Conventu Vratislaviae habuit: ordinaria ipsisque debita sessione fuere contenti, sed cum praeter fas et consvetudinem primi, utpote Regii Legati, vota dicere vellent, acerrime caeteri principes resistere; ideoque re infecta Legati abivere; Regina Poloniae splendidissime Dantisci excepta, tractata, dimissa Versaviae, Regem admodum aegre valentem invenit, itaque Galli pro impetu suo urserunt Polonos, ut Coronam clam contra Polonorum consvetudinem Cracoviae ablatam, Reginae capiti imposuerint; Reginae picturam mihi transmissam non accepi.

Gallia in universo hoc bello tantos non fecit apparatus, quantos hoc anno. Promittit Belgis modo mascule rem gerant, se nec Monasteriensem, nec aliam quamvis pacificationem ad

finem deducturam, donec Hispani toto Belgio sint ejecti; Belgii ordines juveni Duci Neuburgico, Regis Poloniae affini, indicarunt restituat Reformatis omnes in Ducatu Juliarensi et Montano antehac ademtas ecclesias, dum tergiversatur, omnes quos nancisci possunt ex utroque Ducatu in captivitatem abducunt Sacerdotes Papisticos. Idem princeps petiit per Legatos ab ordinibus, ut se inter electorem Brandeburgicum et sese interponerent: sed durum tulit responsum, ipsis Electori aperte assentientibus; quamobrem Legatum misit ad R. Poloniae in nuptiis consilium auxiliumque ab eo petiturus.

Rex Angliae omnes omnino Portus in Anglia amisit; non nisi 7 loca, quae inter Oxonium primarium tenet. Invitus forsan assentiatur Paci sibi a Parlamentariis praescriptae. Regina ipsius conjux vellet filium Suum primogenitum Ducis Aurelianensis, fratris Sui, filiae matrimonio junctum, ut ita Galliam Suo bello implicet: sed nec Regi, nec quibusdam Consiliariis placet consilium, his potius svadentibus, ut in Daniam abeat, seque Parlamenti suspiciones minuat. Septem conditiones Regi propositae haec sunt: 1) Ut stabiliat religionem juxta Parlamenti decretum. Addiderunt et transmiserunt Regi disciplinam, et, ut vocant, Agendam Ecclesiasticam, in qua omnia ex amussim ad Scripturam, conformata: consvetudinum, Portificiarumque reliquiarum, et appendicum in ea nec sola nec vestigium 2) Negotium Hybernicum secundum justitiam expediatur. 3) Administratio bellica maneat apud Parlamentum. 4) Rex, quae contraxit debita solvat. 5) Quicquid Parlamentum magno sigillo obsignaverit, ratum esto. 6) Animadvertatur in deliquentes. 7) Quos a bello Principes, Comites et Barones Rex creaverit, nullius valoris sunto, nisi qui a Parlamento confirmabuntur. Atque haec non solum, utriusque domus Parlamentariae Anglicae sed et Scotiae nomine postulantur. Interim Parlamentum vehementer se armat. Galliae 1200 milites contra Caesarem misit, insuper 14 naves bellicos promittens, quidam episcopi vellent clerum Gallicum instigare ut juvet regem, sed consilium Regium improbat. Erant quidam Magnates Zelotae, qua Politici qua Ecclesiastici in Gallia, qui Croisadam, id est, Cruciatam contra Turcam promulgabant, militesque, nescio qua spe, contra Turcam colligabant, sed a rege severe fuere

prohibiti. Veneti magnam spem pacis in Legati Gallici Constantinopolim adventu collocant.

Media pacis a Protestantibus ac Pontificiis proposita nondum ob festum absolvere potui : quaeso gratiose me excusat apud Suam Celsitudinem, jam dimidiam partem transtuli. D. Culajiana gravissime periclitatur. In quatvor locis bubones, in femore duo, in gutture unus, post aures unus erupit : Nostra tamen spes de ipsius vita nondum decollavit : forte temperamentum promittit aliquid vel hinc discamus pestis contagium. Quaeso Excellentia Vestra prophylacticis utatur, nec quorundam hominum inscitiae aut teneritati ridiculum illud axioma, pestem non esse contagiosam, Suo Suorumque periculo concedat. Deus Excellentiam Vestram Celsissimamque Vestram familiam ab omni malo immunem servet. Amen.

Raptim Albae Juliae 23. Maji 1646.

Illustrissimae Vestrae Excellentiae

humillimus fidelissimusque servus

Johannes Henricus Bisterfeldius m. p.

Külczim : Illustrissimo ac Excellentissimo Domino Domino Sigismundo Rakoczi, Siculorum Generali supremo, Domino et patrono meo benignissimo.

(*Eredetije, mely egészen Bisterfeld sajátkezű irása, a m. kir. kamarai levéltárban.*)

CLXXXVI.

1646. jun. 1. Bregy uramnak.

18. die praeteriti mensis Maji Varsováról nekünk irt kegyelmed levelét 29. die ejusdem hozták vala meg. Csudáljuk igen, hogy kegyelmedet Croissi uram tőlünk való elmenetele felől nem tudósitotta, holott mi ő kegyelmét mind az felséges keresztyén királyra, s maga becsületes viselésére, s az magunkéra nézve is igen becsülettel igyekeztünk elbocsátani, s nem is kedvetlenül ment ő kegyelme el tőlünk, s most is ir-

tunk ö kegyelmének egy levelet. Kérem kegyelmedet szeretettel, hova hamarébb küldje meg ö kegyelmének. Az több dolgokról, melyekről kegyelmed levelében tudakozik, az meghitt szolgánk kegyelmednek T. T. arról is értelmet vihet kegyelmednek, kit úgy meghihet, mint ha magunkkal beszéllene; ki azokra ezek után kegyelmednek az mi fejedelmi jóakaratunkat és kedveskedésünket.

(Az egész levéltöredék I. Rákóczy György irása.)

(*Eredetije a vörösvári levéltárban.*)

CLXXXVII.

Excellentissima Principissa, 1646.

Gratissimae fuerunt literae Excellentiae Vestrae ex Dominio nostro Ledniciensi ad nos datae, quas 13. Mensis proxime praeteriti May accepimus. Optassemus sane, si Excellentiae Vestrae debito cultu, digna hospitalitate, nostri ejus loci Ministri fuissent prosecuti, quae Christianissimi Regis Majestati Excellentiae Vestrae existimationi respondere potuissent. Siquid desideratum fuit, id non alieno nostro affectui, verum superiorum temporum injuriis, Excellentia Vestra tribuat. Quippe si Dominia nostra nobis viciniora invisere Excellentiae Vestrae contigisset, tum singulare nostri affectus argumentum Excellentia Vestra fuisset experta, non ita securitati, ejusdem itineri prospexissemus, ut et Christianissimae Regiae Majestati, et nostrae dignitati satisfactum omnino fuisset. Porro quoque per tanta locorum spatia omne nostrum gratificandi studium Excellentiae Vestrae offerimus. Eandem ad vota prospere valere optamus. jun. 4.

Datum in Arce nostra Varadiensi die 4. Mensis Junii Anno Domini 1646.

Excellentiae Vestrae

(*Minutája a vörösvári gr. Erdödi levéltárban.*)

CLXXXVIII.

1646. jun. 4. Illustrissime Domine Amice nobis observande. Excellentissima Principissa Domina Rence Dubeck Marschalla de Guebriant, Legata extraordinem a Rege Christianissimo in Poloniam missa, superioribus non ita diu praeteritis diebus, cum per Dominia nostra Ledniciensia transiret, quales ad nos dedit literas, eas in veris paribus Illustrissimae Dominationi Vestrae cum praesentibus transmittere placuit; Quas quidem, responsione nostra dignas eas rati, scripsimus et nos Suae Dominationi Excellentissimae. Quas literas nostras, si eidem transmittere non molestum Illustrissima Dominatio Vestra sibi duxerit, rem nobis pergratam factura erit. Nos Divina adspirante gratia etiamnum pacato statu, optata valetudine fruimur. Hoc tempore in partes hasce venientes, Dominia nostra, his adjacentia invisemus, ubi necessum esse ducimus, certas, easque perutiles dispositiones instituemus. Illustrissimam Dominationem Vestram non mediocriter nostri oblitam esse advertimus; super cujus incolumitate, ut omnia optata intelligere possimus, ex animo cupimus. Datum in Arce nostra Varadiensi, die 4. Junii Anno Domini 1646.

Illustrissimae Dominationis Vestrae

Amicus benevolus
G. Rakoczy m. p.

Czim : Illustrissimo Domino A. de Croyssi in Suprema parlamenti Parisiensis Curia Consiliario Regio et Domino amico nobis observando.

(Eredeti fogalmazványa, melyen Rákóczy Zsigmond tett javitásokat, a vörösvári gr. Erdödy-féle levéltárban, hol egy másik egykoru hivatalos másolata is őriztetik.)

CXXXIX.

Nomine Serenissimae ac Potentissimae Principis ac Dominae Dominae Christinae, Svecorum, Gottorum et Vandalorum designatae Reginae, et Principis Haereditariae Magnae Ducissae Finlandiae, Ducis Esthoniae et Careliae, Dominae Ingriae. Hujus et Regnorum Senator, Generalis et Campi Maresehallus, Gubernator in Pomerania, Dominus Leonardus Torstenson in Redsta Forstena et Rassigk intellexit quid Serenissimi Principis ac Domini Domini Georgii Rakoczi Principis Transylvaniae, Domini maximae partis Ungariae et Siculorum Comitis Legatus Generosus Dominus Joannes Daniel de Vargyas Sedis Siculicae Udvarhelj vice capitaneus, tam oretenus quam scriptis post factam Salutationem et oblatam propensam affectionem, pro Causa principali proposuit. 1646. jun. 7.

Quod videlicet Serenissimus Princeps a Sua Excellentia etiam num 37500 Imperiales requirat, cum aliquibus Tormentis ad Serenissimi Principis arcem Lednice devehenda petat et porro pristinam mutuam amicitiam offerat continuare, rogetque quoniam D. Legatus, praeter oblationem continuandae amicitiae, non habet in mandatis ad ulteriores tractatus, ut Sua Excellentia aliquem ex suis, cum certa Instructione cum Domino Legato in Transylvaniam ablegaret, pro negotiis eo melius et firmius tractandis et concludendis, quae omnia oretenus etiam Dominus Legatus copiose protulit.

Quemadmodum jam Sua Excellentia per hanc Legationem Serenissimi Principis, cum Conjuge et tota familia Illustrissima, prosperam valetudinem et omnem Principi dignam Incolumitatem non sine ingenti gaudio percepit, sperat etiam ad Deum omnipotentem Suam Serenitatem cum Conjuge suavissima et tota familia in hac felicitate diutissime conservatam iri, quod Sua Excellentia ex intimo Cordis affectu praecatur.

Quod attinet principale punctum et negotium praecipue praetensum residium summae expostulatae, non recordatur sua Excellentia unde illud promanaret, quoniam Serenissimus Princeps subsiduum in Foedere promissum, veluti testantur

Quietantiae et Principis factae plenariae solutionis testificationes, in solidum accepit.

Non quidem memoria excidit Suae Excellentiae, quod ad discessum ad Eisgruben, ex parte Serenissimi Principis per dilectissimum filium Dominum Sigismundum Rakoczi et Generalem Dominum Kemény János praeter illud foederis subsidium ad annum determinatum, propter aliquot menses anni excedentes, aliquid fuerit quaesitum. Cum vero Sua Excellentia in contrarium adduxerit, quod foedus in hoc compraehensum subsidium, non ad menses sed ad annos fuerit determinatum et directum, Sua Excellentia videre non potest, quomodo Sacr. Regiae Majestati Sveciae haec praetensio competat, considerando, quod si Serenissimus Princeps ex isto foedere ab Excellentissimo Campi Mareschallo quidquam potuisset requirere, id requisivisset in Eisgruben 11. Augusti praeteriti Anni 1645. per praenominatos suos Generales, nec foedus in originali Suae Excellentiae per illos reddi et restitui curasset, nec ipse ita amice et contentus discessiset, nec per suos supra nominatos Deputatos se bene contentum declarasset. Confidit itaque Sua Excellentia erga Serenissimum Principem submisso animo Suam Serenitatem supra adductas, et quae tum occurrerunt rationes ponderaturam, et Sacram Regiam Majestatem Svetiae cum hac praetensione transituram, quod si Dominum Legatum, tenore sui scripti et traditi Memorialis Sua Excellentia apud Regiam Majestatem Svetiae plus quam Sua Excellentia approbat impetrare in hoc passu existimaret, non repugnaret illius Existimationi, si Dominus legatus iret in Svetiam et apud Regiae Mattis Aulam ulteriorem Sententiam experiretur. Promissum Domini Generalis Majoris Duglas a Domino Legato adductum, non consistit in allegata praetensione, sed cum Serenissimus Princeps Transylvaniae aliquot sumptus impensos in portam Othomanicam, ne ipsius regionibus a Turcis in absentia armorum ullae turbae acciderent, illos a duabus Coronis Svetiae et Galliae 36 mille imperiales repetierit, Sua Excellentia non solum per Generalem Majorem Duglasium oretenus, sed etiam scriptis eo se promptum declaravit. Cum vero Dei gratia obtenta victoria Jankoviana et quae hanc consecutae sunt expeditiones ingentes sumptus requirerent, et tum in ho-

stis regionibus haereditariis per Cambium pecunia non poterat impetrari, quod Suae Excellentiae pecuniae et nervi rerum gerendarum aliquantum fuerint praecisi: nihilominus tamen Serenissimus Princeps, quod testatur illius autographum, sicut petiit contentus fuit.

Cum tormentis petitis Serenissimo Principi Sua Excellentia libentissime voluisset gratificari, nisi cum Nielasburgo illa facta esset mutatio. Sua Excellentia autem sperat in Deum Omnipotentem, ita felicem daturum esse Regiae Majestati Svetiae Successum in Bohemia, Moravia et Austriacis Regionibus, ut ex hostilibus occupatis locis ad Serenissimum Principem sine damno aliquot transferri possint, ad quae Sua Excellentia se offert promptissime, in quem finem etiam Domino Generali Vittembergh ad ea loca iam deputato, mandatum dedit et instructionem.

Quod alias attinet Serenissimi Principis pristinum bonum affectum ad rem communem inclinatum, quae a Domino Legato oretenus intellexit, quae omnia per Regis Galliarum legatum Dominum Croisium sufficienter intelligere debebat, agnoscit Sua Excellentia animo humili, et nihil fuisset ipsi charius, quam ut cum laude dictus Dominus legatus Croisius de hoc negotio cum prope transivisset, secum communicasset. Cum vero alia impedimenta obvenissent et nihil ulterius, quam quod Dominus legatus in itinere esset constitutus, ad Suam Excellentiam fuisset relatum, in eo debuit acquiescere.

Postquam vero Sua Excellentia a Domino Legato de Serenissimi Principis pristino bono affectu et Heroica intentione satis est informatus, non fuisset absre Communi, si Dominus legatus quidquam asseruisset de Conditionibus. Quoniam vero Dominus Legatus defectum mandati allegavit et se fundavit in relatione et Actis Domini Croissy, Sua Excellentia dabit operam apud Regis Galliae ad Communem pacificationem deputatos Dominos plenipotentiarios haec omnia experiri, et insuper Regiae Majestati Svetiae de his omnibus subjectissime referre, indubitata spe illud negotium prout est arduum ita instructuram, ut ejus promotio ad celerrimum effectum deducatur. Quod Sua Excellentia Domino Legato responsionis loco exhibere voluit. Manet Serenissimo Principi ad officia pa-

ratissima et Domino Legato benevolentia et amicitia ali

Datum Lipsiae $\frac{28. \text{ Maji}}{7. \text{ Junii}}$ 1646.

(*Egykoru a svéd iroddban készült másolata a vörösvári gróf Erdő leveltárban.*)

CXC.

1646. jun. Illustrissime Domine.

Promissis nostris Fogarasini Ser. Coronis factis integre respondere conantes 9. Aprilis ex Arce nostra Deva scripsimus Illustriss. D. Vestrae, fusius per D. Bisterfeldium omnia aperuimus, eaque spe ministrum nostrum Georgium Kassai ad Illustrissimam D. Vestram expedivimus, quod is ad summum intra 4 septimanas Monasterium penetraret; verum 29. Maji Varsavia literas quasdam accepimus, ex quibus eum nonnisi 11. Maji illinc discessisse, aegre sane intelligimus. Nos itaque in eodem verbo nostro Principali quod Ill. D. V. Sui a nobis discessus tempore sumus polliciti, perseverantes, voluimus Ill. D. V. paria literarum nostrarum Devensium mittere, simul de omnibus Eandem certiorem reddere, promissa effectuari quanto citius desiderantes, cum occasio jam faveat qua Portam Otthomanicam nobis obstringere possemus, cum Veneti exercitum Turcicum non ita diu, haud ignobili clade marina afflixerint, Magnus Dux Moscoviae Crimium invadere certo sibi proposuit, imo et Ser. Regnum Poloniae offensivum bellum contra Turcas suscipere velle subintelleximus, ex ditione Imp. Rom. creberrimae excursiones, contra finitimas Turcicas arces instituuntur, quod maxime Turcas vexat, offendit; hoc itaque rerum statu solidum nostro proposito fundamentum in Porta Otthomanica brevi sternere posse. Imp. Rom. comitia ulterius rejicere conatur, de quibus his jam per Legatos Suos Sua Majestas nos requisivit, assensum nostrum flagitant, variisque promissis nos allicere tentans. Itaque ne cunctetur Illustr. D. Vestra Suis Fogarasini datis assecuratoriis satisfacere, nosque

de omnibus rebus citissime et categorice informre cum et 4 mensium terminus jam sit praescriptus. Miramur Ill. D. quod nullas post Cracovia 20. Mart. datas, ab Ill. D. V. literas accepimus; rogamus itaque Ill. D. V. benevole, prima occasione de omnibus nos certificare. Dni de Bregi literas accepimus, quibus quomodo nos resolvimus ejus etiam paria Ill. D. Vestrae mittimus.

Hic Austriaci pacem Universalem conclusam, Ser. Coronasque cum Imperatore Rom. in mutuam amicitiam coaluisse asserunt, legimus hoc ex literis magnorum sane virorum, quod etiamsi verum foret, vigore Diplomatis Christianissimae Regiae Majestatis Articulo X-et XI. item assecuratoriarum Ill D. V. Nos et Patriam nostram, infestos credimus. Nos Ill. D. sumus praesto promissa nostra omnino implere, omni apparatu jam nos instruemus, milites colligemus.

(Rákóczy Zsigmond által kézzitett minutája a vörösvári gróf Erdödy fél- levéltárban, hol ugyan annak egykoru magyar fordítása is megvan.)

CXCI.

Illustrissime et Excellentissime Domine Domine observande. 1646. inn.

Cum Serenissimi Domini Parentis Legatus, Illustris Dominus Vargyas jam fiat redux non potui nec debui, ad Illustrissimam Vestram Excellentiam cum hisce concomitari literis ac erga Illustrissimam Vestram Excellentiam meam debitam observantiam exhibere, simulque contestari, cordi meo nihil fuisse gratius ac jucundius, quam Vestrae Illustrissimae Excellentiae prosperam percipere valetudinem, prout et opto ejus conservationem continuam. De statu nostro informavi Illustrem Dominum Legatum, Ille, Deo sit gratia est adhuc incolumis. Arma S. R. Majestatis sunt tripartita. Summo Exercitui jam praeest omnium Exercituum Generalis Dominus Carolus Gustavus Vrangel brevi futurus Campi marschallus, una cum Ge-

neralibus, Domino Locumtenente Generale Mortaigni proje
Generale peditum, Generalibus Praefectis Equitum Domin
glas, Domino Helm Vrangel. Peditum vero Domino Pa
In Silesia exercitui 10/m hominum commendat Dominus G
ralis Equitum Wittenberg, ad officia Generalis omnium e
tuum designatus. Westphalicis armis 10/m hominum pr
Generalis Locumtenens Equitum Dominus Königsmarck,
ad Generalis Equitum Officium deputatus, cui adjunctus G
ralis Praefectus L. Baro Steinbock.

Arma haec omnia intendunt Bavariam et Austriam v
sus, sicut et summus exercitus una cum Hassis et Königsm
studet ad Rhenum conjungi cum Gallis. Conjunctione facta, h
duo redibunt ad sua loca scilicet Westphaliam et inferio
partes Germaniae. Wittenberg expectat ex Svecia 5/m milit
quos intra mensem certo habiturus est. Si Serenissimus Pri
ceps Transylvaniae cum aliquot millibus Ungarorum hisce
conjungeret, facillime Evangelici extorquere possent pac
universalem, ac observantiam pacis ungaricae praeterito an
cum Sua Serenitate initae.

Campi Marschallus Illustrissimus Dominus Torstenso
nius tendet Pomeraniam ad ea omnia expedienda, quae a
status ejus conservationem sunt necessaria.

De Pace universali adhuc Osnaburg et Monasterii tra
ctant Papa et Veneti Mediatores. A parte nostra Sveci, Galli,
Batavi, et Status Germanici Evangelici. A parte Imperatoris
Hispanus et Status Romano Catholici. Hi projecerunt Puncta
quae Domino Legato communicavi. Nostri laborant supra alios
conditionibus magis assecuratoriis, quas brevi Vestrae Illustri-
simae Excellentiae mittam.

Haec sunt quae Vestrae Illustrissimae Excellentiae bona
mente, ad publicae pacis introductionem et stabilimentum
communicare volui. Caeterum Vestram Illustrissimam Excel-
lentiam Divinae protectioni devotissime commendo, eidemque
ad officia sum semper promtissimus.

Illustrissimae et Excellentiae Vestrae

observantissimus
Alexander Erskein.

(Eredetije a vörösvári gróf Erdődy-*féle levéltárban.*)

CXCII.

Kegyelmes uram fejedelmem. 1646.

1) Instructiom szerint az mi az első punctumát illeti jul.
nagyságod kegyelmes parancsolatjának, bőségesen az general 6.
ő nagysága maga pecséti és subscriptioja alatt való replicából megértheti választételét.

2) Mikoron kegyelmes uram az nagyságod fejedelmi kegyelmességéből származott előbbi jóakaratjának continuálását megjelentettem volna az generálnak ő nagyságának, arról is micsoda választ tett legyen replicájába nagyságod megolvashatja, szóval az mit beszéllett az mint nagyságodnak már referáltam az szerint irhatom mostan is, tudnillik: hogy oly örömmel és jó affectussal fogadtak, hogy mihelyt megjelentettem volna nagyságodnak abbeli kévánságit, hogy bizonyos követeket bocsátanák nagyságodhoz, kivel sincere nagyságod minden dolgokról tractálhatna ex singulari confidentia, mindgyárást két készt kapván rajta magokat reá igérék, mely magok replicájokból is extal kegyelmes uram.

3) Az nagyságod hozzájok való sinceritását kegyelmes uram megjelentvén nekiek, mindgyárást annak modálitásit és conditióit tudakozák én tőlem, de mivel nagyságodtól való verbalis instructiom az volt, hogy mindeneket Croissi uramnak az ő relatiójára halaszszak, az szerint cselekedtem, de mivel Croissi uram az generállal szemben nem lett, én nekem azt mondotta az general ő nagysága, hogy mindeket az én jövetelemre halasztott Croissi uram.

4) Croissi uram Lipsiához mint egy tiz mértföldnyire érkezvén, értésére adta az generalnak, hogy most érkezvén ki nagyságodtól, ha kévánná az generál hozzája menne, communicalván az generállal minden mostani uj confoederatióját és nagyságodnak sinceritását, de az generál propter aemulationem azt denegálta, mivel nem akarja azt megengedni az svétiai korona, hogy ők levén első confoederatusok nagyságoddal, hogy az galliai korona mostan ujobban runcinálóljanak valamit az ő részek felől, ugy vettem eszemben.

5) Croissi uram azért mindeneket kegyelmes uram Baron Garen uram által értésére adott az generalnak, az mit Ersken uram beszédéből tractálván velem de conditionibus eszemben vettem, annakutána örömest az mint értettem az general szemben lett volna Croissi urammal az privata personával, de Croissi uram is denegálta.

6) Minden uton és módon azon igyekeznek kegyelmes uram, mint nagyságodat az közönséges dolognak promoveálására reá vehessék, bizonyos követeket bocsátván most mint gyárást nagyságodhoz.

7) Az conditiók felöl kegyelmes uram mi formán akarnának nagyságoddal megegyezni, Ersken uram ilyen curios questiók által proponálta:

1) Hogy ha lehet nagyságoddal úgy akarnak confoederalni, hogy az confoederationak mind végeig, miglen az közönséges békesség végben nem megyen, nagyságod mellőlök el ne álljon, se békességet ne tractáljon.

2) Hogy ha lehet azon igyekeznek, mint nagyságod bizonyos számu hadat bocsásson elsőbben ki közel hozzájok, azok előtt Rákóczy Zsigmond uramat ő nagyságát, mely had mellé ők is bocsássanak mind gyalogot és lovasokat, kiknek dependentiájok együtt nagyságod hadaival nagyságodtól legyen ámbár, csak hogy az capitalis summa felét hadd ők fizessenek nekiek.

3) Hogy ha nagyságoddal megegyezhetnek, azon vannak, mind nagyságoddal úgy confoederáljanak, ha szintén indutiájoknak idejek elmulik is az lengyelekkel, annak utána is nagyságoddal való confoederatiójok fen legyen.

8) Az general ő nagysága nagyságodat maga jó lelki igaz ismeretire kénszeriti, mint nagyságod ez közönséges dolgot igyekezze promoveálni tehetsége szerint, sőt nekem is lelkemre kötötte, hogy az uram Rákóczy Zsigmond uramot is azon kérjem, mind nagyságod előtt törekedjék és mint egy jó intercessor olyan legyen ez mostani jó igyekezetnek promoveálásában.

9) Az general ő nagysága utolszori izeneti nagyságodhoz ez, tudniillik bizonyosan megvitték azt császár ő felsége belső és secretum consiliumából, hogy a mihelyt megleszen az

közönséges békesség, császár ő felsége nagyságod ellen forditja hadait mindgyárást.

10) Magokat kegyelmes uram az general ő nagysága azzal mentette, hogy eddig nagyságodat nem tudósitották levelek avagy emberek által, mivel nekiek bizonyosan azt vitték volt, hogy császár ő felsége az palatinusságot az urnak Rákóczy Zsigmond uramnak conferálta, és hogy nagyságod is hadaiban ő felsége részére engedett, melyekre azért én illendő választ tettem kegyelmes uram, az mint nagyságodnak megbeszélleltem.

11) Az svecusoknak kegyelmes uram intentumok ez, hogy ex Vestphalia jöjjenek Colonia felé, mely ha succedál, bene quidem, ha hol nem, conjungalják magokat ad Marpurg et Nassau az gallusokkal; immár Königsmark és az hassusok conjungálták volt magokat az svecusokkal, császár ő felsége hadai Frankofurtum ad Maenum mellett, Assaburg nevű városnál voltak, az hova az svecusok igyekeztek és ha császár hadai harczot adnak, megharczolnak, ha hol nem, mindgyárást felső Austriában jönnek. Slesiából megint general Wirtemberg uram Morvában és Alsó Austriában igyekezik. Ez kegyelmes uram rövid compendioma oda való járásomnak.

In Szakmár 6. Julii 1646.

Nagyságodnak igaz és alázatos hive
Dániel János m. p.

Eredetije a virtembergi gróf Fürstenberg levéltárban.

CXCIII

Minister noster Generosus Joannes D
Sedis Siculicalis Udvarhely Vicecapitu
ad nos appulit; inficias ire non possu
simae Vestrae Excellentiae nobis
cum se his argumentis exeuset.

1. Filii nostri Sigismundi Rakoci et Generosi Joannis Kemény verbis.

2. Subsidium illud non pro mensibus sed pro annis Ill. V. Ex. nomine Serenissimae Coronae promisit.

3. Forma quietantiae plenam contentationem evincit.

4. Amica illa armorum et personarum nostrarum divulsio fuit certissimum signum solidae contentationis.

Has rationes quod breviter enervare cogimur, rogamus ne Ill. V. Ex. iniquo ferat animo, cum eo solum collimemus ne silentio nostro iis rationibus annuere, nostroque juri cedere videamur, cum jam anno praeterito simus experti, (pro ratione negotiorum ejus temporis) praetensionum nostrarum dilationem, ex synceritate nostra natam, loco contentationis ab Ill. V. Ex. fuisse acceptam.

Primum itaque quod attinet, probe meminimus Eskrubae de discessus nostri causis, modo, futurisque negotiis praecipue fuisse tractatum, prout etiam pacis nostrae cum Imperatore Romano conclusae legitimas causas Ill. et Ex. D. V. in privata persona agnoverunt, de rebus autem minutioribus actum fuit saltem obiter. Porro certum est omnibus foederis Articulis nostra ex parte rite satisfactum fuisse, quo nomine merito et recte filius noster Sigismundus Rakoci et Generosus Joannes Kemény nihil jam desiderari dixerunt. Verum idem de Serenissima Corona affirmare vix ausimus, cum tunc temporis Illustrissimi Domini Legati Galli fuerunt praesentes, quibus cum mentio restantiarum fieret, liberos se a debito non dixerunt, imo necdum asserunt, pari jure etiam Serenissimae Sveciae Coronae nomine Ill. D. V.

2. Non pro mensibus, sed pro annis subsidium illud Serenissimas Coronas nobis promisisse, certum est, promiserunt tamen non elapso Anno, sed in antecessum solvendum, juxta Assecuratorias Ill. V. Ex. quarum verissima paria Ill. V. Ex. mittimus. Toti vero Christiano orbi patet, nos octodecim mensium operam Serenis. Coron. impendisse, nec vulgari Serenissimarum Coronarum commodo. Facile ex hoc Ill. V. Ex. argumento concludi potest, quod etiamsi saltem tres, vel quatuor septimanae in decursu Anni fuissent desideratae, ab omni

men debito immunem Ill. V. Ex. se diceret; quod quomodo

aequitati assentiatur, judicet ipsa Ill. V. Ex. quamvis Nos integram unius anni summam non desideramus, sed nostris servitiis proportionatam.

3. Meminit procul dubio Ill. V. Ex. aliquot dierum spacio supra formulam quietantiae disputatum fuisse (de quo minutas et replicas omnes habemus praesentes) cum Ill. V. Ex. de generali Serenissimae Coronae contentatione quietari voluit, cui cum assentiri nullo modo possemus, contenta fuit Ill. V. Ex. ea, quam dedimus quietantia, quo facto, nostram de summa residua sententiam confirmare visa est.

4. Amicum illum discessum ipsimet fatemur, talem nostra affectione et existimatione flagitantibus, imo etiamsi Ill. V. Ex. vel unius oboli contentationem, pecuniaeque mutuo acceptae refusionem plane negasset, Deum testamur, Nos tamen omnibus integrae synceritatis, constantisque magnanimitatis officiis respondisse, et ita nostrae existimationis emolumento invigilasse, ut cum se Archidux Leopoldus conjunctionem armorum suorum nobis offerret, gratias egimus, et respondimus, Nos more Christiani Principis, honoris et conscientiae integritatem omnibus hujus mundi bonis anteferre.

Verum quemadmodum nostrae synceritatis fructus fuit amicus ille ab Ill. V. Ex. discessus, ita reciproca Ill. V. Ex. synceritas, pro nostris servitiis contentationem merito flagitat.

Testatur abunde nostram synceritatem, quod dum ex Moravia descenderemus, Serenissimus Archidux Leopoldus Ladislaum Barkoczi ad nos expedivit, per eum primo 2000 Equitum, post saltem 500 flagitavit, quod nos aperte negavimus, imo dum ditiones nobis subjectas ingrederemur, verentes ne milites a nobis liberi contra exercitum Svecicum militent, Colonellorum, Ducum, Vice Ducumque potiores (quibus gregarios milites maxime addictos esse cognovimus) conduximus, neque ab iis vexilla repetiimus, imo ex gregariis militibus etiam praecipuos, qui in ditione Imperii Romanorum alias mansuri fuissent, nobis obstrinximus, et ex eo tempore eos quartiriis alimus, et justum stipendium iis solvimus; imo certo Ill. V. Ex. scribere possumus, quod si necessitas poscat, intra duas septimanas talem Equitatum, qualem praeteritis temporibus habuimus, conscribere possumus, cum hoc etiam tempore, tales

praeter ordinarios, ul
V. Ex. an haec nostr
bitum nobis negari m

Itaque etiam si
dire cogamur, certo si
ita nos geremus, quod
sumus nunciaturi, cog
det, neque dubitamus,
tellexerit (mota impri
Coronas promissis suis
mine Nos ab iis alienai
prospiciet.

Quocirca rogamu
aequitate, curet summ
solvi. Testari potest G
timo ad Ill. V. Ex. fuit
fecit Ill. V. Ex. adhu
sans conflictus Bohem
Exercitibus impensis.

Jegyzet : A vörösvá
közt levő pont hijányzik
szavak olvashatók : De to
cuivis ex Commendantibus
pediendo assignandis Ill. '

CXCIV.

Serenissimus Princeps Transylvaniae juxta pactum et crebras literas Domini Generalis, similiter S. Reginae Sveciae quibus se id foedus agere imo praestare confirmaret, fretus quasi contempta Turcarum Imperatoris prohibitione, spretis a tergo imminentibus periculis, relictis aliquot arcibus, quas brevi potuisset capere, satisfacere Domino Generali voluit, ut magis sibi quam Domino Generali deesset. 1646. jul.

Ad Civitatem Rimaszombat venienti Ser. Principi occurrit Czausius cum prohibitione, quod statim significavit Domino Generali sincere, simul huic malo medendo consilium Suum aperuit, sic etiam sequentibus singulis literis.

Ad fluvium Garam reversus est Legatus Serenissimi Principis ad Vezerium Budensem missus, qui igne ferro minabatur, nihil tamen his motus Ser. Princeps a suscepto scopo nutavit.

Ad flumen Nyitra veniens Ser. Princeps a Domino Generali et per literas, et per Dominum Dugglas flagitavit praesentiam mutuam, ubi consilia Sua conferant de promovendis suis negotiis, ubique imprimis apud Imperatorem Turcarum ostendi . . . simul gravibus rationibus quae commoda crearet illa mutua praesentia.

Postea Ser. Princeps filium Suum expedivit cum meliori parte equitatus ad Generalem, qui svasit Generali ut relicta obsidione Brunae Posonium aggrediantur, quo capto ultra Danubium bellum duceretur. Turcarum Imperator certe huic negotio conciliaretur.

Quod si sola obsidio Brunae his praestandis obesset, praesto fuisset Princeps Transylvaniae cum toto exercitu Domino Generali auxiliari, vel lenta obsidione circumdare Brunam, cum reliquo exercitu ultra Danubium in Confiniis Ungariae Exercitus Caesaris quiescentes repellere, unde quantum commodum nasceretur. Princeps Transylvaniae petiit a Generali octingentos equites versus Cassoviam mittendos maximis de causis, interim quid promisit Princeps Transylvaniae per Dominum Dugglas ipse testetur.

triginta mil
promisit, nil
quam vel a
rale missus es

Rogabat
mittat ad port
Legato ingressu
hyemem retarda
disset munus sin
xit futuram prol
Legatus, et ut in

Si Consiliu
set, melius fuisse

Reginae S
dicio eorum, nu
tationem, acquies

(*Fogalmasványa a*
egy

CXCV.

Nos a secretioribus Christianissimi regis consiliis eius- 1646.
que Sacrae Maiestatis in Poloniam Legatus extra ordinem mis- jul.
sus significamus expromittimusque religiose, nihil de rebus 19.
negotiisque grauibus ab Illustrissimo Domino Francisco Jarmi ab celsissimo Transylvaniae Principi in Poloniam ablegato, fidei nostrae commissis eclaturum, nisi ad Serenissimam Galliarum Reginam Dominam Nostram clementissimam, Eminentissimumque Cardinalem Mazarinum eiusdem regni ministrum primarium, pollicemurque etiam nos vllis aliis Principibus Ministrisque res easdem communicaturum, quae ad celsissimi Principis Transylvaniae celsissimae eius familiae Principatuum, Statuumque jacturam et damnum vertere possent. In quarum fidem has presentes scripsimus, manu nostra subscripsimus, christianaque fide confirmamus. Datum Cracoviae die 19. Julii 1646.

Vicecomes de Bregy m. p.

(P. H.)

(*Eredetije a gróf Erdódy család birtokában levő Rákóczy-féle okiratokban.*)

CXCVI.

Celsissime Princeps. 1646.

Citius quidem Celsitudinis Vestrae desiderio satisfecis- aug.
sem, nuntiumque Suum abmandassem, nisi in itineribus ob- 29.
viam mihi venisset, ita ut serenissimo Regi Poloniae nec subscribere, nec sigillo diplomata muniri curare licuerit. Quamobrem Jeroslauiam usque distuleram, ubi mora otium dedit privatis et publicis vacanti negotiis, ab ipsius Poloniae Majestate ducentos denuo milites colligendi facultatem obtinui nec non mille et quingentos Mousquetos transportandi; si aliquid

gravius in mandatis habuisset dictus Dominus Georgius Mednyanski, non minori studio nec forte minus feliciori in eo promovendo incubuissem. Impatienter quidem eadem Majestas Illustrissimi Domini Ducis de Racheville reditum praestolatur ut Celsitudinis Vestrae consilia intelligat.

Quantum autem ad Galliam attinet de die in diem responsa eorum quae ad Celsitudinis Vestrae statum pertinent expecto, statim atque ea acceperim, ipsi significare non intermittam. Interim pro ipsius prosperitate et Celsissimae domus foelicitate Deo optimo maximo vota et preces meas rependo. Datum Jeroslaviae die 29. Augusti 1646.

Celsissime Princeps
Celsitudinis Vestrae
ad omnia officia paratissimus servitor
Vicecomes de Bregy.

(*Eredetije a m. kir. kam. levéltárban.*)

CXCVII.

1646. sept. 1. Hochedler Gestrenger, insonders hochgeehrter Herr Obrister.

In desselben Schreiben vom 19. Juli zu Zászganunen, habe ich aus Zurückbringen dieses wohl empfangen, und ganz gerne daraus ersehen, dass er glücklich hinwieder nach Hause gelangt ist, und seine gehabte Commission favorabel hinwieder bei des Herrn Herzogen Ragozi Fürstlichen Durchlauchten abgeleget. Wie nun deswegen gegen ihre Diensfertigkeit dankbar bin. Also kann ich nicht umhin ihre hierdurch mit weniger Verstehen zugeben, wie ich mich gar nicht zu errinnern weiss, dass ich einst einige Gesandtschaften von Ihre königliche Majestät meiner allergnädigsten Königin Vertröstung sollte gegeben haben, indeme dergleichen von derselben mir niemals committiret, noch weniger aber Zuwiessen geworden; der Herr Obrister wird derowegen sich zurück zu

errinnern belieben, wohin meine resolution sowohl schriftlich als mündlich eingerichtet gewesen, und dass ich alles nur ad referendum angenommen, dergestalt ich dann auch solches höchstgedacht Ihr königliche Majestät alles unterthänigst referirt, darauf aber bis dato noch keine Antwort erhalten, sobalden mir aber dieselben zuhanden gebracht werden wird, solle ich nicht unterlassen meiner Gethanen Vertröstung nach Ihr Fürstlich Durchlauchten solches gebührend zu hinterbringen; inzwischen aber wird derselbe nicht unterlassen den Irrthum, der in dem unrechten Verstand etwa vorgegangen sein mag, auf's beste zu excusieren. Welches Ich Ihnen in Antwort vermelden wollen, ... gnädigen Bewahrung damit empfehlend. Datum Bn . . . ane den 1. September Anno 1646.

Des Herrn Obristen

dienswillig

Linnardt Torstenson m. p.

Külső czim: Monsienr. monsieur le Colonell Jean Daniel de Vargias.

Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.

CXVIII.

Celsissime Princeps. 1646.

Oportune nactus occasionem ad Celsitudinem Vestram iterum serviendi, et humillima mea obsequia his posterioribus litteris deferendi non praetermittam. Praesentium exhibitor Celsitudinis Vestrae famulus Maxfelt hic in Castris regiis inducias inter Exercitus promoventem me invenit, quem exitum habitura sit haec futura tractatio adhuc incertum est. Pax universalis optato fini magis quam adhuc fuit proxima est. Plenipotentiarii Svecici cum Legatis Serenissimi Electoris Brandeburgici fere conveniunt, si amica controversiarum compositio inter illos non interveniat, absque ejusdem consensu cum cautione Imperatoris et Imperii ordinum utrum-

dec. 16.

CXCIX.

Nos Christina Dei Gratia Sueeorum, Gothorum, Vandalorumque designata Regina et Princeps haereditaria, Magna Princeps Finlandiae, Dux Esthoniae et Careliae, Ingriaeque Domina etc. Celsissimo Principi, amico Nostro charissimo Domino Georgio Rakoczy, Principi Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti, Salutem et prosperos rerum successus! 1647. jan. 13.

Celsissime Princeps, amice charissime; quem ad nos amandare nuntium, nobilissimum nobis dilectum Stephanum Sanpauli de Homorod Szentpal, dilectionis Vestrae intimum aulae familiarem ac primarii ordinis equitem, illique non nulla negotia apud nos sollicitanda committere dilectioni Vestrae placuit, mature se nobis ille hic stitit, et commissa sibi negotia dextre exposuit. Quae vero a nobis ad ea pro exigentia praesentis temporis et status rerum respondenda fuerunt, ea peculiari et scripto comprehensa resolutione exprimi et praefato Dilectionis Vestrae nuntio tradi fecimus, minime dubitantes, quin ad dilectionem Vestram is recte eandem cum orali pariter relatione perlaturus, et quod palmarium est, de constanti nostra amicitia eandem certiorem redditurus sit. Neque enim existimabit dilectio Vestra armis a nobis inpraesens segregata, nos de adfectu, quem erga dilectionem Vestram armis ac consiliis cum ea iunctae fovimus, imposterum quicquam imminutum iri passuras. Precamur autem a Divina bonitate dilectioni Vestrae cum tota Domo longaevam prosperitatem et valetudinem, nec non felicia anni hujus nuper ingressi auspicia! Datum in Regia nostra Stockholmensi die trigesima Januarii Anno 1647.

Dilectionis Vestrae

Bona Amica
Christina m. p.

Kulcsin: Celsissimo Principi Amico nostro charissimo, Domino

Georgio Rakoczy, Principi Transylvaniae, Partium Regni Hung
Domino et Siculorum Comiti.

*(Eredetije Krisztina svéd királyné saját kezű aláirásával ellátva a gr
dödy család birtokában levő és Vörösváron őrzött Rákóczy-féle okirat*

CC.

1647. jan. 13. Sacra Regia Majestas Sueciae etc. Ex oblato propos
nis libello benigne percepit, qua Regiae Majestati expon
et apud ejus Majestatem sollicitanda Celsissimus Transy
nine Princeps suo huc nuntio, Intimo Aulae familiari ac pr
rii ordinis equiti nobilissimo viro Stephano Sanpauli de H
rod Szentpal commisit. Ad quae ut Sacra Regia Majesta
spondeat, agit inprimis Suae Celsitudini gratias, pro
felicis successus ac regiminis suscepti, nec non oblata
Sacram Regiam Majestatem officiorum et studiorum pro
tudine, supervacaneam existimans subnexam dilatae hucu
super conclusa ante sesquiannum inter Caesarem et
cipem sejuncta et particulari pace secum communicat
excusationem, cum e literis Campi Mareschalli sui D
Leonhardi Torstensonii eo tempore scriptis, illa de re
mature edocta fuit. Mallet autem et optaret eo in statu
integritate cuncta permansisse, quo ex praescripto foe
mutui communi caussae rite prospici potuisset. Nunc cum
rebus ac statui cum primis consultum, Sua Celsitudo in
verit, ut seorsim cum hoste pacem tractaret et iniret, S
Regia Majestas rationes et caussas quibus nuntius arm
cessationem et pacem segregatam sui Principis adstruer
justificare prolixe conatus est, suo loco reponit. Quod si
Celsitudo conclusam istam pacem Statui suo quam ma
prodesse censuerit, sicut dubium nullum est, quin beneficio
morum suecicorum hosti eam extorserit, at
tis ex illis partibus per praetactum Sacrae Regiae Majes
Campi mareschallum in Cimbriam usque Caesareanis
ductu Gallassÿ exercitibus, ÿsque deinc

in Germania ad Berenburgum penitus attr tis, ac postremo insigni de caeteris Caesarianis et Bavaricis sub Hatzfeldio exercitibus ac copiis in Bohemia ad oppidum Janckovitz sumpta clade ac victoria, nec non figente in Ipsa adeo Austria belli sedem et Viennae imperatoris sedi, imminente memorato supremo armorum Succicorum Praefecto. Ita Sacra Regia Majestas Celsissimo Principi pacem et per eam conciliatum ejus Celsitudini robur minime invidet, quin potius optat, ut ea ad effectum deducta firmiter sit duratura. Quantum vero ipsa Suae Celsitudinis per nuntium hic in scripto exhibita postulata, eorumque primum attinet, non potest Suam Celsitudinem latere, quod Sacra Regia Majestas per suos legatos et plenipotentiarios ad tractatus universalis pacis, Osnabrugae in Westphalia mature et sedulo curaverit, ut ejus Celsitudinis ratio inibi haberetur. Testabuntur ipsa adeo acta publica, quod non modo durante inter Sacram Regiam Majestatem et Christianissimum Regem ab una, et Celsissimum Transylvaniae Principem ab altera parte foedere, sed et posteaquam suae Celsitudinis visum fuit pro se sola pacem cum hoste ferire, tempestive id negotii ursum fuerit, ut universali paci ipsius Celsitudo cum omni caussa et interesse expresse includeretur. Quid quod Sua Celsitudo procul dubio sibi haud difficulter in memoriam revocare poterit, dictos Succicos et Gallicos plenipotentiarios in se recepisse, ut de literis salvi conductus tutique itineris Transylvanicis Deputatis aut Legatis, si quos sua Celsitudo nominare ac mittere vellet, Osnabrugam vel Monasterium veniendi et ibi commorandi, nec non negotia et interesse suae Celsitudinis tractandi, debite prospiceretur. Moram autem trahente vel tergiversante Principe, nec etiamnum volente res suas in locis dictis per suos deputatos vel legatos tractari, et Plenipotentiarÿs Caesareis judicantibus minus appositum misceri Transylvanicas et Ungaricas res et necessitates Tractatibus Germanicis, sed Celsitudinem suam conclusa particulari pace acquiescere, plane apud se decrevisse: factum est ut per anni spatium inter Commissarios partium nulla ferre injecta fuerit Suae Celsitudinis inclusionis expressae mentio.

Nunc cum divina benedictione e
tuum negotium, ut de optato pacific
sit, et intermissa pro Principe T
possit reassumi, sine imputata R
tactae ex allatis iterum novis rebu
cra Regia Majestas quo succesu
suae Osnabrugae, vel Monasterÿ
quidquid tamen citra iacturam t
imputatam culpam tracti temporis
in illa re poterit, Sacra Regia M
suo in Principem adfectui, per le
modo et securitate suae Celsitudi
Celsitudo apud Galliam et plenipo
gere, quo rectius et fortiori cum eff
quasi postliminio sub incude tract
ductum, perficiatur. Secundo, Resi
nem pro servitÿs sex circiter mens
recordabitur Sua Celsitudo tabulis
menstruis, sed annuis subsidiis
Campi mareschallo ejus Celsitudini
deris anno debebantur; Quod si
saltem ad finem anni, quo secessit,
vi foederis condictum annui subsid
voti in eo compos reddi potuisset.
Regiae Majestatis insigni pacis se
fructu, Sacra Regia Majestas confi
ne ipsius Majestatem tam sacro gra
niente deliquio obcupatam, ejusmo
sustineat, quin potius apud se co
plus ipsius Celsitudinis, minus vero
rebus profuisse, et ejusmodi mensi
ter Reges Regna ac Respublicas, s
stulandis stipendÿs, et mercatores
foenoribus potissimum usu venire.
solita benevolentia Celsissimum Pr
nis Domum constanter ac libenter p
ab ÿs studiis, quibus amicitia inter
tudinem suam vigere, augeri, conse

mitti ac derivari poterit. Quo nomine quoque suae Celsitudinis nuncium clementer requirit, ut de constanti hoc Regiae Majestatis adfectu ac proposito ipsius Celsitudinem certissimam reddat, eique amicitiam nec non salutem perennem deferat. Quem etiam altememorata ipsius Majestas gratia et favore Regio complectitur, eidemque prosperum iter et felicem ad suam Celsitudinem reditum apprecatur. Actum signatumque Stockholmiae die trigesima Januarÿ Anno 1647.

Christina m. p.

(Svédország. viaszba nyomott nagy pecsétjének helye.)

(Eredetije, mely selyem zsinórral egy tiszta ív[illegible] van varrva, [illegible] királyné saját kezű aláírása és [illegible] megerősítve, a gróf [illegible] [illegible]kaban levő [illegible])

CCI.

Celsissime Princeps, Illustrissimi ac Excellentissimi Comites, Domini Amici nobis observandi. 1647. jan. 31.

Literas Celsitudinis Vestrae, Illustissimarum Dominationum Vestrarum 8. Novembris anno proxime praeterito datas, una cum literis Regis Christianissimi 28. praesentis recte accepimus. Dabunt veniam Celsitudo Vestra, Illustrissimae et Excelletissimae Dominationes Vestrae, quod earum solidiorem replicam differre cogimur, ob absentiam illius nostri ministri, cui earum translatio tuto concredi potest, cui eas transferendas in lingvam nobis notam celerrime transmisimus, iis acceptis non deerimus maturare responsa: interim nihil ambigimus hanc moram aequo patientique animo Celsitudinem Vestram, Illustres et Excellentissimas Dominationes Vestras laturas. Cum autem literae Illustrissimi Domini de Croyssi latina lingva sint scriptae, earum replicam Celsitudini Vestrae, Illustrissimis et Excellentissimis Dominationibus Vestris transmisimus, sapientissimo eorum judicio committimus, num eam ipsi Domino de Croyssi assignare, vel interim reserare libeat, ex ea forsan aliquid ex iis quae Celsitudo Vestra, Illustrissimae, Excellentissimae Dominationes Vestrae penetrare possunt,

Illustrissimus

Dominus de Croissy ex exercitu Regio 16. Decembr. anni praeteriti scribit ad nos, conquaeritur de longo nostro silentio, nos vero nostras literas ad ipsum per ministrum nostrum generosum Franciscum Jarmi tempore coronationis Serenissimae Reginae ad illustrissimam Dominationem Vestram commisimus, quasnum is transmiserit, velit nos certos reddere. Illustrissimam Dominationem Vestram in reliquo benevalere desideramus. Datum in arce nostra Varad, die ultima January Anno Domini 1647.

Illustrissimae Dominationis Vestrae

Amicus benevolus.

[illegible] Iras Bregynek. Egy Rákóczy által készített magyar fogalmazvány kulsőlapján ez áll: Bregy uramnak. Fohadnagyunk [illegible] hozta vala levelét ez hónak [illegible]

[illegible]

CCIII.

Vexillifer noster Maxfield, qui ante annum in patriam revisandi veniam a nobis impetraverat, 28. praesentis rediit, 1647. jan. 31.
literasque suae fidei concreditas exhibuit, quarum sensum ob linguae diversitatem hac vice nos fugere sane dolemus, vs tamen brevi translatis respondere negligemus minime. Fatemur ingenue varias atque optatissimas occasiones longissima ista expectatione esse elusas; etenim si illustrissima Dominatio vestra juxta promissa Fogarasini nobis data, nostrasque iteratas informationes, profligata omni mora, nos de rerum statu certiores tempore praefixo reddidisset, huiusque negotii fundamentum loco debito fuisset erectum, sed literis 8. Aprilis datis Illustrissimae Dominationi Vestrae omnia aperuimus, nos nulli rei benegerendae occasioni defuissemus, cum haud vulgarem successus optati spem illae nobis tum suggessent; quam quidem moram duabus potissimum causis illustrissima Dominatio Vestra adscribit, dubio nempe confoederatorum nostrorum successui, vel pleno votorum utriusque partis contento, et venturae pacis universalis spei ardentissimae.

Itaque quod hungarica comitia spectat, certo sibi illustrissima Dominatio vestra persuadeat, jam diu comitȳs his finem fuisse impositum, si nostro privato commodo rerum momenta metiremur; plus itaque ingenuae nostrae synceritatis opinioni, quam incerto comitiorum successui fidere illustrissima Dominatio vestra debebat, quam literis nris Eczedino 9. Junȳ datis, testati sumus abunde, quas domino de Bregi commendatas, 29. Julȳ ad illustrissimam Dominationem Vestram transmisisse scripserat. Certa itaque sit Illustrissima Dominatio Vestra, si necessaria certitudinis instrumenta nobis adfuissent, jam nos promissis satisfecissemus. Res nobis videtur miraculo sane proxima, tantos Reges (quibus remotissima arcanorum viscera scrutari licet) statum comitiorum nostrorum gravissimis contentionibus nimis involutum, hactenusque sine fructu protractum, tantaeque morae authorem latuisse, quod Regis christianissimi legatus, his diebus Posonio redux, clarius et uberius aperire potest.

Nec pacis vniversis spes Celsissimi Principis illustrissimi et excellent. Domin. Plenipotentiariorum resolutionem jure suspendere poterat, imo dignum nostra synceritate fuisset praemium, si de rerum statu certiores fuissemus redditi, omnibusque amicis consiliis suffulti, quomodo res hungaricas vestris accommodare, vel nostrae etiam securitati profficere debuissemus, cum nos, non tempori, non fortunae, sed causae, serenissimisque coronis inservire studuimus; si vero amplius opera nostra nulli usui fuisset, assecuratorias nostras illustrissima Dominatio Vestra, juxta propriam obligationem, remittere debebat, namque nobis tam longo spatio a serenissimis coronis dissitis, spe incerta suspensis haerere, cum fortissimis gentibus undique simus circumsepti, ut ipsa illustrissima Dominatio Vestra probe novit, quam periculosum, sed num et suae Majestati conveniat, judicet ipsa Illustrissima Dominatio Vestra. Porro, si vulgaris rumor illustrissimam Dominationem Vestram a maturanda replica absterruit, aequius literae excellentissimi comiti d' Auaux ad dominum Bisterfeldium scriptae (in quibus pacem vniuersalem mense Januario concludendam haud obscure innuit) hanc genuinae nostrae synceritatis declarationem obviare poterant. Sed nos Regis Christia-

nissimi diplomati, promissisque illustrissimae Dominationis Vestrae freti, nunc quoque omnibus nostris promissis stare, commoda quavis occasione Suae Majestati servire sumus parati, in quem finem, quot expensas profudimus, quantum numerum militum auximus sine dubio intellexit illustrissima Dominatio Vestra. Merito ergo ab illustrissima Dominatione Vestra et per eam a Dominis plenipotentiarÿs imo a Sua Majestate poscimus, ut de omni earum intentione, affectione plene informemur. Et si nostris servitiis iam non indigeant, non est cur illustrissima Dominatio Vestra assecuratorias nostras apud se detineat. Interim etiam omnia nostra serviendi studia Suae Majestati offerimus, Suaeque Majestatis patrocinium, quo juxta diploma Suae Majestatis paci universali nos insertas credimus, debita cum gratiarum actione agnoscimus, in quo cum sciamus Regum promissa sacra, inviolata stare debere, nihil ambigimus, nostrisque servitiis reponere conabimur. Quamvis autem, ut et superius innuimus, neque Christianissimi Regis, neque Dominorum plenipotentiariorum literas transferre potuimus, propter absentiam illius nostri ministri, cui tuto coredi possunt, nihilominus interim etiam illustrissimam Dominationem Vestram haec rerum momenta latere noluimus, nihil dubitantes Illustrissimam Dominationem Vestram pro sua prudentia et synceritate, negotia haec, ea imprimis, quae per ipsam sunt agitata, concluſa, promoturam, prout propriae Suae existimationis emolumentum, publici boni incrementum desiderant, ut nos quoque tantae nostrae synceritatis fructum, immortali apud gentem nostram memoria celebrandum decerpere possimus. Turcica negotia quod attinet, Deo favente, Christianissimoque rege auxiliante, Nobis facile ea conciliare posse minime diffidimus, de quo optima spes Nobis affulget, modo ex parte Regis Christianissimi praestentur ea quae Illustrissima Dominatio Vestra promisit.

Jegyzet: Irva Croissynak. A Rákóczy irodájában készült másolata, az elobbeni két levélnek másolatával egyutt egy ivre irva, megvan a vörösvári levéltárban. Ezen másolaton, s a két elso levél másolatain nincs feltéve a kelet: de fel van téve a harmadikon. Ezen levélnek első fogalmazványát irta Kemény János magyar nyelven, azon több törlést és módosítást tett öreg Rakóczy György. Az ekkép elké-

szitett példányt fo
tott egyes szavakat
irt Kemény János
tinra, mely aztán

1647. Instructio p
feb. Megindulvá
25. kóczi Sigmondda
expeditióját s min
csoltunk, ne késs
Bregi uramt
(*üres hely*) kezéh
megküldötte-e, mi
nem kell érteni n
fogná magát, ha
mivel valóban úg
textus, de Croiss
nem vette volna
páriáját kezéhez
hol kévántatik,
Bregi uram is,
siójokat.

Ne késsék s
hoz, de az útba
Sz. Páli Istvánn
minden állapatol
hogy magát ann
penig, hogy con
lünket kezéhez is
Felérkezvé
s leveleinket meg
dig is igen örön
igen örömest ké

fogytán, lévén [illegible] az hadaknak fáradt létele s mind pénz az utak-nak [illegible] bátorságos állapotjok tettek akadékot.

Úgy viselje magát, odamenetelében ne tessék az hogy mi avagy az universalis békességnek akadékoztatására, vagy római császár ellen való hadakozásnak continuálására, incitálására igyekeznénk, és hogy ha arra látná is inclinálni az állapotokat, [illegible] járnánk, hanem minden feltött czéljai ezek legyenek

1. Hogy az mi [illegible] sincere [illegible], mind római császárral való békességünk [illegible] az után mint mutattuk legyen meg, az [illegible] imprimálódjék [illegible].

2. Hogy ha az universalis békesség végben menne, abban mi is includáltassunk.

3. Hogy az [illegible] követhesse.

4. Hogy ha meg is az hadakozás [illegible] kezdene, az elébbeni [illegible] közöttünk [illegible], omnibus prioribus punctis et articulis.

Az első [illegible] megfoghatja világosan ottan, csak ezekből is.

Recognoscálhatják [illegible] is azt, hogy noha sem franczia király levelét, plenipotentiáját, annál inkább diplomáját meg akkor nem láttuk vala, sőt az svéd [illegible] sem, hanem csak az generál Torstenson [illegible], nem csak köteleztük magunkat az két koronák szolgálatjára (*Rákóczy [illegible]*) de ugyan fegyvert is fogtunk és magunkat opponáltuk római császár ellen, nem is néztünk sem időre, sem szerencsére, hanem olykor vontuk magunkra császár erejét, az mikor Dániában kénszeríttetének hadakozni az svecusok, [illegible] nem lehetett reménségünk megsegítések felől. Az [illegible] császár hadai is igyekeznek vala megszorítani őket, ha ne revocáljuk magunkra. Szintén akkor az franczia ármada is [illegible] Duna mellett nagy kárt vallván s bennünket expresse [illegible] által is császár [illegible]sítván, s miképen szenvedtük az hadak molestiáját mind addig, míg Dániában dolgokat jobb karban állíták s kijőhetének. Ezt maga is jól tudhatja, mivel benne is forgott, nem szánhatván feljebb hazánk pusztulását, sem böcsülvén feljebb római császárnak sok oblatióit, nemis győzettetvén

meg az török prohibitióinak félelmétől (kinek subjectusi voltunk) valamig lehetett, s velek megunkat nem conjungáltuk. Az mikor penig kénszerittettünk is az római császárral való megbékéllésre, minekelőtte magunkat arra vettük volna, mint procedáltunk abban is, mind maga experiálta, mind penig az kezében adatott irásból meglathatja; midőn penig egyéb nem lehet volna a dologban, hanem az megbékéllésre kellett volna lépnünk, miképen communicáltunk mindeneket, s tempestive penig, azt magok is nem tagadhatják, az irásból is kitetszik ugy annyira, hogy magok személyekben, general Torstensohn, general Vittemberg, general Duclas, Erokein, az svetiai Flas gróf, az hassiai plenipotentiarius, D'Avaugour, Croissy uramék non quidem nomine principalium (mivel azt hirek nélkül nem is cselekedhették) de magok nevével, Morvába léttünkben meg vallották, hogy méltó okaink vannak az megbékéllésre, kivánták látni az conditiókat, azokat communicáltuk, kiket impossibileseknek itéltek, és kévánták azt, azokban ne remittáljunk, ez napig azt is cselekedtük, sőt in super arra is igértük magunkat akkor is nekik, hogy ha római császár ő felsége azokat a tőlök impossibileseknek itéltetett conditiókat nem effectuálja, ujabban azon foedust reassummálni és fegyvert fogni készek leszünk.

Ezen igérettünkön fundálván Croissy uram s bejövén is Erdélyben velünk, az francziai koronát is miképen assecuraltuk ő kegyelme által, im annak is igaz páriáját kezéhez adtuk.*)

Noha pedig mindezek igy vannak és az kezéhez adott irásink is bővebben megtanithatják Jármi uramat, mindazáltal nem arra valók, hogy studio ezekről való disputatiokra alkalmatosságot szolgáltasson, mivel esett, res forsitan odiosa, hanem ezzel csak kell élni ő kegyelmének olyankor és oly dolgokban, melyekben az mi sinceritásunkat kell megmutogatni, avagy ha ellenkező itéleteket, szókat eszében venne, a mi méltóságunknak oltalmazásában kellene azokkal élni.

Szükséges azt is ő kegyelme hogy értse:

Ezen okokat még ez előtt az mi cselekedetünknek justi-

*) Az 1646. feb. 22. kelt okirat.

ficálására megküldöttük volt, ezen szerént, az Rákóczi Sigmond inasa Franczia és Maxin strázsamester szolgánk által az plenipotentiariusoknak, mivel penig ezek czifrákkal is vannak iratva, az czifráknak megfordítására való clavisokat az plenipotentiariusoktól kell elkérni, nem aperiálván mi végtére.

Azon synceritást continuálván, az magyarországi gyülést is mind maig fenn tartottuk, nem akarván semmit remittálnunk az római császárral ő felségével lött végezéseknek conditióiban, arról penig már két rendben is tudósitván Croissy uramat, s általa a kiket illet.

Az universalis békességnek meglétele, avagy nem létele felöl szükséges felette igen ő kegyelmének értekezni, melyet ki által érthet jobban meg, arról szóval is instruáltuk.

Második punctumja azért az ő kegyelme követségének az, hogy az universalis békességben befoglaltassunk, azt serio kell urgealni, kiben ilyen consideratiok lehetnek, vagy simpliciter denegálják tőlünk, vagy penig valami qualificatióval akarnák comprehendalni; hogy simpliciter denegálják, azt magunknak nem persvadealhatjuk, mert az minden keresztyéni indulat nélkül lenne, magoknak is diplomájok ellen, de ha történnék lenni, s mindazonáltal, egyebet rajtok nem vehetvén, egy tisztességes protestatióval kellene csak eljönni.

Ha penig azt praetendálnák, megcselekeszik ugyan, hogy comprehendálnak tamquam amicum, de non tamquam confoederatum annyival inkább, ha azt kévánnák tudni, mi módon akarnánk comprehendaltatni, annak modalitására az elébbeni diplomának continentiája conditione 6, 7 et 8 bővön megtanitja s egy átaljában ugy kell urgeálni, mint confoederatusokat ugy comprehendáljanak, sequentibus de causis:

1. Mert noha meg kellett volt békellenünk római császárral ő felségével, de nullo interposito intervallo in obligatióni tartottak minket, még Morvában reá feleltetvén arra, hogy semmit sem remittálunk az ő tőlök is impossibileseknek itéltetett conditiókban s nem effectuáltatván penig azok, ujobban fegyvert fogunk és azon foedust reassummáljuk.

2. Mert csak egyet is hadaink közül ő felsége mellé nem bocsátottunk, noha solemniter requirálttattunk.

3. Arra is reá felelhettenek, hogy birodalmunkban hada

fogadni császár számára nem engedtünk, melyet meg is cselekedtünk és igen offendaltuk is ő felségét vele s csaknem prodáltuk is magunkat.

4. Hadainknak is szinét sok expensáinkkal ez napig is tentartatták velünk, csak egy zászlót is az officirektől be nem szedvén, idegen hadainkat penig mind az olta is többitvén.

5. Croissy uram által is ujobban obligáltak bennünket, az ki is viszont király plenipotentiája mellett, velünk lött végezése által maturálta azon elébbi foedust, az mint kitetszik nekünk adott leveléből.

6. Annyira confoederatusoknak esmertek, kiváltképen az franczuzok, hogy Croissy uram az után adta kezünkben is az király ratihabitióját, kit semmiképen nem cselekedett volna, ha már tőlök elidegenedett personának s nem confoederatusoknak tartottak volna.

7. Morvából való eljövetelünk után is Croissy uramnak azt irta vala a general Torstensohn, vagy neki küldenek plenipotentiát, vagy penig magok embereket küldik mind mi hozzánk, s mind penig az portára, kiből is az látszik ki, az svecusok is consentiáltanak. Mind ezekre és egyéb sok okokra nézve is azért méltán kévánhatjuk, hogy mind magunkat, adhaerensinket etc. juxta continentiam foederis, ugy inseraljanak, mint confoederatusokat.

Ha penig már dolgoknak vagy késő volta, vagy egyéb okok miatt különben ugyan nem akarnának, hanem csak tanquam amicum, ne offendalja ugyan öket semmiben, mindazonáltal mint az dologra nem lévén hatalma ugy alkalmaztassa magát, ne láttassék ipso consentiente löttnek lenni, vigyázván ez iránt az mi obligatiónknak X-ik conditiójára.

Ha az svecusok részéről akarnának ott valami ujobb tractatust inditani, minden jó, igaz sinceritást mutasson s ajánlásokat is az szerint tegyen, de tractatusra ne lépjék, mivel arról immediate bement embertünk Sveciában, mindazáltal azt ott is nem kell divulgálni micsoda instructióval ment legyen be Sz. Páli István, leveleinket mindazáltal megadván az sveciai plenipotenseknek is, éljen jó tanácsokkal és jó correspondentiát is viseljen velek.

Ha azt difficultálnák, az franczuzokhoz küldöttünk, hoz-

zapok mert nem? arra ez a válasz: eljövetelünk után nem régen volt az generalnál emberünk, mostan penig oda be Sveciában is, noha az svecusoktól már jó [illegible] fogva csak levelet sem vettünk, mindazáltal megadtuk az korona becsületit. Az francziázoknak penig követjek Croissy uram itt volt, ellenben még minekünk nem volt oda emberünk, meg kellett azért annak is felelnünk.

Az svecusokkal penig [illegible] végezésünk volt szegény Rebenstockék által, azt is megláthatja s azt ha kévántatik meg is [illegible], úgy hiszi, hogy mi ezután is azok mellett megmaradni nem leszünk idegenek ha az [illegible] [illegible].

H[illegible] [illegible], egyik [illegible] akarná venni [illegible] s az másik nem, arra is reménséget adhat, ef [illegible] nem leszünk nagy [illegible].

Mindezek penig akármint [illegible] is, mihelt [illegible] az [illegible] subsidiumunk liquidalni levén, azt egy átaljában [illegible] kell, [illegible] tészen tall. N. 1545[illegible], melyre mi szolgáltunk ab anno 1644 usque ad annum 1645 ad 2[illegible]. Azt ez pénz deponáltatni kévánja Danczkán.

Ha [illegible] [illegible] halogatnák az valaszt, igen szép [illegible] [illegible]kal [illegible] kell adni, mennél felelmes volt, [illegible] is [illegible]künk in suspenso tartatunk és mennél veszedelmes lenne ez [illegible] annál is inkább, azért csak cathegarica resolutiót vegyen.

Az királynak szóló [illegible] levén, az [illegible] allapot [illegible] jobban meg, mint kelljen vele élni, mivel az plenipotentiariusok küldték kezünkhöz az király levelét, megjelent [illegible] vagyon oda szóló levél nála s ha kivánják oda is adhatja az egyiket, az másikat reservalván arra, ha az halogatás vagy valamely dolgokban való akadék miatt királyhoz kellene menni, legyen mi mellett [illegible] az dolgot, ha penig azzal az [illegible] nem protrahálatnék és az királyhoz az szükségen kivül elmehetne is köszönteni és ott is experialni, nem tartanánk ártalmasnak lenni, de absque jactura temporis.

Ad extremum, ha az békesség végben menne oda fel, vagy egyébiránt az mi szolgálatunk nem kévántatnék Croissi-

nak adott leveleinket egy iszákjában vinnen haza, kinek visz adására obligálta is magát.

Innen végig Kemény János írása. Igen diligenter tar- válja ezt ő kegyelme, hogy odaérkezvén simulálja úgy, mint az universalis békességben való foglaltatásunk és az pacis sollicitálásán kívül egyéb instructiója nem volna, hanem az hogy az Fogarasban Croissi uramnak adott assecuratióját visszakérhesse, ha nem szükséges, fundálván azon szavait a iránt, hogy magunk mi vettük teljességgel elhinnénk az universalis békességnek megleendését és hogy obligatiója miatt eddig is visszaküldeni tartozott volna Croissi uram: ez mi- igen caute cselekedje.

Ha az útban előtt találná az zászló tartó Gilbertet, a leveleket aperiálja, hogy magát annyival jobban tudhassa al- kalmaztatni.

Eredeti másolata: Instructio Francisci Jaraei ad regem Gallorum expediti. Kelet 1647 febr. 25.

Eredetie a ... levéltárban.

CCV.

1647. Summa Legationis.

feb. 1. Gratiarum actio pro amica illa oblatione, quam Sua

25. Majestas litteris tum verbis fecit de amicitia, aeque jam post factam pacem atque antea durante bello. NB. cum Sua Celsitudine ejusque familia continuanda et amplificanda.

2. Pro Inclusione futuro paci universali a Legatis Svecicis et Gallicis Suae Celsitudini per litteras significata NB.

3. Reciproca Suae Celsitudinis oblatio de amica promptitudine et studiis erga Suam Majestatem et Coronam Sveciae.

4. Excusatio quod ob gravem morbum Sua Celsitudo citius respondere non potuit partim hyeme partim variis itineris difficultatibus supervenientibus.

5. Petitio ut in illo benevolo affectu juxta promissionem constanter perseverare velit.

6. Quo Sua Celsitudo freta voluit per fidelem Suum ministrum de Suae Majestatis Regiae bona valetudine, prosperis rerum suarum ejusdemque Coronae successibus, itemque de Universalis pacis et ejus confoederatorum statu congratulando scisciteri, ac praesentem Suae Celsitudinis valetudinem, superatis divina benignitate morborum difficultatibus, Regnique sui et Vicinorum ditionum statum notum facere.

7. Notificatio quando jam tandem pax cum Imperatore fuerit confirmata, causaeque ejusdem protractionis, Verbalis ac non descripta declaratio, imo ea secretioribus tantum, caute tamen agendum, ne forsitan quodam modo abalienati iis male utantur, cujus signa oretenus satis et fuse expressa coetera discretioni Internuncii Commissa.

8. Inculcandum etiam erit quomodo Austriaci oblectentur quod nimirum praedixerint Suae Celsitudini, Dominos confoederatos non satisfacturos fore promissis ac qualiter calumnientur in Dominos confoederatos, nota denegatione debitorum.

9. Aperiendum etiam erit, quales etiam oblationes et petitiones ex parte Austriacorum fuerint ac urgeantur, etiam de praesenti et quam syncere Sua Celsitudo se in iis hactenus gesserit.

10. Postulatio summae restantis, ac juxta rerum exigentiam justa earum praetensio et ubi necessum foret, rationum ipsorum refutatio, nostrarum repetitio et confirmatio.

11. In discursibus prudenter insinuandum inconsiderata illa verba de gregario milite et mercatore, Suae Celsitudini acerbissima accidisse. Bonam tamen spem esse syncere amicitiae non obfutura, modo honesta ac in talibus casibus solita excusatio adhiberetur. Avagy igy. Ita tamen verba dirigenda sunt ut experiantur Principem honoris sui amantem esse, sperare tamen pro implacabili offensa non ita cordi ipsius inhaerere, quo accedentibus tantam offensam mederi, diguis et sufficientibus mediis non posset complacari experta syncritate Suae Majestatis; haec tamen proprio solum nomine debere addere.

12. Conquerendo et lenissime quasi exprobando Comitem

de Brien Secretarium Regis Galliae Domino Jarmio dicisse Suam Majestatem Sveciae vel ejus ministros institisse apud Gallos, ne debitam pecuniam, nempe centum triginta quatuor millia Imperialium ac quingentos Suae Celsitudini solvant, cum tamen ipsorum vi foederis officium sit Gallos constanter urgere ut Principi satisfaciant.

(Egykorú minuta a körösvári gr. Erdődi levéltárban.)

CCVI.

1647. feb. 25. Rationes quibus Sveci utuntur, cur non teneantur restantem summam deponere.

1. Quia Sua Celsitudo Principalis nulla causa cogente abrupit bellum, et discessit a foedere, soliusque privati commodi causa fecit pacem cum hoste.

2. Quod Turca fecerit prohibitionem, id negant et comprobare nituntur litteris Turcarum interceptis, et quod legatus Gallicus in Porta eis nihil rescripserit.

3. Quia virtute armorum Svecicorum Sua Celsitudo occupavit ditionem Hungaricam, et liberata est ex manibus hostium.

4. Quia tempore disjunctionis de restantia nulla requisitio facta.

5. Quia non ad menses, sed ratione spatii annui fuerat promissum subsidium.

6. Quia si summam deponerent in disjunctionem seu particularem pacem nostram consentirent.

7. Quia quod Corona Sveciae vi foederis dare debebat, id extra foedus dare non tenetur.

8. Quia absque consensu Galli salva eorundem existimatione et authoritate, cum quibus mutuam correspondentiam habent, id facere non possent.

Refutatio Punctorum seu rationum.

ad 1. Longe aliter rem se habere imo contrarium verum

esse, tum ex re ipsa tum ex variis Turcarum, nostrum, aliorumque literis, quin ex ipsomet foedere et propria Sveciae tum et Gallicorum ministrorum Eszgrubi facta confessione, facile posse demonstrari.

Ad 2. Ipsae Turcarum litterae Romae et Amstelaedami in Porta Othomannica ordinariae et extraordinariae oblationes et legationes, ipse quoque Legatus Gallicus de la Hay, qui rem negligenter curavit, in suis ad Dominum Croissy literis post pacem factam eandem confessus est.

Ad 3. Tota Europa contrarium novit, legantur historiae a Caesareanis et Bavaris editae, quem dicant fuisse causam quod Dominus Marschallus in Dania non fuerit a Caesareanis et Danis plane circumdatus et oppressus.

Ad 4. Quia putabamus et adhuc credimus nos bonos debitores habere et sciebamus Suam Excellentiam variis impensis et damnis jam ita fuisse exhaustam, ut in tanta festinatione opus fuerit, praesertim cum nova plenipotentia Sveciea a Domino Croissy expectaretur et foederis renovatio optaretur.

Ad 5. Si annus nihil est aliud quam certorum mensium collectio, sane haec distinctio nimis subtilis est et quotidianae praxi contraria nisi forsan certo sensu potuerint Domini confoederati universalem pacem praecise sub finem Anni conclusam [illegible] esse. Vel consensum Turcicum revocandum, putamus etiam Coronae Sveciae praxim respectu Galliae [illegible] docere quemadmodum enim pacis Generalis inclusio, ac Turcici consensus revocatio non ab impletione anni, sed ab eventu [illegible] [illegible], sic et solutio juxta Articulum [illegible]

Ad 6. Retorquetur hoc vel [illegible] Suam Celsitudinem debere [illegible] satisfactionem, ne Suae innocentiae ac synceritati videatur praejudicare, rogandi quoque sunt ne ejusmodi vanas et falsas suspiciones objiciant, secus Suam Celsitudinem coactam iri rem universam historice edere, ac totius Christiani orbis judicio subjicere.

Cum Sveciae et Galliae Ministri nempe Comes Palatinus, Dominus Torstensonius, Dominus Ersken, Dominus Vittemberg, Dominus Dahlas, Dominus Davokuor, Dominus Croissy et residens Landgraviae Hassiae privato suo judicio pacificationem illam necessariam et utilissimam agnoverint.

Ad 7. Nos non petimus aliquid pro servitiis post foedus, sed durante foedere praestitis, notorium autem est foedere etiam dissoluto ea praestanda esse, quae durante foedere praestare debebant.

Ad 8. Hic nulla Gallorum ratio habenda, cum illi plus debeant, quam Regina Sveciae; et hi merito suo exemplo Gallos inducere debeant, ut foedere et promissis suis satisfaciant.

Jegyzet. Az előbbeni CCV. számu okmánynyal együtt Szentpálinak adott utasitás tervezetei.

(*Egykoru minuta a körösvári gróf Erdödy-fele levéltárban.*)

CCVII.

a)

1647. feb. 25. Serenissime, potentissime ac christianissime Rex. Majestatis Vestrae literas 6-a Septembris superioris anni datas demum sub finem Januarii accepi : summas Majestati Vestrae ago gratias pro benigno responso, quo mihi in posterum quoque regium Suum affectum ac favorem pollicetur; totus ero in eo, ut promtis meis servitiis meam gratitudinem, pro virili datisque occasionibus, quam clarissime testar. Cumque Majestas Vestra negotia nostra tam specialia quam generalia Celsissimo Principi Domino duci Longavillano, Illustrissimisque ac Excellentissimis comitibus d' Avaux et Domino Servien, plenipotentiariis Suis, commiserit, Majestati Vestrae benevolae dispositioni obsecutus, ad eos ablegavi virum nobilem Franciscum Jarmi Primarii ordinis Aulae Familiarem meum ut eos de meo statu sincerisque studiis plenius informet, Majestatem Vestram ea, qua par est observantia, orans ipsis me meaque singulariter commendare, et nominatim injungere, ut si pax universalis, quam M. Vestrae felicitati Christianu orbis potissimum debebit, obtineatur : ego etiam illi inserar, subsidia pecuniaria antehac promissa, magnamque partem adhuc residua mihi exhibeantur, accurate que de omnibus erudiar, publico bono Majestatis Vestrae servitiis, praesentique

rerum statui meas actiones eo melius conformare queam. Faciet Majestas Vestra rem summae Suae gloriae, singulari meae de regio ipsius patrocinio conceptae fiduciae, ipsique, ut confido, aequitati maxime consentaneam, hocque beneficio sibi me, familiam, gentemque meam ad perpetua servitia magis magisque obstringet. His Christianissimam Vestram Majestatem omnigenae Dei benedictioni, me constanti ipsius favori enixe commendo. Albae Juliae.

Utque Majestas Vestra sinceras meas intentiones uberius cognoscat, eidem meo ministro injunxi, ut ad Majestatem Vestram profectus, ipsi servitia mea, debita cum reverentia, coram offerat, remque totam humilime referat : cui clementissime admisso fidem habere ac quantocius ad me dimittere Majestas Vestra ne dedignetur summopere rogo. Ejusmodi enim incertus, tum publicorum tum privatorum meorum negotiorum status, in tanto praesertim locorum intervallo, facile mihi meisque ditionibus irreparabile damnum creare posset. His etc.]

Christianissimae Vestrae Majestatis.

In civitate mea Alba Julia 25.

Febr. 1647.

Jegyzet. A [ ] zárjel közé irt sorok az eredetiben, mely Bisterfeld irása, ki vannak törölve. Egy másik egykorú másolatból már ezen sorok ki vannak hagyva.

b)

Serenissime, potentissime ac christianissime Rex.

Quoniam Majestati Vestrae placuit negotia nostra celsissimo duci Longavillano, ac Excellentissimis Comitibus Domino d' Avaux et Domino Servien, plenipotentiariis Suis, commendare, ad ipsos misi virum nobilem Franciscum Jarmium.

Ut tum meum meorumque ditionum statum, tum desideria ac consilia mea, ipsis accurate edisserat, mihique ipsorum resolutionem citissime significet, et si ulla ratione negotiorum status ac celeritas permittat, quo res meas pro re nata instituere possim : verum, si forsan praeter spem opinionemque meam praedicti Domini plenipotentiarii, ob causas mihi ignotas, responsum protraherent] eidem meo ministro injunxi, ut

recta ad Majestatem Vestram contendet eique coram promptissima mea servitia offerat, omnesque meas sinceras intentiones, aequas petitiones, constantesque conatus humillime referat; quem ut Majestas Vestra Regia clementissime admittere, ei plenam fidem habere, ipsumque cum exoptata resolutione quamprimum ad me remittere haud dedignetur, obnixe oro. [Neque enim meae, mearumque provinciarum undique a variis bellicosisque gentibus circumdatarum res diutius ferent, ut porro suspensus haeream.] Itaque prorsus confido Majestatem Vestram benignam mei rationem habituram, ipsumque cum desiderato responso brevi ad me remissuram esse [promta, qua bono publico, Vestrae Majestati ac Serenissimae Coronae Sveciae servire studui, sinceritas mihi meisque incommodo et damno, sed potius emolumento, adjumento, firmamentoque fuisse agnoscatur. Quam regiam benignitatem in posterum quoque addictissimis meis servitiis, pro summa virili demereri conabor.] His Majestatem Vestram divinae protectioni ac benedictioni, me regio ejus favori ardentissime commendo.

Jegyzet : A [ ] közé tett sorok a Bisterfeld által készitett eredetiben ki vannak törölve. Egy példányról a fejedelmi irodában vett másolatról a kihuzott sorok már ki vannak hagyva.

Jármi, mint utasitása igazolja, csakugyan mind két példány elvitte magával. Mind kettőnek fogalmazványai két-két példányban megvannak a vörösvári gróf Erdödy féle levéltárban.

CCVIII.

1647. feb. 25.

Eminentissime Domine Cardinalis.

Ad Christianissimam Majestatem Regiam, generosum Franciscum Jarmi primarium aulae nostrae familiarem ablegantes, Eminentiam Vestram officiose nostro nomine salutatam rogamus, ut ipsi plenam fidem habere, Regiaeque Majestati tum negotia commissa, tum personam ipsius commendare haud gravetur. Quam benevolentiam gratis officiis occasione

data agnoscere studiose annitemur. Caetera Excellentiae Vestrae praedictus noster minister accurate referet; itaque his felicia et fausta quaque precati, manemus.

Eminentiae Vestrae

In civitate nostra Alba Julia 25. Febr. 1647.

ad officia paratissimi.

Titulus: Eminentissimo Domino Cardinali Mazarino.

Minuta a gr. Erdödy család vörösvári levéltárában.

CCIX.

Celsissime Princeps. 1647.
Illustrissimi et excellentissimi Comites, feb.
Domini amici nobis observandissimi. 28.

Sicuti nuper per expressum nostrum nuncium Celsitudini Vestrae, vestrisque Excellentiis significaveramus, nos ipsarum literis 8. Novembris Monasterii datis protinus responsuros, quam primum a ministro nostro gallicae lingvae perito translatae fuerint, quod etiam jam sine mora facere voluimus. Ex quibus Celsitudinis Vestrae Vestrarumque Excellentiarum responsum, moraeque causas intelleximus. Vehementer quidem optassemus iam ante semestre, prout Dominus Croissy nobis promiserat, rem totam cognoscere. Siquidem ab ipsius discessu nos Regiae Majestatis Christianissimae favore, Celsitudinis Vestrae, Vestrarumque Excellentiarum benevolentia, ac amicitia, denique synceris Domini Croissy, legati Regii pollicitis freti, ac boni publici, Suaeque Majestati, servitia nostra probandi desiderio impulsi, consilia nostra non sine gravibus incommodis, variisque nostris ac ditionum nostrarum periculis, a Suae Majestatis, Vestraque resolutione suspendimus. Plurimum quoque nostra interfuisset, si incertum certumve tractatus de universali pace statum antehac accuratius perspexissemus. Interim tum christiano orbi, tum christianissimae Majestati de tanta pacis spe, summopere gratulamur, Deum precati, ut vere vniversalis ac solida pax, omnium Christianorum animos,

ria amici
stris petitio
immortalis D
nostrorum si
matis firmitas
Vestrae Vestra
mus : summas
procurationem
consilio et auxi
marumque coro
stram tranquilli
sint redundatur
marium aulae
Vestrae Vestris
nostrum pleniu
nostro nomine
prosequi, ac cipl
oblatione, qua
pollicentur, sin
tium magno cun
strae ob eiusm
sent. Interea ma

Celsissime

CCX.

Illustrissime Domine amice nobis observande. 1647. feb. 25.

Prout nuper per Gilbertum Scotum vexilliferum Dominationi Vestrae Illustrissimae significaveramus, jam ad literas Regis ac Dominorum plenipotentiariorum ex gallica lingva translatas respondemus, ac ad ipsos generosum Dominum Franciscum Jarmi ablegamus, qui statum, studia, postulataque nostra plene accurateque exponat. Citius, certius, optatiusque responsum omnino expectabamus. Pacem quidem universalem christiano orbi minime invidemus; quin ipsi de ea vehementer gratulamur; verum num vere universalis, sincera, ac solida, si ulla tam cito futura sit, nos, una cum multis dubitamus. Interim unica apud Regiam Majestatem ac Dominos plenipotentiarios instamus, ut nostri aequa, foederique tam solenniter inito, congrua in tractatu pacis habeatur ratio, justisque nostris, Illustrissimae Dominationi Vestrae sat notis postulatis reipsa satisfiat: praeterea plenius diligentiusque de omnium rerum statu informemur, ut nostras quoque actiones iis dextre accommodare queamus. In quibus omnibus obtinendis, ut Illustrissima Dominatio Vestra pro testatissimo Suo affectu, vel praesens coram vel absens, literis quam diligentissime ministrum nostrum juvet, amice rogamus. Nihil hac in re fecerit quod Regiae Majestatis promissis ac gloriae, nostris sinceris studiis ac servitiis, ipsimet aequitati ac justitiae, denique nostrae de Illustrissima Vestra Dominatione fiduciae, ipsiusque existimationi, imo communis boni promotioni non sit futurum consentaneum. Literae Vestrae nobis e Domino Bisterfeldio promissae semper erunt gratissimae: poterunt dirigi ad Dominum Albertum Niclasium Dantiscum, qui fidelem ipsarum habebit curam. Caetera tum ex literis aliorum tum ex Domini Jarmi relatione cognoscet: itaque divinae protectioni commendamus.

(Mintája, melyet Bisterfeld készitett, a gr. Erdődy család vörösvári levéltárában. Ugyanott megvan egy másik, a fejedelmi irodába készült másolata is.)

1647. feb. 25. Illustrissimi servandissimi.

Nulli dubitar xerint, quo fine q ciam Generosum vi nostrae familiarem ob causas nunc ac Iustr. Excell. Comi nissimi Regis Lega rosum Franciscum tiae Vestrae sibi op volo consilio auxili amice rogamus. Ag solemniter promiss sed maxime de Ev regnis conservation ramus, Excellentia met aequitatis ac pi nostrumque ministr que in tanto locoru curate informaturas dictos Dominos Reg efficaciter interposi anum erga evangel um reciprocis offici praedictus D. Jarn Vestras divinae ber

Jegyzet. Egy má kezö hátirat olvasha tes, Deo auxiliante, mundi Rákóczy eode Osnaburgi.«

(*Az egész Biste*

*) Ez egy más van betöltve : »primar

CCXII.

Serenissime Potentissime Christianissime Rex. 1647.

Literas Christianissimae Vestrae Majestatis 6. Septembris anni superioris datas, tanquam certissimum Regii favoris symbolum humili veneratione prosecutus accepi. Celsissimus Princeps D. Dux Longavillamus Ill. Excell. Comites Dominus d' Avaux et D. Servien Plenipotentiarii Chr. Vestrae Majestatis scopum Celsissimi Principis Domini Parentis mei, meamque promptitudinem per nobilem virum Franciscum Jarmi praecipuum aulae Suae familiarem intelligent fusius, sine dubio Christianissimae V. Majestatis expossituri, quae nullus dubitat Celsissimus Princeps Dominus et Parens meus, qualicunque moderni pacis universalis (quam nonnisi Christianissimae Vestrae Majestatis auspiciis Christianus orbis sibi polliceri audet) Tractatus successu aequissimam nostri habiturae rationem. Caeterum Christian. Vestrae Majestati omnigenam felicitatem precatus, quamvis Chr. V. M. serviendi occasionem ardentissime expecto qui etc. feb.

(Rákóczy Zsigmond által készített fogalmazványa a vörösvári gr. Erdődy féle levéltárban.)

CCXIII.

Celsissime Princeps, Illustrissimi Excellentissimi Comites, Domini nobis observandi. 1647. feb. 25.

Literis Vestrae Celsitudinis, Ill. Excell. D. Vestrarum non minus rara humanitate, quam singulari propensione (pro quibus debitas refero gratias) plenis licet hac occasione respondere. Mittit hac vice Cels. Princeps Dominus et Pater meus ad Cels. V. Ill. Exc. D. V. ad quos Christianissimus Rex literis Suis Suam Celsitudinem remittit, Generosum Franciscum Jarmi

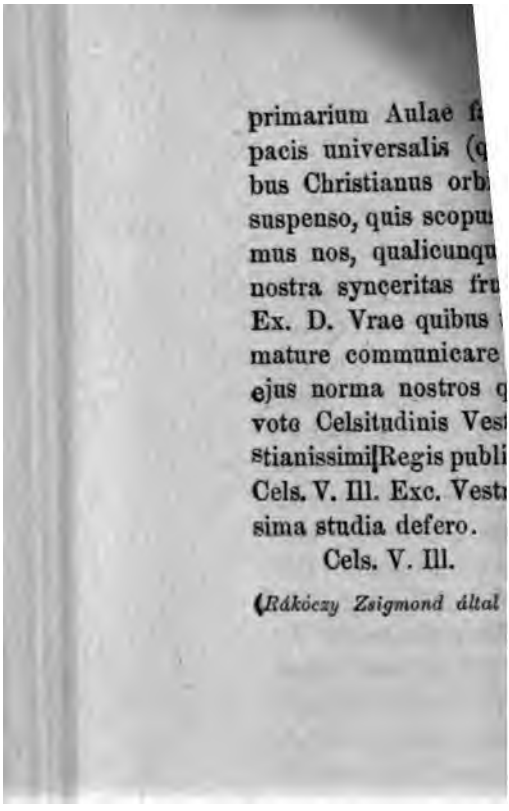

primarium Aulae f
pacis universalis (q
bus Christianus orb
suspenso, quis scopu
mus nos, qualicunqu
nostra synceritas fr
Ex. D. Vrae quibus
mature communicare
ejus norma nostros q
voto Celsitudinis Ves
stianissimi Regis publi
Cels. V. Ill. Exc. Vest
sima studia defero.

Cels. V. Ill.

(*Rákóczy Zsigmond által*

647. Illustrissime Dc
feb. Literis Ill. D. V

Princeps promissum
Celsissimum Principu
miuum d' Avaux et S
tit, ex quo Ill. V. D. s
affectum intelliget cla
sit amicitiae nobiscum
gitant. Hoc moneo s
jure ei inseri poscin
marti literis debeat, te
mur, ne diutius haere
boni incremento nihi
adhuc protrahimus s

D. V. Divinae tutelae commendamus, nostraque officia offeremus tanquam.

Ill. V. D.

Servire paratus.

(*Rákóczy Zsigmond által készített fogalmazványa a vörösvári gr. Erdődy féle levéltárban.*)

CCXV.

Illustrissime Domine. 1647.

Mittit hac vice Cel. Princeps Dominus et Parens meus feb.
Generosum Franciscum Jarmi primarium Aulae nostrae familiarem ad Celsissimum Principem D. Ducem Longavillanum et Illustr. Excell. Comites D. D. Avaux et Servien urgentissimis et gravissimis de causis, cui ut Ill. D. V. ope consilio adsit, ipsa communis boni ratio flagitat. Interim ut Ill. D. V. de negotiis Superiorum regnorum Monasteriensisque Tractatus certos nos reddere ne gravetur, enixe rogamus, cui nos quoque omnigenam felicitatem precati, reciproco gratificandi studio respondere conabimur.

Illustrissimae D. Vestrae.

Rákóczy Zsigmond által készített minutája a vörösvári levéltárban.

CCXVI.

Illustrissimi Excellentissimi Domini Amici nobis obser- 1647.
vandissimi. feb.

Mittit Celsissimus Princeps Dominus et Parens meus, Generosum Franciscum Jarmi praecipuum Aulae familiarem ad Celsissimum Principem Ducem Longavillanum et Illustrissi-

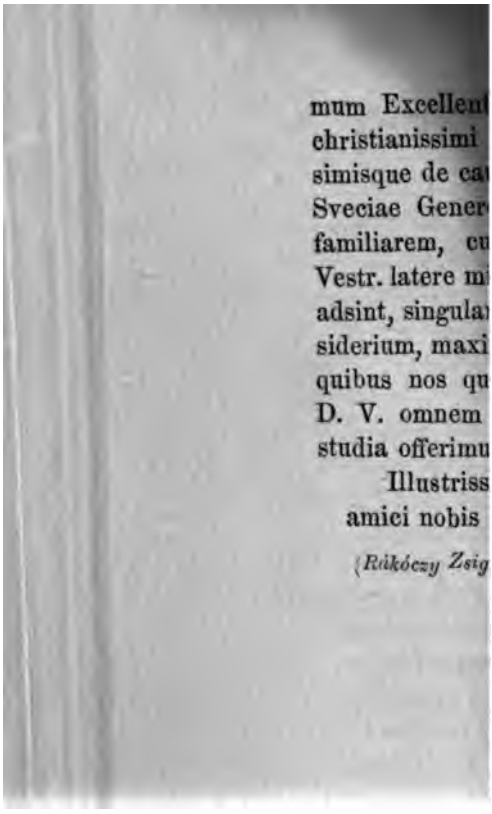

mum Excellen
christianissimi
simisque de ca
Sveciae Gener
familiarem, cu
Vestr. latere mi
adsint, singula
siderium, maxi
quibus nos qu
D. V. omnem
studia offerimu
Illustriss
amici nobis

(*Rákóczy Zsig*

1647. maj. 3.

Celsissin

Ex iis q

Literis, mihi a
paret ipsa de
pra dictus Dc
potentiarios p
in ordinem se
quod satis tem
ac rebus Suis
illic aguntur li
nio plura add
pere concupita
Europae palam
spanicam tranc
ginaria utilitati
ope et consiliis

plura contulissem, si ipsum pluribus indigere mihi compertum fuisset.

Celsitudinis Vestrae

paratissimus Servitor
Vice Comes de Bregy m. p.

Gedani die 3. a Maji 1647.

Külczim : Celsissimo Principi Domino. Domino Georgio Ragoczi Transylvaniae Principi. Siculorum nec non partium Hungariae Domino, Domino meo observandissimo.

A borítékon Rákóczy kezével : 3. Jun. A. 1617.

Eredetije a körösvári gróf Erdödy-féle levéltárban.

CCXVIII.

Celsissime Princeps. 1617.

Litterae Celsitudinis Vestrae, die ultima Januarii hujus currentis Varadini datae, Ulmam Svevorum Regis Christianissimi nomine cum Ablegatis Serenissimi Electoris Bavariae de Induciis agentem a me transmissae sunt. (Non omisissem quamvis in tam ardui negotii difficultatibus superandis occupatus, et fere totus) continuo respondere si tuto inde in Hungariam meae litterae pervenire potuissent. Monasterium rediens nihil impensius habui quam ad Celsitudinem Vestram sedulo scribere et Reipublicae Christianae statum hanc singulariter edocere, jamque calamo manum admoveram, cum proximi Generosi Domini Francisci Jarmi huc adventus fama consilium hoc merito jure differre debui. jun. 15.

Ex prioribus jam a me supra laudatis litteris posterioribusque Albae Juliae 25 quinta Februarii datis, et ex relatione ejusdem generosi ablegati Celsitudinem Vestram

erit tract
magisque ne
tos nominab
strissimae Fa
niens, sed Ve
curitati necessa
dii negotium ut
num, Celsissimu
Dominus Comes
simae integrum
tudinem Vestran
ctum Dominum
rare debeam. Qu
futurae et optat
3 ꝺ 1 6 6 e 2
w, 1 7 4 2 2
fo ꝑ ꝟ 2 3 8
ꝟ ꝯ erga causa
teris Vestris, Ill
quam quidquam
A paucis tamen
quae Dominis P
haec Comitia hal

xima, et ut ex speciali mea relatione Celsitudo Vestra videbit. Critici sunt jam omnes dies, hoc unum certo spondere possum, intra paucos concludenda fore negotia vel ad aliud tempus rejicienda, hoc unum peto ut quemadmodum hactenus Caesar Comitia Hungarica secundum ea, quae hic celebrantur direxit, sic etiam [illegible] et donec certi a Nobis et Ablegato suo aliquid accipiet, eadem [illegible] quod nullo rerum suarum dispendio jam secura, quod Paci universali includetur, facere potest. Unum nos sollicitos habet nempe quid a Turca sperandum sit, scire, nam cum ipsius consensus ipsa praecedere debeat, an nostri aedificii moles firmo nitatur, et sustineatur fundamento, nobismerito jure explorandum est.

Usus sum arcanis notis quibus cum Dominis plenipotentiariis solebam uti.

Celsitudini Vestrae

Dabantur Monasterii decimaquinta Junii 1647.

ad servitia Paratissimus
A. de Croissy.

Cím: Celsissimo Principi Transylvaniae Domino Domino Rakotzi, partium Hungariae Domino, Siculorum Comiti.

Jegyzet: Ezen levél rejtelmes betuinek kulcsát nem sikerülvén feltalálni, s megfejtése más módon sem sikerülvén, szükségesnek láttam rejtelmes irását egész terjedelmében közölni.

Eredetije a városvári gr. Erdődy-féle levéltárban.

CCXIX.

Serenissimi Georgii Rakoczy Dei gratia Principis Transylvaniae et Domini Domini mei clementissimi Ego Franciscus Jarmi ablegatus nuncius in Germania, inde ad christianissimum Regem Galliae eundo in negotio Suae Serenitatis, dedit Dominus Ruletius Amsterodami imperiales talleros centum viginti sex, quos ex Dantisco reverendissimus Dominus Albertus Niclasius propter dignitatem Suae Serenitatis ipsi transmisit aug. 14.

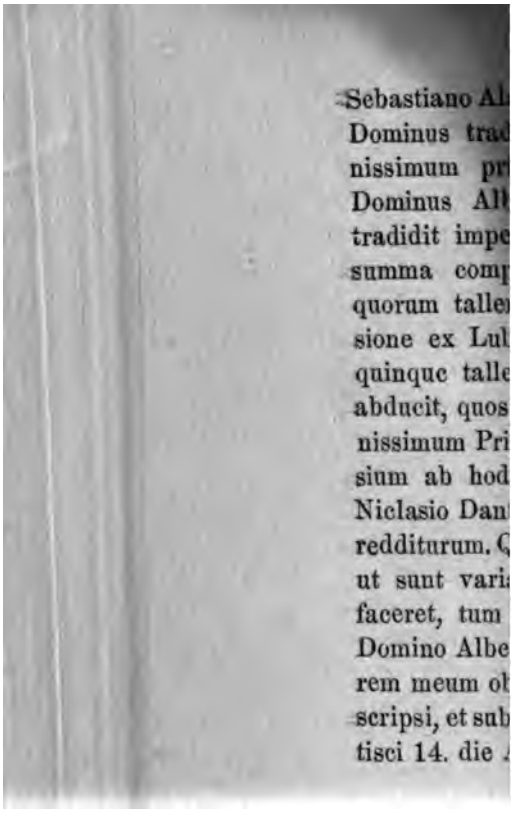
Sebastiano Al
Dominus trad
nissimum pr
Dominus Alb
tradidit impe
summa comp
quorum talle
sione ex Lul
quinque talle
abducit, quos
nissimum Pri
sium ab hod
Niclasio Dan
redditurum. C
ut sunt varia
faceret, tum
Domino Albe
rem meum ob
scripsi, et sub
tisci 14. die

(L. S.)
Principe Dor
bris 1647.

Hátára
generale, in 38
Eredetije, mely

CCXX.

Serenissima ac Potentissima Regina. 1648.

Majestatis Vestrae literae 30. Januarii superiores anni Stockolmii datas, in quibus de constanti Sua amicitia, seque licet armis in praesens segregatam, de affectu quem armis ac consiliis juncta foverit, imposterum nihil imminutum iri passuram me benigne certiorem reddit, debito cum honore accepi, proque iis, ut et pro regio favore, quo meum ablegatum Stephanum Szentpali de Homorod Szent Pal dignata fuit, maximas gratias ago. Nihil quippe magis in votis habui ac deinceps sum habiturus, quam ut Regiae Vestrae Majestatis erga me, Domumque meam benevolentiam conseruem, meaque erga commune bonum, ac Regiam Vestram Majestatem studia ac officia, data occasione demonstrem. Qua sinceritate fretus, apud Regiam Vestram Majestatem iterum insto, placeat ipsi aequas postulatorum meorum rationes denuo perpendere, optatiusque de secundo, sicuti in primo postea laudatissime factum responsum mihi impertiri. Intellexi enim cum ex Vestrae tum ex Christianissimae Majestatis Dominis plenipotentiariis, me, meamque Domum ac ditiones, tanquam amicos ac Confoederatos universali paci fuisse inclusos. Unde plane confido Majestatem Vestram in illa nimis subtili, ejusmodi belli pacisque statui non ita conuenienti, adeoque omnia mihi propensissimo Majestatis Vestrae affectu, promptissimoque meo candore metienti in foederis formula non observata distinctione haud perseueraturam, verum benevolentiam Regiae Suae gloriae, ipsique aequitati consentaneam, praeclarique exempli mihi, sed residuam mihi, qui non gregarii militis aut mercatoris affectu ductus (qua de re non solum gens mea sed et exteri, ad quos tenuis meae existimationis fama penetrare potuit, testari queunt) sed singulari erga publicum, Serenissimorumque Dominorum confoederatorum bonum feruore impulsus, mihi meisque gravissima pericula attraxi, omnino exhibituram esse. Atque hunc sincerum meum animum, non solum in belli susceptione ac gestione, verum et in pacis conclusione comprobare

jan. 9.

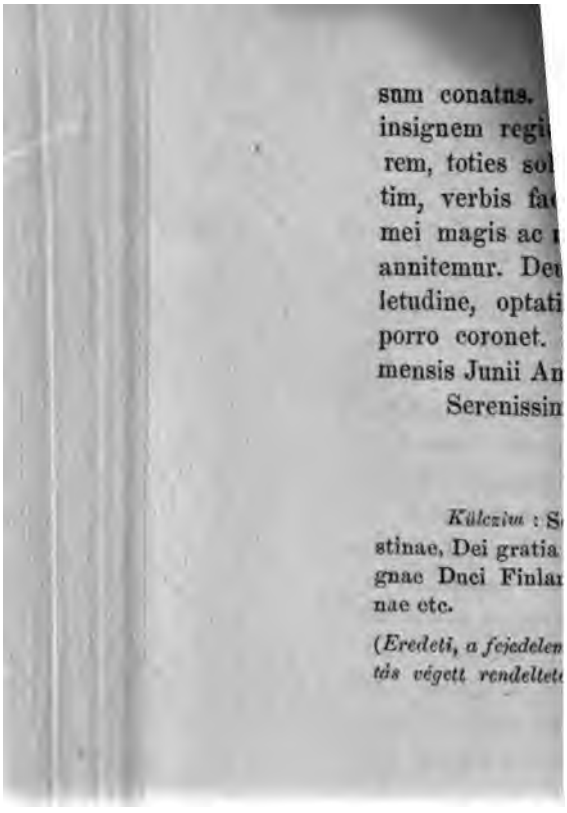

sum conatus.
insignem regi
rem, toties sol
tim, verbis fa
mei magis ac
annitemur. Dei
letudine, optati
porro coronet.
mensis Junii An
Serenissin

Külczim : S
stinae, Dei gratia
gnae Duci Finla
nae etc.

(*Eredeti, a fejedelem*
tás végett rendeltet

1648. Georgius
feb. Regni Hungariae
21. Generose a
tiam nostram.
Literae Ves
bitae, in quibus
deque Suo nobis
dit, grata fuere.
Principem, ac Illus
hannem Mauritiun
neum, ipsique int
cos, duos ingeniari
probatae et reforn

cat. Qua in re cum sciamus Dominationem Vestram nobis sincere inservire et velle et posse, eam benigne requiremus, ut nostrae de ipso conceptae spei respondere, praedictumque nostrum legatum omnibus quibus poterit modis, adjuvare velit. Quam promtitudinem principali nostro favore, pro re nata agnoscemus. De caetero eidem gratiose propensi manentes. Data in civitate nostra Albae Juliae 21. Aprilis 1648.

Kiv. I.: Generoso Domino Lucae van Werden Amsterodamum

(Eredeti. Basterfeld által készített fogalmazány a [illegible] Erdélyi [illegible] levéltárban.)

CCXXII.

Instructio pro Egregio Stephano Dalmadi, intimo Aulae nostrae Familiari. 1648. jun 11.

Az úr Istennek szent áldásából tőllünk elindulván, siesse utját Sveeziában dirigalni, az mely általabb utat tudakozás által érthet.

Beérkezvén Sveeziában, elsőben is az királynétól audientiát impetraljon, köszöntse nevünkkel böcsülettel, s leveleinket adja meg.

Azután jelentse meg, harmadéve is küldtük vala be ő felségéhez Szentpáli Istvánt, az kevés adósságért ki restál, ugymint harminczkét ezer ötszáz tallér — tall. N. 32500, és az micsoda választ ő felsége akkor tött volt, vele contentusok nem lehettünk, mert mi igazán mind azokat effectualtuk, valamivel tartoztunk, kiket Torstensonnak ő kegyelmének maga leveleivel is akarunk világositani, s azt is ő felségével megértetni, inkább az ő felsége részéről fogyatkoztunk vala mi meg az végezésekben, s mi az diplomának mását is kezében adtuk s meg is notáltuk mibe nem lött nekünk satisfactionk azokban, noha sokszor igérte akkori ő felsége generalja, erről is az levelei bizonyságot tesznek.

Kérni kell ő felségét az mi igaz szolgálatunknak igaz

bérét ne tartsa
ha penig látná,
pénzül nem con
pénzül, felét löv
felségének elég l
zel contentaljon
Az levelek
tük, azokra szorg
szahozza, az kil
arra rendelt emb
adnak vagy ner
vashatatlan; *Rá*
Magát böc
előtt viselje, lás
Ha felöltü
dásából mind tü
Szóval az
Ha pénzze
s onnét tudósita
megvárni.
Ha penig r
ugyan ott benn
nak az content
lenne oly helyen
azokat is Danc
teles ember kez
hatnának helyb
lene látni, adná
(*A követke*
Mint járt
punctomokra ke
deneket közlött
igen igen szüks
ugyanazokat ke
az refutalando r
éljen, s tüle is h
Megmondh
ebbeli készségün

felségéhez, az mely is már nekik tudva volt az ő felsége generalisának T. T. 17. mennyi angustiához nem viszi reportalt victoriája.

Az minister Szentpálival való beszédét is igen consideralja, jó alkalmatossággal, ha ok adatik reája, megmondhatja, valamit mi az gallusoknak irtunk volt, készek vagyunk annak igazságát az világ előtt is megbizonyitani.

Még ezelött majd 2 holnappal küldtük volt ki az sereg biráját s Gilbertet, kezekbe adván az lengyel király reversalisát, parancsolván Szemere uramnak, hogy melléjek embert rendelne, 2000 tallérral beküldje őket Lengyelországban 400 gyalog németnek fogadására. Ugy tudjuk, még Kassán vagy Rákóczy Zsigmond mellett voltak; im megparancsoltuk Udvarhelyi Péternek, adja kézben az 2000 tallért, és securitására rendelje melléje Rainer Jánost s két officer is menjen be vele Danczkára, s ha az Isten kegyelmessége ..... megengedi, itt Krakkó táján, vagy az hol hamarébb conscribalhatnák az 400 jó német gyalogot, lenne érte.

De csak jó német gyalogot kell gyüjteni s kiküldeni.

Rainer mindenütt velek lenne s pazarlását s bőven költését ne tennék az pénznek, ha penig az ott be való zürzavar nem engedi, hogy fogadhassanak, ő az pénzt adja akkor is U(*dvarhelyi*) kezében, jó testimonialist vévén ő kegyelmétől hogy ott deponálta, kit nekik be kell küldeni.

Illési uramnak illendő levelet im szállitunk el, kire ha ő felségek kezdik adni az pénzt, viselje gondját ő kegyelme.

(*Más kézzel*) Mikes Mihály uram levelét is kezébe adtuk, egy udvari katona megyen utána, kit egész Danczkáig vigyen magával, s onnét expediálja Mikes Mihályhoz, kezében adván az leveleket.

Kivül: 1648. 11. Junii Albae Instructionis Stephani Dalmadi ad Serenissimam Regiam Majestatem S. expediti par.

(*Egykoru minuta nagy részt Rakóczy nagyon rosz irásával a vörösvári gr. Erdödy levéltárban.*)

1648. jun. 12. Ego infrascri
silvaniae mihi mut
Dantisci, vel in B
situdo mandaverit,
sime restituturos p
Winsini (*Vi*

(*Eredetije*

1648. jun. 28. Serenissim
Ad Illustri
nerosum Michael
tum nostrorum V
mae Suae Dilecti
quoque nomine
ad Serenissiman
nuptiis, nostris
proficisciretur. V
et Serenissimi I
gravesque causa
praedictum nostr
que ob duplicem
simo de Filio S
recreare. Quas ol
orbis bono deber
de Zabola, Equi

Gregorium Ghilani Culinae Praefectum*) nobis dilectos, ad Serenissimam Vestram Dilectionem, cum literis hisce fiduciariis expediremus, iisque tum duplicatam congratulationem seram quidem, sed sinceram et seriam injungeremus, tum alia etiam negotia committeremus, Serenissimam Vestram Dilectionem amicissime rogantes, eundem non solum gratiosa audientia, plena in omnibus nostro jussu proponendis fide, verum etiam consilio auxilioque Suo, ita velit dignari, ut conatus nostri optatum ac bono publico salutarem exitum sortiantur. Reliqua praedicti nostri Ministri (cui secure rem omnem Dilectio Vestra Serenissima aperire potest) fideli prudentiae reservantes, his hac vice finimus, Deum ardenter venerantes ut Serenissimam Vestram Dilectionem, Serenissimamque ejus prolem, unicam fere ecclesiae in Imperio Romano columnam, integerrima valetudine, diuturna vita, omnigenaque felicitate beet. Datum in Ciuitate nostra Alba Julia, die 28.-a Junii 1648.

Serenissimae Dilectionis Vestrae

Amicus benevolus ad officia paratus

G. Rakoczy m. p.

Czim : Serenissimo Principi D. Friderico Vilhelmo, Marchioni Brandenburgico, Sac. Rom. Imperii Archi Camerario et Principi Electori, Borussiae. Juliae. Cliiuae, Montium. Stettini. Pomeraniae. Cassubiorum Vandalorumque. nec non in Sylesia Crosnae. Carnouiaeque Duci, Principi Rugiae, Comiti Marchiae et Rauenspergi. Burggrauio Norimbergensi. etc. Domino Amico nobis observandissimo.

(*Erdélyi az erd. Museum kézirattárában. Mike Sándor gyűjt.*)

CCXXV.

Nos Christina Dei Gratia, Suecorum, Gothorum, Vandalorumque designata Regina et Princeps Haereditaria, Magna Princeps Finlandiae, Dux Aesthoniae et Careliae, Ingriaeque Do- 1648. sept. 7.

*) Oldalt irva más kézzel : Egregium Generosum Gregorium Padani Aulae nostrae familiarem.

1648. jun. 12. Ego infrascr
silvaniae mihi mu
Dantisci, vel in E
situdo mandaverit,
sime restituturos
Winsini (*Vi*

(*Eredetije*

1648. jun. 28. Serenissim
Ad Illustri
nerosum Michae
tum nostrorum
mae Suae Dilecti
quoque nomine
ad Serenissiman
nuptiis, nostris
proficisciretur.
et Serenissimi I
gravesque caus
praedictum nost
que ob duplicem
simo de Filio S
recreare. Quas ol
orbis bono deber
de Zabola, Equi

Gregorium Ghilani Culinae Praefectum*) nobis dilectos, ad Serenissimam Vestram Dilectionem, cum literis hisce fiduciariis expediremus, iisque tum duplicatam congratulationem seram quidem, sed sinceram et seriam injungeremus, tum alia etiam negotia committeremus, Serenissimam Vestram Dilectionem amicissime rogantes, eundem non solum gratiosa audientia, plena in omnibus nostro jussu proponendis fide, verum etiam consilio auxilioque Suo, ita velit dignari, ut conatus nostri optatum ac bono publico salutarem exitum sortiantur. Reliqua praedicti nostri Ministri (cui secure rem omnem Dilectio Vestra Serenissima aperire potest) fideli prudentiae reservantes, his hac vice finimus, Deum ardenter venerantes ut Serenissimam Vestram Dilectionem, Serenissimamque ejus prolem, unicam fere ecclesiae in Imperio Romano columnam, integerrima valetudine, diuturna vita, omnigenaque felicitate beet. Datum in Ciuitate nostra Alba Julia, die 28.-a Junii 1648.

Serenissimae Dilectionis Vestrae

Amicus benevolus ad officia paratus

G. Rakoczy m. p.

Crim : Serenissimo Principi D. Friderico Vilhelmo, Marchioni Brandenburgico, Sac. Rom. Imperii Archi Camerario et Principi Electori, Borussiae, Juliae, Cliuae, Montium. Stettini, Pomeraniae, Cassubiorum Vandalorumque. nec non in Sylesia Crosnae. Carnouiaeque Duci, Principi Rugiae, Comiti Marchiae et Rauenspergi. Burggranio Norimbergensi, etc. Domino Amico nobis observandissimo.

(*Erdélyi az erd. Muzeum kézirattárában ; Mike Sándor gyüjt.*)

CCXXV.

Nos Christina Dei Gratia, Suecorum, Gothorum. Vandalorumque designata Regina et Princeps Haereditaria, Magna Princeps Finlandiae, Dux Aesthoniae et Careliae, Ingriaeque Do- 1648. sept. 7.

*) Oldalt írva más kézzel : Egregium Generosum Gregorium Padani fidum Aulae nostrae familiarem.

phan[redacted]
Juliae di[redacted]
missa sibi[redacted]
scum reputa[redacted]
tenus, super [redacted]
ternuncio decl[redacted]
dexteritate E[redacted]
candore animi[redacted]
et Dilectioni V
stram assevera
Divinae protect
gia Nostra Sto
Dilection

Külczim : (
Georgio Rakocij
Domino et Siculo
Kivül : II.
madi.
(*Eredetije, mely Sv*

grata Ejus Celsitudini fuerit declaratio Regia ante sesqui annum Suae Celsitudinis tum temporis huc Legato super continuatione et amplificatione amicitiae data; tum quod Suae Celsitudini mens stet promptissima sua studia, praetactae Regiae Majestati, Regnoque Sueciae reciproce praestandi. Aegre vero tulit Regia Majestas, quod Suam Celsitudinem praeterito anno gravi morbo correptam fuisse perceperit: nunc vero, quod Celsitudinem Suam pristinae Sanitati restitutam esse comperiatur, Eidem de Reconvalescentia ex animo gratulatur, vovens Suae Celsitudini exhinc constantem valetudinem, longaevam vitam et felix rerum Domusque Universae Illustrissimae Incrementum. Habet etiam Suae Celsitudini gratias pro facta studiorum in se et Regnum Suum oblatione; Quam vicissim de reciproco Sacrae Regiae Majestatis animi ac voluntatis amicae adfectu erga Suam Celsitudinem Eiusque Familiam, Principatus ac ditiones certam porro reddit, nullas occasiones intermissura, Consilio et opera hanc benevolam animi promptitudinem declarandi ac demonstrandi. Ac proinde a dicto Internuncio Suae Celsitudinis clementer requirit, et circa reditum in Transylvaniam suum, sincerum hunc Sacrae Regiae Majestatis adfectum Ipsius Celsitudini, qua decet ac necesse est fide et candore testetur. De caetero praetacta Ejus Majestas ablegatum ad se nuncium gratia at favore Regio complectitur, prosperumque illi iter in Patriam comprecatur. Actum Stockholmiae die 7. Septembris Anno 1648.

Christina.

(Svédország nagy
pecsétjének helye.)

(*Eredetije a vörösvári gróf Erdödy-féle levéltárban.*)

ura[redacted]
hogy a [redacted]
praeoccupe[redacted]
nem hova h[redacted]
ő felsége idv[redacted]
hoz való sy[redacted]
negotio ő fels[redacted]
kérést,]peniglei
tőlek ottan bá
internunciust
Varsovára, un
datoriis.

Varsová
15. ejusdem
végére menvé
uram, kiről u
kegyelmes ur

Onnéd 1
tanálván szint
érkezhettem, l

2. Septe
úrral kellet sz
nem volt) kit

nomine, hogy ha az én kegyelmes uramnak azt az méltóságos állapatot offerálnák; ez ily dolog kedve szerint esnék-e az svecziai koronának? Azt monda mosolyogva: quare non? Én tovább akarván exepiscalnom elméjét kérdém ha nem küldettenek-e ide valami követet az megholt lengyel király öcsei? ekkor azt mondá előttem, hogy itt semmi követjek nem volt, maga csak én előttem ment vala vissza: én is akkor több beszélgetésre okot nem akarvan adnom, csak azon kértem szerezne audientiat ő felségénél, kit megis cselekedett.

5-a Septembris délután két órakor volt audientiam ő felségénél, salutatiomot elvégezvén az levelek beadásával együtt akkor hoffmestere által köszönté meg az votumot; kérdezkedett elsőben urunk s aszonyunk egészsége s békességes állapatja felől, most ő nagyságok hol volnának? Ezután az credentionalis levelet ugyan előttem elolvasván, azt tudakoztatta tőlem szóvaló izenetemet megmondhatom-e publice, én arra azt mondam, hogy volnának ugyan némely dolgok kiket ő felségének proponálnom kellene, de nem publica audientiára valók, mivel annyi feles számú rendek előtt nem volt illendő, sem alkolmatos, kiváltképen időnek előtte olyan nagy dolgot proponálnom.

Az királyné vévén eszébe, hogy ezen dolgomnak proponálása más alkolmatosb helyet s üdőt kivánna, arról velem való beszelgetést elhalasztá, szinten az időben hire érkezvén az anyja jövetele felől, kinek eleibe is ment mingyárást nagy sietséggel.

Én az alatt üdőt akarván magamnak nyernem, ujjobban sollicitaltam audientiat Oxensterna urnál, akarván jobban végére menni elméje hol jár, de semmiképen szemben nem lehettem vélle, causalván igen sok dolgait, kerete azon lennék addig várakozásban méglen az királyné bejőne, ki 9. Septembris érkezett vala be az anyjával együtt nagy pompával.

Számos sollicitálásom után 11. Septembris adott audientiat Oxensterna fő cancellarius uram maga házában, leültetvén, csak ketten lévén együtt sokat discurált követségemhez nem tartozó dolgokról, többi között nagy hitire fordúlt elő az mostani felháborodott lengyelországi állapat, kinek lecsendesítésének módjáról is szolván, hogy ha valami virtuosus királyok

nem leszen, na
urunkat is hoz
csérvén, én is t
latnom s az ü
syncere igéré n
bizvást megjele
dani neki, hogy
dek közül, kik
méltóságot ő na
ferálni, ez ide al
ugyan bő beszé
az ő koronájokn
gyelmes uramm
sentiálni fognak
ritásokat. Elvég
most erre válasz
Azomban hozá
volna lengyel k
kivel az mostan
pis Bethleni rati
statu constituti
Rege Poloniae
gium diadema;
movenda Commu
praesentis Inter
digenis, patriae
gatur et vocatur

Ezeket ma
minden jó akara

15-a Septe
felségéhez, priva
főSecretariusa ál
volt ott egyéb,
tam szóval:

Sacratissim
gnissima.

Res inclyti

tutae, vel me tacente M. V. Sacratissimam veluti Reginam potentissimam et dicto Regno Vicinam utpote nosse haud dubito, cujus longa verborum serie declarationem, supervacaneam esse existimans lubens praetermitto; paucissimis tamen verbis, in quantum negotium mihi commissum concernit attingam: nimirum posteaquem idem Regnum a Cosacis et Tartaris non lene detrimentum accepisset, Regemque ipsorum fratrem utpote M. V. S. carissimum amisisset, sine cujus gubernatione, nec vulnera hactenus Regno illata, sanata, nec validae hostium vires repressae fuere: Interea temporis dum haec aguntur ac Senatus cladem acceptam hosti potenti pari vel majori strage reponere studet, consiliaque et rationes de novo eligendo Rege disponit, reperti sunt quam plurimi ex Statibus et Ordinibus dicti Regni Poloniae non postremae sane tam Ecclesiasticae quam secularis conditionis viri, qui Suam Celsitudinem Principalem Dominum meum Clementissimum, vel ipso nolente, unum ex filiis ipsius Carissimis ad Regiam dignitatem promovere vellent et modis omnibus niterentur, hortarenturque sedulo ut Sua Celsitudo Principalis Patriae ipsorum afflictae communique libertati hactenus graviter laesae, opem ferre ac pro capessendis regni habenis omnem lapidem movere ne gravaretur. Quod quidem negotium D. meus clementissimus altiori consilio ponderare volens, quamvis illud fastigium nunquam ambierit, sed neque alieni regni adeptionem privati duntaxat commodi Causa anhelaverit, quia tamen ab incunte aetate Sua, Dei et Religionis orthodoxae semper fuit amantissima, ita ut nihil carius, nil svanvius, nil denique prius et posterius sibi duxerit, quam Dei gloriam praedicare, ejusque verum cultum modis omnibus promovere et propagare; hujus pientissimi zeli salutarem effectum videns in Regno Poloniae occasione praesentis Interregni commode producere posse; nil vult itaque intentatum relinquere, quicquid ad orthodoxae religionis bonique publici emolumentum utile ac salutare fore cognoverit, ac proinde Deo dante, advenientibus Regni comitiis, ad diem 6. proxime affuturi mensis Octobris publicatis in vota et suffragia praetactorum Statuum et Ordinum Regni Electionem secum ferentia, quae sane pro parte Suarum Celsitudinum erunt frequentissima, consentire in animo habet et statuit. Quae an-

ván ugy kivántam hogy ottan báresak egy internunciust küld-jenek Varsavára, ki az korona nevével commendálja ö nagyságokat, melyben ilyen difficultasokat tanáltanak.

17. Septembris. Oxensterna fő cancellarius uram hivatván magához, nagy becsülettel excipialt az maga belső házában. igy kezdé el az beszédet: Hesterna die quando Vestra Dominatio apud Suam Majestatem Audientiam habuit jussu meae Reginae etiam ego adesse debuissem, sed tardius quam putaram in Aula comparui, jam enim tua Dominatio Suam propositionem absolverat, nihilominus tamen Sua Majestas Regia mandavit mihi ut super negotiis sibi commissis, propositis, mentem Reginae meae explicarem. Credat itaque Dominatio Vestra quod nullus est inter omnes illos qui ambire dicentur Regnum Poloniae, nempe Casimirus et Carolus, archidux Leopoldus, Elector Brandeburgicus et Dux Neoburgicus, cum his enim possemus habere Controversiam, praesertim cum Casimiro qui Princeps existens absque Principatu, jam utitur titulo Regni Sveciae, sed quemadmodum Regnum Sveciae nunquam possidebit, ita etiam illi Titulo brevi valedicere debebit; inter hos inquam nemo est, cui libentius optaret illud Regni fastigium, quam Serenissimo Domino Principi vel ejus Serenitatis filio. Quia tamen Sua Majestas animadvertit nonnullas difficultates, quae Suae Serenitatis postulationi satisfaciendae non mediocrem ponunt obicem, placuit easdem vel brevibus saltem D. Vestrae declarare. 1. Novit Dominatio Vestra nos inducias habere cum Polonis, quarum nos observatores potius quam violatores esse volumus, veremur enim si Dominum Principem S. M. R. commendaret, ne forte ea D. Principi plus obesset quam prodesset, praeterea evoluto induciarum Termino, rem ad arma devenire, ac ex optimo Amico hostem futurum nobis evenire posse, ob enatas inter duo Regna controversias, facile conjicimus.

2. Novit bene Vestra Dominatio Casimirum et Carolum M. Regiae esse consangvineos, qui licet a nobis videantur dissidere, tamen Sua Majestas, non vult tam alienam erga se ipsos ostendere seque toti mundo reponere, ita ut iis bene facere intermittat; vult enim Sua Majestas Suis fratribus Principibus Principatu destitutis quo ipsi etiam emergant et habe-

[redacted]
gratum [redacted]
tis non vi[redacted]
Suae Sere[redacted]

3. Si [redacted]
Principi illud[redacted]
rius, bene en[redacted]
tiam et religio[redacted]
is mondot effél[redacted]

Én ezekr[redacted]
Exeellent[redacted]

Novit Ve[redacted]
carere difficulta[redacted]
nimi partium c[redacted]
hanc vero Sua[redacted]
clarare potest:
ligandus certae[redacted]
ciae promptitu[redacted]
tiam colunt (p[redacted]
promittere ausi[redacted]
procul dubio c[redacted]
randum.

2. Quod [redacted]

3. Quoad Religionis obstaculum attinet, id Vestra Excellentia, pro Suae Majestatis excusatione agnoscere nec debet nec potest, cum haec difficultas soli et non alii complananda et componenda unice incumbat, nempe D. meo Clementissimo.

Ezeket bővebbenis declaraltam s kértem ne csináljanak ilyen kicsiny dologban, avagy kivánságban difficultást, mert majd az egész világ előtt csudásnak fog tetszeni, hogy ők egy felől Isten igéje mellett hadakoznak, más felől megint pápistát királyságra promoveálnak.

19. A királyné útra indulván jó reggel érettem küldött, nagy becsülettel, szép rendesen ujobban deákol számlálta elömbe megirt difficultasokat, nem is volt senki egyéb csak ketten az audientia házban. Formalia verba haec erant: Saluta Dominum Principem Transylvaniae et dicas ei, quod inter has difficultates majorem excusationem non habeo, nisi quod jam fratres meos commendaverim, ij enim adhuc ante tuum adventum me requisiverunt, quamvis per tertiam tantum manum; alias si prius venisses, fortassis optatiorem resolutionem habuisses, recte si honestum possem adinvenire modum, quo in praesenti re Domino Principi gratificari deberem libentissime facerem. Quare valde doleo quod verbis tantum debeam me Suae Dilectioni offerre, rogo habe me excusatum, et quaeso utaris aliqua favorabili excusatione coram Domino Principe, quem certe ego pro Amico et consangvineo meo una cum tota domo ejusdem agnosco. Hoc etiam poteris dicere quod ob graves causas huic negotio me nunc quamvis immiscere nolo, si tamen Dominus Princeps vel filius ejusdem D. Sigismundus, de cujus virtutibus pulcherrimis multa audivi, a meis fidelibus fastigium illud assequi potuerint, tunc ego illorum felicitati minime contraria futura, quin potius ea erit mihi gratissima. Én látván hogy semmit rajtok egyebet az szép szónál nem vehetek, el kellet bucsuznom ő felségétől.

Circa negotium restantis Summae.

Ugyan ez napon az secretarius hozzám jövén, maga hozta elő az summa dolgot, mondván mint egy csudálkozásképen hogy ő felsége azt gondolta volna, már az fejedelem nem fogja azt az summát urgealni, mivel az más derék levél-

ben tett volt emlékezetet ő nagysá
Majestas debet adhuc Domino m
Quingentos Imperiales ex vi foed
bus illis Coronis fideliter usque ac
tanta Summa nunquam audivi, h
stensonius Suam Majestatem ita
Summa Jure merito Domino Pri
tamen in Moravia Sua Serenitas
Mareschallo accepit tormenta, i
datio pro illa exigua restantia rep
staret jam semel cathegorice re
quod ex validissimis rationibus
Szentpáli demonstratis, Suam M
nem obstrictam esse, relinquat
stionem. Vulnus enim semel san
dum etc. De ha szintén jobban
csiny akadályomra volt az derék
és Torstenson uram itt nem léte
tálásomot csak meg sem hallgatt

Kivül. II. Rákóczy György kezéve
bae Novembris 1648.

Eredetije. a vörösvári gróf

CCXX

Considerationes necessaria
gationis.

In Primo Puncto, de ami
pacem atque antea durante bel
vettünk alkalmatosságot az kir
val: Et quod palmarium, est, de
dem certiorem redditurus sit, ne
Vestra, Armis a nobis in praes
quem erga Dilectionem Vestran

juncte fovimus, imposterum quicquam immixtum iri passuras.

Item in Resolutione.

Postremo Regia Majestas solita benevolentia Celsissimum Principem, ejusque Celsitudinis domum constanter ac libenter prosequitur, minime aliena ab iis studiis, quibus amicitia inter ejus Majestatem et Celsitudinem Suam vigere, augeri, conservari et ad posteros transmitti ac derivari poterit. Quo nomine quoque Suae Celsitudinis nuncium clementer requirit, ut de constanti hoc Reginae Majestatis affectu ac proposito ipsius Celsitudinis rectissimam reddat eique amicitiam nec non salutem perennem deferat.*)

3. Ratio. Ugyan Szentpáli uram legatiójában az királyné igy felel bucsuzására.

Hogy noha ennek az válasznak, az dolognak mivoltához képest is, igy kellett most lenni, mindazáltal ő nagysága ezt magyarázza jó végre, ne is kételkedjék az ő felsége továbbá barátságos jóakaratjában, elhivén ezt bizonyosan; ugy szintén olyan barátságos jóakarattal vagyon ő nagyságához, mint azelött még az foedusban volt etc.

2. Ad 2-dum Punctum N. B. Pro inclusione futurae paci universali etc.

Ehez kivántatnak az plenipotentiariusok levelei, melyekben irtak ő nagyságának az inclusio felöl.

(*Egykorú másolat a vörösvári gr. Erdödi-féle leveltárban.*)

---

*) Krisztina királyné 1647. Jan. 13 án kelt leveléböl.

Függelék.*)

I.

(*Eleje hijányzik.*) . . . . . .

1642. nov. 23. Quamvis autem hae petitae Conditiones suam difficultatem habeant, attamen si honorifice praedictus Princeps Rakoczy, ea ad quae se offert, praestaret, nosque de iis plenam fiduciam habere possemus, tales eas deprehendimus, ut eas et approbare et in eas consentire velimus. Bene quidem convenisset, ut de istis conditionibus inter nos, Galliam, et honorifice praedictum Principem fuisset tractatum, videaturque commodius, si illi Tractatus inter nos et Galliam ex una, et praedictum D. Principem ex altera parte Hamburgi susciperentur.

Quia autem haec omnia longum tempus postulant, et percipimus ex saepius dicti Dörffling et Plettenbergeri relatione, quod si Princeps a vobis (scilicet a Domino Mareschallo) Assecurationem obtineret, puncta ac Conditiones ab ipso postulatas, ab utraque Corona approbatum ac praestitum iri, ipsum nihil temporis perditurum, sed statim Caesarem hostiliter aggressurum. Confoederato itaque quam magna haec res sit,

*) Ezen függelék két első darabja a vörösvári levéltárban őriztetik. Az első az 1642—43-iki alkudozások töredéke. A második az 1645-ben Croissyval folytatott alkudozások alatt készült Rákoczy által. A III-ik számu okmány egy ma nagyon ritkává lett és rendkivül drága könyvből (a Negociations-ból) van véve. A terjedelmes ... kötetben csak ezen okmányok vonatkoznak Erdélyre. A IV-dik Lajos levelének eredetije a kamarai levéltárban őriztetik.

si honorifice praedictus Princeps eo deduci posset, deprehendimus illas conditiones non adeo difficiles ac impossibiles, si ad Assecurationem Vestram (Domini Mareschalli) Princeps rem aggredi ac bellum suscipere vellet.

Itaque poterit Dominus ipse Conditiones illas promittere (nisi forsan aliquas ipsemet remittat) eumque eo (scilicet ad bellum) deducere ac persvadere. Nam et de omnibus istis communicavimus cum Legato Residente Gallico Domino Barone a Rossé, ipsiusque nomine Galliae sententiam hac de re petiimus, cui etiam bonum videtur, nec bonam hanc occasionem e manibus elabi sinamus.

Quamobrem nos hoc ipso vobis damus Plenipotentiam, ut nostro ac Galliae nomine Principem Rakoczium assecurare possis, nos conditiones ab ipso propositas ac postulatas adimpleturos ac executuros esse : nimirum et in specie : nos centum et quinquaginta imperialium millia, pro subsidio annuatim numeraturos. Si vero a Bisterfeldio intelligatis difficultatem in hac summa fore, poteritis ipsum assecurare de ducentis milllbus Imperialium annuis. Deinde, quod in casum succumbentiae, (quem Deus clementer avertat) annuatim accipiet quadraginta Imperialium millia. Tertio nullam ex nostra vel Galliae parte pacem cum Caesare tractatum vel conclusum iri, nisi Princeps Rakoczius in ea comprehendatur. Similiter res se se habeat cum caeteris punctis, ut quod ambae Coronae Portae favorem et Consensum pro Principe velint impetrare. De quo etiam Principi prima occasione poteris significare. Legatum Gallicum Constantinopoli a Suo Rege habere mandatum, ut hanc Causam in Porta sollicitet et ad finem deducat : ideoque Principi pro voluntate remittas, num bonum judicet ut ideo Literis Legatum Gallicum salutet. Quod punctum de 300 Imperialibus, quibus praecipui Portae ministri conciliandi essent, attinet, est quidem novum emergens, nec dum cum Corona Galliae hac de re communicare potuimus : non tamen est quod ideo te difficilem praebeas, sed poteris etiam hac de re, non minus ac de caeteris conditionibus, duarum Coronarum nomine Principem assecurare, interea temporis, dabimus operam, ut et hoc punctum apud Galliam expediamus, atque a Rege obtineamus, ut hoc quoque approbet.

raverit, [redacted]
securare, et [redacted]
Conditiones [redacted]
ipsi transmitt[redacted]
nos, Galliam a[redacted]
universalem o[redacted]
saretur. Itaque [redacted]
tes, et per quos [redacted]
certumque redd[redacted]
rare velit, et t[redacted]
tere, ut omnia
poteris Princip[redacted]
executioni manc[redacted]
juxta hoc manc[redacted]
haec ipsius exp[redacted]
nobisque magn[redacted]
magnum facess[redacted]
rimum facilitare

Itaque Pr[redacted]
hanc intentione
operam, ut ad e[redacted]
resolutio, non p[redacted]
corum ad melior[redacted]

rit, si ipse se Confoederatis tum in bello, tum in pacificatione adjungat. Datum Stockholmiae 23. Novembris Stylo veteri 1642.

Subscripserunt

Regiae Majestatis ac Regni Sveciae respective Tutores et Regentes:

Petrus Brache
Comes a Wisinborg
R. S. Dapifer.

Axelius Oxenstirna
R. S. Cancellarius.

Gustavus Horn
R. S. Mareschalli
Regni loco.

Nicolaus Flemming
loco Admirali
Regni.

Gabriel Oxenstirna Baro
in Morbÿ et Tindenholm
R. S. Thesaurarius.

(*Egykorú a fejedelmi irodában készült másolata a körmendi gr. Erdödy-féle levéltárban.*)

II.

Ad 1. Ha az generale diplomából ki kellene is azt hagynunk, az királyra való tekintetből, de szinte ilyent és olyan erejüt megkivánnánk, hogy maga sub sufficiente assecuratoriáját adná erről az király, de verbo ad verbum. Az svecusok részéről penig megmaradván ezen articulus in publico diplomate.

Ad 2-dum. Ez articulus mellől el nem mehettünk.

Ad 3-tium. Megkivánjuk ezt is.

Ad 4-tum. Megkivánjuk ezt is. Abundans cautela non nocet; azt declaratióval kell megmagyarázni.

Ad 5-tum. Maneat.

Ad 6-tum. Maneat, mi akarjuk, ha az summát mind épen az gallusok adják, még is, több részeiben helyben maradván ez articulus.

Ad 7-mum. Noha elvégezett dolognak nem kellene ujabb

tractatus s most is nem ugy
egyszer meglött confoedera
felségének akarván kedvesk
reá lépünk arra, az mig n
kezd kényszeriteni, hogy é
ottan adjanak jó exercitatu
500 fegyveres lovast, az 1
(mivel nekünk azt sok bajj
gel) annuatim mig pénzül fel
ezer tallért; mivel penig mi
2000 lovast tartozzanak a
articulus maradjon helyben.

Ad 8-vum. Addendo
biben maradjon helyben.

Ad 9. Benn kell len
taljában Erdély mint fogo
kedvessége adott okot reá
nács előtt is forgott, az vég
előtt akarván viselni tam j
vel tartozunk mi ezeknek
nak; az kereszténi nevezet
keresztén királyok és koron

Ad 10-mum. Az mint
nig az vitézlő rendnek m
mehettünk.

Az magunk kivánság

Mivel mi az elmúlt
tára, budai vezéreknek, tu
tallért, hogy mind az confo
hoz megtarthassuk jóakar
reknek, sőt ezen kivül az
szor is küldtünk 70 töröl
volna százezer tallérral;
szerint ezt is az confoeder
ben vinniek, az portát c
mellé ment, az 3000 gyal
miatt mennyit kellett költe
kivánjuk azt, refundáljják a

Azután penig annuatim, hogy az porta jóakaratját megtarthassuk mind az confoederatusokhoz s magunkhoz, mig az hadakozás tart: adjanak huszonöt ezer tallért; tudjuk mi bizonynyal, ezzel fel nem érjük, de az magunkéval is toldani fogjuk az közjóért.

Végben menvén az confoederatio köztünk az elmúlt esztendöre való summát akar tallérúl akar aranyúl az portán adják meg annak, kinek kivánjuk kezében adatni, az esztendöre valót penig Danczkán mind az gyalogokra való summával és az többivel együtt, 3 holnap alatt, hogy penig gyalogot fogadhassunk minél hamarébb, Dancz(kán) adjanak 20 ezer tallért, ha többet nem is. Az diplomát is authentice 2 holnap alatt hozassa meg ö kegyelme jól és helyesen s az mig mindezek végben nem mennek, addig ö kegyelme mellölünk el se menjen.

Vannak becsületes szolgáink s hiveink 10 avagy 12 persona ad minus, kik az confoederatusoknak eddig is nem keveset szolgáltak, ne legyen kedvetlen az confoederatusoknak s kiválképen az királyoknak, ha ezeknek annuatim illendö gratiát rendeni méltóztatnak, hadd ennél is kedvesebben szolgálhassanak.

(*Az egész I. Rákóczy Gy. irása; eredetije a vörösvári levéltárban.*)

III.

A münsteri béke alkudozásokból.

1)

Letre de Messieurs d' Avaux et Servien a la Reine, du 13. Mai 1644. — — — — —
— — — — — — — — — — — —

Madame, Nous eussions été obligés de faire partir cette Dépéche par un Courrier exprès, si Mr. de St. Romain ne se fût trouvé pressé d' aller en France, pour quelques affaires qui l' appellent en sa Maison. Nous l' avons chargé de

sadeurs [redacted]
trer par [redacted]
assister ce [redacted]
lui, de crainte [redacted]
que accommo[redacted]
liées, le grand [redacted]
tion de son Enti[redacted]

Veritablem
qu'il ne faut pas
la conjoncture p
périaux songent
omettre pour c
fait entrer. Elle
de l' Empereur,
l' Allemagne, p
que sans celato
cette Campagne.

Nous avou
de cette importa
ménagée. Les T
année derniere,
Novembre suiva

interêt, en même tems qu'il s' est mis en Campagne, n' entende aux offres qu'on lui fait de la part de l' Empereur.

Néanmoins, Madame, l' affaire n' est pas si desesperée, qu'il la faille mépriser. Nous avons bien avis, qu'il a envoyé un Gentilhomme a Vienne, et qu'on le recherche d' accommodement; mais non pas qu'il soit encore fort avancé. Les Imperiaux en parlent comme d' une chose qui est en leur pouvoir; mais comme ils discourent toûjours avantageusement de leurs desseins, il n' est pas croyable qu'ils fassent retirer ce Prince si facilement qu'ils se le promettent; et si l' armée Suedoise pouvoit retourner dans la Haute Allemagne avant son accommodement, il y aura grand sujet d' esperer qu'il ne se feroit pas. On n' épargne rien a Vienne pour le hâter; on lui offre des Etats dans l' Empire et dans la Hongrie, et cependant on envoye une Ambassade honteuse à la Porte du Grand Seigneur, pour faire revoquer la permission, qui lui a été donnée de commencer cette guerre.

Nous l' appellons honteuse avec raison, Madame: puis qu'on n' y a pû observer les formes anciennes, qu'on ne reçoit point en même temps d' Ambassadeur de la Porte, et qu'on nÿ envoye unne personne de condition, plus éminente qu'à l' ordinaire, et qu'on veut offrir cent mille Ecus de tribut ordinaire pour la Hongrie, plûtôt que de perdre l' occasion de se defaire de cet Ennemi nouveau. A la vérité ce n'est pas sans raison, que la chose les presse; si les Suedois eussent continué leur pointe, comme ils y étoient obligés; il y a grande apparence, que l' Empereur n' eût pas eû de quoi parer ce coup, et que ses affaires eussent été reduites à une derniere extremité. Quoique la guerre de Ragotzy soit en quelque façon tumultuaire, il a de grandes habitudes dans la Hongrie, et dans tout le reste de son voisinage, que l' Empereur craint encore plus que ses forces.

Nous croyons biens que V. M. refusera tout à tout, de ratifier le Traité qui a été fait avec lui; personne n'y est intervenu de la part de la France; la Couronne de Suede s'y est toûjours faite nommer la prémiere, et puis il y a des engagemens de faire agir le Turc, pour secourir Ragotzy, auxquels nous savons que la piété de V. M. ne lui permettra pas d'en-

tendre, moins encore de s'y
Dieu, ses affaires, ni celles d
en si mauvais état, que ce
pour apeller les forces Ottom
sons d'une défense nécessa
ont fait avouër autrefois au
apeller les Chiens à son secc
sans, se que fait aujourd'h
Royaume libre à un tribut a
qui l' oblige, par son serm
ction des Princes Chrétiens
d' Autriche n' est pas si sc
ses interêts, que quand il de

Il est beaucoup plus l
ment au Turc, qu'il ne se n
pereur et du Ragotzy, et q
qu'il ne l'est à l' Empereur
butaires, pour faire ordon
son entreprise.

La prémiere demand
cher le Turc, qu'il ne prenn

La deuxieme va direc
un Prince Chrétien, d' aba
les armes des Infideles
obéisse pas.

La premiere n'est qu
quelle un Vasal est obligé.

La deuxieme porte
ces du Turc, contre le Rag
dépendant, qui ne se porte
moyen de satisfaire, sans ob
endroits, au préjudice de la

Ces raisons, Madame,
roit peut être pas d'inconv
sujet au Ragotzy, de faire
stantinople, pour empêcher
la permission, qu'il lui a
par les armes, et qu'il ne se

ne seroit il pas hors de propos d'y faire ajoûter toutes les raisons qui peuvent rendre cette Instance agréable, et de donner à l' Ambassadeur les moyens de travailler efficacement auprés des Grands de la Porte, pour en obtenir l' effet.

Cependant, Madame, en cas que le Prince de Transilvanie demeure ferme dans son dessein, nous estimerions que, sans ratifier le Traité qui a été avec lui, on pourroit l'exécuter aux articles plus pressés, et plus importans, et qu'il faudroit dés cette heure envoyer un Gentilhomme vers lui, pour l' assurer de l' affection de V. M. et de l' intention qu'elle a de l' assister dans son entreprise, pourvû qu'il la continué vigoureusement; qu'en même tems on lui donne une bonne somme d' argent, qu'on lui promette la protection qu'il demande pour lui et pour toute sa famille, et de ne point conclure la Paix, sans l'y faire compendre, il aura tout sujet de contentement.

Le même Gentilhomme lui pourra bien faire adroitement comprendre, que si on ne peut lui promettre, dans le Traité, les offices qu'il désire auprés du Grand Seigneur, on ne laissera pas d'y agir en sa faveur, au nom du Roi, autant que de raison, et autant que la bienséance le pourroit permettre.

Les Ministres Suedois nous ont fait dire, qu'ils sont prêts de contribuer la moitié, tant pour le payement de l'argent, que pour la levée de trois mil hommes, qui lui ont été promis, pourvû que nous en voulions faire autant de notre côté. Nous leur avons fait reponse, que vraisemblablement ils n'ont différé de nous en parler depuis le long tems qu'il y a que le Traité a été signé, que pour attendre les ordres de leur Reine, que la même raison nous oblige aujourd'hui de savoir les intentions de V. M. sur ce sujet, que nous n'avons pas aporté de quoi fournir sur le champ à de semblables dépenses, et que, quand nous en aurions les moyens, nous ne pourrions pas le faire, sans un commandement exprés; que pour cet effet nous dépêcherions un Courrier exprés à V. M. pour le recevoir promptement.

Nous ne voyons pas que le Traité, si la Copie qui nous en a été envoyée est veritable, oblige bien expressément à fournir les trois mil hommes, et à les entretenir; mais quand

cela seroit, on peut s' excus
faire passer des hommes ju
cet article au soin des Sued
laissé à V. M. celui d' agir
aprenons déja, qu'ils ont co
qu'ils tiennent en Moravie,
garnison.

A la verité, pour la
cent mil Risdales, pour la
nous estimons qu'il ne faud
fournir par Lettre de chan
à Constantinople, au choix
Madame, que la proposition
saison, ne peut pas être tro
nature de celles qui en épa
cette diversion est aujourd'
qu'on aît pour faire repren
la Paix, que la guerre de D

Cet envoi, Madame, e
des plus importants offices
nous eussions eû des Lett
serions dispenses, pour ga
qu'un d'ici.

Celui qui fera le voy
logne, pour se rendre aupr
chargé de compliments de c
la Reine, et y ajoûter les
qu'il avoit demandé à V. M.
tême. Il pourra donner en m
silvain n' entreprendra rie
ensuite, de la part du Roi, qu

Il y a grande aparence
de la Reine peut avoir cau
divers moyens de se préval
ce Roi a fait ci-devant para
sera pas malaisé, en bien mé
ger le dit Roi à ce que l'on dé
pour d'autres desseins. Si on

rien contre Ragotzy, ni contre la Suede, le voyage aura produit un très bon effet, et on pourra bien faire valoir cet office au Ragotzy, en arrivant pres de lui, puisque c'est une des choses qu'il a demandées, avec plus de passion par toutes ses Lettres, depuis qu'il s'est mis en Campagne. Nous croyons même que les nouvelles assurances, qu'on aura besoin d'exiger de lui, pour promettre avec plus de certitude qu'il n' entreprendra rien de son côte contre la Pologne, serviront d'un honnête prétexte pour passer jusques à lui, sans faire paroitre qu'on ait quelque autre chose à traiter avec lui.

Le Sieur du Bois de Largroix, qui est à Rouën, a été cidevant en Transilvanie, et connoit les moeurs du Prince et du Pais. Dans la peine où V. M. pourroit être de choisir un Sujet propre pour ce voyage, nous avons estimé lui devoir proposer celui — là, qui pourroit aller avec Mr. de Bregy jusques en Pologne en cas que V. M. juge l'emploi pour la condoleance aussi considerable, que celui du Batême, au quel elle l'avoit destiné, ou bien, si V. M. le veut reserver pour une autre occasion, il y a ici prés de nous un Conseiller du Parlement de Paris, nommé, Mr. de Croissy, qui est homme de Lettres et de bon sens, qui peut faire de la dépense, et qui se trouverait avancé à mi-chemin, pour gagner du tems.

— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

2.

Lettre de messieurs D' Avaux et Servien a Mr. le Comte de Brienne Du 16. Juillet 1644. — — — — — —
— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

Monsieur, La Lettre que nous avons l' honneur d' écrire à la Reine est si longue et si importante, que nous faisons presque scrupule, aprés que vous aurez eû la peine de la lire, de vous importuner encore d'un nouveau discours. Il se rencontre assés à propos, pour votre soulagement, et pour le nôtre, que votre derniere Dépêche du 2. Juillet étant remplie de divers raisonnemens trés avantageux pour les Intérêts du Roi, et desquels nous tâcherons bien de nous prévaloir dans

les occasions, ne nous obli
ment à tout ce qu'elle cont
Points, comme nous allons fa

L' Expedition des Le
qui a été promise au Ragot
ordinaire ; mais nous voyons
ent été envoyées a Mr. de
nous donne avis de Venise d
de la vôtre nous donnoit esp
ou plûtôt les secondes Lettr
roient ; mais la fin nous ap
qu' elles n'ont pas été d' a
qu'il falloit. Ce n' est pas v
des Suedois, qui ne nous
somme promise par le Trai
avec aux, chacun par moitié,
rées à la Porte par le Rago
faire la guerre. Il faudra,
encore ajouter cette somme,
dition soit faite, les Lettre
Venise, nous arrivent par l' o
viront extrêmement, pour r
dépêcherons en Transilvani
quand il en sera porteur. Mr
mandent, qu'on leur fasse
118000 Risdales, qu'ils doi
charge de les dèduire sur le
porter les fraix de la remi
pour Venise que pour Hambo

Nous avons estimé ne
mande, non seulement par
préjudices, mais parce qu'en l
cutons une des Conditions, qu
promettant de nouveau le
ordonné, non obstant la guer
extrêmement, qu'il vous pl
veau soin. Aussi-bien ne vo
Change, qui ont accoûtumé d'

ient encore arrivées, si bien quil n'y aura point de changement à faire.

Ils eussent bien encore dèsiré, que cette somme ne leur eût été rabattue, que sur le second terme de l' année courante: mais encore que les instances, qu'ils nous en ont faites, ayent été fondées sur leur nécessité présente, nous leur avons simplement promis de vous écrire, en leur disant, qu'ils ne s'y devoient pas attendre, puisque les dépenses excessives que Sa M. supporte de toutes parts, ne lui permettent pas de faire ce qu'elle eût désiré pour les contenter.

En fin le Ragotzy ne se trouve pas reduit à un si mauvais état, que l'on avoit cru. Les Suedois publient une victoire qu'il a eue contre le Comte Goetz; mais nous ne la voyons pas bien confirmée, et les Lettres de Vienne, qui sont les dernieres venues de ce Païs-là, n'en disent rien. Il est bien certain que l armée Imperiale,qu'il a en tête, se détruit à vue d' oeil, par les maladies et la necessité; ce qui nous fait aviser combien cette diversion est arrivée heureusement pour les Suedois, et pour nous qui eussions eû beaucoup de peine cette Campagne, si, outre les forces que l' Empereur et Baviere ont présentement dans l' Allemagne, nous eussions eû encore à suporter l' effort de celles que Goetz est allé querir en Hongrie. Cette consideration nous fait hâter le départ de celui qui doit faire le voyage vers ce Prince, et nous esperons de vous mander, par l' Ordinaire prochain, qu'il sera parti, soit que Mr. de Croissy le fasse, ou que nous en choisissions un autre, suivant le pouvoir que la Reine nous fait l' honneur de nous donner. Nous ne manquerons pas,en dressant son Instruction,de suivre ponctuellement ce qu'il vous plait de nous marquer. Cependant nous osons vous dire par avance, que le fondement qu'on peut faire sur cette Guerre de Hongrie, depend de la resolution qui sera prise à Constantinople, après que l' Ambassadeur de l' Empereur y sera arrivé avec ses beaux présens Si Mr. de la Haye y fait une contrebatterie, et qu' elle y ait produit quelque effet, nous ne desesperons pas de nous prévaloir heureusement de cette diversion, soit dans la Guerre, soit dans le Traité de Paix. — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — —

3.

Lettre de Messieurs D' Avaux et Servien a Mr. le Comte de Brienne. Du 30. Juillet 1644.

— — — — — — — — — — — — —

Monsieur, Le dernier Ordinaire nous ayant rendu une Lettre de Son E. par laquelle, elle nous fait l' honneur de nous écrire de tous les points qu'il vous a plû toucher dans la vôtre, nous sommes obligés de vous faire la même réponse, que nous lui avons faite.

Si nous avons été contraints de parler du Subside, qu'on donne aux Suedois par notre Dépêche du 2. de ce mois, quoique le premier terme ne fût échu qu'au dernier de Juin, ç' a été seulement pour vous faire connoître l' humeur de ceux à qui nous avons à faire, et qui nous avoient déja fait solliciter par Mr. Salvius. Nous n' avons pas manqué de faire savoir bien particulierement les conditions, dont nous sommes demeurés d' accord avec lui, à Mr. de Meules, afin qu'il prenne soin de les executer, lorsqu'il aura recu les Lettres de change. Nous lui avons même écrit de ne délivrer pas l' argent, jusques à ce qu'il ait reçu encore une fois de nos nouvelles, après nous avoir fait savoir de quelle sorte se disposeront les Suedois à executer les conditions dont nous sommes convenus ensemble, qui sont en substance, comme nous avons déja mandé qu'une partie du premier terme sera employée au payement du Ragotzy, et le reste délivré aux Garnisons de la Pomeranie, ou à Mr. Torstenson, quand il marchera dans l' Allemagne, à la charge qu'il n'en sera rien employe à la Guerre de Danemark.

Pour ce qui est du Prince de Transilvanie, il faut croire que Mr. des Hameaux lui ayant envoyé offrir le payement de cent mille Risdales, qu'il doit faire délivrer, aura recu de vous un Ordre bien exprès des conditions, qu'il y doit menager, sans quoi il seroit à craindre que cette somme ne fût perdue, et que le Prince ne recût volontiers l' argent du Roi, sans s' obliger à rien. Aussitôt que vous nous eûtes donné avis, que les Lettres de change avoient été renvoyées audit Sieur des Hameaux, et que vous l' aviez chargé de recevoir de nos nouvelles, avant que de délivrer aucun argent, nous lui en écrivimes amplement, et le priames de ne faire point ce payement, jusques

à ce qu'il vit une Lettre de nous, accompagnée d' une autre qui lui servit écrite par celui qui a eû charge d' aller en Transilvanie.

Si cet ordre est observé, comme nous l' avons estimé necessaire, l'on ne payera rien que bien à propos, et aprés avoir bien obtenu de ce Prince les conditions qu'on à lui demander, si non il se pourroit faire, qu'il prendroit l' argent à la veille d'un accommodement, et ne s' empécheroit pas pour cela de le conclure aussi aprés. Vous jugerez peut-être necessaire d'en écrire encore en ce sens audit Sieur des Hameaux, afin qu'il ne fasse rien avec précipitation. Ce qui nous oblige de vous en faire souvenir, est l'avis que nous avons reçu d' une conference, qui se doit faire a Tirnau entre les Commissaires de l' Empereur, et ceux du Transilvain, en présence des Palatins de Cracovie et de Russie, que le Roi de Pologne y doit faire trouver de sa part, comme entremetteur de l' Accommodement.

Monsieur de Croissy, qui est resolu de faire le voyage, part assurément cette semaine en la compagnie de Mr. de Bregy, et sera chargé par ses Instructions de donner avis de son arrivée à M. des Hameaux, aussi-tôt qu'il sera en Transilvanie; afin que toutes choses passent de concert, et que rien ne se fasse qu' aprés avoir ménage les conditions necessaires pour l' avantage du Roi

— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

4.

Lettres de Monsieur le Cardinal Mazarin a Messieurs D' Avaux et Servien. A Paris ce 15. Août 1644.

— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

J'ai vû le Sieur Roncalli sur ce que vous me mandez, pour la Médiation du Roi de Pologne à Tirna, pour l' accommodement avec l' Empereur, et le Ragotzy, de ce que les effets ne correspondent pas à ce qu'il avoit si souvent représenté des sentimens de son Maitre, pour abuser l' Autorité Imperiale. La réponse que j'en ai eue a été que le Roi et le Ro-

yaume de Pologne avoient même intimé la guerre à Ragotz
cas qu'il ne s' accommodât pas avec l' Empereur; que
Ragotzy étoit entré a main armée dans le Comté de Si
qui est au Roi de Pologne et avoit saccagé plusieurs v
qu'il projettoit présentement de faire irruption dans le
yaume avec une Armée de soixante mille Tartares, qui p
derniéres nouvelles étoient prêts à y entrer, que la G
contre l' Empereur étoit extremêment préjudicable à la Pol
parce qu'elle lui ôtoit le Commerce de Hongrie. La concl
a été néanmoins qu'il en ecriroit de bonne encre et qu'il
roit, si les Lettres arrivoient à tems, de faire voir en cette re
tre le cas que son Maître fait des prieres de la Reine. Vous
rer de votre côté faire le même office par le Sieur de B

Le Résident m'a fait dire que les Lettres particu
de Pologne portoient que l' Empereur offroit audit Roi de
couronner Roi de Hongrie un de ses Enfans. Ce sont des
semens ordinaire de la Maison d' Autriche. — — —

— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

5.

Lettre de Monsieur de Brienne a Messieurs D' Ava
Servien. A Paris le 27. Août 1644.

— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

Sans doute vous aurez été avertis, comme le grand
sir a apuyé le Prince de Transilvanie, et que le Grand S
neur a fait connoître au Roi de Pologne, qu'il ne doit p
prendre de part en la Guerre, qui se fait par ce Prince
Empereuer. Il est à craindre que les présens et le Tribut
l'on envoye ne fassent changer les affaires à la Porte; à
Monsieur de la Haye essayera de remedier. Si celui que
envoyerez vers ledit Prince arrive à temps, et que l' ar
Suedoise s'avance toûjours dans l' Empire, et se raproche
Païs hereditaires, sans doute il rejettera toutes les propositi
de Paix qui lui seront offertes; et la mirui de l' armée In
ale de Hongrie, qui lui étoit opposée, sera une forte per
on à son égard. Certes cette diversion bien menagée

aporter de grands avantages au public et à la cause commune. Dieu visiblement la protege et vos prudences tireront avantage de tous ceux que nous avons remporter dans l' Allemagne. Le Prince Palatin ayant sû comme tout son Païs, à la reserve de Frankendal et d' Oppenheim, étoit dans la sujettion de cette Coronne, a envoyé demander, qu'il y retablit ses officiers et que la Justice y fût administrée, en son nom. Sur cela, il n' a pas pu encore être pris de resolution, et vous juger bien d'où ce retardement procede. Pour moi, je tiens qu'il servit bon d' apprendre vos avis et je prendrai cette conduite que si, contre mon sentiment, on se hâte, je vous avertirai sur l' heure. Ma raison n'est pas, pour mettre en doute ce qui est de plus juste et de plus conformé à nos Declarations et Manifestes, mais pour ne rien faire que très à propos et prenant avantage de ceux que la fortune nous met en main.

— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

6.

Lettre de Monsieur le Cardinal Mazarin a Messieurs d' Avaux et Servien — a Paris le 3. Sept. — — — —

— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

Vous serez aussi avertis comme Koningsmark fait progres dans l' Archevêché de Bremen, que le Prince Ragoczy s' avance vers la Silesie, ou celuici le pourroit bien venir joindre, et comme Torstenson attend Galas dans ces avantages. Vous jugerez encore par cet état des choses, que le Roi de Danemark se rendra plus docile à entendre aux Propositions de Paix, qui lui sont faites, et dont avant cela même Monsieur de la Thuillerie nous a écrit qu'il ne témoignoit pas d'aversion.

— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

7.

Lettre de Monsieur de Brienne a Messieur d' Avaux et Servien. A Fontainebleau le 15. Octobre 1644. — — —

— — — — — — — — — — —

L'on pourroit en dire au
mais pour moi je fais un autre
sirer qu'il y ait un Prince en
grie, pour empêcher que cette
à ceux de la Maison d' Au
moyen de parvenir à l' Impe
du Ragotzki ; et Sa Majesté
Guerre, et pour lui en facil
contribuer de l' argent ainsi
jesté voyant s' être assés ex
tentions qui sont de continue
assujetie par aucun autre Tra
Deputé de Torstenson avec
seré, de ne pouvoir faire de Pa
mun consentement, Sa Maje
participation ; jugeant qu'il
Empereur envahisse ses Etat
Ture, qu,il craint jusques à un
éviter. Que si, outre la somm
encore pourvoir au payement
faisant partie de trois mille
y pourra resoudre, pourvû qu' l
ne traitera jamais de Paix o
ment ; mais Sa Majesté ne
jetissement. Et afin qu'il se
mandé, c'est avous Messieur
Croissy, et à lui à bien ménag
se doit peu soucier des terme
d'être assisté d' argent à poi
prochant des Pais Hereditaires
et de se fortifier dans la H
en Autriche et en Moravie. Il f
d'en venir à un Traité qui étab
pendance de nous à lui à ne
ce soit faire de Trêve ni de

— — — — — —
— — — — — —

8.

Lettre de Monsieur de Brienne a Messieurs d' Avaux et Servien a Fontainebleaule 22. Octobre 1644.

— — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — —

Messieurs,

Le dix-neuviéme du courant votre Dépêche du huitiéme me fut rendue, et tous les Actes qui étoient joints, même le duplicata de votre Lettre du dixiéme du passé. Elle fut lûe Jeudi dernier en plein Conseil, et tous ceux qui ont l' honneur d'en être s'y trouvans, ce qui n'avoit pas été depuis près d'un mois, que l' absence d' aucuns et l'indisposition de Monsieur le Cardinal Mazarin avoit causé. Il me fut commandé de faire former hautement nos plaintes, les porter à Mr. le Nonce, afin qu'il en écrive et qu'il fasse connoitre que l'on manque en la foi publique et qu'on offende des Princes qui ne sont pas dénuës de moyens de s' en ressentir. et qu' ayant des voyes sûres pour vous écrire, on empéchera bien que les Lettres des Espagnols passent par ce Royaume. Quand il y aura des affaires de conséquence à vous être mandées, je n'épargnerai la peine de mes gens pour les chiffres, et vous écrirai par la voye ordinaire, ou celle d' Amsterdam, qui, pour être un peu plus longue, ne se doit pas mépriser pour la sureté qui s'y rencotre. En cas que la derniere ait couru la même fortune que celleci du 23. du passe, j'ai joint à celleci le duplicata. Par celle là il a été répondu à ce qui est à faire pour la satisfaction du Prince de Transilvanie, lequel s'étant contenté, ou du moins n' ayant point fait de plaintes contre la Reine de Suéde, laquelle au lieu de lui envoyer la Ratification d'un Traité conclu par un sien Ministre avec un de ce Prince, s'est contentée, de lui écrire, ne doit pas trouver à redire que Sa Majesté ait pris le même conseil, executant ledit Traité, qui est quelque chose de plus essentiel que de le promettre. S'il vouloit que Monsr. de Croissi, que vous lui avez dépêché, auquel il vous plaira faire part de ce qui est contenu dans ladité Dépêche, lui fit apparoir un Pouvoir authentique, le demandant il lui sera envoyé ; et cependant il pourra toûjours traiter et négocier avec lui, même entrer en payement, qui est ce qui le doit plus satisfaire.

Il vous plaira de faire souvenir aux Mini-tres Suédois que le ferons ponctuellement. C'est une diversion puissante q sienne, qui coûte peu ; c'est une Guerre dont l'évenement, qu'il puisse être, n'accroîtra jamais la puissance ni les de la Maison d' Autriche, ayant eu pour son protecteu armée défensive, contre laquelle les Impériaux n'oseroient ter et qu'ils craignent au dernier point, le recherchant des bassesses inouïes et indignes de leur présomption, dis pas de leur prudence, qui leur défaudra en ce point.

— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

9.

Lettre

à Monsieur D' Avaux.

A Paris, du 29. April 1645.

— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

J'aprens de Monsieur de Croissy que le Prince Tra vain veut obliger la France à lui abandonner les Catholi et à l'assurer de secours de la Porte toutes les fois qu' aura besoin, et à y faire les depenses necessaires ; puis demande d'être remboursé de celles qu'il a faites pour y o nir la permission d'entrer en rupture avec l' Empereur, le pour recouvrer de l'argent, met tout en vente. Je ne doute que, s'il veut livrer Trieste, il n'en obtienne de la Républi de Venise, et pour lui lever le seul poste quil a sur le Gol de la Mer Adriatique, ils lui ouvriront la bourse, même la abandonneront.

— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

10.

Lettre

de Monsieur de Brienne, à Messieurs les Plenipote aires de France.

A Paris, le 5. Août 1645.

— — — — — — — — — — —

Vous aurez bien prévu que la jonction de Königsmarck ne seroit pas longue par une Lettre de Monsieur de Trassy en date du dixseptieme du dernier on a appris qu'il s'étoit separé et qu'il n'a pas eu raison de le faire. On n'entre point dans le détail, on n'en peut pas dire autre chose si ce n'est que nous avons tout sujet de nous plaindre, vu mêmement que l'accommodement d'entre la Suede et le Dannemarck a été avéré, et que presentement il est effectué et que leur Reine en a tiré de grands avantages par la Médiation de Sa Majesté et les soins qu'y a apporté Monsieur de la Thuillerie ; ce qui donne moien à cette Majesté de faire passer des renforts en faveur de Torstenson, sans y envoyer les troupes commandées par le dit Königsmarck, lesquelles eussent procure de grands avantages à la Couronne de Suede, et à la cause commune, demeurant quelque tems jointes avec Monseigneur d' Anguien pour lui faciliter quelque entreprise contre l'armée de Baviere. Les mêmes Suedois ne peuvent ignorer que l'armée de Transylvanie composée de vingt mille combattans est à la vue de Presbourg, et ce que la France a fait pour empêcher que ce Prince ne change la premiere résolution qu'il avoit prise de faire la guerre, comme, outre la premiere somme de cent mille Risdalles, elle l'a fait assister d'une autre qui n'est gueres moindre et qui a été remise en toute diligence au lieu qu'il a désiré et que la sorte dont Sa Majesté a traite avec lui l'a bien autant engagé en la poursuite de son premier dessein que les grandes sommes qu'il a touchées, duquel les Suedois en ont tiré de très grands et notables avantages. Mais sur tout on ne pouvoit pas s' imaginer en cette Cour que les Ministres de Suede eussent oublié de quelle sorte le feu Roi s'étoit comporté en tout ce qui pouvoit regarder leur satisfaction, particulierement en faisant joindre son armée d' Allemagne à la leur et toutes les fois qu'on en a été recherché ; de qui Monsieur le Duc de Longueville est bien informé. Si les Suedois s'en fussent souvenus, il eût été impossible qu'ils n'eussent donné d'autres ordres à Königsmarck que ceux que sa separation marque qu'il a reçus. Nous avons tant de raisons de notre côté en cette rencontre et en tout la conduite qu'on a tenue avec la Couronne de Suede, que ce seroit témoigner trop de foiblesse

et avoir peu d
soit quelque pl
donné ordre à M
mes au Chancel
de même aux E
Et en eff
à leurs avanta
ment ni ne con

— —
— —

de Monsi
A Paris,
— —
— —
Autrefoi
n'étoient pas
Transylvanie
dre de cette
ont en effet, q
rai peine à in
étant entré en
dra s'attirer u
Empereur n'a
gneur n'a pas
tienté pour en
mécompté, et
Guerre, il ne
du Traité, et d
été prise pour
dons faire en
bien été empl
reur pendant l

— —
— —

12.

Lettre

De Messieurs les Plenipotentiaires à Monsieur le Comte de Brienne.

A Munster ce 11. Novembre 1645.

— — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — .

Quant au voyage du Sr. de Croissi dont vous nous parlez, nous croyons, quand vous aurez vu ses Depêches, que vous jugerez qu'aimant le public, et le service du Roi il ne pouvoit faire autrement que d' aller à Constantinople,*) vu que, non seulement par ces Lettres, et celles du Sieur d' Avaugour, mais aussi par cettes de Monsieur de la Haye, et par les Témoignages des Suedois; il appert clairement que le Prince de Transylvanie ne s'est porté à faire la Paix que par les ordres exprès et reiterez de la Porte, jusques là même que les Troupes du Turc s'assembloient sur les frontieres pour le faire obeïr. Vous jugerez d'ailleurs que ce Prince a bonne volonté de rentrer en guerre, puisque, pour en obtenir une nouvelle permission, il offre d'y contribuer une bonne somme d' argent, lui qui est avare comme vous savez.

Nous envoyons ci-joint un Memoire des questions, et difficultés que le Sieur de Croissi nous propose, et de nos sentimens sur chaque Article. L'on formera sur le tout telle résolution qu'il sera jugé à propos; nous vous suplions seulement d'envoyer bientôt les ordres du Roi sur cette affaire auxdits Sieurs de la Haye, et de Croissi, et de nous en faire avoir une copie, afin que nous nous réglions sur ce qui aura été ajouté, ou diminué.

— — — — — — — — — — — —

13.

Lettre de Messieurs les Plenipotentiaires à Monsieur le comte de Brienne Du 17. Mars 1646.

— — — — — — — — — — — —

*) Oct. 14-röl d'Avaux irja: hogy Croissy a konstantinápolyi utat »sur les pressantes instances qui lui ont été faites par M. Torstenson« tette meg.

Le Prince de Transilva
qui donne beaucoup de jalo
vius doit venir en cette vil
ferer avec nous sur l' envoi
faires. Ce qui nous paroit
Prince de Transylvanie, e
trer en Guerre, cherche à sa
être dû. Nous essaierons,
choses en état que nous puis
à nos Parties, et laisser une
veau avec ce Prince, s'il éto

Nous avons vû ici M
que nous avons informez d
cessaire pour le service d
l'autre suivant les ordres qu

— — — — —
— — — — —

Etat General des affa
Pendant l' année der
Imprimé a Paris avec

L' Intention que nou
est d'y faire voir comme da
l' année précedente en Eu
sans fard, conformément au
tez ont pour une Paix géné

Le grand Seigneur
aimé que les Cosaques se
tante Ville d' Azof située
occasion des brouilleries q
ens et du trist état où son
quels il a eu quelques av
par la peste, ayant à soute
part du Ciel que de celle d
leurs Majestez par leurs D
auprès du Grand Seigneur po
quelque accommodement.

Il est arrivé ici un Courier du Prince de Transylvanie de ce qu'il n'a pas poussé ses progrès dans la Hongrie, il s'est relâché sur l'espérance qu'il obtiendroit plus de l' Empereur par l' amitié et la douceur que par les armes car au lieu que son adverse Partie auroit dû plier, il faut qu'il plie lui même sans avoir pu seulement obtenir par les soumissions de son Ambassadeur à Presbourg, aprés tout ce qu'on lui avoit promis, la Dignité de Palatin de Hongrie pour son fils aine.

Les Polonois sont fort contents de la Reine que la France leur a donnée, ils en donnent des marques à cette Princesse, qui les voit dans leur bon coeur pour elle, par la magnificence de ses Nôces, de son couronnement et de la reception dans toutes les Villes et Places du Royaumme qu'elle a été visiter avec le Roi son Epoux. Et leurs Majestez Polonoises allant visiter les principales Places du Royaume ont eu de tous côtez des preuves de leur affection et de celle de tous leurs Sujets. On attend la résolution qui sera prise à la Diéte qui doit s' assembler à Warsovie etc. sur tout par raport aux levées que le Roi a faites contre les Turcs etc. qui auroient pu causer quelques mesintelligences entre le Roi et la Diéte, s'il n'avoit eu la prudence de leur en laisser la décision.

La Hongrie, depuis que le Prince Ragotski a pris la fuite, commence à perdre la mémoire de ce qu'elle a souffert elle espére son rétablissement entier de la Diéte qu'on lui fait observer, l' Empereur lui ayant fait promettre de redresser tous ses griefs pour se rendre les Etats du Royaume favorables par raport à la Couronne qu'il veut faire tomber sur la tête de son Fils aîné qui, par une pareille précaution, est déja Roi de Bohéme.

— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

15.

Messieurs les Plenipotentiaires, a Monsieur le Comte de Brienne a Munster le 3. Juin 1647.

Monsieur, Nous n' avons reçu aucune Dépêche de la Cour par l' Ordinaire dernier. Vous verrez par le Mémoire que

les Choses sont ici en bon état, qu'il n'y a pas appare
se fasse rien de longtems dans le Traité d' Espag
présentement à Munster un Envoyé du Prince de Tr
nie, qui nous a demandé deux choses, l'une, que so
soit compris dans le Traité qui se fera avec l' Emp
autre est le payement de ce qu'il pretend lui être dû
subsidé. Nous lui avons promis que dans le Traité
pire le Prince de Transilvanie sera nommé de la pa
Majesté parmi les autres Princes, Amis et Alliés de la
Sur le second point nous lui avons fait voir, que so
ayant été empêché par fait voir, que son Maître a
empêché par les ordres de la Porte de satisfaire a
il étoit convenu avec les Couronnes, il ne lui étoit
Il a dit avoir commandement de s'en adresser à le
jestés, de quoi nous avons essayé de le détourner, mai
siste et l'on n'a pû l'en empêcher. Les Plenipotenti
Suéde l'ont fort caressé à Osnabrug, où il a passé, quoiq
pas été envoyé vers eux.

Il y en a un qui est allé a Stokholm, cela pourr
de quelque chose dans la conjuncture présente des
pour tenir les Imperiaux en crainte de quelque nouve
federation.

Le Sieur de Croissi, qui fait par faitement tou
s'est fait avec le dit Prince de Transylvanie, a été ch
vous faire savoir les raisons que l'on a de se defendre
sa pretention, afin que quand ce sien Envoyé ira à l
l'on aît en main dequoi lui repondre. Sur ce, Monsieur
nous être recommandés à l' honneur de vos bonnes
nous vous supplions de croire que nous sommes etc.

16.

Erdélynek a münsteri békepontokb
vezett befoglalása:

Replique au Project de Paix par Messieurs les P
tentiaires de Sa Majesté Imperiale et presentée à Mu
la fin du mois de Juin 1647.

— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

Dausce present Traité de Paix sont compris du côté de Sa Majesté Impériale tous les Confédérez, Alliez et adherans de sadite Majesté Impériale et les Electeurs du Saint Empire Romain, Etats, libre Noblesse dudit Empire et Ville ; de même Sa Majesté le Roi de Dannemarck, tous les Princes et les Républiques en Italie, les Etats des Provinces-Unies, comme aussi les Suisses et Grisons ; et au cas de la part de la Couronne de Suéde, il soit parlé ci-après du Roi de Portugal, les Plénipotentiaires de l'Empereur déclarant qu'ils ne reconnoissent d'autre que Phillippe IV. qui étoit Roi d'Espagne encore le 4. de ce mois. Et de la part de Sa Majesté Imperiale et du Roi de Suéde, sont reconnus pour leurs Confédérez et Alliez principalement le Roi de France très-Chrétien, les Electeurs, Etats et la libre Noblesse du Saint Empire Romain et les Villes Anseatiques : de plus leurs Majestez le Roi d'Angleterre, de Dannemarck, de Pologne, Portugal, la Grand Duc de Moscovie, la République de Venise, les Provinces-Unies de Pais-Bas, le Prince de Transilvanie et la Suisse.

En foi et pour confirmation de tout ce que dessus les Plénipotentiaires de Sa Majeste Imperiale, ceux des autres Rois, Electeurs et Etats de l'Empire ont signé de leurs propres mains le present Traité et Instrument de Paix à Osnabrugen Westphalie l'année 1647.

Jegyzet : Ezen okmányok a »Negociation secretes touchant la Paix de Munster et D'Osnabrug« czimu négy terjedelmes folio »A la Haye MDCCXXV-ben megjelent könyvből vannak véve : s a levelezéseknek Rákóczyra vonatkozó töredékeit foglalja magában.

IV.

Mon cousin. Il est vray que iay eu pour d'esa. mon cousin le Prince de Transilvanie vostre pere beaucoup d'estime et d'affection, ainsy que je luy en ay donné temoignage en toustes occasions, et suis bien aise d'apprendre par vostre lettre que vous en aiez bonne cognoissance, et que vous espe-

embra
et de nostr
doresnauant
ligence, ente
donnees de v
ait Mon cousin
Escrit a A
Loui

Külczim : A
Transiluanie.

(Eredetije a m. kir, k

TARTALOM.

Lap.

1632.

I. Strassburgh Pál svéd követ az erdélyi rendeknek. Felsorolja a Brandenburgi Katalinon lemondása alkalmából ejtett sérelmeket, s királyi nevében sürgeti, hogy egyezzenek ki vele. Gyula Fehérvár 1632 febr. 12. 1

II. Gusztáv Adolf svéd király fejedelem Rákóczy Györgynek. Örömét fejezi ki, hogy a fejdelem vele szövetkezni akar. Felsorolja hadfolytatásának eddigi eredményeit, s inti, hogy ha vele egyesülni akar siessen e szándéka végrehajtásával. Herspurg 1632. jun. 25. 4

III. Strassburg Pál egy konstantinápolyi főurnak. Felsorolja királya diadalait s előmenetelét Németországban. Aztán panaszolkodik, hogy Brandenburgi Katalinnal rosszul bánik a fejdelem. Ajánlja Mohila Jánost neki. Nagy-Várad 1632. oct. 12 6

IV Rákóczy György fejdelem Oxenstierna Axel svéd kanczellárnak. A III-ik számu levél másolatának csatlása mellett panaszt emel Strassburg Pál magaviselete és ármánykodásai miatt. Felsorolja Brandenburgi Katalin tetteit, vele való kiegyezését, s kéri hogy ha Strassburg a svéd királyt másként értesitné, közölje vele a dolgok valódi állását Nagy-Várad 1632 oct. 20 9

V. Kovachoczy István erdélyi kanczellár nyilatkozata fejedelme nevében, hogy ez, Munkács és Fogaras ügyében Brandenburgi Katalinnal kötött szerződéseiben, minő feltételek alatt s minő módositásokat kész tenni? Nagy-Várad 1632. oct. 20. 14

1633.

VI. Rákóczy György a svéd államtanácsnak. Miután Brandenburgi Katalin ügyében irt leveleire választ nem kapott, ő

VIII. B
ügy
IX. Brag
merv
vett á
X. A franc
szövets
XI. Rákóczy
által t
havában.
XII. A franc
Beszterc
XIII. Rákóczy
Avaugou

XIV. Bisztorfe
Medgyese

XV. Winter B
posták sz

Lap.

1643.

XVIII. Torstenson Rákóczynak. Tudatja, hogy teljhatalommal bir a svéd és franczia koronák nevében egyességre lépni vele, a töle ajánlott pontokat ő elfogadja s kéri, hogy rögtön kezdje meg a hadi munkálatokat, ő is igyekezni fog, hogy seregével mennél közelebb menjen hozzá. Strehlen 1643. febr. 25. 38

XIX. Biszterfeld Henrik Kassai György korlátnoknak, üdvözli s kegyét továbbá is óhajtja. Gyula-Fehérvár 1643. marcz. 2. 43

XX. Torstenson Rákóczynak. Óhajtja, hogy hadfolytatásban mennél előbb vegyen lényeges részt, s biztositja, hogy mihelyt a két korona biztosai Hamburgba megérkeznek, az általa feltett pontok meg fognak erösittetni. Malaszwitz 1643. marcz 26. 44

XXI. De la Haye franczia követ a portán, Rákóczy Györgynek irja, hogy királyától bizonyos ügyben utasitást kapott, melyben azonban Rákóczy residensének nem levén utasitása, ez fogjaütet tudósitni. Pera 1643. apr. 19. . 45

XXII. Rákóczy György emlékirata arra vonatkozólag, hogy miért nem nyughatik meg ő a kötendő szövetségre nézve, a Torstensohn által magán levélben adott biztositékokkal? k. n. 46

XXIII. Bisterfeld Henrik Torstenson tábornoknak. Fejtegeti annak okait, hogy miért szövetkezhetik Rákóczy csak kellő biztositékok mellett, s ajánlja, hogy a svéd korona ratificatiojával együtt egy megbizott követ is jöjjön a fejedelemhez. Gyula-Fehérvár 1643. maj. 3. 48

XXIV. Rákóczy Torstensonnak: óhajtja, hogy a szövetkezési pontok a svéd korona által megerösitve megküldessenek s ő rögtön fegyverhez fog nyúlni. Gyula-Fehérvár 1643. maj. 4. 50

XXV. Torstenson Rákóczynak: hadi hireket ir, s tudatja hogy egy postája Zittauba érkezett ugyan, de onnan a sereg mozdulatok miatt nem jöhet tovább. Märisch-Treib 1643. jun. 8. 52

XXVI. Torstenson Biszterfeldnek. Sürgeti, hogy Rákóczy mennél előbb hozzá fogjon a háborúhoz, mert mind azon feltételt mit ő elfogad, a svéd korona bizonyosan meg fogja erösitni Litta 1643. jan. 12. 54

XXVII. D'Avaugour franczia követ a lengyel udvarnál Rákóczyval közli XIV Lajos trónra léptét s tudatja, hogy azon szivélyes viszonyt, melyet a meghalt király vele tartott, ez is fenn fogja tartani. Dantzig 1643. jun 24. .

XXVIII. Torstenson Rákóczynak. A megkötendő béke
kében óhajtandó levén, hogy a fejdelem hozzá fog
hadi müködéshez, sürgeti hogy fog jon fegyvert,
az általa elfogadott pontok a svéd koronánál nen
nak nehézségre találni. Dobitschau 1643. jul. 1.

XXIX. Torstenson útlevele a Rákóczyhoz küldött S
György számára, ugyanott 1643. jul. 2. (a régi n
szerint.) . . . . . .

XXX. Sobek György Rákóczyhoz : késedelmezése kárc
vetkezményeit felsorolván, kéri, hogy közölje
fegyver-nem-fogásának okait. Deés 1643. jul. 2-ká
új naptár szerint.) . . . . . .

XXXI. Rákóczy Torstensonnak : várja a diplomát, hogy h
fogjon a hadiolytatáshoz. Gyulafehérvár 1643. jul
Bisterfeld Torstensonnak ugyan ez ügyben.
Bisterfeld Dörfflingnek és Plettenberghnek vál
leveleikre.
Gyula-fehérvár 1643 jul. 9. . . . . .

XXXII. Torstenson Rákóczynak. Válaszol maj. 4-iki lev
s ajánlja, hogy kész két általa választandó táborn
kezesül adni. Dobitchau 1643. jul. 8. . . . .

XXXIII. Torstenson Biszterfeldnek ugyan ez ügyben. Ugy
ott jul. 11. . . . . .

XXXIV. Torstenson utasitása Rebenstock Jakab ezredes
Rákóczyhoz küldött követe számára. Ugyanott 1
jul. 11. . . . . .

XXXV. Torstensohn levele Rákóczyhoz ajánlja követét
benstockot. Ugyanott 1643. jul. 14. . . . . .

XXXVI. Torstensohn Rákóczynak, tudatja : hogy Rebenst
mellé Orbai Andrást is követül küldi hozzá. Ugyan
1643. jul. 21. . . . . .

XXXVII. Rákóczy Torstensonnak Tudatja, hogy mihe
megérkezik a svéd diploma, nem fog késni fegyv
fogni. Deés 1643. aug. 8. . . . . .

XXXVIII. Torstenson Hodossynak : óhajtva várja Rákóczy
határozását s kéri hogy ha ő értesült valamiről, t
dassa vele. Mastenitz 1643. aug. 12. . . . . .

XXXIX. Rebenstock Jakab és Orbay András Torstenson k
vetei Rákóczynál, kérik, hogy a szövetség levéln
a svéd királyné által leendő aláirása előtt fogjon feg
vert, nehogy az alkalmas idő elszalasztassék. Deés
1643. aug. 16-kán. . . . . .

XL. Torstensohn Hodossynak. Miután ő inkább azért m
radt Morvaországban oly hosszasan hogy a fejdelemm

Lap.

egyesülhessen, kéri ezt, hogy Rákóczynak táborba szállását siettesse. Mostenicz 1643. aug. 17. 78

XLI. Rákóczy Torstensonnak: tudatja hogy követei megérkeztek, s megbízott emberét küldi hozzá. Dées 1643. aug. 24. 81

XLII. Rákóczy [illegible] Torstensonhoz küldött bizalmas emberének számára. Kelet ugyanakkor 81

XLIII. Névtelen Kornis Zsigmondnak megküldi [illegible] Rebenstock [illegible] el- [illegible] 82

XLIV. [illegible] . . . 83

XLV. [illegible] Rákóczy [illegible] 1643 85

XLVI. [illegible] . 88

XLVII. [illegible] Torstensonnak [illegible] 24 . 90

XLVIII. [illegible] Rákóczyt [illegible] 1643. szept. 17. 90

XLIX. [illegible] . . . 94

L. [illegible] 1643. okt. 25. . . 96

LI. [illegible] Rákóczynak, kéri, hogy a végével [illegible] kiállítást. [illegible] 101

LII. Torstenson [illegible] nem levén [illegible] együtt az [illegible]

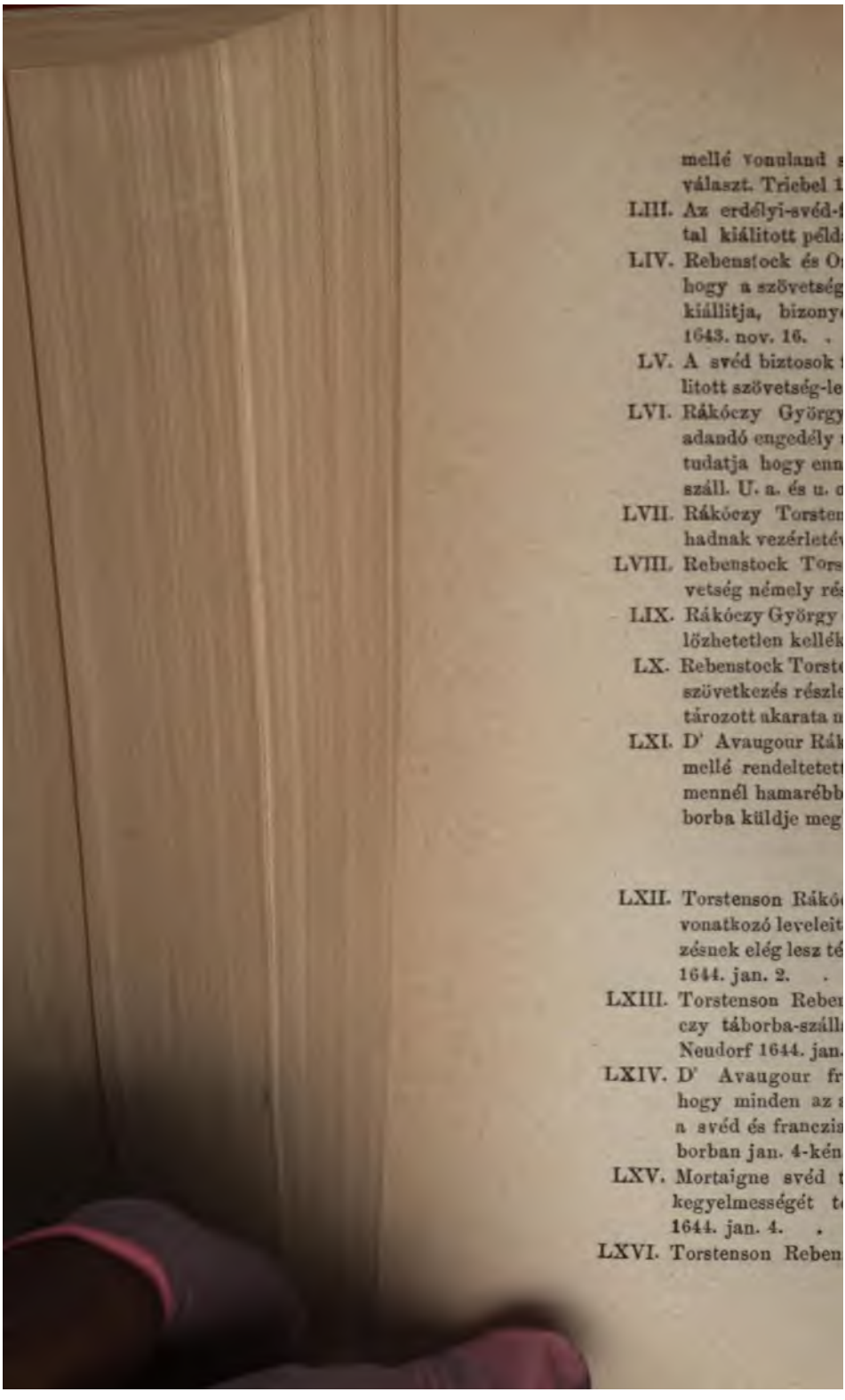

mellé vonuland s
választ. Triebel 1
LIII. Az erdélyi-svéd-
tal kiálitott példá
LIV. Rebenstock és O
hogy a szövetség
kiállitja, bizony
1643. nov. 16. .
LV. A svéd biztosok
litott szövetség-le
LVI. Rákóczy György
adandó engedély
tudatja hogy enn
száll. U. a. és u. o
LVII. Rákóczy Torsten
hadnak vezérletév
LVIII. Rebenstock Tors
vetség némely rés
LIX. Rákóczy György
lőzhetetlen kellék
LX. Rebenstock Torst
szövetkezés részle
tározott akarata n
LXI. D' Avaugour Rák
mellé rendeltetett
mennél hamarébb
borba küldje meg

LXII. Torstenson Rákó
vonatkozó leveleit
zésnek elég lesz té
1644. jan. 2. .
LXIII. Torstenson Reben
czy táborba-szálla
Neudorf 1644. jan.
LXIV. D' Avaugour fr
hogy minden az a
a svéd és franczia
borban jan. 4-kén
LXV. Mortaigne svéd t
kegyelmességét t
1644. jan. 4. .
LXVI. Torstenson Reben

Lap.

Rákóczyt, hogy azért vonúlt Holsteinba, hogy hadait kipihentethesse Hadersleben 1644. Febr. 1. . . . 137

XVII. Torstenson Rákóczynak. Kifejti okait, hogy miért vonúlt hadával Holsteinba. Hadersleben 1644. febr. 2. 139

XVIII. Plettenbergh egy névtelennek hadi hireket ir a dán csatatérről. Hamburg 1644. febr. 2. 141

XIX. A dán király Auerspergh grófnak. Tudatja, hogy Torstensonnak azon levele, melyben az erdélyi szövetségről tesz jelentést, elfogatott. Koppenhaga 1644. febr. 25. 143

LXX. Kristian dán király Rákóczynak: igyekszik rábeszélni hogy a megkötött svéd szövetséget bontsa fel. Koppenhaga 1644. mar. 143

LXXI. Jakab lithván fejdelem Rákóczynak: hadfolytatásának szerencsés sikerét óhajtja. Majtov 1644. marcz 9. 146

XXII. Auerspergh a dán királynak: reményét fejezi ki, hogy dolgok jelen állása szerént az erdélyi fejedelem támadása könnyü szerrel lefog veretni. Osnabrück 1644. apr. 4. 146

LXIII. A svéd királyné levele Rákóczyhoz: Sajnálja, hogy hozzá küldött rejtelmes leveleire nem adhat választ, mert a régi, Strassburg által használt kulcs nem levén kéznél, azokat nem lehetett megfejteni. Reméli, hogy a dán háborúnak nem sokára vége lesz. Stockholm 1644. apr. 12. 149

LXIV. D'Avaugour Rákóczynak. Mindent elkövetett, hogy ügyeit a két koronánál elömozditsa, s minthogy a béke alkudozásokban ezzel együtt részt lesznek, tanácsolja, hogy követeit kuldje el Osnabrückbe. Hadersleben 1644. apr. 14. 154

LXV. Ugyan az Bisterfeldnek. Részéről mit sem mulaszt el, hogy a fejdelem ügyeit minnél buzgobban elömozdithassa. U. a. és ü. o. 155

LXVI. Paykull Eugen egy ezredesnek hadi ügyekben. Olmutz 1644. apr. 27. 156

LXVII. Rákóczy Torstensohnnak. Kéri, hogy miután ő már támadást intézett a római császár ellen, a tábornok is teljesitse igéreteit. Sarospatak 1644. maj. 9. . . 159

LXVIII. Ugyan az ugyan annak hasonló ügyben. Kelet ugyan akkor. 160

LXIX. Rulicius János német lelkész elismervénye, melylyel elismeri, hogy Erskein Sandor Rákóczy részéről ezer tallért átadott neki. Amsterdam 1644 maj. 14. . . 162

LXX. Mieluer János Schaffgots Györgynek: a Rákóczyval

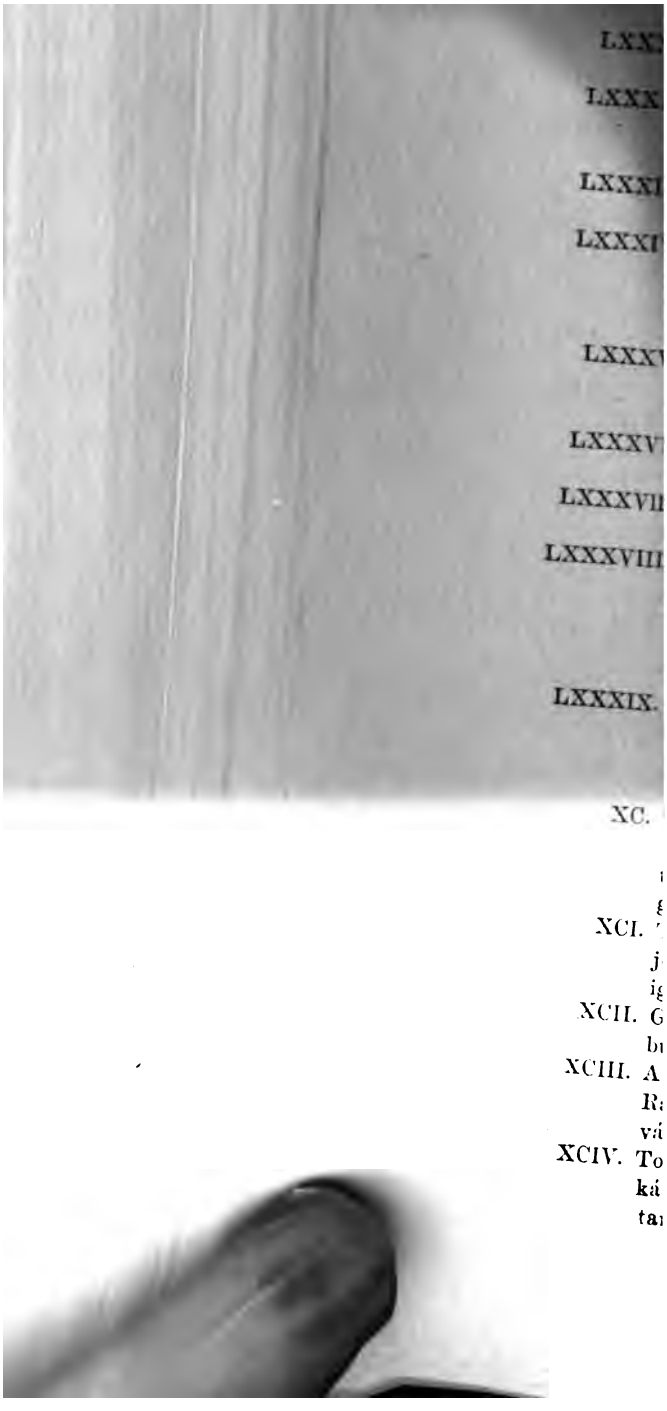

XCI.

XCII.

XCIII.

XCIV.

		Lap.
XCV.	D'Avaugour Rákóczynak. Tudatja, hogy Torstenson sergeivel közeledik hozzá s hadi híreket ir. Bernburg 1644. oct. 14.	186
XCVI.	Rebenstock Rákóczynak, elmondja okait, hogy miért nem tanácsolja neki, hogy fegyverszünetet kössön Hernád-Németi 1644. oct. 25.	188
XCVII.	Vicomte Bregy, francia követ Lengyelországban, ajánlja Rákóczynak szolgálatait s fejtegeti, hogy saját érdeke kivánja, hogy a megkötött szövetséghez ragaszkodjék Varsó 1644. oct. 25.	191
XCVIII.	Krisztina svéd királyné Rákóczynak. A dán háboru állásáról tudósitja s reméli hogy Torstenson nem sokára csatlakozik vele Stockholm 1644 oct. 26	193
XCIX.	A Laland melletti tengeri csata leirása.	195
C.	Torstenson Rebenstocknak. Tudatja, hogy megbizott emberei megérkezett Bernburg 1644. nov. 5.	197
CI.	Rebenstock Torstenson tábori helkészének Otattaná [illegible] hogy a tábornok visszahivja s maga helyett követül Werthmüllert ajánja a álmaszemlat 1644. nov.	198
CII.	Gróf Gallas hadi jelentése Bernburg [illegible]	201
CIII.	Torstenson Rákóczynak tudósitja [illegible] az Eisleben melletti csatáról. Schönberg 1644. nov 18.	202
CIV.	Torstenson Rebenstocknak. Kéri, hogy Croissyt követségében támogassa. Schönbeck 1644. nov 18.	204
CV.	Torstenson Rákóczynak. Ajánlja Croissyt s kéri hogy addig is mig csatlakozhatnék folytassa a háborút. Schönbeck 1644. nov. 1[illegible]	20[illegible]
CVI.	D'Avaugour Rákóczynak. Értesiti ot a francia korona jo indulatáról s hadi híreket közöl. Schönbeck 164[illegible] nov. 27.	207
CVII.	Croissy, Rákóczynak [illegible]	208
CVIII.	Croissy [illegible] kéri, hogy [illegible] K[illegible] 44 [illegible]	21[illegible]
CIX.	Torstenson [illegible] nov. 19	[illegible]1
CX.	CXI. CXII. CXIII. CXIV. [illegible]	2[illegible]9
CXV.	Mortaigne Rákóczynak. [illegible] Zeitz 16[illegible]4 dec. 28	21[illegible]

CXVI. Torstensohn kéri Rá
holmiait szolgáltassa
CXVII. Ugyan az ugyan an
hogy sergeivel Csehor
CXVIII. Ugyan az ugyan an
közeledésének megg
hozzá csatlakozni Zei
CXIX. CXX. Hadi tudósitás

CXXI. De la Haye Rákóczy
még nem kapta meg,
csön szerzett pénzt K
CXXII. Bisterfeld Rákóczyn
szerencsés előhaladá
Fehérvár 1645. jan.
CXXIII. Rákóczy a portai fra
tallért adja követei k
CXXIV. Croissy Rákóczynak.
melylyel hozzá mehe
CXXV. Torstenson Rákócz
mulását, s kéri, hog
hogy egyesülhessen
küldjön hozzá. Caad
CXXVI. De la Haye Rákócz
gyobb uzsora igéret
febr. 7. . . .
CXXVII. Névtelennek jelentés
febr. 19. . . .
CXXVIII. Rákóczy György köt
kezdett alkúját félbe
CXXIX. De la Haye Rákóc
igyekezete mehett se
kezik Velenczéből a
poly 1645. maj. 1.
CXXX. Rákóczy György t
folytatott alkudozá
kács 1645. marcz. 1
CXXXI. Torstenson Leonha
háboru állásáról. Kr
CXXXII. Ugyan az ugya
Kremsből és közele
marcz. 28. . . .
CXXXIII. Torstenson a nádo

Lap.

háboru ügyében elmondott vájjaira, mellékelvén Barkóczynak egy apr. 4-kén kelt levelét, mely magyar határszéli hadmozgalmakról szól. 245

CXXXIV. Torstenson Rákoczynak. Elmondja okait, hogy a pénzt eddigelé miért nem küldhette el, tudatja közeledését s szót tesz a nagyszombati álkudozásokról Misselbach 1645. apr. 12. 249

CXXXIV. Eszterházy Torstensonnak : szemrehányásokat tesz Magyarországnak megtámadása miatt. Pozsony 1645. apr. 11. 251

CXXXV. Rákóczy György tértivénye a római császárral folytatott alkudozása félbeszakasztásáról. Munkács 1645 apr. 19. 254

CXXXVI A munkácsi szerződés okmányai. 256

CXXXVII. Rákóczy György kötelezi magát, hogy a Ferdinánddal folytatandó háborúra megkivántató portai engedély költségeihez maga is fog járulni. Munkács 1645 apr. 22. 288

CXXXVIII. Croissy György elismervénye, hogy a megelőző évben, a szövetségesek által ki nem állitott hadi költségek megtérítése ügyében tett előterjesztését királynéjához. Munkács 1645. apr. 23. 289

CXXXIX. Torstenson Rákóczynak nyugtalanságát fejezi ki, hogy három hó óta nem kapta levelét s panaszkodik a Croissyval folytatott alkudozások sikeretlensége miatt. Munkács1645. apr. 25. 290

CXL. Torstensohn Rákóczynak. Ir szerencsés elonyomulásáról s hogy nyugtalanul varja Kemény hadai közeledését. Brünn 1645. apr. 27. 291

CXLI. Rákóczy György a franczia királynak a Croissyval folytatott alkudozásokról és megkotott szerződésről. Sáros Patak 1645. maj. 7. 295

CXLII. Rákóczy a franczia királynénak ugyan ez ügyben. U. a. és u. o. 297

CXLIII Rákóczy Mazarinnak ugyan ez ügyben. U. a. és u. o. 298

CXLIV. Rákóczy d' Avaugournak ugyan ez ügyben U. a és u. o. 303

CXLV. Rákóczy a Münsterben alkudozo franczia megbizottaknak ugyan ez ügyben. Kelet u a és u. o. . . 304

CXLVI Rákóczy Zsigmond Mazarinnak udvözlo levelet küld. Sárospatak 1645. maj 8. 305

CXLVII. Rákóczy Torstensonnak Tudatja közeledését s helyesli hogy o hadaival Pozsony felé közeledik. 1645. maj. 10. 306

Lap.

kéri, hogy a franczia kormány tartozásának kifizetését mozdítsák elő. Fogaras 1646 jan. . . . 335

CLXIV. Rákóczy György Longueville herczegnek, kéri hogy a franczia királynál kielégíttetése végett járjon közben. Kelet u. a. 337

CLXV. Rákóczy György Torstensonnak. Követei táborán levén átmenendők, üdvözletét küldi neki. Kelet ugyan akkor 338

CLXVI. Rákóczy Duglas tábornoknak, üdvözlő irat. K. u. a. . . 339

CLXVII. Rákóczy a svéd követeknek. Üdvözli őket s azon reményét fejezi ki, hogy a szövetség feltételeinek eleget fognak tenni. K. u. a. . . . 340

CLXVIII. Kemény János votuma, hogy minő okok alapján követelhetni a franczia koronától tartozását. 1646 február 341

CLXIX. Rákóczy György hivatalos nyilatkozata arról, hogy miután Croissytól a franczia szövetség ratificatioját kézhez vette, ő viszont kezéhez szolgáltatta követei felhatalmazását. Fogaras 1646 febr. 19. . . 343

CLXX. Rákóczy György nyilatkozata, hogy a portán a háború megujítására engedélyt nyervén, ő a költség három negyedét megtéríti követelései kielégíttetése fejében. Fogaras 1646. febr. 19. . 343

CLXXI. Rákóczy György nyilatkozata, hogy minő feltételek mellett hajlandó ő a háborút megujítani, egy függelékkel, melyben elszámláltatik, hogy miben sértettek meg a béke pontok? Fogaras 1646 febr. 22. . 344

CLXXII. Croissy György nyilatkozata, hogy a háború megindítása esetére minő kedvezményekre [illegible] számíthat. Kelet ugyan akkor s ugyan ott . 347

CLXXIII. Rákóczy György XIV. [illegible] hogy Croissy [illegible] Kelet u. a. . 348

CLXXIV. Rákóczy György Mazarinnak, [illegible] mintha a [illegible] akarta volna [illegible] Kelet u. a. . . . 349

CLXXV. Rákóczy György Longueville herczegnek. Kéri, hogy a Croissy által elmondottakat [illegible] Kelet u. a. . . . 351

CLXXVI. Rákóczy György a franczia [illegible] követeknek ugyan ez ügyben. K. u. a. . 351

CLXXVII. Rákóczy a svéd k
Kelet u. a. . . .

CLXXVIII. Rákóczy György Ma
Jármi Ferenczet követ
vele közölni fog, adjo
febr. 25. . . . .

CLXXIX. Rákóczy György vi
franczia követet kéri,
renczet, kit Longuevi
svédországi béke köv
útjában, hogy menn
lyére érhessen. K. u. s

LXXX. Rákóczy Gy. egy sv
Duglasnak; üdvözli
Gyula-Fehérvár 1646

LXXXI. Rákóczy György Wi
láról elterjesztett
vár 1646. marcz. 14.

LXXXII. Rákóczy György a p
reket ir s üdvözleté
marcz. . . .

LXXXIII. Rákóczy Zsigmond D
s hadi s a béke híreke
1646. marcz. . .

LXXXIV. Vicomte Bregby Rá
Croissy elkerülte ő
akarna egyezni, felaj
marcz. 18. . .

LXXXV. Biszterfeld Rákóczy
mezőkről különböző
maj. 23. . . .

LXXXVI. Rákóczy György
irt levelére k. n.

LXXXVII. Rákóczy György Re
nem láthatta el Led
nak, hogy igen távol

LXXXVIII. Rákóczy György Cr
beck herczegnőnek
Kelet u. a. . .

LXXXIX. Torstenson nyilatko
Rákóczy György ált
hetetlensége ügyébe

CXC. Rákóczy György Cr

Lap.

kor fogadott, bizván, kéri, hogy igéretét teljesitse annyival inkább, mert az idő kedvező. K. n. . . . 366

CXCI. Erskein Sándor Rákóczy Györgynek, a hadfolytatásról, valamint a svéd ügyekről értesiti. K. n. . . . 367

CXCII. Dániel Jánosnak a béke alkudozó felekhez küldött erdélyi fejedelmi követnek követ jelentése. Szathmár 1646. jul. 6. 369

CXCIII. Rákóczy György emlékirata, a követek kielégittetése ügyében. Dániel János által hozott válasz ügyében. K. n. 371

CXCIV. Egy másik emlékirat ugyan e tárgyban, mely a fejedelem által a hadfolytatás érdekében tett szolgálatokat sorolja fel. K. n. 372

CXCV. Bregy lengyelországi franczia követ téritvénye, hogy a Jármi által rábizott ügyet csak a királynak s a bibornoknak fogja felfedezni, Krakó 1646. jul. 19 . 377

CXCVI. Bregy Rákóczy Györgynek: tudatja, hogy a lengyel királytól katona szedésre nyert engedélyt, s mihelyt az ő ügyében választ kap, tüstént fogja értesitni. Jaroslav 1646. aug. 29. 377

CXCVII. Torstenson Dániel Jánosnak: ő csak egyszeru jelentéstétel végett vállalta el Rákóczy követelésének feljelentését a királynéhoz, kinek ha válasza megjön, tüstént tudatja vele. 1646. sept. 1-én. . . 378

CXCVIII. Croisey Rákóczynak Tudatja hogy a béke alkudozások sikerrel haladnak előre. Weissenhoru 1646. dec. 16. 379

1647.

CXCIX. Krisztina svéd királyné Rákóczynak. Tudatja, hogy követe a Szentpály I-ván rábizottakat elvégezte, s hogy válaszával visszabocsátja hozzá. Stockholm 1647. jan. 30. 381

CC. A svéd kormány Rakoczynak kielégittetési követelései ügyében u. akkor. 382

CCI. Rákóczy a franczia békebiztosoknak. Tudatja, hogy megkapta leveleket s ha le lesznek fordítva, válaszolni fog. Várad 1647. jan. 31. 385

CCII. Rákóczy György Bregynek franczia-országi lengyel követnek, köszöni tudositását a béke alku folyamáról, a franczia udvartól jött levelekre nem sokára válaszol Kérdi ha kézbesitette e a Croissynak küldött levelet? U. akkor . . . 386

La[illegible]

CCIII. Rákóczy György Croissynak. A magyar [illegible] [illegible] a közügy [illegible] [illegible] most is [illegible] [illegible] szükség [illegible] vissza. Ugyanakkor . 3[illegible]

CCIV. Rákóczy utasítása Jármi Ferenczhez, a [illegible] béke alkudozókhoz küldött biztosokhoz. Gyula-Fehérvár 1647. febr. [illegible] . . . . 3[illegible]

CCV. Rákóczy György titkos utasításainak tervezete Szent-[illegible] követhez Ugyan akkor. . . . . . . 3[illegible]

CCVI. Rákóczy György utasítja Szent-alle, hogy miként csa-[illegible] meg a svédek által használt [illegible] hogy miért nem tesznek eleget a fejedelem követeléseinek. U. a. 3[illegible]

CCVII. Rákóczy György levele a franczia királyhoz. Tudatja hogy Jármi Ferenczet a franczia béke biztosokhoz [illegible] ezek követeléseit kielégíteni nem haj-[illegible] hogy Jármit hallgassa ki. K. n. . . . 4[illegible]

CCVIII. Rákóczy Mazarinnak Jármit ajánlja. Ugyan akkor . 4[illegible]

CCIX. Rákóczy Longueville herczegnek s franczia békebiztosoknak. Miután a király ügyei [illegible] rájok bízta, kéri, hogy a Jármi által előadott terjesztendőket [illegible] Ugyan akkor . . . . 4[illegible]

CCX. Rákóczy egyik svéd békebiztosnak Jármi küldetéséről u. a. . . . . 4[illegible]

CCXI. Rákóczy az Osnabrückben alkudozó biztosoknak ugyan ez ügyben ugyan akkor. . . . . 4[illegible]

CCXII. Rákóczy Zsigmond a franczia királynak. üdvözlő irat kelet nélkül . . . . 40[illegible]

CCXIII. Rákóczy Zsigmond a franczia békebiztosoknak: hasonló tartalmu. K. n. . . . . 40[illegible]

CCXIV. Rákóczy Zsigmond egyik svéd békebiztosnak a béke alkudozások ügyében. Kelet nélkül . . . . . . 40[illegible]

CCXV. Rákóczy Zsig. egyik svéd biztoshoz. Üdvözlő irat k. n. 40[illegible]

CCXVI. Rákóczy Zsigmond az Osnabrückben alkudozókhoz: üdvözlet k. n. 409

CCXVII. Bregy franczia követ Rákóczynak válaszol a Jármi által neki kézbesitett levélre. Gedan 1647. maj. 3. . . 410

CCXVIII. Croissy Rákóczynak. Válaszol neki irott levelére s értesiti az alkudozások folyamáról és saját ügyei állásáról. Münster 1647. jun. 15. 411

CCXIX. Jármi Ferencznek, Rákóczy követének elismervénye Niclasius Albert által kölcsönzött 580 tallérról, melynek viszszafizetését 3 hó alatt igéri. Danzig 1647. aug. 14. Niclasius Albert nyugtassa ugyan ezen összeget 17-én. . . . . 41[illegible]

Lap

1648

CCXX. Rákóczy György a svéd királynénak. Kéri hogy követelései igazságosságát jól ban megfontolván azokat [illegible] ki. Gyula-Fehérvár 1648. [illegible] . . 414

CCXXI. Rákóczy György [illegible] Wer[illegible] [illegible] Amsterdam. Köszöni [illegible] ki küldött [illegible] Gyula-Fehérvár [illegible] 48. apr. [illegible] [illegible]

CCXXII. Rákóczy György [illegible] Pálfi [illegible] István [illegible] Svéd [illegible] [illegible] Fehérvár 1648. [illegible] . . 417

CCXXIII. [illegible] Dvesz [illegible] ket [illegible] Rákóczy [illegible] [illegible] [illegible]

CCXXIV. Rákóczy György [illegible] gróf [illegible] svéd [illegible] [illegible] 1648. jun. 28 . . 420

CCXXV. Krisztina svéd királyné Rákóczynak. [illegible] [illegible] 1648. sept. 7 . . 214

CCXXVI. A svéd kormány Rákóczy [illegible] [illegible] kor . . [illegible]

CCXXVII. [illegible]

CCXXVIII. [illegible] [illegible] kor . . [illegible]

Függelék

I. A svéd királyné [illegible] Rákóczy [illegible] . . [illegible]

II. Az 1645-ki [illegible] svéd [illegible] Rákóczy [illegible] . . [illegible]

III. A [illegible] levelek. . . [illegible]

IV. A franczia király II. Rákóczy György [illegible] [illegible]

NÉV ÉS TÁRGYMUTATÓ

A.

Ahadisium, 293.
Alamoch, 216.
Alba Graeca l. Belgrád.
Alba-Julia l. Gyulafehérvár.
Albis l. Elbe.
Als Sund dán tengerszoros, 179.
Alt-Teschin, város, 75.
Ambianum l. Amiens.
Amiens, város, 19, 462.
Amneberg, Csehországban, 222.
Amstelodam l. Amsterdam.
Amsterdam, 162, 224, 325, 413, 417, 453.
Anderssohn Péter, svéd tiszt. 218.
Anghien, Duc d' —, (Enghien) 317, 455.
Anhalt, 201.
Anna, XIV. Lajos anyja, 166, 264, 283.
Assaburg, város, 371.
Aurasiensis Princeps l. Longueville, 416.
Aureliansis Dux l. Orleansi hg.
Aurspergh, Auersperg, gróf, 143, 147.
Avougour, báró d' —, franczia követ a lengyel udvarnál 57, 129, 136, 155, 156, 188, 200, 207, 208, 301, 303, 304, 392, 399, 440, 457.
Avaux, franczia biztos, 33, 184, 337, 345, 347, 400, 401, 406, 409, 410, 412, 448, 449, 450, 454.
Azof, Azow, város, 45

B.

Bacherach, helység, 2
Bakos Gábor, Rákóczy neralisa, 292, 295, 318, 321, 322, 32
Baner, svéd tábornok, 190.
Bannier l. Baner.
Barde, de la —, franc tanácsos, 32.
Barkóczi László, csász nok, 247, 248, 373.
Bártfa, 237, 239.
Baudissin, helység, 45.
Bécs, 7, 8, 83, 125, 1 217, 237, 250, 31 383, 410, 440, 447
Belgrád, 254.
Bernburg, város, 182, 1 198, 201, 203, 20 383.
Bernstadt, helység, 218
Berem, Berent, l. Brünn
Besztercze, 32.
Bethlen Gábor, 20, 426
Bielgart, Pomeraniában,

Bisterfeld János Henrik, Rákóczy Gy. követe a franczia királyhoz és Torstensonhoz, 19, 20, 23, 34, 43, 51, 56, 61, 63, 64, 85, 89, 121, 175, 181, 185, 210, 211, 230, 272, 294, 305, 311, 315, 366, 388, 405, 434.
Bojér, magyar tábornok, 248.
Bonezidai. l. Rákóczy Gy. követe Gusztáv Adolfhoz, 6.
Bottlandt, 218.
Bouthillier, XIII. Lajos ministere, 19.
Boyere l. Bojér.
Bragne, de — Miklós, követségi titkár Velenczében, 20.
Brahe Péter, wissingsborgi gróf, svéd dapifer, 153, 195, 437.
Brandenburgi Katalin, 1, 2, 3, 8, 9, 11, 12, 14, a munkácsi inscriptió összegét Rákóczy Gy. fiának hagyja 15, 17
Brandenburgi választó fejdelem, 379, 429.
Bredenberga, Bredenburg l. Breitenberg.
Bregy, de — gróf, franczia követ a lengyeleknél, 187, 193, 354, 357, 360, 367, 377, 378, 387, 388, 390, 411, 445, 449, 450.
Breitenberg, 131, 134.
Brema, 142, 451.
Breszlau (Breszlaw) 218.
Brey gróf, császári tiszt, lásd Broy.
Brienne, Comte de — franczia minister, 445, 448, 450, 451, 453, 454, 456, 457, 459.
Bruginannus Ernest, tulajdonosa azon epaletnek Osnabruckben, a melyben szállva volt 1647 ben Jármi Ferencz. 406.
Brousy (Brui, Bruay gr., császár vezér, 45, 182, 201, 213, 214, 238.
Brüna l. Brünn.
Brünn Brinn 52, 86, 217, 293, 309, 320, 321, 322, 323, 324, 327, 328, 375.
Buchamb l. Puchaim.
Buchwalt, császári alezredes, 138, 140.
Buda, 312.
Budensis Vezirius, budai pasa, 254, 319, 375.
Budé, Károly, 178.
Buhelsdorff, helység 218.

C.

Camden, város, 235.
Caldinyo, Dániában, 169
Cambium, váltó, váltólevél (Wechsel) 117, 365.
Candia, 355.
Canea l. Candia.
Cappenhagen l. Koppenhága.
Carolus, lengyel trónpretendens, 429.
Caschay, l. Kassai István.
Casimir, lengyel trónpretendens, 429.
Cassovia, l. Kassa
Catharina l Brandemb. Katalin.
Cesi, Cesius) franczia orátor a portán. 33.
Chilovia. (Kiel 134
Christian, IV dán király. 143, 146
Christian-Gloria, Kristián-Preisa, 131, 134, 171, 172, 173, 179.
Christina, svéd királyno. 105, 149, 365, 381, 385, 416, 421, 422, 423.
Cimbria, 194, 382.
Clausiopolis, l. Kolosvár
Collingea, Collinga, város Dániában, 137, 140.

Colonia l. Köln.
Condé, le Prince — 209, 256, 264, 283.
Constantinopolis l. Konstantinápoly.
Corpitz Ulefeldt, dán viceadmirál, 197.
Crabben, dán követ a ném. császárhoz, 148.
Cracay l. Krakai.
Cracovia l. Krakó.
Crempe, dán vár, 141.
Cremsa l. Krems.
Croissy, Comte de — et Marsilly, Antal, francia követ I. R. Györgyhöz, 165, 183, 204, 205, 207, 208, 210, 211, 223, 233, 239, 240, 241, 250, 251, 254, 255, 256, 263, 264, 271, 283, 284, 287, 289, 291, 292, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 304, 305, 308, 310, 314, 326, 331, 332, 333, 334, 335, 343, 346, 348, 349, 350, 351, 352, 357, 360, 362, 365, 369, 370, 380, 385, 387, 392, 393, 394, 395, 396, 399, 403, 413, 445, 447, 449, 452, 453, 454, 457, 458, 460.
Cromannus, 9.
Csáky István, 8, 12.
Cselley, császári, tiszt, 214.
Csulai, Rákóczy papja.
Curlandi herczeg, 420.
Czernovitz, Torstenson egyik hadiszállása, 316.

D.

Daback, csász. párti kapitány, 213.
Daeschinum l. Deés.
Dalmadi István. Rákóczy küldötte Svecziába 41 422.
Danczka l. Danzig.
Danerat Miklós, svéd s Neustadt parancsnok
Dániel János de Vargy helyszéki vicekapit kóczy küldötte, a sv hoz 355, 363, 3 374, 379.
Dantiscum l. Danzig.
Danubius l. Duna.
Danzig, 57, 151, 344, 395, 413, 414, 4 424, 439, 456.
Daurmest Henrik, Ri 164.
Deisz l. Tisza.
Dekerth János, bajor t 233.
Deés, Dézs, 61, 78, 81,
Déva, 366.
Dobitschau (Dobitscha lette táborozott To 59, 66, 69, 71, 72, 275, 282.
Donau l. Duna.
Doneps, császári kapitá
Dörflinger (Dörflingk, D György, svéd küldött hoz 36, 55, 62, 6 111, 141, 434.
Douglas, svéd tábornol 317, 323, 327, 33 364, 368, 375, 392,
Dresda, 212, 214.
Dschernin (Czernin) gró követ a portán, 215.
Dubois d'Avaugour, 19,
Dubois de Largroix, 44
Duna, 7, 42, 52, 54, 2 293, 295, 307, 31 375, 391.
Dyesz, Charles van — 420.

E.

Ecsed, 388.
Egeln, helység, 203.
Egyptom, 351.
Eisenberg, szöv. ezredes, 182, 203.
Eisgruben, 364, 399.
Eisleben, 202, 203.
Elbe, Elba, folyó, 15, 103, 214.
Elector Saxoniae, száz választó fejd. 6, 12.
Enckefort, császári marsall, 212, 213, 214, 229.
Engelfort, l. Enckefort.
Epr[illegible]s, 17.
Erfurt, 237.
Erske l. Erskein
Erskein Sándor, svéd tanácsos, 162, 200, 321, 322, 323, 325. lapon bizonyítja, hogy 31000 tallért Torstenson Rákóczy helyett Amsterdamban az erdélyi deákok részére lefizetett s az, ez összeget megkapta Rákóczytól: 368, 370, 392, 399.
Eskein, l. Erskein.
Eszterhazi Miklós gróf, nádor, 251, 254, 320.
Eulenburg, erősség, 92, 168, 172, 176.

F.

Fassmundt, dán viceadmirál, 197.
Femern, sziget, 142.
Ferdinand II., császár, 7.
Ferdinand III., császár, 25, 30, 41, 49, 66, 79, 83, 105, 106, 121, 260, 268, 271, 276, 284, 287, 288
Flandria, 56, 187.
Flasz, svéd gróf, 392.
Fleedles grof l. Brezy.
Flemming, Miklos, svéd főur, 437.
Fogaras, 12, 16, 336, 338, 339, 343, 344, 346, 348, 350, 351, 366, 387, 396.
Franckenthal, 451.
Franckfurt 217, (majnai 371.
Franckstein, slesiai város, 164.
Freiburg, 238.
Freistadt, 7.
Frigyes, holsteini herczeg, a dán király fia, 148.
Frigyes Vilmos, Brandenb. őrgrófja 421.
Frölich, Dominus — 358.

G.

Galgótz, 176, 227.
Gallas, császári hadak főparancsnoka, 158, 168, 186, 194, 201, 207, 212, 214, 217, 219, 221, 222, 224, 227, 229, 230, 382, 451.
Garam, folyó, 375.
Garen svéd báró, 370.
Gauli András, Rákóczy hive, 57.
Germanus Pál, Rákóczy postája Gusztav Adolfhoz, 4.
Gersdorff, csász. párti ezredes, 92, 158, 222.
Geyring, helység, 248.
Gilányi Gergely, Rákóczy főkonyhamestere, 421.
Gillert, skot, zászlótartó, Rákóczy kuldötte, 405, 419.
Gilden Klein svéd titkár, 426, 428.
Glatten város, 233.
Glatz, helység, 358.
Glern, császári tábornok, 217.
Glogovia, Glogau, 129, 218
Glückstadt dán város 141.
Golstern, svéd tiszt 200.
Gonzaga, császári vezér, 358
Gothenburg, város, 145.

Gottorff, svéd erősség. 164.
Göcs Pál, Rákóczy megbizottja. 63.
Görögország. 355.
Götz, osztrák tábornok, 21. 158, 162, 176, 194, 219, 224. 226, 227. 238, 250, 447. lapon egy győzelemről van szó melyet Rákóczy, Götzön nyert.
Graban, dán admirál. 197.
Graecia l. Görögország.
Guardie, de la — Jakab, svéd marsall 153. 195.
Gurovia, Torstenson egy tábori. állomása 36.
Gusztáv Adolf, svéd király, 1, 2, 3, 4, 6. 7, 8. 9, 10, 13, 14. 247.
Gyldenhielm Károly, svéd admirál, 153. 195.
Gyula-Fejérvár, 3. 18, 43, 50. 51, 62, 63, 64, 89, 90, 96, 101, 102, 110. 115. 116, 118, 126, 272, 306, 353, 354. 355, 356, 360, 401, 402, 404, 416. 417, 421.

H.

Haerfeld, császárpárti tábornok, 148, 212, 219, 237, 383.
Haga Kornél, l. Haye.
Haga Josef, dán követ a német császárhoz, 148.
Hakelberg, helység, 168.
Hadersleben, Torstenson egy hadiszállása, 138, 140, 155, 156, 174.
Halberstadt, város, 75, 182.
Hamburg, város, 23, 24, 33, 39, 44, 49, 51, 142, 217, 434, 436, 446.
Hameaux, Des — franczia követ Velenczében, 177, 330. 446, 448, 449.
Hammersdorf, Torstenson táborhelye, 245.
Hapel, egy erdő Halb mellett, 182.
Hanau, császárpárti szám den, 158.
Hassia, Hessen (Cassel) 3(
Hassiae Landgravia l. l grófnő.
Haye, de la — franczia k portán. 13, 23, 46. 4 62, 68, 86. 99, 111. 113, 117, 228. 236, 276. 299. 302, 310. 336, 399, 447, 450. 457.
Helm Wrangel, svéd e 179. 368.
Hermerstein, város. 317.
Hernád-Németi, 190.
Herspurg, város. 6.
Hessenica. 368. 371.
Hessen grófnő. 35. 187, 3
Hirschberg, város. 358.
Hódossi Ferencz, kapitán 82. 229.
Hollischero, egy táborhel császáriaknak, 75.
Holsatia l. Holstein.
Holstein. 130. 133. 138. 144, 152, 169. 179. 1
Horn, szöv. vezér, 169, 17
Horn Gustáv, svéd főur, 4
Horváth, Rákóczy embere.
Hoursay, de —, velenczei czia követ, 20.
Hütersleben, svéd alezrede

I.

Iglavia, (Igló) 242.
Innocentius X., r. pápa, 2
Iskritzki János, Sobek f sa, 64.

J.

Jakab, Livonia fejedelme, 147.
Jankovitz, Jankau város Csehországban, 383.
Jármi Ferencz, Rákóczy követe a franczia királyhoz, 312, 316, 327, 353, 354, 377, 387, 390, 392, 396, 400, 401, 402, 404, 405, 407, 408, 409, 410, 411, 413, 414.
Jeroslavia, 377, 378.
Jeszenő, 176.
Jetzeho, Dörflinger egy főhadiszállása, 141.
Judlandt l. Jüttland.
Julariensis Ducatus l. Jülich.
Jutterbek, helység, 222.
Jusuf aga, 8.
Juthia l. Jüttland,
Jülich, 359.
Jüttland, 138, 140, 141, 144, 152, 169, 194, 238.

K.

Kada, 250.
Kajaroczay, ezredes svéd szolgálatban, 157.
Kassa, 99, 162, 167, 174, 176, 178, 419.
Kassai György, Rákóczy küldötte a svédekhez, 366.
Kassai István, Rákóczy tanácsosa, 43, 46; Rebenstock szidja Kassait 125. lapon.
Kemény János, 176, 290, 291, 292, 293, 294, 315, 327, 364, 372.
Keresztúri, Rákóczy papja, 230.
Khiel l. Kiel.
Kiel, Kill, város Holsteinban, 132, 136, 137, 140.
Kinszky, szövetségesek ezredese, 182
Klobusiczky András, 424.
Koberetz, vár, 8.
Kolosvár, 6.
Koncz András, Rákóczy postája, 327.
Konstantinápoly, 21, 28, 62, 63, 86, 99, 114, 117, 120, 124, 125, 133, 165, 176, 215, 266, 276, 345, 435, 442, 443, 447, 457.
Koppenhága, 143, 146*t*
Kornis Sigmond, Gönczruszkai — 83.
Kowacsóczy István, erdélyi kancellár, 17.
Ködinga, 321.
Köln, 371.
Königsfeldt, kolostor Brünn mellett, 294.
Königsmarck, svéd tábornok, 45, 54, 68, 75, 91, 102, 128, 142, 153, 169, 179, 182, 200, 203, 212, 214, 222, 225, 237, 368, 371, 451, 455.
Kőrösi István, Rákóczy küldötte De la Hayehoz, 46.
Krakay, Rákóczy megbizottja, 103.
Kraków, 63, 180, 313, 357 367, 377, 419.
Krakovány, Rákóczy egy táborhelye, 328.
Krema, város, 242, 243, 244, 250.
Kreutzberg, 218.
Krim, 366.
Kurai-bel Jakab, krakói ember, 185.
Kustrin helység, 210.

L.

Lajos, XIII. franczia király, 19, 56, 209.
Lajos, XIV. fr. király 56, 105,

166, 264, 271, 283, 284, 462.
Lalandt, 195, 196.
Lars Kagge svéd tiszt, 179,
Lassen, svéd lovas tiszt, 320.
Lednicze, 168, 361, 362, 363.
Legenitz l. Liegnitz.
Legnicia l. Liegnitz.
Leipzig l. Lipcse.
Lelesz convent, 11, 15.
Leopold főherczeg, 7, 316, 373, 429.
Lettre de change, váltó, 444, 446. lapon : tudósitás, hogy a Rákóczynak franczia részről igért summáról kiállitott váltó Velenczébe megérkezett, 448.
Leutmeritz, város. 212, 354.
Liegnitz, város, 62, 229.
Lintz 201, 215, 237, 346, 386, 358.
Liptó, 227.
Litomeritium l. Leutmeritz.
Littau, Torstenson egy táborhelye, 55, 58.
Lobes, Don Diego de Ville — spanyol, császári tribun, 86,
Lomenie, De — XIV. Lajos ministere, 166, 462.
Longueville, Duc de —, Henrik, franczia meghatalmazott, a münsteri alkudozásban 338, 345, 347, 351, 353, 354, 400, 401, 406, 407, 408, 409, 412, 455.
Lotringen, csász. tábornagy, 217.
Lödnitz, város, 157, 158.
Lukaw, város, 214.
Lübeck, (Lubecha), 414.

M.

Magdeburg, 168, 201, 202, 203, 207, 208, 212, 221, 222.
Majna, folyó, 317.
Myttovia, a livon. fejd. vára, 147.
Malschwitz, Torstenson egy hadiszállása, 45.
Maltai lovagok, 216.
Mansfeld, a 30 éves hi egyik főszereplője, 119.
Marburg, 371.
Marradas, Don Baldasaro de—
Mastenitz, Torstenson egy borhelye, 53.
Maubach János, 162.
Maurer Mihály, Rákóczy me zottja a portán, 228, 231.
Maxfeld, Rákóczy küldötte, a lótartó, 379, 387.
Maxin strázsamester, Rák Zsigmond inasa, 393.
Mazarin, bibornok, 256, 2 283, 303, 350, 353, 3 402, 403, 449, 451, 453.
Märisch-Triba, Torstenson e táborhelye, 53.
Mederitz, helység, 309.
Mednyánszky György, Rákó küldöttje a lengyelekhez, 3
Megyes, város, 34.
Meiszen tartomány, 152, 18
Merboltt Henrik, a hesseni g küldötte I. Rákóczy Györ höz, 23.
Meules, Monsieur de —, 448.
Middelfehr l. Mittelfahrt.
Mielner János, 163.
Miholcza, 229.
Mikes János Móritz Mihály, Z bolai, lovaskapitány, Rákó küldötte 416, 419, 420.
Minicha Pál, Auersperg gróf me bizott szolgája a dán kirá hoz, 148.
Misselbach, Torstenson egy lomáshelye, 252.
Misnia l. Meiszen.
Mittelfahrt, helység, 138, 14 141.
Mohila János, oláh hospodár,

Mortaigne, franczia tábornok, 115, 136, 138, 140, 200, 220, 368.
Morva, folyó, 293, 295, 322.
Moszkvai nagyherczeg, 366.
Munkács, 10, 12, 14, 15, 16, 62, 63, 242, 263, 271, 289, 290, 292, 311.
Murány, 176.
Muraw, helység, 92.
München, Monachium, 238.
Münster, Monasterium, 194, 217, 223, 338, 358, 365, 366, 383, 384, 386, 390, 409, 413, 457, 459, 460.

N.

Naschaus, császári kapitány, 213.
Nagy-Szombat, 119, 239, 241, 244, 254, 290, 306, 316, 449.
Nassau, 371.
Nassaui gróf, 416.
Neineck, helység, 213.
Neinhallens, város, 203.
Neodorff, Niendorff 134.
Neuburgi herczeg, 359, 429.
Neumark, város, 7.
Neustadt, 172, 173.
Niclasius Albert, danczkai ember, 405, 413, 414, 424.
Niendorff, Torstenson egy föhadiszállása, 132.
Nikolsburg, 365.
Nimkau, helység, 222.
Nolde, franczia küldött Rákóczyhoz, 50, 64, 79.
Noldi l. Nolde.
Noriberga l. Nürnberg.
Nossel, 217.
Norvegia, 179.
Nürnberg, 7, 237.
Nyitra, folyó, 375.

O.

Ober-Lauschnitz, 52.
Oldenstad, Oldenstadt, kolostor, 180, 181, 185.
Oldolandt, 142.
Olisso, 237.
Olmütz, 6, 34, 52, 85, 87, 92, 159, 168, 217, 173, 225, 242, 339.
Olomucium, l. Olmütz.
Ónod, 231.
Oppavia, város, 6.
Oppeln, herczegség, 358.
Oppenheim, 451.
Opulia l. Oppeln.
Orbay András magyar, kapitány svéd szolgálatban, Rebenstock segédjéül adatik, 72, 73, 78, 88, 102, 105, 106, 110, 130, 131, 132, 137, 139, 159, 160, 161, 167, 326.
Orleans, le Duc d' — 57, 209, 256, 264, 283, 359.
Oroszi György, császárpárti, 83.
Osnabrück 140, 154, 223, 238, 338, 358, 368, 383, 384, 406, 440, 460, 461.
Oxenstierna Axel, svéd kanczellár, 14, 17, 77, 153, 195, 212, 345, 424, 425, 429, 437.
Oxenstierna Gábor, svéd kincstárnok, 153, 195, 437.
Oxenstirn János, 88.
Öllsz, helység, 218.

P.

Padányi, Rákóczy küldötte a svédekhez, 390.
Paner l. Baner.
Paris, Paríz, 19, 283, 333 454, 456, 458.
Párisi parlament, 287
Pásztori Péter, 414.
Patak l. Sárospatak.

Paykull Jenő svéd ezredes, 1
169, 172, 368.
Pegau, szászországi város, 2
222.
Pegavia l. Pegau.
Peukul György, Olmütz svéd
rancsnoka, 171.
Pera, Konstantinápoly kü
rosa, 46, 228, 236, 241,
331.
Piccuolhomini, az ifjabb, csá
ri alezredes, 92.
Pilsen, 233.
Plessova, 237.
Plettenbergk Jeromos, svéd
dött Rákóczyhoz, 36, 55,
80, 106, 111, 142, 169,
Pomerania, 7, 127, 128,
368, 379, 448.
Pommer, Pater — 225.
Posonium l. Pozsony.
Pozsony, 119, 244, 250,
293, 306, 307, 309,
328, 375, 388, 410,
459.
Pozsonyi gyülés, 408.
Prága, 6, 52, 158, 215,
250.
Pressburg l. Pozsony.
Promnitz, Sigfried, báró, 16
Prouay l. Broy.
Pruzenkowszky, hegyszoros
ában, 216.
Puchaim gróf csász. vezér,
133, 158, 219, 227,
316.
Puchon l. Puchaim.
Puchwald l. Buchwalt.

R.

Racheville herczeg 378.
Radisch város, 157, 158,
293.
Radiky, svéd ezredes.
Rákóczy György (idősb) 18, 1

Robenstocqu l. Rebenstock
Romalli, le Sieur — 419.
Ronff, császár ezredes, 201
Rosa, császár tábornok, 317
Rossé, báró, franczia kovet, 435.
Rouen, 445.
Rulicius János amsterdami német hitszónok 162, 224, Torstenson irja Rákoczynak, hogy Rubliciusnál Amsterdamban az erdélyi deákok számára ezer tallért letétetett: 325, 413

S.

Saal, folyó, 188, 194.
Salvius, franczia biztos, 35, 345, 448, 458
Sanct Andrae l. Szt. Andras
Sárospatak, 160, 161, 163, 164, 167, 297, 298, 303, 304 305, 315, 376, 390.
Schaffgots György, zu Urbosietz, 163.
Schleinitz, ifjabb, császár ezredes, 138, 213.
Schlesia, 6, 83, 86, 113, 116, 152, 171, 226, 237, 247, 251, 368, 371, 451
Schleswig, 144.
Schonbeck (Schonberg l. Schonberg
Schonia, Schonen 179
Schonberg, Torstenson egy tábora, 204, 205, 206, 208
Schonkirch, császári ezredes, 86
Scleinitz l. Schleinitz.
Semb Aga, 216.
Senderoff, helység, 163.
Senstenbergk, helység, 45
Serédi István, Göresöni, kovet a portán, 213, 228, 231
Servien, franczia békebiztos, 184, 337, 345, 347, 353, 400, 401, 406, 407, 408, 409, 410, 412, 439, 445, 448, 449, 450, 451, 453.
Seubart, svéd ezredes, 182.
Seydewutz de Schleinitz császár kapitány, 213.
Siepez, lengyel palatinatus 450.
Silesia l. Schlesia
Sobek György János, von Korintz, svéd küldött Rákoczyhoz, 59, 61.
Stalhaus, svéd tábornok, 169
Stein, varos, 6, 242.
Steinbock, báró, svéd tábornok, 368.
Sternberg, helység, 92
Stettin, Pomerania fohelye, 7, 134, 157.
Stockholm, 77, 152, 195, 381, 385, 415, 422, 423, 424, 437, 460
St Romain, franczia, 459
Stralsund, 151
Strassburgh Pal, Gusztav Adolf titkos tanácsosa s kovete az erdélyi rendekhez, 3, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 22, 151, 169.
Strassburg, varos, 202
Strehlen, Torstenson egyik fohadiszallása, 42
Sweidnitz, 168.
Szakmár l. Szathmar
Szakolcza, 318
Szatmar, 371.
Szekely Mozes, 2[illegible]
Szemere Pal, Rákoczy hive, 419
Szencz, 119
Szent Andras, falu Abaujban, 164
Szentpali István, de Homorod Szentpal, Rákoczy kovete a svédekhez, 327, 381, 382, 390, 394, 406, 41[illegible] 417, 418, 419, 452, 4[illegible]
Szerencs, 164
Szulejman, török szultan, 29, 279

T.

Tapolcsán, 227, 323.
Tarczal, 316.
Teschen, vár, 237. 358.
Tessen l. Teschen.
Teschcni herczeg, 82.
Teyse l. Tisza.
Themschi Boldisár, Rákóczy pósztája, 210.
Thinschi l. Themschi.
Thuillerie, de — franczia követ a svéd és dán udvarhoz, 167, 451, 455, 456.
Tibiscus l. Tisza.
Tiefenbach (Tiffenbach) császárpárti, főur 183.
Tirnavia, Tirnau l. Nagy-Szombat.
Tisza, 8, 108, 119, 220, 122, 123, 164, 306, 311.
Tobacco, császári tiszt, 158.
Tokaj 8, 12, 311.
Tori Vilmos, lengyel, kinek házánál Krakóban Torstenson követét Rákóczy váratta, 63.
Torquatus gróf, 7.
Torstenson Leonard, 34, 36, 38, 42, 45, 53, 55, 59, 60, 66, 69, 71, 72, 73, 75, 76, 77, 80, 85, 87, 88, 92, 99, 100, 101, 102, 104, 105, 111, 128, 134, 138, 141, 143, 144, 148, 150, 151, 152, 153, 171, 172, 173, 180, 181, 183, 186, 189, 192, 194, 204, 205, 207, 210, 212, 213, 214, 221, 223, 225, 230, 235, 237, 238, 244, 245, 248, 252, 254, 256, 261, 270, 271, 273, 274, 275, 280, 282, 294, 308, 320, 321, 324, 330, 338, 363, 368, 379, 382, 391, 392, 394, 399, 417, 424, 432, 440, 452, 455.
Totschedel de Henau pitány, 213.
Trachenberg, l. Trait
Traci, Monsieur le —
Traitenberg, slesiai er 223.
Trassy l. Traci.
Trausner, Dominus —
Trencsén, 119.
Triba, Mährisch —
Tribel, Torstenson e szállása, 104.
Triest, 454.
Trittau (Trittavia) 13
Troppau (Tropau) 16
Tuott, helység 218.

U.

Udika, Nagy — helys
Udika, Kis — helység
Udvarhelyi Péter, Rál 419.
Ujhely, morvai város 168.
Ultzen, folyó 181, 18
Ungar, csász. ezredes,
Ungvár, 176.
Unterlangensdorf, T egy megszálló helye
Urbanus l. Orbay.

V.

Vág, folyó 308, 309,
Valstenius l. Wallenst
Várad, Nagy — 9, 13, 362, 386, 387, 41
Varsó, 187. 193, 3 360, 424, 429, 44
Varsovia l. Varsó.
Velencze, 20, 165, 230, 299, 443, 456.

Velenczeiek 355, 360, 366, 368, 458.
Velle, Conte de — francziai tábornok, 238.
Venetia l. Velencze.
Vetter, császári tribun, 247, 248.
Vincz 420.
Vinsinium l. Vincz.
Vormstadt, város, 203.

W.

Wallenstein 7.
Wankleben, helység, 203.
Weimar, 317.
Weissenburg l. Gyula-Fejérvár.
Weissenhorn a francziai hadak egy táborozási helye, 380.
Wenb János császárpárti tiszt, 229.
Wensussel, helység, 144,
Werden, Lucas van — hollandi, 417.
Wert János osztrák tábornok, 21, 238.
Werthmuller, svéd, 199.
Weser, folyó, 54, 142.
Westphalia, 45, 180, 471, 481
Westphali sereg, 368.
Winter Valentin, svéd czredes.
Wittemberg, svéd czredes, késobb tábornok, 92, 200, 243, 316, 355, 365, 368, 371, 392, 399.
Wittemberg, város, 214.
Woschitz, helység, 242
Wrangel Károly Gusztáv, svéd vezér, 179, 196, 200, 238, 367.
Wratislavia, 6, 103, 226, 358.

Z.

Zeitz, helység Szászhonban, 220, 221, 225, 233, 237.
Zitterbach, város, 213.
Znaim, helység, 242.

Hibaigazitás.

4 [illegible] 12 sor felülről [illegible] h. olvas *tantam*
6 [illegible] sor felülről *Strasburgaeus* h. olv. *Strasburgaeus*
[illegible] 14 sor alulról *Illustrissimam* h. olv. *Illustrissima*
[illegible] 16. sor felülről *maximam* h. olv. *maximam*
[illegible] sor felülről *Illustritate* h. olv. *Illustritate*
[illegible] sor alulról *Nachdehme* h. olv. *Nachdehme*
46 [illegible] sor alulról *miratum* h. olv. *miratum*
47 [illegible] sor felülről *confoederatusok* h. olv. *contentusok*
[illegible] sor felülről *Donau* h. olv. *Donao*
59. [illegible] 14 sor alulról *Korintz* h. olv. *Korintz*
59 [illegible] 9 sor alulról *Lorintz* h. olv. *Korintz*
147. [illegible] 9. sor felülről *Majoviensi* h. olv. *Mytoviensi*
[illegible] 9. sor felülről (*Majus*) h. olv. (*December*)
[illegible] 12 sor felülről *Junii* h. olv. *Januarii*.

ELSŐ OSZTÁLY: OKMÁNYTÁRAK.

MÁSODIK OSZTÁLY: IRODALOM.

STANFORD
LIBRARIES
STANFORD
UNIVERSITY

Stanford University Libraries
3 6105 005 505 438
DB
932
M63
20-21
1873
STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
CECIL H. GREEN LIBRARY
STANFORD, CALIFORNIA 94305-6004
(415) 723-1493
All books may be recalled after 7 days
DATE DUE